ЗБІРНИК ВИБОРЧИХ ЗАКОНІВ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Публікується

Міжнародна Фундація Виборчих Систем (IFES)

Вашингтон Д.К., 2002

Ця публікація стала можливою завдяки гранту, наданому Агентством Міжнародного Розвитку Сполучених Штатів (USAID). Даний матеріал призначений для ознайомлення широкого кола громадськості і може бути передрукованим без спеціального дозволу; цитування заохочуються.

Міжнародна Фундація Виборчих Систем, Вашингтон, Д.К. 20005

Опубліковано у липні 2002 року

ISBN 1-931459-00-2

Міжнародна Фундація Виборчих Систем (IFES) є некомерційною, неупередженою організацією, яка здійснює проекти у цілому світі з метою надання допомоги з розвитку демократичних виборчих систем. У той час, як до багатьох проектів IFES залучено міжнародних експертів, які співпрацюють з країнами стабільної демократії, ми відчуваємо, що є важливим створити умови для діалогу та взаємовигідної співпраці організаторів виборів, законодавців, академічних та юридичних експертів в усіх регіонах світу, де демократія знаходиться на етапі розвитку. Взаємна підтримка, відкритий обмін інформацією та досвідом, які є наслідком таких контактів, не лише сприяють загальній меті створення демократичних процесів, але й запевнюють учасників та представників всіх країн, що ця мета не має ніяких кордонів, а також дозволяють їм визнати взаємне зобов'язання як іноземних так і вітчизняних колег щодо досягнення цієї мети.

Ця книга була ретельно відредагована співробітниками IFES. Однак, в ході детального перекладу законів на українську мову, могли залишитись деякі помилки. Відповідно, ми просимо читачів надсилати будь-які питання, пропозиції або коментарі до нашого офісу у Вашингтоні щоб допомогти IFES в публікації наступних видань цього *Збірника.*

З повагою,

Річард В. Судрієтт
Президент

ЗМІСТ

Статус Законів у Збірнику ii
Коментарі Редактора iv
Албанія 1
Болгарія 39
Боснія та Герцеговина 71
Естонія 113
Латвія 137
Литва 149
Македонія 209
Молдова 231
Польща 277
Румунія 351
Словакія 379
Угорщина 413
Україна 419
Чеська Республіка 507

СТАТУС ЗАКОНІВ У ЗБІРНИКУ

Через те, що реформа законів про вибори у Центральній та Східній Європі проходить швидко, деякі з законів, що включенні в це видання, можливо були заміщені недавніми парламентськими діями. На час публікації Збірнику, стан виборчого законодавства в цьому виданні був наступним:

АЛБАНІЯ	Виборчий Кодекс Республіки Албанія, введений в дію 8 травня 2000 року.
БОЛГАРІЯ	Закон про вибори до Парламенту, введений 13 квітня 2001 року. Закон про вибори Президента, введений 4 жовтня 1991 року, зміни 1991, 1996 та 1998 років включені в цю редакцію.
БОСНІЯ ТА ГЕРЦЕГОВИНА	Об'єднаний Закон про вибори Президента та до Парламенту, введений 21-23 серпня 2001 року.
ЕСТОНІЯ	Закон про вибори до Парламенту, введений 11 липня 1994 року, зміни 1998, 1999 та 2001 років включені в цю редакцію. Закон про вибори Президента, введений 1996 року.
ЛАТВІЯ	Закон про вибори до Парламенту, введений 25 травня 1995 року та змінений 26 березня, 1998 року Законом про Саєму.
ЛИТВА	Закон про вибори до Парламенту, змінений 18 липня 2000 року Законом No.VIII-1937 про Сейм. Закон про вибори Президента, змінений 19 вересня 2000 року Законом No VIII-1938 про Сейм.
МАКЕДОНІЯ	Закон про вибори до Парламенту, прийнятий 24 квітня 1994 року. Змінений у липні 1999 року. Закон про вибори Президента, прийнятий 19 травня, 1998 року та змінений у липні 1999 року.

МОЛДОВА	Виборчий Кодекс Республіки Молдова, введений у 2001 році. Закон про вибори Президента, введений 22 вересня 2000 року.
ПОЛЬЩА	Закон про вибори до Парламенту, прийнятий як Закон від 12 квітня 2001 року про вибори до Сейму Польської республіки та до Сенату Польської республіки. Закон про вибори Президента, зміни 2000 року включені в цю редакцію.
РУМУНІЯ	Закон про вибори до Парламенту, введений у 1992 році. Закон про вибори Президента, введений 8 червня 1992 року.
СЛОВАКІЯ	Закон про вибори до Парламенту, введений 20 травня 1998 травня. Закон про вибори Президента, введений 18 березня 1999 травня.
УГОРЩИНА	Закон про вибори до Парламенту, введений 1989 року, зміни 1998 року включені в цю редакцію
УКРАЇНА	Закон про вибори до Парламенту, введений 18 жовтня 2001 року. Закон про вибори Президента, введений 25 березня 1999 року.
ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА	Закон про вибори до Парламенту, введений 1 січня 1996 року.

КОМЕНТАРІ РЕДАКТОРА

Метою цієї роботи було надання всебічного зібрання законів про вибори центрально – та східноєвропейських держав з демократією, що розвивається. Редактору також було складно постійно знаходитися у курсі динамічних та широких змін, що відбувалися в демократичних процесах цього світового регіону, як це відображено у часто змінюваних розділах законів про проведення виборів.

Для підтримки поточного статусу зібрання законів про вибори, в IFES були б дуже вдячні за будь-яку інформацію щодо введення в дію нових законів та поправок. Отже, для включення у майбутні видання даної публікації, просимо надсилати нову інформацію стосовно законів про вибори за такою адресою:

International Foundation for Election Systems (IFES)

The F. Clifton White Resource Center
1101 Fifteenth Street NW
Washington, DC 20005 USA
Phone: (202) 828-8507
Fax: (202) 452-0804
E-mail address: info@ifes.org

Республіка

АЛБАНІЯ

АСАМБЛЕЯ ЗАКОН
№ 8609 від 8 травня 2000 року

ВИБОРЧИЙ КОДЕКС РЕСПУБЛІКИ АЛБАНІЯ
На основі статей 81 та 83 пункт 1 Конституції та за пропозицією Кабінету Міністрів

АСАМБЛЕЯ РЕСПУБЛІКИ АЛБАНІЯ
УХВАЛИЛА РІШЕННЯ ЩОДО НАСТУПНОГО:

ГЛАВА ПЕРША

Розділ I. Визначення та Принципи

Стаття 1. Мета цього Кодексу

Метою цього кодексу є детальне викладення правил:

a) щодо голосування на виборах до Асамблеї, до органів місцевого самоврядування та на референдумі;
b щодо організації та роботи виборчих комісій;
c) щодо підготовки та виправлень списків виборців;
ç) щодо визначення виборчих округів;
d) щодо реєстрації суб'єктів виборів та щодо їхнього фінансування;
dh) щодо висвітлення виборчих кампаній засобами масової інформації;
e) щодо організації та законності референдумів;
ë) щодо процедур голосування та оприлюднення результатів виборів;
f) щодо кримінальних та адміністративних порушень положень даного Кодексу.

Стаття 2. Визначення

Для цілей цього Кодексу:

1) "Дата виборів" — це дата проведення голосування, визначена декретом Президента Республіки, яка не включає дату, на яку може бути проведений другий тур голосування.
2) "Спеціальні установи" — це в'язниці, місця попереднього ув'язнення, лікарні чи інші медичні установи, які приймають пацієнтів на лікування строком більш, ніж на три дні.
3) "Кандидат" — це громадянин Албанії, зареєстрований виборчими комісіями у якості кандидата в депутати або в мери муніципалітету чи голови сільської громади, або в депутати місцевих рад згідно з даним Кодексом, і за якого будуть голосувати на виборах.
4) "Незалежний кандидат" — це кандидат в депутати або в мери міста чи голови сільської громади, або в депутати місцевої ради, якого не підтримує жодна політична партія.
5) "Спільний кандидат" — це кандидат одномандатного виборчого округу чи іншого виборчого адміністративного-територіального утворення, якого підтримують дві або більше політичних партій.
6) "Коаліція" — це угруповання з двох або більше політичних партій, зареєстрованих в ЦВК, які подають до Асамблеї чи органів місцевого самоврядування спільний багатоіменний список кандидатів на вибори.
7) "КЦГ" — це комісія центру голосування.
8) "ЦВК" — це Центральна виборча комісія, створена у відповідності із Статтею 154 Конституції.
9) "ВКОМС" — це дільнична виборча комісія
10) "ОВК" — це окружна виборча комісія.
11) "Списки виборців" — це офіційні документи реєстрації виборців кожної виборчої дільниці, підготовлені відповідно до даного Кодексу.
12) "Багатоіменний список" — це список кандидатів політичної партії чи коаліції, затверджений ЦВК, який використовується на виборах кандидатів за пропорційною системою.
13) "Виборче адміністративно-територіальне утворення" — це або виборчий округ, або муніципалітет чи сільська громада у випадку виборів до місцевих органів влади.
14) "Політична партія" — це партія, зареєстрована відповідно до закону "Про політичні партії" № 8580 від 17.02.2000.
15) "Виборчий період" — це період, що розпочинається за 30 днів до дати проведення виборів і триває до дня остаточного повідомлення результатів голосування.
16) "Представник суб'єкта виборів" — це особа, уповноважена кандидатом чи зареєстрованою політичною партією підтримувати інтереси такого кандидата чи партії на виборах та брати участь у засіданнях виборчих комісій від імені та за рахунок такого кандидата чи партії.
17) "Центр голосування" — це приміщення, відведене для проведення голосування відповідно до даного Кодексу.
18) "Другий тур" — це другий день голосування у виборчому адміністративно-територіальному утворенні в разі, якщо жоден кандидат не на-

бере необхідної для перемоги кількості голосів у день проведення виборів згідно з даним Кодексом.

19) "Конституційний референдум" — це референдум, який проводиться відповідно до пунктів 4 та 5 статті 177 Конституції.
20) "Загальнонаціональний референдум" — це референдум, який проводиться відповідно до статей 150, 151 та 152 Конституції.
21) "Місцевий референдум" — це референдум, який проводиться відповідно до пункту 4 статті 108 Конституції.
22) "Національний реєстр виборців" — це офіційний документ, в якому зареєстровані усі виборці республіки Албанія.
23) "Перегляд списків" — це процес вилучення чи занесення імен, чи зміни даних у списках виборців.
24) "Студент" — це кожен виборець, зареєстрований як студент стаціонару, який навчається в Албанії за освітньою програмою чи за програмою отримання певної професії тривалістю принаймні три місяці, й місце фактичного проживання якого у зв'язку з навчанням за такою програмою є відмінним від його місця проживання відповідно до юридичної адреси.
25) "Суб'єкти виборів" — це політичні партії чи коаліції, зареєстровані в ЦВК, їхні кандидати чи незалежні кандидати, зареєстровані в ОВК або в ВКОМС.
26) "Місце проживання відповідно до юридичної адреси" — це місце, у якому виборець занесений до реєстру цивільного стану згідно з умовами статті 12 Цивільного кодексу.
27) "Місце фактичного проживання" — це місце на території Республіки Албанія, в якому виборець тимчасово проживає у розумінні статті 14 Цивільного кодексу.
28) "Виборець" — це кожен громадянин Албанії, який має право голосувати.
29) "Виборці у збройних силах чи поліції" — це усі виборці, які проходять службу у збройних силах чи поліції та проживають у військовій чи поліцейській частині.
30) "Вибори" — це голосування за кандидатів в депутати Асамблеї, представницьких органів місцевого самоврядування та під час референдуму.
31) "Часткові вибори" — це вибори на місце одного із 100 депутатів, обраних за одномандатними округами, або на місце мера муніципалітету чи голови сільської громади, а також вибори нової місцевої ради у разі розформування старої.
32) "Виборча дільниця" — це географічна зона в межах муніципалітету, села чи виборчого округу, створена згідно з даним Кодексом.
33) "Виборчий округ" — це один із 100 географічних поділів території Республіки Албанія, створений відповідно до Конституції та правил даного Кодексу, в якому відбувається голосування на виборах депутата.

Стаття 3. Загальні Принципи

1. Вибори проводяться шляхом вільного, таємного та прямого голосування відповідно до правил, передбаченими даним Кодексом.

2. Кожен громадянин Албанії, незважаючи на його расу, етнічну приналежність, стать, мову, політичні переконання, віросповідання або економічні умови, має право голосувати й бути обраним відповідно до правил, передбачених даним Кодексом.

3. Виборці можуть вільно користатися своїм правом на голосування згідно з правилами, передбаченими даним Кодексом.

4. Виборці мають рівне право голосувати та бути обраними.

5. Розподіл на виборчі округи здійснюється також із урахуванням того, щоб у кожному з таких округів була приблизно рівна кількість виборців.

6. Кожен виборець має право тільки на один голос на виборах суб'єкта виборів чи на референдумі відповідно до правил, викладених у даному Кодексі.

7. Суб'єкти виборів можуть вільно проводити виборчу пропаганду у будь-який законний спосіб.

8. Виборчі комісії, передбачені даним Кодексом, виконують свої обов'язки в неупереджений та прозорий спосіб.

Стаття 4. Призначення Дати Виборів

1. Дата проведення виборів визначається декретом Президента Республіки згідно з правилами, передбаченими у статтях 65, 109, 115, 151 пункт 3, 152 пункт 3 та 170 пункт 6 Конституції Республіки Албанія.

2. Перший тур виборів в Асамблею проводиться за 60-30 днів до припинення строку повноважень діючої Асамблеї й не пізніше, ніж через 45 днів після її розпуску.

3. Перший тур виборів до органів місцевого самоврядування проводиться за 60-30 днів до закінчення строку повноважень існуючих місцевих органів влади або не пізніше, ніж через 45 днів після їхнього розпуску чи звільнення від обов'язків. У випадку подання апеляції до суду розформованим чи звільненим від обов'язків органом, Президент Республіки визначає дату проведення виборів не пізніше, ніж через 45 днів після прийняття Конституційним Судом рішення за такою апеляцією. Якщо орган місцевого самоврядування, розформований чи звільнений від обов'язків, не скористається своїм правом на апеляцію, то Президент Республіки визначає дату проведення виборів не пізніше, ніж через 30 днів після закінчення періоду, відведеного на подання апеляцій, зазначених у статті 115 пункті 3 Конституції.

4. Декрет, що встановлює дату виборів, містить наступне: дату проведення виборів та дату проведення другого туру виборів.

5. Вибори проводяться у неділю.

Стаття 5. Години Голосування

1. Якщо дата проведення виборів припадає на період з 31 березня по 15 жовтня включно року проведення виборів, то центри голосування відкриваються о 8:00 й закриваються о 18:00.

2. Якщо дата проведення виборів припадає на період з 16 жовтня по 30 березня включно, то центри голосування відкриваються о 7:00 й закриваються о 18:00.

3. Жодна особа не має права голосувати після закриття центрів голосування окрім тих виборців, які чекають у черзі на голосування в момент закриття центру.

ГЛАВА ДРУГА. ВИБОРЦІ. СУБ'ЄКТИ ВИБОРІВ. СПОСТЕРІГАЧІ.

Розділ І. Виборці

Стаття 6. Умови, за Яких Громадянин Вважається Виборцем

1. Кожен громадянин Албанії, який досяг 18-річного віку на чи до дати проведення виборів, і який виконує умови, передбачені даним Кодексом, має право голосувати на виборах в Асамблею, в місцеві органи влади та на референдумах.

2. Громадяни, які за остаточним судовим рішенням визнані такими, що не здатні адекватно діяти через психічну хворобу, виключаються з категорії тих громадян, що мають право на голосування.

Стаття 7. Реєстрація Виборців

Виборці голосують у центрі голосування, в якому вони внесені у список виборців.

Стаття 8. Виборці, які Проживають за Межами Держави

Виборці, які проживають в іншій державі, мають право голосувати тільки на території Республіки Албанія у місці, де вони записані у реєстрі цивільного стану за умови, що вони є занесеними до Національного реєстру виборців у відповідності з процедурами даного Кодексу та мають картку для голосування.

Стаття 9. Виборці, які Перебувають у Специфічних Місцях

Виборці, які на дату проведення виборів перебувають у спеціальних установах, на військових базах чи в поліцейських частинах, а також студенти, голосують відповідно до правил, передбачених даним Кодексом.

Розділ ІІ. Кандидати

Стаття 10. Умови, за Яких Громадянин Вважається Кандидатом

1. На додаток до умов, за яких громадянин вважається виборцем, кандидат також відповідає умовам пункту 3 статті 45 і умовам статті 69 Конституції.

2. На додаток до умов, передбачених у статті 45 Конституції, кандидат в депутати місцевих органів влади також має бути громадянином, що проживає на території, підпорядкованій відповідним місцевим органам влади. Кандидат в депутати місцевих органів влади не може бути депутатом чи кандидатом в депутати Асамблеї.

3. Кандидати з партійних списків, поданих у виборчі комісії, відповідають умовам, викладеним у пунктах 1 та 2 цієї статті.

Стаття 11. Заповнення Вакансій у Виборних Органах

1. Коли місце депутата в Асамблеї є вакантним, така вакансія заповнюється новим депутатом.

2. Коли мандат депутата, обраного за багатоіменним списком суб'єкта виборів, закінчується передчасно, його місце займає наступний кандидат із цього списку.

3. Коли мандат депутата, обраного за одномандатним виборчим округом, закінчується передчасно, то вакансія заповнюється новим депутатом, обраним виборцями того ж виборчого округу. Ґрунтуючись на відповідному негайному повідомленні від Спікера Асамблеї, Президент Республіки своїм указом визначає дату проведення часткових виборів у цьому окрузі не пізніше, ніж через 45 днів після отримання такого повідомлення. Депутат, якого обрано для заповнення вакантного місця в парламенті,

виконує депутатські обов'язки до закінчення строку дії мандату того депутата, який вибув.

4. Коли мандат депутата, обраного за одномандатним виборчим округом, закінчується передчасно у період останніх 6 місяців повноважень Асамблеї, його місце займає відповідний кандидат із багатоіменного списку відповідного суб'єкта виборів. Якщо мандат незалежного депутата закінчується впродовж такого періоду, його місце в парламенті залишається вакантним.

5. Коли місце мера муніципалітету чи голови сільської громади є вакантним, Кабінет Міністрів інформує Президента Республіки стосовно цього факту у 2-тижневий термін. Президент Республіки визначає дату часткових виборів нового мера чи голови у 45-денний термін з дати повідомлення. Коли звільняється місце в муніципальній чи сільській раді, його займає підхожий кандидат з відповідного багатоіменного списку.

6. Якщо місце мера муніципалітету чи голови сільської громади стає вакантним у період останніх 6 місяців мандату такого депутата, то відповідна рада обирає із своїх членів нового мера чи голову для виконання обов'язків до закінчення такого мандату.

7. Часткові вибори проводяться відповідно до тієї ж процедури, що й загальні вибори.

Розділ III. Політичні Парії

Стаття 12. Реєстрація Політичних Партій

1. Кожна політична парія, яка висуває кандидатів в депутати, кандидатів на посаду мера муніципалітету чи голову сільської громади, або кандидатів в депутати відповідної місцевої ради згідно з процедурами, розглянутими у даному Кодексі, реєструється ЦВК як суб'єкт виборів не пізніше, ніж за 45 днів до дня виборів.

2. Щоб зареєструватися в ЦВК, політична партія подає наступні документи:

a) підтвердження того, що дана партія зареєстрована в Окружному суді м. Тірани;
b) ім'я, прізвище та адресу керівника партії, який є особою, уповноваженою призначати кандидатів;
c) офіційну назву, абревіатуру та адресу партії;
ç) копію партійної печатки;
d) ім'я та адресу фінінспектора партії;
dh) ім'я та адресу особи, відповідальної за зв'язок з ЦВК.

Стаття 13. Реєстрація Коаліцій

Дві або більше політичних партій можуть зареєструватися в ЦВК як коаліція, якщо подадуть до ЦВК інформацію про склад такої коаліції та спільні багатоіменні списки кандидатів в депутати Асамблеї чи місцевих рад.

Розділ IV. Спостерігачі

Стаття 14. Право на Призначення Спостерігачів

1. Іноземні та національні неурядові організації, а також міжнародні організації, які спеціалізуються та приймають участь у розвитку та захисті прав людини, мають право направляти спостерігачів в кожний центр голосування та в кожну виборчу комісію.

2. Кожен громадянин Албанії, що відповідає умовам, за яких він вважається виборцем відповідно до даного Кодексу, й кандидатуру якого висунув суб'єкт, зазначений у пункті 1 цієї статті, має право бути спостерігачем.

3. ЦВК схвалює список спостерігачів, поданий на розгляд суб'єктом, зазначеним у пункті 1 цієї статті, й надає дозвіл усім спостерігачам не пізніше, ніж за чотири дні до дати голосування.

Стаття 15. Права та Обов'язки Спостерігачів

1. Під час виконання своїх обов'язків спостерігачі мають наступні права:

a) спостерігати за усіма аспектами підготовки та проведення виборів;
b) подавати на розгляд виборчих комісій коментарі у письмовій формі стосовно будь-яких порушень норм, помічених ними.

2. Спостерігачі мають наступні обов'язки:

a) поважати вимоги даного Кодексу та інструкції ЦВК щодо спостереження за перебігом виборів;
b) діяти у неупереджений спосіб та не вести пропаганду на користь будь-якого кандидата, партії чи альтернативного вибору на референдумі у приміщеннях центрів голосування чи в інших місцях, заборонених відповідно до даного Кодексу;
c) представлятися у виборчих комісіях, використовуючи надані ЦВК дозволи та посвідчення особи, визнані ЦВК;
ç) не носити особливих знаків, які слугують засобом пропаганди чи можуть вплинути на волевиявлення виборців;
d) не втручатися в діяльність виборчих комісій.

ГЛАВА ЧЕТВЕРТА . ВИБОРЧІ КОМІСІЇ

Розділ І. Центральна Виборча Комісія (ЦВК)

Стаття 16. Кваліфікація Членів

1. Члени ЦВК мають знання та професійний досвід в одній з наступних сфер: право, управління процесом виборів, управління на державному та місцевому рівнях або зв'язки з громадськістю.

2. Членом ЦВК обирають громадянина Албанії, який постійно проживає в Албанії та відповідає наступним вимогам:

a) він користується правом голосувати та бути обраним;
b) він має університетський диплом;
c) він не був визнаний винним у скоєнні злочину за остаточним рішення суду;
ç) він не був членом керівних органів політичної партії впродовж останніх трьох років.

Стаття 17. Відбір Членів ЦВК

1. Члени ЦВК відбираються в 40

2. Ідповідно до статті 154 Конституції. Члени ЦВК у своїй сукупності відповідають у будь-який час вимогам пункту 1 статті 16 даного Кодексу.

3. Президент Республіки призначає двох членів ЦВК після консультацій з групами, що представляють широкі верстви населення.

4. Асамблея обирає двох членів ЦВК, ґрунтуючись на пропозиціях від Бюро Асамблеї, яке складає два списки з трьома іменами у кожному; ці списки пропонуються групами від опозиції та парламентської більшості. Якщо жоден з кандидатів списку не отримує необхідної кількості голосів, то Бюро Асамблеї представляє новий список.

5. Високий Суд обирає трьох членів ЦВК таємним голосуванням, ґрунтуючись на пропозиціях від Національної судової асоціації та на індивідуальних заявах. Усі пропозиції та заяви публікуються. Національна судова асоціація висуває 6 юристів, принаймні один з яких обирається членом ЦВК.

6. Член ЦВК після обрання його на посаду негайно залишає усю іншу державну та політичну діяльність.

7. Члени ЦВК можуть повторно обиратися на цю посаду тільки один раз.

Стаття 18. Компетенція

Забезпечуючи виконання статті 153 Конституції, ЦВК виконує наступні обов'язки:

1) На виконання закону та в рамках своєї юрисдикції вона ухвалює рішення та інструкції, що мають юридичну силу на всій території Республіки.
2) Вона приймає рішення щодо уніфікації виборчої практики.
3) Вона здійснює керівництво та перевірку процесу до та під час виборів.
4) Вона оголошує своїм рішенням остаточні результати загальнодержавних виборів відповідно до звітів ОВК чи ВКОМС, в залежності від обставин.
5) Вона оголошує кандидатів-переможців з багатоіменних списків кандидатів.
6) Вона керує процесом реєстрації виборців та веде Національний реєстр виборців відповідно до правил, передбачених даним Кодексом.
7) Вона втілює освітні програми для виборців та навчальні програми для членів виборчих комісій.
8) Згідно з даним Кодексом вона призначає та звільняє членів ОВК, ВКОМС та регіональних виборчих комісій, а також здійснює нагляд за їхньою діяльністю під час виконання ними своїх обов'язків.
9) Якщо з будь-якої причини на дату проведення виборів не набраний кворум для проведення засідань ОВК, ВКОМС або КЦГ, то ЦВК негайно призначає членів, необхідних для створення такого кворуму.
10) Вона публікує бюлетень за результатами виборів, який включає результати голосування в кожному виборчому адміністративно-територіальному утворенні та в кожному центрі голосування. Також вона публікує звіт про витрати на проведення виборів.
11) Впродовж місяця лютого кожного року вона подає на розгляд Асамблеї щорічний звіт щодо своєї діяльності за попередній рік.
12) Вона готує свій щорічний проект бюджету відповідно до закону № 8379 від 29.07.1998 "Про підготовку та виконання Державного бюджету."
13) Вона контролює використання коштів, наданих їй з Державного бюджету та з інших законних джерел, для обслуговування виборів.
14) Вона переглядає та виносить рішення щодо скарг представників суб'єктів виборів, які стосуються проведення процесу голосування, відповідно до положень даного Кодексу.
15) Вона ухвалює рішення щодо винагороди праці для членів виборчих комісій та представників без права голосу.
16) Вона готує накази щодо накладання штрафів на тих осіб, які скоюють адміністративні порушення,

пов'язані з виборами, а також подає позов до суду у разі скоєння злочинів, пов'язаних з виборами.

17) Вона виконує інші обов'язки, що виникають у зв'язку з даним Кодексом або з іншими законами.

Стаття 19. Засідання та Прийняття Рішень

1. Засідання ЦВК є відкритими для громадськості за виключенням справ, пов'язаних з особистими питаннями та підготовкою бюджету.

2. Засідання ЦВК скликаються спільно Головою та Заступником Голови ЦВК або на прохання принаймні трьох членів ЦВК. У виборчий період ЦВК продовжує свою роботу відповідно до розкладу, визначеного на першому засіданні після оголошення дати виборів. Розклад проведення засідань розміщується в ЦВК на дошці об'яв у видному громадському місці й публікується в трьох газетах з найбільшим тиражем.

3. Засідання ЦВК мають законну силу, коли на них присутні не менше 4 членів ЦВК.

4. Підзаконні акти, рішення щодо результатів виборів, рішення щодо затвердження списків виборців і рішення щодо пропонування Асамблеї звільнити від обов'язків члена ЦВК ухвалюються принаймні чотирма голосами членів ЦВК. Усі інші рішення приймаються більшістю присутніх членів.

5. Нормативні акти ЦВК набирають чинності тільки після їхньої публікації в Офіційному бюлетені.

6. Рішення ЦВК оголошуються негайно разом з думкою меншості та підписуються усіма членами ЦВК, які проголосували.

7. Остаточні результати виборів оголошуються не пізніше, ніж через три дні від дати, на яку ЦВК отримала усі офіційні дані від виборчих комісій чи усі судові рішення щодо оскаржень рішень виборчих комісій. Рішення щодо остаточних результатів виборів публікується в Офіційному бюлетені не пізніше, ніж через три дні від дати прийняття рішення.

Стаття 20. Недоторканість Членів ЦВК

1. Член ЦВК може переслідуватися судовим порядком у відповідності з кримінальним правом тільки після дозволу на це Асамблеї.

2. Член ЦВК може бути взятий під варту чи заарештований тільки тоді, коли його затримано під час скоєння злочину чи негайно після його скоєння. У цих випадках компетентний орган негайно направляє відповідне повідомлення до Конституційного Суду. Якщо Конституційний Суд у 24-годинний термін не погоджується на те, щоб заарештований постав перед судом, то компетентний орган зобов'язаний звільнити такого заарештованого.

Стаття 21. Жалування

Жалування членів ЦВК дорівнює жалуванню судді Високого Суду.

Жалування Голови та Заступника Голови на 10 відсотків більше, ніж жалування члена ЦВК.

Стаття 22. Передчасне Припинення Мандату

1. Мандат члена ЦВК передчасно припиняється у тих випадках, коли:

a) остаточним рішенням суду його звинувачено у скоєнні злочину;
b) він не з'являється на роботі більш, ніж три місяці у невиборчий період і більш, ніж 5 послідовних днів у виборчий період;
c) він втрачає право голосувати;
ç) він подає у відставку.

У цих випадках Голова ЦВК у 24-годинний термін повідомляє орган, який призначив цього члена комісії, про припинення дії мандата останнього.

Стаття 23. Звільнення Членів ЦВК

Член ЦВК може бути звільнений Асамблеєю від виконання своїх обов'язків у разі голосування за це 2/3 її членів, якщо він порушив Конституцію, має психічний розлад або фізичну недієздатність, яка серйозно ускладнює виконання ним своїх обов'язків чи дій, або якщо його поведінка серйозно дискредитує честь та репутацію члена ЦВК.

Пропозицію про звільнення члена ЦВК висуває 1/5 депутатів Асамблеї або ЦВК, яка ухвалює відповідне рішення своєю більшістю, визначеною у статті 19 пункті 4 даного Кодексу.

Рішення Асамблеї переглядається Конституційним Судом, який, встановивши факт існування однієї з підстав, зазначених у пункті 1 цієї статті, оголошує про звільнення такого члена з посади.

Стаття 24. Права Та Обов'язки Членів ЦВК

Члени ЦВК постійно приймають участь у засіданнях ЦВК та виконують обов'язки, зазначені у даному Кодексі й у підзаконних актах, виданих ЦВК. Вони виконують свої функції в рамках своїх особистих здібностей та вільно голосують відповідно до своїх власних переконань.

Стаття 25. Поновлення Складу та Заміна Членів ЦВК

1. У період з 1 по 30 березня 2003 року один з членів, призначений Президентом, один з членів, призначений Асамблеєю, та один з членів, призначений Високим Судом, замінюються на нових членів відповідними органами, що їх призначили.

2. У період з 1 по 30 березня 2006 року другий член, призначений Президентом, другий член, призначений Асамблеєю, та один з двох членів, призначених Високим Судом, що залишилися, замінюються на нових членів відповідними органами, що їх призначили.

3. Члени, замінені відповідно до пунктів 1 і 2 цієї статті, визначаються за допомогою жеребкування через 30 днів після того, як даний Кодекс набере чинності.

4. Третій член, початково призначений Високим Судом, та нові члени, призначені відповідно до пунктів 1 і 2 цієї статті, замінюються на нових членів відповідними органами, що їх призначили, у кінці строку їхнього семирічного мандату.

5. Нові члени призначаються у 30-денний термін від дати припинення дії мандату члена, що вибув.

6. У випадку, коли дія мандату члена закінчується передчасно відповідно до статті 22 чи 23 даного Кодексу, орган, який призначив такого члена, що вибув, призначає заміну йому у 30-денний термін від дати повідомлення про вакансію. Член ЦВК, що прийшов на заміну, залишається на посаді до закінчення повного строку дії мандату члена, що вибув передчасно.

7. Незважаючи на пункт 5 цієї статті, зміни у складі ЦВК не здійснюються під час виборчого періоду. У таких випадках діючі члени замінюються новими у 30-денний термін з дати закінчення виборчого періоду. У випадку, коли мандат члена закінчується передчасно впродовж виборчого періоду, відповідний орган замінює його якнайшвидше, але не пізніше, ніж у 48-годинний термін.

8. Коли посади Голови чи Заступника Голови є вакантними, ЦВК обирає нового голову чи його заступника у 15-денний термін. Під час виборчого періоду Голова чи Заступник Голови обирається якнайшвидше, але не пізніше, ніж у 48-годинний термін від дати утворення вакансії.

Стаття 26. Привілеї Після Припинення Дії Мандату

Після припинення дії свого мандату член ЦВК отримує усі пільги, передбачені для голови Верховного Суду за законом № 8097 від 21.03.1996 "Про державні додаткові пенсії для осіб, які виконували конституційні функції, та для державних службовців." Член ЦВК не користується цими привілеями, якщо його мандат передчасно закінчується відповідно до літер "a" чи "b" пункту 1 статті 22 або відповідно до статті 23 даного Кодексу, за виключенням тих випадків, коли він звільнений Асамблеєю від виконання своїх службових обов'язків через психічну чи фізичну недієздатність.

Стаття 27. Голова ЦВК

1. Із складу своїх членів ЦВК обирає Голову таємним голосуванням.

2. Члени ЦВК голосують за Голову, обираючи одного з кандидатів у виборчому бюлетені.

3. Член ЦВК, що набрав найбільшу кількість голосів усіх членів комісії, обирається Головою. Якщо жоден з кандидатів не набирає необхідної більшості, проводиться другий тур голосування, в якому беруть участь два кандидати, що набрали найбільшу кількість голосів у першому турі.

4. Голова обирається на трирічний строк з правом перевиборів на другий термін лише один раз.

5. Мандат Голови має силу, поки останній залишається членом ЦВК.

Стаття 28. Обов'язки Голови

Голова ЦВК виконує наступні обов'язки:

a) Він очолює засідання ЦВК;
b) Він представляє ЦВК у відносинах з третіми сторонами;
c) Він виконує інші обов'язки, зазначені у даному Кодексі.

Стаття 29. Заступник Голови ЦВК

1. Заступник Голови ЦВК обирається за тією ж процедурою й на той же строк, що й Голова ЦВК.

2. Заступник Голови виконує обов'язки голови, якщо останній відсутній.

Стаття 30. Секретар ЦВК

1. Секретар ЦВК – це найвищий державний службовець в адміністрації ЦВК. Він призначається ЦВК на основі кандидатур, відібраних відповідно до закону № 8549 від 11.11.1999 "Статус державного службовця." Секретар ЦВК є юристом за фахом і має не менш, ніж п'ять років досвіду роботи на виборах чи в державній адміністрації. Він відповідає критеріям, встановленим для членів ЦВК.

2. Секретар ЦВК виконує наступні обов'язки:
   a) Він координує діяльність ЦВК з компетентними органами та забезпечує втілення рішень ЦВК;
   b) Він організує процедуру виборів Голови та Заступника Голови ЦВК;

c) Він вживає заходи щодо належного проведення засідань ЦВК;
ç) Він вживає заходи щодо публікації нормативних актів ЦВК в Офіційному бюлетені;
d) Він здійснює нагляд за реєстрацією та веденням записів щодо рішень ЦВК в офіційному журналі;
dh) Він керує управлінням справами ЦВК;
e) Він виконує інші обов'язки, визначені ЦВК.

3. ЦВК звільняє секретаря з посади відповідно до закону № 8549 від 11.11.1999 "Статус державного службовця."

Стаття 31. Представники Політичних Партій

1. Кожна політична партія чи коаліція, зареєстрована в ЦВК, може призначити до ЦВК тільки одного представника без права голосу.

2. Представники політичних партій в ЦВК мають наступні права:
a) відвідувати відкриті засідання ЦВК, виступати на засіданнях та спостерігати за діяльністю ЦВК у процесі підготовки та проведення виборів;
b) у письмовій формі висловлювати свою думку щодо питань, які розглядає ЦВК, та подавати до ЦВК скарги щодо порушень даного Кодексу та законодавчих актів ЦВК;
c) отримувати копії рішень та інших актів ЦВК і мати доступ через Секретаря ЦВК до документації стосовно виборів;
ç) отримувати відповідь на свої скарги у письмовій формі.

3. Представники використовують свої права відповідно до внутрішніх норм ЦВК та, у будь-якому випадку, у спосіб, що не заважає нормальній роботі ЦВК.

Розділ II. Окружні Виборчі Комісії (ОВК)

Стаття 32. Склад ОВК

1. ОВК складається з голови, заступника голови та до п'яти членів, призначених ЦВК після визначення семи політичних партій, що отримали найбільшу кількість голосів у відповідному окрузі на останніх виборах в Асамблею. Голова та заступник голови призначаються відповідно двома першими партіями, які набрали найбільшу кількість голосів на останніх виборах у відповідному окрузі.

2. Якщо менш, ніж сім партій отримали голоси у відповідному виборчому окрузі на останніх виборах в Асамблею, то ОВК складається тільки з представників тих політичних партій, які отримали голоси.

3. Секретар ОВК призначається ЦВК за пропозицією ЦВК на строк, визначений ЦВК. Секретар ОВК є юристом за фахом та має статус члена ОВК без права голосу.

4. Члени ОВК не можуть бути депутатами чи кандидатами в депутати Асамблеї або представницьких органів місцевого самоврядування, або членами більш, ніж одного ОВК. Члени ОВК не можуть бути військовими чи працівниками структур Державної поліції або Державної служби інформації.

5. Члени ЦВК мають університетську освіту й не були засуджені за скоєння злочину відповідно до остаточного судового вироку.

6. Члени ОВК мають постійне місце проживання у відповідному виборчому окрузі.

7. ОВК є постійним органом, але його члени не працюють повний робочий день. ЦВК визначає години роботи членів у виборчий період та у період між виборами.

8. Кожна політична партія, зареєстрована в ЦВК в якості суб'єкта виборів, яка не має члена в ОВК відповідно до пункту 1 цієї статті, має право призначити до ОВК одного представника без права голосу після того, як вона висуне кандидата за одномандатним виборчим округом або багатоіменним списком кандидатів.

9. Незалежні кандидати у відповідному окрузі мають право призначити до ОВК представника без права голосу.

10. Якщо політична партія, представлена в ОВК, не висуває кандидата за цим округом і не подала багатоіменний список на поточні вибори, то така партія поступається своїм місцем в ОВК.

11. Склад ОВК відновлюється у відповідності з результатами останніх виборів до Асамблеї не пізніше, ніж через один місяць після оголошення Центральною виборчою комісією остаточних результатів виборів.

12. Коли місце члена ОВК є вакантним, воно займається відповідно до правил, передбачених цією статтею, у 30-денний термін з дати створення вакансії. У період виборів вакантні місця заповнюються у триденний термін.

Стаття 33. Представники Без Права Голосу

1. Представники без права голосу в ОВК отримують уповноваження від партії чи незалежного кандидата.

2. Представники в ОВК мають ті ж права, що й представники партій в ЦВК відповідно до пункту 2 статті 31 даного Кодексу.

Стаття 34. Звільнення Члена ОВК

Члени ОВК звільняються ЦВК з тих же причин, які ведуть до звільнення членів самої ЦВК.

Стаття 35. Обов'язки ОВК

ОВК є відповідальною за проведення виборів до Асамблеї у межах відповідного виборчого округу та виконує наступні обов'язки:

1) Вона є відповідальною за керівництво виборами в окрузі згідно з положеннями даного Кодексу та підзаконних актів, виданих ЦВК.
2) Вона встановлює межі виборчої дільниці у співробітництві з місцевими органами влади та відповідно до вказівок ЦВК.
3) Вона визначає місцезнаходження кожного центру голосування та присвоює номери кожному з таких центрів.
4) Вона призначає голову, заступника голови та членів КЦГ у відповідності з даним Кодексом.
5) Вона перевіряє документацію кандидатів.
6) Вона розслідує випадки скарг політичних партій стосовно проведення виборів в окрузі.
7) Вона розміщує у видному місці списки кандидатів, декрет, що встановлює дату проведення виборів, та інші оголошення, які мають відношення до проведення виборів в окрузі.
8) Вона контролює кошти, виділені ЦВК для проведення виборів в окрузі.
9) Вона забезпечує своєчасне розповсюдження матеріалів щодо голосування.
10) Вона отримує від КЦГ матеріали та обладнання, що стосуються голосування, включаючи урни для голосування.
11) Вона заносить результати виборів в окрузі до спеціальних таблиць та надсилає їх разом з іншими необхідними матеріалами до ЦВК згідно із статтею 107 даного Кодексу.
12) Вона оголошує результати виборів в окрузі.
13) Вона керує проведенням часткових виборів в окрузі.
14) Вона вживає заходи щодо перерахунку виборчих бюлетенів.

Стаття 36. Засідання та Рішення ОВК

1. Засідання ОВК є відкритими за виключенням випадків, передбачених статтею 107 даного Кодексу.

2. Рішення в ОВК приймаються більшістю присутніх членів з правом голосу, якщо на засіданні присутня принаймні половина від усіх членів ОВК з правом голосу.

3. Рішення підписуються усіма членами, що проголосували. До рішень додається думка меншості.

Стаття 37. дії ОВК Після Видання Декрету, Який Визначає Дату Виборів до Асамблеї

Після виходу декрету, який визначає дату проведення виборів, ОВК негайно публікує його в місцевій пресі та засобах масової інформації, що обслуговують вибори, а також надсилає його до офісів муніципалітетів чи сільських громад та до служб реєстрації цивільного стану відповідного округу. Разом з декретом про вибори ОВК також публікує інформацію про місцезнаходження усіх центрів голосування, про години проведення голосування, а також імена усіх членів ОВК та її секретаря, включаючи адресу офісу комісії, її номер телефону та факсу, карту виборчого округу, на якій зазначене географічне місцезнаходження кожного центру голосування. ОВК публікує усю іншу документацію, яка підлягає опублікуванню відповідно до даного Закону та інструкцій ЦВК.

Розділ III. Виборча Комісія Органів Місцевого Самоврядування (ВКОМС)

Стаття 38. Склад ВКОМС

1. У межах кожного муніципалітету або сільської громади створюється ВКОМС у складі з голови, заступника голови та до п'яти членів, призначених ЦВК після визначення семи політичних партій, що отримали найбільшу кількість голосів на останніх виборах до відповідної ради. Голова та заступник голови призначаються відповідно двома першими партіями, які набрали найбільшу кількість голосів на останніх виборах у відповідну раду муніципалітету чи сільської громади.

2. Якщо на останніх виборах до відповідної ради голоси отримали менш, ніж сім партій, то ВКОМС створюється тільки з представників тих політичних партій, які отримали голоси на виборах.

3. Секретар муніципалітету чи сільської громади працює секретарем ВКОМС у період, визначений ЦВК. Секретар має статус члена ВКОМС без права голосу.

4. Члени ВКОМС не можуть бути депутатами чи кандидатами в депутати Асамблеї або представницьких органів місцевого самоврядування, або членами іншої ВКОМС. Члени ВКОМС не можуть бути військовими чи працівниками структур Державної поліції або Державної служби інформації.

5. Члени ВКОМС мають, як правило, університетську освіту й не були засуджені за скоєння злочину відповідно до остаточного судового рішення.

6. Члени ВКОМС проживають на території відповідної виборчої дільниці.

7. ВКОМС є постійним органом, але його члени не працюють повний робочий день. ЦВК визначає години роботи членів у виборчий період та у період між виборами.

8. Політичні партії, зареєстровані в ЦВК як суб'єкти виборів, які не мають члена в ВКОМС відповідно до пункту 1 цієї статті, мають право призначити до ВКОМС одного представника без права голосу після того, як ці партії висунуть свого кандидата на посаду мера муніципалітету чи голови сільської громади, або кандидатів за багатоіменним списком, що балотуються до місцевих рад.

9. Незалежні кандидати у відповідному муніципалітеті чи сільській громаді також мають право призначити до ВКОМС представника без права голосу.

10. Якщо політична партія, представлена в ВКОМС, не висуває кандидата на посаду мера муніципалітету чи голови сільської ради, й не подала багатоіменний список кандидатів в депутати місцевих рад, то така партія звільняє своє місце в ВКОМС.

11. Склад ВКОМС відновлюється у відповідності з результатами останніх виборів до місцевої ради не пізніше, ніж через один місяць після оголошення Центральною виборчою комісією остаточних результатів виборів.

12. Коли місце члена ВКОМС є вакантним, воно займається відповідно до правил, передбачених цією статтею, у 30-денний термін від дати створення вакансії. У період виборів вакантні місця заповнюються у триденний термін.

Стаття 39. Представники Без Права Голосу

1. Представники без права голосу в ВКОМС отримують спеціальний дозвіл від партії чи незалежного кандидата.

2. Представники в ВКОМС мають ті ж права, що й представники партій в ЦВК відповідно до пункту 2 статті 31 даного Кодексу.

Стаття 40. Звільнення Членів ВКОМС

Члени ВКОМС звільняються ЦВК з тих же причин, які призводять до звільнення членів самої ЦВК.

Стаття 41. Обов'язки ВКОМС

ВКОМС виконує наступні обов'язки:

1) Вона є відповідальною за управління виборами в органи місцевої влади; вона є відповідальною за розсилку, перегляд та затвердження попередніх списків виборців відповідного муніципалітету чи сільської громади згідно з правилами даного Кодексу та інструкцій ЦВК.
2) Вона встановлює межі виборчої дільниці в муніципалітеті чи сільській громаді у співробітництві з місцевими органами влади.
3) За аналогією вона виконує ті ж обов'язки, що покладені за даним Кодексом на ОВК.
4) У разі парламентських виборів вона направляє переглянуті списки виборців до ОВК.

Стаття 42. Засідання та Рішення ВКОМС

1. Засідання ВКОМС є відкритими, за виключенням випадків, передбачених статтею 107 даного Кодексу.

2. Рішення в ВКОМС приймаються більшістю голосів, якщо присутня більш ніж половина усіх членів ВКОМС з правом голосу.

3. Рішення підписуються усіма членами, що проголосували. До рішень додається думка меншості.

Розділ IV. Комісії Центрів Голосування

Стаття 43. Склад КЦГ

1. В межах кожної виборчої дільниці створюється КЦГ у складі голови, заступника голови й до п'яти членів, запропонованих сімома політичними партіями, що отримали найбільше голосів на останніх парламентських виборах у відповідному одномандатному виборчому окрузі або на останніх виборах до відповідної місцевої ради. Голова та заступник голови призначаються відповідно двома першими партіями, які набрали найбільшу кількість голосів на останніх виборах у відповідному виборчому адміністративно-територіальному утворенні.

2. Якщо менше, ніж сім партій отримали голоси на останніх виборах, зазначених в пункті 1 цієї статті, то КЦГ формується тільки з представників тих політичних партій, які отримали голоси.

3. Секретар КЦГ призначається ОВК чи ВКОМС в залежності від обставин. Секретар має статус члена КЦГ без права голосу.

4. Члени КЦГ не можуть бути депутатами чи кандидатами в депутати Асамблеї або представницьких органів місцевого самоврядування, або членами іншого КЦГ. Члени КЦГ не можуть бути військовими чи працівниками структур Державної поліції або Державної служби інформації.

5. Члени КЦГ не є особами засудженими за скоєння злочину відповідно до остаточного рішення суду.

6. Члени КЦГ проживають на відповідній виборчій дільниці.

7. Члени КЦГ призначаються тільки на період виборів. Призначення членів у будь-якому випадку здійснюється не пізніше, ніж за 10 днів до дати виборів.

8. Політичні партії, зареєстровані в ЦВК як суб'єкти виборів, що не мають члена в КЦГ у відповідності з пунктом 1 цієї статті, мають право призначити до КЦГ представника без права голосу, який має права, викладені у Розділі Сьомому даного Кодексу.

9. Незалежні кандидати мають право призначити до КЦГ одного представника без права голосу.

10. Коли місце члена КЦГ є вакантним, воно займається відповідно до правил, викладених у цій статті, у 30-денний термін від дати створення вакансії. Під час виборчого періоду вакантні місця заповнюються у 3-денний термін.

Стаття 44. Обов'язки КЦГ

1. КЦГ створюються й функціонують на виборах усіх типів.

2. Члени КЦГ є відповідальними за проведення виборів на виборчій дільниці, виконуючи обов'язки передбачені даним Кодексом.

Стаття 45. Прийняття Рішень КЦГ

1. Рішення в КЦГ приймаються більшістю голосів за умови присутності більше половини усіх членів КЦГ з правом голосу.

2. Рішення підписуються усіма членами, що проголосували. Рішення супроводжуються думкою меншості.

Стаття 46. Матеріали для Голосування

1. ЦВК забезпечує членів ОВК та ВКОМС матеріалами, необхідними для кожного центру голосування, не пізніше ніж за 7 днів до дати проведення виборів.

2. ОВК, ВКОМС та КЦГ зберігають виборчі матеріали у безпечному місці відповідно до інструкцій ЦВК.

3. Не раніше, ніж за 48 годин і не пізніше, ніж за 24 години до відкриття центру голосування ОВК чи ВКОМС, в залежності від обставин, розповсюджує матеріали серед голів та секретарів КЦГ.

4. Одна копія документу, що засвідчує отримання матеріалів відповідними особами, зберігається разом з офіційними документами виборчого центру.

Розділ V. Спеціальні КЦГ

Стаття 47. Склад та Обов'язки Спеціальних КЦГ

Відповідно до даного Кодексу та інструкцій ЦВК, окружна або дільнична виборча комісія, в залежності від обставин, створює спеціальні комісії у центрах голосування в лікарнях, в'язницях чи в місцях попереднього ув'язнення та гуртожитках. Ці комісії мають той же склад й ті ж обов'язки, що і КЦГ.

ГЛАВА ЧЕТВЕРТА . НАЦІОНАЛЬНИЙ РЕЄСТР ВИБОРЦІВ

Розділ I. Компетентні Органи Влади

Стаття 48 . Компетентний Орган

1. Національний реєстр виборців складається під наглядом ЦВК. Він містить дані та складений відповідно до положень цього Кодексу й підзаконних актів, виданих ЦВК на виконання даного Кодексу.

2. Національний реєстр виборців складається на основі офіційних даних, вилучених з реєстрів цивільного стану.

Стаття 49. Директорат Реєстрації Виборців

1. Для ведення Національного реєстру виборців ЦВК створює Директорат реєстрації виборців.

2. Директорат реєстрації виборців є відповідальним за втілення рішень ЦВК, пов'язаних з реєстрацією виборців. Він виконує наступні обов'язки:

a) Він веде Національний реєстр виборців;
b) Він готує інструкції для ЦВК, що надсилаються до служб реєстрації цивільного стану й стосуються методу складання списків виборців;
c) Він організує та управляє процесом реєстрації виборців шляхом обходу їхніх домівок кожного разу, коли це необхідно;
ç) Він виконує інші обов'язки у зв'язку з реєстрацією виборців, визначені ЦВК.

Стаття 50. Картка для Голосування

1. Кожен виборець, зареєстрований у Національному реєстрі виборців, отримує картку для голосування відповідно до інструкцій ЦВК.

2. Картка для голосування вручається тільки персонально в руки виборцю.

3. Картка для голосування має фотографію виборця та унікальний ідентифікаційний номер виборця.

4. Якщо картка для голосування загублена, або якщо вона стала непридатною для використання, то виборець

отримує нову картку для голосування у відповідності з правилами, встановленими ЦВК.

Розділ II. Підготовка Списків Виборців

Стаття 51. Національний Реєстр Виборців

Національний реєстр виборців складається зі списків виборців усіх муніципалітетів та сільських громад.

Стаття 52. Реєстрація за Місцем Юридичної Адреси та Фактичного Проживання

1. Виборці заносяться до списків виборців виборчої дільниці за місцем їхньої юридичної адреси за виключенням випадків, розглянутих у пункті 2 цієї статті.

2. Виборці, які проживають не за своєю юридичною адресою але на території Республіки Албанія, заносяться у список виборчої дільниці за місцем їхнього фактичного проживання й викреслюються зі списку виборчої дільниці за місцем їхньої юридичної адреси.

3. ВКОМС за місцем фактичного проживання виборця включає його до попередніх списків виборців відповідної виборчої дільниці й повідомляє про цей факт ЦВК, яка віддає розпорядження про вилучення такого виборця зі списку виборців за місцем його юридичної адреси.

Стаття 53. Попередні Списки Виборців

1. Попередні списки виборців створюються на основі реєстрів цивільного стану.

2. Списки виборців містять:
   a) Ім'я, прізвище, по батькові, дату народження, адресу та ідентифікаційний номер картки для голосування виборця;
   b) Назву сільської громади чи муніципалітету, чи номер виборчого округу, а також номер центру голосування.

Стаття 54. Поновлення Попереднього Списку Виборців

1. За чотири місяці до закінчення мандату Асамблеї чи органів місцевої влади ЦВК звертається до Національної служби з цивільного стану з проханням підготувати у двотижневий термін попередні списки виборців для проведення намічених виборів. ЦВК негайно надсилає до кожної ВКОМС по чотири копії таких попередніх списків виборців.

2. ВКОМС негайно розміщує попередні списки в громадському місці, відповідно оголошуючи про дати та години прийому скарг виборців. Кожен виборець чи політична партія має право вимагати від ВКОМС виправити помилки у попередніх списках виборців відповідно до вимог, викладених у статті 12 Цивільного кодексу та статей 55-58 даного Кодексу.

3. Якщо ВКОМС визнає за потрібне та отримає відповідний дозвіл від ЦВК, вона створює групи перевірки для відвідування домівок виборців, обов'язком яких є підтвердження точності даних у списках. Коли такі групи перевірки помічають помилки, вони заповнюють відповідні форми та доставляють їх в ВКОМС.

4. ЦВК визначає правила щодо складу груп перевірки та правила щодо проведення таких перевірок.

5. У випадку дострокових виборів до Асамблеї, часткових виборів та референдумів, виконуються процедури, викладені у пунктах 1-4 цієї статті наскільки це можливо та з корегуваннями відповідно до обставин.

Стаття 55. Підстави для Перегляду Попередніх Списків Виборців

1. Списки виборців переглядаються, коли виборець:
   a) помирає;
   b) втратив право голосувати;
   c) був зареєстрований більш, ніж в одному списку;
   ç) змінив місце проживання за юридичною адресою чи фактичне місце проживання; або
   d) стверджує, що його особисті дані є неправильними.

2. У випадку, зазначеному у пункті 1 під літерою "ç" виборець заноситься до відповідного списку виборців згідно з інструкціями ЦВК.

Стаття 56. Заборона Змінювати Списки

ВКОМС не може вносити зміни у попередні списки виборців під час останніх 23 днів до дати проведення виборів.

Стаття 57. Опублікування Остаточних Списків

1. Після закінчення періоду, відведеного на перевірку попередніх списків, кожна ВКОМС у 24-годинний термін надсилає до ЦВК перевірений список за своєю виборчою дільницею.

2. ЦВК заносить перевірені списки до Національного реєстру виборців. Директорат реєстрації виборців надсилає остаточні списки до ОВК чи ВКОМС, в залежності від випадку, або до інших комісій, розглянутих у даному Кодексі, не пізніше, ніж за два тижні до дати проведення виборів.

3. Відповідні комісії оголошують остаточні списки у 48-годинний термін від дати отримання цих списків від ЦВК.

4. ОВК чи ВКОМС надсилають остаточні списки до КЦГ не пізніше, ніж за три дні до дати виборів. ОВК та ВКОМС залишають у себе копію остаточних списків виборців.

Стаття 58. Доступ Суб'єктів Виборів до Списків Виборців

1. ЦВК надає попередні списки, підготовлені згідно із статтею 54 даного Кодексу, для ознайомлення усім зареєстрованим політичним партіям на їхнє прохання та після внесення цими партіями відповідного платежу.

2. Після закінчення періоду, відведеного для реєстрації кандидатів, ОВК або ВКОМС, в залежності від обставин, надає копію перевіреного списку, надісланого до ЦВК, як передбачено за статтею 57.1 даного Кодексу, для ознайомлення усім суб'єктам виборів на їхнє прохання та після внесення цими партіями відповідного платежу.

3. Після затвердження остаточних списків виборців ЦВК надає для ознайомлення штаб-квартирам кожної зареєстрованої політичної партії копію таких списків на їхнє прохання та після внесення ними відповідного платежу.

4. Кандидати та партії використовують списки виборців тільки для перевірки їхньої точності та у відповідності з законом.

5. ЦВК визначає спосіб, у який доставляються списки виборців суб'єктам виборів, а також розмір платежу за використання цих списків.

Стаття 59. Спеціальні Установи

1. При проведенні загальнодержавних референдумів та виборів, за два дні до дати голосування директор спеціальної установи складає список виборців та доставляє його в ОВК.

2. При проведенні місцевих референдумів та виборів, за два дні до дати голосування директор спеціальної установи складає список тих резидентів, які мають юридичну адресу проживання у даному виборчому адміністративно-територіальному утворенні, на території якого знаходиться спеціальна установа, та доставляє його у ВКОМС.

Стаття 60. Виборці у Збройних Силах та В Поліції

1. Негайно після визначення дати виборів до Асамблеї, Міністерство оборони та інші компетентні центральні установи на прохання ЦВК проводять інструктування командного складу відповідних військових чи поліцейських частин стосовно складання списку виборців, які будуть проживати у таких частинах на дату проведення виборів.

2. Список виборців, які будуть проживати у таких частинах на дату проведення виборів, доставляється в ОВК не пізніше, ніж через п'ятнадцять днів після визначення дати виборів.

3. ОВК додає список виборців, які будуть проживати у такій частині, до списку виборців відповідного виборчого адміністративно-територіального утворення. Виборці з військових та поліцейських частин викреслюються із списку виборців за місцем їхньої юридичної адреси у відповідності з процедурами, визначеними ЦВК.

Стаття 61. Студенти

Студенти можуть голосувати за місцем їхнього фактичного проживання відповідно до підзаконних актів ЦВК. ЦВК вживає заходи для того, щоб студенти не були зареєстровані більше, ніж в одному списку виборців.

ГЛАВА П'ЯТА. СИСТЕМА ВИБОРІВ

Розділ І. Система Виборів До Асамблеї

Стаття 62. Склад Асамблеї

Асамблея Республіки Албанія складається із 140 депутатів, 100 з яких обираються безпосередньо виборцями за одномандатними виборчими округами, а 40 обираються з багатоіменних списків суб'єктів виборів, що зберігаються в ЦВК, відповідно до пропорційного процентного співвідношення голосів, отриманих у першому турі виборів.

Стаття 63. Вибори Кандидатів в Одномандатних Виборчих Округах

1. Кандидат, який отримує абсолютну більшість юридично дійсних голосів виборців, що прийняли участь у голосуванні в одномандатному виборчому окрузі, вважається депутатом, обраним до Асамблеї за цим округом.

2. Якщо у першому турі виборів жоден з кандидатів не отримує абсолютної більшості голосів, тоді через два тижні проводиться другий тур виборів. У другому турі виборів змагаються два кандидати, які отримали найбільшу кількість голосів у першому турі.

3. Якщо кандидат знімає свою кандидатуру з другого туру виборів, замість нього в другому турі бере участь той кандидат, який отримав найбільшу кількість голосів у порівнянні з іншими кандидатами, що залишилися.

4. Якщо три або більше кандидатів отримали однакову кількість голосів у першому турі, то імена двох кандидатів, що візьмуть участь у другому турі, визначаються шляхом жеребкування. Така ж процедура використовується для вибору другого кандидата, коли одного вже визначено, а інші мають однакову кількість голосів.

5. Після визначення необхідності проведення другого туру голосування, ОВК оголошує кандидатів, за яких ви-

борці будуть голосувати у цьому турі. Таке оголошення робиться одночасно з повідомленням результатів голосування у відповідному окрузі.

Стаття 64. Голосування У Другому Турі

1. У другому турі виборів кандидатом, обраним до Асамблеї, вважається той кандидат, який отримав більшість юридично дійсних голосів.

2. Якщо навіть після другого туру виборів кандидати отримали однакову кількість голосів, то депутат від округу обирається з-поміж цих кандидатів шляхом жеребкування.

3. ЦВК організує процедуру жеребкування тоді, коли це потрібно. Жереби готуються у присутності кандидатів.

Стаття 65. Спільні Кандидати

1. Політичні партії, зареєстровані в ЦВК, мають право висувати спільних кандидатів в депутати.

2. Коаліції політичних партій, зареєстрованих в ЦВК, можуть подавати спільні багатоіменні списки кандидатів.

3. Подання імен спільних кандидатів та списків спільних кандидатів здійснюється у проміжки часу, передбачені статтею 76 даного Кодексу.

Стаття 66. Надання Компенсаційних Мандатів

1. Сорок компенсаційних місць розподіляються між політичними партіями та коаліціями політичних партій відповідно до наступних правил:

a) Партії, що отримали менше 2.5%, та коаліції, що отримали менше 4% юридично дійсних голосів по всій країні в першому турі, не можуть скористатися компенсаційними місцями.

b) Кількість юридично дійсних голосів, отриманих кожною партією або коаліцією, яка відповідає пороговій величині, ділиться на суму юридично дійсних голосів, отриманих на загальнонаціональному рівні, й результат множиться на 140. У підсумку кожна з цих партій та коаліцій спочатку отримує стільки місць, скільки становить ціла цифра, отримана за вищезазначеним підрахунком. Місця, що залишилися, надаються суб'єктам з більшими десятковими залишками. У тих випадках, коли залишки на отримання останнього місця є однаковими, проводиться жеребкування.

c) Щоб визначити кількість компенсаційних місць, що надається кожній партії чи коаліції, кількість місць, отриманих в одномандатних виборчих округах, вираховується з кількості місць, наданих кожній партії чи коаліції відповідно до літери "b" цієї статті. Якщо різниця є від'ємною або нульовою, партія чи коаліція залишається тільки з мандатами, отриманими в одномандатних округах.

ç) Незважаючи на літеру "b", якщо:

i) незалежні кандидати обираються за одним чи кількома одномандатними виборчими округами;

ii) партії чи коаліції, що не досягли відповідної поро вої величині, отримують місця в одному чи кількох одномандатних виборчих округах; або

iii) партії чи коаліції, що досягли відповідної порогової величині, отримують більше місць за одномандатними виборчими округами, ніж та кількість, на яку вони мають право отримати згідно з літерою "b", то для надання компенсаційних місць партіям та коаліціям, у яких різниця відповідно до літери "c" є позитивною, використовується наступна формула: N = (A – Б) [40/(40 + B)]. N – це кількість компенсаційних місць кожної партії чи коаліції, A – це кількість місць, наданих кожній партії чи коаліції відповідно до літери "b," B - це кількість місць, отриманих такою партією чи коаліцією в одномандатних виборчих округах, і C - це загальна кількість місць, отриманих відповідно до пунктів "i," "ii" та "iii" цієї літери (у випадку з пунктом "iii" тільки у межах надлишку). Кожна з цих партій та коаліцій початково отримує стільки місць, скільки становитиме ціла цифра, одержана за цим підрахунком. Місця, що залишаються, надаються суб'єктам з більшими десятковими залишками у порядку зменшення таких залишків. Якщо залишки, які визначають розподіл останнього місця, є однаковими, то проводиться жеребкування.

d) Якщо депутат від одномандатного округу був обраний, як спільний кандидат двох чи більше партій, які не утворюють коаліцію, то для цілей підрахунків за літерою "c" місце такого кандидата вважається отриманим тією з партій, що висували даного кандидата, яка отримала найбільшу кількість голосів по всій країні в першому турі, якщо партії не погодяться про інше.

dj) Депутати обираються з багатоіменних списків партій чи партійних коаліцій згідно з їхнім відповідним порядком у списку.

dh) Якщо кількість кандидатів в багатоіменному списку політичної партії чи коаліції є меншою, ніж кі-

лькість місць, на які ця партія чи коаліція має право відповідно до цієї статті, то незаповнені місця розподіляються серед інших партій та коаліцій, що перевищили відповідну порогову величину, згідно з наступною формулою:
Кількість юридично дійсних голосів, отриманих кожною з вищезазначених партій чи коаліцій, ділиться на загальну кількість юридично дійсних голосів, отриманих ними, й результат множиться на кількість незаповнених місць. Кількість компенсаційних місць, що початково надається кожній з цих партій чи коаліцій, є рівною цілій цифрі, отриманій в результаті вищезазначеного підрахунку. Місця, що залишаються, надаються партіям чи коаліціям з найбільшими десятковими залишками. Якщо десяткові залишки, що визначають отримання останнього місця, є рівними, то проводиться жеребкування.

Розділ II. Виборчі Округи

Стаття 67. Одномандатні Округи

1. З метою виборів до Асамблеї, територія республіки розділена на 100 одномандатних округів.

2. Межі виборчих округів не можуть бути змінені впродовж останніх шести місяців строку дії мандату Асамблеї.

Стаття 68. Окружна Виборча Комісія з Питань Встановлення Меж

1. Межі виборчого округу встановлюються згідно з законом Асамблеї, відповідно до рекомендацій Окружної виборчої комісії.

2. Окружна виборча комісія (Комісія) збирається кожні п'ять років, починаючи з 1 серпня 2000 року, з метою перегляду меж округів відповідно до критеріїв, сформульованих в цьому Кодексі.

3. Комісія складається з таких членів:
   a) Секретар ЦВК;
   b) Директор Інституту Статистики;
   c) Головний Реєстратор Нерухомого Майна;
   ç) Директор Центру Географічних досліджень Академії Наук.

4. Голова ЦВК проводить першу нараду Комісії, після якої головування переходить до Секретаря ЦВК.

5. ЦВК забезпечує Комісію бюджетом та адміністративною підтримкою.

Стаття 69. Процедури Встановлення Виборчих Округів

1. Впродовж трьох місяців з моменту затвердження, Комісія випускає попередній звіт з початковими рекомендаціями щодо меж виборчих округів. Попередній звіт є доступним для кожної зареєстрованої політичної партії, засобів масової інформації та інших зацікавлених сторін, які запитують копію.

2. В перші два тижні після випуску попереднього звіту Комісія проводить кілька громадських зустрічей, на яких зареєстровані політичні партії та інші зацікавлені сторони мають право надавати Комісії свої зауваження щодо змісту попереднього звіту.

3. Комісія розглядає свої попередні рекомендації, приймаючи до уваги зауваження, зроблені на громадських зустрічах, та надає Асамблеї не пізніше першого понеділка грудня відповідного року остаточний звіт щодо встановлення виборчих округів.

Стаття 70. Звіти Комісії

1. Попередній та остаточний звіти Комісії вміщують середню кількість виборців у виборчому окрузі, кількість виборців в кожному виборчому окрузі поряд з різницею між середньою та очікуваною кількістю виборців у кожному виборчому окрузі; карту кожного виборчого округу; список муніципалітетів і сільських громад в межах кожного округу; письмовий опис меж кожного виборчого округу.

2. Остаточний звіт також містить в собі підсумок зауважень, зроблених під час громадських слухань та рішення Комісії з цього приводу.

Стаття 71. Критерії Встановлення меж Виборчих Округів

З метою встановлення меж виборчих округів Комісія дотримується процедур, викладених у цій статті:

1) Отримує від ЦВК загальну кількість виборців та кількість голосуючих у кожному виборчому адміністративно-територіальному утворенні та кожній виборчій дільниці. Ці дані беруться з Національного Реєстру виборців, який існує на 1 серпня відповідного року.
2) Отримує від ЦВК та інших компетентних джерел карти існуючих виборчих округів, муніципалітетів і сільських громад та виборчих дільниць, та будь-яку іншу карту, яку вважає необхідною.
3) Встановлює середню кількість голосуючих для округу шляхом ділення загальної кількості голосуючих, які містяться в Національному Реєстрі виборців на кількість одномандатних виборчих округів.

4) Визначає відсоткове відхилення від середньої кількості виборців для кожного округу.
5) Переглядає межі усіх виборчих округів з метою мати якомога більшу впевненість, що кількість виборців в кожному окрузі є у межах 5 відсотків від середньої кількості.
6) Коли кількість виборців в муніципалітеті або сільській громаді знаходиться у межах 5% від середньої кількості виборців, такий муніципалітет або сільська громада повинні становити виборчий округ.
7) Максимально, наскільки це можливо, сільська громада повинна ввійти у виборчий округ, а муніципалітет, з кількістю виборців, меншою ніж кількість, розглянута у пункті 6, повинний бути поділений не більше ніж на два виборчих округи.
8) Як доповнення до правила, наведеного у пункті 5 цієї статті, Комісія при встановленні меж виборчих округів приймає до уваги наступні моменти:
   a) традиційні зв'язки та спільні інтереси місцевих громад;
   b) природні бар'єри та перешкоди;
   c) зв'язок та транспорт;
   ç) межі районів.
9) Виборчі округи мають бути компактними і не можуть бути розділеними на частини, відокремлені одна від одної.

Стаття 72. Розгляд Остаточного Звіту

1. Асамблея розглядає остаточний звіт Комісії протягом двох тижнів з моменту отримання. Асамблея приймає звіт та схвалює закон про виборчі округи, включаючи рекомендації остаточного звіту, або повертає його назад до Комісії для подальшого розгляду. Асамблея не може змінювати межі, рекомендовані Комісією.

2. Якщо Асамблея повертає звіт для подальшого розгляду, Комісія робить перегляд своїх рекомендацій та надає другий звіт протягом 30 днів. Асамблея розглядає новий звіт у межах 15 днів.

Стаття 73. Дата Вступу в Силу Нових меж Виборчих Округів

1. Закон про виборчі округи набуває чинності у день вступу у дію Декрету Президента Республіки, який встановлює дату найближчих виборів, за винятком, коли застосовується пункт 3 цієї статті.

2. Не обмежуючись пунктом 1 цієї статті, ЦВК може виконувати свої функції стосовно нових меж, розглянутих в законі про виборчі округи після того, як закон набуде чинності.

3. Якщо Асамблея не схвалює закон про виборчі округи за шість місяців до закінчення терміну дії її мандату, існуючі межі встановлюються до наступних парламентських виборів.

4. Якщо дата виборів до Асамблеї або дата виборів у місцеві органи влади оголошується після початку розгляду меж, Комісія продовжує свою роботу, але не проводить громадських зустрічей і не видає попередній звіт до моменту офіційного проголошення результатів виборів ЦВК.

5. У проміжок часу між схваленням закону про виборчі округи та новими виборами до Асамблеї, проводяться часткові вибори в округах, які існували на момент останніх виборів до Асамблеї.

Розділ III. Система Виборів До Місцевих Органів Влади

Стаття 74. Система Виборів до Місцевих Органів Влади

1. Мери муніципалітетів або голови сільських громад, як і члени рад муніципалітетів або сільських громад, обираються прямим голосуванням виборців, які постійно проживають на території муніципалітету або сільської громади.

2. Члени рад муніципалітетів та сільських громад обираються на базі багатомандатних списків, наданих політичними партіями та коаліціями, та на базі окремих незалежних кандидатів.

3. Політичні партії, зареєстровані в ЦВК, мають право висувати об'єднаних кандидатів на посаду мера муніципалітету або сільської громади, як і об'єднані багатомандатні списки до місцевих рад.

Стаття 75 Вибори Місцевого Органу Влади

1. Кандидат, який набирає більше половини усіх дійсних голосів, обирається мером муніципалітету або головою сільської громади. Якщо жодний кандидат не набирає необхідної більшості голосів, проводиться другий тур згідно зі статтями 63 та 64 цього Кодексу.

2. Мандати місцевих рад розподіляються Виборчою комісією на базі такої пропорційної системи:
   a) Кількість голосів, одержаних кожним незалежним кандидатом, ділиться на загальну кількість дійсних голосів та помножується на кількість місць у раді. Якщо результат дорівнює або перевищує 1, незалежний кандидат отримує місце у раді.

b) Кількість дійсних голосів, одержаних кожною партією або коаліцією та кожним незалежним кандидатом, які не змогли отримати місця згідно з підпунктом a) пунктом 2 цієї статті, ділиться на суму дійсних голосів, які вони одержали і результат помножується на кількість місць, що залишилися після застосування підпункту a) пункту 2 цієї статті. Кожний з цих суб'єктів виборів отримує стільки місць, скільки цілих чисел виходить за згаданими вище розрахунками. У разі, якщо для незалежного кандидата результат становить одиницю чи більше одиниці, такий незалежний кандидат отримує тільки одне місце. Місця, що залишилися, надаються суб'єктам виборів із більшими залишками. У разі, якщо залишки для останнього місця є рівні, проводиться жеребкування.
c) Кандидати партій та коаліцій обираються в місцеві ради згідно з порядком відповідного багатомандатного списку.
ç) Якщо кількість кандидатів у багатомандатному списку партії або коаліції менша кількості місць, на які партія або коаліція має право згідно з цією статтею, незаповнені місця розподіляються серед інших партій та коаліцій партій, які надали багатомандатні списки згідно з наступною формулою:
Кількість дієвих голосів, одержаних такими партіями або коаліціями, ділиться на загальну кількість голосів, які вони одержали, та результат помножується на кількість незаповнених місць. Кількість місць, первісно отриманих кожною партією або коаліцією дорівнює повному числу, яке є результатом вищезгаданого розрахунку. Місця які залишилися, передаються партіям або коаліціям із більшими десятковими залишками. Якщо десяткові залишки для останнього місця є рівні, проводиться жеребкування.

ГЛАВА ШОСТА. ПРИЗНАЧЕННЯ КАНДИДАТІВ

Розділ I. Кандидати, Які Обираються Прямим Голосуванням

Стаття 76. Подання Документів Кандидата

1. Документи для призначення кандидатів у депутати, мерів муніципалітетів та комун чи рад муніципалітетів та комун надаються відповідно ОВК чи ДВК за встановленою процедурою не пізніше ніж за 22 дні до дати виборів. Відповідні комісії приймають рішення щодо прийняття чи неприйняття документів, наданих не пізніше ніж за 19 днів до дати виборів.

2. Якщо комісії зауважують невідповідність чи відхилення від норм у документах кандидатів до закінчення терміну їх засвідчення, згідно з пунктом 1 цієї статті, комісія дає кандидату можливість виправити невідповідності, встановивши термін переподання документів, але не пізніше ніж за 19 днів до дати виборів.

3. Не пізніше трьох днів після виходу декрету Президента Республіки, який встановлює дату виборів, ЦВК забезпечує повне закінчення оформлень кандидатами документів разом з формою для збору підписів згідно зі статтею 78 цього Кодексу.

Стаття 77. Вимоги до Документів Кандидатів

1. Документи кандидатів мають відповідати вимогам цього Кодексу та бути оформлені згідно з інструкціями ЦВК.

2. Документи кандидатів містять наступні дані:
   a) ім'я, по-батькові, прізвище, дата народження та адреса кандидата;
   b) заява кандидата про те, що він є кваліфікований виборцями, законний кандидат на місце, на яке претендує;
   c) ім'я та адреса людини, яка є його офіційним представником, та яка має право голосу;
   ç) список на підтримку свого кандидата, підписаний виборцями відповідного округу, як передбачено статтею 78 цього Кодексу;
   d) за винятком незалежних кандидатів, заява від партії про підтвердження кандидата, підписана головою партії, як зазначено в статті 12 цього Кодексу.

Стаття 78. Список Виборців, які Підтримують Кандидата

1. Для кандидатів у депутати документи супроводжуються списком підписів та ідентифікаційних номерів 300 виборців, які проживають в даному окрузі та імена яких є в списку попередніх виборців цього виборчого округу.

2. Кандидати на пост мера муніципалітету чи комуни подають наступні документи:
   a) список підписів та ідентифікаційних номерів 50 виборців, зареєстрованих у списках попередніх виборців - для виборчих одиниць з кількістю виборців у списку до 5000;
   b) список підписів та ідентифікаційних номерів 100 виборців, зареєстрованих у списках попередніх виборців - для виборчих одиниць з кількістю виборців у списку від 5000 до 30000;
   c) список підписів та ідентифікаційних номерів 300 виборців, зареєстрованих у списках попередніх

виборців - для виборчих одиниць з кількістю виборців у списку понад 30000.

Стаття 79. Заміна Кандидата

1. Кандидат може зняти свою кандидатуру впродовж 24 годин після підтвердження комісією. Кандидат, який знімає свою кандидатуру після того, як комісія надала підтвердження, не може бути замінений політичною партією, яку він представляє.

2. Якщо кандидат помирає до дати виборів, вибори в такому окрузі припиняються на чотири тижні. У цьому випадку ЦВК встановлює іншу дату для призначення кандидатури для заміни.

3. Відразу ж після граничного терміну зняття кандидатури відповідна виборча комісія виконує наступне:

a) передає остаточний список підтверджених кандидатів до ЦВК; та
b) публікує в газетах та електронних засобах масової інформації, які знаходяться у межах юрисдикції виборчої одиниці, список імен та політичну належність всіх кандидатів в порядку, в якому вони з'являються у виборчому бюлетені у такий спосіб і у такий термін, який встановив ЦВК.

4. У випадку виборів до Асамблеї або виборів мера муніципалітету чи комуни, ОВК або ДВК відповідно, публікує ім'я та адресу представника кандидата.

Стаття 80. Представник Кандидата

1. Протягом 48 годин після підтвердження документів кандидатур, кожний кандидат має надати ЦВК ім'я свого представника. Представники кандидатів у КВД акредитуються ОВК або ДВК відповідно. Вказувати представників не обов'язково.

2. При проведені голосування представники кандидатів тримають свої свідоцтва на видному місці. Вони не можуть носити одяг чи значки, чинити дії, метою яких є вплив або які б могли вплинути на волю виборців.

3. Представник кандидата може бути замінений кандидатом або його офіційним агентом, але не впродовж останніх 24 годин перед закінченням голосування чи під час підрахунку голосів у виборчому центрі.

Розділ II. Внесення До Списку Кандидатів На Вибори До Асамблеї

Стаття 81. Надання Списків

1. Політичні партії, зареєстровані як суб'єкти виборів, надають ЦВК у термін, зазначений у статті 76 цього Кодексу, список кандидатів на 40 місць у Асамблеї.

2. Порядок слідування кандидатів у списку встановлюється суб'єктом виборів, який його надає. У разі смерті, зняття кандидатури або втрати права бути у списку кандидатів згідно з цим Кодексом, кандидати, зазначені після них, піднімаються на рядок вище.

3. Список партій підписується головою партії, або, як може трапитися, головами коаліційних партій. Список супроводжується заявою, підписаною кожним кандидатом з належним правом голосу та викладенням бажання брати участь у передвиборній кампанії (виборах).

Стаття 82. Прийняття Списків

Якщо політичні партії надають список, який складається менше ніж з 20 кандидатів, такий список не приймається ЦВК.

Стаття 83. Перевірка Списків ЦВК

1. ЦВК засвідчує правильність багатомандатних списків згідно з проміжками часу та процедур, зазначеними в статті 76 цього Кодексу для засвідчення кандидатів на прямі вибори.

2. Після засвідчення багатомандатних списків ЦВК публікує їх у трьох найбільших за накладом газетах та в електронних засобах масової інформації, та надсилає копію списку до ОВК, які публікують його в місцевих засобах масової інформації та оголошують його в громадських місцях в своїх округах згідно з інструкціями, одержаними від ЦВК.

3. Імена у засвідченому багатомандатному списку не можуть бути змінені.

Розділ III. Список Кандидатів У Місцеві Органи Влади

Стаття 84. Умови Законності Списків

Для призначення кандидатів у члени рад муніципалітетів та комун, зареєстровані політичні партії надають ДВК список кандидатів згідно з такими умовами:

a) У межах періоду, відведеного для висунення кандидатів на посаду мера муніципалітету та комуни,

вони передають ДВК список кандидатів згідно з формою, підготовленою ЦВК;
b) Кожний кандидат у списку наголошує, що він приймає своє призначення відповідним суб'єктом виборів;
c) Список підписується головою партії або людиною, ним уповноваженою для підтримки кандидатів;
ç) Якщо кандидат зі списку помирає, кандидат, який слідує за ним, переміщується на рядок вище.

Стаття 85. Умови, за Яких Списки не Приймають

1. ДВК не приймає списки кандидатів, якщо кількість кандидатів у списку менша, ніж половина кількості членів ради.

2. Порядок слідування кандидатів у списку встановлюється суб'єктом виборів, який їх надає.

Стаття 86. Засвідчення та Публікація Списків

ДВК засвідчує списки, надані партіями. Після засвідчення ДВК публікує списки в місцевій пресі та засобах масової інформації та оголошує їх на території муніципалітету або комуни та негайно передає їх копії ЦВК.

ГЛАВА СЬОМА. ПРОЦЕДУРИ ГОЛОСУВАННЯ

Розділ I. Виборчі Бюлетені

Стаття 87. Підготовка та Зміст Виборчих Бюлетенів

1. Виборчі бюлетені підготовлюються ЦВК. Бюлетені мають бути непрозорими, повинні містити елементи захисту, вказані ЦВК.

2. Виборчі бюлетені виробляються блоками з корінцями. Серійний номер ставиться тільки на корінці.

3. На виборах до Асамблеї виборці голосують двома окремими бюлетенями різних кольорів – один для кандидатів, які змагаються безпосередньо в округу, та інший – для політичних партій, які змагаються на виборах. Виборчий бюлетень для суб'єктів виборів є однаковий в усіх виборчих округах.

4. На виборах до місцевих органів влади виборчі бюлетені для кандидатів до муніципальних рад або рад комун відрізняється кольором від бюлетеня для кандидатів на посаду мера муніципалітету або комуни.

Стаття 88. Форма Виборчого Бюлетеню

1. Виборчий бюлетень друкується згідно з моделлю, розробленою ЦВК. На зворотній частині виборчого бюлетеню є місце для підпису голови та заступника голови та печатки КВД.

2. Відмова підпису виборчого бюлетеню одним з суб'єктів, вказаних у пункті 1 цієї статті, не є причиною для того, щоб не розпочинати процедуру голосування.

Стаття 89. Пересилання Виборчих Бюлетенів та Інших Матеріалів

1. ЦВК передає необхідну кількість бюлетенів, печаток, протоколів голосування та інших матеріалів для голосування ОВК чи ДВК не пізніше трьох днів до дати виборів.

2. ОВК чи ДВК надсилає необхідну кількість бюлетенів та інших матеріалів для голосування до КВД не пізніше 12 годин до початку голосування .

3. Виборчі бюлетені друкуються на основі даних про загальну кількість виборців плюс два відсотки.

4. ЦВК визначає додаткову кількість бюлетенів, які надсилаються до виборчих дільниць.

Стаття 90. Імена Кандидатів та Суб'єктів Виборів у Виборчому Бюлетені

1. Імена кандидатів у депутати, мера муніципалітету чи голови сільської громади розміщуються в бюлетені в алфавітному порядку.

2. В бюлетені записано:
a) ім'я, по батькові та прізвище кандидата, як вони записані на кандидатських документах;
b) назва та скорочена назва партії або коаліції, яку представляє кандидат, чи слово "незалежний" праворуч від імені кандидата;
c) жодні інші дані щодо кандидата не пишуться.

3. На бюлетені суб'єктів виборів назви зареєстрованих партій розміщуються в алфавітному порядку, разом зі скороченою назвою партії.

4. Виборець ставить в окремому місці збоку від імені кандидата чи назви партії одну з позначок – "X" чи "+" чи позначку, яка ясно вказує на вибір голосуючого.

Розділ II. Виборче Об'єднання Та Виборчі Дільниці

Стаття 91. Упорядкування Виборчих Одиниць

1. Виборче об'єднання не може бути розділене на частини, відокремлені одна від одної.

2. Наскільки можливо, виборче об'єднання повинно мати не більше 1000 виборців. Якщо виборче утворення

буде мати більше 1000 виборців, ДВК чи ОВК, відповідно, може встановити більше однієї виборчої дільниці для такого виборчого утворення.

3. Коли житловий масив з кількістю принаймні 50 виборців, знаходиться на відстані більше трьох кілометрів від найближчої виборчої дільниці, в такому житловому масиві, якщо він має більше ніж 50 виборців, встановлюється окрема виборча дільниця.

4. Встановлюється ОВК чи ДВК, але, наскільки можливо, ОВК повинна дотримуватися меж виборчого утворення, встановлених ДВК в своєму окрузі.

Стаття 92. Розташування Виборчої Дільниці

1. В кожному виборчому утворенні встановлюється одна чи більше виборчих дільниць.

2. Наскільки можливо, виборча дільниця розташована в громадському будинку, який доступний для виборців. Виборча дільниця не може бути розміщена:

a) в приватному будинку без дозволу ЦВК;
b) будинку, який використовується громадською адміністрацією, за винятком установ освіти та охорони здоров'я;
c) будинках, які повністю або частково належать чи зайняті політичною партією або кандидатом або його близькими родичами.

Стаття 93. Виборчі Дільниці у Спеціально Відведених Місцях

1. Коли в спеціальній установі є 15 або більше виборців, які мають право голосувати в місці де розташована спеціальна установа, ОВК чи ДВК, відповідно, створює для цих осіб виборчу дільницю усередині установи.

2. В органах охорони здоров'я, які мають багато палат, у кожній палаті може бути встановлена окрема виборча дільниця, якщо кожна з них має більше 15 виборців.

3. Виборці з військових та поліцейських баз голосують на найближчій звичайній виборчій дільниці за межами бази, як то встановлено ЦВК.

4. Студенти, зареєстровані в списках виборців згідно зі статтею 61 цього Кодексу, голосують тільки у виборчому об'єднанні, в якому вони були внесені до списку.

Розділ III. Процедури Відкриття Голосування

Стаття 94. Попередні дії

1. За одну годину до відкриття голосування КВД, під керівництвом голови та заступника голови комісії та у присутності представників суб'єктів виборів та спостерігачів, виконує такі обов'язки:

a) Виставляє столи, стільці, кабінки для голосування у такий спосіб, щоб забезпечити таємність голосування та вільне та швидке пересування виборців;
b) Прибирає будь-яку передвиборчу пропаганду усередині виборчої дільниці та у межах 150 метрів навкруги неї;
c) Викладає інструкції щодо голосування в придатному місці усередині виборчої дільниці;
ç) Викладає інші матеріали, які потребує ЦВК;
d) Перевіряє усі одержані матеріали, показує усі порожні урни для бюлетенів представникам суб'єктів виборів та опечатує їх так, як цього вимагає ЦВК.

2. Усі присутні члени КВД і представники кандидатів чи зареєстрованих партій підписують документ про відкриття виборчої дільниці.

Стаття 95. Відкриття Голосування та Присутність Членів

1. Після виконання процедури, наведеної у статті 94 цього Кодексу, голова ДВК оголошує голосування відкритим.

2. Секретар ДВК відмічає в протоколах виборчої дільниці час виходу та повернення будь-якого члена, який виходить з виборчої дільниці.

Розділ IV. Процедури Під Час Проведення Голосування

Стаття 96. Кількість Скриньок для Голосування

1. На виборах до Асамблеї на виборчій дільниці встановлюється дві скриньки, одна з них використовується для голосування за окружних кандидатів, друга – для політичних партій та коаліцій.

2. На місцевих виборах одна скринька використовується для голосування за кандидатів на посаду мера муніципалітету чи голови сільської громади, друга – для кандидатів до рад муніципалітетів та сільських громад.

3. Для голосування на референдумі використовується одна скринька для кожного питання, за яким проводиться голосування.

Стаття 97. Представлення Виборців на Виборчій Дільниці

1. Після входу до виборчої дільниці виборець називає своє ім'я та дає свою картку виборця ДВК.

2. Голова підтверджує, що номер на картці виборця співпадає з номером, який є поруч з іменем виборця в списку виборців виборчої дільниці.

3. Після підтвердження того, що ім'я та номер виборця є правильними, голова вносить виборця до списку, виборець ставить підпис у списку виборців напроти свого імені; бюлетень підписується згідно з правилами, встановленими в статті 88 цього Кодексу; та секретар ставить печатку ДВК на звороті бюлетеню і передає його виборцю.

4. Якщо виборцю не надається бюлетень згідно з пунктом 3 цієї статті, інцидент заноситься до протоколу, з детальною інформацією про ім'я особи, її ідентифікаційний номер та іншу стосовну інформацію.

5. Якщо представник кандидата чи член ДВК виражає сумнів щодо особи виборця, якому було надано виборчий бюлетень, цей інцидент заноситься до протоколу, з детальною інформацією про особу, яка зробила заперечення, причини заперечення, ім'я та ідентифікаційний номер виборця та причини, з яких голова ДВК видав цій людині виборчий бюлетень.

Стаття 98. Голосування

1. Після одержання бюлетеню виборець проходить до найближчої кабінки для голосування та голосує, ставлячи на бюлетені позначки у відведених місцях.

2. Після голосування в закритій кімнаті виборець згортає бюлетень таким чином, щоб його позначки не були помітні та залишає кабінку.

3. Перед тим як виборець опустить бюлетень до скриньки, голова чи член комісії ним призначений, перевіряє бюлетень на наяність на ньому правильної печатки та підписів згідно з статтею 88 цього Кодексу.

4. Після цього виборець опускає бюлетень до скриньки та виходить з виборчої дільниці.

5. За винятком статті 100 цього Кодексу, виборець голосує тільки за себе.

Стаття 99. Пошкоджені Виборчі Бюлетені

1. Якщо позначки на виборчому бюлетені зроблені поза кабінкою для голосування, такий бюлетень вміщується у конверт для пошкоджених бюлетенів. У цьому випадку виборцю видається інший бюлетень та інцидент заноситься до протоколів. Якщо виборець знову робить позначки на виборчому бюлетені поза кабінкою для голосування, бюлетень вміщується у конверт для пошкоджених бюлетенів та виборцю не надається інший бюлетень.

2. Якщо виборець робить позначки чи пошкоджує бюлетень випадково та запитує другий бюлетень, такий бюлетень розглядається як пошкоджений та поміщається у конверт для пошкоджених бюлетенів, а виборцю надається другий бюлетень. Інцидент вноситься до протоколу. Виборцю, який пошкодив другий бюлетень, інші бюлетені не видаються.

3. Пошкоджені виборчі бюлетені ні в якому випадку не опускаються до виборчої скриньки.

Стаття 100. Виборець, Який не Може Голосувати Самостійно

1. Виборець, який за фізичних обставин не може голосувати самостійно, може запитати про допомогу іншого виборця, який є в списках виборчої дільниці. Обидва виборці мають бути присутні на виборчій дільниці на момент проведення цієї процедури.

2. Особа може допомогти тільки одній людині, яка не може проголосувати самостійно.

3. Перед тим як зробити позначки на бюлетені, особа, яка допомагає іншому виборцю, робить заяву в протоколі про те, що вона зробить позначки на бюлетені належним чином також про те, що не допомагала жодному іншому виборцю.

4. Жодний член виборчої комісії будь-якого рівня не може допомагати виборцям голосувати самостійно.

5. Робити позначки на бюлетені можна тільки у кабінці для голосування.

Стаття 101. Підтримання Порядку на Виборчій Дільниці

1. Коли порядок та належне проведення голосування є під загрозою, КВД припиняє голосування та звертається до поліції.

2. Голова або заступник голови КВД негайно сповіщає ОВК чи ДВК про інцидент, який трапився.

3. Коли порядок на виборчій дільниці відновлено, КВД просить поліцейські сили залишити виборчу дільницю та негайно здійснює заходи для продовження голосування.

Стаття 102. Особи, Присутні на Виборчій Дільниці

1. Тільки наступні особи можуть залишатися на виборчій дільниці:

a) Члени КВД та акредитовані представники суб'єктів виборів;
b) Виборці, що очікують на голосування;
c) Акредитовані албанські та зарубіжні спостерігачі.

2. Якщо є виборці, які очікують голосування, голова КВД може вказати, щоб вони очікували ззовні виборчої дільниці для полегшення голосування виборцям, які знаходять усередині виборчої дільниці.

3. Особи, які є спостерігачами кандидата (неакредитовані до виборчої дільниці представники) можуть заходити до виборчої дільниці з метою зустрічі з акредитованими представниками, але сама зустріч має відбуватися за межами виборчої дільниці.

4. Озброєні особи, включаючи поліцію або військовослужбовців, не мають права входити до виборчої дільниці, за винятком обставин, зазначених у статті 101 цього Кодексу.

Стаття 103. Голосування в Спеціальних Установах

Голосування в лікарнях, тюрмах, в місцях попереднього утримання та гуртожитках проводиться згідно з правилами, розглянутими в цьому Кодексі, та підзаконних актах, виданих ЦВК.

Стаття 104. Виборці у Збройних Силах та Поліції

1. Виборці, які служать у збройних силах або поліції, голосують під час національних виборів та на національному референдумі в виборчих адміністративно-територіальних одиницях, де розташовані їх бази.

2. Виборці, які служать у збройних силах або поліції, голосують на місцевих виборах та на місцевих референдумах у виборчих адміністративно-територіальних одиницях за місцем постійного проживання.

Розділ V. Закриття Голосування Та Підрахунок Голосів

Стаття 105. Закриття Дільниці по Завершенню Голосування

1. Усі дільниці закриваються в час, встановлений в статті 5 цього Кодексу та згідно з пунктом 3 статті 5 цього Кодексу.

2. Після того, як проголосувала остання особа, на виборчій дільниці можуть залишатися тільки наступні особи: члени КВД, один акредитований представник від кожного кандидата, один акредитований представник від кожної зареєстрованої партії, яка приймає участь у багатомандатних виборах, але не висунула кандидата на посаду мера муніципалітету чи голови сільської громади, та акредитовані албанські та зарубіжні спостерігачі.

Стаття 106. Підрахунок Голосів

1. Після того, як проголосував останній виборець, голова, разом з членами КВД, проводить наступні заходи у такій послідовності:
a) Встановлює кількість виборців, які проголосували, згідно зі списком виборців та заносить її до протоколу виборчої дільниці;
b) Визначає кількість використаних бюлетенів за їх номерами, вказаними на корінцях;
c) Підраховує кількість пошкоджених бюлетенів у конверті для пошкоджених бюлетенів та віднімає її від кількості використаних бюлетенів і перевіряє, щоб кількість використаних бюлетенів відповідала кількості виборців, що проголосували на підставі списку виборців;
ç) Впевнюється, що печатки на скриньках для голосування – ті ж самі, що і печатки, які були поставлені на скриньки при відкритті виборчої дільниці;
d) Відкриває скриньки для голосування в порядку, зазначеному КВД та виймає усі бюлетені;
dh) Без огляду бюлетенів, перераховує бюлетені, які було знайдено в виборчих скриньках, перевіряє, чи співпадає їх кількість з кількістю, одержаною в підпункті c) цієї статті та заносить дані до протоколу;
ë) Сортує бюлетені за кандидатом, відкладаючи в сторону бюлетені, в яких волевиявлення виборця нечітке, та перевіряє, чи містить кожний з них підписи, розглянуті в статті 88 цього Кодексу та печатки КВД та в усіх аспектах є дійсним бюлетенем;
e) Підраховує кількість бюлетенів за кожного кандидата, заносить їх кількість до протоколу та вкладає бюлетені, подані за кожного кандидата, в окремий конверт;
f) Вкладає усі бюлетені, відхилені, як то вказано в пункті 3 цієї статті, в спеціальний конверт, та заносить їх кількість до протоколу.

2. Коли голова КВД вирішує врахувати бюлетень чи відхилити його, та це рішення опротестовується членом КВД або представником кандидата, питання виноситься на голосування. Голова ставить число на звороті бюлетеню та вносить це число до протоколу, разом з встановленою рішенням комісії причиною опротестування.

Будь-який інший член комісії або представник може також додавати свої письмові коментарі.

3. Бюлетень відхиляється коли проголосовано більше ніж за одного кандидата чи політичної партії; якщо немає чіткості, за кого проголосовано; якщо бюлетень містить на собі ознаки, які можуть виказати особу виборця; якщо виборець зробив інші позначки чи проголосував за особу чи партію, якої немає у бюлетені; або бюлетень не має печатки чи підпису, забезпечених статтею 88 цього Кодексу.

4. Якщо бюлетені, які знаходяться у виборчій скриньці, не співпадають за розміром, кольором, формою з бюлетенями, забезпеченими ЦВК, вони вкладаються до спеціального конверту та не враховуються при підрахунку бюлетенів.

5. Після підрахунку бюлетенів голова КВД закінчує табуляцію результатів голосування на виборчій дільниці, та разом з усіма членами КВД та присутніми представниками суб'єктів виборів, підписує її. Усім присутнім особам, включаючи національних та зарубіжних спостерігачів, надається копія цієї табуляції. Якщо будь-який член КВД чи представники виражає заперечення щодо табуляції, КВД виносить це питання на голосування. Голова заносить заперечення, його суть та підстави для прийняття рішення до протоколу. Остаточна табуляція має відображати рішення. Якщо будь-який член КВД чи представник заперечує проти цього рішення, він може додати свої письмові коментарі до протоколу.

6. Після підрахунку бюлетенів депутатів одномандатного округу, конверти з бюлетенями складаються у виборчу скриньку, яка відставляється в сторону. Вищезгадана процедура повторюється при підрахунку бюлетенів за багатомандатними списками.

7. Після підрахунку бюлетенів за багатомандатними списками, голова КВД закінчує об'єднану табуляцію результатів голосування на виборчій дільниці, яка є підсумком інформації, яка міститься в індивідуальних табуляціях.

8. Перші примірники усіх табуляцій, протоколи та печатки КВД поміщаються до виборчої скриньки за мера муніципалітету чи голови сільської громади чи депутата одномандатного округу. Копія табуляції поміщається в спеціальний конверт, який не вкладається в виборчу скриньку.

9. Кожна виборча скринька запечатується, ідентифікаційний номер печатки заноситься до протоколу.

10. Голова та секретар КВД доставляють виборчі скриньки та конверт з протоколами до ДВК або ОВК на протязі 24 годин з моменту закриття виборчої дільниці, у спосіб, запропонований ДВК або ОВК. ДВК або ОВК видає голові квитанцію.

Стаття 107. Оприлюднення Результатів

1. Не пізніше ніж через два дні після дати виборів, ДВК або ОВК, у присутності членів комісії виборчої дільниці, представників суб'єктів виборів та акредитованих албанських та зарубіжних спостерігачів, виконує такі дії та оприлюднює результати голосування:

a) Голова комісії впевнюється, що кожна виборча скринька врахована;
b) Виборчі скриньки відкриваються почергово з перевіркою, чи є печатка такою, яка занесена у протокол та чи містять скриньки протоколи, конверти з бюлетенями, невикористані бюлетені, корінці бюлетенів, та печатку КВД. Перша копія табуляції виймається;
c) Кожний член комісії може переглянути протоколи;
ç) Ні в якому разі виборчі бюлетені не можуть бути переглянуті, вийняті зі скриньки чи перераховані;
d) Виборча скринька закривається, запечатується знову, оригінал табуляції результатів відкладається. Номер печатки реєструється в протоколі комісії;
dh) Будь-які відхилення, виявлені в виборчих скриньках, заносяться до протоколів;
ë) Після того як були вийняті табуляції результатів, голова комісії закінчує табуляцію результатів за виборчими адміністративно-територіальними одиницями та оголошує особу, вибрану на посаду депутата або мера муніципалітету чи голови сільської громади за виборчою адміністративно-територіальною одиницею, склад місцевих рад, кількість голосів, зібраних за багатопартійними списками та, якщо є, кандидатів на другий тур виборів;
e) Голова комісії, разом з членами комісії та представниками суб'єктів виборів, які можуть бути присутніми, підписують табуляцію результатів за виборчою адміністративно-територіальною одиницею. Голова видає копію табуляції всім членам комісії, присутнім представникам, кандидатам та присутнім албанським та зарубіжним спостерігачам. Оригінал табуляції передається до ЦВК, а копія відразу вивішується у приміщенні виборчої дільниці на видному місці;
f) Якщо хтось з членів комісії чи представників суб'єкта виборів опротестовує табуляцію, комі-

сія проводить голосування та приймає рішення. Голова заносить суть питання та підстави для прийняття рішення до протоколу. Остаточна табуляція відображає прийняте рішення. Якщо член комісії або представник опротестовує рішення, він може додати свої коментарі до протоколу.

2. Усі виборчі скриньки зберігаються ДВК чи ОВК згідно з умовами цього Кодексу і можуть бути відкриті тільки суддею при перерахунку бюлетенів або за вказівкою Конституційного суду або, як може трапитися, Верховного Суду згідно зі статтею 141 цього Кодексу.

3. Перерахунок бюлетенів може бути проведений тільки після оприлюднення результатів виборів.

4. Тільки особи, згадані в пункті 1 цієї статті, можуть бути присутні при проведенні процедур, сформульованих у цій статті.

Розділ VI. Перерахунок Бюлетенів

Стаття 108. Коли Перераховуються Бюлетені

1. Якщо після того як ДВК чи ОВК проголосили особу вибраною (не з багатомандатних списків) межа перемоги між голосами переможця та кандидатом, який займає друге місце є меншою загальної кількості усіх бюлетенів, відхилених при підрахуванні голосів, або якщо межа становить 25 або менше голосів, бюлетені перераховуються у спосіб, викладений у цій главі.

2. Якщо після того як ДВК чи ОВК проголосили особу вибраною (не з багатомандатних списків) означена вище межа перемоги становить 150 або менше голосів та якщо ця кількість дорівнює або є меншою загальної кількості голосів, відхилених як недійсні при підрахунку, на вимогу кандидата, який зайняв друге місце, ДВК чи ОВК проводить перерахунок бюлетенів таким чином:

a) Заява має бути складена за формою, наказаною ЦВК, та підписана кандидатом та його офіційним агентом.
b) Заява на перерахунок вручається голові відповідної комісії не пізніше 16^{00} на другий день після остаточного підрахунку голосів ДВК чи ОВК.
c) Після одержання заяви на перерахунок, ДВК чи ОВК готуються до перерахунку бюлетенів, який повинен розпочатися не пізніше 48 годин після одержання заяви.

3. Коли треба провести перерахунок бюлетенів, згідно з пунктами 1 і 2 цієї статті, голова комісії негайно інформує голову окружного суду, який проводить жеребкування для того, щоб вибрати трьох суддів цього суду, які і будуть перераховувати бюлетені за час, передбачений цим Кодексом.

4. Усі затрати, пов'язані з перерахунком бюлетенів, покриваються ЦВК.

Стаття 109. Перерахування Бюлетенів

1. Перерахування бюлетенів проводиться в громадському місці достатнього розміру для розміщення усіх виборчих скриньок з усіх виборчих дільниць виборчої адміністративно-територіальної одиниці, членів ДВК або ОВК та акредитованих представників партій чи кандидатів, які виразили бажання бути присутніми.

2. Тальки один представник від кожного суб'єкту виборів може бути присутній при перерахуванні бюлетенів.

3. Члени ДВК чи ОВК присутні при перерахуванні бюлетенів як спостерігачі. Один або більше членів ЦВК також можуть бути присутніми як спостерігачі.

4. Секретар відповідної комісії вносить виборчі скриньки та протоколи виборів до місця проведення перерахування та допомагає суддям проводити перерахунок. Зі згоди суду, секретар може звернутися за допомогою до одного чи більше безпристрасних помічників.

5. Впродовж перерахунку суд відповідає за безпеку та збереження усіх виборчих скриньок та протоколів.

6. У час, встановлений для початку перерахування, суд та секретар комісії підтверджують, що ДВК чи ОВК надали усі необхідні матеріали. Суд відмічає усі матеріали, яких не було надано.

7. Перерахунок бюлетенів починається о 8^{00} та триває до моменту закінчення.

8. По закінченні перерахунку, суд заповнює табуляцію перерахунку бюлетенів у формі, наказаній ЦВК та забезпечує екземплярами усіх членів комісії, членів ЦВК та кожного присутнього кандидата чи представника.

9. Після одержання табуляції перерахунку бюлетенів ДВК чи ОВК негайно оприлюднюють результати виборів.

Стаття 110. Процедури Перерахування

1. У фіксований час та місці, встановлених для перерахування, суд:

a) перевіряє чи всі виборчі скриньки та протоколи знаходяться на видному місці;

b) починає перерахування з виборчої дільниці за номером один та продовжує у послідовному порядку перерахування бюлетенів усіх виборчих дільниць;
c) обстежує скриньки одну за одною.

2. Перед відкриттям виборчої скриньки, суд перевіряє чи співпадають печатки з тими, що занесені до протоколу ДВК чи ОВК. Якщо печатки не співпадають, виборча скринька не відкривається.

3. Після підтвердження, що печатка таж сама, перерахування продовжується при повній відкритості для усіх присутніх, за зазначеним порядком:
a) Секретар відкриває скриньку та виймає протоколи, табуляції та печатку КВД та перевіряє чи вони є належними документами для цієї виборчої дільниці.
b) Секретар виймає конверти, які містять бюлетені, підраховані на цій виборчій дільниці, конверти, які містять відхилені бюлетені та конверти, які містять бюлетені, пошкоджені при голосуванні, невикористані бюлетені та корінці бюлетенів.
c) Суд підтверджує інформацію в табуляціях стосовно кількості невикористаних бюлетенів, останнього номеру на корінці бюлетеню та кількість пошкоджених бюлетенів. Суд вкладає ці матеріали до конверту, призначеного для таких цілей, та заносить цю інформацію до протоколу.
ç) Суд відкриває конверти, у яких містяться бюлетені, без перегляду бюлетенів, та викладає їх у стопки, відповідно до конверту, з якого їх дістали. Бюлетені, які містяться у кожному конверті, підраховуються та результат порівнюється з числом, записаним в табуляції виборчої дільниці. У випадку розбіжності, кількість бюлетенів, які містилися у конверті на момент перерахування, вважається вірною.
d) Після підтвердження кількості голосів згідно з табуляцією виборчої дільниці, суд продовжує перегляд бюлетенів, перевіряючи, чи стояла на бюлетені печатка та чи був бюлетень підписаний згідно зі статтею 88 цього Кодексу, та проголошує, за кого проголосовано в даному бюлетені. Впродовж перерахування суд має компетенцію КВД та може змінити рішення КВД, яке занесене до протоколу.
dh) Впродовж огляду бюлетеня, який був опротестований одним чи більше членами КВД, чи одним або більше представниками чи був відхилений КВД впродовж голосування, суд розглядає усі протести та коментарі щодо того випадку, які були внесені до протоколів. Після прийняття рішення щодо бюлетенів, які викликають сумніви, суд роз'яснює відповідні підстави, які були запротокольовані впродовж перерахування.
ë) Після огляду усіх бюлетенів в усіх скриньках, суд оприлюднює результати виборчої дільниці, закриває відомість перерахування; підписує її разом секретарем; повертає усі матеріали до виборчої скриньки разом з екземпляром відомості перерахування; запечатує скриньку та починає процедуру з наступною виборчою дільницею.
e) Перед тим як запечатати виборчу скриньку згідно з пунктом e) цієї статті, суд дозволяє представникам суб'єктів виборів, кандидатам та членам виборчої комісії переглянути протокол та зробити свої записи. Бюлетені можуть бути оглянуті тільки судом.
f) Після перерахування усіх бюлетенів за виборчою адміністративно-територіальною одиницею та закриття відомості перерахування за кожною виборчою дільницею, суд закриває табуляцію перерахування, екземпляр якої надає усім присутнім особам.

4. Після закінчення процедур перерахування, суд повертає усі виборчі скриньки та протокол виборів виборчій комісії, яка зберігає їх у спосіб, зазначений в статті 149 цього Кодексу.

5. ЦВК передбачає форми, які використовуються Судом, в цій главі.

Стаття 111. Багатомандатні Списки

1. Бюлетені, зібрані за раду муніципалітету чи сільської громади, перераховуються у випадку, коли кількість бюлетенів, відхилених як недійсні або опротестованих, може вплинути на розподіл місць в раді. Перерахування голосів, поданих за місцеві ради, проводиться згідно з процедурою перерахування, наведеній у цій главі.

2. Бюлетені, зібрані за багатомандатних кандидатів в депутати, не перераховуються.

Стаття 112. Рішення та Апеляція

1. Всі рішення щодо перерахування бюлетенів роблять судом.

2. Рішення, зроблені впродовж перерахування бюлетенів є остаточними.

ГЛАВА ВОСЬМА. ВИЗНАННЯ ВИБОРІВ НЕДІЙСНИМИ

Стаття 113. Визнання Виборів Недійсними

1. ЦВК визнає вибори недійсними у виборчих дільницях, виборчих адміністративно-територіальних утвореннях або на всій території республіки, якщо вона виявляє:
   a) порушення закону чи природні катаклізми такого масштабу, які можуть вплинути на розподіл місць до Асамблеї чи місцевих рад або на результати референдуму чи вибори мерів, або
   b) голосування не починалося чи було припинено більше ніж на шість годин підряд.

2. Пункт 1 цієї статті застосовується тільки до тих виборчих адміністративно-територіальних одиниць, в яких були знайдені порушення, розглянуті в підпункті а) пункту 1 цієї статті або до тих, де голосування було припинено так, як вказано у підпункті б) пункту 1 цієї статті.

3. ЦВК приймає рішення про визнання виборів недійсними після консультацій з відповідними ОВК чи ДВК.

4. Вибори, які були визнані недійсними згідно з цією статтею, повторно проводяться не пізніше чотирьох тижнів.

5. Впродовж 10 днів з моменту оприлюднення рішення ЦВК будь-яка зацікавлена особа може подати до Конституційного Суду або Верховного Суду апеляцію проти рішення ЦВК про визнання виборів недійсними.

ГЛАВА ДЕВ'ЯТА. РЕФЕРЕНДУМ

Розділ І. Загальні Принципи

Стаття 114. Визначення Референдуму

1. Референдум є прямою реалізацією народної влади шляхом голосування за окремими питаннями або законом, згідно із статтями 108, пункт 4, 150, 151, 152 та 177 Конституції.

2. Голосування на референдумі здійснюється згідно з правилами, викладеними у цьому Кодексі.

3. На референдумі, вибір, що набрав більшість дійсних голосів, але не менше третьої частини від кількості виборців, зареєстрованих у Національному Реєстрі та таких, що мають виборчі картки, повинен вважатися як такий, що переміг, якщо інше не передбачено цим розділом.

Стаття 115. Обмеження Щодо Реалізації Права На Референдум

1. Ні загальний референдум, ні референдум з окремих питань не може відбутися у день, коли проходять вибори до Асамблеї чи місцевих органів самоврядування.

2. Ні загальний референдум, ні референдум з окремих питань не може відбутися у період, що починається за шість місяців до закінчення мандату Асамблеї та до трьох перших місяців після першого засідання нового складу Асамблеї.

3. Ніякий місцевий референдум не може відбутися у період, що починається за три місяці до кінця мандату органів місцевого самоврядування та трьох місяців після першого засідання місцевого органу.

4. Процедура для проведення загального референдуму повинна бути відмінена, коли оголошують позачергові вибори до Асамблеї протягом трьох місяців після першого засідання нового складу Асамблеї.

5. Процедура для проведення місцевого референдуму у адміністративній одиниці повинна бути відмінена, коли оголошують позачергові місцеві вибори у період до трьох місяців після початку мандату органів місцевого самоврядування.

6. Відповідно до пункту 3 статті 152 Конституції, клопотання щодо референдуму, які не були належно оформлені згідно з положеннями цього розділу до 15 березня відповідного року, незалежно від того, коли їх подали, повинні бути відкладені на наступний рік.

Стаття 116. Процедура Проведення Референдуму

1. Конституційний та загальний референдуми повинні бути керовані Центральним Виборчим Комітетом через Окружні Виборчі Комітети та, якщо це необхідно, відповідно до процедури, визначеної у цьому Кодексі щодо проведення виборів до Асамблеї.

2. Місцеві референдуми повинні бути керовані ЦВК через ВКОМС та, якщо це необхідно, відповідно до процедури, визначеної у цьому Кодексі щодо проведення місцевих виборів.

3. Для проведення референдумів на регіональному рівні, ЦВК повинен створити регіональні виборчі комісії. Члени таких комісій повинні бути запропоновані Регіональною Радою згідно з правилами, викладеними у цьому Кодексі щодо створення ВКОМС.

4. Коли відбувається більше ніж один референдум у один і той же день, бюлетені для кожного референдуму мають бути різних кольорів.

Стаття 117. Ухвалення Законопроектів, за які Голосують на Референдумі

1. Законопроект, ухвалений у ході референдуму, повинен бути обнародуваний Президентом Республіки і набуває чинності через 15 днів з дня публікації в Офіційному Бюлетені.

2. Відміна закону чи частини закону за результатами референдуму набуває чинності після оголошення результатів. На обґрунтовану вимогу Ради Міністрів, Асамблея може винести рішення про відкладення відміни закону або частини закону, але не більше ніж на 60 днів.

Розділ II. Різні Типи Референдумів

Підрозділ 1. Конституційний Референдум

Стаття 118. Типи Конституційних Референдумів

Питання щодо проведення конституційного референдуму згідно з пунктом 4 статті 177 Конституції вирішується двома третинами всіх членів Асамблеї для того, щоб презентувати запропоновані конституційні поправки безпосередньо народному голосуванню. На проведення конституційного референдуму згідно з пунктом 5 статті 177 Конституції одна п'ята членів Асамблеї подає запит щодо подання до народного голосування конституційних поправок, санкціонованих не менш ніж двома третинами всіх членів Асамблеї.

Стаття 119. Початкова Процедура

1. Запит на проведення конституційного референдуму з приводу внесення змін до Конституції містить текст проекту закону щодо внесення змін у Конституцію.

2. Запит на проведення референдуму згідно з пунктом 5 статті 177 Конституції надається Генеральному секретарю Асамблеї протягом 15 днів після ухвалення Асамблеєю поправки до Конституції.

3. Генеральний секретар Асамблеї негайно посилає рішення Асамблеї (або, за обставинами, запит однієї п'ятої депутатів) з запитом про проведення конституційного референдуму до Конституційного суду та президента республіки.

Стаття 120. Первинна Перевірка Конституційним Судом

На протязі 60 днів після отримання запиту Конституційний суд перевіряє заздалегідь конституційність проведення конституційного референдуму, ініційованого згідно з пунктом 4 або 5 статті 177 Конституції.

Стаття 121. Наступна Процедура Щодо Проведення Конституційного Референдуму

1. Якщо Конституційний суд вирішить, що запит на проведення конституційного референдуму відповідає Конституції або не виносить рішення протягом часу, президент республіки призначає дату проведення референдуму згідно з пунктом 3 статті 152 Конституції.

2. У цьому випадку генеральний секретар Асамблеї повідомляє ЦВК про проведення конституційного референдуму та надсилає йому текст проекту закону, який буде винесений до голосування на референдумі. Генеральний секретар Асамблеї публікує текст проекту закону, що винесений до голосування на референдумі в трьох газетах, що мають найбільший національний наклад.

3. Якщо Конституційний суд вирішить, що запит на проведення конституційного референдуму не відповідає Конституції, процедура проведення референдуму припиняється. У випадку відповідності запиту пункту 5 статті 177 Конституції конституційні поправки, попередньо санкціоновані Асамблеєю, оприлюднюються президентом республіки і набувають чинності не пізніше 15 днів після їх публікації в офіційному бюлетені.

4. Конституційні поправки, подані до референдуму згідно з пунктом 5 статті 177 Конституції, відхиляються, якщо більш ніж половина всіх виборців, зареєстрованих у Національному реєстрі виборців, що володіють картками виборців, проголосувала проти них. Якщо поправки не відхилені на референдумі, вони оприлюднюються президентом республіки та набувають чинності не пізніше 15 днів після їх публікації в офіційному бюлетені.

Підрозділ 2. Загальнодержавний Референдум

Стаття 122. Ініціація Проведення Загальнодержавного Референдуму

1. П'ятдесят тисяч виборців, зареєстрованих в Національному реєстрі виборців, що володіють картками виборців, мають право голосувати у загальнодержавному референдумі щодо анулювання закону або подати запит Президенту республіки на скликання референдуму, що стосується справи надзвичайної важливості згідно з пунктом 1 статті 150 Конституції та положень цього Кодексу.

2. Запит щодо початку процедури проведення референдуму передається до ЦВК групою, що складається з не менш ніж 12 ініціаторів, що є виборцями, зареєстрованими у Національному реєстрі виборців, що володіють картками виборців.

3. Може бути поданий запит на анулювання частини закону, а інша частина закону лишатиметься чинною.

4. Запит щодо початку процедури проведення референдуму з приводу анулювання закону або частини закону містить:

a) аназву, номер та дату затвердження закону, що розглядається з приводу анулювання, та у випадку частини;
b) закону, що розглядається з приводу анулювання, відповідне положення; та підстави до анулювання закону або його певних положень.

5. Запит щодо початку процедури проведення референдуму у справі особливої важливості чітко описує питання, що розглядається, його важливість та позицію ініціаторів у зв'язку з цим питанням. Питання повинно бути чітким, повним, недвозначним, виражене у такій формі, щоб виборці могли відповісти "так" чи "ні."

Стаття 123. Зразки Форм для Збору Підписів

1. Протягом 20 днів з дня подання запиту на проведення загальнодержавного референдуму, ЦВК надає ініціаторам проти оплати форми для збору підписів 50,000 виборців, перелічених у Національному реєстрі виборців у час подання запиту. В шапці форми друкується назва закону, положення, що розглядаються на анулювання або порушене питання.

2. Підписи з відповідними номерами карток виборців у підтримку запиту на проведення загальнодержавного референдуму зберігаються у ЦВК протягом періоду з 1-го січня до 30 листопада кожного року.

Стаття 124. Перевірка Запиту ЦВК

1. ЦВК перевіряє номери карток виборців та підписи згідно з регулюючими актами, складеними комітетом.

2. ЦВК вирішує, чи прийняти запит протягом 90 днів від дня його подання, ґрунтуючись тільки на слушності подання. Рішення негайно доводиться до відома зацікавлених осіб. Рішення щодо неприйняття запиту чітко визначає порушення, що ведуть до неприйняття.

3. Протягом п'яти днів від дня повідомлення рішення, ініціатори повинні заявити ЦВК, що вони готові відкоригувати порушення, що були знайдені. В цьому випадку ЦВК встановлює термін до 30 днів для повторного подання запиту. ЦВК вирішує протягом 10 днів, чи приймати повторне подання запиту та негайно сповіщає ініціаторів.

Стаття 125. Перевірка Запиту Конституційним Судом

1. Після встановлення того, що запити відповідають нормам, ЦВК надає запит на проведення загальнодержавного референдуму Президенту республіки та в Конституційний суд, за винятком випадків, коли розглядається стаття 115 цього Кодексу. В той же час ЦВК повідомляє спікеру Асамблеї та прем'єр-міністру про прийняття запиту.

2. Протягом 60 днів від дня отримання запиту від ЦВК Конституційний суд приймає рішення щодо конституційності запитів на проведення загальнодержавного референдуму та чи сформовані вони згідно з пунктами 3 та 5 статті 122.

3. Президент республіки вирішує, чи проводити референдуми у справі особливої важливості після проголошення позитивного рішення Конституційного суду, чи після закінчення терміну, протягом якого видається рішення. Якщо він вирішує, що референдум не буде проводитися, він повідомляє ЦВК в письмовій формі підстави такого рішення, які ЦВК передає ініціаторам.

Стаття 126. Встановлення Дати Проведення Загальнодержавного Референдуму

Президент республіки встановлює день голосування для проведення загальних референдумів згідно з пунктом 3 статті 152 Конституції.

Стаття 127. Референдуми за Ініціативою Асамблеї

Якщо Асамблея вирішує проводити загальнодержавні референдуми згідно з пунктом 2 статті 150 Конституції, дотримуються тої самої процедури, зазначеної в цьому розділі щодо проведення референдумів згідно з пунктом 1 статті 150 Конституції, з урахуванням рівня її доцільності або необхідності.

Підрозділ 3. Місцеві Референдуми

Стаття 128. Ініціація Місцевого Референдуму

1. Десять відсотків виборців, зареєстрованих у списку виборців муніципалітету або громади, та тих, хто володіє карткою виборця, або 20,000 із них, будь-яка менша кількість, мають право проводити місцевий референдум з

приводу місцевого управління у відповідному муніципалітеті або громаді.

2. Цілий ряд муніципальних або громадських рад, що представляють не менш ніж одну третину населення регіону, мають право подати запит на проведення - референдуму з приводу місцевого управління на регіональному рівні.

3. Референдум з того ж самого питання не може бути повторно проведений в тій же виборчій одиниці місцевих органів влади, перш ніж пройде три роки.

4. Для проведення місцевого референдуму пристосовуються та застосовуються положення проведення загальнодержавного референдуму, зазначені в пунктах 2 та 5 статті 122, статті 123 та пункті 2 статті 124 цього Кодексу, з урахуванням рівня їх доцільності або необхідності.

ГЛАВА ДЕВ'ЯТА. ВИБОРЧА КАМПАНІЯ ТА МЕДІА.

Стаття 129. Період Виборчої Кампанії

1. Виборча кампанія починається за 30 днів до дня проведення виборів та закінчується за 24 години до початку голосування.

2. Коли необхідно провести другий тур кампанії або вибори повторюються згідно з цим Кодексом, кампанія продовжується після закінчення першого туру та закінчується за 24 години до початку голосування.

Стаття 130. Права та Обов'язки Виборних Суб'єктів під час Кампанії

1. Під час виборчої кампанії кожний виборний суб'єкт має право проводити виборчу пропаганду будь-яким законним чином.

2. Результати опитувань громадської думки не можуть бути оприлюднені протягом останніх 5 днів до дня проведення виборів.

3. Публікація опитувань громадської думки виборців включає ім'я особи, що проводила опитування, ініціатора, обсяг вибірки, відносний розмір помилки, та період часу, протягом якого було проведене опитування.

4. Проведення виборчих кампаній в неполітичних установах заборонено.

5. Пропаганда за або проти кандидата чи виборного суб'єкта іноземцями заборонена.

Стаття 131. Матеріали Пропаганди

Місцеві органи влади визначають в справедливій неупередженій формі публічні місця для розклеювання матеріалів пропаганди.

Стаття 132. Виборча Кампанія на Громадському Радіо та Телебаченні

1. Під час проведення виборчої кампанії громадське радіо та телебачення забезпечують вільний ефірний час для кожної зареєстрованої політичної партії та ЦВК, що розподіляється згідно з такими правилами:

a) У сукупності дві години відкладаються для ЦВК та розміщуються згідно з заявками на час. Принаймні дві третини загального часу повинні бути розміщені між 18:00 та 22:00 годинами;
b) Кожна парламентська партія, що приймає участь у першому турі виборів, розміщується однаково в вільному ефірному часі ЦВК в обсязі, що охоплює не менш ніж п'ятнадцять хвилин на громадському телебаченні та 15 хвилин на громадському радіо;
c) Ті партії, що не презентовані в Асамблеї і приймають участь в першому турі виборів, мають право на 10 хвилин ефірного часу на громадському телебаченні та 10 хвилин ефірного часу на громадському радіо;
ç) Спонсори виборчої пропаганди чітко визначаються в будь-якій програмі або рекламі телебачення або радіо;
d) Загальний обсяг вільного ефірного часу, розподілений для всіх політичних партій, що перевищує час проведення виборчої кампанії, складає не більш ніж десять годин.

2. Для другого туру виборів політичні партії з кандидатами, що приймають участь у другому турі, мають право на 15 хвилин вільного ефірного часу на громадському телебаченні та 15 хвилин вільного ефірного часу на громадському радіо. Незалежні кандидати, що приймають участь у другому турі, мають право на 3 хвилини вільного ефірного часу на громадському телебаченні та 3 хвилини вільного ефірного часу на громадському радіо.

3. Громадське радіо та телебачення підтримують виборчу кампанію новинами або інформативними програмами відповідно до принципів неупередженості, повноти, правдивості та плюралізму інформації, що викладаються у статтях 4, 36 та 41 закону № 8410, датованого 30.9.1998, "Про публічне та приватне радіо-телебачення в республіці Албанія." Вільний ефірний час, розподілений для

політичних партій згідно з пунктом 1 цієї статті, не може бути частиною новин або політичних програм.

4. Публічне радіо та телебачення не може готувати або повідомляти платну політичну рекламу.

5. Під час кампаній загальнодержавного референдуму, громадське радіо та телебачення надають рівну кількість хвилин у розпорядження політичних партій, що підтримують ту або іншу сторону, в обсязі, що разом не перевищує три години.

Стаття 133. Вільний Ефірний час для ЦВК

В додаток до часу, описаного під літерою "а" пункту 1 статті 132 цього Кодексу ЦВК забезпечується вільним ефірним часом загальною кількістю 60 хвилин на громадському радіо та 60 хвилин на громадському телебаченні для освіти виборців кожного календарного року, що починається з 1 січня 2001р. Розподіл вільного часу проводиться згідно з підпунктом "а" пункту 1 статті 132.

Стаття 134. Графік Повідомлень

1. Не пізніше двох днів після наказу про дату проведення виборів Керівна рада громадського радіо та телебачення на основі інформації про зареєстровані партії, отриманої від ЦВК, встановлює час, наданий кожній партії, та організовує під наглядом ЦВК лотерею щодо розподілу часу для повідомлень для кожної зареєстрованої партії.

2. Час для повідомлень надається політичним партіям та незалежним кандидатам між 18:00 та 22:00 годинами кожного дня виборчої кампанії, до моменту, що складе 24 години до початку голосування.

Стаття 135. Виборча Кампанія на Приватному Радіо та Телебаченні

1. Приватне радіо та телебачення підтримують виборчу кампанію згідно з принципами, що викладаються у статтях 4, 36 та 41 закону № 8410, датованого 30.9.1998, "Про громадське та приватне радіо-телебачення в республіці Албанія."

2. Під час виборчої кампанії, приватне радіо та телебачення можуть поширювати виборчу рекламу політичних партій, що пропонується всім політичним партіям, що приймають участь у виборах, за найнижчими ставками за запитаний період часу. Ці ставки мають набути чинності та бути оприлюдненими з дня наказу про проведення виборів.

3. Для будь-якого типу виборів приватне радіо та телебачення не може передавати протягом більш ніж п'яти хвилин у день рекламну інформацію для кожної політичної партії або незалежних кандидатів.

4. В громадських і приватних медіа заборонено поширення комерційної реклами під час висвітлення виборчих програм.

Стаття 136. Рекламації

Виборні суб'єкти можуть подати свої рекламації до Національної ради радіо та телебачення (НРРТ) про порушення, виявлені в кампанії підтримки громадським та приватним радіо та телебаченням. НРРТ проводить розслідування рекламації та протягом 24 годин приймає рішення щодо проведення відповідних заходів.

ГЛАВА ДЕСЯТА . ФІНАНСУВАННЯ ВИБОРІВ

Стаття 137. Фінансування Виборів

1. Держава фінансує проведення виборів згідно зі статтями 138 та 139 цього Кодексу.

2. ЦВК керує фондами, призначеними для проведення виборів згідно з правилами, що розглядаються в цьому Кодексі.

Стаття 138. Штаб-Квартира, Кошти та Укомплектування ЦВК

1. Штаб-квартира ЦВК знаходиться в столиці республіки Албанія, Тирані.

2. Кошти ЦВК складають окрему статтю в державному бюджеті.

3 ЦВК приймає безплатну допомогу у вигляді субсидій, що слугує виборчому процесу, не порушуючи при цьому свої незалежність та повноваження.

4. Структура та склад персоналу адміністрації ЦВК встановлюється рішенням ЦВК.

Стаття 139. Фонди У Розпорядженні Політичних Партій

1. У додаток до фондів, наданих політичним партіям за законом № 8580, датованим 17.2.2000, "Про політичні партії," політичні партії, зареєстровані ЦВК згідно з цим Кодексом, мають право отримати кошти з бюджету держави на проведення виборів.

2. Фонди, передбачені для фінансування політичних партій, що приймають участь у виборах, визначаються ЦВК протягом 30 днів з дня їх санкціонування в Асамблеї. Виплата проводиться Міністерством фінансів піс-

ля офіційного оголошення ЦВК про спосіб розподілу цих фондів.

3. Бюджетні фонди держави для фінансування політичних партій під час виборів поділені таким чином:

a) 10 відсотків обсягу розподілені однаково серед політичних партій, що зареєстровані як учасники у виборах.
b) 30 відсотків обсягу розподілені в рівній мірі серед партій, що на даний момент мають депутатів в Асамблеї, або, за обставинами, членів рад муніципалітетів або громад.
c) 60 процентів обсягу розподілені серед них в пропорції до кількості голосів, отриманих згідно національної шкали попередніх виборів до Асамблеї або місцевих виборів.

4. Після закінчення виборів партії, яким не вдалося отримати більш ніж 2.5 відсотків голосів, повинні повернути обсяг попередньо розподілених коштів згідно з підпунктами "b" та "c" пункту 3 цієї статті. Всі фонди, розподілені згідно з підпунктами "b" та "c" пункту 3 цієї статті повторно перерозподіляються після закінчення виборів серед партій, що набрали більш ніж 2.5 відсотків голосів відповідно до проценту отриманих кожною з них голосів.

ГЛАВА ОДИНАДЦЯТА. АПЕЛЯЦІЇ ПРОТИ РІШЕНЬ ВИБОРЧОЇ КОМІСІЇ

Стаття 140. Рекламації

1. Рішення КЦГ може бути оскаржене протягом двох днів з дня його оприлюднення у ОВК або ВКОМС відповідно, що приймає рішення щодо скарги протягом двох днів. Апеляція проти рішення ОВК або ВКОМС може бути прийнята протягом двох днів окружним судом місцезнаходження комісії, що має прийняти рішення протягом трьох днів. Рішення окружного суду може бути оскаржене протягом трьох днів у апеляційному суді, що має прийняти рішення протягом п'яти днів. Рішення апеляційного суду остаточне.

2. Рішення ОВК або ВКОМС, за винятком тих, що розглядаються в пункті 1 цієї статті, можуть бути оскаржені протягом двох днів з дня їх оприлюднення у ЦВК, що має прийняти рішення щодо скарги протягом двох днів.

Стаття 141. Апеляції до Конституційного Суду та Вищого Суду

1. Рішення ЦВК щодо остаточних результатів виборів до Асамблеї та проведення референдумів, а також рішення щодо їх недійсності, оскаржуються у Конституційному суді протягом трьох днів з часу їх оголошення. Конституційний суд перевіряє скарги та приймає рішення протягом десяти днів.

2. Рішення ЦВК щодо остаточних результатів місцевих виборів та їх недійсності оскаржуються у Вищому суді протягом трьох днів з часу їх оголошення. Вищий суд перевіряє скарги та приймає рішення протягом десяти днів.

Стаття 142. Апеляції Проти Рішень ЦВК

1. Всі рішення ЦВК, за винятком тих, що розглядаються в статті 141 цього Кодексу, можуть бути оскаржені в апеляційному суді Тирани протягом трьох днів з часу їх оголошення.

2. Апеляційний суд Тирани перевіряє скарги та приймає рішення протягом п'яти днів.

3. Остаточне рішення ЦВК щодо неприйняття запиту на проведення загальнодержавного референдуму може бути оскаржене в апеляційному суді Тирани протягом п'яти днів з часу їх оголошення. Апеляційний суд приймає рішення протягом десяти днів. Це рішення є остаточним.

Стаття 143. Апеляції Щодо Листів Виборців

Кожний виборець, незареєстрований у списках виборців згідно з процедурою, описаною у розділі II четвертої глави цього Кодексу, може звернутися зі скаргою до окружного суду не пізніше 30 днів до початку виборів. Суд приймає рішення протягом двох днів.

Протягом двох днів з дня оголошення рішення окружного суду може бути оскаржене апеляційним судом, що приймає рішення протягом трьох днів. Рішення апеляційного суду є остаточним.

Стаття 144. Останні Терміни

Всі останні терміни, що розглядаються в цьому розділі, стосуються лише періоду від дня оголошення дати проведення виборів до закінчення терміну в три дні після оголошення ЦВК результатів виборів.

ГЛАВА ДВАНАДЦЯТА. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА САНКЦІЇ

Стаття 145. Обов'язки Осіб, що Несуть Відповідальність за Керування Виборами

Члени виборчої комісії та службовці громадського управління, що працюють в цих комісіях несуть кримінальну та адміністративну відповідальність за порушення положень цього Кодексу згідно з діючим законодавством.

Стаття 146. Голосування Більше Одного Разу
Голосування на одних і тих самих виборах більше одного разу є кримінальним порушенням та карається штрафом або ув'язненням на період до трьох місяців.

Стаття 147. Відмова Від Членства у Виборчих Комісіях
Відмова члена виборчої комісії від служби без законних підстав становить кримінальне порушення та карається штрафом або ув'язненням на період від шести місяців до двох років.

Стаття 148. Адміністративні Покарання
1. Порушення положень цього Кодексу членами комісій або особами, що несуть відповідальність згідно з цим Кодексом, якщо це не становить кримінального правопорушення, карається штрафом у розмірі від 3,000 до 90,000 леків.

2. Порушення правил, встановлених в цьому Кодексі, громадськими та приватними радіо та телебаченням становить адміністративне порушення та карається штрафом від 100,000 до 500,000 леків.

3. Інші порушення положень цього Кодексу, якщо вони не становлять кримінального правопорушення, караються штрафом від 1,000 до 2,500 леків.

4. Штрафи за порушення пунктів 1 та 2 цієї статті накладаються ЦВК. Штрафи за порушення пункту 3 цієї статті накладаються всіма виборчими комісіями.

ГЛАВА ТРИНАДЦЯТА. ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗВІТІВ

Стаття 149. Збереження Звітів
1. Жоден звіт КЦГ, ОВК, ВКОМС або будь-яких інших виборчих комісій не може бути знищений без попередньої згоди ЦВК.

2. Всі звіти КЦГ або будь-яких інших комісій, встановлені ВКОМС або ОВК, віддаються ВКОМС або ОВК в порядку і в термін, встановлений ЦВК.

3. ВКОМС або ОВК зберігають копію:
   a) документації кандидатів та політичних партій, що приймали участь у виборах;
   b) переліку імен та адрес всіх членів КЦГ та інших комісій;
   c) списку виборчих дільниць;
   ç) списку виборців по виборчим адміністративно-територіальним утворенням;
   d) імен та адрес всіх членів ВКОМС або ОВК;
   dh) карти виборчих адміністративно-територіальних утворень з відображенням кордонів всіх дільниць, де були проведені опитування;
   e) письмового опису всіх кордонів виборчих адміністративно-територіальних утворень;
   ë) наказу, що назначає дату проведення виборів, офіційних виборчих повідомлень, випущених ВКОМС або ОВК, оголошення результатів кожного центру голосування та остаточної заяви з результатами; та
   f) офіційного звіту про витрати, що зазнала адміністрація виборів.

4. Оригінали документів, що названі в пункті 3 цієї статті, передаються ЦВК протягом трьох місяців від часу оголошення результатів виборів. ЦВК зберігає одну копію та протягом дванадцяти місяців після офіційного оголошення ЦВК результатів виборів передає оригінали документів до Центрального державного архіву в установленому порядку протягом 12 місяців після оголошення остаточних результатів виборів.

5. Слідом за оголошенням результатів ВКОМС або ОВК комісія передає ЦВК у встановленому порядку всі опечатані виборчі урни, що містять офіційні звіти, печатку комісій, виборчі бюлетені, що використовувалися під час виборів та невикористані бюлетені.

6. Після отримання всіх виборчих урн та невикористаних бюлетенів та після часу, виділеного для апеляцій відповідно до пункту 5 статті 113 цього Кодексу ЦВК відкриває всі виборчі урни, виймає всі офіційні звіти, до яких входять таблиці та офіційні звіти про підрахунки бюлетенів, та передає їх до Центрального державного архіву у встановленому порядку. Після цього всі бюлетені та їх залишки знищуються вогнем під наглядом ЦВК.

ГЛАВА ЧОТИРНАДЦЯТА. ПЕРЕХІДНІ ТА ОСТАТОЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 150. Мандат Членів ЦВК та Фінансові Дії
Стаття 17 цього Кодексу не може бути інтерпретована як така, що порушує обґрунтованість розпоряджень членів ЦВК, розроблених до набуття чинності цього Кодексу. Дія мандату членів ЦВК, призначених до набуття чинності цього Кодексу, як і фінансові дії, пов'язані з організацією та функціонуванням ЦВК, починаються з моменту набуття чинності цього Кодексу.

Стаття 151. Перші Збори ЦВК

Президент республіки скликає перші збори ЦВК наказом протягом 15 днів з дати набуття чинності цього Кодексу, на якому обирається голова ЦВК згідно зі статтею 27 цього Кодексу.

Стаття 152. Місцеві Вибори 2000 Року

Мандат мера муніципалітету чи голови сільської громади та місцевих членів рад, обраних в 1996 році, закінчується з першими зборами місцевої ради, обраної у 2000 році у відповідному муніципалітеті або громаді, що має місце не пізніше 20 днів від закінчення виборів.

1) Місцеві вибори 2000 року проводяться не пізніше 1 листопада 2000 року;
2) Для місцевих виборів 2000 року дільниці для голосування відкриваються о 07,00 ранку та закриваються о 18,00 годині.

Стаття 153. ВКОМС та КЦГ для Місцевих Виборів 2000 Року

1. На відміну від пункту 1 статті 38 та пункту 1 статті 43 для місцевих виборів 2000 року ВКОМС та КЦГ складаються із голови, віце-голови та до п'яти членів, призначених відповідно ЦВК та ВКОМС за пропозицією семи політичних партій, що всенародно отримали найбільше голосів на місцевих виборах 1996 року.

2. Члени комісій повинні відповідати всім вимогам, визначеним у цьому Кодексі.

3. ЦВК (ВКОМС) призначає голову та віце-голову ВКОМС (КЦГ) на основі пропозицій, поданих ВКОМС (КЦГ). Кандидати на посаду голови та віце-голови ВКОМС (КЦГ) пропонуються двома політичними партіями, що всенародно отримали найбільше голосів на місцевих виборах 1996 року.

4. З метою використання цієї статті кількість голосів, отриманих всенародно коаліціями партій, розділена в рівній мірі між партіями коаліції, за винятком наявності домовленості про це між ними.

Стаття 154 . Підготовка Першого Національного Реєстру Виборців

1. Для проведення місцевих виборів 2000 року Рада міністрів через місцеві органи влади та державні установи попередньо готує Національний реєстр виборців та надає його Правлінню по реєстрації виборців ЦВК не пізніше 25 серпня, 2000 року.

2. ЦВК відсилає кожному ВКОМС для відповідної виборчої адміністративно-територіальної одиниці не пізніше 28 серпня 2000 року копію попереднього переліку виборців, витягненої з Національного реєстру виборців. Для проведення цих виборів слід дотримуватись положень розділу II четвертої глави, по можливості, за такими винятками:

a) Період коригування списку виборців закінчується за 17 днів до дати виборів та після цього ВКОМС передає виправлений список виборців до ЦВК;
b) Після перевірки ЦВК надсилає остаточний список виборців до ВКОМС, витягненої з Національного реєстру виборців, не пізніше семи днів до дати початку виборів.

3. До створення Національного реєстру державного статусу ЦВК готує списки виборців для наступних виборів на основі списків виборців попередніх виборів, що відновлюються державними установами. Для цих виборів слід аналогічно використовувати положення розділу II четвертої глави цього Кодексу.

Стаття 155. Голосування З Посвідченням Особи

Для місцевих виборів 2000 року виборці, що не мають картки виборця, можуть голосувати з документом, що посвідчує їх особу з фотографією, що випущений державними установами згідно з інструкціями, встановленими ЦВК.

Стаття 156. Інформаційна Програма ЦВК

1. Після набуття цим законом чинності Керівна рада громадського радіо та телебачення виділяє чотири години вільного часу для інформаційної програми ЦВК, що сповіщає громадськість про реєстрацію виборців, випуск карток виборців та положення цього Кодексу.

2. Чотири години вільного часу використовуються переважно для встановлення дати проведення виборів. Вони не є частиною часу, наданого ЦВК на період виборів.

Стаття 157. Перша Комісія меж Виборчих Округів

1. Перша комісія меж виборчих округів створюється та функціонує згідно зі статтями 68 та 73 цього Кодексу, за винятком наступного:

a) Комісія використовує Національний реєстр виборців, засвідчений ЦВК для виборів до місцевих органів влади року 2000;
b) Комісія формується не пізніше 1 вересня 2000 року;
c) Остаточний звіт до Асамблеї передається не пізніше 15 січня 2001 року;
ç) Закон про виборчі зони санкціонується Асамблеєю не пізніше 28 лютого 2001 року.

2. Якщо Асамблея не санкціонує закон про виборчі зони протягом терміну, визначеного в пункті 1 цієї статті,

Президент республіки встановлює межі виборчих округів згідно з остаточним звітом Комісії меж виборчих округів. Межі, встановлені згідно з цим пунктом, залишаються дійсними до їх наступного перегляду згідно зі статтею 68 цього Кодексу.

Стаття 158. ОВК та КЦГ на Проведення Виборів 2001 Року

1. На відміну від пункту 1 статті 32 та пункту 1 статті 43 для місцевих виборів 2001 року ОВК та КЦГ складаються із голови, віце-голови та до п'яти членів, призначених відповідно КЦГ та ОВК за пропозицією семи політичних партій, що всенародно отримали найбільше голосів на виборах до Асамблеї 1997 року.

2. Члени комісій повинні відповідати всім вимогам, визначеним у цьому Кодексі.

3. ЦВК (ОВК) призначає голову та віце-голову ОВК (КЦГ) на основі пропозицій, поданих ОВК (КЦГ). Кандидати на посади голови та віце-голови ОВК (КЦГ) пропонуються двома політичними партіями, що всенародно отримали найбільше голосів на виборах 1997 року.

4. З метою використання цієї статті кількість голосів, отриманих всенародно коаліціями партій, розділена в рівній мірі між партіями коаліції, за винятком наявності домовленості про це між ними.

Стаття 159. Підстатутність Актів ЦВК

ЦВК випускає розпорядження та інструкції щодо виконання цього Кодексу.

Стаття 160. Анулювання

Закон № 7556, датований 4.2.1992, "Про вибори до народної Асамблеї"; закон № 7573, датований 16.6.1992, "Про вибори до місцевих органів влади"; Закон № 7866, датований 6.10.1994, "Про референдуми," з усіма відповідними коригуваннями та доповн нями; та будь-яке інше положення, що суперечить цьому Кодексу анулюються.

Стаття 161. Дата Набуття Чинності

Цей Кодекс набуває чинності через 15 днів після його публікації в Офіційному бюлетені.

ВІЦЕ-ПРЕМ'ЄР

Немік Докл

АСАМБЛЕЯ ЗАКОН
Nл. 8780, від 3 травня 2001

Про деякі додатки та зміни до закону Nл. 8609, від 08.05.2000, "Виборчий Кодекс Республіка Албанія"
Згідно із статтями 81 та 83 пункт 1 Конституції, за пропозицією групи депутатів,

АСАМБЛЕЯ РЕСПУБЛІКИ АЛБАНІЯ ВИРІШИЛА:
Необхідно зробити такі додатки та зміни у Законі Nл. 8609, від 08. 05. 2000 "Виборчий Кодекс Республіки Албанія":

Стаття 1.
Після пункту 33 статті 2, пункт 34 необхідно доповнити таким:
34. "Остаточний результат виборів" є результат, який оголошує ЦВК, до якого входять:

a) Результат голосування за кандидатів у депутати, міських голів та голів сільських громад, які прямо обрані до відповідної виборчої одиниці,
b) Кількість мандатів, яку виборола кожна політична партія чи блок, яка має бути відповідно до статей 66 та 75 цього Кодексу,
c) Результат голосування у ході референдуму, згідно з положеннями восьмого розділу цього Кодексу.

Стаття 2.
Статтю 34 необхідно змінити таким чином:
Члени Окружних Виборчих Комітетів повинні бути розпущені Центральним Виборчим Комітетом, коли вони вже не виконують свої обов'язки, передбачені цим Кодексом та нормативними актами ЦВК, на підставі яких відбувається розпуск членів ЦВК.

Стаття 3.
Статтю 40 необхідно змінити таким чином:
Члени Дільничних Виборчих Комітетів повинні бути розпущені Центральним Виборчим Комітетом, коли вони вже не виконують свої обов'язки, передбачені цим Кодексом та нормативними актами ЦВК, на підставі яких відбувається розпуск членів ЦВК.

Стаття 4.
Необхідно додати такі два пункти після першого пункту статті 56:
Якщо виборець помітив, що його не зареєстровано у списку виборців виборчого округу за місцем його проживання, після закінчення строку, визначеного першим пунктом цієї статті, він може звернутися до суду за 24 години до дня виборів щоб вимагати його реєстрації у цьому списку та реалізувати своє право на голосування у день, призначений для виборів.
Виборець повинен надати до суду свідоцтво про народження, видане цивільною реєстраційною установою, свідоцтво з місцевого адміністративного органу за місцем його проживання та свідоцтво відповідно з Окружного чи Дільничного Виборчого Комітету, яке свідчить про те, що даний виборець не був зареєстрований у списку виборців того округу, де мають відбутися вибори.

Стаття 5.
У першому реченні пункту статті 80, "ЦВК" необхідно змінити на "КЦГ".

Стаття 6.
Пункт 3 статті 87 необхідно змінити таким чином:

На виборах до Асамблеї, виборець повинен голосувати двома окремими бюлетенями різних кольорів, один – за кандидатів, яких обирають прямо у округу та другий – за політичні партії та коаліції, яких обирають у ході цих виборів. Бюлетені для виборів повинні бути однакового розміру для всіх виборчих округів.

Стаття 7.
Необхідно зробити такі додатки після пункту 5 статті 97, пункту 6 та 7:
6. Після того, як виборець отримав бюлетень, він повинен розписатися у лівій стороні спеціальними чорнилами, отриманими від одного з членів КЦГ для того, щоб запобігти випадків голосування більше ніж один раз.

7. Якщо той виборець, що був не зареєстрованим у виборчому списку, прийшов до КЦГ, але з рішенням суду про те, щоб надати йому право проголосувати у даному виборчому окрузі, комісія повинна зареєструвати його за спеціальним номером та у окремому реєстрі. Процедура реєстрації таких виборців визначена у інструкції ЦВК.

Стаття 8.
Необхідно змінити статтю 155 цього Виборчого Кодексу таким чином:
На виборах 2000 року до місцевих адміністрацій та загальних виборах 2001 року, виборці, які не надали картки для голосування, можуть голосувати за посвідченням особи, виданим цивільним реєстраційним органом згідно з інструкцією ЦВК.

Стаття 9.
Цей закон набирає чинності через 15 днів після публікації його у Офіційному бюлетені.

СПІКЕР
СКЕНДЕР Г'ЮНУШІ

Республіка

БОЛГАРІЯ

ЗАКОН ПРО ВИБОРИ ЧЛЕНІВ ПАРЛАМЕНТУ

Опублікований у Державній Газеті №37/13.04.2001

ГЛАВА 1

Стаття 1

Цей Акт визначає умови і терміни виборів членів парламенту, а також умови і терміни заповнення місць, які звільнилися до закінчення строку мандату у разі припинення повноважень членів парламенту.

Стаття 2

Вибори проводяться на основі загального, рівного і прямого виборчого права таємним голосуванням

Стаття 3

1. Всі громадяни Болгарії, яким виповнилося 18 років на день виборів включно, крім тих, які позбавлені громадянських прав або осіб, що перебувають в ув'язненні, мають право обирати членів парламенту.

2. Всі громадяни Болгарії, яким виповнилося 21 рік на день виборів включно, і які не мають ніякого іншого громадянства, окрім тих, хто позбавлений громадянських прав або осіб, що перебувають в ув'язненні, мають право обирати членів парламенту.

Стаття 4

1. Кожний виборець має право на один голос.

2. Голос кожного виборця дорівнює голосу будь-якого іншого виборця.

Стаття 5

1. Вибори проводяться у неробочий день по всій країні.

2. Вибори призначає Президент Республіки не пізніше, ніж за 60 днів до дня виборів.

3. Президент Республіки ухвалює зразки виборчих бюлетенів і обнародує їх в Державній Газеті не пізніше ніж за 55 днів до дня виборів.

Стаття 6

1. Вибори здійснюються за пропорційною представницькою системою, причому виборчі списки партій, коаліцій і незалежних кандидатів реєструються у багатомандатних виборчих округах

2. Розподіл місць між партіями та коаліціями на національному рівні здійснюється за методом д'Ондта.

3. Партії і коаліції, які набрали п+ринаймні чотири відсотки дійсних голосів на національному рівні, а також незалежні кандидати, які набрали принаймні стільки ж голосів, скільки передбачає квота виборчої дільниці, беруть участь у розподілі голосів.

Стаття 7

1. Рада Міністрів та регіональні та муніципальні адміністрації у співпраці з виборчими комітетами здійснюють організаційну і технічну підготовку виборів.

2. Витрати на підготовку і проведення вибрів, окрім виробничих витрат на виборчі бюлетені, покривають за рахунок державного бюджету згідно з рахунками, що виставляють після консультацій з Центральним виборчим комітетом.

3. Будь-які заяви, петиції та інші документи згідно з цим Актом звільняються від державних зборів та плати.

ГЛАВА 2

Стаття 8

Повинні бути створені такі виборчі комітети для виборів, що тривають:

1) Центральний виборчий комітет – один для всієї країни. Цей комітет призначається на строк до закінчення повноважень Національної Асамблеї.
2) Окружні виборчі комітети – один для кожного виборчого округу.
3) Районні виборчі комітети – один для кожного виборчого району.

Стаття 9

1. Центральний виборчий комітет призначається Указом Президента Республіки у часові обмеження згідно зі Ст. 5, пунктом. 2 після консультацій з парламентськими партіями і коаліціями. До складу Комітету входять до 25 членів, в тому числі Голова, Заступник Голови і Секретар.

2. Жодна партія або коаліція не може мати більшість у Центральному виборчому комітеті через своїх представників у ньому. Голова і Секретар повинні належати до різних політичних партій і коаліцій.

Стаття 10

1. Члени Центрального виборчого комітету є особи з університетською освітою, і більшість повинна належати до правничого фаху. Членами Центрального виборчого комітету призначаються громадяни Болгарії, що мають відповідне право згідно зі Ст. 5, пунктом. 2.

2. Член Центрального виборчого комітету, перебуваючи на цій посаді, одночасно не може бути членом Парламенту або кандидатом у члени Парламенту, суддею Верховного Адміністративного Суду, військовослужбовцем Збройних Сил або службовцем Міністерства внутрішніх справ.

Стаття 11

Члени Центрального виборчого комітету отримують грошову винагороду як визначено Президентом Республіки.

Стаття 12

1. Центральний виборчий комітет призначає Окружні виборчі комітети за пропозицією Регіональних Губернаторів після консультацій з парламентськими партіями і коаліціями не пізніше ніж за 45 днів до дня виборів. Інші партії або коаліції можуть також брати участь у консультаціях. Політичні сили Парламенту мають право на те, щоби мати своїх представників у кожному Окружному виборчому комітеті.

2. Регіональні Губернатори надсилають свої пропозиції не пізніше ніж за 50 днів до дня виборів.

3. Якщо пропозицію не було надіслано у терміни, вказані у пункті. 2, Регіональні Губернатори негайно надсилають протокол консультацій і письмові пропозиції або застереження партій або коаліцій до Центрального виборчого комітету

Стаття 13

До складу Окружного виборчого комітету входять Голова, два заступники Голови, Секретар і члени. Загальна кількість членів комітету така:

1) Для округів з кількістю місць до дев'яти включно– 11-13 членів;
2) Для округів з кількістю місць десять і більше – 11-13 членів.

Стаття 14

До складу районного виборчого комітету входять Голова, Заступник Голови, Секретар і члени. Загальна кількість членів комітету така:

1) Для районів, у яких нараховується до 300 виборців включно, – до семи членів;
2) Для районів, у яких нараховується понад 300 виборців, – до дев'яти членів.

Стаття 15

Члени Окружних і районних виборчих комітетів отримують грошову винагороду як визначено Центральним виборчим комітетом.

Стаття 16

Центральний виборчий комітет і окружні виборчі комітети мають печатки.

Стаття 17

В Центральному виборчому комітеті і в окружних виборчих комітетах можуть створюватися експертні робочі групи. Грошову винагороду експертів визначає Центральний виборчий комітет.

Стаття 18

1. Окружні виборчі комітети призначають районні виборчі комітети за пропозицією мерів і після консультацій з парламентськими партіями і коаліціями не пізніше ніж за 25 днів до дня виборів. Інші партії або коаліції можуть також брати участь у консультаціях. Парламентські політичні сили мають право мати своїх представників у кожному районному виборчому комітеті.

2. Мери надсилають свої пропозиції не пізніше ніж за 30 днів до дня виборів.

3. У разі, якщо пропозицію не було надіслано у терміни, вказані в пункті 2, мери негайно надсилають до Окружного виборчого комітету протоколи консультацій і письмові пропозиції або застереження партій або коаліцій.

4. У разі, якщо районний виборчий комітет не був призначений у терміни, вказані в пункті 1, окружні виборчі комітети негайно надсилають всю документацію до Центрального виборчого комітету. Останній призначає районні виборчі комітети.

Стаття 19

1. Пропозиції партій та коаліцій щодо призначення виборчих комітетів включають список замін, якщо кандидатури не спроможні виконувати свої функції тривалий час.

2. Заміна набуває чинності; для Центрального виборчого комітету після підписання Указу Президента Республіки; для окружних виборчих комітетів після прийняття рішення Центрального виборчого комітету; і для район-

них виборчих комітетів після прийняття рішення окружного виборчого комітету.

Стаття 20

1. Членами окружних і районних виборчих комітетів призначаються особи згідно зі Ст. 3, пунктом. 2.

2. Партії і коаліції висувають кандидатами своїх представників у письмовому вигляді.

3. Регіональні Губернатори або Заступники Регіональних Губернаторів, мери та заступники мерів згідно зі Ст. 10, пунктом. 2, не можуть бути членами окружних або районних виборчих комітетів.

4. Жодна партія або коаліція не може мати більшість в окружному або районному виборчому комітеті завдяки кількості своїх представників. Голова і Секретар повинні належати до різних партій або коаліцій.

Стаття 21

1. Члени виборчого комітету вважаються офіційними особами, як визначено у Кримінальному Кодексі, при виконанні своїх обов'язків.

2. Члени виборчих комітетів мають право на неоплачувану відпустку або оплачувану щорічну відпустку за власним вибором на час, коли вони повинні працювати у відповідному комітеті. Час відпустки визнається для цілей соціального забезпечення і медичного страхування.

3. Платежі соціального забезпечення і медичного страхування для членів Центрального виборчого комітету та окружних виборчих комітетів покриваються їх працівниками згідно з Кодексом обов'язкового соціального забезпечення, Актом про медичне страхування та Актом про захист від безробіття і сприяння працевлаштуванню від часу їхнього призначення до відповідного комітету до закінчення їхньої служби в ньому.

4. Члени Центрального виборчого комітету та окружних виборчих комітетів, зареєстровані як безробітні, отримують також компенсацію згідно з Четвертою главою Розділу III Акту про захист від безробіття і сприяння працевлаштуванню від часу їхнього призначення до відповідного комітету до закінчення їхньої служби в ньому.

5. Члени виборчого комітету при виконанні своїх обов'язків можуть не носити знаки відмінностей своїх партій, коаліцій або ініціативних комітетів чи брати участь у зборі голосів перед виборами.

Стаття 22

1. Засідання виборчого комітету є законним, якщо присутні більш ніж половина його членів.

2. Рішення виборчого комітету підписують Голова і Секретар. Якщо хтось із них відсутній, рішення підписує Заступник голови.

3. На засіданнях виборчих комітетів ведуться протоколи, які підписуються згідно з положеннями пункту 2.

4. Кандидати у депутати можуть бути присутні на засіданнях Окружних виборчих комітетів. Їхні твердження, думки і застереження записуються.

Стаття 23

1. Центральний виборчий комітет:
   1) контролює виконання цього Акту на території країни і в дипломатичних представництвах закордоном;
   2) надає методичні вказівки окружним і районним виборчим комітетам і здійснює загальний нагляд за їхньою діяльністю;
   3) здійснює підтримку веб-сторінки і Інтернеті: публікує матеріали обговорень, методичні інструкції, прогнозні дані і кінцеві результати виборів та інші документи і дані;
   4) встановлює умови і терміни для громадян Болгарії щодо проведення голосування закордоном не пізніше ніж за 50 днів до дня голосування;
   5) призначає окружні виборчі комітети і районні виборчі комітети, якщо окружний виборчий комітет не призначив їх у встановлені часові рамки;
   6) здійснює реєстрацію партій і коаліцій для участі у виборах, визначає їхні виборчі бюлетені і видає свідоцтва;
   7) проводить слухання петицій проти рішень і дій окружних виборчих комітетів, приймає по них остаточне рішення протягом трьох днів і негайно оголошує його;
   8) встановлює умови і терміни для участі спостерігачів не пізніше ніж за 50 днів до дня виборів і видає їм посвідчення;
   9) ухвалює і обнародує в Державній Газеті методику визначення кількості місць у виборчих округах і результати виборів не пізніше ніж за 55 днів до дня виборів;
   10) визначає кількість місць у багатомандатних округах на основі однакового представницького співвідношення для всієї країни відповідно до кількості населення;

11) встановлює умови і терміни для конкурсних торгів щодо комп'ютерної обробки результатів виборів не пізніше 54 днів до дня виборів;
12) присуджує комп'ютерну обробку результатів виборів переможцю конкурсних торгів не пізніше ніж за 40 днів до дня виборів;
13) ухвалює методичні рекомендації окружним і районним виборчим комітетам щодо виконання цього Акту;
14) встановлює умови і терміни проведення опитувань у день виборів не пізніше ніж за 20 днів до дня виборів;
15) оголошує результати виборів і видає свідоцтва членам Парламенту, обраним за пропорційною представницькою системою;
16) публікує результати виборів у Державній Газеті відразу ж після їх оголошення;
17) визначає порядок перевірки бюлетенів-двійників і призначає групу експертів для його виконання;
18) надає результати перевірки згідно з підпар. 17 відповідним партіям і вживає заходів з боку прокурора у разі встановлення подвійних бюлетенів;
19) передає результати голосування виборчих районів по всій країні на магнітних носіях учасникам виборів і публікує їх в Інтернеті;
20) публікує результати виборів виборчими районами для всієї країни у спеціальному бюлетені та на магнітному носієві не пізніше ніж через 40 днів після дня виборів;
21) надсилає копію записів районних і окружних виборчих комітетів до Державного архівного сховища.

2. Рішення Центрального виборчого комітету передаються шляхом публікації в бюлетень Болгарського Агентства новин.

3. На рішення Центрального виборчого комітету згідно з пунктом. 1, пунктом. 5, 6, 8, 12 і 14 можуть подаватися апеляції до Верховного Адміністративного Суду упродовж трьох днів від часу їх нього оголошення. Суд приймає остаточне рішення протягом трьох днів.

Стаття 24

Окружний виборчий комітет:
1) призначає районні виборчі комітети;
2) здійснює контроль і загальний нагляд за формуванням і оголошенням виборчих списків, здійснює контроль за виконанням цього акту на території багатомандатного округа;
3) утворенням виборчих районів, друкуванням виборчих бюлетенів і видачею свідоцтв на голосування;
4) здійснює контроль за створенням умов для голосування для людей з фізичними вадами
5) ухвалює нумерацію виборчих районів;
6) здійснює реєстрацію виборчих квитків партій, коаліцій і незалежних кандидатів і оголошує їх широкому загалу;
7) здійснює реєстрацію довірених осіб кандидатів, що балотуються у Парламент;
8) перевіряє підписи, зібрані на підтримку незалежних кандидатів;
9) надсилає докладні дані про зареєстрованих кандидатів на перевірку до Комітету згідно зі Ст. 4, пунктом. 1 Акту про доступ до документів колишньої державної служби безпеки і колишньої розвід. служби Генерального Штабу відразу ж після завершення реєстрації;
10) передає результати перевірки згідно з пунктом. 9 керівництву політичних партій та коаліцій і ініціативним комітетам висунення незалежного кандидата;
11) забезпечує районні виборчі комітети скриньками для виборчих бюлетенів, виборчими бюлетенями і конвертами, бланками для записів, копіями і чернетками, а також здійснює контроль за їх зберіганням, розподілом між районами і транспортуванням;
12) проводить слухання петицій проти рішень і дій районних виборчих комітетів і відразу приймає остаточне рішення;
13) визначає результати голосування у виборчому окрузі;
14) оголошує обраних незалежних кандидатів і видає їм посвідчення;
15) надсилає до Центрального виборчого комітету записи районів, записи округів та інші документи; (2) рішення окружних виборчих комітетів оголошуються у місцях загального доступу у будівлях, де вони розміщуються; (3) на рішення окружних виборчих комітетів згідно з пунктом. 1, пунктом. 2, 6, 7 та 8 можуть подаватися апеляції до Центрального виборчого комітету упродовж трьох днів після їх проголошення. Останній приймає рішення протягом трьох днів і відразу ж оголошує його, і це рішення вважається остаточним.

Стаття 25

1. Районні виборчі комітети:
   1) здійснюють контроль за виконанням цього Акту у приміщеннях, де відбувається голосування, а також на території виборчого району;
   2) надають допомогу в організації приміщення для голосування, як того вимагає закон і з огляду на забезпечення доступу осіб з фізичними вадами;
   3) забезпечують вільне і спокійне проведення голосування у виборчій дільниці;
   4) рахують голоси, зводять результати голосування у виборчих дільницях і надсилають записи до окружних виборчих комітетів упродовж 24 годин після закінчення голосування;
   5) надсилають інші документи і матеріали до муніципальної адміністрації у часові рамки, визначені у пункті. 4;
   6) проводять слухання петицій і оперативно реагують на них;
   7) оголошують про результати голосування широкій громадськості.

2. Вказівки Голови районного виборчого комітету є обов'язковими до виконання для всіх громадян у приміщеннях для голосування. Такі інструкції можуть бути скасовані за рішенням Районного виборчого комітету.

ГЛАВА 3

Стаття 26

1. Списки виборців складають муніципальні адміністрації, де зберігається реєстр населення, що проживає на відповідній території, і підписуються мером муніципалітету або мером майорату або заступником мера і Секретарем муніципалітету. В містах, які мають поділ на адміністративні райони, списки виборців підписує мер і секретар адміністративного району.

2. Кожен виборець входить лише до одного списку виборців.

Стаття 27

1. Списки виборців складаються для кожного виборчого району окремо. Їх друкують управління реєстрації населення і адміністративних послуг Міністерства регіонального розвитку і громадських робіт на основі Національного реєстру населення.

2. Списки виборців складаються за постійним місцем проживання.

3. Списки виборців містять в алфавітному порядку повне ім'я виборця, його або її персональний номер, постійну адресу або адресу проживання на даний час, вказану виборцем, якщо вона не співпадає з постійною адресою, а також тип і номер документу, що засвідчує особу, та стовпчик для приміток.

4. Списки виборців мають включати всіх громадян Болгарії, які мають право голосу згідно зі Ст. 3, пунктом. 1.

5. Якщо назва населеного пункту, вулиці, або номера будинку змінилася протягом попередніх шести місяців, у списку виборців також зазначається стара назва або номер.

Стаття 28

1. Прізвища громадян, позбавлених виборчого права, або хворих за станом на день виборів, вилучаються зі списків виборців.

2. Прізвища громадян, які переїхали закордон щонайменше за два місяці до дня виборів, і не повернулися до часу направлення списків до районного виборчого комітету, вилучаються.

3. Вилучення прізвищ згідно з пунктом. 2, здійснюється за заявою осіб, які виїхали з країни або офіційно відповідно до даних, які є в Міністерстві внутрішніх справ, про заяви про видачу документів, що засвідчують болгарське громадянство.

4. Прізвища громадян, які мають право голосу у відповідному районі, але яких немає у списках виборців, вносяться до цих списків додатково.

5. Додаткове внесення прізвищ здійснюється органами згідно зі Ст.. 26, пунктом. 1 до направлення списків до районного виборчого комітету на прохання виборця, подане у письмовій формі або у день виборів районним комітетом на прохання виборця і після пред'явлення документу, що засвідчує особу.

6. Якщо особи, що підпадають під пункт. 2, повертаються до країни після завершення складання списків виборців, їх вносять до списків, згідно з пунктом. 4 і 5.

7. Осіб, які відбули ув'язнення або більше не є позбавлені громадянських прав, вносять до списків виборців після подання відповідного документу до муніципалітету, адміністративного району міста або майорату.

8. Будь-яка відмова вилучити або включити прізвище може бути причиною подання апеляції до районного Суду упродовж двох днів. Суд у дводенний термін проводить відкрите слухання петиції, причому і подавач петиції і відповідний орган, згідно зі Ст.. 26, пунктом. 1 мають бути викликані до суду, і виносить остаточне рішення, яке негайно і оголошується.

9. Будь-яка відмова районного виборчого комітету включити додатково прізвище виборця згідно з пунктом. 5 може бути апельована до Окружного виборчого комітету, який негайно приймає рішення щодо поданої петиції.

Стаття 29

1. Списки виборців вивішуються органами відповідно до Ст. 26, пунктом. 1 не пізніше ніж за 40 днів до дня виборів у місцях для загального ознайомлення на території відповідного виборчого району. Ці списки виборців не містять ідентифікаційних номерів і номерів документів виборців, що засвідчують особу.

2. У місцях, де вивішуються списки виборців, відповідний районний виборчий комітет оприлюднює також результати звіту, що складається відповідно до положень Ст. 6, пунктом. 2, пунктом. 1, 5 і 7 Акту про доступ до документів колишньої державної служби безпеки так колишньої розвід. служби Генерального Штабу, щодо зареєстрованих кандидатів у п'ятиденний строк після завершення реєстрації.

Стаття 30

1. Призвані на військову службу до Збройних Сил мають право бути внесені до списків виборців у тому виборчому районі, який розташований найближче до їхньої військової частини.

2. Список осіб згідно з пунктом 1 складається і підписується командиром військового підрозділу і надсилається меру муніципалітету адміністративного району або майорату для включення до списків виборців не пізніше ніж за 45 днів до дня виборів.

3. Органи, вказані в Ст. 26, пунктом 1 за постійною адресою проживання таких осіб повинні бути повідомлені про їхнє внесення до списків, аби вилучити їх з відповідних списків виборців за постійною адресою проживання.

4. Міністерство оборони надає управлінню реєстрації громадян і адміністративних послуг Міністерства регіонального розвитку та громадських робіт інформацію про місце знаходження осіб, призваних на військову службу, станом на день виборів з метою включення їх до списків виборців згідно з пунктом 1.

Стаття 31

1. Особи, призвані на військову службу, які перебувають у відпустці у місці своєї постійної адреси на день виборів, включаються до списків виборців свого району у разі, якщо їхні прізвища вилучені з цих списків.

2. Даючи дозвіл на відпуску згідно з пунктом. 1, командир військової частини негайно повідомляє мера муніципалітету або адміністративного району у місці знаходження військової частини з метою вилучення із списків виборців прізвища згідно зі Ст. 30. пунктом. 1.

3. Якщо осіб, призваних на військову службу, переводять до військової частини після направлення списку згідно зі Ст. 30, пунктом 3, але до направлення списків виборців згідно зі Ст. 30, пунктом 1 до районного виборчого комітету, таких осіб включають до списків виборців районів згідно зі Ст. 30, пунктом 1. У таких випадках командири військових частин, з яких перевели призваних на військову службу осіб, негайно повідомляють мера муніципалітету або адміністративного району або майорату у місці знаходження цієї військової частини з метою вилучення прізвищ вказаних осіб із списків виборців там.

Стаття 32

1. Будь-хто з виборців може звернутися з проханням вилучити неповні або неправильні дані, наведені у списку виборців, подавши заяву у письмовому вигляді на ім'я мера муніципалітету або адміністративного району майорату.

2. Відповідна адміністрація приймає заяви не пізніше ніж за сім днів до дня виборів.

3. Мер муніципалітету або адміністративної частини розглядає заяву у дводенний строк і приймає щодо нього рішення по суті, після чого відразу оголошує його широкому загалу.

4. Будь-яка зацікавлена особа може оскаржити рішення у районному суді у дводенний строк. Суд розглядає петицію на відкритому слуханні, у присутності заявника і мера у дводенний строк і приймає остаточне рішення, яке відразу оголошується широкому загалу.

Стаття 33

1. Списки виборців у медичних установах, курортних закладах, вдома для літніх людей тощо або на судах, що ходять під болгарським прапором, складає керівник установи або закладу чи будинку, або ж капітан судна, відповідно.

2. Керівник установи або закладу чи будинку, або ж капітан судна повідомляє органи згідно зі Ст. 26, пунктом 1 про осіб, включених до списків виборців з метою видалення їхніх прізвищ зі списків виборців за їхньої постійною адресою.

Стаття 34

Начальники в'язниць складають списки арештованих осіб, які не відбувають примусове покарання.

Стаття 35

1. Болгарські експатріанти, які знаходяться в країні у день виборів, можуть голосувати за місцем свого постійного проживання. Якщо такі особи вилучені із списків виборців до направлення останніх до районних виборчих комітетів, їх включають повторно до списків виборців органи згідно зі Ст. 26, пунктом 1.

2. Якщо особи згідно з пунктом 1 прибули до країни не раніше ніж за 24 години до направлення списків виборців до районних виборчих комітетів, районний виборчий комітет включає їх до списків виборців після подання документу, що засвідчує їхній приїзд до країни у зазначений часовий проміжок.

Стаття 36

1. Органи згідно зі Ст. 26, пунктом 1 видають відкріпні талони на голосування у будь-якому місці у єдиному екземплярі виборцям, які завчасно повідомили про те, що вони не будуть голосувати у районі за місцем постійного проживання.

2. Відкріпні талони видаються не пізніше ніж за 10 днів до дня голосування.

3. Особи які отримали відкріпні талони, вилучаються із списків виборців.

4. Видані відкріпні талони реєструються у спеціальному журналі.

5. Особи, які отримали відкріпні талони на голосування у будь-якому місці, включаються у додаткові списки виборців, підписані Головою і Секретарем районного виборчого комітету у місці їхнього перебування у день виборів. Відкріпні талони на голосування у будь-якому місці долучаються до цього списку виборців.

6. Особи, які отримали відкріпні талони на голосування у будь-якому місці, мають право голосувати у місці свого постійного проживання. Комітет включає таких виборців до додаткового списку виборців, до якого долучаються відкріпні талони згідно з пунктом 1.

7. Виборці, тимчасова адреса яких і постійне місце проживання знаходяться у різних місцях, можуть звернутися з проханням включити їх до списку виборців за їхнім тимчасовим місцем проживання не пізніше ніж за 14 днів до дня виборів.

8. Прохання згідно з пунктом 7 подається у письмовому вигляді до органів згідно зі Ст. 26, пунктом 1 за місцем тимчасового проживання особи. Після включення до списку вони офіційно повідомляють органи згідно зі Ст. 26 пунктом 1 за місцем свого тимчасового проживання особи не пізніше ніж за сім днів до дня виборів з тим, щоб вилучити їхні прізвища зі списків виборців за тимчасовим місцем проживання.

Стаття 37

1. Списки виборців для голосування закордоном складають голови дипломатичних місій на основі особистих заяв, у яких висловлено прагнення голосувати, не пізніше ніж у день виборів.

2. Районний виборчий комітет включає виборців, яких не було включено до списків виборців до дня голосування, до списків виборців.

Стаття 38

1. Про будь-які зміни або доповнення до списків виборців має негайно повідомлятися.

2. Будь-які вилучення зі списків виборців мають здійснюватися автоматично до їхнього друкування або ж прізвища викреслюються горизонтальною лінією з тим, щоб вилучене прізвище лишалося чітким, якщо вилучення зроблене після друкування списків виборців.

ГЛАВА 4

Стаття 39

1. Для цілей проведення виборів територія країни поділяється на 31 багатомандатний виборчий округ, в тому числі три виборчих округи в місті Софії і два виборчих округи в місті Плов дивї. Інші виборчі округи співпадають з границями адміністративних регіонів.

2. Президент Республіки визначає назви, границі і нумерацію виборчих округів не пізніше ніж за 55 днів до дня виборів.

3. Центральний виборчий комітет визначає кількість місць для кожного виборчого округу за єдиною представницькою схемою для країни у залежності від кількості населення не пізніше ніж за 50 днів до дня виборів, застосовуючи при цьому метод найбільшого залишку.

Стаття 40

1. Голосування і підрахунок голосів здійснюють виборчі дільниці.

2. Мери муніципалітетів видають ордери на створення виборчих дільниць на території муніципалітету не пізні-

ше ніж за 55 днів до дня виборів і пропонують свою нумерацію Окружним виборчим комітетам.

3. Ордер Мера оприлюднюється для широкого загалу. Він може бути оскаржений перед Регіональним Губернатором у триденний строк і Регіональний Губернатор повинен прийняти остаточне рішення у триденний строк.

Стаття 41

1. Будь-яка виборча дільниця включає до 1 000 виборців.

2. На території територіальної громади створюється стільки дільниць, скільки число 1 000 вміщається у кількості виборців. У разі наявності залишку створюються додаткові дільниці.

3. Якщо певна територіальна громада територіально розділена, мер муніципалітету може створити додаткові дільниці, що налічують принаймні 20 виборців.

4. Виборчі дільниці у містах, що розділяються на адміністративні райони, відповідають у своїх границях границям районів.

5. У закладах охорони здоров'я, оздоровчих установах, вдома для літніх людей тощо та на судах, що ходять під болгарським прапором закордоном, виборчі дільниці створюються таким чином, щоби принаймні 20 виборців були присутні там.

6. Виборчі дільниці згідно з пунктом 5 створюються керівниками установ або закладів чи будинків чи капітанами суден.

7. Арештовані особи, які не відбувають примусове ув'язнення, можуть голосувати у в'язниці, де є можливість створення виборчої дільниці згідно з вимогами за пунктом 5.

8. Голови болгарських дипломатичних місій закордоном створюють виборчі дільниці за умови, що принаймні 20 виборців висловили своє прагнення голосувати.

Стаття 42

Капітани суден, що ходять під болгарським прапором і залишили країну до 19.00 у день напередодні дня виборів, отримують документи і матеріали для голосування у районному виборчому комітеті на місцем перебування судна.

ГЛАВА 5

Стаття 43

1. Кандидатів для участі у виборах висувають партії або коаліції або ініціативні комітети по висуненню незалежних кандидатів.

2. Кандидати у Парламент, висунуті партіями або коаліціями, упорядковуються у виборчих списках за багатомандатними округами. Кожний незалежний кандидат має незалежний білет.

3. Виборчі білети партій та коаліцій упорядковуються і пропонуються для реєстрації за їхнім центральним керівництвом.

4. Коаліції беруть участь у виборах з єдиним виборчим квитком у кожному багатомандатному окрузі. Партії, що беруть участь у коаліції, можуть не брати участь у виборах з незалежними квитками.

5. Кількість кандидатів на виборчому квитку не може перевищувати подвійну кількість місць у багатомандатному окрузі.

Стаття 44

1. Будь-який кандидат до Парламенту може бути запропонований однією партією або коаліцією не більше ніж у двох багатомандатних округах.

2. Якщо кандидат зареєстрований більш ніж двома партіями або коаліціями, більш рання реєстрація вважається дійсною.

3. Якщо кандидат згідно з пунктом 1 зареєстрований більш ніж у двох виборчих округах, більш ранні дві реєстрації вважаються дійсними.

4. Незалежного кандидата може запропонувати для реєстрації лише один ініціативний комітет і лише в одному багатомандатному окрузі.

5. Якщо незалежний кандидат зареєстрований більш ніж в одному виборчому окрузі, більш рання реєстрація вважається дійсною.

6. Окружний виборчий комітет повідомляє Центральний виборчий комітет про реєстрацію упродовж 254 годин після закінчення строку реєстрації.

7. Центральний виборчий комітет пересвідчується і оголошує недійсними реєстрації, що порушують пункт 2, 3 або 5. Він повідомляє про своє рішення у триденний строк і відразу ж інформує окружний виборчий комітет та відповідних кандидатів, партії і коаліції та ініціативні комітети.

Стаття 45

1. Виборчі квитки реєструються в окружному виборчому комітеті і окремому журналі після подання таких документів:

1) ент про висунення центральним органом партії або коаліції або ініціативним комітетом;

2) ви кандидатів про те, що вони погоджуються бути зареєстрованими партіями або коаліціями або ініціативними комітетами, які його висунули;
3) ви кандидатів про те, що вони відповідають вимогам Ст. 3, пункту 2, із зазначенням їхнього постійного місця проживання та особистого ідентифікаційного номера.

2. Виборчі квитки реєструються в Окружних виборчих комітетах не пізніше ніж за 30 днів до дня виборів.

Стаття 46

1. Незалежні кандидати до Парламенту можуть бути зареєстровані лише в одному багатомандатному виборчому окрузі, де кандидата підтримує необхідна кількість виборців з постійним місцем проживання на території виборчого округу, а саме:
1) у виборчому окрузі, який має до чотирьох місць включно – 1100 виборців;
2) у виборчому окрузі, який має п'ять місць – 1200 виборців;
3) у виборчому окрузі, який має шість місць – 1300 виборців;
4) у виборчому окрузі, який має сім місць – 1400 виборців;
5) у виборчому окрузі, який має вісім місць – 1500 виборців;
6) у виборчому окрузі, який має дев'ять місць – 1600 виборців;
7) у виборчому окрузі, який має десять місць – 1700 виборців;
8) у виборчому окрузі, який має одинадцять місць – 1800 виборців;
9) у виборчому окрузі, який має дванадцять місць – 1900 виборців;
10) у виборчому окрузі, який має тринадцять місць – 2000 виборців;

2. Незалежних кандидатів можуть не включати до виборчих квитків партій або коаліцій.

3. Для висунення незалежних кандидатів створюються ініціативні комітети, до складу яких входять від трьох до семи виборців з постійним місцем проживання на території виборчого округу. Ініціативні комітети реєструються в окружному виборчому комітеї. Будь-який виборець може брати участь лише в одному ініціативному комітеї.

4. Будь-який виборець, що підтримує висунення незалежного кандидата, підтверджує його або її підтримку своїм підписом у присутності члена ініціативного комітету. Такий виборець також вказує своє прізвище, особистий ідентифікаційний рахунок і місце постійного проживання.

5. Члени ініціативних комітетів згідно з пунктом 4 несуть відповідальність згідно з Кримінальним Кодексом за автентичність підписів, поставлених у їхній присутності.

6. Список підписів направляється до Окружного виборчого комітету не пізніше ніж за 27 днів до дня виборів.

Стаття 47

1. Упродовж 24 днів до дня виборів Окружний виборчий комітет встановлює результати списків підписів згідно зі Ст. 46 і відразу повідомляє Центральний виборчий комітет.

2. Якщо Окружний виборчий комітет або Центральний виборчий комітет встановлять, що незалежного кандидата не підтримує необхідна кількість виборців, його реєстрація скасовується за рішенням, про яке негайно повідомляють ініціативний комітет. Якщо рішення приймає Центральний виборчий комітет, то він негайно повідомляє про нього окружний виборчий комітет.

Стаття 48

1. Якщо вимоги цього Акту не виконуються, Окружний виборчий комітет відмовляється реєструвати кандидатів, виборчі квитки і ініціативні комітети, супроводжуючи відмову письмовим викладом її причин і негайно сповіщаючи про своє рішення.

2. Будь-яка відмова згідно з пунктом 1 може бути оскаржена у Центральному виборчому комітеті у триденний строк від дати повідомлення про нього.

3. У разі відмови у реєстрації або оголошення недійсною реєстрації кандидата на виборчому квитку партії або коаліції, остання може запропонувати зареєструвати іншого кандидата не пізніше ніж через десять днів після дати відмови або заяви про недійсність, але не пізніше ніж за сім днів до дня виборів.

4. Якщо кандидат на зареєстрованому виборчому квитку партії або коаліції вмирає або неспроможний брати участь у виборах тривалий час, партія або коаліція може назвати іншого кандидата на виконання положень пункту 3.

5. Партії або коаліції можуть звернутися з проханням скасувати реєстрацію особи на своєму виборчому квитку на основі отриманих свідчень про його співпрацю з колишньою службою держаної безпеки. У таких випадках партії або коаліції можуть висунути іншого кандидата не пізніше ніж за сім днів до дня виборів.

Стаття 49

1. Партії можуть брати участь у виборах окремо або у коаліції з іншими партіями або коаліціями.

2. Будь-яка партія або коаліція може брати участь лише в одній коаліції в усіх виборчих округах.

Стаття 50

1. Лише партії та коаліції, зареєстровані в Центральному виборчому комітеті, можуть брати участь у виборах.

2. Центральний орган партії або коаліції надсилає заяву про реєстрацію не пізніше ніж за 46 днів до дня виборів, вказавши бажану основу і зарезервувавши колір бюлетеню, а також повне ім'я, що має бути надруковане у бюлетені.

3. До заяви партії долучають такі документи:
   1) засвідчену копію рішення Суду міста Софії про реєстрацію партії, поновлену станом на заплановану дату виборів, а також копію примірника Державної Газети, де опубліковано це рішення суду;
   2) зразки підписів осіб, які представляють партію, та зразок печатки партії.

4. Коаліції долучають до заяви такі документи:
   1) документи згідно з пунктом 3 для кожної з партій, які беруть участь у коаліції;
   2) рішення про створення коаліції, підписане особами, що представляють партії, зразки підписів осіб, що представляють коаліцію, та зразок печатки коаліції, якщо така існує.

5. Якщо коаліція включає іншу коаліцію, остання подає документи згідно з пунктом 4. Документи згідно з пунктом 3 подаються для інших партій в коаліції, а також рішення про її створення.

6. Центральний виборчий комітет надсилає список зареєстрованих партій і коаліцій до окружних виборчих комітетів.

Стаття 51

Кожний кандидат до Парламенту може мати довірену особу, яка би допомагала йому або їй представляти його або її інтереси в державних установах, недержавних організаціях та виборчих комітетах.

Стаття 52

1. Кандидати до Парламенту, які обіймають посади в державних адміністраціях, припиняють свою службу після реєстрації і отримують неоплачувану відпустку за власним бажанням на період від реєстрації до оголошення результатів виборів включно.

2. Відпустка визнається для цілей соціального забезпечення і медичного страхування.

3. Якщо реєстрація скасовується, відпустка згідно з пунктом 1 припиняється починаючи з дати скасування. Якщо скасування анулюється, відпустка вважається неперервною.

4. Обрані кандидати, які працюють в центральному уряді або муніципальних установах, підприємствах або компаніях, де участь центрального або муніципального уряду перевищує 50 відсотків, або в організаціях, мають право повернутися на свої попередні посади після завершення своїх повноважень або, якщо посаду ліквідовано, зайняти іншу аналогічну посаду в тій самій установі центрального або муніципального уряду, підприємстві або компанії, де частка центрального або муніципального уряду перевищує 50 відсотків або організації або ін. за їхньою згодою.

5. Якщо попередню посаду обраного кандидата обіймає інша особа, трудові стосунки з іншою особою мають бути припинені без будь-якого повідомлення.

6. Положення пункту1 не застосовуються до міністрів та прем'єр-міністра. Їхні повноваження продовжуються також і після їхньої реєстрації як кандидатів до Парламенту.

Стаття 53

1. Протягом виборчої кампанії зареєстровані кандидати до Парламенту та їхні довірені особи не можуть бути заарештовані або нести кримінальну відповідальність окрім випадків скоєння тяжких злочинів.

2. Кандидати до Парламенту та їхні довірені особи вважаються офіційними особами у тому значенні, як передбачено у Кримінальному Кодексі, з часу реєстрації виборчих квитків до оголошення результатів виборів.

3. Якщо реєстрація кандидата до Парламенту анулюється, права і обов'язки згідно з пунктом 1 і 2 припиняються з дня ануляції. Ануляція є дійсною також для довірених осіб кандидатів.

ГЛАВА 6

Стаття 54

Виборча кампанія починається за 30 днів до дня виборів і припиняється за 24 години до дня виборів.

Стаття 55

1. Громадяни, партії і коаліції, ініціативні комітети, кандидати та їхні довірені особи можуть вільно проводити агітацію в усній та письмовій формі на виборчих мітингах та через засоби масової інформації.

2. Агітація має проводитись державною мовою.

3. Виборчі мітинги проводяться публічно. Організатори та органи Міністерства внутрішніх справ відповідають за дотримування порядку на мітингах.

4. Державні службовці центральної та муніципальної державної адміністрації, військовослужбовці Збройних сил, працівники Міністерства внутрішніх справ, судді, прокурори та слідчі, а також особи, які обіймають виборні посади у профспілках, не можуть брати участь в агітації.

5. Міністерство оборони спільно з Центральним виборчим комітетом визначають строки та умови, за яких призовники можуть ознайомитись з програмами партій, коаліцій і кандидатів. Агітацію не дозволяється проводити у військових частинах. Командири військових частин забезпечують призовникам вільний доступ до преси, радіо і телебачення у їх вільний час, а також протягом їх звільнень від гарнізонної служби, та можливість участі в інших виборчих заходах у місці розташування гарнізону.

Стаття 56

Незалежним кандидатам, партіям та коаліціям, зареєстрованим на участь в виборах, надається рівне право доступу до джерел інформації, необхідних для забезпечення потреб виборчої кампанії.

Стаття 57

1. Головний редактор щоденної газети або періодичного видання, у якому надруковано матеріал, що поставив під загрозу добре ім'я або порушив права кандидата, має у найближчому наступному номері надрукувати відповідь.

2. Відповідь має бути надрукована на тому ж місці і тим самим шрифтом.

3. Відповідь має бути надрукована безкоштовно і її обсяг не перевищує обсяг матеріалу, на який вона відповідає.

Стаття 58

1. Протягом виборчої кампанії кандидати, партії та коаліції, а також ініціативні комітети можуть підготувати і розповсюджувати постери, рекламні оголошення, звернення та інші агітаційні матеріали. Кожний агітаційний матеріал містить ім'я того, від імені кого він випущений .

2. Агітаційні матеріали розміщуються у місцях, визначених мером міста, або якщо вони розміщаються на будівлях і парканах, за згодою їх власників або управляючих.

3. Забороняється використовувати громадський транспорт в цілях агітації.

4. Забороняється використовувати агітаційні матеріали, що загрожують життю, здоров'ю громадян, приватній, муніципальній або державній власності, порушують безпеку дорожнього руху, або матеріалів, що суперечать моралі, ставлять під загрозу гідність та добре ім'я кандидата.

5. Забороняється знищувати агітаційні матеріали, розміщені за усіма вимогами цього Акту до закінчення виборів.

6. Мери муніципалітетів, адміністративних районів чи заступники мерів або виконуючі обов'язки мера знімають або припиняють дію агітаційних матеріалів, які порушують положення цього Акту за рішенням Окружного виборчого комітету і, при потребі, за допомогою органів Міністерства внутрішніх справ. В день виборів такі матеріали також можуть бути зняті за рішенням Районного виборчого комітету.

Стаття 59

1. Будь-яка агітація припиняється за 24 години до дня виборів до 20 години в день виборів.

2. Ніякі результати опитувань у зв'язку з виборами не можна оголошувати протягом часу, визначеного у в пункті 1.

3. У день виборів опитування можуть проводитись за стінами приміщення, де розташована виборча дільниця, і серед людей, котрі вже проголосували, на виході з приміщення, за умови, що опитування не заважає процесу голосування. Про результати такого опитування можна оголосити після 19 години.

Стаття 60

1. Виборчі програми операторів радіо і телебачення починаються за 30 днів до дня виборів і припиняються за 24 години до дня виборів.

2. аціональне телебачення Болгарії та Національне радіо Болгарії висвітлюють виборчу кампанію в формі вступних і заключних заяв, спеціальних новин і дебатів.

3. Використовувати програми Національного телебачення Болгарії та Національного радіо Болгарії для потреб виборчої кампанії поза часом, передбаченим для цих форм у пункті 2, не дозволяється.

4. Керівництво Національного телебачення Болгарії і Національного радіо Болгарії дотримується принципів рівного підходу і об'єктивного висвітлення подій партій, коаліцій і кандидатів до Парламенту у своїх випусках новин.

5. Групи учасників, форми і теми дебатів визначають спільно Генеральні директори Національного телебачення Болгарії і Національного радіо Болгарії і уповноважені представники партій та коаліцій, з урахуванням їх парламентського представництва. Ці умови мають бути

схвалені Центральним виборчим комітетом не пізніше ніж за 31 день до дня виборів.

Стаття 61
На Національному телебаченні Болгарії і Національному радіо Болгарії забороняється використовувати у виборчій кампанії елементи комерційної реклами, а також кандидатам і представникам партій та коаліцій забороняється брати участь у комерційній рекламі.

Стаття 62
Послідовність презентацій партій і коаліцій у час проголошення заяв, висвітлення новин і проведення дебатів оголошує Центральний виборчий комітет шляхом жеребкування у присутності представників партій і коаліцій не пізніше ніж за 31 день до дня виборів.

Стаття 63
Виборча кампанія на Національному телебаченні Болгарії і Національному радіо Болгарії починається і закінчується п'ятихвилинними заявами кандидатів, або представників партій і коаліцій.

Стаття 64
1. Національне телебачення Болгарії і Національне радіо Болгарії висвітлює виборчу кампанію партій та коаліцій у спеціальних випусках новин.

2. Сукупна тривалість спеціальних новин за весь період виборчої кампанії сягає максимум по 120 хвилин на Національному телебаченні Болгарії і Національному радіо Болгарії, але не більше п'яти хвилин на день.

Стаття 65
1. Національне телебачення Болгарії та Національне радіо Болгарії пропонує кандидатам до Парламенту і представникам партій і коаліцій телевізійний і радіо час для трьох дебатів тривалістю максимум 180 хвилин.

2. Парламентським партіям і коаліціям відводиться принаймні половина часу згідно з пунктом 1, тоді як решта часу відводиться іншим партіям і коаліціям.

3. Дебати проводяться з одночасною участю кандидатів до парламенту і представників усіх партій та коаліцій, зареєстрованих на участь у виборах.

Стаття 66
1. Ініціативні комітети і незалежні кандидати, а також партії та коаліції використовують районне радіо та телевізійні центри протягом виборчої кампанії згідно зі строками і умовами, передбаченими для Національного телебачення Болгарії і Національного радіо Болгарії.

2. Районні радіо- та телевізійні центри пропонують максимум 2 години радіо- та телевізійного часу для дебатів кандидатів і представників партій та коаліцій.

3. Строки та умови для участі в дебатах мають бути встановлені тривалими лотами не пізніше ніж за 31 день до дня виборів. Керівники районних радіо- і телевізійних центрів, разом з представниками партій, коаліцій та ініціативних комітетів, визначають строки, форми та умови таких трансляцій, а також теми дебатів.

Стаття 67
1. Інші радіо- і телевізійні оператори, включаючи канали кабельного телебачення, можуть пропонувати незалежним кандидатам, партіям та коаліціям ефірний час для висвітлення виборчих кампаній за тих самих строків, умов, за такими ж цінами.

2. Власники радіо- і телевізійних каналів згідно з пунктом 1 у письмовій формі оголошують строки та умови для проведення виборчих кампаній.

3. Строки, умови згідно з пунктом 2 подаються на розгляд до Центрального виборчого комітету для радіо- і телевізійних операторів з обласним і місцевим покриттям або до Окружного виборчого комітету для радіо- і телевізійних операторів з обласним і місцевим покриттям не пізніше ніж за 10 днів до початку трансляції виборчих кампаній.

Стаття 68
Партії, коаліції та ініціативні комітети сплачують вартість трансляції виборчих кампаній на Національному телебаченні Болгарії та Національному радіо Болгарії за цінами, що їх встановлює Рада Міністрів, не пізніше ніж за 40 днів до дня виборів. Оплата здійснюється до початку трансляції програм.

Стаття 69
Якщо трансляція порушила права або поставила під загрозу добре ім'я кандидата, останній має право відповісти згідно зі Ст. 18 Акту про радіо та телебачення. Запит подається на розгляд до відповідного радіо- або телевізійного оператора протягом 24 годин після трансляції.

Стаття 70
1. Якщо радіо- або телевізійний оператор порушує правила проведення виборчої кампанії, петиції мають бути подані протягом 24 годин після трансляції.

2. Петиції потрібно подавати до:
   1) Центрального виборчого комітету, якщо ліцензія операторів має національне покриття;
   2) Окружного виборчого комітету за місцем знаходження головної контори оператора, якщо останній має обласне або місцеве покриття.

3. Якщо петицію було подано в комітет, що не є компетентним у таких справах, цей комітет негайно відправляє її у відповідний комітет, і повідомляє про це позивача .

4. Компетентний окружний виборчий комітет розглядає петицію протягом 24 годин і приймає рішення, яке є остаточним.

Стаття 71

1. Виборчі кампанії фінансуються з власних ресурсів незалежних кандидатів, партій і коаліцій, а також завдяки пожертвам фізичних та юридичних осіб.

2. ожертви згідно з пунктом 1 не можуть перевищувати суму 10,000 болгарських левів від однієї фізичної особи і 30.000 – від юридичної особи.

3. Забороняється фінансування виборчої кампанії юридичними особами, у яких участь центрального уряду або муніципалітету перевищує 50 відсотків.

4. Забороняється фінансування виборчої кампанії іноземними фізичними та юридичними особами, а також спільними підприємствами, у яких участь іноземного капіталу перевищує 25 відсотків.

Стаття 72

Загальна сума фінансування згідно зі Ст. 71, пункт 1 не повинна перевищувати:
1) 1,000,000 болгарських левів для партій;
2) 2,000,000 болгарських левів для коаліцій;
3) 200,000 болгарських левів для ініціативних комітетів.

Стаття 73

Протягом місяця після дня виборів партії, коаліції та ініціативні комітети звітують перед Національною Рахунковою Палатою про кошти, зібрані та витрачені протягом виборчої кампанії.

ГЛАВА 7

Стаття 74

1. Голосування за партію чи коаліцію здійснюватиметься з використанням виборчих бюлетенів блакитного, червоного, зеленого, жовтогарячого або білого кольорів із трьома стрічками, які повторюють комбінацію кольорів національного прапору, а інші ідентичні кольори будуть заборонені.

2. У бюлетені повинно бути зазначено номер виборчого округу, назву партії чи коаліції, а також імена та прізвища осіб із списку кандидатів до виборів. Імена та прізвища мають бути зазначені у списку кандидатів до виборів та відповідно пронумеровані.

3. Партія чи коаліція висуватимуться на виборах у кольорових або білих бюлетенях із кольоровими стрічками відповідно до реєстрації у Центральному Виборчому Комітеті.

4. Партії чи коаліції буде надана можливість отримати бюлетень такого ж вигляду, який у них був на минулих виборах.

5. Коли дві або більше партій чи коаліцій подають заявку на один і той же бюлетень, його надають тій партії або коаліції, яка користувалася ним у попередніх двох або більше парламентських виборах. Коли всі учасники коаліції, яка брала участь у минулих виборах за одним бюлетенем, нададуть свою письмову згоду про те, щоб бюлетень був наданий одному із них, бюлетень буде наданий цій особі. Якщо не існує такої партії або коаліції, бюлетень отримає партія чи коаліція, яка раніше подала заявку.

6. Коли дві або більше партій чи коаліцій подають заявку на один і той же бюлетень, його нададуть тій партії або коаліції, яка користувалася ним у попередніх двох або більше парламентських виборах. Якщо вони користувалися ним протягом однакової кількості виборів, бюлетень отримає партія чи коаліція, яка раніше подала заявку.

Стаття 75

1. За незалежних кандидатів будуть голосувати бюлетенями білого кольору. У бюлетенях повинні бути зазначені номер виборчого округу, мають стояти слова "незалежний кандидат", а також ім'я кандидата.

2. Коли два або більше кандидатів з одним і тим же самим ім'ям реєструються у виборчому окрузі, у бюлетені повинні бути вміщені такі слова "незалежний кандидат №. …". Районний Виборчий Комітет повинен визначити їх кількість за допомогою вирішального жеребкування у присутності незалежних кандидатів або членів комісії, що перевіряють правильність результатів виборів.

Стаття 76

1. Партія та коаліція повинні сплатити виробничі витрати на бюлетені, якими вони користувалися протягом виборів. Кількість надрукованих бюлетенів повинна дорівнювати кількості голосуючих у країні плюс десять відсотків.

2. Комітет законодавчої ініціативи та незалежні кандидати до Парламенту повинні сплатити виробничі витрати на бюлетені, якими вони користувалися протягом виборів. Кількість бюлетенів для кожного незалежного кандидата до Парламенту повинна дорівнювати кількості голосуючих у багатомандатному виборчому окрузі плюс десять відсотків.

3. Рада Міністрів повідомить про суму виробничих витрат на бюлетені не пізніше, ніж за 45 днів до дня виборів.

4. Партія та коаліція повинні надати у Центральний Виборчий Комітет банківські документи про перерахування відповідної суми на рахунок Ради Міністрів згідно з пунктом 1 цієї статті не пізніше, ніж за 31 день до дня виборів.

5. Комітет законодавчої ініціативи чи незалежні кандидати повинні надати до Окружного Виборчого Комітету банківські документи про перерахування відповідної суми на рахунок Ради Міністрів згідно з пунктом 2 цієї статті не пізніше, ніж за 31 день до дня виборів. Окружні Виборчі Комітети повинні повідомити про такі перерахування Центральний Виборчий Комітет.

6. Коли партія чи коаліція не спромоглася надати банківські документи про перерахування відповідної суми згідно з пунктом 4 цієї статті, Центральний Виборчий Комітет повинен анулювати реєстраційний та виборчий список кандидатів партії чи коаліції та повідомити про це Окружний Виборчий Комітет.

7. Коли комітет законодавчої ініціативи чи незалежні кандидати не спромоглися надати банківські документи про перерахування відповідної суми згідно з пунктом 5 цієї статті, Центральний Виборчий Комітет повинен анулювати реєстраційний та виборчий список кандидатів комітету законодавчої ініціативи чи незалежних кандидатів та повідомити про це Окружний Виборчий Комітет.

Стаття 77

1. В ході голосування, бюлетені повинні знаходитись у непрозорих конвертах.

2. Бюлетені партій, коаліцій чи незалежних кандидатів повинні бути однакового розміру.

Стаття 78

1. Голосування повинно відбуватися у виборчих дільницях, у спеціально пристосованих для голосування приміщеннях.

2. Не пізніше, ніж за 20 днів до дня виборів, голови місцевих рад повинні розіслати списки адрес виборчих дільниць Окружним Виборчим Комітетам.

Стаття 79

1. Ніякі агітаційні матеріали партій, коаліцій та незалежних кандидатів не повинні знаходитись у приміщеннях для голосування та на відстані менше, ніж 50 метрів від входу до приміщень для голосування, за 24 години до дня голосування та до кінця його.

2. Коли Окружний Виборчий Комітет знаходить матеріали, зазначені у пункті 1, їх потрібно прибрати негайно і, якщо це потрібно, зробити це за підтримки голови чи уповноваженого голови, або ж органів Міністерства Внутрішніх Справ.

Стаття 80

1. До дня виборів Районний Виборчий Комітет повинен отримати від місцевої адміністрації та Окружного Виборчого Комітету:
   1) урни для бюлетенів;
   2) виборчі бюлетені та конверти;
   3) списки виборців;
   4) форми районних реєстраційних даних;
   5) форми копій районних реєстраційних даних;
   6) інші допоміжні та технічні матеріали.

2. Голова Районного Виборчого Комітету та міський голова, представник міської адміністрації та уповноважений представник Окружного Виборчого Комітету повинні підписати документ про доставку документів та матеріалів.

3. Голова Районного Виборчого Комітету є відповідальним за зберігання документів та матеріалів після підписання документів про доставку.

Стаття 81

1. Зразки виборчих бюлетенів повинні бути розміщені поруч із приміщеннями для голосування.

2. Виборчі кабіни повинні бути встановлені у приміщеннях для голосування таким чином, щоб забезпечити таємницю голосування. Такі кабіни повинні також надавати можливість інвалідам проголосувати.

3. Після того, як будуть підготовлені приміщення для голосування, їх потрібно опечатати з використанням паперової стрічки із підписом присутніх членів Районного Виборчого Комітету.

4. Службовці Міністерства Внутрішніх Справ повинні охороняти такі приміщення.

Стаття 82

1. Голова Районного Виборчого Комітету повинен розпечатати приміщення для голосування і відкрити день виборів о 6.00 ранку у присутності більшої половини

членів Комітету. У випадку відсутності кворуму, необхідно повідомити в Окружний Виборчий Комітет.

2. Коли достатня кількість членів Районного Виборчого Комітету не спромоглася з'явитися протягом години, Окружний Виборчий Комітет повинен залучити необхідну кількість альтернативних членів.

3. Коли голова Районного Виборчого Комітету є відсутнім, Окружний Виборчий Комітет повинен призначити заступника голови на посаду голови, а члена Районного Виборчого Комітету – його заступником. Коли заступник голови чи секретар Районного Виборчого Комітету є відсутнім, Окружний Виборчий комітет повинен призначити члена Районного Виборчого Комітету на посаду заступника голови чи секретаря.

4. Коли голова Районного Виборчого Комітету, його заступник та секретар є відсутніми, Окружний Виборчий Комітет повинен доповнити недостатню кількість членів Районного Виборчого Комітету і призначити голову, його заступника та секретаря із членів та альтернативних членів Комітету.

5. Центральний Виборчий Комітет, за пропозицією Окружного Виборчого Комітету, може дозволити початок голосування у деяких районах о 5.00 ранку.

Стаття 83

1. Кандидати, перевіряючі, представники партій, коаліцій, комітетів виборчої ініціативи, спостерігачі, журналісти можуть бути допущені до приміщення для голосування, під час відкриття дня виборів.

2. Голова Районного Виборчого Комітету повинен перевірити наявність документів та матеріалів згідно із пунктом 1 статті 80. Урни для бюлетенів повинні бути перевірені чи знаходяться вони у належних умовах та чи є вони пусті. Після перегляду, урни повинні бути зачинені та опечатані із наявністю паперових стрічок із підписами присутніх членів Комітету.

3. Голова повинен оголосити день виборів відкритим.

Стаття 84

1. Перевіряючі, представники партій, коаліцій, комітетів виборчої ініціативи, спостерігачі та журналісти, можуть бути допущеними до приміщення для голосування під час виборчого процесу.

2. Члени комітету, перевіряючі та спостерігачі повинні перевіряти час від часу наявність достатньої кількості бюлетенів для кожного виборчого списку у виборчій кабіні, в той час, коли там немає голосуючих.

3. Попереднє розповсюдження конвертів та бюлетенів заборонено.

Стаття 85

1. Голосуючі повинні підтвердити свою особистість, показуючи посвідчення своєї особистості чи особистий (зелений) паспорт.

2. Солдати строкової служби повинні показати свій військовий квиток.

3. Особи, що голосують закордоном, повинні показати свої закордонні паспорти.

4. Моряки на човнах повинні показати свої морські паспорти.

Стаття 86

1. Голова або уповноважений член комітету повинні порівняти відомості документу, який засвідчує особу, із даними виборчого реєстраційного списку та дозволити особі, що прийшла проголосувати, подати свій голос.

2. Якщо помічено будь-яку різницю у даних особистого посвідчення та даних виборчого реєстраційного списку, особистий ідентифікаційний номер, який зазначено у такому документі, що засвідчує особу, потрібно вписати у колонку заміток виборчого реєстраційного списку.

3. Особи, яким видали посвідки для голосування в іншому місці, повинні надати їх у Комітет, який повинен перевірити всі деталі у ньому та внести їх у додатковий виборчий реєстраційний список. Ці посвідки повинні стати невід'ємною частиною додаткового виборчого реєстраційного списку.

Стаття 87

1. Голосуючі повинні отримати порожній конверт для голосування від члену Районного Виборчого Комітету і пройти до кабіни для голосування щоб проголосувати. У кабіні водночас може знаходитись тільки одна особа, що прийшла проголосувати.

2. Щоб подати свій голос, голосуючий повинен:
   1) вкласти обраний виборчий список депутатів до конверту та закрити його;
   2) вийти з кабіни та кинути конверт до виборчої урни;
   3) поставити свій підпис у виборчому реєстраційному списку.

3. Після того, як голос був поданий, голосуючий повинен отримати назад свій документ, що засвідчує його особу та вийти з приміщення для голосування.

Стаття 88

1. Голоси повинні подаватися особисто.

2. Якщо голосуючий є інвалідом і не в змозі самостійно проголосувати згідно з вимогами, голова Комітету може дати дозвіл на те, щоб інваліда супроводжувала особа, яку він обере для допомоги у ході голосування. Якщо таке рішення голови відхиляється членом комітету, суперечка повинна бути вирішена Районним Виборчим Комітетом. В такому випадку, Комітет повинен зазначити у колонці заміток виборчого реєстраційного списку ім'я та особистий ідентифікаційний номер супроводжуючої особи. Коли інвалідність не надає можливості інваліду поставити особистий підпис, член комітету повинен поставити хрестик у колонці підписів та записати відповідні деталі.

3. Жодна особа не повинна бути уповноважена супроводжувати більше ніж двох голосуючих.

4. Жоден з членів комітету не може супроводжувати голосуючого.

5. Ніхто крім голосуючого, який має подати свій голос, не повинен знаходитись на дистанції менше, ніж три метри, від кабіни для голосування, в той час, коли голосуючий знаходиться всередині.

6. Не дозволяється проводити голосування за межами приміщення для голосування.

7. Голосуючим забороняється брати конверти та бюлетені ззовні чи з других місць.

8. У ході голосування та підрахунку голосів забороняється приносити урни для голосування із-за меж приміщення для голосування.

Стаття 89

1. Якщо урна для голосування заповнена конвертами, її відкриття повинно бути здійснене з опечатуванням, із застосуванням паперових стрічок, підписаних членами комітету, щоб таким чином запобігти подальшого закладання конвертів. Наповнена урна повинна залишатися на столі.

2. Голова повинен перевірити, чи знаходиться у належному стані наступна урна та чи є вона порожня. Наступна урна повинна бути закрита та опечатана, із застосуванням паперових стрічок, підписаних присутніми членами комітету, після чого голосування повинно продовжитись.

Стаття 90

1. Голосуючі повинні подати свої голоси до 19.00. Якщо голосуючі, які до того часу ще не проголосували, знаходяться коло приміщення для голосування о 19.00, голосування повинно продовжуватись, поки вони не реалізують своє право на голосування, але не пізніше 20.00.

2. Районний Виборчий Комітет може призупинити процес голосування, коли спостерігаються суттєві порушення у ході голосування. Процес голосування повинен відновитися після їх усунення. Рішення про призупинення ходу голосування повинно бути повідомлене до Центрального Виборчого Комітету через Окружний Виборчий Комітет.

3. Якщо необхідно відновити громадський порядок та за рішенням Районного Виборчого Комітету, голова може звернутися за допомогою до міського голови, уповноваженого представника міської адміністрації та органів Міністерства Внутрішніх Справ.

4. Особам, які порушують моральні норми, або які носять предмети, що становлять загрозу життю та здоров'ю громадян, заборонено заходити до приміщення для голосування.

5. Жодній озброєній особі не буде дозволено зайти до приміщення для голосування за винятком випадку, зазначеного у пункті 3 цієї статті.

ГЛАВА 8

Стаття 91

1. Голосуючі повинні подавати свої голоси до 19.00. Якщо голосуючі, які до того часу ще не проголосували, знаходяться коло приміщення для голосування о 19.00, голосування повинно продовжуватись, поки вони не реалізують своє право на голосування, але не пізніше 20.00.

2. Районний Виборчий Комітет може призупинити процес голосування, коли спостерігаються суттєві порушення у ході голосування. Процес голосування повинен відновитися після їх усунення. Рішення про призупинення ходу голосування повинно бути повідомлене до Центрального Виборчого Комітету через Окружний Виборчий Комітет.

3. Якщо необхідно відновити громадський порядок та за рішенням Районного Виборчого Комітету, голова може звернутися за допомогою до міського голови, уповноваженого представника міської адміністрації та органів Міністерства Внутрішніх Справ.

4. Особам, які порушують моральні норми, або які носять предмети, що становлять загрозу життю та здоров'ю громадян, заборонено заходити до приміщення для голосування.

5. Жодній озброєній особі не буде дозволено зайти до приміщення для голосування за винятком випадку, зазначеного у пункті 3 цієї статті.

Стаття 92
Районний Виборчий Комітет повинен з'ясувати результати голосування та відобразити їх у районних відомостях.

Стаття 93
До відкриття урн для голосування та встановлення результатів голосування можуть бути допущені кандидати, перевіряючі, представники партій, коаліцій, комітетів виборчої ініціативи, спостерігачі, журналісти.

Стаття 94
Районні відомості повинні бути записані на потрійному карбонізованому папері. Кожен з представників повинен мати свою відомість з окремими сторінками. Перед заповненням форм, повинна бути зроблена світлокопія цієї форми, після чого її заповнюють.

Стаття 95
1. Районні відомості повинні бути підписані всіма членами комітету після того, як їх заповнять. Після підписання, голова повинен оголосити результати голосування.

2. Будь-які поправки у відомостях після їх підписання, можуть бути здійснені до оголошення результатів голосування. Поправки повинні бути підписані кожним з членів комітету, а слово "поправлено" повинно стояти після їх підписів. Очевидні помилки підлягають виправленню після оголошення результатів.

3. Ніхто з членів комітету не може відмовитись від підписання відомостей. Відмова члену комітету підписати відомості повинна бути зазначена на них. Член комітету, який не згоден із змістом відомостей повинен підписати відомості із зазначенням своєї незгоди.

4. Коли об'єктивні перешкоди заважають члену комітету підписати відомості, це зазначають у відомостях разом із причиною.

5. Неспроможність члену комітету підписати відомості не веде до того, що відомості не мають законної сили.

6. Копія відомостей повинна бути розміщена на видному місці поруч із приміщенням для голосування.

7. Кандидати, перевіряючі, представники партій, коаліцій, комітетів виборчої ініціативи та спостерігачі повинні бути присутні при цьому.

Стаття 96
До того, як відкриють урну для голосування, слід зробити такі записи у відомостях:
1) дані про виборчий район, включаючи прізвища членів комітету та інших осіб, які були задіяні у виборчий процес;
2) кількість голосів за головним виборчим реєстраційним списком;
3) кількість голосів за додатковим виборчим реєстраційним списком;
4) кількість голосуючих, які подали свої голоси згідно з кількістю підписів у виборчому реєстраційному списку;
5) кількість посвідчень, щоб проголосувати у іншому місці.

Стаття 97
1. У ході з'ясування результатів голосування:
1) один конверт повинен відповідати одному голосу, який може мати силу чи не може;
2) голос тільки тоді матиме силу, якщо зміст конверту недвозначно виражає волю голосуючого;
3) кількість голосуючих, які подали свої голоси, повинна дорівнювати кількості конвертів, знайдених у виборчій урні.

2. Конверт, що вміщує один або більше бюлетенів ухваленого формату для одного й того ж самого виборчого списку кандидатів, має відповідати одному голосу, що має силу.

3. Голос, згідно із пунктом 2 цієї статті, слід вважати таким, що має силу, у будь-якому з наступних випадків:
1) конверт вміщує предмети, які не є бюлетенем ухваленого формату;
2) наявні перекручення через дефект або помилку у ході виробництва бюлетенів;
3) бюлетень має позначки, слова або імена, написані власноручно голосуючими, або є механічні пошкодження, плями або викреслення.

4. Конверт, який не вміщує бюлетеня ухваленого формату, або ж конверт, який вміщує бюлетень формату, ухваленого для різних списків кандидатів слід вважати як такий, що не має сили.

5. Бюлетені, знайдені у виборчих урнах без конвертів не будуть враховані під час з'ясування результатів виборів. Такі бюлетені мають бути позначені словами "без конверту" і запаковані окремо.

Стаття 98
1. Всі предмети, за винятком світлокопій, повинні бути видалені зі столу перед відкриттям урни для голосування.

2. Тільки один член, призначений Комітетом, матиме доступ до конвертів та бюлетенів під наглядом інших членів.

3. Урна для голосування повинна бути відкрита, а конверти вийняті по одному, викладені та перераховані.

4. Якщо у ході голосування була використана друга виборча урна, вона повинна бути відкрита після того, як закінчено перераховування бюлетенів з першої урни.

5. Після того, як конверти перераховані, їх потрібно відкрити по одному і витягти їх вміст.

6. Конверти та бюлетені потрібно розкласти таким чином:

1) конверти, які не вміщують бюлетенів ухваленого формату, а також пусті конверти;
2) конверти, які вміщують бюлетені ухваленого формату для різних виборчих списків кандидатів; такі бюлетені повинні бути анульовані шляхом запису на них слів "анульовано", після чого їх кладуть у конверт;
3) бюлетені для виборчих списків кандидатів згідно із пунктом 3 статті 97; коли конверт вміщує два або більше бюлетеня ухваленого формату для одного і того списку кандидатів, один із них потрібно покласти до відповідного списку кандидатів, в той час, як інші бюлетені анулюються шляхом написання на них слова "анульовано", після чого їх потрібно покласти до конверту.
4) конверти згідно з пунктом 2, Статті 97.

7. Коли виникають суперечки у зв'язку з вмістом конверту, такий випадок повинен бути описаний у відомостях.

Стаття 99

1. Районний Виборчий Комітет повинен підрахувати кількість голосів, поданих на районних виборах.

2. Кількість голосів за кожним виборчим списком кандидатів повинна дорівнювати кількості бюлетенів відповідно до партії бюлетенів згідно з пунктом 6, підпунктом 3, Статті 98.

3. Кількість голосів, що не мають сили, має дорівнювати загальній кількості конвертів згідно із пунктом 6, підпунктами 1 та 2, Статті 98.

4. Загальна кількість голосів, які мають силу, має дорівнювати кількості зазначеній у пункті 6, підпункті 4, Статті 98.

Стаття 100

До відомостей Районного Виборчого Комітету необхідно внести послідовно таку інформацію:

1) кількість конвертів, які були у виборчих урнах;
2) голоси подані за кожним виборчим списком кандидатів;
3) загальна кількість голосів, які мають силу;
4) кількість голосів, які не мають силу;
5) кількість запитів, протестів, петицій та рішень, винесених у зв'язку з цим.

Стаття 101

Дублікати записів до Окружного Виборчого Комітету та Центрального Виборчого Комітету повинні бути надані головою, або його заступником, або секретарем, або членом Окружного Виборчого Комітету. Інші документи та матеріали повинні бути надані до міської адміністрації.

Стаття 102

1. Окружний Виборчий Комітет повинен прийняти та перевірити районні відомості.

2. Якщо Окружний Виборчий Комітет знаходить помилки загального характеру у районних відомостях, такі відомості повертають до Районного Виборчого Комітету для виправлення.

3. Після прийняття районних відомостей, Окружний Виборчий Комітет повинен видати та підписати довідку, в якій зазначається кількісна інформація у відомостях. Члени Районного Виборчого Комітету повинні докласти довідку до копій районних відомостей.

Стаття 103

1. На основі інформації з районних відомостей Окружний Виборчий Комітет повинен скласти звіт про результати голосування у багатомандатному окрузі та окружні відомості.

2. Окружні відомості повинні бути складені у двох екземплярах на двошаровому карбонізованому папері. Кожний дублікат повинен вміщувати відомість з окремими сторінками. До того, як будуть заповнені окружні відомості, необхідно зробити їх світлокопію, а потім заповнювати.

3. Голоси з суден, на яких були створені виборчі райони, повинні бути додані до голосів багатомандатного округу відповідно до Статті 42.

4. Голоси отримані з-за кордону за партії, коаліції та незалежних кандидатів повинні бути додані до голосів багатомандатного округу згідно з методологією, визначеною у пункті 1, підпункті 9, Статті 23.

Стаття 104

1. Окружні відомості повинні бути підписані всіма членами комітету.

2. Після підписання, голова повинен оголосити обраних незалежних кандидатів та результати голосування за виборчими списками партій та коаліцій.

3. Якщо були знайдені очевидні помилки, дозволяється їх виправлення в окружних відомостях.

4. Виправлення повинні бути засвідчені усіма членами комітету та слово "виправлено" повинно бути написано поряд з виправленнями.

5. Член Окружного Виборчого Комітету не може відмовитись від підписання відомостей. Член комітету, який незгоден із змістом відомостей повинен підписати відомості із зазначенням своєї незгоди.

6. Коли об'єктивні перешкоди заважають члену комітету підписати відомості, це зазначають у відомостях разом із причиною. Неспроможність члену комітету підписати відомості не веде до того, що відомості не мають законної сили.

7. Копія відомостей повинна бути розміщена на видному місці на будинку Окружного Виборчого Комітету.

8. Кандидатам, перевіряючим, представникам партій, коаліцій, комітетів виборчої ініціативи та спостерігачам буде надано право отримати копії окружних відомостей.

Стаття 105

Окружний Виборчий Комітет повинен створити базу даних шляхом обробки районних відомостей, отриманих у округах, пересланих із-за кордону, з човнів, що ходять під прапором Болгарії.

Стаття 106

1. Голова або його заступник, секретар та член Окружного Виборчого Комітету повинні надати перші дублікати окружних відомостей, перші дублікати районних відомостей та копії довідок згідно із пунктом 3 Статті 102 до Центрального Виборчого Комітету не пізніше, ніж через 48 годин після отримання районних відомостей.

2. Після того, як звірять документи, подані згідно з пунктом 1, наведеним вище, Центральний Виборчий Комітет повинен видати довідку Окружному Виборчому Комітетові.

3. Документи та матеріали Окружного Виборчого Комітету, за винятком тих, які потрібно надати до Центрального Виборчого Комітету, повинні бути передані до районної адміністрації, де знаходиться Комітет.

4. Районні адміністрації повинні зберігати виборчі документи та матеріали до наступних виборів.

5. Виборчі документи та матеріали голосування закордоном повинні бути надані до Центрального Виборчого Комітету, а документи та матеріали після голосування на човнах, які ходять під прапором Болгарії повинні бути надані до муніципалітетів згідно із статтею 42. Ці документи повинні зберігатися згідно із пунктом 4 цієї статті.

Стаття 107

На основі методу Д'Онта та з дотриманням методології за Статтею 23, параграфом 1, пунктом 9, Центральна виборча комісія визначає загальну кількість місць для кожної партії та коаліції пропорційно до кількості голосів, що мають юридичну силу, відданих за ці партії та коаліції по всій країні та за кордоном.

Стаття 108

1. Тільки партії та коаліції, які отримали принаймні 4 відсотки голосів, що мають юридичну силу, з усієї країни та з-за кордону, можуть брати участь у розподілі депутатських місць на загальнонаціональному рівні.

2. Кількість місць, що підлягають розподілу між партіями та коаліціями за параграфом 1, дорівнює кількості членів Парламенту за вирахуванням кількості незалежно обраних кандидатів.

Стаття 109

Місця розподіляються між виборчими списками кандидатів від партій та коаліцій в багатомандатних виборчих округах з дотриманням методології за Статтею 23, параграфом 1, пунктом 9.

Стаття 110

1. Якщо кандидата у депутати парламенту, висунутого партією чи коаліцією, було обрано у двох багатомандатних виборчих округах одночасно, такий кандидат заявить Центральній виборчій комісії у письмовій формі, за яким списком він/вона хоче залишатися обраним. Таку заяву кандидат повинен надіслати в одноденний термін з того моменту, як він/вона дізнався(лася) про такий факт.

2. У випадках за параграфом 1 Центральна виборча комісія оголошує першого не обраного кандидата за списком, за яким обраний кандидат у депутати парламенту відмовився вважати себе обраним

Стаття 111
Центральна виборча комісія оголошує результати голосування наступним чином:

1) віддані голоси та розподіл місць між паріями, коаліціями й незалежними кандидатами – не пізніше, ніж через чотири дні від дати проведення виборів;
2) імена обраних депутатів парламенту – не пізніше, ніж через сім днів від дати проведення виборів.

Стаття 112
Кандидати в депутати парламенту й центральні керівні органи партій та коаліцій, котрі приймали участь у виборах, можуть оскаржити законність виборів через відповідні органи за Статтею 150, параграфом 1 Конституції Республіки Болгарія у Конституційному Суді в 14-денний термін від дати оголошення результатів виборів Центральною виборчою комісією.

Стаття 113
1. За допомогою комп'ютерної обробки реєстраційних відомостей виборчих округів та реєстраційних матеріалів, отриманих телеграфом, Центральна виборча комісія створює базу даних.

2. Дані з бази даних за параграфом 1 порівнюються з базами даних окружних виборчих комісій. У разі розбіжностей чи очевидних помилок Центральна виборча комісія ухвалює рішення щодо кожного окремого випадку та поновлює базу даних.

3. Результати виборів на основі системи пропорційного представлення визначаються у відповідності з поновленою базою даних.

4. У випадках, коли розбіжності чи помилки за параграфом 3 можуть змінити результати виборів незалежного кандидата, як депутата парламенту, Центральна виборча комісія повідомляє про ці розбіжності та помилки кандидатам, партіям та коаліціям, які мають до цього відношення.

5. Бюлетень Центральної виборчої комісії публікується відповідно до поновленої бази даних.

6. Поновлена база даних Центральної виборчої комісії на магнітному носії інформації надсилається Президенту Республіки, Кабінету Міністрів, партіям, коаліціям та незалежним кандидатам, які приймали участь у виборах, а також агенціям із соціальних досліджень, бібліотекам, університетам, Болгарській Академії Наук та іншим установам.

7. База даних за параграфом 6 не може бути змінена чи розповсюджена без дозволу Центральної виборчої комісії.

ГЛАВА 9

Стаття 114
Дострокове припинення повноважень депутатів парламенту здійснюється на виконання положень Статті 72 Конституції Республіки Болгарія.

Стаття 115
1. У випадку дострокового припинення повноважень депутата парламенту Центральна виборча комісія оголошує наступного кандидата з відповідного списку депутатом парламенту.

2. Депутат парламенту, обраний міністром, замінюється кандидатом, який йде слідом за ним у списку, на той час, коли новообраний міністр виконуватиме свої функції.

3. Якщо у списку немає більше кандидатів для заміни або якщо дострокове припинення повноважень стосується депутата парламенту, обраного в якості незалежного кандидата, місце залишається вакантним до закінчення строку повноважень Національної Асамблеї.

ГЛАВА 10

Стаття 116
1. Будь-яка особа, яка порушує положення цього Закону, підлягає покаранню штрафом у розмірі від 50 до 2000 болгарських левів за умови, що порушення не полягає у нанесенні образи.

2. Будь-яка посадова особа, яка навмисно робить порушення за параграфом 1, підлягає покаранню штрафом у розмірі від 500 до 5000 болгарських левів.

Стаття 117
Голови Центральної виборчої комісії та окружних виборчих комісій складають звіт щодо отриманих даних відносно порушень за рішенням відповідної комісії у триденний термін після отримання повідомлення чи звернення стосовно порушення.

Стаття 118
Керівники району, в якому було скоєне порушення, ухвалюють рішення про штрафні санкції у триденний термін після отримання справи. У тому випадку, коли штрафні санкції накладаються на керівника району, то рішення про накладання таких санкцій виноситься Главою Державної адміністрації.

Стаття 119

Встановлення факту порушень, складання звітів щодо отриманих даних відносно порушень, а також ухвалення та виконання рішень про накладання штрафних санкцій повинно відповідати вимогам Закону про адміністративні порушення та штрафи та вимогам Закону про Верховний адміністративний суд.

§1. В рамках змісту цього Закону:

1) Визначення "документ, що посвідчує особу" означає:
   а) посвідчення особи;
   б) особистий (зелений) паспорт;
   в) військовий квиток військовослужбовця;
   г) (закордонний) паспорт громадянина, який перебуває за кордоном на день проведення виборів;
   д) паспорт моряка для громадянина країни, що перебуває на борту судна, яке виконує рейс під прапором Болгарії на день проведення виборів;
2) Визначення "політичні сили" означає партії та коаліції;
3) Визначення "коаліція" означає виборчу коаліцію;
4) Визначення "парламентські партії й коаліції" означає ті партії та коаліції, які отримали принаймні чотири відсотки голосів, що мають юридичну силу, на загальнонаціональному рівні під час попередніх виборів та які мали достатню кількість депутатів в парламенті, щоб створити парламентську фракцію на строк своїх повноважень у попередній Національній Асамблеї;
5) Визначення "спостерігачі" означає:
   а) представників іноземних парламентів, OSCE, іноземних партій та рухів, а також осіб, призначених партіями та коаліціями, що беруть участь у виборах, та осіб, запрошених через Міністерство іноземних справ;
   б) уповноважених представників болгарських неурядових організацій;
6) Визначення "квота для округу" означає показник розділення кількості голосів, що мають юридичну силу, відданих за кандидатів в багатомандатному окрузі на кількість місць, виділених для округу. Якщо цей показник не є цілим числом, то квота округу складає ціле число, найближче до показника.

§2. Центральна виборча комісія на виборах 39-ї Національної Асамблеї є Центральною місцевою виборчою комісією.

§3. Даний Закон цим анулює наступне:

1) Закон про вибори депутатів парламенту, районних та міських рад (опублікований, ДГ, Nл. 69 від 1991 р.; внесено зміни, Nos. 70, 76 та 98 від 1991 р.; частково відмінений Законом про вибори у місцеві органи влади, ДГ, Nл. 66 від 1995 р. у сфері, що стосувалася виборів депутатів міських рад та мерів, Nл. 22 від 1997 р. – рішення Nл. 4 Конституційного Суду від 1997 р.; внесено зміни, Nл. 24 від 2000 р.);
2) Закон про народних представників та членів рад народних депутатів (опублікований, ДГ, Nл. 32 від 1977 р.; внесено зміни, Nл. 72 від 1981 р., Nos. 27 та 87 від 1986 р., Nл. 77 від 1991 р.);
3) Резолюцію Великої Національної Асамблеї, датовану 21 серпня 1991 року, стосовно доступу до національних засобів масової інформації під час виборчих кампаній (ДГ, Nл. 71 від 1991 р.);
4) Декрет Nл. 1979 щодо зберігання матеріалів, які стосуються виборів (ДГ, Nл. 103 від 1976 р.).

§4. Положення Закону про державні закупки (опубліковано, ДГ, Nл. 56 від 1999 р.; внесено зміни, Nos. 92 та 97 від 2000 р.) стосовно часових обмежень, передбачених за цим Законом, не застосовуються до тендеру на конкурсній основі на право здійснити комп'ютерну обробку результатів виборів та на право виробництва й друкування бюлетенів.

§5. Наступні зміни вносяться до Закону про реєстрацію актів громадянського стану (опубліковано, ДГ, Nл. 67 від 1999 р.; внесено зміни, Nл. 28 від 2001 р.):

1) У Статі 95, параграфі 1 слова "чи органи за Статтею 1, параграфом 2 болгарського Закону про документи, що посвідчують особу" вносяться після слів "місцева влада";
2) До Статті 144 додається параграф 3 у наступному формулюванні: "(3) Органи за Статтею 1, параграфом 2 болгарського Закону про документи, що посвідчують особу, повідомляють детальні зазначені постійні адреси в реєстраційну систему ESGRAON у п'ятиденний термін";
3) Новий § 6 вноситься в наступному формулюванні: "§6. Адреса, зареєстрована в особистому (зеленому) паспорті, вважається постійною адресою проживання громадян, які не зазначили свою постійну адресу за Статтею 95".

§6. Перед реєстрацією списків кандидатів в окружній виборчій комісії, центральне керівництво партій та коаліцій на підставі Статті 4, параграфа 1 та Статті 4d Закону про доступ до документів колишньої Служби державної безпеки може вимагати провести перевірку осіб, які погодилися у письмовій формі на висування їхніх кандидатур за списками кандидатів таких партій і коаліцій. Така перевірка проводиться у семиденний термін від дати висунення вимоги про перевірку.

§7. Даний Закон набирає чинності з дати його опублікування в офіційних засобах масової інформації.

Даний Закон був прийнятий 38-ю Національною Асамблеєю 9 квітня 2001 року, що засвідчує офіційна печатка, поставлена на цьому документі.

Президент Національної Асамблеї:

Йордан Соколов

ЗАКОН ПРО ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА

Опублікований у Державній Газеті No 82/04.10.1991; Зміни Опубліковані у Дг Nл. 98/1991, 44/1996, 59/1998

Стаття 1

Цей Закон визначає процедуру, за якою обираються Президент та Віце-Президент Республіки.

Стаття 2

1. Вибори Президента та Віце-Президента проводяться одночасно та по всій країні в один і той же неробочий день.

2. Президент та Віце-Президент обираються за одним й тим самим списком кандидатів.

Стаття 2 (а)

Організація та технічна підготовка виборів здійснюються Кабінетом Міністрів, керівниками районів та мерами.

Стаття 3

1. Кандидати на посади Президента та Віце-Президента можуть бути висунуті політичними партіями й партійними коаліціями через осіб, що представляють ці партії та коаліції, або не менш ніж 15000 виборців через комітет з висування кандидатів.

2. Щоб мати право на висування кандидатів на посади Президента та Віце-Президента, партія чи партійна коаліція повинна відповідати вимогам Закону про політичні партії, вимогам даного Закону та Закону про вибори членів Національної Асамблеї, членів міської ради й мерів.

3. Щоб призначити кандидатів на посади Президента та Віце-Президента, виборці зобов'язані сформувати комітет з 5-7 виборців, який реєструється в Центральній виборчій комісії.

Стаття 4

Кандидати на посади Президента та Віце-Президента зобов'язані відповідати вимогам Статей 93 та 95 Конституції Республіки Болгарія.

Стаття 5

Не пізніше, ніж за п'ятдесят днів до дня проведення виборів, Національна Асамблея обирає Центральну виборчу комісію у складі 21 учасника для проведення президентських виборів. Членство та керівництво Центральної виборчої комісії відображатиме основне співвідношення партій та коаліцій, представлених у Національній Асамблеї.

Стаття 6

1. Кандидати на посади Президента та Віце-Президента заносяться Центральною виборчою комісією до спеціального списку після подання наступних документів:
   1) Свідчення про висунення кандидатом від керівництва відповідної партії чи партійної коаліції, в якому буде зазначене повне ім'я кандидата, дата народження, місце проживання та адреса або свідчення про висунення кандидатом від комітету з висування кандидатів із зазначенням повного імені кандидата, дати народження, місця проживання й адреси та доданням переліку імен, адрес, посвідчень особи й підписів не менш, ніж 15000 виборців;
   2) Письмового свідчення стосовно того, що кандидат постійно проживав у країні впродовж останніх п'яти років.
   3) Заяви кандидата щодо погодження на висунення його кандидатури.
   4) Банківський документ, котрий підтверджує сплату депозиту згідно із Статтею 6а.

2. Кандидати на посади Президента й Віце-Президента реєструються не пізніше, ніж за тридцять п'ять днів до дати проведення виборів.

3. Центральна виборча комісія реєструє кандидатів від партій, партійних коаліцій та комітетів з висування кандидатів, а також номер виборчого бюлетеню відповідного списку кандидатів. Виборчі бюлетені мають білий колір.

4. Номер виборчого бюлетеню окремих списків визначатиметься Центральною виборчою комісією шляхом жеребкування після їхньої реєстрації.

5. Документи, подані на розгляд у відповідності з параграфом (1), реєструються за їхніми порядковими номерами. Черговість подання визначає черговість внесення до реєстру Центральної виборчої комісії.

Стаття 6 (а)

1. Після висування кандидатур на посади Президента та Віце-Президента, партії, політичні коаліції й комітети з

висування кандидатів вносять на рахунок Національного банку Болгарії виборчий безпроцентний депозит у розмірі 250000 левів.

2. Після проголошення остаточних результатів виборів відповідно до рішення Центральної виборчої комісії, вищезазначені депозити відшкодовуються політичним партіям, партійним коаліціям та комітетам з висування кандидатур, кандидати яких отримали не менш, ніж 1 відсоток юридично дійсних голосів виборців.

Стаття 7

1. У випадках невідповідності вимогам Конституції та даного Закону, Центральна виборча комісія представляє обґрунтовану відмову реєструвати кандидата. Організація, що призначила такого кандидата, отримає негайне повідомлення про таку відмову.

2. У відповідності з вищезазначеним Параграфом 1 така організація має право подати до Верховного Суду апеляцію щодо такого рішення Центральної виборчої комісії впродовж трьох днів після отримання від останнього відповідного повідомлення. Верховний Суд приймає остаточне рішення по справі у триденний термін.

Стаття 8

Не пізніше, ніж за двадцять п'ять днів до дня проведення виборів, Центральна виборча комісія публікує в офіційній пресі списки кандидатів із зазначенням їхніх повних імен, дат народження та місць проживання, а також із зазначенням партії, партійної коаліції чи комітету, що висунув кандидата.

Стаття 9

Голосування здійснюється за допомогою бюлетенів білого кольору відповідно до зразка, затвердженого Центральною виборчою комісією. Виборчий бюлетень містить наступну інформацію:

1) Номер бюлетеню, визначений Центральною виборчою комісією шляхом жеребкування;
2) Назву політичної партії чи партійної коаліції, чи надпис "комітет з призначення кандидатів", що зареєстрували відповідний список;
3) Повні імена кандидатів на посади Президента та Віце-Президента.

Стаття 10

Виборча кампанія відкривається на дату публікації імен кандидатів в офіційній пресі й закривається за двадцять чотири години до дня проведення виборів.

Стаття 10 (а)

Вибори на посади Президента та Віце-Президента проводяться на основі списків виборців.

Стаття 10 (б)

1. Списки виборців складаються муніципальною адміністрацією в муніципалітетах та меріях, де зберігаються реєстри населення; вони друкуються на основі централізованих баз даних і підписуються відповідно мером та секретарем муніципалітету, якщо такий призначений секретар існує.

2. Списки рядових Збройних Сил складаються у відповідному військовому підрозділі під наглядом військового начальника, котрий підписує й надсилає їх до муніципалітету чи мерії, на території якої розташований військовий підрозділ, не пізніше, ніж за тридцять п'ять днів до дня проведення виборів.

3. Генерали (адмірали), офіцери, військовослужбовці сержантського складу та цивільні службовці, що працюють у Збройних Силах Республіки Болгарія заносяться у списки виборців за місцем їхнього проживання згідно з реєстрацією їхньої адреси на день проведення виборів.

4. Громадяни Болгарії, що постійно чи тимчасово проживають за кордоном, заносяться у списки виборців, складені дипломатичними й консульськими місіями Республіки Болгарія, після того, як вони заявлять у письмовій формі про своє бажання взяти участь у виборах, зазначивши наступну інформацію: повне ім'я, місце та дату народження, номер посвідчення особи, серію та номер закордонного паспорта. Виборці можуть голосувати після пред'явлення закордонного паспорта.

Стаття 10 (в)

1. Списки виборців складаються для кожної виборчої дільниці окремо.

2. Списки виборців включають імена виборців, чия адреса зареєстрована на території відповідного муніципалітету чи мерії принаймні за два місяці до дня голосування. Виборці, що змінили реєстрацію своєї адреси після вищевказаного терміну, заносяться у списки виборців за місцем реєстрації їхньої попередньої адреси. Також занесені до списків імена повинні належати громадянам, котрі мають право голосу за станом на день проведення виборів.

3. Список виборців містить в алфавітному порядку перелік прізвища, імені та по-батькові кожного виборця, його адресу та унікальний код громадянина (номер посвідчення особи). У випадку, якщо впродовж останніх шести місяців до дати проведення виборів відбудеться зміна у

назві місця проживання, вулиці, кварталу, житлового комплексу або у їхніх номерах, до списку виборців також заносяться попередні назви або номери.

4. Кожен виборець заноситься тільки в один список виборців.

5. Імена осіб, які на дату проведення виборів були позбавлені права голосувати чи померли, викреслюються із списків виборців.

Стаття 10 (г)

1. Виборець, що змінює своє місце проживання більш, ніж на десять днів впродовж періоду з дати опублікування списку до дати проведення виборів, може звернутися до муніципалітету чи мерії, в якій він/вона був(ла) внесений(на) до списків виборців, за дозволом на голосування в іншому місці. Такі дозволи або відкріплення підписуються мером або уповноваженим ним службовцем.

2. Виборець, який отримав відкріплення, викреслюється із списку виборців, до якого він/вона був(ла) початково занесений(на), й заноситься дільничною виборчою комісією за місцем тимчасового перебування на день проведення виборів до окремого списку, підписаного головою й секретарем цієї комісії. Занесення до списку здійснюється на основі відкріплення та особистого паспорта громадянина цієї країни, а для військовослужбовців – на основі військового посвідчення.

3. Відкріплення не можуть видаватися в день проведення виборів.

4. Муніципалітети або мерії ведуть спеціальний реєстр виданих відкріплень. Одержувачі таких відкріплень дають письмове підтвердження, що вони будуть голосувати лише в одному місці.

Стаття 10 (д)

1. Списки виборців публікуються муніципалітетами або меріями принаймні за тридцять днів до дня проведення виборів.

2. Муніципалітети або мерії надають копії підготовлених списків виборців на вимогу політичних партій чи комітетів з висування кандидатур, які висунули кандидатів на посади Президента й Віце-Президента, зробивши грошовий внесок.

Стаття 10 (е)

1. Кожен виборець має право вимагати внести зміну або виправлення до списку виборців шляхом додання або вилучення із списку виборця, або шляхом усунення інших помилок чи недоліків у списку виборців.

2. Вимога у відповідності з параграфом (1) повинна подаватися на розгляд мерові або уповноваженій ним особі у письмовій формі не пізніше, ніж за 7 днів до дати проведення виборів. Мер або уповноважена ним особа розглядає запит у дводенний термін і прийме обґрунтоване рішення, про яке негайно повідомляє подавця вимоги, а також широку громадськість.

3. Впродовж трьох днів з дати прийняття рішення або після закінчення терміну згідно з параграфом (2), будь-яка зацікавлена особа може оскаржити це рішення в окружному суді. Суд розгляне апеляцію на відкритому засіданні у дводенний термін з дня отримання цієї апеляції, й викличе до суду позивача, мера або особу, уповноважену у цій справі, та винесе судове рішення для негайного оголошення. Рішення суду є остаточним.

4. Виправлення або зміни у списках виборців підлягають негайному оголошенню.

Стаття 10 (є)

Оригінали списків виборців та інші документи, що стосуються виборів, зберігаються муніципалітетом до наступних виборів.

Стаття 10 (ж)

Списки виборців у лікарнях, пологових будинках, санаторіях, будинках відпочинку, будинках для пристарілих та інших установах, а також на борту суден, які плавають під болгарським прапором, складаються начальником відповідної служби або капітаном корабля на основі ідентифікаційних документів (паспортів). Начальник відповідної служби або капітан корабля повідомляє муніципалітет або мерію про постійні місця проживання тих, хто вносяться у виборчі списки перелічених вище установ, щоб імена цих людей були викреслені з відповідних списків за місцями їхнього постійного проживання. Новоприбулі до таких установ в день проведення виборів не вносяться до списків виборців цих установ і не приймають участі у голосуванні.

Стаття 10 (з)

1. Одна виборча дільниця включає до 1000 громадян. У поселеннях, де мешкає більш, ніж 1000 громадян, формуються дільниці на кожну додаткову тисячу громадян. На територіях, де залишкова кількість перевищує або дорівнює 500 громадянам, формується окрема дільниця, а там, де ця цифра є меншою за 500 осіб, виборці розподіляються серед сусідніх дільниць.

2. Як виняток, мери за пропозицією регіональних виборчих комісій можуть формувати виборчі дільниці з кіль-

кістю виборців, котра є меншою за 500 громадян, але не меншою за 30 виборців.

Стаття 10 (и)

1. З метою проведення виборів створюються наступні підрозділи:
   1) Центральна виборча комісія;
   2) Окружні виборчі комісії;
   3) Дільничні виборчі комісії.

2. Особи, що входять до складу виборчих комісій, звільняються від виконання їхній офіційних обов'язків на час, необхідний для роботи у відповідних комісіях. Вони мають право на неоплачувану офіційну відпустку на такий період часу, що визнається, як стаж роботи за їхньою спеціальністю у того ж роботодавця, або, якщо вони висловлять таке бажання, вони можуть скористатися своєю щорічною оплачуваною відпусткою. Винагорода членам Центральної виборчої комісії визначається Національною Асамблеєю, а винагорода членам інших виборчих комісій – Центральною виборчою комісією.

3. Окружні виборчі комісії призначаються Центральною виборчою комісією не пізніше, ніж за 45 днів до дати проведення виборів за пропозицією керівників районів та після консультацій з представниками відповідних виборчих округів, уповноважених керівниками політичних партій та коаліцій, що представлені у Національній Асамблеї та мають зареєстровані списки кандидатів на посади Президента й Віце-Президента. У випадку, коли не вдасться досягти згоди, керівники районів пропонують Центральній виборчій комісії членство в окружних виборчих комісіях у відповідності з представництвом політичних партій та коаліцій в Національній Асамблеї.

4. Дільничні виборчі комісії призначаються не пізніше, ніж за 35 днів до дати проведення виборів за пропозицією мерів та після консультацій з місцевим керівництвом політичними партіями й коаліціями, що представлені в Національній Асамблеї. У тому випадку, коли не буде досягнуто згоди, мери пропонують окружним виборчим комісіям членство в дільничних виборчих комісіях у відповідності з представництвом політичних партій та коаліцій в Національній Асамблеї.

5. За пропозицією представників політичних партій та коаліцій відповідно до параграфів (3) і

6. Представники позапарламентських політичних партій і коаліцій та позапартійні члени можуть також бути призначені членами окружних і дільничних виборчих комісій.

Стаття 10 (і)

1. Окружні виборчі комісії складаються з Голови, двох Заступників голови, секретаря та 3-7 членів. Більшість членів окружних виборчих комісій має бути за фахом юристами, якщо це можливо.

2. Дільничні виборчі комісії складаються з Голови, Заступника голови, секретаря та до 4-х членів.

3. У процесі визначення членства та керівництва в окружних та дільничних виборчих комісіях основне співвідношення буде зберігатися таким, яким воно є серед політичних партій та коаліцій, представлених в Національній Асамблеї.

Стаття 10 (ї)

1. Центральна виборча комісія виконує наступні функції:
   1) здійснює нагляд за втіленням даного Закону, здійснює методологічне керівництво діями окружних та дільничних виборчих комісій, розглядає оскарження постанов та дій окружних виборчих комісій. Вона оголошує остаточні рішення щодо цього у триденний термін і повідомляє про такі рішення;
   2) встановлює умови та процедури участі у виборах спостерігачів з цієї країни та з-за кордону, а також надає їм відповідний документ;
   3) визначає своїм рішенням строки та умови проведення виборчої кампанії в загальнодержавних та місцевих засобах масової інформації;
   4) здійснює нагляд за умовами проведення виборчої кампанії в загальнодержавних засобах масової інформації;
   5) реєструє спостерігачів від кандидатів у Президенти та Віце-Президенти та видає сертифікати з цією метою відповідно до встановленого зразка;
   6) призначає на основі тендеру установи, що здійснюватимуть комп'ютерну обробку даних виборів та опублікують бюлетень з результатами виборів;
   7) визначає номери виборчих бюлетенів шляхом жеребкування.

2. (Змінено, поправка ДГ No 59/1998) Рішення Центральної виборчої комісії можуть бути оскаржені у Верховному Адміністративному Суді у триденний термін після їхнього оголошення. Суд розглядає апеляцію на відкритому засіданні у триденний термін після її отримання, й

викликає до суду позивача, Центральну виборчу комісію та зацікавлені партії. Рішення суду є остаточним.

3. Окружні виборчі комісії виконують наступні функції:
   1) наглядають за втіленням цього Закону на території відповідних виборчих округів та здійснюють контроль за діями своїх дільничних виборчих комісій, а також за вчасним і належним формуванням виборчих дільниць;
   2) наглядають за вчасним складанням та оголошенням списків виборців, а також за наданням відкріплень;
   3) розглядають оскарження рішень та дій дільничних виборчих комісій та оголошують свої рішення у триденний строк;
   4) надсилають до Центральної виборчої комісії протоколи від дільничних виборчих комісій;
   5) контролюють проведення виборчої кампанії у місцевих органах масової інформації.

4. Рішення окружних виборчих комісій підлягають оскарженню в Центральній виборчій комісії у триденний строк після їхнього оголошення. Центральна виборча комісія розглядає оскарження у триденний термін з дати його отримання й приймає рішення, яке є остаточним і підлягає негайному повідомленню.

5. Дільничні виборчі комісії:
   1) готують, організовують та гарантують проведення вільного й мирного голосування на виборчих дільницях;
   2) здійснюють підрахунок бюлетенів, у відповідності із зразком складають протоколи за результатами виборів та надсилають їх до відповідних окружних виборчих комісій у 24-годинний термін після завершення голосування;
   3) розглядають апеляції та негайно приймають рішення щодо них.

6. В день проведення виборів вказівки Голови дільничної виборчої комісії є обов'язковими для виконання усіма особами, що знаходяться у приміщенні, відведеному для проведення виборів. Ці вказівки можуть бути анульовані рішенням дільничної виборчої комісії.

7. Протоколи відповідних виборчих комісій підписуються усіма членами комісії на кожній сторінці. Будь-який член комісії, що не погоджується із змістом протоколу, підписує його, вказуючи свою відмінну думку, яка вноситься до протоколу. У разі, якщо з певних об'єктивних причин член комісії не має змоги підписати протокол, цей факт повинен бути ясно зазначений разом з причинами, що його викликали. Неспроможність члена комісії підписати протокол з певних особистих, політичних або інших причин не позбавляє протокол законної сили.

Стаття 11

Під час виборчої кампанії кандидати отримують рівне представлення у програмах новин національних засобів масової інформації.

Стаття 11 (а)

1. Виборча кампанія розпочинається й закінчується із звернень кандидатів в Президенти та Віце-Президенти, що транслюватимуться болгарським Національним телебаченням й болгарським Національним радіомовленням, причому послідовність промов визначається жеребкуванням відповідно до процедури, визначеної Центральною виборчою комісією.

2. Болгарське Національне телебачення й болгарське Національне радіомовлення готують групи промов, до яких входить не менше двох і не більше шести пар промов кандидатів на день. Кандидати на посади Президента й Віце-Президента мають по сім хвилин на ці звернення на початку проведення кампанії й по п'ять хвилин - у кінці кампанії.

3. Болгарське Національне телебачення й болгарське Національне радіо надають для дискусій час в теле- та радіо-ефірах одноразово впродовж 120 хвилин на тиждень. Теми для дискусій визначаються після консультацій із спостерігачами списків кандидатів на посади Президента та Віце-Президента, зареєстрованими для участі у виборах від політичних партій та коаліцій, що представлені у Національній Асамблеї. Консультації організовуються Генеральними директорами болгарського Національного телебачення й болгарського Національного радіомовлення.

4. Половина часу, відведеного на дискусії згідно з параграфом (3) розподіляється між списками кандидатів на посади Президента та Віце-Президента, зареєстрованими політичними партіями та коаліціями, представленими в Національній Асамблеї, пропорційно їхньому представництву. Друга частина часу за параграфом (3) розподіляється рівними частинами між списками кандидатів на посади Президента та Віце-Президента, зареєстрованими політичними партіями та коаліціями, що не представлені в Національній Асамблеї, або тими списками, що зареєстровані комітетами з висування кандидатів, але надається не більше, ніж 5 хвилин на кожен список кандидатів.

5. Порядок представлення в дискусіях, що транслюватимуться болгарським Національним телебаченням та

болгарським Національним радіомовленням, визначатиметься жеребкуванням.

6. Строки та умови для проведення диспутів визначаються спільно Генеральними директорами болгарського Національного телебачення та болгарського Національного радіомовлення й спостерігачами за списками кандидатів у Президенти та Віце-Президенти, зареєстрованими для участі у виборах.

7. Регіональні телевізійні центри, регіональні радіостанції, муніципальні та місцеві підрозділи радіомовлення надають до двох годин теле- й радіо-ефіру на тиждень для передвиборчого транслювання.

8. Болгарське Національне телебачення й болгарське Національне радіомовлення, регіональні теле- та радіоцентри, а також приватні телевізійні й радіостанції включають у свої передачі повідомлення стосовно перебігу виборів, зустрічей, концертів та інших подій, організованих партіями, коаліціями й незалежними кандидатами згідно з принципом рівності у відношенні тривалості, часу та зміни послідовності передач.

Стаття 11 (б)

1. Регіональні телевізійні центри, регіональні радіостанції, структури місцевого та муніципального радіомовлення надають до двох годин теле- й радіо-транслювання для проведення диспутів.

2. Теми диспутів, порядок їхнього проведення та участь кандидатів визначаються у відповідності з положеннями Статті 11а.

3. На участь у теле- й радіо-диспутах мають право кандидати на посаду Президента, Віце-Президента та їхні спостерігачі в рамках часового періоду, на який вони мають право.

Стаття 11 (в)

1. У випадку, якщо необхідно буде провести другий тур виборів, кандидати мають право звернутися з промовами по болгарському Національному телебаченню й болгарському Національному радіомовленню в останній день виборчої кампанії між двома турами. На це відводиться 10 хвилин, тоді як черговість звернень визначається жеребкуванням за процедурою, встановленою Центральною виборчою комісією.

2. За взаємною домовленістю впродовж періоду між двома турами кандидати можуть проводити диспути тривалістю до 90 хвилин у виділений для них ефірний час болгарським Національним телебаченням і болгарським Національним радіомовленням. Тема диспуту й порядок його здійснення відповідають положенням Статті 11а.

3. Заходи згідно з параграфами (1) і (2) проводяться безкоштовно для кандидатів.

Стаття 11 (г)

1. За участь у передвиборчих диспутах на болгарському Національному телебаченні й на болгарському Національному радіомовленні вноситься плата до моменту трансляції передачі й у відповідності з тарифами, визначеними Кабінетом Міністрів.

2. Звернення кандидати роблять безкоштовно.

3. Теле- й радіостанції, а також оператори кабельного телебачення, що є власністю фізичних та юридичних осіб, можуть надавати ефірний час для виборчої кампанії кандидатів за рівними цінами, оголошеними заздалегідь.

4. Іноземні радіостанції, що ведуть передачі з території Республіки Болгарія, не надають час для передвиборчої кампанії.

Стаття 11 (д)

1. У випадку порушень порядку проведення виборчої кампанії болгарським Національним телебаченням та болгарським Національним радіомовленням, кандидати, яким це нашкодило, можуть направити позови до Центральної виборчої комісії. Позови будуть розглядатися за умови, якщо вони були подані у 24-годинний термін з моменту завершення відповідної передачі.

2. У випадку порушень порядку проведення виборчої кампанії регіональними телевізійними центрами, радіостанціями, муніципальними та місцевими радіоточками, кандидати, яким це нашкодило, можуть направити позови до окружної виборчої комісії. Позови будуть розглядатися за умови, якщо вони були подані у 24-годинний термін з моменту завершення відповідної передачі

3. Рішення виборчих комісій у відношенні параграфів (1) і (2) є обов'язковими для засобів масової інформації.

Стаття 11 (з)

1. Для цілей проведення виборів на посади Президента й Віце-Президента територія країни поділяється на 31 виборчий округ, що співпадає з виборчими округами на останніх виборах народних депутатів.

2. Голосування та підрахунок голосів проводяться виборчими дільницями, котрі формуються за наказом

мера відповідного муніципалітету не пізніше, ніж за 45 днів до дати проведення виборів.

3. Окружні виборчі комісії визначають кількість виборчих дільниць у відповідності з уніфікованою чисельністю дільниць, визначеною рішенням Центральної виборчої комісії не пізніше, ніж за 30 днів до дати проведення виборів.

4. Виборчі дільниці в дипломатичних та консульських місіях Республіки Болгарія формуються головами цих місій не пізніше, ніж за 14 днів до дня проведення виборів за умови, що принаймні 30 виборців заявили про своє бажання взяти участь у виборах відповідно до Статті 10b, параграфа (4).

Стаття 12

1. Загальна сума, що використовується для фінансування виборчої кампанії кожного списку кандидатів, не може перевищувати 2000000 левів.

2. Кандидати на посади Президента та Віце-Президента мають право на отримання внесків до кампанії у розмірі до 50000 левів кожен. Ні іноземна держава, ні будь-яка іноземна фізична чи юридична особа, ні будь-яке державне підприємство чи спільне підприємство не фінансує виборчу кампанію кандидата.

3. Близько 50 відсотків коштів, наданих бюджетом на фінансування виборчої кампанії будуть розміщені рівними частинами серед кандидатів від партій та коаліцій, що представлені у Національній Асамблеї й висунули своїх власних кандидатів чи спільних кандидатів разом з іншою політичною партією чи коаліцією. Кандидати, призначені паріями, коаліціями й комітетами з висунення кандидатів, мають право на одержання короткострокових безпроцентних позик із коштів, що залишилися від бюджету, виділеного для фінансування виборчої кампанії. Суми надаються після пред'явлення банківської гарантії. Кандидати на посади Президента та Віце-Президента, які отримали на виборах менш, ніж 1 відсоток голосів, що мають юридичну силу, повинні повернути отримані кредити. Процедура надання й повернення коштів визначається Кабінетом Міністрів.

Стаття 13

У випадку, якщо зареєстрований кандидат втрачає здатність приймати участь у виборчій кампанії через смерть або важку хворобу, він може бути замінений іншим кандидатом не пізніше, ніж за 7 днів до дня проведення виборів. Статті 3-7 застосовуються відповідно.

Стаття 14

Акт голосування фіксується у паспорті виборця у формі тексту "Проголосував за Президента" та дати проведення виборів.

Стаття 15

1. Результати першого туру голосування оголошуються Центральною виборчою комісією негайно після їхнього визначення й не пізніше, ніж за сорок вісім годин, після того, як день виборів був оголошений завершеним.

2. Якщо жоден з кандидатів не отримує перемогу, то Центральна виборча комісія оголошує двох кандидатів-лідерів із списків, які набрали найбільшу кількість голосів, і проводить другий тур виборів в рамках часу, відведеного на це за Статтею 93, Параграфом (4) Конституції.

3. Виборча кампанія згідно з вищезазначеним Параграфом (2) відкривається після оголошення кандидатів і закінчується за двадцять чотири години до дати проведення другого туру.

Стаття 16

1. У разі, якщо будь-який з кандидатів-лідерів відмовляється брати участь у другому турі, за його місце будуть змагатися кандидати, що посіли другі місця, із списку, підготовленого Центральною виборчою комісією.

2. Якщо будь-який з кандидатів-лідерів втрачає здатність приймати участь у виборчій кампанії через смерть або важку хворобу, то Центральна виборча комісія відкладає вибори й встановлює нову дату через 14 днів після початково визначеної дати проведення другого туру. Керівництво відповідної партії або партійної коаліції має право зареєструвати нового кандидата згідно з процедурою, визначеною у Статті 3 цього Закону, у триденний термін від дати відповідної постанови Центральної виборчої комісії.

Стаття 17

1. Остаточні результати виборів Президента та Віце-Президента оголошуються центральною виборчою комісією у триденний термін з дати проведення другого туру й публікуються в офіційній пресі у семиденний термін з вищезазначеної дати.

2. Результати оголошуються за списками усіх кандидатів. У разі проведення другого туру виборів, також оголошуються результати першого туру.

Стаття 18

Обрані Президент і Віце-Президент приймають присягу відповідно до Статті 76, Параграфа (2) Конституції Республіки Болгарія за три дні до закінчення мандатів дію-

чих Президента й Віце-Президента. Новообрані Президент та Віце-Президент починають виконувати свої службові обов'язки в день припинення дії мандатів діючих Президента та Віце-Президента.

Стаття 18 (а)

1. Особи, які порушують встановлений порядок проведення виборчої кампанії, зобов'язані сплатити штраф у розмірі від 10000 до 100000 левів.

2. Особи, які порушують положення цього Закону щодо фінансування виборчої кампанії та бухгалтерського обліку коштів, зобов'язані сплатити штраф у розмірі від 50000 до 100000 левів.

Стаття 18 (б)

Акти, які підтверджують адміністративні порушення, складаються мерами чи головами виборчих комісій.

Стаття 18 (в)

1. Рішення про накладання штрафів за актами щодо адміністративних порушень виносяться керівниками районів.

2. Рішення про накладання штрафів за актами щодо адміністративних порушень під час проведення виборчої кампанії на болгарському Національному телебаченні й на болгарському Національному радіомовленні, а також за актами щодо порушень у відношенні Статті 19 приймаються керівником Софійської області.

3. Підтвердження порушень, підготовка актів, прийняття й оскарження рішень щодо штрафних санкцій здійснюються відповідно до строків та процедур Закону про адміністративні порушення та штрафні санкції.

Стаття 19

У місячний термін після дати проведення виборів усі кандидати на посади Президента та Віце-Президента роб

лять заяву перед Національною Асамблеєю щодо джерел фінансування та витрат на їхню виборчу кампанію.

§1. Зразки документів та бюлетенів для голосування, необхідних для проведення виборів за цим Законом, схвалюються Центральною виборчою комісією за пропозицією Кабінету Міністрів і публікуються в офіційній пресі.

§2. Відповідні положення Закону про членів виборчих комісій Національної Асамблеї, муніципальних радників та мерів застосовуються до будь-якого випадку, не зазначеного у цьому Законі.

§3. Цим даний Закон передається для виконання Кабінету Міністрів і Центральній виборчій комісії з проведення президентських виборів.

Цей Закон був поданий на голосування й прийнятий належним чином Великою Національною Асамблеєю 17 вересня 1991 року, що й засвідчує Державна печатка, поставлена на цьому документі.

Діючий Голова Великої Національної Асамблеї:

Іван Глушков

Примітка: Зміни та поправки були внесені Поправкою до Закону про президентські вибори (ДГ No 82/1991), яка була подана на розгляд та ухвалена належним чином 36-ю Національною Асамблеєю 27 листопада 1991 року, й документ було завірено Державною печаткою, та Поправкою до Закону про президентські вибори (ДГ No 44/1996), яка була подана на розгляд та ухвалена належним чином 37-ю Національною Асамблеєю 9 травня 1996 року, й документ було завірено Державною печаткою.

Федерація

БОСНІЇ ТА ГЕРЦЕГОВИНИ

ВИБОРЧИЙ ЗАКОН БОСНІЇ ТА ГЕРЦЕГОВИНИ

Примітка: Переклад цього закону базується на версії, викладеній на місцевій мові в "Офіційній газеті" Боснії та Герцеговини 23/01, 19.09.2001

Преамбула

Відповідно до Статті II 1, Статті IV I, 2 та 4a, а також Статті V 1.a Конституції Боснії та Герцеговини та Статті V Додатку 3 (Угода про вибори) Генеральної Рамкової Угоди про мир у Боснії та Герцеговині з метою сприяння проведенню вільних, справедливих та демократичних виборів та забезпечення досягнення демократичних цілей Парламентська Асамблея Боснії та Герцеговини прийняла на сесії Палати Представників, що відбулася 21 серпня 2001 року, Виборчий Закон Боснії Та Герцеговини.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1.1.

Цей закон повинен регламентувати процедуру виборів членів та делегатів Парламентської Асамблеї Боснії та Герцеговини та членів служби президента Боснії та Герцеговини та встановлювати принципи, якими повинні керуватися під час виборів органи влади усіх рівнів у Боснії та Герцеговині.

Стаття 1.2.

Витрати на проведення виборів повинні забезпечуватися бюджетом установ Боснії та Герцеговини, Сербською Республікою, Районом Брчко, кантонами, містами та муніципалітетами, залежно від рівня, на якому проводяться ці вибори.

Стаття 1.3.

Вибори членів усіх органів влади повинні здійснюватися на основі загальних та рівних виборчих прав прямим та таємним голосуванням, якщо тільки законодавством не передбачається інше.

Стаття 1.4.

Кожний громадянин Боснії та Герцеговини, віком від вісімнадцяти років (18), має право голосувати та бути обраним (у подальшому, право голосу), відповідно до законодавства.

Щоб реалізувати своє право голосу, громадянин має зареєструватися як виборець, відповідно до законодавства.

Особа має бути зареєстрована у Центральному Реєстрі Виборців тільки у одному муніципалітеті.

Стаття 1.5.

Усі громадяни Боснії та Герцеговини, що мають право голосу, повинні мати право на реєстрацію та на особисте голосування у муніципалітеті за місцем їх постійного проживання.

Громадянин Боснії та Герцеговини, що тимчасово проживає закордоном і має право голосу, повинен мати право на реєстрацію та особисте голосування по пошті у муніципалітеті, де він постійно проживав до свого від'їзду закордон, за умови, що він чи вона зареєстровані як постійні резиденти цього муніципалітету на момент подачі заяви про реєстрацію. Факт підтвердження проживання повинен доводитися Заявником. Якщо до заяви не додається цей доказ, така заява відхиляється.

Громадянин Боснії та Герцеговини, який має подвійне громадянство відповідно до Статті 1(7)(г) Конституції, повинен мати право на реєстрацію та голосування тільки у тому випадку, коли Боснія та Герцеговина є країною його чи її постійного проживання.

Стаття 1.6.

Жодна особа, що отримала вирок згідно з рішенням Міжнародного трибуналу з колишньої Югославії, та жодна особа, якій пред'явлено звинувачення Трибуналом та якій не вдалося згідно з порядком з'явитися перед Трибуналом, не може зареєструватися як виборець або як кандидат (кандидат в цілях цього Закону відноситься до осіб жіночого та чоловічого роду) або отримати будь-яку посаду, виборчу або за призначенням або будь-яку іншу громадську посаду на території Боснії та Герцеговини.

Доки будь-яка політична партія або коаліція тримає таку особу на посаді або за призначенням у політичній партії, як вказано у попередньому параграфі, така партія або коаліція розглядатиметься як така, що не може приймати участь у виборах.

Стаття 1.7.
Жодна людина, що отримала вирок, накладений на неї Судом Боснії та Герцеговини, Судом Сербської Республіки або Судом Федерації Боснії та Герцеговини та Судом Району Брчко або якій не вдалося згідно з порядком з'явитися перед Судом Боснії та Герцеговини, Судом Сербської Республіки або Судом Федерації Боснії та Герцеговини та Судом Району Брчко за серйозні порушення гуманітарного права, та Міжнародний Карний Суд із колишньої Югославії переглянув справу до арешту та знайшов, що вона відповідає міжнародним правовим стандартам, не може реєструватися як виборець або як кандидат або отримати будь-яку посаду, виборчу або за призначенням або будь-яку іншу громадську посаду на території Боснії та Герцеговини.

Стаття 1.8.
Судді звичайних та конституційних судів, прокурори та їх заступники, адвокати та їх заступники, що займають громадські посади, Омбудсмени та їх заступники, члени Судів з прав людини (Палати/Ради, члени поліцейських та збройних сил, включаючи, але, не обмежуючись Фінансовою Поліцією, судовою поліцією, Службою державного кордону та членами внутрішньої служби безпеки та розвідувальних служб, дипломатичних та консульських представництв Боснії та Герцеговини закордоном, можуть виступати як кандидати на громадську виборчу посаду, якщо тільки вони відмовилися від своїх посад.

Забороняється одночасно обіймати більше, ніж дві громадські посади, які отримують у результаті прямих чи непрямих виборів.

Забороняється також займати одночасно громадську посаду, яку отримують у результаті прямих чи непрямих виборів, та посаду у виконавчому органі влади. Забороняється займати більше, ніж одну посаду у виконавчому органі влади.

Не можна одночасно займати громадську виборчу посаду у Боснії та Герцеговині та громадську виборчу посаду або посаду, отриману за політичним призначенням, в іншій країні. Особа, що займає будь-яку виборчу посаду або таку, яку отримують за політичним призначенням в іншій країні, зобов'язана залишити протягом 48 (сорока восьми) годин після перевірки його чи її мандата у Боснії та Герцеговині одну з двох посад, яку вона обіймає. Особа, що обіймає будь-яку громадську виборчу посаду у Боснії та Герцеговині та обирається або отримує посаду у іншій країні за політичним призначенням, зобов'язана залишити свій мандат у Боснії та Герцеговині протягом 48 (сорока восьми) годин після обрання чи призначення в іншій країні.

В цілях цієї Статті до виконавчого органу відноситься: служба Президента Боснії та Герцеговини, Рада Міністрів Боснії та Герцеговини, Президент та Віце-Президент Сербської Республіки, уряд Федерації Боснії та Герцеговини, включаючи Прем'єр-Міністра, уряд Сербської Республіки, а також Прем'єр-Міністр уряду Району Брчко, Президент Кантону, його уряд, мер міста, заступник мера міста, уряд міста, мер муніципалітету, заступник мера муніципалітету, Кабінет мера та інші виконавчі органи, визначені законодавством.

Стаття 1.9.
Мандат належить тому, кого обрали на цю посаду, а не політичній партії, коаліції чи групі незалежних кандидатів, що висунули його чи її до списку кандидатів. Дію мандата не можна зупинити, за винятком тих випадків, коли це передбачено законодавством.

Стаття 1.10.
Повноваження обраного члена органа влади на усіх рівнях повинні припинятися до завершення терміну дії мандата, за яким він чи вона обрана, якщо:

1) він чи вона залишили посаду;
2) він чи вона померли;
3) згідно з діючим судовим рішенням він чи вона засуджені до тюремного ув'язнення терміном на шість (6) місяців або довше;
4) згідно з діючим судовим рішенням він чи вона позбавлені можливості займатися підприємницькою діяльністю (визнані розумово непридатними);
5) він чи вона обрані чи призначені на посаду, що несумісна з посадою обраного члена певного органу, що передбачається законодавством;
6) на період не менше двох (2) років він чи вона не мають права на реєстрацію свого голосу у виборчому окрузі, від якого він чи вона обрані; або
7) згідно з ціллю, передбаченою законодавством, він чи вона втрачають право бути обраними.

Мандат члена, обраного до органу влади усіх рівнів, повинен закінчуватися в той день, коли з'являються причини, що за законом вимагають припинення дії мандата. Компетентний орган повинен не пізніше ніж через три (3) дні після того, як з'явилася чи стала відомою причина для припинення мандата підтвердити закінчення дії мандата. Якщо член залишає свою посаду, ця відставка повинна відбуватися згідно з формою,

визначеною Виборчою Комісією Боснії та Герцеговини.

Стаття 1.11.
Кандидати від усіх політичних партій, коаліцій, групи незалежних кандидатів, а також, незалежні кандидати та інші учасники виборчого процесу повинні мати повну свободу дій під час виборчої кампанії на усій території Боснії та Герцеговини. Компетентні органи влади повинні забезпечити, щоб жодні перешкоди не порушували свободу пересування кандидатів, тих, хто їх підтримує, та виборців під час усього виборчого процесу.

Жодний з них не може бути заарештований або затриманий протягом періоду, що починається за шістдесят днів до дати виборів та закінчується у день виборів, у цілях слідства або судового переслідування за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права окрім випадків, якщо: (1) особу було звинувачено Міжнародним карним трибуналом із колишньої Югославії; або (2) особа порушила наказ з'явитися перед судом Боснії та Герцеговини, судом Сербської республіки, Судом Федеративної республіки Боснії та Герцеговини та судом району Брчко за серйозні порушення гуманітарного права, якщо міжнародний карний трибунал з колишньої Югославії переглянув справу до арешту, та знайшов її такою, що відповідає міжнародним правовим нормам.

Стаття 1.12.
Компетентні органи усіх рівнів влади не повинні дискримінувати особу через її належність до політичної партії чи коаліції, або через те, що він/вона підтримують незалежного кандидата чи групу незалежних кандидатів.

Стаття 1.13.
Подання про отримання сертифіката для участі у виборах повинно містити заяву, підписану президентом політичної партії, коаліції чи незалежним кандидатом (кандидатами), що підтверджує, що ця політична партія, коаліція, незалежний кандидат(и) будуть виконувати умови Генеральної рамкової угоди про мир у Боснії та Герцеговині.

Стаття 1.14.
Вибори на всіх рівнях влади повинні відбуватися у першу суботу жовтня, окрім випадків, коли на цю дату припадають релігійні свята будь-якого з народів Боснії та Герцеговини. Будь-які вибори, що не можуть відбутися у першу суботу жовтня через збіг із релігійним святом, повинні призначатися виборчою комісією Боснії та Герцеговини на найближчу наступну суботу жовтня, яка не збігається з релігійними святами.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна повідомити усі компетентні органи влади усіх рівнів про проведення виборів, щонайменше за сто сімдесят (170) днів до дати виборів, якщо інше не передбачається Розділом 13 цього закону.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна опублікувати дату проведення виборів для усіх рівнів влади в "Офіційній газеті Боснії та Герцеговини", офіційних газетах організацій, "Офіційній газеті району Брчко" та у засобах масової інформації.

РОЗДІЛ 2. КОМПЕТЕНТНІ ОРГАНИ ВЛАДИ, ЩО ВІДПОВІДАЮТЬ ЗА ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ

Стаття 2.1.
Виборчі комісії та комітети виборчих дільниць являються компетентними органами влади, що несуть відповідальність за проведення виборів.

Виборчі комісії та комітети виборчих дільниць повинні бути незалежними та неупередженими у своїй роботі. Жоден член виборчих комісій та комітетів виборчих дільниць не повинен брати участі у вирішенні справи, у якій сам такий член або його близькі родичі мають особисту зацікавленість або фінансовий зиск, або інші інтереси, що можуть викликати сумніви щодо спроможності цього члена діяти неупереджено. Поняття "близького родича " визначається у статті 14.7 цього закону.

Усі органи влади усіх рівнів, посадові особи Боснії та Герцеговини, посольств та консульських відділів Боснії та Герцеговини зобов'язані допомагати компетентним органам влади, що відповідають за проведення виборів.

Стаття 2.2.
Члени виборчих комісій та комітетів виборчих дільниць повинні мати право бути обраними.

Члени виборчих комісій та комітетів виборчих дільниць повинні мати відповідну кваліфікацію та досвід в адмініструванні виборів.

Виборча Комісія Боснії та Герцеговини повинна визначити необхідний рівень кваліфікації членів виборчих комісій та комітетів, про які йдеться у попередньому параграфі.

Стаття 2.3.
Жодна особа не може бути призначена членом виборчої комісії або виборчої дільниці, якщо вона/він:

1) не має права бути висунутою кандидатом згідно зі статтями 1.6 та 1.7 цього закону;
2) є членом вищого виконавчого політичного органу політичної партії або коаліції: президент, заступник президента, генеральний секретар, секретар або члени виконавчого або центрального комітету;
3) має мандат або є членом виборчого органу влади, за винятком того, що передбачає Стаття 2.12 цього закону;
4) висунутий кандидатом на виборах різних рівнів влади; або
5) мав штрафні санкції за серйозні порушення виборчого закону або положень, чи є людиною, що була визнана особисто відповідальною за порушення протягом попередніх чотирьох років (4), починаючи з того дня, коли рішення стало остаточним. Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна вирішити, чи суворість порушення та особистої відповідальності цієї особи, як передбачено параграфом 5 цієї статті, забороняє цій особі бути членом виборчої комісії або комітету виборчої дільниці.

Стаття 2.4.
За винятком положень, передбачених Статтею 2.12 цього закону, члени виборчої комісії повинні призначатися на період п'яти (5) років та вони можуть призначатися в тій самій виборчій комісії тільки протягом двох (2) термінів поспіль, якщо тільки цей закон не передбачає інше. Члени комітету виборчої дільниці повинні призначатися для кожних виборів окремо.

Стаття 2.5.
За винятком випадків, що регулюються Статтею 18.1 цього закону, виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна складатися із семи (7) членів: двох (2) хорватів, двох (2) боснійців, двох (2) сербів та ще одного (1) іншого представника. Кандидати до виборчої комісії Боснії та Герцеговини повинні бути одночасно висунутими до членів комісії з призначення суддів Суду Боснії та Герцеговини та членів виборчої комісії Боснії та Герцеговини (під спільною назвою Комісія з відбору та висунення кандидатів). Кандидати до виборчої комісії Боснії та Герцеговини повинні бути експертами з правових питань із досвідом в адмініструванні виборів та/або експертами з питань виборів.

Комісія з відбору та висунення кандидатів повинна у повному складі відповідати вимогам щодо прийняття рішень, що стосуються питань призначення кандидатів та регулюються цим законом. Згідно з положеннями даного закону процедури оголошення та висування кандидатів повинні регулюватися Процедурними правилами, встановленими Виборчою комісією Боснії та Герцеговини. Рішення про призначення кандидатів до виборчої комісії Боснії та Герцеговини повинні прийматися двома третинами (2/3) голосів.

Згідно з процедурами, Палата представників Парламентської асамблеї Боснії та Герцеговини повинна обирати членів Виборчої комісії Боснії та Герцеговини зі списку кандидатів. У разі, якщо такий список не був поданий на розгляд Палатою представників за тридцять днів до закінчення терміну дії мандатів членів Виборчої комісії Боснії та Герцеговини, Палата представників Боснії та Герцеговини повинна призначити кандидатів та обрати з них членів Виборчої комісії Боснії та Герцеговини.

Якщо будь-який член Виборчої комісії Боснії та Герцеговини не виконує своїх обов'язків, як це встановлено у Статті 2.15 цього Закону, Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна повідомити про це Палату представників. У цьому випадку Палата представників Боснії та Герцеговини повинна призначити нового члена з числа представників того ж народу, у тому числі й інших народів, що і попередній член. Новий член повинен бути призначений зі списку кандидатів, висунутих Комісією Боснії та Герцеговини з відбору та висування кандидатів.

Стаття 2.6.
Президент Виборчої комісії Боснії та Герцеговини повинен обиратися з числа членів Комісії. Один хорват, один боснієць, один серб та один представник інших народів із числа членів Виборчої комісії Боснії та Герцеговини повинен обіймати посаду президента протягом п'яти (5) років, змінюючи один одного через кожні п'ятнадцять (15) місяців.

Стаття 2.7.
Виборча Комісія Боснії та Герцеговини повинна встановити регламент, що регулював би її діяльність, у тому числі і вибори президента Комісії.

Стаття 2.8.
Члени Виборчої комісії Боснії та Герцеговини повинні мати імунітет та не повинні нести відповідальність за ци-

вільними чи кримінальними справами під час роботи Виборчої комісії Боснії та Герцеговини. Палата представників Парламентської асамблеї Боснії та Герцеговини має право позбавити імунітету члена Виборчої комісії Боснії та Герцеговини після отримання відповідної рекомендації про позбавлення імунітету від Виборчої комісії Боснії та Герцеговини.

Стаття 2.9.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини є незалежним органом, що звітує виключно перед Парламентською асамблеєю Боснії та Герцеговини.

Комісія повинна:

1) координувати, здійснювати нагляд та регулювати законну діяльність усіх виборчих комісій та виборчих дільниць відповідно до цього Закону;
2) видавати адміністративні Правила застосування цього Закону;
3) пропонувати бюджет для виборчої Комісії Боснії та Герцеговини та Секретаріату та звітувати про витрати;
4) нести відповідальність за створення, точність та ведення Центрального реєстру виборців для території Боснії та Герцеговини;
5) засвідчувати участь політичних партій, коаліцій, груп незалежних кандидатів та окремих незалежних кандидатів на усіх рівнях виборів у Боснії та Герцеговині;
6) контролювати та засвідчувати списки кандидатів для усіх рівнів виборів у Боснії та Герцеговині;
7) відповідати за вчасне друкування, розповсюдження та безпеку голосування та бюлетенів для усіх рівнів виборів у Боснії та Герцеговині;
8) визначити зміст та форму голосування для усіх рівнів виборів у Боснії та Герцеговині;
9) контролювати, засвідчувати та публікувати результати виборів для усіх рівнів виборів у Боснії та Герцеговині;
10) видавати сертифікати особам, що отримали мандати;
11) повідомляти виборчу комісію або комітет виборчої дільниці, про невідповідність або порушення положень цього закону та наказувати компетентним органам вжити необхідних заходів.
12) публікувати процедурні правила, положення та результати виборів, інформацію про виборців та будь-яку іншу інформацію, необхідну для втілення у життя цього закону та усіх виборчих законів в офіційних газетах та засобах масової інформації як у самій Боснії та Герцеговині, так і за їх межами, залежно від ситуації;
13) здійснювати усю виборчу діяльність для виборів членів служби президента Боснії та Герцеговини та членів Палати представників Парламентської Асамблеї Боснії та Герцеговини;
14) переглядати термін дії мандата посадової особи, обраної до компетентного органу влади на усіх рівнях для того, щоб завершення дії мандата обраної посадової особи здійснювалося відповідно до закону, а у випадку, коли посадова особа йде у відставку, щоб це було за його чи її власною ініціативою;
15) звітувати щорічно перед Парламентською Асамблеєю Боснії та Герцеговини про стан виборчої адміністрації у Боснії та Герцеговині, втілення у життя цього закону та будь-які запропоновані зміни та доповнення до цього закону; та
16) виконувати усі інші обов'язки, передбачені законом.

Стаття 2.10.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини може проводити щорічні вибори у виборчій адміністративній одиниці або в окремій виборчій дільниці, якщо встановлено, що мали місце помилки під час голосування або під час підрахунку голосів, що може вплинути на результати виборів.

Стаття 2.11.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна створити Секретаріат для виконання професійних, адміністративних та робочих функцій. Виборча комісія Секретаріату Боснії та Герцеговини також повинна виконувати професійні, адміністративні та робочі обов'язки для Ради з виборчих скарг та апеляцій, а також для апеляційної Ради. Секретаріат виборчої комісії Боснії та Герцеговини повинен мати генерального секретаря, що призначається Виборчою комісією Боснії та Герцеговини.

Стаття 2.12.

Муніципальна виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна нараховувати від трьох (3) до п'яти (5) членів.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна визначити кількість членів муніципальної виборчої комісії відповідно до кількості зареєстрованих виборців та розміру муніципалітету.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини може використовувати інші критерії для визначення кількості членів муніципальної виборчої комісії.

Членом муніципальної виборчої комісії може бути: президент звичайного суду, секретар муніципальної ради/муніципальної асамблеї, особи, що працюють у муніципальній адміністрації, та інші особи, якщо вони відповідають умовам, встановленим Статтею 2.2 цього закону, і якщо Стаття 2.3 цього закону не перешкоджає їхньому членству.

Члени муніципальної виборчої комісії повинні призначатися муніципальною радою/муніципальною асамблеєю та підлягають затвердженню Виборчою комісією Боснії та Герцеговини.

З числа членів муніципальної виборчої комісії, що згадуються в попередньому параграфі, муніципальна рада/асамблея повинна призначати президента, що затверджується виборчою комісією Боснії та Герцеговини.

Стаття 2.13.

Муніципальна виборча комісія повинна:

1) забезпечити, щоб усі списки кандидатів до муніципальної ради/муніципальної асамблеї оформлялися відповідно до закону та направлялися до Виборчої комісії Боснії та Герцеговини для затвердження;
2) здійснювати моніторинг за роботою компетентних муніципальних органів при адмініструванні виборів, включаючи процес реєстрації виборців;
3) визначати виборчі дільниці на території муніципалітету для голосування на виборах до органів усіх рівнів влади у Боснії та Герцеговині;
4) призначати та навчати членів комітетів виборних дільниць;
5) абезпечити безпеку та доставку до комітетів виборних дільниць всіх необхідних матеріалів для голосування на виборах до органів усіх рівнів влади у Боснії та Герцеговині;
6) згідно з директивою Виборчої комісії Боснії та Герцеговини повідомити виборців про інформацію, що є необхідною для адміністрування виборів;
7) нести відповідальність за технічні заходи на виборчій дільниці та за будь-яку іншу технічну підготовку для виборів;
8) нести відповідальність за належне проведення підрахунку голосів на виборчих дільницях та у муніципальних центрах підрахунку;
9) зібрати результати виборів з усіх виборчих дільниць у муніципалітеті, окремо для кожного органу, до якого проводилися вибори, та направити результати у виборчу комісію Боснії та Герцеговини; та
10) виконувати усі обов'язки згідно з законом та положеннями Виборчої комісії Боснії та Герцеговини.

Стаття 2.14.

Склад виборчої комісії або комітету виборчої дільниці повинен бути багатоетнічним та відображати етнічний склад населення, включаючи інші народності, спираючись на останній перепис населення у виборчій адміністративній одиниці, для якого ця комісія формується.

Якщо виборча комісія або комітет виборчої дільниці складається без врахування попереднього параграфа, Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна анулювати призначення членів та повідомити про це орган, що здійснив ці призначення, який повинен протягом семи (7) днів після рішення Виборчої комісії Боснії та Герцеговини здійснити нове призначення органу відповідно до критеріїв, встановлених у попередньому параграфі.

Якщо виборча комісія або комітет виборчої дільниці знову не сформовано належним чином, Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна призначити членів виборчої комісії або комітету виборчої дільниці згідно з параграфом 1 цієї статті.

Стаття 2.15.

У випадку, коли член виборчої комісії або комітету виборчої дільниці йде у відставку, вмирає, втрачає дієздатність, якщо його звільняють із комісії, або коли він не може бути членом виборчої комісії або комітету виборчої дільниці, як передбачено Статтею 2.3 цього закону, необхідно призначити нового члена органу у той самий спосіб, у який було призначено попереднього члена. Термін його призначення закінчуватиметься тоді, коли мав би закінчитися термін призначення попереднього члена.

Стаття 2.16.

Якщо член виборчої комісії протягом довгого часу був відсутній без поважної причини, якщо він заважає роботі комісії або порушує закони чи положення, виборча комісія може рекомендувати органу, що здійснює призначення, звільнити від обов'язків цього члена двома третинами (2/3) голосів від загальної кількості членів виборчої комісії. В цілях цієї статті Виборча комісія Боснії та Герцеговини є органом, що здійснює призначення для муніципальних виборчих комісій.

Стаття 2.17.
За винятком тих випадків, коли це передбачається положеннями Виборчої комісії Боснії та Герцеговини, усі засідання виборчих комісій мають бути публічними. Виборчі комісії повинні забезпечити, щоб громадськість була поінформована про ці засідання вчасно.

Стаття 2.18.
Виборчі комісії та комітети виборчих дільниць, за винятком Виборчої комісії Боснії та Герцеговини, повинні приймати рішення простою більшістю голосів від загальної кількості членів, якщо тільки цим законом не передбачається інше.

Якщо тільки цей закон не передбачає інше, Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна прийняти рішення двома третинами (2/3) голосів від загальної кількості членів. Якщо рішення не може бути досягнуто двома третинами (2/3) голосів від загальної кількості членів на першому засіданні, тоді на другому засіданні рішення приймається голосами простої більшості членів.

Стаття 2.19.
Комітет виборчої дільниці повинен складатися із президента та двох (2) або (4) членів. Президент та члени комітету виборчої дільниці повинні мати заступників. Призначення членів комітету виборчої дільниці та їх заступників повинно здійснюватися муніципальною виборчою комісією не пізніше ніж за п'ятнадцять (15) днів до дати виборів. Якщо виборча комісія не призначає членів комітету виборчої дільниці та їх заступників відповідно до цієї статті, тоді Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна призначити членів комітету виборчої дільниці та їх заступників.

Президент повинен керувати та бути відповідальним за законність роботи комітету виборчої дільниці.

Стаття 2.20.
Комітет виборчої дільниці повинен безпосередньо керувати роботою виборчої дільниці, забезпечувати регулярність та таємність голосування та реєструвати результати виборів.

Президент комітету виборчої дільниці повинен забезпечити, щоб виборчий процес на виборчій дільниці відбувався без перешкод відповідно до Розділу 5 та 7 цього закону.

Стаття 2.21.
Виборчі комісії організацій повинні створюватися за допомогою закону про організацію, згідно з цим законом.

Їх повноваження повинні визначатися Виборчою комісією Боснії та Герцеговини відповідно до цього закону.

Спосіб виборів та склад усіх інших виборчих комісій повинен визначатися законом про організацію та у відповідності з положеннями цього закону.

РОЗДІЛ 3. РЕЄСТР ВИБОРЦІВ

Стаття 3.1.
Громадянин Боснії та Герцеговини віком від вісімнадцяти (18) років реалізує своє право голосу, що базується на його чи її реєстрації у центральному реєстрі виборців. Кожна особа повинна звернутися з проханням про реєстрацією особисто. Жодна особа не може звернутися з проханням про реєстрацію від імені іншої особи.

Центральний реєстр виборців не повинен містити прізвище особи, яку рішенням компетентного органу влади позбавлено можливості займатися підприємницькою діяльністю.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна вести та управляти Центральним реєстром виборців на усій території Боснії та Герцеговини.

Центральний реєстр виборців повинен містити прізвища та інформацію про усіх громадян Боснії та Герцеговини, що мають право голосу та зареєструвалися для голосування. Починаючи з дати, зазначеної у Центральному реєстрі виборців, повинен створюватися муніципальний реєстр виборців для кожного муніципалітету, що містить прізвища та інформацію про виборців, які зареєструвалися для голосування в цьому муніципалітеті особисто або за відкріпним талоном.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини може визначати реєстри виборців для інших виборчих адміністративних одиниць, в яких проводяться спеціальні вибори, що базуються на даних центрального реєстру виборців.

Компетентний муніципальний орган повинен відповідати за належну реєстрацію виборців, що проживають у межах території цього муніципалітету, точність та законність даних, що надаються для доповнень, змін та викреслювання з Центрального реєстру виборців.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна відповідати за реєстрацію виборців, що проживають за межами території Боснії та Герцеговини, та точність і законність даних, що надаються для доповнень, змін та викреслювання з Центрального реєстру виборців.

Центральний виборчий реєстр та муніципальні реєстри виборців повинні бути публічними документами.

Стаття 3.2.
У кожному муніципалітеті компетентний муніципальний орган у координації з муніципальною виборчою комісією повинні створити один чи більше реєстраційних офісів у громадських будинках або у інших місцях, призначених для цієї мети, та повинні вжити заходів та навчати відповідний персонал або інших осіб реєстрації виборців; вони повинні мати повноваження на проведення реєстрації під час виборів.

Приміщення, у яких відбувається підготовка та зберігання основних списків, повинні використовуватися під реєстраційні офіси, так само, як і інші приміщення, що доступні широкому загалу. Реєстраційний офіс не повинен розміщуватися у місцях релігійних поклонінь або у будь-якому будинку, що належить, чи в якому знаходяться офіси політичних партій, у будинках, де знаходилися місця для катування або мали місце випадки жорстокого поводження з людьми, а також у місцях, де продаються або вживаються алкогольні напої.

Усі реєстратори виборців повинні здійснювати процес реєстрації згідно з положеннями даного Закону та у порядку, передбаченому Положеннями Виборчої комісії Боснії та Герцеговини.

Особа, що має право голосу згідно з цим Законом, повинна бути проінструктована щодо здійснення свого виборчого права та може зареєструватися для голосування, обновити свою реєстраційну інформацію або звернутися у Центр реєстрації виборців із проханням про відкріплення та приписки до нового муніципального реєстраційного офісу.

Стаття 3.3.
У цілях даного Закону місцем постійного проживання будемо вважати місце проживання громадянина згідно з даними останнього всенародного перепису населення, або муніципалітет, у якому громадянина зареєстровано як постійного мешканця у відповідності до Закону.

Стаття 3.4.
Громадянин Боснії та Герцеговини, що має право голосу, повинен зареєструватися у муніципалітеті, в якому знаходиться його постійне місце проживання, якщо інше не дозволено цим Законом.

Громадянин Боснії та Герцеговини, що згідно з цим законом має право голосу та тимчасово перебуває за кордоном, повинен зареєструватися у муніципалітеті, в якому знаходиться його постійне місце проживання, безпосередньо перед відбуттям закордон, за умови, якщо він/вона були зареєстровані як постійні мешканці у цьому муніципалітеті на момент їхньої заяви про реєстрацію.

Стаття 3.5.
Дані, що заносяться до центрального реєстру виборців-громадян Боснії та Герцеговини, що мають право голосу, повинні містити наступну інформацію: ім'я та прізвище, дату народження, національний ідентифікаційний номер, назву муніципалітету та населеного пункту, де особа має постійне чи тимчасове місце проживання, назву муніципалітету, у якому особа зареєстрована як виборець, та серійний номер, під яким його/її було зареєстровано як виборця.

Стаття 3.6.
Заява про реєстрацію виборчого права вперше, або заява про зміни у персональних даних про виборця, про які йдеться у Статтях 1.5 та 3.4 цього Закону, повинні подаватися особисто заявником.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна регулювати методи та процедури, завдяки яким компетентними органами Боснії та Герцеговини повинна забезпечуватися точність даних у офіційних записах, та здійснюватися перевірка документів, поданих особами, що бажають бути внесеними до Центрального реєстру виборців, та повинна вжити відповідних заходів щодо доповнень, виправлень чи викреслювань даних із Центрального реєстру виборців на основі свого власного рішення чи рішення Ради з розгляду скарг та апеляцій щодо виборів, або якщо у будь-який момент Виборча комісія Боснії та Герцеговини визначить, що існує причина, яка викликає сумнів у достовірності чи точності інформації або документації, представлених у заяві про реєстрацію, або у випадку необхідності забезпечити цілісність Центрального реєстру виборців відповідно до цього Закону.

Стаття 3.7.
Жоден громадянин Боснії та Герцеговини не повинен бути позбавлений жодного зі своїх прав чи пільг через те, що він зареєструвався як виборець, або через те, що він зареєструвався у муніципалітеті не за місцем його/її теперішнього проживання.

Від жодної особи не повинно вимагатися представлення будь-якого документа, виданого на його/її ім'я компетентним муніципальним органом щодо реєстрації чи голосування, у будь-яких цілях, за винятком, якщо це необхідно у цілях реєстрації виборця, підтвердження реєстрації або голосування.

Стаття 3.8.
Компетентні муніципальні органи, що відповідають за ведення основних списків, повинні забезпечити відповідні муніципальні органи інформацією про померлих віком від вісімнадцяти (18) років, хто мешкав у муніципалітеті.

Компетентні муніципальні органи, що відповідають за ведення основних списків, повинні після звірки даних про дати народження та переліку осіб, що на даний момент проживають у муніципалітеті, забезпечити відповідні муніципальні органи інформацією про осіб, яким виповнилося вісімнадцять (18) років. Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна регламентувати методи та процедури щодо інформування осіб, яким виповнилося вісімнадцять (18) років, про процедуру реєстрації виборців.

Органи поліції, що відповідають за реєстрацію усіх мешканців муніципалітету, повинні забезпечити відповідні муніципальні органи інформацією про усіх, кому виповнилося вісімнадцять (18) років, та хто зареєстрував своє місце проживання на території цього муніципалітету, а також інформацією про осіб, хто скасував свою прописку в цьому муніципалітеті.

Компетентні судові органи повинні повідомити відповідні муніципальні органи про усі дійсні рішення суду, згідно з якими ту чи іншу особу було позбавлено права займатися підприємницькою діяльністю.

Стаття 3.9.
Військовослужбовці, що згідно з даним Законом мають право голосу, повинні зареєструватися для голосування, оновлювати свою реєстраційну інформацію, подавати заяву про відкріплення від муніципалітету, у якому вони повинні голосувати, до компетентного муніципального органу. Військовослужбовці, що зареєстрували своє право голосу згідно з даним Законом, можуть голосувати за допомогою відкріпного талона на дільниці, де базується їх частина.

Військовослужбовці можуть подати заяву про отримання відкріпного талона на відкріпній виборчій дільниці у муніципалітеті, куди його/її планують занести до списків або перевести у період між датою реєстрації та днем голосування, якщо він чи вона надає документальне підтвердження того, що його чи її заплановано занести до інших списків або перевести у день реєстрації.

Якщо військовослужбовець надає документальне підтвердження на дату реєстрації запланованої мобілізації у період між датою реєстрації та першим виборчим днем, він чи вона можуть звернутися з проханням надати йому чи їй виборчий бюлетень на виборчій дільниці, де він чи вона мають прикріплення, для голосування у муніципалітеті, в якому він чи вона мають намір віддати свій виборчий бюлетень.

Стаття 3.10.
Особа, яку не було занесено у Центральний реєстр виборців або, яка вважає, що інформація про неї/нього невірна, може подати скаргу у муніципальну виборчу комісію з вимогою включити його/її до Центрального реєстру виборців або виправити інформацію згідно з Розділом шість (6) даного Закону.

Кожен громадянин повинен мати право перевірити Центральний реєстр виборців та подати скаргу про недостовірні та неточні записи у Центральному реєстрі виборців згідно з положеннями Розділу 6 цього закону.

Стаття 3.11.
Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна встановити у своїх Положеннях метод та процедуру занесення виборців до Центрального реєстру виборців, які:

1) звернулися з проханням про реєстрацію вперше, але чиїх прізвищ немає у самому останньому списку перепису населення;
2) проживають та надають заяву про реєстрацію за межами території Боснії та Герцеговини, включаючи процедури для їх реєстрації за допомогою пошти;
3) не можуть вийти з дому через старість, хворобу чи інвалідність;
4) ув'язнені або такі, хто відбуває покарання у місця позбавлення волі і має право голосу;
5) є громадянами, яким менше вісімнадцяти (18) років, але більше того віку, що визначений виборчою

комісією Боснії та Герцеговини, що дозволяє їм реєструватися, але не бути занесеними до списків виборців, що мають право бути обраними, на день виборів. Статті, що стосуються громадян, віком від вісімнадцяти (18) років, у цьому законі можуть застосовуватися до тих, хто досяг віку реєстрації, за винятком статей, що стосуються права голосу, та

6) є громадянами Боснії та Герцеговини та досягнуть вісімнадцяти (18) років після закінчення реєстрації виборців, але до дати виборів.

Стаття 3.12

Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна встановити у своїх Положеннях зміст, спосіб ведення, виправлення, доповнення, закриття, копіювання та показ Центрального реєстру виборців та, зокрема, спосіб, у який повинні здійснюватися доповнення, поправки та викреслювання, що базуються на інформації, яка забезпечується компетентними муніципальними органами, що відповідають за реєстрацію виборців згідно Статті 3.1, параграф шість (6) цього закону.

Що стосується Положень, встановлених згідно попереднього параграфу, Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна регулювати метод занесення виборців до Центрального реєстру виборців у тих випадках, коли документація із головних файлів знищена, ушкоджена або видалена з муніципалітетів.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна встановити метод та процедуру перевірки точності даних в основних файлах, що зберігаються компетентними муніципальними органами, та документів, що надаються особами, які звертаються з проханням про занесення у центральний реєстр виборців, повинна визначити підтвердження доказів, необхідних для того, щоб встановити постійне або теперішнє місце проживання особи та кінцеву дату, на яку виборець має зареєструватися для того, щоб голосувати у спеціальній виборчій кампанії та повинна призначити спосіб інформування осіб, які досягли вісімнадцяти (18) років після процедури реєстрації виборців.

Стаття 3.13.

Для того щоб мати право голосувати під час виборів, що наближаються, громадянин Боснії та Герцеговини, що має право голосу згідно з цим законом і являється біженцем або тимчасово мешкає за кордоном, може зареєструватися для голосування поштою, за умови, що він чи вона заповнили та надали заяву до Виборчої комісії Боснії та Герцеговини. Ця заява повинна бути отриманою до кінцевої дати, встановленої Виборчою комісією Боснії та Герцеговини. Ця заява та відповідні інструкції повинні розроблятися Виборчою комісією Боснії та Герцеговини. Заповнена заява повинна супроводжуватися доказом особи заявника, що передбачається цим законом, і повинна підписуватися заявником.

Громадянин Боснії та Герцеговини, який раніше реєструвався поштою, повинен підтверджувати свою реєстрацію на кожних виборах через надання підтвердження до Виборчої комісії Боснії та Герцеговини. Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна регулювати зміст форми та спосіб розповсюдження.

Громадянин Боснії та Герцеговини, що зареєструвався для голосування поштою і який повертається до Боснії та Герцеговини, повинен звернутися із проханням про обновлення його реєстраційного запису у компетентному муніципальному органі в межах муніципалітету, до якого повернулася ця особа. Якщо ця особа повернулася до Боснії та Герцеговини до кінцевої дати, на яку ця особа має зареєструватися, щоб голосувати у наступних виборах, він чи вона мають бути приписані до відповідної виборчої дільниці та додатково занесені у Центральний реєстр виборців цієї виборчої дільниці. Якщо ця особа повернулася до Боснії та Герцеговини після кінцевої дати, на яку він чи вона мають бути зареєстровані для голосування у наступних виборах, цій особі повинні дозволити голосувати запропонованим виборчим бюлетенем, чи у виборчій дільниці в межах муніципалітету, де він чи вона зареєстровані для голосування, чи у будь-якій іншій виборчій дільниці, спеціально призначеній для цієї цілі.

РОЗДІЛ 4. СЕРТИФІКАЦІЯ ТА ВИСУНЕННЯ КАНДИДАТІВ ДЛЯ ВИБОРІВ

Стаття 4.1.

Щоб зареєструвати свою кандидатуру для виборів до будь-яких органів влади будь-якого рівня у Боснії та Герцеговині, незалежний кандидат або кандидат від політичної партії, або група незалежних кандидатів чи список кандидатів від коаліції повинні засвідчити свою здатність бути обраними у Виборчій Комісії Боснії та Герцеговини.

Стаття 4.2.

Щоб зареєструвати свою кандидатуру для виборів до будь-яких органів влади будь-якого рівня у Боснії та Герцеговині, незалежний кандидат або кандидат від політичної партії, або група незалежних кандидатів чи

список кандидатів від коаліції повинні відповідати наступним вимогам:

1) кандидат повинен бути зареєстрований для участі у виборах у муніципалітеті, в межах якого знаходиться виборча адміністративна одиниця, в якому він/вона балотуються; та
2) кандидат може виставляти свою кандидатуру лише в одній виборчій адміністративній одиниці до органу влади будь-якого рівня та може виступати лише від політичної партії, коаліції, або списку незалежних кандидатів.

У цілях Розділів 9, 10 та 11 цього Закону під виборчою адміністративною одиницею слід розуміти виборчий округ.

Стаття 4.3.

Для участі у виборах політична партія повинна бути зареєстрована компетентним органом або організацією відповідно до чинного законодавства. До заяви про реєстрацію повинно додаватися підтвердження реєстрації політичної партії компетентним органом влади. Політична партія повинна подавати заяву про реєстрацію до участі у виборах під тим самим ім'ям, під яким її було зареєстровано компетентним органом влади.

Стаття 4.4.

Заява про реєстрацію політичної партії чи незалежного кандидата для участі у виборах повинна включати ім'я (назву), оригінальні підпис та національний ідентифікаційний номер кожного виборця, хто підтримує заяву про участь у виборах такої політичної партії чи незалежного кандидата.

Підписна форма повинна визначатися Виборчою комісією Боснії та Герцеговини. Підписна форма повинна бути друкованим бланком із місцем для назви політичної партії чи імені незалежного кандидата, та послідуючими серійними номерами. Політичні партії та незалежні кандидати повинні лише збирати підписи на бланках, переданих їм Виборчою комісією Боснії та Герцеговини. Інші бланки з підписами, представлені політичними партіями чи незалежними кандидатами, не повинні прийматися.

Підписна форма також повинна містити імена, оригінали підписів та національні ідентифікаційні номери усіх осіб, що відповідають за збір підписів для підтримки.

Для того щоб бути зареєстрованою для участі у виборах, політична партія повинна представити у Виборчу комісію Боснії та Герцеговини свою заяву про участь у виборах, яка повинна містити, щонайменше:

1) три тисячі (3,000) підписів зареєстрованих виборців для виборів членів Президентського апарату Боснії та Герцеговини;
2) три тисячі (3,000) підписів зареєстрованих виборців для виборів у члени Палати представників Парламентської асамблеї Боснії та Герцеговини;
3) дві тисячі (2,000) підписів зареєстрованих виборців для виборів у члени Палати представників Парламенту Федерації Боснії та Герцеговини або у члени Національної Асамблеї Сербської Республіки;
4) п'ятсот (500) підписів зареєстрованих виборців для виборів у делегати Кантональних асамблей Федерації Боснії-Герцеговини;
5) сто (100) підписів зареєстрованих виборців для виборів у муніципальні Ради/Асамблеї та для виборів Мера, якщо Мер обирається прямим голосуванням у муніципалітеті, у якому число зареєстрованих виборців у центральному реєстрі виборців при проведенні попередніх виборів не перевищувало десяти тисяч (10,000) виборців, або двісті (200) підписів для виборів у муніципалітеті, де число зареєстрованих виборців перевищувало десять тисяч (10,000) осіб.

Стаття 4.5.

За винятком виборів до членів служби президента Боснії та Герцеговини, політична партія має бути звільнена від вимоги, що стосується підпису, встановленої Статтею 4.4. цього закону, якщо член цієї політичної партії має мандат у тому ж самому органі, до якого звертається політична партія з проханням про надання дозволу на подання заяви про призначення на посаду.

В цілях цієї статті політична партія повинна надати заяву, підписану обраною посадовою особою, що він чи вона все ще на цей час являються членом цієї політичної партії, що він чи вона отримали мандат і що він чи вона все ще є членами цієї партії, разом зі спеціальною формою, що підтверджує це.

Стаття 4.6.

Політична партія повинна представити свою заяву з проханням про сертифікацію до компетентного органу влади не пізніше ніж за сто сорок (140) днів до дати виборів. Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна засвідчити заяву політичної партії на участь у виборах, якщо вона відповідає вимогам, встановленим цим законом.

Якщо Виборча комісія Боснії та Герцеговини ідентифікує неправильну або неповну інформацію, вона повинна

повідомити про це заявника, який зобов'язаний виправити інформацію протягом двох (2) днів.

Після закінчення цього терміну Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна вирішити, засвідчити чи відмовити заявнику в участі у виборах.

Якщо Виборча комісія Боснії та Герцеговини відмовляє заявнику, він має право попросити Виборчу комісію Боснії та Герцеговини переглянути це рішення протягом двох (2) днів. Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна прийняти рішення у трьохденний (3) термін.

Стаття 4.7.
Якщо дві (2) політичні партії мають ідентичні назви, або назви, що схожі, що може призвести до плутанини або непорозуміння для виборців, Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна вирішити, яка партія має право використовувати цю назву в цілях виборів, приймаючи до уваги дату реєстрації кожної партії компетентним судом.

Стаття 4.8.
Для того щоб отримати сертифікат для виборів, кожний незалежний кандидат повинен надати його чи її заяву з проханням про участь у виборах до Виборчої комісії Боснії та Герцеговини, яка, щонайменше, містить:

1) півтори тисячі (1,500) підписів зареєстрованих виборців за членів служби президента Боснії та Герцеговини;
2) півтори тисячі (1,500) підписів зареєстрованих виборців за членів палати Представників парламентської Асамблеї Боснії та Герцеговини;
3) одну тисячу (1,000) підписів зареєстрованих виборців за членів палати Представників Парламенту Федерації Боснії та Герцеговини або членів національної Асамблеї Сербської Республіки;
4) двісті п'ятдесят (250) підписів зареєстрованих виборців делегатів Кантональних Асамблей Федерації Боснії та Герцеговини; або
5) одну сотню (100) підписів зареєстрованих виборців для виборів муніципальної ради/асамблеї та мера муніципалітету у тих випадках, коли мера обирають прямим голосуванням;

Стаття 4.9.
За винятком вимоги, що стосується підпису, що встановлена для виборів членів служби президента, незалежний кандидат, що має мандат у тому ж самому органі, у якому він чи вона подали заяву про призначення на посаду, повинен бути звільненим від вимоги підпису, що встановлена Статтею 4.8 цього закону.

Стаття 4.10.
Незалежний кандидат повинен надати свою заяву з проханням висунути його чи її кандидатуру не пізніше ніж за сто сорок (140) днів до виборів і вона повинна містити: прізвище, ім'я, адресу, національний ідентифікаційний номер, дату та підпис незалежного кандидата.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна засвідчити заяву незалежного кандидата з проханням про участь у виборах, якщо ця заява відповідає вимогам, встановленим цим законом.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна перевірити протягом двох (2) днів, чи ця заява надана у відповідності з цим законом, та засвідчити, або відмовити кандидату чи попросити його виправити заяву.

Якщо виборча комісія Боснії та Герцеговини ідентифікує неправильну або неповну інформацію, вона повинна повідомити про це заявника, який зобов'язаний виправити інформацію протягом двох (2) днів. Після закінчення цього терміну Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна вирішити, засвідчити чи відмовити заявнику в участі у виборах.

Якщо Виборча комісія Боснії та Герцеговини відмовляє заявнику, він має право попросити Виборчу комісію Боснії та Герцеговини переглянути це рішення протягом двох (2) днів. Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна прийняти рішення у трьохденний (3) термін.

Незалежний кандидат не може одночасно подавати заяву про призначення на посаду як незалежний кандидат більше ніж в одній виборчій адміністративній одиниці або балотуватися на посаду в політичній партії, за списками незалежних кандидатів або за списком кандидатів від коаліції.

Незалежний кандидат не може відізвати свою кандидатуру до засвідчення виборчих результатів.

Стаття 4.11.
Для того щоб отримати сертифікацію для участі у виборах, політична партія або незалежний кандидат повинні представити підписи у свою підтримку, що встановлено Статтями 4.4 та 4.8 цього закону. Один виборець може підтримувати тільки одну політичну партію або одного незалежного кандидата, поставивши свій підпис на блан-

ку на підтримку кандидата. Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна регулювати перевірку та звірку підписів у підтримку кандидатів.

Стаття 4.12.

Дві (2) або більше політичних партій, що отримали сертифікат, та вирішили сформувати коаліцію, повинні надати заяву про надання сертифікації під одним ім'ям до Виборчої комісії Боснії та Герцеговини. Якщо назва коаліції ідентична назві політичної партії, або є схожою з нею, що може призвести до плутанини або непорозуміння для виборців, Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна вирішити, хто має право використовувати цю назву в цілях виборів.

Коаліція повинна представити свою заяву з проханням про сертифікацію не пізніше ніж за сто десять (110) днів до дати виборів.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна засвідчити заяву коаліції з проханням про участь у виборах, якщо вона відповідає вимогам, встановленим цим законом.

Якщо Виборча комісія Боснії та Герцеговини ідентифікує неправильну або неповну інформацію, вона повинна повідомити про це заявника, який зобов'язаний виправити інформацію протягом двох (2) днів. Після закінчення цього терміну Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна вирішити, засвідчити чи відмовити заявнику в участі у виборах.

Якщо Виборча комісія Боснії та Герцеговини відмовляє заявнику, він має право попросити Виборчу комісію Боснії та Герцеговини переглянути це рішення протягом двох (2) днів. Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна прийняти рішення у трьохденний (3) термін.

Стаття 4.13.

Політична партія, яка є членом коаліції, не може брати участь як член іншої коаліції або як окрема політична партія у виборчому процесі.

Коаліція повинна мати статус політичної партії у виборчому процесі з дати надання коаліцією заяви про надання сертифікації до моменту засвідчення результатів виборів. Політична партія, що являється членом коаліції, не може відізвати свою заяву про вступ до коаліції після сертифікації коаліції до моменту засвідчення результатів виборів.

Стаття 4.14.

Коаліція може зберігати свою попередню сертифіковану назву, якщо вона складається з тих самих політичних партій, що входили до неї її під час попередніх виборів.

Стаття 4.15.

Вибори муніципальної ради/Асамблеї та кантональної Асамблеї дозволяють об'єднуватися двом (2) або більше незалежним сертифікованим кандидатам та надавати один список кандидатів під однією назвою. Група незалежних кандидатів повинна представити заяву з проханням про сертифікацію не пізніше ніж за сто десять (110) днів до дати виборів.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна засвідчити заяву групи незалежних кандидатів із проханням про участь у виборах, якщо вона відповідає вимогам, встановлених цим законом.

Якщо виборча комісія Боснії та Герцеговини ідентифікує неправильну або неповну інформацію, вона повинна повідомити про це заявника, який зобов'язаний виправити інформацію протягом двох (2) днів. Після закінчення цього терміну Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна вирішити, засвідчити чи відмовити заявнику в участі у виборах.

Якщо Виборча комісія Боснії та Герцеговини відмовляє заявнику, він має право попросити Виборчу комісію Боснії та Герцеговини переглянути це рішення протягом двох (2) днів. Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна прийняти рішення у трьохденний (3) термін.

Стаття 4.16.

Політична партія або незалежний кандидат повинні додати до своєї заяви з проханням про сертифікацію державні марки у кількості, визначеній Виборчою комісією Боснії та Герцеговини для кожних виборів. Цей сертифікатний внесок буде повернено, якщо політична партія або незалежний кандидат виграє, принаймні, один мандат на виборах або, якщо заявнику відмовлено у його проханні. В цілях цієї статті мандат, виграний коаліцією або групою незалежних кандидатів, повинен розглядатися як такий, що виграний кожною окремою політичною партією, що входить до коаліції, або кожним окремим незалежним кандидатом із списку незалежних кандидатів, незалежно від того, яка партія в коаліції або який незалежний кандидат із списку незалежних кандидатів фактично отримав мандат.

Стаття 4.17.
Політична партія, коаліція, незалежний кандидат чи група незалежних кандидатів повинні надати разом із кожною заявою у вигляді додатку усю необхідну документацію та інформацію, що встановлена згідно з цим законом для того, щоб отримати сертифікат на свою участь у виборах.

Стаття 4.18.
Сертифікована політична партія, коаліція чи група незалежних кандидатів повинні представити Виборчій комісії Боснії та Герцеговини списки кандидатів для виборів членів Палати Представників парламентської асамблеї Боснії та Герцеговини та кандидатів для виборів членів служби президента Боснії та Герцеговини.

Списки кандидатів для виборів на усіх рівнях влади повинні надаватися політичною партією, коаліцією чи групою незалежних кандидатів до компетентної виборчої комісії у тій виборчій адміністративній одиниці, де політична партія, коаліція чи група незалежних кандидатів була сертифікована для призначення на посаду. Після того як компетентна виборча комісія перевірила, що список кандидатів надано згідно із законом, виборча комісія повинна представити список кандидатів до Виборчої комісії Боснії та Герцеговини для сертифікації.

Стаття 4.19.
Сертифікована політична партія або коаліція повинна представити окремий список кандидатів для кожної виборчої адміністративної одиниці.

Муніципальні та кантональні вибори дозволяють, щоб кількість кандидатів із списку кандидатів політичної партії була на десять (10) процентів більшою, ніж кількість розподілених мандатів.

Для великих виборчих округів, що встановлюються Розділом 9, 10 та 11 цього закону, кількість кандидатів із списку кандидатів політичної партії може бути на дві (2) особи більше ніж кількість мандатів, розподілених у тому великому виборчому окрузі.

Кандидати з кожного списку повинні включати кандидатів як чоловічої, так і жіночої статі. Кандидати від меншин повинні розподілятися по списках кандидатів наступним чином: принаймні, один (1) кандидат від меншин із перших двох (2) кандидатів, два (2) кандидата від меншин із перших п'яти (5) кандидатів та три (3) кандидата від меншин із перших восьми (8) кандидатів et seq. Кількість кандидатів від меншин повинна рівнятися, принаймні, загальній кількості кандидатів зі списку, поділеній на три (3) та закругленій до найближчого цілого числа.

Список кандидатів повинен містити прізвище, ім'я, адресу місця постійного проживання, національний ідентифікаційний номер та підпис кожного кандидата, підпис президента політичної партії чи президентів політичних партій, що входять до коаліції.

Стаття 4.20.
Прізвище кандидата з політичної партії, коаліції чи групи незалежних кандидатів не може бути відізвано після того, як список кандидатів сертифікований Виборчою комісією Боснії та Герцеговини. Якщо кандидата позбавлено або йому відмовлено у мандаті після того, як результати виборів засвідчені Виборчою комісією Боснії та Герцеговини, прізвище кандидата повинно бути викресленим зі списку кандидатів і мандат має розподілятися відповідно до статті 9.11, за винятком списків для кантонів та муніципалітетів, де мандати мають розподілятися відповідно до Статті 12.5. Кандидат або, у випадку, коли кандидата позбавлено мандата, його або її представник повинні представити у письмовій формі відмову у наданні мандата до Виборчої комісії Боснії та Герцеговини. Кандидат не може відізвати свою кандидатуру до засвідчення результатів виборів.

Стаття 4.21.
Списки кандидатів від політичних партій, групи незалежних кандидатів або списки кандидатів коаліції повинні надаватися компетентній виборчій комісії, вказаній у статті 4.18 цього закону, не пізніше ніж за дев'яносто п'ять (95) днів до виборів.

Компетентна виборча комісія, на яку є посилання у статті 4.18 цього закону, повинна представити до Виборчої комісії Боснії та Герцеговини списки політичної партії та списки незалежних кандидатів, а також кандидатів коаліції не пізніше ніж за вісімдесят п'ять (85) днів до виборів.

Не пізніше ніж через двадцять (20) днів після надання списків кандидатів Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна переглянути список кандидатів і сертифікувати або відмовити кандидатам зі списку.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна інформувати політичну партію, коаліцію або групу незалежних кандидатів про будь-яких окремих кандидатів, яким відмовлено у мандаті. Політична партія, коаліція або група

незалежних кандидатів повинна мати п'ять (5) днів, щоб виправити список кандидатів, замінивши кандидатів, або забезпечивши подальшу документацію, якщо про це просить виборча комісія Боснії та Герцеговини.

Якщо Виборча комісія Боснії та Герцеговини надалі відмовляє у мандаті будь-яким окремим кандидатам зі списку, політична партія, коаліція чи група незалежних кандидатів має право звернутися протягом двох (2) днів з моменту відмови з проханням до Виборчої комісії Боснії та Герцеговини переглянути це рішення. Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна прийняти рішення у трьохденний (3) термін. З моменту закінчення кінцевого терміну для подачі списків кандидатів до моменту, коли закінчується мандат органу, політична партія, коаліція або група незалежних кандидатів не може доповнювати список кандидатів.

Стаття 4.22.
Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна вести запис заяв на отримання сертифікату для участі у виборах.

Стаття 4.23.
Після сертифікації списку представлених кандидатів виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна опублікувати список кандидатів із прізвищами сертифікованих політичних партій, коаліцій, незалежних кандидатів та групи незалежних кандидатів для кожних виборів у послідовності лотерейних номерів, що є результатом лотереї, встановленої Статтею 5.15 цього закону. Списки кандидатів повинні публікуватися в офіційних газетах не пізніше ніж за сорок п'ять (45) днів до дати виборів. Списки кандидатів повинні також заноситися у списки виборних дільниць та публікуватися у засобах масової інформації.

Стаття 4.24.
Кожна політична партія та коаліція, сертифікована для подання кандидатів до Палати Представників Парламенту Федерації Боснії та Герцеговини або Національної Асамблеї Сербської Республіки, повинна представити список кандидатів для компенсаційних мандатів до виборчої комісії Боснії та Герцеговини. Такий список повинен представлятися до кожного органу, що перераховується вище, для якого сертифікована політична партія чи коаліція.

Список кандидатів на компенсаційні мандати повинен включати тільки прізвища кандидатів, що вже включені до постійних списків кандидатів, що надаються політичною партією чи коаліцією для одного чи більше великих виборчих округів. Кандидати зі списку кандидатів на компенсаційні мандати можуть бути зі списку будь-якого великого виборчого округу в межах однієї і тієї ж організації та на тому самому виборчому рівні. Списки кандидатів на компенсаційні мандати повинні відповідати параграфу 4 Статті 4.19.

Списки кандидатів на компенсаційні мандати не повинні публікуватися в бюлетенях, а повинні використовуватися тільки з метою нагородження компенсаційними мандатами згідно Статей 9.8, 10.6, та 11.6. Списки повинні публікуватися виборчою комісією Боснії та Герцеговини в Офіційній газеті Боснії та Герцеговини.

РОЗДІЛ 5. ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ

Стаття 5.1.
Голосування проводиться на виборчих дільницях, якщо інше не передбачене даним законом.

Виборчі дільниці визначаються муніципальною виборчою комісією не пізніше, ніж за п'ятнадцять (15) днів до дати проведення виборів. Негайно після визначення виборчих дільниць муніципальна виборча комісія надсилає до Виборчої комісії Боснії та Герцеговини перелік місцезнаходжень виборчих дільниць. Виборча комісія Боснії та Герцеговини може змінити місцезнаходження виборчої дільниці, якщо вона визначить, що таке місцезнаходження не відповідає потребам проведення голосування.

Виборча дільниця не може бути розташована у місці релігійного поклоніння, в урядовій будівлі, в будівлі, яка є власністю або офісом політичної партії, або в будівлі, яка використовувалася, як місце катувань чи знущань, або у приміщенні, де здійснюється продаж чи споживання алкогольних напоїв.

Кожній виборчій дільниці присвоюється реєстраційний номер.

Муніципальна виборча комісія публікує інформацію про те, які виборчі дільниці були визначені для проведення виборів, та де виборці голосуватимуть. Ця інформація публікується не пізніше, ніж за п'ятнадцять (15) днів до дати проведення виборів.

Стаття 5.2.
Виборча дільниця визначається відповідно до кількості виборців, що не повинна перевищувати одну тисячу (1000), з урахуванням відстані від виборчої дільниці, на якій живуть виборці.

Приміщення призначене для виборчої дільниці, має спеціальне місце, що забезпечує таємність голосування.

Муніципальна виборча комісія завчасно забезпечує, щоб приміщення, які слугуватимуть виборчими дільницями, були підготовлені та відкриті впродовж часу, визначеного для голосування.

Для цілей даного закону "Виборча дільниця та прилегла територія" включають територію у межах п'ятдесяти (50) метрів від входу в будівлю, в якій розташована виборча дільниця.

Стаття 5.3.

Не пізніше, ніж за дванадцять (12) годин до відкриття виборчих дільниць в день проведення виборів, муніципальна виборча комісія, згідно з розпорядженням Виборчої комісії Боснії та Герцеговини, надсилає матеріали для проведення голосування до дільничної виборчої комісії, включаючи необхідну кількість скриньок для голосування, необхідну кількість бюлетенів, необхідну кількість списків кандидатів, витяг з Центрального реєстру виборців для спеціальної виборчої дільниці, та Книжку Дільниці дільничної виборчої комісії.

Дільнична виборча комісія несе відповідальність за безпечне зберігання матеріалів для проведення голосування з моменту отримання цих матеріалів і до того моменту, коли дільнична виборча комісія завершить виконання усіх своїх обов'язків після закриття виборчої дільниці й матеріали для проведення голосування будуть повернені муніципальній виборчій комісії у відповідності з даним законом.

В день, що передує дню проведення голосування, дільнична виборча комісія визначає, чи були отримані повністю та у належному стані матеріали для проведення виборів на конкретній виборчій дільниці, й чи може відбутися голосування.

Якщо умови попереднього параграфа не виконані, то дільнична виборча комісія відповідно інформує муніципальну виборчу комісію, яка зобов'язана виправити та усунути усі помічені недоліки, про які їй було повідомлено у відношенні надання матеріалів для проведення виборів.

Стаття 5.4.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини забезпечує дільничну виборчу комісію достатньою кількістю бюлетенів, куди входить певна кількість бюлетенів, додаткових до тієї кількості, що потрібна для виборців даної виборчої дільниці у відповідності із витягом з Центрального реєстру виборців. Спосіб, у який ведеться облік усіх бюлетенів, наданих виборчій дільниці, визначається Правилами, ухваленими Виборчою комісією Боснії та Герцеговини.

Кількість бюлетенів, отриманих та розповсюджених серед виборчих дільниць, перевіряється компетентною муніципальною виборчою комісією відповідно до Правил, ухвалених Виборчою комісією Боснії та Герцеговини.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини складає Правила щодо контролю за бюлетенями.

Стаття 5.5.

Усі члени дільничної виборчої комісії чи їхні заступники повинні бути присутніми впродовж усього процесу голосування, включаючи визначення результатів голосування.

Стаття 5.6.

Голова дільничної виборчої комісії разом з іншими членами дільничної виборчої комісії забезпечує порядок на виборчій дільниці та прилеглій території. Якщо порядок на виборчій дільниці порушено, то голова дільничної виборчої комісії може звернутися за допомогою до поліції. На час перебування поліції у приміщенні виборчої дільниці голосування припиняється.

Голова дільничної виборчої комісії може випроводити з виборчої дільниці та прилеглої території будь-яку особу, яка порушує порядок на цій дільниці. Будь-яке випровадження з виборчої дільниці фіксується в Книжці Дільниці виборчої дільниці. Дільнична виборча комісія приймає рішення щодо випровадження з території виборчої дільниці спостерігача, акредитованого відповідно до Глави 16 даного закону.

Громадянам забороняється приносити зброю чи небезпечні предмети на виборчу дільницю та прилеглу територію за виключенням поліції у випадках, згаданих у параграфі 1 цієї статті.

Також не дозволяється приносити на виборчу дільницю та прилеглу територію політичну символіку.

Стаття 5.7.

Книжка Дільниці ведеться під час процесу голосування. Книжка Дільниці – це документ у письмовій формі, в якому занотовується інформація, пов'язана з виборами та іншими подіями, що відбуваються на виборчій дільниці

та прилеглій території, починаючи від моменту відкриття виборчої дільниці й до визначення результатів голосування. Форма Книжки Дільниці встановлюється Виборчою комісією Боснії та Герцеговини. У Книжку Дільниці занотовується наступна інформація:

1) перелік усіх виборчих матеріалів та їхня кількість, надіслана в дану виборчу дільницю;
2) список усіх спостерігачів, акредитованих на даній виборчій дільниці;
3) спостереження за усіма важливими подіями, що відбуваються на виборчій дільниці; та
4) уся інформація, яка згідно з вимогами цього закону повинна бути записана у Книжці Дільниці.

Член дільничної виборчої комісії, виборець або акредитований спостерігач може занести у Книжку Дільниці свою думку чи заперечення щодо процесу голосування та персонально підписати свій запис. Якщо особа персонально не підписалася у Книжці Дільниці, то її думка чи заперечення не буде враховуватися.

Стаття 5.8.

До початку голосування та в присутності акредитованих спостерігачів дільнична виборча комісія у складі, передбаченому в Статті 5.5 даного закону зробить наступне:

1) продемонструє порожні скриньки для голосування та опломбує їх;
2) підрахує та запише у відповідні форми загальну кількість виборців даної виборчої дільниці на основі витягу з Центрального реєстру виборців; та
3) підрахує й запише у відповідні форми загальну кількість усіх бюлетенів, отриманих виборчою дільницею.

Стаття 5.9.

Голосування продовжується безперервно впродовж дня, починаючи з 7:00 та закінчуючи о 19:00. Якщо має місце порушення порядку на виборчій дільниці, то голова дільничної виборчої комісії може перервати голосування до відновлення порядку. Причини та підстави такої перерви у голосуванні заносяться до Книжки Дільниці дільничної виборчої комісії.

Виборча дільниця закривається о 19:00. Виборці, які чекають у черзі на голосування на виборчій дільниці у момент її закриття, матимуть змогу проголосувати.

Якщо голосування було перерване через порушення порядку на три (3) години чи менше, то воно продовжується на той час, на який воно було перерване, про що приймає відповідне рішення голова дільничної виборчої комісії. Якщо така перерва склала більш, ніж три (3) години, то муніципальна виборча комісія приймає рішення стосовно того проміжку часу, на який голосування буде продовжене.

Якщо виборча дільниця не відкривається вчасно, то час голосування на такій виборчій дільниці може бути продовжений на час затримки при відкритті за умови, що така затримка тривала три (3) години чи менше. Якщо така затримка склала більше трьох годин, то муніципальна виборча комісія прийме рішення щодо тривалості часу, на який буде продовжене голосування.

Стаття 5.10.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини та компетентні органи влади, відповідальні за проведення виборів, забезпечують таємність та персональний характер проведення голосування за допомогою бюлетенів.

Стаття 5.11.

Члени дільничної виборчої комісії пояснюють виборцю, у який спосіб треба голосувати та забезпечують таємність голосування.

Члени дільничної виборчої комісії не впливають на рішення виборця.

Стаття 5.12.

Виборець голосує на тій виборчій дільниці, в списках виборців якої він/вона записаний(на) на основі витягу з Центрального реєстру виборців.

Якщо виборець має право голосувати відповідно до даного закону в одному з 1991 муніципалітетів, в якому він/вона проживає, то такий виборець може голосувати на виборчій дільниці для відкріплених виборців.

Голова чи член дільничної виборчої комісії встановлює особу виборця на основі юридично дійсного документу, що посвідчує особу.

Юридично дійсним документом, що посвідчує особу, у розумінні попереднього параграфа є один з наступних документів, який містить фотокартку: посвідчення особи; паспорт; права водія; військовий квиток; юридично дійсний документ, що посвідчує особу, виданий країною, в якій перебуває виборець; або картка емігранта, видана урядом країни, в якій перебуває виборець, або іншою міжнародною агенцією.

Якщо виборець змінив своє ім'я, то він/вона на додаток до одного з кількох вище перелічених ідентифікаційних

документів зобов'язаний(на) представити документ, що підтверджує зміну імені, виданий компетентним органом.

Стаття 5.13.

Член дільничної виборчої комісії зобов'язаний встановити особу виборця за ідентифікаційним документом, відмітити його/її ім'я та прізвище у витязі з Центрального виборчого реєстру; виборець підписує витяг з Центрального реєстру виборців, і член дільничної виборчої комісії видає такому виборцю належний(і) бюлетень(і) для голосування.

Стаття 5.14.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини визначає форму бюлетеню для виборів в органи влади усіх рівнів, включаючи Боснію та Герцеговину (держава), Район Брско (округ) та рівні муніципалітетів.

Виборчий бюлетень дозволить виборцю голосувати тільки за один з наступних варіантів:

1) за незалежного кандидата, якщо такий є; або
2) за політичну партію, коаліцію чи список незалежних кандидатів, якщо такі є; або
3) у межах одного списку кандидатів від однієї політичної партії, коаліції чи у межах списку незалежних кандидатів виборець має можливість проголосувати за одного або кількох кандидатів з одного обраного списку. У випадку, коли кандидат у відповідності із законом підкреслив одне або кілька імен кандидатів в одному списку, цей список для цілей розподілення мандатів вважається таким, що отримав один юридично дійсний голос.

Виборець може віддати свій голос тільки таким чином, як це визначено у цій статті.

Стаття 5.15.

Виборчий бюлетень містить тільки наступні елементи:

1) дату виборів;
2) назву органу, до якого проводяться вибори;
3) назви політичних партій, коаліцій, списків незалежних кандидатів та незалежних кандидатів у порядку, зазначеному у колективному списку, основаному на жеребкуванні, яке проводиться з метою визначення порядкового номера суб'єктів голосування в бюлетені, а також імена усіх кандидатів; та
4) інструкції щодо способу використання бюлетенів і позначок в них.

Кожна політична партія, коаліція, список незалежних кандидатів та незалежні кандидати отримають в результаті жеребкування спеціальний номер, який визначатиме їхній порядок у списку. Номер, отриманий в результаті жеребкування, використовується кожною політичною партією чи коаліцією на усіх рівнях виборів, де ця політична партія чи коаліція з'являється у виборчих бюлетенях. Виборча комісія Боснії та Герцеговини повідомляє про місце, дату та час проведення жеребкування щодо визначення порядкових номерів у виборчих бюлетенях. Представники політичних партій, коаліцій, списків незалежних кандидатів та інші акредитовані спостерігачі можуть бути присутніми під час жеребкування.

Стаття 5.16.

Виборець голосує у спеціальному місці, що гарантує таємність голосування.

Стаття 5.17.

Виборчий бюлетень вважається недійсним, якщо:

1) він є незаповненим або заповненим у такий спосіб, що неможливо достовірно встановити, за яку політичну партію, коаліцію, незалежного кандидата чи список незалежних кандидатів віддав свій голос виборець; або
2) мена кандидатів були дописані до списку від руки;
3) була підкреслена більш, ніж одна політична партія, коаліція, чи більш, ніж один незалежний кандидат чи список незалежних кандидатів; або
4) можна визначити виборця, який голосував за допомогою цього бюлетеню, на основі позначок, таких як підпис, що їх виборець вніс до бюлетеню; або
5) виборець вносить помітки в бюлетень у спосіб, відмінний від того, що передбачений за Статтею 5.14.

Стаття 5.18.

Якщо ім'я виборця не може бути знайдене у витязі з Центрального Реєстру виборців, оскільки виборець зареєструвався для участі у голосуванні за межами країни й повернувся до Боснії та Герцеговини, щоб персонально проголосувати, то ім'я такого виборця вноситься у спеціальну форму, в яку входять усі категорії даних, що містяться у Центральному реєстрі виборців. Виборець підписує витяг з Центрального реєстру виборців, і він матиме право голосувати за тендерним бюлетенем відповідно до інших положень даного закону.

Документ, що посвідчує особу виборця, утримується доти, доки виборець не поверне тендерний бюлетень у запечатаному конверті. Виборець самостійно кладе свій бюлетень у спеціальний конверт, на якому вказується інформа-

ція, на основі якої можна підтвердити право даного виборця голосувати; такий конверт повинен бути заклеєний, до того, як він буде відправлений виборцем у скриньку для голосування. Після припинення голосування й відкриття скриньок для голосування відповідно до цього закону, дільнична виборча комісія підраховує кількість тендерних бюлетенів, знайдених у скриньці, записує отриману цифру в Книжку Дільниці та пакує й направляє усі запечатані конверти до муніципальної виборчої комісії.

Муніципальна виборча комісія направляє пакети із запечатаними конвертами, отримані з кожної виборчої дільниці муніципалітету, до Виборчої комісії Боснії та Герцеговини. Виборча комісія Боснії та Герцеговини підтверджує, що виборця зареєстровано за межами країни, а також право такого виборця на голосування. Ця процедура підтвердження здійснюється до того, як конверт відкрито та голос такого виборця зараховано.

Стаття 5.19.

На прохання виборців, які є сліпими, неписьменними або мають фізичні вади, голова дільничної виборчої комісії затверджує процедуру, за якою інша особа, обрана цим виборцем, може йому допомогти у підписанні витягу з Центрального реєстру виборців та в голосуванні від її/його імені.

Особа, яка допомагає, не може бути членом дільничної виборчої комісії, акредитованим спостерігачем або спостерігачем від політичної партії, коаліції, списку незалежних кандидатів чи незалежного кандидата.

Особа, яка допомагає виборцю, пише своє ім'я та підписує витяг з Центрального реєстру виборців навпроти імені виборця, якому ця особа допомогла. Особа, яка допомагає виборцю, не зобов'язана сама бути зареєстрованим виборцем.

Окрема особа у розумінні параграфів 1 та 2 цієї статті може допомогти тільки одному виборцю.

Стаття 5.20.

У випадку, якщо бюлетень зіпсовано під час голосування, дільнична виборча комісія видає виборцю новий бюлетень, а зіпсований кладе у спеціальний конверт з позначкою "зіпсовані бюлетені".

Стаття 5.21.

Громадянин Боснії та Герцеговини, який має право на голосування та знаходиться за кордоном, матиме право проголосувати поштою. Виборча комісія Боснії та Герцеговини визначає спосіб та процедуру, у які проходить голосування громадянина поштою.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини встановлює Правила для голосування громадян Боснії та Герцеговини, які мають право на голосування та знаходяться вдома через похилий вік, хворобу чи фізичні вади, або є в'язнями чи не мають змоги вийти з установ, у яких вони перебувають.

Стаття 5.22.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини встановлює Правила підрахунку голосів та визначення результатів виборів за тендерними бюлетенями, бюлетенями відкріплених виборців, бюлетенями в'язнів, осіб, що не можуть залишити установ, у яких вони перебувають, та тих осіб, які перебувають вдома й не змогли прийти на дільницю через похилий вік, хворобу, фізичні вади, а також за бюлетенями, отриманими поштою.

Усі інші бюлетені підраховуються на виборчій дільниці, за виключенням тих випадків, коли Виборча комісія Боснії та Герцеговини визначає, що бюлетені повинні бути підраховані в одному чи кількох централізованих рахункових центрах. Виборча комісія Боснії та Герцеговини визначає Правила для підрахунку голосів та визначення результатів в централізованому рахунковому центрі. Результати голосування, визначені в централізованому рахунковому центрі, розміщуються в цьому центрі таким чином, щоб їх могла бачити громадськість.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини призначає директора централізованого рахункового центру та трьох його заступників. Директор та його заступники є представниками різних народностей Боснії та Герцеговини й один є представником інших. Директор та його заступники є особами, досвідченими у виборчих питаннях і не є діючими членами будь-якої політичної партії.

Бюлетені підраховуються у спосіб, який не порушує таємності голосування.

Стаття 5.23.

У тому випадку, коли голоси підраховуються на виборчій дільниці, дільнична виборча комісія починає їхній підрахунок після завершення процесу голосування та закриття виборчої дільниці.

Дільнична виборча комісія спочатку рахує невикористані та зіпсовані бюлетені й складає їх у спеціальні пакети, які потім запечатуються.

Після цього дільнична виборча комісія окремо підраховує кількість виборців, які підписали витяги з Центрального реєстру виборців, кількість виборців, які підписали спеціальну форму, зазначену у Статті 5.18 даного закону, а також загальну кількість виборців, які з'явилися на виборчій дільниці, щоб прийняти участь у голосуванні, й занотовує цю інформацію у відповідні форми. Потім дільнична виборча комісія відкриває скриньки для голосування одну за одною та підраховує загальну кількість конвертів з тендерними бюлетенями, якщо такі застосовувалися при проведенні голосування, та загальну кількість звичайних виборчих бюлетенів, які містяться в скриньці для голосування. Потім дільнична виборча комісія рахує кількість юридично дійсних голосів, відданих за кожну політичну партію, коаліцію, список незалежних кандидатів, а також кількість голосів, відданих за кожного кандидата зі списку, та кількість юридично недійсних бюлетенів.

Стаття 5.24.

Після закриття виборчої дільниці для відкріплених виборців, комісія такої виборчої дільниці класифікує бюлетені згідно з муніципалітетами, за які віддали свої голоси виборці, та направляє ці бюлетені до компетентних виборчих комісій. Виборча комісія Боснії та Герцеговини регулює спосіб та процедуру класифікації бюлетенів відповідно до муніципалітетів, а також надсилання цих бюлетенів до компетентних виборчих комісій.

Стаття 5.25.

Крім випадків, у яких Виборча комісія Боснії та Герцеговини вирішує, що підрахунок належить цілком чи повністю проводити в рахункових центрах у відповідності зі Статтею 5.22 параграфом 2 даного закону, дільнична виборча комісія після закриття виборчої дільниці та завершення процедур підрахунку заносить у відповідні форми наступну інформацію:

1) загальну кількість усіх бюлетенів, що були використанні під час голосування;
2) загальну кількість юридично дійсних голосів, відданих за кожну політичну партію, коаліцію, список незалежних кандидатів, а також за незалежного кандидата;
3) загальну кількість голосів, відданих за кожного кандидата у списку кандидатів;
4) загальну кількість юридично недійсних бюлетенів із зазначенням окремо кількості бюлетенів, що є недійсними через те, що вони незаповнені, та кількості недійсних бюлетенів через невідповідні помітки;
5) загальну кількість зіпсованих бюлетенів;
6) загальну кількість тендерних бюлетенів, що містяться в скриньці для голосування, якщо такі використовувалися; та
7) загальну кількість невикористаних бюлетенів.

Книжка Дільниці виборчої дільниці та відповідні форми підписуються усіма членами дільничної виборчої комісії. Якщо член комісії відмовляється підписувати, тоді голова комісії чи один із членів, що поставив свій підпис, зазначає цей факт та причини, з яких такий член комісії не підписує документи.

Стаття 5.26.

Після визначення результатів виборів комісія виборчої дільниці негайно й не пізніше, ніж через дванадцять (12) годин після закриття виборчої дільниці, надсилає до компетентної муніципальної виборчої комісії Книжку Дільниці цієї виборчої дільниці, витяг з Центрального реєстру виборців, усі спеціальні форми, зазначені в Статті 5.18 даного закону, усі тендерні бюлетені, усі юридично дійсні бюлетені, недійсні бюлетені, окремо невикористані та зіпсовані бюлетені, та усі інші форми, які вимагає Виборча комісія Боснії та Герцеговини. Голова дільничної виборчої комісії залишає в комісії копію результатів звіту.

Голова дільничної виборчої комісії розміщує результати виборів на виборчій дільниці так, щоб їх могла побачити широка громадськість.

Дільнична виборча комісія надсилає усі виборчі матеріали, що залишилися, до муніципальної виборчої комісії.

Стаття 5.27.

Після отримання усіх документів та матеріалів, пов'язаних з виборами, від дільничної виборчої комісії, муніципальна виборча комісія складає консолідоване зведення за результатами виборів на території муніципалітету до органів усіх рівнів влади, в які обиралися депутати, та готує відповідний звіт, який надсилається до Виборчої комісії Боснії та Герцеговини у 24-годинний термін після закриття дільниць.

Консолідоване зведення результатів виборів в муніципалітеті містить ту ж інформацію, що вимагається за Статтею 5.25 даного закону. Копія консолідованого зведення залишається в муніципальній виборчій комісії та розповсюджується серед інших виборчих органів, як зазначено у Правилах Виборчої комісії Боснії та Герцеговини.

Муніципальна виборча комісія розміщує консолідоване зведення результатів таким чином, щоб з цим зведенням могла ознайомитися громадськість.

Стаття 5.28.

При визначенні результатів виборів до органів кожного рівня влади, Виборча комісія Боснії та Герцеговини враховує бюлетені, надіслані поштою виборцями з-за кордону за умови, якщо такий бюлетень доставлений у Виборчу комісію Боснії та Герцеговини поштовим відомством на час та дату, встановлені Виборчою комісією в її Правилах. Для того, щоб бюлетені були прийняті для підрахунку, вони повинні бути проштамповані поштовою службою до дати виборів.

Бюлетені, отримані поштою, але такі, що не є доставленими у відповідності з попереднім параграфом, не приймаються для підрахунків.

Для того, щоб бюлетень, надісланий вчасно поштою, був прийнятий для підрахунку голосів, він повинен надійти від виборця, який був визначений таким, що є належно зареєстрованим для голосування поштою. Також цей бюлетень повинен бути запечатаний у конверт для голосування, щоб гарантувати таємницю голосування, та супроводжуватися копією ідентифікаційного документу, описаного у Статті 5.12 даного закону.

Стаття 5.29.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини визначає Правила визнання законності результатів виборів.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини визначає у строк, встановлений її Правилами, результати виборів в органи всіх рівнів влади.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини передбачає у своїх Правилах порядок визначення результатів виборів до органів влади кожного рівня, строки для визначення результатів виборів, спосіб у який громадськість може ознайомитися з детальними результатами, занесеними до таблиці, та у який оголошуються результати виборів. Детальне занесення результатів виборів до таблиць без порушення таємності голосування, передбаченої Статтею 5.10, включає результати виборчої дільниці.

Стаття 5.30.

Після оголошення результатів виборів Виборчою комісією Боснії та Герцеговини муніципальна виборча комісія, зареєстрована політична партія, коаліція, список незалежних кандидатів чи незалежний кандидат може звернутися із запитом про перерахунок бюлетенів Виборчою комісією Боснії та Герцеговини у визначених виборчих адміністративно-територіальних утвореннях, в яких дана політична партія, коаліція, список незалежних кандидатів або незалежний кандидат балотувалися на виборах. Акредитований спостерігач може звернутися із запитом про перерахунок голосів Виборчою комісією Боснії та Герцеговини на виборчій дільниці, на якій цей спостерігач виконував свої відповідні обов'язки. Зареєстрована політична партія, коаліція, список незалежних кандидатів, незалежний кандидат або спостерігач може також вимагати проведення перерахунку бюлетенів Виборчою комісією Боснії та Герцеговини у відношенні бюлетенів відкріплених виборців, бюлетенів надісланих з-за кордону та тендерних бюлетенів.

Група з п'ятдесяти (50) чи більше виборців, які голосували на одній і тій самій виборчій дільниці, може звернутися із запитом про перерахунок Виборчою комісією Боснії та Герцеговини бюлетенів виборчої дільниці, на якій вони голосували.

Муніципальна виборча комісія може звернутися із запитом про перерахунок Виборчою комісією Боснії та Герцеговини бюлетенів виборчої дільниці на території муніципалітету такої муніципальної виборчої комісії.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини приймає на розгляд запит про перерахунок бюлетенів, якщо такий запит відповідає наступним вимогам:

1) запит поданий на розгляд у письмовій формі та підписаний акредитованим спостерігачем, групою з п'ятдесяти (50) чи більше виборців, які голосували на одній і тій самій дільниці, незалежним кандидатом, керівником політичної партії, лідерами списку незалежних кандидатів, будь-яким з керівників політичних партії, що сформували коаліцію, або більшістю членів муніципальної виборчої комісії;
2) запит докладно зазначає факти, які свідчать на користь необхідності проведення перерахунку, включаючи відповідні статті даного закону, які були проігноровані чи порушені;
3) запит зазначає приблизну кількість бюлетенів, які вважаються такими, що постраждали в результаті порушення;
4) у запиті пояснюється, який негативний вплив на результати виборів мало б порушення даного закону, та
5) запит подається у Виборчу комісію Боснії та Герцеговини у триденний (3) строк від дати оголо-

шення Виборчою комісією Боснії та Герцеговини результатів виборів.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини може віддати розпорядження про перерахунок за її власною ініціативою, навіть якщо не був поданий запит про перерахунок відповідно до параграфа 1 цієї статті, чи якщо запит про перерахунок був визначений недійсним за параграфом 3 цієї статті.

Виборча Комісія Боснії та Герцеговини віддає розпорядження про проведення перерахунку, якщо вона визначила, що закон було порушено й це порушення негативно впливає на розподіл мандатів.

Стаття 5.31.

У випадку, коли Виборча комісія Боснії та Герцеговини дає розпорядження про перерахунок голосів, вона визначає ті бюлетені, які стануть предметом перерахунку та дати, місце й процедури такого перерахунку. Кандидати від політичних партій, коаліцій, списків незалежних кандидатів та незалежні кандидати, які балотувалися за бюлетенями, що перераховуються, так інші спостерігачі можуть бути присутніми під час такого перерахунку.

Стаття 5.32.

Після завершення перерахунку голосів Виборча комісія Боснії та Герцеговини визначає результати виборів до органів влади усіх рівнів.

РОЗДІЛ 6. ЗАХИСТ ВИБОРЧИХ ПРАВ

Стаття 6.1.

Захист виборчого права забезпечується виборчими комісіями, Радою з виборчих скарг і апеляцій та Апеляційним відділом Суду Боснії та Герцеговини.

Стаття 6.2.

Будь-яка особа, політична партія, яка має правовий інтерес або права якої, закріплені цим законом, були порушені, може подати скаргу до компетентного органу не пізніше, ніж через три (3) дні після того, як сталося таке порушення, за винятком обумовленого законодавством по-іншому.

Стаття 6.3.

Скарга має подаватися у письмовій формі. В ній має міститися короткий виклад порушення та свідчення, що підтверджує заявлене у скарзі. Скарга має бути підписана скаржником. Якщо скаржником виступає політична партія або блок, її має підписати Голова або повноважний представник політичної партії або блоку.

Скарга повинна бути надіслана усім партіям, які названі. Партії, названі у скарзі, повинні мати можливість дати відповідь у письмовій формі протягом сорока восьми (48) годин після отримання скарги. Уповноважені органи можуть призначити слухання партій. Виборча Комісія Боснії і Герцеговини повинна прийняти

Правила Процедури для врегулювання скарг, поданих до виборчої комісії.

Стаття 6.4.

Муніципальна виборча комісія повинна мати компетенцію першої інстанції по всіх питаннях у своєму муніципалітеті, які не явно стосуються Ради з виборчих скарг і апеляцій згідно зі Статтею 6.6. Вона повинна вирішити скаргу і прийняти рішення не пізніше, ніж через сорок вісім (48) годин від часу закінчення кінцевого строку, про який іде мова у Статті 6.3, параграф 2, цього закону.

Вона повинна негайно повідомити рішення скаржнику та іншим партіям.

Вона повинна відхилити скаргу, подану особою, яка не уповноважена робити це згідно зі Статтею 6.2 цього закону, або скаргу, яку подано не в належний час.

Стаття 6.5.

Муніципальні виборчі комісії можуть призначити виправні дії для вирішення скарг, як указано у Статті 6.4 цього закону, до яких можуть входити, але не обмежуватися ними, додання або виключення імені виборця(ів) з Центрального реєстру виборців, зняття особи зі списку персоналу реєстрації виборців або з Комітету виборчої дільниці, коригування свого власного рішення або рішення органу нижчого рівня або наказ особі чи партії припинити діяльність, якою порушується цей закон.

Стаття 6.6.

Рада по виборчих скаргах та апеляціях – це орган, що створюється згідно з цим законом і який повинен мати компетенції першої інстанції стосовно:

1) порушень Правил Поведінки, як вказано у Розділі 7 цього закону, за винятком порушень Розділу 7 цього закону, які мають місце на виборчих дільницях, та
2) порушення правил, викладених у Розділу 15 цього закону.

Рада по виборчих скаргах та апеляціях повинна мати компетенцію вирішувати скарги по рішеннях виборчих комісій, інших, ніж Виборча комісія Боснії і Герцеговини.

Якщо скарга або апеляція подається до Ради по виборчих скаргах та апеляціях і якщо вона не є її компетенцією, Рада по виборчих скаргах та апеляціях повинна переадресувати таку скаргу у Виборчу комісію Боснії і Герцеговини або у компетентну Муніципальну виборчу комісію.

Якщо скарга або апеляція явно слабо обґрунтовані, Рада по виборчих скаргах та апеляціях може відмовитися слухати таку скаргу чи апеляцію шляхом голосування не менше трьох (3) її членів.

Стаття 6.7.

Апеляції по рішеннях усіх виборчих комісій можуть подаватися у Виборчу комісію Боснії і Герцеговини, за винятком порушень, пов'язаних з Правилами Поведінки, встановленими Розділом 7 цього закону, які мали місце на Виборчій дільниці. Апеляції по цих рішеннях подаються до Ради по виборчих скаргах та апеляціях згідно зі Статтею 6.6.

Апеляція має бути поданою не пізніше, ніж через сорок вісім годин після отримання рішення. Правила, встановлені у Статті 6.3 цього закону для скарг поширюються також і на апеляції.

При винесенні рішення по апеляції Виборча комісія Боснії і Герцеговини та Рада по виборчих скаргах та апеляціях можуть виходити з фактів або провести слухання. Виборча комісія Боснії і Герцеговини та Рада по виборчих скаргах та апеляціях можуть дозволити партіям надати додаткові докази або базувати свої рішення на письмовому викладенні комісій нижчого рівня.

Якщо скарга, у якій іде мова про порушення Правил поведінки, встановлених у Розділі 7 цього закону, або про порушення правил, встановлених у Розділі 15 цього закону, подана безпосередньо до Виборчої комісії Боснії та Герцеговини, Виборча комісія Боснії і Герцеговини повинна передати скаргу або у Раду по виборчих скаргах та апеляціях, або у Раду компетентної Муніципальної виборчої комісії.

Стаття 6.8.

Рада по виборчих скаргах та апеляціях повинна складатися з п'яти (5) членів: один хорват, один боснієць, один серб, один представник інших національностей і один член Виборчої комісії Боснії та Герцеговини. За винятком випадків, які регулюються Статтею 18.2 цього закону, члени Ради по виборчих скаргах та апеляціях повинні вибиратися Виборчою комісією Боснії і Герцеговини з-поміж суддів або юридичних експертів з належною експертизою та досвідом в управлінні виборами. Голова Ради по виборчих скаргах та апеляціях повинен обиратися Виборчою комісією Боснії і Герцеговини з-поміж її членів.

Голова Ради по виборчих скаргах та апеляціях не може бути одночасно Головою Виборчої комісії Боснії і Герцеговини. Голова Ради по виборчих скаргах та апеляціях не може брати участь, коли Виборча комісія Боснії і Герцеговини розглядає рішення Ради по виборчих скаргах та апеляціях.

Члени Ради по виборчих скаргах та апеляціях повинні обиратися на п'ятирічний (5) строк і не можуть обиратися більше, ніж на два строки підряд.

Стаття 2.1, параграф 2, та Стаття 2.8 повинні поширюватися на членів Ради по виборчих скаргах та апеляціях. Проте, Виборча комісія Боснії і Герцеговини повинна мати повноваження позбавляти імунітету члена Ради по виборчих скаргах та апеляціях.

Стаття 6.9.

Рада по виборчих скаргах та апеляціях повинна мати повноваження забороняти особі працювати на Виборчій дільниці, у Центрі реєстрації виборців або Муніципальній виборчій комісії або іншій виборчій комісії, створеній за Статтею 2.21 цього закону. Рада по виборчих скаргах та апеляціях повинна мати повноваження накладати такі штрафи, за умови схвалення з боку Виборчої комісії Боснії і Герцеговини:

1) штрафи на суму, що не перевищує десять тисяч (10 000) конвертованих марок;
2) зняття кандидата із списку кандидатів, якщо встановлюється, що кандидат особисто відповідальний за порушення; і
3) анулювання повноважень політичної партії, коаліції, списку незалежних кандидатів або незалежного(их) кандидата(ів).

Рада по виборчих скаргах та апеляціях повинна викласти правову та фактичну основу свого рішення у письмовій формі і довести його до відома усіх зацікавлених партій. Рішення Ради по виборчих скаргах та апеляціях повинні публікуватися, і ці рішення мають бути кінцевими і обов`язковими, за винятком вказаного у Статті 6.6 цього закону.

Рада по виборчих скаргах та апеляціях повинна регулювати, своїми Правилами та процедурами, методи прийняття, ухвалення та публікації своїх рішень. Ці Правила та процедури повинні затверджуватися консенсусом Ради за умови схвалення з боку Виборчої комісії Боснії і Герцеговини.

Стаття 6.10.
Виборча комісія Боснії і Герцеговини повинна мати повноваження накладати такі штрафи:

1) штрафи на суму, що не перевищує десять тисяч (10 000) конвертованих марок;
2) зняття кандидата із списку кандидатів, якщо встановлюється, що кандидат особисто відповідальний за порушення;
3) анулювання повноважень політичної партії, коаліції, списку незалежних кандидатів або незалежного(их) кандидата(ів); та
4) заборона особі працювати на Виборчій дільниці, у Центрі реєстрації виборців або Муніципальній виборчій комісії або іншій виборчій комісії, створеній за Статтею 2.21 цього закону.

Стаття 6.11.
Якщо виборча комісія або Рада по виборчих скаргах та апеляціях вважає, що вчинено кримінальну дію по відношенню до виборчого процесу, вона має повідомити про таку дію відповідного прокурора згідно з законами про Організації та Район Брчко.

При поданні звіту виборча комісія або Рада по виборчих скаргах та апеляціях повинні також посилатися на свідчення, які їй відомі, а також повинні вжити необхідних заходів, щоб зберегти сліди передбачуваної кримінальної дії, предмети по відношенню до яких або з використанням яких така кримінальна дія була вчинена, та інші докази.

Стаття 6.12.
Апеляційний відділ Суду Боснії та Герцеговини повинен бути правомочний слухати апеляційні звернення по рішеннях Виборчої комісії Боснії та Герцеговини або Ради по виборчих скаргах та апеляціях. Апеляцію слід подавати в Апеляційний відділ Суду Боснії та Герцеговини не пізніше, ніж через п`ять (5) днів після прийняття рішення Виборчою комісією Боснії та Герцеговини або Радою по виборчих скаргах та апеляціях.

РОЗДІЛ 7. ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ ДЛЯ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ, БЛОКІВ, СПИСКІВ НЕЗАЛЕЖНИХ КАНДИДАТІВ ТА НЕЗАЛЕЖНИХ КАНДИДАТІВ

Стаття 7.1.
Політичні партії, блоки, списки незалежних кандидатів та незалежні кандидати мають право:

1) вести виборчу кампанію у мирному режимі;
2) організовувати і проводити публічні зустрічі, під час яких вони можуть вільно висловлювати свої позиції з метою завоювання підтримки з боку виборців; та
3) друкувати і поширювати плакати, афіші та інші матеріали, що стосуються виборчої кампанії.

Для цілей публічних зустрічей, як вказано у підпункті (2) попереднього пункту, дозволи компетентного органу не повинні вимагатися, але організатор повинен письмово повідомити відповідний орган, який відповідає за громадський порядок та спокій, за двадцять чотири (24) години до проведення такого заходу.

Стаття 7.2.
Компетентні органи зобов`язані забезпечити належне ставлення до політичних партій, блоків, списків незалежних кандидатів та незалежних кандидатів у разі їх прохання скористатися громадськими місцями та громадськими засобами для цілей кампанії, включаючи проведення зборів, візуальне представлення об`яв, плакатів, афіш, та інших матеріалів, які мають таку мету.

Забороняється знімати, закривати, знищувати або змінювати будь-яку об`яву, плакат, афішу або інші матеріали, які відповідають законодавству і використовуються для цілей виборчої кампанії політичними партіями, блоками, списком незалежних кандидатів, або незалежними кандидатами.

Компетентні органи повинні дозволяти політичним партіям, блокам, списку незалежних кандидатів та незалежним кандидатам візуально представляти об`яви, плакати, афіші або розміщувати свої імена або лозунги, що стосуються виборчої кампанії, в урядових будівлях, на або над громадськими дорогами та дорожніми знаками.

Стаття 7.3.
Кандидатам та прибічникам політичних партій, блоків, а також незалежним кандидатам та їх прибічникам і виборчим керівним посадовцям не дозволяється:

1) носити і показувати зброю на політичних зборах, виборчих дільницях та прилеглій території або під час будь-якого зібрання, яке стосується діяльності

політичних партій, блоків, списку незалежних кандидатів та незалежних кандидатів у виборчому процесі;
2) заважати проведенню зборів інших політичних партій, блоків та незалежних кандидатів, а також підбурювати інших вдаватися до таких дій;
3) заважати журналістам виконувати свої обов`язки згідно з їх професійними правами та виборчими правами;
4) обіцяти будь-яку фінансову винагороду з метою завоювання підтримки виборців або погрожувати прибічникам інших політичних партій, блоків, списку незалежних кандидатів або незалежних кандидатів;
5) примушувати особу голосувати, якщо вона не має юридичного права голосувати.
6) спонукати особу голосувати більше одного разу на тих же самих виборах або голосувати за іншу особу; або
7) користуватися мовою, яка могла б спровокувати або підбурити кого-небудь до прояву жорстокості, ненависті або публікувати чи використовувати зображення, символи або будь-які інші матеріали, які могли б мати такий ефект.

Імітація будь-якої партії, блоку, списку незалежних кандидатів або незалежного кандидата забороняється.

Стаття 7.4.
За двадцять чотири (24) години до відкриття виборчих дільниць і до їх закриття політичним партіям, блокам, списку незалежних кандидатів або незалежному кандидату забороняється займатися публічною політичною діяльністю, яка включає, але не обмежується наступним:
1) проведення зборів для цілей виборчої кампанії;
2) представлення біля виборчої дільниці та прилеглій території будь-яких матеріалів для цілей впливу на виборців;
3) використання місцевих або міжнародних засобів інформації для цілей впливу на виборців; та
4) використання мегафонів або інших систем звертання для цілей впливу на виборців;
5) будь-яка діяльність, яка впливає або заважає ходу виборів.

РОЗДІЛ 8. ПРЕЗИДЕНТСТВО БОСНІЇ І ГЕРЦЕГОВИНИ

Стаття 8.1.
Члени Президентства Боснії і Герцеговини з прямим обранням від території Федерації Боснії і Герцеговини, - один боснієць і один хорват, обираються виборцями, зареєстрованими для голосування від Федерації Боснії і Герцеговини. Виборець, зареєстрований для голосування у Федерації, може проголосувати за члена Президентства або боснійця, або хорвата, але не за обох. Обраним членом буде той боснієць чи хорват, який набере найбільшу кількість голосів серед кандидатів однієї й тієї ж самої народності виборців.

Член Президентства Боснії і Герцеговини з прямим обранням від території РС – один серб, обирається виборцями, зареєстрованими для голосування в Республіці Сербська. Обраним буде кандидат, що одержав найбільшу кількість голосів.

Термін повноважень для членів Президентства Боснії і Герцеговини – 4 (чотири) роки.

Стаття 8.2.
В цілях цього розділу "посвідчення" має включати прізвище кандидата в члени Президентства.

Стаття 8.3.
Голова Президентства Боснії і Герцеговини змінюється кожні 8 (вісім) місяців за принципом ротації серед членів Президентства.

Стаття 8.4.
Якщо член Президентства залишає свою посаду з будь-яких причин або не взмозі постійно чи тимчасово виконувати свої функції через неспроможність (недієздатність), тоді заміна члена Президентства здійснюється у відповідності до Закону про заповнення вакантних посад у Президентстві Боснії і Герцеговини протягом строку повноважень (Офіційна Газета БіГ №21/00).

Стаття 8.5.
Член Президентства, який пропустив 1/3 (одну третину) засідань із постійного графіка роботи Президентства за період 12 (дванадцять) місяців, має вважатися таким, що пішов у відставку.

Стаття 8.6.
Повноваження нового члена Президентства мають закінчуватися в строк, коли були б закінчені повноваження заміненого члена. Новий член Президентства приймає права, обов'язки і відповідальність члена Президентства, які він/вона успадкували, включаючи головування на засіданнях Президентства.

Стаття 8.7.
Для визнання члена Президентства таким, що не в змозі постійно виконувати свої функції у зв'язку з неспроможністю (недієздатністю), потрібне рішення Конституційного Суду Боснії і Герцеговини.

Стаття 8.8.
Конституційний Суд Боснії і Герцеговини може вирішити, що член Президентства не взмозі виконувати свої функції у зв'язку з тимчасовою недієздатністю.

У випадку, коли член Президентства не взмозі виконувати свої функції через тимчасову недієздатність, як визначено згідно з параграфом 1 цієї статті, заміна члена Президентства з прийняттям прав, обов'язків і відповідальності недієздатного члена Президентства дійсна до тих пір, доки Конституційний Суд Боснії і Герцеговини не прийме рішення про те, що цей член Президентства вже не є тимчасово недієздатним.

РОЗДІЛ 9. ПАРЛАМЕНТСЬКА АСАМБЛЕЯ БОСНІЇ І ГЕРЦЕГОВИНИ

Підрозділ А. Народна Палата Парламентської Асамблеї Боснії і Герцеговини

Стаття 9.1.
Спосіб виборів делегатів до Народної Палати Парламентської Асамблеї Боснії і Герцеговини регулюється положеннями Статті 18.16

Підрозділ В. Палата Представників Парламентської Асамблеї Боснії І Герцеговини

Стаття 9.2.
Палата Представників Парламентської Асамблеї Боснії і Герцеговини складається із 42 (сорока двох) членів, із яких 28 (двадцять вісім) обираються прямим голосуванням виборцями, що зареєстровані для голосування від території Федерації Боснії і Герцеговини, а 14 (чотирнадцять) – виборцями, зареєстрованими для голосування від території Республіки Сербська. Повноваження членів Палати Представників Парламентської Асамблеї Боснії і Герцеговини 4 (чотири) роки.

Із 28 (двадцяти восьми) членів, які обираються прямим голосуванням виборцями, що зареєстровані для голосування від території Федерації Боснії і Герцеговини, 21 (двадцять один) член обирається від багатомандатних округів за формулою пропорційного представництва, сформульованою в Статті 9.6 цього Закону, а 7 (сім) членів – за компенсаційними (?партійними) мандатами від території Федерації в цілому згідно зі Статтею 9.7 цього Закону.

Із 14 (чотирнадцяти) членів, які прямо обираються виборцями, що зареєстровані для голосування від території Республіки Сербська, 9 (дев'ять) мають обиратися від багатомандатних округів за формулою постійного представництва, визначеною в Статті 9.6 цього Закону, а 5 (п'ять) – за компенсаційними (партійними) мандатами від території Республіка Сербська в цілому відповідно до Статті 9.7 цього Закону.

Виборець має один виборчий бюлетень для мандатів по пропорційному представництву в багатомандатному окрузі, де цей виборець зареєстрований.

Стаття 9.3.
21 (двадцять один) мандат від 5 (п'яти) багатомандатних округів в Палату Представників Парламентської Асамблеї Боснії і Герцеговини від території Федерації Боснії і Герцеговини розподіляються наступним чином:
Округ 1 включає Кантони 1 і 10 і обирає 3 (трьох) членів.
Округ 2 включає Кантони 7 і 8 і обирає 3 (трьох) членів.
Округ 3 включає Кантони 5 і 9 і обирає 4 (чотирьох) членів.
Округ 4 включає Кантони 4 і 6 і обирає 6 (шість) членів.
Округ 5 включає Кантони 2 і 3 та район Брчко, і має обирати 5 (п'ять) членів.

Стаття 9.4.
9 (дев'ять) мандатів від 3 (трьох) багатомандатних округів до Палати Представників Парламентської Асамблеї Боснії і Герцеговини від території Республіка Сербська включають:

Округ 1 включає муніципалітети Боснійська Крупа / Крупа на Уні, Боснійські Нові / Нові Град, Боснійська Дубіца / Козарска Дубіца, Прієдор, Боснійська Градішка / Градішка, Лакташі, Прнявор, Боснійський Петровац \ Петровац, Санський Мост / Сербський Санський Мост, Баня Лука, Целінац, Дрвар / Сербський Дрвар, Ключ / Рибнік, Мрконіч Град, Яйце / Єсеро, Скендер Вакуф / Кнєжево, Котор Варош, Широво, Купрес / Сербський Купрес та Костайніца і має обирати 3 (трьох) членів.

Округ 2 включає муніципалітети Дервента, Боснійський Брод / Сербський Брод, Оджак / Вукосавлє, Боснійський Шамац / Шамац, Орасьє, Сербське Орасьє, Модріца, Градацац / Пелагічево, Бієльїна, Добой, Грачаніца / Петрово, Лопаре, Углевік, Тесліч та район Брчко і має обирати 3 (трьох) членів.

Округ 3 включає муніципалітети Калесія / Осмаці, Зворнік, Шековіці, Власеніца, Братунац, Сребреніца, Соколац, Хан Пієсак, Іліджа / Сербська Іліджа, Старий Град, Сараєво /Сербський Старий Град, Ново Сараєво / Сербське Ново Сараєво, Трново (РС), Пале (РС), Рогатіца, Вішеград, Мостар /Сербський Мостар, Невесіньє, Каліновік, Гачко, Фоца / Србінє, Горажде / Сербське Горажде, Чайніце, Рудо, Столац / Берковіці, Любінє, Білеча, Требінє та Міліці і має обирати 3 (трьох) членів.

Стаття 9.5.

Політичні партії, об'єднання і незалежні кандидати, що мають посвідчення відповідно до Розділу 4 цього Закону, можуть балотуватися на виборах в окрузі.

Кожний незалежний кандидат на окружний мандат має балотуватися із заступником на одне посвідчення. Заступник не має ніяких прав чи повноважень, за винятком випадку, коли на нього переходять повноваження вибраного кандидата, як передбачено в Статті 9.10 цього Закону.

Стаття 9.6.

Мандати розподіляються в кожному окрузі наступним чином:

Для кожної політичної партії і об'єднання загальну кількість дійсних голосів, одержаних тією політичною партією чи об'єднанням, ділять на 1, 3, 5, 7, 9, 11 і т. д. до тих пір, доки потрібно для відповідного розподілу. Кількість голосів, одержана в результаті такої послідовності розподілу, вважається "виборчими квотами". Кількість голосів за незалежних кандидатів є виборчою квотою за того кандидата. Виборчі квоти розміщуються в порядку від найвищого до найнижчого. Мандати розподіляються в порядку до найвищої виборчої квоти, доки не будуть розподілені усі виборчі мандати для того органу.

Політичні партії, об'єднання, списки незалежних кандидатів і незалежні кандидати не можуть брати участь в розподілі мандатів, якщо вони не набрали більше 3% загальної кількості дійсних виборчих бюлетенів у виборчому підрозділі.

Стаття 9.7.

Компенсаційні мандати мають розподілятися наступним чином:

Тільки політичні партії і об'єднання можуть брати участь в розподілі компенсаційних мандатів. Спочатку відповідно до формули, викладеної в Статті 9.6 цього Закону, розподіляється загальна кількість мандатів до законодавчого органу, призначених для території відповідної організації, без урахування кількості мандатів, одержаних незалежними кандидатами. Із кількості мандатів за списком політичної партії або об'єднання, що перемогли відповідно до цієї процедури, віднімається кількість мандатів, здобутих тією ж самою партією чи об'єднанням відповідно до процедури, сформульованої в Статті 9.6 цього Закону. Кількість, що залишилася, буде кількістю компенсаційних мандатів, виграних за цим списком.

Якщо політична партія або об'єднання одержують від'ємну кількість мандатів згідно з процедурою, викладеною в попередньому параграфі, за політичною партією або об'єднанням зберігаються мандати, завойовані в округах, але вони не одержать жодного компенсаційного мандата.

Якщо від'ємну кількість мандатів одержить один чи більше списків, то кількість мандатів для розподілу згідно з процедурою цієї статті відповідно зменшується для збереження належної кількості мандатів в Палаті Представників Парламентської Асамблеї Боснії і Герцеговини, обраним від території відповідної організації.

Стаття 9.8.

Компенсаційні мандати, отримані політичною партією або коаліцією згідно зі Статтею 9.7 цього закону, розподіляються один за одним невибраним кандидатам зі списку кандидатів політичної партії або коаліції на компенсаційні мандати, починаючи з початку списку, поки всі мандати не розподіляться або поки не вичерпається список.

Стаття 9.9.

У випадку рівного рахунку через однакову кількість голосів при розподілі згідно зі Статтею 9.6, 9.7 та 9.8 цього закону мандат повинен розподілятися на підставі жеребкування.

Мандати, отримані списком, повинні розподілятися спочатку серед кандидатів списку, які індивідуально отримали хоча б п'ять відсотків (5%) загальної кількості дійсних голосів, отриманих цим списком, ці мандати видаються в порядку від найвищої кількості голосів до нижчої кількості голосів. Якщо залишаються ще мандати для розподілу в списку, а ті кандидати, які залишилися, отримали менше п'яти відсотків (5%) загальної кількості дійсних голосів, отриманих цим списком, тоді розподіл мандатів серед тих кандидатів списку, які залишилися, треба робити згідно з порядком їх в списку.

Якщо політична партія або коаліція не має достатню кількість прийнятних кандидатів в списку для заповнення виділених місць, мандат треба передати списку партії або коаліції в інший виборчий округ згідно з процедурою, викладеною в Статті 9.8 цього закону.

Стаття 9.10.
Якщо мандат обраного незалежного кандидата закінчується згідно з положеннями Статті 1.10 цього закону, тоді заступник незалежного кандидата повинен успадкувати мандат незалежного кандидата. Заступник повинен заповнити мандат незалежного кандидата та взяти на себе права, обов'язки та відповідальність незалежного кандидата. Якщо заступник не може прийняти або заповнити мандат через будь-яку з причин, перелічених в Статті 1.10 цього закону, тоді мандат повинен залишитися вакантним до наступних чергових виборів.

Стаття 9.11.
Якщо мандат кандидата обраної політичної партії або коаліції закінчується згідно з положеннями Статті 1.10 цього закону, тоді мандат треба віддати наступному кандидату зі списку того ж самого виборчого округу згідно з Статтею 9.9, параграф 2, цього закону. Вакансію в компенсаційному мандаті треба заповнити зі списку компенсаційних мандатів партії.

Якщо немає більше кандидатів у списку того ж самого виборчого округу, тоді мандат треба віддати списку тієї ж самої політичної партії або коаліції в іншому виборчому окрузі згідно зі Статтею 9.9, параграф 3, цього закону. Якщо більше не залишилось кандидатів в жодному списку політичної партії або коаліції, тоді мандат повинен лишитися вакантним до наступних чергових виборів.

Стаття 9.12.
Виборчі округи та кількість мандатів, розподілених для кожного виборчого округу, прийняті в цьому розділі, повинні переглядатися кожні чотири (4) роки Парламентською Асамблеєю Боснії та Герцеговини для забезпечення, беручи до уваги географічну напруженість, їх відповідності демократичним принципам, особливо пропорційності між кількістю мандатів та кількістю зареєстрованих виборців.

РОЗДІЛ 10. ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦІЇ БОСНІЇ ТА ГЕРЦЕГОВИНИ

Підрозділ А. Палата Представників Парламенту Федерації Боснії та Герцеговини

Стаття 10.1.
Палата представників парламенту Федерації Боснії та Герцеговини повинна складатися із ста сорока (140) членів, обраних безпосередньо виборцями, зареєстрованими голосувати для території Федерації Боснії та Герцеговини. Мандат членів Палати представників Федерації Боснії та Герцеговини повинен мати термін чотири (4) роки.

Певну кількість членів треба обрати з виборчих округів з великою кількістю членів за формулою пропорційного представництва, викладеною в Статті 9.6 цього закону. Повинні бути компенсаційні мандати з території Федерації Боснії та Герцеговини в цілому згідно з Статтею 9.7 цього закону. Палата представників парламенту Федерації Боснії та Герцеговини повинна визначити, основуючись виключно на директивах, викладених в Статті 10.2 цього закону, яка кількість мандатів та які границі повинні бути для виборчих округів з великою кількістю членів, а також кількість компенсаційних мандатів.

Виборець повинен мати один виборчий бюлетень для пропорційного представництва мандатів у виборчому окрузі з великою кількістю членів, в якому цей виборець зареєстрований. Цей виборчий бюлетень також повинен рахуватися для розподілу компенсаційних мандатів згідно Статті 10.5 цього закону.

Стаття 10.2.
Палата представників парламенту Федерації Боснії та Герцеговини повинна визначити, основуючись тільки на директивах, викладених у цій статті, кількість мандатів та границі для виборчих округів з великою кількістю членів, а також кількість компенсаційних мандатів.

Із ста сорока (140) мандатів для Палати представників парламенту Федерації Боснії та Герцеговини компенсаційних мандатів повинно бути від 23 до 27 відсотків. Мандати, які залишилися, треба розподілити у виборчих округах з великою кількістю членів.

Повинен бути мінімум десять (10) виборчих округів з великою кількістю членів. Виборчий округ з великою кількістю членів повинен мати мінімум чотирьох (4) і максимум п'ятнадцять (15) членів. Район Бирско треба включити в один з виборчих округів з великою кількістю членів.

Кількість мандатів для виборчого округу повинна визначатися таким чином: кількість зареєстрованих виборців для

Палати представників парламенту Федерації Боснії та Герцеговини, як визначила Виборча комісія Боснії та Герцеговини, треба розділити на загальну кількість мандатів виборчого округу, які треба розподілити. Кількість зареєстрованих виборців для виборчого округу треба розділити на виборчу квоту, яка вийшла в результаті попереднього ділення, для визначення кількості мандатів, які було виділено виборчому округу. Мандати, які не можна розподілити на підставі загальної кількості, треба розподілити у виборчі округи, де залишилась найбільша кількість.

Стаття 10.3.
Політичні партії, коаліції та незалежні кандидати, підтверджені згідно з Розділом 4 цього закону, можуть балотуватися на вибори у виборчому окрузі.

Кожний незалежний кандидат для мандату виборчого округу повинен балотуватися з заступником в одному списку. Заступник не повинен мати ніяких повноважень крім випадків, коли заступник успадковує мандат обраного кандидата, як про це йдеться в Статті 9.10 цього закону.

Стаття 10.4.
Мандати розподіляються в кожному виборчому окрузі з великою кількістю членів за формулою, викладеною в Статті 9,6 цього закону.

Стаття 10.5.
Компенсаційні мандати повинні розподілятися за формулою, викладеною в Статті 9.7 цього закону.

Стаття 10.6.
Компенсаційний мандат, отриманий політичною партією або коаліцією згідно зі Статтею 10.5 цього закону, виділяється один за одним невибраним кандидатам зі списку кандидатів політичної партії або коаліції на компенсаційні мандати, починаючи з початку списку, поки всі мандати не розподіляться або поки не вичерпається список.

Стаття 10.7.
У випадку рівного рахунку через однакову кількість голосів при розподілі згідно з Статтями 10.4, 10.5 та 10.6 цього закону, мандат повинен розподілятися на підставі жеребкування.

Мандати, отримані списком, повинні розподілятися серед кандидатів списку так, як викладено в Статті 9.9, параграф 2, цього закону.

Якщо політична партія або коаліція не має достатню кількість кандидатів в списку для заповнення виділених їй місць, мандат треба передати списку політичної партії або коаліції в інший виборчий округ згідно з процедурою, викладеною в Статті 9.8 цього закону.

Стаття 10.8.
Якщо мандат обраного незалежного кандидата закінчується згідно з положеннями Статті 1.10 цього закону, тоді вакансію треба передати так, як про це йдеться в Статті 1.10 цього закону.

Якщо мандат кандидата політичної партії або коаліції закінчується згідно з положеннями Статті 1.10 цього закону, тоді цей мандат треба передати так, як про це йдеться в Статті 9.11 цього закону.

Стаття 10.9.
Виборчі округи та кількість мандатів, розміщених в кожному виборчому окрузі, визначені в цьому розділі, повинні переглядатися кожні чотири (4) роки парламентом Федерації Боснії та Герцеговини для забезпечення, беручи до уваги географічну напруженість, їх відповідності демократичним принципам, особливо пропорційності між кількістю мандатів та кількістю зареєстрованих виборців.

РОЗДІЛ 11. НАЦІОНАЛЬНА АСАМБЛЕЯ РЕСПУБЛІКИ СЕРБСЬКОЇ

Стаття 11.1.
Національна Асамблея Республіки Сербської складається з вісімдесяти трьох (83) депутатів, які безпосередньо обираються виборцями, що зареєстровані для участі у голосуванні в Республіці Сербській.

Певна кількість депутатів обирається від багатомандатних виборчих округів за пропорційною схемою представництва, викладеною у Статті 9.6 даного закону. Відповідно до Статті 9.7 даного закону існують компенсаційні мандати від Республіки Сербської в цілому. Національна Асамблея Республіки Сербської визначає, ґрунтуючись виключно на вказівках, викладених у Статті 11.2 даного закону, якою має бути кількість мандатів та кордони багатомандатних виборчих округів, а також кількість компенсаційних мандатів.

Виборець у багатомандатному виборчому окрузі, в якому він зареєстрований, має для голосування один бюлетень, за яким визначаються мандати пропорційного представництва в парламенті. Мандат депутатів Національної Асамблеї Республіки Сербської триває чотири (4) роки.

Стаття 11.2.
Національна Асамблея Республіки Сербської визначає, ґрунтуючись виключно на вказівках, викладених у цій статті, кількість мандатів та кордони багатомандатних округів, а також кількість компенсаційних мандатів.

Компенсаційні мандати складають від двадцяти трьох (23) до двадцяти семи (27) відсотків від загальної кількості у вісімдесят три (83) мандати Національної Асамблеї. Мандати, що залишилися, надаються багатомандатним округам.

Існує мінімум шість (6) багатомандатних округів. Багатомандатний округ має мінімум чотирьох (4) та максимум п'ятнадцять (15) депутатів. Район Брско включається до складу одного з багатомандатних округів.

Кількість мандатів для виборчого округу встановлюється відповідним чином: кількість зареєстрованих виборців Республіки Сербської, як визначено Виборчою комісією Боснії та Герцеговини, ділиться на загальну кількість мандатів в округах, які будуть надані. Кількість зареєстрованих виборців округу ділиться на показник, отриманий в результаті попереднього ділення, щоб визначити кількість мандатів, на які округ має право. Мандати, які не можуть бути надані на основі цілих цифр, розподіляються серед округів на основі найбільших десяткових залишків.

Стаття 11.3.
На виборах в окрузі можуть балотуватися політичні партії, коаліції та незалежні кандидати, затверджені відповідно до Глави 4 даного закону.

Кожен незалежний кандидат на отримання мандату від округу йде за одним списком із своїм заступником. Заступник не матиме жодних повноважень чи влади, крім того випадку, коли такий заступник наслідує мандат обраного кандидата, як передбачено у Статті 9.10 даного закону.

Стаття 11.4.
Мандати надаються у кожному окрузі за формулою, визначеною у Статті 9.6 даного закону.

Стаття 11.5.
Компенсаційні мандати розподіляються за формулою, визначеною у Статті 9.7 даного закону.

Стаття 11.6.
Компенсаційні мандати, отримані політичною партією чи коаліцією відповідно до Статті 11.5 даного закону, надаються окремо кожному не обраному кандидату із списку кандидатів такої політичної партії чи коаліції на отримання компенсаційних мандатів; розподіл мандатів починається з тих кандидатів, які знаходяться на початку такого списку й триває доти, доки усі мандати не будуть розподілені, або доки не вичерпається список.

Стаття 11.7.
Якщо отримано рівний рахунок через те, що показники, які використовуються для розподілу мандатів відповідно до Статей 11.4, 11.5 та 11.6 даного закону, є однаковими, то мандати розподіляються на основі жеребкування.

Мандати, отримані списком кандидатів, розподіляються серед кандидатів цього списку у спосіб, визначений у Статті 9.9 параграфі 2 даного закону.

Якщо політична партія чи коаліція не має достатньої кількості кандидатів у списку, щоб розподілити усі мандати, які вона отримала, то такі нерозподілені мандати передаються списку кандидатів цієї політичної партії чи коаліції в іншому окрузі відповідно до процедури, визначеної у Статті 9.8 даного закону.

Стаття 11.8.
Якщо мандат обраного незалежного кандидата закінчується відповідно до положень Статті 1.10 даного закону, то вакансія, яка виникла в результаті цього, буде розглядатися у спосіб, визначений в Статті 9.10 даного закону.

Якщо мандат кандидата політичної партії чи коаліції закінчується відповідно до положень Статті 1.10 даного закону, то такий мандат буде розглядатися у спосіб, зазначений у Статті 9.11 даного закону.

Стаття 11.9.
Округи та кількість мандатів, наданих кожному округу, яка визначена в цій Главі, переглядаються Національною Асамблеєю Республіки Сербської кожні чотири (4) роки, щоб гарантувати, що всі мандати розподіляються з урахуванням географічних обмежень у спосіб, що відповідає демократичним принципам, а особливо принципу пропорційності між кількістю мандатів та кількістю зареєстрованих виборців.

РОЗДІЛ 12. АСАМБЛЕЇ ОБЛАСТЕЙ (КАНТОНІВ) МУНІЦИПАЛЬНІ РАДИ/АСАМБЛЕЇ, ТА МІСЬКІ РАДИ/АСАМБЛЕЇ

Стаття 12.1.
Мандати для асамблей областей (кантонів) та муніципальних рад/асамблей і міських рад/асамблей розміщують-

ся за пропорційною схемою представництва, визначеною у Статті 12.5 даного закону.

Стаття 12.2.
Кількість членів муніципальної ради/асамблеї є наступною:

1) Муніципалітет, кількість зареєстрованих виборців в якому є меншою за вісім тисяч (8000), матиме від одинадцяти (11) до сімнадцяти (17) депутатів.
2) Муніципалітет, кількість зареєстрованих виборців в якому становить від восьми тисяч (8000) до двадцяти (20000), матиме від сімнадцяти (17) до двадцяти п'яти (25) депутатів.
3) Муніципалітет, кількість зареєстрованих виборців в якому є більшою за двадцять тисяч (20000), матиме від двадцяти п'яти (25) до тридцяти одного (31) депутата.

Стаття 12.3.
Кількість членів обласної асамблеї є наступною:

1) Область (кантон), кількість зареєстрованих виборців в якій є меншою за сімдесят п'ять тисяч (75000), має від двадцяти (20) до двадцяти п'яти (25) депутатів.
2) Область, кількість зареєстрованих виборців в якій становить від сімдесяти п'яти тисяч (75000) до двохсот тисяч (200000), має від двадцяти п'яти (25) до тридцяти (30) депутатів.
3) Область, кількість зареєстрованих виборців в якій є більшою за двісті тисяч (200000), має від тридцяти (30) до тридцяти п'яти (35) депутатів.

Стаття 12.4.
Політична партія, коаліція, незалежний кандидат чи список незалежних кандидатів, затверджений Виборчою комісією Боснії та Герцеговини, може балотуватися на виборах для отримання мандатів, які розподіляються згідно з цією главою.

Стаття 12.5.
Розподіл мандатів для обласної асамблеї та муніципальної ради/асамблеї проводиться відповідно до Статті 9.6 даного закону.

Якщо політична партія, коаліція чи список незалежних кандидатів отримує стільки мандатів, скільки є кандидатів у списку, і після цього ще залишаються нерозподілені мандати, то десяткові залишки цієї політичної партії, коаліції чи списку незалежних кандидатів, ігноруються при розподілі мандатів, що залишилися. Якщо незалежний кандидат отримує мандат, то десяткові залишки цього незалежного кандидата ігноруються при розподілі мандатів, що залишилися.

Якщо отримано рівний рахунок через те, що десяткові залишки є однаковими, то мандат надається на основі жеребкування.

Мандати, отримані списком спочатку розподіляються серед тих кандидатів у списку, кожен з яких отримав принаймні п'ять відсотків (5%) від загальної кількості юридично дійсних голосів, отриманих списком в цілому; ці мандати розподіляються у порядку, починаючи з кандидата, який отримав найбільшу кількість голосів, до кандидата, який отримав найменшу їхню кількість. Якщо після цього все ж залишаються нерозподілені серед кандидатів у списку мандати, а кандидати, які залишилися без мандатів, є такими, що отримали менше п'яти відсотків (5%) від загальної кількості голосів, отриманих даним списком в цілому, то розподіл мандатів серед таких кандидатів із списку здійснюється відповідно до їхнього порядкового номера у списку.

Стаття 12.6.
Якщо мандат кандидата зі списку політичної партії, коаліції чи незалежних кандидатів припиняється відповідно до Статті 1.10 даного закону, то цей мандат переходить до наступного кандидата, як це визначено у Статті 12.5 параграфі 4 даного закону. Якщо мандат незалежного кандидата, який не входить до списку незалежних кандидатів, припиняється відповідно до Статті 1.10 даного закону, то цей мандат нікому не передається.

Стаття 12.7.
Мер може бути обраний або за допомогою непрямих виборів муніципальної ради/асамблеї, або за допомогою прямих виборів, в яких беруть участь зареєстровані виборці цього муніципалітету. Якщо закони муніципалітету обумовлюють те, що мер обирається на прямих виборах, то такі вибори проводяться відповідно до параграфа 2 цієї Статті. Якщо закони муніципалітету обумовлюють, що мер обирається на непрямих виборах, то такі вибори проводяться відповідно до параграфа 3 цієї Статті. Якщо закони не визначають як обирається мер, то останній обирається на непрямих виборах, як визначено параграфом 3 цього закону.

Якщо мер обирається на прямих виборах, то Виборча комісія Боснії та Герцеговини визначає форму проведення такого голосування.

Якщо мер обирається на непрямих виборах, тоді він або вона обирається більшістю голосів від загальної кількості голосів депутатів муніципальної ради/асамблеї. Кожен член муніципальної ради/асамблеї може висунути кандидата на посаду. У разі, якщо кандидат не отримує більшості від загальної кількості голосів депутатів, то проводяться повторні вибори. Якщо жоден кандидат не отримує більшості від загальної кількості голосів депутатів, то вибори проводяться втретє. Буде обраний той кандидат, який отримає більшість голосів.

У випадку, коли кандидати набирають рівну кількість голосів, мером обирається наймолодший з кандидатів. У випадку, коли мер, обраний на непрямих виборах, йде у відставку, помирає або звільняється з посади за рішенням муніципальної ради/асамблеї, муніципальна рада/асамблея обирає нового мера відповідно до параграфа 3 цієї статті.

Стаття 12.8.
Керівник області обирається асамблеєю області. Він обирається більшістю голосів від загальної кількості голосів депутатів асамблеї області.

Стаття 12.9.
Області 6 та 7, які мають спеціальний режим, не підпадають під дію статті 12.8 даного закону, яка стосується виборів керівника області.

Стаття 12.10.
Депутати міської ради/асамблеї обираються муніципальними радами/асамблеями, які формують місто.

Мандати в міську раду/асамблею розподіляються серед списків кандидатів відповідно до системи пропорційного представлення політичних партій, коаліцій, списків незалежних кандидатів чи груп членів, як це визначено у статті 12.5 даного закону. Розподіл мандатів серед кандидатів з одного списку здійснюється відповідно до їхнього порядкового номера у списку кандидатів на ці вибори.

Кожна міська рада/асамблея обирає мера та голову міської ради/асамблеї, як передбачено у статті 12.7 параграфі 3 даного закону.

Стаття 12.11.
Строк мандатів муніципальних рад/асамблей та обласних асамблей триває чотири (4) роки.

Вибори муніципальних рад/асамблей та обласних асамблей проходять в один і той же день.

Стаття 12.12.
Вибори депутатів міської ради/асамблеї проходять після скликання муніципальних рад/асамблей, коли вже відбулися вибори до муніципальних рад/асамблей.

Стаття 12.13.
Коли посадові особи, які керують адміністративними органами в муніципалітеті, області та місті, призначаються на посаду мером або головою області або коли муніципальний чи міський виконавчий комітет обирається муніципальною чи міською радою, до уваги приймається склад населення такого муніципалітету, області чи міста.

РОЗДІЛ 13. ПОВТОРНІ, ВІДКЛАДЕНІ ТА ДОСТРОКОВІ ВИБОРИ

Стаття 13.1.
Повторні вибори проводяться за тими ж списками кандидатів та на основі тих же витягів з Центрального реєстру виборців, що використовувалися на анульованих виборах, і такі вибори проводяться на дату, визначену Виборчою комісією Боснії та Герцеговини, яка повинна бути у межах чотирнадцяти (14) днів з дати відміни початково призначених виборів.

Стаття 13.2.
Відкладені вибори проводяться у тому випадку, коли у виборчому утворенні або на виборчій дільниці не проводиться голосування в той день, який призначений для голосування.

День, в який проводяться відкладені вибори, визначається Виборчою комісією Боснії та Герцеговини.

Відкладені вибори, як правило, проводяться у семиденний (7) термін та не пізніше, ніж через тридцять (30) днів після дня, визначеного для проведення голосування на чергових виборах.

Стаття 13.3.
У випадку, коли обраний орган припиняє діяльність згідно з відповідними положеннями Конституції, Виборча комісія Боснії та Герцеговини проводить дострокові вибори у спосіб та з використанням процедури, визначеними в даному законі для проведення чергових виборів.

Мандат для органа влади, обраного на дострокових виборах, припиняється на дату, на яку припинилася б дія мандату того органу, який достроково припинив своє функціонування, у разі якщо б такого припинення не відбулося.

Стаття 13.4.
Виборча комісія Боснії та Герцеговини встановлює будь-які кінцеві строки, що є необхідними для проведення виборів відповідно до даного розділу.

РОЗДІЛ 14. КОШТИ НА ПРОВЕДЕННЯ КАМПАНІЇ

Стаття 14.1.
Політична партія, коаліція, список незалежних кандидатів та незалежний кандидат, які в Боснії та Герцеговині приймають участь у виборах до органів влади на усіх рівнях, зобов'язані подати на розгляд Виборчої комісії Боснії та Герцеговини разом з заявою про їхнє затвердження на участь у виборах також і фінансовий звіт за період, що починається за три місяці до дати подання такої заяви. На додаток до цього, не пізніше, ніж через тридцять (30) днів після того, як Виборча комісія Боснії та Герцеговини опублікує результати виборів, до Виборчої комісії Боснії та Герцеговини повинен бути надісланий фінансовий звіт за період, що починається на дату подання заяви про затвердження на участь у виборах й до моменту оголошення результатів виборів. У звітах зазначається наступна інформація:

1) Уся готівка;
2) Усі прибутки та витрати на основі членських внесків, внесків з-за кордону, внесків від фізичних та юридичних осіб, внесків у формі товарів та послуг (які надалі згадуються як "внески натурою"), надходження за власними активами та підприємницькою діяльністю, кредити, позички, пожертви, знижки, відшкодування збитків, інші операційні витрати та інші джерела за звітний період, як це визначено Виборчою комісією Боснії та Герцеговини;
3) Ідентифікація особи чи джерела будь-якого платежу та внеску натурою, а також ідентифікація особи, яка отримала такий платіж, що перевищує сто (100) конвертованих марок, разом з датою та сумою будь-якого такого отримання;
4) Загальна сума усієї кредиторської заборгованості, та загальна сума виплат за наступними категоріями: безпосередні витрати на політичну кампанію, операційні витрати, витрати, пов'язані з підприємницькою діяльністю та інші витрати; і
5) Сума та характер прострочених боргів та зобов'язань, які повинні бути сплачені особою чи особі, що подає звіт, а також де проходить розрахунок за боргами чи зобов'язаннями на суму, меншу ніж та, що вказана у звіті; звіт про обставини чи умови за яких такі борги чи зобов'язання були погашені.

Стаття 14.2.
Виборча комісія Боснії та Герцеговини складає Правила з метою виконання положень цієї глави, в яких вона докладно визначає зміст, форму, спосіб та інші подробиці подання звіту.

Усі особи, від яких вимагається подати такий звіт, також повинні подати на розгляд такі додаткові матеріали, які вимагає Виборча комісія Боснії та Герцеговини або Закон про партійне фінансування.

Стаття 14.3.
Кожна політична партія, коаліція чи список незалежних кандидатів призначає компетентну особу, яка відповідатиме за подання звітів та ведення обліку, і яка буде вповноважена отримувати повідомлення від Виборчої комісії Боснії та Герцеговини.

Ті особи, які подають звіти, інформують Виборчу комісію Боснії та Герцеговини про призначення компетентної особи, що згадана у параграфі 1 цієї Статті у триденний (3) термін від дати призначення такої компетентної особи, й зобов'язані повідомляти про будь-які зміни статусу такої компетентної особи у триденний (3) термін.

Компетентна особа повинна підписати кожний такий звіт та бути відповідальною за збереження всіх записів звітів, а також надавати ці звіти Виборчій Комісії Боснії та Герцеговини за першою вимогою.

Стаття 14.4.
Відповідний незалежний кандидат безпосередньо відповідає за збереження звітів у Виборчій Комісії Боснії та Герцеговини.

Стаття 14.5.
Виборча Комісія Боснії та Герцеговини повинна зробити доступними для громадської думки матеріали звітів та забезпечити доведення до відома усіх громадян змісту звітів.

Стаття 14.6.
Виборча Комісія Боснії та Герцеговини матиме уповноваження перевірити установи на предмет виконання положень цього розділу і може попросити окремих осіб відповісти на певні питання у письмовій формі, зажадати надати документи, відгуки та інші докази стосовно перевірки Виборчої Комісії Боснії та Герцеговини. Виборча Комісія Боснії та Герцеговини може ініціювати перевірку або ужити відповідних заходів за своєю власною ініціативою або за запитом окремої особи.

Виборча Комісія Боснії та Герцеговини матиме повноваження, згідно з цією статтею, після встановлення того, що політична партія, коаліція, угруповання незалежних кандидатів, незалежний кандидат чи будь-яка інша особа, порушили положення цього розділу, вжити цивільних стягнень щодо будь-якої політичної партії, коаліції, угруповання незалежних кандидатів, незалежного кандидата чи будь-якої іншої особи, за порушення згаданих положень, або ж вжити відповідні адміністративні заходи відповідно до своїх повноважень згідно з цим законом.

До того, як ужити цивільне стягнення чи адміністративних заходів, Виборча Комісія Боснії та Герцеговини вимагатиме від політичної партії, коаліції, угруповання незалежних кандидатів, незалежного кандидата чи будь-якої іншої особи, які порушили відповідні положення, їх виконання.

Стаття 14.7.
Кожен кандидат, який висувається від виборчого округу на рівні Боснії та Герцеговини або на рівні виборчої дільниці, повинен, не пізніше ніж через 15 (п'ятнадцять) днів з дня прийняття у кандидати до виборів, надати до Виборчої Комісії Боснії та Герцеговини спеціальну форму довідки, із зазначенням його/її матеріального стану, а саме:

1) поточні доходи та джерела доходів, включаючи всі доходи, заробітки, прибутки від власності, пожертвування згідно із статтею 14.1 цього закону, кредити та інші доходи, отримані у Боснії та Герцеговині або за кордоном за період останніх 12 місяців;
2) власність, включаючи готівку, банківські рахунки, ділові документи, цінні папери, облігації, нерухомість, особисту власність, авторські права та іншу власність на суму, що перевищує п'ять тисяч (5 000) марок, які конвертуються у Боснії чи Герцеговині та за кордоном;
3) виплати та інші зобов'язання, включаючи всі боргові зобов'язання та векселі, кредити та гарантії щодо таких зобов'язань у Боснії та Герцеговині, а також за кордоном.

Така довідка повинна вміщувати інформацію про матеріальний стан кандидатів та їх близьких осіб: дружин, дітей та інших членів сімей, яких має утримувати кандидат згідно із законом.

Стаття 14.8.
Всі кандидати, яких обирають на всіх рівнях влади, включаючи рівень Боснії та Герцеговини, а також окружного рівня, повинні надати Виборчій Комісії Боснії та Герцеговини протягом тридцяти (30) днів з дати підтвердження мандатів, підписані довідки про матеріальний стан згідно із статтею 14.7 цього закону.

Стаття 14.9.
Виборча Комісія Боснії та Герцеговини повинна опублікувати такі відомості про матеріальний стан у мас медіа. Виборча Комісія Боснії та Герцеговини не нестиме відповідальності за протиріччя, вміщені у цих відомостях.

Виборча Комісія Боснії та Герцеговини видасть інструкцію, яка детально регулює дизайн та спосіб заповнення форм, згадуваних у статтях 14.7 та 14.8 цього закону.

Стаття 14.10.
Виборча Комісія Боснії та Герцеговини повинна опублікувати за дев'яносто (90) днів до виборів списки виборців, занесених до Центрального Реєстру Виборців для кожного туру. Жодна політична партія, коаліція, угруповання незалежних кандидатів чи незалежний кандидат, виходячи з кількості виборців, оголошеної Виборчою Комісією Боснії та Герцеговини, не повинна витратити більше, ніж одну (1) конвертовану марку на виборця у кожному виборчому турі в цілях виборчої кампанії.

З метою застосування попереднього пункту, виборчі тури будуть такі: муніципальні вибори, кантональні вибори, вибори за багатомандатними округами Національної Асамблеї Сербської Республіки, вибори Президента та Віце-Президента Сербської Республіки, вибори за багатомандатними округами Палати Представників Парламенту Федерації Боснії та Герцеговини, вибори за багатомандатними округами Палати Представників Парламентської Асамблеї Боснії та Герцеговини, а також вибори членів служби Президента Боснії та Герцеговини від кожного угруповання.

РОЗДІЛ 15. ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Стаття 15.1.
Протягом шістдесяти (60) днів до дня виборів, для компетентних органів всіх рівнів у Боснії та Герцеговині, засоби аудіовізуальної інформації повинні об`єктивно і справедливо представляти партії, блоки, списки незалежних кандидатів та незалежних кандидатів і надавати інформацію з питань, що стосуються виборчої кампанії та виборчого процесу.

Компетентні органи усіх рівнів повинні забезпечувати неупередженість по відношенню до засобів інформації під час виборчої кампанії.

Стаття 15.2.
Усі державні засоби радіо- і телемовлення повинні надавати, протягом тридцяти (30) днів до дня виборів, вільний трансляційний час для прямого доступу політичних партій, блоків, списку незалежних кандидатів та незалежних кандидатів згідно з Положенням Виборчої комісії Боснії та Герцеговини. Положення Виборчої комісії Боснії та Герцеговини має визначити кількість ефірного часу, що виділяється політичним партіям, блокам, списку незалежних кандидатів та незалежним кандидатам, періоди часу і тривалість передач, та географічні регіони, на які ці передачі мають транслюватися.

Стаття 15.3.
Усі засоби радіо- і телемовлення повинні транслювати повідомлення та інформацію Виборчої комісії Боснії та Герцеговини безкоштовно з метою інформування виборців про всі аспекти виборчого процесу, як вказує Виборча комісія Боснії та Герцеговини.

Стаття 15.4.
У засобах радіо- і телемовлення забороняються будь-які платні політичні реклами.

Стаття 15.5.
Період припинення кампанії повинен тривати до закриття виборчих дільниць.

Стаття 15.6.
Результати дослідження громадської думки, які стосуються голосування та виборів, не повинні повідомлятися протягом періоду, що починається за сімдесят дві (72) години до відкриття виборчих дільниць і продовжується до їх закриття.

Стаття 15.7.
Компетентний орган регулювання діяльності засобів інформації, який відповідає за впровадження законів і положень стосовно засобів інформації, повинен мати юрисдикцію на всі порушення по засобах масової інформації згідно з викладеним у цьому законі та будь-якому іншому законі, що регулює діяльність засобів інформації. Орган регулювання діяльності засобів інформації може передати питання до Ради по виборчих скаргах та апеляціях, якщо в ньому мова йде про порушення цього розділу.

РОЗДІЛ 16. СПОСТЕРІГАЧІ ЗА ВИБОРАМИ

Стаття 16.1.
Представники міжнародних спостерігачів, спілки громадян, політичні партії, блоки, списки незалежних кандидатів та незалежні кандидати (далі "спостерігачі") можуть спостерігати за всією виборчою діяльністю у Боснії та Герцеговині за умови, що вони акредитовані згідно з цим законом.

Спостерігачі повинні мати доступ до відповідних документів і засідань державних виборчих комісій, мати свободу контактувати з будь-якою особою в будь-який час протягом всього періоду виборчого процесу і мати доступ до Центрів реєстрації виборців, Виборчих дільниць, Рахункових центрів та інших відповідних місць, як вказано Виборчою комісією Боснії та Герцеговини.

Стаття 16.2.
Спостерігачі повинні бути неупередженими та політично нейтральними під час спостерігання за виборчою діяльністю. Спостерігачі ні в якому разі не повинні втручатися у виборчу діяльність і повинні поважати таємність голосування. Спостерігач може мати тільки двох (2) представників в один і той же час на відкритих зборах виборчої комісії, в Центрі реєстрації виборців, Рахунковому центрі, Виборчій дільниці або в будь-якому іншому відповідному місці, як обумовлено Виборчою комісією Боснії та Герцеговини.

Спостерігачі під час спостерігання за виборчою діяльністю повинні носити посвідчення про акредитацію; спостерігач не повинен носити або тримати ніякі емблеми або символи, які б ототожнювали спостерігача з окремою політичною партією, коаліцією, списком незалежних кандидатів або з незалежним кандидатом.

Стаття 16.3.
Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна акредитувати міжнародних спостерігачів та видати їм акредитаційні посвідчення. Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна ввести Положення з метою встановлення критеріїв та процедури подачі заявки на акредитацію міжнародних спостерігачів.

Стаття 16.4.
Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна акредитувати спілки громадян та видати їм акредитаційні посвідчення. Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна ввести Положення з метою встановлення критеріїв для

акредитації спілок громадян та видачі акредитаційних посвідчень. Заявка на акредитацію повинна включати:

1) підписану заяву від уповноваженої особи спілки громадян про те, що ця спілка не створена та не субсидується зареєстрованою політичною партією, коаліцією, списком незалежних кандидатів або незалежним кандидатом, а також не займається ніякою діяльністю від імені політичної партії, коаліції, списку незалежних кандидатів чи незалежного кандидату; та
2) прізвища та національні ідентифікаційні номери кандидатів у спостерігачі.

Стаття 16.5.
Компетентна виборча комісія повинна акредитувати зареєстровану політичну партію, коаліцію, список незалежних кандидатів або незалежного кандидата, щоб діяти як спостерігачі у виборчому підрозділі, в якому ця політична партія, коаліція, список незалежних кандидатів або незалежний кандидат зареєструвалися з метою балотування.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна акредитувати спостерігачів, які будуть спостерігати за роботою Виборчої комісії Боснії та Герцеговини та Центрального рахункового центру (центрів).

Виборчі комісії організацій та кантонів повинні акредитувати спостерігачів, які будуть спостерігати за роботою їх комісій.

Муніципальна виборча комісія повинна акредитувати спостерігачів, які будуть спостерігати за роботою Муніципальної виборчої комісії, Центрів реєстрації виборців, Виборчих дільниць та будь-яких інших відповідних місць в їхній юрисдикції.

Політична партія, коаліція, список незалежних кандидатів або незалежний кандидат повинні надати прізвища та національні ідентифікаційні номери кандидатів у спостерігачі в компетентну виборчу комісії.

Стаття 16.6.
Виборча комісія Боснії та Герцеговини повинна ввести Положення стосовно вигляду посвідчення акредитації і того, як спостерігачу треба його застосовувати.

Стаття 16.7.
Останній строк для представлення заявки на акредитацію спостерігачів повинна встановити Виборча комісія Боснії та Герцеговини.

Стаття 16.8.
Спостерігач, якому було відмовлено в акредитації виборчими комісіями Муніципалітетів, Кантонів або Організацій, може подати скаргу у Виборчу комісію Боснії та Герцеговини.

Стаття 16.9.
Спостерігач може подати скаргу про будь-яке порушення цього закону в компетентну виборчу комісію, Комісію виборчої дільниці або Раду по виборчих скаргах та апеляціях.

РОЗДІЛ 17. ОКРУГ БЕРСКО

Стаття 17.1.
Цей закон обумовлює принципи управління виборами в окрузі Берско.

Стаття 17.2.
Громадянин Боснії та Герцеговини, що зареєстрований як виборець округу Берско, має право голосувати:

1) за членів апарату президента Боснії та Герцеговини та Палати представників парламентської асамблеї Боснії та Герцеговини, шляхом подання свого голосу у відповідному бюлетені в господарчому окрузі, виборцем якого є громадянин;
2) на виборах у господарчому окрузі, виборцем якого є громадянин; та
3) на окружних виборах до окружної асамблеї та будь-яких окружних виборчих установ.

Стаття 17.3.
Витрати на проведення виборів в окрузі Берско передбачаються у бюджеті установ Боснії та Герцеговини та міжнародних зобов'язаннях Боснії та Герцеговини, Федерації Боснії та Герцеговини, Республіки Сербської та окрузі Берско, в залежності від типу виборів, що проводяться.

Стаття 17.4.
Щодо виконання цього закону виборча комісія округу Берско має ті ж самі функції, обов'язки та відповідальність, які має муніципальна виборча комісія відповідно до цього закону.

Стаття 17.5.
Щодо виконання цього закону вибори до асамблеї округу Берско проводяться згідно з положеннями, що регулюють вибори муніципальних рад/асамблей, за винятком статті 12.7, параграфу 2 цього закону.

РОЗДІЛ 18. ПЕРЕХІДНІ ТА ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 18.1.

До закінчення дії мандату верховного представника або якщо він чи вона вирішить таким чином, виборча комісія Боснії та Герцеговини складається з чотирьох (4) членів від Боснії та Герцеговини, що представляють кожну складову групу народностей, включаючи інші народності, та трьох (3) членів, обраних з Міжнародного Співтовариства.

Кандидати з Боснії та Герцеговини до виборчої комісії Боснії та Герцеговини призначаються спільно членами комісії з номінації суддів Суду Боснії та Герцеговини та іноземними членами виборчої комісії Боснії та Герцеговини (об'єднана назва - Тимчасова комісія з номінації). Кандидати до виборчої комісії Боснії та Герцеговини є фахівцями з юриспруденції з досвідом управління виборами та/або виборчими фахівцями.

Тимчасова комісія з номінації збирається у повному складі з метою рішення щодо призначення членів першої виборчої комісії Боснії та Герцеговини. Процедура призначення проводиться згідно з Правилами проведення процедури, що застосовуються комісією з номінації суддів Суду Боснії та Герцеговини, з урахуванням її доцільності або необхідності. Перелік кандидатів затверджується остаточно верховними представниками.

Відповідно до цієї процедури Палата представників парламентської асамблеї Боснії та Герцеговини призначає членів виборчої комісії Боснії та Герцеговини згідно з переліком кандидатів.

Якщо члени виборчої комісії Боснії та Герцеговини не призначені до 15 вересня 2001 року, верховні представники призначають членів з Боснії та Герцеговини.

Міжнародні члени виборчої комісії Боснії та Герцеговини призначаються верховними представниками.

Стаття 18.2.

До закінчення дії мандату верховного представника або якщо він чи вона вирішить таким чином, члени виборчої ради зі скарг та апеляцій призначаються палатою представників парламентської асамблеї Боснії та Герцеговини за допомогою консультацій (за згодою) верховних представників.

Стаття 18.3.

Після свого призначення виборча комісія Боснії та Герцеговини негайно приймає на себе юрисдикцію над минулими виборами, що були проведені згідно з правилами та регулюваннями тимчасової виборчої комісії та відповідно до обраних мандатів, наданих згідно з цими правилами.

За винятком розділу 15 виборча комісія Боснії та Герцеговини має повне повноваження запровадити у життя відповідні положення правил та регулювань тимчасової виборчої комісії, що керувала муніципальними виборами в 2000 році. Цей закон не стосується питань, до яких зверталися у розділі 15 правил та регулювань тимчасової виборчої комісії, виборча комісія Боснії та Герцеговини не має юрисдикції над цими питаннями.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини має також повне повноваження запровадити у життя відповідні положення правил та регулювань тимчасової виборчої комісії, що керувала загальнодержавними виборами, що були проведені у 2000 році, та президентськими виборами, що проводилися у 1998 році.

Стаття 18.4.

Первинною основою для Центрального реєстру виборців є реєстр виборців загальної території Боснії та Герцеговини, що застосовувався тимчасовою виборчою комісією до часу, коли цей закон набере чинності. Виборча комісія Боснії та Герцеговини узгоджує з тимчасовою виборчою комісією та Організацією з безпеки та співпраці в Європі питання про отримання реєстру виборців, що останнім застосовувався тимчасовою виборчою комісією. Особи, що вже зареєстровані у реєстрі виборців, що останнім застосовувався тимчасовою виборчою комісією, не мають реєструватися заново для того, щоб мати право на голосування, за винятком, якщо особа, що змінила місце проживання або своє ім'я, просить відкоригувати дані, занесені до Центрального реєстру виборців, або вирішує змінити муніципалітет, в якому він чи вона бажає зареєструватися згідно з цим законом.

Стаття 18.5.

Статті 4.5 та 4.9 не застосовуються до перших виборів, проведених під юрисдикцією цього закону.

Стаття 18.6.

Стаття 4.14 застосовується для коаліцій, що попередньо зареєстровані для участі в будь-яких виборах, що проводяться під наглядом тимчасової виборчої комісії.

Стаття 18.7.

Стаття 5.25 правил та регуляцій тимчасової виборчої комісії, що були опубліковані 10 серпня 1998 року, застосо-

вується для ротації членів служби президента Боснії та Герцеговини, обраних 12/13 вересня 1998 року, до виборів, що будуть проводитись у 2002 році щодо членів служби президента Боснії та Герцеговини.

Стаття 18.8.

До прийняття верховними представниками або парламентом Боснії та Герцеговини іншого рішення щодо параграфу сім цієї статті, громадянин Боснії та Герцеговини, що є переміщеною особою, має право голосувати, має право зареєструватися та голосувати особисто або за дорученням у муніципалітеті, де ця особа мала своє постійне місце проживання згідно з останнім переписом, що проводився державою Боснія та Герцеговина, за винятком випадків, коли особа може навести докази зміни свого постійного місця проживання згідно з законом в період з дня проведення останнього перепису, що проводився державою Боснія та Герцеговина, до моменту отримання цією особою статусу переміщеної особи, або особисто в муніципалітеті свого теперішнього місця проживання, з умовою, що він або вона отримує статус резидента цього муніципалітету принаймні за шість (6) місяців до дня виборів.

Громадянин Боснії та Герцеговини, що є переміщеною особою та має право голосувати згідно з цією статтею, реєструється в залежності від опції голосування, що обирає особа, в муніципалітеті, де він або вона мала постійне місце проживання згідно з останнім переписом, що був проведений державою Боснія та Герцеговина, за винятком випадків, коли особа може навести докази про зміну свого постійного місця проживання згідно з законом в період між останнім проведеним державою Боснія та Герцеговина переписом до моменту отримання цією особою статусу переміщеної особи, або в муніципалітеті, де ця особа має тимчасове місце проживання та надає докази, що він або вона зареєструвалися як тимчасовий резидент принаймні за шість (6) місяців до дня виборів.

Громадянин Боснії та Герцеговини, що займає будинок або приміщення, якими він/вона не володіє або не має право їх займати, під час видання компетентним судом або органом управління регулюючого документу щодо повернення будинку або приміщення, або якщо приймається рішення комісією з майнових скарг переміщених осіб та біженців (КМС), не має права голосувати в місці тимчасового місця проживання до моменту звільнення нерухомої власності, що належить іншим, та може зареєструватись як виборець тільки в муніципалітеті, де він/вона мали постійне місце проживання згідно з останнім переписом у Боснії та Герцеговині.

Тимчасове проживання, за цією статтею, це муніципалітет, де переміщений громадянин Боснії та Герцеговини має тимчасове проживання до моменту, коли складуться умови для його або її повернення до муніципалітету, де він або вона мали постійне місце проживання згідно з останнім переписом, проведеним державою Боснія та Герцеговина.

До прийняття верховними представниками або парламентом Боснії та Герцеговини іншого рішення щодо параграфу сім цієї статті, громадянин Боснії та Герцеговини, що є біженцем та має право голосу, має право зареєструватися та голосувати особисто або по електронній пошті в муніципалітеті, де ця особа мала своє постійне місце проживання згідно з останнім переписом, що проводився державою Боснія та Герцеговина, за винятком випадку, коли особа може надати докази зміни свого постійного місця проживання згідно з законом в період з дня проведеного державою Боснія та Герцеговина останнього перепису до отримання особою статусу біженця.

Громадянин Боснії та Герцеговини, що має статус біженця та право голосу згідно з цією статтею, реєструється в муніципалітеті, де він або вона мали постійне місце проживання згідно з останнім переписом, проведеним державою Боснія та Герцеговина, за винятком випадку, коли він або вона може надати докази зміни свого постійного місця проживання згідно з законом в період від останнього, проведеного державою Боснія та Герцеговина перепису до отримання цією особою статусу біженця.

Спеціальне право реєструватися та голосувати, надане переміщеним особам та біженцям в цій статті, закінчується в день, призначений верховним представником. Якщо верховний представник до закінчення дії свого мандату не прийняв рішення, спеціальні права, надані переміщеним особам та біженцям, продовжуються до моменту вирішення цього питання парламентською асамблеєю Боснії та Герцеговини.

Наступні фактори повинні бути розглянуті перед прийняттям рішення щодо закінчення дії спеціальних прав, наданих переміщеним особам та біженцям:

1) Стан виконання законів про майно;
2) Кількість осіб, зареєстрованих як переміщені особи;
3) Створення факторів надійності повернення, що включають недоторканість тих, що повертаються, вільне отримання освіти та користування послугами, відсутність дискримінації в отриманні

роботи та трудових відносинах та функціонування судової системи.

Стаття 18.9.

Жодна особа не може виступати як кандидат, мати виборчий мандат або бути призначеною особою, якщо вона не звільнила нерухомість, що належить біженцю або переміщеній особі, або не звільнила приміщення, в якому біженець або переміщена особа має право розміститися, або не звільнила приміщення, що знаходиться під управлінням муніципального адміністративного органу, що несе відповідальність за забезпечення житлом або відповідального органу Республіки Сербської Міністерства зі справ біженців та переміщених осіб для використання альтернативного приміщення протягом крайнього строку, встановленого:

1) адміністративним рішенням;
2) рішенням до застосування, випущеним відповідно до свідоцтва комісії з майнових скарг переміщених осіб та біженців (КМС); або
3) судовим рішенням, за допомогою якого майно має повернутися володарю або за рішенням на користь заявки на повернення прав володіння приміщенням володарю прав на розміщення.

Жодна особа не може виступати як кандидат, мати виборчий мандат або бути призначеною особою, якщо вона не звільнила нерухомість, що належить біженцю або переміщеній особі, або не звільнила приміщення, в якому біженець або переміщена особа має право розміститися протягом 120 днів з дня подання компетентним адміністративним органом заявки на застосування свідоцтва КМС, що підтверджує володіння або права розміщення даної переміщеної особи або біженця. Ні в якому разі особа не порушить цієї статті до моменту отримання 30-денного повідомлення від виборчої комісії Боснії та Герцеговини про дійсність заявки на застосування рішення свідоцтва КМС.

Стаття 18.10.

Виборча комісія Боснії та Герцеговини може дозволити політичним партіям, що зареєструвалися до муніципальних виборів в 2000 доповнити списки своїх кандидатів додатковими іменами. Додаткові списки передаються відповідно до правил та регулювань, прийнятих виборчою комісією Боснії та Герцеговини.

Стаття 18.11.

Господарчі округи повинні привести свої закони та регулювання у відповідність з цим законом протягом сорока п'яти (45) днів з моменту набуття цим законом чинності.

Згідно зі статтею 6.3 цього закону виборча комісія Боснії та Герцеговини та

виборча рада зі скарг та апеляцій протягом шестидесяти (60) днів з дня їх створення приймають правила та процедури, необхідні для проведення виборів, які публікуються в Офіційній газеті Боснії та Герцеговини та офіційних газетах господарчих округів.

Стаття 18.12.

Положення, що регулюють вибори президента та віцепрезидента Республіки Сербська, президента та віцепрезидента Федерації Боснія та Герцеговина та вибори делегатів Народної палати парламенту Федерації Боснія та Герцеговина, приймаються парламентською асамблеєю Боснії та Герцеговини після завершення узгодження положень господарчих округів з Конституцією Боснії та Герцеговини, згідно з рішенням конституційного суду Боснії та Герцеговини.

До прийняття положень параграфу 1. цієї статті, необхідно дотримуватись відповідних положень правил та регулювань тимчасової виборчої комісії

("Офіційна газета Боснії та Герцеговини", №: 15/98 та 20/98)."

Стаття 18.13.

Якщо господарчі округи не встановлять багатомандатний електорат згідно зі статтею 18.11 цього закону до 31 грудня 2001 року, у виборах 2002 року використовується такий багатомандатний електорат:

Сто п'ять (105) мандатів до Палати Представників Парламенту Федерації Боснія та Герцеговина повинні бути розподілені між наступними дванадцятьма (12) багатомандатними виборчими округами:

Виборчий округ 1 складається з Кантону 1.

Виборчий округ 2 складається з Кантону 2 , частини Кантону 3 (Градакач, Граканиця, Східний Добой) та виборців з Брчкого району, які зареєстровані для голосування до Федерації Боснія та Герцеговина.

Виборчий округ 3 складається з частини Кантону 3 (Лукавач, Сребренік, Тузла, Целіч).

Виборчий округ 4 складається з частини Кантону 3 (Теокак, Бановічі, Зівініце, Калесія, Сапна та Кладань).

Виборчий округ 5 складається з частини Кантону 4 (Південний Добой, Тесань, Маглай, Зебце, Завідовічі, Зеніца та Узора).

Виборчий округ 6 складається з частини Кантону 5 (Какнье, Варес, Олово, Вісоко та Бреза).

Виборчий округ 7 складається з Кантону 5 та частини Кантону 9 (Нові Град-Сараєво, Ілідза, Хаджичі та Трново).
Виборчий округ 8 складається з Кантону 6.
Виборчий округ 9 складається з Кантону 7.
Виборчий округ 10 складається з Кантону 8.
Виборчий округ 11 складається з частини Кантону 9 (Іліяс, Вогосца, Сентар-Сараєво, Старі Град-Сараєво, Ново Сараєво).
Виборчий округ 12 складається з Кантону 10.

Шістдесят два (62) мандати до Національної Асамблеї Республіки Сербської з шести (6) багатомандатних виборчих округів мають бути розподілені наступним чином:
Виборчий округ 1 складається з муніципалітетів Бозанська Крупа/Крупа–на-Уні, Бзанські Нові/Нові Град, Бозанська Дубіца/Козарська Дубіца, Прієдор, Бозанська Градиська/ Градиська, Лактаси, Сербач, Пирнявор, Санскі Мост/Серпські Санські Мост та Костайниця.
Виборчий округ 2 складається з муніципалітетів Бозанські Петровач/ Српські Дрвар, Кльюч/Рубнік, Мирконьїч Град, Яйце/Єзеро, Скендер Вакуф/Кнєзево, Котор Варос, Сіпово та Купреш/Серпські Купреш.
Виборчий округ 3 складається з муніципалітетів Дервента, Бозанські Брод/Серпські Брод, Одзак/Вукосавл'є, Модріца, Добой, Граканіца/Петрово та Тесліц.
Виборчий округ 4 складається з муніципалітетів Бозанські Замак/Замак, Орас'є/Серпсько Орас'є, Градакач/Пелагічево, Бієл'їна, Лопаре, Углєвік, та виборців Бирського району, які зареєстровані для голосування за Республіку Сербську.
Виборчий округ 5 складається з муніципалітетів Калесія/Озмачі, Зворнік, Сековічі, Власеніца, Братунац, Сребреніца, Соколац, Хан Пієсак, Ілідза, Старі Град/Серпські Старі Град, Ново Сараєво/ Серпсько Ново Сараєво, Тирново (RS), Пале (RS), Рогатіца та Мілиці.
Виборчий округ 6 складається з муніципалітетів Вієград, Мостар/Серпські Мостар, Невесін'є, Гацко, Фоца/Сербн'є, Горазде/Серпсько Горазде, Кайніце, Рудо, Столач/Берковіци, Льюбінь'є, Білєца та Требін'є.

Стаття 18.14.

Парламентська Асамблея Боснії та Герцеговини проводить перегляд фінансових штрафів та граничних витрат, встановлених цим Законом, кожні чотири (4) роки, та визначає чи знаходяться вони у відповідності до економічної та фінансової ситуації в Боснії і Герцеговині.

Стаття 18.15.

Фінансові штрафи, встановлені цим Законом, є бюджетним доходом установ Боснії і Герцеговини.

Стаття 18.16.

До остаточного врегулювання процедури виборів делегатів Народної Палати (Палати Виборців) Парламентської Асамблеї Боснії і Герцеговини, їх вибори проводяться згідно з Конституцією Боснії і Герцеговини.

Стаття 18.17.

Цей Виборчий Закон набуває сили через вісім (8) днів після його публікації в офіційній газеті Боснії і Герцеговини. Цей Закон також має бути опублікований в офіційних газетах округів та офіційній газеті Бирцкого району.

ЕСТОНІЇА

ЗАКОН ПРО ВИБОРИ ДО РІІГІКОГУ

Прийнятий 7 червня 1994 року
(RT1 I 1994, 47, 784; консолідовано в RT I 1998, 105, 1743),
вступив в силу 11 липня 1994,
доповнено такими Законами:
21.11.2001, вступив в силу 23.12.2001 - RT I 2001, 95, 588;
10.02.99, вступив в силу 24.02.99 - RT I 1999, 18, 298;
15.12.98, вступив в силу 17.01.99 - RT I 1999, 1, 1;
24.11.98, вступив в силу 12.03.99 - RT I 1998, 107, 1765.

ГЛАВА I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

§1. Основи виборчої системи

Члени Ріігікогу повинні обиратися шляхом вільних виборів на основі загального, рівного та прямого виборчого права при таємному голосуванні.

§2. Загальне виборче право

1. Громадянин Естонії, який має право голосу і на день виборів досяг двадцяти одного року, має право обирати.

2. Громадянин Естонії, який має право голосу і на день виборів досяг двадцятиоднорічного віку, може висуватися як кандидат у члени Ріігікогу.
(21.11.2001 вступив в силу 23.12.2001 - RT I 2001, 95, 588)

3. Громадянин, який позбавлений його/її дієздатності через суд, не має права голосу.

4. Громадянин, якого засуджено судом і який відбуває покарання у тюрмі, не повинен брати участь у голосуванні.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

§2.1. (Анульовано - 21.11.2001, вступив в силу 23.12.2001 - RT I 2001, 95, 588)

§3. Однакове право голосу Кожний виборець має право одного голосу у виборах до Ріігікогу.

§4. Пряме виборче право Результати виборів повинні встановлюватися на основі волевиявлення осіб, які беруть безпосередню участь у виборах.

§5. Таємне голосування Голосування в Ріігікогу має бути таємним.

§6. Проведення виборів

1. Регулярні вибори в Ріігікогу повинні проводитися у першу неділю березня на четвертий рік після попереднього року виборів до Ріігікогу.

2. Позачергові вибори до Ріігікогу повинні проводитися у випадках, передбачених Конституцією.

§7. Об'явлення виборів

1. Регулярні і позачергові вибори до Ріігікогу повинні оголошуватися Президентом Республіки згідно з рішенням у відповідності до пункту 78 3) Конституції.

2. Регулярні вибори до Ріігікогу повинні оголошуватися Президентом Республіки не пізніше, ніж за три місяці до дня виборів в Ріігікогу.

3. Позачергові вибори до Ріігікогу повинні оголошуватися Президентом Республіки протягом трьох днів від дати виникнення такого обов'язку у випадках, передбачених в §§ 89, 105 та 119 Конституції. В такий же термін Президент Республіки може оголосити позачергові вибори до Ріігікогу за пропозицією Уряду Республіки після висловлення недовіри в Уряді Республіки або Прем'єр-міністром згідно з § 97 Конституції.

§8. Витрати, пов'язані з виборами

1. Витрати на підготовку і проведення виборів до Ріігікогу повинні покриватися за рахунок державного бюджету.

2. Виборчі кампанії політичних партій та незалежних кандидатів не повинні фінансуватися з державного чи місцевого бюджетів. (17.11.98, вступив в силу 24.11.98 - RT I 1998, 102, 1678)

3. Політичні партії та незалежні кандидати протягом одного місяця після оголошення результатів виборів подають звіт до Національного виборчого комітету про понесені витрати та джерела фінансування, використані на виборчу кампанію. Звіт підлягає аудиту згідно з законодавством.
(17.11.98, вступив в силу 24.11.98 - RT I 1998, 102, 1678)

§8.1. Обмеження в проведенні виборчої кампанії Виборчу кампанію забороняється проводити у день виборів.

(10.02.99, вступив в силу 24.02.99 - RT I 1999, 18, 298)

ГЛАВА II. ВИБОРЧІ ОКРУГИ ТА ДІЛЬНИЦІ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ

§9. Формування виборчих округів

1. Для виборів до Ріігікогу треба сформувати одинадцять багатомандатних округів:
Виборчий округ № 1: райони міста Таллінн Хааберсті, Пьох'я-Таллін та Кріістіне;
Виборчий округ № 2: райони міста Таллінн Кесклінн, Ласнаме та Піріта;
Виборчий округ № 3: райони міста Таллінн Мустаме та Ньомме;
Виборчий округ № 4: Хар'юмаа (без Таллінна) та Рапламаа;
Виборчий округ № 5: Хіюмаа, Ляанемаа та Сааремаа;
Виборчий округ № 6: Ляане-Вірумаа та Ида-Вірумаа:
Виборчий округ № 7: Ярвамаа та Вільяндімаа;
Виборчий округ № 8: Йогевамаа та Тартумаа (без міста Тарту);
Виборчий округ № 9: місто Тарту;
Виборчий округ № 10: Вьорумаа, Валгамаа та Пьолвамаа;
Виборчий округ № 11: Пярнумаа.
(Підрозділи (2)–(6) відмінено - 27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

§9.1. Розподіл мандатів

1. За своїм рішенням Національний виборчий комітет повинен розподілити мандати серед виборчих округів таким чином:
   1) загальну кількість естонських громадян з правом голосу треба поділити на число 101;
   2) кількість естонських громадян у кожному виборчому окрузі з правом голосу треба поділити на число, яке отримано як результат підрахунку згідно з пунктом 1) цього підрозділу;
   3) кожний виборчий округ повинен отримати мандати відповідно до кількості, отриманої як результат підрахунку згідно з пунктом 2) цього підрозділу;
   4) мандати, які не розподіляються згідно з пунктом 3) цього підрозділу мають розподілятися по правилу найбільшого з того, що залишається, на основі дробових частин чисел, отриманих як результат підрахунку згідно з пунктом 2) цього підрозділу.

2. Національний виборчий комітет повинен розподілити мандати не пізніше, ніж протягом п'яти днів після оголошення виборів.

3. При розподілі мандатів Національний виборчий комітет повинен керуватися інформацією національного реєстру, який ведеться стосовно естонських громадян, які мають право голосу, на перший день місяця, який передує оголошенню виборів.

4. Міністр внутрішніх справ має подати інформацію, вказану у підрозділі (3) цього розділу, по адміністративно-територіальних округах, а у місті Таллін -по районах міста до Національного виборчого комітету не пізніше, ніж наступного робочого дня після оголошення виборів.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

§10. Основи формування виборчих дільниць

1. Для проведення виборів кожний виборчий округ треба поділити на виборчі дільниці, які слід формувати окремо у кожному сільському муніципалітеті та місті або, у Таллінні, у кожному районі міста.

2. (Виключено - 27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

§11. Виборчі дільниці

1. Для проведення виборів на території сільських муніципалітетів та міст слід сформувати виборчі дільниці.

2. Сільські муніципальні органи влади або міські органи влади повинні створити виборчі дільниці не пізніше, ніж на п'ятий-шостий день до дня виборів і визначити кількість та кордони виборчих дільниць та місцезнаходження дільничних комісій.

3. Виборчий комітет округу повинен визначити стандартну нумерацію виборчих дільниць в окрузі, Таллінні чи Тарту. Відповідне рішення комітету має бути опубліковане як інформація для громадськості. (27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

ГЛАВА III. ВИБОРЧІ КОМІТЕТИ

(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

§12. Види виборчих комітетів

1. Такі виборчі комітети повинні проводити вибори до Ріігікогу
   1) Національний виборчий комітет;
   2) Виборчі комітети територіальних округів;
   3) Дільничні комітети.

2. В Таллінні і Тарту функції територіальних окружних комітетів повинні здійснюватися виборчими комітетами міста.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

§13. Строк повноважень виборчого комітету

1. Строк повноважень Національного виборчого комітету та територіальних виборчих комітетів становить чотири роки. Члени комітету призначаються не пізніше, ніж за десять днів до закінчення повноважень поточних членів комітету.

2. Термін повноважень дільничного комітету продовжується до тих пір, поки не будуть сформовані виборчі дільниці для наступних регулярних виборів до Ріігікогу. Члени дільничного комітету призначаються не пізніше, ніж за двадцять днів до дня виборів.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

§14. Члени виборчого комітету

1. Особа, яка має право брати участь у виборах до Ріігікогу згідно з § 2 цього Закону може бути членом виборчого комітету.

2. Особа може бути членом одного виборчого комітету.

3. Повноваження члена виборчого комітету припиняються достроково у разі:
1) його/її призначення повноважним представником зі списку кандидатів;
2) коли він/вона стає повноважним представником незалежного кандидата;
3) його/її висунення у кандидати на виборах до Ріігікогу;
4) вступу в силу визнання його/її винним за рішення суду;
5) його/її відставки;
6) його/її смерті.

4. Особа може бути звільненою від своїх обов`язків члена виборчого комітету посадовою особою або органом, який його/її призначив або за ініціативою посадової особи чи органу, або на пропозицію виборчого комітету.

5. Національний виборчий комітет може призупинити діяльність члена дільничного комітету або члена територіального окружного виборчого комітету, який порушує закон.

6. Член виборчого комітету не повинен брати участь у кампанії за чи проти незалежного кандидата або кандидата зі списків.

7. Член виборчого комітету повинен бути незалежним у виконанні своїх обов`язків і діяти згідно з законодавством. Члени виборчого комітету нижчого рівня повинні діяти згідно з інструкціями виборчого комітету вищого рівня.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

§15. Засідання виборчого комітету

1. Робота виборчого комітету здійснюється у формі засідання, яке має збиратися головою комітету або, у разі його відсутності, заступником голови. Комітет має кворум, якщо не менше половини його членів присутні на засіданні, включаючи голову або заступника голови. Повинні вестися протоколи засідань комітету.

2. Засідання виборчого комітету мають бути гласними.

3. Виборчий комітет повинен вирішувати питання в межах своєї компетенції більшістю голосів.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

§16. Допомога виборчому комітету

1. Від державних та місцевих органів влади, адміністративних органів та агентств, в межах їх компетенції, вимагається допомагати виборчим комітетам в організації виборів.

2. Виборчі комітети мають право звертатися до адміністративних органів у письмовий формі з питань, пов`язаних з організацією виборів.

3. Адміністративний орган повинен відповісти на звернення виборчого комітету у письмовій формі протягом трьох робочих днів після отримання такого звернення.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

§17. Формування Національного виборчого комітету

1. Членами Національного виборчого комітету повинні бути:
1) суддя суду першої інстанції, призначений Головою Верховного Суду;
2) суддя апеляційного суду, призначений Головою Верховного Суду;
3) радник Юрисканцлера, призначений Юрисканцлером;
4) посадова особа з Державної служби аудиту, призначена Головним аудитором;
5) прокурор, призначений Головним прокурором;
6) посадова особа з Державної канцелярії Ріігікогу, призначена Генеральним секретарем Ріігікогу;
7) посадова особа з Державної канцелярії, призначена Державним секретарем.

2. Голова, Заступник голови та Секретар Національного виборчого комітету мають обиратися виборчим комітетом з-поміж його членів на першому засіданні комітету. Перше засідання комітету має скликатися Головою або Заступником голови Національного виборчого комітету не пізніше, ніж на сьомий день після початку терміну дії комітету.

3. Той, хто призначає члена Національного виборчого комітету на посаду, повинен призначити резервного члена для члена, який, у разі відсутності основного члена, матиме всі права і обов'язки основного члена.

4. Голова Верховного суду може призначати суддю членом Національного виборчого комітету тільки зі згоди судді і після розгляду думки головного судді суду.

5. Операційну і службову підтримку Національному виборчому комітету має надавати Канцелярія Ріігікогу.

6. Національний виборчий комітет повинен створювати свї процедури.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

§18. Компетенція Національного виборчого комітету

1. Функція Національного виборчого комітету – забезпечити рівномірне проведення виборів до Ріігікогу, інструктувати інші виборчі комітети, здійснювати нагляд за їх діяльністю та виконувати інші функції, які виникають з цього Закону.

2. Через наглядовий контроль Національний виборчий комітет має право:
1) давати розпорядження щодо уникнення недоліків рішення чи дії територіального окружного виборчого комітету або дільничного комітету;
2) призупинити дію або законність рішення територіального виборчого комітету або дільничного комітету;
3) оголосити рішення територіального виборчого комітету або дільничного комітету недійсним.

3. Національний виборчий комітет повинен видавати постанови у випадках, вказаних у підрозділі (4) цього розділу. Постанова Національного виборчого комітету вступають в силу на дату, наступну після дати підписання.

4. Своєю постановою Національний виборчий комітет повинен створити наступне:
1) процедуру Національного виборчого комітету;
2) процедуру висунення і реєстрації кандидатів;
3) стандартний формат для заявок кандидата на реєстрацію, стандартний формат для списку кандидатів у виборчому окрузі, стандартний формат національних списків кандидатів, стандартний формат згоди кандидата на його/її включення як кандидата, стандартний формат форми особових даних кандидатів;
4) процедуру обміну інформацією між виборчими комітетами;
5) процедуру підготовки, доповнення та завершення виборчого списку та стандартний формат виборчих списків;
6) процедуру голосування в іноземних державах;
7) процедуру проведення виборів та перевірки результатів голосування;
8) стандартний формат бюлетеня для голосування;
9) стандартний формат протоколів результатів голосування та результатів виборів;
10) статус спостерігача;
11) процедуру перевірки результатів виборів;
12) процедуру використання коштів, виділених на організацію виборів;
13) умови для проведення позачергових виборів до Ріігікогу.

5. Національний виборчий комітет повинен приймати рішення для вирішення окремих питань в межах компетенції Національного виборчого комітету. Голова і секретар комітету мають підписати рішення. Рішення вступає в силу після підписання.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

§19. Формування територіального окружного виборчого комітету

1. У територіальний окружний виборчий комітет повинні входити до тринадцяти членів.

2. Секретар територіального округу повинен бути головою територіального окружного виборчого комітету. Губернатор територіального округу повинен призначити членів територіального окружного виборчого комітету за пропозицією секретаря округу. Губернатор округу, за пропозицією секретаря округу, повинен також призначити до чотирьох резервних членів, які, протягом терміну дії комітету і в порядку, визначеному губернатором округу, мають заміщати тих членів комітету, повноваження яких призупиняється або припиняється.

3. Міський секретар повинен призначити голову виборчого комітету міст Таллінн та Тарту. Міська рада повинна призначити членів виборчого комітету міста за пропозицією міського секретаря. Міська рада повинна також призначити до чотирьох резервних членів, які, протягом терміну дії комітету і в порядку, визначеному губернатором округу, мають заміщати тих членів комітету, повноваження яких призупиняється або припиняється.

4. Заступник голови та секретар територіального окружного виборчого комітету повинні обиратися комітетом з-поміж його членів.

5. Операційну та службову підтримку територіальному окружному виборчому комітету повинні надавати органи влади округу, у Таллінні та Тарту – міські органи влади.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

§20. Компетенція територіального окружного виборчого комітету

1. Функція територіального окружного виборчого комітету полягає у тому, щоб перевіряти результати голосування в окрузі, давати вказівки дільничним комітетам, здійснювати нагляд за їх діяльністю та виконувати інші функції, які виникають з цього Закону.

2. Через наглядовий контроль територіальний окружний виборчий комітет має право:
1) давати розпорядження щодо уникнення недоліків рішення чи дії дільничного комітету;
2) призупиняти дію або законність рішення дільничного комітету;
3) оголошувати рішення дільничного комітету недійсним.

3. Територіальний виборчий комітет повинен приймати рішення для вирішення окремих питань в межах компетенції територіального окружного виборчого комітету. Голова і секретар комітету мають підписати рішення. Рішення вступає в силу після підписання.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

§20.1. Формування дільничного комітету

1. У дільничний комітет повинні входити до дев`яти членів.

2. Рада місцевого органу влади повинна призначити членів дільничного комітету. Рада повинна також призначити до чотирьох резервних членів, які, протягом терміну дії Комітету і в порядку, визначеному радою, повинні заміщати членів комітету, повноваження яких призупинені або припинені.

3. Голова, заступник голови та секретар дільничного комітету повинні обиратися комітетом з-поміж його членів.

4. Операційну і службову підтримку дільничному комітету мають надавати сільський муніципальний або міський органи влади.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

§20.2. Компетенція дільничного комітету

1. Функція дільничного комітету полягає у тому, щоб проводити голосування, перевіряти результати голосування на дільницях та виконувати інші функції, які виникають з цього Закону.

2. Дільничний комітет повинен приймати рішення для вирішення питань в межах компетенції дільничного комітету. Голова і секретар комітету мають підписувати рішення. Рішення вступає в силу після підписання.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

ГЛАВА IV. РЕЄСТРАЦІЯ ВИБОРЦІВ

(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

§21. Реєстрація виборців

1. Естонські громадяни, які мають право голосу (далі виборці) повинні бути зареєстрованими у національному реєстрі (далі реєстр), створеному Урядом Республіки.

2. Реєстр має підтримуватися як сільський муніципальний реєстр, міський реєстр і центральний реєстр.

3. Сільські муніципалітети та міські органи влади уповноважені вести сільські та міські реєстри. У Таллінні Таллінська міська адміністрація повинна підтримувати реєстр. Уряд Республіки призначає уповноваженого для ведення центрального реєстру.

4. Виборець може бути внесеним лише в один сільський чи міський реєстр.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

§22. Картка виборця

1. Уповноважений для ведення сільського чи міського реєстру повинен надіслати картку кожному виборцю, внесеному у реєстр, не пізніше, ніж за двадцять п`ять днів до дня виборів.

2. У картку має бути внесена така інформація:
1) ім'я та прізвище виборця;
2) рік, місяць та день народження виборця;
3) адреса виборця;
4) номер виборчої дільниці, на якій виборець внесений у виборчий список;
5) час і місце голосування в попередні дні голосування та день виборів.

3. Якщо виборець не отримав картку виборця у належний час або якщо картка виборця містить невірну інформацію, виборець може звернутися до уповноваженого для ведення реєстру по місцю свого проживання з заявою щодо з'ясування чи виправлення помилок.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

§23. Виборчий список

1. Уповноважений для ведення реєстру має підготувати виборчий список для кожної виборчої дільниці на основі інформації з реєстру.

2. Виборчий список повинен бути підписаним сільським муніципальним або міським секретарем.

3. Виборчий список повинен бути доставлений дільничному комітету не пізніше, ніж на день, який передує дню початку попередніх виборів.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

4. Голова дільничного комітету повинен підписати виборчий список у день виборів після завершення голосування.

§24. Перевірка правильності інформації та виправлення помилок

1. Виборець може перевірити правильність своїх даних, внесених у реєстр. Виборець може також перевірити правильність даних стосовно себе чи стосовно інших виборців, внесених у виборчий список.

2. Якщо виборець знаходить помилку в даних, внесених у реєстр чи виборчий список, він чи вона може подати заяву відповідному уповноваженому для ведення реєстру або у дільничний комітет щодо виправлення помилки.

3. Помилки у реєстрі чи виборчому списку мають бути негайно виправленими на підставі документів, які свідчать, що в даних, внесених у реєстр або список присутні помилки.

4. Якщо помилка виправляється у реєстрі, уповноважений для ведення реєстру має письмово повідомити дільничний комітет про внесені поправки. Якщо помилку виправлено у виборчому списку, дільничний комітет повинен повідомити у письмовій формі уповноваженому для веденняу реєстру про внесені поправки.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

§25. Внесення поправок у реєстр або виборчий список

1. Виборець може звернутися щодо внесення поправок у реєстр або список. За десять днів до дня проведення виборів поправки вносяться у реєстр або список тільки у тому разі, якщо виборця було помилково пропущено у реєстрі чи списку або помилково внесено в них.

2. Дільничний комітет повинен направити заявку на поправку у виборчому списку, подану у цей дільничний комітет, уповноваженому для ведення реєстру, який має негайно розглянути її.

3. Якщо уповноважений для ведення реєстру вносить поправку у реєстр, він/вона повинен письмово повідомити про це дільничний комітет. Дільничний комітет повинен внести відповідну поправку тільки після того, як така поправка була внесена у реєстр.

4. Якщо виборця помилково не внесли у виборчий список, але він внесений у реєстр, дільничний комітет повинен внести його у виборчий список.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

РОЗДІЛ V. ПРИЗНАЧЕННЯ ТА РЕЄСТРАЦІЯ КАНДИДАТІВ

§26. Висунення кандидатів

1. Кожний естонський громадянин, який має право голосу і який відповідає вимогам, викладеним у § 2 цього Закону, може висуватися у кандидати в Ріігікогу.

2. Висування не має обмежуватися виборчим округом постійного місця проживання кандидата.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

3. Незалежний кандидат або список кандидатів може висуватися політичною партією. Незалежний кандидат може бути висуненим будь-яким естонським громадянином з правом голосу, включаючи особу, яка сама хоче бути кандидатом у виборах до Ріігікогу.
(17.11.98, вступив в силу 24.11.98 - RT I 1998, 102, 1678)

4. Міністр юстиції повинен надіслати список політичних партій до Національного виборчого комітету наступного робочого дня після оголошення виборів.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

5. Політичні партії повинні, протягом двох тижнів після оголошення дати проведення виборів, подати до Національного виборчого комітету інформацію про осіб, які уповноважені їх представляти.

6. Висунення кандидатів має розпочинатися від дня, на який Національним виборчим комітетом розподілені мандати по виборчих округах.

7. Кандидати повинні пропонуватися виборчою дільницею як списки кандидатів або як незалежні кандидати. Політична партія може пропонувати тільки один список кандидатів у виборчому окрузі.
(17.11.98, вступив в силу 24.11.98 - RT I 1998, 102, 1678)

8. Якщо політична партія висуває кандидатів списком з тією ж назвою у більше, ніж одному виборчому окрузі, національний список кандидатів повинен бути також представлений при висуненні кандидатів одночасно зі списком у виборчий округ.
(17.11.98, вступив в силу 24.11.98 - RT I 1998, 102, 1678)

9. Кандидат може висуватися тільки по одному виборчому округу.

10. Порядок кандидатів у списках повинен визначатися стороною, яка їх висуває.

11. Інформація стосовно незалежних кандидатів та списків кандидатів повинна подаватися в Національний виборчий комітет не пізніше, ніж за сорок п`ять днів до дня виборів. Інформація і списки мають подаватися з використанням анкети стандартного формату, встановленого Національним виборчим комітетом.

12. Після висунення, до стандартної анкети для висунення кандидата або списку кандидатів треба додати:
(17.11.98, вступив в силу 24.11.98 - RT I 1998, 102, 1678)

1) згоду кандидата стандартного формату, завірену його/її підписом, на пропозицію і висунення кандидатом по відповідному виборчому округу по списку сторони, яка висуває, або незалежним кандидатом;
(21.11.2001, вступив в силу 23.12.2001 - RT I 2001, 95, 588)
2) датовану, власноручно написану присягу кандидата, завірену його/її підписом або заяву, в якій вказується кому, у якому контексті і коли попередньо була дана присяга;
3) персональні дані кандидата.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

12.1 Такі персональні дані повинні вноситися у форму кандидата:
ім`я та прізвище, персональний ідентифікаційний код, дата народження, місце народження, сімейний стан, членство у політичній партії, освіта та сфера спеціалізації разом з назвою навчального закладу та датою його закінчення, науковий ступінь, місце роботи та посада, поштова адреса і телекомунікаційні номери.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

12.2 Національний виборчий комітет не повинен розголошувати персональний ідентифікаційний код, поштову адресу чи номери зв`язку кандидата.
(27.10.98, вступив в силу 13.11.98 - RT I 1998, 98/99, 1577)

13. (Анульовано - 17.11.98, вступив в силу 24.11.98 - RT I 1998, 102, 1678)

14. Політична партія повинна використовувати свою офіційно зареєстровану назву як назву списку.
(17.11.98, вступив в силу 24.11.98 - RT I 1998, 102, 1678)

15. Той, хто представляє кандидата або список кандидатів, повинен покласти, в якості гарантії, на банківський рахунок Національного виборчого комітету суму, розмір якої дорівнює двом мінімальним заробітним платам, за кожного кандидата. Той, хто представляє кандидата або список кандидатів повинен, після висунення, надати квитанцію, яка підтверджує переказ гарантійної суми на рахунок Національного виборчого комітету або копію платіжного доручення.

16. Гарантія повинна бути повернена, якщо кандидата обирають або якщо він отримує кількість голосів, яка складає не менше половини простої квоти на виборчому окрузі, або якщо національний список бере участь у розподілі компенсаційних мандатів. Національний виборчий комітет має переказати неповернені гарантійні суми в державні доходи.

§27. (Анульовано - 17.11.98, вступив в силу 24.11.98 - RT I 1998, 102, 1678)

§28. Реєстрація кандидатів

1. Національний виборчий комітет повинен не пізніше, ніж за сорок днів до дня виборів зареєструвати всіх незалежних кандидатів, представлених на реєстрацію, а також списки кандидатів відповідно до вимог цього Закону. Комітет повинен перевіряти відповідність незалежних кандидатів та кандидатських списків, представлених на реєстрацію, вимогам цього Закону в порядку їх представлення на реєстрацію.

2. Якщо під час подання на реєстрацію незалежного кандидата або списку кандидатів виявиться, що деяка необхідна інформація пропущена або є помилки, особа, яка приймає заяву, повинна запропонувати особі, яка принесла заяву, доповнити інформацію або виправити помилки. Всі подані документи треба буде повернути. Особа, яка подає заяву або список, повинна розписатися за повернені документи. Після повторного подання заяви або списку, таку заяву або список слід розглядати як подані вперше і їх треба зареєструвати на дату подання.

3. Якщо документи подаються за сорок п'ять днів до дня виборів до 18:00 і очевидно, що представлені не всі необхідні документи, або що в документах чогось не вистачає, або що вони не відповідають стандартному формату, встановленому Національним виборчим комітетом, або що в представлених документах є помилки, які не можна виправити негайно, документи треба прийняти. Особа, яка приймає документи, повинна запропонувати представити пропущені документи або дані, або представити документи відповідно до стандарту, встановленого Наці-

ональним виборчим комітетом, або виправити помилки. В такому разі необхідні дії треба виконати не пізніше, ніж за сорок три дні до дня виборів до 18:00.
(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/ 99, 1577)

4. При реєстрації кожний кандидат повинен отримати реєстраційний номер. Реєстраційні номери повинні починатися з 101 і повинні надаватися кандидатам в порядку їх представлення на реєстрацію.

5. Після реєстрації кандидатів не повинно робитися ніяких виправлень в заявах реєстрації кандидатів та кандидатських списках, крім випадків:

1) якщо кандидат відмовляється бути кандидатом на основі своєї власної заяви протягом трьох днів після реєстрації;
(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/ 99, 1577)
2) смерті кандидата;
3) якщо виявиться, що кандидат не відповідає вимогам, передбаченим в цьому Законі;
(15.12.98 вступив в силу 17.01.99 – RT I 1999, 1,1)
4) (Відмінено – 15.12.98 вступив в силу 17.01.99 – RT I 1999, 1,1)

6. Всі виправлення у складі зареєстрованих кандидатів треба негайно внести в загальний список кандидатів відповідного виборчого округу, і загальний список кандидатів виборчого округу треба розмножити та відправити в усі дільничні комітети відповідного виборчого округу через територіальні окружні виборчі комітети. Попередній загальний список кандидатів треба знищити.
(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

7. Якщо кандидат з списку кандидатів помирає або якщо його викреслено з кандидатського списку в період між початком дострокового голосування та днем виборів або в день виборів, голоси на користь цього кандидата повинні зберегтися в цьому списку. Голоси на користь незалежного кандидата, який помер або якого викреслено з кандидатського списку, не будуть враховуватися при підтвердженні результатів виборів.

8. Якщо кандидат, представлений на реєстрацію, є членом виборчої комісії, він або вона повинен вважатися виключеним з членів комісії з дня прийняття Національним виборчим комітетом заяви на реєстрацію його або її як кандидата.

9. Зареєстрований кандидат має право на отримання документації з Національного виборчого комітету, де проставлено ім'я, реєстраційний номер та номер виборчого округу кандидата.

§29. Загальний список кандидатів

Після реєстрації кандидатів, Національний виборчий комітет повинен підготувати загальний список кандидатів у Рійгікогу окремо для кожного виборчого округу. Списки кандидатів одного й того ж виборчого округу треба внести в загальний список виборчого округу списком, згідно з порядком їх реєстрації. Назву політичної партії, яка представляє кандидатів, треба вказати зверху кандидатського списку. Незалежні кандидати повинні бути внесеними в загальний список після кандидатських списків.
(17.11.98 вступив в силу 24.11.98 – RT I 1998, 102, 1678)
(Підрозділи (2)-(3) відмінені - 27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§30. (Відмінений - 27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

ГЛАВА VI. ПРОЦЕДУРА ГОЛОСУВАННЯ

(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§31. Місце проведення виборів

1. Голосування на виборчій дільниці повинно проводитись в місці, яке призначив для проведення виборів сільський або міський муніципальний орган влади. Розташування місця проведення виборів повинно бути вказаним на картці виборця, яка надсилається кожному виборцю.

2. Місце проведення виборів повинно мати місця для видачі виборчих бюлетенів, для кабінок для голосування та виборчої урни. Під час дострокового голосування місце проведення голосування повинно мати окрему виборчу кабінку та виборчу урну для виборців, які голосують за межами виборчої дільниці свого проживання. Загальний список кандидатів виборчого округу та національні списки кандидатів треба розвісити в місці проведення виборів.

3. Заборонено проведення виборчої кампанії в місцях проведення виборів та кімнатах, через які виборці заходять на місце проведення виборів.

4. Дільничною виборчою комісією на місці проведення виборів повинен підтримуватись порядок. Усні розпорядження, які роблять члени дільничної комісії щодо дотримання законності, обов'язкові для всіх осіб на місці проведення виборів.
(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§32. Виборча кабінка

1. Виборча кабінка повинна забезпечувати таємність голосування.

2. Виборча кабінка повинна мати загальний список кандидатів цього виборчого округу, стіл та інструмент голосування.
(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§33. Виборча урна

1. Перед початком голосування дільнична комісія повинна перевірити та запечатати виборчі урни.

2. Отвір виборчої урни повинен бути закритим. Його можна відкрити тільки для того, щоб покласти в урну виборчий бюлетень.
(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§34. Виборчий бюлетень

1. Національний виборчий комітет повинен встановити стандартну форму виборчого бюлетеня.

2. Національний виборчий комітет повинен організувати підготовку та доставку виборчих бюлетенів в дільничні комісії.

3. Після отримання виборчих бюлетенів дільнична комісія повинна поставити печатку дільничної комісії на отримані виборчі бюлетені.
(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§34.1. Час голосування

1. Голосування в день виборів повинно розпочатися о 9:00 та закінчитись о 20:00.

2. Дострокове голосування повинно розпочатися за шість днів до дня виборів та закінчитися за чотири дні до дня виборів. В день дострокового голосування місце проведення виборів повинно бути відкритим для голосування щонайменше протягом трьох годин між 9:00 та 20:00. Час дострокового голосування повинна визначити територіальна виборча комісія на свій розсуд.

3. Голосування вдома повинно проводитись у випадках, обумовлених в цьому Законі, в день виборів.

4. Голосування в карно-виправних установах повинно проводитись у випадках, обумовлених в цьому Законі, в дні дострокового голосування.
(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§34.2. Голосування

1. Виборець повинен голосувати на тій виборчій дільниці, де він чи вона внесені у список виборців, крім випадків, обумовлених в §§ 344 і 346 та Главі VII цього Закону.

2. Для того, щоб отримати виборчий бюлетень, виборець повинен представити виборчій комісії дійсний документ, який посвідчує особу, або документ про громадянство, або дійсний документ про посвідчення особи, виданий органом влади Естонії, з фотокарткою, прізвищем та ім'ям особи. Виборець повинен розписатися у виборчому списку про отримання виборчого бюлетеня.

3. Виборець повинен заповнити виборчий бюлетень у виборчій кабінці.

4. В призначеному для цього місці виборчого бюлетеня виборець повинен написати реєстраційний номер одного кандидата виборчого округу за місцем свого проживання.

5. Виборець повинен заповнити виборчий бюлетень самостійно. Якщо через фізичні вади виборець не взмозі заповнити виборчий бюлетень самостійно, він чи вона можуть попросити іншу особу, але не кандидата виборчого округу за місцем свого проживання, заповнити свій виборчий бюлетень.

6. Якщо виборець зіпсував виборчий бюлетень, він чи вона має право отримати новий виборчий бюлетень від дільничної комісії. В такому випадку виборець має повернути зіпсований виборчий бюлетень дільничній комісії.

7. Після заповнення виборчого бюлетеня, виборець повинен скласти виборчий бюлетень і передати його члену дільничної комісії. Останній повинне поставити печатку дільничної комісії на зовнішню сторону згорнутого виборчого бюлетеня.

8. Кожний виборець повинен покласти виборчий бюлетень у виборчу урну самостійно. Якщо через фізичну ваду виборець не може покласти виборчий бюлетень у виборчу урну самостійно, інша особа може зробити це на прохання виборця у присутності виборця.
(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§34.3. Дострокове голосування

1. Дострокове голосування повинно проводитись згідно з процедурою, обумовленою в § 342 цього Закону.

2. Виборець, який значиться у виборчому списку, якому виповнилося вісімнадцять років до дня проведення дострокового голосування, має право голосувати достроково.

3. Щонайменше три члени дільничної комісії повинні проводити дострокове голосування.

4. Член дільничної комісії повинен проставити дату голосування у виборчому списку навпроти тих виборців, які проголосували.

5. Після закінчення голосування дільнична комісія повинна запечатати отвір виборчої урни та місце проведення виборів. В дні проведення дострокових виборів та в

наступні дні дільнична комісія після закінчення голосування повинна помістити виборчу урну в кімнату, в яку мають доступ тільки члени дільничної комісії.
(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§34.4. Детальна інформація щодо дострокового голосування, яке проводиться за межами виборчої дільниці за місцем проживання

1. У дні дострокового голосування (підрозділ 341 (2)) виборець може голосувати за межами виборчої дільниці за місцем свого проживання.

2. Територіальна виборча комісія повинна визначити хоча б одну виборчу дільницю в кожному сільському муніципалітеті та місті, де виборці можуть голосувати за межами виборчої дільниці за місцем свого проживання. Відповідне рішення комісії повинно бути опубліковане у вигляді інформації для громадськості.

3. Виборець, який бажає голосувати за межами виборчої дільниці за місцем свого проживання, повинен представити документ, обумовлений в підрозділі 342 (2) цього Закону, члену дільничної комісії.

4. Член дільничної комісії повинен видати виборцю виборчий бюлетень, два конверти та загальний список кандидатів виборчого округу за місцем проживання виборця. Виборець повинен розписатися в списку виборців, які голосують за межами виборчої дільниці за місцем свого проживання, про отримання виборчого бюлетеня.

5. Виборець повинен заповнити виборчий бюлетень згідно з підрозділами 342 (3)-(6) цього Закону.

6. Виборець повинен покласти виборчий бюлетень в один з конвертів, виданий членом дільничної комісії. Виборець повинен покласти цей конверт в інший конверт, виданий членом дільничної комісії. Виборець повинен написати своє ім'я, особистий ідентифікаційний код та адресу на зовнішньому конверті. Виборець повинен покласти конверт у виборчу урну, призначену для виборчих бюлетенів виборців, які голосують за межами виборчої дільниці за місцем свого проживання.

7. Якщо виборець, який бажає голосувати за межами виборчої дільниці за місцем свого проживання не може голосувати в місці проведення голосування, розташованому у виборчій дільниці, через стан свого здоров'я чи з іншої поважної причини, виборець може представити письмову заяву в найближчу дільничну комісію, призначену для цього, згідно з процедурою, обумовленою в підрозділі (2) цього розділу, щодо голосування за місцем свого знаходження. Виборець повинен розписатися в списку виборців, які голосують за межами виборчої дільниці за місцем свого проживання, про отримання виборчого бюлетеню. Голосування повинно проводитись щонайменше двома членами дільничної комісії, згідно з положеннями, викладеними в підрозділах 342 (2), (4), (5) та (6) цього Закону та в підрозділі (6) цього розділу.
(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§34.5. Рахування голосів, відданих під час дострокового голосування за межами виборчої дільниці за місцем проживання, при перевірці результатів голосування

1. Дільнична комісія повинна спакувати конверти з виборчими бюлетенями виборців, які голосували за межами виборчої дільниці за місцем свого проживання, за територіальними округами, містами Таллінн і Тарту, та відправити ці конверти в територіальну виборчу дільницю свого місцезнаходження.

2. Територіальна виборча комісія повинна направити конверти з виборчими бюлетенями, про які йшлося в підрозділі (1) цього розділу, у відповідні територіальні виборчі комісії через Національний виборчий комітет не пізніше, ніж за два дні до дня виборів.

3. Територіальна виборча комісія повинна направити конверти з виборчими бюлетенями, отримані з інших територіальних виборчих комісій, згідно з процедурою, обумовленою в підрозділі (2) цього розділу, у відповідні дільничні комісії не пізніше, ніж в день напередодні дня виборів.

4. Після отримання конвертів з виборчими бюлетенями згідно з процедурою, обумовленою в підрозділі (3) цього розділу, дільнична комісія повинна перевірити, чи не голосував цей виборець на виборчій дільниці за місцем свого проживання.

5. Якщо виборець проголосував на виборчій дільниці за місцем свого проживання, або якщо виборець проголосував на декількох дільницях, крім дільниці за місцем свого проживання, дільнична комісія не повинна враховувати виборчі бюлетені, заповнені за межами дільниці місця проживання, при підтвердженні результатів голосування. Якщо виборець не голосував на виборчій дільниці за місцем свого проживання, член дільничної комісії повинен зробити примітку у виборчому списку стосовно дострокового голосування.

6. Після виконання дій, обумовлених в підрозділах (4) та (5) цього розділу, дільнична комісія повинна відкрити зовнішні конверти та покласти внутрішні конверти з виборчими бюлетенями у виборчу урну, яка використовувалась для дострокового голосування.
(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§34.6. Голосування в карно-виправних установах

1. Голосування в дні дострокового голосування в карно-виправних установах повинне проводитись на основі письмової заяви адміністрації карно-виправної установи. Адміністрація повинна представити заяву, якщо хоча б одна особа з карно-виправної установи, яка має право брати участь у голосуванні у виборах Ріігікогу згідно з § 2 цього Закону, представила відповідну заяву адміністрації.

2. Адміністрація карно-виправної установи повинна представити заяву на проведення голосування у найближчу призначену для цього дільничну комісію згідно з процедурою, обумовленою в підрозділі 342 (2) цього Закону.

3. Голосування повинно проводитись щонайменше двома членами дільничної комісії згідно з положеннями підрозділів 342 (2), (4), (5) та (6) та підрозділу 344 (6) цього Закону.
(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§34.7. Голосування вдома

1. Якщо виборець через стан свого здоров'я або через іншу поважну причину не може голосувати на місці проведення голосування, він чи вона може звернутися з проханням проголосувати у себе вдома.

2. Для проведення голосування вдома виборець повинен представити письмову заяву в дільничну комісію за місцем свого проживання. Дільнична комісія повинна зареєструвати таку заяву.

3. Голосування вдома повинні проводити хоча б двоє членів дільничної комісії згідно з положеннями підрозділу 342 (2), (4), (5), (6) та (8) цього Закону.

4. Дані, що стосуються виборця, який звернувся з проханням проголосувати вдома, треба включити в список виборців, які голосуватимуть вдома, на основі виборчого списку виборчої дільниці. Після включення інформації стосовно виборця в список виборців, які голосуватимуть вдома, треба зробити примітку "голосуватиме вдома" у виборчому списку виборчої дільниці.

5. Виборець, який голосує вдома, повинен розписатися в списку виборців, які голосують вдома про отримання виборчого бюлетеня.

6. У виборчому списку виборчої дільниці треба зробити примітку "проголосував вдома", яка відноситься до виборців, які проголосували вдома. Якщо виборець не голосував вдома, примітку "голосуватиме вдома", яка відноситься до цього виборця, треба закреслити.

7. Виборчу урну з виборчими бюлетенями виборців, які голосували вдома, треба відкрити в день виборів після закриття голосування. Після цього на зовнішню сторону виборчих бюлетенів виборців, які голосували вдома, треба поставити печатку дільничної комісії та покласти ці виборчі бюлетені до виборчих бюлетенів виборців, які голосували в день виборів.
(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§34.8. Голосування в Естонії виборців, які проживають в інших країнах

1. Виборець, який мешкає в іншій державі, і який не голосував згідно з процедурою, обумовленою в Главі VII, може голосувати під час проведення дострокового голосування на виборчій дільниці, призначеній згідно з процедурою, обумовленою в підрозділі 342 (2) цього Закону, згідно з положеннями підрозділів 342 (2), (4), (5) та (6) і підрозділу 344 (6).

2. Виборець, визначений в підрозділі (1) цього розділу, повинен написати своє ім'я, власний ідентифікаційний код та номер виборчого округу на зовнішньому конверті.

3. При підтвердженні результатів виборів голоси, віддані згідно з процедурою, обумовленою в підрозділі (1) цього розділу, повинні підраховуватися згідно з процедурою, обумовленою в підрозділах 345 (1) та (2) та підрозділу 355 (3) цього Закону.
(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

ГЛАВА VI.1 ГОЛОСУВАННЯ В ІНОЗЕМНІЙ ДЕРЖАВІ

(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§35. Підготовка голосування

1. Представництво Естонії повинно опублікувати повідомлення про оголошення виборів в щоденній газеті або іншому виданні країни, де розташоване представництво, і повинно вказати адресу представництва, ім'я особи, яка буде проводити голосування, строк та процедуру представлення заяви на голосування, а також строк та процедуру голосування. Це повідомлення треба опублікувати після оголошення виборів, але не пізніше, ніж за вісімдесят п'ять днів до дня виборів.

2. Керівник представництва повинен призначити особу, яка буде проводити голосування серед співробітників представництва.

3. Якщо в іноземній державі немає представництва, уряд Республіки може своїм розпорядженням призначити консульство, яке працює безкоштовно, виконувати дії, обумовлені в цій Главі.
(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§35.1. Подання заяви на голосування

1. Виборець повинен відправити поштою заяву на голосування в представництво Естонії в країні свого постійного проживання. Якщо країна постійного проживання виборця немає представництва Естонії, виборець повинен надіслати заяву в найближче представництво Естонії.

2. В заяві виборець, який постійно проживає в зарубіжній країні, повинен:
1) довести свою відповідність вимогам, обумовленим у цьому Законі;
2) вказати свою адресу в зарубіжній країні;
3) вказати територіальний округ (або Таллінн, Тарту), який був місцем його/ її останнього проживання в Естонії. Якщо виборець, який постійно проживає в іноземній державі, не проживав в Естонії, він чи вона повинен вказати місце останнього проживання своїх батьків або діда та баби в Естонії.

3. Виборець, який тимчасово знаходиться в іноземній державі, повинен крім даних, обумовлених в пунктах (2) 1) та 2) цього розділу, вказати свою адресу в Естонії.

4. Представництво повинне отримати заяви не пізніше, ніж за сорок п'ять днів до дня виборів.
(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§35.2. Відправка виборчих документів виборцю

1. Представництво повинно відправити особам, які своєчасно надіслали заяви та які задовольняють вимогам цього Закону, не пізніше, ніж за тридцять днів до дня виборів, таке:
1) Виборчий бюлетень;
2) загальний список кандидатів виборчого округу згідно з даними, визначеними в пункті 351 (2)(3) або підрозділі 351 (3) цього Закону;
3) два конверти.

2. Якщо виборець, який постійно проживає в іноземній державі, вказав Таллінн місцем свого останнього проживання, або місцем останнього проживання своїх батьків або діда й баби без точного визначення району міста, виборцю треба надіслати загальний список кандидатів виборчого округу № 1.

3. Якщо виборець, який постійно проживає в іноземній державі, вказав територіальний округ Петцері місцем свого останнього проживання або місцем останнього проживання своїх батьків або діда й баби, виборцю треба надіслати загальний список кандидатів виборчого округу № 10.
(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§35.3. Голосування по пошті

1. Виборець повинен заповнити виборчий бюлетень згідно з положеннями цього Закону. Виборець повинен покласти заповнений виборчий бюлетень в один конверт, надісланий йому/ їй представництвом. Виборець повинен покласти цей конверт в інший конверт, отриманий з представництва. Виборець повинен написати свої ім'я, персональний ідентифікаційний код та номер виборчого округу на зовнішньому конвертї. Виборець, який тимчасово знаходиться в іноземній державі, повинен також написати свою адресу в Естонії на зовнішньому конвертї. Після цього виборець повинен надіслати виборчий бюлетень в представництво.

2. Виборчі бюлетені, надіслані поштою, представництво повинне отримати в день, визначений представництвом, який не повинен бути раніше, ніж за п'ятнадцять днів до дня виборів.

3. Витрати, пов'язані з голосуванням по пошті, пов'язані з діями, визначеними в підрозділі 351 (1) та підрозділі 353 (1) цього Закону, повинен нести виборець.
(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§35.4. Голосування в представництві

1. Якщо виборець не представив заяви на голосування поштою протягом терміну, обумовленому в підрозділі 351 (4) цього Закону, або не відправив виборчий бюлетень в представництво до належної дати, обумовленої в підрозділі 353 (2) цього Закону, він чи вона може голосувати в представництві в час, визначений останнім.

2. Представництво повинне дозволити голосування в представництві щонайменше два дні в інтервалі між п'ятнадцятим та десятим днем до дня виборів.

3. Виборець повинен заповнити виборчий бюлетень в представництві згідно з положеннями цього Закону. Потім виборець повинен покласти заповнений виборчий бюлетень в конверт. Виборець повинен покласти конверт в інший конверт. Виборець повинен написати своє ім'я, персональний ідентифікаційний код та номер виборчого округу на зовнішній стороні конверту. Виборець, який тимчасово перебуває в іноземній державі, повинен також написати свою адресу в Естонії на зовнішній стороні конверту.

4. Виборець, який голосує в представництві, повинен розписатися в списку виборців, які голосують в представництві, про отримання виборчого бюлетеня.
(27.10.98 вступив в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§35.5. Підрахунок бюлетенів, одержаних через представництво, для перевірки результатів голосування

1. Бюлетені, одержані через представництво, мають підраховуватися при перевірці результатів голосування, якщо такі бюлетені одержані Національним Виборчим Комітетом не пізніше, ніж за чотири дні до дня виборів.

2. Національний Виборчий Комітет має направити одержані бюлетені окружним територіальним виборчим комітетам не пізніше, ніж за два дні до дня виборів.

3. Конверти з бюлетенями виборців, які постійно проживають в іноземній державі, мають залишатися в окружному територіальному виборчому комітеті і відкриватися в день виборів для перевірки результатів голосування.

4. Конверти із бюлетенями виборців, які тимчасово перебувають в іноземній державі, мають направлятися відповідним дільничним комітетам не пізніше, ніж за день до дня виборів.

5. Дільничні комітети у списку для голосування мають зробити примітку стосовно голосування виборців, визначених у підпункті (4) цього розділу, і мають відкрити пакувальний конверт і покласти внутрішній конверт із бюлетенями до урни для голосування, що використовується для дострокового голосування. Внутрішній конверт із бюлетенями відкривається в день виборів для перевірки результатів голосування.
(закон від 27.10.98, введений в силу 13.11.98, - RT I 1998, 98/99, 1577)

§35.6. Голосування на кораблях, що плавають під національним прапором Республіки Естонія і знаходяться в міжнародних водах або водах іноземної держави

1. Якщо корабель, що плаває під національним прапором Республіки Естонія і має на борту виборців, а у дні дострокових виборів або в день голосування знаходиться в міжнародних водах або водах іноземної держави, капітан корабля має подати заяву до Національного Виборчого Комітету для проведення голосування на борту корабля.

2. Голосування на борту корабля, що плаває під національним прапором Республіки Естонія, має проводитися капітаном корабля, а підрахунок голосів здійснюється при перевірці результатів голосування відповідно до положень підпунктів 354(3) і (4) і §355 даного Закону.
(закон від 27.10.98, введений в силу 13.11.98, - RT I 1998, 98/99, 1577)

ГЛАВА VII. ПЕРЕВІРКА РЕЗУЛЬТАТІВ ГОЛОСУВАННЯ І РЕЗУЛЬТАТІВ ВИБОРІВ

§36. Перевірка результатів голосування на дільниці для голосування

1. Дільничний комітет має відкривати урни для голосування в день виборів після закриття голосування. При відкритті повинні бути присутні більше половини членів дільничного комітету.

2. До відкривання виборчих урн дільничний комітет має перерахувати і анулювати всі бюлетені, не видані виборцям, і ті бюлетені, що повернуті ними. Анулювання бюлетенів має проводитися відрізанням кутової частини бюлетеня.

3. (Відмінено – Законом від 27.10.98, введеним в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

4. Дільничний комітет на основі списку для голосування має перевірити кількість виборців у списку для голосування і кількість виборців, які одержали бюлетені, і на основі бюлетенів в урнах для голосування перевірити кількість виборців, які брали участь у голосуванні, кількість недійсних бюлетенів та кількість голосів на користь незалежних кандидатів і списки кандидатів.

5. Недійсними слід вважати бюлетені, подані не в тому стандартному форматі, який визначив Національний Виборчий Комітет; ті, що не мають двох печаток дільничного комітету; ті, на яких не відмічено номер реєстрації кандидата або відмічено більше одного номера; ті, що містять номер кандидата, який не балотується в цьому виборчому окрузі; бюлетені із виправленим реєстраційним номером кандидата, що може неоднозначно тлумачитися, або такі, на яких номер реєстрації кандидата нечіткий. Дійсним вважається бюллетень, який хоч і заповнено невідповідно до вимог, але в якому чітко і без виправлень вказано на користь того, за кого проголосовано. У випадку виникнення сумнівів дійсність бюлетеня визначається голосуванням членів дільничного комітету.

6. Стосовно перевірки результатів голосування має бути підготовлений протокол стандартного формату. Цей протокол повинен бути підписаний головою і секретарем комітету. На цьому протоколі слід вказати дату і час підготовки.

7. Після перевірки результатів голосування дійсні бюлетені, що були в урнах, пакуються окремо по кандидатах, і також пакуються недійсні бюлетені, бюлетені, що не були видані виборцям, та повернені виборцями. На упаковці слід вказати дільницю для голосування, звідки подані бюлетені, вид і кількість бюлетенів в упаковці. На етикет-

ці має бути підпис голови дільничного комітету. Пакети опечатуються печаткою дільничного комітету.

8. Бюлетені, списки для голосування, протоколи, особливі точки зору членів комітету, петиції і скарги, подані комітету, слід відразу доставити в окружний територіальний виборчий комітет.

(Закон від 27.10.98, введений в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

9. Перевірка результатів голосування має бути публічною (відкритою).

§36.1. Підрахунок голосів, поданих по достроковому голосуванню

1. Підрахунок голосів, поданих по достроковому голосуванню на виборчій дільниці, має бути відкритим. Особи, присутні при підрахунку голосів, мають виконувати усні розпорядження членів дільничного комітету.

2. Виборчі урни, що використовувалися для дострокового голосування, дільничний комітет має відкривати в день голосування о 18:00. При відкриванні мають бути присутні не менше трьох членів комітету, включаючи заступника голови або секретаря. Голоси, віддані при достроковому голосуванні, мають підраховуватися в окремій кімнаті, а не в місці проведення голосування.

3. Результати дострокового голосування до 20:00 не оголошуються.

4. По результатах дострокового голосування слід підготувати зведення, яке підписується заступником голови або секретарем комітету. Про результати дострокового голосування слід повідомити окружні територіальні виборчі комітети або Національний Виборчий Комітет.
(Закон від 27.10.98, введений в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§36.2. Перевірка результатів голосування на рівні окружного територіального виборчого комітету

1. Перевірка результатів голосування окружними територіальними виборчими комітетами має бути відкритою.

2. Окружні територіальні виборчі комітети мають підрахувати голоси виборців, які постійно проживають в іноземній державі, і підготувати протокол по результатах голосування, який підписується головою і секретарем комітету. В даному документі слід вказати дату і час підготовки протоколу.

3. Окружні територіальні виборчі комітети мають розпочинати підрахунок голосів виборців, які постійно проживають в іноземній державі, о 18:00. Результати голосування не слід розголошувати до 20:00.

4. На основі протоколів, одержаних від дільничних комітетів, окружні територіальні виборчі комітети мають перевірити кількість виборців, внесених в списки; кількість виборців, які одержали бюлетені; кількість виборців, які брали участь в голосуванні; кількість недійсних бюлетенів та кількість голосів, відданих на користь незалежних кандидатів, і списки кандидатів.

5. Окружний територіальний виборчий комітет має підготувати протокол по результатах голосування в окрузі, в Таллінні і Тарту, який повинен підписати голова і секретар комітету. На протоколі слід вказати дату і час його підготовки.

6. Окружні територіальні виборчі комітети мають перевірити правильність інформації в протоколах дільничних комітетів шляхом повторного підрахунку бюлетенів.

7. Якщо інформація, одержана при повторному підрахунку бюлетенів, відрізняється від інформації в протоколах дільничного комітету, окружний територіальний виборчий комітет має подати різницю і викласти обставини, які викликали таку різницю, у додатку до протоколу.
(Закон від 27.10.98, введений в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§37. Перевірка результатів виборів

1. (Анульовано – Закон від 27.10.98, введено в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

2. На основі інформації, одержаної від усіх окружних територіальних виборчих комітетів, Національний Виборчий Комітет має перевірити загальну кількість виборців; кількість виборців, які брали участь у виборах; загальну кількість дійсних і недійсних бюлетенів і, по виборчому округу, кількість голосів, відданих за кожного кандидата та за усі списки на виборах.

3. (Закон від 27.10.98, введений в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

4. Якщо цей Закон порушено на якій-небудь дільниці для голосування, Національний Виборчий Комітет може оголосити вибори, що пройшли на тій дільниці, і всі віддані там голоси недійсними.

5. Для кожного виборчого округу має бути підрахована проста квота (мінімальна кількість голосів, необхідних для голосування) яку одержують діленням кількості дійсних голосів у виборчому окрузі на кількість мандатів.

6. Вибраним є кандидат, кількість поданих голосів за якого перевищує або дорівнює такій простій квоті.

7. У списках кандидатів, що беруть участь в національному розподілі компенсаційних мандатів, кандидати мають розміщуватися відповідно до кількості отриманих голосів. Кількість голосів, відданих на користь кандидатів у тому ж самому списку, має підраховуватися вцілому. Список має одержати стільки мандатів, у скільки разів кількість голосів, які він одержав у виборчому окрузі, перевищує просту квоту. Вибраними мають бути кандидати, що знаходяться в верхній частині списку, на користь яких проголосували не менше десяти відсотків від простої квоти. При рівній кількості голосів, відданих за кандидатів, пріоритет матиме кандидат, який знаходиться ближче до вершини національного списку.

8. Остаточні результати виборів вносяться в протокол Національного Виборчого Комітету. Протокол має бути підписаний головою і секретарем виборчого комітету. До протоколу додаються особливі точки зору членів комітету, петиції і скарги, одержані комітетом стосовно порушень цього Закону, які мали місце під час голосування, результати підрахунку голосів або перевірки результатів виборів.

(Закон від 27.10.98, введений в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

9. Перевірка результатів виборів має бути відкритою.

§38. Розподіл компенсаційних мандатів

1. Мандати, які не розподіляються у виборчих округах на основі простої квоти, мають бути розподілені як компенсаційні серед національних списків політичних партій, кандидати від яких отримали не менше п'яти відсотків голосів на національному рівні, але не менше, ніж по двох списках.
(Закон від 17.11.98, введений в силу 24.11.98 – RT I 1998, 102, 1678)

2. Для розподілу компенсаційних мандатів слід використовувати модифікований метод розподілу д'Онта із послідовністю розподілу 1, 20.9, 30.9, 40.9 і т.д. При обчисленні порівняльного числа кожного списку не враховуються стільки перших елементів послідовності, скільки мандатів розподілено на список у виборчому окрузі на основі простої квоти. При рівній кількості порівняльних чисел, пріоритет віддається списку, зареєстрованому першим.

3. У кожному національному списку кандидати, що знаходяться у верхній частині списку, одержують компенсаційний мандат. При розподілі мандатів прізвища кандидатів у списку, які були обрані у виборчих округах на основі простої квоти, не враховуються.

4. Жоден список не одержує більше мандатів, ніж є кандидатів у списку.

§39. (Анульовано - від 24.11.98, введено в силу 12.03.99 – RT I 1998, 107, 1765).

ГЛАВА VIII. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

§40. Реєстрація членів Riigikogu і оголошення результатів виборів

1. Національний Виборчий Комітет своєю постановою має зареєструвати вибраних членів Riigikogu не пізніше, ніж на десятий день після дня виборів.

2. Результати виборів вважаються оголошеними на дату публікації постанови Національного Виборчого Комітету в Riigi Teataja.

(Закон від 27.10.98, введений в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§40.1. Реєстрація змінних членів (резерв) Riigikogu і додаткових мандатів (Закон від 27.10.98, введений в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

1. Національний Виборчий Комітет своїм рішенням має зареєструвати змінних (резервних) членів Riigikogu, виходячи з принципів, передбачених в підпункті 38 (3) цього Закону, і повідомити про це рішення Раду Riigikogu.
(Закон від 27.10.98, введений в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

2. Національний Виборчий Комітет своїм рішенням має зареєструвати додаткові мандати, розподілені між політичними партіями, і представити це рішення Раді Riigikogu.
(Закон від 27.10.98, введений в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577; Закон від 17.11.98, введений в силу 24.11.98 – RT I 1998, 102, 1678)

§41. Подання і аналіз петицій і скарг

1. (Анульовано - Закон від 27.10.98, введений в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

2. Петиції і скарги стосовно діяльності або рішень комітету на виборчій дільниці мають подаватися відповідному окружному територіальному виборчому округу, який має розглянути їх протягом трьох робочих днів і повідомити про своє рішення скаржникам і дільничному комітету.
(Закон від 27.10.98, введений в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

3. Скарги на діяльність і рішення окружного виборчого комітету мають подаватися Національному Виборчому Комітету, який має розглянути скаргу протягом семи днів і повідомити про своє рішення позивачеві і окружному виборчому комітету.

(Закон від 27.10.98, введений в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

4. Скарги стосовно реєстрації чи відмови в реєстрації висунутих кандидатів або списків кандидатів мають подаватися Національному Виборчому Комітету, який має розглянути скаргу протягом трьох робочих днів і повідомити про своє рішення позивачеві.

5. Петиції і скарги, визначені в цьому розділі, мають подаватися:

1) у випадку, визначеному в підпункті (4) цього розділу – протягом трьох днів після прийняття рішення щодо реєстрації чи відмови у реєстрації незалежних кандидатів або списків кандидатів;
2) у випадку, визначеному в підпункті (2) чи (3) цього розділу – до опублікування остаточних результатів виборів.

6. Недотримання процедури подання петицій і скарг, передбачених у цьому розділі, не позбавляє зацікавлену особу права прямого звертання до судових інстанцій в рамках умов, передбачених в підпункті (5) цього розділу. Зацікавлена особа також має право звертатися за допомогою в судові інстанції після відмови в його/її петиції чи скарзі відповідним реєстратором або виборчим комітетом. В такому випадку умови, передбачені в підпункті (5) цього розділу, мають визначатися від дати повідомлення про прийняття рішення у відмові в петиції або скарзі.

(Закон від 27.10.98, введений в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

§42. Відповідальність за порушення цього Закону

(Підпункти (1)-(3) анульовано - Закон від 27.10.98, введений в силу 13.11.98 – RT I 1998, 98/99, 1577)

(4) За порушення положень цього Закону має застосовуватися адміністративна або кримінальна відповідальність.

§43. Тривалість повноважень Національного Виборчого Комітету і територіальних комітетів

1. Строк Національного Виборчого Комітету, визначений постановою Верховної Ради Республіки Естонія від 16 квітня 1992 року, - до 30 квітня 1996 року.

2. Строк територіальних виборчих комітетів в округах, Таллінні і Тарту - до 30 квітня 1996 року.

§44. Анулювання Законів

Анульовано наступні закони:

1) Закон Естонської Радянської Соціалістичної Республіки "Про вибори до Верховної Ради Естонської Радянської Соціалістичної Республіки (ENSV Teataja3, 1978, 42, 523);
2) Закон про вибори до Верховної Ради Естонської Радянської Соціалістичної Республіки (ENSV Teataja 1989, 36, 552);
3) Закон про вибори до Ріігікогу Республіки Естонія (RT 1992, 13, 201);
4) Закон Республіки Естонія "Стосовно змін і доповнень до " Закону про вибори до Ріігікогу Республіки Естонія" (RT 1992, 28, 382).

ЗАКОН ПРО ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛІКИ, 1996 РІК

1 Riigi Teataja = Державна Газета
2 Riigikogu = Парламент Естонії
3 ENSV Teataja = Газета ЕРСР

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Головні положення виборчої системи

1. Президент Республіки обирається Riigikogu. Коли Riigikogu не вдається обрати Президента Республіки, колегія виборців повинна обрати Президента.

2. Члени Riigikogu або виборчий орган, мають право на один голос у кожному турі голосування.

3. Президент Республіки обирається шляхом таємного голосування.

Стаття 2. Кандидати в Президенти Республіки

1. Кандидатами можуть стати громадяни Естонії, народженні в Естонії, яким виповнилося 40 років.

2. Людина, яка є Президентом вже протягом другого терміну, не може стати кандидатом в Президенти Республіки.

Стаття 3. Час виборів

1. Чергові вибори Президента Республіки можуть проводитися не раніше 60-ти та не пізніше 10-ти днів до завершення терміну перебування на посаді Президента Республіки.

2. Позачергові вибори Президента Республіки повинні проводитися протягом 14 днів після:

1) дати позачергового завершення влади Президента Республіки; або
2) дати проголошення Верховним Судом неможливості виконання ним чи нею обов'язків Президента протягом тривалого періоду; або
3) дати, коли Президент Республіки не буде обраний колегією виборців.

3. Вибори Президента Республіки колегією виборців проводяться протягом одного місяця після дати проведення Riigikogu третього туру виборів.

Стаття 4. Організація виборів

Вибори Президента повинні бути організовані Національним Виборчим Комітетом (далі – виборчим комітетом).

Стаття 5. Витрати на проведення виборів

Витрати на організацію виборів Президента Республіки відносяться на рахунок державного бюджету.

РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЯ ГОЛОСУВАННЯ

Стаття 6. Головування в Riigikogu чи у виборчому комітеті

1. Головування в Riigikogu чи у виборчому комітеті, де обирається Президент Республіки повинно належати Голові або заступнику Голови Riigikogu.

2. Головування в Riigikogu чи виборчому комітеті не повинно належати кандидатові в Президенти Республіки або Голові чи заступнику Голови Riigikogu, якщо він тимчасово виконує обов'язки Президента Республіки. Якщо голова чи заступник Голови Riigikogu є кандидатами в Президенти Республіки, головування в Riigikogu повинно проводитися найстаршим присутнім членом Riigikogu.

Стаття 7. Підготовка до голосування

1. Перед оголошенням голосування, голова виборчого комітету повинен представити процедуру голосування та процедуру перерахунку результатів голосування та результатів виборів членам Riigikogu чи виборчому комітету.

2. Член Riigikogu чи виборчої ради має право ставити питання голові виборчого комітету стосовно виборчої процедури для перевірки результатів голосування та виборів.

3. Виборчий комітет повинен оглянути скриньку для бюлетенів та поставити на ній печатку.

4. Голосування повинно бути оголошене головою засідання.

Стаття 8. Бюлетень

1. Імена кандидатів повинні бути нанесені на бюлетень в алфавітному порядку.

2. Стандартний формат бюлетенів затверджує виборча комісія.

Стаття 9. Процедура голосування

1. Виборча комісія повинна надати бюлетень та конверт із печаткою виборчої комісії членам Riigikogu чи виборчої

ради. Бюлетень видається на підставі надання ідентифікаційного документу щодо переліку. Член Ріігікогу чи виборчої ради повинен розписатися під час отримання бюлетеню.

2. Бюлетень слід заповнювати у кабінці для голосування. Член Ріігікогу чи виборчої ради повинні відмітити бюлетень хрестиком у відведеному місці навпроти імені кандидата, за якого віддається голос. Якщо ім'я лише одного кандидата занесено до бюлетеню, Член Ріігікогу чи виборчої ради повинні відмітити відведене місце хрестиком, якщо він чи вона голосують за цього кандидата.

3. Після заповнення бюлетеню виборець повинен покласти бюлетень до конверта та надати його до виборчого комітету, який додає печатку виборчого комітету на конвертї. Потім виборець опускає конверт до скриньки для бюлетенів.

4. Якщо бюлетень було пошкоджено ще до опускання до скриньки, член Ріігікогу чи виборчої ради має право після повернення пошкодженого бюлетеня надати новий бюлетень із виборчого комітету, із занесенням відповідного запису до реєстру.

5. Голова засідання оголошує про завершення голосування через годину після оголошення голосування.

Стаття 10. Опротестування порушення процедури голосування

1. Перед підрахунком голосів член Ріігікогу чи виборчої ради має право надати письмовий протест до виборчого комітету щодо порушення процедури голосування.

2. Виборчий комітет повинен розглянути протест після закінчення голосування, прийняти та повідомити заключне рішення. Якщо виборча процедура була суттєво порушена, виборчий комітет повинен провести повторне голосування.

РОЗДІЛ III. ПЕРЕВІРКА РЕЗУЛЬТАТІВ ГОЛОСУВАННЯ ТА ВИБОРІВ

Стаття 11. Перевірка результатів голосування

1. Виборчий комітет проводить публічний перерахунок голосів відразу після завершення голосування та виявлення протесту.

2. Виборчий комітет повинен:
   1) відповідно до переліку учасників Ріігікогу чи виборчої ради, перевірити кількість виборців та кількість виборців, які отримали бюлетені;
   2) на основі кількості бюлетенів у виборчій скриньці, перевірити кількість виборців, які брали участь у голосуванні;
   3) перевірити кількість недійсних бюлетенів;
   4) перевірити кількість бюлетенів, на яких немає відмітки хрестиком;
   5) перевірити кількість голосів, відданих за кожного кандидата на Президента Республіки.

3. Недійсним являється бюлетень:
   1) із відміткою хрестиком у більш ніж одному місці;
   2) на якому або на конверті якого відсутня печатка виборчого комітету.

4. Результати голосування повідомляє голова виборчого комітету.

Стаття 12. Протести щодо порушення процедури перевірки результатів голосування

1. Перед перевіркою результатів голосування член Ріігікогу або виборчої ради має право надати письмовий протест стосовно порушення процедури перевірки результатів голосування.

2. Виборчий комітет повинен переглянути протест після підрахунку голосів, прийняти та повідомити остаточне рішення. Якщо процедуру перевірки результатів голосування було порушено, виборчий комітет повинен перерахувати голоси.

Стаття 13. Перевірка результатів виборів

1. Голова засідання повинен оголосити перерву для перевірки результатів виборів.

2. Виборчий комітет приймає рішення щодо результатів виборів, які входять в дію після підписання. Рішення повідомляється головою виборчого комітету відразу після його входження в силу.

РОЗДІЛ IV. ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛІКИ У РІІКОГУ

Стаття 14. Засідання Ріігікогу

Голова Ріігікогу повинен, за рішенням Президента Республіки, Уряду Республіки чи принаймні однієї п'ятої частини Ріігікогу, зібрати позачергове засідання або додаткове засідання Ріігікогу для обрання Президента Республіки. Перед засіданням Ріігікогу, голова Ріігікогу розглядає висновки виборчого комітету.

Стаття 15. Висування, представлення до реєстрації та реєстрація кандидатів для першого туру голосування

1. Право висування на кандидатів має силу при наявності не менше однієї п'ятої членів Ріігікогу.

2. Член Ріігікогу має право висувати лише одного кандидата.

3. Представлення кандидатів до реєстрації розпочинається на четвертий день о 9 годині ранку та завершується о 6 годині вечора наступного дня перед датою першого туру голосування.

4. Для реєстрації кандидата, особи, які висувають кандидатів, повинні надати заяву до виборчого комітету, яка містить:
   1) ім'я та прізвище кандидата;
   2) рік, місяць та дату народження кандидата;
   3) імена та підписи осіб, які висувають кандидата;
   4) дату заповнення заяви.

5. Особи, які висувають кандидата, додають до заяви:
   1) автобіографію кандидата, що претендує на Президента Республіки, підписану та з датою, та підтвердження, що він або вона відповідає вимогам, викладеним у законі щодо кандидатів на Президента Республіки;
   2) автобіографічну присягу кандидата або заяву з адміністративного агентства, яке отримало попередню присягу, що вказує кому, у якому контексті та коли кандидат дав присягу;
   3) документи, які підтверджують, що кандидат – громадянин Естонії від народження.

6. Документи, необхідні для реєстрації кандидатів слід подати до виборчого комітету особам, які висувають кандидата.

7. Якщо, після презентації кандидата для реєстрації, деякі документи не подано, або вони містять помилки, особа, яка приймає документи пропонує представнику кандидата для реєстрації надати необхідні документи або виправити помилки до завершення періоду реєстрації. Надані документи повертаються. Представник кандидата для реєстрації розписується під час отримання документів. Якщо документи подаються повторно, вони вважаються поданими вперше та реєструються на дату та час їх подання.

8. Виборчий комітет в день завершення подання документів для реєстрації, реєструє представлених кандидатів відповідно до правил.

9. Кандидати реєструються у порядку їх представників для реєстрації.

10. Після реєстрації кандидатів ніякі зміни у списках кандидатів не можуть бути внесені, окрім випадків смерті кандидата або надання документу, який засвідчує, що певний кандидат не задовольняє вимоги, викладені у параграфі 2 цього закону.

Стаття 16. Перший тур голосування

1. Для першого туру голосування імена кандидатів, зареєстрованих на перший тур вносяться до бюлетеню.

2. Кандидат, за якого віддали дві треті голосів членів Ріігікогу вважається обраним.

3. Якщо жодний кандидат не отримує більшість голосів, другий раунд голосування переноситься на наступний день.

4. Голова засідання оголошує членам Ріігікогу початок другого туру голосування у виборах Президента Республіки відразу після оголошення результатів першого туру голосування.

Стаття 17. Висування, представлення до реєстрації та реєстрація кандидатів для другого туру голосування

1. Для другого туру голосування нове висування, представлення для реєстрації та реєстрація кандидатів проводяться відповідно до статей 15(1), (2), (4)-(7), (9) та (10) цього Закону. Після надання до реєстрації документів на перший тур, документи, зазначені у статтях 15 (5) 2) та 3) цього закону не додаються до заяви.

2. Презентація кандидатів для реєстрації розпочинається за чотири години та закінчується за дві години до початку другого туру голосування.

3. Виборчий комітет реєструє кандидатів відповідно до вимог до початку другого туру голосування.

Стаття 18. Другий тур голосування

1. Для другого туру голосування імена кандидатів, зареєстрованих на другий тур вносяться до бюлетеню.

2. Кандидат, за якого віддали дві треті голосів членів Ріігікогу вважається обраним.

3. Якщо жодний кандидат не отримує більшості голосів, третій раунд голосування переноситься на наступний день.

4. Голова засідання оголошує членам Ріігікогу початок другого туру голосування у виборах Президента Республіки відразу після оголошення результатів другого туру голосування.

Стаття 19. Третій тур голосування

1. На третій тур голосування, імена кандидатів, які отримали більшість голосів у другому турі голосування заносяться до бюлетеню. Якщо принаймні два кандидати отримують однакову кількість голосів у другому турі голосування, ім'я найстаршого за віком кандидата або імена старших кандидатів вносяться до бюлетеню. Якщо лише один кандидат залишається у другому турі голосування та він або вона не отримує необхідної більшості, лише його або її ім'я вноситься до бюлетеню.

2. Кандидат, за якого проголосувало дві третини більшості членів Ріігікогу вважається обраним.

3. Якщо жодний кандидат не отримує необхідну більшість, Голова Ріігікогу скликає засідання виборчої ради для обрання Президента Республіки.

РОЗДІЛ V. ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛІКИ ВИБОРЧИМИ ОРГАНАМИ

Стаття 20. Засідання виборчої ради

Голова Ріігікогу скликає засідання виборчої ради для обрання Президента Республіки не пізніше наступного дня після третього туру голосування в Ріігікогу та оголошує час та місце проведення засідання виборчої ради. Перед засіданням виборчої ради голова Ріігікогу розглядає рішення виборчого комітету.

Стаття 21. Виборча рада

1. Виборча рада складається з членів Ріігікогу та представників місцевих урядових рад.

2. Члени виборчої ради повинні бути вільними у прийнятті рішень.

Стаття 22. Вибори представників до місцевих урядових рад.

1. На наступний день після третього туру голосування у Ріігікогу, виборчий комітет направляє до кожної місцевої урядової ради повідомлення стосовно числа їх представників у виборчій раді.

2. Ґрунтуючись на кількості населення, які увійшли до Національного Виборчого Реєстру виборців Естонії в адміністративних місцях місцевого уряду до 1 січня року, коли обирається Президент Республіки, число представників місцевих урядових рад визначається таким чином:

1) до 10 000 громадян Естонії з правом голосу: 1 представник;
2) 10 001-50 000 громадян Естонії з правом голосу: 2 представника;
3) 50 001-100 000 громадян Естонії з правом голосу: 4 представника;
4) понад 100 000 громадян Естонії з правом голосу: 10 представників.

3. Представник місцевої урядової ради повинен бути громадянином Естонії та членом місцевої урядової ради, яка обрала його чи її. Представник місцевої урядової ради не повинен бути членом Ріігікогу.

4. Місцева урядова рада обирає представника не пізніше, ніж на сьомий день до обрання Президента Республіки виборчою радою.

5. Резолюція місцевої виборчої ради щодо виборів представника або представників місцевої урядової ради відразу передається до виборчого комітету.

Стаття 23. Висування, представлення до реєстрації та реєстрація кандидатів для першого туру голосування

1. Право висувати кандидата залишається за кількістю не менше 21 члена виборчої ради.

2. Член виборчої ради може висувати лише одного кандидата.

3. Представлення для реєстрації та реєстрація кандидата проводяться згідно з розділами 15 (3)-(10) цього закону. Після представлення до реєстрації кандидата для першого або другого турів в Ріігікогу, документи, зазначені у статті 15(5)2) та 3) цього закону не слід додавати до заяви.

Стаття 24. Реєєстрація членів виборчої ради

1. Реєстрація членів виборчої ради для засідання розпочинається за дві години до початку засідання виборчої ради.

2. Члени виборчої ради реєструються після пред'явлення ідентифікаційного документу та підтвердження громадянства.

Стаття 25. Перший тур голосування

1. На перший тур голосування до бюлетеню вносяться імена кандидатів, які брали участь у третьому турі голосування у Ріігікогу та кандидатів, зареєстрованих до першого туру голосування виборчої ради.

2. Кандидат, за якого віддали свої голоси більшість членів виборчої ради, що брали участь у голосуванні, вважається обраним.

3. Якщо жоден з кандидатів не отримав необхідної кількості голосів, другй тур голосування проводиться того ж дня.

4. Голова засідання виборчої ради оголошує про початок голосування членам виборчої ради відразу ж після оголошення результатів першого туру.

Стаття 26. Другий тур голосування

1. На другий тур голосування до бюлетеню вносяться імена тих кандидатів, які отримали найбільшу кількість голосів у першому турі. Якщо принаймні два кандидати отримали однакову кількість голосів в результаті першого туру голосування, ім'я старшого вноситься до бюлетеню. Якщо лише один кандидат залишається в результаті першого туру голосування і він або вона не отримує необхідну більшість голосів, то лише його або її ім'я вноситься до бюлетеню.

2. Кандидати, за яких проголосувала більшість членів виборчої ради, що брали участь у голосуванні оголошуються обраними.

3. Якщо жоден кандидат не отримує необхідну кількість голосів, вибори Президента Республіки відбуваються у відповідності до статей 3 (2) 3) цього закону.

РОЗДІЛ VI. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 27. Прийняття повноважень Президентом Республіки

1. Новий Президент Республіки, обраний на чергових виборах приймає повноваження шляхом присяги на першому засіданні Ріігікогу наступного дня після закінчення строку повноважень Президента Республіки.

2. Новий Президент Республіки, обраний на позачергових виборах приймає повноваження шляхом присяги на першому засіданні Ріігікогу наступного дня після закінчення строку повноважень Президента Республіки.

Стаття 28. Додаток до параграфу 43 Закону про процедуру Ріігікогу

Стаття 42. (2)1) Закону про процедуру Ріігікогу (РТ 1994, 90, 1517; 1997, 11, 115; 20, 295; 74, 1285; 83, 1440 та 1444) виправлена та читається наступний чином:

1. "обирати Президента Республіки, за пропозицією Президента Республіки, Уряду Республіки або не менше однієї п'ятої членів Ріігікогу"

Стаття 29. Втрата дійсності Закону

Закон про вибори Президента Республіки (РТ 1992, 31, 413) втрачає дійсність.

Республіка

ЛАТВІЯ

ЗАКОН ПРО ВИБОРИ ДО СЕЙМУ

(Як зазначено поправкою від 26 березня, 1998 року до Закону про Саєму)

ГЛАВА 1 – ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1.
Громадяни Латвії, яким на день голосування виповнилося 18 років, мають право голосувати, якщо не застосовується будь-яке з обмежень, вказаних у Статті 2 цього Закону.

Стаття 2.
Особи, наведені нижче, не мають право голосувати:
1) особи, які відбувають строк покарання у місцях позбавлення волі;
2) особи, які підозрюються або засуджені за скоєння злочину, або є суб'єктами судового переслідування, якщо вони позбавлені волі з метою ізоляції;
3) особи, визнані законом недієздатними.

Стаття 3.
Виборчі права особи не обмежуються будь-яким окремим виборчим округом.

Стаття 4.
Будь-який громадянин Латвії, якому за день до виборів виповнився 21 рік, може бути обраним до Сейму, якщо не застосовується будь-яке з обмежень, вказаних у Статті 5 цього Закону.

Стаття 5.
Особи не можуть бути внесеними до списку кандидатів і не мають права бути обраними до Сейму, якщо вони:
1) визнані судом недієздатними;
2) мають судимість за свідоме скоєння злочину, який карається за законодавством Латвії, на час вступу в дію цього Закону, та чиї попередні судимості не скасовані або не спростовані, за винятком реабілітованих осіб;
3) скоїли злочин, перебуваючи у стані неосудності або стали психічно хворими після скоєння злочину і нездатними приймати свідомі рішення та контролювати свої дії, та внаслідок цього були піддані примусовому лікуванню, або якщо справу було припинено без застосування таких примусових заходів;
4) є або були оплачуваними співробітниками служб безпеки, розвідки або контррозвідки СРСР, Латвійської РСР або іноземної країни;
5) після 13 січня 1991 року були активними членами КПРС (КП Латвії), Міжнародного фронту робітників Латвійської РСР, Об'єднаної ради робочих організацій; Організації ветеранів війни та праці; Вселатвійського комітету порятунку або його регіональних організацій;
6) не оволоділи національною мовою на найвищому (третьому) рівні.

Стаття 6.
(1) Якщо Президент країни, державний інспектор, член Національної ради контролю або департаменту аудиту, суддя, прокурор або військовослужбовець висунуті кандидатами на виборах, вони мають піти у відставку з посади (служби) та повідомити про це Центральну виборчу комісію не пізніше, ніж за місяць після реєстрації списку кандидатів на вибори до Сейму (тут і надалі – список кандидатів).

(2) Член міської, районної або сільської муніципальної ради може висуватися кандидатом на виборах до Сейму, однак він/вона втрачає мандат у відповідній раді після обрання до Сейму.

Стаття 7.
(1) Латвія розподіляється на п'ять виборчих округів під час виборів до Сейму:
1) Ризький;
2) Відземський;
3) Латгальський;
4) Курземський та
5) Земгальський.

(2) Ризький виборчий округ включає місто Ригу;

Відземський виборчий округ включає Алукснеський, Цесіський та Гульбенський райони, місто Юрмала, Лімбський, Мадонаський та Огрський райони, Ризький район (окрім міста Рига), Валкський та Валмієрський райони;

Латгальський виборчий округ включає Балвіський район, Даугавпілський район та місто Даугавпілс, Краславський, Лудзський та Прейліський райони, Резекнеський район та місто Резекне;

Курземський виборчий округ включає Кулдізький район, Ліепайський район та місто Ліепая, Салдуський та Талсійський район, Вентспілський район та місто Вентспілс;

Земгальський виборчий округ включає Айзкраукльський, Вауський, Добельський та Єкабпільський райони, Єлгавський район та місто Єлгава та Тукумський район.

Стаття 8.

(1) Центральна виборча комісія визначає кількість місць у Сеймі пропорційно до кількості виборців у виборчому окрузі, що подається у вигляді заявки за чотири місяці до першого дня виборів Департаментом у справах громадянства та імміграції, згідно з Реєстром резидентів. Якщо вибори до Сейму здійснюються згідно зі Статтею 48 Сатверсме, кількість місць визначається в день оголошення виборів. Виборці, які проживають в інших країнах, включаються у число виборців у Ризькому виборчому окрузі.

(2) Кількість місць у Сеймі підраховується наступним чином:

1) загальна кількість виборців розділяється на 100;
2) кількість виборців кожного виборчого округу має бути поділено на число, отримане після ділення згідно з частиною 2, пунктом 1;
3) якщо цифра, отримана в результаті ділення у пункті 2, є меншою, ніж 100, число місць збільшується на одне, спочатку у виборчому окрузі, де в результаті отримано найбільше дробове число, потім у виборчому окрузі, де дріб є другим за величиною, поки сума усіх чисел не досягне 100;
4) якщо будь-які два виборчі округи мають однаковий дробовий результат, число місць у першу чергу збільшується у виборчому окрузі, де результат від ділення, за пунктом 2, частина 2, є найменшим цілим числом;
5) якщо будь-які два виборчих округи мають однаковий результат в дробових та цілих числах, виборчий округ, що матиме більшу кількість місць у Сеймі, визначається жеребкуванням.

(3) Кількість місць у кожному виборчому окрузі має бути опублікованою у газеті "Latvijas Vestnesis", не пізніше ста днів до першого дня виборів; якщо вибори до Сейму здійснюються згідно зі Статтею 48 Сатверсме, у цьому випадку оголошення має бути опублікованим не пізніше, ніж за п'ятдесят днів до першого дня виборів.

ГЛАВА 2 – ПОДАННЯ СПИСКІВ КАНДИДАТІВ

Стаття 9.

(1) Список кандидатів може бути поданим:

1) офіційно зареєстрованою політичною організацією (партією);
2) спільно двома або більше офіційно зареєстрованими політичними організаціями (партіями);
3) офіційно зареєстрованою асоціацією політичних організацій (партій).

(2) Список кандидатів може бути поданим до Центральної виборчої комісії особою, вповноваженою на це керівництвом відповідної політичної організації (партії) або асоціації політичних організацій (партій). Якщо список кандидатів створюється двома або більше політичними організаціями (партіями), такий список подається особою, вповноваженою на це керівництвом відповідних політичних організацій (партій).

(3) Списки кандидатів приймаються за вісімдесят днів до першого дня виборів, прийняття списків кандидатів закінчується за шістдесят днів до першого дня виборів.

(4) Якщо вибори до Сейму здійснюються згідно зі Статтею 48 Сатверсме, списки кандидатів починають прийматися за п'ятдесят днів до першого дня виборів і прийняття закінчується за тридцять днів до першого дня виборів.

Стаття 10.

(1) До списку кандидатів повинні вноситися такі дані: ім'я та прізвище кандидатів, ідентифікаційний номер, рік народження, іноземне громадянство (натуралізація), якщо є; місце проживання (місто або район), освіта, місце роботи та посада.

(2) Кількість кандидатів у списку не повинна перевищувати кількість місць, виділених на виборчий округ.

(3) Один і той самий кандидат може бути внесеним лише до одного списку, що розповсюджується в одному чи кількох виборчих округах. Якщо будь-хто з кандидатів внесений до більш, ніж одного списку, його/її прізвище вилучається з усіх списків.

(4) Назва списку кандидатів повинна співпадати з:

1) назвою політичної організації (партії), що подала список;
2) назвою відповідної асоціації політичних організацій (партій), що подала список;
3) усіма назвами двох або більше політичних організацій (партій), що подали список.

(5) Списки кандидатів повинні бути складені чітко й розбірливо, без викреслень або виправлень. Вони підписуються особою, вповноваженою керівництвом відповідної політичної організації (партії) або асоціації політичних організацій (партій). Якщо дві або більше організацій (партії) подають список кандидатів, він підписується особами,

вповноваженими керівними органами відповідних політичних організацій.

Стаття 11

До списку кандидатів додаються наведені нижче документи:

1) заява, підписана усіма кандидатами, висунутими до списку, з підтвердженням їх згоди на висунення;
2) передвиборча програма, що складається не більш, ніж з 4000 друкованих знаків, підписаних усіма кандидатами у списку;
3) декларація, підписана кожним кандидатом у списку, де вказано, що кандидат відповідає вимогам згідно зі Статтею 4 цього Закону, і обмеження, вказані в Статті 5, пункти 1-6, не застосовуються до нього/неї;
4) інші відомості про кандидата, підтверджені підписом кандидата;
   а) ім'я та прізвище, рік народження;
   б) ідентифікаційний номер;
   в) іноземне громадянство (натуралізація), якщо таке існує;
   г) місце проживання (район чи місто);
   д) місця роботи та посади;
   е) закінчена освіта (рік закінчення, спеціалізація);
   є) заява про співробітництво або не співробітництво зі службами безпеки, розвідки та контррозвідки СРСР, Латвійської РСР або іноземної держави, та про роботу в цих службах на договірних засадах або в якості агента, резидента або про надання свого жилого приміщення для нелегальної діяльності;
   ж) відомості про нерухомість кандидата, про наявність цінних паперів та банківських акцій, або акцій компаній (підприємств);
   з) сімейне положення;
5) якщо висунутий кандидат не закінчив школу з викладанням на латвійській мові, або школу з викладанням на двох мовах, у тому числі на латвійській, кандидат подає копію нотаріально завіреного документу про володіння національною мовою на третьому рівні.

Стаття 12.

(1) Центральна виборча комісія реєструє списки кандидатів лише у тому випадку, якщо особи, які подають ці списки, внесли заставу у розмірі 1000 лат до фонду Центральної виборчої комісії.

(2) Депонент отримує банківську квитанцію, де вказано прізвище депонента, дата та назва списку кандидатів, від якого внесено заставу. Банківська квитанція подається до Центральної виборчої комісії.

(3) Оплата, що здійснюється кандидатами, є гарантією того, що один і той же список кандидатів може бути розповсюджений в усіх виборчих округах; застава повертається до депонента, якщо принаймі один кандидат з цього списку обирається у принаймі одному виборчому окрузі.

(4) Якщо не обрано жодного кандидату зі списку, застава передається Центральною виборчою комісією до державного бюджету.

Стаття 13.

(1) Списки кандидатів, складені згідно з положеннями цього Закону, реєструються Центральною виборчою комісією.

(2) Зареєстровані списки кандидатів не можуть бути відкликаними, і зміни до списків вносяться лише Центральною виборчою комісією будь-яким наведеним нижче чином:

1) шляхом вилучення прізвища висунутого кандидату, якщо:
   а) кандидат не є законним громадянином Латвії (Статті 4 та 5);
   б) кандидат не вийшов у відставку з місця своєї роботи (посади) згідно зі Статтею 6, пункту 1 цього Закону;
   в) одна й та ж особа висунута до більш, ніж одного списку кандидатів (Стаття 10, пункт 3);
   г) кандидат помер;
2) шляхом внесення технічної поправки.

(3) випадках, згаданих у підпунктах "a" та "d", пункту 1 цієї статті, ім'я та прізвище кандидата повинні бути вилучені на основі посвідки, наданої відповідною установою чи рішенням суду.

Установи, наведені далі, можуть засвідчувати відповідну інформацію:

1) ада з питань громадянства та імміграції – про те, що кандидат не є громадянином Латвії;
2) Інформаційний Центр Міністерства Внутрішніх Справ – про те, що кандидат відбуває покарання у виправно-трудовій колонії;
3) Інформаційний Центр Міністерства Внутрішніх Справ – про те, що кандидат був засуджений за навмисно скоєний злочин, кваліфікований належним чином законодавством Латвії, на час, коли цей Закон набув чинності, а запис про злочин не викреслено і не знято згідно із законодавством про погашення судимості;

4) Інформаційний Центр Міністерства Внутрішніх Справ – про те, що кандидат наніс злочинні дії у стані, коли не відповідав за свої дії або коли став розумово неспроможним після скоєння злочину і не є здатним до свідомих дій чи контролю їх;
5) відповідний суд – про те, що кандидат належить чи належав до оплачуваного штату органів безпеки, розвідки чи контррозвідки СРСР, Латвійського РСР чи іноземної держави;
6) відповідний суд – про те, що після 13 січня, 1991 року кандидат був активним учасником КПРС (КП Латвії), Робочого Міжнародного Фронту Латвійської РСР, Об'єднаної Ради Робочих Організацій, Організації Ветеранів Війни та Праці, Комітету Порятунку Латвії чи його регіональних комітетів;
7) Державного Центру Мови – про те, що кандидат не володіє державною мовою на найвищому (третьому) рівні майстерності;
8) Бюро Реєстрації Актів про Цивільний Стан – про те, що кандидат помер.

(4) Установи, згадані в пункті (3) цієї статті у межах п'яти днів повинні представити цю інформацію у письмовій формі та безкоштовно до Центральної Виборчої Комісії, якщо це вимагається згаданою Комісією.

Стаття 14.

(1) Центральна виборча комісія нумерує списки кандидатів, спочатку нумеруючи шляхом жеребкування ті списки кандидатів, що зареєстровані в усіх п'яти виборчих округах, потім ті списки, що зареєстровані у чотирьох виборчих округах, тощо. Жеребкування здійснюється в усіх наведених вище групах у послідовності їх реєстрації. Список кандидатів повинен мати один і той самий номер в усіх виборчих округах.

(2) Центральна виборча комісія забезпечує роздрукування списків кандидатів на окремих формах виборчих бюлетенів та їх доставку до районних (міських) виборчих комісій та виборчих дільниць в інших країнах.

(3) Виборчий бюлетень містить наступні дані:
1) назву виборчого округу;
2) номер списку кандидатів;
3) назву списку кандидатів; та
4) імена та прізвища висунутих кандидатів.

(4) Виборчий бюлетень містить пропуск навпроти кожного прізвища кандидата для відмітки голосування виборця.

Стаття 15.

Центральна Виборча Комісія повинна гарантувати те, що не пізніше, ніж за двадцять днів, або, якщо вибори до Саєми відбуваються відповідно до статті 48 Закону про вибори до Саєми, не пізніше ніж за десять днів до дня виборів, газета "Latvijas Vestnesis" повинна опублікувати таку інформацію:
1) передвиборчих програм;
2) усіх списків кандидатів (у тому числі ім'я та прізвище, рік народження, іноземне громадянство (натуралізацію), якщо таке є, місце проживання (район чи місто), освіту, постійне місце роботи та посаду кожного кандидата);
3) дані стосовно кожного кандидата згідно зі Статтею 11, пунктом 4, підпунктами "а" та "в" – "м" цього Закону;
4) імена та прізвища кандидатів, про яких є дані у Центрі з усунення наслідків тоталітарного режиму, що свідчать про те, що у розпорядженні Центра, у Державних архівах або інших національних архівах є документи, які підтверджують, що ці кандидати могли співпрацювати зі службами безпеки, розвідки чи контррозвідки СРСР, Латвійської РСР чи іноземних держав на договірних засадах в якості агентів, резидентів, або надавали свої жилі приміщення для нелегальної діяльності.

ГЛАВА 3 – ВИБОРЧА ПРОЦЕДУРА

Стаття 16.

(1) Не пізніше десяти днів до першого дня виборів кожна виборча дільниця:
1) вивішує передвиборчі програми (Стаття 11, пункт 2) та оголошення стосовно усіх списків кандидатів, висунутих у виборчому окрузі (з ім'ям та прізвищем, роком народження, іноземним громадянством (натуралізацією), якщо таке є, місцем проживання (район чи місто), освітою, постійним місцем роботи та посадою кожного кандидата);
2) надає громадськості:
   а) дані про кожного з кандидатів згідно зі Статтею 11, пункту 4, підпунктів "а" та "в"-"м" цього Закону;
   б) дані згідно зі Статтею 15, пункту 4 цього Закону.

(2) Не пізніше п'ятнадцяти днів включно до першого виборчого дня, районна (міська) виборча комісія оголошує адресу, час початку та кінця роботи виборчих дільниць.

Стаття 17.

Вибори проводяться з восьмої години ранку до восьмої години вечора за місцевим часом у першу неділю жовтня та суботу, що йде перед неділею. Якщо вибори до Сейму

мають проводитися в іншу пору року в результаті розпуску Сейму, дні виборів визначаються Центральною виборчою комісією.

Стаття 18.
До початку виборів, голова або секретар виборчої комісії разом з комісією та вповноваженими спостерігачами з політичних організацій (патрій), а також об'єднань таких організацій (партій) та їх територіальних відділень, що мають статус юридичних осіб (тут і надалі – вповноважені спостерігачі) мають впевнитися, що виборчі скриньки для виборчих бюлетенів є порожніми. Після цього виборчі скриньки пломбуються.

Стаття 19.
Під час виборчої процедури підтримання порядку на виборчій дільниці покладається на голову виборчої комісії. Його/її обов'язком є стежити за тим, щоби не відбувалося порушень виборчого права, порушень громадського порядку чи агітації у приміщенні виборчої дільниці та в межах 50 метрів від входу до дільниці.

Стаття 20.
(1) Паспорт громадянина Латвії є ідентифікаційним документом виборця.

(2) На вході до виборчої дільниці член виборчої комісії перевіряє відсутність у паспортах громадян, які щойно прийшли на госування, штампу про здійснення голосування на поточних виборах до Сейму.

Стаття 21.
Якщо не застосовуються винятки, вказані у Статті 25 цього Закону, виборець може голосувати лише особисто.

Стаття 22.
(1) Голосування є таємним.

(2) У приміщенні виборчої дільниці член виборчої комісії дільниці (надалі – дільнича виборча комісія) записує ім'я та прізвище, а також ідентифікаційний номер кожного виборця до списку голосуючих та заносить запис до паспорту голосуючої особи про те, що він/вона взяв участь у поточних виборах до Сейму. Виборець розписується у списку голосуючих.

(3) Кожному виборцю видається виборчий бюлетень, що містить усі списки кандидатів, висунутих у цьому виборчому окрузі, а також спеціальний конверт зі штампом дільничої виборчої комісії. Виборець має вкласти у конверт виборчий бюлетень, що містить список кандидатів, за який він/вона вирішив проголосувати. Заборонено видавати будь-які виборчі бюлетні окремо.

(4) Агітація за чи проти будь-яких кандидатів або списків кандидатів членами виборчої комісії заборонена.

Стаття 23.
(1) У приміщенні виборчої дільниці повинно бути виділено окрему кімнату або кабінку для того, щоб виборець вклав один виборчий бюлетень у конверт та запечатав його.

(2) Виборець може поставити позначку "+" навпроти прізвища будь-якого кандидата, викреслити ім'я або прізвище кандидата або залишити виборчий бюлетень без будь-яких позначок.

(3) Позначка "+" навпроти прізвища кандидата означає особливу підтримку цьому кандидатові з боку виборця. Якщо виборець не підтримує деяких кандидатів, внесених до виборчого бюлетеня, він/вона може викреслити ім'я або прізвище цього кандидата. Виборець може вкласти незмінений (без позначок) виборчий бюллетень до конверту.

(4) Виборець особисто передає запечатаний конверт члену виборчої комісії, а останній опускає конверт в опломбовану виборчу скриньку в присутності виборця.

(5) Якщо виборець пошкодив виборчий бюлетень або конверт до того, як виборчий бюлетень було вкладено до конверту, виборцю видається новий конверт або нові виборчі бюлетені з усіма прізвищами кандидатів, висунутих у виборчому окрузі. Про це робиться окремий запис у списку виборців.

Стаття 24.
(1) Якщо будь-який виборець не може прибути до виборчої дільниці за станом здоров'я, даним виборцем або вповноваженою особою подається письмове прохання до виборчої дільничої комісії, яке реєструється в окремому журналі; двом членам комісії доручається організувати голосування в місці перебування даного виборця із забезпеченням процедури таємного голосування. Вповноважені спостерігачі мають право нагляду за таким голосуванням (Стаття 18).

(2) Прізвища виборців, що отримали дозвіл на заочне голосування згідно з параграфом 1 цієї Статті, вносяться до окремого реєстру для голосування, а запечатані конверти з бюлетнями опускаються до окремої опломбованої виборчої скриньки.

Стаття 25.
Якщо внаслідок фізичної вади виборець не має можливості проголосувати самостійно, член його/її сім'ї або інша довірена особа робить позначки у виборчому бюлетені згідно з усними інструкціями цього виборця. Особа, що робить позначки, не може бути членом відповідної виборчої комісії.

Стаття 26.
Військовослужбовцям надається відпустка на час, необхідний для здійснення голосування.

Стаття 27.
(1) Протягом двох виборчих днів голосування на виборчих дільницях здійснюється до восьмої години вечора. Після восьмої години вечора виборчі дільниці закриваються.

(2) Після закінчення голосування у перший день виборчі скриньки опечатуються печаткою відповідної комісії для запобігання опусканню або вилучення конвертів з бюлетенями з виборчих скриньок, доки не почнеться голосування на другий день; члени комісії та вповноважені спостерігачі (Стаття 18) мають право використовувати свої власні печатки для опечатування виборчих скриньок. Виборчі скриньки повинні залишатися у приміщеннях виборчих дільниць під наглядом комісії, поліції або національної гвардії.

(3) На другий день виборів, до початку процесу голосування, печатки на виборчих скриньках перевіряються на відсутність пошкоджень головою виборчої комісії у присутності виборчої комісії та вповноважених спостерігачів (Стаття 18).

Стаття 28.
(1) З початку роботи виборчої дільниці у перший день виборів, процес голосування записується у протокол секретарем виборчої комісії.

(2) Усі скарги з боку виборців щодо здійснення виборчого процесу мають реєструватися головою виборчої комісії у спеціальній книзі скарг. Скарги щодо здійснення виборчого процесу негайно розглядаються виборчою комісією; а особа, що подає скаргу, має отримати офіційну відповідь.

ГЛАВА 4 – ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ТА ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИБОРІВ

Стаття 29.
(1) Підрахунок голосів починається увечері другого дня виборів або о восьмій годині вечора на третій день після закінчення виборів, якщо виборчі бюлетені з голосуванням надходять поштою. Голоси підраховуються на відкритому засіданні дільничої виборчої комісії.

(2) На виборчих дільницях, де приймаються бюлетені, надіслані поштою, виборчі скриньки опечатуються печаткою відповідної комісії на відкритому засіданні виборчої комісії увечері другого дня виборів та у наступні дні на кожному засіданні комісії до початку підрахунку голосів, щоб запобігти опусканню бюлетенів до виборчих скриньок або вилучення конвертів; члени комісії та вповноважені спостерігачі (Стаття 18) мають право опечатувати виборчі скриньки своїми власними печатками. Виборчі скриньки мають залишатися на виборчих дільницях під наглядом комісії.

Стаття 30.
До моменту відкриття виборчих скриньок, невикористані виборчі бюлетені та конверти анулюються згідно з процедурою, визначеною Центральною виборчою комісією.

Стаття 31.
Після відкриття виборчих скриньок, дільнича виборча комісія повинна:
1) підрахувати кількість конвертів у виборчих скриньках, на яких є відповідна печатка дільничої виборчої комісії;
2) вважати конверти без печатки відповідної дільничої виборчої комісії недійсними, не розкриваючи їх; підрахувати недійсні конверти, упакувати їх та зробити запис про це у протоколах попереднього підрахунку голосів;
3) розкрити підраховані дійсні конверти, вийняти виборчі бюлетені і перевірити, що конверт містить лише один виборчий бюлетень;
4) розсортувати виборчі бюлетені за номерами, призначеними спискам кандидатів, розділити дійсні та недійсні голоси та підрахувати голоси, подані за кожен список кандидатів.

Стаття 32.
(1) Голоси визнаються недійсними, якщо:
1) виборчі бюлетені пошкоджені;
2) виборчі бюлетені належать до іншого виборчого округу;
3) до конверту було вкладено виборчі бюлетені різного змісту.

(2) Якщо зміст виборчих бюлетенів, вкладених до конверту, є однаковим, лише один виборчий бюлетень вважається дійсним.

Стаття 33.
При виникненні сумнівів щодо дійсності виборчих бюлетенів питання вирішується більшістю голосів. У випадку однакової кількості голосів, голова виборчої комісії має вирішальний голос.

Стаття 34.
(1) Попередній протокол підрахунку голосів на виборчій дільниці має містити дані про кількість конвертів, отриманих від районної (міської) виборчої комісії, кількість невикористаних конвертів, кількість конвертів, виданих дільничою виборчою комісією, кількість конвертів, вилучених з виборчих скриньок, кількість недійсних виборчих бюлетенів, а також дані згідно зі Статтею 31.

(2) Недійсні виборчі бюлетені нумеруються, та до протоколу додається пояснювальна записка щодо їх недійсності.

Стаття 35.
(1) Після завершення попереднього підрахунку голосів, виборча скринька заповнюється наведеними нижче документами:
1) усі подані дійсні виборчі бюлетені, розсортовані й упаковані згідно з номерами, призначеними спискам кандидатів;
2) усі недійсні виборчі бюлетені;
3) один примірник протоколу попереднього підрахунку;
4) список виборців.

(2) Виборча скринька опечатується печаткою дільничої виборчої комісії. Присутні вповноважені спостерігачі (Стаття 18) також мають право опечатувати виборчу скриньку своїми власними печатками; у цьому випадку про це робиться запис у протоколі виборчого процесу.

(3) Виборча скринька повинна залишатися на виборчій дільниці під наглядом поліції або національної гвардії у присутності принаймі одного члена відповідної дільничої виборчої комісії.

(4) Другий примірник протоколу попереднього підрахунку голосів повинен бути доставлений до районної (міської) виборчої комісії з супроводжуючою запискою про дату й час доставки, а також про прізвище кур'єра. Другий примірник протоколу попереднього підрахунку голосів з виборчих дільниць, утворених в інших країнах, повинен бути доставлений до Центральної виборчої комісії згідно з процедурою, встановленою цією комісією.

Стаття 36.
(1) У день після другого дня виборів, на відкритому засіданні дільничої виборчої комісії згідно з процедурою, встановленою Центральною виборчою комісією, дільнича виборча комісія:
1) здійснює перерахунок дійсних і недійсних виборчих бюлетенів. Дійсні виборчі бюлетені сортуються згідно з номерами, заданими у списках кандидатів;
2) здійснює перерахунок виборчих бюлетенів, поданих за кожний список кандидатів;
3) розділяє бюлетені, подані за кожний список кандидатів на дві групи: змінені та незмінені виборчі бюлетені. Змінені виборчі бюлетені – це бюлетені з позначкою "+" або закресленим ім'ям або прізвищем кандидата. Усі інші виборчі бюлетені вважаються незміненими.

(2) Усі голоси, подані за одного й того ж кандидата, підсумовуються згідно з наступними ознаками:
а) позначки "+" навпроти прізвища кандидата;
б) ім'я або прізвище кандидата є закресленим.

(3) Остаточний підрахунок голосів заноситься дільничою виборчою комісією до спеціального протоколу, складеного у двох примірниках і містить дані згідно зі Статтею.

(4) На виборчих дільницях, де приймаються голоси, надіслані поштою, остаточний підрахунок голосів може проводитися одразу після попереднього підрахунку голосів.

Стаття 37.
(1) Після підрахунку голосів та занесення остаточного підрахунку голосів до протоколу, всі дійсні й недійсні виборчі бюлетені, невикористані й недійсні конверти та один примірник протоколу з відомостями про остаточний підрахунок голосів, здійснений дільничою виборчою комісією, повинні бути запаковані та опечатані. Присутні вповноважені спостерігачі (Стаття 18) також мають право опечатувати пакунки своїми власними печатками, про що робиться запис у протоколі виборчого процесу. Після цього дільнича виборча комісія надсилає всі виборчі документи до районної (міської) виборчої комісії, тоді як дільничі виборчі комісії, створені в інших країнах, надсилають їх до Центральної виборчої комісії згідно з процедурою, встановленою даною комісією. Виборчі документи мають супроводжуватися запискою про дату й час доставки, та прізвище кур'єра.

(2) Районні (міські) виборчі комісії отримують всі виборчі бюлетені від кожної виборчої дільниці на відповідній території та підсумовують їх у протоколі передостаточного підрахунку голосів; виборчі матеріали та протокол остаточного підрахунку голосів, здійсненого районною (міською) виборчою комісією доставляються до Центра-

льної виборчої комісії згідно з процедурою, встановленої даною комісією.

Стаття 38.
(1) Списки кандидатів, що одержали менше ніж п'ять відсотків від загальної кількості голосів у межах всієї Латвії незалежно від числа виборчих округів, де ці списки кандидатів були розповсюджені, повинні бути виключені з числа осіб, залучених до розподілу місць. Загальній кількості голосів (загальній кількості виборців, що брали участь у виборах) має відповідати число конвертів дійсних виборчих бюлетенів.

(2) Процедура, що застосовується при розподілі місць у Сеймі серед списків кандидатів, що перемогли, є такою:
1) підраховуються дійсні виборчі бюлетені, подані за кожен список кандидатів у кожному виборчому окрузі;
2) кількість виборчих бюлетенів, поданих за кожен список кандидатів, ділиться на 1, 3, 5, 7 і так далі, поки число ділень не зрівняється з кількістю кандидатів, висунутих по кожному списку;
3) результати всіх ділень стосовно всіх списків кандидатів нумеруються у загальній послідовності, що зменшується, у кожному виборчому окрузі;
4) місця у виборчому окрузі призначаються тим спискам кандидатів, що мають найбільшу кількість ділень. Якщо число ділень, що співпадає з кількістю місць, призначених виборчому округу, дорівнюватиме одному чи більше результатам ділень, список кандидатів, що отримав найбільшу кількість голосів в Латвії, отримує ще одне місце. Якщо такі списки кандидатів зареєстровані лише в одному виборчому окрузі, місце отримує той список кандидатів, що був зареєстрований першим.

Стаття 39.
Кандидати, висунуті по кожному списку, розміщуються у послідовності в залежності від отриманих голосів. Депутат отримує кількість голосів, що подаються за список, до якого було включено його/її прізвище, мінус кількість виборчих бюлетенів, де ім'я або прізвище цього кандидата було викреслено, плюс кількість усіх виборчих бюлетенів з позначкою "+" навпроти прізвища кандидата. Якщо будь-які два або більше кандидатів з одного й того ж списку отримали однакову кількість голосів, прізвища цих кандидатів мають бути розміщені у послідовності, вказаній особою, яка подавала список. Кандидати, які отримали найбільшу кількість голосів, є кандидатами, що перемогли, тоді як прізвища решти кандидатів розміщуються у послідовності, визначеній кількістю відповідних голосів, поданих за них.

Стаття 40.
Якщо один і той же кандидат, згідно зі Статтею 38 цього Закону, отримав місця у більш, ніж в одному виборчому окрузі, цей кандидат вважається таким, що вибраний у виборчому окрузі, де він отримав найбільшу кількість голосів, тоді як у інших виборчих округах отримує місце кандидат, який отримав наступну найбільшу кількість голосів.

Стаття 41.
Якщо депутат, обраний до Сейму, помирає, поступається мандатом, відмовляється або втрачає його з будь-якої іншої причини, його заміщує наступний кандидат з того самого списку кандидатів.

Стаття 42.
Якщо внаслідок будь-якої причини, вказаної у Статті 41 цього Закону, у списку не залишиться кандидатів на висування, Стаття 38 цього Закону встановлює процедуру обрання кандидата з іншого списку.

ГЛАВА 5 – УЧАСТЬ У ВИБОРАХ ДО СЕЙМУ ГРОМАДЯН ЛАТВІЇ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ В ІНШІЙ КРАЇНІ НА ЧАС ВИБОРІВ

Стаття 43.
(1) Виборці, які проживають в іншій країні на час виборів, голосують особисто на виборчих дільницях, створених Центральною виборчою комісією у консульствах Республіки Латвія, згідно з рекомендаціями Міністерства зовнішніх справ, або надсилають голоси поштою. Після узгодження з Міністерством Закордонних Справ, Центральна Виборча Комісія може установлювати виборчі дільниці також в інших приміщеннях, що підходять для цієї мети.

(2) Центральна Виборча Комісія може встановлювати виборчі комісії та виборчі дільниці на судах, що пливуть під прапором Латвії та зареєстрованих у Республіці Латвія, якщо дотримання умов цього Закону може бути забезпечене в таких випадках.

Стаття 44.
Виборці, яки голосують на виборчих дільницях, створених в інших країнах, отримують виборчі бюлетені, що містять списки кандидатів, висунутих по виборчому округу міста Риги, їх голоси буде додано до інших голосів, поданих по виборчому округу міста Риги.

Стаття 45.
(1) Виборець, який бажає надіслати свій голос поштою, має відправити належне письмове прохання з вказанням свого ім'я та прізвища, ідентифікаційного номеру та адреси до дільничої виборчої комісії за два тижні до першого дня виборів або раніше (дата відправки листа). Паспорт громадянина Латвії має бути додано.

(2) Після отримання такого прохання, виборча дільнича комісія:
1) перевірити чи заявка була вислана до дати, зазначеної у першій частині цієї статті;
2) перевіряє, чи особа, що подає прохання, є виборцем, який досі не отримав виборчих документів для заочного (поштового) голосування;
3) вносить прізвище виборця до спеціального реєстру заочного голосування;
4) робить позначку у паспорті виборця про голосування на поточних виборах до Сейму;
5) відсилає назад за вказаною адресою паспорт, усі виборчі бюлетені з усіма списками кандидатів, висунутих по виборчому округі міста Рига, конверт для бюлетеня зі штампом відповідної виборчої дільниці та інформацією про процедуру голосування.

(3) Якщо письмове прохання надсилається без дотримання строку подання та процедури, встановленої у першій частині цієї Статті, або якщо особа, що подає прохання, не є виборцем, або якщо паспорт такої особи вже містить відмітку про те, що особа вже проголосувала на поточних виборах до Сейму, виборча дільнича комісія має право відхилити прохання даної особи.

Стаття 46.
(1) При отримання виборчих бюлетенії для голосування поштою, виборець вибирає виборчий бюлетень зі списком кандидатів, за який він/вона має намір проголосувати; позначки у виборчому бюлетені робляться, за бажанням, з дотриманням вимог Статті 23 цього Закону; виборчий бюлетень вкладається до конверту для бюлетеня і запечатується.

(2) Виборець вкладає запечатаний конверт з бюлетенем у поштовий конверт, і також додає відомості зі своїм ім'ям та прізвищем, ідентифікаційним номером виборця; на цьому конверті має бути позначка про те, що у ньому міститься конверт з бюлетенем. Датою відправки (підтвердженою поштовим штампом) має бути одним з днів виборів і адресатом має бути дільнича виборча комісія, що вислала виборчі документи для голосування поштою.

Стаття 47.
(1) Дільнича виборча комісія відкриватиме лише ті конверти, на яких є позначка про те, що у конверті міститься конверт з бюлетенем, і які були отримані до початку підрахунку голосів у відповідній виборчій дільниці.

(2) Дільнича виборча комісія не відкриватиме ті конверти, на яких є позначка про те, що конверт містить конверт з бюлетенем, але які були отримані після початку підрахунку голосів у відповідній виборчій дільниці. Ці конверти нумеруються, до протоколу вноситься нотатка про дату отримання кожного такого конверту.

Стаття 48.
(1) Якщо дільнича виборча комісія у належний час отримує поштовий конверт, адресований відповідній дільничій виборчій комісії, в якому міститься конверт з бюлетенем, комісія:
1) упевнюється в тому, що конверт відправлено в один з днів виборів;
2) розпечатує поштовий конверт, де містяться відомості про виборця та конверт з бюлетенем;
3) упевнюється в тому, що на конверті з бюлетенем є штамп відповідної дільничої виборчої комісії;
4) упевнюється в тому, що прізвище виборця внесено до реєстру для голосування поштою і що запис про отримання конверта з бюлетенем від даного виборця вже не є зробленим у реєстрі;
5) робить запис у реєстрі для голосування поштою і вкладає дійсний виборчий бюлетень до виборчої скриньки;

(2) Конверт з бюлетенем вважається недійсним, якщо:
1) його не було відправлено у будь-який з днів виборів;
2) на ньому немає штампу відповідної виборчої комісії;
3) його було надіслано виборцю, прізвища якого немає у реєстрі для голосування поштою;
4) паспорт, доданий до конверту, вже має позначку про голосування на поточних виборах до Сейму.

(3) Недійсні конверти з бюлетенями не відкриваються та не вкладаються до виборчої скриньки. Вони підраховуються і про кожний з них робиться запис у протоколі з викладенням причини визнання їх недійсними. Недійсні конверти з бюлетенями, додані відомості та поштові конверти зберігаються згідно з процедурою, встановленою Центральною виборчою комісією.

ГЛАВА 6 – ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 49.
Повний звіт про вибори та підрахунок голосів, отриманих кожним кандидатом у кожному списку кандидатів в усіх виборчих дільницях здійснюється протягом шести місяців і видається окремим виданням, що є повністю доступним у державних бібліотеках.

Стаття 50.
Через десять днів після скликання недавно обраної Саєми усі виборчі бюлетені повинні бути знищені, а після публікації результатів виборів відповідно до процедури, передбаченої в статті 49 цього Закону, усі протоколи виборчих комісій повинні бути передані на збереження до Державного Архіву.

Стаття 51.
Особа, що подавала список кандидатів, а також висунуті кандидати, мають право апелювати стосовно рішення виборчої комісії; ця апеляція може бути поданою протягом семи днів після прийняття даного рішення до розгляду за місцем функціонування відповідної виборчої комісії.

Стаття 52.
Особи, визнані винними у створенні перешкод громадянам при голосуванні або у спробі примусу під час голосування за певного кандидата шляхом насильства, обману, погрози, дачі хабара або іншим незаконним шляхом, або ті, хто свідомо подали недійсну особисту інформацію за вимогою Статті 11 цього Закону, або іншим чином підробили виборчі документи, або свідомо невірно підрахували голоси, порушили правило таємниці голосування, або порушили цей Закон іншим чином, несуть відповідальність за цим Законом.

Стаття 53.
Витрати на підготовку та проведення виборів відшкодовуються з державного бюджету.

Перехідні положення:
1. Виборці, які ще не отримали паспорт громадянина Латвії на день виборів, пред'являють на виборчих дільницях паспорти колишнього СРСР з позначкою Департаменту громадянства та імміграції, що підтверджує громадянство Латвії.

2. Виборці, які проживають в інших країнах і ще не отримали паспорт громадянина Латвії, пред'являють на виборчих дільницях або надсилають поштою реєстраційну картку з позначкою про ідентифікаційний номер виборця, виданий Департаментом громадянства та імміграції.

Цей Закон набуває чинності на наступний день після оприлюднення.

Цей Закон ухвалено Сеймом 25 травня 1995 року.

Президент Латвії
Г.Ульманіс
Рига, 6 червня 1995 року.

Джерело: "Vestnesis", №86, 6 червня 1995 року.

При тлумаченні, оригінальний текст Закону латвійською мовою має вважатися офіційним.

Республіка

ЛИТВА

ЗАКОН ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДОЗАКОНУ ПРО ВИБОРИ ДО СЕЙМУ

18 липня 2000 р. № VIII-1870 Вільнюс
(Із змінами від 19 вересня 2000 р., № VIII-1937)

Стаття 1. Нова редакція Закону Литовської Республіки про вибори до Сейму
Внести зміни до Закону Литовської Республіки про вибори до Сейму та викласти його в такій редакції:

ГЛАВА I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні засади виборів до Сейму
Члени Сейму Литовської Республіки (далі - Сейму) обираються строком на чотири роки у одномандатних та багатомандатних виборчих округах на засадах загального та рівного виборчого права таємним голосуванням на прямих виборах за змішаною системою.

Стаття 2. Загальне виборче право
1. Виборче право мають громадяни Литовської Республіки, яким на день виборів виповнилося 18 років. У виборах не беруть участі громадяни, визнані судом як недієздатні.

2. Членом Сейму може бути обраний будь-який громадянин Литовської Республіки, не пов'язаний присягою з іноземною державою, якому виповнилося на день виборів не менше 25 років та він постійно проживає в Литві. При встановленні факту постійного проживання стосовно громадянина, який прибув на проживання в Литву з іншої держави, застосовується Закон Литовської Республіки "Про осіб, які вважаються такими, що постійно проживають або проживають у Литовській Республіці", згідно з яким особи, що мешкають у Литовській Республіці не більше одного року не можуть вважатися такими, що постійно мешкають у Литовській Республіці.

3. Членами Сейму не можуть бути обрані особи, які за 65 днів до виборів не відбули покарання за призначеним судом вироком, а також особи, визнані судом як недієздатні або неосудні.

4. Членами Сейму не можуть бути обрані особи, які в день виборів проходять дійсну військову або альтернативну службу в органах національної безпеки, а також офіцери, унтер-офіцери та надстроковики системи національної оборони, поліції та внутрішніх служб, а також посадові особи інших воєнізованих служб та служб безпеки, які за 65 днів до виборів не вийшли у запас.

5. Будь-які інші прямі або непрямі обмеження виборчого права громадян Литовської Республіки - в залежності від походження, політичних поглядів, соціального та майнового положення, національної приналежності, статі, освіти, мови, ставлення до релігії, роду та характеру занять - забороняються.

Стаття 3. Рівне виборче право
Кожний громадянин Литовської Республіки, який має право голосу на виборах, має в одномандатному та багатомандатному виборчих округах по одному голосу, та ці голоси рівноцінні голосам будь-якого іншого громадянина, який має право голосу. Кожний виборець має рівне право на виявлення своєї думки стосовно кандидатів, включених до списку, за який він голосує в багатомандатному виборчому окрузі, та ця думка є рівноцінна думці кожного іншого виборця, який голосував за цей список.

Стаття 4. Прямі вибори
Члени Сейму обираються виборцями без посередників.

Стаття 5. Таємне голосування
1. Виборці голосують особисто та таємно. Забороняється голосувати за іншу особу або доручати іншій особі голосувати замість себе. Виборець, який унаслідок фізичних дефектів не в змозі голосувати самостійно, може при голосуванні скористатися допомогою іншої особи, якій він довіряє, як це встановлено частиною 6 статті 66 цього Закону. Якщо будь-кому стає відома таємниця голосування іншої особи, розголошувати її забороняється.

2. Забороняється контролювати процес волевиявлення виборців на виборах. Під час голосування забороняється впливати на волю виборця, аби він голосував чи не голосував за будь-якого кандидата чи список кандидатів. Виборцю повинні бути створені умови для таємного та безперешкодного заповнення бюлетеня. Забороняється чинити з бюлетенем дії, які могли б розкрити таємницю голосування.

Стаття 6. Призначення дати виборів до Сейму

1. Чергові вибори до Сейму призначаються Президентом Республіки, дострокові вибори до Сейму можуть призначатися Сеймом або Президентом Республіки.

2. Чергові вибори до Сейму призначаються Президентом Республіки не пізніше як за шість місяців до закінчення повноважень членів Сейму. Чергові вибори до Сейму проводяться не раніше як за два місяці та не пізніше як за місяць до закінчення повноважень членів Сейму. Якщо за чотири місяці до закінчення повноважень членів Сейму Президент Республіки не призначив дату проведення чергових виборів до Сейму, Центральна виборча комісія повинна призначити проведення чергових виборів до Сейму на останню неділю, починаючи, із якої до закінчення повноважень членів Сейму залишається не менше місяця.

3. Якщо дата проведення чергових виборів до Сейму припадає на час воєнних дій, Сеймом або Президентом Республіки приймається рішення про продовження повноважень Сейму. У такому разі вибори повинні призначатись не пізніше як через три місяці після закінчення воєнних дій.

4. Дострокові вибори до Сейму можуть проводитися у відповідності до постанови Сейму, ухваленої більшістю голосів (не менше як 3/5 від загального числа членів Сейму), або вони призначаються Президентом Республіки у випадках, передбачених частиною другою статті 58 Конституції. Вибори нового Сейму повинні бути проведені не пізніше як протягом трьох місяців із моменту ухвалення рішення про проведення дострокових виборів. У декреті Президента Республіки про чергові вибори до Сейму, постанові Сейму або декреті Президента Республіки про дострокові вибори до Сейму повинен зазначатися день проведення виборів до нового Сейму.

5. Днем виборів до нового Сейму є день проведення голосування в багатомандатному виборчому окрузі та першому турі виборів в одномандатних виборчих округах. Голосування поштою, а також голосування на суднах та в дипломатичних представництвах повинно проводитися до дня голосування та закінчуватися в день виборів, як установлено цим Законом. Термін мандата, що відраховується від дня виборів та який може набути чинності лише після оголошення результатів виборів, починається від дня оголошення результатів виборів.

6. Дата проведення нових або повторних виборів в одномандатному виборчому окрузі у випадках, передбачених цим Законом, призначається Центральною виборчою комісією не пізніше 15 днів з дня, коли виникає необхідність проведення таких виборів, якщо інше не передбачається цим Законом.

Стаття 7. Гласність при підготовці та проведенні виборів

1. Про засідання виборчої комісії громадськість сповіщається на дошці оголошень, влаштованій у будинку, в якому знаходиться приміщення виборчої комісії, а члени цієї виборчої комісії повідомляються особисто не пізніше 24 годин до початку засідання. Центральна виборча комісія додатково надає повідомлення у засобах масової інформації в Інтернеті про свої засідання, на яких вирішуються питання про: призначення дат проведення нових та повторних виборів; установлення меж виборчих округів; утворення окружних виборчих комісій та зміну їх складу; реєстрації кандидатів; питання, які вирішуються жеребкуванням; про результати виборів, визначення остаточних результатів виборів; дострокове припинення повноважень члена Сейму; визнання повноважень нового члена Сейму, а також розглядаються суперечки стосовно передвиборної агітації та порушень Закону про вибори до Сейму.

2. Засідання виборчих комісій та голосування є відкритими, за їх перебігом можуть спостерігати: представники та спостерігачі від політичних партій, політичних організацій (далі – партій), кандидатів у члени Сейму після пред'явлення посвідчень встановленої форми або довідок, завірених печаткою організацій, які їх на це уповноважили; представники засобів масової інформації – після пред'явлення службових або трудових посвідчень. Кандидат у члени Сейму може брати участь у засіданні виборчої комісії якщо: на засіданні прийматиметься рішення, що стосується його особистої діяльності або обставин, безпосередньо пов'язаних із ним, або він отримав запрошення до участі в засіданні від голови виборчої комісії.

3. Особи, присутні в залі засідань, із своїх місць можуть робити запис, стенографувати або записувати засідання, фотографувати або робити кінозйомку чи відеозапис. Фотографувати, робити кінозйомку або відеозапис, якщо для цього потрібно пересування по приміщенню або використання спеціальної освітлювальної техніки, а також здійснювати пряму трансляцію засідань по радіо або телебаченню можна лише з дозволу голови виборчої комісії.

4. Виборчі комісії не можуть проводити закриті засідання. Центральна виборча комісія може заборонити будь-якій особі вхід до робочих приміщень працівників, які обслуговують виборчі комісії або до приміщень для зберігання документів у разі, якщо необхідно забезпечити безперешкодну роботу цих працівників та цілість виборчих документів.

5. За наявності підстав припускати, що під час засідання виборчої комісії може виникнути загроза для безпеки учасників засідання, голова комісії може дати доручення поліції здійснити перевірку документів та речей осіб, які входять до залу, або здійснити особистий огляд.

6. Виборча комісія може видалити із залу засідань осіб, що заважають нормальній роботі комісії.

Стаття 8. Витрати, пов'язані з підготовкою та проведенням виборів

Витрати, пов'язані з підготовкою та проведенням виборів до Сейму, оплачуються за рахунок державного та місцевих бюджетів. За рахунок державного бюджету оплачуються витрати виборчих комісій з організації та проведення виборів, а також робота членів виборчих комісій та персонал, що обслуговує їх. За рахунок місцевих бюджетів оплачується утримання приміщень для голосування, а також приміщень окружних та дільничних виборчих комісій, витрати на придбання та збереження інвентарю для обладнання приміщень для голосування. Якщо місцевою адміністрацією не надаються належні приміщення або інвентар для виборчої дільниці та приміщень для голосування, у цих випадках, за рішенням Центральної виборчої комісії, для таких цілей використовуються державні кошти. У такому разі Центральна виборча комісія у безспірному порядку стягує з місцевої адміністрації фактичні витрати на приміщення для голосування та інвентар протягом 2 місяців після виборів.

ГЛАВА II. ВИБОРЧІ ОКРУГИ ТА ВИБОРЧІ ДІЛЬНИЦІ

Стаття 9. Утворення виборчих округів

1. Для організації та проведення виборів територія Литовської Республіки поділяється на 71 одномандатний виборчий округ з урахуванням числа виборців у виборчому окрузі, територіального поділу Литовської Республіки на одномандатні виборчі округи на попередніх виборах до Сейму та адміністративно-територіального поділу. Виборчий округ утворюється з виборчих дільниць, які мають спільну межу. Число виборців в окрузі має становити від 0,9 до 1,1 від середнього числа виборців усіх одномандатних виборчих округів. Центральна виборча комісія, не менше як за 95 днів до виборів, встановлює та, не менше як за 90 днів до виборів, публікує в офіційному виданні "Valstybės žinios" список виборчих дільниць, із яких складаються виборчі округи, телефони та адреси виборчих дільниць та приміщень для голосування, число виборців округа, адреси та телефони окружних виборчих комісій.

2. Утворюється також один багатомандатний виборчий округ, у якому в голосуванні беруть участь усі громадяни Литовської Республіки, які мають виборче право. У цьому окрузі, згідно з пропорційною виборчою системою, обираються 70 членів Сейму.

Стаття 10. Утворення виборчих дільниць

1. Території міст та районів поділяються на виборчі дільниці з урахуванням зручності для прибуття виборця в приміщення для голосування та числа виборців.

2. За поданням мера територіальний поділ міста чи району на виборчі дільниці, що є постійним при організації та проведенні виборів та референдумів, в разі необхідності змінюється Центральною виборчою комісією. Список затверджених виборчих дільниць та зміни, які до нього вносяться, Центральна виборча комісія публікує у виданні "Valstybės žinios".

3. На території виборчої дільниці мають проживати не більше як 5000 виборців.

4. Межі виборчої дільниці та адреса приміщення для голосування при необхідності змінюються, проте не пізніше як за 100 днів до виборів. Мер у поданні про затвердження територіального поділу самоврядування на виборчі дільниці вказує запропоноване найменування дільниці, адресну територію виборчої дільниці, число виборців на дільниці, що утворюється, адреси та телефон приміщень для голосування. У поданні про зміну територіального поділу самоврядування на виборчі дільниці вказуються запропоновані зміни. Ці зміни повинні бути представлені в Центральну виборчу комісію не пізніше як за 110 днів до виборів. За відсутності можливості проведення голосування в раніше встановлених приміщеннях для голосування Центральна виборча комісія, за поданням окружної виборчої комісії, може змінити адресу приміщення для голосування дільничної виборчої комісії пізніше встановленого цією статтею строку, що залишився до виборів.

ГЛАВА III. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИБОРІВ

Стаття 11. Виборчі комісії

1. Організацію та проведення виборів до Сейму здійснюють:
   1) центральна виборча комісія;
   2) окружні виборчі комісії;
   3) дільничні виборчі комісії.

2. До складу виборчої комісії може пропонуватися громадянин Литовської Республіки, якщо він має право бути обраним до Сейму (без урахування встановленого для кандидата в члени Сейму мінімального віку, проте на

день виборів не молодше 18 років) та не був звільнений від виконання обов'язків у виборчій комісії або комісії по референдуму за порушення Закону про вибори до Сейму, Закону про вибори Президента Республіки, Закону про вибори до місцевих рад або Закону про референдум протягом проведення останніх трьох виборів до Сейму, виборів Президента Республіки, виборів до місцевих рад або референдуму.

3. Одна й та сама особа одночасно не може бути: членом виборчої комісії та кандидатом у члени Сейму; кандидатом у члени Сейму та представником на виборах; представником на виборах та членом виборчої комісії; кандидатом у члени Сейму та спостерігачем за перебігом виборів; членом виборчої комісії та спостерігачем за перебігом виборів. Член виборчої комісії, який має намір стати кандидатом у члени Сейму, перед тим, як дати згоду стати кандидатом або перед початком збирання підписів громадян, зобов'язаний не пізніше як за 10 днів у письмовій формі відмовитися від обов'язків члена виборчої комісії. Якщо член виборчої комісії не зробить цього, він виключається з виборчої комісії за порушення цього Закону про вибори та не реєструється кандидатом у члени Сейму або виключається з числа кандидатів.

Стаття 12. Формування Центральної виборчої комісії

1. Центральна виборча комісія є найвищим органом з організації виборів до Сейму Литовської Республіки, Президента Республіки, виборів до місцевих рад, а також проведення референдумів, що діє на постійній основі.

2. Центральна виборча комісія формується Сеймом строком на чотири роки в період, коли до дня проведення чергових виборів до Сейму залишилось не менше як 100 та не більше як 130 днів. Перед позачерговими виборами Сейму Центральна виборча комісія не формується заново, її повноваження зберігаються до формування Центральної виборчої комісії перед черговими виборами Сейму.

3. Центральна виборча комісія формується у складі:
   1) голови комісії;
   2) трьох осіб, які мають вищу юридичну освіту і визначаються шляхом жеребкування з числа запропонованих міністром юстиції шести кандидатур;
   3) трьох осіб, які мають вищу юридичну освіту і визначаються шляхом жеребкування з числа запропонованих Товариством юристів Литви шести кандидатур;
   4) осіб, запропонованих партіями, які отримали мандати членів Сейму у багатомандатному виборчому окрузі.

4. Міністр юстиції та Товариство юристів Литви можуть пропонувати до складу Центральної виборчої комісії більшу кількість кандидатур.

5. Проведення жеребкування на засіданнях Сейму організовується Головою Сейму або його заступником.

6. Партії, які отримали мандати членів Сейму у багатомандатному виборчому окрузі, вправі від одного списку (зведеного списку) кандидатів, висунутих у багатомандатному виборчому окрузі, пропонувати до складу Центральної виборчої комісії по одному представнику до утворення комісії.

7. Якщо представники відповідають вимогам частин 2 та 3 статті 11 цього Закону, Сейм не може відхилити запропоновані кандидатури.

8. У будь-якому випадку особи, призначені до складу Центральної виборчої комісії з числа запропонованих міністром юстиції та Товариством юристів Литви кандидатур, повинні складати більше як 1/2 членів комісії. Якщо кількість цих осіб є меншою, склад комісії збільшується в установленому цією статтею порядку, шляхом проведення жеребкування, порівну з числа запропонованих міністром юстиції та Товариством юристів Литви кандидатур, кількість яких повинна бути вдвоє більшою, ніж це необхідно для додаткового призначення членів до складу Центральної виборчої комісії.

9. Голова Центральної виборчої комісії призначається Сеймом. Голова Центральної виборчої комісії, а також члени комісії, призначені до складу комісії шляхом жеребкування, якщо вони є членами партій, повинні призупинити своє членство в цих партіях та в період роботи в комісії не можуть брати участь у діяльності партій та політичних організацій, а також виконувати їх доручення.

10. Центральна виборча комісія на своєму засіданні обирає заступника голови та секретаря комісії. Заступник голови обирається з числа членів, які не представляють партії.

Стаття 13. Уточнення складу Центральної виборчої комісії після виборів до Сейму

1. Сейм Литовської Республіки не пізніше як протягом 100 днів після першого засідання новообраного Сейму уточнює склад Центральної виборчої комісії: звільняє та знову призначає запропонованих партіями членів комісії, так щоб до її складу ввійшли представники партій, які отримали мандати у багатомандатному виборчому окрузі. При необхідності Сейм може лише доповнити число членів комісії, які увійшли до складу Комісії шляхом жеребкування.

2. Повноваження голови Центральної виборчої комісії та членів комісії, які увійшли до складу Комісії за результатами жеребкування, припиняються достроково лише в наступних випадках:
1) виходу у відставку члена комісії;
2) смерті члена комісії;
3) невідповідності члена комісії до вимог, що встановлені частиною 2 статті 11 цього Закону;
4) набрання законної чинності обвинувального вироку суду стосовно члена комісії;
5) зробленого Конституційним Судом висновку про порушення Закону про вибори до Сейму або Закону про вибори Президента Республіки внаслідок діяльності Центральної виборчої комісії.

Стаття 14. Повноваження Центральної виборчої комісії

1. Центральна виборча комісія забезпечує однакове застосування законів про вибори та про референдум на всій території Литовської Республіки. Для цього вона видає інструкції про виконання цих законів Литовської Республіки. Їх виконання є обов'язковим для всіх інституцій та посадових осіб. Рішення Центральної виборчої комісії можуть бути змінені тільки нею самою або рішенням суду, що набрало чинності. Забороняється втручання органів державної влади та управління, членів Сейму та інших посадових осіб, партій, політичних та громадських організацій або громадян у діяльність Центральної виборчої комісії у ході організації виборів або референдуму.

2. Центральна виборча комісія при проведенні виборів до Сейму у відповідності до вимог цього Закону:
1) здійснює поділ території Литви на одномандатні виборчі округа;
2) формує окружні виборчі комісії;
3) приймає заявочні документи для висування кандидатів у члени Сейму, здійснює їх перевірку, після встановлення відповідності заявочних документів до вимог цього Закону проводить реєстрацію кандидатів та списків кандидатів та оголошує списки кандидатів, які беруть участь у виборах, присвоєні їм номери, а також кандидатів, висунутих в одномандатних виборчих округах;
4) установлює зразки та форми виборчих бюлетенів, інших документів, що використовуються в ході виборів, пакетів, печаток, зразки їх заповнення, а також порядок завірення печаткою виборчих бюлетенів;
5) розпоряджується державними коштами, виділеними на проведення виборів;
6) здійснює нагляд за виконанням цього Закону;
7) розглядає скарги та приймає рішення стосовно рішень окружних виборчих комісій, а в разі необхідності - також стосовно рішень дільничних виборчих комісій, анулює рішення, які не відповідають вимогам законів або інших правових актів;
8) виконує функції виборчої комісії багатомандатного округу;
9) визначає та оголошує остаточні результати виборів;
10) видає обраному кандидату посвідчення члена Сейму Литовської Республіки;
11) передає в державний архів на зберігання протоколи підрахунку голосів та інші протоколи виборчих комісій;
12) затверджує типовий опис обладнання приміщень для голосування та їх оточення та спільно з мерами міст та районів вживає заходів, аби приміщення для голосування, їх інвентар та оточення відповідали встановленим вимогам;
13) здійснює інші повноваження, передбачені цим Законом.

3. У період між виборами Центральна виборча комісія виконує функції Мандатної комісії Сейму Литовської Республіки: приймає та оприлюднює рішення в разі припинення повноважень члена Сейму; визнає повноваження нових членів Сейму, обраних у багатомандатному виборчому окрузі; призначає нові або повторні вибори у одномандатному виборчому окрузі.

4. Центральна виборча комісія узагальнює досвід виборів, спільно з іншими державними органами пропагує важливість вільних, демократичних та чесних виборів, займається освітньою діяльністю серед виборців, а також підтримує зв'язки з інституціями інших держав, які здійснюють підготовку та організацію виборів у цих державах.

5. Центральна виборча комісія не може давати роз'яснення положень цього Закону. При виникненні такої необхідності Центральна виборча комісія звертається до Сейму для внесення змін до цього Закону. Сейм повинен розглянути питання, винесені Центральною виборчою комісією, в особливо терміновому порядку.

Стаття 15. Формування окружних виборчих комісій

1. Окружні виборчі комісії формуються на строк проведення виборів Центральною виборчою комісією не пізніше як за 74 дні до виборів.

2. Окружні виборчі комісії формуються у складі:
1) запропонованої міністром юстиції особи, яка має вищу юридичну освіту, проживає або працює на

території муніципалітету, який цілком або частина якого віднесені до цього виборчого округу;
2) запропонованої Товариством юристів Литви особи, яка має вищу юридичну освіту, проживає або працює на території муніципалітету, який цілком або частина якого віднесені до цього виборчого округу;
3) запропонованого мером державного службовця, що працює в адміністрації муніципалітету, який цілком або частина якого віднесені до цього виборчого округу;
4) осіб, запропонованих партіями, які отримали мандати членів Сейму у багатомандатному виборчому окрузі.

3. Міністр юстиції, Товариство юристів Литви та мер можуть пропонувати також більшу кількість кандидатур. Якщо територію виборчого округу складають території кількох муніципалітетів, до складу комісії повинні входити державні службовці, що працюють в адміністраціях усіх цих муніципалітетів та запропоновані в комісію мерами цих муніципалітетів.

4. Партії, які отримали мандати членів Сейму у багатомандатному виборчому окрузі за списком (зведеним списком) висунутих кандидатів, мають право від одного такого списку (зведеного списку) кандидатів, висунутих у багатомандатному виборчому окрузі, пропонувати до складу окружних виборчих комісій по два своїх представники. Якщо запропоновані партіями представники відповідають вимогам цього Закону, Центральна виборча комісія не може відхилити їх кандидатури. Якщо кандидатури не були запропоновані, Центральна виборча комісія замість них може додатково призначити членами комісії осіб, запропонованих міністром юстиції, Товариством юристів Литви або мером.

5. У будь-якому випадку щонайменше три члени комісії повинні бути призначені до складу окружної виборчої комісії з числа осіб, запропонованих міністром юстиції, Товариством юристів Литви та мером. Якщо кількість цих осіб є меншою, склад комісії збільшується за рахунок осіб, запропонованих міністром юстиції або Товариством юристів Литви, або мером.

6. У випадку одночасного проведення в один і той же день виборів до Сейму та виборів Президента Республіки або референдуму утворюються такі ж самі дільничні виборчі комісії або комісії з референдуму. Центральна виборча комісія утворює одну - міську, районну, окружну виборчу комісію або комісію з референдуму на окремій території проведення виборів чи референдуму та встановлює її функції у ході організації та проведення інших виборів або референдуму.

7. Голова окружної виборчої комісії призначається Центральною виборчою комісією з числа членів комісії.

8. Окружна виборча комісія на першому засіданні обирає заступника голови та секретаря комісії.

Стаття 16. Повноваження окружної виборчої комісії

Окружна виборча комісія:
1) в установленому Центральною виборчою комісією порядку інформує виборців, які проживають у виборчому окрузі, про межі виборчих дільниць, їх місцезнаходження, час роботи та приміщення для голосування;
2) здійснює нагляд за виконанням у виборчому окрузі цього Закону;
3) формує дільничні виборчі комісії;
4) розподіляє призначені для виборів кошти між дільничними виборчими комісіями, контролює використання цих засобів та звітує перед Центральною виборчою комісією за використання коштів, призначених для проведення виборів;
5) здійснює реєстрацію спостерігачів за перебігом виборів та видає їм посвідчення;
6) здійснює нагляд за голосуванням поштою на території виборчого округу;
7) складає список лікувальних закладів, закладів соціальної опіки, військових частин та місць відбування покарання, які знаходяться на території виборчого округу та спільно з керівником пошти забезпечує в них організацію голосування поштою;
8) складає протокол підрахунку голосів у виборчому окрузі;
9) розглядає скарги на рішення та дії дільничних виборчих комісій, приймає рішення про задоволення чи відхилення таких скарг та анулює рішення, які не відповідають вимогам законів або інших правових актів;
10) здійснює інші повноваження, передбачені цим Законом.

Стаття 17. Формування дільничних виборчих комісій

1. Не пізніше як за 65 днів до виборів окружною виборчою комісією встановлюється число членів кожної дільничної виборчої комісії, яке повинно бути кратним числу партій (їх коаліцій), які мають право пропонувати кандидатури до виборчих комісій. Якщо не було запропоновано достатньої кількості кандидатур або в комісії залишилось вакантне місце, кандидатури, яких не вистачає, мо-

жуть бути запропоновані мером муніципалітету, на території якого знаходиться виборча дільниця.

2. Однакове число кандидатур до дільничної виборчої комісії мають право пропонувати:

1) кожна партія або коаліція партій, які отримали на останніх виборах до Сейму мандати членів Сейму у багатомандатному виборчому окрузі. Якщо партія отримала мандати членів Сейму, знаходячись у коаліції, то кандидатури вона може пропонувати разом із партіями, які входили до коаліції.
2) партія або коаліція партій, які на останніх виборах до ради муніципалітету, на території якого знаходиться виборча дільниця, отримали мандати членів цієї ради за списком висунутих кандидатів (зведеним списком). Якщо партія отримала мандати членів ради, перебуваючи в коаліції, то кандидатури вона може пропонувати разом із партіями, які входили до коаліції.

3. Якщо партія має можливість пропонувати кандидатури і за результатами виборів до Сейму, і за результатами виборів до муніципальних рад, то вона може пропонувати кандидатури лише за результатами одних із цих виборів, на власний розсуд. Якщо одна з партій, які входили до виборчої коаліції, не пропонує кандидатури або відмовляється висувати їх, або бажає вносити кандидатури за іншими результатами виборів, інші партії, які входили до цієї коаліції, мають право пропонувати кандидатури без участі такої партії.

4. Партія представляє список кандидатур у члени дільничних виборчих комісій в окружну виборчу комісію не пізніше як за 48 днів до виборів.

5. Дільничні виборчі комісії на час проведення виборів формуються окружними виборчими комісіями не пізніше як за 45 днів до виборів. Якщо запропонована партією кандидатура відповідає вимогам цього Закону, вона не може бути відхилена окружною виборчою комісією.

6. Якщо кандидатури не були запропоновані або запропоновані кандидатури не відповідають вимогам цього Закону, або якщо вони були запропоновані після встановленого строку, окружні виборчі комісії можуть зменшити раніше встановлене число членів дільничної виборчої комісії або звернутися до мера з проханням про призначення до складу дільничної виборчої комісії кандидатур, яких не вистачає. Запропоновані мером кандидатури не можуть бути членами партій і не можуть вступити до будь-якої партії до закінчення повноважень члена виборчої комісії. Якщо щонайменше три члени окружної виборчої комісії на засіданні окружної виборчої комісії, на якому призначається запропонований мером член дільничної виборчої комісії, заперечують проти призначення запропонованої мером кандидатури, така кандидатура не може бути призначена членом комісії. Дільнична виборча комісія повинна складатися щонайменше з 5 членів.

7. Голови дільничних виборчих комісій призначаються окружними виборчими комісіями з числа членів комісії.

8. Дільнична виборча комісія на своєму першому засіданні обирає заступника голови та секретаря комісії.

Стаття 18. Повноваження дільничної виборчої комісії

Дільнична виборча комісія:

1) отримує від окружної виборчої комісії списки виборців на виборчій дільниці, створює умови для ознайомлення з ними виборців, представників партій на виборах, вручає або в інший спосіб передає виборцям посвідчення виборця, повідомляє в окружну виборчу комісію про виявлені неточності в списку виборців на виборчій дільниці;
2) розглядає скарги на допущені в списку виборців помилки;
3) в установленому Центральною виборчою комісією порядку здійснює на території виборчої дільниці нагляд за перебігом голосування поштою, за створенням умов для голосування поштою у всіх лікувальних закладах, закладах соціальної опіки, військових частинах та місцях відбування покарання, що знаходяться на території виборчої дільниці;
4) спільно з представником муніципальної адміністрації забезпечує у відповідності до вимог цього Закону своєчасне обладнання приміщень для голосування, кабін для таємного голосування та виборчих скриньок;
5) у день виборів організовує голосування на виборчій дільниці;
6) здійснює підрахунок голосів, складає протокол підрахунку голосів на виборчій дільниці;
7) розглядає скарги виборців та спостерігачів своєї виборчої дільниці з питань підготовки виборів, організації голосування, підрахунку голосів, складання протоколів підрахунку голосів та приймає рішення про задоволення чи відхилення таких скарг;
8) здійснює інші передбачені цим Законом повноваження.

Стаття 19. Присяга та письмове зобов'язання членів виборчих комісій

1. Члени та голова виборчої комісії розпочинають виконання обов'язків у виборчій комісії після принесення присяги або надання письмового зобов'язання.

2. Члени та голова Центральної виборчої комісії приносять присягу в Сеймі. Присяга приймається Головою Сейму або його заступником. Установлюється текст присяги члена, голови виборчої комісії наступного змісту:

"Я, член, голова виборчої комісії (ім'я, прізвище), клянуся зберігати вірність Литовській Республіці, дотримуватися її Конституції та законів, сумлінно та чесно виконувати свої зобов'язання у виборчій комісії та утримуватися від учинків, які порушують закони та права громадян.

Хай допоможе мені Бог."

3. Порядок надання письмового зобов'язання членами, головами окружних та дільничних виборчих комісій установлюється Центральною виборчою комісією. Установлюється текст письмового зобов'язання члена, голови виборчої комісії наступного змісту:

"Я, член, голова виборчої комісії (ім'я, прізвище), зобов'язуюся зберігати вірність Литовській Республіці, дотримуватися її Конституції та законів, сумлінно та чесно виконувати свої зобов'язання у виборчій комісії та утримуватися від учинків, які порушують закони та права громадян.

Хай допоможе мені Бог."

4. Приносити присягу або давати зобов'язання можна також без останнього речення. Особа, яка принесла присягу, ставить свій підпис під текстом присяги. Присяга дійсна протягом усього строку призначення на роботу до виборчої комісії. Жодна особа не може розпочинати виконання обов'язків члена виборчої комісії без принесення присяги.

5. Присяги та письмові зобов'язання членів та голів виборчих комісій зберігаються в органах, які їх призначили.

6. При призначенні члена виборчої комісії орган, який її призначає, встановлює строк складання присяги або надання письмового зобов'язання. Особа, яка не склала присяги або не надала письмового зобов'язання протягом більше як 15 днів після призначення або принесла присягу чи дала письмове зобов'язання умовно, позбавляється права працювати у складі виборчої комісії.

Стаття 20. Організація роботи виборчих комісій

1. Засідання виборчої комісії є правомочними, якщо в них бере участь не менше як 3/5 членів комісії. Рішення комісій приймаються шляхом відкритого голосування більшістю голосів від членів комісії, які беруть участь у засіданні. За рівного розподілу голосів вирішальним є голос голови комісії. Члени комісії, що не згодні з рішенням, вправі висловити в письмовій формі особливу думку, яка додається до протоколу та є його невід'ємною частиною.

2. По закінченні виборів повноваження членів та голів окружних та дільничних виборчих комісій припиняються. Рішення про припинення повноважень приймається виборчою комісією, яка призначила членів комісії, після виконання цією комісією та її головою всіх доручених їм у відповідності до закону робіт.

3. Члену або голові виборчої комісії, який приніс присягу або дав письмове зобов'язання, забороняється у будь-якій формі проводити передвиборну агітацію або в будь-який інший спосіб впливати на волю виборців. Особа, яка порушила цю вимогу, присягу або письмове зобов'язання члена виборчої комісії, повинна бути виключена з комісії та може бути притягнута до відповідальності в установленому законодавством порядку.

Стаття 21. Скарги на рішення виборчих комісій, прийняті до закінчення голосування

1. Партія, яка висунула кандидата в члени Сейму, кандидат у члени Сейму, представник на виборах, спостерігач за перебігом виборів можуть оскаржити рішення виборчої комісії, прийняті до закінчення голосування або будь-які інші її дії:
   1) дільничної виборчої комісії - в окружній виборчій комісії;
   2) окружної виборчої комісії - в Центральній виборчій комісії;
   3) центральної виборчої комісії - у Вищому адміністративному суді.

2. Виборець, представник політичної партії або громадської організації в разі його незгоди з рішенням дільничної виборчої комісії, прийнятим із приводу його скарги на допущені в списку виборців помилки, внаслідок яких виборець не може здійснити своє виборче право (неправильно включений до списку або виключений зі списку, а також у разі неточного зазначення в списку даних про виборця), може оскаржити рішення дільничної виборчої комісії в адміністративному суді відповідного округа.

3. Рішення Центральної виборчої комісії або інші її дії можуть бути оскаржені у Вищому адміністративному суді протягом 5 днів після ухвалення рішення, проте не пізніше дати закінчення голосування. Скарга повинна бути розглянута не пізніше 48 годин із моменту її подання. У цей строк включаються також неробочі дні. Рішення суду набирає чинності з моменту його проголошення.

4. Скарги, подані з порушенням встановленого цією статтею порядку, не розглядаються та направляються у

виборчу комісію, яка зобов'язана їх розглядати. Дільнична виборча комісія та окружна виборча комісія не можуть направляти на розгляд Центральної виборчої комісії скарги, які підлягають розгляду ними самими та не були ними розглянуті.

Стаття 22. Сприяння виборчим комісіям

1. Державні та муніципальні органи та установи, їх посадові особи, службовці, підприємства та працівники зобов'язані сприяти виборчим комісіям у здійсненні повноважень та надавати необхідну їм інформацію.

2. Державні та муніципальні органи та установи, їх посадові особи, службовці, підприємства та працівники не пізніше як протягом 3 днів зобов'язані розглянути представлені виборчими комісіями клопотання та дати виборчим комісіям мотивовану відповідь.

3. Для допоміжних робіт виборчі комісії можуть наймати необхідну кількість персоналу.

4. Державні та муніципальні органи та установи, їх посадові особи, службовці, підприємства та їх працівники зобов'язані надати в розпорядження виборчих комісій належні приміщення та обладнання для підготовки та проведення виборів.

Стаття 23. Оплата роботи членів виборчих комісій

Голови та члени виборчих комісій за свою роботу у виборчих комісіях отримують винагороду згідно з тарифами, представленими Центральною виборчою комісією та затвердженими Урядом.

Стаття 24. Зміна складу виборчих комісій

1. Голова або член виборчої комісії може бути звільнений від виконання обов'язків у комісії виборчою комісією, яка затвердила склад цієї комісії, або Центральною виборчою комісією.

2. Виборчою комісією може розглядатися тільки мотивована пропозиція партії або коаліції про відкликання запропонованого нею самою члена виборчої комісії.

3. При необхідності новий голова або член виборчої комісії може бути призначений в установленому цим Законом порядку та по закінченні строків, встановлених частиною 1 статті 15 та частиною 5 статті 17.

ГЛАВА IV. СПИСКИ ВИБОРЦІВ ТА ПОСВІДЧЕННЯ ВИБОРЦЯ

Стаття 25. Списки виборців

1. Для організації та проведення виборів складаються такі списки виборців:

1) список виборців Литовської Республіки;
2) списки виборців в одномандатних виборчих округах;
3) списки виборців на виборчих дільницях.

2. Списки виборців складаються два рази - попередні та остаточні. Ці списки можуть використовуватися тільки для організації та проведення виборів.

3. Порядок складання списків виборців повинен бути таким, щоб кожний громадянин Литовської Республіки, який має виборче право, був включений до списків виборців. Жодна особа не повинна бути включена до списку виборців кілька разів.

4. На прохання партій, які висунули кандидатів, можуть складатися загальні списки виборців. У цих списках наводиться необхідна для організації передвиборної агітації інформація про виборців у виборчому окрузі або на виборчій дільниці (ім'я, прізвище, адреса, вік). Фактичні витрати на складання цих списків оплачуються партією або кандидатом, що їх замовили.

5. Список виборців Литовської Республіки та списки виборців в одномандатних виборчих округах, які складаються та ведуться розпорядником реєстру населення, складаються на магнітних носіях інформації. Порядок, форма, спосіб складання списків та порядок їх використання встановлюються Центральною виборчою комісією.

Стаття 26. Загальний порядок включення громадян до списку виборців Литовської Республіки

1. До списку виборців Литовської Республіки включаються всі наділені виборчим правом громадяни Литовської Республіки на підставі пред'явленого документа, який засвідчує громадянство (паспорта) та реєстру населення Литовської Республіки. Державні органи, які здійснюють видачу документів, що засвідчують громадянство Литовської Республіки, відають даними про місце проживання громадян, здійснюють реєстрацію фактів смерті громадян та втрати громадянства, також несуть відповідальність за своєчасне та належне внесення змін та уточнень до реєстру населення Литовської Республіки. Списки, складені у відповідності до даних реєстру населення Литовської Республіки є попередніми.

2. Складання, уточнення та ведення списків виборців організовується Центральною виборчою комісією на підставі інформації, надаваної державними органами, муніципальними органами та окружними виборчими комісіями.

3. Зі списків виборців Литовської Республіки повинні бути виключені:

1) померлі громадяни Литовської Республіки;

2) особи, що втратили громадянство Литовської Республіки;
3) громадяни Литовської Республіки, стосовно яких набрало чинності рішення суду про визнання їх недієздатними.

4. Не більше як за 7 днів до виборів попередні списки виборців із внесеними до них та визнаними в установленому Центральною виборчою комісією порядку змінами затверджуються як остаточні списки виборців. Зміни в остаточні списки виборців можуть бути внесені тільки за згоди Центральної виборчої комісії.

Стаття 27. Списки виборців в одномандатному виборчому окрузі

Список виборців у виборчому окрузі на магнітних носіях інформації складається Центральною виборчою комісією на основі списку виборців Литовської Республіки та вказаного в ньому місця проживання виборця (останнього відомого місця проживання виборця) та не пізніше як за 39 днів до виборів передається в окружну виборчу комісію. Поряд із цим складаються списки виборців, які проживають за кордоном, та передаються в дипломатичні представництва Литовської Республіки. Також складаються списки громадян, точна адреса місця проживання яких є невідомою.

Стаття 28. Списки виборців на виборчій дільниці

Список виборців на виборчій дільниці складається окружною виборчою комісією на основі списку виборців у виборчому окрузі та вказаного в ньому місця проживання виборця та не пізніше як за 26 днів до виборів передається в дільничну виборчу комісію. Також складається список громадян, місце проживання яких не встановлено точно. Виборці, члени команд та пасажири суден, які в період голосування поштою та в день виборів не можуть повернутися в Литву, в установленому Центральною виборчою комісією порядку включаються до списку виборців на виборчій дільниці, на території якої знаходиться порт приписки судна або адміністрація власника судна.

Стаття 29. Оприлюднення списків виборців та ознайомлення зі списками виборців

Не пізніше як за 25 днів до виборів дільнична виборча комісія та дипломатичне представництво створюють виборцям умови для ознайомлення зі списком виборців. Біля входу до приміщення виборчої комісії повинно бути вказано час чергування членів комісії, а також номери телефонів, за якими виборці можуть інформуватися про їх включення до списку виборців. По закінченні встановленого цим Законом строку для вручення посвідчень виборця розклад чергування дільничної виборчої комісії та номери її телефонів також повинні бути вказані в під'їздах багатоквартирних будинків. У дипломатичному представництві, біля входу в приміщення виборчої комісії, повинні бути вказані час та місце для здійснення цього права виборців.

Стаття 30. Посвідчення виборця

1. Посвідчення виборця - це виданий виборчою комісією документ, у якому вказується, до списку виборців якої виборчої дільниці включено громадянина Литовської Республіки. За відсутності такого посвідчення голосування поштою не дозволяється.

2. У посвідченні виборця вказуються:
   1) ім'я та прізвище виборця;
   2) дата (рік, місяць, день) народження виборця;
   3) адреса виборця;
   4) найменування та номер одномандатного виборчого округу, у якому голосує виборець;
   5) найменування, номер та адреса приміщення для голосування виборчої дільниці, до списку виборців якої включено виборця;
   6) порядковий номер виборця в списку виборців на виборчій дільниці;
   7) дата виборів, час проведення голосування в приміщенні для голосування виборчої дільниці, та міститься вказівка про те, що це посвідчення є обов'язковим при голосуванні поштою, а також інша важлива для виборця інформація.

3. Якщо виборець просить видати дублікат посвідчення виборця замість втраченого або неотриманого, дублікат повинен бути виданий виборцю негайно, як тільки встановлюються дані виборця, які повинні бути внесені до посвідчення.

Стаття 31. Вручення посвідчення виборця

1. Вручення виборцям посвідчень виборця організовується дільничною виборчою комісією. Виборцю, який перебуває за кордоном і повідомив свою адресу в дипломатичне представництво, посвідчення виборця вручається або надсилається поштою дипломатичним представництвом. Виборцю, який голосує на судні, посвідчення виборця не вручається.

2. Про вручення посвідчення виборця робиться відмітка в попередньому списку виборців на виборчій дільниці. Посвідчення виборця вручається або виборцю особисто, або іншій особі, яка проживає спільно з виборцем, або сусідові виборця, який знайомий з виборцем та зобов'язується передати йому посвідчення виборця. Вру-

чення виборцям посвідчень виборця повинно бути завершено не пізніше як за 20 днів до виборів.

3. Виборець, який своєчасно не отримав посвідчення виборця або якому було видано посвідчення виборця, що містить неточності, зобов'язаний негайно повідомити про це дільничну виборчу комісію, на території якої він проживає, та пред'явити виборчій комісії свій паспорт або інший документ, що посвідчує його особу. Якщо виборець включений до списку виборців на цій виборчій дільниці, дільнична виборча комісія повинна виписати виборцю нове посвідчення виборця та негайно його видати. Якщо виборець не включений до списку виборців на цій виборчій дільниці, проте адреса місця проживання виборця у відповідності до даних реєстру населення віднесена до території цієї виборчої дільниці, або виборець надає інші докази, які свідчать про його проживання на території цієї виборчої дільниці, дільнична виборча комісія дає виборцю для заповнення клопотання встановленої Центральною виборчою комісією форми про включення виборця до списку виборців на цій виборчій дільниці (або це клопотання заповнюється самим членом дільничної виборчої комісії) та негайно повідомляє про це окружну виборчу комісію, яка повинна забезпечити, на підставі цього клопотання, включення виборця до списку виборців на цій виборчій дільниці. Посвідчення виборця виписується та вручається виборцю після уточнення списків виборців.

4. Окружна виборча комісія в установленому Центральною виборчою комісією порядку може виписати посвідчення виборця виборцю, включеному до списку виборців в іншому виборчому окрузі, в разі якщо він не може повернутися на постійне місце проживання, щоб забрати або в інший спосіб отримати посвідчення виборця. Виборець повинен клопотати про це в письмовій формі та пред'явити паспорт громадянина Литовської Республіки.

Стаття 32. Уточнення списків виборців до складання остаточних списків

1. Попередні списки виборців уточнюються при переведенні виборця зі списку виборців однієї виборчої дільниці округа в іншу, при виключенні виборця зі списку виборців Литовської Республіки або включенні виборця до цього списку.

2. Переведення виборця з одного списку виборців в інший здійснюється в разі виявлення того, що в попередньому списку помилково була вказана адреса його місця проживання або вона змінилася після складання списку.

3. Переведення виборця зі списку виборців однієї виборчої дільниці до списку виборців іншої виборчої дільниці в тому ж виборчому окрузі здійснюється окружною виборчою комісією, яка повинна повідомити Центральну виборчу комісію про внесені зміни до списків виборців на виборчих дільницях. Переведення виборця зі списку виборців одного виборчого округу до списку виборців іншого виборчого округу здійснюється Центральною виборчою комісією на підставі подання окружної виборчої комісії, яка повинна повідомити окружні виборчі комісії про внесені зміни. Уключити виборця до списку виборців Литовської Республіки або виключити його з цього списку може тільки Центральна виборча комісія у випадках, установлених статтею 26 цього Закону.

Стаття 33. Включення до списків виборців громадян Литовської Республіки, які знаходяться за кордоном

1. Громадяни Литовської Республіки, які знаходяться в інших державах, включаються до списку виборців в одномандатному виборчому окрузі, на території якого знаходиться Сейм Литовської Республіки.

2. Дипломатичне представництво Литовської Республіки не менше як за 15 днів до виборів до Сейму передає в Центральну виборчу комісію складений дипломатичним представництвом список виборців та дані про його уточнення. Цей список може доповнюватися за рахунок виборців, які в період голосування поштою та в день виборів не можуть повернутися в Литву та голосують у дипломатичному представництві.

Стаття 34. Включення до списків виборців військовослужбовців, виборців, які знаходяться в місцях відбування покарання

1. Виборці, які проходять дійсну військову або альтернативну службу, включаються до списку виборців на виборчій дільниці, на території якої вони постійно проживали до призову на проходження дійсної військової або альтернативної служби.

2. Офіцери, унтер-офіцери та надстроковики системи національної охорони та внутрішньої служби включаються до списків виборців на виборчій дільниці, на території якої вони постійно проживають.

3. Виборці, які знаходяться у плаванні і які в період голосування поштою та в день виборів не можуть повернутися в Литву, включаються до додаткового списку виборців на виборчій дільниці, до списку виборців якої включена команда судна.

4. Виборці, які знаходяться в місцях відбування покарання, включаються до списку виборців на виборчій дільниці, на території якої вони постійно проживали до того, як потрапили в місця відбування покарання. За наявності

письмового клопотання особи, яка знаходиться в місцях відбування покарання, вона включається до списку виборців на виборчій дільниці, на території якої знаходиться місце відбування покарання.

Стаття 35. Уточнення списків виборців після складання остаточних списків виборців та в день виборів

Якщо в дільничну виборчу комісію після остаточного затвердження списків виборців, але не пізніше 18 години в день виборів звертається виборець, не включений до списку виборців на цій виборчій дільниці, та пред'являє паспорт громадянина Литовської Республіки з внесеною до нього адресою місця проживання або паспорт та документ, що підтверджує його місце проживання (місце проживання повинно бути віднесено до території цієї виборчої дільниці), дільнична виборча комісія повинна включити такого виборця до додаткового списку виборців на виборчій дільниці та дозволити йому голосувати в установленому Центральною виборчою комісією порядку, а ім'я, прізвище, особистий код цього виборця, номер його паспорта та адресу відразу ж повинна повідомити в окружну виборчу комісію. Окружна виборча комісія перевіряє, чи включений виборець до списку виборців у виборчому окрузі, та вживає заходів, які гарантують виключення можливості голосування виборцям два рази та підрахунок заповнених ними бюлетенів тільки один раз. Якщо виборець проголосував два рази, враховується тільки голос, який потрапив до виборчої скриньки виборчої дільниці. Інший голос цього виборця, отриманий поштою або при голосуванні за додатковим списком виборців виборчої дільниці, не враховується.

Стаття 36. Скарги на списки виборців

1. Виборець або представник партії може подавати скарги в дільничну виборчу комісію на допущені в списку виборців помилки, внаслідок яких виборець в установленому цим Законом порядку не був включений до списку виборців або включений у кілька списків виборців, не пізніше як за 7 днів до виборів. Дільнична виборча комісія зобов'язана розглянути скаргу та прийняти рішення негайно або не пізніше як протягом 2 днів із моменту її надходження, якщо до дня виборів залишилося більше як 10 днів.

2. Рішення дільничної виборчої комісії у 3-денний строк може бути оскаржено в адміністративному суді відповідного округа, який розглядає скаргу в 2-денний строк. Рішення суду є остаточним.

3. В разі якщо зауваження та скарги були подані пізніше за встановлені строки, такі зауваження та скарги не розглядаються.

4. Про скарги, які надійшли, та виправлення, внесені за рішенням суду до списків виборців, дільничні виборчі комісії повідомляють в окружну виборчу комісію, а вона - в Центральну виборчу комісію в якомога найкоротший строк, але не пізніше 12 годин з моменту подання скарг.

ГЛАВА V. ВИСУВАННЯ КАНДИДАТІВ У ЧЛЕНИ СЕЙМУ

Стаття 37. Висування кандидатів у члени Сейму

1. Кандидати в члени Сейму можуть висуватись:
   1) в одномандатних та багатомандатному виборчих округах партією, зареєстрованою у відповідності до Закону про політичні партії та політичні організації не пізніше як за 65 днів до виборів;
   2) в одномандатному виборчому окрузі кожний громадянин Литовської Республіки, який може бути обраний членом Сейму, може висунути себе кандидатом у члени Сейму, якщо його самовисування підтримується підписами щонайменше однієї тисячі виборців відповідного округа.

2. У багатомандатному виборчому окрузі висування кандидатів у члени Сейму здійснюється партією шляхом подачі списку кандидатів, до якого кандидати включені в установленій нею послідовності. Якщо уставом партії не передбачається інше, кандидати у одномандатних виборчих округах та список кандидатів, в порядку послідовності, у багатомандатному виборчому округу повинні бути затверджені на з'їзді або конференції партії. У списку кандидатів (зведеному списку) не може бути менше як 25 та більше як 141 кандидат.

Стаття 38. Заявочні документи для висування кандидатів

1. Партія повинна вручити Центральній виборчій комісії такі заявочні документи:
   1) заяву про участь у виборах;
   2) копію документів про свою реєстрацію, а також може представити програму партії та передвиборчу програму;
   3) список кандидатів, які висуваються у багатомандатному виборчому окрузі;
   4) список кандидатів, які висуваються у одномандатних виборчих округах;
   5) підписане кожним кандидатом, який висувається, зобов'язання про припинення їм, у разі його обрання, трудової або іншої несумісної зі статусом члена Сейму діяльності, згоду на висування його кандидатом від цієї партії у конкретному виборчому окрузі, особисто заповнену анкету кандидата в члени Сейму, а також витяг основних даних із

представленої у державну податкову інспекцію декларації про доходи та майно, завірену податковою інспекцією, в яку декларація була представлена. Партія також вправі представити фотокартки та автобіографію кожного кандидата;

6) довіреність представнику на виборах на здійснення представництва в Центральній виборчій комісії, а також має право представити довіреності на здійснення її представництва та представництва кандидатів, які висуваються нею в окружних виборчих комісіях;
7) документ, який підтверджує внесення виборчої застави;
8) у разі висування партією чи політичною організацією на останніх виборах кандидатів або списків кандидатів до Сейму або до місцевих рад партія вправі представити копію опублікованого в пресі звіту про джерела коштів та їх використання для проведення передвиборної кампанії;
9) копію декларації про фінансову діяльність за минулий рік, згідно із Законом про політичні партії та політичні організації повинна була бути представлена в податкову інспекцію, завірену цією інспекцією, а також може представити копію звіту (доповіді) про доходи та їх джерела, видатки та їх призначення, який повинен бути опублікований у засобах масової інформації.

2. Особа, яка прийняла рішення про самовисування кандидатом у члени Сейму, повинна представити в окружну виборчу комісію:

1) заяву про самовисування кандидатом у члени Сейму у відповідному виборчому окрузі;
2) особисто підписане зобов'язання про припинення ним, в разі його обрання, трудової або іншої несумісної зі статусом члена Сейму діяльності, особисто заповнену анкету кандидата в члени Сейму та витяг основних даних із представленої у державну податкову інспекцію декларації про доходи та майно, завірену податковою інспекцією, в яку декларація була представлена. Особа також вправі представити свої фотокартки та автобіографію;
3) документ, який підтверджує внесення виборчої застави. Також може бути представлена довіреність кандидата на здійснення його представництва в Центральній виборчій комісії та виборчій комісії відповідного округа.

3. Окружна виборча комісія протягом трьох днів видає громадянину, який прийняв рішення про самовисування кандидатом у члени Сейму, іменні листи для збирання підписів із внесеними до них іменем та прізвищем кандидата для збирання підписів виборців на підтримку кандидата у відповідному виборчому окрузі. Громадянин, який прийняв рішення про самовисування кандидатом у члени Сейму, здійснює збирання підписів сам або доручає це іншим особам, які мають виборче право. Особа, яка проводила збирання підписів, ставить свій підпис у кінці листа для збирання підписів та несе відповідальність за те, щоб збирання підписів проводилося в установленому цим Законом порядку. Громадяни, що підтримують самовисування кандидата особисто повинні внести наступні дані до листа для збирання підписів, а саме: прізвище, ім'я, номер паспорта, дату народження, адресу постійного місця проживання, - та поставити свій підпис. В разі, якщо громадянин, який підтримує кандидата, внаслідок фізичних дефектів або з інших причин не в змозі сам внести необхідні дані до листа зі збирання підписів, він може звернутися з проханням до іншого громадянина, який має виборче право, зробити це замість нього. В такому разі складається акт за встановленою Центральною виборчою комісією формою, який додається до листа зі збирання підписів. Громадянин, який підтримує самовисування особи кандидатом та не має фізичних дефектів, які б заважали внесенню ним своїх даних, повинен особисто внести ці дані до листа зі збирання підписів. Забороняється здійснювати підкуп виборців, які підтримали самовисування, надавати відшкодування або обіцяти відшкодування за надання підтримки кандидатові, а також вимагати поставити підпис шляхом застосування погроз або будь-яким іншим чином порушувати принцип добровільності. Листи для збирання підписів кандидат повинен повернути в окружну виборчу комісію не пізніше як за 40 днів до виборів. Після отримання листів із підписами окружна виборча комісія не довше як протягом 7 днів здійснює їх перевірку. Окружна виборча комісія здійснює підрахунок числа підписів виборців, які підтримали самовисування цього громадянина. Не зараховуються такі підписи: осіб, які не мають виборчого права; виборців, не включених до списку виборців відповідного виборчого округу; осіб, які не внесли всіх встановлених цим Законом даних; в разі внесення невірних даних; підписи однієї й тієї ж самої особи, що підписалася кілька раз за самовисування одного кандидата. В разі встановлення підроблення підписів громадян, порушення засади добровільності або інших положень цього Закону при збиранні підписів окружна виборча комісія вносить пропозицію в Центральну виборчу комісію не реєструвати особу кандидатом у члени Сейму. Якщо було зібрано необхідну кількість підписів, установлену цим Законом, окружна виборча комісія вносить подання в Центральну виборчу

комісію про реєстрацію особи кандидатом у члени Сейму на листах для збирання підписів після виключення нерозбірливих підписів.

4. В анкету кандидата в члени Сейму громадянин, який висунув свою кандидатуру або який висувається партією як кандидат у члени Сейму, повинен особисто внести такі дані: прізвище, ім'я, номер паспорта, особистий код, дату народження, адресу постійного місця проживання, відомості про те, чи є в нього повністю не відбуте призначене за вироком суду покарання, чи не є він особою, яка проходить дійсну військову службу або альтернативну службу, офіцером, унтер-офіцером або надстроковиком, працівником поліції або внутрішніх служб, який не вийшов у запас, посадовою особою іншої воєнізованої служби або служби безпеки, чи має він громадянство іншої держави, а також відповіді на питання, зазначені в статті 98 цього Закону, та поставити свій підпис. Особа, пов'язана присягою або зобов'язанням з іноземною державою, повинна відмовитися від них у письмовій формі та зазначити в анкеті, як та коли це було зроблено. В анкеті кандидата в члени Сейму можуть також міститися інші запитання, поставлені Центральною виборчою комісією, на які особа може не відповідати.

5. Вручення заявочних документів починається за 65 днів та закінчується о 17 годині за 34 дні до виборів. Документи, представлені після завершення строку подачі заявочних документів, не можуть визнаватись як заявочні документи.

Стаття 39. Реєстрація кандидатів у члени Сейму

1. З початком строку представлення списків кандидатів Міністерство юстиції протягом одного дня на вимогу Центральної виборчої комісії дає офіційне підтвердження того, які партії зареєстровані, а діяльність яких партій призупинена або припинена.

2. Після отримання заявочних документів партії Центральна виборча комісія повинна не пізніше як на наступний робочий день звернутися в Міністерство юстиції стосовно посвідчення факту реєстрації партії та дійсності її статуту. Міністерство юстиції протягом 2 днів повинно дати відповідь у письмовій формі та представити в Центральну виборчу комісію копію чинного статуту.

3. При перевірці заповнених кандидатом у члени Сейму заявочних документів Центральна виборча комісія встановлює, чи відповідає кандидат вимогам статті 2 цього Закону. При необхідності Комісія може звертатися по допомогу до Міністерства закордонних справ, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства юстиції або до інших державних органів, аби вони повідомили важливі дані щодо реєстрації кандидата. Таке прохання Центральної виборчої комісії повинно розглядатися в особливо терміновому порядку, а письмова відповідь повинна бути дана протягом 7 днів, проте не пізніше як за 32 дні до виборів.

4. Центральна виборча комісія повинна прийняти рішення про реєстрацію кандидата після перевірки представлених заявочних документів та встановлення їх відповідності до вимог цього Закону протягом 10 днів після представлення заявочних документів, проте не пізніше як за 31 день до виборів.

5. В разі наявності помилок у заявочних документах Центральна виборча комісія повинна негайно повідомити про це відповідного представника на виборах.

Стаття 40. Представник на виборах

1. Представник на виборах представляє партію, яка уповноважила його на це або громадянина, який висунув свою кандидатуру та був зареєстрований як кандидат у члени Сейму, в Центральній або окружній виборчій комісії з усіх питань. На засіданнях виборчої комісії він має право дорадчого голосу та право висловлювати особливу думку з усіх питань, що розглядаються. Представник на виборах повинен бути наділений усіма правами спостерігача за перебігом виборів на території виборчого округу, в виборчій комісії якого він уповноважений бути представником. Після оголошення дати виборів до Сейму повноваження партій на їх представництво у виборчих комісіях можуть бути представлені в Центральну виборчу комісію на наступний день після утворення відповідної виборчої комісії. Якщо кандидатура представника на виборах відповідає вимогам цього Закону, Центральна виборча комісія не пізніше як протягом трьох днів здійснює реєстрацію його довіреності та видає посвідчення представника на виборах. Повноваження представника на виборах припиняються після закінчення 20-денного строку з дати оголошення остаточних результатів виборів. Повноваження представника на виборах у відповідній виборчій комісії припиняються також після закінчення 20-денного строку з дня представлення заявочних документів, якщо партія або політична організація на території відповідної виборчої дільниці не має кандидата (кандидатів).

2. До дня виборів партія або громадянин, який висунув свою кандидатуру, можуть у будь-який час відмінити довіреність на здійснення представництва та уповноважити іншу особу бути представником на виборах. У такому разі представник на виборах повинен бути зареєстрований, йому повинно бути видано посвідчення, а реєстрація колишнього представники на виборах повинна бути скасована не пізніше як протягом 3 днів.

Стаття 41. Виборча застава

1. Виборча застава для реєстрації одного кандидата в члени Сейму у одномандатному виборчому окрузі дорівнює розміру однієї середньомісячної заробітної плати (СМЗП). При реєстрації одного нового кандидата у одномандатному виборчому окрузі замість кандидата, заявочні документи якого були відкликані або він відкликав їх сам, розмір застави дорівнює розміру однієї СМЗП.

2. Виборча застава для реєстрації одного списку кандидатів у члени Сейму у багатомандатному виборчому окрузі дорівнює розміру двадцяти СМЗП. В разі зміни місця одного кандидата в списку або включення до списку нового кандидата розмір застави дорівнює розміру однієї СМЗП, при об'єднанні списків кандидатів - по 0,3 СМЗП за кожний список, що об'єднується.

3. Виборчі застави для реєстрації списку кандидатів установлюються в подвійному розмірі для партії, яка на останніх виборах до Сейму або муніципальних рад висунула кандидатів або список (списки) кандидатів та не представила копії опублікованого в пресі звіту про джерела коштів та їх використання для проведення передвиборної агітації.

4. Протягом 40 днів після оголошення остаточних результатів виборів Центральна виборча комісія повертає виборчу заставу партії, що її внесла, або особі в разі, якщо:

1) висунутий кандидат у члени Сейму або особа, яка висунула свою кандидатуру в члени Сейму, були обрані членами Сейму у одномандатному виборчому окрузі;
2) список (зведений список) висунутих кандидатів отримав право на участь у розподілі мандатів у багатомандатному виборчому окрузі та в пресі опубліковано звіт про джерела коштів та їх використання для проведення передвиборної агітації, який належить оприлюднити у відповідності до цього Закону.

5. Застави, які не підлягають поверненню, передаються в державний бюджет.

Стаття 42. Заборона одній особі бути кандидатом у кількох виборчих округах або в кількох списках кандидатів

1. Кожний кандидат у члени Сейму може бути включений до списку кандидатів у багатомандатному виборчому окрузі, висунутих тільки від однієї партії.

2. Особа, включена до списку кандидатів у багатомандатному виборчому окрузі, має право одночасно бути висунутою як кандидат у члени Сейму у одному одномандатному виборчому окрузі.

3. В разі, якщо особа дала згоду на своє включення до списку кандидатів у багатомандатному виборчому окрузі, висунутих більше як від однієї партії, або дала згоду на своє висування (або висунула свою кандидатуру) більше як в одному одномандатному виборчому окрузі, така особа виключається з усіх списків кандидатів у багатомандатному та в усіх одномандатних виборчих округах.

Стаття 43. Об'єднання списків кандидатів

До закінчення строку подачі заявочних документів кілька партій можуть об'єднати списки своїх кандидатів. З цією метою вони зобов'язані представити в Центральну виборчу комісію заяву про об'єднання списків кандидатів із зазначенням найменування коаліції. Також представляється зведений список, до якого включені кандидати в новій послідовності, та документ, який підтверджує внесення виборчої застави для об'єднання списків кандидатів. У зведеному списку можуть бути тільки особи, включені до списків, що об'єднуються. У найменуванні коаліції повинно бути слово "коаліція" та в ньому не можуть міститися посилання на найменування партій, що не входять до цієї коаліції. Зведений список вважається одним списком. Одна й та ж партія не може брати участь більше як в одній коаліції.

Стаття 44. Право на відкликання або доповнення виборчих заявочних документів

1. Партія або виборча коаліція, а також громадянин, висунутий або який висунув свою кандидатуру в члени Сейму у одномандатному виборчому окрузі або за списком політичної організації, у будь-який час самі можуть оголосити про повне або часткове відкликання своїх заявочних документів, проте не пізніше як за 25 днів до виборів. Партія або виборча коаліція сповіщає про це Центральну виборчу комісію шляхом подачі заяви, громадянин - шляхом подачі заяви, затвердженої у нотаріальному порядку, про що інформуються відповідні представники на виборах у Центральній виборчій комісії. В разі відкликання заявочних документів виборча застава може бути повернена тільки після виборів, якщо вона підлягатиме поверненню, як це встановлено статтею 41 цього Закону. До закінчення строку вручення заявочних документів, встановленого в частині 5 статті 38 цього Закону, у випадку зміни послідовності списку кандидатів або при висуванні нових кандидатів в одномандатних виборчих округах додатково можна представляти нові заявочні документи.

2. В разі відкликання заявочних документів партією, яка перебуває в коаліції, висунуті нею кандидати виключаються зі зведеного списку кандидатів та, якщо в найменування

ванні коаліції міститься посилання на її найменування, змінюється найменування коаліції. У такому разі необхідно інформувати в письмовій формі представників на виборах партнерів по коаліції у Центральній виборчій комісії. Якщо після відкликання заявочних виборчих документів у списку кандидатів коаліції залишаються кандидати, висунуті тільки від однієї партії, вони беруть участь у виборах тільки як кандидати від цієї партії.

3. Якщо після відкликання заявочних документів або анулювання реєстрації кандидатів у списку (зведеному списку) кандидатів залишається менше як 20 кандидатів, анулюється реєстрація всіх кандидатів за цим списком.

Стаття 45. Оголошення кандидатів та списків кандидатів, початок передвиборної агітаційної кампанії

1. Не менше як за 30 днів до виборів Центральна виборча комісія у виданні "Valstybės žinios" оприлюднює списки кандидатів, які беруть участь у виборах від партій та коаліцій, присвоєні спискам кандидатів шляхом жеребкування виборчі номери, виборчі номери кандидатів за цими списками, а також кандидатів, висунутих в одномандатних виборчих округах. Центральна виборча комісія передає представнику на виборах посвідчення кандидатів у члени Сейму з внесеними до них виборчими номерами кандидатів. Виборчий номер кандидата в момент його присвоєння є тотожний порядковому номеру кандидата в списку (зведеному списку) кандидатів, які висуваються. Присвоєний виборчий номер кандидата не підлягає зміні до оголошення результатів виборів.

2. Передвиборна агітаційна кампанія починається з дня оголошення кандидатів.

ГЛАВА VI. ГАРАНТІЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАНДИДАТІВ У ЧЛЕНИ СЕЙМУ

Стаття 46. Право кандидата в члени Сейму виступати на зборах та користуватися засобами масової інформації

1. З початком передвиборної агітаційної кампанії кандидати в члени Сейму у виборчих округах мають рівне право виступати на зборах виборців та інших зборах, нарадах, засіданнях, у державних засобах масової інформації та оголошувати свою передвиборну програму.

2. Керівники державних та муніципальних органів та закладів, а також мери муніципалітетів або уповноважені ними на це особи повинні надавати кандидатам у члени Сейму сприяння в організації зустрічей з виборцями, в отриманні необхідної інформації, за виключенням інформації, яка не підлягає розголошенню у відповідності до Законів Литовської Республіки та постанов Уряду.

Стаття 47. Відповідальність за порушення цього Закону

Особи, які шляхом насильства, омани, погроз, підкупу або у інший спосіб заважають здійсненню виборцями права обирати та бути обраними до Сейму та організації передвиборної агітації, а також члени виборчих комісій, інші посадові особи, які вчинили підробку виборчих документів, неправильний підрахунок голосів, які порушили таємницю голосування або здійснили інші порушення цього закону, несуть відповідальність згідно із законами Литовської Республіки. До відповідальності також притягуються особи, які опублікували або в інший спосіб розповсюджували фальшиві відомості про кандидата в члени Сейму або завали зустрічам кандидата з виборцями.

Стаття 48. Право кандидата в члени Сейму на звільнення від роботи або службових обов'язків на час передвиборної агітаційної кампанії

Кандидат у члени Сейму, на його прохання, може бути звільнений від роботи або службових обов'язків на час організації та проведення виборів до Сейму, проте не більше як на 1 місяць.

Стаття 49. Недоторканність кандидата в члени Сейму

Кандидат у члени Сейму під час передвиборної агітаційної кампанії, а також до першого засідання новообраного Сейму (після повторних або нових виборів - до оголошення остаточних результатів виборів) без згоди Центральної виборчої комісії не може бути притягнутий до кримінальної відповідальності, взятий під арешт та проти нього не може бути вжито заходів адміністративного стягнення, які накладаються в судовому порядку за дії, вчинені під час передвиборної агітаційної кампанії.

ГЛАВА VII. ПЕРЕДВИБОРНА АГІТАЦІЯ

Стаття 50. Основні засади передвиборної агітації

1. Установлені цим Законом умови, які дозволяють приступити до передвиборної агітації партіям та кандидатам, що висунули свою кандидатуру, створюються з дня початку передвиборної агітаційної кампанії.

2. Передвиборна агітація може здійснюватися в будь-яких формах та будь-якими способами, за виключенням тих, які порушують Конституцію та закони Литовської Республіки.

Стаття 51. Умови та порядок користування засобами масової інформації

1. Партіям, які висунули списки кандидатів та кандидатам в одномандатних виборчих округах надається право на безкоштовне користування державними засобами масової інформації. Правила підготовки призначених для передвиборної агітації передач затверджуються, конкрет-

на тривалість та час передач Литовського національного радіо та телебачення встановлюються Центральною виборчою комісією за погодженням із керівниками Литовського національного радіо та телебачення. Центральна виборча комісія також розподіляє час передач таким чином, аби не були порушені засади рівності: між списками кандидатів у багатомандатному виборчому окрузі; між одномандатними виборчими округами; між кандидатами у одномандатному виборчому окрузі. Кожному списку кандидатів надається не менше 1,5 години ефірного часу на державному (національному) радіо та телебаченні, кожному кандидату, який був висунутий або висунув свою кандидатуру у одномандатному виборчому окрузі, - не менше як 5 хвилин ефіру на державному телебаченні та 7 хвилин ефіру на державному радіо.

2. Передвиборна програма списку кандидатів публікується Центральною виборчою комісією протягом 20 днів після її представлення.

3. Передвиборна програма кандидата, за якого проводиться голосування в одномандатному виборчому окрузі, публікується виборчою комісією відповідного округа не пізніше як за 15 днів до виборів. Порядок опублікування передвиборних програм установлюється Центральною виборчою комісією.

4. Агітація в комерційних засобах масової інформації обмежується тільки розміром спеціальних виборчих рахунків.

5. Усі суперечки стосовно передвиборної агітації вирішуються Центральною виборчою комісією на підставі цього Закону.

Стаття 52. Оприлюднення компрометуючого матеріалу про кандидата в члени Сейму та відповіді кандидата

1. Якщо в період передвиборної агітаційної кампанії засобом масової інформації оприлюднюється компрометуючий матеріал на кандидата в члени Сейму (такі дані можна оприлюднювати не пізніше як: у засобі масової інформації, який виходить більше як три рази на тиждень, - за 5 днів до виборів, в інших засобах масової інформації - за 10 днів до виборів, проте у всіх випадках компрометуючий матеріал про кандидата може бути оприлюднений не пізніше як у передостаннім до виборів номері видання засобу масової інформації), такий засіб масової інформації зобов'язаний надати можливість кандидату висловити зустрічну думку, яка складається з короткого викладу оприлюдненого компрометуючого матеріалу та відповіді кандидата. Обсяг відповіді, як правило, не може перевищувати більше як у три рази обсяг компрометуючого матеріалу. Засіб масової інформації повинен оприлюднити відповідь кандидата не пізніше як протягом 7 днів після того, як вона була зроблена, але не пізніше як за 2 дні до початку заборони на проведення передвиборної агітації. Якщо засіб масової інформації не може протягом установленого цим Законом строку сам оприлюднити відповідь кандидата, він повинен забезпечити за рахунок власних коштів оприлюднення відповіді кандидата в іншому засобі масової інформації.

2. Компрометуючим кандидата матеріалом визнається такий матеріал, який ставить на меті вплинути на виборців, аби вони не голосували за конкретного кандидата, та в якому повідомляються відомості, які негативно характеризують кандидата. Оприлюднена засобом масової інформації думка (на відміну від відомостей, стосовно думки не застосовуються критерії істини) про кандидата, у тому числі й негативна, не визнається компрометуючим матеріалом та не надає кандидату права вимагати оприлюднення зустрічної думки (відповіді). Вимогу кандидата оприлюднити зустрічну думку також може не задовольнятися у випадках, якщо: оприлюднений матеріал не є про нього особисто; оприлюднений про нього матеріал не є компрометуючим; компрометуючий матеріал про кандидата оприлюднений ним самим або іншим кандидатом, висунутим у тому ж списку кандидатів або висунутим тією ж партією; у матеріалі відсутні будь-які відомості, що вказують саме на цього кандидата; або кандидат уже скористався правом на відповідь.

3. Якщо кандидат своєчасно представив у засіб масової інформації зустрічну думку, проте вона не була оприлюднена, відповідь кандидата оголошується по Литовському національному радіо або телебаченню за рішенням Центральної виборчої комісії, та оплата за це здійснюється за розцінками на рекламні оголошення. У такому випадку засіб масової інформації зобов'язаний оплатити Центральній виборчій комісії вартість цього оголошення в подвійному розмірі.

4. В разі оприлюднення компрометуючого матеріалу про кандидата в період, протягом якого він у відповідності до цього Законом оприлюдненню не підлягав, відповідь кандидата, за рішенням Центральної виборчої комісії, оголошується по Литовському національному радіо або телебаченню, та оплата за це здійснюється за розцінками на рекламні оголошення. У такому випадку засіб масової інформації зобов'язаний оплатити Центральній виборчій комісії вартість цього оголошення в потрійному розмірі.

5. У будь-якому випадку зустрічна думка не підлягає оголошенню в період заборони на проведення передвибор-

ної агітації. Оприлюднення зустрічної думки не звільняє засіб масової інформації від відповідальності згідно із законами Литовської Республіки.

6. В разі оприлюднення відповіді кандидата за рішенням Центральної виборчої комісії встановлена цим Законом вартість оприлюднення стягується у безспірному порядку з того засобу масової інформації, який оприлюднив компрометуючий матеріал про кандидата в період заборони або сам своєчасно не оприлюднив відповіді кандидата.

Стаття 53. Оприлюднення компрометуючого матеріалу про партію, яка висунула список кандидатів, та відповідь партії

1. Якщо в ході передвиборної агітаційної кампанії засобом масової інформації оприлюднюється компрометуючий матеріал про партію, яка висунула список кандидатів, (такі дані можна оприлюднити не пізніше як: в засобі масової інформації, який виходить більше як 3 рази на тиждень, - за 5 днів до виборів, в інших засобах масової інформації - за 10 днів до виборів, проте у всіх випадках компрометуючий матеріал про партію, яка висунула список кандидатів, може бути оприлюднений не пізніше як в передостанньому до дати проведення виборів номері видання засобу масової інформації), такий засіб масової інформації зобов'язаний надати можливість партії висловити зустрічну думку. Зустрічна думка складається з короткого викладу оприлюдненого компрометуючого матеріалу та, безпосередньо, відповіді. Її обсяг, як правило, не може перевищувати більше як в 3 рази обсяг компрометуючого матеріалу. Відповідь повинна бути оприлюднена засобом масової інформації не пізніше як протягом 7 днів після того, як вона була заявлена, але не пізніше як за 2 дні до початку заборони на проведення передвиборної агітації. Якщо засіб масової інформації не може протягом установленого цим Законом строку оприлюднити відповідь, він повинен забезпечити за рахунок власних коштів оприлюднення зустрічної думки в іншому засобі масової інформації.

2. Компрометуючим матеріалом є такий матеріал, який ставить на меті вплинути на виборців, аби вони не голосували за кандидатів, висунутих конкретною партією, та в яком містяться відомості, які негативно характеризують партію (її відділ або підрозділ). Оприлюднена засобом масової інформації думка (на відміну від відомостей, стосовно думки не застосовуються критерії істини) про партію, у тому числі й негативна, не визнається компрометуючим матеріалом та не надає права вимагати оприлюднення відповіді. Вимога оприлюднити зустрічну думку також може не задовольнятися у випадках, якщо: оприлюднений матеріал не стосується партії, що вимагає оприлюднення відповіді; оприлюднений матеріал не є компрометуючим; компрометуючий матеріал про партію оприлюднений кандидатом, висунутим цією ж партією; в матеріалі відсутні будь-які відомості, які вказують саме на цю партію; партія вже скористалася правом на висловлювання зустрічної думки.

3. Партія передає відповідь у засіб масової інформації через свого представника на виборах при Центральній виборчій комісії або через свого представника на виборах при окружній виборчій комісії. Якщо представник на виборах своєчасно представив відповідь у засіб масової інформації, проте вона не була оприлюднена, така відповідь, за рішенням Центральної виборчої комісії, оголошується по Литовському національному радіо або телебаченню, та оплата за це здійснюється за розцінками на рекламні оголошення. У такому випадку засіб масової інформації зобов'язаний сплатити Центральній виборчій комісії вартість цього оголошення в подвійному розмірі.

4. В разі оприлюднення компрометуючого матеріалу в період, протягом якого він у відповідності до цього Закону оприлюдненню не підлягав, відповідь, за рішенням Центральної виборчої комісії, оголошується по Литовському національному радіо або телебаченню, та оплата за це здійснюється за розцінками на рекламні оголошення. У такому випадку засіб масової інформації зобов'язаний сплатити Центральної виборчої комісії вартість цього оголошення в потрійному розмірі.

5. У будь-якому випадку відповідь не підлягає оприлюдненню в період заборони на проведення передвиборної агітації. Оприлюднення відповіді не звільняє засіб масової інформації від відповідальності згідно із законами Литовської Республіки.

6. В разі оприлюднення зустрічної думки за рішенням Центральної виборчої комісії встановлена цим законом вартість оприлюднення стягується у безспірному порядку з того засобу масової інформації, який оприлюднив компрометуючий матеріал у період заборони або сам своєчасно не оприлюднив відповідну думку.

Стаття 54. Заборона на ведення передвиборної агітації з використанням службового положення

1. Будь-кому забороняється використовувати службове положення в державних або муніципальних органах, закладах або організаціях, а також у державних або муніципальних засобах масової інформації при проведенні будь-якої передвиборної агітації, доручати робити це іншим особам або будь-яким іншим чином, із використанням службового положення, спробувати впливати на волю виборців. Державним, муніципальним посадовим особам та державним службовцям забороняється викори-

стовувати службове положення для створення собі або партії виключних умов для передвиборної агітації. Особа, яка порушила цю статтю, може бути притягнута до адміністративної або кримінальної відповідальності в установленому законодавством порядку.

2. Якщо особа є кандидатом у члени Сейму, вона може виступати у державних засобах масової інформації тільки в порядку, установленому статтею 51 цього закону. Якщо кандидату, у зв'язку з виконуваними обов'язками, необхідно повідомити засобам масової інформації важливі відомості, зробити це він може тільки на прес-конференції. Така прес-конференція може передаватися державними засобами масової інформації або в передачах засобів масової інформації, які оплачуються за рахунок державних або муніципальних коштів, тільки в запису або частково, частинами, в яких не міститься передвиборна агітація.

Стаття 55. Фінансування передвиборної агітації

1. Передвиборна агітація фінансується за рахунок коштів, отриманих партією або кандидатом у члени Сейму, які накопичуються на спеціальному виборчому рахунку, відкритому на підставі довідки, виданої Центральною виборчою комісією. Максимально допустимий розмір спеціального виборчого рахунку складає 50 СМЗП для кандидата у одномандатному виборчому окрузі та 1000 СМЗП для списку кандидатів у багатомандатному виборчому окрузі. Якщо розмір переказаних на відповідний рахунок засобів перевищує встановлену суму, надлишок переказується банком у державний бюджет.

2. Витрати на передвиборну агітацію складаються з вартості заходів, публікацій, радіо - або телевізійних передач, а також із витрат на підготовку, придбання, виробництво або надання виробів або послуг, через які ставиться на меті справити вплив на волю виборців щодо голосування за чи проти кандидата або кандидатів. Забороняється оплата видатків на передвиборну агітацію не зі спеціальних виборчих рахунків. Вироби та послуги для передвиборної агітації, вартість яких перевищує 0,5 СМЗП, не можуть надаватися безкоштовно. Вироби та послуги для передвиборної агітації не можуть надаватися з очевидними знижками. Той, хто бажає надати підтримку списку кандидатів або кандидату, зобов'язаний робити це шляхом переказування коштів на спеціальні виборчі рахунки. Якщо витрати на вироби для передвиборної агітації були здійснені до початку передвиборної агітаційної кампанії, партія або кандидат повідомляють про це в Центральну виборчу комісію. Центральна виборча комісія після оцінки виробів для передвиборної агітації зменшує максимально допустимий розмір спеціального виборчого рахунку на суму їх вартості та видає довідку про те, що ці вироби можуть бути використані в період передвиборної агітаційної кампанії. Засіб масової інформації, який не має державного або муніципального капіталу, може вказати список (списки) кандидатів або кандидата (кандидатів), яких він підтримує, та після цього їх передвиборну агітацію оголошувати безоплатно. У цьому випадку засобу масової інформації не може надаватися відшкодування будь-якими іншими способами за оголошення такої передвиборної агітації. Якщо одноразові послуги з передвиборної агітації, вартість яких не перевищує 0,5 СМЗП, безоплатно надаються особами, які підтримують кандидата або список кандидатів (це забороняється особам, зазначеним у статті 54), вартість таких послуг не оцінюється та не впливає на максимальний розмір спеціального виборчого рахунку.

3. В разі встановлення податковою інспекцією фактів здійснення оплати за вироби або послуги для передвиборної агітації не зі спеціального виборчого рахунку, а готівковими коштами, в період передвиборної агітаційної кампанії, сплачена сума або відшкодування (сума або відшкодування до сплати) за вироби та послуги з передвиборної агітації у безспірному порядку стягуються податковою інспекцією з їх одержувача та переказуються в державний бюджет.

4. Передвиборна агітація фінансується також за рахунок державних коштів. Кандидатом чи партією не оплачуються час, виділений у відповідності до цього Закону на державному радіо та телебаченні, друкування передвиборних плакатів кандидатів в одномандатних виборчих округах, а також публікація передвиборної програми та списків кандидатів у газетах, та ці витрати не змінюють максимального допустимого розміру спеціального виборчого рахунку.

5. Контроль за використанням засобів, призначених для передвиборної агітації, здійснюється податковими інспекціями та Центральною виборчою комісією. Звіти про джерела та використання засобів для передвиборної агітації, форма яких установлюється Центральною виборчою комісією, повинні бути представлені партіями в Центральну виборчу комісію не пізніше як протягом 25 днів після оголошення остаточних результатів виборів. Центральна виборча комісія публікує ці звіти у виданні "Valstybės žinios". Кандидати у одномандатних виборчих округах представляють у Центральну виборчу комісію звіти за встановленою формою не пізніше як протягом 15 днів після оголошення остаточних результатів виборів.

6. Спеціальні виборчі рахунки закриваються не пізніше як протягом 20 днів після оголошення остаточних результатів виборів. Кошти для передвиборної агітації, що не були використані кандидатами чи партією, яка висунула список кандидатів, використовуються ними на власний розсуд. Кошти з рахунків, що не були закриті своєчасно, переказуються банком у державний бюджет.

Стаття 56. Заборона на проведення передвиборної агітації у день виборів

1. Передвиборна агітація забороняється за 30 годин до початку виборів та в день виборів, за винятком постійної наочної агітації у призначених для цього місцях, якщо вона була вивішена не пізніше ніж за 48 годин до початку виборів. У період заборони на передвиборну агітацію будь-які засоби наочної передвиборної агітації (за винятком тих, які були випущені Центральною виборчою комісією) не можуть знаходитися в приміщенні для голосування та на відстані 50 метрів навколо будинку, в якому знаходиться приміщення для голосування.

2. Особи, які порушили викладені в частині 1 цієї статті положення, караються в установленому законодавством порядку.

ГЛАВА VIII. ПІДГОТОВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ З ОРГАНІЗАЦІЇ ВИБОРІВ

Стаття 57. Установлення зразків виборчих документів

Зразки та форми посвідчень виборця, виборчих бюлетенів, плакатів кандидата у одномандатному виборчому окрузі та списків кандидатів у багатомандатному виборчому окрузі з даними про кандидата (кандидатів), внутрішніх та зовнішніх конвертів для голосування поштою, інших документів, бланків, анкет, офіційних конвертів, пакетів, печаток, які використовуються в ході виборів, а також, при необхідності, зразки їх заповнення встановлюються Центральною виборчою комісією.

Стаття 58. Виборчі бюлетені

1. Для виборів до Сейму кожному виборцю надаються два бюлетені: один - для голосування за кандидата у конкретному одномандатному виборчому окрузі, інший – за список кандидатів у багатомандатному виборчому окрузі. В виборчому бюлетені повинна бути надрукована вказівка виборцю про те, як заповняти бюлетень, та виділені спеціальні місця для виявлення волі виборця.

2. До виборчого бюлетеня одномандатних виборчих округів усі кандидати в члени Сейму включаються в алфавітному порядку на однаковій площі та шрифтом (шрифтами) того ж типу. Зазначаються ім'я, прізвище кожного кандидата в члени Сейму та найменування партії, яка його висунула, або зазначається: "Висунув свою кандидатуру сам".

3. До виборчого бюлетеня багатомандатного виборчого округу всі списки кандидатів включаються у відповідності до присвоєних їм виборчих номерів у порядку їх збільшення, на однаковій площі та шрифтом (шрифтами) того ж типу. Розмір шрифту підбирається так, щоб він найкращим чином підходив для заповнення призначеної для запису площі. До бюлетеня включається найменування партії, коаліції (зазначене в її заявочних документах) та прізвища не менше як десяти перших кандидатів списку.

4. У другій частині бюлетеня багатомандатного виборчого округу є п'ять спеціально відведених місць, до яких виборець при голосуванні вносить виборчі номери обраних ним кандидатів.

5. На суднах виборчі бюлетені друкуються на основі їх опису, переданого Центральною виборчою комісією радіограмою. Для голосування на суднах у бюлетені багатомандатного виборчого округу прізвища кандидатів не зазначаються, та місце для висловлювання виборцем думки про кандидатів не надається.

Стаття 59. Доставка виборчих бюлетенів

1. Окружні виборчі комісії представляють виборчі бюлетені та конверти у центральні поштові відділення не пізніше як за 2 дні до початку голосування поштою, виборчі бюлетені у виборчі дільниці - не пізніше як за 12 годин до початку голосування.

2. В дипломатичних представництвах Литовської Республіки вільний доступ виборців до бюлетенів та конвертів для голосування поштою повинен бути забезпечений не менше як за 20 днів до виборів. На суднах вільний доступ виборців до тексту бюлетенів повинен бути забезпечений не менше як за 15 днів до виборів.

3. Центральна виборча комісія несе відповідальність за випуск виборчих бюлетенів та конвертів для голосування поштою, ведення їх обліку та доставку без порушення зазначених строків.

Стаття 60. Підготовка приміщень для голосування

1. Приміщення для голосування на виборчій дільниці повинно бути повністю підготовлено до виборів не пізніше як за 12 годин до початку голосування. До цього строку виборчою комісією повинні бути підраховані всі виборчі бюлетені, які надійшли з окружної виборчої комісії, та складений акт про їх прийняття. У приміщенні для голосування на виборчій дільниці повинні бути ви-

борча скринька, кабіна (кабіни) для таємного голосування, в якій виборець зміг би таємно заповнити виборчі бюлетені. У приміщенні для голосування можуть бути вивішені матеріали передвиборної агітації або інформаційний матеріал для виборців, випущені Центральною виборчою комісією, а також повинні бути вивішені списки кандидатів, які обираються у багатомандатному виборчому окрузі; виборчі плакати кандидатів, які обираються у відповідному одномандатному виборчому окрузі. Текст цього Закону повинен бути доступний на кожній виборчій дільниці. Матеріали передвиборної агітації, за винятком матеріалів, випущених Центральною виборчою комісією повинні бути усунуті з приміщення для голосування, прохідних приміщень, які ведуть до нього (коридорів) та з території, що знаходиться у радіусі 50 метрів навколо будинку, в якому знаходиться приміщення для голосування. Також повинні бути підготовлені робочі місця для членів виборчої комісії та місця для спостерігачів за перебігом виборів. Підготовлене приміщення для голосування закривається, опечатується, здається під охорону поліції, та голова дільничної виборчої комісії повідомляє про це окружну виборчу комісію.

2. Інші вимоги щодо обладнання приміщення для голосування встановлюються Центральною виборчою комісією.

3. Голова дільничної виборчої комісії несе відповідальність за своєчасну та належну підготовку приміщення для голосування. Якщо адміністрація муніципалітету не виділяє приміщень, придатних для облаштування приміщення для голосування, або не забезпечує інвентарем, необхідним для проведення голосування, голова дільничної виборчої комісії зобов'язаний негайно повідомити про це в окружну виборчу комісію та вжити заходів для знаходження необхідного приміщення для голосування та придбання належного інвентарю, як це встановлено статтею 8 цього Закону.

Стаття 61. Спостерігачі за перебігом виборів

1. Партії, а також кандидати в члени Сейму вправі призначати спостерігачів за перебігом виборів. Спостерігачем за перебігом виборів є особа, яка має посвідчення встановленої Центральною виборчою комісією форми. Спостерігач має право спостерігати за перебігом виборів на території відповідного виборчого округу або дільниці, зазначеної у його посвідченні. Посвідчення спостерігача видається:

1) центральною виборчою комісією - для спостерігання за перебігом виборів на всій території Литовської Республіки та в дипломатичних представництвах країни або тільки в конкретних виборчих округах чи на виборчих дільницях за поданням міністра закордонних справ, радника Президента Республіки, клопотання осіб, які представляють іноземні держави або міжнародні інституції, а також на власний розсуд;
2) окружною виборчою комісією - для спостерігання за перебігом виборів на всій території відповідного виборчого округу, на одній або кількох виборчих дільницях громадянам Литовської Республіки, яким виповнилося 18 років, за поданням кандидата, за якого проводиться голосування в багатомандатному або в даному одномандатному виборчому окрузі, або за клопотанням місцевого відділення партії, в якому повинні бути зазначені прізвище, ім'я особи, його особистий код та найменування виборчої дільниці (дільниць).

2. Посвідчення спостерігача від імені виборчої комісії видаються її головою або іншим членом комісії за дорученням голови комісії. Не допускаються відмова у видачі посвідчення спостерігача або зволікання з його видачею, якщо особа, котрій має бути видано посвідчення, відповідає вимогам цього Закону. Про всі відмови у видачі посвідчення спостерігача має бути повідомлено на найближчому засіданні комісії та відповідному представникові на виборах.

3. Спостерігач за перебігом виборів вправі вимагати дотримання головою та членами виборчої комісії, а також особами, які знаходяться в приміщенні для голосування, цього та інших законів Литовської Республіки. Виборчі комісії повинні подбати про те, аби спостерігачу за перебігом виборів у приміщеннях для голосування виборчої дільниці були створені належні умови для спостерігання за тим, як дотримуються цього Закону. В разі порушення самим спостерігачем цього або інших законів його посвідчення спостерігача може бути анульовано рішенням голови окружної виборчої комісії. Про таке рішення негайно сповіщаються члени виборчої комісії, Центральна виборча комісія та відповідний представник на виборах.

ГЛАВА IX. ГОЛОСУВАННЯ

Стаття 62. Час та місце голосування

Голосування проводиться в день виборів з 7 до 20 години у приміщенні, призначеному дільничною виборчою комісією. Виборець голосує на тій виборчій дільниці, до списків виборців якої він включений, якщо цим Законом не передбачається інше.

Стаття 63. Заборона на проведення у приміщенні для голосування інших заходів

У приміщенні для голосування не можна проводити будь-які інші заходи, за винятком організації виборів та голосування. Будь-які заходи не можна проводити також у прохідних приміщеннях (коридорах) та біля входу до будинку, де знаходиться приміщення для голосування.

Стаття 64. Початок голосування

У день виборів приміщення для голосування відчиняється для виборців тільки, якщо зібралось не менше як 3/5 членів дільничної виборчої комісії. До відкриття приміщення для голосування для виборців у ньому можуть знаходитися тільки члени виборчої комісії, спостерігачі та черговий поліцейський. Голова виборчої комісії з членами комісії перевіряє, чи є порожньою виборча скринька, та опечатує її. Після того, як дільнична виборча комісія встановлює, що приміщення для голосування обладнано у відповідності до встановлених вимог, голова дільничної виборчої комісії заносить до протоколу підрахунку голосів загальне число бюлетенів, отриманих дільничною виборчою комісією від окружної виборчої комісії, завіряє печаткою виборчі бюлетені, роздає список виборців та видає виборчі бюлетені членам комісії, а число виданих кожному члену комісії виборчих бюлетенів заносить до протоколу підрахунку голосів на виборчій дільниці, після чого, відчиняє для виборців приміщення для голосування, оголошуючи таким чином про початок виборів.

Стаття 65. Установлення особистості виборця

1. Біля входу до приміщення для голосування виборець пред'являє члену дільничної виборчої комісії посвідчення виборця, паспорт або інший документ, який посвідчує його особу та громадянство. Член комісії після встановлення того, що виборець прибув на ту виборчу дільницю, до списків виборців якої він включений, вручає виборцю листок про прибуття, завірений печаткою виборчої дільниці, в якому зазначається, який за рахунком виборець прибув для голосування, та вказує члена комісії, до якого слід звернутися за виборчим бюлетенем. Забороняється видача одному виборцю кількох листків про прибуття або видача листка, призначеного для іншого виборця. Якщо особа, яка прибула в приміщення для голосування, не має необхідних документів або незрозуміло, чи включена вона до списку виборців на цій виборчій дільниці, член комісії не видає цій особі листок про прибуття, а вручає їй листок гостя та направляє її до голові комісії або його заступника для з'ясування питань щодо голосування.

2. Член комісії, якому доручена видача виборчих бюлетенів, після встановлення ним на підставі пред'явлених документів того, що особа, яка прибула для голосування, дійсно є громадянином, включеним до списку виборців, або якщо два громадяни Литовської Республіки, включені до списку виборців на цій виборчій дільниці в письмовій формі засвідчать голові виборчої комісії громадянство та належність громадянина до саме цього списку виборців, знаходить у списку виборців прізвище виборця, забирає у особи посвідчення виборця та листок про прибуття. Після того, як виборець та член комісії, який видає виборчі бюлетені, розписуються в списку виборців на виборчій дільниці, виборцю видаються виборчі бюлетені - один одномандатного виборчого округу та один багатомандатного виборчого округу. Посвідчення виборця та листок про прибуття виборцю не повертаються. При голосуванні поштою в посвідченні виборця робиться відмітка про видачу бюлетенів, а посвідчення виборця повертається виборцю.

3. Видача виборцю виборчого бюлетеня (бюлетенів) іншої особи забороняється. Член комісії, який порушив цю вимогу, несе відповідальність відповідно до Законів Литовської Республіки.

Стаття 66. Порядок голосування

1. Після отримання виборчих бюлетенів виборець направляється в кабіну для голосування та в ній заповнює бюлетені. Заповнення бюлетенів поза кабіною для голосування забороняється.

2. В бюлетені одномандатного виборчого округу виборець позначає прізвище того кандидата в члени Сейму, якому він віддає свій голос.

3. В бюлетені багатомандатного виборчого округу виборець позначає той список кандидатів, якому він віддає свій голос, та, висловлюючи свою думку стосовно включених до цього списку кандидатів, у спеціально призначених для цього полях бюлетеня ставить виборчі номери п'яти обраних ним кандидатів із цього списку. Таким чином, за цих кандидатів подаються голоси, які надають перевагу. Якщо до бюлетеня виборчий номер того ж кандидата внесено два рази або більше, такому кандидату, за цим бюлетенем, зараховується тільки один голос, який надає перевагу. Якщо на підставі зроблених позначок не можна встановити волю виборця стосовно виборчих номерів одного або більшої кількості кандидатів, вважається, що виборець не висловив будь-якої думки з приводу цих кандидатів.

4. Заповнені виборчі бюлетені виборець особисто опускає до виборчої скриньки.

5. На прохання виборця зіпсований виборчий бюлетень заміняється новим. Член виборчої комісії перекреслює зіпсований бюлетень, розписується на ньому та видає новий бюлетень. Зіпсовані бюлетені зберігаються окремо.

6. Виборець, який унаслідок фізичних вад не в змозі самостійно заповнити виборчий бюлетень та опустити його до виборчої скриньки, може запросити іншу особу (за винятком голови, члена виборчої комісії або спостерігача за перебігом виборів), яка виконала б замість нього ці дії. Виборець, який не має фізичних вад, які б перешкоджали йому заповнити виборчий бюлетень, повинен голосувати особисто.

Стаття 67. Голосування поштою

1. Голосування поштою надає можливість брати участь у виборах громадянам, які за станом здоров'я або внаслідок інших причин у день виборів не можуть прибути для голосування на виборчу дільницю. Голосувати поштою можна в поштових відділеннях в робочі години, починаючи за 5 днів до виборів та, закінчуючи за один день до виборів, у випадку, якщо виборець включений до списків виборців у виборчому окрузі, який знаходиться в цьому місті чи районі, та, закінчуючи за 2 дня до виборів, якщо виборець не включений до списків виборців у виборчому окрузі, який знаходиться в цьому місті чи районі. Витрати на голосування поштою оплачуються за рахунок коштів державного бюджету.

2. Відповідальність за організацію голосування несе начальник поштового відділення. Він є відповідальний за облік, видачу та приймання виборчих бюлетенів та конвертів для голосування під час голосування поштою. Голова комісії виборчої дільниці, на території якої знаходиться поштове відділення, несе відповідальність за організацію нагляду за роботою поштового відділення в ході голосування поштою. В разі необхідності він спільно з головами комісій інших виборчих дільниць, яким це доручила окружна виборча комісія, повинен подбати про організацію чергування членів дільничних виборчих комісій у поштових відділеннях.

3. Для видачі та приймання виборчих бюлетенів та конвертів під час голосування поштою начальник пошти, після погодження з окружною виборчою комісією, призначає працівників пошти, яким довіряється видача виборчих бюлетенів та конвертів для голосування. На вимогу окружної виборчої комісії начальник пошти зобов'язаний усунути працівника пошти від роботи з виборчими документами. Працівникам пошти, які уповноважуються здійснювати видачу виборчих документів, окружна виборча комісія видає довідки встановленої форми. Член виборчої комісії, спостерігач за перебігом виборів, після пред'явлення свого посвідчення працівнику пошти, а також виборець, після пред'явлення посвідчення виборця та документа, який посвідчує його особу, вправі внести до цієї довідки своє зауваження, про яке начальник пошти негайно повідомляє в окружну виборчу комісію. Працівник пошти, який не має такої довідки, не вправі видавати виборчі документи.

4. У поштових відділеннях повинно бути приміщення (місце), де виборець міг би безперешкодно та таємно заповнити виборчі бюлетені та покласти їх у конверт для голосування. Спостерігати за проведенням голосування можуть спостерігачі від партій та політичних організацій, які мають посвідчення для спостерігання за перебігом виборів на будь-якій виборчій дільниці.

5. Працівник пошти видає виборчі документи виборцю в порядку, встановленому Центральною виборчою комісією. Разом із виборчими бюлетенями виборцю видаються конверти для голосування поштою. Зовнішній конверт для голосування поштою адресується працівником пошти дільничній виборчій комісії, зазначеній у посвідченні виборця цієї особи.

6. Виборець голосує таємно:
   1) заповнює виборчі бюлетені;
   2) заповнені виборчі бюлетені вкладає до внутрішнього конверта для голосування поштою;
   3) заклеює внутрішній конверт;
   4) внутрішній конверт разом із посвідченням виборця вкладає в зовнішній конверт;
   5) заклеює зовнішній конверт.

7. Конверти для голосування поштою та виборчі бюлетені виборців, які за станом здоров'я не можуть прибути для голосування на пошту або в день виборів на виборчу дільницю, доставляються листоношею виборцям додому не менше як за 2 дні до виборів. Конкретний розклад прибуття листонош до виборців повинен бути затверджений начальником пошти (поштового відділення) не пізніше як о 12 годині дня, його копія розміщується на дошці оголошень, а сам розклад може виконуватися тільки на наступний день після затвердження. Разом із листоношею до виборця можуть прибути не менш як 2 члени комісії, а також можуть прибути спостерігачі. Список таких виборців складається дільничними виборчими комісіями за 10 днів до виборів на підставі заповнених громадянами клопотань про забезпечення їм можливості голосувати вдома у формі, встановленій Центральною виборчою комісією. Дільничні виборчі комісії, за згоди голови окружної виборчої комісії або уповноваженого

ним/нею члена окружної виборчої комісії, можуть доповнити список у разі надходження клопотань від таких виборців не менше як за 3 дні до виборів. Клопотання громадян також повинні бути завірені керівниками міських, районних закладів охіки або закладів із нагляду за здоров'ям та лікувальних закладів або посадовими особами, яких вони уповноважили на те. Клопотання додаються до складеного дільничною виборчою комісією списку виборців, які за станом здоров'я не можуть прибути для голосування на пошту або в день виборів на виборчу дільницю. Працівники пошти, члени виборчих комісій або інші особи не можуть доставляти конверти для голосування та виборчі бюлетені додому виборцям, не включеним до списку виборців, які за станом здоров'я не можуть прибути для голосування на пошту або в день виборів на виборчу дільницю. До списку виборців, які за станом здоров'я не можуть прибути для голосування на пошту або в день виборів на виборчу дільницю, можуть бути включені: інваліди I групи, інваліди II групи з обмеженою рухомістю та тимчасово непрацездатні особи, якщо вони подали передбачені цією частиною клопотання про забезпечення можливості голосувати вдома. Посадові особи, які надали виборчій комісії невірні відомості про виборців, які за станом здоров'я не можуть прибути для голосування на пошту або в день виборів на виборчу дільницю, несуть відповідальність в установленому законодавством порядку.

8. Заклеєний зовнішній конверт (із посвідченням виборця, внутрішнім конвертом для голосування поштою, які знаходяться в ньому, та бюлетенями, які знаходяться у внутрішньому конверті) виборець може:

1) вручити працівнику поштового відділення;
2) вручить листоноші, який доставив йому виборчі документи;
3) опустити в поштову скриньку.

9. Під час голосування виборцем вдома забороняється впливати на його рішення та торопити його з голосуванням. Виборець, який не має фізичних вад, які перешкоджають йому заповнити виборчі бюлетені, особисто вкладає таємно заповнені бюлетені до внутрішнього конверта, заклеює його, заклеєний внутрішній конверт разом із посвідченням виборця вкладає до зовнішнього конверта та заклеює його. На прохання виборця, який унаслідок фізичних вад не в змозі зробити це сам, це робить обрана ним особа (за винятком листоноші, члена виборчої комісії або спостерігача). Ця особа зобов'язана зберігати таємницю голосування. Заклеєний зовнішній конверт виборець може вручити листоноші або надіслати того самого або наступного дня.

10. Забороняється приймати від виборця незаклеєний зовнішній конверт для голосування поштою.

Стаття 68. Голосування в дипломатичному представництві

1. Голосувати в дипломатичному представництві (консульстві) Литовської Республіки можна в робочі години з відведенням для цього не менше як 4 годин на день. На прохання виборців дипломатичне представництво (консульство) може надіслати виборчі документи та приймати їх поштою.

2. Центральна виборча комісія, за поданням Міністерства закордонних справ, складає список дипломатичних представництв (консульств), в яких проводиться голосування, та встановлює дні голосування (не менше як 10) для кожного дипломатичного представництва (консульства).

3. Відповідальність за організацію голосування несе голова дипломатичного представництва (консульства).

Стаття 69. Голосування на судні

1. Голосування на судні проводиться в разі виходу судна з порту Литовської Республіки не менше як за 5 днів до виборів та неповернення його до дня виборів або за наявності інших обставин, внаслідок яких член команди або пасажир судна, який має право голосу, не може голосувати на своїй виборчій дільниці, поштою або в дипломатичному представництві.

2. Список суден, на яких знаходиться не менше як 10 виборців - членів команди, із якими під час голосування підтримується радіозв'язок та на яких проводиться голосування, а також час голосування на кожному судні встановлюються Центральною виборчою комісією за поданням Міністерства комунікацій таким чином, щоб кожному виборцю, який знаходиться на судні, була створена можливість для голосування. Відповідальність за організацію голосування на судні несе капітан судна - громадянин Литовської Республіки. На судні не проводиться голосування стосовно рейтингу у списку кандидатів.

3. На суднах, на яких відсутні умови для організації голосування у відповідності до вимог цього Закону, голосування не проводиться.

Стаття 70. Організація голосування в дипломатичних представництвах (консульствах) та на суднах Литовської Республіки

1. Для організації голосування та підрахунку представлених голосів у дипломатичних представництвах (консульствах) та на суднах Литовської Республіки створюються виборчі комісії.

2. Виборчі комісії формуються з голови та щонайменше двох членів. Виборчі комісії формує голова дипломатичного представництва або консульської установи Литовської Республіки з числа працівників дипломатичного представництва або консульської установи Литовської Республіки або інших громадян Литовської Республіки, які проживають в іноземній державі. Порядок складання письмової присяги членів виборчих комісій установлюється Центральною виборчою комісією.

3. Виборчі комісії на суднах формує капітан з урахуванням рішення екіпажа - громадян Литовської Республіки.

4. Порядок голосування, підрахунку голосів та подання протоколів до Центральної виборчої комісії, а також порядок вручення посвідчень спостерігачам установлюється Центральною виборчою комісією.

Стаття 71. Голосування в лікувальних закладах та закладах соціальної опіки

1. В лікувальних закладах та закладах соціальної опіки створюються спеціальні поштові відділення, призначені для голосування. Окружна виборча комісія за поданням керівників лікувальних закладів та закладів соціальної опіки не пізніше як за 15 днів до виборів складає список спеціальних поштових відділень, а за поданням начальника пошти – установлює робочі години цих відділень. Керівник закладу виділяє придатні для голосування приміщення та несе відповідальність за сповіщення виборців про місце та робочі години спеціального поштового відділення та створення умов для прибуття до нього виборців.

2. Пацієнти та підопічні цих закладів, здатні пересуватися, голосують самостійно у приміщенні для голосування в порядку, установленому статтею 67 цього Закону.

3. До пацієнтів та підопічних лікувальних закладів та закладів соціальної опіки, що за станом здоров'я не можуть прибути в палату для голосування, приходять не менше як 2 члени комісії, спостерігачі (якщо вони беруть участь) та посадові особи спеціального поштового відділення.

4. Особа, яка голосує, повинна особисто, у створених для неї умовах зберігання таємниці, заповнити виборчі бюлетені та вкласти їх до конверта для голосування поштою. При необхідності вона може скористатися послугами іншої особи, якій вона довіряє (за винятком працівника цього закладу, листоноші, члена виборчої комісії або спостерігача за перебігом виборів).

5. За вказівкою керівника лікувального закладу, закладу соціальної опіки або кураторства може бути заборонено турбувати з приводу голосування хворих, які знаходяться в тяжкому стані. Ця вказівка для листонош є обов'язковою.

6. Забороняється також турбувати з приводу голосування осіб у разі, якщо лікарською комісією в установленому Міністерством охорони здоров'я порядку зроблено висновок про нездатність цієї особи у зв'язку з хронічним психічним захворюванням, недоумством або нетривалим порушенням психіки, або особи, що не усвідомлює суті своїх дій під час голосування.

Стаття 72. Голосування у військових частинах

1. У частинах служб національної безпеки та внутрішньої служби створюються спеціальні поштові відділення, призначені для голосування, як це установлено статтею 71.

2. По можливості командирами частин створюються умови для голосування військовослужбовців на виборчих дільницях за місцем їх постійного проживання.

Стаття 73. Голосування в місцях відбування покарання

1. У місцях відбування покарання створюються спеціальні поштові відділення, призначені для голосування, як це установлено статтею 71.

2. Керівники закладів позбавлення волі в установленому Законами порядку можуть випускати засуджених для голосування у виборчих округах за місцем їх постійного проживання.

ГЛАВА X. ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ

Стаття 74. Облік конвертів для голосування та бюлетенів у поштових відділеннях

1. Облік конвертів для голосування та бюлетенів веде начальник поштового відділення шляхом зазначення даних обліку в спеціально призначеному для цього журналі в порядку, установленому Центральною виборчою комісією.

2. За один день до виборів начальник поштового відділення повертає невикористані конверти для голосування поштою та виборчі бюлетені в окружну виборчу комісію.

3. Пошта вручає дільничним виборчим комісіям конверти із заповненими виборцями бюлетенями у день виборів не пізніше як за 2 години до закінчення виборів.

4. Облік конвертів для голосування та бюлетенів у Литовської Республіці ведеться Центральною виборчою комісією.

Стаття 75. Організація роботи дільничної виборчої комісії з підрахунку голосів

1. Роботу з підрахунку голосів у комісії організовує та керує нею голова дільничної виборчої комісії. Його зауваження при підрахунку голосів мають обов'язковий характер та повинні виконуватися всіма особами, які знаходяться в приміщенні для голосування. Він повинен забезпечити здійснення підрахунку голосів у відповідності до встановленого порядку та вправі надати попередження в разі створення нею перешкод роботі комісії або неналежного виконання своїх обов'язків будь-якій особі, яка знаходиться у приміщенні для голосування. Таке рішення голова комісії оголошує публічно. Рішення заноситься до протоколу підрахунку голосів та підписується головою комісії. Рішення підлягає негайному виконанню, а у разі необхідності воно може обговорюватися виборчою комісією тільки після підписання протоколу підрахунку голосів.

2. Усі дані, які заносяться до протоколу, повинні публічно оголошуватися таким чином, щоб їх чули всі особи, які беруть участь у підрахунку голосів. При виникненні сумнівів щодо дійсності бюлетеня або значення позначок у ньому голова комісії представляє бюлетень членам комісії та оголошує голосування з приводу його оцінки (за наявності кількох таких бюлетенів представляє по одному). За результатами цього голосування здійснюється запис на зворотній сторінці бюлетеня.

Стаття 76. Облік виборчих бюлетенів на виборчих дільницях

1. Після закриття приміщення для голосування голова дільничної виборчої комісії за участі не менше як 3/5 членів виборчої комісії заклеює та опечатує щілину виборчої скриньки.

2. У кожного члена дільничної виборчої комісії окремо збираються невикористані виборчі бюлетені та публічно підраховуються, їх число заноситься до протоколу підрахунку голосів. На підставі підписів у списку виборців, посвідчень виборця, листків про прибуття, зіпсованих виборцями та повернених для заміни на нові бюлетенів здійснюється перевірка законності видачі членом комісії всіх бюлетенів.

3. Невикористані та зіпсовані виборчі бюлетені публічно підраховуються виборчою комісією та анулюються шляхом обрізки правого верхнього кута, після чого вкладаються до спеціально призначених для цього конвертів, а на цих конвертах проставляються печатки. Число невикористаних та зіпсованих бюлетенів заноситься до протоколу підрахунку голосів.

Стаття 77. Підрахунок голосів виборців, які голосували у приміщенні для голосування на виборчій дільниці

1. Дільничною виборчою комісією за участі не менше як 3/5 її членів здійснюється огляд виборчої скриньки дільниці з метою встановлення, чи немає пошкоджень печаток та інших ознак, які свідчать про її можливе відкриття або виймання з неї іншим імовірним шляхом виборчих бюлетенів. Комісія, за участі не менше як 3/5 її членів, робить висновок щодо того чи була виборча скринька пошкоджена. При схваленні комісією рішення про наявність пошкоджень виборчої скриньки про це складається акт, виборча скринька упаковується, пакет опечатується та підрахунок голосів не здійснюється. Виборча скринька передається в окружну виборчу комісію. Рішення про підрахунок голосів, які знаходяться в цій виборчій скриньці, приймається окружною виборчою комісією.

2. Після того як члени комісії переконалися в тому, що виборча скринька не була пошкоджена, за участі не менше як 3/5 членів дільничної виборчої комісії та спостерігачів скринька розкривається, та комісія розкладає всі виборчі бюлетені на столах, на яких не може знаходитися жодних інших документів та письмових приладів (за винятком чорних графітних олівців), і підраховує всі бюлетені, які знаходилися у виборчій скриньці. Бюлетені сортируються по виборчих округах (одномандатних та багатомандатних), а згодом - на дійсні та недійсні. Дійсні бюлетені розподіляються на групи в залежності від зроблених у них виборцями позначок. Кожна група бюлетенів повинна бути перерахована мінімум два рази. Перерахунок бюлетенів удруге повинен здійснюватися іншими членами комісії. З числа всіх бюлетенів, у разі виявлення, повинні бути виділені бюлетені, які не мають обов'язкових ознак (не встановленої форми, не завірені печаткою або завірені печаткою не цієї виборчої комісії та т.п.). Про такі бюлетені негайно повинно бути повідомлено в окружну виборчу комісію та зроблено запис про це в протоколі підрахунку голосів виборчої дільниці. Результати підрахунку повинні бути оголошені та занесені до протоколу, а підраховані бюлетені складені в спеціальний конверт (конверти), який заклеюється та зберігається. Після встановлення виборчою комісією кількості голосів виборців, які голосували у приміщенні для голосування дільниці, отриманих списками кандидатів у багатомандатному виборчому окрузі та кандидатами у одномандатному виборчому окрузі, починається підрахунок голосів виборців, які голосували поштою.

3. Бюлетені, за позначками на яких можна встановити, за який список кандидатів проголосував виборець, але не можна визначити, яку він висловив думку про кандидатів із списку, за яким проводилося голосування, не можуть

бути визнані недійсними тільки з цієї причини. В разі, якщо виборець у бюлетені не зазначив виборчий номер кандидата, зазначив неіснуючий виборчий номер кандидата, а також, якщо по запису або записах не можна встановить волевиявлення виборця, підрахунок голосів, які надають перевагу, або голосів по спеціальному полю (полях) частини другої цього бюлетеня не здійснюється. Якщо в бюлетені виборчий номер того ж кандидата вписаний два або три рази, цьому кандидату за цим бюлетенем зараховується тільки один голос.

4. Рішення про визнання виборчого бюлетеня недійсним або за наявності спірної ситуації між членами комісії стосовно оцінки позначок у бюлетені приймається комісією шляхом голосування. Результат цього голосування зазначається на зворотному боці цього бюлетеня.

5. Підрахунок голосів здійснюється таким чином, щоб цю процедуру та позначки виборців у бюлетенях для голосування могли бачити всі особи, які беруть участь у підрахунку голосів та переконатися в тому, що підрахунок голосів здійснюється сумлінно та законно. Комісія зобов'язана перерахувати голоси ще один раз, якщо до підписання протоколу підрахунку голосів цього вимагатиме хоча б один із членів комісії або спостерігачів.

6. Конкретний порядок підрахунку бюлетенів та голосів установлюється Центральною виборчою комісією не пізніше як за 14 днів до виборів.

Стаття 78. Облік виборців, які голосували поштою, підрахунок поданих ними голосів та голосів, що надають перевагу кандидатам

1. Після підрахунку виборчих бюлетенів, виявлених у виборчій скриньці, починається підрахунок отриманих поштою виборчих бюлетенів:

1) головою дільничної виборчої комісії представляються нерозпечатаними всі отримані поштою зовнішні конверти для голосування. Їх число оголошується та заноситься до протоколу підрахунку голосів;
2) зовнішні конверти по одному розкриваються;
3) із зовнішнього конверта витягується посвідчення виборця, вголос зачитується прізвище виборця, воно перевіряється за списком виборців дільниці, та внутрішній конверт для голосування завіряється печаткою виборчої дільниці. В разі, якщо особа, чиє посвідчення вкладено до конверта, відсутня в списку виборців; наявності в списку виборців підпису виборця, який свідчить про те, що така особа вже проголосувала на дільниці; отримання іншого конверта для голосування поштою одного й того ж виборця; відсутності в зовнішньому конверті посвідчення виборця; або наявності в зовнішньому конверті більше як одного внутрішнього конверта для голосування печатка не проставляється та виборчий бюлетень (бюлетені), який знаходиться в конверті, вважається недійсним, а конверт не розкривається. На внутрішньому (внутрішніх) конверті (конвертах) для голосування необхідно зробити позначку про те, що бюлетені, які знаходяться в конверті, недійсні. Уміст таких конвертів у протоколі підрахунку голосів виборчої дільниці не зараховується;
4) у списку виборців дільниці біля прізвища виборця, голос якого був отриманий поштою, здійснюється запис "голосував поштою" або "ГП";
5) завірений печаткою внутрішній конверт для голосування опускається до виборчої скриньки, обладнаної та опечатаної у відповідності до встановлених вимог;
6) після завершення огляду всіх отриманих поштою конвертів виборча скринька розкривається та здійснюється розпечатування внутрішніх конвертів для голосування, завірених печаткою. У разі наявності в конверті для голосування більше як одного виборчого бюлетенів одномандатного та багатомандатного округів всі бюлетені, які є в конверті, визнаються недійсними. У подальшому підрахунок отриманих поштою голосів здійснюється у відповідності до вимог статті 77.

2. Якщо на виборчій дільниці (у комісії) є тільки один завірений печаткою внутрішній конверт для голосування поштою він, щоб уникнути порушення таємниці голосування, не розкривається та передається у виборчу комісію, яка утворила цю комісію. Ця комісія заносить результати голосування до свого протоколу підрахунку голосів.

3. Після підрахунку голосів, поданих за списки кандидатів та за кандидатів у приміщенні для голосування та поштою, внесення всіх даних до протоколу підрахунку голосів в одномандатному виборчому окрузі та до першої частини протоколу підрахунку голосів у багатомандатному виборчому окрузі, підписання протоколу та першої частини протоколу членами комісії, головами та спостерігачами, а також після повідомлення дільничною виборчою комісією в окружну виборчу комісію про те, що голоси за списки кандидатів та кандидатів підраховані, дільнична виборча комісія може починати підрахунок голосів, поданих за кандидатів (голосів, які надають перевагу). Дільнична виборча комісія може ухвалити рішення почати підрахунок голосів, які надають перевагу, відразу

або, якщо є дозвіл голови окружної комісії, в інший раз, але не пізніше ніж через 24 години. В разі, якщо приймається рішення зробити підрахунок голосів в інший раз, бюлетені, які повинні будуть бути підраховані, в установленому Центральною виборчою комісією порядку в спеціальному конверті повинні бути передані на зберігання в окружну виборчу комісію. У такому разі окружна виборча комісія після отримання від дільничної виборчої комісії виборчих документів стосовно підрахунку у переданих їй бюлетенях голосів, які надають перевагу, повинна ухвалити одне з нижченаведених рішень:

1) повернути бюлетені та доручити підрахунок голосів, які надають перевагу, тій дільничній виборчій комісії, від якої вони були отримані;
2) змінити рішення дільничної виборчої комісії, від якої отримані виборчі документи, стосовно підрахунку голосів та доручити підрахунок голосів, які надають перевагу, комісії іншої виборчої дільниці або самій зробити підрахунок голосів, які надають перевагу. У такому разі окружна виборча комісія повинна встановити місце та час проведення підрахунку голосів, які надають перевагу.

4. В разі, якщо комісія проводить підрахунок голосів, які надають перевагу, або перераховує бюлетені на наступний день, вона, за участі не менше як 3/5 членів, повинна встановити, чи не був розкритий спеціальний конверт (конверти). Якщо дільнична виборча комісія ухвалює рішення про те, що конверт був пошкоджений або було змінено його вміст, у зв'язку з цим складається акт, конверт упаковується, пакет опечатується, та підрахунок голосів не здійснюється. Пакет доставляється в окружну виборчу комісію. Про це негайно сповіщається Центральна виборча комісія. Рішення стосовно підрахунку голосів, які знаходяться в цьому пакеті, ухвалюється окружною виборчою комісією. Після засвідчення того, що конверт не був пошкоджений, починається підрахунок голосів, які надають перевагу. Інформація про місце та час підрахунку голосів, які надають перевагу, також, та в разі, якщо окружна виборча комісія ухвалює рішення про перерахунок бюлетенів, має бути вивішена не пізніше як за годину до початку підрахунку на двох дошках оголошень: у будинку, в якому знаходиться окружна виборча комісія, та у будинку, де будуть підраховуватись голоси, які надають перевагу. У підрахунку голосів, які надають перевагу, можуть брати участь спостерігачі за перебігом виборів, та повинен чергувати поліцейський. Усі виборчі бюлетені розкладаються на столах, на яких не може бути жодних інших документів та письмових приладів (за винятком чорних графітних олівців), і комісія перевіряє наявність всіх бюлетенів, за якими необхідно підрахувати голоси, які надають перевагу. Конкретний порядок підрахунку голосів, що надають перевагу, встановлюється Центральною виборчою комісією не пізніше як за 7 днів до виборів. Підрахунок голосів здійснюється таким чином, щоб цю процедуру могли бачити всі особи, які беруть участь у підрахунку голосів, та переконатися в тому, що підрахунок голосів здійснюється сумлінно та правильно. Підраховані голоси вносяться до другої частини протоколу підрахунку голосів у багатомандатному виборчому окрузі, бюлетені упаковуються, пакет опечатується та передається в окружну виборчу комісію.

Стаття 79. Протоколи підрахунку голосів на виборчій дільниці

1. На кожній виборчій дільниці складаються два протоколи підрахунку голосів: в одномандатному та багатомандатному виборчому округах. Протокол підрахунку голосів у багатомандатному окрузі складається з двох частин.

2. У протоколі підрахунку голосів в одномандатному виборчому окрузі зазначаються:

1) число виборців на виборчій дільниці;
2) число бюлетенів, отриманих з окружної виборчої комісії в одномандатному виборчому окрузі;
3) число виборчих бюлетенів, виданих кожному члену комісії, число виданих виборцям бюлетенів, число підписів виборців, число посвідчень виборця, число листків про прибуття, число невикористаних та зіпсованих бюлетенів;
4) число анульованих виборчих бюлетенів;
5) число виборців, які голосували у приміщенні для голосування виборчої дільниці;
6) час розкриття виборчої скриньки;
7) число недійсних виборчих бюлетенів, виявлених у виборчій скриньці;
8) число дійсних виборчих бюлетенів, виявлених у виборчій скриньці;
9) число виявлених у виборчій скриньці голосів, поданих окремо за кожного кандидата в члени Сейму;
10) число отриманих поштою конвертів, число завірених печаткою внутрішніх конвертів для голосування поштою;
11) число недійсних виборчих бюлетенів, отриманих поштою (бюлетені, які знаходяться в нерозкритих конвертах, не завірених печаткою, не підраховуються та не зазначаються як недійсні);
12) число дійсних виборчих бюлетенів, отриманих поштою;
13) число отриманих поштою голосів за кожного кандидата в члени Сейму;

14) загальне число виборців, які взяли участь у виборах на виборчій дільниці;
15) загальне число недійсних бюлетенів на виборчій дільниці;
16) загальне число голосів, поданих за кожного кандидата в члени Сейму.

3. У протоколі підрахунку голосів у багатомандатному виборчому окрузі зазначаються:
1) число виборців на виборчій дільниці;
2) число бюлетенів, отриманих з окружної виборчої комісії у багатомандатному виборчому окрузі;
3) число виборчих бюлетенів, виданих кожному члену комісії, число виданих виборцям бюлетенів, число підписів виборців, число посвідчень виборця, число листків про прибуття, число невикористаних та зіпсованих бюлетенів;
4) число анульованих виборчих бюлетенів;
5) число виборців, які голосували у приміщенні для голосування на виборчій дільниці;
6) час розкриття виборчої скриньки;
7) число недійсних виборчих бюлетенів, виявлених у виборчій скриньці;
8) число дійсних виборчих бюлетенів, виявлених у виборчій скриньці;
9) число виявлених у виборчій скриньці голосів, поданих окремо за список кандидатів, висунутих від кожної партії (їх коаліції);
10) число отриманих поштою конвертів, число завірених печаткою внутрішніх конвертів для голосування;
11) число отриманих поштою недійсних виборчих бюлетенів;
12) число отриманих поштою дійсних виборчих бюлетенів;
13) число отриманих на пошті голосів, поданих за список кандидатів, висунутих від кожної партії (їх коаліції);
14) загальне число виборців, які взяли участь у виборах на виборчій дільниці;
15) загальне число недійсних бюлетенів на виборчій дільниці;
16) загальне число голосів, поданих за список кандидатів, висунутих від кожної партії (їх коаліції).

4. Число виборців на виборчій дільниці встановлюється на основі списків виборців дільниці. Число виборців, яким були видані бюлетені, встановлюється на основі підписів виборців, які свідчать про отримання бюлетенів. Число виборців, які голосували на виборчій дільниці, встановлюється на основі числа бюлетенів, правомірно виданих дільничною виборчою комісією виборцям та виявлених у виборчій скриньці дільниці. Загальне число виборців, які брали участь у виборах на виборчій дільниці, встановлюється шляхом додавання числа бюлетенів, виявлених у виборчій скриньці, до числа отриманих поштою та підрахованих бюлетенів.

5. В разі виявлення у виборчій скриньці більшого числа бюлетенів, ніж їх було видано виборцям, комісією вживаються заходи для виявлення причин. Такий факт заноситься до протоколу підрахунку голосів із зазначенням того, наскільки більше бюлетенів було виявлено.

6. Після занесення до протоколу підрахунку голосів виборчої дільниці у одномандатному виборчому окрузі та до першої частини протоколу підрахунку голосів по багатомандатному виборчому округу всіх даних та вкладення всіх бюлетенів до завірених печаткою пакетів та спеціального конверта (конвертів) протоколи підрахунку голосів на виборчій дільниці підписуються головою та членами дільничної виборчої комісії. Згодом протоколи підписуються спостерігачами, а їх зауваження та окремі думки членів комісії додаються до протоколів та є їх невід'ємною частиною.

7. До другої частини протоколу підрахунку голосів у багатомандатному виборчому окрузі вносяться:
1) число бюлетенів, які підраховуються;
2) число бюлетенів, у яких виборці не зазначили голоси, що надають перевагу;
3) число голосів, отриманих кожним кандидатом, що надають перевагу;
4) сума отриманих усіма кандидатами голосів, що надають перевагу;
5) інші встановлені Центральною виборчою комісією дані щодо підрахунку голосів, необхідні для перевірки точності підрахунку поданих виборцями голосів.

8. Після того як до другої частини протоколу підрахунку голосів на виборчій дільниці заносяться всі дані, та всі підраховані бюлетені вкладаються до завірених печаткою пакетів, цю частину протоколу підрахунку голосів по виборчій дільниці підписують голова та члени виборчої комісії. Згодом другу частину протоколу підписують спостерігачі. Їх зауваження та окремі думки членів комісії додаються до протоколу та є його невід'ємною частиною. При виявленні помилок у даних, зазначених у першій частині протоколу підрахунку голосів, окружною або дільничною виборчою комісією складається протокол про виправлення помилки. Друга частина протоколу та бюлетені повертаються в окружну виборчу комісію. Рі-

шення стосовно помилки ухвалюється окружною виборчою комісією.

Стаття 80. Недійсні бюлетені

1. Недійсними бюлетенями визнаються:
   1) виборчі бюлетені невстановленого зразка;
   2) бюлетені, завірені печаткою не тієї дільничної виборчої комісії (отримані поштою - незавірені печаткою окружної виборчої комісії);
   3) виборчі бюлетені не того виборчого округу;
   4) в одномандатному виборчому окрузі ті бюлетені, в яких виборцем позначено більше як одного кандидата в члени Сейму або не позначено жодного кандидата, або на підставі позначки не можна встановити волевиявлення виборця;
   5) у багатомандатному виборчому окрузі ті бюлетені, в яких виборцем позначено більше як один список кандидатів або не позначено жодного списку кандидатів, або на підставі зробленої позначки не можна встановити волевиявлення виборця.

2. Рішення про визнання виборчого бюлетеня недійсним або за наявності незгоди між членами комісії щодо оцінки позначок у бюлетені ухвалюється виборчою комісією шляхом голосування. Результат цього голосування зазначається на зворотному боці цього бюлетеня. При визнання дільничною виборчою комісією бюлетенів недійсними у відповідності до пунктів 1, 2 або 3 частині 1 цієї статті Закону комісія повинна негайно повідомити про це в окружну виборчу комісію.

Стаття 81. Представлення документів виборчої дільниці в окружну виборчу комісію

1. Усі виборчі бюлетені, у тому числі недійсні та невикористані, а також інші виборчі документи вкладаються до пакетів, описуються та опечатуються дільничною виборчою комісією в порядку, встановленому Центральною виборчою комісією. Пакети разом із протоколом підрахунку голосів та додатками до нього, список виборців, протоколи дільничної виборчої комісії та фінансова документація за весь період її роботи представляються в окружну виборчу комісію не пізніше як протягом 12 годин після завершення голосування, якщо Центральною виборчою комісією не установлено інше.

2. Центральна виборча комісія та Міністерство внутрішніх справ зобов'язані гарантувати безпеку доставки виборчих документів та осіб, які їх транспортують.

Стаття 82. Підрахунок голосів в окружній виборчій комісії

1. Окружна виборча комісія приймає представлені дільничною виборчою комісією документи та перевіряє:
   1) чи представлені всі належні до представлення документи (пакети та спеціальні конверти з виборчими бюлетенями);
   2) опечатування пакетів та записів (повноти та правильності запису);
   3) чи внесені до протоколу підрахунку голосів усі дані; чи не суперечать вони одне одному; чи відповідають такі дані інформації, сповіщеній окружній виборчій комісії (числу виданих дільничною виборчою комісії бюлетенів, числу виборців, числу отриманих поштою зовнішніх конвертів для голосування, даним про подані виборцями за списки кандидатів голоси, зазначеним у першій та другій частинах протоколу підрахунку голосів по багатомандатному виборчому округу та таке інше); чи є всі необхідні підписи; чи додані до протоколу всі зазначені в ньому окремі думки членів комісії та зауваження спостерігачів;
   4) чи обговорені всі зауваження та скарги виборців у дільничній виборчій комісії.

2. Окружна виборча комісія негайно повідомляє в Центральну виборчу комісію в установленому порядку дані протоколу підрахунку голосів, свої зауваження стосовно представлених дільничною виборчою комісією документів та гарантує безпеку представлених документів.

3. Опечатані дільничними виборчими комісіями пакети, в яких знаходяться виборчі бюлетені або інші виборчі документи, можуть розкриватися в окружній виборчій комісії тільки за рішенням окружної виборчої комісії. Окружна виборча комісія може зробити перерахунок бюлетенів дільничної виборчої комісії особисто, доручити перерахунок бюлетенів тій виборчій комісії, із якої вони були отримані, або доручити перерахунок виборчих бюлетенів іншій дільничній виборчій комісії. Виборчі комісії при перерахунку голосів повинні керуватися частиною 4 статті 78 цього Закону. Окружна виборча комісія в зазначеному в частині 6 цієї статті випадку зобов'язана прийняти рішення про перерахунок виборчих бюлетенів усіх дільничних виборчих комісій.

4. У разі знаходження помилок у представлених дільничною виборчою комісією документах окружна виборча комісія повинна вжити заходів для їх усунення та вимагати від голови дільничної виборчої комісії представлення документів, яких бракує.

5. Підрахунок голосів окружною виборчою комісією здійснюється наступним чином: підсумовуються представлені дільничними виборчими комісіями дані та до них додаються голоси тих виборців, які голосували

поштою, підрахунок яких був зроблений в окружній виборчій комісії.

6. Окружна виборча комісія зобов'язана ухвалити рішення про перерахунок бюлетенів усіх дільниць одномандатного округа, якщо хоча б один із членів комісії або представників партій чи кандидатів вимагатиме цього до підписання протоколу підрахунку голосів, та, згідно з попередніми результатами виборів у цьому одномандатному виборчому окрузі, різниця голосів "за" кандидатів, які посіли перше та друге місця, є меншою за 50.

Стаття 83. Представлення документів із підрахунку голосів в окрузі в Центральну виборчу комісію

Окружна виборча комісія вкладає до спеціальних пакетів та опечатує всі документи, отримані з виборчих дільниць (за винятком фінансової документації), списки виборців, протокол підрахунку голосів у виборчому окрузі, протоколи окружної виборчої комісії за весь період роботи та інші виборчі документи. Пакети протягом установленого Центральною виборчою комісією строку передаються в Центральну виборчу комісію.

Стаття 84. Участь спостерігачів у підрахунку голосів та встановленні результатів виборів

1. Спостерігачі за перебігом виборів та представники засобів масової інформації можуть брати участь у підрахунку голосів на виборчих дільницях та в округах, а також у встановленні результатів виборів в округах.

2. Спостерігачі вправі висловлювати зауваження та претензії виборчим комісіям із приводу порушень цього та інших законів Литовської Республіки, проте вони не повинні чинити перешкод роботі виборчих комісій. Спостерігачі вправі заявляти дільничній виборчій комісії протест у письмовій формі, який додається до протоколу підрахунку голосів на дільниці та разом з іншими виборчими документами виборчої дільниці представляється в окружну виборчу комісію. Протест спостерігача за перебігом виборів, заявлений окружній виборчій комісії, додається до протоколу підрахунку голосів в окрузі. Протести розглядаються виборчою комісією, до якої вони подані.

Стаття 85. Оголошення попередніх результатів виборів

1. Попередні результати виборів можуть бути оприлюднені тільки Центральною виборчою комісією. Якщо окружною виборчою комісією передані попередні дані про результати виборів у всіх виборчих дільницях, Центральна виборча комісія повинна негайно підготувати повідомлення для засобів масової інформації. Це повідомлення в першу чергу оприлюднюється в Інтернеті.

2. До повідомлення Центральною виборчою комісією представникам засобів масової інформації забороняється за допомогою відео - або звукозаписуючої техніки, в усній, письмовій формі або в інший спосіб розповсюджувати інформацію про підрахунок і результати виборів.

Стаття 86. Скарги на рішення виборчих комісій, ухвалені після завершення голосування

1. Партії, які висунули кандидата в члени Сейму, кандидати в члени Сейму, їх представники на виборах та спостерігачі за перебігом виборів можуть оскаржити рішення дільничних виборчих комісій стосовно складання протоколів підрахунку голосів в окружній виборчій комісії не пізніше 24 годин із моменту їх складання. Ці скарги повинні бути розглянуті не пізніше 24 годин із моменту їх подання.

2. Рішення окружної виборчої комісії стосовно складання протоколів підрахунку голосів можуть бути оскаржені в Центральній виборчій комісії не пізніше 72 годин із моменту їх складання та підлягають розгляду до офіційного оголошення остаточних результатів виборів.

3. Окружні виборчі комісії при розгляді скарг на рішення дільничних виборчих комісій стосовно складання протоколів підрахунку голосів за участі не менше як 3/5 членів комісії можуть зробити перерахунок представлених дільничною виборчою комісією бюлетенів, а при встановлені в протоколах арифметичної помилки, неправильно підрахованих дійсних та недійсних бюлетенів складають додатковий протокол підрахунку голосів на дільниці та додають його до протоколу підрахунку голосів на дільниці. Окружна виборча комісія не вправі визнавати протоколи підрахунку голосів дільничної виборчої комісії недійсними.

4. Центральна виборча комісія при розгляді скарги на рішення окружної виборчої комісії стосовно складання протоколу підрахунку голосів в окрузі може зробити перерахунок представлених окружною виборчою комісією виборчих бюлетенів, а при встановленні в протоколі арифметичної помилки, неправильно підрахованих дійсних або недійсних бюлетенів складає додатковий протокол підрахунку голосів в окрузі чи дільниці та додає його до протоколу підрахунку голосів в окрузі.

5. Партії, які висунули кандидатів у члени Сейму та кандидати в члени Сейму можуть оскаржити у Сеймі або подати скаргу Президенту Республіки на рішення Центральної виборчої комісії або її відмову в розгляді скарг стосовно порушень Закону про вибори до Сейму не пізніше 24 годин після оголошення офіційних результатів виборів. В таких випадках Сейм або Президент Республіки не пізніше 48 годин із моменту отримання скарги

звертається до Конституційного Суду із запитом стосовно порушення Закону про вибори до Сейму.

Стаття 87. Протоколи підрахунку голосів у виборчому окрузі

1. На підставі протоколів підрахунку голосів у виборчих дільницях, виборчих бюлетенів та інших виборчих документів окружною виборчою комісією встановлюється:
   1) число виборців, які взяли участь у виборах в окрузі;
   2) число недійсних бюлетенів в окрузі, а також установлені Центральною виборчою комісією дані по підрахунку голосів, необхідні для перевірки точності підрахунку поданих виборцями голосів;
   3) число дійсних бюлетенів в окрузі;
   4) число голосів, поданих за кожного кандидата в члени Сейму;
   5) число голосів, поданих за кожний список кандидатів;
   6) число голосів, які надають перевагу, поданих за кожного кандидата;

2. Головою та членами окружної виборчої комісії підписується протокол окружної виборчої комісії після обговорення окремих думок членів дільничних виборчих комісій, зауважень спостерігачів та розгляду скарг виборців. Окружна виборча комісія може внести пропозицію в Центральну виборчу комісію про визнання виборів в окрузі недійсними.

ГЛАВА XI. УСТАНОВЛЕННЯ ТА ОГОЛОШЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИБОРІВ

Стаття 88. Установлення результатів виборів в одномандатних виборчих округах

1. Результати виборів установлюються Центральною виборчою комісією після розгляду нею всіх скарг та встановлення всіх результатів виборів у цьому окрузі, а також голосів виборців, які голосували за кордоном та на суднах.

2. Вибори в одномандатних виборчих округах вважаються такими, що відбулися, якщо у виборах узяли участь більше як 40 відсотків виборців, внесених до списків виборців цього виборчого округу.

3. Обраним вважається кандидат, за якого на виборах проголосувала найбільша кількість виборців, які взяли участь у виборах.

4. Якщо кандидати отримали рівне число голосів, членом Сейму стає старший за віком кандидат.

Стаття 89. Установлення результатів виборів у багатомандатному виборчому окрузі

1. Вибори у багатомандатному виборчому окрузі вважаються такими, що відбулися, якщо в них узяли участь більше як одна чверть усіх виборців.

2. Список кандидатів від партії може отримати мандати членів Сейму (бере участь у розподілі мандатів) тільки в тому випадку, якщо за нього проголосувало не менше як 5 відсотків виборців, які взяли участь у виборах. Зведений список кандидатів, складений у відповідності до статті 43 цього Закону, може отримати мандати членів Сейму (бере участь у розподілі мандатів) тільки в тому випадку, якщо за нього проголосувало не менше як 7 відсотків виборців, які взяли участь у виборах. Якщо за списки, які беруть участь у розподілі мандатів, проголосувало менше як 60 відсотків від загального числа виборців, які взяли участь у виборах, право на участь у розподілі мандатів набуває список, який не до цього брав участі в розподілі мандатів (це випадків, якщо за декілька списків проголосувало рівне число виборців), і за який проголосувала найбільша кількість виборців. Таким самим чином число списків кандидатів, які мають право на участь у розподілі мандатів, збільшується й далі до такого їх числа, коли за списки кандидатів, які беруть участь у розподілі мандатів, проголосувало не менше як 60 відсотків усіх виборців, які взяли участь у виборах.

3. Мандати між списками кандидатів розподіляються у відповідності до числа голосів, отриманих кожним із них, із застосуванням метода квот та залишків.

4. Розрахована квота - це кількість голосів, необхідна для отримання 1 мандата. Вона дорівнює сумі голосів виборців, отриманих списками, які беруть участь у розподілі мандатів, поділеній на 70. Якщо при діленні лишається залишок, частка збільшується на одиницю.

5. Подане за кожний список число голосів ділиться на квоту. Отримана ціла частка є числом мандатів, яке припадає на кожний список у відповідності до квоти, а залишки цього поділу використовуються для розподілу мандатів, що залишились, у відповідності до залишків. У цьому зв'язку найменування всіх списків записуються в послідовності, відповідно до якої після останнього далі йде перший, в відповідності до величини залишків, що їм дісталися від поділу, починаючи з найбільшого. В разі рівності залишків двох списків насамперед включається список, який одержав більше голосів виборців, а за рівності також цих чисел - насамперед включається той, який отримав більше мандатів у всіх одномандатних округах. Якщо й мандатів отримано порівну, насамперед включається список із меншим виборчим номером. Ма-

ндати, не поділені при діленні методом квот, по одному діляться між списками в послідовності, починаючи зі списку, внесеного першим.

6. Якщо число мандатів, які припадають на будь-який список, перевищує число кандидатів, які є в списку, ці мандати діляться між іншими списками шляхом подальшого продовження їх поділу методом залишків.

7. Кандидати за одним списком отримують мандати в послідовності, яка визначається Центральною виборчою комісією, що встановила рейтинг кандидатів. У списку опускаються кандидати, обрані у одномандатних округах.

8. Якщо партія або коаліція разом із заявочними документами вручають клопотання про те, що не було встановлено рейтинг їх кандидатів, про це завчасно повідомляється виборцям, зазначається у виборчому бюлетені та рейтинг кандидатів не підраховується, а зареєстрована послідовність кандидатів у списку вважається остаточною.

Стаття 90. Підрахунок рейтингу кандидатів у члени Сейму та установлення остаточної послідовності списків

1. Підрахунок рейтингу кандидатів у члени Сейму та установлення остаточного порядку черговості списків за висловленою думкою виборців та поданими голосами, які надають перевагу, здійснюється Центральною виборчою комісією.

2. Насамперед додаються подані за кожного кандидата голоси, які надають перевагу, в одномандатних виборчих округах та здійснюється підрахунок загального числа отриманих кожним кандидатом голосів, які надають перевагу. В разі, якщо сума голосів, які надають перевагу, у кандидата більше числа членів Сейму, які обираються у багатомандатному виборчому округу, або дорівнює йому, виборчий рейтинг кандидата дорівнює цій сумі, якщо менше - виборчий рейтинг кандидата вважається рівним нулю.

3. Після цього здійснюється підрахунок набраних кожним кандидатом у члени Сейму балів рейтингу. Вони дорівнюють добутку двох чисел - виборчого рейтингу (першого множника) та партійного рейтингу (другого множника). Партійний рейтинг є цілим числом, яке встановлюється Центральною виборчою комісією для кожного кандидата за виборчим номером кандидата таким чином, щоб партійний рейтинг кандидата з першим виборчим номером був би в 20 разів більше, ніж рейтинг кандидата, який має в цьому списку кандидатів останній номер та так, щоб кандидати зі списку, виборчий номер яких відрізняється на одиницю, мали б різницю в 19 рейтингових пунктів. Установлений таким чином партійний рейтинг кандидата, внесеного до списку останнім, на одиницю менше за число кандидатів у цьому списку, а внесеного першим до списку -- в 20 разів більше, ніж у кандидата, внесеного до списку останнім.

4. Остаточна черговість кандидатів у члени Сейму в списках установлюється на підставі отриманих кожним кандидатом балів рейтингу. Першим у порядку черговості включається кандидат, який набрав більше балів рейтингу. Якщо кількома кандидатами набирається рівне число балів рейтингу, в такому разі першим включається той кандидат, виборчий рейтинг якого вище. В разі рівності рейтингів кандидатів та виборних рейтингів першим включається той, партійний рейтинг якого вище.

5. Остаточна черговість списків кандидатів у члени Сейму оголошується Центральною виборчою комісією в той же день, що й результати голосування у одномандатних виборчих округах.

Стаття 91. Визнання виборів недійсними

1. Центральна виборча комісія може визнати результати виборів у виборчому окрузі недійсними, якщо нею були встановлено факти грубого порушення цього Закону, здійснені на виборчій дільниці або у виборчому окрузі, або підроблення документів чи їх утрата суттєво вплинули на результати виборів, та на підставі протоколів підрахунку голосів або інших виборчих документів не можна встановити остаточні результати таких виборів:

1) в одномандатному виборчому окрузі - кандидата, який повинен отримати мандат;
2) у багатомандатному виборчому окрузі - списки кандидатів, які беруть участь у розподілі мандатів, або число мандатів, які приходяться на список кандидатів, можна встановити тільки з точністю більше як одного мандата.

2. Вибори не можуть бути оголошені недійсними, якщо безспірно встановлені результати виборів дозволяють встановити остаточні результати виборів.

Стаття 92. Повторні вибори

1. Повторні вибори проводяться у виборчих округах, вибори в яких не відбулися або визнані недійсними.

2. Повторні вибори проводяться не пізніше як через півроку, а після повторних виборів, які не відбулися, - не пізніше як через рік.

3. Конкретний порядок проведення повторних виборів до Сейму відповідно до встановлених цим Законом вимог та строків установлюється Центральною виборчою комісією з урахуванням того, що повторні вибори проводяться в одному з одномандатних виборчих округів.

Центральна виборча комісія при встановленні порядку проведення повторних виборів не може змінювати межі виборчого округу. До списку виборців округа додатково включаються ті громадяни, які постійно проживають на території виборчого округу і яким у день повторних виборів виповниться не менше 18 років, та виключаються зі списку особи, які втратили виборче право. Голосування за кордоном, на суднах (за винятком того випадку, коли виборці, які проживають за кордоном, або команди, які знаходяться на суднах, включені до списків виборців того виборчого округу, в якому проводяться повторні вибори), у поштових відділеннях, які знаходяться не на території цього виборчого округу (за винятком міських, районних поштамтів), не проводиться.

4. Повторні вибори не проводяться, якщо дата повторних виборів, яка має бути оголошена, приходиться на період, коли до дати чергових виборів до Сейму, яка підраховується у відповідності до Конституції, залишається менше одного року.

Стаття 93. Установлення та оголошення остаточних результатів виборів

1. Остаточні результати виборів установлюються Центральною виборчою комісією після розгляду нею всіх скарг та встановлення загальних результатів виборів у кожному виборчому окрузі, а також голосів виборців, які голосували за кордоном та на суднах.

2. Остаточні результати виборів оголошуються Центральною виборчою комісією не пізніше 7 днів після виборів. Ці результати насамперед обнародуються в Інтернеті та опубліковуються в найближчому номері видання "Valstybės žinios".

3. Центральна виборча комісія не пізніше як протягом трьох місяців після опублікування остаточних результатів виборів видає книгу про результати виборів та протягом чотирьох місяців передає в державний архів на безстрокове зберігання протоколи підрахунку голосів на виборчих дільницях та у виборчих округах, заявочні документи (за винятком листів із збирання підписів), протоколи засідань, а також рішення та комплект зразків виборчих документів Центральної виборчої комісії. Після цього Центральна виборча комісія може ухвалити рішення про знищення документів, які не підлягають зберіганню.

Стаття 94. Посвідчення члена Сейму

1. Після оприлюднення результатів виборів Центральна виборча комісія в триденний строк вручає обраним кандидатам посвідчення члена Сейму.

2. Усі суперечки стосовно невручення посвідчення члена Сейму не пізніше як у триденний строк розв'язуються Вищим адміністративним судом, рішення якого набирає чинності з моменту його оголошення.

Стаття 95. Запит стосовно порушення Закону про вибори до Сейму

1. Із запитом стосовно наявності порушення Закону про вибори до Сейму в Конституційний Суд можуть звертатися Сейм Литовської Республіки, а також Президент Республіки не пізніше як у триденний строк після оголошення офіційних результатів виборів або рішення Центральної виборчої комісії стосовно появи або зайняття вільного місця члена Сейму.

2. Конституційним Судом вивчається та оцінюється рішення Центральної виборчої комісії або її відмова в розгляді скарг на порушення Закону про вибори до Сейму у тих випадках, коли комісія прийняла рішення або вчинила інші дії після завершення голосування.

3. Такий запит розглядається Конституційним Судом не пізніше 72 годин із моменту його представлення в Конституційний Суд. Цей строк включає також неробочі дні.

4. На підставі висновків Конституційного Суду Сейм Литовської Республіки ухвалює остаточне рішення стосовно порушення Закону про вибори до Сейму.

5. У разі схвалення Конституційним Судом висновку стосовно грубих порушень Закону про вибори до Сейму або підробки виборчих документів, та факту впливу таких помилок та підробок на процес установлення остаточних результатів виборів, Сейм Литовської Республіки може ухвалити одну з таких постанов:

1) про визнання виборів в одномандатному або багатомандатному виборчому окрузі недійсними - в разі неможливості встановлення остаточних результатів виборів на підставі протоколів підрахунку голосів;
2) про встановлення дійсних остаточних результатів виборів на підставі протоколів підрахунку голосів або інших виборчих документів, представлених виборчими комісіями.

6. Сеймом одночасно ухвалюється постанова законності обрання того чи іншого члена Сейму.

7. У разі схвалення Конституційним Судом висновку стосовно незаконності остаточних результатів виборів, проголошених Центральною виборчою комісією, або встановлення фактів невідповідності дій комісії положенням цьому Закону, Сейм одночасно ухвалює постанову про дострокове припинення повноважень членів Центральної

виборчої комісії та її голови і не пізніше 7 днів формує Центральну виборчу комісію в новому складі.

Стаття 96. Припинення повноважень члена Сейму

Повноваження члена Сейму визнаються Центральною виборчою комісією, за винятком передбачених частиною 6 статті 95 цього Закону випадків, припиненими не пізніше як протягом 15 днів після виникнення приводу для цього:

1) у разі смерті члена Сейму - у відповідності до засвідченої у нотаріальному порядку копії свідоцтва про смерть;
2) у разі відставки члена Сейму - у відповідності до написаної самим членом Сейму заяви про його вихід у відставку. Цю заяву член Сейму повинен особисто повторити на засіданні Центральної виборчої комісії. Якщо член Сейму за станом здоров'я не може сам прибути на засідання, засідання комісії проводиться за місцем знаходження члена Сейму;
3) у разі визнання члена Сейму недієздатним - у відповідності до рішення суду, яке набрало чинності;
4) у разі скасування Сеймом мандата члена Сейму за результатами імпічменту - у відповідності до постанови Сейму, яка набрала чинності;
5) у разі переходу члена Сейму на роботу або, якщо такий член не відмовився від роботи, несумісної із зобов'язаннями члена Сейму, - у відповідності до постанови Сейму, яка набрала чинності;
6) у разі втрати членом Сейму громадянства Литовської Республіки - у відповідності до правового акту про втрату громадянства, яке набрало чинності;
7) у разі, якщо член Сейму не склав присяги або склав її умовно - у відповідності до постанови Сейму, яка набрала чинності.

Стаття 97. Заповнення вільного місця члена Сейму

В разі визнання повноважень члена Сейму припиненими в Сеймі з'являється вільне місце члена Сейму. Воно займається в такому порядку:

1) якщо колишній член Сейму був обраний в одномандатному виборчому окрузі, у цьому виборчому окрузі організуються нові вибори. Нові вибори повинні бути проведені не пізніше як протягом 6 місяців. Вибори не проводяться, якщо дата нових виборів, яка має бути оголошена, приходиться на період, коли до дати чергових виборів до Сейму, яка обчислюється у відповідності до Конституції, залишається менше одного року. Конкретний порядок проведення нових виборів у відповідності до вимог та строків, визначених цим Законом, встановлюється Центральною виборчою комісією з урахуванням того, що нові вибори проводяться в одному з одномандатних виборчих округів. Центральна виборча комісія при встановленні порядку проведення нових виборів не може змінювати межі виборчого округу. В окружний список виборців додатково включаються ті громадяни, які постійно проживають на території цього виборчого округу і яким на день проведення нових виборів виповнилося 18 років. Зі списку виключаються тільки особи, які втратили виборче право. Голосування за кордоном, на суднах (за винятком випадку, коли виборці, які проживають за кордоном, або команди, які знаходяться на суднах, включені до списку виборців по виборчому округу, в якому проводяться нові вибори), у поштових відділеннях, які розміщуються не на території цього виборчого округу (за винятком міських, районних поштамтів), не проводиться;
2) у багатомандатному виборчому окрузі членом Сейму стає перший кандидат, який не одержав мандата члена Сейму, із списку кандидатів, за яким був обраний колишній член Сейму. Якщо в цьому списку кандидатів відсутні кандидати, які не отримали мандата члена Сейму, мандат члена Сейму передається іншому списку кандидатів у послідовності списків кандидатів, створеної із застосуванням, метода залишків для розподілу мандатів після виборів, тобто тому списку, який першим іде за списком, який останнім отримав мандат за цією послідовністю. Членом Сейму стає перший кандидат, який не одержав мандата члена Сейму, із списку, який заново отримав мандат. Центральною виборчою комісією повинно бути ухвалено рішення стосовно визнання мандата нового члена Сейму не пізніше 7 днів після появи вільного місця члена Сейму.

Стаття 98. Позбавлення мандата члена Сейму у зв'язку з приховуванням інформації про співпрацю із спецслужбами інших держав та покарання, яке було призначено за вироком суду

1. Кожний кандидат у члени Сейму повинен публічно оголосити про факт свідомої співпраці, не за завданням Литовської Республіки, із спецслужбами інших держав. Про це він зазначає в анкеті кандидата в члени Сейму. У виборчому плакаті кандидата в члени Сейму, який видається Центральною виборчою комісією, а також у плакаті зі списком кандидатів біля прізвища кандидата повинно бути зазначено: "Не за завданням Литовської Республіки свідомо співпрацював із спецслужбами іншої держави".

2. В разі приховання кандидатом цієї інформації та дійсності рішення суду, на підставі якого встановлено факт його свідомої співпраці не за завданням Литовської Республіки із спецслужбами інших держав, що має юридичне значення (або цей факт в установленому законами порядку підтвердив сам кандидат), Центральна виборча комісія не реєструє такого кандидата, а якщо він уже був зареєстрований, негайно анулює його реєстрацію кандидатом у члени Сейму. В разі приховання такої інформації кандидатом та доведення факту його свідомої співпраці не за завданням Литовської Республіки із спецслужбами інших держав після виборів до Сейму його повноваження як члена Сейму припиняються, починаючи з дня доведення такого факту в установленому законами порядку.

3. Кожний кандидат у члени Сейму повинен публічно оголосити, у випадку якщо він після 11 березня 1990 року вироком суду Литовської Республіки, який набрав чиннос

ті, був визнаний винним у скоєнні злочину або вироком суду, який набрав законної чинності, був визнаний будь-коли винним у скоєнні тяжкого насильницького злочину, про такий факт своєї біографії. Про це він зазначає в анкеті кандидата в члени Сейму. У виборчому плакаті кандидата в члени Сейму, який видається Центральною виборчою комісією, а також у плакаті зі списком кандидатів біля прізвища кандидата повинно бути зазначено: "Вироком суду визнаний винним у скоєнні злочину".

4. В разі приховання цього факту кандидатом та наявності вироку суду Литовської Республіки, який набрав чинності після 11 березня 1990 року і яким особа визнана винною в скоєнні злочину, або вироку суду, який набрав чинності будь-коли, про визнання особи винною в скоєнні тяжкого насильницького злочину, Центральна виборча комісія не реєструє такого кандидата, а якщо він уже був нею зареєстрований, негайно анулює його реєстрацію. В разі приховання такого факту та встановлення після виборів до Сейму наявності вироку суду Литовської Республіки, який набрав чинності після 11 березня 1990 року, про визнання особи винною в скоєнні злочину, або вироку суду, який набрав чинності, про визнання будь-коли особи винною в скоєнні тяжкого насильницького злочину, Центральна виборча комісія протягом 15 днів робить копії вироку суду та анкети кандидата в члени Сейму та передає копії цих документів Сейму Литовської Республіки для ухвалення Сеймом рішення про початок процесу імпічменту."

Обнародую цей Закон, прийнятий Сеймом Литовської Республіки.

Президент Республіки

ВАЛДАС АДАМКУС

Переклад із литовської

ЗАКОН ПРО ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА

(Зі змінами згідно з законом від 19 вересня 2000 року № viii-1938)

ГЛАВА I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основи виборів Президента Республіки

Президент Республіки обирається громадянами Литовської Республіки на п'ятирічний строк на основі загальних, рівних і прямих виборів таємним голосуванням.

Стаття 2. Право бути кандидатом на посаду Президента Республіки

Президентом Республіки може бути обрана будь-яка особа, яка є громадянином Литовської Республіки за народженням, яка проживала в Литві принаймні три останні роки, якщо до дня виборів їй виповниться 40 років і якщо вона має право обиратися членом Сейму.

Одна й та ж особа може бути обрана Президентом Республіки не більше як на два строки підряд.

Стаття 2[1]. Інформація про стосунки з іноземними спецслужбами (структурами)

Після того, як Центральна виборча комісія ухвалила рішення про видачу особі, яка висунула себе або була висунута кандидатом у Президенти Республіки, форм для збирання підписів виборців, вона повинна до реєстрації її кандидатом у Президенти Республіки, надати Центральній виборчій комісії інформацію про свою роботу в НКВС, НКДБ, МДБ, КДБ СРСР або інших радянських республік, а також у інших відповідних службах (структурах) інших іноземних держав, про навчання у школах зазначених служб (структур) або про співробітництво з зазначеними службами (структурами). Особа, яка висуває себе або висувається кандидатом у Президенти Республіки, заносить цю інформацію в анкету. В анкеті повинні бути зазначені такі дані: найменування та підпорядкованість служби (структури), посади цієї особи, титул, клас, звання та обов'язки, час і місце роботи або навчання, нагороди. Форму анкети визначає Центральна виборча комісія. Дані, які містяться в анкеті, мають бути доступними для публіки. Якщо особа, яка висуває себе або висувається кандидатом у Президенти Республіки, зазначає в анкеті інформацію, окреслену в цій частині статті, Центральна виборча комісія повинна опублікувати таку анкету протягом 24 годин після її подачі.

Якщо особа, яка висуває себе або висувається кандидатом у Президенти Республіки, не представила Центральній виборчій комісії заповнену анкету до реєстрації кандидатом у Президенти Республіки, Комісія оприлюднює цей факт не пізніше як протягом 24 годин після реєстрації цієї особи кандидатом у Президенти Республіки.

Кандидат у Президенти Республіки повинен заявляти про свою роботу, навчання або співробітництво з службами (структурами), окресленими в частині 1 цієї статті, у кожному своєму відео - або аудіо матеріалі передвиборної кампанії.

Якщо Центральна виборча комісія отримує інформацію в письмовій формі, що дані, наведені в анкеті неправдиві, приховані або що заповнена анкета не була представлена, а також, що особа, яка висуває себе або висувається кандидатом у Президенти Республіки, або кандидат у Президенти Республіки працювали, навчалися у службах (структурах), зазначених у частині 1 цієї статті, співробітничали з ними, та встановлює, що дані, які стосуються цього, не були включені в анкету, вона повинна протягом 48 годин повідомити особу, яка висуває себе або висувається кандидатом у Президенти Республіки або є кандидатом у Президенти Республіки, про отриману інформацію та пропонувати їй дати роз'яснення.

Якщо особа, яка висуває себе або висувається кандидатом у Президенти Республіки або є кандидатом у Президенти Республіки, погоджується з інформацією, отриманою Центральною виборчою комісією, вона без зволікань заносить цю інформацію в свою анкету і в разі, якщо анкета ще не заповнювалась, повинна заповнити її - записати зазначену інформацію. Центральна виборча комісія повинна не пізніше як протягом 24 годин публічно оголосити цю інформацію.

Якщо особа, яка висуває себе чи висувається кандидатом у Президенти Республіки або є кандидатом у Президенти Республіки, не погоджується з інформацією, отриманою Центральною виборчою комісією, і не приходить у Центральну виборчу комісію на запрошення або відмовляється надати роз'яснення стосовно отриманої інформації, Центральна виборча комісія може, якщо необхідно, звернутися до осіб, які надали зазначену інформацію, а також інші установ або організацій з проханням надати додаткові дані або документи.

По розгляді отриманої інформації Центральна виборча комісія повинна ухвалити одне з таких рішень:

1) оголосити отриману інформацію безпідставною;

2) звернутися до Вищого адміністративного суду Литви з запитом про встановлення факту, що особа, яка висуває себе чи висувається кандидатом у Президенти Республіки або є кандидатом у Президенти Республіки, внесла до анкети неправдиві дані про свою роботу, навчання або співробітництво з службами (структурами), зазначеними в частині 1 цієї статті, або приховала ці дані.

У всіх випадках Центральна виборча комісія повинна не пізніше як протягом 5 робочих днів після отримання інформації ухвалити рішення та опублікувати його протягом 24 годин після його ухвалення.

Суд протягом 72 годин має розглянути запит Центральної виборчої комісії та видати постанову, яка набирає чинності з моменту його оголошення.

Центральна виборча комісія протягом 24 годин публічно оголошує постанову.

Якщо Центральна виборча комісія отримує інформацію, зазначену в частині 1 цієї статті пізніше як за 12 днів до виборів, а кандидата у Президенти Республіки не повідомлено про цю інформацію, то Центральна виборча комісія її не розглядає.

Центральна виборча комісія може публічно оголосити факт, встановлений судом, не пізніше як за 72 години до початку голосування.

Поняття "співробітництво", яке використовується в частині 1 цієї статті, визначено в статті 5 Закону Литовської Республіки про перегляд мандатів депутатів, які підозрюються в співробітництві з спецслужбами інших держав (Žik., 1992, №1-1).

Стаття 3. Загальне виборче право

Громадяни Литовської Республіки, яким на день виборів виповнилося 18 чи більше років, мають право обирати Президента Республіки. У виборах не беруть участі громадяни, яких суд визнав недієздатними.

Будь-яке пряме чи непряме обмеження виборчого права громадянина Литовської Республіки на підставі його статі, раси, національності, мови, походження, соціального статусу, віровизнання, переконань або поглядів забороняється.

Стаття 4. Рівне виборче право

Кожний громадянин Литовської Республіки, який має право обирати Президента Республіки, має на виборах один голос.

Стаття 5. Прямі вибори Президента Республіки

Виборці обирають Президента Республіки без посередників.

Стаття 6. Таємне голосування

Виборці голосують особисто та таємно. Забороняється контролювати волевиявлення виборців на виборах.

Стаття 7. Публічний характер підготовки та проведення виборів

Державні установи та виборчі комісії готують та проводять вибори Президента Республіки публічно. Про всі заходи з організації виборів (збори, засідання) мають робитися публічні повідомлення не пізніше як за 12 годин до початку заходу.

Виборчі комісії інформують громадян про свою роботу; формування виборчих дільниць); склад виборчих комісій, їх розміщення та режим роботи; списки виборців; результати реєстрації кандидатів на посаду Президента Республіки; та результати голосування і виборів.

Державні засоби масової інформації інформують громадськість про підготовку та проведення виборів Президента Республіки.

Представники всіх засобів масової інформації мають право на необмежену участь у всіх заходах, що їх організують виборчі комісії, присутність на всіх засіданнях виборчих комісій, а також отримання інформації від виборчих комісій стосовно підготовки та проведення вибори.

Стаття 8. Витрати в зв'язку з підготовкою та проведенням виборів

Витрати, пов'язані з підготовкою та проведенням виборів Президента Республіки, оплачуються центральними та місцевими органами влади. Витрати виборчих комісій, пов'язані з організацією та проведенням виборів, та робота членів виборчих комісій та обслуговуючого персоналу оплачується з державних коштів. Утримання приміщень місцезнаходження виборчих комісій міст, районів та округів, витрати, пов'язані з придбанням та утриманням обладнання місць голосування, оплачується з коштів місцевих органів влади. Якщо місцевий орган влади не надає належного приміщення або обладнання для місцезнаходження виборчої дільниці та місць голосування, для цього на рішення Центральної виборчої комісії використовуються державні кошти. У такому разі фактичні витрати, пов'язані з місцями голосування та обладнанням, протягом 2 місяців після виборів, стягуються Центральною виборчою комісією з місцевого органу влади в безспірному порядку.

ГЛАВА II. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИБОРІВ

Стаття 9. Утворення виборчих дільниць

Враховуючи зручність для прибуття виборця на місце голосування та кількість виборців, території міст та районів діляться на виборчі дільниці.

Поділ території міста, району на виборчі дільниці затверджується та змінюється Центральною виборчою комісією за рекомендацією мера. Центральна виборча комісія публікує в офіційному віснику Valstybės žinios список затверджених виборчих дільниць та змін, внесених до них.

На території виборчої дільниці можуть постійно проживати не більше як 5 000 виборців.

Межі виборчої дільниці, адреса місця голосування в разі необхідності змінюються, але не пізніше як за 100 днів до виборів. У рекомендації для затвердження поділу території місцевого органу влади на виборчі дільниці, мер міста, району зазначає таке: запропоноване найменування виборчої дільниці, адреси, які входять до виборчої дільниці, кількість виборців в утвореній дільниці, адресу та номер телефону місця голосування. Зміни, які пропонуються для внесення, зазначаються в рекомендації про зміну поділу території місцевого органу влади на виборчі дільниці. Не пізніше як за 100 днів до виборів мер інформує Центральну виборчу комісію про нові адреси, змінені адреси або вже не існуючі адреси, а також затверджує адреси та номери телефонів місць голосування.

Стаття 10. Виборчі комісії

Вибори Президента Республіки організовують та проводять:

1) Центральна виборча комісія;
2) міські, районні виборчі комісії; та
3) дільничні виборчі комісії.

Члени виборчих комісій не можуть бути кандидатами на посаду Президента Республіки або довіреними особами таких кандидатів.

Громадянин Литовської Республіки може бути запропонований до складу виборчої комісії, за умови що він має право бути обраним членом Сейму (не зважаючи на мінімальний вік, встановлений для кандидата в члени Сейму, але не молодше за 18 років на день виборів) та не був виключений раніше зі складу виборчої комісії за порушення законів про вибори або референдум.

Стаття 11. Виключена 19 Вересня 1996 року

Стаття 12. Повноваження Центральної виборчої комісії

При організації виборів Президента Республіки, Центральна виборча комісія:

1) видає форми для збирання підписів виборців;
2) реєструє кандидатів на посаду Президента Республіки та видає їм посвідчення кандидатів у Президенти Республіки;
3) встановлює зразки та форми виборчих бюлетенів та інших документів, потрібних під час виборів, а також пакетів, печаток та зразків для їх заповнення та процедуру для опечатування бюлетенів;
4) управляє коштами, виділеними державою на вибори Президента Республіки;
5) здійснює нагляд за виконанням цього закону;
6) розглядає скарги на рішення міських, районних виборчих комісій та дільничних виборчих комісій;
7) встановлює та опубліковує результати виборів Президента Республіки;
8) видає обраному кандидату посвідчення Президента Республіки;
9) передає документи виборів Президента Республіки в Державний архів на зберігання; та
10) виконує інші повноваження, передбачені цим законом.

Центральна виборча комісія не може тлумачити положення цього закону. Якщо виникає необхідність це зробити, Центральна виборча комісія звертається до Сейму для внесення поправок до цього закону. Сейм розглядає питання, представлені Центральною виборчою комісією, відповідно до процедури особливої терміновості.

Стаття 13. Утворення міських, районних виборчих комісій

Центральна виборча комісія на період виборів утворює міські, районні виборчі комісії не пізніше як за 85 днів до виборів.

Міські, районні виборчі комісії складаються з:

1) двох осіб, які постійно проживають або працюють у тому місті, районі, мають вищу юридичну освіту і призначаються міністром юстиції;
2) двох осіб, які постійно проживають або працюють у тому місті, районі, мають вищу юридичну освіту і призначаються Товариством юристів Литви;
3) одного державного службовця категорії "В", який працює в тому місті, районі (по одному з кожного міста, району) і призначається мером того міста, району; та

4) осіб, призначених партіями, політичними організаціями, які отримали мандати членів Сейму в багатомандатному виборчому окрузі.

Міністр юстиції, Товариство юристів Литви та мер міста, району можуть пропонувати більшу кількість кандидатів.

Партії, політичні організації, які отримали мандати членів Сейму по багатомандатному виборчому округу відповідно до списку кандидатів (зведеного списку), висунутих у цьому виборчому окрузі, мають право пропонувати в міські, районні виборчі комісії по два представники з цього єдиного списку кандидатів (зведеного списку), висунутих у виборчому окрузі. Якщо представники відповідають вимогам цього закону, Центральна виборча комісія не може відхилити зазначених кандидатів. У тому випадку, коли кандидатів не було запропоновано, Центральна виборча комісія може додатково призначити членами комісії кандидатури, які пропонуються Міністром юстиції, Товариством юристів Литви або мером міста, району.

У всіх випадках особи, які були призначені в міські, районні виборчі комісії з числа кандидатів, запропонованих Міністром юстиції, Товариством юристів Литви та мером міста, району, повинні становити принаймні 1/3 всіх членів комісії. Якщо ці люди становлять менше як 1/3 комісії, комісія збільшується за рахунок кандидатів, запропонованих Міністром юстиції, Товариством юристів Литви або мером міста, району.

Якщо вибори до Сейму або вибори Президента Республіки, або вибори до муніципальної ради, або референдум одночасно проводяться в один день, утворюються ті самі дільничні виборчі комісії або комісії з проведення референдуму. Центральна виборча комісія утворює єдину - міську, районну, окружну або з проведення референдуму - комісію на окремій виборчій території або території проведення референдуму та встановлює їхні функції щодо організації та проведення інших виборів або референдуму.

Центральна виборча комісія призначає голову міської, районної виборчої комісії.

На своєму першому засіданні міська, районна виборча комісія обирає заступника голови та секретаря комісії.

Стаття 14. Повноваження міських, районних виборчих комісій

Міська, районна виборча комісія:

1) у порядку, встановленому Центральною виборчою комісією, інформує виборців, які проживають у місті, районі про межі виборчих дільниць, їх місцезнаходження, робочий режим та приміщення для голосування;
2) здійснює нагляд за виконанням цього Закону в місті, районі;
3) утворює дільничні виборчі комісії;
4) розподіляє кошти, призначені для виборів, дільничним виборчим комісіям, контролює використання зазначених коштів та звітує Центральній виборчій комісії за кошти, використані на вибори;
5) реєструє спостерігачів за виборами та видає їм посвідчення;
6) складає список закладів охорони здоров'я, соціального забезпечення та кураторства, військових частин та місць позбавлення волі, розташованих у місті, районі, та разом з начальником поштового відділення дбає про організацію голосування поштою в тих місцях;
7) складає протокол підрахунку голосів міста, району, встановлює результати виборів та передає їх Центральній виборчій комісії для затвердження;
8) розглядає скарги на рішення та дії дільничних виборчих комісій та приймає рішення стосовно них; та
9) виконує інші повноваження, передбачені цим Законом.

Стаття 15. Утворення дільничних виборчих комісій

Не пізніше як за 75 днів до виборів, міська, районна виборча комісія встановлює кількість членів виборчої комісії кожної виборчої дільниці, яка повинна бути кратною кількості партій та політичних організацій, які мають право висувати кандидатів. Якщо кількість запропонованих кандидатів є недостатньою або в комісії є вакансія, мер самоврядування на території якого утворюється виборча дільниця може запропонувати кандидатури, яких бракує.

По однаковій кількості кандидатур до дільничної виборчої комісії можуть пропонувати:

1) будь-яка партія, політична організація або їх коаліція, яка отримала мандати членів Сейму по багатомандатному виборчому округу під час останніх виборів до Сейму. Якщо партія, політична організація отримала мандати членів Сейму, перебуваючи в коаліції, вона може пропонувати кандидатури разом з організацією, яка брала участь у коаліції;
2) партія, політична організація або їх коаліція, які отримали мандати членів ради самоврядування за списком висунутих кандидатів (зведеним списком) на виборах до ради самоврядування. Якщо партія або політична організація отримала мандати члена ради, перебуваючи в коаліції, то вони можуть пропонувати кандидатури разом з організацією, яка брала участь у зазначеній коаліції.

Якщо партія, політична організація може пропонувати кандидатури згідно з результатами як виборів до Сейму, так і виборів до ради самоврядування, вона пропонує кандидатури на свій вибір згідно тільки з одними з цих результатів виборів. Якщо одна з організацій, які брали участь у передвиборній коаліції, не пропонує кандидатів або відмовляється пропонувати їх, або вибирає пропонувати згідно з іншими, ніж за утворення коаліції результатами виборів, інші організації, які брали участь у зазначеній коаліції, мають право пропонувати кандидатів без її участі.

Партії, політичні організації представляють свої списки кандидатів у міську, районну виборчу комісію не пізніше як за 62 дні до виборів.

Міські, районні виборчі комісії на період виборів утворюють дільничні виборчі комісії не пізніше як за 60 днів до виборів. Якщо кандидат відповідає вимогам встановленим у цьому законі, міська, районна виборча комісія не може його відхилити.

Якщо кандидатів не було запропоновано або запропоновані кандидатів не відповідають вимогам цього закону, або вони були запропоновані після встановленого періоду часу, міська, районна виборча комісія може змінити раніше встановлену кількість членів дільничної виборчої комісії або звернутися до мера, аби він представив кількість кандидатів у дільничні виборчі комісії, якої бракує. Запропоновані мером кандидати не можуть бути членами партії, політичної організації або ставати такими членами до закінчення повноважень члена виборчої комісії. Якщо під час засідання не менше як три члени міської, районної виборчої комісії при призначенні члена дільничної виборчої комісії заперечують проти призначення запропонованого мером кандидата у члени дільничної виборчої комісії, цей кандидат не може бути призначений членом комісії.

Міські, районні виборчі комісії призначають голів дільничних виборчих комісій.

На своєму першому засіданні дільнична виборча комісія обирає заступника голови та секретаря комісії.

Стаття 16. Повноваження дільничних виборчих комісій

Дільнична виборча комісія:

1) отримує списки виборців виборчої дільниці від міської, районної виборчої комісії, створює умови для виборцям, представникам по виборах для ознайомлення з зазначеними списками, вручає виборцям посвідчення виборця або роздає їх в інший спосіб, інформує міську, районну виборчу комісію про неточності, виявлені в списку виборців виборчої дільниці;
2) розглядає скарги стосовно помилок, зроблених у списках виборців виборчої дільниці;
3) у порядку, визначеному Центральною виборчою комісією, спостерігати за проведенням голосування поштою на території виборчої дільниці та контролювати надання умов для голосування поштою в усіх закладах охорони здоров'я, соціального забезпечення та кураторства, військових частинах та місцях позбавлення волі, розташованих на території виборчої дільниці;
4) разом з представником ради самоврядування дбати про своєчасну підготовку приміщень для голосування, кабін для голосування та виборчих урн відповідно до вимог, передбачених цим законом;
5) організовує голосування на виборчій дільниці у день виборів;
6) підраховує голоси та складає протокол підрахунку голосів of виборчої дільниці;
7) розглядає скарги виборців та спостерігачів тієї виборчої дільниці з питань стосовно підготовки виборів, організації голосування, підрахунку голосів, складання протоколів підрахунку голосів та приймає рішення у зв'язку з ними; та
8) виконує інші повноваження, передбачені в цьому законі.

Стаття 17. Письмові зобов'язання членів виборчих комісій та організація роботи виборчих комісій

Член, голова виборчої комісії, заступаючи на посаду у виборчій комісії, складають письмове зобов'язання.

Центральна виборча комісія встановлює процедуру для складання письмового зобов'язання членів, голів міських, районних та дільничних виборчих комісій. Текст письмового зобов'язання члена та голови виборчої комісії такий:

"Я, (ім'я, прізвище), член, голова виборчої комісії, зобов'язуюсь бути вірним Литовській Республіці, додержуватися її Конституції та законів, сумлінно та чесно виконувати мої обов'язки у виборчій комісії та утримуватися від дій, які порушують закони та права громадян.

Хай допоможе мені Бог."

Письмові зобов'язання можуть складатися без останнього речення. При складанні письмового зобов'язання особа підписується під текстом зобов'язання. Зобов'язання діє протягом всього строку призначення на роботу у виборчій комісії. Забороняється займати посаду в виборчій комісії без складання письмового зобов'язання.

Письмові зобов'язання зберігаються в виборчій комісії, яка призначила членів, голів виборчої комісії.

При призначенні члена виборчої комісії, Центральна виборча комісія або міська, районна виборча комісія визначає дату, до якої він повинен дати письмове зобов'язання. Особа, яка не склала письмового зобов'язання протягом 15 днів після призначення або склала письмове зобов'язання з застереженням, знімається з своєї посади у виборчій комісії.

Засідання виборчих комісій є правомочними, якщо присутні принаймні три п'ятих членів комісії. Рішення комісії ухвалюються відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, що беруть участь у засіданні. При розподілу голосів порівну, визначальним є голос голови комісії. Члени комісії, незгодні з рішенням, мають право висловити відмінну думку в письмовій формі, яка додається до протоколу засіданні та є його невід'ємною частиною.

Повноваження членів, голів міських, районних та дільничних виборчих комісій припиняються по завершенні виборів. Рішення про припинення повноваження ухвалюється виборчою комісією, яка призначила членів комісії, коли ця комісія, її голова виконали всі завдання, доручені їм відповідно до закону.

Голові або члену виборчої комісії, які склали письмове зобов'язання, забороняються будь-які форми передвиборної агітації або спроби справити вплив на волю виборця будь-яким іншим шляхом. Особа, яка порушила цю вимогу або письмове зобов'язання члена виборчої комісії, повинна виключена зі складу комісії та може бути притягнута до відповідальності у встановленому законами порядку.*1

Стаття 18. Оскарження рішень виборчих комісій, ухвалених до завершення голосування

Всі політичні партії та політичні організації, які висунули кандидата в Президенти Республіки, а також довірені особи кандидатів на посаду Президента Республіки можуть оскаржувати рішення виборчих комісій у такому порядку:

1) рішення дільничних виборчих комісій - у міську, районну виборчу комісію;
2) рішення міських, районних виборчих комісій - у Центральну виборчу комісію; та
3) рішення Центральної виборчої комісії - у Вільнюський окружний суд.

Скарги мають бути розглянуті протягом 48 годин від часу представлення скарги. У цей період також включаються неробочі дні. Рішення Вільнюського окружного суду набирає чинності з моменту його проголошення.

Стаття 19. Оскарження рішень виборчих комісій, ухвалених після завершення голосування

Всі політичні партії та політичні організації, які висунули кандидата в Президенти Республіки, а також довірені особи кандидатів на посаду Президента Республіки можуть оскаржувати в міські, районні виборчі комісії рішення дільничних виборчих комісій стосовно складання протоколів підрахунку голосів не пізніше як протягом 24 годин після їх прийняття. Такі скарги мають розглядатися не пізніше як протягом 24 годин.

Міські, районні виборчі комісії, розглядаючи скарги стосовно складання протоколів підрахунку голосів, можуть перераховувати бюлетені, представлені дільничною виборчою комісією, за умови присутності не менше як трьох п'ятих членів міської, районної виборчої комісії. При виявленні арифметичної помилки або неправильно підрахованих дійсних або недійсних бюлетенів, комісія може внести поправки до протоколів підрахунку голосів. Міські, районні виборчі комісії не мають права оголошувати недійсними протоколи підрахунку голосів, складені дільничними виборчими комісіями.

Рішення Центральної виборчої комісії, за винятком рішення оголосити результати виборів Президента Республіки недійсними, можуть бути оскаржені в Вільнюський окружний суд не пізніше як протягом 2 днів після їх прийняття, та мають розглядатися не пізніше як протягом 48 годин. Цей строк також включає неробочі дні. Рішення Вільнюського окружного суду набирає чинності з моменту його проголошення та його виконання є обов'язковим для Центральної виборчої комісії.

Під час розгляду скарги на рішення міської, районної виборчої комісії стосовно складання протоколів підрахунку голосів у відповідному місті або районі Центральна виборча комісія може перераховувати бюлетені, представлені міською, районною виборчою комісією. При встановленні арифметичної помилки або неправильно підрахованих бюлетенів, Комісія може внести поправки до записів у протоколах підрахунку голосів відповідного міста, району або виборчої дільниці. Центральна вибор-

[1] *Для членів, голів міських, районних, дільничних виборчих комісій, які не склали письмового зобов'язання до набрання чинності Законом про внесення змін до статей 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 22, 23, 43, 47, 48, 50, 52, 54, 61, 68, 70 та додаткових статей 23^1, 23^2, 23^3, 23^4, 23^5, 23^6, 23^7, 23^8, 23^9, 23^{10}, 23^{11}, 54^1, 54^2, 54^3, 54^4, 54^5, 54^6 Закону Литовської Республіки про вибори Президента (9 жовтня 1997 р., № VII-439), 15-денний період обчислюється не від моменту їх призначення, а від дня набрання чинності зазначеним законом.

ча комісія не має права оголошувати недійсними міські, районні протоколи підрахунку голосів.

Стаття 20. Підтримка виборчих комісій

Державні установи, фірми, заклади та організації та їх посадові особи повинні допомагати виборчим комісіям при виконанні їх повноважень та повинні надавати їм необхідну інформацію.

Державні установи, фірми, заклади та організації, а також їх посадові особи повинні розглядати запити, подані виборчими комісіями, та давати виборчим комісіям мотивовану відповідь не пізніше як протягом 3 днів.

Виборчі комісії можуть приймати на роботу необхідну кількість персоналу для допоміжних робіт.

Органи місцевого самоврядування та державні установи й організації повинні забезпечувати виборчі комісії приміщеннями та обладнанням для підготовки та проведення виборів.

Стаття 21. Оплата праці членів виборчих комісій

Головам та членам виборчих комісій виплачується зарплата за роботу в виборчих комісіях у відповідності до тарифів, представлених Центральною виборчою комісією та схвалених Урядом. Головам та членам виборчих комісій, які працюють у фірмах, закладах та організаціях і які не отримують зарплати в зв'язку з їх участю в діяльності виборчої комісії державою виплачується сума, яка не перевищує пересічної місячної зарплати.

Стаття 22. Заміна членів виборчих комісій

Голови та члени міських, районних, дільничних виборчих комісій можуть бути звільнені з своїх посад у комісіях виборчою комісією, яка затвердила склад цієї комісії, або Центральною виборчою комісією.

Виборчі комісії можуть розглядати тільки мотивовану пропозицію партії або політичної організації щодо відкликання члена виборчої комісії, якого вона висунула.

В разі необхідності може призначатися новий голова або член виборчої комісії у відповідності до процедури, встановленої цим законом, та по закінченні періоду, передбаченого в частині 1 статті 13 та частині 5 статті 15.

ГЛАВА III. СПИСКИ ВИБОРЦІВ

Стаття 23. Списки виборців

1. Для організації та проведення виборів складаються такі списки виборців:
   1) список виборців Литовської Республіки;
   2) списки виборців міст, районів; та
   3) списки виборців виборчих дільниць.

Списки виборців складаються двічі - як тимчасові та як остаточні. Ці списки можуть використовуватися тільки для організації та проведення виборів.

Процедура складання списків виборців повинна бути такою, аби кожний громадянин Литовської Республіки, який має виборче право, був занесений до списків виборців. Ніхто не може бути внесений до списку більше одного разу.

Для організації передвиборної агітації на прохання партій та політичних організацій, котрі висунули кандидата або кандидатів можуть складатися узагальнені списки виборців (без прізвищ виборців, дат народження, точної адреси проживання). Фактичні витрати, пов'язані з складанням зазначених списків оплачуються партією, політичною організацією або кандидатом, які їх замовляють.

Список виборців Литовської Республіки та списки виборців міст, районів, які складаються та ведуться розпорядником реєстру населення, складаються на магнітних носіях. Процедура та форма складання списків, спосіб складання та порядок їх використання встановлюються Центральною виборчою комісією.

Стаття 23[1]. Загальний порядок занесення громадян до списку виборців Литовської Республіки

Всі громадяни Литовської Республіки, які мають виборче право, заносяться до списку виборців Литовської Республіки у відповідності до даних про видачу документа, який підтверджує громадянство, (паспорта) та у відповідності до реєстру населення Литовської Республіки. Списки, які складаються у відповідності до цих даних, є тимчасовими.

Складання, перевірка та ведення списків виборців організується Центральною виборчою комісією на підставі інформації, яка надається державними органами та виборчими комісіями.

Зі списку виборців Литовської Республіки виключаються такі особи:
1) померлі громадяни Литовської Республіки;
2) особи, які втратили громадянство Литовської Республіки; та
3) громадяни, які за рішенням суду визнані недієздатними.

Тимчасові списки виборців із змінами, внесеними до них та визнаними в установленому Центральною виборчою комісією порядку, не пізніше як за 7 днів до виборів, затверджуються як остаточні списки виборців. Зміни в ос-

таточних списках виборців можуть робитися тільки за згоди Центральної виборчої комісії.

Стаття 23[2]. Міські, районні списки виборців

Міський, районний список виборців складається на магнітному носії Центральною виборчою комісією відповідно до списку виборців Литовської Республіки та зазначеного в ньому місця проживання виборця, та не пізніше як за 65 днів до виборів передається в міську, районну виборчу комісію. Водночас складаються списки виборців, які проживають за кордоном, та передаються в дипломатичні представництва Литовської Республіки. Також складається список громадян, місце проживання яких невідомо.

Стаття 23[3]. Списки виборців виборчих дільниць

Списки виборців виборчої дільниці складаються міською, районною виборчою комісією відповідно до міського, районного списку виборців та зазначеного в ньому місця проживання та передаються дільничній виборчій комісії не пізніше як за 55 днів до виборів. Також складається список громадян, місце проживання яких невідомо. Виборці, члени команд та пасажири суден, які не можуть повернутися в Литву протягом періоду голосування поштою або бути присутні у день виборів, відповідно до порядку, встановленого Центральною виборчою комісією, заносяться до списку виборців виборчої дільниці, на території якої розташований порт приписки або адміністрація власника судна.

Стаття 23[4]. Публічне оголошення списків виборців та ознайомлення з списками виборців

Дільнична виборча комісія, дипломатичне представництво не пізніше як за 55 днів до виборів, створюють виборцям умови для ознайомленням зі списками виборців. У дипломатичному представництві при вході до приміщення виборчої комісії зазначаються час та місце, де виборці можуть здійснити це право.

Стаття 23[5]. Посвідчення виборця

Посвідчення виборця є документ, який видається виборчою комісією і в якому зазначається, до якого списку виборців якої виборчої дільниці занесений громадянин Литовської Республіки. Не можна голосувати поштою без цього посвідчення.

У посвідченні виборця зазначаються:

1) ім'я та прізвище виборця;
2) дата народження виборця (рік, місяць, день);
3) адреса виборця;
4) місто, район, в якому голосує виборець;
5) найменування, номер виборчої дільниці, до списку виборців записано ім'я виборця, а також адреса приміщення для голосування; та
6) порядковий номер виборця у списку виборців виборчої дільниці.

Стаття 23[6]. Видача посвідчення виборця

Видача посвідчень виборця виборцям організовується дільничною виборчою комісією. Дипломатичне представництво видає або надсилає поштою посвідчення виборця виборцям, які знаходяться за кордоном і повідомили дипломатичному представництву свою адресу. Виборцю, який голосуватиме на судні, посвідчення виборця не видається.

Видача посвідчення виборця позначається в тимчасовому списку виборців виборчої дільниці. Посвідчення виборця або видається виборцю особисто чи іншій особі, яка живе разом з виборцем, або сусіді виборця, який знає виборця та зобов'язується передати посвідчення виборця виборцю. Доставка посвідчення виборця виборцям повинна бути закінчена не пізніше як за 40 днів до виборів.

Виборець, який в належний строк не одержав посвідчення виборця або хто одержав посвідчення виборця з неточностями, повинен негайно повідомити дільничну виборчу комісію, на території котрої він мешкає, про це та пред'явити свій паспорт або інший документ, що підтверджує його особу, виборчій комісії. Якщо виборець занесений до списку виборців цієї виборчої дільниці, дільнична виборча комісія повинна виписати нове посвідчення виборця виборцю та негайно видати йому його. Якщо виборець не занесений до списку виборців цієї виборчої дільниці, дільнична виборча комісія негайно повідомляє про це міську, районну виборчу комісію, яка повинна подбати про занесення виборця до списку виборців цієї виборчої дільниці. Посвідчення виборця виписується та видається виборцю після перевірки правильності списків виборців.

Міська, районна виборча комісія може в порядку, установленому Центральною виборчою комісією, виписувати посвідчення виборця виборцю, занесеному до списку виборців іншого міста, району, якщо він не може повернутися до місця постійного проживання, щоб забрати або інакше отримати посвідчення виборця. Виборець повинен прохати про це в письмовій формі та пред'явити паспорт громадянина Литовської Республіки з зазначенням місця проживання в ньому.

Стаття 23[7]. Перевірка правильності списків виборців перед складанням остаточних списків

Правильність тимчасових списків виборців перевіряється при перенесенні виборця з одного міського, районного, дільничного списку виборців до іншого, викреслюванні або занесенні виборця до списку виборців Литовської Республіки.

Виборець переноситься з одного списку виборців до іншого, якщо виявляється, що адреса його місця проживання у тимчасовому списку є неправильною або змінилася після складання цього списку.

Перенесення виборця з списку виборців однієї виборчої дільниці до іншого в тому ж місті, районі виконується міською, районною виборчою комісією, і вона повідомляє Центральну виборчу комісію про зміни, внесені до дільничних списків виборців. Перенесення виборця з одного міського, районного списку виборців до іншого здійснюється Центральною виборчою комісією на рекомендацію дільничної виборча комісія та про внесені зміни повідомляються міські, районні виборчі комісії. Тільки Центральна виборча комісія може заносити виборця або викреслювати його зі списку виборців Литовської Республіки у випадках, передбачених у статті 23[1] цього закону.

Стаття 23[8]. Занесення до списків виборців громадян Литовської Республіки, які перебувають за кордоном

Громадяни Литовської Республіки, які перебувають в інших державах, заносяться до списку виборців міста Вільнюса.

Дипломатичне представництво Литовської Республіки не пізніше як за 15 днів до виборів представляє Центральній виборчій комісії список виборців, складений у дипломатичному представництву, а також дані стосовно перевірки правильності зазначеного списку. Цей список може бути доповнений виборцями, які не можуть повернутися в Литву протягом періоду голосування поштою або бути присутніми в день виборів, та які голосуватимуть у дипломатичному представництву.

Стаття 23[9]. Занесення до списків виборців військовослужбовців Охорони краю, виборців, які перебувають на суднах та в місцях позбавлення волі

Виборці, які перебувають на дійсній або альтернативній службі, включаються до списків виборців виборчої дільниці, на території якої вони постійно проживали до призову на дійсну або альтернативну службу.

Офіцери, унтер-офіцери та солдати надстрокової служби у системі охорони краю та внутрішньої служби включаються до списку виборців виборчої дільниці, на території якої вони постійно проживають.

Виборці, які перебувають на суднах та які не зможуть повернутися в Литву протягом періоду голосування поштою або бути присутніми в день виборів, заносяться до додаткового списку виборців виборчої дільниці, до списку виборців якої занесена команда судна.

Виборці, які знаходяться в місцях позбавлення волі заносяться до списку виборців виборчої дільниці, на території якої вони постійно проживали до позбавлення волі. Якщо особа, яка знаходиться в місці позбавлення волі подає прохання в письмовій формі, вона заноситься до списку виборців виборчої дільниці, на території якої знаходиться місце позбавлення волі.

Стаття 23[10]. Перевірка правильності списків виборців після складення остаточних списків виборців, а також у день виборів

Якщо після затвердження остаточних списків виборців, але не пізніше як до 18 години в день виборів, виборець звертається до дільничної виборчої комісії та представляє паспорт громадянина Литовської Республіки з записаною в ньому адресою місця проживання, яка закріплена за цією виборчою дільницею, але виборець не занесений до списку виборців цієї виборчої дільниці, дільнична виборча комісія заносить виборця до додаткового списку виборців виборчої дільниці та дозволяє йому голосувати згідно з порядком, встановленим Центральною виборчою комісією. Центральна виборча комісія негайно повідомляє міську, районну виборчу комісію про прізвище, ім'я, особистий код, номер його паспорта та адресу, записані в паспорті виборця. Міська, районна виборча комісія перевіряє, чи занесений виборець до міського, районного списку виборців та вживає заходів, які гарантують, що той виборець не зможе голосувати двічі або заповнені ним бюлетені будуть пораховані тільки один раз. Якщо виборець проголосував двічі, підраховується тільки той голос, який був поданий до виборчої урни виборчої дільниці. Інший голос виборця, отриманий поштою або поданий згідно з додатковим списком виборців виборчої дільниці не підраховуються.

Стаття 23[11]. Скарги стосовно списків виборців

Виборець або представник партії, політичної організації можуть подавати скарги щодо помилок, допущених у списках виборців, внаслідок яких виборець не занесений до списку виборців в порядку, установленому цим законом, або занесений до кількох списків виборців, у дільничну виборчу комісію не пізніше як за 7 днів до виборів. Дільнична виборча комісія повинна розглянути скаргу та

ухвалити рішення щодо неї або негайно, або протягом 2 днів від її отримання, якщо до дня виборів залишається більше як 10 днів.

Рішення дільничної виборчої комісії може протягом 3 днів бути оскаржено в адміністративний суд відповідного округу, який розглядає скаргу протягом 3 днів. Рішення суду є остаточним.

Скарги та зауваження не розглядаються після закінчення строку, встановленого для подачі зауваження або скарги.

Дільничні виборчі комісії повідомляють міську, районну виборчу комісію про отримані скарги та зміни, внесені до списків виборців за рішенням суду, а міська, районна виборча комісія повідомляє Центральну виборчу комісію якомога раніше, але не пізніше як протягом 12 годин.

Стаття 24. Виключено 19 вересня 1996 року.

Стаття 25. Виключено 19 вересня 1996 року.

Стаття 26. Виключено 19 вересня 1996 року.

Стаття 27. Виключено 19 вересня 1996 року.

Стаття 28. Виключено 19 вересня 1996 року

Стаття 29. Виключено 19 вересня 1996 року.

Стаття 30. Виключено 19 вересня 1996 року.

ГЛАВА IV. ВИСУВАННЯ КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛІКИ

Стаття 31. Висування кандидатів на посаду Президента Республіки

Окремі особи можуть висувати себе на посаду Президента Республіки.

Політичні партії та політичні організації можуть висувати та підтримувати кандидатів на посаду Президента Республіки.

Висування кандидатів на посаду Президента Республіки починається не раніше як за 80 і не пізніше як за 65 днів до дня виборів.

Стаття 32. Заява про участь особи в вибори як кандидат на посаду Президента Республіки

Претендент на статус кандидата на посаду Президента Республіки не пізніше як за 65 днів до виборів подає прохання про це Центральній виборчій комісії.

Якщо претендент на посаду Президента Республіки висувається політичною партією або політичною організацією, це їх рішення також подається в письмовій формі. Також представляються документи, які підтверджують громадянство та особу кандидата, та сплачується застава в розмірі п'яти пересічних місячних зарплат. Після того, як зібрано двадцять тисяч підписів виборців, відповідно до статті 79 Конституції Литовської Республіки, вся застава повертається особі, яка її заплатила.

Центральна виборча комісія не пізніше як протягом 3 днів (включаючи неробочі дні) після отримання заяви, перевіряє, чи є наявні будь-які причини, зазначені в статті 78 Конституції Литовської Республіки, які б забороняли особі висуватись як кандидат на посаду Президента Республіки, та ухвалює обґрунтоване рішення, чи видавати особі або ні форми для збирання підписів виборців з зазначенням на ній імені та прізвища кандидата на посаду Президента Республіки. Відмова від видачі форми для збирання підписів виборців може бути оскаржено в Вищому адміністративному суді Литви не пізніше як протягом 3 днів, а зазначений суд повинен розглянути скаргу не пізніше як протягом 72 годин з моменту її подання. Цей строк включає неробочі днів. Рішення Вищого адміністративного суду Литви набирає чинності з моменту його проголошення.

Стаття 33. Збирання підписів виборців

Принаймні двадцять тисяч підписів виборців, як установлено в статті 79 Конституції Литовської Республіки, має бути зібрано на формі для збирання підписів виборців, яка містить такий текст:

Я, громадянин Литовської Республіки, підтверджую свою підтримку заяві

_____._____ (ім'я особи, прізвище) про те, щоб взяти участь у виборах __ ___ ___. (день, місяць та рік) як кандидат на посаду Президента Литовської Республіки.

Порядковий №	Прізвище, ім'я особи	Серія та № документа, що підтверджує громадянство Литовської Республіки	Дата народження	Постійне місце проживання	Підпис та дата

Ім'я та прізвище особи, яка збирала підписи, зазначається в низу сторінки разом з серією та номером документа, що підтверджує її громадянство Литовської Республіки, її постійне місце проживання та підпис.

Всі дані у формі для збирання підписів заповняються самим виборцем. Виборці може підтримувати кожного кандидата на посаду Президента Республіки тільки по одному разу.

Форми для збирання підписів виборців видаються Центральною виборчою комісією безпосередньо особам, які заявили в письмовій формі про свою участь як кандидати у виборах президента Республіки та на прохання цих осіб - зазначеним ними особам.

Стаття 34. Реєстрація кандидатів на посаду Президента Республіки

Не пізніше як за 45 днів до виборів особи, які були висунуті або висунули себе самі як кандидати на посаду Президента Республіки повинні представити форми для збирання підписів не менше як з двадцятьма тисячами підписів виборців Центральній виборчій комісії, яка видала зазначені форми. Ці особи також повинні представити витяг з основними даними з декларації про доходи та майно, затверджений Державною податковою інспекцією.

Особи, які були висунуті або висунули себе самі кандидатами на посаду Президента Республіки можуть представляти Центральній виборчій комісії посвідчення про стан свого здоров'я. Центральна виборча комісія оголошує такі посвідчення через засоби масової інформації.

Центральна виборча комісія перевіряє, чи правильно були заповнені форми для the збирання підписів виборців не пізніше як протягом 10 днів після їх отримання. Якщо вона виявить, що громадянин більше як один раз поставив підпис для одного й того ж кандидата, жоден з цих підписів не враховується. Підписи громадян, які не записали всіх необхідних даних або записали неправильні дані, також анулюються.

Якщо після виключення всіх недійсних голосів кандидат на посаду Президента Республіки підписи не менше як двадцяти тисяч виборців, Центральна виборча комісія повинна зареєструвати особу кандидатом на посаду Президента Республіки не пізніше як протягом 24 годин. Відмова Центральної виборчої комісії зареєструвати особу кандидатом на посаду Президента Республіки може бути оскаржена в Вищий адміністративний суд Литви не пізніше як протягом 3 днів (включаючи неробочі днів), а зазначений суд повинен розглянути скаргу протягом 72 годин. Цей строк включає також неробочі дні. Рішення Вищого адміністративного суду Литви набирає чинності з моменту його виголошення.

Особи, які були висунуті або висунули себе самі кандидатами на посаду Президента Республіки, набувають статусу кандидата на посаду Президента Республіки після їх реєстрації кандидатами на посаду Президента Республіки Центральною виборчою комісією.

Центральна виборча комісія офіційно оголошує список всіх осіб, зареєстрованих кандидатами на посаду Президента Республіки, не пізніше як за 30 днів до дня виборів і видає зазначеним особам посвідчення кандидатів на посаду Президента Республіки протягом 24 годин після цього оголошення. Кампанія по виборах Президента Республіки починається в день офіційного оголошення списку кандидатів на посаду Президента Республіки.

Стаття 35. Довірені особи кандидатів на посаду Президента Республіки

Особи, зареєстровані кандидатами на посаду Президента Республіки, мають право мати своїх довірених осіб. Кандидати на посаду Президента Республіки представляють свій список довірених осіб Центральній виборчій комісії, яка не пізніше як протягом 24 годин, видає посвідчення довіреної особи (з зазначенням імені та прізвища кандидата) довіреним особам кандидатів на посаду Президента Республіки.

Згідно з вказівками кандидата на посаду Президента Республіки, довірена особа кандидата на посаду Президента Республіки має право представляти кандидата на зборах виборців та в засобах масової інформації, збирати кошти для фінансування виборів та виконувати інші вказівки кандидата на посаду Президента Республіки, які не суперечать законам.

Кандидати на посаду Президента Республіки можуть у будь-який час відкликати своїх довірених осіб. По отриманні такого прохання від кандидата на посаду Президента Республіки Центральна виборча комісія ухвалює рішення стосовно відкликання довіреної особи та оголошує її публічно.

Стаття 36. Спостерігачі на виборах Президента Республіки

Всі політичні партії та політичні організації, які висунули особу кандидатом на посаду Президента Республіки, а також кандидати на посаду Президента Республіки мають право призначати в письмовій формі спостерігачів до кожної виборчої комісії. Посвідчення спостерігача на виборах Президента Республіки видається негайно. Посвідчення видаються:

1) Центральною виборчою комісією - спостерігачам, які були призначені спостерігати за діяльністю Центральної виборчої комісії, а також діяльністю міських, районних виборчих комісій; та
2) міськими, районними виборчими комісіями - спостерігачам, які були призначені спостерігати за діяльністю дільничних виборчих комісій.

Спостерігачі на виборах мають право бути присутніми на засіданнях виборчих комісій, за діяльністю яких вони були призначені спостерігати та вимагати від голови та членів виборчої комісії виконання цього закону.

Представлені спостерігачами в письмовій формі протести, додаються до протоколів та рішень виборчої комісії.

У випадках, передбачених у цьому законі, та, відповідно до встановленої в ньому процедури, спостерігачі мають право оскаржувати рішення виборчих комісій.

Організації або кандидати на посаду Президента Республіки, які призначили спостерігачів, мають право відкликати спостерігача в письмовій формі в будь-який час. Спостерігач вважається відкликаним з моменту представлення заяви про відкликання виборчій комісії, яка видала особі посвідчення спостерігача.

ГЛАВА V. ГАРАНТІЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛІКИ

Стаття 37. Право кандидатів на посаду Президента Республіки виступати на зборах або в засобах масової інформації

Після офіційного опублікування списку кандидатів, кандидати на посаду Президента Республіки мають рівні права виступати на зборах виборців або будь-яких інших зборах, нарадах або засіданнях та використовувати державні засоби масової інформації і публікувати свою передвиборну програму.

Керівники установ державної влади та управління повинні допомагати кандидатам на посаду Президента Республіки в організації зборів з виборцями та отриманні необхідної інформації за винятком конфіденційної інформації.

Стаття 38. Право кандидатів на посаду Президента Республіки на звільнення від робочих або службових обов'язків під час передвиборної кампанії

На його чи її прохання кандидат на посаду Президента Республіки може бути звільнений від робочих або службових обов'язків на період передвиборної кампанії, але не довше як на 2 місяці. Протягом цього періоду кандидату виплачуються дві пересічних місячних зарплати з державних коштів.

Стаття 39. Особиста недоторканність кандидата на посаду Президента Республіки

Під час передвиборної кампанії та безпосередньо після виборів кандидати на посаду Президента Республіки не можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності або арештовані та на них не може бути накладено судом адміністративне стягнення за їхні дії під час передвиборної кампанії Президента Республіки без згоди Центральної виборчої комісії.

Центральна виборча комісія разом з Міністерством внутрішніх справ повинна подбати про безпеку кандидатів на посаду Президента Республіки з оплатою з державних фондів. Кандидат може відмовитися від такої безпеки та він також може наймати безпеку своїм коштом.

Стаття 40. Відповідальність за порушення законодавства Литовської Республіки про вибори Президента

Особи, які насильницькими діями, оманою, погрозами або в інший спосіб створюють перешкоди здійсненню права виборців обирати Президента Республіки та організовувати передвиборну агітацію, а також члени виборчих комісій та інші посадові особи, які фальсифікували документи виборів, навмисно неправильно підраховували голоси або порушували таємницю голосування, або цей закон у будь-який інший спосіб, несуть відповідальність відповідно до законів Литовської Республіки Проти осіб, які оголосили або опублікували в будь-який інший спосіб неправдиву інформацію стосовно кандидата на посаду Президента Республіки або які заважали зустрічі кандидата з виборцями, може бути порушений судовий позов.

ГЛАВА VI. ПЕРЕДВИБОРНА АГІТАЦІЯ

Стаття 41. Основні принципи передвиборної агітації

Політичні партії та політичні організації, а також громадяни та кандидати на посаду Президента Республіки можуть починати передвиборну агітацію від дня, коли починається кампанія по виборах Президента Республіки, до якої застосовуються положення цієї Глави.

Передвиборна агітація може проводитися в будь-якій формі або в будь-який спосіб, якщо вони не суперечать Конституції та законам Литовської Республіки. Початок передвиборної агітації оголошується Центральною виборчою комісією.

Стаття 42. Умови та порядок використання засобів масової інформації

Кандидати на посаду Президента Республіки всі мають рівні можливості використання державних засобів масової інформації безкоштовно для цілей передвиборної агітації. Фактична тривалість та час передач Національ-

ного радіо та телебачення Литви, які використовуватимуться для кампанії кожного кандидата по виборах Президента Республіки, встановлюється Центральною виборчою комісією за узгодження з керівниками Національного радіо та телебачення Литви та організовується так, щоб забезпечити дотримання принципів рівності серед кандидатів на посаду Президента Республіки.

Кандидати на посаду Президента Республіки можуть використовувати час, виділений їм на Національному радіо та телебаченні Литви самі або можуть дозволяти політичним партіям або політичним організаціям, визначеним ними, а також їхнім довіреним особам або іншим зазначеним особам вести передвиборну агітацію у встановлений час.

Передвиборна агітація у комерційних засобах масової інформації обмежується тільки спеціальним рахунком виборів Президента Республіки.

Всі суперечки стосовно передвиборної агітації влагоджуються Центральною виборчою комісією, яка виходить при цьому з принципу рівності кандидатів на посаду Президента Республіки.

На вимогу кандидата на посаду Президента Республіки або довіреної особи кандидата засоби масової інформації, які опублікували компрометуючий матеріал про зазначеного кандидата на посаду Президента Республіки, повинні опублікувати відповідну думку кандидата або його довіреної особи не пізніше як за 5 днів до дня виборів.

Стаття 43. Заборона на ведення передвиборної агітації з зловживанням службового положення

Будь-кому забороняється зловживати своїм службовим положенням в установах центральної або місцевої влади, закладах або організаціях, а також у засобах масової інформації центральних або місцевих органів влади при проведенні передвиборної кампанії, давати такі вказівки іншим особам або спробувати справити вплив на волю виборців в будь-який інший спосіб, використовуючи своє службове положення. Державним і муніципальним службовцям забороняється використовувати своє службове положення для створення собі або іншим виключних умов передвиборної агітації. Якщо службовець порушує цю статтю, проти нього може бути порушена кримінальна або адміністративна справа в порядку, установленому законом.

Якщо особа є кандидатом у Президенти Республіки, вона може використовувати засоби масової інформації центральних або місцевих органів влади тільки відповідно до порядку, встановленого в статті 42 цього закону. Якщо виконання їх обов'язків вимагає оголошення в засобах масової інформації важливих повідомлень, вони можуть робити це тільки на прес-конференції. Засоби масової інформації центральних або місцевих органів влади можуть опублікувати тільки запис такої конференції, який не містить жодної передвиборної агітації.

Стаття 44. Фінансування передвиборної агітації

Передвиборна агітація фінансується з державних фондів, а також з фондів, зібраних політичними партіями та політичними організаціями, а також громадянами та кандидатами на посаду Президента Республіки, всі вони накопичуються на спеціальних рахунках для виборів Президента Республіки в Ощадному банку Литви, а також його філіях.

Кандидатам на посаду Президента Республіки оплачуються з державних фондів на рівній основі зазначений в цьому законі час на Національному радіо та телебаченні Литви, друкування агітаційних плакатів кандидата та публікування передвиборних програм. Використання державних фондів, виділених на передвиборну агітацію, контролюється Центральною виборчою комісією та Ощадним банком Литви. Центральна виборча комісія Ощадний банк Литви повинні опублікувати звіт про використання державних фондів на передвиборну агітацію в пресі не пізніше як протягом 15 днів після виборів Президента Республіки.

Кандидати на посаду Президента Республіки, а також обраний Президент Республіки повідомляють про всі кошти, які були отримані та використані на вибори (з зазначенням їх джерел) у пресі не пізніше як протягом 30 днів після виборів Президента Республіки.

Стаття 45. Заборона передвиборної агітації у день виборів

Передвиборна агітація забороняється за 30 годин до початку виборів та в день виборів, за винятком постійного наочного агітаційного матеріалу в призначених для цього місцях, якщо він був виставлений не пізніше як за 48 годин до початку виборів. Протягом цього часу жоден наочний матеріал передвиборної агітації (за винятком того, що був виданий Центральною виборчою комісією), не може виставлятися в місці голосування або в межах 50 метрів від будинку, де розташовано місце голосування.

ГЛАВА VII. ПІДГОТОВЧІ ЗАХОДИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИБОРІВ

Стаття 46. Бюлетені

Для виборів Президента Республіки кожному виборцю видається бюлетень, який містить ім'я та прізвище кожного кандидата на посаду Президента Республіки. Кан-

дидати на посаду Президента Республіки перелічуються в алфавітному порядку.

Стаття 47. Представлення бюлетенів

Міські, районні виборчі комісії підраховують отримані бюлетені та конверти й складають акт їх приймання.

Міські, районні виборчі комісії передають бюлетені дільничним виборчим комісіям не пізніше як за 12 годин до початку голосування. Дільничні виборчі комісії перераховують бюлетені та складають звіт після їх отримання.

Міські, районні виборчі комісії передають бюлетенів та конверти на поштамти не пізніше як за 2 дні до початку голосування поштою.

У дипломатичних представництвах Литовської Республіки виборцям має бути наданий вільний доступ до бюлетенів та конвертів для голосування поштою не пізніше як за 15 днів до дня виборів, на суднах виборцям має бути надана можливість ознайомитися з текстом бюлетенів не пізніше як за 15 днів до виборів. На суднах бюлетені друкуються відповідно до їх опису, переданого радіограмою.

Центральна виборча комісія несе відповідальність за випуск, підрахунок та видачу бюлетенів та конвертів протягом зазначеного періоду часу.

Стаття 48. Виключено 9 жовтня 1997 року.

ГЛАВА VIII. ГОЛОСУВАННЯ

Стаття 49. Час та місце голосування

Голосування відбувається в день виборів з 7 години до 21 години в приміщенні для голосування, призначеного виборчою комісією. Виборці голосують тільки на виборчій дільниці, до списку виборців якої внесено їх імена. Голоси, отримані поштою дійсні тільки на виборчій дільниці, до списку виборців якої було внесено ім'я.

Стаття 50. Підготовка приміщень для голосування

Приміщення для голосування виборчої дільниці має бути повністю підготовлено до виборів не пізніше як за 12 годин до початку голосування. Виборча комісія також повинна підрахувати всі бюлетені, отримані з міської, районної виборчої комісії та скласти акт про їх приймання. У приміщенні для голосування виборчої дільниці повинна бути урна для голосування, кабіна (кабіни) для таємного голосування, в якій виборець може таємно заповнити бюлетені. Передвиборні плакати, видані Центральною виборчою комісією, повинна бути виставлені в приміщенні для голосування. Текст цього закону повинен бути доступним на кожній виборчій дільниці. Матеріал передвиборної кампанії, крім матеріалу, виданого Центральною виборчою комісією, видаляється з приміщення для голосування, проходів, що ведуть до нього або з нього (коридорів), та в межах 50 метрів від будинку, де розташовано приміщення для голосування. Повинні також бути влаштовані робочі місця для членів виборчої комісії, місцевих спостерігачів за виборами. По закінченні підготовки приміщення для голосування зачиняється, опечатується, ставиться під охорону поліції і голова дільничної виборчої комісії повідомляє про це міську, районну виборчу комісію.

Інші вимоги до підготовки приміщень для голосування встановлюються Центральною виборчою комісією.

Стаття 51. Початок голосування

У день виборів приміщення для голосування відчиняється тільки, якщо присутні не менше як 3/5 членів дільничної виборчої комісії. Тоді голова виборчої комісії разом з іншими члени виборчої комісії переконується, що виборча урна пуста і опечатує її. Перевіривши, що приміщення для голосування підготовлено без порушень встановлених вимог, голова дільничної виборчої комісії заносить загальну кількість отриманих бюлетенів протоколу підрахунку голосів, розподіляє бюлетені та списки виборців між членами виборчої комісії, заносить до протоколу підрахунку голосів кількість бюлетенів, виданих кожному члену виборчої комісії, та відчиняє приміщення для голосування, тим самим оголошуючи початок виборів.

Стаття 52. Встановлення особи виборця

При вході до приміщення для голосування виборець пред'являє своє посвідчення виборця, паспорт або інший документ, що підтверджує його особу та громадянство, члену дільничної виборчої комісії. Установивши, що виборець прибув на виборчу дільницю, до списку виборців якої було включено його ім'я, член комісії вручає виборцю картку прибуття з печаткою виборчої дільниці, в який зазначено, котрий виборець прибув голосувати, та показує, до якого члена комісії треба звертатися для по бюлетень. Забороняється вручати кілька карток прибуття одному виборцю або вручати йому картку прибуття іншого виборця. Якщо по прибутті до приміщення для голосування, особа не має потрібних документів або не ясно, чи була вона занесена до списку виборці цієї виборчої дільниці, член комісії не видає цій особі картку прибуття, вручає йому картку гостя та направляє його до голови або заступника голови комісії для з'ясування питання про голосування.

Член комісії, кому доручено вручати бюлетені, встановивши на підставі пред'явлених документів, що особа, яка

прибула, є дійсно громадянином, якого було занесено до списку виборців, або, якщо два громадяни Литовської Республіки, занесені до списку виборців цієї виборчої дільниці, засвідчують цей факт у письмовій формі голові виборчої комісії, знаходить прізвище виборця у списку виборців та забирає в особи посвідчення виборця і картку прибуття. Після того як виборець та член комісії, який вручає бюлетені, розпишуться в списку виборців виборчої дільниці, виборцю вручаються бюлетені. Посвідчення виборця та картка прибуття не повертаються виборцю. При голосуванні поштою робиться запис у посвідченні виборця стосовно видачі бюлетеня та посвідчення виборця повертається виборцю.

Забороняється вручати виборцю бюлетень іншої особи. Член виборчої комісії, який порушує це положення, несе відповідальність за законом.

Стаття 53. Порядок голосування

Після вручення бюлетеня виборець іде до кабіни для голосування та особисто заповнює бюлетень. Виборець може заходити до кабіни для голосування тільки один. Єдині винятки можуть бути в випадках, передбачених в частині 5 цієї статті.

У бюлетені виборець позначає ім'я кандидата, за якого він голосує.

Виборці особисто опускають свої позначені бюлетені урну для голосування.

На прохання виборця зіпсовані бюлетені заміняються на нові за рішенням дільничної виборчої комісії. Голова виборчої комісії закреслює зіпсований бюлетень чорнилом (кульковою ручкою) та підписує його. Зіпсований бюлетень також підписують секретар виборчої комісії та один із членів. Зіпсовані бюлетені зберігаються окремо.

Виборці, які не мають фізичної змоги самі позначити свої бюлетені або опустити їх в урну для голосування, можуть призначати іншу особу, щоб позначити бюлетень та опустити його в урну для голосування за них. Головам або членам виборчої комісії, а також спостерігачам на виборах забороняється виконувати такі дії за виборців.

Стаття 54. Голосування поштою

Голосування поштою надає можливість громадянам, які не здатні прибути на виборчу дільницю проголосувати в зв'язку зі станом здоров'я або іншими причинами, взяти участь у виборах. Голосування поштою є можливо в міських, районних відділеннях пошти в їх робочий час починаючи з 5 днів до виборів та закінчуючи 1 днем до виборів, якщо виборця занесено до списку виборців того міста, району, та закінчуючи 2 днями до виборів, якщо виборця занесено до списку виборців того міста, району. Витрати, пов'язані з голосуванням поштою, покриваються державою.

Керівник поштового відділення несе відповідальність за організацію голосування поштою. Він несе відповідальність за ведення протоколів, видачу та збирання бюлетенів і конвертів під час голосування поштою.

Керівник поштового відділення за згоди міської, районної виборчої комісії для видачі та збирання бюлетенів і конвертів під час голосування поштою призначає поштових працівників (службовців), яким доручається видавати бюлетені та конверти. Якщо цього вимагає міська, районна виборча комісія, керівник поштового відділення повинен усунути поштового працівника від роботи з виборчими документами. Поштовим працівникам, яким дозволено видавати виборчі бюлетені, міською, районною виборчою комісією видаються посвідчення встановленої форми. Член виборчої комісії, спостерігач на виборах, пред'явивши своє посвідчення поштовому працівнику, виборець, пред'явивши посвідчення виборця та документ, який підтверджує його особу, мають право записувати зауваження до цього посвідчення, а керівник поштового відділення негайно повідомляє міську, районну виборчу комісію про це зауваження. Поштовий працівника, який не має цього посвідчення, не має права видавати виборчі бюлетені. Поштові заклади повинні виділяти кімнату (місце), де виборці можуть без перешкод та таємно позначити бюлетені та покласти їх у конверт. За порядком голосування можуть наглядати спостерігачі, які мають посвідчення, що дозволяють їм спостерігати за виборами на будь-якій виборчій дільниці.

Поштовий працівник видає виборчі документи у відповідності до порядку,

встановленого Центральною виборчою комісією. Разом з бюлетенями виборці отримують конверти для голосування поштою. Зовнішній конверт для голосування поштою адресується поштовим працівником у дільничну виборчу комісію, яка зазначена в посвідченні виборця особи.

Голосуючи таємно, виборець:

1) робить позначку в бюлетені;
2) вкладає бюлетені до внутрішнього конверта;
3) заклеює внутрішній конверт;
4) вкладає внутрішній конверт до зовнішнього конверта разом з посвідченням виборця;
5) заклеює зовнішній конверт.

Зовнішні конверти, внутрішні конверти та бюлетені не пізніше як за 2 дні до виборів доставляються листоношею

додому виборцям, які не в змозі прибути для голосування в поштове відділення або на виборчу дільницю в день виборів у зв'язку з станом здоров'я. Разом з додому до виборця можуть прибути не менше як 2 члени комісії, а також спостерігачі. Список цих виборців складається не пізніше як за 15 днів до виборів дільничними виборчими комісіями у відповідності до даних, представлених у письмовій формі міськими, районними закладами соціального забезпечення та кураторства, та прохань про надання можливості голосувати вдома, які заповняються громадяни особисто відповідно до форми, встановленої Центральною виборчою комісією. Прохання громадян повинні також бути затверджені керівниками міських, районний закладів соціального забезпечення та кураторства або службовцями, які ними уповноважені на це. Прохання та списки, складені міськими, районними закладами соціального забезпечення та кураторства, додаються до списку, складеного дільничною виборчою комісією, виборців, які не здатні прибути для голосування у поштове відділення або на виборчу дільницю у день виборів за станом здоров'я. Поштові працівники, члени виборчих комісій або інші особи не можуть приносити зовнішні конверти, внутрішні конверти та бюлетені додому виборцям, які не занесені до списку виборців, які не в змозі прибути для голосування у поштове відділення або на виборчу дільницю у день виборів за станом здоров'я. До списку виборців, які не здатні прибути для голосування у поштове відділення або на виборчу дільницю в день виборів: інваліди I групи, інваліди з порушенням рухової системи (I та II групи) та особи тимчасовою непрацездатністю, якщо вони подали прохання, передбачені в цій частині статті, про надання можливості голосувати вдома.

Заклеєний зовнішній конверт (з посвідченням виборця, внутрішнім конвертом та бюлетенем в ньому) виборець може:

1) вручити поштовому працівнику;
2) вручити листоноші, яки доставив йому виборчі документи;
3) опустити в поштову скриньку;
4) передати вкладений до конверта виборчий бюлетень капітану судна, що пливе в порт, та доручити йому відправити бюлетень.

Якщо виборець голосує вдома, забороняється справляти будь-який вплив на його рішення та квапити його з голосуванням. Виборець, який не має фізичних дефектів, які б не дозволяли йому заповнити бюлетень, особисто вкладає таємно заповнений бюлетень до внутрішнього конверта, заклеює його, вкладає заклеєний внутрішній конверт до зовнішнього конверта разом з посвідченням виборця та заклеює його. На прохання виборця, який внаслідок своїх фізичних дефектів не здатний це зробити сам, це виконує особа (за винятком листоноші, члена виборчої комісії член або спостерігача), яку вибере виборець, якій він довіряє та яка повинна зберігати конфіденційність голосування. Виборець вручити заклеєний зовнішній конверт листоноші або відправити поштою в той же або на другий день.

Стаття 54[1]. Голосування в дипломатичних представництвах

Голосування в дипломатичних представництвах (консульствах) Литовської Республіки може відбуватися в їх робочий час, але не менше як 4 години на день. Якщо виборець висловить таке прохання, дипломатичне представництво (консульство) може відсилати та отримувати виборчі документи від нього поштою.

За рекомендацією Міністерства закордонних справ, Центральна виборча комісія складає список дипломатичних представництв (консульств), у яких буде проводитися голосування, та встановлює дні голосування (не менше як 10) для кожної дипломатичного представництва (консульства).

Глава дипломатичного представництва (консульство) несе відповідальність за організацію голосування.

Стаття 54[2]. Голосування на судні

Голосування на судні відбувається, якщо судно залишає порт Литовської Республіки не менше як за 12 днів до виборів та не повертається до дня виборів, або за інших обставин, коли член команди або пасажир, які мають право обирати, не мають змоги голосувати на своїй виборчій дільниці, поштою або в дипломатичному представництву.

Список суден, на яких є не менше 10 членів команди - виборців, з якими під час голосування підтримується радіозв'язок та на яких відбудеться голосування, складається Центральною виборчою комісією. Центральна виборча комісія також встановлює час для голосування на кожному судні, аби кожний виборець, який знаходиться на судні, мав можливість проголосувати. Капітан судна, який є громадянином Литовської Республіки, відповідає за організацію голосування на судні.

Голосування не організується на суднах, на яких немає умови для організації

голосування у відповідності до вимог цього закону.

Стаття 54[3]. Порядок голосування у дипломатичних представництвах та на суднах Литовської Республіки

У дипломатичних представництвах (консульствах) та на суднах Литовської Республіки для організації голосування та підрахунку голосів утворюються виборчі комісії.

Виборчі комісії мають у своєму складі голову та не менше як двох членів. Глава дипломатичного представництва або консульства Литовської Республіки формує виборчі комісії із співробітників дипломатичного представництва чи консульства або з інших громадян Литовської Республіки, які проживають у іноземній державі. Порядок подачі письмових зобов'язань членами виборчої комісії встановлюється Центральною виборчою комісією.

Виборчі комісії на суднах формуються капітаном судна з урахуванням рішення зборів екіпажа судна - громадян Литовської Республіки.

Порядок голосування, підрахунку голосів, представлення протоколів підрахунку голосів Центральній виборчій комісії, а також порядок видачі посвідчень спостерігачам встановлюється Центральною виборчою комісією.

Стаття 54[4]. Голосування в лікувальних закладах та закладах соціального забезпечення та кураторства

Для голосування в лікувальних закладах та закладах соціального забезпечення та кураторства створюються спеціальні поштові заклади, призначені для голосування. Не менше як за 20 днів до виборів міська, районна виборча комісія: за рекомендацією керівників лікувальних закладів, закладів соціального забезпечення та кураторства складає список спеціальних поштових відділень; за рекомендацією керівника поштового відділення, встановлює режим роботи цих поштових відділень. Керівник закладу виділяє місце, придатне для голосування, та відповідає за те, щоб виборці були повідомлені про місце та час роботи спеціального поштового відділення та щоб були створені умови для доступу виборців до нього.

Пацієнти таких закладів, які можуть пересуватись, голосують самі в приміщенні для голосування у відповідності до порядку, встановленому в статті 54 цього закону.

Пацієнти та підопічні лікувальних закладів та закладів соціального кураторства, які не здатні прибути в приміщення для голосування за станом здоров'я, відвідуються не менше як двома членами виборчої комісії, спостерігачами (якщо вони беруть участь) та службовцями спеціального поштового відділення.

Особа, яка голосує, повинна в умовах таємності, особисто заповняє бюлетень та вкладає його до внутрішнього конверта. В разі необхідності йому може допомагати особа (за винятком службовця цього закладу, листоноші, члена виборчої комісії або спостерігача на виборах), якій вона довіряє.

Відповідно до вказівок керівника лікувального закладу або закладу соціального забезпечення або кураторства, може бути заборонено турбувати з метою голосування пацієнтів, які знаходяться в тяжкому стані. Така вказівка має обов'язковий характер для листонош.

Також забороняється турбувати особу для голосування, якщо лікарська комісія у порядку, встановленому Міністерством охорони здоров'я, зробила висновок, що вона нездатна розуміти суть своїх дій під час голосування внаслідок хронічного розумового захворювання, недоумства або тимчасових розумових порушень.

Стаття 54[5]. Голосування у військових частинах

У військових частинах системи охорони краю та внутрішньої служби створюються спеціальні поштові відділення, призначені для голосування, відповідно до положень статті 54[4].

Якщо можливо, керівники військових частин надають умови для голосування військовослужбовців на виборчих дільницях свого постійного місця проживання.

Стаття 54[6]. Голосування в місцях позбавлення волі

У місцях позбавлення волі створюються спеціальні поштові відділення, призначені для голосування, відповідно до положень статті 54[4].

У відповідності до встановленого законами порядку керівники місць позбавлення волі можуть дозволяти засудженим особам голосувати в виборчих округах свого постійного місця проживання.

Стаття 55. Виключено 19 вересня 1996 року.

Стаття 56. Виключено 19 вересня 1996 року.

Стаття 57. Виключено 19 вересня 1996 року.

Стаття 58. Виключено 19 вересня 1996 року.

Стаття 59. Виключено 19 вересня 1996 року.

Стаття 60. Виключено 19 вересня 1996 року.

IX. ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ТА ВСТАНОВЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ГОЛОСУВАННЯ

Стаття 61. Підрахунок внутрішніх конвертів та бюлетенів у поштових відділеннях

Підрахунок внутрішніх конвертів та бюлетенів ведеться керівником поштового відділення, який зазначає дані

цього підрахунку в спеціально призначеному для цієї мети журналі у відповідності до порядку, встановленого Центральною виборчою комісією.

Керівник поштового відділення передає невикористані конверти та бюлетені в міську, районну виборчу комісію за один день до виборів.

Поштове відділення передає конверти з бюлетенями, заповненими виборцями в дільничні виборчі у день виборів, але не пізніше як за 2 години до завершення виборів.

Підрахунок конвертів для голосування та бюлетенів по Литовській Республіці Центральна виборча комісія.

Стаття 62. Підрахунок бюлетенів на виборчих дільницях

Після того, як зачинено приміщення для голосування, голова дільничної виборчої комісії у присутності не менше як 3/5 членів виборчої комісії, закриває та опечатує прорізь урни для голосування, збирає невикористані бюлетені від кожного члена дільничної виборчої комісії, заносить кількість невикористані бюлетенів до протоколу підрахунку голосів, публічно їх підраховує та перевіряє, згідно з підписами в списку виборців, що незаконно вручених бюлетенів не було.

Невикористані та зіпсовані бюлетені публічно підраховуються виборчою комісією, анулюються відрізанням правого верхнього кута та вкладаються до конвертів, які спеціально призначені для цієї мети і після цього запечатуються. Кількість невикористаних та зіпсованих бюлетенів заноситься до протоколу підрахунку голосів.

Стаття 63. Підрахунок голосів на виборчих дільницях та підрахунок виборців, що проголосували

Дільнична виборча комісія у присутності не менше як 3/5 її членів оглядає урну для голосування виборчої дільниці, щоб: пересвідчитися, що печатки не були порушені та що немає інших ознак, які б вказували не те, що вона могла бути розкрита або що бюлетені могли бути вийняті в будь-який інший спосіб. Комісія у присутності не менше як 3/5 її членів вирішує, чи була пошкоджена урна. Якщо комісія вирішує, що урна для голосування була пошкоджена, про це складається акт та голоси не підраховуються.

Після того як встановлено, що урна для голосування не була пошкоджена, урна розкривається і підраховуються голоси.

Голоси підраховуються в такий спосіб, щоб ця процедура та бюлетені, заповнені виборцями, могли спостерігатися всіма особами, присутніми під час підрахунку голосів. Центральна виборча комісія встановлює конкретний порядок для підрахунку голосів.

Після того як встановлено, що урна для голосування не була пошкоджена, та у присутності не менше як 3/5 членів комісії а також спостерігачів, урна розкривається, всі бюлетені поміщаються на столи, на яких немає інших документів та письмових приладів, і підраховуються голоси.

Кількість виборців виборчої дільниці встановлюється відповідно до списку виборців виборчої дільниці. Кількість виборців, якім були вручені бюлетені, встановлюється відповідно до списків виборців з засвідченням отримання бюлетеня. Кількість виборці, які проголосували на виборчій дільниці встановлюється відповідно до кількості бюлетенів, виявлених в урні для голосування виборчої дільниці. Кількість виборців, які взяли участь у виборах встановлюється відповідно до кількості бюлетенів, виявлених в урні для голосування виборчої дільниці, та кількості бюлетенів, отриманих поштою.

При виявленні в урні для голосування більшої кількості бюлетенів, ніж було видано виборцям, комісія вживає заходів для з'ясування причини.

Результати підрахунку голосів заносяться до протоколу підрахунку голосів.

Стаття 64. Підрахунок виборців, які голосували поштою, та підрахунок їх голосів

Після підрахунку бюлетенів, знайдених в урні для голосування , бюлетені, отримані поштою, підраховуються в такому порядку:

1) голова дільничної виборчої комісії пред'являє нерозкритими всі зовнішні конверти, отримані поштою. Їх кількість заноситься до протоколу підрахунку голосів;
2) зовнішні конверти розкриваються по одному;
3) з зовнішніх конвертів виймаються посвідчення виборців та перевіряються за списком виборців виборчої дільниці, і внутрішні конверти опечатуються печаткою виборчої дільниці. Якщо особи на посвідченні виборця немає в списку виборців, якщо виборець уже поставив підпис у списку виборців, зазначаючи, що він чи вона вже проголосували на виборчій дільниці, якщо від того ж виборця поштою отримано інший конверт для голосування, якщо в зовнішньому конверті немає посвідчення виборця або якщо в зовнішньому конверті більше одного внутрішнього конверта, печатка не ставиться, а бюлетень у конверті вважається недійсним. Цей факт повинен бути зазначений на внутрішньому конверті;

4) у списку виборців виборчої дільниці при прізвищу виборця, чий голос був отриманий поштою, робиться спеціальний запис про отримання голосу виборця поштою;
5) опечатаний внутрішній конверт опускається в урну для голосування, підготовану відповідно до встановлених вимог; та
6) коли всі конверти, отримані поштою, переглянуті в такий спосіб, урна розкривається і після розкриття внутрішніх конвертів отримані поштою голоси підраховуються відповідно до вимог статті 63. Якщо у внутрішньому конверті більше одного бюлетеня, всі бюлетені в конверті вважаються недійсними.

Якщо на виборчій дільниці (у комісії) тільки один запечатаний внутрішній конверт, він для захисту таємності голосування, не розкривається, а передається вищій виборчій комісії, яка заносить результати голосування до свого протоколу підрахунку голосів.

Стаття 65. Протоколи підрахунку голосів на виборчих дільницях

Протокол підрахунку голосів складається на кожній виборчій дільниці. Він включає в себе:
1) кількість виборців на виборчій дільниці;
2) кількість бюлетенів, отриманих від міської, районної виборчої комісії;
3) кількість бюлетенів, виданих кожному члену комісії, кількість бюлетенів, виданих виборцям, кількість підписів виборців, кількість посвідчень виборців та кількість невикористаних бюлетенів;
4) кількість невикористаних виборчих бюлетенів;
5) кількість виборців, які проголосували в приміщенні для голосування виборчої дільниці;
6) час розкриття урни для голосування;
7) кількість недійсних бюлетенів, знайдених в урні для голосування;
8) кількість дійсних бюлетенів, знайдених в урні для голосування;
9) кількість голосів, знайдених в урні для голосування, які були подані окремо за кожного кандидата на посаду Президента Республіки;
10) кількість конвертів, отриманих поштою, та кількість опечатаних внутрішніх конвертів;
11) кількість недійсних бюлетенів, отриманих поштою;
12) кількість дійсних бюлетенів, отриманих поштою;
13) кількість голосів, отриманих поштою, за кожного кандидата на посаду Президента Республіки;
14) загальну кількість виборців, які взяли участь у виборах на виборчій дільниці;
15) загальну кількість недійсних голосів на виборчій дільниці; та
16) загальну кількість голосів поданих для кожного кандидата на посаду Президента Республіки.

Якщо в урні для голосування, знайдено більше бюлетенів, ніж було видано виборцям, це заноситься до протоколу підрахунку голосів з зазначенням кількості зайвих бюлетенів, що були виявлені.

Протокол підрахунку голосів виборчої дільниці підписується головою та членами дільничної виборчої комісії. Після цього протокол підписується спостерігачами. Їхні зауваження та думки членів комісії додаються до протоколу і є його невід'ємною частиною.

Стаття 66. Недійсні бюлетені

Недійсними бюлетенями є:
1) бюлетені не встановленого зразка;
2) бюлетені з печаткою не тієї виборчої дільниці;
3) бюлетенів, у яких виборцем позначено більше одного кандидата на посаду Президента Республіки; та
4) бюлетені, на яких виборець не позначив жодного з кандидатів на посаду Президента Республіки.

Рішення про визнання бюлетеня недійсним приймається дільничною виборчою комісією.

Стаття 67. Представлення документів виборчої дільниці про підрахунок голосів в міські, районні виборчі комісії

Дільнична виборча комісія вкладає всі бюлетені, включаючи недійсні та невикористані бюлетені, всі внутрішні конверти, протоколи підрахунку голосів, списки виборців та інші документи по виборах до пакета та опечатує його у відповідності до порядку, встановленого Центральною виборчою комісією. Пакет передається в міську, районну виборчу комісію протягом 6 годин по закінченні голосування.

Центральна виборча комісія та Міністерство внутрішніх справ повинні гарантувати безпеку транспортування документи по виборах, а також осіб, що їх транспортують.

Стаття 68. Підрахунок голосів у міських, районних виборчих комісіях

Міські, районні виборчі комісії починають підрахунок голосі по отриманні всіх протоколів підрахунку голосів та інших документи по виборах від усіх виборчих дільниць.

Міська, районна виборча комісія приймає документи, передані дільничною виборчою комісією, l перевіряє:
1) чи всі потрібні документи (пакети) були доставлені;

2) печатки та описи пакетів (чи повний і правильний опис);
3) чи всі дані були занесені до протоколу підрахунку голосів; чи не суперечать вони один одному; чи відповідають даним у розпорядженні міської, районної виборчої комісії (кількість бюлетенів, виданих дільничній виборчій комісії, кількість виборців, кількість зовнішніх конвертів, отриманих поштою); чи є всі необхідні підписи; чи всі окремі думки членів комісії, зауваження спостерігачів додані до протоколу, в якому вони зазначені; та
4) чи всі зауваження та скарги виборців були розглянуті у дільничній виборчій комісії.

Міська, районна виборча комісія негайно повідомляє дані протоколу підрахунку голосів, свої коментарі стосовно документів, представлених дільничною виборчою комісією Центральній виборчій комісії, в порядку, установленому нею, та гарантує безпеку представлених документів.

Пакети з бюлетенями, опечатані дільничними виборчими комісіями, можуть бути розкриті в міській, районній виборчій комісії тільки за рішенням міської, районної виборчої комісії.

При виявленні браку документів, представлених дільничною виборчою комісією міська, районна виборча комісія вживає заходів для усунення браку, вимагає від голови дільничної виборчої комісії представлення документів, яких не вистачає.

Міська, районна виборча комісія підраховує голоси у такий спосіб: підсумовує дані дільничних виборчих комісій та додає до них голоси, віддані виборцями поштою, які були підраховані в міській, районній виборчій комісії.

Стаття 69. Міські, районні протоколи підрахунку голосів

Відповідно до протоколів підрахунку голосів виборчих дільниць, бюлетенів та інших документів по виборах, міська, районна виборча комісія встановлює:
1) кількість виборців, які взяли участь у виборах в місті, районі, що дорівнює кількості виборців, які проголосували на виборчих дільницях міста, району;
2) кількість недійсних бюлетенів в місті або районі, яка дорівнює кількості недійсних бюлетенів на виборчих дільницях міста, району;
3) кількість дійсних бюлетенів у місті або районі, яка дорівнює кількості дійсних бюлетенів на виборчих дільницях міста, району; та
4) кількість голоси, відданих за кожного кандидата на посаду Президента Республіки. Це число дорівнює сумі голосів, отриманих на виборчих дільницях, окремо за кожного кандидата на посаду Президента Республіки.

Ці дані заносяться до міських, районних протоколів підрахунку голосів, які потім підписуються головою та членами відповідної міської, районної виборчої комісії.

Стаття 70. Представлення міських, районних протоколів підрахунку голосів Центральній виборчій комісії та встановлення результатів виборів

Центральна виборча комісія може починати встановлення результатів виборів після отримання протоколів підрахунку голосів виборчих комісій всіх міст та районів, а також інших документів.

Міська, районна виборча комісія вкладає всі документи (за винятком фінансової документації), отримані від виборчих дільниць, списки виборців, протоколи підрахунку голосів міської, районної виборчої комісії, протоколи, що відносяться до всього періоду діяльності міської, районної виборчої комісії та інші документи по виборах до спеціальних пакетів, опечатує їх. Пакети протягом терміну, встановленого Центральною виборчою комісією, доставляються в Центральну виборчу комісію.

Відповідно до протоколів підрахунку голосів міських, районних виборчих комісій та протоколів підрахунку голосів у дипломатичних представництвах, Центральна виборча комісія встановлює:
1) кількість виборців Литовської Республіки;
2) кількість виборців, які взяли участь у виборах;
3) кількість недійсних бюлетенів;
4) кількість дійсних бюлетенів; та
5) кількість голосів, поданих за кожного кандидата на посаду Президента Республіки.

При розгляді скарги, поданої у порядку, встановленому цим законом, Центральна виборча комісія може перерахувати бюлетені та, при встановленні помилок в їх підрахунку, може виправити записи в протоколах підрахунку голосів. Центральна виборча комісія не може розглядати недійсні протоколи підрахунку голосів дільничних виборчих комісій, міських, районних виборчих комісій внаслідок помилок, виявлених у протоколах підрахунку голосів.

При встановленні, що під час голосування були допущені грубі порушення цього закону, або, що підроблення документів мало визначальний вплив на результати виборів Президента Республіки, Центральна виборча комісія може вважати результати виборів на посаду Президента Республіки недійсними.

Кандидат на посаду Президента Республіки вважається обраним, якщо під час голосування у перший раз, у якому взяли участь не менше як половина всіх виборців, він одержує більше половини голосів всіх виборців, які взяли участь у виборах. Якщо у виборах взяли участь менше половини всіх виборців, кандидат вважається обраним, якщо він одержує більшість, але не менше однієї третини голосів усіх виборців.

Якщо під час першого раунду голосування жоден з кандидатів не отримав потрібної більшості голосів, протягом 2 тижнів від дня виборів проводиться повторне голосування у порядку, встановленому цим законом, між двома кандидатами, які отримали більшість голосів у першому раунді голосування. Центральна виборча комісія оголошує це голосування у той же день, як і остаточні результати першого раунду голосування. Кандидат, який отримає більше голосів, вважається обраним.

Якщо в першому раунді голосування беруть участь не більше двох кандидатів та жоден з них не отримує потрібну кількість голосів, повторні вибори на посаду Президента Республіки проводяться протягом 45 днів від дня виборів у порядку, встановленому цим законом.

Стаття 71. Участь Спостерігачів у підрахунку голосів та встановлення результатів виборів

Спостерігачі від політичних партій та політичних організацій, які висунули кандидатів на посаду Президента Республіки, спостерігачів, призначені кандидатами на посаду Президента Республіки, та представники всіх засобів масової інформації можуть брати участь у підрахунку голосів на виборчих дільницях та в міських, районних виборчих комісіях, а також у встановленні результатів виборів у Центральній виборчій комісії.

Спостерігачів мають право робити зауваження та подавати скарги в виборчі комісії стосовно порушень цього та інших законів Литовської Республіки, але вони не повинні заважати роботі виборчих комісій. Спостерігачі мають право робити письмові протести, які мають додаватися до протоколів та рішення виборчої комісії та разом з іншими документи по виборах передаватися вищій виборчій комісії.

Стаття 72. Опублікування результатів виборів

Остаточні результати виборів Президента Республіки опубліковуються Центральною виборчою комісією протягом 5 днів після виборів.

Результати повторних виборів Президента Республіки опубліковуються Центральною виборчою комісією протягом 5 днів від дня повторних виборів.

Стаття 72[1]. Запит щодо порушення Закону про вибори Президента

Не пізніше як протягом 3 днів після офіційного проголошення результатів виборів Сейм Литовської Республіки може звертатися до Конституційного суду Литовської Республіки з запитом, чи не було порушено закон про вибори під час виборів Президента Республіки.

Конституційний Суд Литовської Республіки розглядає та оцінює рішення тільки Центральної виборчої комісії або її відмову розглянути скарги стосовно порушень закону про вибори у випадках, коли були ухвалені рішення або вчинені інші дії цією Комісією після завершення голосування при проведенні виборів Президента Республіки.

Цей запит розглядається Конституційним судом Литовської Республіки не пізніше як протягом 72 годин по його поданні в Конституційний Суд. У цей період включаються неробочі дні.

На підставі висновків Конституційного суду Литовської Республіки Сейм Литовської Республіки приймає остаточне рішення стосовно порушень Закону про вибори Президента.

Якщо Конституційний Суд Литовської Республіки робить висновок, що Центральна виборча комісія серйозно порушила Закон Литовської Республіки про вибори Президента або сфальсифікувала документи по виборах і це мало суттєвий впливи на встановлення результатів виборів, Сейм Литовської Республіки може ухвалити одну з таких постанов:

1) оголосити результати виборів недійсними - якщо з протоколів підрахунку голосів неможливо встановити реальні результати виборів; або
2) встановити реальні остаточні результати виборів відповідно до протоколів підрахунку голосів, підтверджених виборчими комісіями, якщо рішення комісій стосовно підтвердження цих протоколів не були оскаржені в Вищий адміністративний суд Литви, і Вищий адміністративний суд Литви не скасував рішення комісій стосовно підтвердження або непідтвердження цих протоколів.

По оголошенні результатів виборів Президента Республіки недійсними повторні вибори Президента Республіки проводяться не пізніше як протягом 3 місяців від дня виборів у порядку, встановленому цим законом.

Стаття 73. Виключено 19 вересня 1996 року.

Стаття 74. Зберігання документів по виборах Президента Республіки

Центральна виборча комісія не пізніше як протягом 3 місяців по проголошенні остаточних результатів виборів підготовляє та публікує книгу про результати виборів і протягом 4 місяців передає протоколи підрахунку голосів виборчих дільниць та виборчих округів, документи про висування (за винятком форм для збирання підписів виборців), протоколи засідань, а також рішення Централь

ної виборчої комісії та набір зразків документів по виборах до Державного архіву для постійного зберігання. Після того Центральна виборча комісія може в установленому порядку вирішити знищити документи по виборах, які не підлягають зберіганню.

Виконуючий обов'язки Президента Республіки
АЛЬГІРДАС БРАЗАУСКАС
Вільнюс
22 грудня 1992 року
№ I-28

Республіка

МАКЕДОНІЯ

ЗАКОН ПРО ВИБОРИ У ЧЛЕНИ ПАРЛАМЕНТУ

Прийнятий 24 квітня, 1994 року
Виправлений у липні 1999 року

ГЛАВА І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1

Даний закон регулює способи, умови та процедуру обрання членів Парламенту до Парламенту Республіки Македонія.

Стаття 2

До Парламенту Республіки Македонія (далі по тексту – "Парламент") обираються сто двадцять членів Парламенту.

Із загальної кількості членів Парламенту, 85 обираються за мажоритарним принципом у виборчих округах, визначених за законом, а 35 обираються за принципом пропорційності, відповідно до якого територія Республіки Македонія є один виборчий округ.

У виборчих округах, де обирається один член Парламенту, кількість виборців може мінятися від мінус 10% до плюс 10% найбільше порівняно із середньою кількістю виборців у виборчих округах.

Якщо після прийняття Закону про виборчі округи кількість виборців в окремому виборчому окрузі збільшиться чи зменшиться, виборчі округи не змінюються до прийняття нового закону про виборчі округи.

Стаття 3

Члени Парламенту обираються на загальних, прямих та вільних виборах таємним голосуванням.

Ніхто не вправі притягнути громадянина до відповідальності за участь у голосуванні або просити розповісти, за кого він проголосував чи чому не голосував.

Стаття 4

Кожний громадянин Республіки Македонія, що досягнув 18-річного віку та є розумово повноцінним, має право голосувати.

Стаття 5

Кожний громадянин Республіки Македонія, який:

- досягнув 18-річного віку;
- є розумово повноцінним;
- не відбував покарання у в'язниці за скоєння кримінального злочину, має право бути обраним в члени Парламенту.

Стаття 6

Посада члена Парламенту не може поєднуватись з посадою Президента Республіки Македонія, Прем'єр-міністра Республіки Македонія, міністра, судді Конституційного суду Республіки Македонія, судді, прокурора та інших посадових осіб, обраних чи призначених для виконання ними своїх професійних обов'язків Парламентом та Урядом Республіки Македонія.

Посада члена Парламенту не може бути поєднана з обіймання посади мера та члена ради у муніципалітеті та місті Скоп'є.

Посада члена Парламенту не може бути поєднана з виконанням експертних та адміністративних функцій в органах державної адміністрації.

Посади осіб, згадані в пунктах 1 та 2 даної статті, ліквідуються у день засвідчення їх мандатів членів Парламенту.

Робота осіб, згаданих в пункті 3 даної статті, протягом строку перебування їх на посаді тимчасово припиняється з дати засвідчення мандату члена Парламенту.

Стаття 7

Служба військовослужбовців Республіки Македонії, членів регулярної поліції Республіки Македонія, що займають керівні посади, уповноважених урядовців у Міністерстві внутрішніх справ, Міністерстві оборони та розвідувальній службі тимчасово припиняється з дня призначення їх кандидатами у члени Парламенту.

Посадова служба осіб, згаданих в пункті 1 даної статті, тимчасово припиняється у день засвідчення їхнього мандату члена Парламенту.

Стаття 8

Члени Парламенту не можуть бути відкликані.

Стаття 9

Вибори у члени Парламенту проводяться один раз на чотири роки в останні 90 днів дії мандату старого складу Парламенту чи протягом 60 днів з дати розпуску Парламенту.

День, коли починають діяти часові обмеження на проведення передвиборних кампаній, та день проведення виборів визначаються за Законом про оголошення виборів, який приймається Головою Парламенту.

Закон про оголошення виборів публікується в "Офіційному віснику Республіки Македонія".

Стаття 10
Заходи, акти, повідомлення та інші документи, що стосуються проведення виборів у члени Парламенту, звільняються від оплати, а усі заходи у межах виборчої процедури звільняються від сплати усіх видів податків.

ГЛАВА II. ОРГАНИ, ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ

Стаття 11
Органи, відповідальні за проведення виборів, є такі:
- Державна виборча комісія,
- Виборчі комісії на виборчих дільницях (далі по тексту – "виборчі комісії"), та
- Виборчі комітети.

Стаття 12
Державна виборча комісія складається з голови, восьми членів та їхніх заступників.

Державна виборча комісія має секретаря та його заступника.

Голова, члени Державної виборчої комісії, секретар та їхні заступники призначаються Парламентом строком на чотири роки.

Голова, члени Державної виборчої комісії, секретар та їхні заступники призначаються за поданням Комісії з різних питань виборів та призначень.

Стаття 13
Голова та два члени Державної виборчої комісії та їхні заступники призначаються з числа суддів Верховного суду Республіки Македонія.

Опозиційні політичні партії, які отримали найбільшу кількість голосів на останніх виборах, пропонують кандидатури трьох членів Державної виборчої комісії та їхніх заступників.

Кандидатури трьох членів Державної виборчої комісії та їхніх заступників пропонуються правлячими політичними партіями.

Секретарем державної виборчої комісії та його заступником призначаються особи, що мають вищу юридичну освіту.

Секретар не є членом Державної виборчої комісії і не має права голосувати.

Стаття 14
Політичні партії, згадані у статті 13, пункти 2 та 3 даного закону, визначають кандидатури членів та їхніх заступників протягом 5 днів після отримання повідомлення про це від голови Парламенту Республіки Македонія.

Якщо політичні партії не визначають та не подають імена кандидатів у члени та їхні заступники протягом строку, вказаного в пункті 1 даної статті, кандидатури членів та їхніх заступників пропонуються Комісією з питань виборів та призначень.

Члени Державної виборчої комісії та їхні заступники за статтею 13, пункти 2 та 3 даного закону, як правило, повинні мати вищу юридичну освіту.

Стаття 15
Виборча комісія утворюється у кожному виборчому окрузі.

Виборчі комісії складаються з голови, чотирьох членів та їхніх заступників.

Голова, члени виборчих комісій та їхні заступники призначаються Державною виборчою комісію на строк у чотири роки.

Виборча комісія має секретаря, який має вищу юридичну освіту та призначається головою виборчої комісії.

Секретар не є членом виборчої комісії і не має права голосувати.

Стаття 16
Голова та члени виборчих комісій призначаються протягом 20 днів з дати оголошення виборів.

Голова виборчої комісії та його заступник призначаються з числа суддів суду першої інстанції.

Двоє членів та їхні заступники призначаються за поданням опозиційних політичних партій, які на останніх виборах отримали принаймні 5% голосів виборців, які голосували.

Двоє членів та їхні заступники призначаються за поданням правлячих політичних партій.

Стаття 17
Політичні партії, згадані у статті 16, пункти 3 та 4 даного закону, подають свої пропозиції щодо кандидатур членів виборчих комісій та їхніх заступників Державній виборчій комісії протягом 15 днів з дати оголошення виборів.

Політичні партії, згадані у статті 16, пункти 3 та 4 даного закону, кандидати у члени виборчих комісій та їхні заступники вносять свої пропозиції навіть у випадках, коли

член чи його заступник подають у відставку. Політичні партії подають свої пропозиції протягом 24 годин після отримання повідомлення від Державної виборчої комісії.

Якщо політичні партії не подають пропозицію протягом встановленого строку, визначеного в пунктах 1 та 2 даної статті, члени виборчих комісій та їхні заступники призначаються Державною виборчою комісією.

Стаття 18

Голова виборчої комісії та його заступник, як правило, є суддями суду першої інстанції, під чиєю юрисдикцією знаходиться територія виборчого округу.

Членами виборчих комісій та їхніми заступниками можуть бути лише особи, що мають право голосу.

Рішення про призначення виборчих комісій публікуються в "Офіційному віснику Республіки Македонія".

Стаття 19

Виборчий комітет створюється у кожній виборчій дільниці.

Виборчі комітети складаються з голови, чотирьох членів та їхніх заступників.

Голова виборчої комісії призначає на посаду голови виборчого комітету та його заступника тих громадян, що проживають на території виборчого округу, в якому знаходиться відповідна виборча дільниця.

Члени виборчих комітетів та їхні заступники призначаються виборчою комісією.

Стаття 20

Голова та члени виборчих комітетів та їхні заступники призначаються принаймні за 15 днів до призначеної дати проведення виборів.

Двоє членів та їхні заступники у виборчому комітеті призначаються за поданням опозиційних політичних партій, які на останніх виборах отримали принаймні 5% голосів виборців, що голосували.

Двоє членів та їхні заступники у виборчому комітеті призначаються за поданням правлячих політичних партій.

Стаття 21

Політичні партії, згадані у статті 20, пункти 2 та 3 даного закону, пропонують кандидатури членів виборчих комітетів та їхніх заступників принаймні за 20 днів до призначеної дати проведення виборів.

Якщо політичні партії не подають свої пропозиції протягом встановленого строку, визначеного в пункті 1 даної статті, члени виборчих комітетів та їхні заступники призначаються виборчою комісією.

Голова виборчої комісії призначає нових членів виборчого комітету та їхніх заступників у випадку, якщо члени виборчого комітету та їхні заступники залишають виборчу дільницю без жодного виправдувальної підстави.

Стаття 22

Головою, членами виборчих комітетів та їхніми заступниками можуть бути лише особи, що мають право голосу та постійно проживають на території виборчого округу.

Стаття 23

Органи, що відповідають за проведення виборів, можуть працювати та приймати рішення, якщо присутня більшість їх членів.

Органи, що відповідають за проведення виборів, приймають рішення більшістю голосів загальної кількості членів.

Стаття 24

Члени органів, відповідальних за проведення виборів, секретар та їхні заступники не можуть бути кандидатами у члени Парламенту.

Якщо член органу, відповідального за проведення виборів, секретар чи їхні заступники приймають пропозицію стати кандидатом у члени Парламенту, їхні посадові повноваження як члена, секретаря чи заступника припиняються.

Стаття 25

Члени органів, відповідальних за проведення виборів, виконують свої посадові функції неупереджено, старанно та відповідально згідно з рівнем компетенції, визначеним даним законом.

Члени органів, відповідальних за проведення зборів, мають право на отримання компенсації за виконувану ними роботу, розмір якої визначається Державною виборчою комісією.

Стаття 26

Кожний подавач списку має право призначати представника та його заступника, які слідкуватимуть за роботою виборчої комісії та виборчого комітету, починаючи з дня початку виборів та до встановлення та оголошення їх результатів.

Якщо подавач списку подає як кандидатський список так і список кандидатів, він призначає одного представника за обома списками.

Подавач списку надає представнику повноваження та повідомляє про це виборчу комісію.

Представник подавача списку на засіданні виборчої комісії може попередити останню про будь-які суперечності в її роботі, а якщо це попередження не береться до уваги, він може вимагати занесення факту попередження у протокол.

Стаття 27

Державна виборча комісія:

1. дивиться за дотриманням закону під час підготовки та проведенні виборів та дає інструкції;
2. призначає склад виборчих комісій, дає інструкції щодо їхньої роботи, дає пояснення щодо застосування положень даного закону та проведення виборів;
3. визначає та оголошує списки кандидатів на виборах у члени Парламенту за пропорційним принципом та визначає їхній порядок у виборчому бюлетені жеребкуванням;
4. формує допоміжні органи для вирішення організаційно-технічних питань;
5. встановлює загальні норми щодо виборчих матеріалів та інших матеріальних умов та відповідає за їх впровадження;
6. визначає форми для проведення виборів та публікує їх в "Офіційному віснику Республіки Македонія";
7. визначає спосіб роботи із виборчими матеріалами та спосіб їх збереження;
8. організовує друк виборчих бюлетенів та списків кандидатів (визначає форму, розмір, колір та серійний номер виборчих бюлетенів);
9. інформує громадськість про спосіб голосування та реалізації права голосу;
10. визначає правила участі вітчизняних та закордонних спостерігачів у виборах та забезпечує їх документами, що встановлюють їхню особу;
11. розглядає скарги;
12. визначає та оголошує результати виборів за принципом пропорційності;
13. оголошує результати проведених виборів членам Парламенту протягом трьох днів після їх проведення;
14. подає звіт про проведені вибори Парламенту Республіки Македонія;
15. видає свідоцтва обраним членам Парламенту;
16. виконує інші функції, передбачені законом.

Стаття 28

Виборча комісія:

1. слідкує за дотриманням законності при проведенні виборів у виборчому окрузі;
2. призначає членів виборчих комітетів, чиї кандидатури були запропоновані партіями, та надає інструкції щодо їхньої роботи;
3. визначає кандидатські списки та визначає порядок у єдиному кандидатському списку;
4. оголошує єдиний кандидатський список на виборах у члени Парламенту у виборчому окрузі за поданими та підтвердженими кандидатськими списками;
5. проводить технічну підготовку для проведення виборів відповідно до вказівок та інструкцій Державної виборчої комісії;
6. повідомляє громадян про спосіб та техніку голосування;
7. реєструє уповноважених представників кандидатів для нагляду за роботою виборчої комісії та виборчих комітетів;
8. передає виборчі матеріали виборчим комітетам згідно з порядком, передбаченим законодавством;
9. визначає результати голосування виборів у члени Парламенту за виборчим округом протягом 24 годин після закриття виборчих дільниць;
10. оголошує результати виборів у члени Парламенту за виборчим округом та подає їх у Державну виборчу комісію;
11. визначає кількість голосів, що їх отримали списки кандидатів окремо, та подає результати Державній виборчій комісії;
12. розглядає скарги щодо недотримання правил у роботі виборчих комітетів;
13. заповнює та подає статистичні дані для Управління статистики Республіки Македонія;
14. виконує також інші функції.

Стаття 29

Виборчий комітет безпосередньо керує процедурою голосування на виборах, забезпечує правильність та таємність голосування, вільне та мирне проведення голосування, а також визначає результати голосування на виборчій дільниці.

Виборчий комітет веде протокол своєї роботи та подає його виборчій комісії разом із виборчими матеріалами.

Стаття 30
Органи державної адміністрації зобов'язані створити технічні та інші робочі умови для органів, відповідальних за проведення виборів.

Органи державної адміністрації асигнують фонди з бюджету Республіки Македонія для виконання своїх функцій за пунктом 1 даної статті.

ГЛАВА III. ВИСУВАННЯ КАНДИДАТІВ

Стаття 31
Висування кандидатів на виборах у члени Парламенту за мажоритарним принципом відбувається шляхом подання кандидатського списку.

Висування кандидатів на виборах у члени Парламенту за пропорційним принципом відбувається шляхом подання списку кандидатів.

Стаття 32
Зареєстровані політичні партії окремо одна чи кілька разом, а також група виборців (далі по тексту – "подавачі списків") мають право подавати кандидатський список, тобто список кандидатів.

Стаття 33
Якщо подавачем кандидатського списку є група виборців, необхідно надати принаймні 200 підписів виборців, зареєстрованих у виписці із Загального реєстру виборців у відповідному виборчому окрузі.

У випадку, коли подавачем кандидатського списку є група виборців, необхідно надати принаймні 1000 підписів виборців, зареєстрованих у Загальному реєстрі виборців.

Стаття 34
Підписи виборців у процедурі висування збираються в присутності компетентного державного органу шляхом використання бланку, визначеного Державною виборчою комісією, в якому повинні бути зазначені ім'я, прізвище, адреса постійного проживання, професія, посада та номер єдиної книги записів кандидата, що висувається, а також ім'я, прізвище та номер єдиної книги записів виборця, який підписує документ про висування кандидата.

Кожен виборець може поставити свій підпис лише за один кандидатський список та один список кандидатів.

Виборці, що подають список, повинні мати право голосу та адресу постійного проживання на території виборчого округу, в якому відбуваються вибори.

Стаття 35
Подавач списку може подавати лише один кандидатський список, тобто один список кандидатів у виборчому окрузі.

Подавач списку не може висувати одного й того ж самого кандидата і за кандидатським списком, і за списком кандидатів.

Стаття 36
Кандидатський список, тобто список кандидатів, підписується уповноваженим представником подавача списку особисто.

Список позначається назвою за іменем подавача списку.

Якщо подавачем кандидатського списку є група виборців, список позначається "незалежні виборці".

Якщо подавачем списку кандидатів є група виборців, список позначається "група виборців".

Стаття 37
Кандидатський список подається виборчій комісії не пізніше, ніж за 35 днів до проведення виборів.

Кандидатський список подається на спеціальному бланку, до якого додається свідоцтво про реєстрацію, видане судом відповідної юрисдикції та доказом наявності відкритого жиро рахунку для передвиборних кампаній.

Якщо подавачем списку є група виборців, подається також кількість підписів.

На кожну кандидатуру необхідно надати письмову згоду кандидата, яка є остаточною.

Стаття 38
Список кандидатів подається Державній виборчій комісії принаймні за 35 днів до проведення виборів.

Список кандидатів складається з такої кількості кандидатів, скільки є членів Парламенту, що обираються.

Порядок кандидатів у списку визначається подавачем списку.

Стаття 39
Виборчі комісії та Державна виборча комісія одразу після отримання кандидатського списку, тобто списків кандидатів, перевіряють, чи були вони подані у вказаний строк та складені у відповідності із положеннями даного закону.

Якщо комісія за пунктом 1 даної статті визначить, що були деякі помилки, тобто невідповідності, вона одразу після цього, але не пізніше, ніж через 48 годин, вимагатиме від подавача усунути знайдені помилки чи невідповідності.

Якщо комісія за пунктом 1 даної статті визначає, що списки не були подані протягом встановленого строку, але були складені відповідно до положень даного закону, тобто знайдені помилки та невідповідності були усунені подавачами списків протягом строку, вказаного в пункті 2 даної статті, вона затвердить подані списки своїм рішенням.

Стаття 40

Якщо комісія за статтею 39, пункт 1 даного закону визначить, що списки не були подані вчасно, тобто знайдені помилки та невідповідності не були усунені подавачами списків протягом строку, встановленого у статті 39, пункт 2 даного закону, вона скасує поданий список своїм рішенням.

Апеляція за рішенням виборчої комісії за пунктом 1 даної статті може подаватися в апеляційний суд протягом 24 годин.

Апеляційний суд зобов'язаний прийняти рішення за апеляцією протягом 48 годин.

Апеляція за рішенням Державної виборчої комісії за пунктом 1 даної статті може подаватися у Верховний суд Республіки Македонія протягом 24 годин.

Верховний суд Республіки Македонія зобов'язаний прийняти рішення за апеляцією протягом 48 годин після її отримання.

Апеляції за пунктами 2 та 4 даної статті подаються безпосередньо через виборчі комісії, тобто Державну виборчу комісію.

Подавати апеляції поштою не дозволяється.

Стаття 41

Виборча комісія визначає порядок кандидатів у загальному кандидатському списку на виборах у члени Парламенту у виборчому окрузі шляхом жеребкування.

Державна виборча комісія визначає порядок списків кандидатів у виборчому бюлетені шляхом жеребкування.

Комісії за пунктами 1 та 2 даної статті зобов'язані заздалегідь повідомити уповноважених представників подавачів списків про заходи, які повинні бути вжиті відповідно до пунктів 1 та 2 даної статті.

Комісії за пунктами 1 та 2 даної статті оголошують визначені списки у щоденній пресі принаймні за 30 днів до визначеної дати проведення виборів.

Комісії за пунктами 1 та 2 даного закону оголосять списки, визначені на виборчих дільницях у виборчому окрузі, в якому проходять вибори.

ГЛАВА IV. ПЕРЕДВИБОРНІ КАМПАНІЇ

Стаття 42

Політичні партії, дві чи більше об'єднаних партій, група виборців та кандидати у члени Парламенту (далі по тексту – "організатори передвиборних кампаній") мають право рівноправно та на однакових умовах використовувати усі форми політичної пропаганди, інформування та інші форми пропаганди, метою яких є вплив на рішення виборців під час голосування за кандидатів у члени Парламенту.

Стаття 43

Передвиборні кампанії починаються за 40 днів до проведення виборів та не можуть проводитися за 24 години до дня виборів та у самий день виборів.

Іноземні юридичні та фізичні особи не можуть організовувати передвиборні кампанії.

Стаття 44

Організатор передвиборних кампаній несе відповідальність за дотримання законності під час передвиборних кампаній.

Організатор передвиборних кампаній також відповідальний за заходи, на які він уповноважить інших осіб у межах передвиборної кампанії.

Стаття 45

Якщо під час передвиборної кампанії, тобто під час презентацій чи пропаганди з боку певних організаторів передвиборної кампанії, порушуються права кандидатів (шляхом недопущення чи перешкоджання проведенню кампанії опонентів), кандидати мають право звернутися у відповідний суд першої інстанції для захисту своїх прав.

Судовий процес з питання захисту прав кандидатів у випадках, якщо вони порушуються, є невідкладним.

Суд першої інстанції приймає рішення за заявою про захист прав протягом 72 годин після подання цієї заяви.

Апеляція за рішенням суду першої інстанції може бути подана у відповідний апеляційний суд протягом 72 годин після отримання цього рішення.

Відповідний апеляційний суд приймає рішення протягом 72 годин після подання апеляції.

Рішення, що вступило в силу, одразу публікується у засобах масової інформації.

Стаття 46

Засоби масової інформації Республіки Македонія зобов'язані на рівних умовах представляти кандидатів у

члени Парламенту, політичних партій, груп виборців та їхні програми.

Тривалість передвиборної презентації, умови та методи рекламування для використання програмних годин, тобто ефірного простору, що надається для презентації кандидатів, політичних партій, груп виборців та їхніх програм, визначається Парламентом шляхом прийняття рішення про правила рівноправної презентації у засобах масової інформації, яке оголошується принаймні за 40 днів до дня виборів.

Стаття 47

Коли оголошуються результати опитування громадськості щодо кандидатів, політичних партій та груп виборців у передвиборних кампаніях, необхідно вказувати імена аналітиків, що організували опитування, дату, методологію, вибірку, а також ім'я особи, яка наказала провести опитування.

Результати опитування громадськості можуть оголошуватися принаймні за 5 днів до дня виборів.

Опитування громадськості можуть проводитися у самий день виборів, а їхні результати можуть оголошуватися одразу після закриття виборчих дільниць.

Стаття 48

Проголошуючи передвиборну пропаганду, засоби масової інформації зобов'язані зазначати, що це є оплачена реклама.

Стаття 49

Засоби масової інформації, чиїм засновником є Парламент Республіки Македонія спільно із Державною виборчою комісією, зобов'язані інформувати громадян про спосіб та техніку голосування.

Стаття 50

Безкоштовне розклеювання передвиборних плакатів дозволяється лише у місцях, призначених муніципалітетом, тобто містом Скоп'є.

Муніципалітет та місто Скоп'є зобов'язані визначити місця за пунктом 1 даної статті для кожного подавача списків окремо.

Муніципалітет та місто Скоп'є можуть визначати додаткові місця для розклеювання передвиборних плакатів та брати за це гроші.

Муніципалітети та місто Скоп'є зобов'язані одразу після виборів використати кошти, згадані у пункті 3 даної статті, для знищення сміття, що залишилося після передвиборних кампаній.

Муніципалітети та місто Скоп'є зобов'язані оголосити умови отримання права на використання місць для розклеювання плакатів принаймні за 50 днів до проведення виборів.

Муніципалітети та місто Скоп'є зобов'язані забезпечити рівні умови для усіх організаторів передвиборних кампаній щодо розклеювання плакатів у визначених місцях.

Передвиборні плакати можуть бути розклеєні на житлових будинках та інших приватних будівлях з попередньої згоди власника будинку.

Стаття 51

Знищення передвиборних плакатів чи розміщення їх зверху плакатів інших організаторів передвиборних кампаній забороняється.

Стаття 52

Передвиборні мітинги є публічними.

Організатор несе відповідальність за дотримання порядку на мітингах.

Стаття 53

Організатор передвиборних кампаній у письмовій формі повідомляє компетентний орган Міністерства внутрішніх справ через районне відділення про організацію передвиборного мітингу у громадських місцях та в місцях проїзду громадського транспорту принаймні за 48 годин до його проведення.

Стаття 54

Передвиборні мітинги не можуть проводитися у будівлях військового та релігійного призначення, лікарнях, будинках для престарілих, школах, дитсадках та інших громадських установах.

Як виняток, організаторам буде дозволено провести передвиборні мітинги у школах чи культскриньоких центрах, якщо у виборчому окрузі, де проводитиметься мітинг, немає іншої будівлі.

Дозвіл надається особою, що є керівником цієї установи, на рівних умовах для усіх організаторів передвиборних кампаній.

Будівлі, обладнання та інша власність, що призначаються для використання державними органами та органами місцевого самоврядування, не можуть бути використані з метою передвиборних кампаній.

Як виняток, будівлі державних органів та органів місцевого самоврядування можуть бути використані, якщо у місцевості, яка може бути використана з метою передвиборних кампаній, немає жодних інших відповідних засобів.

Дозвіл надається особою, що є керівником цієї установи, на рівних умовах для усіх організаторів передвиборних кампаній.

ГЛАВА V. ФІНАНСУВАННЯ ПЕРЕДВИБОРНИХ КАМПАНІЙ

Стаття 55

Організатор передвиборних кампаній відкриває жиро рахунок із зауваженням "для передвиборних кампаній" не пізніше, ніж за 45 днів до дня виборів.

Якщо організатором передвиборних кампаній є група виборців, уповноважений представник подавача списку має право підпису у документах, пов'язаних із жиро рахунком.

Організатор передвиборних кампаній покладе усі кошти, отримані від юридичних чи фізичних осіб та призначені для фінансування перевиборних кампаній, на жиро рахунок.

Усі витрати кампанії покриваються лише з коштів на жиро рахунку.

Прибутки реєструються за типом, сумою та джерелом.

Організатори передвиборних кампаній зобов'язані закрити жиро рахунок не пізніше 3-х місяців після завершення виборів.

Стаття 56

Організатор передвиборних кампаній зобов'язаний подавати фінансовий звіт про передвиборні кампанії.

Фінансовий звіт про передвиборні кампанії містить дані про загальну суму отриманих коштів та зроблених витрат.

Фінансовий звіт подається у Парламент Республіки Македонія не пізніше, ніж через 3 місяці після завершення виборів.

Надлишок коштів жертвується на благодійність організаторами передвиборних кампаній, а саме - групою виборців.

Стаття 57

Передвиборні кампанії не можуть фінансуватися з:

- Бюджету Республіки Македонія, окрім коштів, зазначених у статті 59 даного закону;
- Бюджету органів місцевого самоврядування та міста Скоп'є;
- Фондів громадських підприємств та установ;
- Фондів асоціацій громадян, релігійних спільнот, релігійних груп та фундацій;
- Фондів іноземних урядів, міжнародних організацій, органів та організацій іноземних держав та інших іноземців.

Стаття 58

Фінансування передвиборних кампаній кандидатів у члени Парламенту передбачає, що організатор передвиборних кампаній може витратити не більше, ніж 15 динарів на одного зареєстрованого виборця у виборчому окрузі, в якому був поданий кандидатський список, а також не більше, ніж 15 динарів на одного зареєстрованого виборця відповідно до Загального реєстру виборців за списком кандидатів.

Стаття 59

Організатори передвиборних кампаній, чиї кандидати були обрані членами Парламенту, мають право на оплату своєї праці у сумі з розрахунку 15 динарів на один отриманий голос.

Відшкодування витрат на вибори здійснюється з бюджету Республіки Македонія не пізніше, ніж через 3 місяці з дня подання фінансового звіту про передвиборні кампанії.

Якщо дві чи більше політичних партій є подавачем списку обраного члену Парламенту, кошти між ними поділяються на рівні частини за умови, що партії не погодилися про інше.

Відшкодування витрат на вибори визначається рішенням Парламенту Республіки Македонія.

Стаття 60

Виборча комісія та Державна виборча комісія повинні прийняти рішення про анулювання обрання кандидата членом Парламенту, тобто кандидатів у члени Парламенту від політичної партії, двох чи більше об'єднаних політичних партій, тобто груп виборців, якщо рішенням суду, що має юридичну силу, було встановлено, що під час передвиборних кампаній використовувалися кошти, отримані внаслідок вчинення дій, що підлягають покаранню.

ГЛАВА VI. ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ

Стаття 61

Громадяни повинні бути інформовані про вибори шляхом публічного оголошення та плакатів, розклеєних на помітних місцях.

Повідомлення громадян проводять виборчі комісії.

1. Виборчі матеріали

Стаття 62

Виборчі матеріали для проведення виборів у члени Парламенту складаються із:

- кількості необхідних виборчих скриньок;
- форм протоколів;
- кількості виборчих бюлетенів, необхідних для виборів у члени Парламенту, у виборчому окрузі та виборчих бюлетенів для голосування за кандидатськими списками, яка повинна дорівнювати кількості виборців у даній виборчій дільниці відповідно до виписки із Загального реєстру виборців;
- списків кандидатів;
- завіреної виписки із Загального реєстру виборців, та
- інших матеріалів, необхідних для виборів.

Стаття 63

Державна виборча комісія передає виборчі матеріали виборчим комісіям принаймні за 72 години до дня виборів.

Для передачі виборчих матеріалів виборчим комісіям складається протокол, у якому окремо зазначається загальна кількість виборчих бюлетенів для виборів у члени Парламенту у виборчому окрузі разом із їхніми серійними номерами, загальна кількість виборчих бюлетенів для голосування за кандидатськими списками з їхніми серійними номерами та кількість необхідних списків кандидатів, які виставляються у виборчих кімнатах.

Стаття 64

Виборча комісія зобов'язана передати виборчі матеріали у виборчі комітети за день до визначеної дати проведення виборів.

Для передачі виборчих матеріалів виборчим комітетам складається протокол, у якому зазначається загальна кількість виборчих бюлетенів для виборів у члени Парламенту у виборчому окрузі разом із їхніми серійними номерами та загальна кількість виборчих бюлетенів для голосування за кандидатськими списками з їхніми серійними номерами, а також інші матеріали, необхідні для голосування.

Після отримання виборчих матеріалів виборчий комітет зазначає у протоколі, чи відповідає приміщення, в якому відбудеться голосування, передбаченим вимогам голосування.

Протокол підписується головою та членами виборчих комітетів, а також членом виборчої комісії, який передав виборчі матеріали.

Якщо представники подавачів списків мають якісь заперечення щодо передачі виборчих матеріалів, вони мають право занести це у протокол, і лише на таким чином зареєстровані заперечення можна посилатися у позовах і вони можуть бути предметом оцінки в апеляційному судочинстві.

2. Виборчі бюлетені

Стаття 65

Виборчий бюлетень для виборів у члени Парламенту у виборчому окрузі повинен містити:

1. номер виборчого округу;
2. назву та логотип (якщо є) подавача списку;
3. порядковий номер, ім'я та прізвище кандидатів;
4. серійний номер виборчого бюлетеню;
5. інструкції щодо голосування.

У виборчому бюлетені кандидати подаються у тому самому порядку, визначеному у кандидатському списку.

Якщо є кандидати, чиї ім'я та прізвища збігаються, необхідно вказати також початкову літеру імені їхнього батька.

Стаття 66

Виборчий бюлетень для голосування за кандидатськими списками повинен містити:

1. порядковий номер, назву та логотип (якщо є) подавача списку;
2. ім'я та прізвище першого кандидата у списку;
3. серійний номер виборчого бюлетеню;
4. інструкції щодо голосування.

Якщо перші кандидати у списках мають одне й те саме прізвище та ім'я, вказується також перша літера імені їхнього батька.

Списки кандидатів розміщуються у приміщенні для голосування.

3. Проведення голосування

Стаття 67

Місце, де проводитиметься голосування, визначається для кожної виборчої дільниці (далі по тексту – "виборчий пункт").

У кожному виборчому пункті ставляться по дві виборчі скриньки.

Стаття 68

Голосування починається о 7:00 та триває безперервно до 19:00.

Виборчий пункт закривається о 19:00, а виборцям, які опиняться у будівлі, де проходить голосування, буде дозволено проголосувати.

Виборчий комітет може закрити виборчий пункт до завершення періоду, вказаного в пункті 1 даної статті, якщо вже проголосували усі виборці, зареєстровані у виписці із Загального реєстру виборців.

Стаття 69

Голова та члени виборчого комітету збираються у кімнаті для голосування не пізніше, ніж за годину до початку голосування, аби пересвідчитись, чи:

- кімната знаходиться в такому самому стані, як і напередодні виборів;
- виборчі матеріали знаходяться у такому самому стані, як і напередодні виборів;
- пусті виборчі скриньки.

Виборчий комітет складає протокол про виявлений ними стан, який підписують голова та члени комітету.

Заперечення членів комітету заносяться у протокол.

Якщо представники подавачів списків мають якісь заперечення щодо передачі виборчих матеріалів, вони мають право занести це у протокол, і лише на таким чином зареєстровані заперечення можна посилатися у позовах і вони можуть бути предметом оцінки в апеляційному судочинстві.

Стаття 70

Виборчий комітет доглядає за дотриманням порядку та спокою у виборчому пункті.

Виборчий комітет може усунути будь-кого, хто порушує порядок та спокій, з виборчого пункту.

Виборчий комітет може звернутись за допомогою до поліції для відновлення порядку та спокою у виборчому пункті.

Нікому не дозволяється входити у виборчий пункт зі зброєю, окрім як поліції у випадку, передбаченому в пункті 3 даної статті.

Стаття 71

Виборчий комітет може перервати процес голосування за умови порушення порядку у виборчому пункті до його відновлення.

Голосування може бути перерване у випадках стихійних лих чи за інших надзвичайних обставин.

Якщо голосування було перерване більш, як на годину, воно буде подовжене настільки, наскільки тривала перерва, але не більше, ніж на три години.

Якщо перерва тривала більше, ніж три години, голосування буде проведене повторно.

Причини переривання голосування та тривалість цієї перерви заноситься у протокол.

Стаття 72

Якщо представники подавачів списків мають якісь заперечення щодо роботи виборчого комітету під час голосування, вони можуть вказати на ці порушення для їхнього усунення.

Висловленні заперечення реєструються у письмовій формі у протоколі, і лише на таким чином зареєстровані заперечення можна посилатися у позовах і вони можуть бути предметом оцінки в апеляційному судочинстві.

Стаття 73

Члени виборчих комісій та виборчих комітетів, представники подавачів списків та спостерігачі не мають права носити зображення чи символи політичної партії чи кандидата під час та голосування та у місці проведення голосування.

У день виборів не дозволяється передвиборна пропаганда.

Виборчий комітет разом із компетентними органами зобов'язаний усувати будь-який пропагандистський матеріал з приміщення, де відбуваються вибори, та з площі радіусом 100 метрів.

4. Спосіб голосування

Стаття 74

Голосування здійснюється особисто у виборчому пункті в Республіці Македонія за допомогою виборчої ідентифікаційної картки.

Стаття 75

Виборці голосують по черзі.

Якщо виборець збирається голосувати, виборчий комітет перевіряє його виборчу ідентифікаційну картку та його особу.

Виборець підтверджує свою особу ідентифікаційною карткою чи паспортом.

Виборчий комітет обводить порядковий номер виборця у виписці із Загального реєстру виборців після встанов-

лення його особи та ставить печатку на його виборчій ідентифікаційній картці, там, де відмічено місце печатки.

Стаття 76

Голосування проходить за допомогою двох виборчих бюлетенів.

Виборчий бюлетень для виборів у члени Парламенту та виборчий бюлетень для голосування за списками кандидатів видаються виборцю таким чином, аби члени виборчого комітету не побачили їхні серійні номери.

Виборцю даються інструкції щодо способу голосування та дозволяється голосувати.

Виборець має право голосувати один раз за кандидата у виборчому окрузі та один раз за списками кандидатів.

Стаття 77

Виборець голосує за кандидата за загальним кандидатським списком, обвівши порядковий номер кандидата, якого він обрав, та поклавши складений бюлетень у виборчу скриньку для виборів у члени Парламенту у виборчому окрузі.

Виборець голосує за списками кандидатів, обвівши порядковий номер подавача списку, за якого він вирішив голосувати, та поклавши бюлетень у виборчу скриньку для голосування за списками кандидатів.

Стаття 78

Виборець, який не може голосувати у виборчому пункті (інвалід чи хвора людина), але хоче проголосувати, повинен повідомити виборчий комітет про це принаймні за 3 дні до дня виборів.

Повідомлення, згадане в пункті 1 даної статті, може бути зроблене через адвоката.

Виборчий комітет дає можливість цій особі проголосувати вдома чи у лікарні, де вона знаходиться, за один день до проведення виборів таким чином, щоб гарантувати таємність голосування.

Виборчий комітет надає спеціальну виборчу скриньку для голосування, згаданого в пункті 3 даної статті, яка приноситься додому, тобто в лікарню, де перебуває виборець, пустою.

Голосування, згадане в пункті 3 даної статті, заноситься виборчим комітетом у протокол.

Для проведення голосування за пунктом 3 даної статті голова виборчого комітету у письмовій формі повідомляє представників подавачів списків про дату та час, коли це голосування відбудеться.

Стаття 79

Виборець, який через фізичну неспроможність чи неписьменність не може проголосувати способом, визначеним даним законом, має право привести з собою особу, що допомагатиме йому у голосуванні.

Якщо особа, зазначена в пункті 1 даної статті, не приводить з собою особу, що допомагатиме їй у голосуванні, виборчий комітет призначає іншу особу з числа виборців.

Особа, яка допомагає іншій особі у голосуванні, не може бути членом виборчого комітету, представником подавачів списків чи спостерігачем.

Одна й та сама особа може допомагати у голосуванні не більше, ніж двом виборцям, зазначеним в пункті 1 даної статті.

Виборчий комітет застерігає особу, зазначену в пункті 3 даної статті, що своєю допомогою вона не може впливати на вибір виборця.

Голосування, зазначене в пункті 1 даної статті, заноситься у протокол виборчим комітетом.

Стаття 80

Виборці, які на день виборів не перебувають у місці їхнього проживання через несення військової служби чи участь у військових маневрах, голосують у своїх військових частинах.

Після отримання списків виборців за пунктом 1 даної статті виборча комісія зобов'язана одразу відіслати їх у військові частини та військові установи, де ці виборці проходять військову службу чи виконують військові маневри.

Для виборів, зазначених в пункті 1 даної статті, вибори проводяться виборчим комітетом найближчої виборчої дільниці за день до дати виборів, а представники подавачів списків повідомляються про це, для того, щоб вони були присутні на голосуванні у військовій частині.

Виборчий комітет складає окремий протокол для голосування за пунктом 3 даної статті.

Протокол та виборчі матеріали подаються відповідним виборчим комісіям після завершення голосування.

5. Визначення результатів виборів у виборчих пунктах

Стаття 81
Результати виборів у виборчих пунктах визначаються виборчим комітетом.

Після завершення голосування виборчий комітет негайно починає встановлювати результати виборів.

Результати голосування у виборчому пункті на виборах у члени Парламенту у виборчому окрузі визначаються таким чином:

- перераховуються невикористані виборчі бюлетені, частина бюлетеня відривається, вони кладуться в окремий конверт, який заклеюється, запечатується та на ньому пишеться номер виборчої дільниці та загальна кількість невикористаних виборчих бюлетенів;
- визначається загальна кількість виборців, зареєстрована у виписці із Загального реєстру виборців, що проголосували.

Після завершення заходів за пунктом 1 даної статті виборча скринька для виборів у члени Парламенту відкривається та починається підрахунок голосів.

Виборчий комітет шляхом жеребкування обирає одного члена, відповідального за витягування та відкриття виборчих бюлетенів один за одним, а також за передачу їх голові виборчого комітету.

Виборчий бюлетень демонструється усім членам виборчого комітету, присутнім представникам подавачів списків та спостерігачам.

Виборчий комітет оголошує, чи є виборчий бюлетень дійсним та за якого кандидата було віддано голос.

Відданий голос записується, виборчий бюлетень кладеться у відповідне місце і новий бюлетень виймається з виборчої скриньки.

Стаття 82
Результати голосування за списками кандидатів визначаються наступним чином:

- перераховуються невикористані виборчі бюлетені, частина бюлетеня відривається та кладеться у спеціальний конверт, який заклеюється, запечатується та на ньому пишеться номер виборчої дільниці та загальна кількість невикористаних виборчих бюлетенів;
- визначається загальна кількість виборців, що проголосували та які зареєстровані у виписці із Загального реєстру виборців.

Після завершення заходів за пунктом 1 даної статті виборча скринька для голосування за списками кандидатів відкривається та починається підрахунок голосів.

Виборчий комітет шляхом жеребкування обирає одного члена, відповідального за витягування та відкриття виборчих бюлетенів один за одним, а також за передачу їх голові виборчого комітету.

Виборчий бюлетень демонструється усім членам виборчого комітету, присутнім представникам подавачів списків та спостерігачам.

Виборчий комітет оголошує, чи є виборчий бюлетень дійсним та за який список було віддано голос.

Відданий голос записується, виборчий бюлетень кладеться у відповідне місце і новий бюлетень виймається з виборчої скриньки.

Стаття 83
Виборчий бюлетень дійсний, якщо він обведений , як це зазначається у статті 77, пунктів 1 та 2 даного закону, та має відповідний серійний номер.

Виборчий бюлетень вважається дійсним тоді, коли в ньому чітко зазначено, за якого кандидата чи список кандидатів виборець віддав свій голос.

Виборчий бюлетень вважається недійсним, якщо він незаповнений, в ньому є більше, ніж один список кандидатів, або обведено кілька списків кандидатів, та якщо на ньому немає відповідного серійного номеру.

Стаття 84
Виборчий комітет складає два окремих протоколи своєї роботи.

У протокол голосування на виборах у члени Парламенту у виборчому окрузі заноситься інформація про результати голосування, а саме: порядковий номер виборчої дільниці, час початку та закінчення голосування, загальна кількість виборців у виборчій дільниці відповідно до виписки із Загального реєстру виборців, загальна кількість виборців, що проголосували, загальна кількість виборчих бюлетенів, покладених у виборчі скриньки, кількість виборчих бюлетенів, що були забрані у виборців і не покладені у виборчу скриньку, кількість недійсних виборчих бюлетенів та кількість голосів, відданих за кожного кандидата окремо.

У протокол голосування за списками кандидатів заноситься інформація про результати голосування, а саме: порядковий номер виборчої дільниці, час початку та закінчення голосування, загальна кількість виборців у вибо-

рчій дільниці відповідно до виписки із Загального реєстру виборців, загальна кількість виборців, що проголосували, загальна кількість виборчих бюлетенів, покладених у виборчі скриньки, кількість виборчих бюлетенів, що були забрані у виборців і не покладені у виборчу скриньку, кількість недійсних виборчих бюлетенів та кількість голосів, відданих за кожний список кандидатів окремо.

Стаття 85

Можливі заперечення членів виборчого комітету також заносяться у протокол.

Протокол підписують голова та члени виборчого комітету.

Протокол є дійсним, якщо він підписаний більшістю членів виборчого комітету.

Голова виборчого комітету зазначає причини, за якими член комітету не підписав протокол.

Якщо представники подавачів списків мають заперечення, вони мають право занести це у протокол, і лише на таким чином зареєстровані заперечення можна посилатися у позовах і вони можуть бути предметом оцінки в апеляційному судочинстві.

Стаття 86

Протокол та решта виборчих матеріалів подаються виборчим комітетом виборчій комісії протягом п'яти годин після завершення голосування.

Кожен представник подавача списку отримує копію протоколу.

Після завершення заходів, описаних в пунктах 1 та 2 даної статті, виборчий комітет негайно оголошує початкові результати голосування, проведеного у виборчому пункті.

Виборчі матеріали подаються виборчій комісії головою виборчого комітету, якого супроводжують члени виборчого комітету чи представники зацікавлених подавачів списків.

Складається окремий протокол для передачі матеріалів за пунктом 1 даної статті.

6. Визначення результатів виборів у члени Парламенту у виборчому окрузі

Стаття 87

Результати виборів у члени Парламенту у виборчому окрузі визначаються виборчою комісією.

Результати виборів у члени Парламенту у виборчому окрузі визначаються виборчою комісією після отримання від виборчих комітетів протоколів та усіх виборчих матеріалів.

Визначення результатів відбувається таким чином, щоб можна було встановити загальну кількість виборців у виборчому окрузі, зареєстрованих у виписці із Загального реєстру виборців, загальну кількість виборців, що проголосували, кількість недійсних виборчих бюлетенів та кількість голосів, відданих за кожного кандидата.

Стаття 88

Кандидат, який у першому турі голосування отримав більшість голосів виборців, що голосували у виборчому окрузі, вважається обраним за умови, що кількість голосів, яку він отримав, складає не менше, як 1/3 загальної кількості виборців, зареєстрованих у виписці із Загального реєстру виборців у відповідному виборчому окрузі.

Якщо жоден з кандидатів не отримав кількість необхідних голосів, зазначену в пункті 1 даної статті, голосування у цьому виборчому окрузі проводиться ще раз через 14 днів після першого голосування.

Перші два кандидати, що отримали найбільшу кількість голосів виборців у першому турі голосування, приймають участь у другому турі голосування.

Кандидати за пунктом 4 даної статті не можуть відмовитися від участі у другому турі.

Кандидат, який отримав найбільшу кількість голосів виборців, що голосували у другому турі голосування, вважається обраним членом Парламенту у другому турі голосування.

Якщо у другому турі голосування два чи більше кандидатів отримали рівну кількість голосів, мандат надається шляхом жеребкування.

Стаття 89

Після визначення результатів виборів у члени Парламенту у виборчому окрузі виборча комісія підраховує (підводить підсумки) результати цього голосування чи голосування за списками кандидатів у виборчому окрузі.

Стаття 90

Виборча комісія складає два окремих протоколи своєї роботи.

У протокол визначення результатів виборів у члени Парламенту у виборчому окрузі заноситься інформація про номер виборчого округу, загальну кількість виборців у виборчому окрузі, зареєстрованих у виписці із Загального реєстру виборців, загальну кількість недійсних виборчих

бюлетенем за кандидатів від виборчого округу, ім'я та прізвище кожного кандидата із зазначенням кількості отриманих ним голосів, ім'я та прізвище обраного кандидата.

У протокол голосування за списками кандидатів заноситься інформація про результати голосування, а саме: порядковий номер виборчого округу, загальна кількість виборців у виборчому окрузі, зареєстрованих у виписці із Загального реєстру виборців, загальна кількість виборців, що голосували, кількість недійсних виборчих бюлетенів за списками кандидатів та загальна кількість голосів, отриманих за кожний список кандидатів.

Стаття 91

Можливі заперечення членів виборчої комісії та представників подавачів списків також заносяться у протокол.

Протокол підписують голова та члени виборчої комісії.

Протокол є дійсним, якщо він підписаний більшістю членів виборчої комісії.

Голова виборчої комісії зазначає причини, за якими член комісії не підписав протокол.

Якщо представники подавачів списків мають заперечення, вони мають право занести це у протокол, і лише на таким чином зареєстровані заперечення можна посилатися у позовах і вони можуть бути предметом оцінки в апеляційному судочинстві.

Кожен представник подавача списку отримує копію протоколу.

Стаття 92

Виборча комісія передає протокол своєї роботи та усі виборчі матеріали Державній виборчій комісії протягом 24 годин.

Після завершення строку, зазначеного в пункті 1 даної статті, виборча комісія оголошує початкові результати виборів у члени Парламенту у виборчому окрузі.

7. Визначення результатів голосування за списками кандидатів

Стаття 93

Результати голосування за списком кандидатів визначаються Державною виборчою комісією.

Державна виборча комісія визначає результати голосування за кандидатськими списками після отримання від виборчих комісій протоколів та усіх виборчих матеріалів.

Державна виборча комісія визначає результати відповідно до кількості голосів, отриманих кожним списком кандидатів окремо.

При визначенні результатів голосування застосовується формула Д'Ондта.

При розподілі місць членів Парламенту беруться до уваги кандидатські списки, які отримали принаймні 5% від загальної кількості голосів виборців, що голосували.

Після встановлення загальної кількості голосів за кожним списком кандидатів (те, що називається "електорат") кожний список окремо поділяється послідовністю виборчих квот 1, 2, 3, 4 і т.д. доти, доки усі 35 місць не будуть розподілені за визначеним принципом.

Результати поділу, згаданого в пункті 6 даної статті, класифікуються за розміром, за яким важливими є стільки найбільших результатів поділу, скільки є членів Парламенту, що обираються.

Список кандидатів отримує стільки місць членів Парламенту, скільки є найбільших результатів поділу від загальної кількості результатів поділу, згаданого в пункті 7 даної статті.

Якщо на останнє місце у Парламенті існує два однакових результати поділу, мандат розподіляється шляхом жеребкування.

При розподілі місць у Парламенті кількість місць, отриманих списком, є кількістю членів Парламенту, що вважаються обраними.

Кандидати, вказані у списку у визначеному порядку, обираються із списку кандидатів.

Стаття 94

Державна виборча комісія складає протокол результатів голосування за списками кандидатів.

Протокол повинен містити інформацію про результати голосування, а саме: загальну кількість виборчих округів та виборчих дільниць, загальну кількість виборців, зареєстрованих у Загальному виборчому реєстрі, загальну кількість виборців, що проголосували, кількість недійсних виборчих бюлетенем, загальну кількість голосів, отриманих кожним кандидатським списком окремо, кількість місць в Парламенті, отриманих за кожним списком кандидатів, ім'я та прізвище обраних кандидатів.

Стаття 95

Державна виборча комісія оголошує початкові результати виборів у члени Парламенту за принципом пропорцій-

ності протягом 48 годин після отримання кількості голосів, отриманих окремими списками кандидатів.

Стаття 96

Вибори вважаються завершеними, коли результати виборів 120 членів Парламенту стануть остаточними.

Державна виборча комісія видає виборче свідоцтво обраному члену Парламенту.

ГЛАВА VII. АНУЛЮВАННЯ ТА ПОВТОРЕННЯ ГОЛОСУВАННЯ

Стаття 97

Виборча комісія своїм рішенням анулює голосування у виборчому пункті на виборах у члени Парламенту, або список кандидата у виборчому окрузі:

- у випадку, якщо було виявлено більшу кількість виборчих бюлетенів у виборчій скриньці;
- у випадку, якщо була порушена таємність голосування;
- внаслідок невиправданої присутності поліції у виборчому пункті;
- у випадку переривання голосування більш, ніж на три години.

Державна виборча комісія своїм рішенням анулює голосування за списками кандидатів у виборчому пункті у випадках, зазначених в пункті 1, підпункт 1 даної статті.

Голосування не анулюється, навіть якщо кількість виборчих бюлетенів у виборчих скриньках перевищує кількість виборців, що проголосували, за умови, що це не вплине на результати голосування.

Апеляція за рішенням відповідно до пунктів 1 та 2 даної статті може бути подана до суду відповідної компетенції протягом 48 годин.

Суд відповідної компетенції зобов'язаний розглянути апеляцію протягом 48 годин після її отримання.

Комісія, згадана в пунктах 1 та 2 даної статті, повторює голосування у виборчому пункті протягом 14 днів з дати голосування.

ГЛАВА VIII. СКАСУВАННЯ МАНДАТУ ТА ДОДАТКОВІ ВИБОРИ

Стаття 98

Мандат члена Парламенту скасовується до завершення строку, на який його було обрано:

- якщо він подає у відставку;
- якщо його засуджено за кримінальний злочин, за вчинення якого передбачається принаймні п'ять років позбавлення волі;
- у випадку його несумісності із посадою члена Парламенту;
- у випадку смерті;
- якщо він вважається позбавленим розумових здібностей за рішенням, що має юридичну силу.

Якщо член Парламенту подає у відставку, на наступній сесії Парламенту підтверджується, що його мандат скасовано з дати проведення цієї сесії.

Мандат члена Парламенту скасовується в день виконання умов, зазначених в пункті 1, підпункт 2, 3, 4, 5 та 6 даної статті, а рішення про це приймається Парламентом на першій наступній сесії.

Стаття 99

Якщо мандат обраного кандидата від виборчого округу скасовується на одній з підстав, визначених у статті 98 даного закону, оголошуються додаткові вибори.

Додаткові вибори оголошуються головою Парламенту не пізніше, ніж через 15 днів після скасування мандату члена Парламенту.

Додаткові вибори не можуть бути оголошені за шість місяців до завершення строку займання посади члена Парламенту.

Стаття 100

Додаткові вибори також оголошуються у випадку, якщо мандат члена Парламенту було забрано.

Член Парламенту, чий мандат був забраний, не може висуватися ще раз на додаткових виборах.

Стаття 101

Якщо мандат кандидата, обраного із списку кандидатів, скасовується на одній з підстав, зазначених у статті 98 даного закону, наступний кандидат у списку стає членом Парламенту на залишок строку мандату.

Виборча комісія повідомляє наступного кандидата у списку у випадках, зазначених в пункті 1 даної статті, протягом трьох днів після скасування мандату члена Парламенту.

Якщо наступний кандидат у списку, згаданий в пункті 1 даної статті, протягом 8 днів не повідомить виборчу комісію про свою згоду на мандат, це право переходить наступному кандидату у списку.

IX. КОШТИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ

Стаття 102

Кошти для проведення виборів надаються з бюджету Республіки Македонія та перебувають у розпорядженні Державної виборчої комісії.

Дві третини коштів, призначених для виборів, використовуються для покриття витрат на передвиборні заходи органів, відповідальних за проведення виборів.

Одна третина коштів, призначених для проведення виборів, використовується для покриття частини витрат організаторів передвиборних кампаній, чиї кандидати були обрані членами Парламенту.

ГЛАВА X. ЗАХИСТ ПРАВА ГОЛОСУ

Стаття 103

Процедура захисту права голосу є невідкладною.

Клопотання (скарги та апеляції) про захист права голосу передаються безпосередньо у компетентні виборчі органи.

Рішення компетентних органів, прийняті в другу чергу, є остаточними і оскарженню не підлягають.

Стаття 104

Кожний подавач кандидатського списку та кожний кандидат мають право подавати скарги у виборчу комісію стосовно недотримання правил у виборчій процедурі.

Скарга, згадана в пункті 1 даної статті, подається протягом 48 годин після виявлення цих недотримань, тобто після завершення голосування.

Виборча комісія зобов'язана прийняти рішення протягом 48 годин після отримання скарги.

Апеляція за рішенням виборчої комісії може бути подана в апеляційний суд, в юрисдикції якого знаходиться виборчий округ, протягом 48 годин.

Апеляція подається через компетентну виборчу комісію.

Апеляційний суд зобов'язаний прийняти рішення по апеляції протягом 48 годин після її отримання.

Стаття 105

У процедурі голосування та визначення результатів виборів кожний подавач списку кандидатів має право подати скаргу у Державну виборчу комісію.

Скарга за пунктом 1 даної статті подається протягом 48 годин після встановлення недотримань правил.

Апеляція за рішенням Державної виборчої комісії може подаватися у Верховний суд протягом 48 годин після отримання рішення.

Апеляція подається через Державну виборчу комісію.

Верховний суд Республіки Македонія зобов'язаний прийняти рішення за апеляцією протягом 48 годин після її отримання.

Верховний суд Республіки Македонія розглядає апеляції у складі п'яти суддів, обраних жеребкуванням.

Стаття 106

У випадку, якщо виборець помітить недотримання правил у виборчій процедурі, він може подати скаргу у виборчу комісію протягом 48 годин.

Виборча комісія зобов'язана прийняти рішення протягом 48 годин після отримання скарги.

Апеляція за рішенням виборчої комісії може бути подана в апеляційний суд, в юрисдикції якого знаходиться виборчий округ, протягом 48 годин.

Апеляція подається через компетентну виборчу комісію.

Апеляційний суд зобов'язаний розглянути апеляцію протягом 48 годин.

ГЛАВА XI. СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ВИБОРАМИ

Стаття 107

За виборами та виборчою процедурою можуть спостерігати представники міжнародних асоціацій та організацій.

За виборами та виборчою процедурою можуть також спостерігати представники організацій та асоціацій захисту прав та свобод людини, зареєстрованих в Республіці Македонія.

Суб'єкти, згадані в пунктах 1 та 2 даної статті, оголошують про свій намір спостерігати Державній виборчій комісії принаймні за 15 днів до дати виборів.

Державна виборча комісія надає дозвіл представникам, згаданим в пунктах 1 та 2 дано1 статті.

Представники, яким було надано дозвіл, мають право слідкувати за усіма заходами, що відбуватимуться під час передвиборних кампаній та у день виборів.

Представники, згадані в пунктах 1 та 2 даної статті, зобов'язані бути неупередженими, об'єктивними та нейтральним щодо виборчого процесу.

ГЛАВА XII. ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО САНКЦІЙ

Стаття 108

Особа, що перешкоджає виборам та голосуванню, порушує та зловживає правом голосу, а також порушує свободу вибору виборця, купляє результати виборів та голосування, знищує виборчі документи та вчинює виборчий обман, карається за нормами Кримінального Кодексу.

Стаття 109

Особа, згадана в статті 7 даного закону, яка бере участь у передвиборних кампаніях у своїй уніформі, підлягає штрафуванню за правопорушення на суму від 20000 до 50000 динарів.

Стаття 110

Політична партія, яка не дотримується строку, вказаного у статті 43 даного закону, буде оштрафована за правопорушення на суму від 200000 до 300000 динарів.

Кандидат чи будь-яка інша фізична особа також будуть оштрафовані на суму від 20000 до 5000 динарів за дії, згадані в пункті 1 даної статті.

Стаття 111

Особа, що перешкоджає чи заважає проведенню передвиборних кампаній (стаття 45), буде оштрафована за правопорушення на суму від 20000 до 50000 динарів.

Стаття 112

Засіб масової інформації, який:

- не забезпечить рівноправну презентацію кандидатів у члени Парламенту, політичних партій, групи виборців та їхніх програм, згаданих у статті 46, пункт 1 даного закону;
- не встановить та публічно не оголосить правила за пунктом 2, стаття 46 даного закону;
- публікує опитування громадської думки за 5 днів до дня виборів за статтею 47, пункт 2 даного закону; та
- оголошує передвиборну пропаганду без зазначення, що ця інформація є оплачуваною рекламою, згаданою у статті 48 даного закону, буде оштрафований на суму від 200000 до 300000 динарів.

Відповідальний редактор також буде оштрафований на суму від 20000 до 50000 динарів за дії, вказані в пункті 1 даної статті.

Стаття 113

За правопорушення будуть оштрафовані на суму від 20000 до 50000 динарів:

- головний редактор засобу масової інформації, який опублікує опитування громадської думки щодо кандидата, не вказавши інформацію, згадану у статті 47, пункт 1;
- головний редактор засобу масової інформації, який опублікує опитування громадської думки протягом 5 днів до дати виборів, згаданої у статті 47, пункт 2;
- головний редактор засобу масової інформації, якщо він опублікує передвиборну пропаганду, не вказавши ім'я того, хто її замовив (стаття 47, пункт 1 даного закону).

Стаття 114

Особа, що очолює муніципалітет, тобто місто Скоп'є, буде оштрафована на суму від 40000 до 50000 динарів за не визначення місць для безкоштовного розклеювання плакатів, а також за те, що не відмітила ці місця окремо для кожного подавача списків (стаття 50).

Стаття 115

Особа, яка знищує чи наклеює передвиборні плакати зверху передвиборних плакатів інших організаторів передвиборних кампаній у місцях, призначених для їх розклеювання, буде оштрафована за правопорушення на суму від 20000 до 50000 динарів (стаття 51).

Стаття 116

Політична партія, яка:

- не повідомить про проведення передвиборного мітингу принаймні за 48 годин до його проведення;
- організовує мітинг всупереч статтям 53 та 54 даного закону;

буде оштрафована за правопорушення на суму від 200000 до 300000 динарів.

Стаття 117

Відповідальна особа компетентного державного органу, релігійної спільноти чи громадської установи, яка дозволить організатору передвиборних кампаній провести передвиборний мітинг всупереч статті 54 даного закону, буде оштрафована за правопорушення на суму від 20000 до 50000 динарів.

Стаття 118

Політична партія, яка не подасть звіт про фінансування передвиборних кампаній, згаданий в статті 56 даного закону, тобто не збере усі кошти, призначенні для фінансування передвиборних кампаній, на жиро рахунку за статтею 55 даного закону, буде оштрафована за правопорушення на суму від 200000 до 300000 динарів.

Якщо у передвиборних кампаніях політична партія витратить більше коштів, чим це зазначено у статті 58 даного закону, вона буде оштрафована за правопорушення на суму від 200000 до 300000 динарів.

Відповідальна особа політичної партії буде також оштрафована на суму від 20000 до 50000 динарів за дії, згадані в пунктах 1 та 2 даної статті.

Стаття 119

Особа, згадана у статті 73, пункт 1 даного закону, яка має на собі будь-які позначки чи символи політичної партії чи кандидата під час голосування чи у місці проведення голосування, буде оштрафована за правопорушення на суму від 20000 до 50000 динарів.

ГЛАВА XIII. ПЕРЕХІДНІ ТА ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 120

На перших наступних виборах опозиційні політичні партії, які у першому турі виборів у члени Парламенту, проведеного у 1994 році, отримали найбільшу кількість голосів відповідно до звіту Державної виборчої комісії про визначення результатів, прийнятого Парламентом, пропонують кандидатів у члени Державної виборчої комісії та їхніх заступників, згаданих у статті 13, пункт 3 даного закону.

На перших наступних виборах опозиційні політичні партії, які у першому турі виборів у члени Парламенту, проведеного у 1994 році, отримали найбільшу кількість голосів відповідно до звіту Державної виборчої комісії про визначення результатів, прийнятого Парламентом, пропонують кандидатів у члени органів, відповідальних за проведення виборів, згаданих в статті 16, пункт 3 та статті 20, пункт 2 даного закону.

Стаття 121

Закон про вибори у члени Парламенту ("Офіційний вісник Соціалістичної Республіки Македонія", № 28/90) стає недійсним після набуття даним законом чинності.

Стаття 122

Даний закон набуває чинності на восьмий день після його публікації в "Офіційному віснику Республіки Македонія".

ЗАКОН ПРО ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА

Прийнятий 19 травня, 1998 року
Виправлений у липні 1999 року

ГЛАВА I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1

Даний закон регулює процедуру проведення виборів президента Республіки Македонія (далі по тексту – „президент Республіки").

Стаття 2

Положення закону, який встановлює процедуру проведення виборів представників та радників, також поширюється на вибори президента Республіки, якщо інше не передбачається даним законом.

ГЛАВА II. ПУБЛІКАЦІЯ ПОВІДОМЛЕННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ

Стаття 3

Голова Асамблеї Республіки Македонія публікує повідомлення про проведення виборів президента Республіки.

Період між днем публікації повідомлення про проведення виборів та самим днем проведення виборів не може тривати більше, ніж 60 днів, та менше, ніж 30 днів.

Постанова про публікацію повідомлення про проведення виборів президента Республіки, який визначає дату початку строків проведення передвиборних заходів, публікується в „Офіційному віснику Республіки Македонія".

Стаття 4

Вибори президента Республіки проводяться протягом останніх 60 днів строку президентства попереднього президента.

Якщо строк президентства президента Республіки завершується за будь-яких причин, вибори нового президента проводяться протягом 40 днів з дня завершення.

Стаття 5

Якщо Асамблея Республіки Македонія розпускається, голова Асамблеї зобов'язаний у день розпуску прийняти постанову про публікацію повідомлення про проведення нових виборів представників, а також постанову про публікацію повідомлення про проведення виборів президента Республіки за умови, що строк, встановлений статтею 4 даного закону, збігається із строком розпуску Асамблеї.

ГЛАВА III. ВИСУВАННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ КАНДИДАТІВ

Стаття 6

Кандидат у президенти Республіки може висуватися не менше, ніж 10000 виборців, чи принаймні 30 представниками.

Один виборець або, відповідно, представник можуть висунути лише одного кандидата у президенти Республіки.

Кандидатом у президенти Республіки може бути особа, яка відповідає умовам для участі у виборах президента Республіки, встановленим Конституцією.

Стаття 7

Підписи виборців збираються на бланку, визначеному Державною виборчою комісією, на якому зазначаються ім'я та прізвище, адреса та реєстраційний номер запропонованого кандидата та кожного виборця, що підписався.

Виборці подають ці підписи в орган, відповідальний за ведення записів про право виборців. На основі зібраних підписів виборців складаються списки кандидатів, підписані уповноваженим представником подавачів списків, на бланку, визначеному Державною виборчою комісією.

Уповноважений представник відповідно до абзацу 3 даної статті є першою особою, що запропонувала кандидатуру та підписалася, а його заступник – другою особою, що запропонувала кандидатуру та підписалася.

Стаття 8

Списки кандидатів у президенти Республіки подаються представниками на бланку, визначеному Державною виборчою комісією, у письмовій формі, в якому зазначається ім'я, прізвище, адреса та реєстраційний номер запропонованого кандидата, а також ім'я та прізвище кожного представника та дата визначення списку.

Стаття 9

Списки кандидатів у президенти Республіки разом із письмовими заявами запропонованих кандидатів про прийняття висування їх кандидатур подаються у Державну виборчу комісію представником осіб, що запропонували кандидатуру, принаймні за 20 днів до визначеної дати проведення виборів.

Кандидат може зняти свою кандидатуру принаймні за 15 днів до визначеної дати проведення виборів.

Після отримання списку кандидатів у президенти Республіки комісія визначає, чи були ці списки подані у визначений строк і чи вони складені відповідно до положень даного закону.

Якщо комісія встановить, що список містить певні невідповідності, вона наказує уповноваженому представнику подавача списку, тобто першій особі, що запропонувала кандидатуру та підписалася на списку кандидатів, усунути ці невідповідності протягом 2 днів.

Якщо подавач списку не усуне ці невідповідності протягом терміну, встановленого в абзаці 4 даної статті, комісія не бере до уваги такі пропозиції при складанні списків кандидатів у президенти Республіки.

Стаття 10

Державна виборча комісія публікує імена кандидатів в „Офіційному віснику Республіки Македонія"протягом 5 днів з дати отримання списків кандидатів.

ГЛАВА IV. ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИБОРІВ

Стаття 11

Кандидат у президенти Республіки обирається, якщо за нього проголосувала більшість загальної кількості виборців, занесених у загальний список виборців.

Стаття 12

Якщо у першому турі голосування жоден кандидат не отримав необхідної більшості голосів, голосування у другому турі обмежується до двох кандидатів, які набрали найбільше голосів у першому турі.

Другий тур проходить протягом 14 днів після завершення голосування у першому турі.

Стаття 13

Кандидат обирається президентом, якщо він отримує більшість голосів виборців, що проголосували, за умови, що проголосувала більше, ніж половина зареєстрованих виборців.

Стаття 14

Якщо у другому турі голосування жоден кандидат не отримав необхідну більшість голосів, повторюється ціла виборча процедура.

Якщо лише один кандидат висувається у президенти Республіки і він не отримує необхідної більшості голосів у першому турі, ціла виборча процедура повторюється.

Стаття 15

Витрати на передвиборну кампанію кандидата у президенти Республіки не можуть перевищувати 1000 середніх заробітних плат у Республіці, виплачених за останні 3 місяці до виборів.

ГЛАВА V. ДЕКЛАРАЦІЯ

Стаття 16

Акт приймання обов'язків президента Республіки відбувається на урочистій сесії Асамблеї Республіки Македонія, на якій президент оголошує наступну декларацію:

„Я заявляю, що я виконуватиму обов'язки президента Республіки Македонія старанно та з повною відповідальністю, поважатиму Конституцію та закони та захищатиму суверенітет, територіальну цілісність і незалежність Республіки Македонія".

ГЛАВА VI. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 17

Положення Закону про вибори та відкликання Президента Соціалістичної Республіки Македонія та Віцепрезидента Президента Соціалістичної Республіки Македонія („Офіційний вісник Соціалістичної Республіки Македонія", № 38/90) припиняють діяти з дати набуття даним законом чинності.

Стаття 18

Даний закон набуває чинності на восьмий дань після його публікації в „Офіційному віснику Республіки Македонія."

Республіка

МОЛДОВА

ЗАКОН ПРО ПРОЦЕДУРУ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА

Цей основний документ затверджується Парламентом.

Стаття 1. Вибори президента Республіки Молдова
Президент Республіки Молдова обирається таємним голосуванням Парламентом.

Стаття 2. Визначення дати виборів
(1) Вибори на посаду Президента Республіки Молдова проводяться не пізніше ніж за 45 днів до закінчення дії президентського мандату.

(2) У випадку вакансії на посаду Президента Республіки Молдова внаслідок відставки, звільнення з посади, повної нездатності здійснювати повноваження або смерті, вибори проводяться в межах двох місяців з моменту виникнення вакансії.

(3) Дата виборів на посаду Президента Республіки Молдова визначається рішенням Парламенту.

Стаття 3. Вимоги до кандидатів на посаду Президента Республіки Молдова.
Будь-який громадянин Республіки Молдова, який має право голосу, досяг 40-річного віку, проживав або проживає постійно на території Республіки Молдова не менше 10 років, розмовляє державною мовою і відповідає вимогам цього закону може балотуватись на посаду Президента Республіки Молдова.

Стаття 4. Призначення і правомочність спеціальної комісії.
(1) За пропозицією парламентських фракцій Парламент створює спеціальну комісію для виборів Президента Республіки Молдова (далі спеціальна комісія), яка має такі повноваження:

а. отримує заяви на висунення кандидатів на посаду Президента Республіки Молдова;
б. перевіряє відповідність висунутих кандидатів на посаду Президента Республіки Молдова вимогам, сформульованим у Статті 3 цього закону;
в. розповсюджує серед членів Парламенту список кандидатів, висунутих на посаду Президента Республіки Молдова і копії документів, поданих на кожного кандидата;
г. впроваджує і змінює модель виборчого бюлетеня;
д. організує і підтримує голосування за Президента Республіки Молдова;
е. зводить в таблиці результати виборів і оголошує недійсними бюлетені:
- що не підписані і не проштамповані;
- де наміри виборця не зрозумілі;
- усі кандидати закреслені;
- додані інші прізвища;

є. вирішує спірні питання, що виникають в процесі голосування;
ж. подає результати голосування на затвердження Парламентом;
з. виконує інші функції відповідно до положень цього закону та діючого законодавства.

(2) Члени спеціальної комісії обирають голову і секретаря, визначають їх повноваження і затверджують правила діяльності комісії.

(3) Сесії спеціальної комісії носять дорадчий характер за умови присутності половини членів, а рішення приймаються більшістю голосів членів комісії. Рішення і протоколи підписуються головою і секретарем комісії, і завіряються печаткою Парламенту Республіки Молдова.

Стаття 5. Висунення кандидатів на посаду Президента Республіки Молдова.
(1) Кандидат на посаду Президента Республіки Молдова може висуватись, починаючи з моменту визначення дня виборів:

а. особою, яка висуває себе, за умови підтримки не менше, ніж 15 депутатами;
б. групою з щонайменше 15 депутатів;

(2) Заяви на висунення кандидатів на посаду Президента Республіки Молдова підписуються усіма депутатами, які підтримують кандидата, і подаються до спеціальної комісії не пізніше, ніж за 5 днів до початку виборів разом з:

а. письмовою згодою висунутого кандидата і довідкою про стан його здоров'я, виданою призначеною медичною установою;
б. декларацією про доходи кандидата за попередній рік і за рік, коли проводяться вибори;
в. біографією кандидата (резюме).

(3) Депутати, які підписують заяву на висунення кандидата на посаду Президента Республіки Молдова, не можуть підписувати іншої подібної заяви.

(4) Відкликати підписи з заяви на висунення кандидата на посаду Президента Республіки Молдова забороняється.

(5) Кандидат на посаду Президента Республіки Молдова може зняти свою кандидатуру в будь-який час до оголошення голосування.

Стаття 6. Спеціальна сесія Парламенту.
Президент Республіки Молдова обирається на спеціальній сесії Парламенту в день, встановлений відповідно до Статті 2.

Стаття 7. Представлення кандидатів, які балотуються на посаду Президента Республіки Молдова.
(1) Голова спеціального комітету або один з його членів представляють Парламенту кандидатів, висунутих на посаду Президента Республіки Молдова.

(2) Кожний кандидат, який висувається, має право виголосити коротку промову, адресовану Парламенту і відповісти на питання депутатів.

(3) Представник групи членів Парламенту, яка висунула кандидата на посаду Президента Республіки Молдова, має право взяти слово в підтримку висунутого кандидата.

Стаття 8. Голосування.
(1) Голосування за кандидатів на посаду Президента Республіки Молдова має бути таємним.

(2) Кандидати включаються у бюлетень у порядку їх висунення.

(3) Кожен депутат отримує бюлетень.

(4) Депутати викреслюють імена кандидатів, проти яких вони голосують.

(5) Одразу після голосування спеціальна комісія складає протокол, в якому зазначає:
а. загальну кількість депутатів, які отримали бюлетені;
б. загальну кількість бюлетенів, що потрапили до урни;
в. загальну кількість голосів, що віддані за кожного кандидата;
г. загальну кількість бюлетенів, що заявлені недійсними;
д. інші необхідні дані.

Стаття 9. Спеціальні положення щодо виборів Президента Республіки Молдова.
(1) Кандидат обирається голосуванням 3/5 обраних депутатів. Якщо жоден з кандидатів не набирає необхідної кількості голосів, організуються повторні вибори протягом трьох днів між двома кандидатами, які отримали найбільшу кількість голосів у першому турі.

(2) Якщо тільки один кандидат балотується в першому турі, або жоден з кандидатів не нараховує необхідної кількості голосів у другому турі, організуються повторні вибори.

(3) У випадку отримання однакової кількості голосів у першому турі спеціальна комісія шляхом жеребкування вирішує, хто з кандидатів буде балотуватись у другому турї.

Стаття 10. Повторні вибори.
(1) Повторні вибори проводяться протягом 15 днів після звичайних виборів, під час яких не вдалося обрати Президента Республіки Молдова, згідно з цим законом.

(2) Якщо на повторних виборах не вдається обрати Президента республіки, Президент, який займає посаду, розпускає Парламент і встановлює дату парламентських виборів.

Стаття 11. Результати виборів.
(1) Спеціальна комісія зводить в таблиці результати виборів і подає відповідну інформацію до Парламенту.

(2) На основі даних, поданих спеціальною комісією, Парламент приймає рішення про затвердження обрання Президента Республіки Молдова.

(3) Рішення Парламенту і документи спеціальної комісії зразу передаються до Конституційного суду.

Стаття 12. Затвердження результатів обрання Президента Республіки Молдова.
Протягом трьох днів після отримання рішення Парламенту щодо обрання Президента Республіки Молдова, Конституційний суд розглядає конституційність виборів Президента Республіки Молдова на державній сесії і приймає рішення про затвердження результатів виборів, яке відразу ж публікується.

Стаття 13. Нові вибори.
У випадку, коли Конституційний суд не підтверджує результатів виборів на посаду Президента Республіки Молдова, проводяться нові вибори відповідно до процедури, встановленої цим законом, протягом трьох днів з моменту прийняття відповідного рішення.

Стаття 14. Прийняття присяги.
(1) Кандидат, обрання якого затверджене Конституційним судом, в присутності Парламенту і Конституційного суду в межах часу, обумовленого у Статті 79, параграф (2) Конституції, приймає присягу:

"Клянусь використовувати свою владу і присвятити свої знання захисту добробуту Республіки Молдова, слідувати Конституції і законам країни, захищати демократію, основні права і свободи людини, а також суверенітет, незалежність, єдність і територіальну цілісність Молдови."

(2) Депутатський мандат президента Республіки Молдова набирає чинності з моменту прийняття присяги.

Голова Парламенту
Думітру Діаков
Кишинів, 22 вересня 2000 р.
№1234-XIV.

ВИБОРЧИЙ КОДЕКС 2001 РОКУ

Преамбула

Воля народу – основа державної влади.

Воля виражається через вільні вибори, які проводяться періодично на основі загального, рівного, прямого, таємного голосування з вільним волевиявленням.

Держава гарантує вільне волевиявлення громадянина шляхом захисту демократичних принципів та норм законів про вибори. Цей Кодекс встановлює метод організації та проведення виборів у Парламент Республіки Молдова, місцеві органи влади та проведення референдумів.

(Преамбула змінена згідно з Законом №1227-XIV від 21.09.2000)

ГЛАВА 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА ПРИНЦИПИ

Стаття 1. Загальні визначення, які використовуються у цьому Кодексі

Для цілей цього Кодексу наступні терміни мають таке значення:

"Виборча реклама" – маються на увазі виборчі звернення, заяви, фото та інші матеріали суперників по виборах, які використовуються для цілей виборчої пропаганди.

"Виборець" – громадянин Республіки Молдова, який має право обирати.

"Вибори" – якщо не вказано інше, це вибори депутатів у Парламент та місцеві органи влади або проведення референдуму. Також означає дії громадян, партій, інших соціально-політичних організацій, виборчих блоків, виборчих та і інших державних органів, пов`язані з підготовкою списків виборців, висуненням і реєстрацією кандидатів, проведення передвиборчої кампанії, голосування та зведення результатів, а також інші пов`язані з виборами дії згідно з діючим законодавством.

(Змінено згідно з Законом №1227-XIV від 21.09.2000).

"Загальні вибори" – будь-який вид виборів, які проводяться протягом одного дня, – неділя, або будь-який інший день – вказаного у постанові , якою встановлюється дата проведення виборів по всій території республіки.

"Дострокові вибори" – вибори виборного органу при призупиненні його мандату до закінчення терміну його дії або його розпуску.

((Поняття вводиться згідно з Законом №894-XIV від 23.03.2000).

"Виборчий блок" – добровільний союз двох або більше партій та/або інших соціально-політичних організацій, який реєструється Центральною виборчою комісією для спільної участі у виборах.

"Виборча кампанія" – період часу, дозволений для ведення діяльності, націленої на те, щоб виборці визначилися, за кого з кандидатів віддати свої голоси, який починається для кожного з претендентів з того дня, коли він/вона були зареєстровані Центральною виборчою комісією або окружною виборчою радою, і закінчується в день його/її виключення або в день виборів.

"Кандидат" – особа, яка балотується на прийнятну громадську посаду від імені партій, інших соціально-політичних організацій або виборчих блоків, а також як незалежний кандидат.

"Незалежний кандидат" – особа, яка пропонує свою кандидатуру на прийнятну громадську посаду, незалежно від партій, інших соціально-політичних організацій або виборчих блоків.

"Округ" – адміністративна виборча одиниця, на якій організуються і проводяться вибори та референдуми.

"Суперники по виборах":

у парламентських виборах стосується незалежних кандидатів, зареєстрованих у Центральній виборчій комісії, а також партій, інших соціально-політичних організацій та виборчих блоків, списки кандидатів яких були зареєстровані у Центральній виборчій комісії;

у місцевих виборах стосується партій, інших соціально-політичних організацій, виборчих блоків та осіб , які балотуються посаду мера або Голови ради місцевої ради, зареєстрованих відповідними окружними виборчими радами.

(Змінено згідно з Законом №1227-XIV від 21.09.2000).

"Звернення" – прохання анулювати або переглянути закон, рішення або дію.

(Поняття вводиться згідно з Законом №268-XIV від 04.02.99).

"Центральна виборча комісія" та "ЦВК" – комісія, яка призначається для забезпечення належного керівництва виборами і яка працює згідно з цим Кодексом.

"Виборчі права" – конституційне право громадянина обирати, бути обраним та голосувати згідно з найбільш важливими питаннями держави та суспільства в цілому та/або питаннями конкретного місцевого інтересу.

"Список кандидатів" – список кандидатів, який пропонується партіями, іншими соціально-політичними організаціями та/або виборчими блоками для участі у виборах.

"Списки виборців" – списки громадян, які мають право обирати за місцем проживання.

"Петиція" – список підписів виборців, які збираються на підтримку кандидатів або для ініціювання референдуму.

"Місцевість" – територіально-адміністративна одиниця, яка організовується згідно з діючим законодавством (округ, муніципалітет, місто, село (община) та територіально-адміністративна одиниця з спеціальним статусом).

"Виборчі органи" – органи, які організовують вибори депутатів до Парламенту, місцеві органи влади та референдуми.

(Змінено згідно з Законом №1227-XIV від 21.09.2000).

"Соціально-політичні організації" – партії, фронти, ліги, політичні народні рухи, зареєстровані згідно з Законом про партії та інші соціально-політичні організації.

"Партії" – добровільні організації громадян, сформовані і зареєстровані згідно з Законом про партії та інші соціально-політичні організації.

"Виборчий період" – період часу, який починається від офіційного оголошення дати виборів і закінчується на день, коли кінцеві результати виборів підтверджуються компетентними органами.

"Особи, уповноважені спостерігати за виборчими процедурами" – спостерігачі суперників по виборах на виборчих дільницях, іноземні спостерігачі, акредитовані Міністерством закордонних справ, наглядачі, акредитовані Центральною виборчою комісією, а також представники засобів масової інформації.

"Референдум" – голосування народу відповідно до основних питань держав та суспільства в цілому, націлене на їх вирішення, а також для консультацій з громадянами з місцевих питань особливого інтересу.

"Відкликання" – відкликання мандата мера або мандата іншого громадського посадовця за рішенням суду або референдумом.

(Поняття вводиться згідно з Законом №268-XIV від 04.02.99).

Стаття 2. Принципи участі у виборах

Громадяни Республіки Молдова беруть участь у виборах на основі загального, рівного та прямого виборчого права з вільним і таємним волевиявленням.

Участь у виборах базується на вільному волевиявленні громадян. Ніхто не може здійснювати тиск на виборця, щоб примусити його/її брати або не брати участь у виборах, здійснювати чи не здійснювати волевиявлення виборця.

Громадяни Республіки Молдова, які проживають за межами країни, мають скористатися виборчими правами у повній мірі згідно з цим Кодексом. Представники дипломатичних та консульських місій зобов`язані допомогти таким громадянам скористатися своїми виборчими правами.

Стаття 3. Загальність голосування

Громадяни Республіки Молдова мають право обирати і бути обраними незалежно від раси, національності, етнічного походження, віросповідання, статі, думки, політичної належності, власності чи соціального походження.

Стаття 4. Рівність голосування

Кожний виборець має право одного голосу в одних виборах. Усі голоси мають однаковий правовий вплив.

Стаття 5. Пряме голосування

Кожний виборець голосує на виборах персонально. Голосування від імені інших осіб забороняється.

Стаття 6. Секретність голосування

Голосування на виборах або референдумах є таємним. Тому виключається будь-яка можливість контролювати виборця.

Стаття 7. Свобода голосування

Ніхто не має права здійснювати будь-який тиск на виборця, щоб примуси його/її голосувати чи не голосувати або заважати йому здійснювати своє волевиявлення.

Стаття 8. День виборів

Вибори мають проходити протягом одного дня, у неділю або будь-який інший день, як вказано в постанові, якою

встановлюється дата проведення виборів, по всій території республіки або відповідного району.

Стаття 9. Місце здійснення виборчого права

Виборче право має здійснюватися у тій місцевості, в якій зареєстрований виборець за місцем його проживання, якщо не вказано інакше у цьому Кодексі.

Стаття 10. Голосування за одного кандидата в депутати

Під час виборів виборець голосує за одного кандидата у депутати і висловлює свою волю по відношенню до одного питання референдуму.

ГЛАВА 2. ПРАВО ОБИРАТИ ТА БУТИ ОБРАНИМИ

Стаття 11. Право обирати

Громадяни Республіка Молдова, які на день виборів досягли 18-річного віку, мають право брати участь у голосуванні під час виборів у Республіці Молдова, за винятком тих, хто позбавлений такого права.

Стаття 12. Право бути обраним

Громадяни Республіка Молдова, які мають право брати участь у голосуванні і відповідають вимогам, викладеним у цьому Кодексі, мають право бути обраними.

Стаття 13. Обмеження

(1) Такі особи не можуть брати участь у голосуванні:

а. Ті, хто не відповідає вимогам, викладеним у Статті 11;

б. Ті, хто визнаний недієздатним або позбавлений виборчого права кінцевим рішенням суду;

в. Ті, хто засуджений до ув'язнення кінцевим рішенням суду.

(2) Такі особи не можуть бути обраними:

а. Військові строкової служби;

(літ. а) у формулюванні згідно з Законом №268-XIV від 04.02.99)

(літ. б) анульовано, решта перенумеровано згідно з Законом №403-XIV від 14.05.99)

б. особи, згадані у параграфі 1;

в. особи, що притягалися до кримінальної відповідальності.

(літ. с(г) згідно з Законом №268-XIV від 04.02.99)

(Параграф 3 анульовано згідно з Законом №268-XIV від 04.02.99)

ГЛАВА 3. ВИБОРЧІ ОРГАНИ

Стаття 14. Система виборчих органів

(1) Для організації. І проведення виборів необхідно утворити:

а. Центральну виборчу комісію (постійну);

б. Окружні виборчі ради;

в. Територіальні виборчі дільниці.

Стаття 15. Представництво у виборчих органах

(1) Кандидати у депутати можуть призначати у виборчі органи, що їх реєструють, а також у виборчі органи нижчого рівня одного члена-представника з правом дорадчого голосу. Партії, інші соціально-політичні організації та виборчі блоки, які беруть участь у виборах, можуть призначати у Центральну виборчу комісію одного члена-представника, який має право дорадчого голосу.

(Параграф 1 Статті 15 завершено згідно з Законом №894-XIV від 23.03.2000)

(2) Протягом трьох днів члени, які представляють кандидатів у депутати, повинні бути затверджені відповідними виборчими органами, а у випадку не затвердження, вони отримують письмову відповідь, у якій вказується обґрунтування для їх відхилення.

(Параграф 2 Статті 15 завершено згідно з Законом №268-XIV від 04.02.99)

(3) У випадку, коли кандидати у депутати входять у блок після того, як вони визначили своїх представників до відповідних виборчих органів, такі члени-представники мають бути відкликаними з виборчих органів, за винятком члена, призначеного за рішенням лідерів блоку. Якщо лідери виборчого блоку не здатні будуть зробити це протягом трьох днів від дня створення блоку, виборчі органи повинні виключити таких представників через виведення. Кандидат у депутати, який належить до вже існуючого блоку, має відкликати члена-представника з виборчих органів.

Стаття 16. Формування Центральної виборчої комісії

(1) Центральна виборча комісія є державним органом, який створюється для організації і проведення виборів.

(2) Центральна виборча комісія повинна складатися з дев'яти членів, призначених в пропорційній кількості Президентом Республіки Молдова, Парламентом та Верховною Судовою Радою. Номінальний склад комісії та її голова мають визначатися з поміж суддів та затверджуватися Рішенням Парламенту.

(Параграф 2 Статті 16 змінено згідно з Законом №894-XIV від 23.03.2000)

(3) Центральна виборча комісія повинна здійснювати свою діяльність згідно з Конституцією, цим Кодексом, положенням про комісію, ухваленим її рішенням.

(4) Центральна виборча комісія є юридичною особою, має свій власний бюджет, банківський рахунок та печатку з державним гербом.

Стаття 17. Склад та мандат Центральної виборчої комісії

(1) Члени Комісії мають обрати більшістю голосів своїх членів з поміж себе, Заступника Голови та Секретаря. Результати голосування мають бути занесені у протокол, який мають підписати усі учасники голосування. Перевибори на ці посади можуть ініціюватися не менше, ніж однією третиною членів комісії, які мають право дорадчого голосу. Рішення комісії з цього приводу повинні затверджуватися більшістю голосів її членів.

(Параграф 1 Статті 17 змінено згідно з Законом №894-XIV від 23.03.2000)

(2) Якщо кандидат на посаду Заступника Голови або Секретаря комісії не отримує більшості голосів, повинен бути проведений ще один раунд виборів, у якому можуть брати участь і ті кандидати, яких висували на цю ж посаду у попередньому раунді.

(Параграф 2 Статті 17 змінено згідно з Законом №894-XIV від 23.03.2000)

(3) Голова, Заступник голови та Секретар комісії повинні працювати на постійній основі. Інших членів комісії Голова має збирати час від часу.

(Параграф 3 Статті 17 змінено згідно з Законом №894-XIV від 23.03.2000)

(4) У разі, коли стає вакантною будь-яка з посад, означених у параграфі (1), її слід заповнити згідно з тією ж процедурою, що і у випадку виборів.

(5) Протягом двох днів від дати її створення Центральна виборча комісія повинна повідомити громадськість про свій склад, місце знаходження її офісу та контактні дані.

(6) Мандат ЦВК надається на шість років. Після закінчення її повноважень склад Комісії має бути зміненим. Ті ж самі особи можуть працювати ще один строк, але не більше, ніж два строки підряд.

Стаття 18. Засідання і рішення Центральної виборчої комісії

(1) Засідання ЦВК відбуваються довільно за умови, що більшість її членів, наділених дорадчим голосом, беруть у них участь.

(2) Центральна виборча комісія повинна затверджувати рішення голосуванням більшості її членів, наділених дорадчим голосом.

Стаття 19. Статус членів ЦВК

(1) Члени ЦВК повинні мати твердий характер і виняткову високу репутацію щодо особистої цілісності та професійних навичок для ведення виборчої діяльності.

(2) Члени Комісії, які мають право дорадчого голосу:

а. можуть не бути членами будь-якої політичної партії або іншої соціально-політичної організації, яка визначила кандидатів на прийнятні державні пости;
б. можуть не займатися політичною діяльністю;
в. не можуть робити заяви за або проти кандидатів у депутати;
г. не можуть робити внесок ні в який спосіб у діяльність, яку розвертають кандидати у депутати, д. за винятком в межах своєї компетенції згідно з цим Кодексом.

Стаття 20. Відкликання членів ЦВК

(1) У разі, коли член комісії не відповідає вимогам Статті 19, параграф (2), або діє у спосіб, який не сумісний з його/її статусом члена комісії, він може бути відкликаним.

(2) Прохання про відкликання члена ЦВК має бути адресованим у Верховний Суд тією установою, яка призначала відповідного члена у ЦВК, та членами комісії.

(3) На основі постанови Верховного суду про відкликання члена ЦВК та протягом 10 днів опісля Верховний Суд повинен запропонувати кандидата на заповнення вакантної посади.

Стаття 21. Звільнення від інших обов'язків. Компенсація

(1) Члени ЦВК, які не працюють на постійній основі, мають бути звільненими від своїх професійних обов'язків на час виборчого періоду за рішенням ЦВК.

(2) Посади Голови, Заступника голови та Секретаря ЦВК повинні вважатися державними службовцями першого рангу, в той час як члени комісії, наділені правом дорадчого голосу, звільнені від своїх основних робочих місць, - державними службовцями другого рангу.

(3) Члени комісії повинні отримувати платню згідно з рангом своєї посади, але не менше, ніж їх середня заробітна плата за останнім постійним місцем роботи плюс надбавки, допомога та винагороди. Члени ЦВК, які не працюють на постійній основі, отримують 25% надбавки до заробітної плати на період їх звільнення з основного місця роботи.

Стаття 22. Загальна сфера відповідальності Центральної виборчої комісії

Центральна виборча комісія повинна:

а. вивчати метод організації та проведення виборів для удосконалення виборчого законодавства та процедур;
б. давати рекомендації Уряду та Парламенту щодо графіка внесення операційних змін до виборчого законодавства;
в. розробляти положення та інструкції, націлені на покращення виборчих процедур;
г. тримати список підготовленого персоналу для призначення до Окружних виборчих рад та територіальних виборчих дільниць;
д. створювати Окружні виборчі ради та територіальні виборчі дільниці для виборів до місцевих рад або на пост мера;
е. під час організації і проведення виборів співпрацювати з:
- Міністерством внутрішніх справ стосовно створення процедур по безпеці для захисту місць проведення виборів та матеріалів виборів;
- Державними підприємствами та установами, з якими треба підписати контракти на послуги, такі як друкування бюлетенів та постачання обладнання;
- Засобами масової інформації та громадськими асоціаціями у веденні громадської діяльності та навчанні виборців, інформуванні громадян про виборчий процес.

є. аналізувати структуру виборчих округів в межах існуючої організації адміністративно-територіальних одиниць республіки;

(літ. є) змінено Законом №268-XIV від 04.02.99)

ж. впроваджувати програми цивільної освіти між виборами;
з. розробляти програми інформування громадян під час виборчого періоду;
и. надавати засобам масової інформації дані про практику управління виборчим процесом, яка застосовується;
і. надавати звіт на щорічній основі Парламенту і, у разі спеціального запиту, Президенту, Уряду або Парламенту;
ї. повідомляти про виборчі питання пресу та громадськість у цілому;
й. встановлювати контакти з політичними партіями, соціально-політичними та не урядовими організаціями, які мають право висувати кандидатів у державні установи, і слідкувати за їх безперешкодною участю у виборчому процесі;
к. надавати консультації місцевим неурядовим організаціям, зацікавленим у веденні громадських освітніх кампаній під час виборів;
л. організовувати учбові курси та семінари для осіб, які кваліфікуються на участь у виборчому процесі як члени окружних виборчих рад або територіальних виборчих дільниць, як представники політичних партій, інших громадсько-політичних організацій або потенційних кандидатів, як службовці в апараті виборчих рад або члени груп підтримки;
м. аналізувати виборчі махінації, у тому числі повідомлення про махінації, які мали місце у минулому або на поточних виборах, а також такі, що можуть мати місце у майбутніх виборах, щоб вжити запобіжних заходів; повідомляти органам влади про питання, які потребують розгляду згідно з поточним законодавством;
н. перевіряти на річній основі списки виборців (після 1 січня), поновлювати їх на основі даних, що надаються місцевими органами влади.

Стаття 23. Апарат Центральної виборчої комісії

(1) ЦВК може допомагати апарат, персонал якого призначається Урядом за рекомендацією ЦВК. Службовці апарату повинні братися на роботу за рішенням комісії. Деякі службовці апарату, призначені комісією, мають працювати на постійній основі, в той час як решта службовців мають працювати тільки у виборчий період і повинні звільнятися від своїх професійних обов'язків по місцю основної роботи на час виборчого періоду.

(2) Зарплатня та витрати апарату ЦВК повинні сплачуватися Комісією з коштів її бюджету. Заробітна плата службовця апарату повинна дорівнювати зарплаті державного службовця другого рангу, але не нижче його середньої платні, отримуваної за попереднім постійним місцем роботи плюс надбавки, допомога та винагороди. Еквівалент відповідних посад має визначати ЦВК. Члени, які не працюють на

ЦВК. Члени, які не працюють на постійній основі, отримують 25% надбавки до заробітної плати на період їх звільнення з основного робочого місця.

Стаття 24. Фінансування діяльності Центральної виборчої комісії

Кошти на роботу ЦВК повинні виділятися з державного бюджету. Кожного року, у час, визначений Урядом, Комісія має подавати Уряду заявку на бюджет (кошторис) для включення у проект державного бюджету витрат, пов'язаних з функціонуванням Комісії та дій, які мають відношення до управління виборами. У заявку треба включати конкретні питання, що стосуються діяльності, яку Комісія має намір здійснювати у ході наступного фінансового року.

Стаття 25. Засідання та робота Центральної виборчої комісії

(1) Засідання Комісії мають скликатися її Головою або на прохання більшості її членів. У тому разі, коли засідання скликається на прохання більшості її членів, рішення про скликання засідання повинно бути прийнятим протягом сорока восьми годин після подачі прохання.

(2) Усі засідання, на яких Комісія обговорює питання виборів, включаючи засідання, на яких Комісія покликана приймати рішення про питання виборів, мають бути відкритими для преси, а також для громадськості. Засідання Комісії повинні відбуватися лише після сорока восьми годинного громадського оповіщення, за винятком засідань протягом виборчих періодів, коли може даватися коротший строк попереднього повідомлення, якщо питання для обговорення потребує нагального вирішення.

(3) Центральна виборча комісія має забезпечити проведення виборчих операцій у відкритій манері, надаючи пресі та громадськості можливість слідкувати за роботою Комісії.

Стаття 26. Сфера відповідальності Центральної виборчої комісії під час виборчого періоду

(1) Під час виборчого періоду ЦВК повинна мати таку сферу відповідальності по відношенню до виборів, які проводяться згідно з цим Кодексом:

а. координувати діяльність усіх виборчих органів для підготовки і проведення виборів згідно з цим Кодексом;
б. слідкувати за впровадженням положень цього Кодексу та інших законів, що впливають на проведення виборів;
в. створювати виборчі округи та окружні виборчі ради і здійснювати нагляд за їх діяльністю;

(літ. с) у формулюванні згідно з Законом №268-XIV від 04.02.99)

г. виходячи з даних, які надає Міністерство юстиції, публікувати перелік партій та інших соціально-політичних організацій, які мають право брати участь у виборах, реєструвати кандидатів у депутати та їх довірених осіб у разі парламентських виборів;

(літ. г) змінено Законом №1227-XIV від 21.09.2000)

(літ. г) у формулюванні згідно з Законом №894-XIV від 23.03.2000)

д. розподіляти кошти виділені на проведення виборів; слідкувати за наданням виборчим радам та дільницям приміщень, транспорту та засобів зв'язку; займатися іншими питаннями матеріально-технічного забезпечення виборів;
е. готувати форму бюлетенів та списки виборців, протоколи засідань виборчих рад та дільниць і інші документи для проведення виборів; а також дизайн урн для голосування та печатки для виборчих рад та дільниць;
є. отримувати і розглядати повідомлення державних і громадських органів з питань, що стосуються підготовки і проведення виборів;
ж. вирішувати питання стосовно участі у виборах тих громадян, які знаходяться за межами країни під час голосування;
з. підсумовувати результати виборів по всій країні, і, у разі необхідності, готувати звіт про результати виборів для подання до Верховного Суду;
и. видавати рішення стосовно роботи окружних виборчих рад та територіальних виборчих дільниць, виборчих процедур, методу організації і проведення виборів та технічних і адміністративних питань;
і. забезпечувати навчання для тих, хто працюватиме на виборчих дільницях, та надавати інформацію для виборців;
ї. розглядати заяви та скарги стосовно рішень і дій окружних виборчих рад та територіальних виборчих дільниць і приймати по ним обов'язкові рішення;
й. видавати рішення стосовно звільнення членів виборчої ради з їх основного місця роботи на час роботи у виборчій раді;

(літ. m) змінено Законом №268-XIV від 04.02.99)

к. організовувати проведення другого раунду виборів, повторних, нових або часткових виборів згідно з положеннями цього Кодексу;

л. збирати інформацію про участь громадян у виборах, підсумовувати попередні результати і доводити кінцеві результати до відома громадськості.

(2) Під час виборчої кампанії ЦВК може здійснювати свої повноваження в повній мірі, навіть якщо представники-члени з правом дорадчого голосу ще не призначені в Комісію.

Стаття 27. Формування виборчих округів і окружних виборчих рад

(Назва статті 27 у формулюванні згідно з Законом №268-XIV від 04.02.99)

(1) Не менше, ніж за 75 днів до виборів Центральна виборча комісія повинна створити виборчі округи, які мають відповідати адміністративно-територіальним одиницям другого рівня Республіки Молдова, та не менше, ніж за 65 днів до виборів – окружні виборчі ради. При дострокових виборах виборчі округи та окружні виборчі ради повинні створюватися відповідно не менше, ніж за 40 та 35 днів до дати проведення виборів.

(Параграф 1 Статті 27 доповнено Законом №894-XIV від 23.03.2000)

(Параграф 1 Статті 27 у формулюванні згідно з Законом №268-XIV від 04.02.99)

(2) Окружні виборчі ради повинні складатися з 7-11 членів з правом дорадчого голосу. Троє з них повинні бути суддями, а не менше трьох інших членів повинні мати закінчену вищу юридичну освіту.

(Параграф 2 Статті 27 у формулюванні згідно з Законом №268-XIV від 04.02.99)

(3) Під час місцевих виборів та референдумів окружні виборчі ради формуються на основі пропозицій, які подаються виконавчими органами представницької влади, а в разі відсутності таких пропозицій їх призначає Центральна виборча комісія. У окружні виборчі ради повинні призначатися, по можливості, особи з вищою юридичною освітою.

(Параграф 3 Статті 27 у формулюванні згідно з Законом №268-XIV від 04.02.99)

(4) Кандидати в члени окружних виборчих рад повинні пропонуватися суддями та виконавчими органами відповідної представницької влади або на основі іменного списку кваліфікованого персоналу, який подає ЦВК. Члени окружних виборчих рад можуть не бути членами місцевих рад, членами партій або інших соціально-політичних організацій, які беруть участь у виборах.

(Параграф 4 Статті 27 у формулюванні згідно з Законом №268-XIV від 04.02.99)

(5) Окружні виборчі ради протягом трьох днів після їх створення повинні обрати таємним голосуванням з-поміж своїх членів голову, заступника голови та секретаря. Окружна виборча рада повинна негайно повідомити Центральну виборчу комісію про результати цих виборів.

(6) Протягом чотирьох днів від дати їх формування окружні виборчі ради повинні повідомити громадськості імена своїх членів, місцезнаходження їх офісу та засоби зв'язку з ними.

(Параграф 6 Статті 27 у формулюванні згідно з Законом №268-XIV від 04.02.99)

(7) Окружні виборчі ради можуть приймати рішення більшістю голосів своїх членів, що мають право дорадчого голосу.

(8) Окружним виборчим радам має допомагати апарат, персонал якого повинен затверджуватися Центральною виборчою комісією за рекомендацією окружної виборчої ради.

Стаття 28. Обов'язки Регіональної виборчої ради

Регіональні виборчі ради виконують такі обов'язки:

а. здійснюють контроль за виконанням цього Кодексу та інших законів, які стосуються проведення виборів;

б. формують виборчі бюро та здійснюють керівництво територіальними бюро; проводять навчання своїх членів, пропагують технології голосування та важливість голосу;

(літ. б) змінено Законом № 268-XIV від 4.02.99)

в. розподіляють фінансові кошти між територіальними виборчими бюро;

г. отримують та перевіряють комунікації місцевих органів влади, директорів державних підприємств, установ та організацій стосовно підготовки та проведення виборів;

д. контролюють вчасну розробку та перегляд списків виборців

е. забезпечують територіальні виборчі бюро формулярами списків виборців, протоколів, бюлетенів і т.ін.;

є. реєструють незалежних кандидатів та списки кандидатів від політичних партій, соціо-політичних організацій та виборчих блоків та публікують інформацію про них;

ж. приймають рішення щодо звільнення від обов'язків членів виборчого бюро на основному місці роботи на період їх роботи у виборчому бюро;

(літ. ж) введена Законом № 268-XIV від 4.02.99)

з. підсумовують результати виборів у регіоні, передають відповідні документи до Центральної Виборчої Комісії та забезпечують публікацію результатів у місцевій пресі;
и. збирають інформацію територіальних виборчих бюро про участь громадян у виборах, підраховують попередні результати виборів та передає їх у ЦВК;
ї. розглядають заяви та скарги щодо рішень та дій територіальних виборчих бюро та приймає рішення зобов'язуючого характеру за ними;
ї. виконують іншу роботу, пов'язану з організацією та проведенням виборів.

Стаття 29. Визначення територіальних округів та створення територіальних виборчих бюро

(1) З метою проведення голосування й підрахунку голосів здійснюється поділ виборчих округів на дільниці.

(2) Виборчі дільниці створюються окружними виборчими комісіями в населених пунктах на основі рекомендацій мерів сіл (комун) та міст (муніципалітетів) не пізніше, ніж за 35 днів до проведення виборів. Кожна дільниця має не менше 30 та не більше 3000 виборців. При проведенні виборів на будь-якому рівні та у разі проведення республіканського референдуму дільниці створюються у той же строк.

[Параграф 2 статті 29 доповнений за Законом №.894-XIV від 23.03.2000]
[Параграф 2 статті 29 змінений за Законом № 268-XIV від 04.02.99]
[Параграф 2 статті 29 змінений за Законом № 796-XV від 25.01.2002]

(3) Спеціальні дільниці також можуть бути створені у лікарнях, санаторіях, пологових відділеннях, притулках та будинках для пристарілих. Такі дільниці обов'язково повинні мати не менше 30 виборців.

(4) Військовослужбовці голосують на загальних дільницях, на території яких розташовані їхні військові частини.

(5) При проведенні парламентських виборів та республіканських референдумів дільниці також формуються у молдовських дипломатичних та консульських місіях для працівників цих представницьких установ та членів їхніх сімей, а також для громадян Молдови, які подорожують до цих країн, незалежно від їхньої кількості. Ці дільниці вважаються такими, що належать до виборчого округу Кишинівського муніципалітету.

[Параграф 5 статті 29 змінено за Законом № 1227-XIV від 19.10.2000]

(6) При проведенні нових місцевих, часткових виборів та місцевих референдумів, коли не створено окружну виборчу комісію другого рівня, обов'язком Центральної виборчої комісії є створення дільниць та виборчих комісій цих дільниць.

[Параграф 6 статті 29 впроваджений за Законом № 268-XIV від 04.02.99]
[Параграф 6 статті 29 змінений за Законом № 796-XV від 25.01.2002]

(7) Окружна виборча комісія здійснює нумерацію своїх дільниць та оприлюднює інформацію щодо розміру кожної дільничної виборчої комісії, місцезнаходження приміщення для голосування, де працюватиме ця дільнична виборча комісія, а також інформацію щодо номера телефону та засобів зв'язку з нею.

(8) Дільниці розташовуються в алфавітному порядку, починаючи з населеного пункту, в якому розміщена окружна виборча комісія, й продовжуючи тими населеними пунктами, що знаходяться у муніципалітетах, містах, комунах та селах.

[Параграф 8 статті 29 доповнений за Законом № 268-XIV від 04.02.99]

(9) Мерії надають інформацію та необхідну допомогу дільничним виборчим комісіям, щоб забезпечити належне виконання обов'язків цими комісіями, як визначено даним Законом.

(10) Дільничні виборчі комісії формуються окружними комісіями не пізніше, ніж за 20 днів до дня виборів, і складаються з 5-11 членів, які мають право дорадчого голосу. При проведенні виборів на будь-якому рівні та при проведенні республіканського референдуму дільничні виборчі комісії створюються у той же строк.

[Параграф 10 статті 29 доповнений за Законом № 894-XIV від 23.03.2000]
[Параграф 10 статті 29 доповнений за Законом № 268-XIV від 04.02.99]
[Параграф 10 статті 29 змінений за Законом № 796-XV від 25.01.2002]

(11) Списки членів дільничних виборчих комісій пропонуються місцевими радами. У разі, якщо такі списки не підготовлені, члени дільничних виборчих комісій при-

значаються окружною виборчою комісією у п'ятиденний термін з дати закінчення строку, зазначеного у параграфі (10) цієї Статї.

[Параграф 11 статті 29 змінений за Законом № 268-XIV від 04.02.99]

(12) Територіальне виборче бюро протягом двох днів після створення вибирає поміж членів бюро голову, заступника та секретаря бюро і негайно повідомляє регіональну виборчу раду про свої рішення, а також обнародує інформацію про перелік членів та розташування бюро, та засобів зв'язку з ним.

(13) У дипломатичних місіях та консульствах обираються голова та секретар територіального бюро. У дипломатичних місіях та консульствах, де працює менше, ніж троє співробітників, голосування здійснюється дипломатичною поштою і бюлетені мають бути надіслані до ЦВК до дня виборів.

(14) Для забезпечення виконання конституційного права голосу, ЦВК може сформувати територіальні округи та територіальні виборчі бюро і в інших випадках.

(15) Члени територіального виборчого бюро, які мають дорадчий голос, не можуть бути радниками у місцевих радах, членами партій або інших соціальних та політичних організацій, що беруть участь у виборах.

(Параграф 15 статті 29 доповнений Законом № 268-XIV від 4.02.99)

Стаття 30. Обов'язки територіальних виборчих бюро

Територіальні виборчі бюро виконують такі обов'язки:

а. разом з органами влади забезпечують перегляд списків виборців, відповідність списків до виборчих бюлетенів, та несуть відповідальність за їх правильність та повноту;

(літ. а) змінено Законом № 268-XIV від 4.02.99)

б. розглядають заяви про помилки у списках виборців, вносить зміни до них та видають сертифікати права голосу виборцям, які у день вибору не будуть присутні за місцем проживання;

в. складають додаткові списки тих виборців, які голосують за виборчими сертифікатами та виборців, які через різні причини не були внесені до основних списків;

г. повідомляють виборців, які мешкають у територіальному окрузі про день виборів та розташування виборчої дільниці, готують приміщення виборчої дільниці та встановлюють кабінки та урни для голосування; організують голосування в означений день, забезпечують громадський порядок у приміщенні дільниці;

д. заносять до таблиці результати виборів у територіальному окрузі, заповнюють протоколи та передають їх разом з бюлетенями до територіальної виборчої ради;

е. розглядають запити та скарги стосовно підготовки до виборів та організації голосування та приймають рішення щодо них, які додаються до протоколів бюро;

є. передають до територіальної виборчої ради дані щодо участі громадян у виборах, а також дані, необхідні для занесення до таблиць попередніх результатів виборів;

ж. виконують інші обов'язки згідно з цим законом.

Стаття 31. Допомога виборчим радам та дільницям

(1) Громадські органи, підприємства, організації та установи, офіційні особи, партії та інші соціально-політичні організації та їх органи зобов`язані надавати підтримку виборчим радам та дільницям у виконанні ними своїх обов`язків і надавати інформацію та матеріали, необхідні для їх діяльності.

(2) У питаннях, що стосуються підготовки і проведення виборів, виборчі ради та дільниці можуть звертатися до громадських органів, підприємств, організацій та установ, офіційних осіб, партій та інших соціально-політичних організацій та їх органів, які повинні розглянути таке питання і дати відповідь у триденний строк після отримання такого прохання, але не пізніше, ніж день виборів.

Стаття 32. Організація роботи виборчих рад і бюро(дільниць)

(1) Засідання виборчих рад і бюро під час виборчого періоду мають оголошуватися і скликатися головою, а у випадку його/її відсутності, заступником голови. Окрім того, засідання може скликатися на прохання не менше третини членів ради/бюро з правом голосу.

(2) Кворум для проведення засідання виборчої ради/бюро має складати більше половини її/його членів, що мають право голосу. Усі рішення виборчих рад і бюро мають прийматися відкритим голосуванням більшості її/його членів і підписуватися головою і секретарем. У випадку рівного розподілу голосів за і проти, вирішальним є голос голови. Члени ради чи бюро, не згодні з прийнятими рішеннями, мають право в письмовій формі викласти власну точку зору, яку слід подавати разом із протоколом засідання.

(3) Рішення виборчих рад чи бюро, прийняті в рамках їх повноважень, повинні виконуватися усіма державними органами, підприємствами, установами і організаціями, партіями, іншими соціо-політичними організаціями і всіма громадянами.

(4) Центральна Виборча Комісія у своїй постанові має встановити кількість членів виборчого органу, що мають бути звільнені від виконання своїх професійних обов'язків по основному місцю роботи, та тривалість такого звільнення. Такі особи одержуватимуть із виборчого фонду надбавку до заробітної плати в розмірі 25% середньомісячної зарплати по місцю їх основної роботи плюс підйомні, додаткові, на споживання (добові) і винагороду, але не менше, ніж середньомісячний розмір по республіці.
(Параграф 4 статті 32 в редакції Закону№ 268-XIV від 04.02.99)

(5) Члени виборчих рад чи бюро, що мають право дорадчого голосу, не можуть брати участь в кампанії на підтримку чи проти кандидатів, що балотуються до бажаної державної установи; займатися будь-якою іншою політичною діяльністю від імені будь-якого учасника виборів; приєднуватися до жодного з них; робити будь-які фінансові чи інші внески, прямо чи опосередковано, на користь будь-якого учасника виборчої кампанії. При виборах до місцевих рад члени виборчих рад і бюро, що мають право дорадчого голосу, не можуть бути родичами кандидата, що балотується на виборах, в силу родинних зв'язків (кровні родичі) чи за законом.

Стаття 33. Зміна членів виборчих рад і бюро (дільниць)

(1) Членство у виборчих радах чи бюро припиняється в силу наступного:

а. на прохання;
б. через відкликання.

(2) Установа або учасник виборів, які висунули або призначили члена виборчої ради чи бюро, мають право відкликати такого члена.

(3) Якщо член виборчої ради чи бюро звільняється або відкликається до дня виборів, порядок заміни здійснюється шляхом висування або призначення, як встановлено в цьому Кодексі.

Стаття 34. Припинення роботи виборчих рад і бюро

(1) Виборчі ради і бюро, сформовані відповідно до цього Кодексу, мають припиняти свою діяльність і розпускаються згідно з рішенням виборчого органу, який їх сформував, і це здійснюється відразу після закінчення виборів, для проведення яких вони були створені.

(Параграф 1 статті 34 змінено відповідно до Закону №268-XIV від 04.02.99)

(2) Як правило, окружні виборчі ради і прилеглі виборчі бюро (дільниці) мають припиняти своє існування відразу після того, як Центральна Виборча Комісія (або відповідна окружна виборча рада) публічно оголосить про результати виборів.

(3) Після розпуску виборчих рад чи бюро у відповідності до цього Кодексу, їх членам припиняється виплата заробітної плати і вони повертаються на своє звичне місце роботи.

(Параграф 3 статті 34 змінено відповідно до Закону №268-XIV від 04.02.99).

ГЛАВА 4. МАТЕРІАЛЬНА ПІДТРИМКА ВИБОРІВ

Стаття 35. Забезпечення матеріалами, необхідними для проведення виборів

(1) Витрати, пов'язані з підготовкою і проведенням виборів, має сплачувати держава.

(2) Сума таких витрат має встановлюватися Парламентом в межах положень закону про державний бюджет на рік, коли проводяться вибори. Відповідні пропозиції мають подаватися Уряду Центральною Виборчою Комісією. Уряд вивчає їх і потім представляє Парламенту на затвердження. У випадку, коли такі витрати не передбачаються в бюджеті на поточний рік, їх сума має встановлюватися Парламентом за пропозицією ЦВК.

(3) Відразу після закінчення виборів Центральна Виборча Комісія має подати Парламенту звіт про використання розподіленої суми разом із звітом Рахункового Суду (Палати).

(4) Не витрачені кошти мають бути повернені до державного бюджету.

(5) Спосіб розподілу і витрачання коштів, так само як і спосіб опублікування остаточного звіту про витрати, встановлюється Центральною Виборчою Комісією на умовах, передбачених у цьому Кодексі.

(6) Державні органи, підприємства, установи і організації мають забезпечити офісні приміщення і обладнання, необхідні для підготовки і проведення виборів, а також зведення результатів в таблиці для використання їх виборчими радами і бюро.

(7) Державні мас-медіа безкоштовно публікують звіти і матеріали, що подаються виборчими радами; виборчі програми, що подаються учасниками виборів, та інші матеріали, пов'язані з виборами, що призначені для ознайомлення населення або для цілей інформування виборців.

Стаття 36. Заборона підтримки іноземних держав у виборчій кампанії

(1) Забороняється пряме або опосередковане фінансування чи матеріальна підтримка виборчої кампанії учасника виборів з боку іноземних країн, міжнародних чи спільних підприємств, установ, організацій, а також фізичних осіб, які не є громадянами Республіки Молдова. Такі кошти мають бути конфісковані до державного бюджету.

(2) У випадку, коли кандидат під час виборів одержав на свій рахунок незадекларовані кошти із-за кордону або свідомо використав такі кошти, Центральна Виборча Комісія має звернутися до Верховного Суду з проханням про анулювання реєстрації такого учасника. Верховний Суд має вивчити скаргу і винести своє рішення протягом п'яти днів, але не пізніше дня виборів.

Стаття 37. Державна матеріальна підтримка на проведення виборчої кампанії

(1) Учасники виборчої кампанії (кандидати) можуть одержувати вільні позики від держави під певний процент. Сума позики має визначатися ЦВК.

(2) Позики з державного бюджету може одержувати агентство або фінансове агентство, призначене кандидатом для цієї цілі. Фінансовими агентами мають бути фізичні або юридичні особи, зареєстровані Міністерством фінансів. Вони мають нести відповідальність разом із кандидатом, що їх призначив.

(3) Позики, одержані від держави, виплачуються повністю або частково в залежності від загальної кількості голосів, які одержав кандидат у відповідному виборчому окрузі. Сума, яку сплачує держава, має встановлюватися діленням суми кредиту на кількість виборців, які братимуть участь у виборах, а потім множенням цього числа на кількість дійсних голосів, відданих за даного кандидата.

(4) Учасники виборів, які балотувалися в депутати і не змогли одержати принаймні шість відсотків дійсних голосів у виборах по всій республіці або у відповідному окрузі, включаючи незалежних кандидатів, що не були обрані, мають повернути позику державі протягом двох місяців після закінчення голосування. Інші претенденти на мандат мають сплатити позику протягом чотирьох місяців.

(Параграф 4 статті 34 змінено відповідно до Закону №894-XIV від 23.03.2000).

Стаття 38. Умови та метод підтримки виборчих кампаній

(1) Безпосередня чи опосередкована фінансова та матеріальна підтримка виборчої кампанії кандидата, надана у будь-якій формі фізичними чи юридичними особами, може бути використана тільки за наступних умов:

а. повідомлення про надання фінансової чи іншої підтримки кандидатам на виборах публікується у пресі в місячний термін з дати оголошення періоду проведення виборчої кампанії; така публікація здійснюється у республіканській газеті у випадку надання підтримки незалежним кандидатам чи спискам кандидатів на виборах до парламенту, або у регіональній газеті відповідного району, якщо така підтримка надається незалежним кандидатам чи спискам кандидатів на місцевих виборах;

[Літера а) змінена за Законом № 1227-XIV від 21.09.2000]

[Літера а) змінена за Законом № 268-XIV від 04.02.99]

[Літера а) змінена за Законом № 796-XV від 25.01.2002]

б. після створення відповідної окружної чи дільничної виборчої комісії, учасники виборчих перегонів також подають звіт про будь-які кошти чи іншу підтримку, одержану ними з джерел, описаних у цій Статті, до того, як вони скористаються такими коштами чи підтримкою.

(2) Кандидати відкривають банківський рахунок, який буде визначений як "Виборчий рахунок", і на який такі кандидати переказують свої власні кошти, а також кошти, надані фізичними та юридичними особами країни. Ці кошти можуть бути переказані на вищезгаданий рахунок тільки за умови попередньої згоди на це кандидата. Стеля коштів, які переказуються на виборчі рахунки, визначається ЦВК.

(3) Учасники виборчих перегонів підтверджують Центральній виборчій комісії кандидатуру особи, відповідальної за фінансові справи (скарбничого). Кандидат на виборах, який не спромігся відкрити банківський рахунок "Виборчий фонд", повідомляє про цей факт Центральній виборчій комісії.

(4) Юридичні особи можуть перерахувати кошти на рахунок "Виборчий фонд" тільки шляхом банківського переказу, що повинен супроводжуватися документом

щодо існування чи відсутності іноземної частки у статутному фонді такої юридичної особи.

(5) Наступні особи ні за яких обставин не можуть фінансувати чи підтримувати виборчі кампанії:

а. громадяни Республіки Молдова, яким не виповнилося 18 років;
б. організації, що фінансуються державою;
в. нонімні особи;
г. благодійні чи релігійні організації.

(6) Юридичні та фізичні особи не можуть замовляти виборчу рекламу для учасників виборчих перегонів і не можуть покривати витрати на виробництво цих рекламних матеріалів без згоди на це таких учасників, а також з коштів, не перерахованих на рахунок "Виборчий фонд" відповідного учасника.

(7) Кошти, перераховані на рахунок "Виборчого фонд" не можуть використовуватися в особистих інтересах. Учасники виборчих перегонів не можуть пропонувати виборцям гроші чи подарунки, включаючи гуманітарну допомогу чи іншу благодійну діяльність.

(8) Один раз на два тижні кандидати подають до фінансових органів фінансові звіти, які включають дані про доходи та витрати, а також джерела цих доходів та витрат.
[Параграфи 3,4,5,6,7,8 статті 32 впроваджені за Законом № 796-XV від 25.01.2002]

(9) Банк повідомляє Центральній виборчій комісії та відповідній виборчій комісії нижчого рівня про кошти, перераховані на рахунок учасника виборчих перегонів, у 24-годинний термін з дня здійснення такого перерахунку. Щоб перевірити джерела доходу, точність бухгалтерського запису та витрату коштів кандидатами, ЦВК або окружна виборча комісія може вимагати від Суду у справах ведення рахунків або від фінансового інспектора Міністерства фінансів провести перевірку точності бухгалтерських записів та використання цих коштів.

(10)Центральна виборча комісія або окружні виборчі комісії ведуть архів, що включає усі дані, на які є посилання у цій Статті, та надають доступ до такого архіву громадськості з метою її інформування. На додаток, відповідний виборчий орган щотижня зводить цю інформацію й публікує щотижневий звіт стосовно розміру внесків, отриманих кожним кандидатом, та джерел, з яких їх було отримано. Відповідний виборчий орган видає свій остаточний передвиборчий звіт за два дні до виборів, а також складає остаточний звіт, зводячи усю інформацію, яку цей виборчий орган отримав стосовно суми та джерел внесків на рахунки кандидатів.

[Параграф 4 статті 38 змінений за Законом № 268-XIV від 04.02.99]

ГЛАВА 5. СПИСКИ ВИБОРЦІВ

Стаття 39. Виборчі списки

(1) Виборчі списки мають складатися в мерії в двох копіях для кожного місця проведення голосування. Після їх складання списки перевіряються виборцями, що внесені в списки за їх місцем проживання. Після цього списки підписує мер, і вони публікуються не пізніше, ніж за 15 днів до дня голосування.

(Параграф 1 статті 39 змінено відповідно до Закону №268-XIV від 04.02.99).

(Параграф 1 статті 39 змінено відповідно до Закону №894-XIV від 23.03.2000).

(2) В списках виборців включають ім'я, прізвище і побатькові, рік народження, місце проживання, найменування і номер ідентифікаційного документу. Порядок складання списків визначає мерія.

(3) Списки громадян, що належать до військових підрозділів, членів їх сімей та інших, що проживають у пунктах для військовослужбовців, складаються на основі даних, поданих командирами військових підрозділів. Військовий персонал, що проживає поза військовими підрозділами, та члени їх сімей мають включатися в виборчі списки за місцем проживання.

(4) Списки виборців для виборчих територій, що складаються в будинках відпочинку, лікарнях і інших оздоровчих установах, мають складатися на основі даних, поданих керівниками зазначених установ.

(Параграф 4 статті 39 змінено відповідно до Закону №268-XIV від 04.02.99).

(5) Виборчі списки для виборчих територій, сформованих поза межами Республіки Молдова, мають складатися на основі даних, поданих керівниками дипломатичних місій і консульських представництв, які працюють на території відповідних країн.

(6) Виборець може бути включеним лише до одного виборчого списку і лише на одній виборчій території, базуючись на посвідках, що свідчать про їх місце проживання в межах відповідного пункту голосування.

(Параграф 6 статті 39 змінено відповідно до Закону №268-XIV від 04.02.99).

(Фраза "на основі візи на проживання" статті 39 параграфу (6) оголошена неконституційною згідно з рішенням Конституційного Суду №15 від 27.05.98).

(7) У випадку, коли виборець змінює своє місце проживання в період між днем визначення списків і днем виборів, територіальне бюро на прохання виборця чи після пред'явлення його/її паспорту або в якійсь іншій формі встановлення особистості має видати виборцю посвідчення на право голосування. Виборець, який одержав таке посвідчення, має затвердити його, розписавшись у відповідному місці виборчого списку.

Стаття 40. Перевірка виборчих списків

(1) За п'ятнадцять днів до початку виборів виборчі списки мають бути доступними для перевірки у відкритому для громадськості місці в межах території проживання. В мерії має бути копія такого списку. Не пізніше, ніж за сім днів до виборів виборці мають знати місцезнаходження пункту, в якому вони будуть голосувати.

(Параграф 1 статті 40 змінено відповідно до Закону №894-XIV від 23.03.2000).

(2) Громадянам має бути надана можливість ознайомитися із виборчими списками і перевірити точність їх складання. Вони мають право оскаржити неправильність написання чи пропущення їх прізвищ у виборчому списку, а також певні персональні дані, внесені в такий список.

ГЛАВА 6. ВИСУВАННЯ ТА РЕЄСТРАЦІЯ КАНДИДАТІВ

Стаття 41. Висування кандидатів

(1) Процес висування кандидатів на парламентські вибори розпочинається відразу після оголошення виборів і закінчується за 40 днів до дня проведення виборів. У місцевих виборах кандидати висуваються за виборчими округами, а окружні виборчі ради формуються відповідно до Статті 120.

(Параграф 1 статті 41 змінено відповідно до Закону №1227-XIV від 21.09.2000).

(Параграф 1 статті 41 в редакції Закону№268-XIV від 04.02.99).

(2) Право висування кандидата на вибори мають наступні особи, за умови виконання всіх вимог, встановлених даним Кодексом:

а. Партії та інші соціо-політичні організації, зареєстровані попередньо до оголошення про вибори у відповідності до їх статутів і поточного законодавства.
б. Виборчі блоки, створені на основі рішень, прийнятих відповідно до статутів партій та інших соціополітичних організацій, зареєстрованих ЦВК протягом 15 днів після їх формування, або якщо вони були сформовані до виборчого періоду, протягом 15 днів після початку такого періоду.
в. Громадяни Республіки Молдова – самовисуванці (незалежні кандидати).

(3) Заяви кандидатів про згоду балотуватися у виборах мають подаватися наступним чином:

а. Заяви кандидатів в депутати Парламенту мають подаватися до Центральної Виборчої Комісії;

(літ. а) параграфу 3 статті 41 змінено відповідно до Закону №1227-XIV від 21.09.2000).

б. Заяви від кандидатів в депутати міських чи сільських рад мають подаватися в окружні виборчі ради.

Стаття 42. Збір підписів на підтримку кандидата

(1) Підписи збирають лише на підтримку незалежних кандидатів або по проведенню референдуму. Підписи на підтримку кандидатів у місцевих виборах проводять лише в тих округах, де балотуються незалежні кандидати.

(Параграф 1 статті 42 закінчено відповідно до Закону №894-XIV від 23.03.2000).

(2) Право збирати підписи мають лише члени громадських ініціативних груп, які призначені і/або підтримують незалежних кандидатів; їх довірені особи, а також члени ініціативної групи по проведенню референдуму.

(3) Списки збирання підписів на підтримку незалежного кандидата, а також по ініціюванню проведення референдуму (у подальшому, петиції) мають включати прізвище, ім'я та по-батькові, рік народження, професію, посаду (рід заняття), місце роботи, місце проживання і членство в партії кандидата, а також прізвище, ім'я та по-батькові виборця, який збирає підписи. Окремі листи петицій мають містити підписи лише тих виборців, що проживають в єдиній місцевості.

(4) Виборці, які підтримують кандидата, а також ініціюють проведення референдуму мають вказати на петиції ім'я, прізвище і по-батькові, рік народження, місце проживання, назву і номер ідентифікаційного документу, дату підпису і власне підпис.

(Параграф 4 статті 42 змінено відповідно до Закону №268-XIV від 04.02.99).

(5) Кожен виборець може підписати петицію лише за одного кандидата на якісь певні вибори.

(Параграф 5 статті 42 змінено відповідно до Закону №268-XIV від 04.02.99).

(6) Особа, яка збирає підписи, має підписати кожен аркуш петиції у присутності керівника органів місцевої державної адміністрації, коли підписи буде зібрано. Збирачі підписів в кінці кожного аркуша прізвищ мають підтвердити, що вони особисто збирали підписи і засвідчують достовірність осіб, чиї імена внесені до списку. Петиції слід завірити на кожному аркуші офіційною печаткою відповідної місцевої державної адміністрації.

Стаття 43. Подання і перевірка петицій по висуванню кандидатів

(1) Не пізніше, ніж за 30 днів до загальних виборів і не пізніше, ніж за 20 днів до попередніх (дострокових) виборів відповідний виборчий орган має перевірити точність листів з підписами, які йому подані на предмет прийнятності осіб, чиї прізвища внесені в петиції для голосування за них на виборах; їх місце проживання і автентичність їх підписів. Петиції мають бути перевірені протягом п'яти днів від дня подання.

(Параграф 1 статті 43 доповнено відповідно до Закону №894-XIV від 23.03.2000).

(2) Виборча рада має повідомити подавців таких списків про результати перевірки і оголосити загальну кількість прізвищ, включених до петицій, поданих окремими кандидатами на вибори, а також кількість прізвищ, визнаних дійсними.

(3) Особи, які збирають підписи на висування кандидатів, мають нести відповідальність за достовірність даних на таких петиціях.

(4) Петиції з іменами, внесеними до офіційного початку періоду висування, або петиції, не підписані збирачем підписів, чи такі, що не завірені печаткою органів місцевої влади, вважаються недійними.

(Параграф 1 статті 43 змінено відповідно до Закону №268-XIV від 04.02.99).

Стаття 44. Реєстрація кандидатів

(1) Для реєстрації кандидата на вибори необхідно подати до Центральної виборчої комісії або до окружних виборчих комісій наступні документи не пізніше, ніж за 30 днів до дня проведення виборів:

а. офіційний протокол засідання найвищого або територіального органу партії, іншої соціально-політичної організації або виборчого блоку з приводу висування кандидата (списку кандидатів);
б. клопотання, що мають необхідну кількість підписів на підтримку незалежних кандидатів;
в. біографічні дані кандидата;
г. заяву кандидата стосовно його згоди взяти участь у виборах на посаду, на яку його/її кандидатуру було виставлено;
д. декларацію кандидата, в якій зазначений його/її доход за два роки, що передують року проведення виборів, та джерела доходу.

(літ. е) параграфу 1 статті 44 виключено згідно з Законом № 1227-XIV від 21.09.2000)

(2) Відповідний виборчий орган реєструє кандидатів на вибори у 7-денний строк з дати подання документів, перелічених у параграфі (1).

(3) Кандидати, які приймають участь у голосуванні, не можуть працювати у будь-якій окружній чи дільничній виборчій комісії під час проведення даних виборів.

(4) Відповідний виборчий орган видає кандидатські посвідчення зареєстрованим кандидатам якнайшвидше, але не пізніше, ніж через три дні з дати реєстрації.

(5) Відповідний виборчий орган публікує у державних засобах масової інформації свої рішення щодо того, чи буде він реєструвати незалежних кандидатів чи списки кандидатів.

(6) Після закінчення строку, відведеного на реєстрацію кандидатів, відповідний виборчий орган публікує повний список кандидатів, зареєстрованих ним, із зазначенням їхніх імен, прізвищ, року народження, місця проживання, політичної приналежності, їхньої професії (роду занять) та партії або соціально-політичної організації, яка їх висунула на вибори, якщо така є.

(Стаття 44 змінена на підставі Закону № 268-XIV від 04.02.99)

ГЛАВА 7. ВИБОРЧА КАМПАНІЯ

Стаття 45. Довірчі особи суперників на виборах

(1) Суперники на виборах можуть призначити довірчих осіб у кожному окрузі. Довірчі особи допомагають кандидатам у проведенні їхньої виборчої кампанії, агітують за них та представляють їхні інтереси у відносинах з громадськими органами, виборцями та окружними й дільничними виборчими комісіями. ЦВК (Центральний виконавчий комітет) або відповідна

окружна виборча комісія визначає кількість довірчих осіб для кожного кандидата.

(2) Суперники на виборах незалежно обирають своїх довірчих осіб і повідомляють про свій вибір відповідній окружній виборчій комісії, яка реєструє та підтверджує кандидатури цих осіб.

(3) Довірчі особи суперників на парламентських виборах реєструються Центральною виборчою комісією. Довірчі особи кандидатів в депутати міських та районних рад реєструються окружною виборчою комісією.

(Параграф 3 статті 45 змінений на підставі Закону № 1227-XIV від 21.09.2000)

(4) Кандидати можуть у будь-який момент до дня, що передує виборам, призупинити повноваження довірчої особи й замінити його/її іншими особами.

(5) Довірчим особам кандидатів гарантована неоплатна відпустка за місцем їхньої роботи за їхнім проханням. Також вони не мають права на винагороду з коштів, виділених на проведення виборів. На період проведення виборів вони не можуть бути звільнені або переведені на інше місце роботи без їхньої згоди.

(Параграф 5 статті в редакції Закону № 268-XIV від 04.02.99)

(6) Довірчі особи кандидатів, що виконують державні посадові обов'язки, не мають права використовувати державні засоби та майно для проведення виборчих кампаній.

Стаття 46. Гарантовані права кандидатів, що обираються, та суперників на виборах

(1) Суперники на виборах беруть участь у виборчій кампанії на рівноправній основі й мають рівний доступ до засобів масової інформації, включаючи радіо та телебачення, який фінансується з державного бюджету.

(2) Усім суперникам на виборах гарантовані рівні можливості для технічної та матеріальної підтримки, а також фінансування виборчої кампанії.

(3) Кандидати можуть бути звільнені від виконання своїх службових обов'язків за місцем роботи на час проведення виборчої кампанії й отримують суму своєї звичайної заробітної плати з коштів, виділених на проведення виборів.

(Параграф 3 статті 46 змінений на підставі Закону № 268-XIV від 04.02.99)

(4) Кандидати в депутати парламенту мають право безкоштовно використовувати усі державні транспортні засоби (за винятком таксі) на території всієї країни. Кандидати в депутати районних рад користаються цим правом тільки в рамках відповідного виборчого округу.

(Параграф 4 статті 46 змінений на підставі Закону № 1227-XIV від 21.09.2000)

(Параграф 4 статті 46 змінений на підставі Закону № 268-XIV від 04.02.99)

(5) Впродовж виборчого періоду кандидати не можуть бути звільнені чи переведені на інше місце роботи або посаду без їхньої згоди.

(Параграф 5 статті 46 змінено на підставі Закону № 268-XIV від 04.02.99)

(Параграф 6 статті 46 оголошений неконституційним за рішенням Конституційного Суду № 43 від 27.07.99)

(Параграф 6 статті 46 змінений на підставі Закону № 268-XIV від 04.02.99)

(6) Кандидати на виборах можуть зняти свою кандидатуру не пізніше, ніж за п'ять днів до дня проведення виборів, подавши про це заяву у письмовій формі виборчому органу, який зареєстрував їхню кандидатуру. Партії, соціально-політичні організації та виборчі блоки мають право змінити свої зареєстровані клопотання про висування кандидатів у той же самий строк та у відповідності із Статтями 79 і 126 цього Закону.

(Параграф 6 статті 46 змінений на підставі Закону № 480-XIV від 02.07.99)

(Параграф 6 статті 46 у редакції Закону № 268-XIV від 04.02.99)

(7) У випадку, якщо кандидат на виборах знімає свою кандидатуру після виходу з друку виборчих бюлетенів, виборчий орган, на території якого такий кандидат зареєстрований, ставить позначку "кандидатуру знято" навпроти його/її імені у виборчому бюлетені.

(8) Суперники на виборах, які зняли свою кандидатуру, зобов'язані повернути матеріальні й фінансові ресурси, отримані з державного бюджету для проведення виборчої кампанії.

Стаття 47. Проведення передвиборчої кампанії

(1) Громадяни Республіки Молдова, партії та інші соціально-політичні організації, виборчі блоки, кандидати та довірчі особи кандидатів мають право висунути на вільне обговорення усі аспекти виборчих програм кандидатів і політичні, професійні та особисті якості кан-

дидатів, а також виступати за чи проти кандидатів під-час виборчої кампанії на засіданнях, об'єднавчих зустрічах, зустрічах з електоратом, використовуючи засоби масової інформації та інші форми зв'язку за виключенням тих, що порушують громадський спокій чи є неетичними. Проведення передвиборчої кампанії для суперників на виборах дозволяється тільки після його/її реєстрації у виборчому органі.
(Параграф 1 статті 47 доповнений на підставі Закону № 894-XIV від 23.03.2000)

(2) Проведення передвиборчої кампанії через іноземні телерадіокампанії, які ведуть трансляцію своїх передач на території Республіки Молдова, а також через телерадіокампанії, створені спільними підприємствами згідно законодавству, забороняється. Проведення передвиборчої кампанії в іноземних газетах, які друкуються й розповсюджуються на території Республіки Молдова, та в додатках до цих газет, також забороняється. Реєстрація кандидатів, які порушують це положення, буде анульована, те ж стосується ліцензій на трансляцію чи публікацію відповідних телерадіокампаній та друкованих видань.

(3) Під час проведення виборчих кампаній державні телерадіокампанії безкоштовно надають суперникам на виборах ефірний час у рамках, встановлених Центральною виборчою комісією, для проведення публічних дебатів. Для цілей передвиборчої кампанії кожному кандидатові надається право скористатися оплачуваним ефірним часом, який не перевищує дві години за всю виборчу кампанію, включаючи не більше двох хвилин на день.

(4) Під час проведення круглих столів приватні телерадіокампанії можуть безкоштовно організувати три дебати, тривалість кожного з яких не перевищує двох годин, із запрошенням представників усіх суперників на виборах. Промови усіх таких кандидатів будуть хронометровані впродовж передачі, усім їм гарантований однаковий час. Кандидати будуть поінформовані про час трансляції відповідних передач за 7 днів до початку виборчої кампанії. Ефірний час, що надається за платню, не перевищує 2-х хвилин на день для кожного кандидата.

(5) Забороняється висвітлювати виборчу діяльність кандидатів чи їхню участь або участь їхніх довірених осіб у зустрічах з виборцями, а також забороняється висвітлювати робочі візити кандидатів, які обіймають посади республіканського або районного рівня, у теле- й радіопрограмах, крім тих теле- й радіопрограм, які виходять у час, безкоштовно відведений для дебатів, перерв на рекламу та теле- чи радіоповідомлень стосовно перебігу виборів. Жоден кандидат не має права на привілеї у зв'язку з посадою, яку він обіймає.

(6) Суперники на виборах несуть відповідальність за зміст виборчих матеріалів, що публікуються або виходять в ефір.

(7) Державні чи приватні телерадіокампанії надають рівні можливості кандидатам купувати ефірний час, встановивши рівні розцінки. Умови бронювання ефірного часу та відповідні розцінки оголошуються за сім днів до початку виборчої кампанії. Розцінки за ефірний час, наданий суперникам на виборах, не можуть перевищувати розцінок для комерційних клієнтів. Ефірний час для рекламних пауз, присвячених виборам, надається у ті ж години транслювання.

(8) Публікація результатів опитування громадської думки припиняється за десять днів до дня проведення виборів.

(9) В день проведення виборів до часу закриття виборчих дільниць засоби масової інформації утримуються від оголошення результатів опитування електорату щодо їхнього голосування "за" або "проти" суперників на виборах, чи відмови голосувати за них.

(10) Відмова безкоштовно або за платню транслювати чи публікувати рекламу щодо виборів у відповідності з цим законом може бути оскаржена у суді.

(Параграфи 2-10 статті 47 внесені на підставі Закону № 894-XIV від 23.03.2000)

(11) Кандидати можуть організовувати зустрічі з електоратом. Окружні та дільничні виборчі комісії, а також адміністративно-територіальні органи державного управління гарантують усім кандидатам можливість організувати такі зустрічі на рівноправних засадах.

(12) На час проведення виборчої кампанії, а також на час проведення референдуму, ефірний час, наданий парламентській, президентській та урядовій прес-службам, не може бути використаний для проведення передвиборчої кампанії або для агітації за чи проти питань, висунутих на референдум.

(Параграф 3 статті 47 внесений на підставі Закону № 480-XIV від 02.07.99)

(13) Після реєстрації суперників на виборах відповідними виборчими органами, перші мають право розповсюджувати свої заклики, які не повинні суперечити нормам закону чи моралі.

(Параграф 13 (4) (3) статті 47 змінений на підставі Закону № 268-XIV від 04.02.99)

(14) Адміністративно-територіальні органи державного управління зобов'язані у п'ятиденний термін з дати реєстрації кандидата встановити та гарантувати мінімум спеціальних місць для розміщення виборчих плакатів та листівок. Місце, надане для виборчих агітаційних матеріалів, є однаковим для усіх кандидатів.

(15) Проведення заходів виборчої кампанії в день виборів та в день, що йому передує, є забороненим.

(Параграф 6 (5) статті 47 доповнений на підставі Закону № 268-XIV від 04.02.99)

ГЛАВА 8. ПІДГОТОВКА БЮЛЕТЕНІВ

Стаття 48. Форма виборчих бюлетенів

(1) Форма та текст виборчого бюлетеню для парламентських виборів затверджується голосуванням Центральної виборчої комісії. Форма бюлетенів для виборів у місцеві органи влади затверджується ЦВК, тоді як текст – відповідною окружною виборчою комісією.

(Параграф 1 статті 48 змінений на підставі Закону № 1227-XIV від 21.09.2000)

(2) Бюлетень розділяється на стільки прямокутників, скільки є суперників на виборах. Розмір прямокутника повинен бути достатньо великим, щоб вмістити ім'я та прізвище, дату народження, рід діяльності та місце роботи незалежного кандидата, а також назву партії, соціально-політичної організації чи політичного блоку, який висунув відповідний список кандидатів чи кандидата, а також виборчу символіку кандидата. Використання однакових виборчих знаків чи символів є забороненим.

(3) Кандидати заносяться в бюлетень у порядку їхньої реєстрації у відповідному виборчому органі.

(4) У лівій частині прямокутника друкується виборчий знак чи символ суперника на виборах, який висунув список кандидатів чи відповідного кандидата, або виборчий знак незалежного кандидата за його/її бажанням. Виборчі знаки та символи подаються на розгляд відповідних виборчих органів суперниками на виборах не пізніше ніж у останній день реєстрації кандидатів.

(5) У правій частині кожного прямокутника на рівній відстані від верхнього та нижнього полів друкується коло діаметром 15 мм, в якому виборець ставить штамп з написом "проголосовано" , голосуючи за кандидата.

(Параграф 5 статті 48 змінений на підставі Закону № 894-XIV від 23.03.2000)

(6) Виборчі бюлетені складаються у відповідності з Законом Республіки Молдова "Про застосування мов, якими розмовляють в Республіці Молдова".

(7) У випадку, якщо проводиться декілька видів виборів одночасно, застосовуються бюлетені різних кольорів.

Стаття 49. Підготовка бюлетенів для голосування

(1) Виборчі бюлетені друкуються на основі інструкцій відповідальних виборчих органів. Члени виборчих органів та представники суперників на виборах можуть допомагати у складанні списків виборців та у їхньому друкуванні.

(2) Бюлетені друкуються не пізніше, ніж за п'ять днів до дня проведення виборів у кількості, яка не перевищує числа виборців плюс один відсоток.

(3) Надруковані бюлетені зберігаються відповідальними окружними виборчими комісіями й доставляються у відповідні дільничні виборчі комісії за два дні до виборів на основі закону про доставку.

(4) Приміщення, у яких зберігаються бюлетені, охороняються поліцією. Тільки голова відповідної окружної виборчої комісії чи дільничної виборчої комісії у супроводі принаймні двох інших членів окружної чи дільничної комісії має доступ до бюлетенів впродовж цього періоду.

(5) Представники суперників на виборах, а також будь-який виборець, мають право перевірити зразки бюлетенів у дільничній виборчій комісії.

(6) Бюлетені для парламентських виборів надсилаються окружним виборчим комісіям Центральною виборчою комісією не пізніше, ніж за п'ять днів до дати проведення виборів.

(Параграф 6 Статті 29 змінений на підставі Закону № 1227-XIV від 21.09.2000)

ГЛАВА 9. ГОЛОСУВАННЯ

Стаття 50. Час та місце проведення голосування

Голосування проводиться в день виборів з (7:00 до 21:00). Дільнична виборча комісія публічно оголошує час та місце проведення голосування не пізніше, ніж за 10 днів до дня проведення виборів.

Стаття 51. Умови голосування

(1) Впродовж часу, відведеного на голосування, виборчі дільниці не можуть бути закриті й голосування не може бути припинене за виключенням випадків масових безладів, стихійних лих чи інших не передбачуваних обста-

вин, які унеможливлюють проведення виборів або становлять загрозу для виборців. У таких випадках голова дільничної виборчої комісії може призупинити голосування не більш, ніж на дві години, щоб привести виборчу дільницю у належний стан чи перенести її в інше місце, повідомивши виборцям про цей факт.

(2) Осіб, які мають право бути присутніми під час голосування, не можна змушувати полишити місце голосування у той проміжок часу, коли голосування тимчасово призупинене.

Стаття 52. Організація голосування

(1) Голосування проводиться у спеціально обладнаних місцях зі столами для видачі бюлетенів, спеціальними кабінами чи кімнатами для проведення таємного голосування й урнами для голосування. Урни повинні бути розташовані таким чином, щоб підходячи до них виборці заходили до кабін для голосування й голосували таємно. Приміщення для голосування повинно мати достатню кількість кабін чи кімнат, щоб уникнути скупчення виборців.

(2) З метою підтримки порядку на виборчій дільниці та уникнення великого скупчення виборців дільнична виборча комісія визначить маршрут проходження для виборців, починаючи з підходу до столів, де видаються бюлетені, потім до кабін для таємного голосування й далі до урн для голосування.

(3) Виборча дільниця повинна бути розташована таким чином, щоб члени дільничної виборчої комісії та інші уповноважені особи, присутні на дільниці, мали змогу безперервно спостерігати за усіма аспектами процесу голосування, включаючи встановлення особи виборця, видачу бюлетенів та опускання бюлетенів виборцями в урни для голосування.

(4) Забезпечення виборчої дільниці кабінами, урнами для голосування та іншими необхідними матеріалами є обов'язком місцевих органів самоврядування.

(5) Дільничні виборчі комісії несуть відповідальність за організацію голосування, забезпечення таємності процесу волевиявлення виборців, а також за обладнання приміщення та підтримку порядку на виборчих дільницях.

Стаття 53. Голосування

(1) Кожен виборець повинен голосувати персонально. Голосування за інших осіб не дозволяється. Дільнична виборча комісія видає бюлетені виборцям на основі списку виборців тільки після представлення документу, що засвідчує особу виборця. Виборці підтверджують отримання бюлетеню, ставлячи підпис навпроти свого прізвища у списку виборців.

(2) Громадяни, які проживають на території виборчої дільниці й не включені у списки виборців, заносяться у додатковий список із зазначенням їхнього місця проживання на території дільниці. Громадяни, які представили дільничній виборчій комісії свідоцтво про право голосувати, заносяться у той же список. Свідоцтво залишається в дільничній виборчій комісії й додається до протоколу.

(Параграф 2 статті 53 у редакції Закону № 268-XIV від 04.02.99)

(3) Голова та члени дільничної виборчої комісії голосують на тій виборчій дільниці, на якій вони працюють, і заносяться до додаткових списків на основі свідоцтва про право на голосування.

(4) Голова дільничної виборчої комісії веде запис подій під час процесу голосування та підрахунку голосів. На вимогу членів комісії, осіб, уповноважених бути присутніми на виборчих процедурах, чи на вимогу будь-якого виборця голова комісії занотовує їхні коментарі та скарги щодо виборчих процедур, і ці записи додаються до протоколу дільничної виборчої комісії.

Стаття 54. Процедура голосування

(1) Бюлетень для голосування заповнюється виборцем у кабіні чи у кімнаті для таємного голосування. Виборець, який не має змоги самостійно заповнити бюлетень, має право запросити іншу особу до кабіни за виключенням членів виборчої комісії, представників кандидатів та інших акредитованих осіб, уповноважених бути присутніми під час процедур проведення виборів.

(2) Виборець ставить штамп з надписом "проголосовано" у колі тільки одного з прямокутників бюлетеню, що означатиме те, що він/вона проголосував(ла) за відповідного кандидата. Кола в інших прямокутниках повинні залишитися незаповненими.

(Параграф 2 статті 54 змінений на підставі Закону № 894-XIV від 23.03.2000)

(3) Будь-якій особі забороняється голосувати за межами виборчої дільниці.

(4) Виборець не може голосувати більш, ніж за одного кандидата.

(5) До моменту опускання бюлетеню в урну для голосування один із членів дільничної виборчої комісії ставить контрольний штамп цієї комісії на зворотному боці бюлетеню.

(Параграф 5 статті 54 доданий на підставі Закону № 894-XIV від 23.03.2000)

(6) Якщо виборець ненавмисне зіпсував бюлетень, то на його/її прохання дільнична виборча комісія анулює такий зіпсований бюлетень й видає новий бюлетень тільки один раз. У такому випадку до протоколу проведення голосування й до списку виборців заноситься відповідний запис.

(7) Виборець опускає заповнений бюлетень в урну для голосування.

Стаття 55. Безпека голосування

(1) О 7 годині ранку в день виборів голова територіальної виборчої дільниці у присутності не менше, ніж половини членів дільниці, повинен перевірити виборчі урни та запечатати їх. Голова повинен також перевірити списки виборців, виборчі бюлетені та печатки, та оголосити початок голосування. Голова повинен запросити інших членів дільниці, будь-яких інших осіб, уповноважених бути присутніми на виборчій дільниці під час голосування, а також виборців, які можуть бути присутніми під час відкриття, спостерігати за діями голови.

(2) Виборчі бюлетені повинні зберігатися в надійному місці на виборчій дільниці, упаковані в пачки по 100 штук, та видаватися головою територіальної дільниці в необхідній кількості членам дільниці для роздачі виборцям у разі необхідності.

(3) Члени територіальної виборчої дільниці, а також представники кандидатів у депутати та особи, уповноважені бути присутніми на виборчій дільниці, зобов'язані мати при собі та носити ідентифікаційні нагрудні знаки. Для тих, хто приходить на виборчі дільниці, забороняється мати на собі будь-які емблеми, значки чи символіку, яка має відношення до виборчої кампанії.

(4) Якщо через стан здоров'я або з інших поважних причин виборець не може бути присутнім на місці проведення виборів, територіальна виборча дільниця на письмове прохання виборця повинна надіслати не менше, ніж двох членів дільниці із спеціальною виборчою урною та всім необхідним для голосування на місце, де знаходиться виборець, з метою проведення голосування. У списку виборців поруч з прізвищем відповідних осіб треба зробити примітку "голосування проведено за місцем проживання".

(Параграф 4 Стаття 55 виправлено за допомогою Закону № 268-XIV від 04.02.99)

(5) Особи, яких було затримано на підставі ордеру на арешт до офіційного оголошення рішення суду, особи, засуджені до тюремного ув'язнення згідно з рішенням суду, яке ще не набуло законної сили, та особи, які відбувають строк покарання за здійснення адміністративного порушення закону, повинні також голосувати за процедурою, яка визначена в параграфі (4).

(6) У випадку, якщо голова територіальної дільниці дозволяє винести з виборчої дільниці спеціальну виборчу урну, він/ вона повинен наперед повідомити про цей факт члену, який представляє кандидатів в депутати, та особам, уповноваженим наглядати за виборчою процедурою, та повинен надати їм можливість супроводжувати пересувну урну, користуючись своїм власним транспортом у разі потреби.

(7) Відповідальність за підтримання порядку в день виборів на місці проведення виборів та на території, яка прилягає до нього у радіусі 100 метрів, повинна бути покладена на голову територіальної виборчої дільниці. Рішення, які він/вона приймає для підтримання порядку, повинні бути обов'язковими для всіх.

(8) Нікому іншому, крім членів територіальної виборчої дільниці, кандидатам у депутати, представникам та іншим особам, уповноваженим наглядати за процедурою виборів, не можна залишатися на виборчій дільниці довше, ніж треба для того, щоб проголосувати.

(9) Суворо забороняється будь-кому входити на виборчу ділянку з вогнепальною або холодною зброєю крім службовцям охорони, які прийшли проголосувати, або службовцям охорони, які на прохання голови територіальної виборчої дільниці допомагають відновити порядок.

(Статтю 55 виправлено за допомогою Закону № 894-XIV від 23.03.2000)

ГЛАВА 10. ПІДРАХУВАННЯ ГОЛОСІВ

Стаття 56. Рахування голосів територіальною виборчою дільницею

(1) Після закінчення голосування голова територіальної виборчої дільниці повинен оголосити кінець голосування та розпорядитися закривати приміщення. Потім виборча дільниця починає рахувати голоси.

(2) Перед тим, як відкрити виборчу урну, невикористані виборчі бюлетені треба порахувати і анулювати на територіальній виборчій дільниці, проставивши на них штамп "анульовано".

(3) Після перевірки печаток на виборчих урнах голова територіальної виборчої дільниці у присутності членів дільниці та інших осіб, які мають право бути присутніми, повинен відкрити виборчі урни. Спочатку треба відкрити

пересувні урни, порахувати голоси в них, а потім відкривати інші урни.

(4) Територіальна виборча дільниця повинна мати достатню кількість столів, щоб всі бюлетені, які вийнято з виборчих урн, можна було порахувати в одному місці, видному всім членам територіальної дільниці та іншим присутнім. Таблички з прізвищами кандидатів в депутати треба поставити на стіл для рахування голосів.

(5) Перед тим, як розпочати підрахунок голосів, відданих за окремого кандидата, територіальні виборчі дільниці повинні спочатку визначити загальну кількість виборчих бюлетенів, опущених в урну. Крім того, вони мають підрахувати число підписаних бюлетенів, що визначається кількістю прізвищ у виборчих і додаткових списках.

(6) Спочатку підраховуються бюлетені в урнах і порівнюються з кількістю випущених бюлетенів. Це потрібно зробити до підрахунку голосів, відданих за кожного кандидата окремо.

(7) Відповідно до процедури, визначеної територіальною виборчою дільницею, або інструкціями Центральної виборчої комісії чи відповідними окружними виборчими радами, працівники дільниць повинні розгорнути кожен бюлетень і визначити, за якого кандидата віддано голос. Бюлетені потрібно підраховувати і розкладати по купам для кожного кандидата окремо. Результати підрахунку голосів записуються в спеціальному формулярі.

(8) Перед тим, як занести кількість відданих за того чи іншого кандидата голосів до Протоколу, спостерігачам та іншим акредитованим особам має бути надана можливість перевірити цифри в спеціальному формулярі.

(9) Територіальні виборчі дільниці не повинні включати до підрахунку голосів недійсні бюлетені.

(10) Після закриття дільниці під час підрахунку голосів працівники повинні залишатися на місцях аж до написання Протоколу. Вони не мають права покидати дільницю і повинні брати участь у роботі дільниці протягом усього голосування, за винятком фізичної недієздатності або за форс-мажорних обставин.

Стаття 57. Недійсні бюлетені

(1) Недійсними вважаються наступні бюлетені:

а. на яких відсутній контрольний штамп виборчої дільниці;

б. бюлетені відмінного від офіційно затвердженого зразка;

в. бюлетені, на яких стоїть печатка "Проголосовано" більш, ніж в одному куті;

(Абзац (с) параграфу 1 статті 57 змінено Законом № 894-XIV від 23.03.2000);

г. бюлетені, на яких відсутня печатка "Проолосовано";

(Абзац (д) параграфу 1 статті 57 змінено Законом № 894-XIV від 23.03.2000)

д. бюлетені, на яких голосуючий написав інше ім'я, ніж одного з кандидатів;

е. зіпсовані бюлетені, багатосторонні, двосторонні, чи такі, на яких не зрозуміло вибір голосуючого.

(2) Перш ніж оголосити бюлетень недійсним, голова виборчої дільниці повинен надати можливість працівникам, спостерігачам та акредитованим особам перевірити бюлетень.

(3) Якщо члени виборчої дільниці мають сумніви щодо дійсності бюлетеню, то спірне питання вирішується шляхом голосування, а його результати заносяться до Протоколу.

Стаття 58. Протокол та нотатки територіальної виборчої дільниці

(1) Територіальні виборчі дільниці повинні вести Протокол в двох примірниках, у якому обов'язково мають міститися такі відомості:

а. загальна кількість осіб, які мають право голосу;

б. кількість голосів у додатковому списку;

в. кількість виборців, для яких випущено бюлетені;

г. кількість тих, хто проголосував;

д. кількість бюлетенів, оголошених недійсними;

е. кількість голосів, відданих за кожного кандидата окремо (за кожне питання, винесене на референдум) загальна кількість голосів;

(літ. е) введено Законом № 2688-XIV від 04.02.99)

є. кількість бюлетенів, отриманих територіальною виборчою дільницею;

ж кількість невикористаних і зіпсованих бюлетенів.

(2) При парламентських виборах формат Протоколу встановлюється Центральною виборчою комісією, а при місцевих виборах – відповідною місцевою виборчою радою. Заздалегідь до виборів місцева рада повинна забезпечити територіальну виборчу дільницю необхідною кількістю Протоколів.

(Параграф 2 статті 58 змінено Законом № 1227-XIV від 21.09.2000)

(3) Результати підрахунку голосів обговорюються на засіданні територіальної виборчого бюро та заносяться до Протоколу. Останній підписується головою бюро, його замісником, секретарем та іншими працівниками. Відсутність підпису якогось працівника бюро не робить Протокол недійсним. Однак, у нотатках потрібно вказати причину відсутності підпису працівника.

(4) Протокол результатів голосування готується у кількох примірниках в присутності членів територіальної виборчої дільниці, представників кандидатів та інших осіб, уповноважених допомагати роботі дільниці. Один примірник Протоколу залишається у територіальній виборчій дільниці, інший подається до місцевої виборчої ради, а решта роздається представникам кандидатів.

(Параграф 4 змінено Законом № 894-XIV від 23.03.2000)

(5) Голова територіальної виборчої дільниці повинен підготувати нотатки про діяльність дільниці під час та після голосування. У нотатках мають міститися зауваження та скарги, а також рішення, прийняті дільницею з цього приводу. Голова повинен надати можливість інших працівникам додати до нотаток свої зауваження і коментарі. Потім голова підписує нотатки і просить зробити це саме всіх працівників, а також виразити свою думку в нотатках. До нотаток додаються скарги.

(6) Голова територіальної виборчої дільниці повинен подати до місцевої виборчої ради якнайшвидше, але не пізніше ніж за 18 годин з моменту оголошення про закриття дільниць, Протокол, нотатки, недійсні, невикористані або опротестовані бюлетені, а також печатку дільниці у запечатаній коробці. Запечатана коробка має перевозитися у супроводі поліцейської охорони, голови та принаймні двох працівників дільниці.

(7) Печатки виборчих дільниць зберігаються у коробках на дільницях. Після голосування печатки передаються до місцевих виборчих рад на їх прохання.

Стаття 59. Зведення результатів голосування Місцевою виборчою радою

(1) Після отримання від територіальних виборчих дільниць Протоколів і звітів щодо результатів голосування на місцях, Місцева виборча рада повинна відразу повідомити про результати голосування Центральну виборчу комісію. Якщо кількість відданих голосів менша за ту кількість, при якій можна вважати, що вибори відбулися, Місцева виборча рада повинна повідомити про це Центральну виборчу комісію. Центральна виборча комісія або Місцева виборча рада повинна негайно повідомити населення, що вибори в республіці або районі не відбулися.

(2) На основі звітів територіальних виборчих дільниць Місцева виборча рада з огляду на округ має визначити наступне:

а. загальна кількість осіб, які мають право голосу;
б. кількість голосів у додатковому списку;
в. кількість виборців, для яких випущено бюлетені;
г. кількість тих, хто проголосував;
д. кількість бюлетенів, що оголошені недійсними;
є. кількість голосів, відданих за кожного кандидата окремо (за кожне питання, винесене на референдум)
ж . загальна кількість голосів;

(літ. є) Закону № 268-XIV від 04.02.99)

з. кількість бюлетенів, отриманих територіальною виборчою дільницею;
и. кількість невикористаних і зіпсованих бюлетенів.

(3) Потім Місцева виборча рада повинна узагальнити в звіті результати голосування по всіх округах. Такий звіт підписується усіма членами Місцевої виборчої ради. Вони також мають можливість висловити свої думки й зауваження у додатках до звіту.

(4) Місцева виборча рада повинна якомога швидше, але не пізніше, ніж за 48 годин після закриття дільниць, передати звіт про голосування по округу Центральній виборчій комісії.

Стаття 60. Перегляд результатів голосування Центральної виборчою комісією

(1) Основуючись на документах, отриманих від місцевих виборчих рад, ЦВК протягом п'яти днів після парламентських чи місцевих виборів, або народного референдуму повинна скласти протокол. У ньому повинно міститися:

(Параграф 1 стаття 60 змінені Законом № 1227-XIV від 21.09.2000)

а. загальна кількість осіб, які мають право голосу;
б. кількість голосів у додатковому списку;
в. кількість виборців, для яких випущено бюлетені;
г. кількість тих, хто проголосував;
д. кількість бюлетенів, що оголошені недійсними;
е. кількість голосів, відданих за кожного кандидата окремо (за кожне питання, винесене на референдум)
є. загальна кількість голосів;

(літ. є) Закону № 2688-XIV від 04.02.99)

(2) Потім ЦВК повинна скласти звіт, у якому підраховується результат голосування по всій країні. Звіт підпису-

ється усіма членами Комісії. По результатам виборів ЦВК також складає нотатки.

(3) При необхідності документи, зазначені в параграфі 2 надсилаються до Конституційного суду з метою визначення легітимності голосування та дійсності мандатів.

Стаття 61. Оголошення попередніх результатів

(1) До того, як виборчий орган, що відповідає за остаточне визначення результатів голосування по країні, отримає від місцевих рад та територіальних виборчих дільниць дані про віддані голоси, він повинен періодично оголошувати проміжні результати виборів по мірі їх надходження.

(2) Виборчий орган, що відповідає за визначення результатів виборів, публічно оголошує загальні результати, як тільки отримає всі необхідні дані від місцевих виборчих рад та територіальних дільниць, якщо тільки апеляційний суд або суд відповідної юрисдикції не вплине на результати виборів.

(3) За результати виборів відповідають:

а. Центральна виборча комісія при виборах до парламенту, місцевих рад, або при всенародному референдумі; або
(літ. а) параграфу 3 статті 61 змінено Законом № 1227-XIV від 21.09.2000)

б. відповідна місцева виборча рада при виборах до місцевих рад та референдумах.

Стаття 62. Затримання з оголошенням про результати виборів

(1) Центральна виборча комісія зберігає матеріали, що стосуються виборів.

(2) Після закінчення виборчого періоду окружні виборчі комісії розпоряджаються виборчими документами та матеріали наступним чином:

а. списки кандидатів, невикористані/анульовані бюлетені виборців, недійсні бюлетені та бюлетені, дійсність яких заперечується, а також протоколи, отримані окружними виборчими комісіями від дільничних виборчих комісій, доставляються у Центральну виборчу комісію;

б. дійсні бюлетені, отримані від дільничних виборчих комісій, подаються до суду у відповідному виборчому окрузі;

в. інші важливі матеріали, що стосуються проведення голосування, такі як печатки дільничних виборчих комісій та окружних виборчих комісій, повертаються Центральній виборчій комісії.

(3) Центральна виборча комісія видає інструкції, що дозволяють доступ до матеріалів, описаних у цій Статті, коли необхідно продовжити період виборів (щоб затвердити мандати заступників кандидатів) або для історичного дослідження, вивчення техніки та практики управління виборами та у інших виправданих випадках.

[Параграф 3 статті 62 змінений за Законом № 480-XIV від 02.07.99]

ГЛАВА 11. СПОСТЕРЕЖЕННЯ ТА ВИСВІТЛЕННЯ У ПРЕСІ

Стаття 63. Спостерігачі

(1) На вимогу будь-якого кандидата Місцева виборча рада повинна призначити на будь-яку територіальну виборчу дільницю представника для спостереження за ходом виборів. Довірена особа кандидата також може бути акредитована як спостерігач. У разі, якщо місцева рада вважає кандидатуру в спостерігачі неприйнятною, вона повинна негайно повідомити про це кандидата, що запропонував цю кандидатуру.

(2) Міністерство іноземних справ має право акредитувати представників міжнародних організацій, іноземних урядів та міжнародних неурядових організацій у якості спостерігачів.

(3) Згідно з Резолюцією Центральної Виборчої Комісії місцеві виборчі ради повинні акредитувати представників компетентних громадських об'єднань республіки Молдова для спостереження за ходом виборів в дільницях. "Компетентним" громадським об'єднанням вважається те, в статуті якого покладена мета сприяти розвитку прав людини і демократичних цінностей, а також те, яке Центральна Виборча Комісія (або в випадку регіональних організацій - місцева виборча рада) вважає здатним виконувати громадські обов'язки на виборах.

(4) Акредитовані спостерігачі мають право брати участь у будь-якій роботі, пов'язаній з виборами, в тому числі в сам день виборів, але не втручатися в процес голосування або роботу на дільницях. Спостерігачі повинні повідомляти про будь-яке порушення голові територіальної виборчої дільниці і за власні кошти робити копії виборчих документів.

Стаття 64. Висвітлення виборів у пресі

(1) Під час виборчої кампанії преса та інші засоби масової інформації повинні висвітлювати хід виборів відповідно до постанов ЦВК.

(2) Представники мас медіа мають такі самі права, що й спостерігачі.

(3) В день виборів до закриття усіх дільниць мас медіа повинні утримуватися від опублікування матеріалів, включаючи інтерв'ю з виборцями, результати голосування і чи набере необхідну кількість голосів той чи інший кандидат.

(4) За два дні та в день виборів мас медіа не мають права оприлюднювати результати будь-яких опитувань чи досліджень, проведених серед виборців чи вибірки населення, а також говорити про ймовірні результати виборів.

ГЛАВА 12. ЮРИДИЧНІ ПРОЦЕДУРИ

Стаття 65. Скарги

(1) Будь-який виборець або кандидат має право оскаржити рішення чи дії виборчих рад і дільниць у суді або в вищих виборчих органах.

(2) В апеляції (скарзі) потрібно вказати мотиви та докази порушень, поставити підпис та вказати особисті дані позивача.

Стаття 66. Подання скарги

(1) Дії чи рішення виборчих органів можуть бути оскаржені протягом трьох днів з моменту виявлення порушення.

(Параграф 1 статті 66 в редакції Закону № 403-XIV від 14.05.99)

(2) Апеляції (скарги) щодо рішень чи дій територіальних виборчих дільниць і місцевих виборчих рад мають бути зареєстровані у суді того населеного пункту, де знаходиться відповідна територіальна дільниця або виборча рада.

(3) Дії та рішення ЦВК оскаржуються у Верховному Суді.

Стаття 67. Розгляд апеляцій (скарг)

(1) Скарги щодо дій та рішень ЦВК, зареєстрованих під час ходу виборів, розглядаються протягом п'яти днів з моменту реєстрації порушення.

(2) Скарги щодо дій та рішень місцевих виборчих рад або територіальних виборчих дільниць повинні бути розглянуті протягом трьох днів з моменту реєстрації порушення, але не пізніше, ніж у день виборів.

(3) Скарги, передані до суду в день виборів, розглядаються у той же день, тоді як скарги щодо рішення місцевих рад про результати виборів та присвоєння мандатів розглядаються судом одночасно з розглядом легітимності виборів та дійсності мандатів.

(Параграф 1 статті 66 в редакції Закону №403-XIV від 14.05.99)

(4) Діяльність судів у виборчий період повинна бути організована таким чином, що заяви, скарги й апеляції можуть вільно подаватися у свій час.

(5) Скарги, передані до суду, повинні розглядатися відповідно до Цивільного Кодексу.

Стаття 68. Рішення суду щодо апеляцій (скарг)

(1) Суди повинні приймати рішення, керуючись Цивільним Кодексом.

(2) Після ознайомлення з матеріалами щодо легітимності виборів чи дійсності мандатів, суд повинен прийняти резолюцію стосовно легітимності виборів у відповідному виборчому окрузі, дійсності мандатів кандидатів та списків кандидатів.

(3) У випадку, якщо суд підтверджує легітимність виборів, а в протоколах знайдено помилки, суд за власною ініціативою повинен замінити кандидата, який набрав менше число голосів кандидатом з більшим числом голосів.

(4) Суд не має права затверджувати результати виборів у відповідних територіальних дільницях, якщо помилки й порушення, виявлені під час голосування, можуть вплинути на результати виборів.

(5) Рішення суду є остаточним і підлягає виконанню з моменту ухвалення.

(6) Рішення суду можуть бути оскаржені протягом трьох днів з моменту ухвалення.

(7) Такі скарги повинні бути розглянуті протягом трьох днів з моменту подання.

(Стаття 68 в редакції Закону №403-XIV від 14.05.99)

Стаття 69. Юридична відповідальність

Особи, які шляхом насильства, погроз, примусу, підміни або іншими методами заважають громадянам вільно користуватися своїми правами виборців; які навмисне поширюють неправдиву інформацію про кандидатів; вдаються до інших дій, спрямованих проти честі та гідності кандидатів; проводять пропаганду за день до виборів; перешкоджають роботі виборчих рад, територіальних дільниць чи голосуванню, караються згідно з чинним законодавством.

(Стаття 69 доповнена Законом № 268-XIV від 04.02.99)

Стаття 70. Кримінальна відповідальність

(1) Наступні дії є протиправними і передбачають покарання відповідно до Кримінального Кодексу:

а. використання будь-яких засобів, що перешкоджають волевиявленню виборців або порушують права кандидатів, і якщо такі дії супроводжуються серйозними фізичними травмами або загрожують людському життю;
б. фальсифікація результатів голосування у будь-якій формі;
в. відкриття виборчих урн до закінчення голосування відповідно до Закону;
г. руйнування або насильне вторгнення до приміщень територіальних дільниць, викрадення бюлетенів та виборчих документів;

(2) Кримінальні справи, описані в параграфі 1 даної статті, розглядаються органами звинувачення.

(3) Голови виборчих органів та інші посадові особи повинні негайно інформувати органи звинувачення, якщо вони мають докази порушення виборів, які, на їх думку, містять злочинний елемент.

(Параграф 3 статті 70 змінено Законом № 268-XIV від 04.02.99)

Стаття 71. Адміністративні правопорушення

(1) Наступне складає адміністративні юридичні правопорушення та карається у відповідності до Кодексу адміністративних правопорушень, та статті 70 цього Кодексу, якщо тільки вони не являються злочинами:

(Параграф 1 ст. 71 доповнений згідно із законом № 268-XIV від 04.02.99)

а. неподання офіційними особами даних та інформації виборчим органам, а також не виконання їхніх рішень;
б. знищення, забруднення або призведення до непридатності іншими засобами виборчих списків або виборчих плакатів;
в. офіційна організація громадських зібрань під час яких дозволено продаж та споживання алкогольних напоїв, або не вжиття заходів, для того, щоб провести такі зібрання належним чином;
г. навмисне внесення до виборчих списків осіб, які не мають права голосу згідно цього Кодексу, осіб, які насправді не існують, або навмисне включення одних тих самих осіб більше ніж в один список; невиправдна відмова у прийнятті та розгляді скарг, щодо діяльності, пов'язаної з виборами;
д. свідоме погодження щодо внесення однієї особи у більш, ніж один список кандидатів;
е. якщо члени виборчих органів не роблять публічних пропозицій щодо реєстрації кандидатів;
є. використання коштів, отриманих з-за кордону або не заявлення публічно про отримані кошти;
ж. перешкоджання людям з правом голосу приходити до виборчих дільниць або використання їхнього права голосу;
з. відмова слідувати інструкціям голови електорального бюро округу забезпечувати (передбачати) порядок у виборчій дільниці та у зоні, що примикає до неї;
и. невиправдана невидача бюлетеня для виборця, включеного у списки або видача одному й тому ж виборцю більше бюлетенів, ніж він/вона повинні використати на виборах;
і. невиправдане полишення дільниць членами територіального виборчого бюро перед тим, як результати голосування підсумуються та вони поставлять підпис
ї. продовження кампанії за день до виборів та у день виборів;

(літ. l) доповнено законом № 268 – XIV від 04.02.99)

й. винесення виборчих бюлетенів, виданих для голосування за межі приміщень виборчого округу;
к. підробка підпису у списках для підтримки незалежного кандидата.

(2) Адміністративні юридичні правопорушення зазначаються у параграфі (1) в залежності від випадку, базуються на документах виданих мером місцевості; головою виборчих органів, та на документах, зроблених поліцейськими органами, які здійснюють свої функції нагляду за виборами.

(3) Документи, що повідомляють про адміністративні правопорушення подаються до суду тієї місцевості, де були вчинені адміністративні правопорушення.

Стаття 72. Застосування цієї глави

Ця назва (статті 72-94) застосовується тільки у виборах для мандатів при застосуванні у Парламенті Республіки Молдова.

Стаття 73. Вибори до Парламенту

Парламент республіки Молдова обирається загальним, рівним прямим, таємним вільно виявленим голосуванням на строк 4 роки.

Вибори до Парламенту проводяться на основі одного національного виборчого округу в якому обирається 101 депутат.

Стаття 74. Адміністративні виборчі та територіальні округи. Окружні виборчі ради та територіальні виборчі бюро
(1) Для адміністративних цілей, створюється Центральна Виборча Комісія, принаймні за 75 днів до дня виборів, адміністративні виборчі округи, які відповідають територіально-адміністративним одиницям другого рівня Республіки Молдова, та принаймні за 65 днів до виборів, виборчі ради, згідно положень Статті 27 цього Кодексу, для відповідного застосування. Відповідальність окружних виборчих рад включає викладене у Статті 28 цього кодексу, для відповідного застосування окрім літери (є).

(Параграф 1. Статті 74 змінено згідно із законом № 268-XIV від 04.02.99)

(2) Виборчі округи поділяються на територіальні округи, згідно статті 29 цього кодексу, для відповідного застосування.

(3) Виборчі територіальні дільниці створюються та виконують свої повноваження, згідно Статті 29 та 30 цього Кодексу, для відповідного застосування.

Стаття 75. Кандидати на вибори до Парламенту
Громадяни Республіки Молдова, які мають право голосу, та яким виповнилося 18 років до та на день виборів, які постійно проживають в країні та які відповідають наведеним тут умовам, можуть бути кандидатами у депутати.

Стаття 76. Декларація та день виборів
(1) Вибори депутатів повинні бути проведені впродовж трьох місяців після скасування повноважень парламенту

(2) День виборів до парламенту повинний бути призначений резолюцією парламенту не пізніше, ніж за три місяці до дня виборів

(3) У випадку розпуску парламенту, вибори нового парламенту повинні бути встановлені тим самим декретом Президента Республіки Молдова. Дострокові вибори повинні бути проведені не пізніше, як через 45 днів, після набуття декретом чинності.

(Параграф 3 Стаття 76 змін. згідно із Законом 894-XIV від 23.03.2000)

Стаття 77. Реєстрація кандидатів
Для реєстрації кандидати до виборів повинні надати Центральній Виборчій Комісії документи, перелічені в статті 44 цього Кодексу.

Стаття 78. Особливі вимоги для петицій
(1) Петиції у підтримку незалежного кандидата обробляються та перевіряються згідно зі Статтею, незалежний кандидат не буде зареєстрований і рішення про це повинно бути надане йому/їй впродовж 24 годин з моменту прийняття.

(2) Для реєстрації Центральною виборчою комісією, незалежні кандидати мають подати заяви, які містять щонайменше 2000 і щонайбільше 2500 підписів прихильників, які мають право голосувати.

[Параграф 2 статті 78 передбаченої Законом №268-XIV від 04.02.99]

(3) При перевірці заяв, Центральна виборча комісія повинна анулювати фальшиві підписи та підписи, які подавались у кількох заявах.

(4) Уразі, якщо при перевірці, представлена кількість підписів виявилась недостатньою, або, якщо в результаті виключення недійсних підписів із заяви, загальна кількість підписів стає меншою за мінімальну граничну величину, визначену у параграфі (2) цієї Статті, незалежний кандидат не може бути зареєстрований, а рішення відповідного змісту, має бути повідомлено йому/їй протягом 24 годин з моменту прийняття.

[Параграф 4 статті 78 в редакції Закону №268-XIV від 04.02.99]

(5) Надання додаткових заяв після перевірки Центральною Виборчою Комісією не дозволяється.

Стаття 79. Особливі вимоги до реєстрації списку кандидатів
До списку повинні бути включені щонайменше 51 зареєстрований кандидат та максимум – кількість депутатів в парламенті, надана Конституцією, плюс два кандидата у депутати.

Стаття 80. Заміна кандидатів у списку
(1) Учасники виборчої кампанії мають право відзивати своїх кандидатів, свій повний список кандидатів та відміняти своє рішення про включення у список будь-якого кандидата. Партії або соціально-політичні організації також мають право у будь-який час до виборів, але не пізніше ніж за п'ять днів до дня виборів, вийти з виборчого блоку та зняти своїх кандидатів зі списку.

(Параграф 1 статті 80 змінено згідно із Законом 268-XIV від 04.02.99)

(2) Рішення щодо відкликання всього списку кандидатів або одного кандидата повинно бути ухвалене призначеною особою або організацією, надане Центральній Виборчій Комісії та опубліковане.

(3) Заміна кандидата повинна бути проведена до закінчення терміну реєстрації кандидатів. Центральна Виборча Комісія повинна опублікувати рішення про реєстрацію нового кандидата.

(4) У випадку, якщо партія та/або громадсько-політична організація виходить з виборчого блоку та одночасно знімає своїх кандидатів після закінчення терміну реєстрації, список виборчого блоку повинен бути перероблений, виключаючи кандидатів відповідної партії або громадсько-політичної організації. Така ж сама процедура буде проведена у випадку виведення кандидатів із списку партій та /або громадсько-політичних організацій.

Стаття 81. Списки виборців

Списки осіб, що будуть голосувати на виборах депутатів до Парламенту, повинні бути складені згідно із статтями 39-40 Глави (5) цього Кодексу та відповідно застосовані.

Стаття 82. Передвиборча агітація на час парламентських виборів

Агітація на час парламентських виборів повинна проводитися згідно з Главою 7, Статті 45-47 відповідно.

Стаття 83. Виборчі бюлетені

(1) Виборчі бюлетені повинні бути розроблені згідно з Главою 8, Статті 48-49 відповідно цього Кодексу.

(2) Незалежний кандидат повинен бути записаний на бюлетені в окремому прямокутнику, у якому повинні бути вказані його/її прізвище, ім'я та по батькові, включаючи позначку "незалежний кандидат."

Стаття 84. Голосування

Голосування у парламентських виборах повинно бути проведене згідно з Главою 9 Статті 50-55 цього Кодексу, відповідно.

Стаття 85. Підрахунок голосів та табуляція результатів виборів

Результати виборів підсумовуються згідно з Главою 10 Статті 56-60 цього Кодексу, відповідно.

Стаття 86. Визначення порогу представництва

(1) Центральна Виборча Комісія, після одержання записів результатів голосування в усіх районах з усіх районних виборчих округів, повинна підсумувати кількість голосів, відданих за кожну партію, іншу громадсько-політичну організацію та виборчий блок, з метою визначити, чи одержали вони не менше шести відсотків усіх дійсних голосів країни.

(2) Партії, інші громадсько-політичні організації та виборчі блоки, які одержали менше шести відсотків дійсних голосів, мають бути виключені з процедури розподілу мандатів за рішенням Центральної Виборчої Комісії.

(Стаття 86 змінена згідно із Законом № 894-XIV від 23.03.2000)

Стаття 87. Підрахунок кількості мандатів, одержаних кандидатами до виборів

(1) Розподіл місць у парламенті серед виборчих кандидатів повинен бути проведений Центральною Виборчою Комісією шляхом послідовного ділення кількості дійсних голосів, одержаних кожним кандидатом, за виключенням незалежних кандидатів, на 1, 2, 3, 4 ..., і т.д. до числа, якому відповідає кількість місць у парламенті.

(2) Відповідно до результатів усіх ділень та кількості дійсних голосів, одержаних незалежними кандидатами, така кількість має бути вибрана в порядку спадання, скільки мандатів повинно бути розподілено. Партії, інші громадсько-політичні організації та виборчі блоки мають одержати таку ж кількість мандатів, в залежності від чисел, які вони отримали в порядку спадання.

(3) Незалежні кандидати вважаються вибраними, якщо вони одержали щонайменше три відсотки голосів, зібраних на виборах в усій республіці.

(Параграф 3 Стаття 87 вилучена згідно із законом 268-XIV від 04.09.99)

(Параграф 3 Стаття 87 включена згідно із законом 894-XIV від 23.03.2000)

Стаття 88. Одержання мандатів

(1) Центральна Виборча Комісія має надавати мандати виборчим кандидатам у порядку їх слідування у списку кандидатів, починаючи з першого кандидата у списку.

(2) Якщо на останній мандат припадає кілька кандидатів з однаковою кількістю одержаних голосів, Центральна Виборча Комісія видає цей мандат шляхом жеребкування і такий факт занотовується у записах.

(3) У випадку, якщо партія, інша громадсько-політична організація чи виборчий блок одержує більшу кількість мандатів, ніж кількість кандидатів у списку, лишні кандидати, вибрані в порядку спадання відповідних організацій, мають бути вилучені і замінені кількістю інших виборчих кандидатів, вибраних в порядку спадання.

(4) Особи, включені в список кандидатів, які не були обрані, мають бути оголошені заступниками кандидатів у депутати. Кандидат у депутати має бути оголошений

Центральною Виборчою Комісією вибраним у випадку якщо, за певних обставин, депутатський мандат, який належить партії, громадсько-політичній організації чи виборчому блоку стає вакантним. Кандидат у депутати може відмовитися від мандату подавши у зв'язку з цим заяву до Конституційного Суду.

(Параграф 4 Стаття 88 в редакції Закону 1107-XIV від 30.06.2000)

Примітка: Фраза "кандидати у депутати", введена згідно із змінами у Законі 480 від 02.07.99 є неконституційною за резолюцією Конституційного Суду 1 від 11.01.2000

(Параграф 4 Стаття 88 в редакції Закону 480-XIV від 02.07.99)

(5) У випадку, якщо, після виборів і після того, як були розподілені мандати, виборчий кандидат, який висунув список кандидатів, не має у ньому кандидатів у депутати, вакантний мандат має бути виданий виборчим кандидатам, які слідують за ним в порядку спадання після розподілу мандатів.

(Параграф 5 Стаття 88 включена до Закону 1107-XIV від 30.06.2000)

(Параграф 5 Стаття 88 вилучена з Закону 480-XIV від 02.07.99)

(6) У випадку, якщо депутатський мандат, одержаний незалежним депутатом, стає вакантним, Центральна Виборча Комісія має відновити порядок спадання, виключивши номер відповідного депутата та включивши наступного за ним.

Стаття 89. Підтвердження результатів та перевірка мандатів Конституційним Судом

(1) Центральна Виборча Комісія повинна впродовж 48 годин табуляції результатів виборів надати до Конституційного Суду акти, згадувані у Статті 60 та списки вибраних депутатів та кандидатів у депутати.

(Параграф 1 Стаття 89 змінена згідно із Законом 1107-XIV від 30.06.2000)

Примітка: Фраза "кандидати у депутати", введена згідно із змінами у Законі 480 від 02.07.99 є неконституційною за резолюцією Конституційного Суду 1 від 11.01.2000

(2) Впродовж 10 днів з дня одержання документів від Центральної Виборчої Комісії, Конституційний Суд своїм рішенням має або підтвердити або не підтвердити законність виборів. Одночасно, Конституційний Суд має перевірити мандати вибраних депутатів.

(3) Якщо вибори оголошені законними, Центральна Виборча Комісія має видати обраним депутатам депутатські посвідчення.

Примітка: Фраза "кандидати у депутати", введена згідно із змінами у Законі 480 від 02.07.99 є неконституційною за резолюцією Конституційного Суду 1 від 11.01.2000

(Стаття 89 змінена та доповнена згідно із законом 480-XIV від 02.07.99)

Стаття 90. Ратифікація результатів виборів Центральною виборчою комісією

(1) Протокол щодо результатів виборів разом з рішенням Конституційного суду, що підтверджує вибори, протягом двох днів, і принаймні дві третини кількості мандатів передаються на розгляд до Парламенту. Копія цих документів передається до Центральної виборчої комісії.

(2) Центральна виборча комісія забезпечує обнародування кінцевих результатів виборів протягом 24 годин з моменту отримання їх від Конституційного суду.

Стаття 91. Вибори, що не відбулися

Згідно з цією статтею, вибори визнаються такими, що не відбулися, якщо у виборах взяли участь менше половини виборців, внесених у виборчі списки.

Стаття 92. Недійсні вибори

Згідно з цією статтею вибори визнаються недійсними, якщо Конституційний суд визначає, що під час голосування і підрахунку голосів положення цього Кодексу порушувались і мали вплив на результати голосування і отримання мандатів.

Стаття 93. Повторні вибори

(1) Якщо вибори оголошені як такі, що не відбулися і недійсні, Центральна виборча комісія протягом двох тижнів організує повторні вибори серед тих самих кандидатів, на основі тих самих виборчих списків, виборчих рад і виборчих дільниць.

(2) Кандидати, які шахраювали, виключаються з виборчих бюлетенів, виборчі ради і дільниці, що допустили шахрайства, замінюються.

(3) Повторні вибори вважаються дійсними, якщо проголосують не менше однієї третини виборців, внесених у виборчі списки.

Стаття 94. Нові вибори

(1) У випадку, якщо повторні вибори оголошуються такими, що не відбулися, або недійсними, Центральна ви-

борча комісія оголошує нові вибори, які призначаються не раніше, ніж через 65 днів і не пізніше, ніж через три місяці з дня проголошення останніх виборів такими, що не відбулися або недійсними.

(Параграф 1 ст. 94, модифікований в Законі № 894-XIV від 23.03.2000).

(2) Після попередніх виборів, якщо повторні вибори оголошуються недійсними або такими, що не відбулися, Президент Республіки Молдова встановлює своїм рішенням дату нових виборів з додержанням строку, вказаного у статті 76, параграф (3) цього Кодексу.

(Параграф 2 ст. 94, включений Законом № 894-XIV від 23.03.2000).

(3) Нові вибори проводяться відповідно до цього Кодексу.

[Розділ IV (Статті 95-117) виключено за Законом № 1227-XIV від 21.09.2000]

Стаття 118. Застосування цього документу
Положення цього документа (статті 118-140) застосовні тільки для виборів мерів і депутатів в місцеві ради.

Стаття 119. Місцеві вибори
(1) Мери в містах (муніципалітети) і селах (комуни), а також депутати округів, міські (муніципалітет) і сільські (комуна) депутати обираються на основі рівноправного, прямого таємного і вільного голосування на 4-х річний термін, який починається з моменту проведення місцевих загальних виборів.

(2) Кількість депутатів встановлюється Законом про місцеву державну адміністрацію.

(3) Відповідно до спеціального статусу адміністративно-територіальних одиниць місцеві вибори проводяться згідно з положеннями цього Кодексу і діями, прийнятими уповноваженою адміністрацією відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Стаття 120. Виборчі регіони і округи. Регіональні виборчі ради і окружні виборчі дільниці
(1) З метою проведення виборів у місцеві ради і мерів кожний округ, автономна адміністративна територіальна одиниця з спеціальним статусом, місто (муніципалітет), село (комуна) складають один виборчий регіон. Місто (муніципалітет), село (комуна) виборчі регіони формуються районними виборчими радами адміністративно-територіальних одиниць другого рівня Республіки Молдова принаймні за 55 днів до початку виборів.

(Параграф 2 ст. 120, редакція Закону №268-XIV від 04.02.99).

(2) Місцеві (муніципалітет), селищні (комуна), регіональні виборчі ради засновуються районними виборчими радами адміністративно-територіальних одиниць другого рівня Республіки Молдова принаймні за 50 днів до початку виборів. Районні виборчі ради створюються і здійснюють свої функції відповідно до статей 27 і 28 цього Кодексу.

(3) Виборчі райони для виборів до місцевих рад та голів місцевих адміністрацій повинні бути розділені на дільниці, в яких повинні бути створені виборчі ради. Районні виборчі ради мають бути сформовані та здійснювати свої обов'язки, відповідно до статей 29 та 30, які повинні відповідно застосовуватися.

Стаття 121. Спеціальні повноваження виборчих рад
У місцевостях, де сформований лише один виборчий округ для місцевих виборів, регіональна виборча рада також виконує повноваження окружної виборчої дільниці.

Стаття 122. Визначення дня виборів
(1) Дата загальних місцевих виборів встановлюється рішенням Парламенту не пізніше, ніж за 90 днів до початку виборів.

(2) Дата повторних, нових і часткових виборів визначається Центральною виборчою комісією згідно з цим Кодексом.

Стаття 123. Спеціальні обмеження виборчого права
Військові діючої служби не беруть участі у виборах.

Стаття 124. Виборчий ценз
(1) Право бути вибраним депутатом місцевої ради мають громадяни Республіки Молдова, які мають право голосувати і досягли 25-річного віку до і включаючи день виборів,

(2) Право бути вибраним мером мають громадяни Республіки Молдова, які досягли 25-річного віку до і включаючи день виборів.

(Ст. 124змінена Законом 268-XIV від 04.02.99).

Стаття 125. Висунення, представлення кандидата і реєстрація кандидатів
Висунення, представлення кандидата і реєстрація кандидатів здійснюються відповідно до Глави 6 (Статті 41-44), відповідно.

Стаття 126. Спеціальні вимоги для висунення кандидатів партіями, соціально-політичними організаціями і виборчими блоками

(1) Кількість кандидатів у списках повинна містити принаймні ½ від кількості мандатів, наявних у відповідному виборчому регіоні, і не більше двох кандидатів у депутати.

(2) Партії, інші соціально-політичні організації і виборчі блоки можуть висувати одного кандидата на місце мера у кожному виборчому регіоні. Одна й та сама особа не може балотуватись в кількох виборчих регіонах на тому ж самому рівні.

(3) Фізична особа може балотуватись на місце депутата в ради адміністративно-територіальних одиниць першого рівня Республіки Молдова, а також в ради адміністративно-територіальної одиниці другого рівня. Особа може балотуватись на місце мера і місцевого депутата, однак не може балотуватись в кількох виборчих регіонах на тому ж самому рівні.

(Параграф 3 ст. 126, змінений Законом 480-XIV від 02.07.99).

(Параграф 3 ст. 126, внесений за допомогою Закону 268-XIV від 04.02.99).

Стаття 127. Спеціальні вимоги для висунення незалежних кандидатів

Громадяни Республіки Молдова можуть пропонувати свої кандидатури в якості незалежних кандидатів для виборів місцевих рад за умови їх підтримки двома процентами виборців регіону, поділених на число наявних місць, які можливо зайняти під час виборів: але не менше 50 чоловік; а для виборів мера, – за умови підтримки п'ятьма процентами виборців регіону, але не менше, ніж 150 і не більше, ніж 10,000 особами.

Стаття 128. Списки виборців

Списки виборців для місцевих виборів слід формувати відповідно до Глави 5 (Статті 39 – 40) з метою відповідного використання.

Стаття 129. Виборча кампанія

Виборча кампанія під час місцевих виборів проводиться згідно з Главою 7 (статті 45-47).

Стаття 130. Виборчі бюлетені

Для виборів у депутати округів, міст (муніципалітети), сел (комуни) і для вибору мерів міст (муніципалітети), сел (комуни) розробляються спеціальні бюлетені відповідно до Глави 8 (статті 48-49).

Стаття 131. Голосування

Голосування під час місцевих виборів здійснюється відповідно до Глави 9 (статті 50 – 55).

Стаття 132. Підсумовування голосів і зведення в таблиці результатів виборів

(1) Голоси підраховуються і результати місцевих виборів зводяться в таблиці відповідно до Глави 10 (статті 56 –62).

(2) Кількість голосів підраховується для кожного кандидата, який балотується на місце мера або депутата; назва партії, іншої соціально-політичної організації або виборчого блоку, які висувають їх, а також/або визначення "незалежного кандидата" зазначаються у протоколі.

Стаття 133. Отримання депутатських мандатів

(1) Мандат голови окружної, міської (муніципальної) чи сільської (комунної) ради призначається відповідними окружними виборчими комісіями.

(2) Місця в раді розподіляються між партіями, іншими соціально-політичними організаціями та виборчими блоками шляхом послідовного поділу кількості дійсних голосів, відданих за кожну партію, соціально-політичну організацію чи виборчий блок на 1,2,3,4... і т.д. до цифри, яка відповідає кількості місць, визначених для відповідного виборчого округу.

(3) За результатами усіх таких поділів та на основі кількості дійсних голосів, відданих за незалежних кандидатів, у порядку зменшення вибирається стільки членів, скільки є в наявності мандатів для розподілу в даному виборчому окрузі. Кількість голосів, вибраних у порядку зменшення, які знаходяться у розпорядженні партії, іншої соціально-політичної організації або виборчого блоку, відповідає кількості місць, які їм належать.

(4) Незалежний кандидат вважається обраним за умови, якщо кількість голосів, відданих за нього/неї, вкладається у цифровий ряд, вибраний у порядку зменшення.

(5) Місця у раді розподіляються серед кандидатів, що обираються до ради, у порядку їхньої реєстрації у списках, починаючи зі списку, який отримав найбільшу кількість голосів.

(6) Якщо є кілька кандидатів-претендентів на останнє нерозподілене місце, які отримали однакову кількість голосів, то окружна виборча комісія розподіляє мандати шляхом жеребкування, й цей факт заноситься до протоколу проведення голосування.

(7) Якщо партія, інша соціально-політична організація або виборчий блок отримує кількість мандатів, що перевищує кількість кандидатів у списку, то

ревищує кількість кандидатів у списку, то надлишкова кількість відповідної організації, вибрана у порядку зменшення, усувається та замінюється кількістю мандатів, вибраною у порядку зменшення, інших учасників виборчих перегонів.

(8) Якщо до рад обираються тільки незалежні кандидати, то окружна виборча комісія складає список із зазначенням кількості голосів, відданих за таких кандидатів у порядку зменшення цієї кількості, й надає кожному кандидату один мандат, доки кількість мандатів не вичерпається.

(9) Кандидати, що увійшли до таких списків, але не були обрані, оголошуються заступниками депутатів. У разі, якщо мандат на участь у роботі ради, який належить партії, іншій соціально-політичній організації чи виборчому блоку, стає вакантним, то він надається заступнику кандидата відповідної партії згідно з його/її порядковим номером у списку.

(10) У випадку, якщо мандат, наданий незалежному кандидатові, стає вакантним, така вакансія заповнюється шляхом відновлення порядку слідування кандидатів у списку за принципом зменшення номера, виключаючи номер, який належить відповідному кандидату, та включаючи номер, що йде наступним.

(11) Якщо до виборчих бюлетенів включені тільки незалежні кандидати, то кандидати, за яких проголосували, але які не були обрані, отримують мандати ради, як описано у параграфі (10).

(12) Мандати заступникам кандидатів надаються Центральною виборчою комісією відповідно до цієї Статті та на основі документів, що зберігаються в ЦВК.

Стаття 134. Вибори мера

(1) Кандидати, які балотуються на місце мера, вважаються обраними, якщо вони набрали більше половини дійсних голосів усіх виборців, які проголосували.

(2) Якщо жоден з кандидатів на місце мера не набирає більше половини дійсних голосів, через два тижні проводиться повторне голосування між двома кандидатами, які набрали найбільшу кількість голосів. Якщо суперників, які отримали однакову кількість голосів в першому раунді, більше, районна виборча рада обирає за жеребом учасників другого раунду, що обов'язково вноситься у протокол.

(3) Під час другого раунду кандидат, який набирає найбільшу кількість голосів, вважається обраним. При рівній кількості голосів обраним вважається кандидат, який отримав більшу кількість голосів, у першому раунді.

(Параграф 3 Ст. 134, доповнена Законом №268-XIV від 04.02.99).

Стаття 135. Підтвердження законності виборів і затвердження обраних кандидатів

(1) Регіональні виборчі ради адміністративно-територіальних одиниць першого рівня подають протоколи щодо результатів виборів у відповідні районні або муніципальні суди, тоді як регіональні виборчі ради адміністративно-територіальних одиниць другого рівня – до судів, де знаходяться виборчі ради адміністративно-територіальних одиниць другого рівня.

(Параграф 1 Ст., 135, редакція Закону №403-XIV від 14.05.99).

(2) Суди протягом 10 днів з моменту отримання звітів регіональних виборчих рад або підтверджують, або ні законність виборів у кожному регіоні рішенням, яке протягом 24 годин з моменту прийняття подається до Центральної виборчої комісії і відповідних регіональних виборчих рад, які публікують кінцеві результати.

(3) Одночасно суди затверджують мандати обраних депутатів і мерів, на що посилаються у своєму рішенні. Суди також підтверджують кандидатів у депутати,

(4) Рада вважається фактично сформованою, коли мандати принаймні 2/3 загальної кількості депутатів ратифіковані.

(5) Регіональна виборча рада випускає посвідчення обраних депутатів і мерів згідно з дизайном, схваленим Центральною виборчою комісією.

Стаття 136. Вибори, що не відбулися

Вибори в окремих регіонах вважаються такими, що не відбулися, якщо менше 1/3 голосів виборців, включених у списки виборців, прийняли участь у виборах. Рішення оголосити вибори такими, що не відбулися, приймається Центральною виборчою комісією на основі рішень і документів, отриманих від регіональних виборчих рад.

Стаття 137. Недійсні вибори

Вибори оголошуються недійсними, якщо мали місце серйозні порушення цього Кодексу протягом виборчого процесу, які мали вплив на результати виборів і отримання мандатів. Рішення про оголошення виборів недійсними приймаються Центральною виборчою комісією на основі рішень відповідних судів.

Стаття 138. Повторні вибори

(1) Якщо вибори оголошені недійсними або такими, що не відбулися, Центральна виборча комісія протягом двох тижнів організує повторні вибори серед тих самих кандидатів виборчих рад та дільниць з використанням тих самих списків виборців.

(2) Суперники, які визнані винними у шахрайствах, не приймають участі у повторних виборах і виключаються з списків виборців, Виборчі ради і дільниці, де зафіксовані подібні шахрайства, замінюються.

(3) Повторне голосування вважається дійсним, якщо проголосували не менше 1/3 виборців, включених у списки виборців у відповідному виборчому регіоні.

(Параграф 3 Ст. 134, доповнена в Законі №268-XIV від 04.02.99).

Стаття 139. Нові вибори

(1) Нові вибори оголошуються, якщо:

а. місцева рада дістала відставку, анульована або складає менше 1/3 кількості, встановленої Законом про Місцеву державну адміністрацію;
б. мер дістав відставку, усунений або не здатний виконувати свої повноваження;
в. після повторних виборів рада і/або мер не обрані;
г. один або два з зареєстрованих кандидатів не отримали необхідної кількості голосів;
д. якщо місцеві вибори не пройшли в окремих місцевостях;

(літ. е) введена за допомогою Закону №778-XIV від 03.02.2000).

е. якщо під час адміністративно-територіальної реорганізації органи державної влади (рада, мерія) повинні обиратись у наново створених адміністративно-територіальних одиницях.

(літ. е) введена за допомогою Закону №778-XIV від 03.02.2000).

(2) Дата нових виборів визначається Центральною виборчою комісією не пізніше, ніж за 65 днів до початку виборів.

(3) Нові вибори проводяться згідно з положеннями цього Кодексу.

Стаття 140. Часткові вибори

(1) Центральна виборча комісія протягом двох тижнів призначає часткові вибори в одному з кількох регіонів, якщо після виборів не було обрано необхідної кількості рад.

(2) Часткові вибори на вакантні мандати проводяться відповідно до положень заголовків I, II і V,

(3) Часткові вибори визначаються рішенням Центральної виборчої комісії не пізніше, ніж за 60 днів до початку виборів.

Стаття 141. Застосування цієї глави

Положення цього заголовку (статті 141 – 202) застосовуються лише для організації і проведення республіканських і місцевих референдумів.

ГЛАВА 13. РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ РЕФЕРЕНДУМ

Стаття 142. Республіканський референдум

(1) Республіканські референдуми забезпечують здійснення повноважень народу і громадян щодо права прямої участі в управлінні державою.

(2) Голосування під час референдуму – загальне, рівноправне, таємне і забезпечує вільне висловлювання думок, відповідно до Конституції і цього Кодексу.

(Параграф 3 ст. 142 анульований за допомогою Закону № 268-XIV від 04.02.99).

(інші параграфи перенумеровані).

(Параграф 3 ст. 142 проголошений неконституційним рішенням Конституційного суду №15 від 27.05.98).

(3) Рішення, прийняті на основі республіканських референдумів, мають вищу юридичну силу після підтвердження Конституційним судом і обов'язкову дію на всій території Молдови.

(Параграф 3 Ст. 142, редакція Закону № 268-XIV від 04.02.99).

(Вислів "не вимагає підтвердження", ст. 142 параграфу (4) проголошений неконституційним рішенням Конституційного суду №15 від 27.05.98).

Стаття 143. Види республіканських референдумів

(1) В залежності від питання референдуму, республіканські референдуми поділяються на конституційні і дорадчі.

(Параграф 1 ст. 143, змінений за допомогою Закону №1107-XIV від 30.06.2000).

(Параграф 3 ст. 143, виключений на основі Закону №1107-XIV від 30.06.2000).

(2) Параграфи, яких слід дотримувати, перенумеровані,

(3) На консультативних референдумах розглядаються питання, що мають національний інтерес, з метою отримання громадської думки з таких питань і подальшого прийняття відповідних кінцевих рішень компетентними державними органами.

Стаття 144. Ініціювання республіканського референдуму

(1) Республіканський референдум може бути ініційований:

а. принаймні 200,000 громадянами Республіки Молдова, які мають право голосу. У випадку конституційного референдуму додержуються положень Статті 141, літера а) параграфу (1) Конституції;

(літ. а), параграф 3 ст. 144 змінена за допомогою Закону №1107-XIV від 30.06.2000).

(літ. а) змінена за допомогою Закону №268-XIV від 04.02.99).

б. не менше 1/3 членів Парламенту;
в. Президентом Республіки Молдова;
г. Урядом.

(2) Усі перераховані в параграфі (1) можуть ініціювати усі види референдуму згідно з Статтею 143.

(3) Якщо референдум ініціюється тими, хто перераховані у параграфі (1), літера а), до пропозиції щодо ініціювання референдуму додається клопотання,

(4) Пропозиція щодо ініціювання референдуму включає проблеми, що виносяться на референдум, чітко визначені, уникаючи неправильних тлумачень, а також мету проведення референдуму і дату. Питання, що суперечать одне другому, не виносяться на референдум.

(Параграф 4 ст. 144, доповнений за допомогою Закону №268-XIV від 4.02.99).

Стаття 145. Обмеження щодо проведення Республіканських референдумів

(1) Республіканський референдум не може проводитись на територіях в стані війни або надзвичайних обставин, а також протягом 120 днів після припинення або завершення відповідного стану. Якщо референдум проголошений до першого дня стану війни або надзвичайних обставин, він відміняється або відкладається згідно з строками, встановленими для референдуму цим Кодексом. Рішення відкласти або відмінити референдум приймається органом, який висунув рішення про проведення республіканського референдуму.

(2) Республіканський референдум не може проводитись в період протягом 120 днів до або після дня парламентських або місцевих виборів, в день іншого референдуму, а також в день їх проведення.

(Параграф 2 ст. 145, доповнений за допомогою Закону №480-XIV від 02.07.99).

(Параграф 2 ст. 145, змінений за допомогою Закону №1227-XIV від 21.09.2000).

Стаття 146. Питання, які можуть бути винесені на Республіканський референдум

(1) Питання, які виносяться на республіканський референдум, можуть бути такими:

а. прийняття Конституції Республіки Молдова;
б. затвердження конституційних законів, прийнятих Парламентом, щодо перегляду положень про суверенітет, незалежність і єдність держави, а також питання постійного нейтралітету держави;
в. інші питання національного інтересу.

(Параграф 1 ст. 143, змінений за допомогою Закону №1227-XIV від 21.09.2000).

(Параграф 1 ст. 146, змінений за допомогою Закону №1107-XIV від 30.06.2000).

(2) Це зобов'язує до організації і проведення референдумів з питань, зазначених під літерою б) параграфу (1).

(Параграф (2) ст. 146, введений за допомогою Закону №1107-XIV від 30.06.2000).

Стаття 147. Питання, які не подаються на Республіканський референдум

Питання, які не подаються на республіканський референдум, такі:

а. питання, зв'язані з переглядом Конституції, за виключенням затвердження в ході референдуму конституційних законів щодо перегляду згідно з Статтею 142, параграф (1) Конституції;

(Літера а), введена за допомогою Закону №1107-XIV від 30.06.2000).

б. питання, зв'язані з прийняттям, змінами, доповненнями або відміною законів;

(Літера б) введена за допомогою Закону №1107-XIV від 30.06.2000).

в. питання, зв'язані з державним бюджетом, податками;
г. питання щодо амністій та помилувань;
д. виключні або надзвичайні міри встановлення громадського порядку, здоров'я, безпека;

е. обрання, призначення або звільнення осіб з посад, які відносяться до компетенції Парламенту, Уряду або Президента Республіки Молдова;
є. питання, які відносяться до компетенції суду.

(Стаття 148 виключена Законом №1107-XIV від 30.06.2000).

(Стаття 149 виключена Законом №1107-XIV від 30.06.2000).

Стаття 150. Рішення або Декрет про скликання Республіканського референдуму

(1) Протягом шести місяців з початку перегляду пропозицій щодо ініціювання референдуму Парламент приймає одне з наступних рішень:

а. скликання референдуму протягом принаймні 60 днів з моменту прийняття рішення;
б. відмова від проведення запропонованого референдуму, у випадку, коли останній ініційований депутатами;

(Літера б) змінена за допомогою Закону №1107-XIV від 30.06.2000).

(Вислів "або громадянами" в Статті 150, параграф (1), літера б) визначений неконституційним на основі рішення Конституційного суду №15 від 11.04.2000).

в. стосовно вирішення питань, запропонованих на консультативний референдум без подальшого його проведення.

(Літера с) доповнена за допомогою Закону №1107-XIV від 30.06.2000).

(Параграф (2), ст., 150 виключена на основі Закону №1107-XIV від 30.06.2000).

(Параграфи, яких необхідно додержуватись, перенумеровані).

(Параграф (2), ст., 150 визнаний неконституційним на основі рішення Конституційного суду №15 від 11.04.2000).

(2) В рішенні або декреті щодо проведення республіканського референдуму визначаються дата референдуму, назва закону або рішення, які необхідно затвердити, і питання, що виносяться на референдум.

(Стаття 150 змінена і доповнена за допомогою Закону №480-XIV від 02.07.99).

(Параграф 3, ст., 150 відмінена за допомогою Закону №268-XIV від 04.02.99).

Стаття 151. Призначення референдуму

(1) Дата республіканського референдуму призначається Парламентом через прийняття такого рішення, якщо ініціатива про проведення референдуму належить громадянам або членам Парламенту; Президентом Республіки Молдова, якщо ініціатива належить йому/їй, в цьому випадку референдум носитиме консультативний характер.

(Параграф 1, ст., 151 доповнена за допомогою Закону №480-XIV від 02.07.99).

(2) Референдум призначається не пізніше, ніж за 60 днів до дати референдуму.

Стаття 152. Ініціювання референдуму громадянами

(1) Громадяни створюють громадську ініціативну групу для ініціювання республіканського референдуму. Ініціативна група створюється на зборах громадян за умови присутності принаймні 300 громадян, що мають право голосу. Не пізніше, ніж за 10 днів до зборів, ініціатори повідомляють місцевий уряд у письмовій формі про місце, час і мету зборів.

(2) Перед зборами учасники реєструються з зазначенням прізвищ та імен по-батькові, а також мети зборів.

(3) Обираються голова і секретар зборів. Під час зборів обговорюється можливість проведення референдуму і питання, які виносяться на референдум.

(4) У випадку, коли більшість учасників зборів голосують за референдум, створюється ініціативна група для організації збору підписів. Група повинна включати не менше 100 громадян, які мають право голосу. Група обирає серед своїх членів виконавчий комітет, включаючи голову, заступника голови і секретаря, які будуть представляти групу і організовувати її діяльність.

(5) Складається протокол зборів з результатами голосувань з питань, включених до порядку зборів. Документи зборів – список учасників, протокол, чітко і коректно поставлені питання для референдуму, а також список членів ініціативної групи з особистими даними підписуються головою і секретарем зборів.

Стаття 153. Реєстрація Ініціативної групи

(1) Центральна виборча комісія реєструє ініціативну групу громадян із проведення референдуму. Щоб зареєструватися, така група подає на розгляд до комісії наступне:

а. документи про збори громадян, які обрали ініціативну групу, підтверджені мером населеного пункту, в якому проходили такі збори;
б. згоду членів ініціативної групи зібрати підписи на підтримку референдуму;

заяву на реєстрацію.

(Параграф 1 статті 153 змінений за Законом № 268-XIV від 04.02.99)

(2) Центральна виборча комісія у 15-денний термін від дня отримання документів, згаданих у параграфі (1) цієї Статті, приймає рішення щодо реєстрації ініціативної групи або щодо відмови у реєстрації такої групи. Це рішення щодо реєстрації ініціативної групи визначить строки збирання підписів, які не можуть становити менше, ніж два місяці, й більше ніж три місяці.

(3) Після реєстрації члени ініціативної групи отримують сертифікати відповідно до форми, визначеної Центральною виборчою комісією.

(4) Дані щодо реєстрації ініціативної групи та питання, які виносяться на референдум, доводяться до відома громадськості через засоби масової інформації.

Стаття 154. Збір підписів

(1) Починаючи з моменту реєстрації члени ініціативної групи отримують повноваження вільного збору підписів для проведення референдуму (далі клопотання).

(2) Підписи збираються згідно з Статтею 42, яка забезпечує їх відповідне використання.

Стаття 155. Спеціальні вимоги щодо клопотань

До початку збору підписів питання, які пропонуються на референдум, повинні бути написані на кожному аркуші клопотання. Збір підписів на клопотаннях без зазначених в них питань забороняється.

Стаття 156. Відповідальність за вірність клопотань

(1) Особа, яка збирає підписи виборців, підписує кожний аркуш клопотання з приміткою, що вона особисто зібрала підписи і підтверджує достовірність осіб, чиї прізвища зазначаються на аркушах. Кожне клопотання засвідчується відповідними місцевими державними адміністративними органами.

(2) Члени ініціативної групи попереджують, що кожен особисто може підписати тільки одне клопотання.

(3) Клопотання, які містять інформацію, введену до реєстрації ініціативної групи або клопотання, не підписані особою, яка збирала підписи, або не засвідчені штампом місцевих державних адміністративних органів, вважаються недійсними і незаконними.

Стаття 157. Подання і перегляд клопотань

(1) Не пізніше останнього дня збору підписів ініціативна група складає протокол, де зазначає кількість зібраних підписів, дату реєстрації ініціативної групи і дату завершення збору підписів. Протокол, підписаний членами ініціативної групи, разом з клопотаннями передається до Центральної виборчої комісії.

(2) Протягом 15 днів з моменту подачі клопотань Центральна виборча комісія перевіряє достовірність підписів (усіх або наугад). Підписи, які зустрічаються двічі або більше, виключаються. Після перевірки клопотань Центральна виборча комісія складає протокол і приймає рішення щодо скликання референдуму.

(3) У випадку, коли не вдається зібрати необхідної кількості голосів, Центральна виборча комісія приймає рішення про відмову щодо скликання референдуму і призупинення реєстрації ініціативної групи громадян.

(4) Протокол про перевірку клопотань, перевірені клопотання і рішення Центральної виборчої комісії щодо скликання референдуму передаються до постійно діючого комітету Парламенту протягом трьох днів.

Стаття 158. Виборчі регіони, округи, виборчі ради і дільниці

(1) Для управління республіканським референдумом центральна виборча комісія формує принаймні за 50 днів до початку референдуму адміністративні виборчі регіони, які відповідають адміністративним територіальним одиницям другого рівня Республіки Молдова, і територіальні виборчі ради відповідно до положень Статті 27.

(Параграф 1, ст., 158 змінена за допомогою Закону №268-XIV від 04.02.99).

(2) Відповідальність регіональних виборчих рад забезпечується Статтею 28 цього Кодексу.

(3) Виборчий регіон ділиться на округи відповідно до Статті 29 цього Кодексу. Окружна виборча дільниця створюється в кожному окрузі та здійснює свої функції відповідно до Статтей 29 і 30 цього Кодексу.

(4) Повноваження районних рад і окружних дільниць закінчуються після підтвердження результатів республіканського референдуму Конституційним судом.

(5) Коли регіон представляє лише одну місцевість і тільки один округ, немає необхідності створювати окружну дільницю, її повноваження здійснює регіональна виборча рада.

(Ст. 159 виключена за допомогою Закону №480-XIV від 02.07.99).

Стаття 160. Надання допомоги, організація діяльності, зміна членства і розпуск виборчих рад і дільниць

Надання допомоги, організація діяльності, зміна членства і розпуск рад і дільниць здійснюється відповідно до Статей 31-34 цього Кодексу.

Стаття 161. Списки громадян, які мають право участі у референдумах

Списки громадян, які мають право участі у референдумах (списки виборців), складаються відповідно до Глави 5 (статті 39-40).

Стаття 162. Виборчі бюлетені

(1) Бюлетені повинні містити текст питання або проект закону, запропонованого для референдуму. З правого боку від питання чи проекту закону – два прямокутники зі словами "за" і "проти", що розміщуються по горизонталі, а нижче – два кола.

(Параграф 1, ст, 162 в редакції Закону №480-XIV від 02.07.99).

(2) У випадку, коли пропозиції референдуму містять більше одного окремого питання, кожне питання повинно бути надруковане на різних бюлетенях. У випадках одночасного проведення кількох референдумів, бюлетені повинні бути різного кольору.

(Параграф 2, ст., 162 в редакції Закону №480-XIV від 02.07.99).

(3) Бюлетені розробляються згідно з законом мовою, якою розмовляють в Республіці Молдова.

(4) Бюлетені друкуються в кількості, яка не перевищує кількість виборців у регіоні, плюс один процент.

(5) Бюлетені з одним і тим же питанням друкуються на одному форматі однаковим шрифтом на папері одного кольору і щільності.

(6) Дизайн і текст бюлетенів, а також модель протоколів виборчих рад і дільниць для республіканського референдуму затверджуються Центральною виборчою комісією.

(Параграф 6, ст., 162 змінена за допомогою Закону №268-XIV від 04.02.99).

(7) Бюлетені розподіляються за виборчими радами за п'ять днів до початку республіканського референдуму, а за виборчими дільницями – за два дні до референдуму.

Стаття 163. Агітація за референдум

Дебати щодо питань, пропонованих до референдуму, проводяться згідно зі Статтею 47 цього Кодексу, що потрібно відповідно використовувати.

Стаття 164. Голосування

(1) Голосування у республіканському референдумі проводяться згідно з Главою 9 (Статті 50-55) цього Кодексу, що потрібно відповідно використовувати.

(2) Виборці заповнюють бюлетені, закреслюючи двома лініями всередині одного із двох кіл під прямокутниками зі словами "за" або "проти", таким чином висловлюючи свою волю.

(Параграф 2 Ст. 164 редакції Закону №.480-XIV від 02.07.99)

Стаття 165. Нагляд за республіканським референдумом та його висвітлення у мас-медіа

Нагляд та висвітлення організації та проведення референдуму проводяться згідно з Главою 11 (Статті 63-64) цього Кодексу, що потрібно відповідно використовувати.

Стаття 166. Підрахунок голосів та підсумки результатів проведення референдуму

(1) Результати проведення республіканського референдуму підсумовуються згідно з Главою 10 (Статті 56-60) цього Кодексу, що потрібно відповідно використовувати.

(2) Кількість голосів, розподілених " за " та "проти", заноситься до протоколу підсумків результатів проведення референдуму.

(Параграф 2 Ст. 166 модифікованої Законом №.480-XIV від 02.07.99)

(3) Результати референдуму перевіряються Центральним Виконавчим Комітетом, що приймає резолюцію щодо них.

Стаття 167. Ратифікація результатів республіканського референдуму

(1) Резолюція Центрального Виконавчого Комітету та протокол щодо результатів референдуму передається на розгляд до Конституційного Суду.

(2) Конституційний Суд на протязі 10 днів перевіряє документи, отримані від Центрального Виконавчого Комітету, та або підтверджує, або заперечує результати республіканського референдуму.

Стаття 168. Прийняття, публікація та затвердження пропозиції референдуму

(1) Пропозиція республіканського референдуму визнається прийнятою, якщо вона отримає більшість голосів виборців, що приймали участь у референдумі. У випадку, коли до референдуму пропонується проект конституційного закону, він вважається прийнятим, якщо отримає принаймні половину голосів виборців, занесених до списків виборців.

(Параграф (1) Ст. 168 модифікованої Законом №.1107-XIV від 30.06.2000)

(2) Прийнята пропозиція референдуму публікується у спеціальному випуску Офіційного Наглядача Республіки Молдова. Датою прийняття вважається наступний день після проведення референдуму. Пропозиція набирає чинності після її публікації в Офіційному Наглядачі або датою, вказаною в її тексті.

Стаття 169. Анулювання та поправки до резолюції, прийнятої під час республіканського референдуму

Пропозиція референдуму може бути анульованою або зміненою від початку до кінця референдуму, або на протязі процедури анулювання Конституції.

(Стаття 169, змінена Законом № 1227-XIV від 21.09.2000)

Стаття 170. Документи республіканського референдуму

Документи щодо референдуму зберігаються згідно зі Статтею 62 цього Кодексу, що потрібно відповідно використовувати.

Стаття 171. Республіканський референдум, що не набуває чинності

Центральний Виконавчий Комітет оголошує референдум недійсним, якщо менш ніж 3/5 виборців, включаючи занесених до списків, приймали участь у референдумі.

(Ст. 171 змінена Законом №.480-XIV від 02.07.99)

Стаття 172. Недійсний референдум

Конституційний Суд оголошує референдум недійсним у республіці або певних адміністративно-територіальних одиницях, якщо мали місце значні порушення Кодексу під час голосування та у процесі підрахунку голосів, що вплинуло на результати референдуму.

Стаття 173. Повторне проведення республіканського референдуму

(1) У тому випадку, якщо референдум був оголошений недійсним, Центральний Виконавчий Комітет на протязі одного місяця має організувати повторне проведення референдуму у республіці або в певних адміністративно-територіальних одиницях.

(2) Виборча рада та управління, винні в шахрайстві, повинні бути заміненні.

(3) Повторне проведення республіканського референдуму організовується та проводиться під цією назвою та Кодексом.

Стаття 174. Новий референдум

Республіканський референдум за цією ж пропозицією може бути проведений принаймні через два роки після дня проведення попереднього референдуму.

ГЛАВА 14. МІСЦЕВИЙ РЕФЕРЕНДУМ

Стаття 175. Місцевий референдум

Місцевий референдум – це голосування громадян з приводу питання, що має певний інтерес для сільських (громади), міських (муніципалітет), окружних одиниць та адміністративно-територіальних одиниць, що мають особливий статус. Голови сільські (громад), міські (муніципалітет) можуть бути відкликані за допомогою місцевого референдуму.

Стаття 176. Обмеження щодо проведення місцевого референдуму

(1) Місцевий референдум не може бути проведений на територіях, що знаходяться у стані війни або в обставинах непоборної сили. Якщо референдум вже відбувся на день оголошення стану війни або обставин непоборної сили, референдум має бути скасований або відстрочений згідно строкам, визначеним у цьому Кодексі.

(2) Місцевий референдум не може бути проведений за або після 120 днів від дня проведення будь-якого типу виборів або референдуму на тій самій території, якщо він не проведений у той самий день.

(3) Рішення щодо перенесення терміну або скасування місцевого референдуму приймається місцевою радою або представниками влади адміністративно-територіальної одиниці, що має особливий статус, які прийняли рішення щодо проведення референдуму.

(4) Пропозиція референдуму щодо відклику голови може бути ініційована після закінчення строку його служби, розміром один рік, або після дати проведення референдуму стосовно звільнення того ж голови.

Стаття 177. Питання, що можуть бути винесені на референдум

(1) Питання, що мають особливу важливість для відповідної місцевості та які є в компетенції місцевих державних адміністраційних органів, можуть бути винесені на місцевий референдум.

(2) За допомогою референдуму голови можуть бути відізвані, якщо він/вона не захищає інтереси місцевої громади, не виконує своїх обов'язків або порушує моральні та етичні норми.

Стаття 178. Питання, що не можуть бути винесені до місцевого референдуму

(1) Питання, що не можуть бути винесені до референдуму:
   а. податки та бюджет;
   б. надзвичайні або термінові заходи щодо забезпечення громадського порядку, здоров'я або безпеки;
   в. вибори, призначення або звільнення людини з посади, що є компетенцією парламенту, уряду або президенту Республіки Молдова;
   г. питання, що стосуються компетенції Суду та Прокуратури;
   д. модифікація адміністративно-територіальної субординації місцевостей, за винятком випадків, передбачених у Законі щодо спеціального статусу Гагаузії (Гагауз-Йері).

   (доповнено Законом №.480-XIV від 02.07.99)
   (введено Законом №.268-XIV від 04.02.99)

(2) Голова може бути відкликаний з посади без ініціації або проведення референдуму щодо цієї пропозиції, спираючись на заключну постанову суду наступного змісту, якщо він/вона - не дотримувався Конституції та законів, залучений до діяльності неконституційних організацій, і його дії є несумісним з діями посади голови згідно з діючими законами. Процедури відклику за умов, названих вище, ініціюються прокурором на прохання зацікавлених осіб.

Стаття 179. Визначення дати проведення місцевого референдуму

Дата проведення місцевого референдуму визначається радою сільською (громада), міською (муніципалітет) або окружною чи представниками влади адміністративно-територіальної одиниці, що має особливий статус.

Стаття 180. Ініціація місцевого референдуму

Місцевий референдум може бути ініційований:
   а. половиною призначених членів ради;
   б. головою сільським (громада), міським (муніципалітет), за винятком пропозиції відкликання голови до референдуму;
   в. Представниками влади адміністративно-територіальних одиниць, що мають особливий статус;
   г. 10% громадян, що мають право обирати, резидентами відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Стаття 181. Реєстрація ініціативної групи громадян

(1) У випадку, якщо ініціатива щодо проведення референдуму надійшла від громадян, створюється ініціативна група громадян, до якої входять не менше ніж 20 громадян, що мають право обирати та проживають в адміністративно-територіальній одиниці.

(2) Ініціативна група громадян реєструється у місцевих державних органах управління, на протязі трьох днів подає заявку, протокол заснування, та запропоновані питання до референдуму. У випадку референдуму щодо відклику голови, ініціативна група громадян реєструється у виборчому окрузі або муніципальному суді в тому населеному пункті, де знаходиться відповідна група.

(Параграф 2 модифікований Законом №.1217-XIV від 31.07.2000)

(3) У рішенні про реєстрацію необхідно визначити строки збору підписів, не менш ніж за 30 днів та не більше ніж за 60 днів, і предмет питання до референдуму.

(4) Після реєстрації ініціативної групи громадян її члени повинні випустити сертифікати згідно до зразка, встановленого Центральною Виборчою Комісією.

(5) Інформація, що стосується реєстрації ініціативної групи громадян, публікується у місцевій пресі.

Стаття 182. Збір підписів

(1) Члени ініціативної групи громадян, зареєстровані за Статтею 181, мають право зібрати підписи про проведення місцевого референдуму.

(2) Підписи збираються згідно з Статтею 42 цього Кодексу, що потрібно відповідно використовувати. (3) Для проведення місцевого референдуму, необхідні щонайменше 10% підписів виборців, що мають право обирати та проживають на відповідній адміністративно-територіальній одиниці.

Стаття 183. Особливі вимоги до петицій з пропозиціями
Питання, запропоновані до референдуму, пишуться на кожному листі петиції. Збір підписів в петиції, що не містить тексту з питаннями, заборонений.

Стаття 184. Відповідальність за достовірність петицій
(1) Особа, що збирає підписи, підписує кожний лист петицій. Над підписом підпис особи, що збирає, в кінці кожного листа з іменами ставиться свідчення наступного змісту, що особа, яка збирає, особисто зібрала підписи та підтверджує тотожність осіб, чиї імена написані на цих листах, ґрунтуючись на їх посвідченні особи. Кожна петиція завіряється печаткою місцевої влади.

(2) Особи, що збирають підписи на петиціях, несуть відповідальність за достовірність даних в петиціях та повинні попередити особу, що ставить свій підпис, що він/вона можуть підписатися тільки в одному листі петиції.

(3) Петиції, на які дані були внесені перед тим, як ініціативна група була зареєстрована, або петиції без підпису особи, що збирає підписи, або петиції без печатки місцевих державних органів управління вважаються недійсними.

Стаття 185. Надання та розгляд петицій
(1) Після засвідчення автентичності петиції надаються місцевій раді або вповноваженим органам адміністративно-територіальних одиниць, що мають особливий статус. У випадку референдуму щодо відкликання голови петиції передаються до виборчого округу або муніципального суду в тому населеному пункті, де розташована відповідна ініціативна група.

(Параграф 1 модифікований Законом №.1217-XIV від 31.07.2000)

(2) Петиції, що передані ініціативною групою громадян, розглядаються на протязі 15 днів. Підписи осіб, що підписали петиції двічі або більше разів, вилучаються. Якщо в процесі розгляду буде виявлено, що не було зібрано достатньої кількості підписів, процедура припиняється і реєстрація ініціативної групи громадян відміняється.

Стаття 186. Прийняття і публікація рішення стосовно проведення місцевого референдуму
(1) На протязі 15 днів після надання петицій або прийняття рішення місцевої ради виконавчий орган адміністративно-територіальної одиниці або голова, відповідна місцева рада або вповноважені органи адміністративно-територіальної одиниці, що має особливий статус, повинні санкціонувати або відмовитися від пропозиції щодо проведення місцевого референдуму.

(2) Рішення про проведення референдуму повинно містити:
дату проведення референдуму, не раніше ніж за один місяць та не пізніше 45 днів від дня прийняття рішення
a. питання, запропоноване до референдуму;
б. підстави для відкликання, щодо референдуму з відкликання голови.

(3) Мова предмету питань референдуму має бути чіткою для запобігання подвійної інтерпретації. Суперечні питання не виносяться як пропозиції одночасно до одного референдуму.

(4) Рішення щодо проведення місцевого референдуму доводиться до відома громадськості на протязі трьох днів від дня прийняття.

Стаття 187. Виборчі дільниці та округи
(1) Для проведення референдуму створюються такі виборчі дільниці (відповідно до призначення): сільські (громади), міські (муніципалітети), окружні або адміністративно-територіальні одиниці, що мають особливий статус.

(2) Виборчі дільниці створюються Центральною виборчою комісією за рекомендацією місцевих органів влади, принаймні за 30 днів до проведення місцевого референдуму.

(3) Виборчі округи формуються відповідними дільницями виборчої ради принаймні за 20 днів до проведення місцевого референдуму.

(4) Виборчі округи формуються відповідно до адміністративно-територіальних принципів, поділяючи місцевості на округи, що включають принаймні 30 та максимально 3,000 виборців. Округи нумеруються.

(5) Де виборчий округ включає лише одну місцевість, там створюється лише один округ, виборча рада дільниць несе відповідальність за округи виборчих управлінь.

Стаття 188. Створення виборчої ради та бюро проведення місцевого референдуму
(1) Рада дільниці референдуму формується Центральною Виборчою комісією за рекомендацією місцевої ради або адміністративно-територіальних одиниць, що мають особливий статус. Вона включає не більше ніж 11 членів та створюється не пізніше ніж за 25 днів до дати проведення місцевого референдуму.

(2) Окружні бюро, створені для місцевого референдуму, формуються окружними виборчими радами, створеними для місцевого референдуму за рекомендацією місцевих державних органів управління. До них входять принайм-

ні сім членів, створюються не пізніше ніж за 15 днів до дати проведення місцевого референдуму.

(3) Голови виборчих рад округів, муніципальних та адміністративно-територіальних одиниць, що мають особливий статус, створені для проведення місцевого референдуму, обираються на судовому засіданні відповідного округу, муніципалітету або адміністративно-територіальної одиниці.

(4) Виборчі ради та бюро, створені для проведення референдуму, не можуть включати членів ради місцевих рад, членів партій або інших соціально-політичних організацій, які приймають участь у виборах.

(5) Під час першої сесії виборчої ради депутати-голови та секретар ради обираються більшістю голосів її членів, як і на першому засіданні виборчого бюро обираються голови, депутати-голови та секретар бюро.

(6) На протязі двох днів від дати створення виборча рада та бюро мають довести до відома громадськості своє членство, адрес та телефонні номери.

(7) Повноваження виборчої ради та бюро закінчуються після ратифікації результатів референдуму.

Стаття 189. Загальний мандат виборчої ради та бюро

У тому випадку, коли місцевий референдум проводиться одночасно з (місцевими, парламентськими) виборами або республіканським референдумом, виборча рада та бюро, створені та функціонуючі згідно з Главою 3 цього Кодексу, впливають на функції та відповідальність рад та бюро щодо проведення референдуму.

(Стаття 189, змінена Законом №.1227-XIV від 21.09.2000)

Стаття 190. Гарантія допомоги, організація діяльності, модифікація складу та розпуск рад та бюро по референдуму

Гарантія допомоги, організація діяльності, модифікація складу та розпуск рад та бюро по референдуму проводиться згідно з Статтями 31-34 цього Кодексу, що потрібно відповідно використовувати.

Стаття 191. Відповідальність рад та бюро за проведення місцевого референдуму

Виборчі ради та бюро, створені для проведення місцевого референдуму мають відповідальність, зазначену у Статтях 28, 30 цього Кодексу, що потрібно відповідно використовувати.

Стаття 192. Перелік громадян, що мають право приймати учать у референдумі

Перелік громадян, що мають право приймати учать у місцевому референдумі, (списки виборців) розроблений згідно з Главою 5, (Статті 39-40) цього Кодексу, що потрібно відповідно використовувати.

Стаття 193. Виборчий бюлетень

(1) Бюлетені для голосування містять текст питання, запропонованого на референдум. Праворуч від цього тексту у двох горизонтальних прямокутниках зазначаються слова "за" та "проти", й під ними розташовуються два кола.

[Параграф 1 статті 193 змінений за Законом № 480-XIV від 02.07.99]

(2) У випадку, якщо пропозиція, винесена на референдум, містить кілька окремих питань, то кожне таке питання друкується на окремому бюлетені. У випадку, якщо проводиться кілька референдумів одночасно або якщо референдум проводиться у той же час, що й вибори, бюлетені для голосування мають різний колір.

(3) Бюлетені складаються на основі Закону про мови, якими розмовляють на території Республіки Молдова.

(4) Бюлетені друкуються у кількості, яка не перевищує кількість виборців в окрузі плюс один відсоток.

(5) Бюлетені, що містять одне й те ж питання, друкуються в однаковому форматі, однаковим шрифтом, на папері одного й того ж кольору та міцності.

(6) Дизайн бюлетенів та протоколів комісій, призначених для проведення місцевих референдумів, визначається Центральною виборчою комісією, тоді як текст бюлетенів – окружними виборчими комісіями.

(7) Бюлетені розподіляються серед дільничних виборчих комісій за два дні до дати проведення референдуму.

Стаття 194. Агітація

Вільні дебати з питань, висунутих на місцевий референдум, повинні проводитися відповідно до статті 47 цього Кодексу.

Стаття 195. Голосування

(1) Голосування на референдумі повинно проводитися відповідно до Глави 9, (Статті 50-55) цього Кодексу.

(2) Виборці повинні заповнити бюлетень шляхом перекреслення двох ліній всередині одного із двох кіл під прямокутником зі словами "за" та "проти", і таким шляхом продемонструвати своє волевиявлення.

(Параграф 2 ст. 195 у редакції Закону № 480-XIV від 02.07.99)

Стаття 196. Підрахунок голосів та підсумовування результатів місцевого референдуму

(1) Підсумовування результатів голосування на місцевому референдумі повинно здійснюватися відповідно до Глави 10 (Статті 56-60) цього Кодексу.

(2) Число голосів "за" та "проти" повинно бути занесено окремо до протоколу за підсумками результатів голосування.

(Параграф 2 ст. 196 зі змінами відповідно до Закону № 480-XIV від 02.07.99)

(3) Результати референдуму повинні бути перевірені місцевою виборчою радою, яка повинна винести резолюцію з цього питання.

Стаття 197. Ратифікація результатів місцевого референдуму

(1) У дводенний термін з дати визначення результатів референдуму окружна виборча комісія подає на розгляд суду відповідної території звіт про проведення референдуму, до якого додається протокол та скарги, а також опис заходів, вжитих за цими скаргами. Кишинівська муніципальна рада подає відповідні документи на розгляд до Суду Кишинівського муніципалітету.

(2) Цей суд у десятиденний термін від дня отримання документів, згаданих у параграфі (1) цієї Статті, підтверджує чи не підтверджує легітимність проведення місцевого референдуму та законність його результатів.

(3) У 24-годинний термін від дня прийняття постанови суду ця постанова направляється до Центральної виборчої комісії та до окружної виборчої комісії, створеної для проведення референдуму, яка публікує остаточні результати місцевого референдуму. [Параграф 3 статті 197 доповнений за Законом № 268-XIV від 04.02.99]

Стаття 198. Прийняття, анулювання та поправки до рішень за результатами референдуму

(1) Пропозиція, вважається прийнятою референдумом, якщо вона отримала більшість голосів, які брали участь у референдумі. Рішення референдуму вважається прийнятим на день, коли проводився референдум.

(2) У випадку, коли більшість не з'явилася на референдум, Центральна Виборча Комісія повинна призначити нові вибори, відповідно до Глави V (Статті 118-140) цього Кодексу.

(3) Прийняте референдумом рішення може бути анульоване або до нього зроблено поправки місцевим референдумом або рішенням відповідного місцевого суду, прийняте 2/3 голосів відповідно до Закону про Народну Місцеву Адміністрацію.

Стаття 199. Визнання рішення місцевого референдуму недійсним

Референдум оголошується недійсним, якщо число виборців становило менше половини за списками.

Стаття 200. Недійсність місцевого референдуму

Місцевий референдум оголошується недійсним судом районного чи виборчого округу, якщо були виявлені серйозні порушення цього Кодексу під час проведення голосування та підрахунку голосів, що вплинуло на результати референдуму.

Стаття 201. Повторне проведення референдуму

У випадку, коли референдум оголошено недійсним, сили, які організували референдум повинні у двотижневий термін провести повторний референдум. Рада та комітет по проведенню референдуму, які несуть відповідальність за підробку, повинні бути замінені.

Стаття 202. Новий місцевий референдум

Новий місцевий референдум з того ж самого питання може бути проведено не раніше ніж через рік після попереднього.

Стаття 203. Дата набуття чинності

Цей Кодекс набуває чинності в день його публікації.

(Ст.203 змінена Законом № 269-XV від 04.02.99)

(Фраза "Набуває чинності із дня прийняття" із Статті 203 оголошена такою, що суперечить Конституції на основі резолюції Конституційного Суду №15 від 27.05.98)

Стаття 204. Перехідні положення

Після набуття Виборчим Кодексом сили:

1. Парламент - протягом десяти днів повинен прийняти резолюцію по встановленню (постійної) Центральної Виборчої Комісії, відповідно до положень Глави I, Частини 3 (Стаття 16-22) цього Кодексу.
2. Органи, зазначені у Статті 16, параграф (2), повинні надати до Парламенту протягом п'яти днів перелік кандидатів до Центральної Виборчої Комісії.
3. Уряд, -
   a. протягом місяця;

- надає пропозиції про відповідність до закону положень Виборчого Кодексу;
- надає дані, фінансово-матеріальну підтримку та необхідне обладнання до Центральної Виборчої Комісії;

б. надає попередні розрахунки державного бюджету на 1998 фіскальний рік, необхідні фонди для діяльності Центральної Виборчої Комісії та для організації та проведення виборів;

4. Вибори до Парламенту XIV скликання будуть проводитися 22 березня 1998р., відповідно до Наказу Президента № 371-II від 18 листопада 1997р. Всі терміни щодо виборів до Парламенту XIV скликання розпочинаються з дня публікації Кодексу.
5. Центральна Виборча Комісія, –
   а. розробляє та затверджує положення протягом десяти днів;
   б. надає Уряду кошторис витрат, необхідних для діяльності комісії та проведення виборів;
   в. після організації, розпочинає виконання своїх зобов'язань, як зазначено у Статті 22.
6. Організація та функціонування виборчих структур поза дією цього Кодексу заборонена.

Стаття 205. Заключні положення

На дату входження в силу цього Кодексу, Закон № 1040 - XII, прийнятий 26.05.92 на референдумі, Закон № 1609 - XII, прийнятий 14.10.1993 на парламентських виборах, Закон № 308-XIII, прийнятий 7.12.1994 на місцевих виборах, Закон № 833-XIII, прийнятий 16.05.1996 на президентських виборах республіки Молдова, Закон № 1133-XIII, прийнятий 02.04.1997 на скликанні місцевих сільських рад втрачають чинність.

Республіка

ПОЛЬЩА

ЗАКОН ВІД 12 КВІТНЯ 2001 ПРО ВИБОРИ ДО СЕЙМУ ПОЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ТА ДО СЕНАТУ ПОЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ (Зб. Законів 2001.46.499)

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1

Цей Закон регулює принципи й методи висування кандидатів у депутати й сенаторів, проведення виборів, та умови забезпечення законності виборів до Сейму Польської республіки і до Сенату Польської республіки, а також принципи проведення й фінансування передвиборної кампанії.

Стаття 2

У виборах до Сейму та до Сенату виборець голосує особисто і лише один раз.

Стаття 3

Вибори до Сейму та до Сенату повинні проходити одночасно, у вихідний день.

Стаття 4

Положення цієї частини стосуються виборів до Сейму та до Сенату за умови, що окремі положення не визначають іншого.

Стаття 5

Усякий раз, коли у даному законі згадуються вибори, це слід розуміти, як вибори до Сейму та до Сенату.

РОЗДІЛ 2. ВИБОРЧІ ПРАВА

Стаття 6

Кожен громадянин Польщі, який до дня голосування досягнув 18-річного віку, має право голосувати.

Стаття 7

Не мають права голосувати особи, що:

1) позбавлені громадянських прав за остаточним рішенням суду;
2) позбавлені виборчих прав за остаточним рішенням Верховного Суду;
3) визнані неправоздатними за остаточним рішенням суду.

Стаття 8

1. Особа, яка має виборчі права і відповідає вимогам особливих положень даного закону, може висувати свою кандидатуру на виборах.

2. Особа не може одночасно висувати свою кандидатуру у виборах до Сейму і до Сенату.

РОЗДІЛ 3. ВИДАННЯ УКАЗУ ПРО ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ

Стаття 9

1. Вибори призначаються Президентом Польської республіки відповідно до Указу, виданого не пізніше ніж за 90 днів до закінчення 4-річного терміну з початку скликання Сейму, який призначає дату виборів на вихідний день, що припадає протягом 30 днів до закінчення 4-річного терміну повноважень Сейму. Указ Президента повинен бути виданий і опублікований у Збірнику Законів Польської республіки не пізніше 5-денного терміну після оголошення про проведення виборів.

2. У згаданому в п. 1 Указі, Президент Республіки, після погодження з Державною Виборчою Комісією, повинен визначити строки завершення проведення виборчих процедур, визначених у цьому Законі (виборчий календар).

Стаття 10

1. Якщо строк повноважень Сейму скорочується на підставі резолюції, прийнятої самим Сеймом, або якщо Сейм розпускається за Указом Президента Республіки, Президент призначає вибори, визначаючи їхню дату на день, що припадатиме у період 45 днів від дати вступу в силу резолюції Сейму, що скорочує строк його повноважень, або від дати опублікування Указу Президента Республіки, що скорочує строк повноважень Сейму. Указ Президента Республіки про призначення виборів, повинен бути опублікований у Збірнику Законів Польської Республіки не пізніше ніж через 5 днів після оголошення виборів. Положення ст. 9, п. 2 повинні застосовуватися відповідно.

2. Вибори, згадані в п. 1, повинні проводитися відповідно до принципів і засад, описаних у цьому Законі, і:

1) терміни для виконання описаних у Законі виборчих процедур скорочуються та завершуються наступним чином:
   a) у ст. 29, п. 2, ст. 30, п. 3 і ст. 44, п. 2 - за 38 днів до виборів;

б) у ст. 30, п. 4, ст. 44, п. 3, ст. 96, п. 3, ст. 97, п. п. 4 і 7, і ст. 98, п. 4 - за 35 днів до виборів;
в) у ст. 137, п. 3, - за 40 днів до виборів;
г) у ст. 142, п. 3, і в ст. 143, п. 1, - за 25 днів до виборів;

2) терміни для подання скарг чи апеляцій, описаних у ст. 102 п. 3, ст. 147 п. 3 і ст. 149 п. 3 скорочуються до 2 днів;
3) випадковий вибір загального номеру для списків виборчих комітетів, згаданих у ст. 150, п. 1, і ст. 151, п. 1, повинен проводитися лише для списків тих виборчих комітетів, які в попередніх виборах не реєстрували списків кандидатів. Виборчі комітети, що брали участь у попередніх виборах і зареєстрували свої списки у теперішніх виборах, повинні зберігати свої попередньо визначені номери.

РОЗДІЛ 4. РЕЄСТРАЦІЯ ВИБОРЦІВ

Стаття 11

1. Постійний список виборців повинен включати всіх осіб, що постійно проживають на території громади і мають право голосувати.

2. Можна бути зареєстрованим лише в одному списку виборців.

3. Список виборців використовується для складення переліку виборців, що можуть голосувати на виборах Президента Республіки, виборах до Сейму й Сенату, виборів до рад громад, районних і воєводських Рад, а також для підготовки списку тих осіб, що мають право брати участь у Державних і місцевих референдумах.

4. У списку виборців повинно бути зазначене прізвище, ім'я, та по-батькові, дата народження, посвідчення особи (PESEL) і місце проживання виборця.

5. Громада повинна постійно вести список, що є її завданням.

6. Список виборців повинен бути доступний для ознайомлення, за письмовим запитом, у приміщенні управління відповідної громади.

Стаття 12

1. Виборці, що постійно зареєстровані на території громади, повинні бути обов'язково занесені до списку виборців.

2. Виборці, що постійно проживають на території громади без реєстрації їхнього місця проживання, повинні бути занесені до списку виборців після подачі ними письмової заяви, де повинні бути вказані дані, згадані у ст. 11, п. 4, разом з адресою їхньої останньої постійної реєстрації поза територією даної громади.

3. Положення п. 2 стосуються виборців, що постійно проживають на території громади, але ніде не зареєстровані.

4. Виборці, що постійно проживають на території громади за адресою, що відрізняється від адреси їхньої постійної реєстрації, можуть бути долучені до списку виборців за адресою постійного місця проживання, якщо вони подадуть в управління громади заяву з даними, вказаними у ст. 11, п. 4, разом з адресою їхньої останньої постійної реєстрації на території громади.

Стаття 13

1. Рішення про реєстрацію чи відмову у реєстрації осіб, згаданих у ст. 12, п. п. 2 - 4, приймається головою громади чи мером (головою міста) протягом 3 днів після подачі заяви з обов'язковим повідомленням заявника.

2. Управління громади, де виборець був останній раз постійно зареєстрований, негайно повідомляється про занесення виборця до списку, щоби викреслити його зі списку виборців у даній громаді.

3. Рішення про відмову долучити виборця до списку можна оскаржити у відповідному місцевому районному суді. Скарга повинна бути подана через голову громади чи мера (голову міста) протягом 3 днів після винесення рішення. Голова громади чи мер (голова міста) повинні негайно передати скаргу до суду разом із рішенням і матеріалами справи. Голова громади, мер (голова міста) може також негайно змінити або виправити своє рішення, якщо скарга є вмотивованою.

4. Суд повинен розглядати скаргу, згадану в п. 3, у непроцесуальних слуханнях, під керівництвом одного судді, протягом 3 днів після її подачі. Екземпляр судового рішення повинен бути вручений тій особі, що подала скаргу, голові громади, меру (голові міста). Рішення суду не підлягає оскарженню.

Стаття 14

1. Особи, позбавлені виборчих прав, будуть викреслені з виборчого списку на підставі рішень суду чи Верховного Суду, що будуть подані до громад.

2. Коли зникають причини позбавлення виборчого права, виборець повинен бути відновлений у списку виборців на основі повідомлення суду, або Верховного Суду.

3. Міністр юстиції, при погодженні з Державної Виборчою Комісією, повинен описати у наказі методи й термі-

ни повідомлення громад про осіб, позбавлених виборчих прав, і зникнення причин позбавлення цих прав, а також зразки повідомлень у тих справах, щоб гарантувати безупинне поновлення списку виборців відповідно до даних щодо осіб, позбавлених виборчих прав та осіб, що мають такі права.

Стаття 15

1. Кожна особа має право повідомити голову громади чи мера (голову міста) про розбіжності у списку виборців, а саме про:
   1) невключення виборця до списку;
   2) включення до списку особи, що не має виборчого права;
   3) неправильні дані про осіб, занесених у список;
   4) включення до списку особи, яка постійно не проживає на території громади.

2. Скарга подається в письмовій формі чи усно до протоколу.

3. Голова громади чи мер (голова міста) зобов'язані розглянути скаргу протягом 3 днів після її подачі та винести рішення.

4. Рішення, разом із доводами, повинне бути негайно вручене скаржнику, а якщо воно стосується інших - тоді також тим особам.

5. Рішення, що відхиляє скаргу, чи допроваджує до викреслення зі списку виборців, можна оскаржити у відповідному районному суді. Скарга повинна бути подана через голову громади чи мера (голову міста) протягом 3 днів після отримання рішення. Голова громади, мер (голова міста) повинен негайно передати апеляцію до суду разом із рішенням та матеріалами справи. Голова громади, мер (голова міста) після схвалення скарги можуть негайно змінити чи скасувати попереднє рішення, якщо апеляція є обґрунтованою. Положення ст. 13, п. п. 3 і 4, повинні застосуватися відповідно.

Стаття 16

Міністр у питань державного управління, на запит Державної Виборчої Комісії, повинен визначити у наказі спосіб ведення списку виборців, встановити взірець списку, методи його актуалізації й відкриття для громадського огляду, взірець заяви особи про перегляд списку виборців, взірець заяви до занесення особи до списку, взірець повідомлення особи про те, що вона занесена у список, також способи подачі органами громади до відповідних виборчих органів інформації про кількість виборців, занесених до списку.

РОЗДІЛ 5. СПИСОК ВИБОРЦІВ

Стаття 17

1. Особи, що мають право голосувати, повинні бути внесені до списку виборців.

2. Виборець може бути внесений лише до одного списку виборців.

3. Список виборців повинен використовуватися у виборах до Сейму та до Сенату, для чого вибори були організовані.

4. Дані, зазначені в ст. 11, п. 4, повинні бути внесені до списку виборців.

5. Список виборців, взявши до уваги ст. 25, п. 1 і ст. 26, п. 1, повинен підтримуватися й оновлятися громадою, що є громадським завданням останньої.

6. Список виборців повинен бути підготовлений у двох екземплярах, окремо для кожної виборчої дільниці, відповідно до місця проживання виборців, не пізніше ніж за 14 днів до дня виборів.

7. Один екземпляр списку виборців повинен бути поданий голові виборчої комісії напередодні голосування.

Стаття 18

1. Виборець із фізичними вадами може, не пізніше ніж за 10 днів перед виборами, подати заяву до управління громади, для реєстрації у списку виборців в обраній виборчий дільниці серед тих виборчих дільниць, що згадані у ст. 53, п. 1 і розташованій на території громади, за місцем проживання виборця.

2. Дані, зазначені в ст. 11, п. 4, повинні бути включені в заяву, згадану в п. 1.

Стаття 19

1. Виборець, що тимчасово перебуває на території громади на час виборів, включається до списку виборців за його заявою до управління громади не пізніше ніж за 10 днів перед днем виборів.

2. Положення п. 1 повинні відповідно застосовуватися до виборців без визначеного місця проживання, які проживають на території громади.

3. Дані, зазначені в ст. 11, п. 4, повинні бути включені в заяву, згадану в п. 1.

Стаття 20

1. Список виборців по лікарнях і соціальних закладах повинен бути складений за переліком тих осіб, що будуть присутні там на день виборів.

2. Перелік осіб, згаданих у п. 1, повинен бути поданий директорами лікарень і соціальних закладів до громади не пізніше ніж за 10 днів перед днем виборів.

3. Список виборців у пенітенціарних закладах, слідчих ізоляторах, також у відділах таких установ, повинен бути складений за переліком тих осіб, що будуть присутні там на день виборів.

4. Перелік осіб, згаданих у п. 3, повинен бути поданий керуючими пенітенціарних установ і слідчих ізоляторів не пізніше ніж за 10 днів перед днем виборів.

5. Особи, позбавлені громадянських прав за остаточним рішенням суду, не будуть включені до списку виборців, згаданих у п. 3.

Стаття 21

1. Солдати, що проходять основний чи тимчасовий строк військової служби, проходять службу як кандидати на професійних військовослужбовців, чи проходять військові навчання та підготовку, також призовники, що проходять військову службу в частинах цивільної оборони поза їхнім постійним місцем проживання, повинні бути додані, за їхньою заявою, до списку виборців за їхнім вибором, укладеного для населеного пункту, де вони проходять службу. Заява повинна бути подана між 21-им і 14-им днем перед датою виборів, окрім тих випадків коли згадані особи прибули до місця їхньої дислокації після вказаного терміну. Заява повинна містити дані, зазначені в ст. 11, п. 4.

2. Положення п. 1 стосуються також службовців поліції, що знаходяться в таборах.

3. Командири військових частин, частин цивільної оборони і поліцейських частин зобов'язані гарантувати солдатам, призовникам і службовцям поліції можливість скористатися із прав, зазначених у положеннях п. 1.

4. Міністр Оборони й Міністр Внутрішніх Справ, у співпраці з Державною Виборчою Комісією, повинні визначити процедуру виконання обов'язків командирів, згаданих у п. 3, приймаючи до уваги зобов'язання, згадане в п. п. 1 і 2, про гарантування прав виборців на виконання обов'язків членів виборчих комісій і спостерігачів за виборами.

Стаття 22

Про внесення до списку осіб виборців, згаданих у ст. 19, ст. 20, п. п. 1 і 3, і ст. 21, п. п. 1 і 2, негайно сповіщається управління громади, з огляду на їхнє постійне місця проживання чи їхню останню реєстрацію за постійним місцем проживання.

Стаття 23

1. Виборець, що змінює своє місце проживання перед датою виборів, повинен одержати на своє прохання свідоцтво, яке б підтверджувало його право голосу у день виборів на новому місці проживання.
Дане свідоцтво видається:
До складення списку виборців
- за переліком виборців, а після складення списку,
- на підставі списку виборців.

2. Управління громади повинне видати свідоцтва, згадані в п. 1.

Стаття 24

Міністр з питань державного управління, по запиту Державної Виборчої Комісії своїм розпорядженням визначає порядок складення й надання списків виборців, визначаючи форму списків, методи їх актуалізації та доступу для ознайомлення з ними громадськості, зразок запиту про надання списків, взірець заяви про занесення виборця у список, форму переліків осіб, що перебувають у лікувальних закладах, соціальних установах, місцях позбавлення волі та слідчих ізоляторах, у яких створені виборчі округи, зразок повідомлення про дописування або внесення виборця до списків по іншому виборчому округу, зразок та спосіб видачі свідоцтва про право голосу.

Стаття 25

1. Виборці, які знаходяться на польських морських суднах у день виборів, вносяться у списки виборців, які складаються капітаном судна.

2. Такий запис робиться по заяві виборця, не пізніше чим за 5 днів перед днем виборів. У заяві повинне бути прізвище виборця та імена, ім'я по батькові, дата народження, ідентифікаційний номер PESEL, або номер чинного польського паспорта й адреса місця проживання.

3. Положення ст. 23, п. 1, відповідно застосовуються відносно виборців, які перебувають на борті польських морських суден, при чому свідоцтво про право голосу видається капітаном судна, який складав список виборців.

4. Міністр морської економіки, після погодження з Державною Виборчою Комісією визначає відповідним розпорядженням процедуру складення та доповнення списку виборців, згаданих у п. 1, а також спосіб повідомлення управління громад щодо внесених до списків виборців

осіб, які постійно проживають на території Польщі та спосіб видачі свідоцтва про право голосу.

Стаття 26

1. Польські громадяни, які перебувають за кордоном і мають чинні польські паспорти, вносяться у список виборців, який складається консулом Польської республіки на відповідній території.

2. Включення до списку виборців робиться на підставі заяві поданої усно, у письмовій формі, по телефону, по телеграфу або факсом. У цій заяві повинне бути прізвище виборця, імена, ім'я батька, дата народження й місце проживання, номер чинного польського паспорта та дата й місце його видачі. Заява може бути зроблені не пізніше чим за 5 днів перед днем виборів.

3. Положення ст. 23, п. 1, застосовуються відповідно до виборців, які перебувають за кордоном і мають чинні польські паспорти, при чому свідоцтво про право голосу видає консул, який склав список виборців.

4. Міністр закордонних справ, за погодженням із Державною Виборчою Комісією, відповідним розпорядженням визначає процедуру складення й актуалізації списку виборців, згаданих у п. 1, а також спосіб повідомлення управління громад щодо осіб, які проживають постійно на території Польщі і включені до списку виборців і способу видачі свідоцтв про право голосу.

Стаття 27

1. Список виборців видається за письмовим запитом для ознайомлення з ним в управління громад або за місцем розташування установи, що склала списки.

2. Голова громади, мер (голова міста), або орган, що склав список виборців, повинен повідомити виборців у загальноприйнятий спосіб про складення списку виборців, про час і місце ознайомлення із ним.

Стаття 28

1. Кожна особа може пред'явити скарги щодо неточностей у списку виборців голові громади, меру (голові міста), або до органу, що підготував списки виборців.

2. Положення ст. 15 повинні застосовуватися відповідно у випадках, згаданих у п. 1, при чому термін розгляду скарги складає 2 дні.

3. Скарги щодо списку виборців, що стосуються осіб, згаданих у ст. 25, п. 1, і ст. 26, п. 1, повинні розглядатися капітаном судна або консулом відповідно. Це рішення оскарженню не підлягає.

РОЗДІЛ 6. ВИБОРЧІ ДІЛЬНИЦІ

Стаття 29.

1. Вибори повинні відбуватись в незмінних виборчих дільницях, що знаходяться на території громади, відповідно до Закону "Про вибори до рад громад, районної Ради і до Ради воєводства" від 16 липня 1998 року (Збірник Законів № 95, ст. 602 і № 160, ст. 1060 і 2001, № 45, ст. 497); положення ст. 30, п. п. 1 і 2 і ст. 31, п. п. 1 і 4.

2. Зміни в розподілі виборчих дільниць, що виникають у результаті змін меж громад, чи в результаті змін числа жителів на території виборчого округу, згідно з принципами та процедурами, що зазначені в Законі, про який ідеться в п. 1, повинні бути оформлені не пізніше аніж за 45 днів перед голосуванням.

Стаття 30

1. Виборчі дільниці можуть утворюватися у лікарнях і соціальних установах, де число перебуваючих виборців складає, принаймні, 50 осіб. Якщо число виборців є менше, виборча дільниця може бути створена після консультації з головою лікарні чи соціальної установи.

2. Виборчі дільниці можуть утворюватися для виборців, що перебувають у в'язниці чи під арештом, також у зовнішніх відділах таких установ. Відмова у створенні такої виборчої дільниці може бути можлива після подання головою в'язниці чи слідчого ізолятору відповідної заяви.

3. Управління громади повинно встановити, на прохання голови громади, мера (голови міста), згадані вище в п. 1 і 2 виборчі дільниці і визначити їхній номер, межі й місце виборчої комісії. Створення таких виборчих дільниць повинне відбутись не пізніше аніж за 45 днів перед днем виборів.

4. Якщо термін, згаданий у п. 3, минає без визначення виборчої дільниці, то воєвода виконує вищеназвані обов'язки не пізніше, ніж за 42 дні перед днем виборів.

Стаття 31

1. Виборчі дільниці повинні бути створені для польських громадян за кордоном.

2. Виборчі дільниці, згадані в п. 1, повинні бути створені Міністром закордонних справ, відповідно після консультації з Державною Виборчою Комісією, який повинен визначити місце районної виборчої комісії.

3. Ці виборчі дільниці, згадані в п. 1, складатимуть частину відповідної виборчої комісії виборчого округу громади Варшавського Центру.

4. Виборчі дільниці повинні бути створені для виборців, які знаходяться на борті морських суден, і котрі продовжують свій рейс, включаючи день виборів, за умови, якщо на борті є принаймні 15 виборців, і якщо є можливість передати результати голосування негайно після його завершення.

5. Згідно із згаданим Законом, вираз: "Польське морське судно" означає судно, що є винятково власністю польського судновласника, зареєстрованого в Польщі, і що плаває під прапором Польщі, і знаходиться під командуванням польського капітана.

6. Виборчі дільниці, згадані в п. 4, повинні бути створені відповідно до розпорядження Міністра морської економіки, у згоді з Державною Виборчою Комісією, на прохання судновласника, котре подане не пізніше аніж за 30 днів перед днем виборів.

7. Виборчі дільниці, згадані в п. 4, складають частину виборчого округу, де судновласник має свій зареєстрований офіс.

Стаття 32

1. Інформація про кількість та межі виборчих дільниць, а також про місце розташування виборчої комісії на виборчій дільниці, згадана в ст. 29, ст. 30, п. 1 і 2, ст. 53, п. 1, має бути оприлюднена головою громади, мером (головою міста) не пізніше аніж за 30 днів перед днем виборів.

2. Зобов'язання, згадані в п. 1, щодо виборчих дільниць, створених за кордоном, повинні взяти на себе консули. Реалізація цієї задачі повинна бути виконана не пізніше аніж за 21 день перед днем виборів.

3. Капітан судна повинен повідомити виборців щодо створення виборчої дільниці.

РОЗДІЛ 7. ВИБОРЧІ КОМІСІЇ, ДЕРЖАВНА ВИБОРЧА КОМІСІЯ, КОМІСІЯ ВИБОРЧОЇ ДІЛЬНИЦІ, ДЕРЖАВНА ВИБОРЧА АДМІНІСТРАЦІЯ

Стаття 33

1. Вибори повинні керуватись:
   1) Національною Виборчою Комісією;
   2) Виборчими комісіями виборчого округу;
   3) Виборчими комісіями виборчої дільниці.

Стаття 34

1. Одна особа може бути членом лише однієї комісії. Кандидати в депутати, в сенатори, в представники (виборчих комісій), в фінансові агенти, так само як і спостерігачі за голосуванням не можуть бути членами комісії.

2. Члени комісії повинні позбавитися свого членства в день підписання письмової згоди про призначення їх кандидатами в сенатори, депутати, представники, фінансові агенти, у спостерігачі, як зазначено в п. 1.

3. Членам комісії забороняється бути причетними до проведення передвиборної кампанії для будь-якого кандидата у депутати чи сенатори чи за будь-яким списком кандидатів.

Стаття 35

1. Членові виборчої комісії надається право на:
   1) щоденну грошову допомогу й компенсацію за подорож і витрати на житло;
   2) виплату йому загальної суми допомоги за час, який він присвятив для проведення голосування та визначення результатів голосування.

2. Члени Державної Виборчої Комісії й голови виборчих комісій у виборчих округах, котрі діють офіційно, як представники виборчих комісій з воєводськими повноваженнями, або їхні заступники, не повинні мати право на отримання загальної суми допомоги, згаданої в п. 1.

3. Члени виборчих комісій повинні мати право на відпустку терміном максимум 5 днів, яка не оплачується їхніми роботодавцями, на час, коли вони проводять голосування; протягом цього часу вони зберігають право на соціальні страховки і страховки, що випливають із виробничих відносин.

4. Члени виборчих комісій повинні мати юридичний захист, який надається громадським посадовим особам, і повинні нести відповідальність, як і ці громадські посадові особи.

5. Члени комісії повинні мати право на компенсацію у розмірі та відповідно до правил соціальних страховок для службовців від нещасних випадків на виробництві чи від професійних хвороб, якщо вони потрапляють в аварію при виконанні обов'язків членів комісії, на шляху до чи від місця виконання своїх обов'язків. Компенсація повинна бути оплачена органом соціального страхування (ZUS), а голова відповідного територіального представництва Державної виборчої комісії повинен розпочати слухання нещасного випадку.

6. Міністр з питань державного управління за згодою Державної Виборчої Комісії, у директиві повинен встановити кількість і визначити принцип встановлення щоденної допомоги та суми загальної допомоги, згаданих у п. 1, на які вони мають право, також компенсацію за подорож і витрати на житло, спосіб надання відпустки, згаданої у п. 3.

Стаття 36.

1. Державна Виборча Комісія є постійною верховною установою, що відповідає за проведення виборів.

2. Державна Виборча Комісія повинна складатись з:
   1) Трьох суддів Конституційного Суду, котрі призначаються Головою Конституційного Суду;
   2) Трьох суддів Верховного Суду, котрих призначає Голова Верховного Суду;
   3) Трьох суддів Верховного Адміністративного Суду, котрих призначає Голова Верховного Адміністративного Суду.

3. Рішенням Президента Республіки призначаються судді, згадані у п. 2, до Державної Виборчої Комісії.

4. Державна Виборча Комісія повинна обрати голову і двох заступників з числа своїх членів.

5. Функції секретаря Державної Виборчої Комісії виконуються Головою Державної Виборчої Адміністрації, який приймає участь на засіданнях комісії в якості консультанта.

6. Рішення, згадане в п. 3, оприлюднюється та публікується в Урядовому віснику Польської Республіки, Монітор Польський.

Стаття 37

1 Завершення строку членства у Державній Виборчій Комісії випливає з:
   1) відставки його члена;
   2) підписання письмової згоди про призначення як кандидата у Президенти Республіки, депутата чи сенатора;
   3) смерті члена комісії;
   4) досягнення членом комісії, який є відставним суддею, 70-річного віку;
   5) пропозиція голови суду, котрий призначив суддю бути членом комісії.

2. Вакансія в Державній Виборчий Комісії повинна бути заповнена відповідно до положень про призначення. Положення ст. 36, п. 7 повинні застосовуватися відповідно.

Стаття 38

1. Члени Державної Виборчої Комісії повинні виконувати свої обов'язки в комісії незалежно від їхніх судових функцій.

2. Члени Державної Виборчої Комісії мають право на місячну оплату своєї праці, котра установлена на основі первинної суми, що береться при визначенні розміру оплати праці осіб, що займають державні виконавчі посади, яка множиться на наступний коефіцієнт:
   1) Голова – 3,5;
   2) Заступник голови – 3.2;
   3) Член – 3,0.

3. Член комісії повинен мати право на вищезгадану оплату незалежно від зарплати, на яку він має право як суддя, або незалежно від пенсії, на яку він має право як відставний суддя.

Стаття 39

1. Обов'язки Державної Виборчої Комісії включають:
   1) Нагляд за дотриманням виборчого закону;
   2) Нагляд за веденням й актуалізацією списку виборців і створення списків виборців;
   3) Призначення виборчої комісії виборчого округу і розпуск виборчих комісій у виборчому окрузі та виборчій дільниці після завершення їхніх державних обов'язків;
   4) Розслідування скарг проти дій виборчих комісій виборчих округів;
   5) Створення зразків офіційних бланків і друкованих матеріалів, що стосуються виборів, а також виготовлення зразків печаток для виборчих комісій виборчих округів та виборчих дільниць;
   6) Визначення й публікація результатів голосування й виборів згідно із визначеними умовами цього Закону;
   7) Подання Президенту Республіки, Маршалу Сейму, Маршалу Сенату після кожних виборів інформації щодо реалізації положень цього Закону разом із пропозиціями про можливі поправки до цього Закону;
   8) Виконання інших обов'язків, що зазначені в Статуті.

2. Державна Виборча Комісія повинна встановити свої власні правила й правила для виборчих комісій виборчих округів та виборчих дільниць, зокрема визначаючи:
   1) Правила і процедуру роботи;
   2) Метод виконання обов'язків;
   3) Метод здійснення контролю за дотриманням виборчого Закону.

Стаття 40

1. Державна Виборча Комісія видає вказівки, що є обов'язковими для виконання виборчими комісіями нижчого ступеню, та пояснення для урядових органів, місцевих адміністрацій, їх підконтрольних органів, що виконують функції, пов'язані із проведенням виборів, виборчих комітетів, теле- та радіо журналістів.

2. Державна Виборча Комісія повинна скасувати будь-яке рішення виборчої комісії виборчого округу, котре суперечить закону чи не відповідає вказівкам, і повинна віднести кожен такий випадок для повторного розгляду відповідною комісією, чи повинна самостійно прийняти рішення стосовно цього питання.

3. Державна Виборча Комісія протягом періоду виборів може створювати свій власний орган контролю і визначити його обов'язки, або повинна доручити виборчий комісії виборчого округу виконувати функції органу контролю. Положення ст. 35, п. 1, 3, 5 повинні застосовуватися щодо осіб, котрі призначені в орган контролю. Директива, згадана в ст. 35., п. 6, визначає розмір та принципи встановлення щоденної та загальної суми допомоги, на яку члени органу контролю мають право, так само як на компенсацію за подорож і витрати на житло, а також надання відпустки для осіб, котрі призначені в орган контролю.

4. Державна Виборча Комісія повинна прийняти рішення в межах своїх повноважень.

Стаття 41

1. Державна Виборча Комісія повинна встановити правила й процедури щодо експлуатації електронних систем передачі й обробки даних голосування й результатів виборів.

2. Міністр з питань інформації, який діє за рішенням Державної Виборчої Комісії, повинен встановити у директиві правила й умови експлуатації пристроїв і систем телезв'язку, а також мережі телезв'язку для цілей виборів.

Стаття 42

1. Державна Виборча Комісія повинна опублікувати статистичні дані, які містять детальну інформацію щодо результатів голосування й результатів виборів, і повинна гарантувати доступ до результатів голосування й виборів, що оброблені в електронній формі по собівартості.

Стаття 43

1. Державна Виборча Комісія повинна мати право використовувати офіційну печатку, як визначено у відповідних положеннях щодо державних печаток. Печатка повинна мати діаметр 35mй.

Стаття 44

1. Виборча комісія виборчого округу повинна складатися із 7-11 суддів, члена виборчої комісії від воєводства, який за своєю посадою є головою комісії, його заступника, котрий призначається відповідно до окремих положень. Відставний суддя не старше 70 може бути також призначеним до комісії.

2. Судді повинні призначатися Міністром юстиції, не пізніше аніж за 52 дні перед днем виборів, число узгоджується з Державною Виборчою Комісією.

3. Державна Виборча Комісія повинна призначати виборчі комісії виборчих округів не пізніше аніж за 48 днів перед днем виборів.

4. Якщо член виборчої комісії від воєводства чи його заступник не здатні виконати обов'язок голови комісії, комісія сама повинна вибрати голову серед своїх власних членів. В такому випадку Міністр юстиції повинен призначити ще одного суддю до комісії.

5. Перше засідання комісії повинен організувати голова місцевого органу Державної Виборчої Адміністрації, уповноважений Державною Виборчою Комісією.

6. Комісія повинна вибрати на своєму першому засіданні двох заступників голови. Голова відповідного місцевого органу Державної Виборчої Адміністрації чи особа, призначена ним, призначається на посаду секретаря. Секретар повинен брати участь у діях комісії як консультант.

7. Склад виборчої комісії у виборчому окрузі повинен бути швидко опублікований загальноприйнятим способом.

8. Обслуговування і технічно-адміністративне забезпечення виборчої комісії у виборчому окрузі надається Державною Виборчою Адміністрацією.

Стаття 45

1. Вихід із членства у виборчий комісії виборчого округу слідує за:
   1) відставкою;
   2) виникненням причин, згаданих у ст. 34, п. 2;
   3) смертю члена комісії;
   4) відкликання Державною Виборчою Комісією, що діє за рекомендацією Міністра юстиції.

2. Вакансія у виборчий комісії виборчого округу повинна бути заповнена відповідно до положень про призначення. Повинні застосовуватися положення ст. 44, п. 7.

Стаття 46

1. Обов'язки виборчої комісії виборчого округу повинні включати:
   1) нагляд за виконанням виборчого закону виборчими комісіями у виборчій дільниці;
   2) реєстрація списків виборців кандидатів у депутати та сенатори від виборчого округу;

3) встановлення сукупних результатів поданих голосів для кандидатів і результатів виборів у виборчих округах відповідно до зазначених положень цього Закону;
4) розслідування скарг проти дій виборчих комісій виборчих дільниць;
5) у співробітництві з головою воєводства й органів відповідних місцевих адміністративних одиниць, гарантію належного проведення виборів;
6) виконання інших завдань, котрі поставлені у цьому законі чи призначені Державною Виборчою Комісією.

2. Виборча комісія виборчого округу повинна приймати рішення в межах своїх повноважень.

Стаття 47

1. Виборча комісія виборчого округу може на основі правил і процедур, описаних Державною Виборчою Комісією, призначати уповноважених представників для виконання завдань, зазначених у ст. 74, п. 2.

2. Виборча комісія виборчого округу може створювати власний орган контролю і може визначити його обов'язки. Положення ст. 35, п. 1, 3, 5 повинні застосовуватися щодо осіб, котрі призначені в орган контролю. Директива, згадана в ст. 35., п. 6, визначає розмір та принципи встановлення щоденної та загальної суми допомоги, на яку члени органу контролю мають право, так само як на компенсацію за подорож і витрати на житло, а також надання відпустки для осіб, котрі призначені в орган контролю.

Стаття 48

1. Виборча комісія виборчої дільниці призначається з числа виборців, беручи до уваги ст. 49, не пізніше аніж за 21 день перед днем виборів, виконавчим комітетом відповідної громади.

2. Виборча комісія виборчої дільниці повинна складатися з:
1) 6-10 осіб серед числа тих, котрі призначені представниками виборчих комітетів, чи уповноваженими ними особами;
2) одної особи, призначеної головою громади, мером (Головою міста):
   а) для виборчих дільниць, згаданих у ст. 29, це повинна бути особа, призначена з числа службовців місцевого органу влади чи підконтрольних їй установ;
   б) для виборчих дільниць, створених у лікарнях або соціальних установах, це повинна бути особа, призначена з числа працівників цих лікарень або установ;
   в) для виборчих дільниць, встановлених у пенітенціарних органах і слідчих ізоляторах, це повинна бути людина, призначена з числа працівників цих закладів.

3. Кандидатами, котрі згадані в п. 2, можуть бути особи, котрі включені в постійний список виборців даної громади.

4. Представник чи уповноважена ним особа мають право висувати тільки одного кандидата для одної комісії, про що йдеться в ст. 21, п. 1. Подання кандидатури повинно здійснюватися за 30 днів до дня виборів.

5. Якщо число призначених кандидатів перевищує 10 осіб, склад комісій вирішується шляхом жеребкування, що здійснюється привселюдно комітетом громади.

6. Якщо число кандидатів, призначених відповідно до п. 4, є менше ніж 6 осіб, то вакансія в комісії повинна бути заповнена до мінімального числа, вказаного в п. 2 п. п. 1, комітетом громади серед числа виборців, що включені в постійний список виборців даної громади.

7. Перше засідання комісії організовує голова громади (мер, Голова міста).

8. Комісія повинна вибрати на своєму першому засіданні голову та його заступника. Склад виборчої комісії виборчої дільниці повинен бути швидко оприлюднений загально прийнятим способом.

9. Особа, призначена головою громади (мер, Голова міста), не може бути головою чи заступником виборчої комісії виборчої дільниці.

10. Якщо комісія не призначена протягом періоду, вказаного в п. 1, функції, що зазначені в даному положенні, здійснюються відповідною виборчою комісією виборчого округу не пізніше аніж за 15 днів перед днем виборів.

11. Міністр у справах державної служби повинен за проханням Державної Виборчої Комісії видати наказ, в якому визначається спосіб подання кандидатур у виборчу комісію виборчої дільниці, взірці заяви форми такого подання, а також визначити правила для створення виборчих комісій виборчої дільниці, включаючи спосіб жеребкування.

Стаття 49

1. Виборча комісія виборчої дільниці, що створена на борті польських морських суден, про що йдеться в ст. 23, п. 4, і ті, а також виборчих дільниць, що знаходяться за-

кордоном, призначаються з числа виборців капітаном цих суден та консулами. Відповідно повинні застосовуватися положення ст. 48, п. 2, п. п. 1 і 2, а також п. 4-9.

2. Правила, процедура й терміни для створення таких комісій, що згадаються у п. 1, повинні бути встановлені на прохання Державної Виборчої Комісії у наказі, прийнятому міністром морської економіки та міністром закордонних справ.

Стаття 50

1. Припинення членства у виборчих комісіях виборчої дільниці настає в результаті:
   1) відставки члена комісії;
   2) Відкликання за причин, згаданих у п. 2;
   3) Виникнення причин, згаданих у ст. 34, п. 2;
   4) Смерті члена комісії;
   5) Позбавлення виборчих прав чи нестача статутних положень згідно із ст. 48, п. 3.

2. Член виборчої комісії виборчої дільниці може бути відкликаний, якщо він відсутній на першому засіданні комісії і причини відсутності не були пояснені протягом 2-х днів.

3. Вакансія у виборчий комісії виборчої дільниці повинна бути заповнена відповідно до положень про призначення.

Стаття 51

1. Обов'язки виборчої комісії виборчої дільниці включають:
   1) проведення голосування у виборчій дільниці;
   2) нагляд за дотриманням виборчого закону підчас та у місці голосування;
   3) Встановлення результатів голосування у виборчих дільницях та їхнє подання у відповідну виборчу комісію виборчого округу.

Стаття 52

1. Голова громади, мер (голова міста) забезпечують обслуговування та матеріально-технічну допомогу для роботи виборчих комісій виборчих дільниць, виконання ними завдань, пов'язаних з організацією та проведенням виборів на території громади, що є обов'язком громади.

2. Організації, що відповідають за державну й комунальну власність, зобов'язуються безоплатно надавати приміщення, визначене:
   1) головою відповідного місцевого органу Державної Виборчої Адміністрації та які призначені для розміщення виборчих комісій виборчих округів;
   2) головою громади чи мером (головою міста) та які призначені для виборчих комісій виборчих дільниць.

Особи з фізичними вадами повинні мати легкий доступ до приміщень, що призначаються для розміщення виборчих комісій виборчих округів та виборчих дільниць.

3. Місця розташування виборчих органів можуть знаходитися у приміщеннях, що належать іншим органам, ніж ті, що згадуються у п.2, після вирішення даного питання із адміністраторами цього приміщення.

4. Положення п. 1 і 3 стосуються також капітанів польських морських суден та консулів.

Стаття 53

1. Голова громади чи мер (голова міста) повинні забезпечити виборчі комісії виборчих дільниць приміщеннями, що відповідають потребам виборців з фізичними вадами.

2. Міністр з питань державної служби у згоді з Міністром з питань соціальної політики з Державною Виборчою комісією, повинен встановити у своєму наказі:
   1) технічні умови, приймаючи до уваги потреби виборців із фізичними вадами, для пристосування приміщення виборчих комісій виборчої дільниці до потреб таких виборців.
   2) кількість приміщень виборчих комісій виборчих дільниць, що пристосованих до потреб виборців із фізичними вадами, приймаючи до уваги відношення числа жителів громади до числа осіб з фізичними вадами, що проживають на території громади, а також той факт, що в кожній громаді повинно бути щонайменше одне приміщення, пристосоване до потреб осіб з фізичними вадами.

Стаття 54

1. Державна Виборча Адміністрація – це виконавчий орган Державної Виборчої Комісії.

2. Державна Виборча Адміністрація повинна виконувати завдання, що витікають із даного Закону. Та інших законів.

3. Обов'язком Державної Виборчої Адміністрації є забезпечення організаційних, фінансових і технічних умов для підготовки й проведення виборів і референдумів відповідно до даного Закону чи інших законів.

4. Державна Виборча Адміністрація повинна заьбезпечити обслуговування Державної Виборчої Комісії й інших виборчих органів відповідно до цього Закону й інших законів.

Стаття 55

1. Голова Державної Виборчої Адміністрації повинен керувати роботою Державної Виборчої Адміністрації.

2. Організаційними одиницями Державної Виборчої Адміністрації є:
   1) команди;
   2) філії.

3. Організація Державної Виборчої Адміністрації, а також сфера діяльності і територіальної компетентності її організаційних одиниць визначається відповідно до Статуту, виданого Державною Виборчою Комісією за пропозицією голови Державної Виборчої Адміністрації. Статут Державної Виборчої Адміністрації публікується в Урядовому віснику Польської Республіки "Польський Монітор."

4. Голова Державної Виборчої Адміністрації на основі Статуту повинен визначити в своєму наказі внутрішню організацію організаційних одиниць Державної Виборчої Адміністрації й сфери їх компетенції.

Стаття 56

1. При здійсненні своїх обов'язків в області організації й проведення виборів і референдумів Державна Виборча Адміністрація повинна співпрацювати з Міністрами, головами центральних органів урядової адміністрації, воєводами, та органами місцевих адміністрацій.

2. Міністр з питань державної служби разом із головою Державної Виборчої Адміністрації повинен у своєму наказі встановити основу співпраці територіальних органів урядової адміністрації з Державною Виборчою Адміністрацією з питань, згаданих у п. 1.

3. Положення Закону про вибори у ради громад, до районних рад і до Рад воєводства повинні застосовуватися також до принципів співробітництва між органами територіального самоврядування і Державної Виборчої Адміністрації з питань, згаданих у п. 1.

Стаття 57

1. Голова Державної Виборчої Адміністрації повинен призначатися й відкликатися Маршалом Сейму за пропозицією Державної Виборчої Комісії.

2. До посади голови Державної Виборчої Адміністрації застосовуються відповідні положення, щодо осіб, призначених на вищі посади в державній адміністрації.

3. Голова Державної Виборчої Адміністрації може використовувати фінансові ресурси, призначені для Державної Виборчої Комісії у державному бюджеті.

4. Витрати, пов'язані зі щоденною діяльністю Державної Виборчої Комісії, інших постійних виборчих органів та Державної Виборчої Адміністрації, а також асигнування, надані органам територіального самоврядування для виконання постійних завдань, пов'язаних із організацією та проведенням виборів та референдумів, покриваються з фінансових коштів, згаданих у п. 3.

5. Голова Державної Виборчої Адміністрації повинен користуватися, відповідно до Закону, фінансовими ресурсами спеціального резервного фонду державного бюджету, створеного для організації й проведення виборів і референдумів.

6. Асигнування для органів територіального самоврядування, надані для виконання завдань, пов'язаних з організацією й проведенням виборів і референдумів, повинні бути передані цим органам головою Державної Виборчої Адміністрації чи головами організаційних одиниць, котрі уповноважені головою Адміністрації.

Стаття 58

1. Положення Закону від 16 вересня 1982 року щодо державних службовців, із наступними поправками, повинні стосуватися службовців Державної Виборчої Адміністрації (Збірник Законів. № 31, ст. 214, я 1884 г. № 35 ст. 187, я 1988 р. № 19, ст. 132, я 1989 р. № 4, ст. 24., № 34, ст. 178 я, 182, я 1990 р., № 20, ст. 121, я 1991 р. № 55, ст. 234, № 88, ст. 400 я, № 95, ст. 425, я 1992 р., № 54, ст. 254 я, № 90, ст. 451, я 1994 р., № 136, ст. 704, я 1995, № 132, ст. 640, я 1996 р., № 89, ст. 402, № 106, ст. 496, я 1997 р., № 98, ст. 604, № 133, ст. 882, я 883, № 141, ст. 943, я 1998 р. № 131, ст. 860, № 155, ст. 1016 я, № 162, ст. 1118, я 1999 р. № 49, ст. 483 я № 70, ст. 778, 2000 я, № 6, ст. 69, № 66, ст. 787, № 109, ст. 1165).

2. Голова Державної Виборчої Адміністрації є директором адміністративного органу у значенні Закону, котрий згадується вище в п. 1. Голова Державної Виборчої Адміністрації повинен виконувати завдання, котрі описані в даних законах, і повинен визначати функції та розмір оплати праці службовців, а також розклад робочих годин.

3. Ні голова Адміністрації, ні службовці Державної Виборчої Адміністрації не можуть належати до жодної партії і не можуть виконувати жодних політичних функцій.

РОЗДІЛ 8. ГОЛОСУВАННЯ

Стаття 59

1. Голосування повинно відбуватись у виборчих дільницях окружних виборчих комісій, далі по тексту "Виборчі

дільниці", протягом одного дня і без перерви з 6 години ранку до 8 години вечора.

2. Голосування у виборчих дільницях, створених на польських суднах чи за кордоном, повинне тривати з 6 години ранку до 8 години вечора за місцевим часом. Якщо голосування буде завершене у наступний день після проведення голосування в Польщі, воно повинно починатися за день до голосування в Польщі.

3. Голосування на виборчих дільницях, створених у лікарнях і установах з питань соціального забезпечення можуть починатись не пізніше години, зазначеної у п. 1. Голосування може завершитися раніше ніж описано в п. 1, якщо всі виборці проголосували. Виборча комісія у виборчій дільниці може наказати завершити голосування раніше, після консультації із завідуючим лікарні чи із завідуючим установи з питань соціального забезпечення, і повинна повідомити про це виборців, голову громади, мера (міського Голову) чи відповідну виборчу комісію виборчого округу.

Стаття 60

1. Голосування здійснюється за допомогою офіційних виборчих бюлетенів.

2. Визначені положення цього Закону встановлюють зміст виборчого бюлетеня.

Стаття 61

1. Виборча комісія виборчої дільниці перед початком голосування повинна переконатись, що виборча урна порожня, яку після цього необхідно замкнути та опечатати печаткою комісії. Комісія повинна визначити, чи був наданий виборчий список, а також встановити кількість виборчих бюлетенів, необхідних для проведення виборів у даній дільниці, необхідну кількість місць для голосування, до яких є вільний доступ та які гарантують таємність голосування.

2. Виборча урна не повинна бути відкрита з моменту опечатування до закінчення голосування.

3. Принаймні три особи із виборчої комісії виборчої дільниці, один із яких є головою або його заступником, повинні бути весь час присутніми від початку голосування до його завершення.

4. Спостерігачі можуть бути присутніми у день виборів на виборчий дільниці, відповідно до свідоцтва, наданого за положеннями даного закону, протягом усіх заходів виборчої комісії у виборчій дільниці.

Стаття 62

1. Після консультації із виборчою комісією виборчого округу виборча комісія на виборчій дільниці може віддати наказ про використання ще одної додаткової виборчої урни.

2. Виборча урна, про яку йдеться в п. 1, вважається допоміжною урною і використовується лише виборцями виборчих у виборчих дільницях, утворених в лікарнях та установах з питань соціального забезпечення.

3. У випадку, де виборець вимагає використання допоміжної виборчої урни, процес вкладання виборчого бюлетеня у виборчу урну вимагає присутності принаймні двох осіб – членів виборчої комісії виборчої дільниці із двох різних виборчих комітетів.

4. Положення цього розділу стосуються використання допоміжної виборчої урни.

Стаття 63

Особам, що мають зброю, забороняється вхід до виборчої дільниці.

Стаття 64

1. Голосування не повинно бути перерваним. Коли через надзвичайні події голосування тимчасово неможливе, голова дільничної виборчої комісії або його представник може перервати, продовжити чи відкласти голосування до наступного дня. Таке рішення повинне негайно бути обнародуване і представлене окружній виборчій комісії, голові місцевої Ради (меру, голові міста) і через окружну виборчу комісію до Державної виборчої комісії.

2. Комісія, у випадку будь-якого переривання чи відстрочки голосування, повинна опечатати урни для виборчих бюлетенів і віддати це разом із списком виборців під відповідальність голови. Печатка комісії повинна бути передана під відповідальність представника в депутати чи інших членів комісії. Комісія повинна встановити число невикористаних виборчих бюлетенів, помістити їх в опечатаний пакет і передати на зберігання голові комісії. Комісія перед поновленням голосування повинна підтвердити в офіційному документі, що печатки на урні і на пакеті з невикористаними бюлетенями залишились неушкодженими.

Стаття 65

1. На виборчій дільниці повинні бути розміщенні тільки офіційні виборчі повідомлення.

2. На виборчих дільницях і на внутрішній стороні кабінки, що гарантує таємність голосування, повинна бути

прикріплена коротка інформація від Державної Виборчої комісії про голосування на даних виборах.

Стаття 66

1. Голова дільничної виборчої комісії повинен гарантувати таємність голосування і повинен особисто нести відповідальність за забезпечення спокою і громадського порядку під час голосування.

2. Голова дільничної виборчої комісії може вимагати, щоб кожна особа, яка порушує спокій або ж перешкоджає громадському порядку, залишила виборчу дільницю.

3. На вимогу головної виборчої комісії, командир відповідного відділення поліції зобов'язаний забезпечити необхідну поліцейську допомогу.

4. У випадку порушення порядку на виборчій дільниці, положення статті 63 не повинні застосовуватися.

Стаття 67

1. Дільнична виборча комісія ще до дня виборів повинна долучити до списку виборців:

1) особу, що подає на розгляд свідчення про право голосувати (картку виборця), додаючи таке свідчення до списку виборців.
2) особу, яка пропущена у списку виборців і має своє постійне місце проживання на території даного виборчого округу, а місцева рада підтвердить, що не отримувала повідомлення про позбавлення права голосу даної особи чи повідомлення про те, що дана особа включена у список виборців іншої окружної дільниці.
3) особа, вилучена зі списку по даній території для голосування у зв'язку із занесенням до списку виборців у лікарні, або в закладі соціальної допомоги, про який йдеться у ст. 20 п. 1, якщо вона документально підтвердить, що виписалась з лікарні, або з установи соціального забезпечення до дня виборів.
4) польського громадянина, який мешкає за кордоном і який голосує в Польщі на основі діючого польського паспорта, якщо він підтвердить, що постійно проживає за кордоном. В такому випадку комісія повинна записати номер паспорта, місце, дату його видачі в розділі "примітки" і на останній вільній сторінці паспорта, призначеній для візових відміток, відбиток свого штампу і дату голосування.

2. Положення п. 2 повинно застосуватися до особи, яка прибула до лікарні чи соціальної установи у день напередодні виборів.

Стаття 68

1. Перед початком голосування, виборець повинен пред'явити окружній виборчій комісії документ, який надає доказ його особи.

2. Виборець, після виконання дій, згаданих в п. 1., повинен одержати виборчий бюлетень від комісії, проштампований штампом виборчої комісії. Виборець повинен підтвердити одержання бюлетеня своїм підписом в розділі списку виборців, що призначений для цієї мети.

3. Виборець, що голосує за кордоном, повинен отримати виборчий бюлетень тільки після пред'явлення діючого польського паспорта.

4. Після утримання бюлетеня, виборець повинен перейти негайно до кабінки виборчої дільниці, що гарантує таємність голосування.

5. Виборець повинен кинути свій бюлетень в урну в такий спосіб, щоб сторони із текстом не було видно.

Стаття 69

Особа, яка самостійно не може проголосувати, на свою вимогу може супроводжуватись іншою особою, яка не є членом дільничної виборчої комісії або спостерігачем.

РОЗДІЛ 9. ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ГОЛОСУВАННЯ НА ДІЛЬНИЦІ

Стаття 70

1. Дільнична виборча комісія негайно після завершення голосування повинна визначити результати голосування на дільниці.

2. Дільнична виборча комісія повинна визначити результати голосування на дільниці відповідно до проведених виборів.

3. Конкретні положення цього Закону встановлюють принципи законності голосу.

Стаття 71

1. Комісія повинна визначити на основі діючого списку виборців число осіб, що мають право голосу і число виборців, яким були видані виборчі бюлетені.

2. Комісія повинна встановити число невикористаних бюлетенів і потім повинна помістити їх в опечатаний пакет.

3. Голова комісії, у присутності її членів, відкриває урну для виборчих бюлетенів, після чого комісія повинна перерахувати кількість бюлетенів в урні.

4. Виборчі бюлетені, повністю розірвані на дві і більше частин, не приймаються до уваги при підрахунку, про що йдеться в п. 3.

5. Якщо кількість бюлетенів, взятих із урни не відповідає кількості виданих бюлетенів, то комісія повинна вказати в протоколі можливу причину такої невідповідності.

6. Комісія повинна підготувати звіт про голосування у дільниці у трьох екземплярах.

Стаття 72

Бюлетені іншого зразка, або без штампу дільничної виборчої комісії вважаються недійсними.

Стаття 73

1. Дільнична виборча комісія повинна окремо скласти протокол у двох екземплярах про голосування на дільниці, щодо виборів до Сейму і щодо виборів до Сенату.

2. Протоколи про голосування, про які йдеться у п. 1, повинні містити відповідні дані, про які йдеться у ст. 71 п. 1., а також число наявних голосів, відданих за окремі списки кандидатів у депутати і кожного кандидата з цих списків, чи за окремих кандидатів у Сенатори.

3. Протокол повинен додатково визначати кількість виданих бюлетенів і кількість отриманих, але не використаних бюлетенів, а також кількість недійсних бюлетенів, що вийняті з урни.

4. Протокол повинен визначати час початку та завершення голосування і стислий зміст вимог та рішень, включаючи також інші істотні обставини, пов'язані з перебігом голосування.

5. Усі члени дільничної виборчої комісії, присутні при складанні протоколу, повинні підписати протокол, в тому числі кожну сторінку. Протокол повинен бути завірений штампом комісії.

6. Спостерігачі мають право внести до протоколу зауваження з переліком конкретних претензій. Примітки і внесені зауваження повинні бути записані у протоколі.

7. Положення п. 6 стосуються членів дільничної виборчої комісії, причому це не звільняє їх від обов'язку підписувати протокол голосування.

8. Державна виборча комісія повинна встановити зразок протоколів відповідно до п. 1.

Стаття 74

1. Цифрові дані із протоколу голосування на дільниці за ст. 73 п. 2 і 3 дільничною виборчою комісією поміщаються у відомостях і негайно передаються уповноваженому представникові за ст. 47, п. 1, який призначається виборчою комісією.

2. Уповноважений представник, згаданий у п. 1 повинен перевірити підрахунок результатів голосування на дільниці і повинен підтвердити перед дільничною виборчою комісією правильність результатів, або вказати на помилку підрахунку даних у протоколі, яку виборча комісія зобов'язана пояснити, виправити й обнародувати шляхом, описаним у ст. 75.

3. Зразок відомостей відповідно до п. 1, методи його видачі та отримання, так само як і методи його використання повинна визначати Державна виборча комісія.

Стаття 75

Дільнична виборча комісія повинна негайно оголосити результати голосування, розглядаючи всі обставини, згадані в ст. 162 п. 1 і в ст. 203 п. 1, прикріпивши одну копію протоколу про голосування на виборчій дільниці, в місці, доступному для виборців.

Стаття 76

1. Голова окружної виборчої дільниці повинен негайно доставити до відповідної виборчої комісії в опечатаному конверті одну копію протоколу голосування на виборчій дільниці, і пояснення наявних претензій, за ст. 73 п. 6 і 7, які повинні бути зроблені комісією. Спостерігачі мають право брати участь у передачі протоколу.

2. Державна виборча комісія повинна встановити процедури передачі й прийняття протоколів відповідно до п. 1 із застереженням на п. 4.

3. Державна виборча комісія може визначити правила та процедуру попередньої передачі даних із відомостей, визначених у ст. 74. п. 1, та протоколу через громадські телекомунікаційні чи комп'ютерні мережі передачі даних.

4. Результати голосування з виборчих дільниць, створених за кордоном, повинні бути доставлені до виборчої комісії Варшава-Центр, а результати голосування з виборчих дільниць, що розміщені на польських морських суднах, – окружній виборчій комісії відповідно до місця розташування судовласника.

5. Правила та методи передачі результатів голосування й протоколи голосування з виборчих дільниць відповідно

до п. 4, визначає Державна виборча комісія після консультації з Міністром закордонних справ і Міністром морського господарства.

Стаття 77

Після завершення дій, вказаних у ст. 76 голова дільничної виборчої комісії повинен негайно, як визначила Державна виборча комісія, передати на зберігання документи про голосування і штамп комісії голові війтові, або бургомістру (голові міста), консулу чи капітану судна.

РОЗДІЛ 10. ОПРОТЕСТУВАННЯ ВИБОРІВ. ЛЕГІТИМНІСТЬ ВИБОРІВ

Стаття 78

1. На легітимність виборів у цілому, легітимність виборів в окрузі, виборів депутата чи Сенатора може бути внесений протест із приводу порушень виборчого закону або порушень положень даного закону, які стосуються голосування, визначення результатів голосування чи результатів виборів.

2. Якщо підставою опротестування є порушення виборчого закону чи порушення Державною виборчою комісією положень даного закону, які стосуються визначення результатів голосування й результатів виборів, цей протест може внести кожен виборець.

3. Протест із приводу легітимності виборів у виборчому окрузі, чи проти вибору депутата чи Сенатора може внести виборець, прізвище якого на день виборів було внесене в список виборців в одному з виборчих округів на території даного виборчого округу.

4. Право вносити протест має також голова відповідної виборчої комісії й уповноважений виборчого комітету по виборах.

5. У випадку внесення протесту відносно легітимності виборів, легітимності виборів в окрузі чи виборів депутата або Сенатора, до часу вирішення справи відповідно до ст. 82, відносно депутатів чи депутата, Сенаторів чи Сенатора застосовуються положення про обов'язки і права депутатів і Сенаторів.

Стаття 79

1. Протест вноситься письмово до Верховного Суду протягом 7 днів з дня оголошення результатів виборів Державною виборчою комісією у збірнику законів Польської республіки. Подання в цей термін протесту в польському відділенні зв'язку прирівнюється до внесення його до Верховного Суду.

2. Щодо виборця, який перебуває за кордоном, чи на польському морському судні, вимоги вказані в п.і 1 вважаються виконаними, якщо протест подано відповідному територіальному консулу, чи капітану корабля. Виборець зобов'язаний додати до протесту повідомлення про призначення свого уповноваженого, який проживає у Польщі, або повноправного представника, який проживає у Польщі, в іншому випадку протест буде залишений без розгляду.

3. Особа, що подає протест, повинна сформулювати претензії і надати, або вказати докази, на яких базується його претензія.

Стаття 80

1. Верховний Суд розглядає протест у складі 3-х суддів у непроцесуальному засіданні і видає у формі постанови висновок відносно протесту.

2. Висновок, про який ідеться в п.і 1, повинен містити підтверджені докази щодо обґрунтованості протесту, а у випадку підтвердження обґрунтованості претензій, – оцінку того, чи порушення процесу виборів, або порушення положень даного закону мало вплив на результат виборів.

3. Учасниками слухання повинні бути: особа, що подає протест, голова відповідної виборчої комісії, або його заступник і генеральний прокурор.

Стаття 81

1. Верховний Суд залишає без подальшого розгляду протест, якщо він поданий особою, яка не має на це права, за ст. 78 п. 2-4, або у разі невідповідності умовам, зазначеним у ст. 79. Порушення терміну внесення протесту не допускається.

2. Верховний Суд не розглядає протестів по справах, відносно яких у даному законі передбачається можливість подання перед днем голосування скарги чи звернення до суду або Державної виборчої комісії.

3. Якщо в протесті йдеться про порушення процесу виборів, Верховний Суд негайно повідомляє про це Генерального Прокурора.

Стаття 82

1. Верховний Суд у складі всієї палати по адміністративних, трудових і справах соціального страхування на підставі протоколу про вибори, представленого Державною виборчою комісією, а також рішень, прийнятих у результаті розгляду протестів, приймає рішення про легітимність виборів, а також про дійсність вибору депутата чи Сенатора, проти якого порушено протест. При розгляді застосо-

вуються відповідно до статті 18 і 19 закону від 20 серпня 1984 року "Про Верховний Суд" (Збірник Законів 1994 р. № 13, п. 48; з 1995 р. № 34, п. 163; з 1996 № 77, п. 367; з 1997 № 75, п. 471; № 98, п. 604; № 106, п. 679 і № 124, ст. 782, а також з 1999 р. № 75, п. 853 і № 110, п. 1255).

2. Рішення, згадані в п. 1, Верховний Суд приймає у формі резолюції, не пізніше ніж на 90-ий день після дня виборів, у засіданні з участю Генерального Прокурора й Голови Державної виборчої комісії.

3. Верховний Суд, приймаючи постанову про недійсність виборів чи недійсність вибору депутата чи Сенатора, затверджує втрату дійсності мандатів шляхом визнання їх недійсними та виносить постанову про проведення додаткових виборів або проведення деяких виборчих заходів, вказуючи дії, із яких треба поновити виборчі процеси на території Польщі відповідно до цього закону.

4. Постанову Верховного Суду негайно представляють Президенту Польської республіки, а також голові Сейму, або голові Сенату, а також вона надсилається Державній виборчій комісії.

5. Постанову Верховного Суду оголошують у Збірнику Законів Польської республіки.

6. Погашення мандатів, про які йшлося в п.і 3, наступає в день оголошення постанови Верховного Суду.

Стаття 83

1. У випадку прийняття Верховним Судом постанови про недійсність виборів в окрузі чи про недійсність вибору депутата чи Сенатора, додаткові вибори, чи вказані виборчі дії проводяться виключно на території Польщі відповідно до засад і в спосіб, передбачений даним законом.

2. Постанова Президента Польської республіки про нові вибори або прийняття відповідних виборчих дій подається до відома громадськості й оголошується в Збірнику Законів Польської республіки не пізніше ніж на 5 день від дня оголошення постанови Верховного Суду, про яку йдеться мова в ст. 82, п. 3. Положення статті 10 застосовується відповідно до її змісту.

3. Результати додаткових виборів чи результати проведених необхідних виборчих дій публікує Державна виборча комісія. В повідомленні Державної виборчої комісії вказуються крім того особи, які у результаті додаткових виборів чи проведених виборних дій втратили мандат із зазначенням номеру виборчого округу, а у випадку втрати чинності мандату депутата, – також номер і назва списку кандидатів.

4. Оголошення, про яке йдеться в п. 3, друкується в Збірнику Законів Польської республіки, а також подається до відома громадськості і негайно надсилається Голові Сейму й Голові Сенату.

Стаття 84

У випадку прийняття Верховним Судом постанови про недійсність виборів і її оголошення в Збірнику Законів Польської республіки, проводяться повторні вибори на підставі оголошення виборів недійсними на засадах і шляхом, передбаченим законом. Положення ст. 83, закону застосовуються відповідно до її змісту.

РОЗДІЛ 11. ВИБОРЧА КАМПАНІЯ

Стаття 85

1. Виборча кампанія починається в день оголошення постанови Президента Польської республіки про початок виборів і повинна бути закінчена за 24 год. перед днем виборів.

2. Політичні партії й виборці можуть виконувати вказані в законі дії, із дня оголошення постанови, про яку йдеться у п. 1. Дії, які виконувалися перед цим терміном, вважаються неправомочними.

3. Під час виборчої кампанії проводиться виборча агітація на засадах і у формах, в години і в місцях, визначених законом.

Стаття 86

З моменту закінчення виборчої кампанії і до закінчення голосування забороняється подавати до відома населення результати передвиборчих досліджень (опитувань) громадської думки стосовно прогнозованої поведінки виборців і результатів виборів.

Стаття 87

1. З часу закінчення виборчої кампанії і до часу закінчення голосування забороняється скликати збори, організовувати марші та демонстрації, виголошення промов, роздача листівок, а також проведення в інший спосіб агітації на користь кандидатів і списків кандидатів.

2. Заборонені всі форми агітації у приміщенні виборчих дільниць, а також на території будинку, на якому це приміщення знаходиться.

Стаття 88

1. Заборонено проводити передвиборчу кампанію на території підприємств чи громадських установ шляхом і у формі, яка порушує їх нормальне функціонування.

2. Забороняється проводити передвиборчу кампанію на території військових частин і інших установ, які підпорядковані Міністерству Національної Оборони, у також підрозділах цивільної оборони, і у підрозділах казарменого типу, які підлягають міністру внутрішніх справ.

3. Заборонені будь-які форми агітації на території середніх шкіл і гімназій серед учнів, які не мають виборчих прав.

4. Забороняється організовувати в межах передвиборчої кампанії жеребкування і конкурси, в яких нагородою є гроші чи предмети, вартість яких вища ніж вартість предметів, які звичайно, вживаються з метою реклами чи популяризації.

5. Забороняється безкоштовно подавати й постачати в межах передвиборчої кампанії алкогольні напої за цінами нетто, які не перевищують закупівельної ціни чи собівартості виробництва, або безкоштовно.

Стаття 89

1. Матеріали передвиборчої кампанії повинні мати ясні ознаки їх походження.

2. Закон захищає матеріали, що мають ознаки виборчого комітету, якому вони належать.

Стаття 90

1. На стінах будинків, огородженнях, ліхтарях, енергетичних і телекомунікаційних пристроях можна розміщувати плакати і виборчі гасла тільки за згодою власника чи розпорядника нерухомості.

2. Забороняється розміщувати плакати і виборчі гасла на зовнішніх і внутрішніх стінах приміщень урядових адміністративних будинків і органів місцевого самоврядування та судів, а також на території військових частин і підрозділів цивільної оборони, підрозділів казарменого типу, які підлягають міністру внутрішніх справ.

3. Рада гміни (сільська рада) може заборонити розміщення плакатів чи гасел на деяких будинках громадських установ, а також певних частинах громадських територій із причин пов'язаних з охороною пам'ятників архітектури та оточуючого середовища.

4. При встановленні власного обладнання для розміщення оголошень із ціллю проведення виборчої кампанії, потрібно дотримуватись діючих норм дотримання порядку.

5. Плакати повинні бути розміщені таким чином, щоби можна було їх видалити без нанесення ушкоджень.

6. Поліція (міська охорона) зобов'язана видалити за кошти виборчого комітету плакати і гасла, прикріплені у такий спосіб, що становлять загрозу для життя чи фізичного здоров'я людей, безпеки майна чи дорожнього руху.

7. Відповідні Виборчі комітети повинні видалити плакати, виборчі гасла та обладнання для розміщення оголошень протягом 30 днів після виборів.

8. Виконавчий комітет місцевої Ради приймає рішення про видалення виборчих плакатів та обладнання для передвиборчої агітації розміщених із порушенням умов п. 1 – 5, які не були усунуті відповідними виборчими комітетами протягом терміну, згаданого в п. 7. Видалення їх проводять за рахунок відповідних виборчих комітетів.

Стаття 91

1. Якщо розповсюджуються, в тому числі у пресі, у розумінні закону про пресу, виборчі матеріали, а саме плакати, листівки, гасла та оголошення або інші форми провадженої у період виборчої кампанії агітації, і вони містять неправдиву інформацію, кандидат у депутати чи кандидат на Сенатора, або повноважний представник зацікавленого виборчого комітету мають право подати до окружного суду заяву про прийняття рішення з ціллю:
   1) заборони розповсюдження такої інформації;
   2) конфіскації виборчих матеріалів матеріалів, що містять таку інформацію;
   3) наказати спростувати таку інформацію;
   4) наказати опублікувати відповідь на твердження, що порушують права особи;
   5) наказати вибачитись перед особою, права якої були порушені.

2. Окружний суд розглядає клопотання, згадане в п. 1, протягом 24 годин у непроцесуальному засіданні у складі одного судді. Суд може розглянути справу, у випадку обґрунтованої відсутності заявника або учасника процесу, якщо вони були належним образом сповіщені щодо часу слухань. У кінці розгляду справи суд негайно доручає зацікавленій особі, згаданої у п. 1, постанову суду разом з обґрунтуванням і тому, хто зобов'язаний виконати рішення суду.

3. Постанова окружного суду може бути оскаржена протягом 24 годин до апеляційного суду, який зобов'язаний розглянути її протягом 24 годин. Постанова апеляційного суду оскарженню не підлягає і воно повинно бути виконане негайно.

4. Публікація спростування, відповіді або вибачення повинна бути проведена не пізніше ніж протягом 24 годин, за кошти зобов'язаної особи. У постанові суд указує пре-

су, у розумінні закону про пресу, у якій має бути проведена публікація та термін для публікації.

5. У випадку відмови видавати таке спростування, відповіді або вибачення суд, по заяві заінтересованої особи організує таку публікацію за кошти зобов'язаної особи у примусовому порядку.

Стаття 92

Здійснення виконання повноважень, що виникають із цього закону, не перешкоджає можливості пошуку потерпілою або ображеною особою своїх прав на підставі інших законів.

Стаття 93

Засади і перебіг проведення виборчої кампанії у програмах громадських і негромадських засобів радіомовлення й телебачення визначені в окремих положеннях цього закону.

Стаття 94

1. Акціонерне товариство "Польське Телебачення" та акціонерне товариство "Радіо Польщі" забезпечують Державній виборчій комісії, у періоді часу, що починається із проголошення виборів до Сейму та до Сенату, можливість безкоштовного представлення у національних програмах радіо та телебачення інформації, пояснень та повідомлень, пов'язаних із виборами і з інструкціями діючого закону вибору про вибори.

2. Національна рада з питань радіо і телебачення, за погодженням із Державною виборчою комісією й правліннями Польського Телебачення і Радіо, визначають в інструкціях процедури виконання питань, згаданих у п. 1 вище.

РОЗДІЛ 12. ВИБОРЧІ КОМІТЕТИ

Стаття 95

Виборчі комітети, від імені політичних партій і виборців, виконують виборчі функції, а саме:

призначення кандидатів в депутати до Сейм і кандидатів на Сенаторів, а також провадять у виняткових випадках виборчу кампанію для таких осіб.

Стаття 96

1. Функцію виборчого комітету політичної партії виконує орган партії, уповноважений представляти її поза межами внутрішньопартійної діяльності.

2. Орган політичної партії, згаданий у п. 1 вище, зобов'язаний повідомити Державну Виборчу Комісію про намір висунути кандидатів у депутати до Сейму або кандидатів на Сенаторів, а також про призначення:

1) уповноваженого виборчого комітету по виборах – із правом, дотримуючись ст. 109, виступати від імені виборчого комітету і представляти його інтереси;
2) уповноваженого виборчого комітету по фінансах, про якого йдеться у ст. 109.

3. Повідомлення, згадане в п. 2 вище, може бути зроблене у період, що починається в день публікації Указу про вибори і закінчується на 50-ий день перед днем виборів.

4. У повідомленні, згаданому в п. 2, повинні також подаватися наступні дані:

1) назва виборчого комітету відповідно до ст. 99 і ст. 100, та його скорочена назва, а також адреса місця розташування комітету та реєстраційний номер політичної партії у списку реєстрації політичних партій,
2) дані: ім'я (імена), прізвище, адреса місця проживання й ідентифікаційний код PESEL уповноваженого по виборах, згаданого в п. 2, підп. 1;
3) дані: ім'я (імена), прізвище, адреса місця проживання і ідентифікаційний код PESEL уповноваженого по фінансах виборах, згаданого в п. 2, підп. 2.

5. Наступні документи повинні бути у додатку до повідомлення, згаданого в п. 2:

1) заяви уповноважених, згаданих у п. 2, про прийом уповноважень, а у випадку уповноваженого по фінансах - також про дотримання ним вимог про які йдеться в ст. 109, п. п. 2 і 3;
2) завірена копія списку політичних партій;
3) витяг із статуту політичної партії, де вказано, який з органів партії уповноважений представляти партію зовні.

Стаття 97

1. Політичні партії можуть формувати виборчі коаліції з ціллю спільного висування кандидатів у депутати до Сейму або спільного висування кандидатів на Сенаторів.

2. Політична партія може входити у склад тільки однієї виборчої коаліції.

3. Дії від імені виборчої коаліції виконуються виборчим комітетом, (далі: " коаліційним виборчим комітетом "), що був створений органами політичних партій, які входять до його складу, уповноважених представляти ці партії у зовнішніх контактах.

4. Коаліційний виборчий комітет може бути створений у період, що починається в день публікації Указу про вибори і закінчується на 50-ий день перед днем виборів.

5. Коаліційний виборчий комітет повинен складатися із принаймні 10 осіб, висунутих органами політичних партій, згаданих у п. 3 вище.

6. Коаліційний виборчий комітет повинен обрати:
   1) уповноваженого виборчого комітету по виборах – із правом, дотримуючись ст. 109, виступати від імені виборчого комітету і представляти його інтереси.
   2) уповноваженого виборчого комітету по фінансах, про якого йдеться у ст. 109.

7. Уповноважений, згаданий у п. 6, підп. 1, повинен повідомити Державну Виборчу Комісію, не пізніше ніж на 50-ий день перед днем виборів про створення коаліційного виборчого комітету.

8. Повідомлення, згадане в п. 7 повинне також включати наступні дані:
   1) Назва виборчого комітету відповідно до ст. 99 і ст. 100, та його скорочена назва, а також адреса місця розташування комітету та реєстраційний номер політичної партії у списку реєстрації політичних партій;
   2) дані: ім'я (імена), прізвище, адреса місця проживання й ідентифікаційний код PESEL уповноваженого по виборах, згаданого в п. 6, підп. 1;
   3) дані: ім'я (імена), прізвище, адреса місця проживання і ідентифікаційний код PESEL уповноваженого по фінансах виборах, згаданого в п. 6, підп. 2.

9. Наступні документи повинні бути у додатку до повідомлення, згаданого в п. 7 вище:
   1) Екземпляр угоди про створення коаліції, що включає наступні відомості: імена, прізвища, адреси місця проживання та ідентифікаційні номери PESEL осіб, згаданих у п. 5 вище,
   2) Заяви уповноважених, згаданих у п. 6 про прийняття повноважень, а у випадку уповноваженого по фінансах - також про дотримання ним вимог, згаданих у ст. 109, п. п. 2 і 3,
   3) Завірені копії реєстрації політичних партій, що формують виборчу коаліцію,
   4) Витяги зі статутів політичних партій, що формують виборчу коаліцію, у якій вказуються органи партії, уповноважені представляти партію зовні.

Стаття 98

1. Громадяни, що мають виборчі права, у кількості не менше 15, мають право створити комітет обрання виборців, подаючи письмову заяву про створення комітету, із поданням своїх імен та прізвищ, адрес місця проживання та ідентифікаційних номерів PESEЇ.

2. Виборчий Комітет виборців призначає:
   1) уповноваженого виборчого комітету по виборах – із правом, дотримуючись ст. 109, виступати від імені виборчого комітету і представляти його інтереси;
   2) уповноваженого виборчого комітету по фінансах, про якого йдеться у ст. 109.

3. Уповноваженого виборчого комітету та уповноваженого виборчого комітету по фінансах обирають із числа осіб, які входять до складу виборчого комітету.

4. Після збору принаймні 1000 підписів громадян, які мають право голосувати та підтримують створення комітету, уповноважений, згаданий у п. 2, п. п. 1, повідомляє Державну Виборчу Комісію, про створення комітету. Це повідомлення повинне бути зроблене до 50-го дня перед днем виборів.

5. Повідомлення, згадане в п. 4, повинно також включати наступні дані:
   1) назва виборчого комітету, відповідно до диспозиції ст. 99 і ст. 100, а також його скорочена назва й адреса місця розташування комітету;
   2) дані: ім'я (імена), прізвище, адреса місця проживання й ідентифікаційний код PESEL уповноваженого по виборах, згаданого в п. 2, п. п. 1;
   3) дані: ім'я (імена), прізвище, адреса місця проживання і ідентифікаційний код PESEL уповноваженого по фінансах виборах, згаданого в п. 2, п. п. 2.

6. Наступні документи повинні бути у додатку до повідомлення, згаданому в п. 4 вище:
   1) Заява про створення виборчого комітету, згаданого в п. 1;
   2) Заява уповноважених, згаданих у п. 2, про прийняття повноважень, а у випадку уповноваженого по фінансах - також про дотримання ним умов, згаданих у ст. 109, п. п. 2 і 3;
   3) Список, принаймні 1000 підписів громадян, згаданий у п. 4, з їх, іменами, прізвищами, адресами місця проживання та ідентифікаційними номерами PESEL, а також власноручні підписи громадян.

Стаття 99

1. Назва виборчого комітету політичної партії повинна містити слова: " виборчий комітет " та назву політичної партії. Назва виборчого комітету політичної партії може також включати скорочену назву цієї партії.

2. Назва коаліційного виборчого комітету повинна містити слова: "коаліційний виборчий комітет" та назву виборчої коаліції.

3. Назва виборчого комітету виборців, поруч із словами: "виборчий комітет виборців " повинна містити означення, яке відрізняється від назв інших комітетів.

Стаття 100

1. Назва, скорочення назви та емблема виборчого комітету охороняється законом на тому ж рівні, як і приватне майно.

2. Назва, скорочення назви й емблема виборчого комітету коаліції, і виборчого комітету виборців повинні чітко відрізнятися від назв, скорочення назв і емблем інших коаліційних виборчих комітетів і виборчих комітетів виборців.

3. Назва й скорочення назви виборчого комітету виборців повинні чітко відрізнятися, з додержанням вимог п. 4, від назв та скорочення назв інших політичних партій та громадських організацій, внесених у реєстраційні списки проваджені відповідним органом реєстрації.

4. Назва і скорочена назва виборчого комітету виборців, пов'язаного з організаціями національних меншостей, може бути ідентичний з назвою такої організації. Положення ст. 134, п. 1, друге речення застосовується відповідно до змісту закону.

Стаття 101

Уповноважені виборчих комітетів, згаданих у ст. 96, п. 2, п. п. 1, ст. 97, п. 6, п. п. 1, ст. 96, п. 2, п. п. 1, в подальшому іменуються "уповноваженими по виборах".

Стаття 102

1. Якщо повідомлення:
   1) згадане у ст. 96, п. 2;
   2) згадане у ст. 97, п. 7;
   3) згадане у ст. 98, п. 4;

відповідає вимогам, окресленим у законі, Державна виборча комісія, протягом 3 днів після його доручення приймає рішення про прийняття повідомлення. Рішення про прийом повідомлення повинне бути негайно доставлене уповноваженому по виборах.

2. Якщо у повідомленні є невідповідності, Державна виборча комісія, протягом трьох днів після одержання, пропонує уповноваженому по виборах усунути їх протягом 5 днів. У випадку, коли недоліки не були ліквідовані протягом зазначеного терміну, Державна виборча комісія повинна відмовитися приймати повідомлення. Рішення Державної виборчої комісії, разом з обґрунтуванням, негайно передається уповноваженому по виборах.

3. Уповноважений по виборах має право подати скаргу до Верховного Суду на рішення Державної виборчої комісії про відмову у прийомі повідомлення. Скарга повинна бути подана протягом трьох днів із дня одержання уповноваженим по виборах рішення про відмову у прийомі повідомлення.

4. Верховний Суд розглядає скаргу у складі семи суддів, у непроцесуальному засіданні і виносить ухвалу протягом п'яти днів. Ухвала Верховного Суду остаточна і перегляду не підлягає. Ухвала повинна бути доручена уповноваженому по виборах і Державній виборчій комісії. Якщо Верховний Суд визнає скаргу уповноваженого по виборах обґрунтованою, Державна виборча комісія повинна негайно прийняти рішення про прийняття повідомлення.

Стаття 103

1. Виборчий комітет партії та виборчий комітет виборців можуть виконувати заходи по проведенню виборів після прийняття рішення Державної виборчої комісії, про прийом повідомлення, згаданого в ст. 96, п. 2.

2. Коаліційний виборчий комітет і виборчий комітет виборців можуть виконувати заходи по проведенню виборів після прийняття рішення Державної виборчої комісії, про прийом повідомлення, згаданого відповідно у ст. 97. п. 7, або у ст. 98, п. 4.

Стаття 104

Відповідальність по зобов'язаннях:

1) виборчого комітету політичної партії, несе політична партія, що створювала той виборчий комітет;
2) коаліційного виборчого комітету, несуть однаково політичні партії, що входять до складу членів того виборчого комітету;
3) виборчого комітету виборців, несуть однаково особи, що входять до складу виборчого комітету.

Стаття 105

Державна виборча комісія надає повідомлення в Урядовому віснику "Монітор Польський" і подає до відома громадськості у загальнонаціональній газеті інформацію

щодо одержання повідомлень, згаданих у ст. 96, п. 2, ст. 97, п. 7, чи в ст. 98, п. 4.

Стаття 106

1. Виборчий комітет, із додержанням п. п. 2 і 3, підлягає розпуску на підставі закону:
   1) Після прийняття протоколу виборчого комітету Національною Виборчою Комісією або
   2) Після безрезультатного закінчення терміну для внесення скарги згаданої у ст. 123, п. 1 або
   3) Після винесення ухвали, згаданої у ст. 123, п. 2, після відхилення скарги на рішення Державної виборчої комісії про відмову у прийомі протоколу.

2. Виборчі комітети, що мають право на одержання цільової дотації, згаданої у ст. 128, повинні бути розпущені на підставі закону після шести місяців після дня одержання дотації.

3. Виборчий комітет може бути розпущений перед днем виборів відповідно до інструкції про його створення. Державна виборча комісія повинна бути негайно повідомлена про розпуск комітету, і якщо розпуск комітету відбувся після реєстрації кандидатів у депутати до Сейму або кандидатів на Сенаторів – повідомити також відповідну окружну виборчу комісію.

РОЗДІЛ 13. ФІНАНСУВАННЯ ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ

Стаття 107

Фінансування виборчої кампанії повинне бути відкрите.

Стаття 108

Витрати виборчих комітетів у зв'язку з організованими виборами покриваються з їх власних коштів.

Стаття 109

1. За управління фінансовими ресурсами виборчого комітету несе відповідальність і провадить його уповноважений по фінансах.

2. Уповноваженим по фінансах не можуть бути наступні особи:
   1) Кандидат у депутати або кандидат у Сенатори;
   2) Уповноважений по виборах;
   3) Державний чиновник за ст. 115 § 13 Кримінального кодексу.

3. Особа може бути уповноваженим по фінансах тільки одного комітету.

Стаття 110

1. Виборчий комітет може залучати й витрачати фонди тільки на цілі пов'язані з виборами.

2. Виборчий Комітет політичної партії може залучати і витрачати фонди з дня ухвалення рішення Національною Виборчою Комісією із прийняття повідомлення, згаданого в ст. 96 п. 2.

3. Коаліційний виборчий комітет і виборчий комітет виборців може залучати і витрачати фонди, що починаються з дня ухвалення рішення Державної виборчої комісії із приводу прийняття повідомлення, згаданого в ст. 97 п. 7, чи в ст. 98 п. 4, відповідно.

4. Забороняється:
   1) виборчому комітету приймати кошти після дня виборів;
   2) витрачати кошти через виборчий комітет, після дня подачі повідомлення, згаданого в ст. 120.

Стаття 111

1. Фонди виборчого комітету політичної партії можуть бути отримані тільки з виборчого фонду цієї партії, створеного на основі Закону від 27 червня 1997 р. (Збірник Законів Польської республіки № 98, ст. 604 від 1998 р. , № 106, ст. 668 і з 2001 р. № 46, ст. 499).

2. Для коаліційного виборчого комітету і виборчого комітету виборців фінансові засоби можуть надаватися тільки фізичними особами, із дотриманням положень п. 3 - 6 та у ст. 106.

3. Коаліційний виборчий комітет і виборчий комітет виборців не мають права приймати грошових цінностей від:
   1) Фізичних осіб, які не мають постійного місця проживання на території Польської республіки, крім Польських громадян, що живуть за кордоном;
   2) Іноземців, що мають місце проживання на території Польської республіки.

4. Положення п. 1 до 3 відповідно повинні застосуватися по відношенню до негрошових цінностей.

5. Фонди коаліційного виборчого комітету можуть бути отримані з ресурсів, зібраних на основі Закону, згаданого в п. 1, що належать Фонду політичних партій, що входять до складу виборчої коаліції.

6. Виборчий комітет може брати банківські кредити на цілі пов'язані з виборами.

Стаття 112

1. Забороняється переказувати фінансові й негрошові цінності одним виборчим комітетом на користь іншого виборчого комітету.

2. Забороняється проводити суспільні збори, щоб зібрати кошти для виборчого комітету.

Стаття 113

1. Фінансові ресурси виборчого комітету повинні зберігатися тільки на банківському рахунку.

2. Фінансові внески повинні бути зроблені тільки чеком, переказом банку, чи кредитною карткою.

3. Загальна сума внесків від фізичної особи на користь одного виборчого комітету не може перевищувати п'ятнадцятикратний мінімум щомісячної заробітної плати працівника в день.

Стаття 114

1. Виборчі комітети не можуть перевищувати наступні межі витрат на проведення виборчої кампанії:

1) який установлений для виборчого комітету, що, у виборах до Сейму чи до Сенату, зареєстрував кандидата чи кандидатів тільки в одних виборчих дільницях; чи
2) який установлений для виборчого комітету, що, у виборах до Сейму чи до Сенату, зареєстрував кандидатів у більше ніж одній виборчий дільниці.

2. Межа витрат визначена як сума 1 (одного) Польського злотого для кожного виборця країни, внесеного до списку виборців, за умови що:

1) окружний ліміт, розраховується на основі поділення всіх зареєстрованих виборців країни на 560 (п'ятсот шістдесят) і отриманий результат помножений на кількість мандатів депутатів чи Сенаторів, обраних у даних виборчих округах, де комітет зареєстрував кандидата чи кандидатів;
2) основний ліміт для даного комітету отриманий Як сума окружних лімітів, визначених у п. 1.

3. Державна виборча комісія, протягом 14 днів, повинна оголосити в Урядовому віснику Польської республіки ("Монітор Польський") і надає гласності в щоденному виданні із загальнодержавним звертанням - кількість виборців, зареєстрованих на території країни наприкінці річного кварталу, в переддень оголошення виборів до Сейму.

Стаття 115

Витрати виборчого комітету на кампанію проводиться у формі і на засадах, властивих для реклами, включаючи публікації преси, як визначено відповідно до закону про пресу, не можуть перевищувати вісьмох відсотків від ліміту, встановленого положеннями ст. 114, п. 1, підп. 1 чи 2, для даного виборчого комітету.

Стаття 116

1. У випадку утримання надлишків витрат, Виборчий комітет переказує їх у виборчий фонд політичної партії, що створена на підставі закону про політичні партії. Фінансовий уповноважений повинен повідомити про передачу у щоденному загальнонаціональному виданні, не пізніше ніж 30 днів після отримання Державною виборчою комісією звіту про вибори або прийняття скарги, згаданої у ст. 123, п. 1.

2. У випадку утримання надлишків витрат, коаліційний виборчий комітет переказує їх у виборчий фонд політичної партії, що створена на підставі закону про політичні партії, в пропорції, визначеній коаліційною угодою. Якщо коаліційна угода не передбачає цього, надлишкові кошти перераховуються благодійній установі. Фінансовий уповноважений повинен повідомити про передачу у щоденному закальнонаціональному виданні, не пізніше чим 30 днів після отримання Державною виборчою комісією звіту про вибори або прийняття скарги, згаданої у ст. 123, п. 1.

3. У випадку утримання надлишків витрат, згаданих в ст. 128, виборчим комітетом виборців для проведення виборчої кампанії, гроші повинні бути передані на благодійні заклади. Фінансовий уповноважений повинен повідомити про передачу у щоденному закальнонаціональному виданні, не пізніше чим шість місяців після отримання Державною виборчою комісією звіту про вибори або прийняття скарги, згаданої у ст. 123, п. 1.

Стаття 117

Усі звертання і письмова інформація, представлена комітетом коаліції і виборчим комітетом виборців, які мають на меті отримання грошей для виборів повинні мати інформацію про зміст положень у ст. 111, п. від 1 до 4; ст. 113, п. 2 і 3; ст. 127; ст. 223, п. 3 і ст. 224, п. 3.

Стаття 118

Виборчі комітети повинні проводити розрахунки на підставі окремих положень, які стосуються осіб, які не займаються господарською діяльністю з урахуванням положень цього Закону.

Стаття 119

1. Положення Закону про політичні партії повинні застосовуватися до проблем фінансування виборчих комітетів політичних партій, що не регулюються відповідно до цього Закону.

2. Від дня прийому Державною виборчою комісією повідомлення, згаданого в ст. 96, п. 2, чи ст. 97, п. 7, до дня виборів, політична партія, що незалежно створює комітет чи входить до складу коаліційного виборчого комітету, має право забезпечувати і фінансувати усі форми агітації, з метою розповсюдження інформації про політичні програми партії виняткова на засадах, формах, часі й у місцях, описаних відповідно цим Законом.

Стаття 120

1. Фінансовий уповноважений повинен представити Державній Виборчий Комісії протокол про доходи, видатки, протягом трьох місяців після дня виборів, включаючи позички банку, разом із рапортом аудитора, (далі: виборчий протокол).

2. Державна виборча комісія повинна призначити аудитора серед кандидатів, представлених Державною Радою Аудиторів у кількості, узгодженій з Державною виборчою комісією.

3. Кошти на складання рапорту, згадані у п. 1 повинені бути оплачені з Державного бюджету.

4. Міністр, відповідальний за державні фінанси, після отримання рапорту Державної виборчої комісії, повинен визначити шляхом подання розпорядження, зразок виборчого протоколу, а також докладний обсяг необхідної інформації, а також список документів, що повинні бути додані до повідомлення, щоб дозволити перевірку наданої інформації.

5. Видатки виборчого комітету, тобто товари й послуги, пропоновані безкоштовно, повинні бути включені у витрати виборчого комітету.

6. Видатки виборчого комітету, тобто товари й послуги, пропоновані безкоштовно, повинні бути оцінені за їхніми переважними цінами нетто, які не перевищують коштів виробництва, зменшених на амортизацію.

7. Положення п. 6 не відноситься до безкоштовного розповсюдження рекламних листівок та постерів, які виготовлені не суб"єктами підприємницької діяльності.

Стаття 121

1. Протоколи Державної виборчої комісії повинні видати виборчі протоколи виборчих комітетів в Урядовому віснику Польської республіки " Монітор Польський " протягом місяця після дати, згаданої у ст. 120, п. 1.

2. Державна Виборча комісія повинна полегшити доступ до списку внесків, зроблених окремими особами на користь виборчого комітету чи коаліції до виборчого комітету виборців, на умовах, передбачених відповідно до Закону про захист особистих даних від 29 серпня 1997 (Збірник Законів № 133, ст. 883 і 12 В 2000, ст. 136; № 50, ст. 580 і № 116, ст. 1216).

3. Документи, що залишаються, повинні бути доступними для осіб, згаданих у ст. 122, п. 5, у період, установлений для передачі опротестувань виборчих протоколів.

Стаття 122

1. Державний Виборчий Комітет, протягом чотирьох місяців після дня, у який представлений протокол, приймає чи відхиляє його, якщо комітет порушив положення цього Закону, щодо фінансування виборчої кампанії.

2. У випадку сумнівів щодо правильності протоколу, Державна виборча комісія може звернутися до виборчого комітету з вимогою видалити недоліки чи подати пояснення протягом зазначеного терміну.

3. У ході експертизи виборчого протоколу, Державна виборча комісія може замовляти проведення експертних висновків.

4. В експертизі виборчих протоколів, Державна виборча комісія може вимагати, щоб необхідна допомога надавалася Державними органами.

5. Протягом семи днів після публікації протоколу:
   1) Політичні партії;
   2) Комітети, що взяли участь у даних виборах;
   3) товариства і фундації, що у своїх статутах включають задачі, зв'язані з аналізом фінансування виборчої кампанії – Мають право подавати до Державної виборчої комісії свої письмові скарги про виборчі протоколи, визначаючи їх причини.

6. Державна виборча комісія, протягом 60 днів після подачі скарг, згаданих у п. 5, повинна відповісти в письмовій формі.

Стаття 123

1. У випадку відхилення протоколу виборчого комітету уповноважений має право подати до Верховного Суду скаргу стосовно відхилення протоколу.

2. Верховний Суд повинен розглянути скаргу і повинен повідомити своє рішення протягом цих 60 днів після подання скарги. Рішення Верховного Суду повинне бути

вручено фінансовому уповноваженому та Державній Виборчій Комісії.

3. Верховний Суд у складі семи суддів розглядає таку скаргу в непроцесуальному судочинстві.

4. Рішення Верховного Суду не оскаржується.

5. Якщо Верховний Суд визнає скаргу, представлену фінансовим уповноваженим, Державна виборча комісія повинна негайно прийняти виборчий протокол.

Стаття 124

Державна виборча комісія повинна оголосити в Урядовому віснику Польської республіки " Монітор Польський " і повинна надати гласності інформації щодо прийнятих і відхилених протоколів виборчих комітетів.

Стаття 125

1. У випадку несвоєчасного подання виборчого протоколу:
   1) Виборчий комітет політичної партії - така партія не має права на дотацію, згадану в ст. 128 і права на дотацію, згадану в ст. 28 Закону про політичні партії;
   2) Виборчий комітет коаліції - політична партія, що є членом коаліції, не має права на дотацію, згадану в ст. 128 і права на дотацію, згадану в ст. 28 Закону про політичні партії;
   3) Виборчий комітет виборців - не має ніякого права на дотації, згадану в ст. 128.

2. До протоколу, поданого вчасно, повинні застосовуватися положення стт. 120 - 123.

Стаття 126

1. Якщо протокол, згаданий в ст. 123, п. 1, відхилено, Виборчий комітет втрачає право на дотацію, згадану в ст. 128.

2. У випадку, зазначеному в п. 1, політична партія, що створила виборчий комітет політичної партії чи виборчого комітету коаліції, втрачає право на дотацію, згадану в ст. 128.

Стаття 127

1. Фінансове майно, передане виборчим комітетом із порушенням вимог, зазначених у ст. 110, п. 4; ст. 111, п. п. 1-4; ст. 112, п. 1; ст. 113; ст. 114, п. 1, чи ст. 115 підлягає конфіскації на користь Державного Казначейства. У випадку, якщо майно було використано чи втрачене, конфіскації підлягає його вартість.

2. Окружний суд у Варшаві повинен мати юрисдикцію у випадках конфіскації фінансового майна, згаданого в п. 1.

3. Державна виборча комісія повинна звернутися в суд із проханням про конфіскацію грошового майна.

4. До судочинства у справі конфіскації майна застосовуються положення Цивільно-процесуального кодексу.

Стаття 128

1. Політична партія, чий Виборчий комітет брав участь у виборах, або політична партія, що є членом виборчого комітету чи коаліції виборчого комітету виборців, має право на дотацію з бюджету держави, яка надалі називається дотацією, на користь кожного мандата. Витрати, пов'язані з дотацією, покриваються з бюджету держави з частини Бюджету, державних фінансів і банківських установ.

2. Розмір дотації за отриманий мандат вираховується в результаті поділу суми витрат, вказаних у виборчому протоколі комітету, який отримав принаймні один мандат, на 560. (примітка перекл. Число 560 отримується завдяки додаванню кількості членів Сейму (460) до кількості членів Сенату (100).

Витрати, вказані в протоколі, повинні бути включені у згадане обчислення в кількості, що не перевищує ліміту витрат, згаданого в ст. 114, на які даний комітет має право.

3. Величина дотації вираховується відповідно до формули:

$$Dp = \frac{W}{560} \times M$$

Де:

Dp– Розмір дотації

W – Сума витрат на виборчу кампанію виборчих комітетів (розраховується відповідно до правил у п. 2 , тобто витрати комітетів, що одержали принаймні один мандат, у кількості, що не перевищує встановлені ліміти)

M – кількість мандатів депутатів до Сейму і Сенату.

4. Цільова дотація надається виключно у розмірі видатків, вказаних у протоколі.

5. Цільова дотація надається у розмірі видатків, вказаних у п. 2 - 4, також за кожен мандат депутата і Сенатора, отриманий у повторних виборах до Сейму й Сенату та у додаткових виборах до Сенату.

6. Цільова дотація, належна політичній партії, що є членом виборчої коаліції, розподіляється серед партій, що

формують таку коаліцію в пропорціях, визначених в угоді, складеної при створенні виборчої коаліції. Погоджена пропорція не повинна бути змінена. Якщо політичні партії, що створюють виборчу коаліцію не визначили в угоді пропорції при створенні коаліції, то вона не має права на цільову дотацію.

7. Переказ цільової дотації на рахунок, вказаний суб'єктами, згаданими в п. 1, Банківський рахунок відкриває міністр фінансів на підставі інформації Державної виборчої комісії щодо суб'єктів, які мають право одержати цільову дотацію, а також щодо кількості мандатів, отриманих виборчим комітетом. Цільова дотація повинна бути виплачена протягом 6 місяців після дня затвердження законності виборів.

8. У випадку поділу, злиття чи ліквідації політичних партій, їх права на дотацію повинні бути визначені відповідно до умов ст. 37 Закону про політичні партії.

РОЗДІЛ 14. ФІНАНСУВАННЯ ВИБОРІВ ІЗ БЮДЖЕТУ ДЕРЖАВИ

Стаття 129

1. Витрати, пов'язані з організацією й підготовкою виборів повинні бути покриті Державним бюджетом із резервів цільового призначення.

2. Державний бюджет повинен покрити витрати, пов'язані з:

1) завданнями Державної виборчої комісії і ЦВК, запропонованого в цьому Законі;
2) завданнями виборчих комісій нижчого рівня, а також завданнями, пов'язаними із забезпеченням послуг, визначених органами й організаційними об'єднаннями;
3) завданнями органів урядової адміністрації та підлеглих їм центральних організацій та організаційних підрозділів, а також інших органів держави;
4) завданнями, які мають виконуватись органам територіального самоврядування.

3. Фінансові ресурси для витрат, приписаних органам територіального самоврядування, повинні бути передані у відповідний час, щоб дозволити реалізацію витрат.

4. Інформація щодо витрат, згаданих у п. 2 повинна бути видана головою Державного виборчого комітету не пізніше ніж протягом п'яти місяців після дня виборів.

5. Положення правил державного фінансування застосовуються до фінансового планування, а також реалізації видатків, згаданих у п. 2 і 3, та до фінансової статистики.

6. Розпорядником фінансових засобів, згаданих в п. 1, є голова Державного виборчого комітету.

РОЗДІЛ 15. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА

Стаття 130

Вибори до Сейму повинні бути загальні, рівні, і пропорційні й повинні відбуватися шляхом таємного голосування.

Стаття 131

Вибраним до Сейму може бути громадянин Польщі, що має право брати участь у виборах і якому у день виборів виповнився 21 рік.

Стаття 132

До Сейму вибирають 460 депутатів з окружних списків кандидатів у депутати по багатомандатних виборчих округах.

Стаття 133

1. Беруться до уваги виключно окружні списки кандидатів тих виборчих комітетів, списки яких отримали принаймні п'ять відсотків голосів виборців усієї країни.

2. Окружні списки кандидатів у депутати коаліційних виборчих комітетів визначають розподіл мандатів у виборчих округах, якщо ті списки одержали принаймні вісім відсотків голосів виборців усієї країни.

Стаття 134

1. Виборчі комітети, створені виборцями, які об'єднані в зареєстровані організації національних меншостей можуть бути звільнені від складання тих списків за умови, згаданої у ст. 133, п. 1, якщо вони подадуть заяву до Державної виборчої комісії не пізніше ніж п'ять днів перед виборами. Разом із заявою, зазначеною в першому реченні, комітет повинен бути зобов'язаний представити документ, виданий відповідним статутним органом організації національних меншостей, який підтверджує створення комітету виборцями – членами цієї організації.

2. Державна виборча комісія повинна негайно підтвердити подачу заяви, згаданої у п. 1. Підтвердження заяви – обов'язкове.

Стаття 135

Якщо умови, згадані в ст. 133, п. 1 чи 2, не виконуються окружними списками кандидатів в депутати жодного з окружних списків кандидатів будь-якого виборчого комітету, чи якщо якась із названих умов буде виконана тільки одним комітетом - місця в тих виборчих округах повинні бути розподілені між тими списками, що

бути розподілені між тими списками, що одержали принаймні три відсотки голосів виборців країни. Списки коаліційних виборчих комітетів повинні брати участь у розподілі місць, якщо вони одержали принаймні п'ять відсотків голосів виборців по всій країні.

РОЗДІЛ 16. ВИБОРЧІ ОКРУГИ

Стаття 136

1. З метою проведення виборів до Сейму утворюються багатомандатні Виборчі округи, які надалі називаються: "Виборчі округи ".

2. У виборчому окрузі вибирають принаймні сім кандидатів.

3. Виборчий округ займає територію воєводства чи його частину. Межі виборчих округів не повинні порушувати меж повітів і міст на правах повітів, які входять у його склад.

Стаття 137

1. Визначення кількості кандидатів, що обираються у окремих виборчих округах та поділ воєводств на виборчі округи проводиться відповідно до єдиної норми представництва, яка вираховується в результаті поділу кількості мешканців країни на загальну кількість депутатів, які вибираються у виборчих округах з урахуванням положень ст. 136, а також на наступних засадах:

1) Дробові значення кількості мандатів, що обираються у виборчих округах, які дорівнюють або більші ½, які утворюються застосуванні єдиної норми представництва, закругляються у більший бік до цілого числа;
2) Якщо, у результаті обчислення, згаданого в п. 1, число кандидатів обраних у виборчих округах більше ніж установлене в ст. 132, надлишкові мандати повинні бути вилучені з виборчих округів, де найнижча частка представлення. У випадку коли кількість депутатів менша, ніж установлена у ст. 132, додаткові мандати розподіляються до виборчих округів, де найбільша частка представлення.

2. Поділ на виборчі округи, їх номери і межі й кількість кандидатів, що обираються у кожному окрузі, а також місця розташування окружних виборчих комісій визначені у Додатку № 1 до цього Закону.

3. Інформація щодо виборчих округів повинна бути повідомлена виборцям даних виборчих округів в формі оголошенні Державною виборчою комісією, не пізніше ніж за 52 днів до дня виборів. Друк та тиражування оголошень забезпечує Державна виборча комісія.

Стаття 138

1. Державна виборча комісія подає Сейму відомості про зміну меж виборчих округів і число кандидатів, що будуть обрані в даних округах, якщо така необхідність виникає при значних територіальних змінах у країні або при зміні кількості мешканців у виборчому окрузі або у країні.

2. Будь-які зміни меж районів, що можуть спричиняти зміни меж виборчих округів, неприпустимі в періоді часу від 12 місяців до закінчення терміну повноважень Сейму, або якщо термін повноважень Сейму був скорочений до дня оголошення виборів.

3. Відносно п. 4, Сейм робить зміни у виборчих округах по причинам, зазначеним у п. 1 не пізніше ніж за 3 місяці до дня оголошення виборів.

4. Якщо термін повноважень Сейму був скорочений, зміни у поділі на Виборчі округи не проводяться.

РОЗДІЛ 17. ПОДАННЯ СПИСКІВ КАНДИДАТІВ У ДЕПУТАТИ

Стаття 139

1. Виборчий комітет повинен мати право представити у кожному виборчому окрузі один окружний список кандидатів у депутати, далі: " окружний список ".

2. Кандидат може виставляти кандидатуру в одному виборчому окрузі, і тільки по одному окружному списку.

3. Політичні партії, що входять до складу виборчих коаліцій, не можуть самостійно подавати списки кандидатів.

Стаття 140

1. Виборець може підтримати у письмовій формі більше ніж один окружний список. Відмова від наданої підтримки не тягне за собою юридичних наслідків.

2. Виборець, що підтримує список кандидатів, повинен розмістити власний підпис біля свого чітко написаного прізвища й імені, адреси місця проживання і його ідентифікаційний код PESEЇ.

3. Перелік підписів повинен включати назву виборчого комітету, що представляє список, номер виборчого округу, де список представлений і примітку:

" Я підтримую список кандидатів у депутати, який представлений_____у виборчому окрузі_____

(номер округу)

У виборах до Сейму Польської республіки _____"

(день, місяць, рік)

Стаття 141

1. Збір підписів осіб, що підтримують окружний список, може проводитись тільки в місці, часі і у способі, що виключає погрозу, обман чи будь який тиск, спрямовані на отримання підписів.

2. Заборонено збирати підписи осіб, які підтримують окружний список на території військових частин і інших організаційних підрозділів, які підпорядковані Міністру Оборони та у відділах цивільної оборони, а також у підрозділах казарменого типу, які підпорядковані Міністру внутрішніх справ.

3. Заборонено давати грошову винагороду за збір чи складення підпису під поданням окружного списку.

Стаття 142

1. Окружний список повинен бути підтриманий, відповідно до умов ст. 140, п. п. 2 і 3, підписами принаймні 5, 000 виборців, що постійно проживають у даному виборчому окрузі.

2. Виборчий комітет, що виконав вимоги, зазначені в п. 1 і зареєстрував списки виборців у половині виборчих округів повинен мати право представити далі списки без підписів виборців, що підтримують їх.

3. Висунення окружних списків виборчими комітетами, що виконали вимоги, зазначені в п. 2, відбувається на підставі підтвердження Державної виборчої комісії, виданого на вимогу зацікавленого виборчого комітету, що представлена не пізніше ніж за 40 днів до дня виборів.

Стаття 143

1. Окружний список повинен бути представлений окружній виборчий комісії до 24 год., не пізніше ніж за 40 днів до дня виборів.

2. Кількість кандидатів у депутати не повинна бути меншою ніж кількість депутатів, що обираються в даному виборчому окрузі, і не більша ніж удвічі від загальної кількості депутатів, що обираються в даному виборчому окрузі.

3. Висунення окружного списку повинно бути зроблено особисто, в письмовій формі уповноваженим, або призначеною ним особою, далі "особа, що представляє список". Якщо список був представлений людиною, призначеною уповноваженим, до оголошення додається документ, який стверджує надання повноважень із визначенням обсягу даного доручення, а також дані призначеної уповноваженим людини: ім'я (імена), прізвище, адреса місця проживання й ідентифікаційний код PESEL.

Стаття 144

1. Окружний список кандидатів повинен включати прізвище, ім'я (імена), професію й місце проживання кожного з кандидатів. Прізвища кандидатів у списку повинні бути розміщені до списку у порядку, визначеному виборчим комітетом.

2. Кандидат позначається назвою або скороченою назвою тієї партії, членом якої він є (не більше, ніж 40 друкарських знаків).

3. Особа, що представляє список може просити позначити кандидата, що не належить до жодної політичної партії, однією назвою чи скороченою назвою партії, що підтримує того кандидата; положення п. 2 повинні застосуватися відповідно. Факт підтримки кандидата повинен бути підтверджений, у письмовій формі, належним затвердженим статутним законом партії. Звернення разом із підтвердженням складається при реєстрації списку.

4. У зверненні, особа, що представляє список, може вказати скорочення назви виборчого комітету, яким належить позначити зареєстрований список в офіційних оголошеннях і на виборчому бюлетені.

5. До кожного представленого списку додаються:
   1) Заява про кількість підписів виборців, що підтримують список, разом із переліком підписів виборців, що підтримують його, або підтвердження Державної виборчої комісії, згадане у ст. 142, п. 3;
   2) Письмова заява кандидата на балотування по цьому окружному списку. Згода кандидата на балотування у виборах, повинна містити дані: ім'я (імена) прізвище і вік кандидата та його ідентифікаційний код PESEL, а також указати його приналежність до політичної партії; у заяві на балотування кандидат указує дату і ставить власноручний підпис;
   3) Заява, згадана в ст. 6, п. 1 Закону від 11 квітня 1997 про місце роботи, або служби в органах державної безпеки й співпраці з такими органами в роках 1944 – 1990 особами, що виконують громадські обов'язки (Збірник Законів № з 1999 r. № 42, п. 428, № 57, п. 618, № 62, п. 681 і № 63, п. 701 та з 2000 р. № 43, п. 488 і № 50, п. 600), або дані про попереднє надання такої інформації у зв'язку з балотуванням на громадській роботі, де така була заява необхідна.

6. Після проведеного оголошення, доповнення списків прізвищами кандидатів, або заміна кандидатів чи їх черговості у списках, зміна позначення, згадана в п. 3, не дозволяється.

Стаття 145

Якщо у повідомленні, про яке йдеться у ст. 144 п. 5. 3, кандидат у депутати заповнює лише частину А, воно долучається до оголошеного списку. У випадку, коли оголошення заповнюється також у частині Б – частина А долучається до оголошення списків разом із приміткою про заповнення частини Б, а частина Б надається кандидатом у депутати безпосередньо Державній виборчій комісії.

Стаття 146

1. Окружна виборча комісія, приймаючи оголошення окружного списку, вивчає його у присутності особи, яка його подала, на відповідність вимогам, про які йдеться у ст. 144 і видає особі, що подає список, письмове підтвердження про прийняття. Зразок підтвердження визначається Державною виборчою комісією.

2. Комісія нумерує й завіряє кожен аркуш зразків підписів своєю печаткою.

3. Після перевірки відповідності даних, що містяться у зразках підписів, прийняті аркуші зразків підписів комісія зберігає у запечатаних пакетах. Доступ до пакетів і їх розпечатування відбувається виключно при потребі процесуальних дій у судах чи органах прокуратури у присутності члена дільничної виборчої комісії; про час проведення процесуальної дії негайно повідомляється особа, що подала список.

Стаття 147

1. Дільнична виборча комісія реєструє окружний список виборців, представлений відповідно до умов цього Закону і складає протокол реєстрації. По одному екземпляру протоколу видається особі, що подала списки і надсилається до Державної виборчої комісії разом із заявами кандидатів у депутати і даними, згаданими в ст. 144, п. 5. 3.

2. Якщо оголошення має інші недоліки аніж брак необхідної кількості вірно проставлених підписів виборців, що вимагається, то комісія вимагає від особи, що подала списки, усунути такі недоліки протягом трьох днів. Якщо недоліки не виправлені протягом цього терміну, комісія постановляє відмовити в реєстрації списків у цілому, або щодо окремих кандидатів. Якщо комісія відмовляється реєструвати тільки деяких кандидатів, список повинен бути зареєстрований, відповідно до умов ст. 143 п. 2, він реєструється лише в частині, не охопленій відмовою.

3. Рішення дільничної виборчої комісії, про відмову в реєстрації, згаданої у п. 2, разом з обґрунтуванням відмови, повинно бути негайно подане особі, що подає список. Особа, що подає список, має право оскаржити таке рішення до Державної виборчої комісії протягом трьох днів із дати вручення. Рішення не підлягає оскарженню.

Стаття 148

1. Якщо кількість вірно проставлених підписів виборців, що підтримують окружний список - менша ніж вимагається, дільнична виборча комісія зобов'язує особу, що представляє список, доповнити кількість підписів, якщо не закінчився термін, згаданий у ст. 143 п. 1. Доповнення можливі до кінця терміну, зазначеного в ст. 143, п. 1.

2. Якщо доповнення не зроблені протягом терміну, згаданого в ст. 143, п. 1, чи такий час пройшов, дільнична виборча комісія повинна відмовити від реєстрації окружного списку. Рішення разом з обґрунтуванням повинно бути негайно подане особі, що представляє список.

3. Постанова, згадана в п. 2 може бути оскаржена до відповідного окружного місцевого суду протягом трьох днів від дати вручення. Окружний суд розглядає скаргу і приймає рішення по ній протягом 3 днів у непроцесуальному засіданні у складі 3 суддів. Рішення не підлягає оскарженню. Якщо суд визнає скаргу обґрунтованою, дільнична виборча комісія негайно реєструє списки.

Стаття 149

1. Якщо виникають обґрунтовані сумніви щодо правдивості даних, занесених у список підписів, чи вірності підписів, дільнична виборча комісія повинна перевірити протягом трьох днів ці дані, або вірність підписів на підставі доступних офіційних документів, включаючи список виборців і офіційний список мешканців, а в разі потреби також пояснення виборців. Особа, що подала список, повинна бути негайно повідомлена щодо початку з'ясування справи.

2. Якщо в результаті перевірки буде визначено, що опублікований список не отримав потрібної кількості підписів виборців на підтримку, дільнична виборча комісія повинна оголосити про відмову реєструвати представлений окружний список.

3. Постанова, згадана в п. 2, може бути оскаржена до відповідного окружного місцевого суду протягом трьох днів від дати вручення. Окружний суд розглядає скаргу і приймає рішення по ній протягом 3 днів у непроцесуальному засіданні у складі 3 суддів. Рішення не підлягає оскарженню. Якщо суд визнає скаргу обґрунтованою, дільнична виборча комісія негайно реєструє списки.

Стаття 150

1. Державна виборча комісія, на основі протоколів, що підтверджують реєстрацію окружних списків, визначає шляхом жеребкування, не пізніше чим за 30 днів перед днем виборів, єдиний номер для списків даного виборчого комітету, зареєстрованого в більше ніж в одному виборчому окрузі. Про термін жеребкування повідомляються уповноважені по виборах; відсутність уповноваженого не відміняє жеребкування.

2. В першу чергу проводиться жеребкування номерів для списків тих виборчих комітетів, які зареєстрували свої списки у всіх виборчих округах. В подальшому розігруються номери для списків виборчих комітетів, що залишаються.

3. Державна виборча комісія негайно повідомляє окружну виборчу комісію й уповноважених по виборах про призначені номера окружних списків.

Стаття 151

1. Після одержання повідомлення, згаданого в ст. 150, п. 3, окружна виборча комісія, розглянувши черговість номерів окружних списків, встановлених відповідно до ст. 150, не пізніше ніж за 25 днів перед днем виборів, проводить жеребкування номерів для списків виборчих комітетів, що зареєстрували списки виключно в даному виборчому окрузі. Про термін жеребкування повідомляються уповноважені по виборах; відсутність уповноваженого не відміняє жеребкування.

2. Дільнична виборча комісія повинна негайно повідомити Державну Виборчу комісію й осіб, що подали списки, про розіграні номери окружних списків, згаданих у п. 1.

Стаття 152

1. Дільнична виборча комісія готує оголошення про зареєстровані окружні списки, включаючи дані про їх номери, назви і скорочення назв виборчих комітетів і даних про кандидатів, занесених у подані списки, у тому числі зміст заяви, згаданої у ст. 6, п. 1 Закону від 11 квітня 1997 "Про подання даних про службу або роботу у органах державної безпеки чи співпрацю з такими органами в роках 1944 – 1990 осіб, що знаходяться на громадській службі у частині, зазначеній у ст. 11, п. 2, того Закону."

2. Оголошення, згадане в п. 1, повинне бути подане керівнику відповідного місцевого представництва Державної виборчої комісії, який забезпечує його друк і тиражування на території виборчого округу не пізніше аніж на десятий день перед днем виборів. Один екземпляр оголошення повинен бути негайно переданий до Державної виборчої комісії.

Стаття 153

1. Дільнична виборча комісія повинна видалити із зареєстрованого окружного списку прізвище кандидата в депутати, що помер, втратив право бути обраним, або подав комісії письмову заява про відмову балотуватися.

2. Якщо видалення прізвища кандидата із зареєстрованого списку відбулося через смерть кандидата й означає, що у цьому списку залишається менша кількість кандидатів ніж кількість депутатів, що обираються у виборчому окрузі, комісія повинна повідомити особу, що представила список, що там існує можливість висунути нового кандидата. Доповнення списку проводиться не пізніше ніж на п'ятнадцятий день перед днем виборів; у такому випадку положення ст. 142, п. 1, не застосовуються.

3. Якщо видалення прізвища кандидата зі списку відбулося по причинах інших ніж смерть, або список не був доповнений протягом терміну, згаданого в п. 2, а у списку залишається менша кількість кандидатів, ніж кількість депутатів, що обираються у даному виборчому окрузі, комісія повинна анулювати реєстрацію списку. Постанова, видана по цій справі, оскарженню не підлягає.

4. У випадку розпуску виборчого комітету відповідно до умов ст. 106, п. 3, дільнична виборча комісія повинна анулювати реєстрацію списку того комітету. Процедура, встановлена ст. 142, п. 1, речення 2, застосовується відповідно.

5. Дільнична виборча комісія повинна негайно повідомити осіб, що подали список і Державну Виборчу Комісію у формі оголошення, про видалення кандидата й рішення, як указано у п. п. 2-4.

Стаття 154

1. Уповноважений по виборах, або призначена ним особа, можуть призначати одного спостерігача до кожної дільничної виборчої комісії на території виборчого округу, у якому був зареєстрований оголошений ним список виборців.

2. Уповноважений по виборах, або призначена ним особа, видають спостерігачам посвідчення відповідно до зразка, затвердженого Державною виборчою комісією.

3. Обов'язки спостерігача при Державній Виборчий Комісії й окружній виборчій комісії виконує уповноважений по виборах, або призначена ним особа.

РОЗДІЛ 18. ВИБОРЧІ БЮЛЕТЕНІ

Стаття 155

Окружна виборча комісія, після реєстрації окружних списків, організовує друк бюлетенів для голосування і забезпечує їх передачу окружним виборчим комісіям відповідно до процедури, встановленою Державною виборчою комісією.

Стаття 156

Виборчий бюлетень повинен містити списки, зареєстровані у виборчому окрузі, включаючи номер списків та назву, або скорочену назву виборчого комітету в черговості зростання номерів списків. Під назвою кожного списку подаються прізвища й імена всіх кандидатів, зареєстрованих у списку.

Стаття 157

1. Кожен виборчий бюлетень повинен нести стислу інформацію щодо способу голосування.

2. Виборчий бюлетень повинен бути надрукований з відбитком печатки відповідної дільничної виборчої комісії з визначеним місцем для відбитка печатки дільничної виборчої комісії.

3. Виборчий бюлетень повинен бути надрукований лише на одній стороні. Розмір і вид шрифта повинен бути однаковим для всіх списків і всіх прізвищ кандидатів.

4. Державна виборча комісія повинна визначити зразок виборчого бюлетеня.

Стаття 158

1 Якщо дільнична виборча комісія викреслила кандидата зі списку кандидатів по причинах, згаданих у ст. 153, п. 1, після друку виборчих бюлетенів, прізвище такого кандидата залишається на виборчому бюлетені. Інформація про викреслення та про умови, що визначають дійсність голосу, відданого за таким бюлетенем, подається до відома громадськості у формі оголошення і забезпечує його розміщення у виборчих дільницях на день виборів.

2. Умова п. 1 застосовується, коли комісія анулює реєстрацію окружного списку по причинах, згаданих у ст. 153, п. 3 або 4.

Стаття 159

Спосіб оформлення й розповсюдження виборчих бюлетенів для виборчих дільниць, утворених на польських морських суднах і за кордоном, повинен бути встановлений Державною виборчою комісією, за погодженням із міністром морського господарства й міністра закордонних справ відповідно.

РОЗДІЛ 19. ПРОЦЕДУРА ГОЛОСУВАННЯ Й УМОВИ ДІЙСНОСТІ ГОЛОСІВ

Стаття 160

1. Виборець голосує лише по одному окружному списку, ставлячи на бюлетені позначку "х" у клітинці з лівої сторони біля прізвища одного з кандидатів у списку, вказуючи, таким чином, його на отримання мандату.

2. Голос визнається недійсним якщо на виборчому бюлетені поставлений знак "х" у клітинці з лівої сторони біля прізвищ двох чи більше кандидатів із різних списків, або не поставлено того знаку у клітинці з лівої сторони біля прізвища жодного з кандидатів будь-якого списку, як передбачено в п. 4.

3. Голос визнається недійсним якщо на виборчому бюлетені поставлений знак "х" у клітинці з лівої сторони біля прізвища кандидата з окружного списку, реєстрація якого була відмінена.

4. Якщо, на виборчому бюлетені поставлений знак "х" у клітинці з лівої сторони біля прізвища кандидата тільки з одного окружного списку, а прізвище того кандидата з цього списку було викреслене, то такий голос визнається дійсним і відданим за цей список.

5. Якщо, на виборчому бюлетені поставлений знак "х" у клітинці з лівої сторони біля прізвищ двох або більшого числа кандидатів від того ж самого окружного списку, такий голос вважається законно відданим за вказаний список, із визнанням пріоритету в отриманні мандату кандидата у депутати, прізвище якого у списку поміщено першим у послідовності.

Стаття 161

Дописування на бюлетені додаткових номерів списків, назв, або прізвищ, або нанесенні інших записів не впливає на законність відданого на ньому голосі.

РОЗДІЛ 20. ПІДРАХУНОК РЕЗУЛЬТАТІВ ГОЛОСУВАННЯ І ВИБОРІВ У ВИБОРЧОМУ ОКРУЗІ

Стаття 162

1. При підрахунку результатів голосування дільнична виборча комісія повинна установити:

1) кількість осіб, що мають право голосувати;
2) кількість виборців, яким були видані виборчі бюлетені;
3) кількість виборчих бюлетенів, вийнятих з урни, в т. ч. :

a) кількість недійсних виборчих бюлетенів, про які йдеться в ст. 72;
б) кількість дійсних виборчих бюлетенів;

4) кількість недійсних голосів із дійсних виборчих бюлетенів, про які йдеться в ст. 160, п. п. 2 і 3;
5) загальна кількість дійсних голосів із дійсних виборчих бюлетенів, відданих за всі списки кандидатів;
6) кількість дійсних голосів із дійсних виборчих бюлетенів, відданих за окремі списки кандидатів;
7) кількість дійсних голосів з дійсних виборчих бюлетенів, відданих за окремих кандидатів із цих списків;

2. Цифри, що згадані в п. 1 наводяться у протоколі голосування в окрузі.

Стаття 163

Негайно після отримання протоколу голосування в окрузі, дільнична виборча комісія проводить перевірку правильності визначення результатів голосування в окрузі. У випадку виявлення неточностей при встановленні результатів, комісія призначає повторний їх підрахунок дільничною виборчою комісією і повідомляє про це Державну Виборчу Комісію. Положення ст. 70, п. 2, ст. 71, ст. 72 і ст. 162 повинні застосуватися відповідно.

Стаття 164

1. Окружна виборча комісія, на підставі протоколів, згаданих у ст. 76, п. 1, встановлювати результати голосування по окремих окружних списках, і складає у двох екземплярах протокол результатів голосування у виборчому окрузі.

2. Якщо відповідна дільнична виборча комісія не отримає результатів голосування на виборчих округах, за кордоном, або на польських морських суднах протягом 24 годин після закінчення голосування, згаданого в ст. 59, п. 2, голосування у цих округах вважається таким, що не відбулося. Цей факт фіксується в протоколі результатів голосування у виборчому окрузі, із зазначенням території голосування та можливих причин, із яких не отримані результати голосування з цих територій.

3. У протоколі наводяться підсумки, згадані в ст. 162, п. 1.

4. Протокол підписують усі члени комісії, присутні при його складенні. Протокол завіряється печаткою комісії.

5. При підведенні підсумків голосування і складенні протоколу можуть бути присутні особи, що подавали списки, які мають право вносити до протоколу зауваження із зазначенням конкретних претензій.

6. Голова дільничної виборчої комісії повинен негайно передати дані із протоколу про кількість дійсних голосів і дійсних голосів, відданих за кожен з окружних списків та дійсних голосів, відданих за окремих кандидатів, кожного з тих списків до Державної виборчої комісії, відповідно до процедури, запропонованою комісією, через громадські засоби телекомунікації, або електронної пересилки даних. Спостерігачі мають право бути присутніми при передачі даних із протоколу.

7. Голова дільничної виборчої комісії повинен негайно надіслати протокол результатів голосування до Державної виборчої комісії, встановленим нею шляхом.

8. Зразок протоколу результатів голосування у виборчому окрузі визначається Державною виборчою комісією.

Стаття 165

1. На основі даних, згаданих у ст. 164, п. 6, взявши до уваги положення ст. 134, п. 1, Державна виборча комісія встановлює попередню кількість дійсних голосів і дійсних голосів, відданих за списки окремих окружних виборчих комітетів на території країни і тих списків, що відповідають умовам, що дозволяють брати участь у поділі мандатів у виборчих округах. Інформація про це подається до відомості населення.

2. Після отримання протоколу результатів голосування у виборчих округах, Державна виборча комісія протокольно встановлює загальні результати голосування по окружних списках на території країни і визначає на підставі ст. 134, п. 1, які списки відповідають умовам, що дають підстави до участі в розподілі мандатів у виборчих округах, і повідомляє про це в письмовій формі окружні виборчі комісії рішення. Інформація про це подається до відомості населення.

Стаття 166

1. Після одержання повідомлення, згаданого в ст. 165, п. 2, дільнична виборча комісія проводить поділ мандатів між правомочними окружними списками у такий спосіб:
1) кількість дійсних голосів, відданих за кожен із цих списків у виборчому окрузі послідовно розподіляються через 1. 4 (одним і чотири десятих); 3; 5; 7; і так далі послідовні непарні числа до моменту, коли з отриманих у такий спосіб часток, можна буде систематизувати стільки послідовно найбільших чисел, скільки складає кількість мандатів до поділу між тими списками;
2) на кожен список припадає стільки мандатів, скільки серед одержаного у цей спосіб ряду часток припадає цифр, що послідовно збільшуються.

2. Якщо на кілька списків припали частки, що дорівнюють останньому числу з чисел упорядкованих у даний спосіб, а цих списків є більше ніж мандатів для розподілу, пріоритет мають списки рахуючи по загальній черговості відданих за них голосів. Якщо на два або більше списків віддана однакова кількість голосів, то пріоритет визначається на підставі кількості територій голосування, у яких по даному списку віддана більша кількість голосів.

Стаття 167

1. Мандати, що припадають на даний окружний список отримують кандидати у послідовності одержаної кількості голосів.

2. Якщо двоє, або більше кандидатів отримали однакову кількість голосів, що дає їм право на одержання мандату по даному списку, першість надається більшою кількістю територій голосування, в яких один із кандидатів набрав більше голосів, і якщо кількість тих територій буде рівною, то першість визначається жеребкуванням. Перебіг жеребкування фіксується в протоколі результатів виборів.

3. Процедура проведення жеребкування, згаданого у п. 2 визначається Державною виборчою комісією.

Стаття 168

1. Після підведення результатів виборів у виборчому окрузі виборча комісія складає у двох екземплярах протокол виборів депутатів у виборчому окрузі.

2. У протоколі наводиться кількість депутатів обраних в окрузі, перелік окружних списків, зареєстрованих у цьому окрузі, та перелік списків, що беруть участь у розподілі мандатів в окрузі, а також кількість:

1) виборців, що мають право голосувати;
2) виборців, яким були видані виборчі бюлетені;
3) виборчих бюлетенів, вийнятих з урни, в т. ч.;
   а) недійсних виборчих бюлетенів,
   б) дійсних виборчих бюлетенів;
4) недійсних голосів;
5) дійсних голосів для кожного з окружних списків;
6) мандатів, що припадають на кожен окружний список
7) дійсних голосів, відданих за окремих кандидатів по кожному з окружних списків, також прізвища й імена обраних депутатів по кожному окружному списку.

3. Усі члени комісії, присутні при складенні протоколу, повинні підписати протокол. Протокол повинен бути завірений печаткою комісії.

4. При визначенні результатів виборів і складенні протоколу можуть бути присутні особи, що подають списки, які мають право вносити зауваження до протоколу з переліком конкретних претензій. Примітка про зауваження вноситься в протокол.

5. Державна виборча комісія повинна затвердити зразок протоколу результатів виборів.

Стаття 169

Дільнична виборча комісія повинна негайно подати до відома широкого загалу результати голосування й результати виборів у виборчому окрузі, приймаючи до уваги дані, згадані у ст. 168, п. 2.

Стаття 170

1. Голова дільничної виборчої комісії повинен негайно передати через громадські засоби телекомунікації, або через засоби електронної пересилки даних до Державної виборчої комісії, в установленому нею порядку, дані із протоколу виборів депутатів у виборчому окрузі.

2. Голова дільничної виборчої комісії повинен негайно переслати протокол, згаданий у ст. 168, п. 1, у запечатаному конверті до Державної виборчої комісії, в установленому нею порядку. Інші документи, що стосуються виборів зберігає голова представництва Державної виборчої комісії, територіально їй підпорядкованого.

Стаття 171

1. Отримавши протоколи, згадані в ст. 168, п. 1, Державна виборча комісія проводить перевірку дійсності результатів виборів депутатів у виборчих округах.

2. У випадку виявлення будь-яких погрішностей у встановленні результатів виборів, Державна виборча комісія призначає повторну перевірку результатів. Положення ст. 166 - 170 повинні застосуватися відповідно.

Стаття 172

Державна виборча комісія оприлюднює загальні результати голосування, згадані у ст. 168, п. 2, установлені дільничною виборчою комісією.

РОЗДІЛ 21. ПРОГОЛОШЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИБОРІВ ДО СЕЙМУ

Стаття 173

Державна виборча комісія оголошує про результати виборів до Сейму у Збірці Законів Польської республіки. Оголошення повинно охоплювати основну інформацію, що записана у протоколах про результати виборів депутатів по виборчих округах.

Стаття 174

Державна виборча комісія одразу ж після проголошення результатів, передає Варшавському Апеляційному Суду декларацію або інформацію, відповідно до ст. 144, параграфу 5, п.у 3, про кандидатів, яких було обрано депутатами.

Стаття 175

Державна виборча комісія вручає депутатам посвідчення про їх офіційний статус.

Стаття 176

Державна виборча комісія пересилає Маршалові Сейму, а також у Верховний Суд протокол про вибори не пізніше ніж за 14 днів після оголошення результатів, відповідно до статті 173.

РОЗДІЛ 22. ДОВИБОРИ КАНДИДАТІВ НА ВАКАНТНІ МІСЦЯ ДО СЕЙМУ

Стаття 177

1. Довибори кандидата у депутати відбувається внаслідок:
   1) утрати права бути обраним,
   2) позбавлення мандату правомірним рішенням Верховного Суду,
   3) відставкою,
   4) смертю депутата,
   5) зайняття ним на день виборів посади, яка відповідно до Конституції Польської республіки або Законом не може поєднуватись з балотуванням у депутати, за параграфом 3,
   6) призначення на посаду чи виконання обов'язків, які, відповідно до законів Конституції Польщі, не можуть бути поєднані з виконанням депутатських обов'язків,
   7) виконання депутатом функцій чи обов'язків:
      а) депутата Народної Ради, Ради повіту або воєводства;
      б) члена Президії сільської Ради чи воєводства, чи управління комунального зв'язку;
      в) члена Президії або Ради регіонального або галузевого фонду охорони здоров'я,
   8) подання неправдивої декларації, що суперечить ст. 144, параграфу 5, п.у 3.

2. Відмова прийняти присягу депутата Сейму розглядається як відмова від мандата депутата.

3. Місце депутата, який займає відповідну посаду або виконує обов'язки (за статтею 1, параграфу 5 п.у 7) повинно стати вакантним, якщо він не подав Маршалові Сейму заяву про звільнення з посади, яку він займав протягом 14 днів із дня проголошення Державною Виборчою комісією результатів виборів до Сейму.

4. Позбавлення мандату депутата, призначеного на посаду або виконуючого обов'язки, про що йдеться в статті 1, п.п. 6 і 7, наступає з дня його призначення.

Стаття 178

1. Маршал Сейму засвідчує про вакантне місце депутата до Сейму.

2. Рішення, відповідно до ст. 1, проголошується в офіційній збірці Польської Республіки "Монітор Польський".

3. Рішення, відповідно до ст. 1, одразу ж вручають Державній Виборчий комісії.

Стаття 179

1. У випадку закінчення мандату Маршал Сейму сповіщає, на підставі інформації Державної Виборчої комісії, наступного кандидата з тієї ж самої окружної дільниці, який отримав найбільшу кількість голосів про присвоєння йому права першочергового надання мандату. При рівній кількості голосів набраних кандидатами, перевага надається відповідно до порядку, в якому кандидати були внесені до виборчого списку.

2. Кандидат може відмовитись від переважного права на мандат на користь кандидата по виборчий дільниці, де він набрав найбільшу кількість голосів. Заява про відставку повинна бути передана Маршалові Сейму в термін, не пізніше ніж за 7 днів від часу вручення повідомлення, відповідно до статті 1.

3. Маршал Сейму повинен вирішити питання вакантного мандата відповідно до ст. 178, Закону 2 і 3.

4. У випадку, якщо заміщення вакантного місця відповідно до процедури, визначеній у вищезгаданому параграфі 1, буде неможливим через нестачу кандидатів у списку, Маршал Сейму повинен оголосити, що таке місце залишається вакантним до закінчення повноважень обраного Сейму.

РОЗДІЛ 23. ВИБОРЧА КАМПАНІЯ НА РАДІО ТА ТЕЛЕБАЧЕННІ

Стаття 180

1. Виборчі комітети мають право проводити виборчу агітацію на радіо й телебаченні, відповідно до Закону, та забезпечувати трансляції та оголошення про вибори.

2. Виборча трансляція є частиною радіо чи телевізійної програми, яка не забезпечується оператором, тобто оператор не несе відповідальності за зміст чи форму програми, яка дає виборчому комітету використовувати своє право на ефірний час, відповідно до ст. 181 про використання ефірного часу, призначеного для агітації.

3. Процес трансляції виборчих програм повинен бути реалізованим громадськими телеканалами, що поміщають програми подані виборчими комітетами, або надають вільний доступ до студій, що мають відповідний кваліфікований персонал для створення та запису програми на замовлення виборчого комітету.

4. Виборче оголошення складається з рекламного ролика, описаного у ст. 4, параграфу 6 Закону від 29 грудня 1992 року "Про радіо та телебачення" (Збірка Законів 1993 рік, № 7, п. 34; 1995 рік, № 66, п. 335 та № 142, п. 701; 1996 рік, № 106, п. 496; 1997 рік, № 88, п. 554 та № 121, п. 770; 1999 рік, № 90, п. 999; 2000 рік, № 29, п. 356 та 358 та № 73, п. 852; 2001 рік, № 422, п. 469), підготовлені та доведені до відома виборчими комітетами для дотримання законності виборчої кампанії.

Стаття 181

1. За 15 днів до дати виборів, і включно до закінчення виборчої кампанії, Польська телевізійна акціонерна компанія і Польська акціонерна радіокомпанія, а також регіональні радіо і телевізійні компанії, надалі " Польське телебачення " і "Польське радіо " повинні безоплатно надавати ефірний час на загальнонаціональних і регіональних каналах для показу програм, підготовлених виборчими комітетами.

2. Загальний ефірний час повинен складати:
   1) На загальнонаціональних каналах: Польське телебачення -15 годин, телеканал "Польонія" – не менше трьох годин, Польське Радіо - 30 годин, включаючи не менше 5 годин радіопередач для слухачів закордоном;
   2) На регіональних каналах: Польське телебачення - 10 годин, Польське радіо – 15 годин.

3. Виборчий комітет має право на ефірний час для передачі виборчих матеріалів по:
   1) загальнонаціональних каналах - якщо списки виборців зареєстровано не менше ніж у половині виборчих округів;
   2) регіональних каналах - якщо списки виборців зареєстровано не менше ніж в одному виборчому окрузі.

4. Ефірний час, виділений одному виборчому комітетові, не може бути переданий іншому.

Стаття 182

1. Ефірний час, виділений для передачі виборчих матеріалів, відповідно до ст. 181, п. 2, підп. 1, повинен бути розділений на рівні частини між виборчими комітетами, які мають на нього право, включаючи виборчі комітети, що зареєстрували списки виборців не менше ніж у половині виборчих округів, на основі інформації, представленої Державною виборчою комісією.

2. Ефірний час, виділений для передачі виборчих матеріалів, відповідно до ст. 181, п. 2, підп. 1, повинен бути розділений пропорційно кількості списків виборців, зареєстрованих виборчими комітетами, на основі інформації, представленої територіальними виборчими комісіями.

3. Державна Рада з питань радіо і телебачення, при погодженню з Державною виборчою комісією, повинна визначити принципи розподілу ефірного часу для обнародування виборчих програм, його реєстрацію, форми й методи підготовки телерадіопередач для подачі виборчих матеріалів, інформування громадськості про час їхнього виходу в ефір.

4. Державна Рада з питань радіо й телебачення, після проведення консультацій із представниками всіх засобів масової інформації та представниками усіх задіяних сторін, згаданих у ст. 181, п. 1, визначає наступне:
   1) загальний ефірний час мовлення на кожнім із національних і регіональних каналів;
   2) розподілу ефірного часу, відповідно до ст. 181, п. 2, на період 15-ти днів до дати виборів, і включно до закінчення виборчої кампанії.

Стаття 183

1. Не пізніше ніж за 18 днів до дати виборів, генеральні директори національних телевізійних каналів, телеканалу "Польонія" і Польського радіо, у присутності осіб, які представили списки, повинні визначити методом жеребкування черговість виходу виборчих програм в ефір.

2. Рішення відносно розподілу ефірного часу, відповідно до ст. 182, п.п. 1 і 2, може бути оскаржене особою, яка представила списки в Державну Виборчу Комісію. Скарга повинна бути подана не пізніше двох днів після проведення процедури визначення черговості надання ефірного часу. Державна виборча комісія повинна негайно розглянути подану скаргу і прийняти рішення. Рішення Державної виборчої комісії є рішенням останньої інстанції й оскарженню не підлягає.

Стаття 184

1. Програми виборчих комітетів повинні бути передані Польському радіо чи телебаченню не пізніше 24-ьох годин до часу виходу в ефір.

2. Ефірний час програми не повинен перевищувати часовий ліміт, визначений відповідно до ст. 182, п.п. 3 і 4.

3. У випадку виявлення перевищення часового ліміту представленою виборчою програмою, Польське телебачення чи радіо повинні негайно вимагати, щоб відповідний виборчий комітет скоротив час своїх виборчих програм. Якщо на дану вимогу відповідний виборчий комітет ніяк не відреагував, Польське телебачення чи радіо повинне закінчити висилання даної виборчої програми в час, коли ліміт, виділений відповідному комітету, буде вичерпано.

Стаття 185

1. Крім виділеного часового ліміту, кожен виборчий комітет, починаючи з дня оголошення виборчої кампанії, може додатково висилати в ефір виборчі матеріали на платній основі, використовуючи для цього програми, що випускаються радіо і телевізійними журналістами.

2. Оплата за наданий ефірний час повинна бути однаковою для всіх учасників виборчої кампанії і визначатись відповідно до прейскуранту, чинному на момент оголошення виборчої кампанії.

3. Розміщення виборчих програм на платній основі здійснюється відповідно до Правил рекламування на телебаченні й радіо, проте час, визначений для розміщення виборчих програм на платній основі, не може бути скорочений на користь розміщення комерційних передач, реклами і т. д. , установлених відповідно до інших інструкцій.

Стаття 186

1. Персонал телерадіокомпаній не несе ніякої відповідальності за зміст виборчих програм та матеріалів.

2. Телерадіожурналісти не повинні відмовляти у трансляції виборчих програм та реклами, які проводяться на платній основі.

РОЗДІЛ 24. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА

Стаття 187

Вибори до Сенату є всенародними та прямими, і проводяться на принципі таємного голосування.

Стаття 188

Членом Сенату може бути кожен громадянин Польщі, який має право обирати й бути обраним, і вік якого на день виборів становить не менше 30 років.

Стаття 189

100 Сенаторів Сенату Польської республіки вибирається за мажоритарним принципом.

Стаття 190

Положення, які не регулюються положеннями даної частини, регулюються відповідними положеннями другої частини.

РОЗДІЛ 25. ВИБОРЧІ ОКРУГИ

Стаття 191

1. З метою проведення виборів до Сенату, на території воєводств створюються виборчі округи.

2. Кількість Сенаторів, які повинні бути обрані у виборчому окрузі - від 2 до 4.

3. Виборчий округ повинен охоплювати територію воєводства або його частини. Межі виборчих округів повинні співпадати з межами округів, створених для проведення виборів до Сейму.

Стаття 192

1. Кількість Сенаторів, обраних у відповідних воєводствах:

1) Нижньосілезьке воєводство - 8 Сенаторів;
2) Куявсько-Поморське воєводство - 5 Сенаторів;
3) Любельське воєводство - 6 Сенаторів;
4) Любуське воєводство - 3 Сенатори;
5) Лодзьке воєводство - 7 Сенаторів;
6) Малопольське воєводство - 8 Сенаторів;
7) Мазовецьке воєводство - 13 Сенаторів;
8) Опольське воєводство - 3 Сенатори;
9) Підкарпатське воєводство -5 Сенаторів;
10) Підляшське воєводство - 3 Сенатори;
11) Поморське воєводство - 6 Сенаторів;
12) Сілезьке воєводство - 13 Сенаторів;
13) Святокшиське воєводство - 3 Сенатори;
14) Вармінсько-Мазурське воєводство - 4 Сенатори;
15) Великопольське воєводство - 9 Сенаторів;
16) Західно-Поморське воєводство - 4 Сенатори.

2. Якщо, на виборах до Сейму, територія воєводства не формує один виборчий округ, кількість Сенаторів повинна бути встановлена на основі однакової квоти представництва.

3. Однакова квота представництва повинна бути розрахована методом поділу кількості жителів воєводства на кількість Сенаторів, що будуть обрані в цьому воєводстві.

4. Кількість Сенаторів, обраних в окремо взятих виборчих округах, кількість виборчих округів і їх межі, а також місця розташування виборчих комісій визначено в додатку № 2 до цього Закону.

5. Інформація про розміщення виборчих округів повинна бути доведена до відома виборців кожного виборчого округу у формі оголошення Національної Виборчої Комісії не пізніше ніж за 52 дні до дати виборів. Відповідальність за друкування та відправлення оголошень покладається на Голову Національного Виборчого Бюро.

РОЗДІЛ 26. ЗАВДАННЯ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ

Стаття 193

1. Вибори до Сенату повинні проводитися:
   1) Державною виборчою комісією;
   2) виборчими комісіями виборчих округів;
   3) виборчими комісіями виборчих дільниць.

2. Обов'язки виборчих комісій виборчих округів по проведенню виборів у Сенат, можуть бути виконані виборчими комісіями виборчих округів, створеними для проведення виборів до Сейму, відповідно до рішення Державної виборчої комісії.

3. У випадку додаткових виборів, за статтею 215, повинні бути створені виборчі комісії виборчих округів та виборчі комісії виборчих дільниць відповідно до вимог чинного Закону.

РОЗДІЛ 27. ВИСУНЕННЯ КАНДИДАТІВ ДО СЕНАТУ

Стаття 194

Відповідно до положень Закону про виборчі комітети, виборчі комітети при висуненні кандидатів до Сенату, повинні керуватись даним Законом, за винятком:

1) політичних партій, які є членами виборчих коаліцій, створених для висунення спільних кандидатів в депутати й кандидатів на Сенаторів, які голосуються списком. Такі політичні партії не можуть висувати своїх кандидатів у депутати і на Сенаторів самостійно;
2) назва або скорочена версія назви організаційного комітету виборців, створеного винятково з метою висування кандидатур на Сенаторів, не повинна співпадати з назвою або скороченою версією назви виборчого комітету, створеного для висунення кандидатів в депутати або кандидатів у Сенатори.

Стаття 195

1. Виборчий комітет може висувати у кожному виборчому окрузі не більше кандидатів на Сенаторів, ніж кількість Сенаторів, яке повинна бути обрана від даного виборчого округу.

2. Кандидат на Сенатора може виставляти кандидатуру тільки в одному виборчому окрузі і може бути висунутий тільки одним виборчим комітетом.

Стаття 196

1. Кандидатура кандидата на Сенатора повинна бути підтримана підписами принаймні 3, 000 виборців.

2. Виборець може підтримувати більше одного кандидата на Сенатора. Відкликання виборцем свого підпису не має ніяких наслідків.

3. Виборець, що підтримує кандидата, висунутого на Сенатора, повинен поставити свій підпис біля чітко написаного свого прізвища та імені, місця проживання й номера посвідчення особи.

4. Кожна сторінка зібраних підписів повинна містити наступну інформацію: назва виборчого комітету, що підтримує кандидата, номер виборчого округу, по якому балотується кандидат, а також таку анотацію:

"Цим я підтверджую свою підтримку _____ (ім'я й прізвище) як кандидата на Сенатора, висунутого_____(назва виборчого комітету) по виборчому округу (№ округу) у виборах до Сенату Польської республіки, призначених на _____ (день, місяць, рік)."

5. Тільки виборці, що проживають постійно на території даного виборчого округу, можуть підтримувати висунення кандидата на Сенатора.

Стаття 197

1. Збір підписів на підтримку кандидатури на Сенатора проводиться в місці, в час і в спосіб, який повністю виключає застосування погроз, обману чи тиску для одержання підписів.

2. Забороняється збирати підписи на підтримку кандидатури на Сенатора на території армійських підрозділів і інших військових одиниць, підпорядкованих Міністру Національної Оборони, та формувань, підпорядкованих Міністру Внутрішніх Справ.

3. Забороняється надавати грошову винагороду за підпис чи підписи, що збираються в підтримку кандидата на Сенатора.

Стаття 198

1. Кожен кандидат на Сенатора повинен бути висунутий окремо, в індивідуальному порядку. У випадку висунення виборчим комітетом більше одного кандидата на Сенатора, кожен кандидат повинен бути підтриманий окремими списками підписів виборців, підготовленими способом, вказаним у ст. 196, п.п. 3 і 4.

2. Положення ст. 142, п. 2, не стосується висунення кандидатів на Сенаторів.

РОЗДІЛ 28. ВИБОРЧІ БЮЛЕТЕНІ

Стаття 199

Окружні Виборчі комісії, після реєстрації кандидатів на Сенаторів, повинні замовити друкування виборчих бюлетенів і забезпечити їхню доставку дільничним виборчим комісіям способом, установленим Державною виборчою комісією.

Стаття 200

На виборчому бюлетені повинні бути надруковані у алфавітному порядку прізвища й імена зареєстрованих кандидатів на Сенаторів, разом із назвою або скороченою назвою виборчого комітету.

РОЗДІЛ 29. ПРОЦЕДУРА ГОЛОСУВАННЯ Й ЗАКОННОСТІ ГОЛОСІВ

Стаття 201

1. Виборець повинен голосувати за відповідних кандидатів, поміщаючи значок "х" у графі з лівої сторони від прізвища стількох кандидатів, відповідно до кількості Сенаторів, які мають бути обрані від виборчого округу.

2. Виборець може голосувати за меншу кількість кандидатів, аніж кількість Сенаторів, обраних у виборчому окрузі.

Стаття 202

1. Якщо, на виборчому бюлетені значок "х" не був поставлений у графі на лівій стороні від прізвища будь-якого кандидата, то такий виборчий бюлетень вважається дійсним, але з недійсним голосом. (Голосування за жодного з кандидатів).

2. Якщо, на виборчому бюлетені значок "х" був поставлений у графі на лівій стороні від прізвища більшої кількості кандидатів на Сенаторів, від числа тих, які повинні обиратися у даних виборчі дільниці, то такий виборчий бюлетень вважається дійсним, але голос вважається недійсним. (Голосування за жодного з кандидатів).

3. Якщо на виборчому бюлетені значок "х" тільки був поміщений у графі на лівій стороні від прізвища кандидат, який зняв свою кандидатуру, то такий виборчий бюлетень вважається дійсним, але голос вважається недійсним. (Голосування за жодного з кандидатів).

РОЗДІЛ 30. ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ГОЛОСУВАННЯ Й ВИБОРІВ У ВИБОРЧИХ ОКРУГАХ

Стаття 203

1. Дільнична виборча комісія встановлює:
   1) кількість осіб, що мають право голосувати;
   2) кількість виборців, що отримали виборчі бюлетені;
   3) кількість бюлетенів, вийнятих з урн для голосування, кількість недійсних бюлетенів, як визначено в ст. 72, і кількість дійсних виборчих бюлетенів із недійсним голосом:
      а) кількість дійсних виборчих бюлетенів із недійсними поданими голосами, як згадано в ст. 202;
      б) кількість виборчих бюлетенів із дійсними голосами;
   4) кількість голосів із дійсних виборчих бюлетенів, відданих за окремих кандидатів.

2. Зазначені цифри, відповідно до п. 1 повинні бути вказані у протоколі голосування на дільниці.

Стаття 204

Одержавши протокол голосування на виборчій дільниці, дільнична виборча комісія повинна негайно провірити точність результатів голосування на виборчій дільниці. У випадку недоліків у процедурі голосування, комісія повинна вимагати у дільничної виборчої комісії повторно перерахувати голоси і повідомити Державну Виборчу Комісію про факти, що мали місце.

Стаття 205

1. Окружна виборча комісія, на основі протоколів, згаданих у ст. 204, повинна визначити результати голосування і виборів і підготувати у двох екземплярах, протокол результатів голосування й виборів Сенаторів у виборчих округах.

2. Якщо відповідна дільнична виборча комісія не отримала результатів голосування від дільничних комісій, створених за кордоном, або на польських морських суднах протягом 24 годин після завершення голосування, як сказано в ст. 59, п. 2, голосування на таких дільницях вважатиметься таким, що не має законної сили. Такий факт повинен бути вписаний до протоколу голосування у ви-

борчому окрузі, вказавши на ймовірні причини, надані дільничними комісіями.

3. Загальна кількість, за ст. 203, п. 1, повинна бути визначена в протоколі, також як прізвища й імена обраних Сенаторів, разом із назвою чи скороченою назвою виборчого комітету.

4. Усі члени комісії, присутні при складанні протоколу, повинні його підписати. На. протоколі повинна бути проставлена печатка комісії.

5. Особи, які мають право бути присутніми при складанні протоколу і мають право робити зауваження щодо протоколу, вказуючи на конкретні недоліки.

6. Голова дільничної виборчої комісії повинен негайно передати дані протоколу про кількість дійсних голосів і бюлетенів, відданих за кожного кандидата до Державної виборчої комісії, відповідно до процедури, запропонованою комісією, через засоби телекомунікацію, або комп'ютерну мережу. Спостерігачі можуть бути присутніми при передачі запротокольованих даних.

Стаття 206

1. Кандидати, що отримали в порядку зменшення більшу кількість голосів, уважаються обраними до Сенату від даного виборчого округу.

2. Якщо при підрахунку голосів, двоє чи більше кандидатів набрали рівну кількість голосів, пріоритет повинен визначатися за кількістю виборчих дільниць, у яких найбільша кількість голосів була віддана за одного з кандидатів, а у випадку, коли кількість дільниць буде теж рівною, пріоритет повинен буде визначатися методом жеребкування, проведеним головою комісії в присутності членів комісії й осіб, що мають право бути присутніми; відсутність осіб, що мають право бути присутніми, не позбавляє законної сили результатів голосування. Результат голосування записується в протоколі результатів виборів.

3. Методи проведення жеребкування, згадані у п. 2 повинні бути вирішені Державною виборчою комісією.

Стаття 207

Дільнична виборча комісія повинна негайно опублікувати результати голосування й виборів, вказавши дані, згадані в ст. 205, п. 3.

Стаття 208

1. Голова дільничної виборчої комісії повинен негайно доставити протокол голосування з результатами виборів до Державної виборчої комісії у запечатаному конверті відповідно до процедури. Документи, що залишаються, повинні бути збережені головою відділу Національного Виборчого Бюро, на території якого розташована дана виборча комісія.

2. Одержавши протоколи, згадані в п. 1, Державна виборча комісія повинна перевірити правильність результатів виборів у виборчих округах.

3. У випадку будь-якої погрішності у встановленні результатів виборів, Державна виборча комісія повинна вимагати повторного підрахунку результатів виборів.

РОЗДІЛ 31. ОГОЛОШЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИБОРІВ ДО СЕНАТУ

Стаття 209

Державна виборча комісія повинна оголосити в Збірнику Законів Польської республіки, в формі повідомлення, і опублікувати результати виборів до Сенату. Оголошення повинно включати, окремо для кожної виборчої дільниці, основну інформацію, що міститься в протоколах виборів з окружних виборчих комісій та імена й прізвища обраних Сенаторів.

Стаття 210

Державна виборча комісія повинна негайно подати Апеляційному суду у Варшаві після оголошення результатів виборів до Сенату, декларацію чи інформацію, згадану в ст. 144, п. 5, підп. 3, подану кандидатами, обраними на Сенаторів.

Стаття 211

Державна виборча комісія повинна видати Сенаторам посвідчення, що підтверджують їхнє обрання.

Стаття 212

Державна виборча комісія повинна представити Маршалу Сенату і Верховному Суду повідомлення щодо виборів не пізніше 14 днів після оголошення результатів виборів, як згадано в ст. 209.

РОЗДІЛ 32. ПРИПИНЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ СЕНАТОРА Й ПОПОВНЕННЯ СКЛАДУ СЕНАТУ

Стаття 213

1. Місце Сенатора стає вакантним у результаті:
   1) закінчення терміну повноважень;
   2) позбавлення місця рішенням Верховного Суду;
   3) відмова від мандата;
   4) смерть Сенатора;
   5) заняття Сенатором посади, що відповідно до вимог Конституції Республіки Польщі або відповід-

но до закону не може обійматися Сенатором, як зазначено у п. 3;
6) призначення на посаду, що не може бути обійматися Сенатором відповідно до вимог Конституції Республіки Польщі або відповідно до закону, протягом терміну повноважень Сенатора;
7) призначення чи обіймання Сенатором посади:
   а) члена ради місцевої Ради, повіту або воєводства;
   б) члена виконавчого органу місцевої Ради, повіту або воєводства, чи в правлінні комунального транспорту;
   в) члена правління ради регіонального чи місцевого фонду охорони здоров'я;
8) Подача неправдивої декларації, як згадано в ст. 144, п. 5, підп. 3, відповідно до ст. 190.

2. Відмовлення дати присягу Сенатора розцінюється як відмова від місця Сенатора.

3. Місце Сенатора, який протягом його терміну повноважень був призначений на посаду, згадану в п. 1, підп. 5, і п. 7, стає вакантним, якщо він не подав заяву Маршалу Сенату на самовідвід із займаної посади протягом 14 днів після оголошення Державною виборчою комісією результатів виборів до Сенату.

4. Вакансія місця Сенатора, висунутого протягом його терміну повноважень на посаду, як зазначено в п. 1, підп. 6 і 7, стає вільною з моменту його призначення.

Стаття 214

1. Маршал Сенату повинен підтвердити у заяві вакансію в Сенаті.

2. Заява, згадана в п. 1 повинна бути видана в Урядовому віснику Польської республіки " Монітор Польський ".

3. Згадана заява повинна бути негайно передана Президенту Польської республіки і до Державної виборчої комісії.

Стаття 215

1. У випадку вакансії у Сенаті, Президент Польської республіки повинен оголосити додаткові вибори до Сенату.

2. Додаткові вибори повинні бути оголошені й проведені протягом трьох місяців після установлення вакансії на місце Сенатора. Додаткові вибори не повинні відбуватися протягом шести місяців до дати обнародування терміну виборів до Сейму.

3. Оголошення виборів, згаданих у п. 1, повинно бути проведено відповідно до умов ст. 9, п. 2; Указ Президента Республіки на додаткові вибори повинен бути негайно опублікований Державною виборчою комісією в повідомленні до окружних виборчих комісій, де додаткові вибори повинні мати місце. Національне Виборче Бюро повинне гарантувати друк і розповсюдження оголошень.

4. Голосування у додаткових виборах повинне проводитися тільки на території Польської республіки.

5. Положення ст. 23 про видачу документальних посвідчень для голосування стосуються тільки виборців, що живуть на території виборчих дільниць, на яких проводяться додаткові вибори.

РОЗДІЛ 33. ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ У ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Стаття 216

1. Виборчий комітет повинен мати право на проведення виборчої кампанії у радіо і телевізійних програмах відповідно до умов цього Закону, у формі телерадіопередач, використовуючи:
1) Загальнонаціональні канали - якщо зареєстровано кандидатів на Сенаторів у принаймні половині виборчих округів;
2) Регіональні канали - якщо зареєстровано принаймні одного кандидата на Сенатора.

2. Повний ефірний час повинен скласти:
1) На загальнонаціональних каналах - п'ять годин по Польському телебаченню, і 10 годин по Польському радіо;
2) На регіональних каналах - три години по Польському телебаченню, і 6 годин по Польському радіо.

3. Час трансляції виборчих передач у відповідній регіональній програмі ділиться між уповноваженими виборчими комітетами пропорціонально до числа кандидатів у депутати, замовлених ними у виборчих округах, що знаходяться в межах досягнення трансляції програми.

4. Ефірний час, виділений для виборчої агітації на регіональних каналах повинен бути розділений серед виборчих комітетів, що так мають на нього право, пропорційно до кількості кандидатів на Сенаторів, зареєстрованих у виборчих округах на території, охопленої відповідними регіональними програмами.

5. Державна Рада з питань радіо і телебачення, у погодженні з Державною виборчою комісією, повинна визначити принципи і методи проведення виборчої кампанії у радіо і телевізійних програмах виборчими комітета-

ми, що мають право на участь у виборах до Сейму та до Сенату.

Стаття 217

1. Положення ст. 216, п. 1, не використовуються у додаткових виборах, коли повний час безоплатного радіомовлення на регіональних програмах не складає більше двох годин по Польському телебаченню і чотирьох годин по Польському радіо.

2. Відрізок ефірного часу, згаданий у п. 1 повинен бути розділений пропорційно серед виборчих комітетів, що мають право на участь у виборах, між кожним із регіональних каналів.

РОЗДІЛ 34. СПЕЦІАЛЬНІ ПРАВИЛА ФІНАНСУВАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ ДО СЕНАТУ

Стаття 218

1. Виборчий комітет, що зареєстрував кандидата чи кандидатів на Сенаторів, має право на розподіл коштів на підставі, описаній у ст. 128.

2. У додаткових виборах, сума коштів, асигнованих на проведення виборчої кампанії виборчому комітету, що представив кандидату, повинна бути розрахована у такий спосіб:
Загальна сума асигнувань отриманих усіма виборчими комітетами в останніх виборах до Сейму та до Сенату повинна бути розділена на 560, а результат повинен бути перемножений на індекс середнього збільшення ціни споживчих товарів і послуг. Дане відношення повинне бути розраховане Центральним Статистичним Управлінням за період часу, що починається через місяць від останніх загальних виборів до Сейму й Сенату, та до місяця від дати запланованих додаткових виборів.

РОЗДІЛ 35. САНКЦІЇ ПОКАРАННЯ

Стаття 219

Особа, що видає результати соціологічних опитувань з умислом сформувати потрібну громадську думку і вплинути на результати виборів, порушуючи заборони, згадані у ст. 86,

підлягає покаранню у вигляді штрафу в розмірі від 500, 000 до 1 000 , 000 Злотих.

Стаття 220

Будь-яка особа, що:

1) Порушує заборони, згадані в ст. 87, чи в ст. 88, П. 1, 2 чи 3;
2) Прикріплює плакати чи гасла, порушуючи заборони, згадані у ст. 90,

підлягає покаранню у вигляді штрафу.

Стаття 221

Будь-яка особа, що протягом виборчої кампанії організує жеребкування, чи будь-якого роду змагання в порушення заборон, згаданих у ст. 88, п. 4,

підлягає покаранню у вигляді штрафу.

Стаття 222

Будь-яка особа, що протягом виборчої кампанії поставляє алкогольні напої у порушення заборон, згаданих у ст. 88, п. 5, підлягає покаранню у вигляді штрафу.

Стаття 223

Будь-яка особа, що:

1) розприділяє або витрачає фонди виборчого комітету в порушення заборон, згаданих у ст. 110, п. 1, 2 чи 3;
2) розприділяє або витрачає фонди виборчого комітету в порушення заборон, згаданих у ст. 110, п. 4, чи перевищує межі, згадані в ст. 114, п. 1 і 2, і ст. 236;
3) переказує кошти на рахунок коаліційного виборчого комітету, чи до виборчого комітету виборців, чи одержує кошти чи внески, діючи від імені такого комітету, у порушення заборон, згаданих у ст. 111, п.п.. 2 - 4;
4) організує різного роду збори з порушенням заборон, зазначених у ст. 112, п. 2;
5) діючи від імені виборчого комітету політичної партії, одержує кошти, отримані з інших джерел ніж Виборчий Фонд партії,

підлягає покаранню у вигляді штрафу від 1 000 до 100 000 злотих.

Стаття 224

Будь-яка особа, що:

1) порушує правила, згадані в ст. 113, п. 1 щодо методів зборів фінансових ресурсів виборчого комітету;
2) буде не в змозі вставляти угода в угоду рахунка банку, укладена від імені виборчого комітету, яким усі внески повинні бути зроблені відповідно до умов, зазначеними в ст. 113, п. 2 тільки;
3) переводить кошти на користь одного виборчого комітету чи коаліції виборчого комітету виборців понад ліміти, зазначені у ст. 113, п. 3,

підлягає покаранню у вигляді штрафу.

Стаття 225

Будь-яка особа, що:

1) передає фінансові засоби та негрошові цінності іншому виборчому комітету з порушенням правил, зазначених у ст. 112, п. 1, або збирає кошти для виборчого комітету після дня виборів, чи витрачає засоби виборчого комітету після складення звіту по виборах;
2) провадить витрати на проведення виборчої кампанії, у формах і на засадах, характерних для реклами, понад ліміти, зазначені в ст. 115,

буде покарана штрафом.

Стаття 226

1. Уповноважений по фінансах, що в запропонованом час не буде виконувати:

1) зобов'язання щодо передачі благодійній установі надлишків фінансових ресурсів, оговорених у ст. 116;
2) зобов'язання щодо подання результату виборів, зазначеного в ст. 120, п. 1, до Державної виборчої комісії, підлягає покаранню у вигляді штрафу, обмеженню волі, чи позбавленню волі на термін до двох років.

2. Будь-яка особа, яка заважає Уповноваженому по фінансах виконувати обов'язки, згадані у п. 1, підп. 1 і 2, чи перешкоджає йому, підлягатиме штрафу, зазначеному в п. 1.

3. Якщо особа, згадана в п. 2, діє ненавмисно, вона,

підлягає покаранню у вигляді штрафу.

Стаття 227

1. Будь-яка особа, що перешкоджає аудиторові у виконанні його обов'язку щодо підготовки повідомлення, згаданого в ст. 120, п. 1, 4,

підлягає покаранню у вигляді штрафу, обмеженню волі, чи позбавленню волі на термін до двох років.

2. Якщо особа, згадана в п. 1, діє ненавмисно, вона, буде покарана штрафом.

Стаття 228

Будь-яка особа, що збирає підписи до списку підтримки для списку виборців чи для списку кандидатів у Сенатори з порушенням заборон, згаданих у ст. 141, п. 1, 2 чи 3, чи ст. 197, п. 1, 2 чи 3,

буде покарана штрафом від 1 000 до 10 000 злотих.

Стаття 229

Будь-яка особа, яка:

1) проводить виборчу кампанію для кандидата в депутати чи Сенатори без дозволу виборчого комітету, вартість якої сягає суми від 1 000 до 50 000 злотих, буде оштрафована на суму не меншу аніж вартість цієї кампанії;
2) провадить дії, згадані в п. 1, а їхня вартість перевищує 50 000 злотих, підлягатиме штрафу не меншому ніж вартість такої кампанії, або обмеженню волі, або позбавленню волі на термін, до двох років.

Стаття 230

Відповідні положення, згадані у ст.ст. 220, 222, 224 і 225, щодо процедур у випадках правопорушення повинні застосовуватись до судового розгляду.

РОЗДІЛ 36. ОСОБЛИВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 231

Уся письмова документація, судові, й адміністративні слухання у справах виборів повинні бути безплатними.

Стаття 232

Усякий раз, коли за цього Закону справи передаються на непроцесуальні слухання в судах, до них застосовуються положенням Цивільно-процесуального кодексу щодо непроцесуальних слухань.

Стаття 233

1. Усякий раз коли за цим Законом передача справ відбувається коли закінчується термін, наданий для подання скарги чи звернення до суду чи до виборчого органу, це вважається днем реєстрації скарги чи позову до суду чи до виборчого органу.

2. Якщо кінець терміну на здійснення дій, зазначених в Законі, припадає на день, що за законом не є робочим днем, то вважається, що цей термін закінчується в перший робочий день після цього дня.

3. Якщо цей Закон не зазначає іншого, виборчі акції, описані в календарі виборів, також як і дії, згадані в п. 1, повинні проводитись протягом робочих годин судів і виборчих органів.

Стаття 234

1. Якщо дата виборів до Сейму чи до Сенату збігається з виборами Президента Республіки, виборчі комісії, призначені на вибори Президента Республіки повинні також керувати виборами до Сейму.

2. Положення п. 1 повинні застосуватися, коли додаткові вибори до Сенату збігаються з виборами Президента Республіки.

3. У випадках, згаданих у п. 1 і 2, повинні вестися окремі протоколи голосування у дільницях також як і окремі протоколи результатів голосування й установлення результатів виборів.

Стаття 235

Міністр культури і охорони пам'ятників старовини повинен визначити наказом відповідно до порядку визначеного Державною виборчою комісією, і представленому в консультації з генеральним директором Державного архіву, спосіб надання, чи заборони доступу до документів, що мають відношення до виборів до Сейму й Сенату.

Стаття 236

1. Якщо середній ціновий індекс споживчих товарів і послуг збільшується більш ніж на п'ять відсотків, міністр фінансів, за чинною процедурою, повинен збільшити наказом квоту, згадану в ст. 114, п. 2, рівнозначну зростанню цін.

2. Індекс збільшення цін, згаданий у п. 1 повинен бути встановлений на основі повідомлення голови Центрального статистичного управління, що видається щоквартал, до 20-го числа першого місяця кварталу, в Урядовому віснику Польської республіки "Монітор Польський."

РОЗДІЛ 37. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗМІНУ ДІЮЧИХ, ТИМЧАСОВИХ, ЗАСТОСОВАНИХ ТА ОСТАТОЧНИХ НОР

Стаття 237

В законі від 5 липня, 1990 - Закон про зібрання (Збірник Законів № 51, ст. 297; з 1999, 41, ст. 412 і 2000, 12, ст. 136), у ст. 4:

1) кома наприкінці другого параграфу повинна бути замінена крапкою;
2) параграф 3 має бути вилучений.

Стаття 238

У Законі про політичні партії від 27 червня 1997 (Збірник Законів № 98, ст. 604 і 1998, 106, ст. 668) повинні бути зроблені наступні виправлення:

1) У ст. 11, п. 1, термін "Воєводства" повинен бути замінений на "Окружний";

2) Назва глави 4 повинна читатися в таким чином:

" Фінанси й Фінансування Політичних Партій ";

3) У розділ 4 додається ст. 23a, яка повинна читатися наступним чином:

"Ст. 23a. Легальні джерела фінансування політичних партій"

4) Статті 24 і 25 повинні читатися таким чином:

"ст. 24. 1. Фонди політичної партії складаються з членських внесків, пожертвувань, спадщини, цільових внесків, відсотків від майна, а також субсидій та дотацій, що визначається чинним законодавством.

2. Фонди політичної партії можуть використовуватися або для цілей, встановлених законом, або для благодійних цілей.

3. Політичним партіям заборонено займатися підприємницькою діяльністю.

4. Джерелами фінансування політичної партії можуть бути тільки:

1) Відсотки по інвестиціях і вкладах, депонованих на банківські рахунки;
2) Торгівля Державними казначейськими облігаціями й бонами;
3) Продаж будь-якого майна, що належить політичній партії;
4) Діяльність, згадана в ст. 27.

5. Політична партія може надавати приміщення, що знаходяться у її власності для використання винятково Сенаторами або депутатами, а також адміністрацією сільських Рад, повітів чи воєводств.

6. Політична партія не може організувати відкриті і прямі збори пожертвувань на свою користь.

7. Політична партія може брати банківські позички на цілі, визначені статутом.

8. Політична партія може накопичувати її фінансові ресурси тільки на рахунках банку.

Стаття 25. 1. Політична партія може отримувати фінансові ресурси виняткова від фізичних осіб, відповідно до умов п. 2, ст. 24 п. 4 і 7, ст. 28 п. 1 і положень, що стосуються виборів до Сейму та до Сенату Польської республіки в рамках цільових асигнувань.

2. Політична партія не може одержувати будь-які фінансові ресурси від:

1) фізичних осіб, що не мають місця проживання на території Польської республіки, окрім громадян Польщі, що проживають закордоном;

2) іноземних громадян, які проживають на території Польської республіки.

3. Положення вищеназваних п.п. 1 і 2 в однаковій мірі стосуються і нематеріальних цінностей,
4. Загальна сума внесків, зроблених фізичною особою на користь політичної партії, включаючи членські внески та внески до фонду виборчої кампанії політичної партії, не може протягом року перевищувати більш ніж у 15 раз мінімум щомісячної заробітної плати працівника на день здійснення внеску,
5. Одноразовий внесок, що перевищує мінімум місячної заробітної плати працівника, може бути здійсненний на рахунок політичної партії чеком, банківським переводом або кредитною платіжною карткою.

5) Стаття 26 скасовується.

6) Статті 27 - 30 повинні читатися таким чином:

Стаття 27. Такі дії як: продаж статутів і програм партії, а також предметів, що символізують політичну партію, чи публікацій, що популяризують її цілі й завдання, надання дрібних платних послуг для третіх осіб із використанням наявного офісного обладнання партії - не трактується як економічна діяльність.

Стаття 28. 1. Політична партія, що:

1) формує свій власний виборчий комітет під час виборів до Сейму і одержала на виборах не менше трьох відсотків голосів, відданих за списки її кандидатів в депутати; чи
2) входить до складу виборчої коаліції під час виборів до Сейму, і така коаліція одержала не менше шести відсотків голосів, відданих за неї, має право одержати, протягом терміну повноважень Сейму на основі положень, встановлених цим Законом, на дії, що не суперечать її статуту, дотацію з державного бюджету, надалі просто " дотація ",

2. Дотація, що надається виборчій коаліції політичних партій, повинна бути розділена серед партій, що є членами такої коаліції, у розмірах, визначених в угоді, укладеній при створенні виборчої коаліції. Погоджені розміри не можуть бути змінені.

3. Державна виборча комісія повинна зареєструвати угоду, що встановлює виборчу коаліцію, підтвердивши цим законність угоди.

4. У випадку, якщо політичні партії, що формують виборчу коаліцію, не визначили розміри, згадані п. 2 в угоді, складеній при встановленні коаліції, вони не мають право на згадану дотацію.

5. У випадку розпуску виборчої коаліції після того, як право на дотацію було надано, політичні партії, що входили до такої коаліції будуть мати право на дотацію в розмірах, визначених в угоді при створенні виборчої коаліції.

Стаття 29.1. Величина річної дотації, наданої даній політичної партії або коаліції виборчих партій, визначається пропорційно до кількості голосів, що мають силу, відданих за списки кандидатів чи партії, що входять до виборчої коаліції, відповідно до формули:

$$S=W_1 \times M_1 + W_2 \times M_2 + W_3 \times M_3 + W_4 \times M_4 + W_5 \times M_5$$

де:

S =величина щорічної дотації

W1-5 = кількість голосів, що мають силу, відданих за списки кандидатів політичної партії або виборчої коаліції, вирахувана окремо для кожного пункту, як показано нижче.

M1-5 = величина квоти в злотих, відповідно до нижчеподаної таблиці:

П.	Голоси, які мають силу, віддані за списки кандидатів від даної партії або коаліцій політичних партій		Величина квоти (М)
	Проценти (%)	Кількість голосів	
1	Від 3% до 5%		10 злотих
2	Від 5% до 10%		8 злотих
3	Від 10% до 20%		7 злотих
4	Від 20% до 30%		4 злотих
5	Від 30%		1 злотих 50 грошів

2. Дотація, установлена відповідно до умов п. 1 і 2 ст. 28 повинна бути надана даній політичній партії протягом терміну повноважень Сейму, у чотирьох рівних річних частинах, які надаються щоквартально.
3. Підставою для виплати дотацій служить подана політичною партією заява до 31 березня кожного року у формі офіційного запиту, виконаного на офіційному бланку і затвердженого Державною виборчою комісією, із зазначенням підстав для дотації та її величини,
4. Фінансові ресурси, які надходять у вигляді дотації повинні бути депоновані на окремому банківсь кому рахунку політичної партії. Відповідальність за передачу дотації на вказаний політичною партією рахунок у банку, покладається на міністерство фінансів.
5. Дотація для політичної партії у році проведення виборів до Сейму повинна бути надана протягом трьох місяців після дати визнання законності виборів, але не пізніше ніж 31 березня наступного року.
6. Міністерство фінансів, у випадку зростання споживчих цін, повинно наказом підняти розмір дотації, згаданої у п. 1 відповідно до індексу росту цін, якщо індекс росту споживчих цін перевищує більше п'яти відсотків.
7. Індекс росту цін, зазначений у п. 6 визначається на підставі повідомлення голови Центрального статистичного управління, яке публікується в Урядовому віснику Польської республіки "Монітор Польський", не пізніше 20 числа першого місяця кожного кварталу.

Стаття 30.

1. Політична партія повинна створити експертний Фонд.
2. Фінансові ресурси, зібрані в експертному Фонді, можуть бути отримані винятково з коштів політичних партій.
3. Політична партія, що отримує дотацію, повинна переказати від п'яти до п'ятнадцяти відсотків від суми дотації до експертного Фонду.
4. Фінансові ресурси, зібрані в експертному Фонді, можуть використовуватися на проведення юридичних, політичних, соціологічних і суспільно-економічних експертиз, або на проведення видавничо-освітньої діяльності в рамках Статуту політичної партії.
5. Фінансові ресурси експертного Фонду повинні зберігатися в банку на окремому субрахунку політичної партії";

7) Стаття 31 повинна читатися таким чином:
   а) у п. 1 вираз "цільова дотація" потрібно читати як "дотація", а вирази "цільові дотації" повинні читатися як "дотації";

б) у п. 2 вираз ”дотація” потрібно читати як “субсидія”;
в) у п. 3 вираз “цільова дотація” потрібно читати як “ субсидія ”.

8) статті 32 - 34 повинні читатися таким чином:

Стаття 32.

У випадку скорочення повноважень Сейму, дотація політичним партіям виплачується наприкінці кварталу, у якому закінчився термін повноважень Сейму.

Стаття 33.

1. Витрати, зв'язані з дотацією повинні бути покриті Державним бюджетом по статті "бюджет, суспільні фінанси і фінансові інституції".

2. Міністерство фінансів своїм розпорядженням визначає:

1) розгляд заяви про виплату дотацій, як зазначено в ст. 29, п. 3, і приймає рішення про їх виплату;
2) розгляд, за поданням Державної виборчої комісії, зразок офіційного формуляра про виплату дотацій, як зазначено в ст. 29, п. 3.

Стаття 34.1. Політичні партії повинні готувати щорічний фінансовий протокол щодо отриманої дотації і витрат, понесених із цієї дотації, надалі "звіт".

2. Політичні партії повинні представити звіт за календарний рік не пізніше 31 березня наступного року.

3. Міністерство фінансів, при отриманні резолюції Державної виборчої комісії, визначає наказом зразок звіту та наявних у ньому даних таким чином, щоб уможливити ретельну перевірку даних щодо призначення грошових фінансів на дотації, в тому числі й коштів експертного Фонду.

4. Звіт подається разом із поданою резолюцією й рапортом фінансового ревізора, який вибирається Державною виборчою комісією. Фінансування складення резолюції й рапорту покриваються за рахунок політичних партій.

5. Звіт повинен бути опублікований Державною виборчою комісією в Урядовому віснику Польської республіки " Монітор Польський " протягом 14 днів після його подачі до Державної виборчої комісії.

9) Додаються статті 34а – 34в у наступній редакції:

"Стаття 34а. 1. Державна виборча комісія протягом чотирьох місяців після дня передачі звітності приймає, або може відмовитися від поданої інформації у випадку, якщо є переконливі факти нецільового використання політичними партіями коштів з отриманої дотації або у випадку виявлення цих фактів фінансовим ревізором.

2. У випадку виникнення сумнівів щодо правдивості чи дійсності поданої інформації, Державна виборча комісія може звернутися до даної політичної партії щоб усунути недоліки звітності або за наданням пояснень протягом звітного періоду.

3. Державна виборча комісія, яка опрацьовує інформацію, може організовувати самостійно експертизу поданої інформації.

4. Державна виборча комісія, яка опрацьовує інформацію, може у випадку необхідності безпосередньо звертатися за допомогою до державних органів.

5. Протягом 14 днів після публікації інформації, згаданої у ст. 34, п. 5:
1) політичні партії;
2) товариства й фундації, що за своїм статутом мають право проводити фінансовий аналіз діяльності політичних партій, мають право звернутися до Державної виборчої комісії у письмовій формі зі своїми зауваженнями щодо поданої звітності.

6. Державна виборча комісія протягом 60 днів після подачі зауважень, зазначених у п. 5, повинна дати відповідь у письмовій формі.

Стаття 34б. 1. У випадку відмови від поданої звітності Державною виборчою комісією, політична партія має право, протягом 7 днів після отримання рішення про це, подати скаргу до Верховного Суду на рішення Державної виборчої комісії про відмову прийняти її звіт.

2. Верховний Суд у складі 7 суддів, повинен узяти до розгляду подану скаргу. Скарга повинна бути розглянута відповідно до статей Цивільно-процесуального кодексу про непроцесуальні дії.

3. Верховний Суд повинен розглянути скаргу і винести по ній рішення протягом 60 днів після подання скарги. Рішення Верховного Суду оскарженню не підлягає.

4. Якщо Верховний Суд підтримає скаргу, згадану в п. 1, Державна виборча комісія повинна негайно видати рішення, що приймає дану інформацію.

Стаття 34в. Політична партія втрачає право на дотацію в наступному календарному році, якщо:
1) не представить звіту протягом терміну, згаданого в ст. 34, п. 2; чи
2) представлений звіт буде відхилений Державною виборчою комісією; чи
3) Верховний Суд вирішить продовжити розгляд скарги, як зазначено в ст. 34б, п. 1."

10) У ст. 35 п. 1 і 2 повинні читатися таким чином:

"1. Політична партія повинна створити Виборчий фонд для фінансування участі даної політичної партії у виборах до Сейму, Сенату, в Адміністрацію Президента Польської республіки, у виборах до місцевих органів влади, також для фінансування участі даної політичної партії у референдумі.

2. Витрати політичної партії на цілі, згадані у п. 1 мають бути проведені винятково через Виборчий фонд, починаючи від дня початку виборчої кампанії або референдуму.

3. Політична партія повинна повідомити Державну Виборчу Комісію про заснування чи ліквідацію Виборчого Фонду.

4. Виборчий Фонд має носити назву таким чином: Виборчий Фонд ……(назва політичної партії).";

11) Додається ст. 35а у наступній редакції:

"Стаття 35а. 1. Для ведення фінансових справ Виборчого фонду повинна бути призначена спеціально уповноважена для цього особа.

2. Такою особою не може бути:
1) кандидат на Президента Польської республіки, депутата до Сейму або Сенату;
2) громадський діяч, як зазначено у ст. 115 п. 13 Кримінального кодексу.

3. Особа, призначена для ведення фінансових справ Виборчого Фонду не повинна займати більше ніяких посад..";

12) Стаття 36 повинна читатися таким чином:

а) у п. 1 забирається вираз "із громадських пожертвувань"

б) забирається п. 2

в) у п. 3 вираз "конто" замінюється на вираз "рахунок.";

13) Додаються статті 36а і 36б у такій редакції:

"Стаття 36а. 1. Загальна сума внесків фізичної особи до виборчого фонду політичної партії не може перевищувати в рік 15 мінімумів заробітної плати працівника, на переддень здійснення внеску.

2. Якщо в даному календарному році відбуваються більше ніж одні загальнодержавні вибори чи референдум, загальна сума внесків до Виборчого Фонду, згаданого у п. 1 повинна бути збільшена до 25-разового мінімуму заробітної плати працівника, на переддень здійснення внеску. Вищесказане не стосується додаткових виборів до Сенату, виборів в окремому окрузі замість вибулого депутата або депутата, термін повноважень якого достроково закінчився, а також виборів до місцевих органів самоврядування підчас терміну повноважень.

3. Внесок у Виборчий фонд здійснюється чеком, перерахунком, чи кредитною карткою.

Стаття 36б. Усі звертання і письмові заяви, що мають на меті залучення додаткових коштів на вибори або референдум, повинні відповідати вимогам ст. 25, ст. 36а, ст. 40в і ст. 49є, п. 2.";

14) У ст. 37:

а) у п. 2 крапка заміняється комою,

б) додається п. 3 у такій редакції:

"3) у випадку ліквідації партії переказуються на користь благодійних закладів.";

15) Стаття 38 читається таким чином:

"Стаття 38. 1. Політична партія, не пізніше 31 березня поточного року повинна подавати Державній виборчій комісії повідомлення, надалі просто " повідомлення ", про джерела фінансування, включаючи банківські кредити і умови їх отримання, а також про витрати, здійснені з коштів Виборчого Фонду в минулому календарному році.

2. Міністерство фінансів після отримання резолюції Державної виборчої комісії повинно визначити в наказі зразок повідомлення. При цьому повинно бути також указано, зокрема, способи використання коштів Виборчого фонду політичної партії.

3. При цьому додається висновок аудитора щодо джерел фінансування Виборчого фонду політичної партії. Аудитора вибирає Державна виборча комісія, а його фінансування під час складання рапорту покривається за рахунок політичної партії.

4. Повідомлення та висновок аудитора, відповідно до п. 3, повинні бути опубліковані Державною виборчою комісією в Урядовому віснику Польської республіки " Монітор Польський " протягом 14 днів після його подачі до Державної виборчої комісії.";

16) Додається ст. 38а – 38г у такій редакції:

"Стаття 38а. Державна виборча комісія протягом чотирьох місяців від дня складення повідомлення приймає його або, у випадку виявлення порушень при його складенні, відповідно до ст. 34 п. 2 і 6, його відхиляє. Положення ст. 34а п. 2-6 застосовуються відповідно.

Стаття 38б. У випадку відхилення повідомлення Державною виборчою комісією політична партія має право протягом семи днів від дня отримання постанови про відхилення повідомлення, подати до Верховного Суду оскарження на рішення Державної виборчої комісії. Положення ст. 34б, п. 2-4 застосовуються відповідно.

Стаття 38в. 1. У випадку, якщо політична партія не подала повідомлення протягом терміну, зазначеного в ст. 38, п. 1, Державна виборча комісія подає до суду пропозицію про зняття цієї партії з реєстрації.

2. У випадку, зазначеному в п. 1, суд, після засідання, видає постанову про зняття політичної партії з реєстрації.

Стаття 38г. У випадку відхилення Державною виборчою комісією повідомлення або у випадку рішення суду про зняття партії з реєстрації, політична партія втрачає право на отримання дотації протягом наступних трьох років. Положення ст. 34у, п. 2 і 3 застосовуються відповідно.";

17) Стаття 39 вилучається

18) Стаття 39а додається в такій редакції:

"Стаття 39а. 1. Матеріально-фінансова вигода, отримана партією або Виборчим фондом із порушенням ст. 24, п. 3-6, ст. 25, ст. 35, п. 2, ст. 36, п. 1 і 3, і ст. 36а підлягає конфіскації на користь держави або відшкодуванню в повному розмірі нанесених збитків. Якщо майнові набутки використані або витрачені, відшкодування має бути рівновартісним.

2. Усі випадки незаконного використання коштів, згаданих у п. 1, уповноважений розглядати Окружний суд у Варшаві.

3. Державна виборча комісія повинна повідомляти Суд про всі випадки фінансових зловживань.

4. Розгляд по факту фінансових зловживань повинен провадитися відповідно до положень Цивільно-процесуального кодексу про непроцесуальні дії.";

19) У Статті 40 вилучається вираз "відповідно до ст. 24 п. 4";

Стаття 41 Політичні партії запезпечують такі процедури обліку, які описанні в окремих положеннях, включаючи даний Закон.

20) Додається розділ 6а у такій редакції:

" Розділ 6а Санкції покарання

Стаття 49а

Особа, яка проводить збір коштів, порушуючи ст. 24, п. 6 - підлягає грошовому штрафу.

Стаття 49б

Особа, яка:

1) від імені політичної партії використовує її нерухомість для інших цілей, ніж як офіси депутатів Сенату або Сейму, чи депутатів сільських, повітових або воєводських Рад;

2) порушує положення, зазначені в ст. 24, п. 8, про збір фінансових коштів політичної партії, підлягає грошовому штрафу.

Стаття 49в

Особа, яка:

1) використовує майно політичної партії для інших цілей, ніж зазначені ст. 24, п. 2;

2) від імені політичної партії займається підприємницькою діяльністю, із порушенням положень ст. 24, п. 3;

3) переказує політичній партії або отримує від політичної партії матеріально-фінансові цінності з

порушенням положень ст. 25 - підлягає грошовому штрафу від 1 000 до 100 000 злотих.

Стаття 49г

Хто не виконує або не дозволяє виконувати обов'язки по підготовці і передачі звітності, зазначеної у ст. 34, п. 1, чи подає недостовірну інформацію - підлягає грошовому штрафу, покаранню обмеженням волі, чи позбавленням волі до 2 років.

Стаття 49д

Особа, яка використовує фінансові кошти Виборчого фонду на цілі, інші, ніж зазначені у ст. 35, п. 1 - підлягає грошовому штрафу від 1 000 до 100 000 злотих.

Стаття 49е

Особа, яка:

1) надає фінансові кошти політичної партії для фінансування виборчої кампанії, обминаючи Виборчий Фонд;
2) не виконує або не дозволяє виконувати обов'язки по підготовці й передачі повідомлення, як зазначено в ст. 38, чи подає недостовірну інформацію - підлягає грошовому штрафу, покаранню обмеженням волі, чи позбавленням волі до 2 років.

Стаття 49є

Особа, яка:

1) порушує положення ст. 36, п. 3 про методи збору фінансових коштів Виборчого Фонду;
2) вносить внески у Виборчий Фонд, величина яких перевищує ліміти, зазначені в ст. 36а, п. 1 чи 2;
3) не виконує умов ведення банківських операцій, при відкритті ним рахунку для Виборчого Фонду, відповідно до ст. 36а, п. 3 -підлягає грошовому штрафу.

Стаття 49-ж. Ведення та розгляд справ, згаданих у ст. 49б і 49є, відбувається за з положеннями Закону про правопорушення "

Стаття 239

В Законі про громадські фінанси від 26 листопада 1998 (Збірник Законів, 155, ст. 1014 і 1999, 38, ст. 360, № 49, ст. 485, № 70, ст. 778, і № 110, ст. 1255, і 6 В 2000, ст. 69, № 12, ст. 136, № 48, ст. 550, № 95, ст. 1041, № 119, ст. 1251, і № 122, ст. 1315 і 2001, № 45, ст. 497) вносяться наступні виправлення:

1) У ст. 73, п. 1, п. 2 повинен бути доданий у такий спосіб:

" 2а) дотації політичним партіям;";

2) У ст. 69, п. 2, підп. 1а повинен бути доданий:

"1а) дотації для політичних партій."

Стаття 240

В Законі про публікації нормативних і інших законодавчих актів від 20 червня 2000 (Збірник Законів № 62, ст. 718) повинні бути внесені наступні виправлення:

1) до ст. 9, п. 2, п. 2а:

"2а) передчасне закінчення терміну повноважень Сейму,";

2) У ст. 10, п. 2, у підп. 2 і 4-: п. б) має бути вилучено.

РОЗДІЛ 38. ПЕРЕХІДНІ, ЗМІНЕНІ І ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 241

1. Положення ст. 177 - 179 і ст. 213 - 215 не повинні застосовуватись до депутатів Сейму й Сенаторів, що обіймають посаду в день, коли цей Закон набирає сили.

2. Положення, діючого закону повинні застосовуватись до депутатів і Сенаторів, згаданих у п. 1, якщо закінчується термін мандату депутата чи Сенатора.

Стаття 242

Положення ст. 138, п. 3 не повинні застосовуватись до перших виборів, проведених відповідно до цього Закону.

Стаття 243

Скільки разів не згадувалися б положення Закону про вибори до Сейму Польської республіки від 28 травня 1993 (Збірник Законів № 45, ст. 205; з 1995, 132, ст. 640; з 1997, 47, ст. 297, № 70, ст. 443, № 88, ст. 554, № 98, ст. 604, № 121, ст. 770, і № 141, ст. 943, також як 1999, 49, ст. 483) чи Закону від 10 травня 1991 – про вибори до Сенату Польської республіки (Збірник Законів 54 1994, 54, ст. 224, і 1997, 70, ст. 443, і № 98, ст. 604) тут маються на увазі положення цього Закону.

Стаття 244

1. Державна виборча комісія, діюча на момент, коли Закон набирає сили, стає Державною виборчою комісією, як визначає цей Закон.

2. Національне Виборче Бюро, існуюче на момент, коли Закон набирає сили, повинне стати Національною Виборчою Комісією, як визначає цей Закон.

3. Протягом 9 місяців після дня, коли цей Закон набирає сили, Державна виборча комісія повинна надати Національній Виборчій Комісії статут і повинна пристосовувати свої робочі інструкції до правил того Закону.

4. Положення п. 3 повинні застосуватися відповідно до постанов, що регулюють формування одиниць, підлеглих аціональній Виборчій Комісії й визначення посад і платні персоналу Національної Виборчої Комісії.

Стаття 245

1. Втрачає силу, із застереженням на п. 2:
   1) Закон про вибори до Сейму Польської республіки від 28 травня 1993 (Збірник Законів № 45, ст. 205; з 1995, 132, ст. 640; з 1997, 47, ст. 297, № 70, ст. 443, № 88, ст.ст.. 943, також з 1999, 49, ст. 483);
   2) Закон про вибори до Сенату Польської республіки від 10 травня 1991 (Збірник Законів 1994, 54, ст. 224, і 1997, 70, ст. 443, і № 98, ст. 604).

2. Положення законів, згаданих у п. 1 повинні застосовуватися до змін у складі Сейму й Сенату від 21 вересня 1997.

Стаття 246

Цей Закон набере чинності після 14 днів її обнародування, за винятком ст. 24, п. п. 3 - 5 Закону, про що йдеться в ст. 238, який слід читати у редакції цього Закону, що набирає чинності після 9 місяців із дати, коли цей Закон буде опублікований.

ЗАКОН ПРО ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА З УРАХУВАННЯМ ПОПРАВОК 2000 РОКУ

РОЗДІЛ 1

Стаття 1

Закон визначає правила та порядок висування кандидатів, проведення виборів Президента Республіки Польща, а також визначення законності виборів.

Стаття 2

Вибори є загальними; право голосувати має кожен громадянин Польщі, якому на дату проведення голосування виповнилося принаймні 18 років.

Стаття 3

Наступні особи не мають права голосувати:

1) ті, хто позбавлені публічних прав за остаточним рішенням суду;
2) ті, хто позбавлені виборчих прав за рішенням Державного Трибуналу;
3) ті, хто позбавлені право- та дієздатності за остаточним рішенням суду.

Стаття 4

Вибори є рівними; виборці беруть участь у виборах на рівних засадах.

Стаття 5

Вибори є прямими; виборці обирають Президента Республіки Польща безпосередньо; голосувати можна лише особисто.

Стаття 6

Вибори відбуваються шляхом таємного голосування; на виборчому пункті мають бути місця, які забезпечують таємність голосування; виборчі бюлетені вкидаються до запечатаної скриньки для голосування.

Стаття 7

1. Маршал Сейму видає розпорядження про проведення виборів не раніше, ніж за 7 місяців та не пізніше, ніж за 6 місяців до закінчення терміну повноважень діючого Президента Республіки та призначає дату виборів на неробочий день, який випадає не раніше ніж за 100 днів і не пізніше ніж за 75 днів до закінчення терміну повноважень діючого Президента Республіки.

2. У разі виходу у відставку Президента Республіки Маршал Сейму віддає розпорядження про проведення виборів не пізніше, ніж через 14 днів після звільнення посади Президента, та призначає дату виборів на неробочий день, який випадає протягом 60 днів від дня розпорядження про проведення виборів.

Стаття 8

1. Маршал Сейму видає розпорядження про вибори Президента Республіки та визначає дату виборів згідно із Статтею 7. Розпорядження Маршала Сейму оприлюднюється й публікується у Збірнику Законів Республіки Польща не пізніше, ніж на третій день від дня видання розпорядження про вибори.

2. У розпорядженні, згаданому у пункті 1, Маршал Сейму з урахуванням думки Державної виборчої комісії визначає дні, в які закінчуються терміни проведення виборчої діяльності, передбаченої у законі (виборчий календар).

Стаття 8 (а)

1. Президент Республіки обирається на п'ятирічний термін і може бути переобраним тільки один раз.

2. Новообраний Президент Республіки складає присягу перед Народними Зборами в останній день виконання обов'язків Президента Республіки, який залишає посаду.

3. Президент Республіки, який залишає посаду, припиняє виконання своїх обов'язків з моменту складення присяги новообраним Президентом Республіки.

4. Президент Республіки, обраний в результаті виборів, згаданих у Статті 7, пункті 2, складає присягу перед Народними Зборами не пізніше семи днів від дати підтвердження законності виборів.

5. Президент Республіки приступає до виконання своїх обов'язків після складення присяги.

Стаття 8 (б)

1. Якщо у виборах, згаданих у Статті 7, жоден з кандидатів на посаду Президента Республіки не набирає більше половини визнаних дійсними голосів, то на чотирнадцятий день після першого голосування проводиться повторне голосування.

2. Під час повторного голосування вибори проводяться серед двох кандидатів, які у першому голосуванні отримали найбільшу кількість голосів.

3. Якщо будь-який з двох кандидатів, згаданих у пункті 2, знімає свою кандидатуру, втрачає право бути обраним

або вмирає, то на його місце у повторному голосуванні допускається кандидат, який отримав наступну найбільшу кількість голосів у першому голосуванні. У такому випадку дата повторного голосування відкладається ще на 14 днів.

4. Обраним на посаду Президента Республіки у повторному голосуванні вважається кандидат, який отримав більшу кількість голосів.

5. За обставин, згаданих в пункті 3, Державна виборча комісія негайно інформує своєю резолюцією про допущення нового кандидата до виборів у повторному голосуванні та оприлюднює дату проведення такого повторного голосування.

Стаття 8 (в)

1. Якщо у виборах, згаданих у Статтях 7 і 8b, голосування проводиться тільки по одному кандидату, то Державна виборча комісія стверджує цей факт шляхом прийняття резолюції, яку передає Маршалові Сейму, оприлюднює та публікує у Збірнику Законів Республіки Польща.

2. Протягом 14 днів від дня опублікування резолюції Державної виборчої комісії в Збірнику Законів Республіки Польща Маршал Сейму повторно видає розпорядження про проведення виборів. Відповідно застосовуються положення Статті 7, пункту 2 і Статті 8.

3. Положення пункту 2 застосовуються відповідно у випадку відсутності кандидатур на посаду Президента.

РОЗДІЛ 2

Стаття 9

Вибори Президента Республіки проводять:

1) державна виборча комісія, створена на підставі окремих положень;
2) окружні виборчі комісії;
3) дільничні виборчі комісії.

Стаття 10

1. До функцій Державної виборчої комісії належить:
   1) нагляд за дотриманням положень виборчого з конодавства;
   2) реєстрація кандидатів на посаду Президента Республіки та оприлюднення даних про кандидатів, які внесені до списку кандидатів;
   3) видання розпорядження про друкування бюлетенів для голосування;
   4) створення окружних виборчих комісій;
   5) розгляд скарг на діяльність окружних виборчих комісій;
   6) визначення результатів голосування й виборів Президента Республіки;
   7) оприлюднення результатів голосування й виборів Президента Республіки;
   7a) виконання інших функцій, передбачених законодавством.
   8) (вилучено)

2. Державна виборча комісія визначає територію, на якій проводять свою діяльність окружні виборчі комісій, а також визначає їхнє місцеперебування.

3. Державна виборча комісія видає директиви, обов'язкові для виконання виборчими комісіями нижчого рівня, а також роз'яснення для органів державного управління та органів територіального самоврядування й підлеглих їм організаційних одиниць, що виконують функції, пов'язані з проведенням виборів.

4. Державна виборча комісія скасовує будь-яку резолюцію окружних виборчих комісій, яка прийнята з порушенням законодавства або не відповідає директивам Державної виборчої комісії, й направляє будь-яку таку справу до відповідної комісії для повторного розгляду або самостійно виносить рішення за такою справою.

5. Державна виборча комісія може на час виборів утворити власну інспекцію та визначити її функції. На осіб, призначених для роботи в такій інспекції, відповідно поширюються положення Статті 19, пп. 1 і 3-5.

6. Державна виборча комісія ухвалює резолюції в межах своїх повноважень, визначених законодавством.

Стаття 11

До функцій окружної виборчої комісії в межах її територіальної компетенції належить:

1) нагляд за дотриманням положень виборчого законодавства дільничними виборчими комісіями;
2) забезпечення виконання виборчих задач у співпраці з воєводою та відповідними органами територіального самоврядування;
3) розгляд скарг на діяльність дільничних виборчих комісій;
4) забезпечення доставки бюлетенів для голосування у дільничні виборчі комісії;
5) визначення сукупних результатів голосування щодо кандидатів на посаду Президента Республіки та представлення цих результатів разом з протоколами дільничних виборчих комісій до Державної виборчої комісії;

6) виконання інших функцій, передбачених даним Законом, або доручених Державною виборчою комісією.

Стаття 12 (вилучено)

Стаття 13

До функцій дільничної виборчої комісії в межах її територіальної компетенції належить:

1) проведення голосування на дільниці;
2) нагляд у день виборів за дотриманням положень виборчого законодавства в місці та у час голосування;
3) визначення результатів голосування на дільниці та подання їх до відповідної окружної виборчої комісії.

Стаття 14 (вилучено)

Стаття 15

1. Державна виборча комісія створює окружні виборчі комісії не пізніше, ніж за 45 днів до дня виборів.

2. До складу окружної виборчої комісії входить п'ять суддів, включаючи чотирьох суддів за поданням міністра юстиції, і воєводський виборчий комісар чи заступник воєводського виборчого комісара в силу свого службового становища як голова комісії. Призначення членів окружної виборчої комісії здійснюється на підставі окремих положень. До складу комісії може бути призначений суддя у відставці.

3. Якщо воєводський виборчий комісар чи його заступник не може виконувати функції голови комісії, то комісія обирає голову з-поміж свого складу. У такому випадку міністр юстиції висуває до складу комісії п'ятьох суддів.

3a. Комісія на першому засіданні обирає із своїх членів заступника голови комісії, а також призначає секретаря комісії. Секретарем призначається керівник відповідного місцевого підрозділу Крайового виборчого бюро або вказана ним особа. Секретар бере участь у роботі комісії з правом дорадчого голосу.

4. Склад комісії негайно оприлюднюється у прийнятий спосіб.

Стаття 16

1. Дільнична виборча комісія у складі від п'яти до дев'яти осіб формується управою волості не пізніше, ніж за 21 день до дня виборів. Кандидати до складу комісії висуваються з числа виборців даної волості уповноваженими виборчих комітетів або уповноваженими ними особами. В силу службового становища до складу комісії, як її член, входить особа, призначена війтом (бургомістром, міським головою) з числа працівників органів місцевого самоврядування волості чи підлеглих підрозділів.

2. Виборчі комітети висувають по одному кандидату до складу відповідної виборчої комісії не пізніше, ніж за 30 днів до дня виборів. У випадку висунення більшого числа кандидатів, ніж може бути у складі комісії, склад комісії визначається шляхом публічного жеребкування, проведеного управою волості.

3. Якщо число кандидатів, висунутих у порядку, передбаченому у пункті 1, є меншим від встановленої законом мінімальної чисельності складу комісії, то управа волості доповнює склад комісії кандидатами, додатково висунутими уповноваженими виборчих комітетів протягом трьох днів по закінченню терміну, визначеного у пункті 2.

4. Якщо, незважаючи на продовження терміну, число висунутих кандидатів є меншим від встановленої законом мінімальної чисельності складу комісії, то управа волості доповнює склад комісії, обравши додаткових членів з числа виборців.

5. Спосіб висунення кандидатів, зразок заяви про висунення та правила формування дільничних виборчих комісій, у тому числі порядок проведення жеребкування, затверджуються розпорядженням міністра, компетентного у справах державного управління, за поданням Державної виборчої комісії.

6. Дільничні виборчі комісії на виборчих дільницях, утворених на польських морських суднах, згаданих у Статті 23, пункті 4, і за кордоном формуються з числа виборців відповідно капітанами таких суден та консулами польських представництв за кордоном. Порядок і термін формування цих комісій визначаються розпорядженням відповідно міністра, компетентного у справах морського господарства, та міністра, компетентного у закордонних справ, за поданням Державної виборчої комісії.

7. Комісія на першому засіданні обирає з числа своїх членів голову комісії та його заступника. Склад комісії негайно оприлюднюється у прийнятий спосіб.

8. Функції голови комісії та його заступника не може виконувати особа, висунута до складу комісії війтом (бургомістром, міським головою) з числа працівників органів місцевого самоврядування волості чи її підлеглих підрозділів.

9. На виборчих дільницях, створених для виборців, які перебувають у закладах виконання покарання або слідчих ізоляторах, до складу комісії, як її член, входить особа, призначена війтом (бургомістром, міським головою) з

числа службовців закладів виконання покарання або слідчих ізоляторів.

Стаття 17

Державна виборча комісія затверджує регламент роботи окружних і дільничних виборчих комісій, зокрема окреслюючи в ньому порядок роботи комісії та спосіб виконання нею своїх функцій.

Стаття 18

Державна виборча комісія затверджує:

1) зразки печаток виборчих комісій;
2) зразки протоколів голосування;
3) зразки протоколу про результати голосування;
4) зразки бюлетеню для голосування.

Стаття 19

1. Членам виборчих комісій належить:
   1) відшкодування витрат на відрядження та проїзд;
   2) виплата одноразової винагороди за час, пов'язаний з проведенням голосування та встановленням результатів голосування, на засадах і в розмірі, визначених розпорядженням міністра, компетентного у справі державного управління, з урахуванням думки Державної виборчої комісії.

2. Членам Державної виборчої комісії, воєводським виборчим комісарам і заступникам воєводських виборчих комісарів не належить виплата одноразової винагороди, передбаченої у пункті 1(2).

3. Члену дільничної виборчої комісії у зв'язку з виконанням ним обов'язків члена дільничної виборчої комісії належить до п'яти днів звільнення від роботи зі збереженням права на виплати за соціальним страхуванням і прав, що виникають із стосунків праці, за винятком права на винагороду.

4. Особи, які входять до складу виборчих комісій, користуються правовим захистом, передбаченим для державних службовців, і несуть відповідальність як державні службовці.

5. Особам, які входять до складу виборчих комісій, що зазнали нещасного випадку під час виконання ними функцій в тих комісіях або по дорозі до чи від місця їхнього виконання, належить відшкодування у розмірі та на засадах, визначених для працівників положеннями про допомогу у зв'язку з нещасними випадками на виробництві та професійними захворюваннями. Відшкодування виплачує заклад соціального страхування, а розслідування нещасного випадку проводить керівник територіального компетентного органу Національного виборчого бюро.

Стаття 20

1. Зміни у складі окружної виборчої комісії відбуваються внаслідок:
   1) відмови від членства;
   2) подання міністра юстиції;
   3) смерті члена комісії.

2. Вакансія в комісії заповнюється у порядку, передбаченому положеннями про призначення членів комісії.

Стаття 20a

Зміни та поповнення складу дільничної виборчої комісії відбуваються у порядку, передбаченому положеннями про її формування.

Стаття 20b

Державна виборча комісія розпускає окружні та дільничні виборчі комісії після виконання ними своїх функцій, передбачених законом.

Стаття 21

1. Обслуговування Державної виборчої комісії та окружних виборчих комісій забезпечує Національне виборче бюро, створене на підставі окремих положень.

2. Обслуговування та матеріально-технічні умови для роботи дільничних виборчих комісій забезпечує війт чи бургомістр (міський голова), як виконання покладеної на волость функції.

3. Обов'язки, передбачені у пункті 2, стосуються відповідно капітанів польських морських суден і консулів.

Стаття 21a

1. Організаційні одиниці, які здійснюють постійне управління державним та комунальним нерухомим майном, зобов'язані безоплатно надавати приміщення, визначені маршалом воєводства (або воєводою), старостою та війтом (бургомістром, міським головою), для місцеперебування окружних виборчих комісій та дільничних виборчих комісій.

2. Для місцеперебування виборчих комісій також можуть бути рекомендовані приміщення суб'єктів, відмінних від тих, що зазначені у пункті 1, за попередньої домовленості з управляючими такими приміщеннями.

РОЗДІЛ 3

Стаття 22

1. Голосування на виборах Президента Республіки проводиться на стаціонарних виборчих дільницях, утворених на території волості, на підставі положень Закону від

16 липня 1998 р. "Про порядок виборів до рад волостей, рад повітів і сеймиків воєводств" (Збірник Законів № 95, стаття 602 і № 160, стаття 1060) з урахуванням положень пунктів 3 і 4.

2. Зміни в поділі волості на виборчі дільниці, якщо така необхідність обумовлена змінами кордонів волості чи чисельності мешканців у волості, здійснюються на засадах і в порядку, передбачених законом, згаданим у пункті 1, не пізніше, ніж за 45 днів до дня виборів.

3. Виборчі дільниці створюються у лікарнях, закладах соціальної допомоги, якщо на день виборів у них буде перебувати щонайменше 50 виборців, а коли чисельність виборців менша, то виборчу дільницю можна створити з урахуванням думки керівника лікарні чи закладу соціальної допомоги.

4. Виборчі дільниці створюються для виборців, які перебувають у закладах виконання покарання та слідчих ізоляторах і зовнішніх відділах цих закладів та ізоляторів. Таку дільницю можна не створювати виключно в передбачених законодавством випадках за поданням керівника закладу виконання покарання чи слідчого ізолятора.

5. Рада волості за поданням війта (бургомістра, міського голови) створює виборчі дільниці, згадані у пунктах 3 і 4, встановлює їхні номери, межі, а також місцеперебування дільничних виборчих комісій. Створення тих дільниць відбувається не пізніше, ніж за 45 днів до дня виборів.

6. Якщо час, відведений на створення виборчих дільниць відповідно до пункту 5, не використаний відповідним чином, то відповідний воєвода бере на себе виконання вищезазначених функцій не пізніше, ніж на 42 день до дня виборів.

Стаття 23

1. Створюються виборчі дільниці для польських громадян, які перебувають за кордоном.

2. Дільниці, згадані у пункті 1, створюються розпорядженням міністра, компетентного у закордонних справах, за погодженням з Державною виборчою комісією з визначенням місцеперебування дільничних виборчих комісій. Результати голосування на таких дільницях передаються окружній виборчій комісії, яка охоплює волость Варшава-Центр.

3. Створюються виборчі дільниці для виборців, які перебувають на польських морських суднах, що знаходяться в рейсі на день виборів, якщо на таких судах перебуває щонайменше 15 виборців, і якщо існують можливості для передачі відповідній окружній виборчій комісії результатів голосування негайно після його закінчення.

4. В розумінні цього закону польським морським судном є судно, яке знаходиться у цілковитій власності польського судновласника з місцеперебуванням у Польщі, ходить під польським прапором і знаходиться під командуванням польського капітана.

5. Виборчі дільниці, згадані у пункті 3, створюються розпорядженням міністра, компетентного у справах морського господарства, за погодженням з Державною виборчою комісією і за заявою судновласника, поданою не пізніше, ніж за 30 днів до дня виборів. Результати голосування на таких дільницях передаються окружній виборчій комісії, в територіальну компетенцію якої входить місцеперебування судновласника.

Стаття 24

1. Інформація про номери та межі виборчих дільниць і місцеперебування дільничних виборчих комісій оприлюднюється війтом (бургомістром, міським головою) не пізніше, ніж за 35 днів до дня виборів.

2. Обов'язок, згаданий у пункті 1, стосовно виборчих дільниць, створених за кордоном, покладається на консулів. Цей обов'язок має бути виконаний не пізніше, ніж за 21 день до дня виборів.

3. Про створення виборчої дільниці на судні виборців сповіщає капітан судна.

РОЗДІЛ 4

Стаття 25

1. Особи, які мають право голосувати, заносяться до списку виборців.

2. Виборець може бути занесеним лише до одного списку виборців.

Стаття 26

1. Список виборців охоплює осіб, згаданих у Статті 2, згідно з їхнім місцем проживання.

2. У списку виборців зазначаються прізвища, імена, по батькові, дата народження та адреса місця проживання виборця.

3. Список виборців складається в управі волості, як виконання покладеної на неї функції.

Стаття 27

1. Список виборців складається у двох примірниках окремо для кожної виборчої дільниці на підставі реєстру

виборців у волості, ведення якого здійснюється на засадах, окреслених положеннями Закону від 28 травня 1993 р. "Про порядок виборів до Сейму Республіки Польща" (Зб. Законів № 45, Ст. 205; 1995 р., № 132, Ст. 640; 1997 р., № 47, Ст. 297, № 70, Ст. 443, № 88, Ст. 554, № 98, Ст. 604, № 121, Ст. 770 і № 141, Ст. 943; 1999 р. № 49, Ст. 483).

2. Список, згаданий у пункті 1, складається не пізніше, ніж за 14 днів до дня виборів. Один примірник списку передається напередодні голосування голові відповідної дільничної виборчої комісії.

Стаття 27a

1. Список виборців у лікарнях, закладах соціальної допомоги, закладах виконання покарання та слідчих ізоляторах і зовнішніх відділах таких закладів та ізоляторів складається на підставі списків осіб, які будуть перебувати в таких закладах на день виборів.

2. Списки осіб, згадані у пункті 1, передаються керівниками підрозділів до управи волості не пізніше, ніж за 10 днів до дня виборів.

3. Відповідна управа волості сповіщається про занесення до списку виборців осіб, згаданих у пункті 1, з огляду на їхнє постійне місце проживання.

Стаття 28 (вилучено)

Стаття 29

Міністр, компетентний у справах державного управління, за поданням Державної виборчої комісії своїм розпорядженням визначає порядок складання списку виборців, затверджуючи зразок списку, методи його оновлення з урахуванням повторного голосування, а також зразки списків осіб, що перебувають у лікарнях, закладах соціальної допомоги, закладах виконання покарання та слідчих ізоляторах, в яких створено виборчі дільниці, а також зразок повідомлення про занесення виборця до списку в іншій виборчій дільниці й зразки та порядок видачі свідоцтв про право на голосування.

Стаття 30

Особи, позбавлені права голосувати, викреслюються із списку виборців.

Стаття 31

1. Виборець, який тимчасово перебуває на території волості у період часу, що охоплює день виборів, дописується до списку виборців за власною заявою, поданою не пізніше, ніж за 10 днів до дня виборів.

2. Положення пункту 1 відповідно стосується виборця без місця проживання, який перебуває на території волості.

Стаття 32

1. Солдати у період проходження основної чи періодичної військової служби, ті особи, які служать як кандидати у професійні військовослужбовці або ті особи, які походять військові навчання й перепідготовку, та призовники, які проходять службу в підрозділах цивільної оборони поза місцем проживання, заносяться за їхньою власною заявою до обраного ними списку виборців, що складається для місцевості, в якій вони проходять службу. Така заява подається у період між 21-м і 14-м днем до дня виборів.

2. Положення пункту 1 відповідно стосується поліцейських з підрозділів, переведених на казармене становище.

3. Командири військових підрозділів, коменданти відділів цивільної оборони та командири підрозділів поліції зобов'язані забезпечити здійснення прав, що виникають з положення пункту 1, відповідно солдатами, призовниками та поліцейськими.

4. Міністр оборони та міністр, компетентний у внутрішніх справах, за погодженням з Державною виборчою комісією визначають порядок реалізації згаданих у пункт 3 обов'язків командирів, враховуючи необхідність забезпечення для виборців, згаданих у пп. 1 і 2, виконання функцій членів дільничних виборчих комісій та довірених осіб.

Стаття 32a

Відповідна управа волості сповіщається про занесення до списку виборців осіб, згаданих у Статті 31, пункті 1 і Статті 32, пп. 1 і 2, з огляду на їхнє постійне місце проживання.

Стаття 33

1. Виборець, який змінює місце свого проживання перед днем виборів, отримує на власну вимогу

- до того, як був складений список виборців – на підставі реєстру виборців
- після того, як був складений список виборців – на підставі списку виборців

два свідоцтва, що підтверджують:

а) право на голосування в першому турі виборів

б) право на голосування в другому турі виборів.

2. Виборець, який змінює місце свого проживання після першого туру виборів, отримує на власну вимогу свідоцтво про право на голосування в другому турі виборів.

3. Свідоцтва, згадані у пп. 1 і 2, видає управа волості.

4. Положення пункту 3 відповідно стосується капітанів польських морських суден і консулів, які склали списки виборців.

Стаття 34

Орган, який склав список виборців, викреслює з нього осіб:

1) яким видано свідоцтва про право на голосування;
2) стосовно яких отримано офіційне повідомлення про занесення цих осіб до списку в іншій виборчій дільниці.

Стаття 35

1. Виборці, які перебувають на польських морських суднах, що знаходяться в рейсі на день виборів, заносяться до списку виборців, який складається капітаном судна.

2. Занесення до списку здійснюється на підставі заяви виборця, поданої не пізніше, ніж за 3 дні до дня виборів. Заява повинна містити прізвище, імена, по батькові, дату народження й адресу місця проживання.

3. Міністр, компетентний у справах морського господарства, за погодженням з Державною виборчою комісією своїм розпорядженням визначає порядок складання та оновлення списку виборців, згаданого у пункті 1, враховуючи період часу між днем першого голосування і днем повторного голосування.

Стаття 36

1. Виборців, які перебувають за кордоном і мають дійсні польські паспорти, заносять до списку виборців, який складається відповідним територіальним консулом.

2. Занесення до списку здійснюється на підставі особистої заяви, поданої усно, письмово, телефоном, телеграфом чи телефаксом. Заява повинна містити прізвище, імена, по батькові, дату народження й місце перебування виборця, номер дійсного польського паспорта, місце й дату його видачі. Заяву можна подати не пізніше, ніж за 3 дні до дня виборів.

3. Міністр, компетентний у закордонних справ, за погодженням з Державною виборчою комісією своїм розпорядженням визначає порядок складання та оновлення списку виборців, згаданого у пункті 1, враховуючи період часу між днем першого голосування і днем повторного голосування.

Стаття 37

1. Список виборців є доступним для ознайомлення в управі волості чи місцеперебуванні органу, який склав список.

2. Війт (бургомістр, міський голова) чи орган, який склав список виборців, сповіщає виборців у прийнятий спосіб про складення списку та про місце й час його доступності для ознайомлення.

Стаття 38

1. У період доступності списку для ознайомлення будь-яка особа може подати до органу, який склав список виборців, скаргу щодо неправильності складання списку.

2. Скарга подається письмово чи усно з записом у протоколі.

3. Скарга розглядається протягом 48 годин від дати її подання.

4. В результаті розгляду скарги орган, який склав список виборців,:

1) доповнює чи виправляє список, або
2) викреслює зі списку особу, якої стосується скарга, з врученням їй рішення разом з обґрунтуванням, або
3) залишає скаргу без задоволення з врученням особі, що подала таку скаргу, відповідного рішення разом з обґрунтуванням.

Стаття 39

1. Рішення, яке не задовольняє скаргу або призводить до викреслювання зі списку виборців, може бути оскарженим особою, що подала таку скаргу, або особою, викресленою із списку, у відповідному районному суді з огляду на місце укладення списку. До скарги додається оскаржуване рішення.

2. Суд у складі одного судді розглядає справу за окремою процедурою у триденний термін від дати подання такої скарги. Постанова суду вручається особі, яка подала скаргу, та органові, який склав список. Рішення суду не може бути скасованим у судовому порядку.

3. Скарги щодо списку виборців стосовно осіб, згаданих у Статті 35, пункті 1 і Статті 36, пункті 1, розглядаються відповідно капітаном судна чи консулом. Рішення, прийняті у цих справах, є остаточними.

Стаття 39a

У день голосування дільнична виборча комісія дописує до списку виборців:

1) особу, яка пред'являє свідоцтво про право на голосування, долучаючи свідоцтво до списку;

2) особу, пропущену при складанні списку, якщо вона документально доведе своє постійне проживання на території виборчої дільниці, а управа волості підтвердить, що не отримувала повідомлення про втрату цією особою права голосувати;
3) польського громадянина, що постійно мешкає за кордоном, на підставі дійсного польського паспорта, занотовуючи у колонці "Примітки" номер паспорта, місце й дату видачі. Після занесення до списку виборців польського громадянина, що постійно мешкає за кордоном, дільнична комісія ставить у його паспорті на останній вільній сторінці, призначеній для візових відміток, відтиск своєї печатки й вписує дату голосування.

РОЗДІЛ 5

Стаття 40

1. Кандидата на посаду Президента Республіки висувають щонайменше 100000 громадян, які мають право обирати депутатів Сейму. Висунення має бути підтверджене підписами громадян, які висувають кандидата.

2. (вилучено)

3. Висувати кандидата на посаду Президента Республіки можна не пізніше, ніж за 45 днів до дня виборів.

Стаття 40а

1. Громадяни у кількості щонайменше 15 осіб створюють виборчий комітет (далі – "комітет") з метою висунення кандидата на посаду Президента Республіки й проведення виборчої кампанії виключно на його користь.

2. Створення комітету вимагає:
   1) письмової згоди кандидата на висунення його кандидатури на виборах;
   2) письмової згоди кандидата на створення цього комітету.

3. Кандидат може надати згоду, згадану у пункті 2, тільки одному комітетові.

4. Згода кандидата на висунення його кандидатури на виборах повинна містити ім'я (імена), прізвище та вік кандидата, а також зазначення його можливої приналежності до політичної партії. Крім цього, згода повинна містити ідентифікаційний номер PESEL кандидата та інформацію про документально підтверджену освіту, професію, місце роботи й місце проживання кандидата. Згоду на висунення своєї кандидатури кандидат скріплює зазначенням дати і власноручним підписом.

5. Надаючи згоду на висунення своєї кандидатури на виборах, кандидат подає до Державної виборчої комісії заяву, згадану у Статті 6, пункті 1 Закону від 11 квітня 1997 р. "Про розголошення факту роботи чи служби в органах державної безпеки або співпраці з цими органами у період 1944-1990 рр. осіб, що виконують публічні функції" (Зб. Законів 1999 р. № 42, стаття 428, № 57, стаття 618, № 2, статті 681 і № 63, стаття 701; 2000 р. № 43, стаття 488).

6. Комітет діє під назвою "Виборчий комітет кандидата на посаду Президента Республіки Польща ..... (ім'я та прізвище кандидата)".

7. Громадяни, згадані у пункті 1, письмово оформлюють створення комітету, зазначаючи свої імена, прізвища, адреси місця проживання та ідентифікаційні номери PESEL, а також зазначаючи уповноваженого комітету (далі – "уповноважений"), який діє від імені та на користь комітету, й фінансового уповноваженого, згаданого у Статті 84b. Прийняття статусу уповноваженого підтверджується підписом.

8. Будь-яка особа виконувати функції уповноваженого тільки одного комітету. Уповноваженим не може бути кандидат на посаду Президента Республіки.

Стаття 40б

1. Державна виборча комісія невідкладно передає заяву кандидата, згадану у Ст. 40а, п. 5, до Апеляційного суду у Варшаві. Суд в силу свого службового положення вчиняє процедуру перевірки такої заяви.

2. У випадку попереднього подання заяви, згаданої у Ст. 40а, п. 5, у зв'язку з висуненням кандидатури на виконання публічної функції, яка передбачала обов'язкове подання такої заяви, кандидат на посаду Президента Республіки письмово інформує про це Державну виборчу комісію.

Стаття 40в

1. Після того, як зібрано згідно з вимогою Ст. 41, п. 1(3) щонайменше 1000 підписів громадян, що мають право обирати депутатів Сейму і підтримують кандидата, уповноважений звертається до Державної виборчої комісії з заявою про реєстрацію. Підписи, згадані у першому реченні, зараховуються до числа необхідних 100000 підписів громадян, які підтримують кандидата.

2. У заяві комітету про реєстрацію зазначається:
   1) назва комітету й адреса його місцеперебування;

2) ім'я (імена), прізвище, адреса місця проживання, ідентифікаційний номер PESEL уповноваженого й фінансового уповноваженого.

3. До заяви додаються:
   1) заява про створення комітету з зазначенням уповноважених відповідно до Ст. 40a, п. 7;
   2) письмова згода кандидата на висунення його кандидатури на виборах, згадана у Ст. 40a, п. 4, і згода на створення його комітету;
   3) перелік щонайменше 1000 громадян, згаданих у п. 1.

4. Заява комітету про реєстрацію подається не пізніше, ніж за 55 днів до дня виборів.

Стаття 40г

1. Якщо заява задовольняє вимоги Ст. 40a, п. 5, Ст. 40b, п. 2 і Ст. 40c, то Державна виборча комісія у триденний строк від дня подання заяви ухвалює рішення про реєстрацію комітету. Рішення невідкладно вручається уповноваженому.

2. Якщо у заяві виявлено недоліки, Державна виборча комісія невідкладно пропонує уповноваженому усунути виявлені недоліки у триденний строк. У випадку, якщо недоліки не усунуто в зазначений термін, Державна виборча комісія відмовляє комітетові у реєстрації. Рішення Державної виборчої комісії разом з обґрунтуванням невідкладно вручається уповноваженому.

3. Рішення Державної виборчої комісії про відмову у реєстрації комітету може бути оскаржене уповноваженим у Верховному Суді. Скарга подається у дводенний строк від дати вручення уповноваженому рішення про відмову у реєстрації комітету.

4. Верховний Суд у складі трьох суддів розглядає скаргу за окремою процедурою й приймає рішення у справі у триденний строк. Рішення Верховного Суду не може бути скасованим. Рішення вручається уповноваженому та Державній виборчій комісії. Якщо Верховний Суд визнає скаргу уповноваженого обґрунтованою, Державна виборча комісія невідкладно реєструє комітет.

Стаття 40д

Комітет набуває статусу юридичної особи для виконання своїх функцій, які виникають на підставі закону, з дня реєстрації такого комітету Державною виборчою комісією.

Стаття 40е

Державна виборча комісія оприлюднює інформацію про реєстрацію комітету в Урядових відомостях Республіки Польща "Монітор Польські" і в загальнопольській пресі.

Стаття 40є

1. Збирання підписів осіб на підтримку кандидата на пост Президента Республіки може відбуватися тільки у місці, в час та спосіб, які виключають погрози, підступ чи застосування будь-якого тиску з метою отримання підписів.

2. Забороняється збирати підписи осіб на підтримку кандидата на пост Президента Республіки на території військових частин та інших організаційних підрозділів, підпорядкованих Міністерству оборони, й відділів цивільної оборони, а також переведених на казармене становище підрозділів, підпорядкованих міністру, компетентному у внутрішніх справ.

3. Забороняється пропонування грошової винагороди в обмін на підпис під висуненням кандидата на посаду Президента Республіки.

Стаття 41

1. Заява про висунення кандидата на посаду Президента Республіки подається особисто уповноваженим комітету, зареєстрованого відповідно до Ст. 40d, найпізніше до 24:00 години на 45 день до дня виборів. Заява про висунення кандидата повинна містити:
   1) імена, прізвище, вік і місце проживання кандидата на посаду Президента Республіки разом з зазначенням його можливої приналежності до політичної партії;
   2) назву комітету, ім'я, прізвище та адресу уповноваженого й фінансового уповноваженого;
   3) перелік громадян, які підтримують висунення кандидата, з зазначенням розбірливо написаних імені (імен), прізвища, адреси місця проживання та ідентифікаційного номеру PESEL громадянина, який власноручним підписом у переліку підтверджує надання своєї підтримки кандидатові; кожна сторінка переліку повинна містити назву комітету, який висуває кандидата, і напис:
   "Надаю підтримку кандидатові на посаду Президента Республіки Польща ..... [ім'я (імена), прізвище кандидата] на виборах ..... року".

2. Підтверджену підписом підтримку кандидата не можна відкликати.

3. (вилучено)

4. (вилучено)

Стаття 42

1. Державна виборча комісія реєструє кандидата на посаду Президента Республіки, якщо його висунення здійснено у відповідності з положеннями цього закону, веде офіційні протокол реєстрації кандидатів про що сповіщає уповноваженого.

2. Перевіряючи правильність висунення кандидата, Державна виборча комісія досліджує:

1) чи задовольняє кандидат умови Ст. 127, п. 3, перше речення, Конституції Республіки Польща;
2) правильність наведених даних, згаданих у Ст. 40a, п. 4, на підставі офіційно доступних документів;
3) чи висунення кандидатури підтримано підписами щонайменше 100000 громадян відповідно до Ст. 41, п. 1(3).

3. Якщо у висуненні виявлено недоліки, Державна виборча комісія невідкладно пропонує уповноваженому усунути виявлені недоліки у триденний строк. У випадку, якщо недоліки не усунуто в зазначений термін, Державна виборча комісія відмовляє у реєстрації кандидата. Рішення Державної виборчої комісії разом з обґрунтуванням невідкладно вручається уповноваженому.

4. Рішення Державної виборчої комісії про відмову у реєстрації кандидата може бути оскаржене уповноваженим у Верховному Суді. Скарга подається у дводенний строк від дати вручення уповноваженому рішення про відмову у реєстрації кандидата.

5. Верховний Суд у складі трьох суддів розглядає скаргу за окремою процедурою й приймає рішення у справі у п'ятиденний строк. Рішення Верховного Суду не може бути скасованим. Рішення вручається уповноваженому та Державній виборчій комісії. Якщо Верховний Суд визнає скаргу уповноваженого обґрунтованою, то Державна виборча комісія невідкладно реєструє кандидата.

Стаття 43

1. По закінченню терміну, згаданого у Ст. 40, п. 3, з урахуванням положень Ст. 42, пп. 3-5, Державна виборча комісія складає список кандидатів, у якому в алфавітному порядку прізвищ наводяться такі дані: прізвище, імена, вік, документально підтверджена освіта, професія, місце роботи, місце проживання зареєстрованих кандидатів. У списку також наводиться зміст заяви, згаданої у Законі "Про розголошення факту роботи чи служби в органах державної безпеки або співпраці з цими органами у період 1944-1990 рр. осіб, виконуючих публічні функції" в частині, окресленій у Ст. 11, п. 2 того ж закону.

2. За поданням уповноваженого у списку кандидатів також зазначається належність кандидата до політичної партії.

3. Не пізніше, ніж за 20 днів до дня виборів, Державна виборча комісія доводить дані, згадані у пп. 1 і 2, до відома виборців шляхом розклеювання оголошень.

Стаття 44

Державна виборча комісія викреслює із списку кандидатів тих кандидатів, які відкликали свою згоду на висунення їх кандидатами, померли або втратили право бути обраними. Інформацію про викреслювання кандидата Державна виборча комісія невідкладно оприлюднює.

Стаття 45

1. Уповноважені, згадані у Статті 41, пункті 1, підпункті 2, мають право призначити по одному спостерігачу до окружних виборчих комісій та до дільничних виборчих комісій. Функції спостерігача при Державній виборчій комісії виконує агент чи особа, уповноважена ним.

2. Агент чи особа, уповноважена ними, видає посвідчення спостерігачам на дільницях, яке підтверджує їхні повноваження, за зразком, затвердженим Державною виборчою комісією.

РОЗДІЛ 6

Стаття 46

Після складання списку кандидатів Державна виборча комісія розпоряджається про друкування необхідної кількості бюлетенів для голосування й разом з окружними виборчими комісіями забезпечує їхню доставку на дільничні виборчих комісії.

Стаття 47

1. У бюлетені для голосування в алфавітному порядку перелічуються прізвища та імена зареєстрованих кандидатів на посаду Президента Республіки.

2. На бюлетені для голосування друкується відтиск печатки Державної виборчої комісії і зазначається місце для печатки дільничної виборчої комісії.

3. Бюлетень для голосування містить інформацію про спосіб голосування та умови юридичної дійсності голосу.

4. Бюлетень для голосування друкується лише з одного боку аркуша. Прізвища всіх кандидатів друкуються шрифтом однакового розміру та типу.

Стаття 47a
Якщо після друкування бюлетенів для голосування Державна виборча комісія викреслює із списку кандидатів прізвище кандидата з причин, згаданих у Ст. 44, то прізвище цього кандидата залишається в надрукованих бюлетенях для голосування. Інформація про викреслене прізвище та умови, які визначають юридичну дійсність голосу, відданого за таким бюлетенем, оприлюднюється у формі оголошення, й забезпечується розміщення таких оголошень на виборчих пунктах у день голосування.

Стаття 48
Спосіб складання й доставки бюлетенів для голосування на виборчі дільниці, створені на польських морських суднах і за кордоном, визначається Державною виборчою комісією за погодженням відповідно з міністром, компетентним у справах морського господарства, та міністром, компетентним у закордонних справах.

РОЗДІЛ 7

Стаття 49
1. Голосування відбувається на пункті дільничної виборчої комісії протягом одного дня без перерви у період з 6:00 до 20:00.

2. Голосування на виборчих дільницях, створених на польських морських суднах і за кордоном, відбувається у період з6:00 до 20:00 місцевого часу. Якщо б голосування мало скінчитися у наступний день після дня голосування в Польщі, то таке голосування проводиться у попередній день.

Стаття 50
1. Перед тим, як приступити до голосування, виборець пред'являє дільничній виборчій комісії документ, який посвідчує його особу.

2. (вилучено)

3. Виборець, який подає комісії свідоцтво про право на голосування, допускається до голосування після попереднього занесення його до списку виборців. Свідоцтво про право на голосування долучається до списку виборців.

Стаття 51
1. Після виконання дій, згаданих у Ст. 50, виборець отримує від комісії бюлетень для голосування, скріплений печаткою комісії. Виборець підтверджує отримання бюлетеню для голосування власноручним підписом у призначеній для цього колонці списку.

2. Після отримання бюлетеня для голосування виборець прямує до місця на виборчому пункті, яке забезпечує таємність голосування.

Стаття 52
Виборець особисто віддає голос за одного з кандидатів, прізвище якого міститься у бюлетені для голосування, ставлячи в бюлетені ліворуч від його прізвища позначку "х".

Стаття 53
Виборець вкидає бюлетень до виборчої скриньки, яка знаходиться у прийнятному та видному місці виборчого пункту.

Стаття 54
Інваліди при голосуванні можуть скористатися допомогою інших осіб, які не є членами дільничних виборчих комісій та довіреними особами кандидатів.

Стаття 55
Озброєним особам входити до виборчого пункту заборонено.

Стаття 56
1. Перед початком голосування дільнична виборча комісія пересвідчується, що скринька є пустою, що списки виборців і потрібна кількість бюлетенів для голосування знаходяться на місці, а також що у виборчому пункті є відповідна кількість легкодоступних місць, які забезпечують таємність голосування, після чого виборча скринька замикається й опечатується печаткою комісії.

2. З моменту опечатування й до кінця голосування виборчу скриньку не можна відкривати.

Стаття 57
1. З моменту початку голосування й до моменту визначення його результатів на виборчому пункті мають одночасно знаходитися принаймні три особи, які входять до складу дільничної виборчої комісії, причому однією з них має бути голова комісії чи його заступник.

2. Спостерігачі в день голосування можуть перебувати на виборчому пункті на підставі посвідчень, виданих уповноваженими відповідно до Ст. 45, п. 2.

Стаття 58
1. Голова дільничної виборчої комісії слідкує за забезпеченням таємності голосування та підтриманням порядку й спокою під час голосування.

2. Голова дільничної виборчої комісії має право вимагати від осіб, які порушують порядок і спокій, залишити виборчий пункт.

3. На вимогу голови дільничної виборчої комісії комендант відповідного територіального комісаріату поліції зобов'язаний надати необхідну допомогу.

4. У випадках порушення порядку на виборчому пункті положення Ст. 55 не застосовуються.

Стаття 59

1. Забороняється переривати голосування. Якщо, внаслідок надзвичайних подій, голосування тимчасово унеможливлене, то голова або заступник голови дільничної виборчої комісії може віддати розпорядження про переривання, подовження або відкладення голосування до наступного дня. Рішення з цього питання має бути негайно оприлюднене, передане до окружної виборчої комісії, війтові (бургомістрові, міському голові) і надіслане Державній виборчій комісії за посередництва окружної комісії.

2. У разі переривання або відкладення голосування комісія запечатує виборчу скриньку й віддає її разом із списком виборців на збереження голові комісії. У такому випадку печатка комісії віддається на збереження заступнику голови чи іншому члену комісії. Комісія також встановлює кількість невикористаних бюлетенів, складає їх в опечатаному пакеті та віддає на збереження голові комісії. Перед відновленням голосування комісія перевіряє цілісність печаток на скриньці та пакеті, й така перевірка оформлюється протоколом.

Стаття 60

Дільнична виборча комісія може розпорядитися про дострокове закінчення голосування, якщо всі виборці, занесені до списку виборців, віддали свої голоси. Про розпорядження щодо дострокового закінчення голосування голова дільничної виборчої комісії невідкладно сповіщає окружну виборчу комісію.

Стаття 60a

1. На виборчому пункті розміщуються тільки офіційні виборчі оголошення.

2. На виборчому пункті та в місці, яке забезпечує таємність голосування, розміщується стисла інформація Державної виборчої комісії про порядок голосування на виборах.

РОЗДІЛ 8

Стаття 61

1. Одразу після закінчення голосування дільнична виборча комісія визначає кількість невикористаних бюлетенів та складає їх у безпечне місце, потім вона відкриває виборчу скриньку й визначає наступне:
   1) кількість осіб, що мали право голосувати;
   2) кількість виборців, які прийняли участь у голосуванні;
   3) кількість юридично дійсних голосів;
   4) кількість юридично недійсних голосів;
   5) кількість юридично дійсних голосів, відданих за кожного з кандидатів.

2. Визначення результатів, згадане у п. 1, здійснюється на підставі списку виборців і бюлетенів для голосування, вкинутих у скриньку виборцями.

3. При встановленні результатів і складанні протоколу мають право бути присутніми спостерігачі, які можуть внести до протоколу зауваження з зазначенням конкретних претензій.

Стаття 62

1. Комісія визнає недійсними голоси:
   1) віддані за бюлетенями для голосування, відмінними від офіційно встановленого зразка, або без печатки дільничної виборчої комісії;
   2) віддані за бюлетенями для голосування, в яких виборець поставив позначку "х" поруч більш ніж одного прізвища кандидата;
   3) віддані за бюлетенями для голосування, в яких виборець не поставив позначку "х" поруч жодного прізвища кандидата.

2. Дописування в бюлетень для голосування додаткових прізвищ чи інші приписки не впливають на дійсність голосу.

3. Повністю розірвані бюлетені для голосування не беруться до уваги при встановленні результатів голосування.

Стаття 63

1. Дільнична виборча комісія невідкладно складає протокол голосування у двох примірниках.

2. У протоколі голосування наводяться дані, перелічені у Ст. 61, п. 1, а також зазначається:
   1) час початку й закінчення голосування;
   2) кількість бюлетенів для голосування, переданих виборчій комісії, й кількість невикористаних бюлетенів;

3) ймовірні причини будь-яких розбіжностей між кількістю виданих бюлетенів для голосування та кількістю бюлетенів для голосування, вийнятих комісією з виборчої скриньки;
4) розпорядження та прийняті рішення комісії, а також інші суттєві обставини, пов'язані з перебігом голосування;
5) можливі претензії, внесені спостерігачами особами кандидатів;
6) інші застереження членів комісії щодо перебігу голосування.

3. Протокол про голосування підписується усіма членами виборчої комісії, присутніми при його складанні. Протокол скріплюється печаткою комісії.

Стаття 64

Негайно після складення протоколу дільнична виборча комісія оприлюднює результати голосування, зазначені у Ст. 61, п. 1.

Стаття 65

1. Голова дільничної виборчої комісії невідкладно надсилає один примірник протоколу голосування у запечатаному конверті відповідній окружній виборчій комісії в порядку, встановленому Державною виборчою комісією.

2. Дільнична виборча комісія додає до протоколу пояснення стосовно претензій, внесених до протоколу спостерігачами.

Стаття 66

1. Після отримання протоколів від усіх виборчих дільниць окружна виборча комісія невідкладно встановлює сукупні результати голосування й складає протокол у двох примірниках. Протокол окружної комісії разом з протоколами дільничних комісій невідкладно надсилається у запечатаному конверті Державній виборчій комісії. Відповідно застосовуються положення Ст. 61, пп. 1 і 3, Ст. 63, пп. 2 і 3, Ст. 64 і Ст. 65, п. 2.

2. (вилучено)

3. Порядок передання та приймання протоколів окружних виборчих комісій встановлюється Державною виборчою комісією.

3a. Правила та порядок передання відповідній окружній виборчій комісії результатів голосування з виборчих дільниць, створених за кордоном і на польських морських суднах, встановлюється Державною виборчою комісією з урахуванням думки відповідно міністра, компетентного у закордонних справах, і міністра, компетентного у справах морського господарства.

3b. Якщо відповідна окружна виборча комісія не отримає результатів голосування на виборчих дільницях, створених за кордоном і на польських морських суднах, протягом 24 годин після закінчення голосування відповідно до Ст. 49, то голосування таких дільницях вважається таким, що не відбулося. Цей факт занотовується у протоколі про сукупні результати голосування з зазначенням відповідних виборчих дільниць і можливих причин неотримання результатів голосування з таких дільниць.

4. Голови дільничних та окружних виборчих комісій передають другі примірники протоколів разом з усіма документами щодо проведеного голосування відповідним війтам (бургомістрам, міським головам) і керівникам відповідних місцевих підрозділів Національного виборчого бюро.

5. (вилучено)

Стаття 66a

Державна виборча комісія визначає правила та порядок використання електронних систем передачі та обробки даних про результати голосування та результати виборів.

Стаття 66б

Міністр, компетентний у справах культури та охорони національної спадщини, за поданням Державної виборчої комісії, зробленим за погодженням з генеральним директором Державних архівів, своїм розпорядженням визначає порядок передання на збереження, а також порядок збереження та доступу до виборчих документів.

РОЗДІЛ 9

Стаття 66в

1. Після отримання протоколів, згаданих у Ст. 66, п. 1, Державна виборча комісія перевіряє правильність встановлення окружною виборчою комісією сукупних результатів голосування.

2. У разі виявлення будь-яких помилок у визначенні сукупних результатів голосування, Державна виборча комісія розпоряджається про повторне визначення цих результатів. Відповідно застосовуються положення Статей 66 і 66a.

Стаття 66г

Державна виборча комісія оприлюднює сукупні результати голосування, згадані у Ст. 66c, п. 1, визначені окружними виборчими комісіями.

Стаття 67

Негайно після отримання та перевірки протоколів від усіх окружних виборчих комісій Державна виборча комісія встановлює результати голосування за кандидатів на посаду Президента Республіки та складає протокол голосування.

Стаття 68

1. На підставі результатів, встановлених у протоколі голосування, Державна виборча комісія своєю резолюцією затверджує результат виборів Президента Республіки.

2. Резолюція, згадана у п. 1, негайно передається Маршалові Сейму та чинному Президенту Республіки, а також вручається новообраному Президенту Республіки.

Стаття 69

1. Результати голосування та результат виборів оприлюднюються Державною виборчою комісією у формі оголошення.

2. У випадку, згаданому у Ст. 8b, пп. 1 і 3, Державна виборча комісія додатково наводить в оголошенні прізвища та імена кандидатів на посаду Президента Республіки, які візьмуть участь у другому турі голосування.

3. Оголошення Державної виборчої комісії про результати голосування та результат виборів підлягає публікації в "Збірнику Законів Республіки Польща".

4. Державна виборча комісія публікує статистичне опрацювання, яке містить детальну інформацію про результати голосування та виборів, а також забезпечує доступ до результатів голосування та виборів в електронній формі за собівартістю.

Стаття 70

1. Повторне голосування проводиться на виборчих дільницях, створених для проведення виборів, у порядку, передбаченому законом.

1a. Повторне голосування проводиться на підставі тих самих списків виборців, які підлягають оновленню. Сст. 36, п. 3.

2. (вилучено)

3. Державна виборча комісія оприлюднює у формі оголошення результати повторного голосування та результат виборів. Оголошення Державної виборчої комісії підлягає публікації в "Збірнику Законів Республіки Польща".

Стаття 71

Державна виборча комісія подає звіт про вибори до Верховного Суду.

РОЗДІЛ 10

Стаття 72

1. Протест щодо законності обрання Президента Республіки може бути внесений, якщо порушено положення цього закону або якщо скоєно злочин у відношенні виборів, і якщо таке порушення чи злочин могли б мати негативні наслідки для результату виборів.

2. Протест щодо законності обрання Президента Республіки може бути внесений виборцем, який в день голосування був у списку виборців однієї з виборчих дільниць.

3. Право внесення протесту мають також юридичні особи, які висувають кандидатів, і виборчі комісії.

Стаття 73

1. Протест вноситься письмово до Верховного Суду протягом трьох днів від дня оприлюднення результатів виборів Державною виборчою комісією. Подання протесту в той самий термін до поштового відділення у Польщі є рівнозначним внесенню його до Верховного Суду.

2. Стосовно виборця, який перебуває за кордоном або на польському морському судні, вимоги, зазначені у п. 1, вважаються виконаними, якщо протест було подано відповідно консулу у відповідній країні чи капітану судна. Виборець зобов'язаний додати до протесту повідомлення про призначення свого уповноваженого представника, який мешкає в Польщі, або уповноваженого представника, який мешкає у Польщі й уповноважений отримати доставлений документ.

3. Особа, яка вносить протест, повинна сформулювати в ньому претензії, а також надати або навести докази, на які спираються її претензії.

Стаття 74

1. Верховний Суд залишає без подальшої уваги протест, внесений особою, яка не мала на це права в розумінні Ст. 72, пп. 2 і 3, або не відповідала умовам, окресленим у Ст. 73. Не допускається внесення протесту поза визначеним періодом часу.

2. Верховний Суд залишає без подальшої уваги протест, який стосується справи, щодо якої за цим Законом передбачена можливість оскарження чи апеляції в суді чи в Державній виборчій комісії до дня голосування.

3. Якщо протест містить твердження про вчинення злочину проти виборів, Верховний Суд негайно повідомляє про це Генерального Прокурора.

Стаття 75

1. Верховний Суд у складі трьох суддів розглядає протест за окремою процедурою, відповідно застосовуючи положення Цивільно-процесуального кодексу, та виносить рішення у формі постанови.

1a. Рішення Верховного Суду повинно містити висновки щодо обґрунтованості претензій протесту, а в разі підтвердження їхньої обґрунтованості – оцінку впливу злочину проти виборів чи порушення цього Закону на результат виборів.

2. В силу закону учасниками судової справи є: особа, яка внесла протест, відповідна виборча комісія та Генеральний Прокурор, а також представник Державної виборчої комісії.

3. (вилучено)

Стаття 76

1. Верховний Суд у повному складі Палати у справах управління, праці та соціального страхування на підставі звіту про вибори, представленого Державною виборчою комісією, та після розгляду протестів приймає рішення щодо законності обрання Президента Республіки.

2. Верховний Суд приймає згадане у п. 1 рішення у формі резолюції не пізніше, ніж на 30-й день від дня оприлюднення результатів виборів Державною виборчою комісією на засіданні за участю Генерального Прокурора та голови Державної виборчої комісії.

3. Резолюція Верховного Суду негайно надається Маршалові Сейму, а також надсилається Державній виборчій комісії та публікується у "Збірнику Законів Республіки Польща".

Стаття 76a

1. У разі прийняття Верховним Судом резолюції, що підтверджує незаконність обрання Президента Республіки, проводяться нові вибори на засадах та у порядку, передбачених цим Законом.

2. Постанова Маршала Сейму про проведення нових виборів оприлюднюється та публікується у "Збірнику Законів Республіки Польща" не пізніше, ніж через п'ять днів від дня оприлюднення згаданої у п. 1 резолюції Верховного Суду.

РОЗДІЛ 11

Стаття 76б

1. Виборча кампанія розпочинається з дня оприлюднення постанови Маршала Сейму про проведення виборів.

2. Забороняється проводити виборчу кампанію за 24 години до дня голосування та в день голосування й до моменту його закінчення.

Стаття 76в

За 24 години до дня голосування й до моменту його закінчення забороняється оприлюднення результатів передвиборчих досліджень (опитувань) громадської думки стосовно очікуваної поведінки виборців і результату виборів, а також забороняється оприлюднення результатів опитувань виборців, проведених в день голосування.

Стаття 77

1. В день голосування та за 24 години до цього дня забороняється скликати збори, організовувати ходи та маніфестації, проголошувати промови, роздавати листівки чи в будь-який інший спосіб проводити агітацію на користь кандидатів.

2. Забороняються будь-які форми агітації на виборчому пункті.

Стаття 78

1. Забороняється проведення виборчої кампанії на території закладів праці чи державних установ у спосіб та формах, які порушують їхнє нормальне функціонування.

2. Забороняється проведення виборчої кампанії на території військових частин та інших організаційних одиниць, підпорядкованих міністру оборони, та у відділах цивільної оборони, а також у переведених на казармене становище підрозділах, підпорядкованих міністру внутрішніх справ.

3. В рамках виборчої кампанії на користь кандидата на посаду Президента Республіки забороняється організація розиграшів і конкурсів, у яких виграшем є грошові призи чи предмети вартістю понад вартість тих предметів, які зазвичай використовуються в рекламних цілях.

4. В рамках виборчої кампанії на користь кандидата на посаду Президента Республіки забороняється подавати чи постачати алкогольні напої безкоштовно або за такими відпускними цінами, що не перевищують ціни придбання чи вартості виробництва.

Стаття 78a

Виборчі матеріали повинні містити виразне зазначення їхнього походження.

Стаття 79

1. На стінах будинків, огорожах, опорах ліхтарів, енергетичному та телекомунікаційному обладнанні можна розміщувати виборчі плакати та гасла виключно з дозволу власника чи адміністратора цих об'єктів.

2. Забороняється розміщення виборчих плакатів і гасел на зовнішніх і внутрішніх поверхнях адміністративних будівель державного управління чи місцевого самоврядування й судів, а також на території військових частин і відділів цивільної оборони та переведених на казармене становище підрозділів, підпорядкованих міністру внутрішніх справ.

3. Рада волості може заборонити розміщення плакатів чи гасел на певних громадських будинках, а також на визначених частинах громадських територій з причин, пов'язаних з охороною пам'яток старовини або навколишнього середовища.

4. При встановленні власного рекламного обладнання для цілей проведення виборчої кампанії слід керуватися відповідними обов'язковими нормами й правилами.

5. Плакати слід розміщувати у такий спосіб, аби їх можна було потім зняти без нанесення шкоди.

6. Поліція (міська охорона) зобов'язана коштом комітету усувати плакати й гасла, спосіб розміщення яких може загрожувати життю чи фізичному здоров'ю громадян, безпеці майна чи дорожнього руху.

7. Протягом 30 днів після дати проведення виборів відповідні комітети зобов'язані зняти чи демонтувати виборчі плакати й гасла та рекламне обладнання, встановлене для цілей проведення виборчої кампанії.

8. Управа волості розпоряджається про усунення виборчих плакатів, гасел та рекламного обладнання, розміщених з порушенням вимог пп. 1-5 або не знятих чи не демонтованих відповідними комітетами в термін, передбачений у п. 7. Витрати на усунення покладаються на відповідні комітети.

Стаття 80

1. Якщо плакати, гасла, листівки, висловлювання чи інші форми агітації містять неправдиві дані чи інформацію, то будь-яка зацікавлена особа може звернутися до окружного суду з клопотанням про:

1) конфіскацію таких матеріалів;
2) заборону публікації таких даних та інформації;
3) наказ спростувати інформацію;
4) наказ вибачитися перед особою, щодо якої була оприлюднена неправдива інформація;
5) наказ учасникові процесу сплатити суму у розмірі до 50000 злотих на користь благодійної організації;
6) виплату позивачеві суми у розмірі до 50000 злотих в порядку компенсації.

2. Окружний суд у складі одного судді розглядає клопотання, згадане у п. 1, за окремою процедурою протягом 24 годин. Суд може розглянути справу у випадку відсутності за поважних причин позивача чи учасника процесу, які були належним чином сповіщені про термін розгляду. Постанова про припинення судового розгляду справи невідкладно вручається зацікавленій особі, згаданій у п. 1, відповідній окружній виборчій комісії та особі, яку суд зобов'язує виконати постанову. Постанова окружного суду може бути оскаржена протягом 24 годин в апеляційному суді, який зобов'язаний розглянути апеляцію протягом 24 годин. Рішення апеляційного суду не може бути скасованим у судовому порядку, й підлягає негайному виконанню.

3. Опубліковані в пресі неправдиві дані чи інформація, що відносяться до виборів і пов'язані з виборчою кампанією, підлягають спростуванню протягом 48 годин.

4. Щодо спростування даних чи інформації, опублікованих у періодичних виданнях, відмінних від щоденних видань, суд визначає таке щоденне видання, в якому має бути протягом 48 годин розміщене таке спростування за рахунок особи, зобов'язаної опублікувати це спростування.

5. У разі відмови чи нерозміщення спростування особою, зобов'язаною чи визначеною судом зробити це, суд за клопотанням зацікавленої особи розпоряджається опублікувати спростування у порядку судового виконання за рахунок особи, зобов'язаної опублікувати це спростування.

6. Положення Ст. 76b, п. 2 не стосується справ, згаданих у пп. 3-5.

Стаття 81 (вилучено)

Стаття 82

Реалізація прав, що виникають з цього Закону, не обмежує можливостей осіб, яким завдано кривди чи шкоди, домагатися захисту їхніх прав на підставі інших законів.

Стаття 83

1. У період з 15 дня до дати голосування й до дня закінчення виборчої кампанії "Телевізія Польська – Акціонерне товариство" та "Польське Радіо – Акціонерне товариство" (далі – "Телевізія Польська" та "Польське Радіо") безоплатно транслюють на загальнопольських каналах підготовлені комітетами виборчі програми згідно з положеннями цього Закону.

2. Сукупній час безоплатної трансляції виборчих програм складає 25 годин на Телевізії Польській, в тому числі п'ять годин на каналі "ТВ Полонія", і 35 годин на Польському Радіо, в тому числі п'ять годин на каналі, призначеному для іноземного мовлення.

3. Під поняттям "безоплатна трансляція виборчих програм" розуміється як запис і випуск в ефір виступів представників комітетів чи кандидатів на посаду Президента Республіки, так і запис і випуск в ефір виборчих програм, підготовлених комітетами.

4. Національна рада з питань радіомовлення й телебачення за узгодженням з Державною виборчою комісією своїм розпорядженням визначає порядок розподілу часу безоплатної трансляції виборчих програм, обсяг запису та спосіб підготовки й трансляції виборчих програм, а також спосіб поширення інформації про час виходу виборчих програм в ефір.

5. Національна рада з питань радіомовлення й телебачення з урахуванням думки правлінь згаданих у п. 1 товариств і відповідної програмної ради визначає:

1) час, призначений для безоплатної трансляції виборчих програм на кожному із загальнопольських каналів;
2) графік розподілу часу, згаданого у п. 2, у період від 15 дня до дати голосування й до дня закінчення виборчої кампанії.

6. Керівники редакцій відповідних загальнопольських телевізійних каналів, у тому числі "ТВ Полонія", і каналів радіомовлення визначають черговість щоденного виходу в ефір виборчих програм шляхом жеребкування, що проводиться у присутності уповноважених не пізніше, ніж за 18 днів до дня голосування.

7. Ефірний час, наданий одному комітету, не може бути переуступлений іншому комітету. Телевізія Польська та Польське Радіо не можуть втручатися у зміст і час програми комітету без відповідного рішення суду, що набрало чинності.

8. Рішення, прийняті щодо розподілу ефірного часу, можуть бути оскаржені уповноваженим у Державній виборчій комісії. Скарга подається протягом 24 годин з моменту прийняття рішення. Державна виборча комісія негайно розглядає справу та приймає постанову. Постанова Державної виборчої комісії не може бути скасована у судовому порядку.

9. У випадку повторного голосування, передбаченого у Ст. 8b, у період від дев'ятого дня до дати голосування й до дня закінчення виборчої кампанії Телевізія Польська та Польське Радіо безоплатно транслюють виборчі програми, підготовлені комітетами обох кандидатів, причому сукупний час складає шість годин на Телевізії Польській та вісім годин на Польському Радіо. Відповідно застосовуються положення пп. 3-8, за тим винятком, що визначення черговості щоденного виходу в ефір виборчих програм проводиться шляхом жеребкування за 10 днів до дня повторного голосування.

Стаття 83а

1. Незалежно від часу, призначеного для безоплатної трансляції виборчих програм, кожний комітет може у період з 15 дня до дати голосування й до дня закінчення виборчої кампанії виключно поширювати на платній основі виборчі програми на каналах державних і недержавних телевізійних і радіокомпаній. Сукупній час платного поширення виборчих програм не може перевищувати 15 відсотків сукупного часу, наданого даному комітетові для безоплатної трансляції виборчих програм.

2. Телевізійні й радіокомпанії не можуть відмовити у трансляції на платній основі виборчих програм, згаданих у п. 1.

3. Розмір оплати за час трансляції виборчих програм, згаданих у п. 1, не може перевищувати 50 відсотків від ставок для реклами; він має бути однаковим для всіх і встановленим згідно з чинним прейскурантом на день оголошення виборів.

4. До програм, згаданих у п. 1, застосовуються положення про рекламну діяльність на телебаченні та радіо з урахуванням застереження п. 5.

5. Час трансляції на платній основі виборчих програм не зараховується до встановлюваного окремими положеннями ліміту рекламного часу.

Стаття 83б

1. Телевізія Польська й Польське Радіо забезпечують Державній виборчій комісії у період після оголошення виборів Президента Республіки можливість безоплатного представлення на їхніх загальнопольських телевізійних і радіоканалах інформації, роз'яснень та офіційних повід-

омлень, пов'язаних з виборами та обов'язковими положеннями виборчого права.

2. Національна рада з питань радіомовлення й телебачення за погодженням з Державною виборчою комісією й правліннями Телевізії Польської та Польського Радіо своїм розпорядженням визначає порядок організації трансляцій, згаданих у п. 1.

РОЗДІЛ 12

Стаття 84

Фінансування виборчої кампанії доводиться до відома громадсткості.

Стаття 84а

1. Витрати комітетів у зв'язку з виборами покриваються з їхніх власних джерел.

2. Комітет може отримувати та витрачати кошти з дня набуття ним статусу юридичної особи.

3. Комітет може витрачати накопичені кошти виключно на цілі, пов'язані з виборами.

Стаття 84б

1. За ведення фінансової діяльності комітету відповідає його фінансовий уповноважений.

2. Фінансовим уповноваженим не може бути:
   1) кандидат на посаду Президента Республіки;
   2) уповноважений, згаданий у Ст. 40а, п. 7;
   3) державний службовець у розумінні Ст. 115, § 13 Карного кодексу.

3. Можна бути фінансовим уповноваженим тільки одного комітету.

Стаття 84в

Для осіб, що не займаються господарською діяльністю, комітети ведуть бухгалтерський облік на засадах, визначених окремими положеннями з урахуванням положень цього Закону.

Стаття 84г

Видатки комітету не можуть перевищувати 12000000 злотих.

Стаття 85

1. Фізичні особи, юридичні особи та інші організаційні одиниці відповідно до Ст. 86 можуть переказувати кошти для цілей виборчої кампанії, яку проводить комітет.

2. Фінансові кошти юридичних осіб, які переказуються для цілей виборчої кампанії, можуть походити виключно з прибутку.

3. Положення п. 2 також стосується безоплатного надання послуг.

4. Фінансові кошти комітету накопичуються на банківському рахунку, причому кошти, які походять від юридичних осіб за винятком політичних партій, і кошти, які походять від анонімних донорів в рамках публічного збирання коштів, накопичуються на окремих субрахунках рахунку комітету.

5. Сукупна сума внесків від фізичної особи на користь одного комітету не може перевищувати 15-кратного розміру мінімальної місячної заробітної плати працівника на дату, що передує початку виборчої кампанії.

6. Сукупна сума внесків на користь одного комітету від суб'єкта, відмінного від того, що згаданий у п. 5, за винятком політичних партій не може перевищувати 100-кратного розміру мінімальної місячної заробітної плати працівника на дату, що передує початку виборчої кампанії.

7. Суми понад 2-кратний розмір мінімальної місячної заробітної плати працівника, за винятком сум, пожертвуваних в рамках публічного збирання коштів, можуть бути внесені на користь комітету виключно чеком, банківським переказом або платіжною карткою.

8. До видатків комітету зараховується вартість дарунків, отриманих комітетом.

Стаття 86

1. Комітету не можуть бути переказані фінансові кошти, які походять:
   1) з державного бюджету;
   2) від державних організаційних одиниць;
   3) з бюджету органів територіального самоврядування, союзів органів територіального самоврядування та інших юридичних осіб самоврядування, а також з бюджету товариств та інших об'єднань органів територіального самоврядування;
   4) від державних підприємств, а також підприємств з часткою участі у їхньому капіталі Державної Скарбниці, органів територіального самоврядування, союзів органів територіального самоврядування та інших юридичних осіб самоврядування, а також з часткою участі у їхньому капіталі товариств та інших об'єднань органів територіального самоврядування - за винятком відкритих акціонерних товариств;

5) від юридичних осіб та організаційних одиниць, які протягом останніх двох років перед оголошенням виборів використовували державні кошти – за винятком політичних партій;
6) від суб'єктів, які у розумінні положень законодавства про публічний обіг цінних паперів є залежними від суб'єктів, перелічених у пп. 1(2)-1(5).

2. Комітет не може приймати фінансових коштів, які походять від:
1) фізичних осіб, що не мають місця проживання на території Республіки Польща, за винятком польських громадян, що проживають за кордоном;
2) іноземців, що мають місце проживання на території Республіки Польща;
3) юридичних осіб, що не мають місцеперебування на території Республіки Польща;
4) інших суб'єктів, що не мають місцеперебування на території Республіки Польща, але здатні приймати на себе зобов'язання та набувати прав від свого імені;
5) юридичних осіб з участю іноземних суб'єктів – за винятком відкритих акціонерних товариств;
6) іноземних дипломатичних представництв, консульських установ, спеціальних місій та міжнародних організацій, інших іноземних представництв, що користуються дипломатичним і консульським імунітетом і привілеями в силу міжнародних договорів, законів чи загальновстановлених звичаїв.

3. Положення пп. 1 і 2 застосовуються відповідно до внесків у негрошовій формі.

Стаття 87

1. Фінансовий уповноважений може організувати публічне збирання фінансових коштів для цілей, пов'язаних з виборами, на засадах, визначених положеннями про публічне збирання коштів.

2. Організація публічного збирання коштів, згадана у п. 1, не вимагає отримання спеціального дозволу.

3. Фінансовий уповноважений зобов'язаний зберігати документи, пов'язані з публічним збиранням коштів, впродовж 12 місяців від дня виборів.

Стаття 87а

1. Забороняється переказувати фінансові кошти та негрошові цінності через один комітет на користь іншого комітету.

2. Забороняється отримання й витрачання коштів комітетом від дня подання звіту, згаданого у Ст. 87є.

Стаття 87б

Витрати, понесені виборчим комітетом й направлені на виборчу кампанію, що використані у належний спосіб для реклами, у тому числі для реклами в пресі у розумінні законодавства про пресу, не перевищують 80 відсотків від суми, зазначеної у Ст. 84г.

Стаття 87в

Видатки комітету з джерел, що походять від юридичних осіб за винятком політичних партій, не перевищують 60 відсотків від суми, зазначеної у Ст. 84г.

Стаття 87г

Видатки комітету з джерел, що походять від анонімних донорів в рамках публічного збирання коштів у розумінні положень про публічне збирання коштів, не перевищують 10 відсотків від суми, зазначеної у Ст. 84г.

Стаття 87д

Будь-які заклики та інформаційні матеріали комітету, які мають на меті збирання коштів для виборів, мусять містити інформацію про зміст положень Ст. 85, пп. 2, 3 і 5-7, Ст. 86, Ст. 87f, Ст. 88f, пп. 1-3 і Ст. 88g, п. 2.

Стаття 87е

1. Фінансові надходження, переказані або прийняті комітетом з порушенням вимог Ст. 84d, Ст. 85, пп. 2-7, Ст. 86, Ст. 87a, Ст. 87b, Ст. 87c, Ст. 87d, підлягають конфіскації на користь Державної Скарбниці. Якщо таке фінансове надходження було спожите чи втрачене, то конфіскації підлягає його вартість.

2. Судом, в компетенцію якого входить винесення рішень у справах конфіскації фінансових надходжень, згаданих у п. 1, є Окружний суд у Варшаві.

3. З клопотанням про конфіскацію фінансових надходжень до суду звертається Державна виборча комісія.

4. Положення Цивільно-процесуального кодексу застосовуються до справ шахрайства у відношенні фінансових надходжень.

Стаття 87є

1. Фінансовий уповноважений протягом трьох місяців після дня виборів подає Державній виборчій комісії звіт про надходження, видатки та фінансові зобов'язання комітету (далі – "виборчий звіт") разом з висновком досвідченого аудитора та документами, згаданими у п. 4.

2. Досвідченого аудитора, згаданого у п. 1, призначає Державна виборча комісія.

3. Витрати на підготовку висновку, згаданого у п. 1, покриваються з державного бюджету у частині 19 "Бюджет, державні фінанси та фінансові установи".

4. Міністр, компетентний у справ державних фінансів, з урахуванням думки Державної виборчої комісії своїм розпорядженням затверджує зразок виборчого звіту й визначає детальний обсяг інформації, яку містить звіт, а також перелік видів документів, які належить додавати до звіту, так щоб уможливити перевірку достовірності наведеної у звіті інформації. Зразок має розкривати наступну інформацію:

1) всіх юридичних осіб, які переказали пожертви на користь комітету;
2) відображення стану субрахунків, згаданих у Ст. 85, п. 4.

5. Вартість отриманих негрошових дарунків і наданих комітетові послуг визначається у виборчому звіті на основі превалюючої комерційної ціни, що не перевищує собівартості чи вартості виробництва з вирахуванням амортизації.

6. Положення п. 5 не застосовуються до негрошових внесків, які використовуються для розповсюдження виборчих плакатів і листівок суб'єктами, що не є підприємцями.

7. Державна виборча комісія публікує виборчий звіт комітету в Урядових відомостях Республіки Польща "Монітор Польські" протягом семи днів після дня подання звіту Державній виборчій комісії.

8. У випадку перевищення надходжень для цілей, пов'язаних з виборами, над видатками фінансовий уповноважений зобов'язаний переказати надлишок благодійній організації. Інформацію про переказ надлишку фінансовий уповноважений оприлюднює в одному із щоденних видань, яке розповсюджується по всій країні, протягом 30 днів від дня прийняття виборчого звіту Державною виборчою комісією.

Стаття 87ж

1. Державна виборча комісія протягом чотирьох місяців від дня подання виборчого звіту приймає або, в разі виявлення порушень комітетом положень закону стосовно фінансування виборчої кампанії, відхиляє звіт. У разі виникнення сумнівів щодо точності виборчого звіту Державна виборча комісія може вимагати від даного комітету усунення недоліків у звіті або надання пояснень протягом визначеного терміну.

2. Вивчаючи виборчий звіт, Державна виборча комісія може віддати розпорядження про проведення експертиз чи оцінок.

3. Вивчаючи виборчий звіт, Державна виборча комісія може вимагати від державних органів надання необхідної допомоги.

4. Протягом семи днів після дати публікації виборчого звіту, згаданого у Ст. 87g, п. 7:

1) політичні партії;
2) комітети, що брали участь у даних виборах;
3) товариства та фундації, які в своїх статутах передбачають діяльність, пов'язану з аналізом фінансування виборчих кампаній мають право подавати до Державної виборчої комісії мотивовані письмові застереження щодо виборчих звітів комітетів.

5. Державна виборча комісія протягом 60 днів від дня подання застереження, згаданого у п. 5, надає письмову відповідь на таке застереження.

Стаття 87з

1. У випадку відхилення виборчого звіту Державною виборчою комісією комітет має право протягом семи днів від дня вручення такого рішення про відхилення звіту оскаржити це рішення Державної виборчої комісії у Верховному Суді.

2. Верховний Суд розглядає скаргу та виносить рішення у справі протягом 60 днів від дня подання скарги.

3. Розгляд скарги Верховним Судом відбувається у складі сімох суддів за окремою процедурою.

4. Рішення Верховного Суду не може бути скасованим.

Стаття 87и

За Законом комітет підлягає розпуску:

1) після прийняття виборчого звіту комітету Державною виборчою комісією, або
2) після закінчення терміну оскарження, згаданого у Ст. 87і, п. 1, або
3) після винесення судового рішення, згаданого у Ст. 87і, п. 2, яким задоволено скаргу на рішення Державної виборчої комісії щодо відхилення звіту.

Стаття 87і

Державна виборча комісія публікує в Урядових відомостях Республіки Польща "Монітор Польські" та оприлю-

днює у формі офіційного повідомлення інформацію про прийняті та відхилені виборчі звіти комітетів.

Стаття 88

1. Видатки, пов'язані з організацією підготовки та проведення виборів, покриваються з державного бюджету.

2. З державного бюджету покриваються видатки, пов'язані з:
   1) передбаченими законом функціями Державної виборчої комісії та Національного виборчого бюро;
   2) функціями виборчих комісій нижчого рівня й забезпеченням їхнього обслуговування визначеними для тих цілей органами та організаційними одиницями;
   3) виборчими функціями органів державного управління й підлеглих їм центральних відомств та організаційних одиниць, а також інших державних органів;
   4) виборчими функціями, покладеними на органи територіального самоврядування.

3. Кошти для виконання функцій, покладених на органи територіального самоврядування, переказуються протягом 30 днів від дня оприлюднення постанови Маршала Сейму про проведення виборів.

4. Керівник Національного виборчого бюро оприлюднює інформацію про видатки, перелічені у п. 2, протягом п'яти місяців після дня виборів.

5. Правила фінансового планування й здійснення видатків, згаданих у пп. 2 і 3, а також фінансової звітності визначаються положеннями про державні фінанси.

6. Розпорядником коштів, згаданих у п. 1, є керівник Національного виборчого бюро.

РОЗДІЛ 12A

Стаття 88a

Будь-яка особа, яка збирає підписи на підтримку висунення кандидата на посаду Президента Республіки з порушенням вимог Ст. 40g, пп. 1, 2 чи 3, підлягає штрафу у розмірі від 1000 до 10000 злотих.

Стаття 88б

Будь-яка особа, яка проводять виборчу кампанію з порушенням вимоги Ст. 76b, п. 2, підлягає штрафу.

Стаття 88в

Будь-яка особа, яка оприлюднює результати передвиборчих досліджень (опитувань) громадської думки стосовно очікуваної поведінки виборців і результату виборів, а також результати опитувань виборців, проведених в день голосування з порушенням вимоги Ст. 76c, підлягає штрафу у розмірі від 500000 до 1000000 злотих.

Стаття 88г

Будь-яка особа, яка в рамках виборчої кампанії на користь кандидата на посаду Президента Республіки організовує розиграші чи конкурси з порушенням вимоги Ст. 78, п. 3, підлягає штрафу.

Стаття 88д

Будь-яка особа, яка в рамках виборчої кампанії на користь кандидата на посаду Президента Республіки продає та постачає алкогольні напої з порушенням вимоги Ст. 78, п. 4, підлягає штрафу.

Стаття 88е

Особа, яка:
   1) переказує кошти чи безоплатно надає послуги для цілей виборчої кампанії з порушенням вимог Ст. 85, п. 2 чи 3;
   2) порушує вимоги Ст. 85, п. 4 стосовно способу накопичення фінансових ресурсів комітету;
   3) сплачує внески на користь одного комітету з перевищенням обмежень, встановлених у Ст. 85, п. 5 чи 6;
   4) не вносить до угоди про відкриття банківського рахунку, укладеної ним від імені комітету, обмеження стосовно того, що внески на користь комітету можуть здійснюватися тільки у спосіб, окреслений у Ст. 85, п. 7, підлягає штрафу.

Стаття 88є

Особа, яка:
   1) витрачає кошти комітету з порушенням вимог Ст. 84a, п. 2 чи 3, або обмежень Ст. 84d;
   2) переказує комітетові або приймає від імені комітету фінансові ресурси чи негрошові цінності всупереч забороні Ст. 86;
   3) витрачає кошти комітету з порушенням обмежень, встановлених у Ст. 87c чи 87d, підлягає штрафу у розмірі від 1000 до 100000 злотих.

Стаття 88ж

Особа, яка:
   1) переказує фінансові ресурси чи негрошові цінності на користь іншого комітету всупереч забороні Ст. 87a, п. 1, або отримує чи видає фінансові ресурси комітетові після подання виборчого звіту, згаданого у Ст. 87g, п. 1;

2) здійснює видатки на виборчу кампанію, що проводиться у формах і на засадах, властивих для реклами, з перевищенням обмеження, встановленого у Ст. 87b, підлягає штрафу.

Стаття 88з

1. Фінансовий уповноважений, який в межах встановленого терміну не виконує:
   1) зобов'язання переказати благодійній установі надлишок коштів, згаданий у Ст. 87g, п. 8;
   2) зобов'язання подати на розгляд Державної виборчої комісії виборчий звіт, згаданий у Ст. 87g, п. 1, підлягає штрафу, покаранню обмеженням волі або позбавленням волі на строк до двох років.

2. Особа, яка не допускає чи утруднює виконання обов'язків, згаданих у пп. 1(1) чи 1(2), підлягає тому ж покаранню, що застосовується відповідно до п.1.

3. Якщо особа, згадана у п. 2, діяла ненавмисно, вона підлягає штрафу.

Стаття 88и

Особа, яка:
   1) проводить виборчу кампанію без згоди комітету, причому витрати на таку діяльність складають від 5000 до 50000 злотих, підлягає штрафу у розмірі, не меншим від розміру витрат на цю діяльність;
   2) здійснює діяльність, згадану у п. 1, причому витрати на таку діяльність перевищують 50000 злотих, підлягає штрафу у розмірі, не меншому за розмір витрат на цю діяльність, і покаранню обмеженням волі або позбавленням волі на строк до двох років.

Стаття 88і

При розгляді у суді правопорушень, згаданих у Статтях 88b, 88e, 88f та 88h, застосовуються відповідні положення щодо процедури на випадок здійснення адміністративних правопорушень.

РОЗДІЛ 13

Стаття 88ї

1. У випадку зростання індексу цін на споживчі товари та послуги в цілому більш, ніж на 5 відсотків, міністр, компетентний у справ державних фінансів, своїм розпорядженням збільшує суму, зазначену у Ст. 84d, пропорційно зростанню цін.

2. Зростання індексу цін, згадане у п. 1, встановлюється на підставі офіційного повідомлення начальника Головного статистичного управління, опублікованого в Урядових відомостях Республіки Польща "Монітор Польські" до 20 дня першого місяця кожного кварталу.

Стаття 89 (вилучено)

Стаття 90

Будь-яка письмова кореспонденція та судові та адміністративні розгляди у справах, пов'язаних з виборами, є безкоштовними.

Стаття 90a

1. У будь-якому місці закону, де мова йде про закінчення терміну подання скарги, апеляції чи клопотання до суду чи виборчого органу, таке закінченням повинно тлумачитися як день подання скарги, апеляції чи клопотання до суду чи виборчого органу.

2. Якщо закінчення терміну для виконання будь-якої дії, передбаченої цим Законом, припадає на законодавчо встановлений неробочий день, то таке закінчення терміну переноситься на перший робочий день після відповідного неробочого дня.

3. Якщо у цьому Законі чітко не передбачене інше, то виборча діяльність, окреслена виборчим календарем, і дії, згадані у п. 1, виконуються у службові години судів і виборчих органів.

Стаття 91

Даний Закон набирає чинності з дня його опублікування

РУМУНІЯ

ЗАКОН № 68/1992 ПРО ВИБОРИ ДО ПАЛАТИ ПРЕДСТАВНИКІВ І СЕНАТУ

ГЛАВА І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1.
Палата Представників і Сенат обираються шляхом загального, рівного, прямого, таємного і вільного голосування відповідно до положень цього Закону.

Стаття 2.
Виборець має право подання одного голосу на виборах до Палати Представників і Сенату.

Стаття 3.
1. Члени Палати Представників і сенатори обираються по виборчих округах на підставі голосування за списками та за незалежних кандидатів, у відповідності до принципу пропорційного представництва.

2. Норма представництва для виборів Палати Представників складає один депутат від 70000 мешканців.

3. Норма представництва для виборів до Сенату складає один сенатор від 160000 мешканців.

4. Кількість членів палати представників та сенаторів, що можуть бути обраними, визначається пропорційністю норми представництва (зазначено в пунктах 1, 2 цієї статті) до кількості мешканців кожного виборчого округу, до чого додається 1 місце члена Палати Представників, або Сенатора, якщо норму представництва перевищено наполовину, при чому кількість членів Палати Представників має бути не менша ніж 4, а Сенаторів - не менше ніж 2.

5. Кількість мешканців, що враховується згідно з пунктом 4, повинна становити кількість, визначену на 1 липня попереднього року, опублікована у Щорічній Книзі Статистики Румунії. Якщо щонайменше за 5 місяців перед виборами, проводиться загальний перепис населення, то кількість мешканців, що повинна враховуватися, повинна відповідати останньому перепису, опублікованому Національним Комітетом Статистики.

6. Кількість виборчих округів та кількість членів Палати Представників та Сенаторів, що мають бути обрані в кожному з цих округів, визначені в Додатку № 1.

Стаття 4.
1. Законно створені організації громадян національних меншин, що не отримали на виборах принаймні одного мандату члена Палати Представників або сенатора, мають право, у відповідності до статті 59, пункту 2 Конституції, на отримання мандату члена Палати Представників, якщо вони набрали в цілому по країні кількість голосів, що дорівнює не менше 5 % від середньої кількості законно поданих голосів по країні за одного кандидата у члени Палати Представників.

2. Організації громадян національних меншин, що беруть участь у виборах, прирівнюються, з точки зору проведення виборчих дій, до політичних партій.

3. Організації національних меншин, що беруть участь у виборах за спільним списком усіх організацій, користуються привілеями відповідно до положень пункту 1; в такому разі, якщо не був обраний жодний з кандидатів за загальним списком, мандат члена Палати Представників буде наданий усім організаціям, кандидати від яких були внесені до списку, у відповідності до положень пункту 1.

4. Положення пункту 3 не стосуються громадян, які належать до груп національних меншин, що брали участь у виборах за спільним списком з партією або політичною організацією, або одночасно за спільними списками, у відповідності до пункту 3, та за виключними списками.

5. Мандат члена Палати Представників, що видається у відповідності до пункту 1 або 3, видається понад загальним числом депутатських мандатів, визначеним на підставі норм представництва.

Стаття 5.
1. Кандидати до Палати Представників і Сенату повинні висуватися за окремими списками кандидатів лише партіями та політичними організаціями, заснованими у відповідності до закону.

2. Кількість кандидатур, що вноситься до кожного списку, може перевищувати кількість мандатів, визначену на підставі норми представництва співвідношенням 2 до 1/4 цих мандатів. Крім того, дробові числа округлюються до цілих у бік збільшення.

3. По одному виборчому округу партія або політична організація може подати для виборів до кожної з Палат Парламенту лише один список кандидатів. Коаліції партій та політичних організацій утворюються лише на національному рівні. Партіям та політичним організаціям дозволяється брати участь у виборах лише у списках бло-

ків. Партія чи політична організація може бути у складі лише одного виборчого блоку.

4. У списку кандидатів повинна бути вказана політична приналежність кандидатів, якщо така існує.

5. Незалежний кандидат може брати участь у виборах лише індивідуально і лише в тому разі, якщо він одержав підтримку не менше 0,5% виборців, внесених до виборчих списків місцевостей, які входять до виборчого округу, по якому він балотується. Незалежні кандидати не вносяться до списків кандидатів запропонованих партіями, політичними організаціями чи блоками, а також не складаються списки незалежних кандидатів.

6. Одна особа може висувати свою кандидатуру як на мандат депутата, так і на мандат сенатора, але лише по одному виборчому округу.

7. Кандидати, внесені більше ніж до одного списку по будь-якій з палат, або незалежні кандидати, висунуті більше ніж по одному округу, анулюються.

Стаття 6.

1. Дата проведення виборів встановлюється і оприлюднюється урядом не менше ніж за 60 днів до дня проведення виборів, і протягом не більше 5 днів з дати, встановленної статтею 60, пунктом 2 Конституції.

2. Вибори проводяться протягом одного дня, який може бути лише неділею.

3. Послідовність номеру бюлетеня на посвідченні виборця встановлюється та оголошується публічно урядом на день проведення виборів.

4. Публічне оголошення робиться через MONITORUL OFICIAL OF ROMANIA та через пресу.

ГЛАВА II. СПИСКИ ВИБОРЦІВ І ПОСВІДЧЕННЯ ВИБОРЦІВ

Розділ 1. Списки Виборців

Стаття 7.

Списки виборців включають громадян з правом голосу. Списки виборців є постійним і особливим документом.

Стаття 8.

1. Постійні списки виборців складаються по населених пунктах і включають усіх громадян, які мають право голосу і мешкають у населеному пункті, у якому був складений список. Громадяни Румунії, які живуть за кордоном, на їх прохання можуть бути зареєстровані у постійних списках виборців за місцем їх народження або за останнім місцем проживання у країні. Заява мусить бути надіслана до дипломатичного представництва Румунії у країні, в якій живе громадянин, або прямо до місцевої ради.

2. Постійні списки виборців складаються мерами громад, міст, муніципалітетів чи адміністративно-територіальних підрозділів муніципалітетів.

3. Постійні списки виборців складаються в регіонах, по селах, в містах, муніципалітетах та адміністративно-територіальних підрозділах муніципалітетів по вулицях.

4. Постійні списки виборців містять у собі, за нумеричним порядком будинків, в яких вони проживають, місце проживання виборця, ім'я та прізвище, вік під час реєстрації у списку, адресу постійного місця проживання, а також номер виборчої дільниці.

5. Постійні списки виборців підписуються мером і секретарем місцевої Ради і виготовляються у двох офіційних примірниках, які зберігаються у спеціальних реєстрах з сторінками, що виймаються, один - у секретаря місцевої Ради, другий - у Суді першої інстанції, на території якого розташована відповідна Рада.

6. Мер зобов'язаний повідомляти Суд про будь-які зміни, які вносяться до списків виборців.

Стаття 9.

1. Постійні списки виборців поновлюються мером щорічно у січні, а також протягом 15 днів від встановлення дати виборів.

2. Особи, які померли, мають бути викреслені зі списків виборців на підставі повідомлення від місцевої громадської служби, що реєструє померлих. Повідомлення мусить бути зроблене протягом 24 годин.

3. Особи, які були позбавлені Румунського громадянства повинні бути викреслені зі списків виборців на підставі повідомлення про це з Міністерства Юстиції.

4. Особи, позбавлені виборчого права повинні бути викреслені зі списків виборців на підставі повідомлень від державних установ.

Стаття 10.

1. Кожний виборець реєструється лише в одному постійному списку виборців.

2. Реєстрація у постійному списку виборців є обов'язковою. За зміни адреси уповноважений на проведення відповідних змін орган влади зобов'язаний повідомити меру дані, необхідні для реєстрації

громадянина у виборчому списку за новою адресою і для викреслення старої адреси зі старого списка.

Стаття 11.
Спеціальні виборчі списки складаються в ситуаціях, передбачених цим законом, і містять ім'я та прізвище громадянина, адресу постійного місця проживання, вік і дані документів, які посвідчують особистість, номер посвідчення виборця. Ці списки підписуються головою виборчої комісії на дільниці, де вони були складені.

Стаття 12.
1. Виборці мають право перевіряти реєстрацію у списках. Заперечення проти упущень, невірної реєстрації та будь-яких інших помилок у списках висловлюються органами влади, які складали списки, і повинні бути відхилені, або задовільнені не пізніше 3 (трьох) днів з часу реєстрації.

2. Оскарження принятих рішень робиться протягом 3 днів з дати реєстрації в суді за місцем проживання виборця, а у випадках, коли особи зареєстровані у спеціальних списках - в суді за місцем розташування виборчої комісії, яка склала список.. Рішення суду є обов'язковим до виконання. Проти рішення може бути винесена апеляція не пізніше ніж за 48 годин після оголошення рішення. Апеляція повинна бути розглянута протягом трьох днів з моменту реєстрації.

3. Спірні питання, які стосуються списків громадян Румунії, що живуть за кордоном, вирішуються главою Румунського дипломатичного представництва за кордоном, або його замісником. Заперечення проти рішень, прийнятих главою дипломатичного представництва, реєструються в канцелярії представництва і надсилаються для прийняття рішення до суду першої інстанції Муніципалітета Бухаресту, при цьому використовуються відповідним чином положення пункту 2.

Стаття 13.
1. Органи влади, що складають постійні списки виборців, надсилають до виборчих комісій виборчих дільниць один примірник списку протягом 24 годин з часу його завершення.

2. Повідомлення про зміни, що були внесені до списків після їхньої розсилки, повинні направлятися до Суду і у виборчі комісії виборчих дільниць протягом 24 годин.

Розділ 2. Посвідчення Виборців

Стаття 14.
1. Право голосу особи повинно здійснюватися на підставі виборчого посвідчення, яке видається у відповідності до положень цього закону. Громадяни Румунії, які голосують за кордоном, можуть голосувати без посвідчень виборця.

2. Зразок виборчого посвідчення наведений у Додатку 2.

3. Виборець має право на отримання лише одного посвідчення.

Стаття 15.
1. Виборчі посвідчення є постійними документами, дійсними для всіх виборчих консультацій, що проводяться у масштабах країни, відповідно до кількості бюлетенів, включених у посвідчення, і видаються виборцям на підставі виборчих списків за місцем проживання.

2. Посвідчення виборців зберігаються та використовуються лише своїми утримувачами.

Стаття 16.
1. Виборче посвідчення виписується лише мером населеного пункту, в якому мешкає виборець.

2. Виборче посвідчення видається виборцю на підставі номера документу, що посвідчує особистість, та підпису виборця, такими особами:
   а) мером, який виписує посвідчення;
   б) мером населеного пункту, в якому виборець живе; мер, який отримав заяву виборця, протягом 10 днів з часу отримання заяви надсилає меру населеного пункту, в якому виборець живе, запит з вимогою вислати виборче посвідчення; одночасно з висилкою посвідчення робиться відповідний запис у виборчому списку населеного пункту;
   в) виборчою комісією пункту голосування за місцем проживання виборця - для посвідчень, що не були отримані до дня проведення виборців (включно); в такому разі, невидані посвідчення подаються за 3 дні до проведення виборів до Виборчої комісії виборчого пункту на підставі офіційного протоколу, який містить відомості про номер виборчого посвідчення, ім'я та прізвище і місце проживання виборця.

3. Адреса постійного місця проживання підтверджується лише документами, що посвідчують особистість.

4. Після внесення змін до списку відповідно до статті 9, параграф 1 відбувається підготовка виборчих посвідчень

для громадян, що досягли віку 18 років у січні, або громадян, яким виповниться 18 років до дня проведення виборів (включно) у відповідності до положення пунктів 1 і 2.

5. Положення статті 12, що стосується заперечень та спірних питань з приводу підготовки та видачі виборчих посвідчень повинні застосовуватися відповідним чином.

6. Рахунок посвідчень виборців проводить секретар місцевої ради.

Стаття 17.

1. У разі втрати або знищення виборчого посвідчення, його дублікат може бути виданий мерами, зазначеними у статті 16, параграф 2, парагафи а) і б), які роблять позначку про це у виборчому списку населеного пункту.

2. Видання дублікату робиться за заявою господаря і під його відповідальність, причому загублений чи знищений оригінал оголошується таким, що втратив юридичну силу.

ГЛАВА III. ВИБОРЧІ ДІЛЬНИЦІ

Стаття 18.

1. Виборчі дільниці організуються в населених пунктах таким чином:

а) у населених пунктах з населенням більше 20000 мешканців - одна виборча дільниця на 1000 - 2000 мешканців;

б) у громадах з населенням менше 20000 - одна в борча дільниця.

2. У селах або групах сел з населенням до 1000 мешканців, розташованих на відстані понад 5 кілометрів від управління виборчою дільницею, можуть бути організовані окремі виборчі дільниці.

Стаття 19.

1. Окремі виборчі дільниці можуть бути організовані поблизу військових частин, лікарень, санаторіїв, клінік для інвалідів, будинків престарілих, у яких знаходиться не менше 50 виборців.

2. Виборчі дільниці можуть бути організовані поблизу залізничних станцій, автобусних станцій, портів, аеропортів, для виборців, які подорожують у день проведення виборів.

3. Для студентів денної форми навчання, які не мешкають постійно у населеному пункті, де вони вчаться, виборчі дільниці організуються поблизу гуртожитків на 500 -2000 виборців.

4. На виборчі дільниці для військових частин допускаються лише військовослужбовці, так само, як на дільниці, організовані для студентів, допускаються лише студенти.

Стаття 20.

1. Виборчі дільниці можуть бути організовані поблизу дипломатичних представництв і консульських закладів для участі в голосуванні дипломатичних працівників та членів їх сімей, а також для громадян Румунії, що в день виборів перебувають за кордоном. Ці виборчі дільниці відносяться до виборчого округу Муніципалітету Бухаресту.

2. Виборчі дільниці організуються на судах, що плавають під Румунським прапором. Вони належать до виборчого округу, в якому вони зареєстровані.

Стаття 21.

На даній виборчій дільниці проводяться вибори до Палати Представників та до Сенату.

Стаття 22.

1. Межі виборчих дільниць встановлюються місцевими радами громад, міст, муніципалітетів чи адміністративно-територіальних підрозділів муніципалітетів.

2. Всі виборчі дільниці на території виборчого округу, незалежно від виду населеного пункту, повинні нумеруватися починаючи з адміністративного центру округа, муніципалітету міста і громади в алфавітному порядку; в муніципалітетах з адміністративно-територіальними підрозділами нумерація здійснюється у порядку перерахування цих підрозділів, встановленому законом.

3. Голови виборчих комісій зобов'язані протягом 10 днів від дня встановлення дати проведення виборів пронумерувати всі виборчі дільниці і довести до відома громадськості їхні номери, а також межі кожної виборчої дільниці із вказанням місця, де буде відбуватися голосування.

4. Мери і секретарі місцевих рад забезпечують достовірність усіх даних та інформації, а також здійснюють підтримку голів виборчих комісій під час виконання ними обов'язків, передбачених пунктом 3.

ГЛАВА IV. ВИБОРЧІ КОМІСІЇ

Стаття 23.

1. З метою забезпечення нормального проведення виборів, у відповідності до цього закону, для проведення

кожних виборів, створюється Центральна Виборча Комісія, виборчі комісії округів і виборчі комісії дільниць.

2. Виборчі комісії організуються тільки з громадян, які мають право голосу; кандидати не можуть бути членами виборчих комісій.

3. Всі члени комісій є особами, наділеними державною владою. Важливо, щоб вони використовували свою владу правильно і неупереджено.

Стаття 24.

1. Центральна Виборча Комісія складається з 7 суддів Верховного Суду і 16 представників партій і політичних організацій та блоків, які беруть участь у виборах.

2. Призначення 7 суддів Верховного Суду робиться протягом 5 днів від дня ухвалення рішення про визначення дати проведення виборів шляхом жеребкування Президентом Верховного Суду з усіх суддів Верховного Суду. Результати жеребкування заносяться до офіційного протоколу, який підписується Президентом (суду) і являє собою офіційний документ про призначення. Дата засідання призначається та оголошується через пресу Президентом Верховного Суду щонайменше за 48 годин до його проведення.

3. Протягом 24 годин з моменту призначення судді обирають шляхом таємного голосування президента, який стає Президентом Центральної виборчої комісії. У такому складі Центральна виборча комісія здійснює всі надані їй у відповідності до цього закону повноваження і повинна включати у свій склад представників партій, політичних організацій та їх блоків.

4. Протягом 2 днів після закінчення терміну реєстрації кандидатів, партії та політичні організації, що беруть участь у виборах, офіційно повідомляють Центральну виборчу комісію про кількість списків по всіх виборчих округах, а також повідомляють імена представників. Повідомлення, надані після цієї дати, до уваги не беруться.

5. Призначення представників партій та політичних організацій до Центральної виборчої комісії робиться за кількістю виборчих списків кандидатів від кожної партії або політичної організації, у відповідності до пункту 4, по всіх виборчих округах по всій країні, в порядку їх зменшення. Партія, політична організація, чи блок не можуть мати більше п'яти представників у Центральній виборчій комісії.

6. Особи, що представляють партію, політичну організацію чи блок у Центральній виборчій комісії, визначаються відповідно до положень, наведених у пункті 4.

7. В тому випадку, коли велика кількість партій або політичних організацій подала однакову кількість списків, призначення представників робиться шляхом жеребкування Президентом Центральної виборчої комісії у присутності відповідних представників партій, політичних організацій та блоків..

8. Завершення комплектування Комісії представниками партій, політичних організацій та блоків робиться протягом 24 годин після закінчення терміну, встановленого у пункті 4 Президентом Центральної виборчої комісії, якому допомагають 3 (троє) суддів, у присутності осіб, делегованих партіями або політичними організаціями, які надсилають представників і офіційний протокол, складений президентом, з описом порядку призначення представників, являє собою документ, що засвідчує їх призначення членами Центральної виборчої комісії.

Стаття 25.

1. Центральна Виборча Комісія має такі повноваження:
   а) забезпечує оновлення виборчих списків і виконання встановлених законом положень про вибори на всій території країни, а також забезпечує одноманітне підведення їх результатів;
   б) приймає рішення по спірних питаннях у своїй власній діяльності і по протестах на дії окружних виборчих комісій;
   в) отримує від окружних виборчих комісій протоколи з зазначеною кількістю дійсних голосів, поданих за кожний список кандидатів; визначає партії, політичні організації та їх блоки, які не отримали щонайменше 3 % дійсних голосів, поданих за них по всій країні; повідомляє про це окружні виборчі комісії та ті партії, політичні організації та їх блоки, що опинилися в такій ситуації протягом 24 годин;
   г) перевіряє і протоколює результати виборів; підраховує голоси, які не беруться до уваги, згідно з підпунктом с) цієї статті; забезпечує централізований розподіл та видачу мандатів по округам;
   є) затверджує видачу депутатських мандатів організаціям національних меншин, які задовольняють вимогам, передбаченим статтею 4, і виписує офіційне посвідчення призначеному депутатові;
   є) визнає вибори недійсними у округах, де було встановлено порушення закону при голосуванні, або при підрахункові голосів; та призначає повторне голосування у цих округах;
   ж) виконує інші обов'язки, покладені на неї у відповідності до цього закону.

2. Якщо у разі вирішення спірних питань виникає потреба у перевірці представлених доказів, ця процедура повинна відбуватися у присутності судді з Центральної Виборчої Комісії. Ця перевірка не може бути проведена у день виборів.

3. Подання з вимогою визнати вибори недійсними у окрузі, може бути подано лише партіями, політичними організаціями чи блоками не пізніше 48 годин після закриття виборчої дільниці за санкцією по втраті цього права. Позив повинен бути змотивованим, представлений з доказами по факту. Позив розглядаються лише за умови, що партія, яка його подала не порушила норми, встановлені цим законом. Положення параграфу 2 застосовуються відповідно. Спірне питання розглядається Центральною Виборчою Комісією до того моменту, коли офіційні результати виборів буде надруковано у Monitorul Official of Romania.

4. Рішення, винесені Центральною Виборчою Комісією оголошуються публічно.

Стаття 26.

1. Окружна виборча комісія складається з 3 (трьох) суддів і не більш як з 8 (восьми) представників партій та політичних організацій, що беруть участь у виборах по виборчому округу, в якому функціонує дана комісія.

2. Призначення 3 (трьох) суддів робиться протягом 5 (п'яти) днів з дня встановлення дати проведення виборів президентом суду шляхом жеребкування з усіх діючих суддів у окружному суді муніципалітету Бухаресту, на відкритому засіданні. Дата засідання повинна бути оголошена президентом суду через засоби масової інформації щонайменше за 48 годин до його проведення. Результати жеребкування заносяться до офіційного протоколу, який підписується президентом (суду) і являє собою офіційний документ про призначення на посаду. Протягом 24 годин з моменту призначення, судді, шляхом таємного голосування, обирають президента, який стає президентом окружної виборчої комісії. Організована таким чином комісія виконує всі обов'язки, покладені на неї цим законом; До її складу повинні входити представники партій, політичних організацій та їх блоків, що беруть участь у виборах.

3. Протягом 2 днів від дати завершення реєстрації кандидатів, партії та політичні організації офіційно повідомляють окружній виборчій комісії про кількість кандидатів, внесених до списків по даному виборчому округу, а також імена своїх представників. Повідомлення, подані після цієї дати, до уваги не беруться.

4. Призначення представників партій та політичних організацій до окружної виборчої комісії робиться за числом кандидатів від кожної партії чи політичної організації у порядку їх зменшення, відповідно до пункту 3. Партія, політична організація, чи блок не можуть мати більше 3 (трьох) представників.

5. Завершення комплектування окружної виборчої комісії представниками партій, політичних організацій та блоків відбувається у відповідності до положень статті 24, пункти 6 і 8, за відповідного їх використання. У разі, коли велика кількість партій, політичних організацій чи блоків подала однакову кількість списків, призначення представників робиться шляхом витягання жеребку президентом комісії у присутності представників партій та політичних організацій та блоків, що беруть участь у виборах.

Стаття 27.

1. Окружна виборча комісія має такі повноваження:
   а) забезпечує виконання встановлених законом положень про вибори на території виборчого округу, в якому вона діє і забезпечує чергування під час організації виборчих дільниць;
   б) реєструє кандидатів і засвідчує остаточний характер їхньої реєстрації;
   в) здійснює оприлюднення і публікацію повідомлень про списки кандидатів і про незалежних кандидатів;
   г) приймає рішення по спірних питаннях у своїй власній діяльності і по протестах на дії виборчих комісій дільниць, що розташовані на території виборчого округу, в якому вона функціонує;
   д) надсилає виборчим комісіям виборчих дільниць бюлетені для голосування, контрольні печатки і штампи з відміткою "проголосував";
   е) підсумовує результати виборів по виборчих дільницях та надсилає протоколи, в яких вказує результати голосування та кількість дійсних голосів поданих за кожний список кандидатів;
   є) на підставі визнання Центральною Виборчою Комісією партій, політичних організацій та блоків, що не отримали щонайменше 3% дійсних голосів по країні, визначає результати виборів по виборчому округу і виписує посвідчення депутатів або сенаторів (у відповідних випадках) документ, що посвідчує їх обрання;
   ж) надсилає до Центральної виборчої комісії офіційний протокол, який містить у собі результати виборів, а також заперечення і спірні питання, та офіційні протоколи, отримані від виборчих комісій виборчих дільниць;

і) виконує інші обов'язки, покладені на неї цим законом.

2. Рішення, прийняті окружною виборчою комісією повинні бути оголошені на її засіданні.

Стаття 28.

1. Виборчі комісії виборчих дільниць складаються з президента, його заступника і не більше як 7 (сімох) членів.

2. Президент і його заступник є суддями або іншими правоздатними особами, що не належать до будь-якої партії чи політичної організації, і призначаються президентом окружного суду чи Муніципалітету Бухаресту протягом 15 днів до дня проведення виборів шляхом жеребкування за списком, складеним головою комісії і поданим президенту суду не менше ніж за 5 днів до проведення жеребкування.

3. В разі, якщо список юристів надто малий мусить бути доповнений іншими особами бездоганної репутації, що не належать до будь-якої партії чи політичної організації.

4. Список, поданий головою комісії повинен містити кількість осіб, більшу на 10% від визначеної, цим резервом розпоряджається лише президент суду; у списку повинні бути вказані ім'я та прізвища, адреси, телефонні номери та підписи запропонованих осіб з їх згодою;

5. Список мусить складатися з урахуванням того, щоб внесені до нього особи мешкали поблизу виборчої дільниці.

6. Виборчі комісії виборчих дільниць формуються в день призначення членів комісії;

7. Члени дільничої виборчої комісії являють собою осіб, запропонованих партіями та політичними організаціями, що беруть участь у виборах, що призначаються порядком зменшення числа кандидатів, зареєстрованих по даному виборчому округу.

8. Для цього президент виборчої комісії виборчого округу повідомляє президентів виборчих комісій дільниць протягом 24 годин з моменту їх призначення, відповідно до пункту 2, про кількість кандидатів, зареєстрованих від кожної партії та політичної організації. Крім того, всі партії та політичні організації також зобов'язані повідомити президентові комісії виборчої дільниці у визнаний вище термін ім'я та прізвище свого представника.

9. Якщо дві чи більше партії, політичні організації чи блоки мають однакову кількість кандидатів, їх представники призначаються з урахуванням кількості місць у комісії виборчої дільниці відповідно до пункту 7; якщо ж цієї процедури недостатньо для включення всіх представників до складу виборчої комісії, її президент повинен провести жеребкування відповідно до положень статті 26, пункту 5.

10. У разі, коли партії, політичні організації чи блоки не призначили своїх представників або кількість представників є недостатньою, комплектування виборчої комісії виборчої дільниці здійснюється президентом суду на підставі списку, передбаченого пунктом 4 шляхом жеребкування.

11. Призначення членів дільничої виборчої комісії робиться її головою на підставі повідомлень, передбачених пунктом 8 або, в разі необхідності, у відповідності до положень пункту 9 складанням документу, що б підтверджував відповідність цих осіб до вимог щодо членів комісії; складання протоколу робиться протягом 24 годин післязакінчення терміну визначеного у пункті 8, за участі зацікавлених партій, політичних організацій та блоків за умови, що до цього часу вони надішлють по одному делегатові.

Стаття 29.

Дільнича виборча комісія має такі прерогативи:

а) одержання копії списку виборців відповідно до статті 13, пункту 1, та невиданих виборчих посвідчень, відповідно до статті 16, підпункту в), а також одержання від окружних виборчих комісій бюлетенів для голосування виборців, контрольної печатки і штампу з позначкою "проголосував";
б) проведення голосування, забезпечення порядку на дільниці та навколо неї;
в) підрахунок голосів і реєстрація результатів голосування;
г) прийняття рішень по протестах, що стосуються її власної діяльності;
д) подання до окружної комісії офіційного протоколу, який містить результати голосування, а також протестів і пов'язаних з ними матеріалів;
е) передача до суду з оформленням офіційного протоколу використаних і невикористаних бюлетенів, а також недійсних бюлетенів, печаток та інших матеріалів; спеціальні виборчі списки з виборчих дільниць, встановлених поблизу військових частин, доставляються з військовим супроводом до відповідних частин, де зберігаються їх командирами;

Стаття 30.
Виборчі комісії засідають та голосують, приймаючи рішення лише за умови наявності більшості членів комісії.

Стаття 31.
Представники партій, політичних організацій та блоків у виборчих комісіях не можуть отримати ніяких інших акредитацій, окрім тих, що зазначені у цьому законі.

Стаття 32.
1. Партії, політичні організації та незалежні кандидати можуть оскаржувати спосіб організації роботи та склад виборчої комісії протягом (не більше) 48 годин з моменту організації, або, у відповідних випадках, з моменту завершення комплектування даних комісій.

2. Рішення по спірних питаннях приймаються окружними виборчими комісіями, якщо вони стосуються дій дільничої виборчої комісії, Центральною виборчою комісією, якщо вони стосуються дій окружної виборчої комісії, або Верховним Судом, якщо вони стосуються дій Центральної виборчої комісії, протягом 2 днів з моменту реєстрації, прийняте рішення є остаточним.

ГЛАВА V. ВИСУНЕННЯ КАНДИДАТІВ

Стаття 33.
1. Висунення кандидатів організується виборчими округами, а реєстрація кандидатів здійснюється окружною виборчою комісією не пізніше ніж за 30 днів до дати проведення виборів.

2. Заяви про висунення кандидата оформлюються у 4 (чотирьох) примірниках у письмовому вигляді партіями чи політичними організаціями, що беруть участь у виборах за підписом голови виконавчого комітету або, у випадку незалежного кандидата - на основі списку виборців, що його висунули..

3. Заява повинна містити дату висунення, ім'я та прізвище кандидата, ім'я та прізвище, дату народження, адресу постійного місця проживання, серію та номер посвідчення особи та підпис особи, що підтримує кандидата, а також підпис особи, що склала список.

4. Список осіб, що підтримують кандидата є офіційним документом, передбаченим цим законом.

5. Особи, що занесені до списку є лише особами з правом голосу.

6. Один громадянин може підтримати лише по одному кандидату до Палати Представників чи Сенату.

7. Підтримка кандидата виражається лише за власним бажанням особи.

8. Заява про висунення кандидата, зазначена у пункті 2 повинна вказувати ім'я, прізвище, домашню адресу, місце та дату народження, професію та рід занять кандидата та його письмове погодження на балотування, за його власним підписом.

9. Письмове погодження повинно містити ім'я, прізвище, політичну приналежність, професію і рід занять кандидата, згоду на висунення своєї кандидатури, а також заяву про виконання умов, передбаченних законом про висунення кандидатів.

Стаття 34.
1. Особи, що не задовільняють вимоги, встановлені у статті 35 Конституції, не можуть бути кандидатами.

2. Керівники комісій, заступники керівників комісій і посадові особи громадських служб не можуть висувати своєї кандидатури у виборчих округах адміністративно-територіальних підрозділів, якщо вони там працювали протягом останніх 6 (шести) місяців до дати проведення виборів.

3. Президент Румунії, у разі обрання на посаду члена Палати Представників чи Сенату зобов'язаний визначитись з посадою, яку він хоче займати до дати його затвердження.

Стаття 35.
1. Окружна виборча комісія розглядає юридичні вимоги до осіб, що висуваються у кандидати, і реєструють кандидатури, які відповідають цим вимогам.

2. Два примірники заяви про висунення кандидата зберігаються в окружній виборчій комісії, один - реєструється у суді території округу, а четвертий, після завірення його виборчою комісією, повертається відправнику.

Стаття 36.
1. Громадяни, партії і політичні організації можуть оскаржити висунення кандидата не пізніше, ніж за 20 днів до дати проведення виборів.

2. В такому разі в окружній комісії протягом 24 годин з моменту реєстрації вивішується примірник заяви заперечення кандидатури.

3. Протести, пов'язані з допуском або відхиленням висунутих кандидатів, розглядаються судом території округу протягом (не більше) 2 (двох) днів з моменту їх реєстрації.

4. Позови по протестам можуть бути подані до судів вищих інстанцій протягом 24 годин після винесення рішення по протесту. Позов розглядається протягом 2 днів з моменту його подання.

5. У позові вказується ім'я, прізвище, адреса та правоздатність позивача, а також ім'я та прізвище кандидата, причини для позову, дату та підпис позивача, та особи, що може його представляти при розгляді позиву.

6. Якщо протест та позив складені не у відповідності з цими положеннями, вони подаються до компетентних органів за санкцією їх недійсності.

7. Після закінчення термінів, встановлених пунктами 1, 3 та 4 окружні виборчі комісії складають остаточний список кандидатів, який вивішується у приміщенні комісії та видають відповідні вказівки для друку бюлетенів.

ГЛАВА VI. БЮЛЕТЕНІ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ

Стаття 37.
Бюлетені для голосування друкуються і печатки для проведення голосування виготовляються за зразками, наведеними у додатку 3.

Стаття 38.
1. Розміри бюлетенів встановлюються окружною виборчою комісією з урахуванням кількості списків кандидатів та незалежних кандидатів і місця, необхідного для їх надрукування.

2. Папір для друку бюлетенів повинен бути білим і достатньо товстим, щоб надруковані матеріали не просвічувалися на задній сторінці.

3. На сторінках бюлетеня повинна бути надрукована достатня кількість квадратів для всіх кандидатів, за виключенням останньої сторінки, яка повинна залишитися чистою для контрольної печатки; сторінки повинні бути пронумеровані.

4. Сторінки бюлетенів повинні бути скріплені.

5. Квадрати друкуються паралельними лініями у 2 колонки на кожній сторінці.

6. У верхньому лівому куті квадрата друкується назва партії, політичної організації чи блоку або, у відповідних випадках, "незалежний кандидат", а з правого боку - виборча емблема.

7. У квадратах бюлетенів друкуються списки кандидатів в порядку, визначеному окружною виборчою комісією шляхом жеребкування; особи кандидатів визначаються ім'ям та прізвищем, та політичною приналежністю.

8. Для кожного незалежного кандидата друкується окремий квадрат у заключній частині бюлетеня, у порядку їх реєстрації.

Стаття 39.
1. Виборчі емблеми встановлюються кожною партією, політичною організацією, блоком чи незалежним кандидатом і доводяться до відома Центральної Виборчої Комісії протягом 3 (трьох) днів з часу її організації.

2. Виборчі емблеми, що були використані у попередніх виборах не можуть бути використані партіями, політичними організаціями чи блоками, окрім тієї (тих), кому емблема належила у попередніх виборах.

3. В тому разі, якщо на використання однієї емблеми претендує велика кількість партій, політичних об'єднань та незалежних кандидатів, її приналежність визначається Центральною Виборчою Комісією з урахуванням того, хто перший подав цю емблему на реєстрацію або ж шляхом жеребкування протягом 24 годин по закінченню строку, що встановлений у пункті 1.

4. Виборчі емблеми не можуть бути спрямовані проти встановленого порядку.

5. Центральна Виборча Комісія має забезпечити доведення до відома громадськості виборчих емблем (позначок) на другий день після закінчення строка, встановленого у пункті 1.

Стаття 40.
Блок партій, що брав участь у попередніх виборах під визначеною назвою, може зберігати її лише у разі, якщо не відбулося жодних змін у його складі. Ця назва не може бути використана іншим блоком.

Стаття 41.
1. Бюлетені для всього виборчого округу мають друкуватись одними шрифтами одного розміру однією типографською фарбою з розрахунку кількості виборців в окрузі, та крім того з додатком 10% від загальної кількості.

2. Друкування бюлетенів здійснюється окружними виборчими комісіями через керівників комісій. Керівники комісій несуть відповідальність за те, щоб всі бюлетені були надруковані за 10 (десять) днів до дати проведення виборів.

Стаття 42.
1. Бюлетені передаються голові окружної виборчої комісії, який розподіляє їх серед голів дільничих виборчих

комісій за 2 (два) дні до дати проведення виборів. Передача та розподіл бюлетенів здійснюється шляхом надіслання посилок по 100 копій у кожній, згідно з протоколом.

2. Два екземпляри бюлетенів затверджених головою окружної комісії повинні бутививішені за один день до виборів у приміщенні судів першої інстанції та у приміщенні дільниць.

Стаття 43.
Окружна виборча комісія видає 2 (два) завірених екземпляра бюлетеня для голосування для зразку партіям, політичним організаціям та незалежним кандидатам на їх прохання.

ГЛАВА VII. ПЕРЕДВИБОРЧА КАМПАНІЯ

Стаття 44.
1. Виборча кампанія починається з дня опублікування дати проведення виборів і закінчується за два дні до проведення виборів.

2. В ході виборчої кампанії кожний кандидат, партії, політичні організації, всі громадські організації і громадяни мають право використовувати будь-які засоби для вільного, без дискримінації, висловлювання своєї думки шляхом проведення мітингів і зборів, через телебачення, радіо, пресу, та інші засоби масової інформації.

3. Засоби, що використовуються в ході виборчої кампанії, не повинні порушувати положення закону.

4. Забороняється використовувати засоби комерційної реклами через пресу, радіо та телебачення для ведення передвиборчої пропаганди.

5. Забороняється проведення засобів передвиборчої пропаганди на території військових частин.

Стаття 45.
1. Партії та політичні організації, що беруть участь у виборах можуть одержати для проведення передвиборчої кампанії за посередництвом спеціальних законів фінансову підтримку з державного бюджету. Категорії, які можуть бути профінансовані, встановлюються Законом про субсидії. Партії та політичні організації, які не набрали 5% дійсних голосів виборців, повинні повернути одержане фінансування протягом 2 (двох) місяців від дня проведення виборів.

2. Після початку передвиборної компанії фінансова підтримка, що надається фізичними особами або юридичними особами в країні або за кордоном, за виключенням підтримки, одержаної відповідно до пункту 1, може бути використана на проведення передвиборчої кампанії партії чи політичної організації, якщо вона попередньо задекларована перед громадськістю.

3. Забороняється отримувати фінансову підтримку прямо чи за посередництвом кого-небудь з-за кордону від фізичних чи юридичних осіб. Отримані таким чином кошти буде конфісковано та передано до державного бюджету.

4. Забороняється отримувати кошти на проведення передвиборчої кампанії, від громадської установи, структури, приватної компанії, або від компанії з частковим або ж повним державним фінансуванням.

5. Одержання фінансової підтримки з державного бюджету, від фізичних чи юридичних осіб здійснюється лише фінансовим органом, уповноваженим для цього керівництвом партії чи політичної організації.

6. Посадова особа фінансового органу несе солідарну відповідальність з партією чи політичною організацією за витрату фінансової підтримки відповідно до положень пункту 2.

7. Посадова особа фінансового органу може бути фізичною або юридичною особою.

8. Одна партія чи політична організація може мати більше однієї посадової особи фінансового органу і в такому разі, при призначенні кожної з них визначається сфера її відповідальності.

9. Більше ніж одна партія чи політична організація можуть користуватися послугами однієї посадової особи фінансового органу.

10. Посадова особа фінансового органу починає виконання обов'язків після реєстрації у Міністерстві фінансів та економіки і публікації оголошення у пресі.

11. Положення даної статті застосовуються також до незалежних кандидатів, які одержують фінансову підтримку.

Стаття 46.
1. Гарантується доступ до громадських служб радіо і телебачення у ході проведення передвиборчої кампанії.

2. Для партій, політичних організацій та незалежних кандидатів, представлених у Парламенті, доступ до громадських служб радіо і телебачення забезпечується безкоштовно, за рахунок державного бюджету. Усі інші партії, політичні організації та незалежні кандидати мають доступ до відповідних служб на основі контрактів,

укладених між посадовими особами фінансових органів, що їх представляють та Румунськими Теле та Радіо компаніями За однаковими тарифами за ефірний час.

3. Партії та політичні організації, які беруть участь у виборах, зобов'язані звернутися до посадових осіб радіо і телебачення з заявами про надання їм ефірного часу. Заяви повинні бути подані протягом двох днів перед оголошенням дати проведення виборів. Після закінчення цього терміну заяви не розглядаються.

4. Складання графіку проведення передвиборчої кампанії та розподілення ефірного часу здійснюється Об'єднаним Комітетом двох палат Парламенту разом із представниками громадських служб радіо та телебачення не пізніше 5 (п'яти) днів з дня встановлення дати виборів. При розподілі часу враховується, що ефірний час, який надається партіям та політичним організаціям, які представлені у Парламенті, має бути вдвоє більшим ніж для партій та організацій не представлених в Парламенті.

5. Після завершення періоду реєстрації кандидатів у відповідності з пунктом 4 здійснюється нове розподілення ефірного часу, пропорційно кількості списків кандидатів, зареєстрованих по країні. Партії та політичні організації, які не зареєстрували списки кандидатів щонайменше у 10 округах, втрачають право на ефірний час. Доказом їх реєстрації є спеціальний документ, виданий окружною виборчою комісією.

6. Незалежні кандидати мають право користування ефірним часом один раз протягом від 5 (п'яти) хвилин до 1 (однієї) години з урахуванням графіку та числа незалежних кандидатів.

7. Право на ефірний час не включає інтерв'ю, тематичні та інші репортажі, що передаються громадськими службами радіо та телебачення з метою інформування громадян.

Стаття 47.

1. Мери зобов'язані протягом 5 (п'яти) днів з початку передвиборчої кампанії визначити спеціальні місця для вивішування передвиборчих плакатів, враховуючи при цьому кількість партій, політичних організацій та блоків, що представили списки кандидатів, а також осіб, що оголосили про участь у виборах як незалежні кандидати.

2. Мери мають забезпечити, щоб спеціальні місця для вивішування передвиборно-агітаційних матеріалів були розташовані на ринках, вулицях та в інших громадських місцях, що відвідуються громадянами, без перешкод для вуличного руху та іншої діяльності. Мери також повинні перевірити, щоб не залишалося жодних плакатів, написів та інших агітаційних матеріалів з попередніх виборів.

3. Місця для вивішування плакатів можуть використовуватись лише партіями, політичними організаціями, блоками та незалежними кандидатами.

4. Забороняється використання місць для вивішування плакатів партіями та політичними організаціями таким чином, щоб вони перешкоджали їх використанню іншими політичними організаціями незалежними кандидатами і т. ін.

5. Вивішування плакатів в місцях, відмінних від місць, визначених у відповідності з пунктом 1, дозволяється лише з дозволу їх господарів або, у відповідних випадках, осіб, що здійснюють управління цими місцями.

6. На дошці для об'яв може бути вивішений лише один плакат від кожної партії, політичної організації або незалежного кандидата.

7. Передвиборчий плакат має мати розмір не більше 500мм X 300мм, а плакат з оголошенням про проведення передвиборчого мітингу - 400мм X 250мм.

8. Забороняється використання передвиборчих плакатів з сполученням кольорів, що наводять на думку про державний прапор Румунії або інших держав.

9. Поліція має забезпечувати цілісність стендів та передвиборчих плакатів.

Стаття 48.

1. Окружні виборчі комісії слідкують за дотриманням правопорядку в ході проведення передвиборчої кампанії в окрузі, в якому вони діють, приймаючи рішення по скаргам на перешкоди, що чиняться партіям політичним організаціям або незалежним кандидатам.

2. Якщо окружна виборча комісія вважає, що для прийняття рішення по скарзі потрібне адміністративне покарання або карне покарання, здійснюється втручання відповідних органів.

3. Якщо рішення, прийняте окружною комісією є спірне, то в Центральну Виборчу Комісію подається та реєструється заперечення, винесене рішення з спірного питання є остаточним.

4. Рішення по скаргах та запереченнях мають виноситись протягом 3 (трьох) днів з дати їх реєстрації, а прийняті рішення мають бути опубліковані в пресі та вивішені на видному місці в приміщенні виборчої комісії, яка їх прийняла.

ГЛАВА VIII. ХІД ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ

Стаття 49.

1. Кожна виборча дільниця повинна мати достатню кількість кабінок, скриньок для голосування та штампів для голосування пропорційно кількості виборців, яка визначається по наданим мерами списках.

2. Кабінки та скриньки для голосування мають бути встановленими в тій же кімнаті, де знаходиться стіл голови комісії. Кабінки, урни для голосування, печатки та інші матеріали, необхідні для роботи виборчої комісії виборчої дільниці, надаються мерами населених пунктів, міст, муніципалітетів та адміністративно-територіальних підрозділів разом з керівниками комісій.

3. Печатки та інші матеріали, потрібні для дільничих виборчих комісій видаються мерами головам дільниць на основі протоколів, щонайменше за 2 дні перед виборами. Голови дільничих комісій забезпечують зберігання печаток та бюлетенів.

4. Усі друковані матеріали, необхідні для голосування, видаються дільничим комісіям на основі документу, який би вказував вид та кількість копій цих матеріалів.

5. Голова комісії має бути присутнім в приміщенні комісії виборчої дільниці за день до проведення виборів о 18:00 для вжиття заходів по забезпеченню правопорядку та правильності процесу голосування.

6. Голова комісії організовує розташування охорони навколо дільниці.

Стаття 50.

1. В день проведення виборів о 5:00 голова комісії у присутності інших штатних службовців перевіряє скриньки для голосування, наявність списків виборців, бюлетенів для голосування та печаток, після чого закриває та опечатує скриньки для голосування контрольними печатками.

2. Голова комісії також перевіряє, щоб бюлетені були проштамповані контрольною печаткою.

Стаття 51

1. Голова дільничої виборчої комісії вживає всіх необхідних заходів, для вірного перебігу голосування.

2. Власні повноваження голови комісії розповсюджуються не тільки на виборчу дільницю, але й на підлеглу до неї територію - двір, входи, вулицю та громадські ринки на відстані до 500 метрів.

3. Окрім членів виборчої комісії дільниці, кандидатів та акредитованих делегатів у приміщенні дільниці та громадських місцях поблизу місця проведення голосування не допускається присутність сторонніх осіб в кількості часу більшій ніж потрібно для проведення голосування.

4. Акредитація делегатів здійснюється Центральною виборчою комісією для представників румунських преси, кіно, радіо та телебачення, а також Міністерством іноземних справ для представників закордонної преси, кіно, радіо та телебачення або представників міжнародних організацій, що подали відповідні заявки. Порушення угоди про акредитацію веде до визнання акредитації недійсною.

5. Акредитовані спостерігачі можуть спостерігати за виборами лише за умови наявності посвідчення спостерігача. Ні в якому разі їм не дозволяється втручатися у процедуру голосування, оскільки їхнім правом є лише поінформування голови дільничої комісії про ті порушення процедури, які вони відмітили. Будь-які дії по пропаганді за чи проти партій, політичних організацій, блоків чи незалежних кандидатів зі сторони спостерігача, так само як і спроба вплинути на виборця, або будь-яке інше порушення положень цього закону є підставами для застосування негайних правових санкцій, скасування акредитації виборчою комісією, яка засвідчила порушення та негайне усунення особи спостерігача з території дільничої комісії.

6. Для підтримки порядку голова комісії має у своєму розпорядженні засоби підтримки порядку, що забезпечуються головним комісаром поліції спільно з Міністерством внутрішніх справ.

7. Під час голосування членам виборчих комісій та акредитованим особам забороняється носити значки чи інші символи передвиборчої агітації.

Стаття 52.

Голосування починається о 6:00 і продовжується до 21:00, коли закривається виборча дільниця. Допускаються виключення, коли голова дільничої виборчої комісії може продовжити час для голосування після 21:00, але не пізніше півночі, зі згоди окружної виборчої комісії.

Стаття 53.

1. Виборці голосують на виборчих дільницях за місцем їхнього постійного проживання, або ж на дільницях, утворених згідно зі статтями 19 та 20 цього закону. Виборці, що голосують на дільницях, організованих згідно

зі статтями 19 та 20 повинні бути зареєстровані у спеціальних списках виборців..

2. Виборці, що відсутні у день виборів, можуть проголосувати після пред'явлення виборчого посвідчення на будь-якій виборчій дільниці, де вони будуть зареєстровані в спеціальному списку виборців дільничою виборчою комісією.

3. Положення пункту 2 застосовуються також до румунських громадян, що живуть за кордоном та перебувають на день виборів на території країни, при пред'явленні ними паспорта.

Стаття 54.

1. Доступ виборців у кімнату для голосування здійснюється у відповідності до кількості кабінок. Кожен виборець пред'являє виборче посвідчення та документ, що засвідчує особу, та після перевірки його реєстрації в списку виборців, або, у відповідних випадках - в спеціальному списку - див. статтю 53, виборець отримує бюлетень для голосування та печатку для голосування під підписом у списку виборців. Якщо виборець пред'являє дублікат виборчого посвідчення, про це робиться позначка у списку виборців.

2. Виборці, що отримують виборче посвідчення на виборчій дільниці, у відповідності зі статтею 16 пунктом 2, підпунктом c) розписуються за його отримання в офіційному протоколі.

3. Якщо виборець з причин, засвідчених головою комісії, не може розписатися у списку виборців, підтвердження здійснюється на основі підписів одного члена виборчої комісії.

4. Виборці голосують поодинці, в закритих кабінах, прикладаючи штамп "проголосував" в середині квадрата, що містить список кандидатів чи ім'я незалежного кандидата, за яких він голосує.

5. Штамп з написом "проголосував" має бути меншим за квадрат.

6. Після голосування виборець згортає бюлетень для голосування таким чином, щоб біла сторінка з контрольною печаткою знаходилась зовні, та опускає його в скринька для голосування, попередньо впевнившись, що він не відкритий.

7. Неправильно згорнутий бюлетень не означає, що він є недійсним.

8. Якщо бюлетень відкривається помилково, виборцю видається інший бюлетень із записом про це в офіційному протоколі.

9. Штамп для голосування повертається голові комісії, який ставить ним позначку на виборчому посвідченні.

10. Голова комісії спостерігає за тим, щоб виборець не залишився в кабінці довше, ніж це потрібно.

Стаття 55.

Голови та штатні співробіники дільничої виборчої комісії, а також особи, відповідальні за підтримання порядку, голосують на дільниці, яку вони обслуговують після реєстрації у спеціальному списку, відповідно до статті 53.

Стаття 56.

1. Кандидати та будь-який інший виборець можуть заперечити особу людини, що прийшла голосувати; в цьому випадку голова комісії має засвідчити особу за допомогою інших засобів.

2. Якщо заперечення є виправданим, голова комісії не дозволяє голосувати виборцю, робить запис про це в офіційному протоколі і повідомляє про подію поліцейським властям.

Стаття 57.

1. Голова дільничої виборчої комісії може призупинити проведення голосування лише з серйозних причин.

2. Проведення голосування може бути перервано не більше ніж на 1 (одну) годину, про що на дверях приміщення для голосування має бути вивішено оголошення не менше ніж за 1 (одну) годину до призупинення голосування. Тривалість всіх перерв не повинна перевищувати 2 (дві) години.

3. Під час перерви урни для голосування, печатки, бюлетені для голосування та інші матеріали лишаються під постійним наглядом, а штатним співробітникам комісії не дозволяється виходити з приміщення.

4. Особи, що допомагають (на підставі статті 51 пункту 3) в проведенні голосування, не можуть бути примушені лишити приміщення виборчої дільниці на цей час.

Стаття 58.

1. Забороняється присутність в кабінці будь-якої особи окрім особи, що бере участь у голосуванні.

2. У випадку, коли виборець не здатний проголосувати сам через серйозні причини, що підтверджується головою дільничої комісії, виборець має право на допомогу

особи, визначеної за його власним бажанням. Цією особою не може бути хтось з спостерігачів, або ж членів дільничої виборчої комісії.

Стаття 59.
До виборців, які прикуті до ліжка, на їх прохання та з дозволу голови комісії надсилається група співробітників, що беруть участь в організації голосування разом з усіма виборчими матеріалами для забезпечення права цього виборця проголосувати.

Стаття 60.
О 21:00, або в час, встановлений для закриття виборчої дільниці відповідно до положень статті 52, голова дільничої виборчої комісії оголошує голосування завершеним і закриває дільницю.

ГЛАВА IX. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ВИБОРІВ

Розділ 1. Підрахунок Голосів на Виборчих Дільницях

Стаття 61.
1. Після закриття голосування, у присутності штатних співробітників і, у відповідних випадках, кандидатів та акредитованих осіб, голова дільничої виборчої комісії підраховує та анулює невикористані бюлетені, опечатує печатки "Проголосував", перевіряє цілісність скринькаів для голосування та приступає до їх відкриття.

2. Голова дільничої виборчої комісії в голос зачитує при відкритті кожного бюлетеня список кандидатів, за який було віддано голос або у відповідному випадку - ім'я незалежного кандидата та показує бюлетень присутнім. Усі бюлетені повинні бути розсортовані по партіям, політичним організаціям, блокам та незалежним кандидатам та складені окремо.

3. Бюлетені, які не мають штампа контрольної печатки виборчої дільниці, бюлетені, які на вигляд відріздняються від встановлених зразків, бюлетені, які не мають штампу печатки "проголосував" та такі, що мають такий штамп більше ніж в одному квадраті, вважаються недійсними.

4. Анульовані бюлетені не враховуються при підрахунку вільно висловлених голосів виборців.

5. Результати голосування заносяться в дві окремі таблиці - одна для Палати Представників, друга - для Сенату. Записи в таблиці здійснюються призначеним головою дільничої виборчої комісії штатним співробітником комісії. Присутні при голосуванні кандидати мають право робити свої таблиці.

6. Анульовані бюлетені (у відповідності до пункту 5 також повинні бути перераховані у таблицях. В таблиці зазначаються також списки кандидатів, імена незалежних кандидатів та кількість дійсних голосів поданих за кожного з них окремо.

Стаття 62.
1. Після відкриття скриньок для голосування та підрахування бюлетенів голова дільничої виборчої комісії складає у двох примірниках два окремих офіційних протокола - один для Палати Представників, другий - для Сенату, в яких зазначається:

а) кількість виборців у відповідності до постійних списків;
б) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні по двох окремих списках: один для виборців, що занесен у постійний список і другий для виборців по спеціальних списках;
в) загальна кількість дійсних голосів;
г) кількість недійсних бюлетенів;
д) кількість дійсних голосів, що подані за кожен список кандидатів або за кожного незалежного кандидата окремо;
е) короткий виклад змісту протестів та заперечень і засобу вирішення суперечних питань, а також рішення, що прийняті за протестами та запереченнями, які передані окружній виборчій комісії;
є) опис стану печаток на скринькаах для голосування під кінець голосування на дільниці;
ж) кількість невикористаних та анульованих бюлетенів.

2. Офіційні протоколи підписуються головою дільничої виборчої комісії та її штатними співробітниками, та проштамповуються контрольною печаткою. Підписи ставляться проти імені, прізвища та в окремих випадках - політичної приналежності кожного з співробітників.

3. На вимогу членів дільничої виборчої комісії, що підписали протоколи, їм видається дублікат протоколів. Вимога буде задовільнена, якщо її буде подано до складання протоколів.

4. Відсутність підписів деяких штатних співробітників комісії не позбавляє офіційний протокол юридичної сили. Голова дільничої виборчої комісії пояснює причини, які перешкодили підписанню протоколу. .

Стаття 63.
1. Будь-які протести та заперечення з процедури можуть бути зареєстровані під час проведення голосування та

відкриття скринькаів, незалежно від того зроблені вони кандидатами, штатними співробітниками чи виборцями. Заперечення можуть бути зареєстровані до закриття голосування.

2. Протести мають бути подані у письмовій формі голові дільничої виборчої комісії, який виписує розписку.

3. По термінових протестах голова дільничої виборчої комісії приймає рішення негайно.

Стаття 64.

1. Після завершення голосування готуються дві папки. Одна призначена для Палати Представників, друга - для Сенату. Папки повинні містити офіційні протоколи, анульовані бюлетені, оскаржені бюлетені та всі заперечення стосовно процедури голосування. Папки запечатуються і протягом 24 годин після закінчення голосування під військовою охороною відправляються до окружної виборчої комісії. Відповідальність за цю процедуру покладається на головуючого при голосуванні та штатних співробітників.

2. Окружна виборча комісія протягом 24 годин після отримання папок направляє один екземпляр офійного протоколу в суд першої інстанції даної території; партії, політичної організації або незалежні кандидати можуть отримати копію цього протоколу, на їх вимогу.

Розділ 2. Підбиття Результатів Голосування по Виборчому Округу

Стаття 65.

1. Після отримання з усіх виборчих дільниць офіційних протоколів з результатами виборів, окружна виборча комісія починає підбивати суму кількості поданих голосів виборців за кожну партію, політичну організацію, та блок окремо. Після цього, протоколи з цими даними надсилаються до Центральної Виборчої Комісії протягом 24 годин.

2. Після отримання від Центральної Виборчої Комісії інформації про партії, політичні організації чи блоки, які не набрали щонайменше 3 % дійсних голосів по країні, окружна виборча комісія розподіляє мандати депутатів та сенаторів у відповідності з статтею 66.

3. Кандидати та акредитовані особи можуть допомагати при підрахунку голосів.

Стаття 66.

1. Розподіл мандатів до Палати представників та до Сенату між кандидатами повинен проводитися з урахуванням тих партій, політичних організацій чи блоків, які не набрали щонайменше 3 % дійсних голосів по країні.

2. Розподіл мандатів проводиться лише після звернення до Центральної Виборчої Комісії за інформацією про партії, політичні організації чи блоки, які набрали щонайменше 3 % дійсних голосів по країні.

3. Процедура розподілу та призначення мандатів проводиться на двох рівнях: на рівні округів та на рівні країни.

4. На рівні кожного округу комісія встановлює виборчий коефіцієнт окремо для Палати Представників та Сенату, шляхом пропорції кількості Представників та Сенаторів, що мають бути обрані в окрузі до загальної кількості дійсних голосів, поданих за всі списки кандидатів, політичні організації, блоки та за незалежних кандидатів у відповідності з пунктом 1; кожному спискові виділяється стільки мандатів, скільки разів виборчий коефіцієнт округу включено до дійсних голосів поданих за цей список; розподіл мандатів проводиться виборчою комісією у порядку реєстрації кандидатів у списку; мандати також видаються кожному незалежному кандидатові, який набрав таку кількість дійсних голосів, яка була б рівна виборчому коефіцієнту. Всі інші голоси, не використані, або нижчі по відношенню до виборчого коефіцієнту, що були подані за списки кандидатів партій, політичних організацій чи блоків, які не відповідають положенням пункту 1, так само як і мандати, що не можуть бути розподілені окружною виборчою комісією повинні бути доведені до відома Центральної Виборчої Комісії, з метою їх централізованого розподілу нею.

5. Центральна Виборча Комісія повинна підрахувати невикористані голоси та ті, що є меншими за виборчий коефіцієнт, подані за кожну партію, політичну організаці чи блок, які задовільняють положення пункту 1 окремо для Палати Представників та Сенату; кількість голосів, підрахована таким чином, для кожної партії, політичної організації чи блоку ділиться на 1, 2, 3, 4, і т.д., ділячи стільки разів скільки є мандатів, що не були розподілені на рівні окружної комісії; частки, що залишаються після ділення повинні класифікуватися у порядку їх зменшення до числа не розподілених мандатів; найменша з цих часток становить виборчий коефіцієнт по країні для члена Палати Представників та окремо для Сенатора; мандати Сенаторів чи Представників розподіляються партіям, політичним організаціям чи блокам у такій кількості, скільки разів виборчий коефіцієнт по країні вміщатиметься у загальній кількості дійсних голосів, поданих за відповідну партію, політичну організацію чи блок, виходячи з

підсумування невикористаних голосів та тих, що є нижчими за виборчий коефіцієнт.

6. Розподіл мандатів, виданих округом, здійснюється Центральною Виборчою Комісією у такому порядку:

а) для кожної партії, політичної організації чи блоку, які повинні отримати мандат згідно з пунктом 5, кількість невикористаних голосів чи тих, що є нижчими за виборчий коефіцієнт по кожному округу, ділиться на загальну кількість дійсних голосів, поданих за кожну партію, політичну організацію чи блок під час розподілу мандатів по всій країні.
Отримані в результаті поділу числа для кожного округу множаться на кількість мандатів, що отримують партії, політичні організації чи блоки. Отримані числа записують у порядку зменшення в цілому по країні, та так само окремо для кожного округу.
Для кожного округу перші партії, політичні організаці, чи блоки повинні враховуватися при розподілі обмеженої кількості мандатів, що залишилися нерозподіленими у округах. Останнє число, отримане в результаті цієї операції, є дистрибьютором для цього округу.
Наступним кроком є розподіл мандатів між округами, у порядку партій, політичних організацій та блоків за замовними списками по країні: перше число з замовного списку ділиться на цей дільник округу, з якого він походить; отримане число є тією кількістю мандатів, які припадають на кожний округ. Така ж сама процедура використовується для усіх замовних списків по всій країні.
Якщо число мандатів, для партій, політичних організацій та блокв вичерпується, то операція підрахунку продовжується без цих чисел.
Якщо ж число для замовного списку по всій країні є меншим за дільник округу, мандат для нихгарантується;

б) якщо ж роздача мандатів у порядку, встановленому у підпункті а) є неможливою, Центральна Виборча Комісія враховує ту партію, політичну організацію чи блок, які мають найбільшу кількість кандидатів, або ж одного кандидата, якому не було виписано мандату; і якщо в такому порядку залишаються мандати нерозподілені в окрузі, то вона враховує ті партії, політичні організації та блокі, які мають найбільшу кількість невикористаних голосів, або ж найбільшу кількість голосів, нижчу за виборчий коефіцієнт в окрузі;

в) якщо після проведення заходів, вказаних у підпунктах а) ти б) залишаються нерозподілені мандати, то Центральна Виборча Комісія за спеціальною угодою сама встановлює партії, політичні організації та блоки, яким виписуються мандати, згідно з пунктом 5.

7. Мандати, розподілені між списками кандидатів згідно з пунктом 6 виписуються окружною виборчою комісією в порядку реєстрації у списку.

8. Посвідчення депутатів або сенаторів, що отримали мандати, виписуються окружною виборчою комісією шротягом 24 годин з моменту завершення процедури розподілу.

9. Кандидати, зареєстровані у списку, які не були обрані, є альтернативними кандидатами, у відповідних списках. У випадку появи вакантного місця депутата або сенатора, альтернативний кандидат може зайняти вакансію в порядку реєстрації списку, і якщо до дня вступу на посаду, партії, політичні організації та блоки, у чиїх списках є ці альтернативні кандидати засвідчують, що вони (кандидати) є кандидатами від цих об'єднань

Стаття 67.

1. Окружна виборча комісія складає два окремих офіційних протокола, що стосуються проведення, підрахунку голосів, розподілення мандатів та результатів виборів, для Палати Представників та Сенату.

2. Офіційні протоколи повинні містити наступне:
   а) кількість виборців в данному окрузі, у відповідності з постійними списками;
   б) загальна кількість виборців, що взяли участь у голосуванні; вказують кількість виборців по постійному та спеціальним спискам;
   в) загальна кількість дійсних голосів;
   г) загальна кількість дійсних голосів, поданих за кожного незалежного кандидата, чи за список кандидатів;
   д) кількість недійсних голосів;
   е) спосіб розподілення мандатів у відповідності до статті 66, імена та прізвища обраних кандидатів, та назви партій, політичних організацій, чи блоків, що їх висунули.;
   є) кількість мандатів, які не були розподілені на рівні округів, та загальну кількість дійсних голосів по країні, відповідно до статті 66;
   ж) короткий опис рішень прийнятих за протестами та запереченнями окружними виборчими комісіями.

3. Офіційні протоколи, протести та заперечення, а також, отримані з виборчих дільниць папки, підпису-

ються та опечатуються штатними співробітниками виборчої комісії. Папки протягом 48 годин під військовою охороною відправляються до Центральної виборчої комісії.

Стаття 68.

1. Центральна виборча комісія приймає рішення по протестах та запереченнях і складає два окремих офіційних протоколи для Палати Представників та Сенату. наступного змісту:

а) загальна кількість виборців у відповідності до постійних списків;
б) загальна кількість виборців, що прийняли участь у голосуванні;
в) загальна кількість дійсних голосів по країні;
г) загальна кількість недійсних голосів;
д) отримані мандати, згідно зі статтею 66, пунктом 5 та їх розподіл по округам, згідно з пунктом 6;
е) перелік організацій національних меншин, що брали участь у виборах, але не отримали мандату депутата або сенатора; загальна кількість дійсних голосів по країні по кожному списку цих організацій та підтвердження для організацій, що отримують мандат у відповідності до статті 4; ім'я та прізвище кандидата, зареєстрованого першим у списку організації, що отримує мандат; якщо списки таких організацій набрали рівну кількість голосів, приналежність мандату визначається жеребкуванням.
є) рішення, що прийняті за протестами та запереченнями.

2. Офіційні протоколи та інші документи підписуються головою та членами дільничої виборчої комісії, в чиїй присутності вони були складені та направляються до Палати Представників та Сенату на затвердження та визнання виборів дійсними.

3. Для визнання повноважень, члени Палати Представників та Сенатори повинні представити декларацію власних прибутків. Декларація є конфіденційним документом, зя який видається розписка про передачу.

4. Пргорама Центральної Виборчої Комісії по розподілу та передачі мандатів повинна бути схвалена нею, та представлена, як окремий додаток до офіційного протоколу, що надсилається для визнання виборів дійсними.

Стаття 69.

Центральна виборча комісія публікує результати виборів у пресі та MONITORUL OFICIAL OF ROMANIA, у час, визначений статтею 60, пунктом 3 Конституції.

ГЛАВА X. ЧАСТКОВІ ВИБОРИ

Стаття 70.

1. Часткові вибори проводяться у тому випадку, коли з'являються вакантний мандат (депутата або сенатора), що не займається альтернативним депутатом, згідно до статті 25, пункту 1.. Вибори організовуються в окрузі з вакантним мандатом.

2. Вибори не організовуються, якщо вакантний мандат з'явився до закінчення строку повноважень мандатів Палати Представників та Сенату, у відповідності з положеннями статті 60 параграф 1 Конституції.

Стаття 71.

1. У результаті недійсності виборів в окрузі, проводяться часткові вибори у відповідності до діючого закону, з тими ж кандидатами, комісіями, та на тих же дільницях., у третю неділю після того дня, коли перші вибори були визнані недійсними.

2. Кандидати, звинувачені у обмані, не можуть брати участі у виборах.

3. Часткові вибори, по розподілу вакантних мандатів організовуються у відповідності до цього закону, протягом 3 (трьох) місяців від дати сповіщення уряду Президентом Палати Представників (або у відповідному випадку президентом Сенату) щодо виконання умов, передбачених статтею 70.

4. Якщо часткові вибори проводяться лише по одному округу, Центральну виборчу комісію організовувати не обов'язково. Керівництво процедурою здійснюється окружною виборчою комісією.

5. Участь в часткових виборах можуть приймати лише виборці, зареєстровані у постійних списках округу з вакантним мандатом.

ГЛАВА XI. ПОРУШЕННЯ ТА НЕВІДПОВІДНОСТІ ДО ЗАКОНУ

Стаття 72.

Дії, вказані нижче є незначними порушеннями, (окрім тих, що прямо порушують закон):

а) свідома реєстрація виборців для голосування по декільком виборчим спискам за їх місцем проживання; реєстрація вигаданих осіб, та тих, що позбавлені права голосу, підписання списку підтримки кандидата не у відповідності з статтею 33, а також порушення положень закону про вивішування списка кандидатів або незалежних кандидатів;

б) невиправдана відмова видати виборче посвідчення по письмовому запиту зацікавленої особи, або недбаліть при його оформленні;
в) недостатня організованість при проведені передвиборчих мітингів, або ж вживання алкогольних напоїв під час проведення;
г) пошкодження будь-якими засобами списків, розкладів, будь-яких інших друкованих передвиборчих матеріалів;
д) вивішування передвиборчих матеріалів у невстановлених для цього місцях;
е) взаємна згода громадян зареєструватись по декількох виборчих списках;
є) помилки при представленні увазі громадськості пропозицій щодо висунення кандидата;
ж) відмова кандидатам або акредитованим особам в доступі до голосування, або відмова в наданні допомоги при проведенні голосування;
з) відмова підкоритись встановленим головою дільничої комісії правилам на виборчій дільниці та прилеглій території;
и) невиправдана відмова штатних співробітників комісії: допомогти виборцю, зареєструватися за окремим списком (при необхідності); допомогти виборцям у поводженні з виборчими бюлетенями та штампами для голосування; видати бюлетені виборцям, які не покажуть виборчого посвідчення або посвідчення особи, або тим, які відмовляються підписатися у списку виборців;
і) складання офіційного протоколу, порушуючи положення цього закону;
ї) проводження передвиборчої агітації після закінчення компанії, а також здійснення впливу на виборців на дільниці, або у місцях, передбаених статтею 51, пунктом 2 з метою переконати їх проголосувати за півну партію, політичну організацію, або незалежного кандидата;
й) отримання та використання фінансової допомоги для проведення передвиборчої кампанії засобами не передбаченими в статті 45 параграф 4;
к) носіння значків, або ін. Форм передвиборчої агітації членами дільничих виборчих комісії під час голосування;
л) незмога членів виборчих комісій виконувати свої обов'язки.

Стаття 73.
Порушення, передбачені статтею 72 пунктами г) д) ж) п) та о) караються штрафами в розмірі від 5000 до 15000 лей, пунктів е) є) k) l) m) - штрафами в розмірі від 15000 до 45000 лей, а пунктів. а) б) в) з) j) - арештом на строк від 1 (одного)до 6 (шести) місяців або штрафом в розмірі від 45000 до 1000000 лей.

Стаття 74.
1. При виявленні порушень, що передбачені статтею 72, офіційний протокол складається:
   а) за дії передбачені пунктами а) б) в) г) д) є) ж) з) j) k) l) m) - офіцерами поліції та особами, що виконують обов'язки офіцерів поліції;
   б) за дії передбачені пунктами г) д) та m)- мерами та їх уповноваженими представниками;
   в) за дії передбачені пунктами е) k) l) n) о) - головою окружної виборчої комісії.

2. За порушення, передбачені пунктами г) д) е) є) ж) k) l) m) n) о), статтею 72- відповідальна особа вказує в офіційному протоколі розмір штрафа, що накладається.

3. Порушення, перераховані у попередніх пунктах, підпадають під дію закона N 32/1968 за виключенням статті 26 цього закону.

4. Офіційний протокол про порушення, що передбачені пунктами а) б) в) з) та j) статтею 72 направляється до суду першої інстанції території, де відбулися порушення, який застосовує санкції у відповідності до закону 61/1991.

Стаття 75.
1. Перешкоди будь-якого роду з метою перешкодити людині в здійснені права голосу або права виставити свою кандидатуру карається тюремним ув'язненням на строк від 6 (шести) місяців до 5 (п'яти) років та позбавленням деяких прав.

2. У випадку порушень, передбачених пунктом 1 - нанесення виборцю тілесних ушкоджень, що потребують медичного догляду протягом більше ніж 60 днів або втрата їм будь-якого з почуттів, або органів чуття, нанесення тілесного ушкодження, що має постійний характер, або спричеиніння йому буь-якого іншого ушкодження, або утворення загрози життю виборця карається тюремним ув'язненням на строк від 3 (трьох) до 10 (десяти) років.

3. Спроба здійснення правопорушень, що передбачені пунктами 1 та 2 також є такою, що карається.

Стаття 76.
1. Порушення таємниці голосування при будь-яких обставинах співробітниками виборчої дільниці або іншими особами карається тюремним ув'язненням на строк від 6 місяців до 3 років.

2. Спроба також є такою, що карається.

Стаття 77.
1. Обіцянка, пропозиція та сплата грошової нагороди або хабаря виборцю з метою примусити виборця проголосувати чи не голосувати за певний список кандидатів або за незалежного кандидата карається тюремним ув'язненням на строк від 6 місяців до 5 років.

2. Якщо порушення, передбачене пунктом 1 було вчинено спостерігачем, покаранням є ув'язнення від 2 до 7 років.

3. Покарання, передбачене пунктом 1, стосується особи, що проголосувала, не маючи права голосу, або до виборця, що проголосував у другий раз, або декілька разів в один і той же день проведення виборів. Спроба також є такою, що карається.

Стаття 78.
1. Використання порожніх бюлетенів, або фальсифікація виборчих посвідчень чи бюлетенів, додання до бюлетенів у скринькау для голосування більшої кількості бюлетенів або ж фальсифікація будь-яких документів виборчої комісії карається тюремним ув'язненням на строк від 2 до 7 років.

2. Спроба також є такою, що карається.

Стаття 79.
1. Напади, зроблені будь-якими засобами на дільниці голосування, викрадення скриньок для голосування або виборчих документів караються тюремним ув'язненням на строк від 2 до 7 років.

2. Спроба також є такою, що карається.

Стаття 80.
Відкриття скриньки для голосування до встановленного терміну карається тюремним ув'язненням на строк від 1 до 5 років.

Стаття 81.
За правопорушення, що передбачені статтями 75-80, карне переслідування починається екс-офіціо.

Стаття 82.
Будь-яке майно, що використовувалось, або притягувалось для здійснення порушень, передбачених статтею 72, або інших правопорушень, що передбачені статями 75-80 конфіскується.

ГЛАВА XII. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ПЕРЕХІДНІ РОЗПОРЯДЖЕННЯ

Стаття 83.
1. Витрати на проведення виборів відносяться на рахунок державного бюджету.

2. Приміщення та матеріальне забезпечення необхідне для роботи Центральної виборчої комісії, надаються урядом, в округах - головними уповноваженими, для виборчих дільниць - мерами та головними уповноваженими.

3. Будь-які документи, призначені для проведення виборчої компанії звільняються від сплати судових витрат.

Стаття 84.
1. Уряд Румунії забезпечує підтримку роботи виборчих комісій кваліфікованими державними службовцями та професійними статистиками.

2. Протягом періоду проведення виборів урядові службовці, статистики, та особи, задіяні у роботи виборчих комісій, вважаються тимчасово звільненими зі своїх постійних місць роботи .

Стаття 85.
1. Рішення Суду по протестах та скаргах або будь-яких інших юридичних процедурах повинні прийматися відповідно до правових норм президентського правління за обов'язковою участю районного прокурора.

2. Проти кінцевого рішення суду не можуть виноситися ніякі інші рішення.

Стаття 86.
1. Визначення терміну, передбаченого даним законом, проводиться з врахуванням першого та останніх днів, навіть якщо вони є робочі.

2. Під час виборів всі виборчі комісії та суди зобов'язані працювати, щоб надати виборцю змогу використати свої права.

Стаття 87.
1. Особи, що перебувають у місцях ув'язнення під час проведення виборів, не беруть участі в голосуванні і не включаються у списки виборців.

2. Особи, що перебувають у місцях попереднього ув'язнення, мають право участі у голосуванні відповідно до статті 59 (стосовно спеціальної скриньки для голосування).

Стаття 88.
1. Головні вповноважені особи контролюють виконання мерами обов'язків, покладених на них цим законом; будь-які зловживання доводяться до відома відповідні органи.

2. Одночасно, якщо головна вповноважена особа виявляє, що виборець не був зареєстрований у списку або був викреслений з нього, або ж що дільнича виборча комісія не була заснована у відповідності з законом, вона складає протест або скаргу, з яких рішення приймається відповідно з цим законом.

Стаття 89.
Під документом, що посвідчує особу в даному законі мається на увазі посвідчення особистості з фотографією, сертифікати, що їх замінюють, дипломатичні та цивільні папорти; для військовослужбовців - посвідчення військовослужбовця (військовий квіток).

Стаття 90.
Вибори нового складу Парламенту відбудутся у день, встановлений законом.

Стаття 91.
Для виборів 1992 року, за участі у виборах виборчих блоків, до 3 %, зазначених у статті 66, пункті 1 потрібно додати 1 % від загальної кількості дійсних голосів, поданих за кожного члена блоку від коаліції, починаючи від другої партії чи політичної організації, не перевершуючи 8 % цих голосів.

Стаття 92.
1. Для виборів 1992 року, голосування проводиться на основі списків виборців, використаних під час місцевих виборів, та оновлених з дня оголошення про дату виборів, а також на основі документу, який встановлює дату виборів, проштампованому контрольною печаткою дільничої клмісії, та написаний чорнилом.

2. До 31 грудня 1992 року уряд забезпечує друк та видачу усіх виборчих посвідчень тим громадянам, які мають право голосу зі списків виборців місцевостей за їхнім місцем проживання.

3. Посвідчення виборців для призивників надсилаються мерами командирам військових частин, які повинні розповсюдити їх за підписом кожного військовослужбовця.

Стаття 93.
1. Положення статті 51, пункта 3, також стосуються делегатів, акредитованих Центральною Виборчою Комісією як міжнародних спостерігачів лише на вибори 1992 року. Як внутрішніх спостерігачів (далі: спостерігачі) акредитують лише виборців, вповноважених урядовими установами, мета яких є захистити права людини, та які були створені до вибочої кампанії.

2. Спостерігачі не можуть бути членами політичних партій, чи організацій. Їхня акредитація виписана лише на одну виборчу дільницю. Центральна Виборча Комісія може акредитувати на виборчу дільницю лише одного спостерігача на основі його/її письмової декларації, що дозволяє спостерігати лише за умовами акредитації. Декларація видається під їхню власну відповідальність; вона є законним документом з усіма випливаючими наслідками, передбаченими законом. Умови акредитації встановлені в акредитаційному акті; якщо кілька осіб акредитовано на одну і ту ж дільницю, акредитація вирішується жеребкуванням.

3. Положення статті 45, пункту 3, та статті 51, пункту 5 також стосуються неурядових організацій, вказаних у пункті 1.

Стаття 94.
Щодо округу No. 42, то компетенції окружного суду тут належать Судом Муніципалітету Бухареста.

Цей закон був прийнятий Палатою Представників та Сенатом на спільній сесії 17 червня, 1992 року, згідно зі статтею 74, пунктом 1, статтею 76, пунктом 2 Конституції Румунії.

ЗАКОН ПРО ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА РУМУНІЇ

ГЛАВА I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1.

1. Президент Румунії обирається загальним, рівним, прямим, таємним та свободним голосуванням у відповідності до цього закону.

2. Виборець має право одного голосу при кожному голосуванні на виборах Президента Румунії у відповідності до статті 81 параграфів 2 і 3 Конституції.

Стаття 2.

1. В адміністративно-територіальних одиницях процедура виборів Президента Румунії проводиться у виборчих округах, на виборчих дільницях під керівництвом виборчих комісій, передбачених Законом про вибори до Палати депутатів та Сенату, виходячи із постійних списків виборців на даній дільниці.

2. У відповідності зі статтею 144, параграф d Конституції, Конституційний Суд гарантує виконання положень даного закону на території всієї країни і затверджує результати виборів.

Стаття 3.

1. У виборах Президента Румунії можуть брати участь кандидати від партій, політичних об'єднань та незалежні кандидати. Кожна партія або політичне об'єднання, або разом, або окремо, може висувати лише одну кандидатуру.

2. Кандидат, висунутий партією або політичним об'єднанням, або незалежний кандидат може бути зареєстрований лише тоді, коли його підтримає не менше 100 000 виборців. Виборець може голосувати лише за одного кандидата.

Стаття 4.

1. Дата виборів встановлюється і обнародується Урядом не пізніше, ніж за 60 (шістдесят) днів до дня виборів та на протязі 5 (п'яти) днів після закінчення мандата Президента, або терміну, передбаченого статтею 96 параграф 2 Конституції.

2. Вибори проходять в один день і лише по неділях.

ГЛАВА II. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ

Розділ 1. Повноваження Виборчих Комісій

Стаття 5.

Центральна виборча комісія має наступні повноваження:

а) спостереження за списком виборців та забезпечення виконання юридичних розпоряджень щодо виборів Президента Румунії на всій території країни, а також забезпечення їх єдиного виконання;
б) забезпечення виконання положень закону про вибори та реєстрація кандидатів;
в) зв'язок з окружними виборчими комісіями та опублікування в пресі списку кандидатів;
г) розв'язання спірних ситуацій, що виникають у роботі комісії, та спірних ситуацій, переданих з окружних виборчих комісій: прийняте рішення є остаточним;
д) централізована обробка результатів виборів, затвердження обраних кандидатів та надання Конституційному Суду необхідних документів для затвердження мандата Президента Румунії;
е) виконання інших обов'язків покладених на них у відповідності з цім законом.

Стаття 6.

Окружні виборчі комісії мають такі обов'язки:

а) в 2-денний (дводенний) строк з дня отримання вказівки про обнародування та опублікування імен кандидатів, зареєстрованих Центральною виборчою комісією, провести обнародування та опублікування списку зареєстрованих кандидатів;
б) розв'язання спірних ситуацій, що виникають в ході власної роботи, та спірних ситуацій, що виникають у виборчих комісіях окремих виборчих дільниць;
в) розповсюдження виборчих бюлетенів, контрольні печатки та печатки з штампом "проголосував" по виборчим комісіям та дільницям;
г) обробка результатів виборів по виборчому округу та передача їх до Центральної виборчої комісії, складання офіційних протоколів з цими результатами, а також включення спірних питань, скарг та офіційних протоколів, отриманих з виборчих дільниць;
д) виконання інших обов'язків, передбачених законом.

Стаття 7.
Дільничі виборчі комісії виконують обов'язки, передбачені законом про вибори до Палати депутатів та Сенату.

Стаття 8.
Виборчі комісії працюють при наявності не менше половини від загального числа членів комісії плюс один і приймають рішення більшістю присутніх членів.

Розділ 2. Висунення Кандидатів

Стаття 9.
1. Пропозиції по кандидатам для виборів Президента Румунії повинні бути представлені до Центральної виборчої комісії не пізніше 30 (тридцяти) днів до дати проведення виборів.
2. Пропозиції по кандидатам повинні бути складені в письмовій формі і будуть прийняті лише при умові, якщо вони:

а) підписані керівником партії чи політичного об'єднання, які висунули кандидата чи незалежного кандидата;
б) містять ім'я та прізвище, місце роботи та професію кандидата;
в) включають заяву кандидата з проханням про реєстрацію, власноручно написану, підписану та датовану кандидатом, а також список прихильників (не менше 100 000); список чи списки прихильників повинні містити ім'я та прізвище кандидата, а також ім'я, прізвище, адресу, ідентифікаційний номер та підпис особи, що підтримує даного кандидата.

3. Громадяни мають право підтримати кандидата шляхом підписання списку прихильників. Згода прихильників є їх особистою справою.

4. Пропозиції по кандидатам представляються в 4 (чотирьох) екзкмплярах, 2 (два) з них зберігаються в Центральній виборчій комісії, третій реєструється у Конституційному Суді, а четвертий, засвідчений Головою Центральної виборчої комісії, повертається кандидату.

Стаття 10.
Особи, які не виконують умови, передбачені статтею 35 Конституції або ті, хто двічі обирався Президентом Румунії, не можуть допускатись до виборів. Президент Румунії може балотуватися повторно, якщо він пробув на посту лише один строк.

Стаття 11.
1. Протягом 24 годин з часу реєстрації Центральна виборча комісія повинна обнародувати список кандидатів у пресі і повідомити про це у штаб-квартиту.

2. Протягом 20 днів до дати виборів громадяни, партії та інші політичні об'єднання можуть опротестувати кандидатуру.

3. Опротестування, що торкається визначення чи відхилення кандидата, дозволяється Конституційним Судом протягом 24 годин. Рішення суду остаточне та оголошується в спеціальному бюлетені (MONITORUL OFICIAL) Румунії.

4. Наступного дня після підбиття підсумків щодо дозволу опротестування, дозволеного підпараграфом 3, Центральна виборча комісія передає районним виборчим комісіям остаточний список кандидатів у порядку їх реєстрації.

Розділ 3. Виборчі Бюлетені

Стаття 12.
1. Виборчі бюлетені друкуються у відповідності із зразком, вказаним у додатку.

2. Розміри виборчих бюлетенів встановлюються Центральною виборчою комісією з урахуванням числа кандидатів та місця для друку текстів та передаються в районні виборчі дільниці з повідомленням про кандидатів.

3. Друк бюлетенів забезпечується окружними виборчими комісіями у відповідності з юридичними положеннями, прийнятими по виборчих бюлетенях, надрукованих для виборів до Парламенту. Префекти відповідають за те, щоб усі виборчі бюлетені були надруковані не пізніше 1 дня до виборів.

Стаття 13.
1. Виборча відмітка оголошується Центральній виборчій комісії разом з кандидатурою.

2. Якщо вибори Президента Румунії проходять одночасно з виборами до Палати Депутатів та Сенату, може використовуватися тільки відмітка Парламентської частини. Якщо вибори Президента проходять окремо, то може використовиватися відмітка, встановлена на останніх виборах до Палати Депутатів та Сенату. До партій та політичних організацій, які не брали участі у виборах, а також до виборчих коаліцій, застосовуються положення Закону про вибори до Палати депутатів та Сенату по відношенню до знаків та назв.

Стаття 14.
Статутні положення щодо виборів до Палати Депутатів та Сенату, по відношенню до печаток виборчих дільниць, видачі, розповсюдження та розклеювання виборчих паперів, чи до видачі ініціалізованих чи недійсних виборчих паперів, також застосовуються по відношенню до виборів Президента Румунії.

Розділ 4. Виборча Кампанія Та Проведення Виборів

Стаття 15.
1. Виборча кампанія по виборах Президента Румунії проводиться у відповідності з юридичними положеннями про вибори до Палати депутатів та Сенату за вийнятком випадків, передбачених цією частиною.

2. Президент, що перебуває на посаді, може брати участь у виборчій кампанії партії чи політичної організації, яка висунула його або яка підтримує його кандидатуру, у відповідності до Статті 9.

Стаття 16.
1. Кандидатам у Президенти Румунії надається безкоштовний доступ до засобів радіо і телебачення.

2. Розклад проведення передвиборчої кампанії засобами масової інформації та визначення часу прямого виходу в ефір кандидатів проводиться після реєстрації кандидатів в обох палатах Парламенту спільно з представниками радіо і телебачення і участю кандидатів.

3. Якщо вибори Президента проходять одночасно з виборами до Палати Депутатів та Сенату, повинно бути передбачено виділення ефірного часу для Парламентської виборчої кампанії.

Стаття 17.
Проти рішень, прийнятих окружною виборчою комісією щодо скарг, які стосуються перешкод для партій чи політичних організацій, чи незалежного кандидата проводити виборчу кампанію, рішення може бути ухвалене Конституційним Судом протягом трьох днів після її подання.

Стаття 18.
1. Якщо вибори Президента проходять одночасно з виборами до Палати Депутатів чи Сенату, особи, уповноважені стежити за виборами депутатів і сенаторів, можуть також стежити за виборами Президента.

2. У випадку, коли вибори Президента проходять після виборів до Парламенту, Центральною виборчою комісією повинна проводитись акредитація представників преси, кіно, радіо, телебачення румунських або зарубіжних, а також акредитація представників міжнародних організацій на виборах.

3. У випадку, передбаченому параграфом 2, партії чи політичні об'єднання, що висунули свого кандидата, можуть надіслати по одному делегату на кожну виборчу дільницю або в окружну виборчу комісію для допомоги в роботі. Ідентифікація особи, що надсилається, проводиться за допомогою документа, що містить ім'я, прізвище та адресу делегата, і підписаний керівником партії чи політичного об'єднання. Якщо група партій чи політичних об'єднань висунула одного спільного кандидата, вони повинні призначити одного спільного представника.

Стаття 19.
1. Виборці можуть голосувати за допомогою печатки "проголосував", яка ставиться в надрукований квадрат з ім'ям та прізвищем кандидата.

2. Якщо вибори Президента проходять одночасно з виборами до Палати депутатів та Сенату, печатка використовується на одному номері виборчого бюлетеня для обох виборів.

3. Якщо вибори Президента Румунії проходять у відмінний від виборів до Палати Депутатів чи Сенату час, то печатка повинна використовуватись на одному пронумерованому бюлетені, обнародуваному урядом на дату голосування.

4. Під час другого туру виборів, печатка використовується на наступному номері.

ГЛАВА III. ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ГОЛОСУВАННЯ

Стаття 20.
1. Процедура виборів по визначенню результатів голосування на виборчих дільницях, а також розв'язання законних опротестувань по цій процедурі, як і розпечатування урн з виборчими бюлетенями проводиться у відповідності з юридичними положеннями про вибори до Палати Депутатів або Сенату.

2. Результати виборів по виборчій дільниці повинні реєструватись у графічному вигляді.

3. Кандидати від партій чи політичнчх об'єднань, які висунуті до парламенту, і на посаду Президента, мають право сумістити ці графіки. Делегати від партій чи політичних об'єднань мають право так поступити у випадку, коли вибори Президента Румунії не проходять одночасно з виборами до Парламенту.

4. Графіки будуть містити кількість дійсних і недійсних бюлетенів, а також ім'я і прізвище кандидата.

Стаття 21.

1. Після розпечатування скриньок з виборчими бюлетенями та підрахунку голосів голова виборчої комісії дільниці готує 2 екземпляри офіційного протоколу, до якого включено:

а) кількість виборців у відповідності з постійними списками;
б) кількість виборців, які прийшли на вибори. Ця кількість буде показана як по постійному списку, так і в спеціальних;
в) загальну кількість тих, що проголосували;
г) кількість недійсних бюлетенів;
д) кількість тих, що проголосували по кожному кандидату;
е) коротка доповідь про юридичні суперечки, що виникли, та шляхи їх розв'язання.

2. Офіційні протоколи підписуються головою та членами виборчих комісій.

3. Відсутність підписів деяких членів виборчої комісії не впливає на достовірність офіційного протоколу. Голова вказує причини, які завадили підписанню протоколу певними членами виборчої комісії.

4. Офіційний протокол разом з юридичними суперечками про процедуру виборів на виборчій дільниці разом з оскарженими та недійсними бюлетенями, запечатаними та проштемпельованими, передаються до окружної виборчої комісії у супроводі воєнізованої охорони не пізніше 24 годин після виборів.

5. Окружна виборча дільниця посилає один з офіційних протоколів у територіальний суд, причому кандидати від партій і політичних об'єднань можуть отримати нотаріальну копію по запиту.

6. Протягом двадцяти чотирьох годин після отримання протоколу, окружна виборча комісія передає одну копію протоколу до суду, на території якого розташований виборчий округ; кандидати чи партії та політичні організації, якими вони були висунуті, мають право отримати копії цього протоколу.

Стаття 22.

1. Після отримання офіційних доповідей з виборчих комісій дільниць та після розгляду юридичних суперечок, окружна виборча комісія складає протокол, у якому вказані:

а) кількість виборців у окрузі у відповідності з постійними виборчими списками;
б) кількість виборців, які прийшли на вибори. Вона буде відмінна від вказаної у постійних списках;
в) кількість тих, що проголосували;
г) кількість недійсних бюлетенів;
д) кількість тих, що проголосували по кожному кандидату по виборчому округу;
е) стислий звіт про юридичні суперечки та рішення, що були прийняті по ним окружною виборчою комісією.

2. Положення статті 21 параграфів 2 і 3 аналогічні.

3. Офіційний звіт разом з юридичними суперечками та протоколами, отриманими від дільничних виборчих комісій складаються, запечатуються і підписуються членами виборчої комісії і передаються до Центральної виборчої комісії у супроводі воєнізованої охорони не пізніше ніж через 48 годин після отримання останнього офіційного протоколу з комісії виборчої дільниці.

Стаття 23.

1. Центральна виборча комісія вирішує юридичні суперечки та представлені опротестування, по яким виносить остаточне рішення. Офіційний протокол в остаточному вигляді містить:

а) загальна кількість виборців у відповідності із списками виборців по місцю проживання;
б) загальна кількість осіб, що прийшли на вибори;
в) загальна кількість недійсних бюлетенів;
г) загальна кількість тих, що проголосували в країні по кожному кандидату і заключення про проведення заходів у відповідності із статтею 81 Конституції, якщо умови не виконані, вказуються ім'я та прізвище кандидата, який візьме участь у другому турі виборів;
д) обробка результатів другого туру виборів у відповідності з положеннями пунктів а)-г) статті;
е) шляхи розв'язання юридичних суперечок.

2. Положення статті 21, викладені в пунктах 2 і 3 застосовуються відповідно.

3. Офіційний протокол по кожному туру виборів разом з пакетами від окружних виборчих комісій, отриманими у відповідності з пунктом 3 статті 22, передається в супроводі воєнізованої охорони до Конституційного Суду не пізніше 24 годин від часу реєстрації останнього пакету.

Стаття 24.

1. Конституційний Суд оголошує вибори такими, що не відбулися, якщо голосування проходило або підрахунок голосів проводився з порушеннями щодо порядку видачі мандату, або порядку кандидатів, які можуть брати участь

у повторному раунді голосування. В цьому випадку, Суд повинен призначити повторний тур виборів на третю неділю після дати, коли вибори були визнані такими, що не відбулися.

2. Подання щодо визнання виборів такими, що не відбулися, може бути подана партіями, політичними організаціями чи кандидатами, які брали участь у виборах, протягом щонайбільше трьох днів після припинення голосування; подання повинне бути мотивоване і забезпечене свідоцтвами, на яких воно базується.

3. Подання може бути представлене лише у тому випадку, коли подавач не був залучений до порушень.

4. Дозвіл може бути виданий Конституційним Судом до дати, передбаченої законом, для того щоб зробити результати виборів доступними широкому загалу.

Стаття 25.
1. Конституційний Суд буде публікувати результати виборів у MONITORUL OFICAL для кожного туру виборів і затверджувати результати виборів для обраного Президента.

2. Документ про законність виборів складається в двох екземплярах, один з яких відсилається до Парламенту для прийняття присяги, що передбачено статтею 82 параграф 2 Конституції.

Стаття 26.
1. Повторне голосування проходить за умов, передбачених статтею 82 пунктом 3 Конституції - через два тижні після першого голосування, на тих же виборчих дільницях в тих же виборчих округах з тими ж виборчими комісіями, базуючись на тих же списках виборців, складених для першого туру.

2. Два перших кандидата, які отримали максимальну кількість голосів, будуть брати участь у другому турі виборів. Затвердження результатів проводиться Конституційним Судом на протязі 24 годин від отримання офіційної доповіді, передбачені статтею 23 пунктом 3 шляхом обнародування імен та прізвищ обох кандидатів, які візьмуть участь у другому турі виборів у встановлений строк, передбачений пунктом 1 цієї статті.

3. Виборча кампанія по підготовці повторних виборів починається з дня обнародування дати повторного голосування.

4. Розклад служби радіо і телебачення та розподіл ефірного часу встановлюється у відповідності із статтею 16 за 2 дні до початку передвиборної кампанії.

5. Особи, уповноважені допомагати на першому турі виборів, також беруть участь і в другому турі.

ГЛАВА IV. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 27.
Санкції та покарання, передбачені законом про порушення положень закону про вибори до Палати Депутатів чи Сенату, дійсні і для виборів Президента.

Стаття 28.
1. Юридичні розпорядження по виборам до Палати Депутатів та Сенату, які торкаються витрат на вибори, оплати юристів, підтримання урядом виборчих комісій, судових витрат на розв'язання юридичних суперечок та інших витрат, дійсні і для виборів Президента.

2. Якщо вибори до Палати Депутатів та Сенату та вибори Президента проходять одночасно, витрати на процедуру виборів, включаючи субсидії партіям та політичним об'єднанням із державного бюджету, виділяються з фондів для виборів до Парламенту.

3. У випадку, якщо вибори Президента Румунії та парламентські вибори відбуваються в різні дні, фінансування виборчої кампанії партий та політичних організацій, які висунули кандидатів, повинно бути встановлено спеціальним законом. Партії та політичні організації, які не отримали принаймні десяти процентів дійсних голосів по всій країні за кандидатів, висунутих ними, повинні повернути гроші, виділені їм для фінансування виборчої кампанії протягом двох місяців після дня, коли вибори були припинені.

Стаття 29.
1. Вибори Президента Румунії в 1992 році будуть проходити одночасно з виборами до Палати Депутатів та Сенату.

2. На виборах, зазначених в параграфі (1), можуть бути акредитовані іноземні спостерігачі, для того, аби бути присутніми на виборах, за умов, зазначених в Законі про Вибори до Палати Депутатів та Сенату.

Стаття 30.
Закон nr. 92/1990 про вибори до Парламенту та вибори Президента Румунії вважати недійсним.

Цей закон був ухвалений Палатою депутатів та Сенатом на спільному засіданні 8 червня 1992 року, з дотриманням положень Статті 74, параграф (1) та Статті 76, параграф (2) Конституції Румунії

СЛОВАЦЬКА РЕСПУБЛІКА

ЗАКОН
НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ від 20 травня 1998 року

Тимчасові та остаточні положення за яким Закон Словацької Національної Ради №80/1990 Зб. про вибори до Словацької Національної Ради змінюється й доповнюється в редакції пізніших постанов і доповнень інших Законів.

Національна Рада Словацької Республіки прийняла наступний Закон:

Стаття 1

Закон Словацької Національної Ради № 80/1990 Зб. про вибори до Словацької Національної Ради у редакції Закону Словацької Національної Ради № 8/1992 Зб., Закону Словацької Національної Ради № 104/1992 Зб., Закону Словацької Національної Ради № 518/1992, Закону Словацької Національної Ради № 157/1994 Зб. і Закону Словацької Національної Ради № 81/1995 змінюється й доповнюється наступним чином: (Примітка: у преамбулі можливі зміни в кінцевому, опублікованому варіанті)

РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1

Вибори до Національної Ради Словацької Республіки проводяться на основі загального, рівного й прямого виборчого права таємним голосуванням відповідно до принципів пропорційного представництва.

Стаття 2

(1) Громадяни Словацької Республіки, що на день виборів досягли 18 річного віку й перебувають на території Словацької Республіки, мають право голосувати за кандидатів в депутати до Національної Ради Словацької Республіки (надалі «право голосувати»).

(2) Визначаються наступні обмеження на реалізацію виборчих прав:

а) обмеження особистої свободи, передбачене законом про охорону здоров'я,
б) відбування покарання у місцях позбавлення волі,
в) втрата правоздатності й дієздатності.

Стаття 3

Громадянин Словацької Республіки, який на день виборів досягнув 21-річного віку й постійно проживає на території Словацької Республіки, може бути обраний депутатом до Національної Ради Словацької Республіки (надалі "депутат").

РОЗДІЛ 2. ПОСТІЙНИЙ СПИСОК ВИБОРЦІВ

Стаття 4. Складання й ведення постійного списку виборців

(1) Постійний список виборців (надалі "список") складається й ведеться органами місцевого самоврядування, а в Братиславі й Кошиці міськими адміністративними районами (надалі "місцева рада").

(2) Протягом усього виборчого періоду місцеві ради повинні постійно з'ясовувати факти, що ведуть до змін у списку. Зміни в списку проводяться на основі:

а) власних записів міської ради,
б) повідомлень урядових установ,
в) результатів судового процесу.

(3) Державні органи, що визначають особистий статус громадян, або зберігають записи про особистий статус громадян (3а) повинні негайно повідомити місцеві ради про набуття чи втрату статусу громадянства, смерть виборця або його юридично визнану смерть, або зміну його імені чи прізвища. Список громадян, що досягли 18-річного віку й змінюють постійне місце проживання в Братиславі, повинен бути негайно поданий службою обліку (3б) до відповідної місцевої ради.

(4) Місцева рада відповідає за надання можливості громадянинові передивитися облікові записів, щоб він міг впевнитися, що його занесено до списку та його дані зазначені правильно.

Стаття 5. Необхідні інформація та зміни у списках

(1) Виборці реєструються у списку в алфавітному порядку за своїми прізвищами.

(2) Необхідно зазначити наступні дані кожного виборця, занесеного до списку:

а) ім'я та прізвище,
б) особистий ідентифікаційний номер,
в) постійне місце проживання, яке в цьому Законі означає назву населеного пункту, назву вулиці, якщо населений пункт поділений на вулиці, та номер будинку.

(3) Місцеві ради повинні зареєструвати в списку тих осіб, які:

а) отримали громадянство Словацької Республіки,
б) були зареєстровані в місцевих радах на постійне місце проживання,
в) досягли 18-річного віку.

(4) Місцеві ради повинні викреслити із списку тих осіб, які:
а) втратили громадянство Словацької Республіки,
б) померли або були визнані такими, що померли,
в) були зареєстровані на постійне місце проживання в інших місцевих радах на основі повідомлення від тих місцевих рад, де їх зареєстровано.

(5) Місцеві ради повинні занести зміни до списку стосовно тих людей, які змінили:
а) ім'я або прізвище,
б) постійне місце проживання в тому самому населеному пункті.

(6) Повинно бути передбачене місце для виправлення помилок у списку.

Стаття 6. Реєстрація у списку

(1) Громадяни Словацької Республіки, які мають право голосувати, реєструються в списку відповідно до місця їхнього проживання. Кожний виборець може бути зареєстрований лише в одному списку.

(2) Солдати Збройних Сил і службовці органів безпеки та збройних сил, які проживають у підрозділах військових частин, повинні бути зареєстровані в списку тієї місцевої ради, на території якої така військова частина знаходиться. Реєстрація повинна проводитися на основі документів, поданих такою військовою частиною, у термін, визначений головою місцевої ради. Реєстрація в списку дійсна лише на час виборів. Місцева рада, на території якої дислокована військова частина, повинна негайно сповістити район постійного місця проживання солдата чи службовця Збройних Сил про його реєстрацію. Місцеві ради повинні подбати про те, щоб виборчі дільниці не були сформовані виключно із солдатів і службовців органів безпеки та збройних сил.

(3) Особи, зареєстровані в списку відповідно до пункту 2, на час виборів повинні бути вилучені із реєстрів місцевих рад за їхнім постійним місцем проживання.

(4) Громадянин Словацької Республіки, який не має постійного місця проживання на території Словацької Республіки і який з'явиться на виборчій дільниці в день виборів, буде зареєстрований виборчою комісією в списку й матиме право голосувати у виборчому окрузі цієї комісії. Реєстрація в списку буде відмічена в паспорті цієї особи. Реєстрація в списку дійсна лише на час виборів.

(5) Громадянин Словацької Республіки, який особисто з'явиться на відповідній виборчій дільниці в день виборів відповідно до свого місця постійного проживання і який не був зареєстрований у списку, буде зареєстрований виборчою комісією в списку на основі пред'явленого посвідчення особи.

Стаття 7. Картка для голосування (відкріпний талон)

(1) Виборцям, які не зможуть голосувати на виборчих дільницях, де вони зареєстровані в списку, місцеві ради видають картки для голосування після оголошення початку виборів та на основі їхнього прохання. Такі виборці викреслюються зі списку місцевих рад на основі їхньої картки для голосування.

(2) Картка для голосування надає право зареєструватися в списку іншої виборчої дільниці; реєстрація дійсна лише на період голосування.

Стаття 8. Судовий процес

(1) Кожен виборець може перевірити в місцевій раді, чи він зареєстрований у списку, й попросити доповнити або виправити внесені про нього дані. Місцева рада зобов'язана виконати вимоги заявника протягом 48 годин або повідомити заявника, чому неможливо виконати його прохання у визначений термін.

(2) Якщо місцева рада не зможе виправити помилки або неточності в записах щодо певного громадянина, то такий громадянин може звернутися до суду з позовом на виборчу дільницю про винесення рішення щодо виправлення помилок чи внесення повних даних до списку. Положення окремого Закону (5а) регламентують ці процедури. Місцеві ради діють на основі рішення суду; комісія виборчої дільниці вносить зміни в день виборів. За судовий розгляд не стягується плата.

(3) Командир військової частини може перевірити у місцевій раді, чи зареєстровані в списку громадяни, зазначені у Статті 6, пункті 2, і може вимагати доповнення даних чи виправлення помилок. Місцева рада зобов'язана виконати вимоги заявника протягом 48 годин або вказати у письмовій формі, чому неможливо виконати ці вимоги.

Стаття 8а

(1) Місцева рада надає комісії виборчої дільниці два примірники списку виборців, які мають право голосувати на виборчій дільниці місцевої ради, не пізніше, ніж за дві години до початку голосування.

(2) На додаток до осіб, зазначених у Статті 6, пункті 2, у Статті 7 та у Статті 8, пункті 2, комісія виборчої дільниці також повинна зареєструвати в списку виборців, що ма-

ють право голосувати на її виборчій дільниці, таку особу, яка може надати підтвердження від місцевої ради стосовно того, що вона постійно проживає на території цієї виборчої дільниці.

РОЗДІЛ 3. ВИБОРЧИЙ ОКРУГ ТА ВИБОРЧІ ДІЛЬНИЦІ

Стаття 9. Виборчий округ

(1) Вибори до Національної Ради Словацької Республіки проводяться на території Словацької Республіки.

(2) Територія Словацької Республіки складає один виборчий округ.

Стаття 10

(1) Голова місцевої ради чи адміністративного району міста (надалі ″голова″) повинен не пізніше, ніж за 30 днів до виборів, створити виборчі дільниці, щоб надати громадянам можливість проголосувати й щоб підрахувати голоси; голова повинен також визначити центри, де проходитиме голосування.

(2) Виборчі дільниці створюються за наявності, як правило, 1000 виборців; на виборчих дільницях, де були додатково зареєстровані особи відповідно до Статті 6, пункту 2, кількість виборців може бути більшою. Передбачена можливість створення самостійних виборчих дільниць для віддалених місцевих рад, якщо на території таких рад знаходиться не менше, ніж 50 виборців.

(3) Спеціальні виборчі дільниці можуть бути створені в установах охорони здоров'я, закладах соціального захисту та інших подібних закладах за умови, що там знаходиться не менше 100 виборців.

(4) Можливість використати право голосу на основі картки для голосування в місцях попереднього ув'язнення, в'язницях чи інших установах відбування дисциплінарного покарання забезпечується комісією виборчої дільниці, яка має юридичну силу на відповідній території, спільно з керівництвом відповідної установи. У цьому випадку не обов'язково дотримуватися розміру виборчої дільниці, визначеного у пункті 3. Особи, які не мають місця постійного проживання в цій виборчій дільниці, повинні голосувати на основі картки для голосування, яку вони попросили надати їм. У випадку притягнення особи до суду, відповідний підрозділ поліції забезпечує таким особам можливість скористатися своїм правом голосу.

РОЗДІЛ 4. ВИБОРЧІ ОРГАНИ

Стаття 11. Загальні положення

(1) Для виборів до Національної Ради Словацької Республіки створюються Центральна виборча комісія, окружні виборчі комісії й комісії виборчих дільниць.

(2) Кожний громадянин, який має право голосу й не має обмежень на використання свого права голосу, може бути членом виборчої комісії. Кандидат у депутати (надалі "кандидат") не може бути членом виборчої комісії.

(3) Виборчі комісії складаються з однакової кількості представників політичних партій і політичних рухів (надалі "політична партія") чи їхніх коаліцій, що подаватимуть списки кандидатів. Імена й прізвища представників та їхніх заступників разом з їхніми адресами повідомляються політичною партією чи коаліцією особі, яка скликає перше засідання виборчої комісії. Неможливість зареєструвати список кандидатів або зняття такого списку з реєстрації політичною партією або коаліцією приведе до припинення членства представників цієї політичної партії чи коаліції у виборчій комісії. Членство у виборчій комісії припиняється в день надання голові виборчої комісії письмового повідомлення про відставку члена комісії, й таке повідомлення надається партією чи коаліцією, яка призначила свого представника до комісії, або самим членом комісії. Голова виборчої комісії повинен призначити заміну відповідно до порядку, визначеного політичною партією чи коаліцією.

(4) Члени виборчої комісії приступають до своїх обов'язків, прийнявши таку присягу: " Я урочисто обіцяю виконувати свої обов'язки належним чином і неупереджено, й буду дотримуватися закону та інших правових норм". Присяга складається членом виборчої комісії у письмовому вигляді.

(5) Виборча комісія приймає рішення в присутності простої більшості членів простою більшістю голосів. У випадку рівної кількості голосів пропозиція вважається неприйнятою.

(6) Виборча комісія визначає за згодою свого голову комісії та його заступника. Якщо згоди не було досягнуто, то голова та його заступник визначаються жеребкуванням. Голова та його заступник не повинні бути представниками однієї і тієї ж партії чи коаліції. Жеребкування контролюється секретарем виборчої комісії.

(7) Міністерство статистики Словацької Республіки визначає кваліфіковані лічильні підрозділи, що складаються з працівників, спеціально призначених відповідними державними статистичними органами для підготовки до обробки й для обробки результатів виборів для Центральної виборчої комісії та комісій виборчих дільниць. Працівники, призначені до кваліфікованих лічильних підрозділів виборчих комісій, приймають присягу у формулюванні й у спосіб, вказані у пункті 4.

Стаття 12. Секретарі виборчих комісій

(1) Секретар виборчої комісії забезпечує виконання організаційних і адміністративних справ, пов'язаних із підготовкою й проведенням засідань виборчої комісії. В той же час секретар виконує функції кваліфікованого радника для виборчої комісії.

(2) Секретар:
- а) Центральної виборчої комісії призначається й відкликається урядом Словацької Республіки.
- б) окружної виборчої комісії призначається й відкликається головою районної ради.
- в) виборчої комісії дільниці призначається й відкликається головою місцевої ради.

(3) Секретар Центральної виборчої комісії призначається урядом Словацької Республіки не пізніше, ніж за 70 днів до дня виборів; секретарі відповідно до пункту 2 підпунктів б) і в) повинні бути призначені завчасно з метою виконання завдань відповідно до цього Закону. Секретар має право давати поради підчас засідання виборчої комісії. Секретар приймає присягу в порядку і формулюванні, вказаних у Статті 11, пункті 4.

Стаття 13. Центральна виборча комісія

(1) Кожна політична партія чи коаліція, яка подає список кандидатів, направляє не пізніше, ніж за 65 днів до дня виборів, двох членів та двох заступників до Центральної виборчої комісії.

(2) Перше засідання Центральної виборчої комісії відбувається у 5-денний термін, після строку визначеного в пункті 1; засідання скликається Прем'єр-міністром Словацької Республіки.

(3) Центральна виборча комісія виконує наступні функції:
- а) переглядає списки кандидатів і приймає рішення щодо їхньої реєстрації чи відмови у реєстрації,
- б) здійснює нагляд за готовністю виборчих комісій на нижчих рівнях до виконання їхніх обов'язків відповідно до цього Закону,
- в) обговорює інформацію, яка надходить з Міністерства внутрішніх справ Словацької Республіки стосовно організації й технічної підготовки виборів, і подає пропозиції щодо застосування відповідних заходів,
- г) обговорює інформацію, отриману з Міністерства статистики Словацької Республіки щодо підготовки проекту технічної обробки результатів виборів у районах і в країні в цілому,
- д) обговорює інформацію про забезпечення однакового ефірного часу на телебаченні та радіо протягом виборчої компанії,
- е) визначає й публікує результати виборів,
- є) складає протокол про результати виборів і подає його Голові Національної Ради Словацької Республіки,
- ж) видає посвідчення обраним кандидатам щодо їхнього обрання,
- з) доставляє виборчі документи для зберігання в Міністерстві внутрішніх справ Словацької Республіки.

(4) Міністерство внутрішніх вправ Словацької Республіки створює експертно-адміністративний орган для допомоги Центральній виборчій комісії у виконанні її завдань.

Стаття 14. Анульована

Стаття 15. Окружна виборча комісія

(1) Кожна політична партія чи коаліція, список кандидатів якої був зареєстрований, направляє не пізніше, ніж за 45 днів до виборів, одного члена й одного заступника до окружної виборчої комісії.

(2) Перше засідання окружної виборчої комісії повинне відбутися у 5- денний термін після строку, вказаного в пункті 1; засідання скликається головою окружної Ради.

(3) Окружна виборча комісія повинна:
- а) наглядати за готовністю комісій виборчих дільниць до виконання їхніх обов'язків відповідно до цього Закону,
- б) обговорювати інформацію щодо організаційної й технічної підготовки виборів в окрузі, яка надходить з окружної ради, й подавати пропозиції стосовно застосування відповідних заходів,
- в) обговорювати інформацію про діяльність свого лічильного підрозділу,
- г) слідкувати за обробкою даних виборів на виборчих дільницях,
- д) мати право, у випадку будь-якого сумніву, вимагати від комісії виборчої дільниці пояснення та іншу інформацію; повинна самостійно виправляти очевидні помилки після узгодження з комісією виборчої дільниці, або вимагати від комісії виборчої ді-

льниці зібратися знову й виправити можливі невідповідності,
е) складати звіт про перебіг і результати виборів в окрузі й доставляти його в Центральну виборчу комісію,
є) доставляти виборчі документи на зберігання в окружній раді.

Стаття 16. Комісія виборчої дільниці

(1) Кожна політична партія чи коаліція, чий список кандидатів був зареєстрований, направляє не пізніше, ніж за 30 днів до дня виборів, одного члена й одного заступника до комісії виборчої дільниці.

(2) Комісія виборчої дільниці повинна складатися принаймні з 5-ти членів; комісія виборчої дільниці, чий список виборців включає додатково зареєстровану особу відповідно до Статті 6, пункту 2, повинна складатися принаймні з 7-ми членів.

(3) Якщо виборча комісія дільниці не має потрібної кількості членів, зазначених у пункті 1, то голова місцевої ради повинен негайно повідомити про це голову окружної ради, який, після зустрічі з уповноваженими представниками політичних партій, повинен призначити на місце відсутніх членів осіб, які не являються членами будь-якої партії чи коаліції.

(4) Перше засідання комісії виборчої дільниці повинно відбутися протягом 7 днів після терміну, вказаного в пункті 1; засідання скликається головою місцевої ради.

(5) Комісія виборчої дільниці повинна:
а) забезпечити правильний перебіг голосування й дотримання порядку на виборчій дільниці,
б) скласти списки виборців і зібрати картки виборців,
в) підрахувати бюлетені й підготувати звіт про результати виборів, який має бути негайно поданий до відповідної окружної виборчої комісії,
г) доставити інші виборчі документи на зберігання у місцевій раді.

РОЗДІЛ 5. ВИСУВАННЯ ТА РЕЄСТРАЦІЯ СПИСКУ КАНДИДАТІВ

Стаття 17. Список кандидатів

(1) Список кандидатів повинен бути представлений політичною партією, зареєстрованою відповідно до окремого закону, або коаліцією політичних партій, у двох екземплярах через її представника секретареві Центральної виборчої комісії не пізніше, ніж за 65 днів до виборів.

(2) Для цілей даного Закону списком кандидатів від коаліції вважається окремий список кандидатів політичних партій, які уклали письмовий договір про створення коаліції. Член однієї політичної партії не може бути в списку кандидатів іншої політичної партії, теж саме стосується кандидатів коаліційних політичних партій у межах коаліції.

(3) Політична партія додає до списку кандидатів заяву, що вона має принаймні 10000 індивідуальних членів; таку заяву додає кожна політична партія, яка входить до коаліції.

(4) Якщо політична партія не відповідає умовам, вказаним у пункті 3, то вона додає петицію, підписану такою кількістю виборців, яка замінить кількість членів політичної партії, котрої не вистачає відповідно до пункту 3. Підписуючи петицію 8а, виборець вказує своє ім'я, прізвище, ідентифікаційний код і постійне місце проживання, яке, за визначенням цього Закону, означає назву населеного пункту та назву вулиці, якщо населений пункт поділений на вулиці, і номер будинку. Підпис на цій петиції не може бути анульований.

(5) Дотримання умов, визначених у пункті 3 або 4, не застосовується до політичних партій, що представлені в Національній Раді Словацької Республіки й мають незалежний клуб у Національній Раді Словацької Республіки на дату, коли цей Закон набирає чинності.

(6) Список кандидатів містить наступне:
а) назву політичної партії,
б) для усіх кандидатів - ім'я, прізвище, академічне звання, особистий ідентифікаційний код, професію, постійне місце проживання, членство у політичних партіях або вказівку на те, що він (вона) не є членом жодної з партій, та порядковий номер у списку кандидатів, позначений арабською цифрою.

(7) Політична партія може помістити свою графічну символіку на списку кандидатів.

(8) Політична партія чи коаліція може висувати до списку не більше 150 кандидатів.

(9) До списку кандидатів обов'язково додається декларація кандидата, власноручно підписана ним, в яких зазначається, що такий кандидат погоджується з висуненням його/її кандидатури, і що його (її) немає в іншому списку кандидатів, а також що він (вона) не знає жодних причин, з яких він (вона) не міг би бути кандидатом. Також додається офіційне підтвердження членства кандидата у політичній партії або заява про те, що він (вона) не являється членом будь-якої політичної партії.

(10) Політичні партії можуть домовитися у письмовій формі про утворення коаліції. Кожна політична партія,

представлена у коаліції, повинна дотримуватися умов, зазначених у пп. 3-9.

(11) У додатку до списку кандидатів політична партія повинна визначити свого представника та двох заступників, вказавши їхні імена, прізвища та точні адреси. Представники та заступники не можуть бути кандидатами. Політична партія є зв'язаною діями свого представника. Якщо заступник займе місце представника, то політична партія повідомляє про цей факт Центральну виборчу комісію. Коаліція визначає спільного представника та спільних членів виборчих комісій. Дії таких представників та членів виборчих комісій є обов'язковими для усіх політичних партій та рухів, представлених у коаліції.

(12) Секретар визначає, чи відповідає представлений список кандидатів зазначеним вимогам. Якщо ні, то секретар повідомляє про цей факт представника політичної партії або коаліції. Секретар підтверджує доставку списку кандидатів до представника політичної партії або коаліції.

(13) Секретар негайно передає список кандидатів до кваліфікованого лічильного підрозділу при Центральній виборчій комісії для перевірки та обробки результатів виборів.

Стаття 18. Перевірка списків кандидатів

(1) Центральна виборча комісія повинна розпочати перевірку поданих списків кандидатів не пізніше, ніж за 55 днів до виборів.

(2) Центральна виборча комісія повинна розглянути, чи відповідає список кандидатів вимогам, викладеним у цьому Законі. Центральна виборча комісія повинна виключити:

а) кандидатів, які не відповідають вимогам, вказаним у Статті 3,
б) кандидата, інформація про якого не містить офіційного підтвердження, зазначеного у Статті 17, пункті 9,
в) кандидата, ім'я якого включене до списку кандидатів декількох політичних партій, або ім'я якого включене до списку кандидатів, до якого не додається офіційне підтвердження, зазначене у Статті 17, пункті 9; якщо кандидат підписав таке підтвердження, і воно додане до кількох списків кандидатів, то такий кандидат виключається з усіх списків кандидатів,
г) кандидатів, включених до списку понад ліміт кількості, вказаний у Статті 17, пункті 8.

Стаття 19. Реєстрація списків кандидатів

(1) Центральна виборча комісія реєструє списки кандидатів, складені відповідно до цього Закону, а також списки кандидатів, котрі були змінені відповідно до Статті 18, п. 2, не пізніше, ніж за 45 днів до дня проведення виборів. Реєстрація є попередньою умовою для друкування бюлетенів. Бюлетені для партійних коаліцій друкуються таким чином, щоб було видно, що це є коаліція, й кожна партія має окремий бюлетень.

(2) Центральна виборча комісія відмовляє у реєстрації списку кандидатів, який складений з порушеннями цього Закону, а також тих списків, котрі не можуть бути зміненими відповідно до Статті 18, пункту 2 у термін, зазначений у пункті 1.

(3) Секретар Центральної виборчої комісії повідомляє відповідну політичну партію про рішення згідно з пунктами 1 і 2 протягом 24 годин з часу прийняття такого рішення Центральною виборчою комісією.

(4) Політичні партії можуть подавати апеляцію до Верховного Суду Словацької Республіки щодо рішення Центральної виборчої комісії стосовно реєстрації списку кандидатів, стосовно реєстрації списку кандидатів із змінами відповідно до Статті 18, пункту 2 та стосовно відмови у реєстрації; вони також можуть подавати пропозицію щодо рішення про анулювання реєстрації або пропозицію щодо рішення про вилучення кандидата із списку кандидатів, або пропозицію про реєстрацію списку кандидатів. Така пропозиція подається у триденний термін з дати прийняття рішення Центральною виборчою комісію. Рішення Верховного Суду оскарженню не підлягає. Верховний Суд Словацької Республіки повинен прийняти рішення протягом п'яти днів.

(5) Міністерство внутрішніх справ Словацької республіки повинне надіслати до місцевих рад списки зареєстрованих кандидатів через окружні та районні представництва не пізніше, ніж за 25 днів до виборів. Органи міського самоврядування повинні забезпечити надання списків кожному голосуючому не пізніше, ніж за 20 днів до виборів.

Стаття 20. Відкликання списку кандидатів, зняття та відкликання кандидатур

(1) Політична партія або коаліція через своїх представників може відкликати список кандидатів у письмовій формі, але не пізніше, ніж за 48 годин до початку виборів.

(2) Будь-який кандидат може зняти свою кандидатуру не пізніше, ніж за 48 годин до початку виборів. Політична партія або коаліція, від якої висунутий такий кандидат на вибори, може відкликати його в письмовій формі в межах вищевказаного терміну.

(3) Зняття списку кандидатів політичною партією або коаліцією, зняття своєї кандидатури або відкликання кандидата не можна відмінити. Необхідно подати два приміт-

рники відповідної постанови на розгляд Голови Центральної виборчої комісії, який забезпечить їхню публікацію у прийнятний спосіб.

(4) Якщо кандидат зняв свою кандидатуру або був відкликаний зі списку кандидатів, то його данні повинні залишатися у списку кандидатів, але його\її кандидатура не враховується при розподілі мандатів.

Стаття 21. Нумерація списків кандидатів

Центральна виборча комісія визначить шляхом жеребкування номер, яким буде позначений список кандидатів від будь-якої політичної партії чи коаліції не пізніше, ніж за 40 днів до початку виборів. Список кандидатів, що реєструється додатково на основі рішення суду, отримає від Центральної виборчої комісії номер, який йтиме після найбільшого призначеного номера. Центральна виборча комісія в письмовій формі негайно повідомляє політичним партіям та коаліціям про призначені номери списків кандидатів. Центральна виборча комісія забезпечить публікацію цих номерів.

Стаття 22. Бюлетені

(1) Бюлетені повинні бути надруковані для кожної з партій, яка висуває своїх кандидатів. Окремий бюлетень повинен бути надрукований для політичної партії, яка висуває своїх членів у коаліції, причому, відповідно до вимог зазначених у пункті 2, на бюлетені слід вказати назву відповідної коаліційної політичної партії або політичного руху.

(2) Міністерство внутрішніх справ Словацької Республіки повинно забезпечити необхідну кількість бюлетенів, відповідно до кількості зареєстрованих списків кандидатів. На бюлетені повинні бути вказані номер списку кандидатів, назва політичної партії або коаліції, ім'я, прізвище, академічне звання, вік, стать, постійне місце проживання, членство у політичних партіях. Порядок кандидатів у бюлетені повинен бути таким самим, як і у списку кандидатів. Якщо політична партія розмістила свій графічний символ на списку кандидатів, він повинен бути розміщений і на бюлетені.

(3) Бюлетені для виборів у Національну Раду Словацької республіки повинні бути надруковані однаковим шрифтом та розміром літер на папері однакового кольору, якості та розміру. На бюлетенях повинна стояти печатка Міністерства внутрішніх справ Словацької Республіки.

(4) Міністерство внутрішніх справ Словацької Республіки доставить бюлетені головам місцевих рад, які забезпечать їхню доставку до комісій виборчих дільниць у день голосування.

(5) Виборці отримують бюлетені на виборчих дільницях у день виборів.

(6) Якщо політична партія була розпущена або її діяльність призупинена, або якщо політична партія відкликала свій список кандидатів після реєстрації, то бюлетені цієї політичної партії не будуть друкуватися, а за умови, якщо вони вже є надрукованими, виборчі комісії повинні запобігти розповсюдженню таких бюлетенів серед виборців під час голосування.

Стаття 23. Виборча кампанія

(1) У цьому Законі період виборчої кампанії означатиме період 30 днів, який закінчується за 48 годин до початку виборів. Протягом періоду виборчої кампанії кожна партія матиме рівний доступ до засобів масової інформації та інших послуг на рівні місцевого самоврядування. Діючі політичні партії можуть проводити виборчу кампанію через радіо та телебачення тільки по Словацькому радіо та телебаченню. Забороняється проводити передвиборчу кампанію через приватні радіостанції та телеканали, а також використовувати місцеві гучномовці, за виключенням випадків оголошень про передвиборчі зустрічі.

(2) Словацьке радіо та телебачення повинні зарезервувати 21 годину ефірного часу для передвиборчої кампанії. Цей час буде рівно розподілений між діючими політичними партіями так, щоб кожна політична парія мала одинакові умови розподілу ефірного часу; ефірний час буде визначено при жеребкуванні. Політичні партії несуть відповідальність за зміст програм, присвячених виборам.

(3) Забороняється виголошувати передвиборчі промови та програми підчас виборчої кампанії та публікувати матеріали на підтримку тієї чи іншої політичної партії в ефірний час, не призначений для виборчої кампанії згідно з п. 2. Також забороняється використовувати для передвиборчої пропаганди ефірний час, призначений для реклами або використовувати радіо- та телерекламу для передвиборчої агітації.

(4) Передвиборчі плакати дозволяється розвішувати у місцях, виділених для цього місцевими радами, й такі виділені місця повинні відповідати принципу рівності політичних партій. Виділення місць для плакатів повинно здійснюватися на основі законів про місцеве самоврядування.

(5) За 48 годин до початку виборів та у день виборів забороняється проведення передвиборчої кампанії на підтримку чи проти когось із кандидатів з використанням слів, матеріалів у письмовій формі, звуків і малюнків у

засобах масової інформації та приміщеннях виборчих комісій, і на прилеглих територіях. Публікувати результати передвиборчих опитувань забороняється за 14 днів до початку виборів.

(6) Члени виборчих комісій та їхні експерти не повинні повідомляти про перебіг та часткові результати голосування до моменту підписання протоколів про результати голосування.

(7) Забороняється публікувати результати опитувань підчас виборів до їхнього закінчення.

(8) Суперечки щодо розподілу часу на Словацькому радіо та телебаченні підчас виборчої кампанії вирішуються Центральною виборчою комісією; її рішення стосовно цього питання є обов'язковим.

(9) Порушення правил ведення виборчої кампанії відповідно до цього Закону карається у відповідності з окремою Статтею 9б.

РОЗДІЛ 6. ОГОЛОШЕННЯ ВИБОРІВ

Стаття 24. День виборів

(1) Голова Національної Ради Словацької республіки повинен оголосити про день виборів не пізніше, ніж за 90 днів до їх початку. Таке оголошення публікується у Збірнику законів Словацької Республіки.

(2) Вибори повинні проводитися в один і той же день на усій території Словацької Республіки. Однак, Голова Національної Ради Словацької Республіки може прийняти рішення про доцільність проведення виборів протягом двох днів.

(3) Вибори повинні проводитися у вказаний день від 7:00 до 18:00. При потребі, голова місцевої ради може призначити більш ранню годину початку виборів.

(4) Якщо вибори проводяться у два дні, то вони повинні розпочинатися о 14:00 і закінчуватися о 22:00 у перший день. На другий день вибори повинні розпочинатися о 7:00 і закінчуватися о 14:00. При потребі, голова місцевої ради може призначити більш ранню годину початку виборів.

Стаття 25. Інформування виборців

Місцеві Ради повинні визначити час та місця проведення виборів не пізніше, ніж за 25 днів до дня виборів. Якщо на території району утворено більше виборчих дільниць, ніж передбачалося, то місцеві ради повинні також визначити які частини округу, або, в залежності від випадку, райони (Стаття 4, пункт 2) та засоби (Стаття 10, пункт 3) належать до окремих виборчих дільниць. За даних умов місцеві ради повинні надіслати кожному виборцю, зареєстрованому в списку виборців, повідомлення про місце й час проведення виборів, виборчу дільницю та місце голосування кожного виборця, а також про необхідність документального засвідчення особи виборця перед голосуванням.

Стаття 26. Підготовка виборчих дільниць

(1) Перед початком виборів голова дільничної виборчої комісії повинен перевірити скриньку для голосування, а також пересувну скриньку, й опечатати їх у присутності членів комісії. Голова повинен також перевірити обладнання виборчої дільниці, чи підготовлений список виборців, достатня кількість бюлетенів, непрозорі конверти однакового розміру, якості та кольору з офіційною печаткою мерії (надалі "конверти"). Тоді голова повинен оголосити початок виборів.

(2) Якщо вибори проводяться протягом двох днів, то голова дільничної виборчої комісії повинен упевнитися, що обидві скриньки запечатані, й що неможливо вкласти всередину таких скриньок бюлетені, також голова повинен розмістити ці скриньки разом з іншими виборчими документами у безпечному місці.

Стаття 27. Кабіни для заповнення виборчих бюлетенів

(1) Виборчі дільниці повинні бути обладнані кабінами для забезпечення таємності голосування. Кожен виборець повинен пройти через спеціальну кабіну для заповнення бюлетеню.

(2) Ніхто, включаючи членів виборчої комісії, не може бути присутнім у кабіні разом з іншим виборцем.

Стаття 28. Голосування

(1) Виборці повинні з'явитися до комісій виборчих дільниць і взяти участь у голосуванні особисто. Представництво не допускається. Члени дільничної виборчої комісії не мають права заповнювати бюлетені за виборців.

(2) З'явившись на виборчій дільниці, виборець повинен представити посвідчення особи й після того, як він буде записаний в обох частинах списку виборців, такий виборець отримує від виборчої комісії один порожній конверт та бюлетені. Якщо виборець не представить посвідчення особи, й ніхто із членів виборчої комісії його не знає, то особу такого виборця повинні засвідчити два відомі комісії свідки. Якщо цього не буде зроблено до кінця голосування, то виборцю не буде дозволено проголосувати. Виборча комісія повинна діяти відповідно до Статті 6, п. 4.

(3) Виборча комісія повинна зареєструвати будь-якого з виборців, який прийде у виборчу комісію із карткою для

голосування. Така реєстрація підписується головою та двома членами комісії. Картку для голосування потрібно додати до першої частини списку виборців. Потім комісія повинна видати виборцеві бюлетені для голосування та порожній конверт.

(4) Отримавши бюлетені та порожній конверт, виборець заходить до кабіни, призначеної для голосування (Стаття 27, п. 1). В кабіні він вкладає бюлетень у конверт. В цьому бюлетені він повинен вибрати максимум чотирьох кандидатів, обвівши відповідні номери кандидатів. Інші позначення на бюлетені не враховуватимуться.

(5) Виборець, який нездатний самостійно заповнити бюлетень за станом здоров'я або через невміння читати або писати, має право запросити до кабіни іншого виборця, який допоміг би йому заповнити бюлетень і вкласти його у конверт.

(6) Виборець голосує таким чином, що, полишивши кабіну, він вкидає конверт до скриньки, розташованої перед виборчою комісією. Комісія не дозволяє голосувати будь-якому виборцю, який попередньо не заходив до виборчої кабіни. Це також стосується й голосування на спеціальних виборчих дільницях (Стаття 10, п. 3).

(7) Будь-який виборець, який не може з'явитися до виборчої дільниці, може звернутися до виборчої комісії з проханням про надання можливості проголосувати за допомогою пересувної скриньки. В цьому випадку виборча комісія направить принаймні двох своїх членів до виборця з переносною скринькою, конвертом і бюлетенями; ці члени комісії повинні забезпечити таємність голосування.

(8) На вимогу виборця, який нездатний укинути конверт до урни, інший виборець може це зробити в його присутності, за винятком члена виборчої комісії.

Стаття 29. Порядок на виборчій дільниці

(1) Голова комісії виборчої дільниці або, за його відсутності, заступник голови є відповідальним за порядок на виборчій дільниці.

(2) Інструкції голови комісії виборчої дільниці та його заступника стосовно порядку на виборчій дільниці та стосовно відповідної процедури проведення голосування є обов'язковими для всіх присутніх.

(3) На виборчій дільниці забороняється будь-яка агітація.

Стаття 30. Припинення голосування

Якщо виникають обставини, які роблять неможливим початок проведення й закінчення голосування, то комісія виборчої дільниці може відкласти початок голосування або продовжити час голосування. Однак, загальний час голосування (Стаття 24) не може бути скорочений такими заходами. Комісія виборчої дільниці повинна інформувати громадян про такі заходи відповідно до законодавства. У разі припинення ходу голосування комісія виборчої дільниці повинна опечатати виборчі документи й скриньки з бюлетенями. При відновленні голосування голова у присутності комісії повинен перевірити цілісність печаток і зробити запис про це в протоколі про хід і результати виборів на цій виборчій дільниці.

Стаття 31. Закінчення голосування

Тільки особам, які знаходяться всередині виборчої дільниці чи перед нею, дозволяється голосувати після закінчення години, визначеної для завершення голосування. Виборча дільниця відповідно зачиняється, й голова комісії виборчої дільниці оголошує голосування закінченим. Визначення й оголошення результатів виборів.

Стаття 32. Особи, присутні в комісії виборчої дільниці підчас підрахунку голосів

Тільки члени виборчих комісій, комісій вищого рівня, члени лічильного підрозділу й особи, уповноважені Центральною виборчою комісією, мають дозвіл бути присутніми в кімнаті для підрахунку голосів комісією виборчої дільниці.

Стаття 33. Підрахунок голосів у комісії виборчої дільниці

(1) Після завершення голосування голова комісії виборчої дільниці повинен подбати про те, щоб невикористані бюлетені були опечатані, а також він повинен відкрити скриньку з бюлетенями. У випадку, якщо комісія виборчої дільниці використовувала також і пересувну скриньку для бюлетенів на прохання громадян, комісія повинна перемішати вміст обох скриньок.

(2) Комісія виборчої дільниці повинна вийняти конверти з бюлетенями із скриньок, порахувати конверти й порівняти їхню кількість із записами в списку виборців. Комісія повинна вилучити всі конверти, що не відповідають офіційно затвердженому зразку.

(3) Після того, як бюлетені були вийняті з конвертів, комісія повинна розподілити й порахувати голоси, віддані за окремі політичні партії, а також вилучити недійсні бюлетені й визначити, скільки виборців використали право преференційного голосування. Далі комісія повинна підрахувати преференційні голоси, віддані окремим кандидатам у бюлетенях.

(4) Будь-який член комісії виборчої дільниці може переглянути бюлетені. Голова комісії виборчої дільниці повинен перевірити правильність підрахунку голосів.

Стаття 34. Оцінка бюлетенів

(1) Бюлетені, в яких імена кандидатів закреслені, змінені або вписані, вважаються такими, що віддані за політичну партію. Такі поправки не приймаються до уваги. Якщо виборець віддав преференційний голос більш, ніж 4 кандидатам, такий бюлетень зараховується на користь відповідної політичної партії, однак, преференційні голоси не приймаються до уваги.

(2) Бюлетені, що не відповідають встановленій формі, вважаються недійсними. Якщо в одному конверті знаходиться кілька бюлетенів, відданих за кілька партій, всі такі голоси вважаються недійсними. Якщо ж такі бюлетені віддані за одну політичну партію, то вони враховуються як один голос; у випадку, якщо в цих бюлетенях були вказані преференційні голоси, комісія приймає до розгляду бюлетень із більшою кількістю преференційних голосів; якщо ж було віддано однакову кількість преференційних голосів, але за різних кандидатів, то такі голоси не приймаються на розгляд.

(3) У разів виникнення будь-яких сумнівів щодо достовірності конверта, бюлетеню чи преференційного голосу, комісія виборчої дільниці приймає остаточне рішення у цьому питанні.

Стаття 35. Протокол про хід і результати голосування на виборчій дільниці

(1) Комісія виборчої дільниці повинна вести протокол про хід і результати голосування на виборчій дільниці у двох екземплярах. Протокол повинен бути підписаний головою та всіма членами комісії. Якщо будь-який член комісії не підпише протокол, причини цього повинні бути вказані в протоколі.

(2) Протокол про хід і результати голосування на виборчій дільниці включає наступну інформацію:

а) час початку та закінчення голосування, або, в залежності від випадку, його переривання,
б) загальну кількість людей на виборчій дільниці, які зареєструвалися у виборчому списку,
в) кількість виборців, яким були вручені конверти,
г) кількість конвертів, використаних під час голосування,
д) кількість юридично дійсних голосів, відданих кожній з політичних партій,
е) кількість виборців, що проголосували за політичну партію, які використали своє право на преференційне голосування,
є) кількість юридично дійсних преференційних голосів, відданих окремим кандидатам, висунутим від політичних партій,
ж) висновки щодо рішень, ухвалених комісією, та коротке обґрунтування цих висновків.

(3) Комісія виборчої дільниці повинна надіслати копію протоколу, підписаного головою виборчої комісії, членам цієї комісії.

Стаття 36. Припинення діяльності комісії виборчої дільниці

(1) Після підбиття підсумків та підписання протоколів про перебіг та результати голосування на виборчій дільниці, голова комісії виборчої дільниці оголошує результати голосування та негайно доставляє один примірник протоколу до окружної виборчої комісії; голова комісії очікує на інструкції від окружної виборчої комісії щодо припинення діяльності комісії виборчої дільниці.

(2) У випадку, якщо голова комісії виборчої дільниці не виконає інструкцій окружної виборчої комісії, вказаних у пункті 1, через 24 години після закінчення виборів, то окружна виборча комісія може надіслати результати виборів на інших виборчих дільницях до Центральної виборчої комісії.

(3) Комісія виборчої дільниці повинна опечатати скриньки з бюлетенями, конверти та списки тих, хто голосував, і доставити їх разом з іншими документами, що стосуються виборів, на зберігання до місцевих рад.

Стаття 37. Збирання результатів голосування окружними виборчими комісіями

Окружна виборча комісія збирає результати голосування від кожної окремої комісії виборчої дільниці й за допомогою свого експертного (лічильного) підрозділу перевіряє вичерпність протоколів комісій виборчих дільниць стосовно перебігу та результатів голосування на цих дільницях. Лише члени виборчих комісій, працівники експертних (лічильних) підрозділів та інші особи, акредитовані Центральною виборчою комісією, мають право бути присутніми протягом під час проведення цієї процедури.

Стаття 38. Анульована.

Стаття 39. Протоколи окружних виборчих комісій щодо перебігу та результатів голосування в окрузі

(1) Окружна виборча комісія складає протокол про перебіг та результати голосування в окрузі. Голова та інші

члени комісії повинні підписати протоколи. У випадку, коли той чи інший член комісії не підписав протокол, причини цього повинні бути вказані.

(2) Протоколи окружних виборчих комісій щодо перебігу та результатів голосування включають наступну інформацію:

а) кількість виборчих дільниць в окрузі та кількість комісій виборчих дільниць, які подали результати голосування,
б) кількість осіб зареєстрованих у списку виборців округу,
в) кількість виборців, які отримали конверти,
г) кількість конвертів, які прийняли участь у голосуванні,
д) кількість юридично дійсних голосів, відданих за кожну політичну партію,
е) кількість виборців політичної партії чи політичного руху, які використали право преференційного голосування,
є) кількість юридично дійсних преференційних голосів, відданих за окремих кандидатів від політичних партій,
ж) висновки щодо рішень, ухвалених комісією, та коротке обґрунтування цих висновків.

(3) Після підписання обох примірників ухваленого протоколу щодо перебігу та результатів голосування в окрузі, голова окружної виборчої комісії негайно надсилає один примірник такого протоколу до Центральної виборчої комісії. Усі інші виборчі документи повинні бути надіслані головою на зберігання до окружної ради.

(4) Окружна виборча комісія повинна надіслати протокол щодо перебігу та результатів виборів в округах, підписаний головою, членам комісії.

Стаття 40. Анульована

Стаття 41. Умови розподілу мандатів

(1) Центральна виборча комісія визначає точну кількість юридично дійсних голосів, відданих за кожну з політичних партій. Вона визначає кількість юридично дійсних голосів, відданих за коаліції політичних партій, у разі, якщо пункт 3 не застосовується до коаліції.

(2) Потім Центральна виборча комісія визначає, яка з політичних партій отримала менше, ніж 5% від загальної кількості юридично дійсних голосів.

(3) В подальшому визначенні результатів виборів та розподілі мандатів, політична партія, зазначена у пункті 2, та віддані за неї голоси до уваги не приймаються. Якщо така політична партія є членом коаліції, то інші політичні партії цієї коаліції розглядаються як такі, що подали список кандидатів незалежно від такої партії.

(4) У випадку, якщо Центральна виборча комісія дійде висновку, що прохідний рівень, вказаний у пункті 2, не був досягнутий жодною політичною партією, комісія повинна знизити прохідний рівень з 5% до 4%.

Стаття 42. Розподіл мандатів

(1) Сума юридично дійсних голосів, відданих за політичні партії, що успішно пройшли вибори, ділиться на число 151 (число мандатів плюс один). Результат цього ділення, округлений до цілого числа, й буде кількістю мандатів республіки.

(2) Загальна кількість юридично дійсних голосів, отриманих політичною партією, ділиться на кількість республіканських мандатів, і ця політична партія отримає таку кількість мандатів, яка дорівнює кількості разів вміщення числа республіканських мандатів в загальну цифру юридично дійсних голосів, отриманих даною політичною партією.

(3) Якщо за такою процедурою партія отримає на один мандат більше, ніж та кількість, яка в неї повинна бути, то такий надлишковий мандат вилучається у тієї політичної партії, яка має найменший залишок після ділення. Якщо декілька партій мають однаковий залишок, то надлишковий мандат вилучається у тієї партії, котра отримала найменшу кількість голосів. Якщо ж кількість голосів однакова, то питання вирішується за допомогою жеребкування.

(4) Якщо за такою процедурою розподілені не всі мандати, або якщо політична партія висунула менше кандидатів, ніж та кількість мандатів, що має бути їй надана, то Центральна виборча комісія розподіляє такі мандати поступово, починаючи з тих партій, котрі мають найвищий залишок після ділення. Якщо такі залишки є однаковими, то мандат віддається тій партії, котра отримала більшу кількість голосів. Якщо кількість голосів також є однаковою, то питання вирішується шляхом жеребкування.

(5) У рамках кожної окремої політичної партії кандидати отримують мандати згідно з їхнім порядком у бюлетені. У випадку, коли принаймні одна десята від загальної кількості виборців, що віддали юридично дійсні голоси за дану партію, використала право на преференційне голосування, мандат спочатку видається тому кандидату, який отримав принаймні 10% преференційних голосів від загальної кількості юридично дійсних голосів, відданих за цю політичну партію. У випадку, коли для політичної партії призначено більше мандатів та більша кількість кандидатів виконала умови, зазначені у попередньому

реченні, такі мандати розподіляються серед кандидатів поступово у порядку, що відповідає найбільшій кількості отриманих преференційних голосів. Якщо кількість преференційних голосів однакова, то визначальним є порядок зазначення кандидатів у бюлетені.

(6) Кандидати, які не отримали мандат, стають заступниками.

Стаття 43. Анульована

Стаття 44. Протокол Центральної виборчої комісії та публікація результатів виборів

(1) Після розподілу мандатів Центральна виборча комісія складає протокол щодо результатів виборів, який підписується головою та всіма членами комісії. Якщо хтось із членів комісії не поставив свій підпис, то причини цього повинні бути вказані в протоколі.

(2) Протоколи про результати виборів включають наступну інформацію:

а) загальну кількість осіб, зареєстрованих у Списку виборців,
б) кількість виборців, що отримали конверти,
в) кількість юридично дійсних голосів, відданих за кожну політичну партію та за кожну коаліцію політичних партій, в якій кожна політична партія отримала принаймні 5% від загальної кількості юридично дійсних голосів у відповідності з Статтею 41, пунктом 4,
г) імена обраних кандидатів разом з даними про результати преференційного голосування та іменами кандидатів, призначених для заміни обраних кандидатів в разі необхідності.

(3) Після підписання протоколу щодо результатів виборів, Центральна виборча комісія публікує остаточні результати виборів. Вона також може опублікувати попередні результати, вказавши дані у відповідності з пунктом 2, підпунктами а) та в). У той же час Центральна виборча комісія повідомляє усім кандидатам, зареєстрованим у Списку кандидатів, про результати виборів, включаючи остаточний порядок слідування кандидатів у списку після внесення коригувань на основі преференційних голосів.

Стаття 45. Свідоцтво про обрання

Виборча комісія Словаччини видає свідоцтва про обрання усім обраним кандидатам.

Стаття 46 . Анульована

Стаття 47. Нові вибори

У випадку, якщо Конституційний суд Словацької Республіки анулює вибори або скасує результати голосування, спікер Національної Ради Словацької Республіки повинен оголосити про нові вибори до Національної Ради Словацької Республіки; нові вибори повинні бути оголошені не пізніше, ніж через 30 днів після опублікування рішення Конституційного суду Словацької Республіки у Збірнику Законів Словацької Республіки.

Стаття 48. Заміни

(1) Якщо мандат є вакантним протягом виборів до Національної Ради Словацької Республіки, то кандидат з тієї ж політичної партії, призначений на заміну, отримує мандат. Такого кандидата на заміну визначає політична партія.

(2) Якщо заміни з тієї з політичної партії немає, то мандат залишається вакантним до закінчення виборчого строку.

(3) Якщо партія усувається від участі у виборах, то заміна не проводиться, й мандат залишається вакантним протягом виборчого строку.

(4) Якщо діяльність політичної партії призупинено, то заміна не проводиться, й мандат залишається вакантним протягом періоду призупинення діяльності.

(5) Якщо мандат депутата Парламенту не використовується, оскільки депутат був призначений членом Уряду Словацької Республіки, то здійснюється його заміна.

(6) Введення заміни оголошується Головою Національної Ради Словацької Республіки через 15 днів після припинення дії мандату депутата Парламенту, або якщо матиме місце подія, передбачена у пункті 5. Кандидату, що замінив депутата, видається свідоцтво стосовно того, що він чи вона став(ла) депутатом з відповідної дати; свідоцтво про заміну відповідно до пункту 5 також містить підтвердження, що мандат кандидата, який прийшов на заміну кандидатові-новообраному членові уряду Словацької Республіки, є дійсним лише впродовж строку перебування такого новообраного члену уряду на своїй новій посаді (пункт 5). Після закінчення мандата депутата-замісника (пункт 5), такий депутат залишається у тій же Реєстраційній формі, що й раніше, під своїм первинним номером.

РОЗДІЛ 7. ЗАХОДИ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ

Стаття 49. Допоміжні засоби

(1) Усі допоміжні засоби, в основному приміщення, де проводиться голосування, та їхнє обладнання, й увесь допоміжний персонал надаються комісіям виборчих дільниць місцевими радами на території, на якій були створені відповідні комісії виборчих дільниць.

(2) Усі допоміжні засоби для окружних виборчих комісій надаються окружними радами, а для Центральної виборчої комісії - Міністерством внутрішніх справ Словацької Республіки.

Стаття 50. Співробітництво державних та місцевих органів

Державні та місцеві органи зобов'язані співробітничати для виконання цього Закону.

Стаття 51. Потреби членів виборчих комісій

(1) Функція члена виборчої комісії є почесною. Будь-який член виборчої комісії не може бути обмежений у своїх правах та потребах, що є наслідком його роботи або подібних трудових відносин. Перш за все він/вона матиме право на відпустку й відшкодування заробітної плати, або якщо він/вона є незалежним підприємцем, - на відшкодування середньомісячної зарплати особи, яка працює в національній економіці.

(2) Працедавець, який відшкодував зарплату відповідно до пункту 1, має право на компенсацію. Процедура відшкодування коштів членам виборчих комісій визначається постановою Міністерства фінансів Словацької Республіки після погодження з Міністерством внутрішніх справ.

Стаття 52. Потреби кандидатів

(1) Будь-який кандидат матиме право на відпустку, надану йому будь-якою особою, в якої такий кандидат працює (надалі "працедавець") з дня, що слідує за днем реєстрації Реєстраційної форми, в якій зазначений такий кандидат.

(2) Працедавець відшкодовує заробітну плату на вимогу працівника.

(3) Працедавець має право на компенсацію від політичної партії за виплачену ним зарплату кандидатові, який є в списку даної політичної партії.

(4) Будь-який кандидат, який є безробітним або знаходиться у подібних трудових відносинах, має право на компенсацію заробітної плати від політичної партії, яка зареєструвала такого кандидата у своєму списку.

(5) Нарахування компенсації за зарплату кандидатам здійснюватися так само, як і членам виборчих комісій.

(6) Той факт, що особа є кандидатом, не повинен негативно впливати на її роботу чи подібні трудові відносини. Період відпустки відповідно до пункту 1 розглядається як період безперервного трудового стажу.

Стаття 53. Відшкодування витрат на проведення виборів

(1) Кошти, витрачені на вибори до Національної Ради Словацької Республіки, включаючи витрати місцевих рад, будуть покриватися з державного бюджету Словацької Республіки.

(2) Витрати, вказані у пункті 1, не є витратами політичних партій, пов'язаними з виборчою кампанією.

(3) Після підтвердження виборів депутатів Національної Ради Словацької Республіки, Голова Національної Ради Словацької Республіки інформує Міністерство фінансів Словацької Республіки про кількість юридично дійсних голосів, відданих за кожну політичну партію. Політична партія, яка отримала понад три відсотки від загальної кількості юридично дійсних голосів в Словацькій Республіці під час виборів, отримає з державного бюджету 60 словацьких крон за кожен такий голос.

РОЗДІЛ 8. ТИМЧАСОВІ ТА ОСТАТОЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 54. Положення щодо уповноваження

(1) Міністерство внутрішніх справ Словацької Республіки

а) окремою директивою визначить докладну роль міських рад та інших місцевих органів влади в:
   1. утворенні виборчих дільниць,
   2. наданні приміщень для проведення голосування та в забезпеченні цих приміщень необхідним обладнанням,
   3. зберіганні документів, що стосуються виборів.

б) видасть зразки виборчих форм та забезпечить необхідну кількість примірників виборчих форм.

Стаття 55

Заходи, вжиті відповідними органами державної влади та місцевими радами, відносно підготовки до втілення даного Закону до того дня, коли він набуває чинності, повинні розглядатися як такі заходи, які були вжиті після такого дня.

Стаття 56. Положення щодо припинення діяльності

Закон №55/1971 Зб. Національної Ради Словаччини щодо виборів до Національній Раді Словаччини.

Стаття 57. Юридична сила Закону
Даний Закон набуває чинності з дня його опублікування (16 березня 1990 року).

Закон №8/1992 Зб., Національної Ради Словаччини набуває чинності з дня його опублікування (16 січня 1992 року).

Закон №104/1992 Зб., Національної Ради Словаччини набуває чинності з дня його опублікування (12 березня 1992 року).

Закон №518/1992 Зб., Національної Ради Словаччини набуває чинності з дня його опублікування (13 листопада 1992 року).

Закон №157/1992 Зб., Національної Ради Словаччини набуває чинності з дня його опублікування (28 червня 1994 року).

46. Додатки №1 та №2 анульовані.

Стаття. II
Закон №99/1963 Зб., Кодекс Цивільного Суду у формулюванні Закону №36/1967 Зб., Закону №158/1969 Зб., Закону №49/1973 Зб., Закону №20/1975 Зб., Закону №133/1982 Зб., Закону №180/1990 Зб., Закону №328/1991 Зб., Закону №519/1991 Зб., Закону №263/1992 Зб., Закону Національної Ради Словацької Республіки № 5/1993 Зб., Закону Національної Ради Словацької Республіки № 46/1994 Зб., Закону Національної Ради Словацької Республіки № 190/1995 Зб., Закону Національної Ради Словацької Республіки № 232/1995 Зб., Закону Національної Ради Словацької Республіки № 2331995 Зб.,

Закону Національної Ради Словацької Республіки № 22/1996 Зб., Закону Національної Ради Словацької Республіки № 58/1996 Зб., Рішення Конституційного Суду Словацької Республіки №359/1997 Зб., змінений та виправлена наступним чином:

Статті 200 f та 200 g

Стаття 200 f: Судові справи щодо списку виборців та списку осіб, котрі мають право брати голосувати на Референдумі
(1) Якщо місцева рада самостійно не виправляє помилки та неповну інформацію у списку виборців чи у списку осіб, які мають право приймати участь у Референдумі, то громадянин, якого стосуються ці помилки чи неточності, може звернутися до відповідного окружного суду з пропозицією прийняти рішення про виправлення помилок або внесення змін до списку.

(2) Учасниками судового процесу є громадянин, що подав заяву до суду, та місцева рада.

(3) Суд приймає рішення шляхом ухвалення резолюції у триденний термін з дати подання заяви. Рішення надсилається учасникам процесу у день прийняття такого рішення.

(4) Таке рішення суду є остаточним і не підлягає оскарженню.

Стаття 200 g: Судові справи, що стосуються реєстрації списку кандидатів
(1) Якщо виборча комісія, яка має повноваження відповідно до окремої Закону 34c, приймає рішення:
а) про реєстрацію списку кандидатів, то політична партія може звернутися до Верховного Суду Словацької Республіки з пропозицією анулювати таку реєстрацію списку кандидатів,
б) про реєстрацію списку кандидатів із виправленням, зробленим у відповідності з окремою Постановою 34d, то політична партія може звернутися до Верховного Суду Словацької Республіки з пропозицією прийняти рішення про залишення кандидата у списку кандидатів,
в) про відмову у реєстрації списку кандидатів, то політична партія може звернутися до Верховного Суду Словацької Республіки із пропозицією прийняти рішення щодо затвердження такої реєстрації даного списку кандидатів.

(2) Учасниками судового процесу виступають політична партія та Центральна виборча комісія.

(3) Суд приймає рішення шляхом ухвалення постанови у п'ятиденний термін з дня подання заяви.

Стаття III
Закон №468/1991 Зб. щодо радіо- та телетрансляцій у формулюванні Закону №597/1992 Зб., Закону Національної Ради Словацької Республіки №166/1993 Зб., Закону Національної Ради Словацької Республіки №325/1993 Зб., Закону Національної Ради Словацької Республіки №212/1995 Зб.,

Закону Національної Ради Словацької Республіки №220/1996 Зб., Закону №160/1997 Зб. та Закону №283/1997 Зб. змінюється та доповнюється наступним чином:

1. Стаття 5 доповнена літерами є) та ж), де говориться:
є) щоб забезпечити ті програми, які суперечать Постановам, що корегують правила

проведення виборів до Національної Ради Словацької Республіки, органів місцевого самоврядування, а також правила щодо засобів проведення референдумів.

ж) транслювати повідомлення про виявленні порушення закону чи умов отримання ліцензії щодо обсягу, форми та час проведення трансляцій, визначених Комісією з радіо- та телетрансляцій Словацької Республіки (Стаття 20а).

2. Заголовок шостого розділу звучить так: РОЗДІЛ ШОСТИЙ. САНКЦІЇ
3. Стаття 20 доповнюється пунктом 2 у наступному формулюванні:

Якщо Комісія доведе, що оператор порушив свої зобов'язання, визначені у Статті 5, пунктах а), б), в), ж) та з), вона може прийняти рішення про накладання штрафних санкцій без попереднього уточнення умов ректифікації.

Існуючі пункти 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 та 10 позначені як пункти 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 та 11.

4. У Статті 20 у новому пункті 5 перше речення й літера а) змінені наступним чином:

Штраф у розмірі від 50000 до 50000000 словацьких крон може бути накладений на оператора, який:

а) транслює програму, зміст якої суперечить зобов'язанням операторів, визначеним у Статті 5, пунктах а), б), в) ж) та з).

5. Стаття 20а вставлена після Статті 20 і читається наступним чином:

Стаття 20а

Якщо оператор порушить зобов'язання, визначені у даному Законі чи умови надання ліцензії, то Комісія припиняє трансляцію програми, в якій було порушено закон, строком на один місяць, чи накладає на оператора зобов'язання передати повідомлення про виявлене порушення закону в обсязі, формі та в час, визначений Комісією. Положення Статті 20 не підпадають під дію цього положення.

Стаття IV

Закон № 81/1996 Зб. про періодичну пресу та інші засоби масової інформації у формулюванні Закону №84/1968 Зб., Закону №127/1968 Зб., Закону 131/1970 Зб., Закону №86/1990 Зб. та Закону №186/1997, змінений та доповнений наступним чином:

(1) Видавець періодичного видання зобов'язаний гарантувати, що його періодичне видання не містить інформації, яка суперечить правилам виборів до Національної Ради Словацької Республіки та органів місцевого самоврядування, а також правилам проведення кампанії перед референдумом.

(2) У випадку, якщо виявлене порушення відповідно до пункту 1, Комісія зазначена у Статті 5, пунктах 3 та 5, може накласти штраф на видавця у розмірі від 5000 до 1000000 словацьких крон. Процедура накладення штрафу регулюється загальними правилами адміністративного права.

(3) Штраф може бути накладений протягом 15 днів від моменту події, яка призвела до накладення штрафу.

Стаття V

Спікер Національної Ради Словацької Республіки уповноважений проголосити повне формулювання Закону Національної Ради Словаччини №80/1990 Зб. про вибори до Національної Ради Словаччини, яке склалося в результаті змін та доповнень, визначених Постановою Національної Ради Словаччини №8/1992 Зб., Постановою Національної Ради Словаччини №104/1992 Зб., Постановою Національної Ради Словаччини №518/1992 Зб., Постановою Національної Ради Словаччини №157/1994 Зб., Постановою Національної Ради Словаччини №81/1995 Зб., та цим Законом у Збірнику Законів Словацької Республіки.

Стаття VI

Даний Закон вступає в силу з дня його оприлюднення.

.

ЗАКОН
ПРО ПОРЯДОК ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ПРО ПЛЕБІСЦИТ, ПРО ЗВІЛЬНЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА З ПОСАДИ ТА ПРО ДОПОВНЕННЯ ДО ДЕЯКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ
Датований 18 Березня 1999 Року

РОЗДІЛ 1. ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Стаття 1. Вступні положення

(1) Вибори Президента Словацької Республіки й голосування за кандидатів на президентський пост [Глава 101.2 і 6 Конституції Словацької Республіки № 460/1992 Зб. у формулюванні конституційного права № 24411998 Цивільного Кодексу й конституційного права № 9/1999 Цивільного Кодексу] (надалі "вибори") проводяться на основі загального, рівноправного та прямого права участі у виборах шляхом таємного голосування.

(2) Право виборів Президента Словацької Республіки (надалі "Президент") мають такі громадяни Словацької Республіки, які досягли на день виборів 18 років і перебувають на території Словацької Республіки у день виборів [Глава 101.2 Конституції Словацької Республіки № 460/1992 Зб. у формулюванні конституційного права № 244/1998 ЦК і конституційного права № 9/1999 Цивільного Кодексу](надалі "ті, що мають право голосу").

(3) Вибори проводяться на території Словацької Республіки.

Стаття 2. Період проведення виборів

(1) Голова Національної Ради Словацької Республіки оголошує про проведення виборів не пізніше ніж за 55 днів до дня виборів. Повідомлення про проведення виборів публікується у Збірнику Законів Словацької Республіки.

(2) Вибори проводяться в один і той самий день на всій території Словацької Республіки. Голова Національної Ради Словацької Республіки може призначити проведення виборів протягом двох днів.

(3) Вибори проводяться у визначений день з 7:00 до 22:00. Якщо цього потребують місцеві обставини, то голова місцевої ради може призначити початок голосування на більш ранній час.

(4) Якщо вибори проводяться впродовж двох днів, то голосування у перший виборчий день починається о 14:00 і закінчується о 20:00. Голосування наступного дня починається о 7:00 і закінчується о 14:00. Якщо цього потребують місцеві обставини, голова місцевої ради може призначити початок голосування на більш ранній час.

Стаття 3. Виборчі дільниці й спеціальні виборчі дільниці

(1) З метою заповнення бюлетенів і підрахунку голосів створюються виборчі дільниці у місцевих радах чи міські виборчі округи у містах Братислава й Кошице.

(2) Голова місцевої ради повинен визначити виборчі дільниці й приміщення для голосування не пізніше ніж за 45 днів до дня виборів враховуючи, що одна виборча дільниця охоплює 1000 виборців, які мають право голосу. Окремі виборчі дільниці можуть бути створені та обладнані у віддалених частинах місцевої ради таким чином, щоб кожна дільниця була розрахована принаймні на 50 виборців, які мають право голосу.

(3) Місцева рада може встановити спеціальні виборчі дільниці у закладах охорони здоров'я, центрах соціального забезпечення, виправних закладах і місцях позбавлення волі, якщо такі дільниці охоплюють принаймні 100 виборців, які мають право голосу.

Стаття 4. Списки виборців, що мають право голосу

(1) На основі остаточного списку учасників голосування [друга частина Закону Словацької Національної Ради № 80/1990 Зб. про Вибори до Словацької Національної Ради у формулюванні пізніших постанов] місцева рада складає список виборців, що мають право голосу на виборах Президента (надалі "список виборців, що мають право голосу") на відповідних виборчих дільницях.

(2) Місцева рада також складає список виборців, що мають право голосу, для спеціальних виборчих дільниць. Голова відповідного закладу допомагає місцевій раді у підготовці такого списку. Місцева рада, на території якої була створена спеціальна виборча дільниця, без будь-якої затримки повідомляє про занесення виборця до списку виборців, що мають право голосу, даної місцевої ради відповідно до постійної адреси такого виборця, що має право голосу.

(3) Військовослужбовці Збройних Сил і військовослужбовці Збройних Сил особливого призначення, які розміщені разом, вносяться до списку виборців, що мають

право голосу, місцевої ради, на території якої розташована їхня частина. Внесення до списку здійснюється на основі письмової інформації, наданої частиною й у межах терміну, визначеного місцевою радою. Внесення до списку має юридичну силу тільки під час реєстрації виборців. Місцева рада, на території якої розташована військова частина, без будь-якої затримки повідомляє про занесення до списку виборців, що мають право голосу, даної місцевої ради відповідного солдата чи службовця згідно з їхньою постійною адресою. Місцева рада повинна простежити за тим, щоб не було створено жодної такої виборчої дільниці, на якій список виборців, що мають право голосу, складався б виключно із солдатів Збройних Сил і військовослужбовців Збройних Сил особливого призначення.

(4) Виборці, що мають право голосу, перелічені пунктах (2) і (3) не повинні бути зареєстровані у списках виборців, що мають право голосу, на виборчій дільниці згідно з їхньою постійною адресою.

(5) Місцева рада подає до комісій виборчих дільниць список виборців, що мають право голосу, відповідно до пунктів (1) і (2) у двох екземплярах не пізніше, ніж за 2 години до початку голосування.

(6) Комісії виборчих дільниць повинні внести до списку виборців, що мають право голосу, такого громадянина Словаччини, який не має постійного місця проживання у Словацькій Республіці й приходить на виборчу дільницю у день виборів; інформація про внесення до списку виборців, що мають право голосу, повинна бути записана у його словацькому паспорті) [ст. 5.1 закону № 381/1997 про дорожні документи.]

(7) Комісія виборчої дільниці додає до списку виборців, що мають право голосу, особу:

а) на основі рішення суду [ст. 8.2 закону Словацької Національної Ради № 80/1990 у формулюванні пізніших постанов],
б) на основі виборчого бюлетеня,
в) на основі посвідченням особи, яке підтверджує, що дана особа має постійне місце проживання в межах відповідної виборчої дільниці.

Стаття 5. Картка для голосування

(1) Після оголошення дати виборів та на прохання виборця, який має право голосу й не зможе проголосувати на виборчій дільниці, де він зареєстрований у списку виборців, що мають право голосу, місцевої ради, такому виборцю видається картка для голосування, й він викреслюється із списку виборців, що мають право голосу, своєї виборчої дільниці. Таке викреслення із списку має юридичну силу тільки під час голосування за допомогою такої картки для голосування.

(2) Картка для голосування дозволяє внести особу до списку виборців, що мають право голосу, на будь-якій виборчій дільниці; таке внесення до списку має юридичну силу тільки під час голосування.

(3) У поліцейських камерах затримання, в опікунських закладах чи в закладах дисциплінарного покарання, і в органах суворого покарання, де не були створені спеціальні виборчі дільниці, комісії виборчих дільниць, в межах яких розташовані ці заклади, повинні з допомогою керівників цих закладів надати виборцям, що мають право голосу, можливість голосувати за допомогою карток для голосування. У цьому випадку не потрібно дотримуватися встановлених розмірів для виборчої дільниці. Якщо виборець, що має право голосу, заарештований, і якщо є така можливість, то відповідний відділ поліції чи військової поліції повинен дозволити кожному виборцю, що має право голосу, реалізувати його право на голосування.

Стаття 6. Виконавчі органи для проведення виборів

(1) З метою проведення виборів створюються наступні виборчі органи:

а) Центральна виборча комісія для виборів Президента Словацької Республіки (надалі "Центральна виборча комісія");
б) Районні виборчі комісії для виборів Президента Словацької Республіки (надалі "районна виборча комісія");
в) Комісія виборчої дільниці для виборів Президента Словацької Республіки (надалі "комісія виборчої дільниці").

(2) Тільки виборець, що має право голосу, може стати членом комісії. Однак, кандидат у Президенти не може стати членом комісії.

(3) Член комісії повинен заступати на посаду, підписавши наступну заяву: "Присягаюся честю, що я зобов'язуюся виконувати свої обов'язки чесно й неупереджено, неухильно дотримуючись при цьому законів та усіх правових норм і положень".

(4) Комісія має кворум, якщо присутня проста більшість її членів. Будь-яке рішення вважається прийнятим, якщо більшість присутніх членів комісії проголосує за нього. У випадку, якщо кількість голосів однакова, пропозиція буде вважатися відхиленою.

(5) На своїй першій зустрічі комісія обирає двох своїх членів на посади Голови та Заступника голови. У випадку, якщо згоди не було досягнуто, Голова й Заступник

голови обирається жеребкуванням. Жеребкування проводить секретар комісії.

(6) У випадку закінчення строку повноважень члена комісії, Голова повинен здійснити його заміну. Повноваження члена комісії закінчуються з дати отримання у письмовій формі відповідного рішення від політичної партії, політичного руху чи коаліції політичних партій чи рухів, або з дати ухвалення відповідного рішення комітетом з розгляду петицій, або за поданням на ім'я Голови комісії заяви про відставку від члена комісії.

(7) З метою підрахунку результатів виборів Міністерство статистики Словацької Республіки створює експертні (лічильні) підрозділи в Центральній виборчій комісії та в районних виборчих комісіях. Особи, які призначені для роботи в експертних (лічильних) підрозділах, приймають присягу відповідно до пункту (3).

Стаття 7. Центральна Виборча Комісія

(1) Кожна політична партія й політичний рух, які представлені у Національній Раді Словацької Республіки й комітеті з розгляду петицій, чию пропозицію було прийнято (Стаття 11.2), не пізніше ніж за 35 днів до виборів повідомляє прізвище та ім'я й постійну адресу одного члена ЦВК і одного заступника Прем'єр-Міністра Словацької Республіки.

(2) Перше засідання Центральної виборчої комісії відбувається не пізніше ніж за 30 днів до дня виборів; засідання скликається Прем'єр-Міністром Словацької Республіки.

(3) Центральна виборча комісія повинна:
- а) спостерігати за станом готовності комісій нижчого рівня щодо виконання їхніх обов'язків, відповідно до цього закону,
- б) приймати рішення щодо скарг відносно роботи районних виборчих комісій,
- в) обговорювати інформацію Міністерства внутрішніх справ Словацької Республіки про організаційну й технічну підготовку до виборів та надавати рекомендації щодо прийняття заходів,
- г) обговорювати інформацію Міністерства статистики Словацької Республіки про підготовку до опрацювання результатів виборів,
- д) визначати результати виборів,
- е) складати протокол результатів виборів і оголошувати результат виборів,
- є) надавати дозвіл іншим особам бути присутніми при підрахунку в комісії виборчої дільниці та районній виборчій комісії.

(4) Міністерство внутрішніх справ Словацької Республіки повинно створити експертні й адміністративні відділи для допомоги Центральній виборчій комісії.

Стаття 8. Районні виборчі комісії

(1) Кожна політична партія й політичний рух, зазначені у Статті 7.1, і комітети з розгляду петицій, чиї пропозиції були прийняті (ст. 11.2), повинні не пізніше ніж за 30 днів до виборів повідомити прізвище та ім'я й постійну адресу одного члена РВК та заступника голови районної ради.

(2) Районна виборча комісія повинна мати не менше 5 членів. Якщо РВК не зможе визначити кількість членів або якщо їхня кількість є меншою за п'ять й немає заступника, то Голова районної ради призначає членів, яких не вистачає, із числа виборців, що мають право голосу.

(3) Перше засідання Районної виборчої комісії проводиться не пізніше ніж за 25 днів до виборів; засідання скликається Головою районної ради.

(4) Районна виборча комісія повинна:
- а) спостерігати за станом готовності комісій виборчих дільниць до виконання їхніх обов'язків у відповідності з цим законом,
- б) приймати рішення щодо скарг відносно роботи комісій виборчих дільниць,
- в) приймати рішення щодо скарг відносно роботи експертного (лічильного) підрозділу,
- г) спостерігати за процесом з'ясування результатів голосування на виборчих дільницях; вона вповноважена вимагати пояснень чи іншої інформації від комісій виборчих дільниць і може виправляти знайдені помилки після погодження з комісією виборчої дільниці чи просити, щоб комісія виборчої дільниці виправила знайдені помилки,
- д) з'ясовувати результати виборів у районі,
- е) готувати протокол результатів виборів в районі й передати його у Центральної виборчої комісії.

Стаття 9. Комісія виборчої дільниці

(1) Кожна політична партія й політичний рух, визначені Статтею 7.1, і комітети з розгляду петицій, чиї пропозиції були прийняті (ст. 11.2), повинні не пізніше, ніж за 30 днів до виборів повідомити прізвище та ім'я й постійну адресу одного члена КВД та одного заступника міському голові.

(2) Комісія виборчої дільниці (КВД) повинна мати не менше 5 членів. Якщо КВД не зможе визначити кількість членів або якщо їхня кількість є меншою за п'ять і немає заступника, то Голова місцевої ради повинен призначити

членів, яких не вистачає, з числа виборців, що мають право голосу.

(3) Перше засідання комісії виборчої дільниці проводиться не пізніше ніж за 23 дні до виборів; засідання комісії скликається Головою місцевої ради.

(4) Комісія виборчої дільниці повинна:
а) забезпечити належний перебіг голосування; головним чином вона повинна спостерігати за тим, щоб бюлетені заповнювалися належним чином, також стежити за дотриманням порядку на виборчій дільниці та прилеглій території,
б) перевіряти бюлетені,
в) рахувати бюлетені та голоси,
г) складати протокол про результати виборів на виборчій дільниці й передати його до районної виборчої комісії,
д) виконувати інші завдання відповідної районної виборчої комісії чи Центральної виборчої комісії.

Стаття 10. Секретар комісії

(1) Секретар комісії повинен займатися вирішенням організаційних та адміністративних питань щодо підготовки й проведення засідань виборчої комісії. Він\вона присутній(я) на засіданні комісії й має право бути радником комісії.

(2) Секретар:
а) центральної виборчої комісії призначається й звільняється Урядом Словацької Республіки,
б) районної виборчої комісії призначається й звільняється Головою районної комісії з числа службовців районної комісії,
в) комісії виборчої вільниці призначається й звільняється Головою міської ради з числа службовців міської ради.

(3) Секретар ЦВК призначається Урядом Словацької Республіки не пізніше, ніж за 45 днів до дня виборів. Секретар районної виборчої комісії призначається Головою районної ради не пізніше, ніж за 40 днів до дня виборів, і секретар комісії виборчої дільниці призначається головою міської ради не пізніше, ніж за 40 днів до дня виборів. Секретар повинен скласти присягу, відповідно до Статті 6.3.

Стаття 11. Кандидати в Президенти

(1) Подання кандидатури на президентський пост включає:
а) прізвище, ім'я й вчений ступінь кандидата,
б) вік і особистий номер кандидата,
в) спеціальність кандидата,
г) адресу постійного місця проживання кандидата,
д) заяву кандидата, у якій він\вона погоджується бути кандидатом і виконує умови, необхідні для обрання Президентом [Глава 103.1 Конституції Словацької Республіки №460/1992 у формулюванні конституційного права № 244/1998 і конституційного права № 9/1999.]

(2) Голова Національної Ради повинен перевірити заяву кандидата на президентський пост не пізніше, ніж у 7-денний термін з дати її подання, на предмет відповідності даних, зазначених у заяві, вимогам закону. У випадку отримання петиції він повинен перевірити, чи відповідає така петиція вимогам відповідно до спеціального закону [Закон № 85/1990 про право подання петицій у формулюванні Закону № 242/1998. Відправити її через районні виборчі комісії до комісій виборчих дільниць, і ті повинні ознайомити з петицією виборців, що мають право голосу] і чи ясно з кожного аркуша петиції, що це є петиція щодо відповідного кандидата. Якщо заява відповідає вимогам, передбаченим законом, Голова Національної Ради повинен прийняти заяву, в іншому випадку він повинен відхилити її. Голова Національної Ради повинен протягом 24 годин оголосити рішення про прийняття чи відхилення заяви кандидата у Президенти і надіслати це рішення на адресу кандидата чи на адресу постійного місця проживання кандидата.

(3) У наступний день після прийняття заяви Голова Національної Ради Словацької Республіки повинен повідомити Міністерство внутрішніх справ Словацької Республіки про таку заяву кандидата у Президенти, прізвище, ім'я і вчену ступінь кандидата, його вік, спеціальність і постійну адресу.

(4) Кандидат, чию заяву кандидата у Президенти було відхилено, може подати позов до Верховного Суду Словацької Республіки щодо ухвалення рішення стосовно прийняття його\її заяви, як кандидата у Президенти. Позов може бути поданий протягом трьох днів після винесення рішення Голови Національної Ради Словацької Республіки про відхилення такої заяви кандидата у Президенти.

Стаття 12. Відкликання кандидатури

Кандидат у Президенти може відкликати свою кандидатуру у письмовій формі перед початком першого туру голосування. Кандидат повинен повідомити Голову Національної Ради про відкликання. Голова Національної Ради Словацької Республіки повинен повідомити цей факт Міністерству внутрішніх справ Словацької Республ-

ліки й Центральній виборчій комісії, які без жодної затримки повинні передати таке повідомлення до районних виборчих комісій, котрі повинні повідомити про це виборців, що мають право голосу.

Стаття 13. Бюлетень

(1) Виготовляється один бюлетень на всіх кандидатів у Президенти. У бюлетені кандидати зазначаються у списку в алфавітному порядку, що вказує прізвища, ім'я та вчений ступінь, вік, заняття й місця постійного проживання кандидатів.

(2) Бюлетень повинен бути печаткою Центральної виборчої комісії та з печаткою місцевої ради, й перед прізвищем кожного кандидата повинен бути надрукований невеликий квадрат для відмітки виборця.

(3) Міністерство внутрішніх справ Словацької Республіки повинно забезпечити виготовлення бюлетенів і їхнє постання у необхідній кількості до місцевих рад.

(4) Місцева рада повинна забезпечити постачання бюлетенів до усіх комісій виборчих дільниць у день виборів не пізніше ніж за 2 години до початку виборів.

(5) Виборець, що має право голосу, повинен отримати бюлетень у день виборів.

Стаття 14. Інформування виборців, що мають право голосу

(1) Місцева рада повинна повідомити про утворені виборчі дільниці, адреси, за якими проходитиме голосування, та години голосування не пізніше ніж за 40 днів до дня виборів.

(2) Не пізніше ніж за 20 днів до дня виборів місцева рада повинна надіслати кожному виборцю, зареєстрованому у постійному списку виборців 3), повідомлення, у якому вказується час голосування, виборча дільниця й місце, де виборець, що має право голосу, може віддати свій голос; повідомлення повинно попереджати про обов'язок виборця перед голосуванням засвідчити свою особу, а також отримати коротке пояснення щодо того, як ставити позначки в бюлетені.

(3) У випадку, якщо кандидат у Президенти зняв свою кандидатуру (ст. 12) чи кандидат у Президенти помер після того, як бюлетені були виготовлені, комісія виборчої дільниці повинна повідомити про це виборців, надіславши відповідну інформацію у центри, де проводитиметься голосування.

Стаття 15. Передвиборча кампанія

(1) Передвиборча кампанія (надалі "кампанія") починається за 15 днів і закінчуватися за 48 годин до початку голосування. Кампанія означає діяльність кандидатів, політичних партій, політичних рухів чи інших суб'єктів на користь вибору певного кандидата, включаючи рекламу по радіо й на телебаченні, відповідно до пунктів (4) і (5), ЗМІ [ст. 3.2 Закону № 81/1966 про Періодичну пресу та інші засоби масової інформації у формулюванні пізніших постанов], великомасштабні заходи, плакати та інші носії інформації [ст. 2. ї.б) Закону Національної Ради Словацької Республіки № 220/1996 про Рекламу у формулюванні пізніших постанов].

(2) Будь-яке проведення кампаній період, відмінний від зазначеного у пункті (1), є забороненим.

(3) Протягом періоду кампанії кожен кандидат повинен мати рівний доступ до ЗМІ.

(4) Для проведення кампанії відповідно до пункту (1) Словацьке Радіо й Телебачення відводять не більше, ніж одну годину свого ефірного часу для кожного з кандидатів, 10 годин ефірного часу максимум, у такий спосіб, щоб відведений для кожного кандидата ефірний час не ставив його у менш вигідне становище по відношенню до інших кандидатів. Заява на ефірний час повинна подаватися щонайменше за п'ять днів до початку кампанії, інакше вона не буде прийнята. Словацьке Радіо й Телебачення повинні забезпечити визначення й відокремлення цього ефірного часу від інших програм.

(5) Власник ліцензії на ефірний час радіо чи телебачення (надалі вживатимемо тільки "власник ліцензії") повинен відводити не більше, ніж одну годину ефірного часу для кожного з кандидатів, 10 годин ефірного часу максимум. Власники ліцензії повинні забезпечити визначення й відокремлення цього ефірного часу від інших програм, та передавати оголошення для публіки, що це – сплачена політична реклама.

(6) Платежі за використання засобів телезв'язку [ст. 1.4.а) Закону № 11011964 про телекомунікації у формулюванні пізніших постанов] відшкодовуються Словацькому Радіо та Телебаченню з державного бюджету Словацької Республіки відповідно до обсягів ефірного часу, наданого згідно з пунктом (4).

(7) Витрати на кампанії на ліцензованому радіо та телебаченні повинні бути відшкодовані кандидатами чи політичними партіями й політичними рухами, що їх висували. Власники ліцензії зобов'язані забезпечити однакові умови щодо купівлі ефірного часу усім кандидатам і однакові ціни та умови оплати.

(8) Протягом кампанії забороняється проводити агітацію в такий час, який був призначений для реклами по радіо чи ТБ, чи використовувати рекламу радіо чи ТБ для кампанії.

(9) Ефірний час у програмах новин та в журналістських програмах, який витрачений на події, пов'язані з виборами, не вважається передвиборчою кампанією за умови, що такі програми транслюються у той же спосіб і у такому ж форматі, що й програми, які проводяться коли не проходить виборча кампанія, а також за умови, що вони відповідають затвердженій структурі програм радіо- та телестанцій. [ст. 11.1.д) Закону № 468/1991 про радіо- й телетрансляцію у формулюванні пізніших постанов]. Оператори ефірного часу зобов'язані збалансовані пропорційні й неупереджені новини.

(10) Ефірний час інших програм, крім новин та журналістських програм відповідно до пункту (9), який призначений для кампаній згідно з пунктами (4) і (5) і який міг би вплинути на думку виборців під час голосування, є забороненим під час агітації.

(11) Кожен кандидат, стосовно якого впродовж кампанії подавалася неправдива чи спотворена інформація по радіо чи телебаченню, має право спростувати таку інформацію під час кампанії. Такий кандидат застосовує це право у відношенні до оператора теле/радіокомпанії чи головного редактора ЗМІ, які транслювали чи публікували цю інформацію чи заяву. Оператор теле/радіокомпанії чи головний редактор ЗМІ повинен надати кандидатам у Президенти ефірний час, рівноцінний тому часові, коли виходила в ефір дана інформація чи заява, в період проведення кампанії.

(12) За 48 годин до початку виборів і під час виборів забороняється трансляція інформації по радіо та телебаченню, а також публікація інформації про кандидатів в засобах масової інформації на їхню користь чи проти них в усному чи письмовому вигляді, в аудіо- чи відеоформі.

(13) Під час виборів у будинках, де розташовані комісії виборчих дільниць, забороняються будь-які види агітації за чи проти кожного з кандидатів.

(14) Останній день обнародування результатів соціологічних опитувань повинен бути за 3 дні до дня виборів.

(15) Виборчим комісіям, членам їхніх експертних (лічильних) підрозділів та секретарям не дозволяється розголошувати інформацію про перебіг і попередні результати голосування до моменту підписання протоколу.

(16) Під час виборів заборонено публікувати опитування щодо результатів голосування.

(17) Центральна виборча комісія може повідомити громадськості часткову інформацію щодо голосування.

(18) Якщо затверджено проведення другого туру виборів, кампанія розпочинається після оголошення Центральною виборчою комісією результатів першого туру виборів й закінчується за 48 годин до початку другого туру виборів. Умови пунктів (2) - (17) застосовуються також до кампанії перед другим туром виборів і ефірний час на Словацькому радіо та телебаченні повинен становити дві години; протягом 24 годин після оголошення результатів першого туру виборів кандидати можуть подати заяву про надання їм відповідного ефірного часу. Власник ліцензії може виділити не більше, ніж дві години ефірного часу для проведення кампанії перед другим туром виборів.

Стаття 16. Витрати, дозволені для проведення кампанії

Кандидат у Президенти може використати не більше ніж 4 мільйони словацьких крон для своєї передвиборчої кампанії. Ця сума повинна покрити витрати, які кандидат зробив чи зробить, включаючи витрати, які треті особи здійснили чи мають намір здійснити у відношенні кандидата у Президенти. Якщо реклама чи програма, присвячена кандидатові, транслюється в інших ЗМІ безкоштовно чи за ціною нижчою, ніж ціна на Словацькому радіо та Словацькому телебаченні, то така ціна повинна бути підрахована у заявленій сумі.

Стаття 17. Для цілей цього закону

а) кампанією кандидата у Президенти вважається будь-який публічний виступ, використаний на його\її підтримку чи користь, за який буде повернено чи планується повернути затрачені кошти.

б) витрати кандидата у Президенти на кампанію дорівнюють усім фінансовим та іншим ресурсам у грошовому вираженні, які кандидат у Президенти використовує для оплати реклами у періодичних виданнях (Стаття 3.1 Закону № 81/1966 у формулюванні пізніших постанов), для оплати реклами чи спонсорування програми радіо чи телебачення (Стаття 2.1 д) і е) Закону № 468/1991 у формулюванні пізніших постанов), для оплати реклами, розміщеної в громадських місцях, і для витрат на виготовлення рекламних матеріалів і промов незалежно від того, чи покладається обов'язок компенсації на кандидата у Президенти чи на третю особу.

Стаття 18. Залучення коштів для проведення кампанії кандидата у Президенти

(1) Кандидат у президенти має право приймати подарунки чи інші благодійні внески, спрямовані на його\її підтримку лише від фізичних осіб, які постійно проживають на те-

риторії Словацької Республіки, юридичних осіб, які розташовані на території Словацької Республіки або від політичних партій та рухів, що зареєстровані у Словаччині.

(2) Кандидати у президенти не можуть отримувати подарунки чи інші благодійні внески від держави, органів державної адміністрації чи органів місцевого самоврядування.

Стаття 19. Зобов'язання кандидатів щодо розкриття інформації

(1) Кандидат у президенти зобов'язаний реєструвати подарунки, отримані на проведення його\її кампанії, а також тих, хто дає ці подарунки та письмово інформувати Міністерство фінансів Словацької Республіки про загальну суму коштів, отриманих для проведення їхньої кампанії (ст. 18.1), та загальну суму коштів, витрачених на проведення їхньої кампанії (ст. 16). До письмової декларації кандидату необхідно додати ім'я, прізвище, постійне місце проживання та ціну подарунка чи послуги кожної особи, яка здійснює таку ініціативу, а також документи, що підтверджують громадянство, якщо подарунок чи послуга не перевищує 10000 крон, а також ім'я, адресу та ціну подарунка чи послуги, отриманої від особи та законність фінансових послуг, якщо подарунок чи послуга перевищує 100000 крон.

(2) Кожен видавець періодичних засобів інформації [ст. 3.1 Закону № 81/1966 у формулюванні пізніших постанов], радіо- чи телестанція [ст. 2 та 3 Закону № 468/1991 у формулюванні пізніших постанов], видавець реклами, яка розміщується у громадських місцях [18) ст. 10 а, 1 та 3 Закону Національної Ради Словаччини №544/1990 про плату у місцевий бюджет у редакції Закону Словацької Національної Ради № 72/1992], і кожна фізична чи юридична особа, яка займається випуском програм, листівок, плакатів та іншого рекламного матеріалу чи продукції на підтримку кандидата у Президенти, зобов'язана письмово повідомити Міністерство фінансів Словацької Республіки про суму коштів, затрачену окремим кандидатом у Президенти на свою кампанію, передбачену Законом (ст. 17), яка пішла на публікацію, транслювання чи виготовлення рекламних матеріалів.

(3) Кандидат у Президенти, фізична та юридична особа повинні повідомити про суму коштів зазначену в (1) та (2), не пізніше, ніж через 30 днів після дня проведення виборів.

(4) У декларації фізична чи юридична особа, згадані у п. (2), також повинні вказати суми відповідно до чинних цін, витрачені ними на рекламу, спонсорські програми, комерційні та інші рекламні матеріали програм, які друкувалися, транслювалися чи виготовлялися такою фізичною чи юридичною особою на підтримку окремих кандидатів безкоштовно чи за зниженими цінами.

(5) Фізичні та юридичні особи, зазначені у пункті (3), повинні постійно декларувати всі факти відповідно до цього Закону.

(6) Вирішальним для підрахунку витрат є день публікації рекламного матеріалу або транслювання програми, а також день публікації готового рекламного матеріалу на підтримку кандидата у Президенти.

Стаття 20. Санкції

(1) Якщо Міністерство фінансів виявить у деклараціях (ст. 19.1), що кандидат у Президенти перевищив максимально дозволену суму, зазначену у ст. 16, то у двомісячний термін з дати отримання декларації це Міністерство накладає штраф у розмірі, що є в десять разів більшим за суму, яка перевищила максимально дозволену суму на витрати відповідно до ст. 16.

(2) Міністерство фінансів Словацької Республіки накладає штраф у розмірі до 2000000 крон на такого кандидата у Президенти, фізичну чи юридичну особу, яка не виконала своїх зобов'язань щодо розкриття інформації (ст. 19).

(3) Апеляція стосовно рішення про накладання штрафу не має жодного впливу на строк сплати такого штрафу.

Стаття 21. Процедура голосування

(1) Особа, яка має право голосувати, повинна прийти на виборчу дільницю та особисто проголосувати. Її представництво іншою особою не дозволяється.

(2) Зайшовши до виборчої дільниці, виборець повинен засвідчити свою особу й після того, як комісія запише його в обох примірниках списку виборців, що мають право голосу, відповідна комісія видасть виборцю порожній офіційний конверт із національним гербом Словацької Республіки (тут і надалі «конверт») та виборчі бюлетені для голосування. Якщо виборець не має змоги засвідчити свою особу й ніхто з делегованих членів виборчої комісії його\її не знає, то комісія пропонує даному виборцю засвідчити свою особу за допомогою двох свідків, що знайомі членам комісії; якщо виборець неспроможний цього зробити до закінчення голосування, йому не дозволять голосувати.

(3) Кожен громадянин, який має право голосу й прийшов на дільницю з карткою для голосування, вноситься до списку виборців комісією виборчої дільниці. Таке внесення підписує голова і два члени комісії; картка для го-

лосування додається до списку. Далі комісія видає виборцю виборчий бюлетень та порожній конверт.

(4) Після отримання бюлетеня та конверта виборець проходить до спеціального приміщення, призначеного для голосування; у бюлетені виборець позначає кандидата, за якого він\вона голосує, та покладе бюлетень у конверт. Виборець ставить позначку «х» навпроти прізвища обраного ним кандидата. Інші види голосування вважаються недійсними.

(5) Виборець, який у силу своїх фізичних вад (вади зору чи нездатність писати) неспроможний позначити обраного кандидата, має право взяти с собою в приміщення для внесення позначок у бюлетень іншого виборця, що має право голосувати, за виключенням члена комісії виборчої дільниці для того, щоб цей виборець поставив позначку згідно з інструкціями такого недієспроможного виборця та поклав його бюлетень у конверт.

(6) Після того як виборець виходить з кімнати для голосування, він опускає конверт до скриньки для бюлетенів, що розташована перед комісією. Комісія не дозволяє голосувати тому виборцю, який не пішов у спеціально відведене приміщення, щоб поставити там позначку в бюлетені.

(7) Виборець, який не в змозі прийти на виборчу дільницю і який на день виборів знаходиться на території виборчого округу або має картку для голосування, має право звернутися до комісії виборчої дільниці з проханням проголосувати за допомогою пересувної виборчої скриньки. В такому випадку дільнична виборча комісія повинна направити до такого виборця не менше двох своїх членів з пересувною виборчою скринькою, конвертом та бюлетенем; члени такої комісії повинні забезпечити дотримання процедури таємності голосування.

(8) Якщо виборець у силу своїх фізичних вад неспроможний опустити конверт до виборчої скриньки, він може попросити іншу особу, яка має право голосу, окрім членів комісії виборчої дільниці, зробити це у його присутності.

Стаття 22

Підготовчі роботи на виборчих дільницях та у спеціальних приміщеннях для голосування, порядок на виборчих дільницях, переривання та закриття виборчих дільниць регулюються та забезпечуються спеціальним законом [19) ст. 26 та 27, ст. 29-31 Закону Словацької Національної Ради № 80/1990 у формулюванні пізніших постанов].

Стаття 23. Підрахунок голосів у комісіях виборчих дільниць

(1) Після закінчення виборів Голова комісії виборчої дільниці віддає наказ про запечатування невикористаних бюлетенів та конвертів, що залишилися, та про відкриття виборчих скриньок. Якщо дільнична виборча комісія використовувала також пересувні виборчі скриньки на вимогу громадян, то вміст таких скриньок перемішується після їхнього відкриття.

(2) Комісія виборчої дільниці вилучає конверти з виборчих скриньок, підраховує ці конверти та звіряє їхню кількість із кількістю записів, зроблених у списку виборців. Комісія не враховує всі конверти, відмінні від тих, що зазначені у Ст. 21.2. Комісія також не враховує ті бюлетені, які не були вкладені у конверти.

(3) Після вилучення бюлетенів з конвертів, комісія відкладає невірно заповнені бюлетені та підраховує кількість голосів, які отримав той чи інший кандидат.

(4) Кожен член комісії виборчої дільниці може переглянути заповнені бюлетені. Голова дільничної виборчої комісії повинен перевірити правильність підрахунку.

(5) Разом із членами комісії, спостерігачі, члени вищих виборчих комісій, члени їхніх експертних (лічильних) підрозділів, інші особи, які мають дозвіл Центральної виборчої комісії, також мають право бути присутніми в приміщенні, де відбувається підрахунок голосів членами комісії виборчої дільничної.

Стаття 24. Перевірка бюлетенів

(1) Якщо бюлетень заповнений не відповідно до форми, він вважається недійсним. Також вважається недійсним такий бюлетень, у якому позначкою "х" відмічений більш, ніж один кандидат, або бюлетень, у якому позначкою "х" не відмічено жодного кандидата. Голоси за таких кандидатів, які відвели свої кандидатури (ст. 12) чи були відкликані, не приймаються до уваги.

(2) Якщо в конверті було знайдено два чи більше бюлетенів, дільнична виборча комісія повинна відкласти незаповнений бюлетень. Якщо у конверті було знайдено два або більше бюлетенів, у яких чітко відмічено одного й того ж самого кандидата, дільнична виборча комісія повинна рахувати дійсним лише один голос. Якщо конверт уміщує два або більше бюлетенів, де чітко зазначені різні кандидати, всі бюлетені вважаються недійсними.

(3) У випадку виникнення сумнівів щодо бюлетеня, остаточне рішення про його правильність приймає дільнична виборча комісія.

Стаття 25. Складання протоколу про перебіг і результати голосування на виборчій дільниці

(1) Комісія виборчої дільниці складає протокол про перебіг та результати голосування у двох примірниках, підписаних головою, його заступником та усіма членами виборчої комісії. Якщо в протоколі відсутній підпис одного із членів виборчої комісії, причина такої відсутності зазначається у протоколі.

(2) Протокол про перебіг та результати голосування на виборчій дільниці містить наступне:

а) час початку й закінчення голосування,
б) кількість виборців, зареєстрованих у списках виборців виборчої дільниці,
в) кількість виборців, які отримали бюлетені для голосування,
г) кількість бюлетенів, опущених у скриньки,
д) кількість голосів, відданих за всіх кандидатів,
е) кількість голосів, відданих окремо за кожного з кандидатів,
є) кількість голосів за кандидата, якого було відкликано, або який зняв свою кандидатуру.

Стаття 26. Припинення діяльності членів комісії виборчої дільниці

(1) Після підписання обох примірників протоколу про перебіг та результати голосування на виборчій дільниці, голова комісії виборчої дільниці без затримки подає один примірник протоколу в районну виборчу комісію й очікує на рішення районної виборчої комісії про закриття роботи виборчої дільниці.

(2) Якщо голова комісії виборчої дільниці не виконав свої обов'язки відповідно до пункту (1) на вимогу районної виборчої комісії протягом 24 годин після завершення голосування, то районна виборча комісія надсилає результати голосування на інших виборчих дільницях у Центральну виборчу комісію, не чекаючи надходження відсутнього протоколу.

(3) Комісія виборчої дільниці запечатує невикористані бюлетені, скриньки та списки виборців і передає їх разом з іншими виборчими документами на зберігання до місцевої ради.

Стаття 27. Підрахунок результатів голосування районною виборчою комісією

Районна виборча комісія збирає результати голосування на кожній виборчій дільниці; потім вона перевіряє за допомогою свого експертного (лічильного) підрозділу, чи складені належним чином протоколи про перебіг та результати голосування на виборчих дільницях. Під час опрацювання результатів районною виборчою комісією мають право бути присутніми тільки члени комісії, члени експертного (лічильного) підрозділу, секретарі та особи, які мають дозвіл, наданий їм Центральною виборчою комісією.

Стаття 28. Протоколи районної виборчої комісії про перебіг і результати голосування

(1) Районна виборча комісія складає протокол про результати голосування у двох примірниках, підписаних головою, його заступником та іншими членами комісії. Якщо в протоколі відсутній підпис одного із членів районної виборчої комісії, причина цього повинна бути вказана в протоколі.

(2) Протокол про перебіг та результати голосування по виборчому округу містить наступне:

а) кількість виборчих дільниць в окрузі та кількість комісій виборчих дільниць, що передали результати голосування,
б) кількість виборців, внесених у списки у виборчому окрузі,
в) кількість виборців, які отримали бюлетені для голосування,
г) кількість бюлетенів, опущених у скриньки,
д) кількість голосів, відданих за всіх кандидатів,
е) кількість голосів, відданих окремо за кожного з кандидатів,
є) кількість голосів за кандидата, якого було відкликано, або який зняв свою кандидатуру.

(3) Після підписання обох примірників протоколу про перебіг та результати голосування у виборчому окрузі, голова районної виборчої комісії повинен без затримки подати один примірник протоколу в Центральну виборчу комісію й очікувати на рішення центральної виборчої комісії про завершення роботи районної виборчої комісії. Інші виборчі документи голова районної виборчої комісії повинен передати районній раді.

Стаття 29. Протокол Центральної виборчої комісії про результати виборів

(1) На основі протоколів про результати голосування, отриманих від районних виборчих комісій, Центральна виборча комісія складає протокол у двох примірниках, підписаних головою, його заступником та іншими членами Центральної виборчої комісії. Якщо в протоколі відсутній підпис одного із членів Центральної Виборчої комісії, причина цього повинна бути зазначена у протоколі.

(2) Протокол про результати виборів містить наступне:

а) кількість виборчих округів,

б) кількість районних виборчих комісій, від яких отримано протоколи з результатами голосування,
в) кількість виборчих дільниць,
г) кількість дільничних виборчих комісій, від яких отримано протоколи з результатами голосування,
д) кількість виборців, внесених у списки за виборчими дільницями,
е) кількість голосів, відданих за всіх кандидатів,
є) кількість голосів, відданих за кандидата, якого було відкликано, або який зняв свою кандидатуру,
ж) порядок кандидатів, відповідно до кількості голосів, набраних кожним із них,
з) м'я, прізвище та вчений ступінь кандидата, який був обраний Президентом, або інформація, що жоден із кандидатів не отримав необхідної кількості голосів.

Стаття 30. Оголошення результатів виборів

(1) Центральна виборча комісія оголошує результати виборів. Оголошення результатів виборів повинно включати наступне:

а) ім'я, прізвище та вчений ступінь кандидата, який отримав просту більшість голосів виборців і якого було обрано Президентом, або
б) оголошення другого туру виборів, якщо ніхто з кандидатів не набрав необхідної кількості голосів, ім'я, прізвище та вчений ступінь кандидатів, які приймуть участь у другому турі виборів,
в) порядок кандидатів, відповідно до кількості голосів, набраних кожним із них,

(2) Після оголошення результатів виборів Центральна виборча комісія повинна передати один примірник протоколу результатів виборів без затримки голові Національної Ради Словацької Республіки.

(3) Центральна виборча комісія повинна передати виборчі документи Міністерству внутрішніх справ Словацької Республіки.

Стаття 31. Другий тур виборів

(1) Якщо жоден із кандидатів не отримав простої більшості голосів у першому турі виборів, то другий тур виборів проводиться у термін, визначений рішенням Голови Національної Ради Словацької Республіки під час оголошення результатів виборів. [Глава 101.4 Конституції Словацької Республіки про конституційне право від № 460/1992 у пізніших редакціях від № 244/1998 і № 9/1999.]

(2) Другий тур виборів відбувається у відповідності зі статтею 4.7, статтями 5, 12, 13 та статтями 15 - 30 включно.

(3) Місцеві ради повідомляють всіх осіб, які мають право голосу, про час та місце проведення другого туру виборів, використовуючи для цього всі доступні засоби.

(4) У відповідності зі статтею 12 після того, як будуть оголошені результати першого туру виборів, кандидат на посаду Президента може заявити про зняття своєї кандидатури в письмовій формі.

РОЗДІЛ 2. ПЛЕБІСЦИТ ЩОДО ВІДСТАВКИ ПРЕЗИДЕНТА

Стаття 32. Оголошення плебісциту

(1) Оголошення плебісциту стосовно відставки діючого Президента (надалі просто плебісцит) головою Національної Ради Словацької республіки [Глава 106.1 Конституції Словацької Республіки від № 460/1992 про конституційне право у пізніших редакціях від № 244/1998 і № 9/1999.] публікується у Збірнику Законів Словацької Республіки.

(2) Рішення про проведення плебісциту містить наступне:

а) дату прийняття рішення Національною Радою Словацької Республіки про проведення плебісциту,
б) день або дні проведення плебісциту; день та час проведення визначається за Статтею 2, пп. 2 – 4.

Стаття 33. Право брати участь у плебісциті

Всі громадяни, які мають право голосу, мають право брати участь у плебісциті (Ст. 1.2.),

Стаття 34. Утворення дільниць для проведення плебісциту

Місцеві ради утворюють дільниці для проведення плебісциту (надалі просто дільниці) та підрахунку його результатів. Для утворення зазначених дільниці використовуються положення Статті 3, пп. 2 і 3.

Стаття 35. Складання списків для проведення плебісциту

(1) На основі постійного списку виборців, місцева рада складає на кожній дільниці список осіб, які мають право голосування під час плебісциту (надалі "список виборців").

(2) Місцева рада складає окремий список виборців для кожної окремо взятої дільниці; при складанні списків виборців, голови дільниць повинні співпрацювати з місцевими радами. Місцеві ради, на території яких утворені спеціальні дільниці із проведення плебісциту, повинні без затримки надавати інформацію щодо осіб, внесених у списки учасників плебісциту, до тих місцевих рад, на території яких такі особи постійно проживають.

(3) Військовослужбовці Збройних Сил і військовослужбовці частин спеціального призначення за місцями їхньої постійної дислокації вносяться у списки учасників плебісциту тими місцевими радами, на території яких розташована їхня частина. Внесення у список учасників плебісциту проводиться на основі письмової інформації, наданої військовою частиною, у термін, крайній строк якого визначається Головою місцевої ради. Такий список виборців дійсний тільки на час проведення плебісциту. Місцеві Ради, на території яких розташовані військові частини, повинні без затримки подавати інформацію щодо військовослужбовців, внесених у списки учасників плебісциту, до тих місцевих рад, на території яких відповідні військовослужбовці постійно мешкають. Місцеві Ради повинні стежити, щоб не було утворено дільниць, на яких у списки учасників плебісциту були внесені тільки військовослужбовці Збройних Сил і частин спеціального призначення.

(4) Учасники плебісциту, які згадуються у пунктах 2) і 3), не повинні бути внесені у списки учасників плебісциту на дільниці, утвореній по місцю їхнього постійного проживання.

(5) Місцева рада подає список учасників плебісциту в комісію по проведенню плебісциту відповідно до пунктів 1) і 2) у двох примірниках і не пізніше ніж за 2 години до початку голосування.

(6) Дільнична комісія по проведенню плебісциту повинна внести в список учасників громадян Словацької Республіки, які не мають постійного місця проживання в Словацькій Республіці й прийдуть на виборчу дільницю у день плебісциту; інформація про занесення такого громадянина до списку для проведення плебісциту зазначається у паспорті цього громадянина (Ст. 5.1 закону № 381/1997 про дорожні документи).

(7) Дільнична комісія з проведення плебісциту додає до списку учасників плебісциту осіб за наступних умов:

а) на основі постанови суду,
б) на основі картки для голосування,
в) на основі пред'явлення посвідчення особи, відповідно до якого пред'явник постійно проживає в межах дільниці, на якій проводиться плебісцит.

Стаття 36. Картка про голосування

(1) На прохання виборця, який не матиме змоги взяти участь у плебісциті на дільниці, де він зареєстрований, місцева рада повинна видати йому картку для голосування й викреслити його із списку учасників плебісциту, зробивши при цьому запис про видачу йому картки для голосування.

(2) Картка для голосування надає виборцю право бути внесеним у список учасників плебісциту в будь-якій дільниці з проведення плебісциту; картка для голосування є дійсною тільки протягом часу проведення плебісциту.

(3) У камерах попереднього ув'язнення, у виправних закладах та інших місцях відбування покарання закритого типу створюються спеціальні дільниці. Комісія з проведення плебісциту, на дільниці якої розташований заклад закритого типу, у співпраці з начальником відповідного закладу повинна надати можливість кожному, хто має виборче право, взяти участь у плебісциті за допомогою картки для голосування. У цьому випадку вимоги щодо розміру дільниці з проведення плебісциту можуть не виконуватися. Якщо виборець знаходиться в місцях позбавлення волі, адміністрація відповідного закладу повинна зробити все можливе, щоб дати йому можливість скористатися своїм виборчим правом.

Стаття 37. Створення виконавчих органів з проведення плебісциту

(1) З метою проведення плебісциту створюються наступні виконавчі органи:

а) Центральна комісія з проведення плебісциту (надалі "Центральна комісія"),
б) Районні комісії з проведення плебісциту (надалі "районна комісія"),
в) Дільничні комісії з проведення плебісциту (надалі "дільнична комісія").

(2) Тільки особа, яка має виборче право, може бути членом комісії з проведення плебісциту.

(3) Перш ніж приступити до виконання своїх обов'язків член комісії з проведення плебісциту повинен підписати наступну заяву: "Присягаюся честю, що я зобов'язуюся виконувати свої обов'язки чесно й неупереджено, неухильно дотримуючись при цьому законів та усіх правових норм і положень".

(4) Комісія з проведення плебісциту має кворум за умови присутності простої більшості усіх її членів. Будь-яке рішення, за яке проголосувала проста більшість членів комісії з проведення плебісциту, вважається прийнятим. У випадку, коли голоси розділилися порівну, пропозиція вважається неприйнятою.

(5) На першому організаційному засіданні комісії з проведення плебісциту із членів комісії обираються Голова комісії та його заступник. У випадку, якщо члени комісії не змогли обрати Голову комісії та його заступника, ці посадові особи обираються простим жеребкуванням.

Процедура жеребкування проводиться секретарем комісії з проведення плебісциту.

(6) У випадку припинення повноважень одного із членів комісії, Голова комісії повинен знайти йому заміну. Повноваження члена комісії вважаються закінченими від дня подачі повідомлення про це в письмовій формі політичною партією або політичним рухом, або ж коаліцією політичних партій та рухів, що призначили такого члена комісії, або від дня подачі заяви про відставку таким членом комісії голові комісії з проведення плебісциту.

(7) З метою обробки результатів плебісциту Міністерство статистики Словацької Республіки створює експертні (лічильні) підрозділи при Центральній комісії та при районних комісіях з проведення плебісциту. Особи, призначенні для роботи в експертних (лічильних) підрозділах, підписують заяву відповідно до пункту (3).

Стаття 38. Центральна комісія з проведення плебісциту

(1) Кожна політична партія й кожен політичний рух, представлені у Національній Раді Словацької Республіки, повинен не пізніше, ніж за 35 днів до дня проведення плебісциту, подати Прем'єр-Міністру Словацької Республіки ім'я, прізвище та адресу постійного місця проживання їхнього представника в Центральній комісії та ім'я, прізвище та адресу постійного місця проживання особи, яка повинна замінити такого представника у випадку неможливості виконання ним своїх обов'язків.

(2) Перша зустріч членів Центральної комісії з проведення плебісциту повинна відбутися не пізніше, ніж за 30 днів до дня проведення плебісциту; відповідальність за організацію зустрічі покладається на Прем'єр-Міністра Словацької Республіки.

(3) Центральна комісія з проведення плебісциту повинна:
- а) контролювати стан готовності районних і дільничних комісій з проведення плебісциту відповідно до вимог чинного законодавства,
- б) розглядати скарги та зауваження щодо роботи районних комісій з проведення плебісциту,
- в) знайомитися з інформацією Міністерства внутрішніх справ Словацької Республіки щодо заходів по організаційній і технічній підготовці плебісциту та вносити свої пропозиції,
- г) знайомитися з інформацію Міністерства статистики Словацької Республіки щодо заходів по підготовці до обробки результатів плебісциту,
- д) обнародувати результати плебісциту,
- е) складати протокол про результати плебісциту й оголошувати результат плебісциту,
- є) давати дозвіл іншим особам бути присутніми під час підрахунку голосів у районних та дільничних комісіях з проведення плебісциту.

(4) Міністерство внутрішніх справ Словацької Республіки повинно створити спеціальний експертно-адміністративний підрозділ для сприяння в роботі Центральної комісії по проведенню плебісциту.

Стаття 39. Районні комісії з проведення плебісциту

(1) Відповідно до статті 38 кожна політична партія й кожен політичний рух повинен не пізніше ніж за 30 днів до дня проведення плебісциту, подати ім'я, прізвище та адресу постійного місця проживання їхнього представника в районній комісії та ім'я, прізвище та адресу постійного місця проживання особи, яка повинна замінити такого представника у випадку неможливості виконання ним своїх обов'язків.

(2) Районна комісія з проведення плебісциту зобов'язана складатися не менше ніж з 5 членів. Якщо районна комісія не буде мати визначену кількість членів або якщо їхня кількість буде меншою за п'ять осіб і немає кандидатур для заповнення вакантних місць, то Голова районної комісії повинен самостійно призначити членів комісії, яких не вистачає.

(3) Перша зустріч членів районної комісії з проведення плебісциту повинна бути проведена не пізніше ніж за 25 днів до дня проведення плебісциту; відповідальність за організацію зустрічі покладається на Голову районної адміністрації.

(4) Районна комісія з проведення плебісциту повинна:
- а) контролювати стан готовності дільничних комісій до проведення плебісциту відповідно до вимог чинного законодавства,
- б) розглядати скарги та зауваження щодо роботи дільничних комісій з проведення плебісциту,
- в) знайомитися з інформацією щодо діяльності її експертного (лічильного) підрозділу,
- г) контролювати процес підрахунку результатів плебісциту на дільницях; при цьому вона має право вимагати пояснень та іншої інформації від дільничних комісій з проведення плебісциту, також вона має право виправляти знайдені помилки, попередньо погодивши такі виправлення з відповідною дільничною комісією, або вимагати виправлення помилок самою дільничною комісією.
- д) обнародувати результати плебісциту в окрузі,
- е) складати протокол про результати плебісциту в окрузі та передавати одержані результати до Центральної комісії з проведення плебісциту.

Стаття 40. Дільничні комісії з проведення плебісциту

(1) Відповідно до статті 38 кожна політична партія й кожен політичний рух повинен не пізніше, ніж за 30 днів до дня проведення плебісциту, подати голові місцевої ради ім'я, прізвище та адресу постійного місця проживання їхнього представника в дільничній комісії та ім'я, прізвище й адресу постійного місця проживання особи, яка повинна замінити представника у випадку неможливості виконання ним своїх обов'язків.

(2) Дільнична комісія з проведення плебісциту повинна складатися не менше ніж з 5 членів. Якщо дільнична комісія не буде мати визначену кількість членів або якщо їхня кількість буде меншою за п'ять осіб і немає визначеної заміни для відсутніх членів комісії, то Голова дільничної комісії повинен самостійно призначити таких членів комісії, яких не вистачає.

(3) Перша зустріч членів дільничної комісії з проведення плебісциту проводиться не пізніше ніж за 23 дні до дня проведення плебісциту; відповідальність за організацію зустрічі покладається на Голову місцевої ради.

(4) Дільнична комісія з проведення плебісциту повинна:
- а) забезпечити належний рівень перебігу плебісциту, слідкувати, щоб бюлетені опускались до скриньок належним чином і щоб громадяни дотримувалися порядку на виборчій дільниці та на прилеглій території,
- б) вести підрахунок бюлетенів і голосів,
- в) складати протокол щодо результатів плебісциту на дільниці та передавати одержані результати до відповідної окружної комісії з проведення плебісциту,
- г) виконувати всі розпорядження, передані від районної комісії або від Центральної комісії з проведення плебісциту.

Стаття 41. Секретар комісії з проведення плебісциту

(1) Секретар комісії з проведення плебісциту повинен вирішувати організаційні та адміністративні питання під час підготовки й проведення зустрічі членів комісії з проведення плебісциту. Він є присутнім на засіданнях членів комісії і має право виступати в якості радника комісії.

(2) Секретар
- а) Центральної комісії з проведення плебісциту призначається й звільняється Урядом Словацької Республіки,
- б) районної комісії з проведення плебісциту призначається й звільняється головою районної адміністрації з числа її службовців,
- в) дільничної комісії з проведення плебісциту призначається й звільняється головою місцевої Ради з числа її службовців.

(3) Секретар Центральної комісії з проведення плебісциту призначається Урядом Словацької Республіки не пізніше, ніж за 45 днів до проведення плебісциту, секретар районної комісії з проведення плебісциту призначається головою районної адміністрації не пізніше, ніж за 40 днів до дня проведення плебісциту, секретар дільничної комісії з проведення плебісциту призначається головою місцевої ради не пізніше, ніж за 40 днів до дня проведення плебісциту. Секретар повинен підписати зобов'язання про персональну відповідальність відповідно до Статті 37.3.

Стаття 42. Бюлетень для голосування під час плебісциту

(1) Наступна інформація зазначається у бюлетені:
- а) день, або дні проведення плебісциту,
- б) текст

" Я голосую за звільнення Президента Словацької Республіки з посади "
" Я голосую проти звільнення Президента Словацької Республіки з посади ",

- в) інструкцію щодо процедури голосування.

(2) На кожному бюлетені повинна стояти печатка Центральної комісії з проведення плебісциту й печатка місцевої ради.

(3) Міністерство внутрішніх справ Словацької Республіки повинно забезпечити виготовлення необхідної кількості бюлетенів і доставку їх місцевим радам.

(4) Місцева рада повинна забезпечити доставку бюлетенів усім дільничним комісіям не пізніше ніж за 2 години до початку плебісциту.

Стаття 43. Інформування виборців

(1) Місцеві Ради повинні повідомити громадян про встановлення дільниць для проведення плебісциту, місце й години, в які він буде проходити, використовуючи для цього всі наявні засоби, і не пізніше ніж за 40 днів до дня проведення плебісциту.

(2) Не пізніше ніж за 20 днів до дня проведення плебісциту, місцева Рада повинна надіслати кожному виборцю, зареєстрованому в постійному списку виборців, повідомлення.

(3) У повідомленні повинно бути вказана наступна інформація: час початку та закінчення плебісциту, дільниця, за якою закріплений виборець, і місце, де проходитиме плебісцит; повідомлення повинно також містити попере-

дження про наявність документа, що засвідчує особу, й надавати коротке пояснення, як заповнювати бюлетень.

Стаття 44. Голосування

(1) Виборець повинен голосувати тільки особисто; представництво не дозволяється. Виборець повинен одержати бюлетень на виборчій дільниці.

(2) Виборець голосує, ставлячи позначку "х" у відповідному квадратику в бюлетені й опускаючи свій бюлетень в скриньку для бюлетенів. Виборчий бюлетень не ідентифікується і є повністю анонімним.

(3) Перебіг голосування на виборчих дільницях, їхня підготовка до голосування, відведення спеціальних місць для заповнення бюлетенів, початок та закінчення голосування, за винятком ситуації, коли жоден бюлетень не використаний, а також заборона пропонувати або вказувати виборцеві в будь-яких формах, безпосередньо чи опосередковано, за який пункт бюлетеня голосувати регулюється у відповідності із Статтею 15, пп. 12 і 13, Статтею 21 і Статтею 22.

Стаття 45. Перевірка бюлетенів

(1) Бюлетень вважається недійсним, якщо замість бюлетеня встановленого зразка (Ст. 42) у скриньку для голосування був укинутий інший письмовий документ. Бюлетень вважається недійсним, якщо він розірваний на дві або більше частин або якщо позначку було виконано будь-яким іншим способом, відмінним від зазначеного у Статті 44.2, або ж позначки не було зроблено взагалі.

(2) У випадку будь-якого сумніву щодо бюлетеня, остаточне рішення приймається дільничною комісією з проведення плебісциту.

Стаття 46. Підрахунок голосів дільничною комісією з проведення плебісциту

(1) Після завершення голосування, голова дільничної комісії з проведення плебісциту повинен дати розпорядження запечатати невикористані бюлетені, що залишилися, й відкрити скриньку для бюлетенів. Якщо на прохання громадян дільнична комісія з проведення плебісциту використовувала також пересувну скриньку для бюлетенів, то вміст обох скриньок (пересувної й стаціонарної) повинен бути перемішаний після того, як вони будуть відкриті.

(2) Дільнична комісія з проведення плебісциту повинна дістати бюлетені із скриньки для бюлетенів, перерахувати їх і порівняти фактичну кількість бюлетенів із кількістю виданих згідно записів, зроблених у списку учасників плебісциту.

(3) Дільнична комісія з проведення плебісциту повинна окремо підрахувати недійсні й дійсні бюлетені, потім визначити кількість голосів, відданих за звільнення Президента від влади й кількість голосів проти звільнення Президента від влади.

(4) Кожен член дільничної комісії з проведення плебісциту може ознайомитися з будь-яким бюлетенем. Голова дільничної комісії з проведення плебісциту повинен перевірити правильність підрахунку бюлетенів.

(5) Крім членів дільничної комісії під час підрахунку бюлетенів мають право бути присутніми: секретар комісії, члени районних та Центральної комісій з проведення плебісциту, члени експертних (лічильних) підрозділів і особи, які мають дозвіл, наданий їм Центральною комісією з проведення плебісциту.

Стаття 47. Складання протоколу про перебіг і результати плебісциту на дільниці

(1) Дільнична комісія з проведення плебісциту повинна скласти протокол про перебіг та результати плебісциту у двох примірниках, підписаних головою, його заступником та усіма членами комісії. Якщо в протоколі відсутній підпис одного із членів комісії, причина цього повинна бути вказана в протоколі.

(2) Протокол про перебіг і результати плебісциту на дільниці містить наступну інформацію:

а) час початку й завершення плебісциту, й чи був він перерваний,
б) кількість виборців, внесених до списку голосування на дільниці,
в) кількість виборців, які отримали бюлетені,
г) кількість бюлетенів, опущених до скриньок,
д) кількість дійсних бюлетенів, і кількість недійсних бюлетенів,
е) кількість голосів за відставку Президента, і кількість голосів проти відставки Президента.

(3) Після підписання обох примірників протоколу про перебіг та результати плебісциту на дільниці, голова дільничної комісії повинен без затримки подати один примірник протоколу в районну комісію з проведення плебісциту й очікувати на рішення районної комісії про закриття роботи дільниці.

(4) Якщо голова дільничної комісії не виконав своїх обов'язків відповідно до пункту (3) на вимогу районної комісії з проведення плебісциту протягом 24 годин після завершення плебісциту, то районна комісія повинна подати результати голосування на інших дільницях у

Центральну комісію з проведення плебісциту, не чекаючи надходження інформації від такого голови.

(5) Дільнична комісія повинна запечатати невикористані бюлетені, скриньки та списки виборців і передати їх разом з іншими документами щодо плебісциту на зберігання до місцевих рад.

Стаття 48. Протокол районної комісії про перебіг і результати плебісциту

(1) Районна комісія повинна скласти протокол про результати плебісциту у двох примірниках, підписаних головою, його заступником та іншими членами комісії. Якщо в протоколі відсутній підпис одного із членів районної виборчої комісії, причина цього повинна бути вказана в протоколі.

(2) На основі протоколів, отриманих від дільничних комісій, районна комісія складає протокол про результат плебісциту.

(3) Протокол районної комісії з проведення плебісциту повинен містити наступну інформацію:

а) кількість дільниць з проведення плебісциту в окрузі та кількість дільниць, які надіслали протоколи з результатами,
б) кількість виборців, зареєстрованих в окружному списку виборців для участі у плебісциті,
в) кількість виборців, які отримали бюлетені у виборчому окрузі,
г) кількість бюлетенів, опущених до скриньок у виборчому окрузі,
д) кількість дійсних бюлетенів, і кількість недійсних бюлетенів у виборчому окрузі,
е) кількість голосів за відставку Президента й кількість голосів проти відставки Президента.

(4) Після підписання обох примірників протоколу про перебіг та результати плебісциту у виборчому окрузі, голова районної комісії повинен без затримки подати один примірник протоколу в Центральну комісію з проведення плебісциту й очікувати на рішення Центральної комісії про завершення роботи районної комісії. Голова районної комісії повинен передати районній раді інші документи щодо плебісциту.

Стаття 49. Протокол Центральної комісії з проведення плебісциту

(1) Центральна комісія з проведення плебісциту повинна опрацювати протоколи, надіслані від районних комісій, і на їхній основі обнародувати результати плебісциту.

(2) Центральна комісія повинна скласти протокол про результати плебісциту у двох примірниках, підписаних головою, його заступником та іншими членами центральної комісії з проведення плебісциту. Якщо в протоколі відсутній підпис одного із членів центральної комісії, причина цього повинна бути вказана в протоколі.

(3) Протокол Центральної комісії з проведення плебісциту повинен містити наступну інформацію:

а) кількість дільниць і кількість дільничних комісій, що надіслали протоколи з результатами плебісциту,
б) кількість округів і кількість районних комісій, що надіслали протоколи з результатами плебісциту,
в) кількість виборців, зареєстрованих у списках учасників плебісциту,
г) кількість виборців, які отримали бюлетені,
д) кількість бюлетенів, опущених до скриньок для голосування,
е) кількість дійсних бюлетенів і кількість недійсних бюлетенів,
є) кількість голосів за відставку Президента й кількість голосів проти відставки Президента.

(4) Після підписання обох примірників протоколу про перебіг та результати плебісциту, Центральна комісія з проведення плебісциту повинна оголосити результат плебісциту й без затримки подати один примірник протоколу Голові Народної Ради Словацької Республіки. Інші виборчі документи Центральна комісія з проведення плебісциту повинна передати Міністерству внутрішніх справ Словацької Республіки.

РОЗДІЛ 3. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 50. Допоміжні засоби проведення виборів чи плебісциту

(1) Усі допоміжні засоби, виборчі центри й центри для проведення плебісциту, а також допоміжні засоби для цих центрів надаються місцевими радами, на території яких ці центри розташовані.

(2) Усі допоміжні засоби для окружних виборчих комісій, для районних комісій з проведення плебісциту, а також для Центральної виборчої комісії й Центральної комісії з проведення плебісциту надаються Міністерством внутрішніх справ Словацької Республіки.

Стаття 51. Співпраця державних органів і місцевих рад

Державні органи й місцеві ради зобов'язані співпрацювати з метою виконання даного Закону.

Стаття 52. Права членів комісії

(1) Участь у роботі виборчої комісії або комісії з проведення плебісциту є справою честі, що розцінюється як праця на благо суспільних інтересів. Проте, участь у роботі виборчої комісії або комісії з проведення плебісциту накладає деякі обмеження та додаткові обов'язки на членів цих комісій, що викликано специфікою їхньої діяльності. Члени комісій мають право на відпустку із збереженням їхньої заробітної плати [Постанова Федерального Міністерства праці та соціального захисту № 18/1991 про суспільно-корисну діяльність], а у випадку залучення до роботи в комісії особи, яка займається індивідуальною трудовою діяльністю, така особа має право на компенсацію, яка дорівнює середньомісячній зарплатні службовців у народному господарстві.

(2) Підприємець, який своїм коштом оплатив компенсацію заробітної платні членові комісії відповідно до пункту (1), має право на відшкодування даної суми. Член виборчої дільничної комісії або член дільничної комісії з проведення плебісциту має право на одержання винагороди за роботу в комісії у випадку, якщо він не відноситься до категорії осіб, що мають право на компенсацію згідно з пунктом (1). Сума винагороди й спосіб оплати визначаються, як обов'язкові для виконання положення закону. [Постанова Міністерства фінансів Словацької Республіки №122/1994 про величину винагород, способи компенсації та їхню виплату членам виборчих комісій.]

Стаття 53. Вимоги до кандидатів

Кандидат на посаду Президента повинен мати можливість взяти неоплачену відпустку на 40 днів у особи, із якою кандидат знаходиться у трудових відносинах або у відносинах, подібних до трудових, з метою підготовки й проведення передвиборчої кампанії.

Стаття 54. Компенсація витрат на проведення виборів

(1) Витрати, пов'язані із проведенням виборів або плебісциту, включаючи витрати місцевих рад, повинні бути оплачені з державного бюджету.

(2) Витрати на ведення передвиборної кампанії відповідно до пункту (1) не підлягають компенсації за винятком витрат, що будуть сплачені Словацькому Радіо і Словацькому Телебаченню за використання телекомунікацій.

Стаття 55. Особливі умови

(1) Міністерство внутрішніх справ Словацької Республіки повинно сприяти місцевим радам і місцевими органами державної адміністрації в наступних діях:

а) у створенні дільниць для проведення виборів або плебісциту,
б) у забезпеченні всім необхідним дільниць для проведення виборів або плебісциту,
в) у забезпеченні охорони виборчих документів та документів плебісциту.

(2) Міністерство статистики Словацької Республіки у спільно з Міністерством внутрішніх справ Словацької Республіки повинні випустити методологічні посібники по обробці результатів виборів і результатів плебісциту.

Глава II

Закон № 99/1963 про цивільний суд у редакції наступних законів: Закон № 36/1967, Закон № 158/1969, Закон № 49/1973, Закон № 20/1975, Закон № 133/1982, закон № 180/1990, Закон № 328/1991, Закон № 519/1991, Закон № 263/1992, закон Національної Ради Словацької Республіки № 5/1993, закон Національної Ради Словацької Республіки № 46/1994, закон Національної Ради Словацької Республіки № 190/1995, закон Національної Ради Словацької Республіки № 232/1995, закон Національної Ради Словацької Республіки № 233/1995, закон Національної Ради Словацької Республіки № 22/1996, закон Національної Ради Словацької Республіки № 58/1996, постанови Конституційного Суду Словацької Республіки № 281/1996, Закон № 211/1997, рішення Суду, встановленого Конституцією Словацької Республіки № 359/1997, Закон № 124/1998, Закон № 144/1998, Закон № 169/198, Закон № 187/1998, Закон № 225/1998, Закон № 233/1998, Закон № 235/1998, постанови Конституційного Суду Словацької Республіки № 318/1998 і Закон № 331/1998, доповнюються наступним:

Стаття 200gb повинна бути вставлена після статті 200ga у наступній редакції:

" Стаття 200gb. Слухання справ щодо прийняття кандидатури на посаду Президента Словацької Республіки

(1) Якщо Голова Національної Ради Словацької Республіки вирішив відхилити кандидатуру одного з кандидатів на посаду Президента, то кандидат, чию кандидатуру було відхилено, може подати апеляцію до Верховного Суду Словацької Республіки про затвердження його кандидатури на цю посаду.
(2) Під час слухання справи у суді повинні бути присутні кандидат, що подав апеляцію та Голова Національної Ради Словацької Республіки.
(3) Суд повинен винести рішення протягом п'яти днів з часу подання апеляції."

Глава III

Закон № 81/1966 про періодичну пресу та інші засоби масової інформації у редакції Закону № 84/1968, Закону № 127/1968, Закону № 99/1969, Закону № 131/1970, закону № 86/1990, Закону № 186/1997 і Закону № 187/1998 доповнюються наступним:

У статті 9a. Слова " передвиборна кампанія на пост Президента Словацької Республіки" повинні бути внесені після слів "органів муніципальної влади."

Глава IV

Закон № 468/1991 про радіомовлення й телебачення у редакції Закону № 597/1992, Закон Національної Ради Словацької Республіки № 166/1993, Закон Національної Ради Словацької Республіки № 325/1993, Закон Національної Ради Словацької Республіки № 212/1995, Закон Національної Ради Словацької Республіки № 220/1996, Закон № 160/1997, Закон № 283/1997, Закон № 160/1997, Закон № 283/1997, Закон № 187/1998 і Закон № 233/1998 доповнюються наступним:

У статті 5.є) слова " правила виборів Президента Словацької Республіки" повинні бути вставлені після слів "органів муніципальної влади"

Глава V

Цей закон набирає чинності з дати його опублікування.

Йозеф Мігаш, Мікулаш Джуринда

ЗБІРНИК ЗАКОНІВ Словацької Республіки

Пункт 21

Опубліковане 19 березня 1999 року Рішення Голови Національної Ради Словацької Республіки щодо оголошення виборів Президента Словацької Республіки.

Рішення Голови Національної Ради Словацької Республіки від 19 березня, 1999 року

Щодо оголошення виборів Президента Словацької Республіки.

Відповідно до глави 89.2.е Конституції Словацької Республіки, стаття 2.1 закону № 46/1999 про процедуру виборів Президента Словацької Республіки, плебісцит і усунення Президента від влади і на доповнення до кількох інших законів, я ОГОЛОШУЮ про проведення виборів Президента Словацької Республіки, й ПРИЗНАЧАЮ суботу, 15 травня 1999 року датою виборів.

У випадку, якщо жоден із кандидатів на пост Президента Словацької Республіки не отримає простої більшості голосів виборців, я ПРИЗНАЧАЮ суботу, 29 травня 1999 року датою другого туру виборів Президента Словацької Республіки.

УГОРЩИНА

ПОСТАНОВА № XXXIV ПРО ВИБОРИ ЧЛЕНІВ ПАРЛАМЕНТУ 1989 РОКУ
(З Поправками, Внесеними у 1998 Році)

ЧАСТИНА І: ВИБОРЧЕ ПРАВО

Стаття 1

Виборче право є загальним і рівним, голосування є прямим і таємним.

Стаття 2

(1) Будь-який повнолітній громадянин Угорщини, за винятком осіб, вказаних у параграфі (2), має право голосу під час виборів членів Парламенту Республіки Угорщина (тут і надалі – виборець).

(2) Будь-яка особа:
- (а) що знаходиться під опікою, з обмеженою дієздатністю або повною недієздатністю;
- (б) якій заборонено внаслідок остаточного судового рішення брати участь у громадських справах;
- (в) яка відбуває строк покарання у місцях позбавлення волі;
- (г) яку під час кримінальної справи направлено на примусове медичне лікування;

позбавляється права голосу.

(3) Будь-яка особа, що має право голосу і проживає в Угорщині, має право бути обраною.

(4) Будь-яка особа, що перебуває за кордоном в день виборів і не має постійного чи тимчасового місця проживання в Угорщині вважається такою, що не має можливості використання права голосу.

Стаття 3

Використання права голосу не є обов'язковим правом.

ЧАСТИНА 2: ВИБОРЧА СИСТЕМА

Глава 1 – Члени Парламенту

Стаття 4

(1) Загальна кількість членів Парламенту складає 386 осіб.

(2) В одномандатних виборчих округах обираються 176 членів Парламенту, в окружних та міських (тут і надалі – територіальних) округах – 152 особи. Оскільки загальна національна сума мандатів в одномандатних та територіальних виборчих округах є меншою, ніж потрібна, партії можуть отримати додатково 58 компенсаційних мандатів з національного списку.

(3) Кількість одномандатних виборчих округів в округах та столиці, кількість мандатів, доступних у кожному територіальному виборчому окрузі, а також принципи створення вибочих округів визначаються у Додатку до Постанови.

(4) Члени Парламенту мають рівні права та обов'язки.

Глава 2 – Висування кандидатів

Стаття 5

(1) Кандидати в одноосібних виборчих округах можуть висуватися згідно з умовам, вказаними у параграфі 2, виборцями та громадськими організаціями з дотриманням положень Постанови про діяльність та фінансування політичних партій (тут і надалі - партія). Кандидати також можуть висуватися двома або більше партіями одночасно. У випадку, якщо кандидат одночасно висувається двома чи більше партіями, назви кожної такої партії мають бути вказані на свідоцтві про висунення кандидата.

(2) Для висунення в одномандатному виборчому окрузі, особа має отримати підтримку не менше 750 виборців з їх підписами. Пропозиції щодо висунення кандидата мають здійснюватися лише на "свідоцтві про висунення", як вказано у Додатку. Якщо кандидат висувається окремо в одномандатному виборчому окрузі та як кандидат від партії, свідоцтва про висунення не об'єднуються. Виборець може пропонувати лише одного кандидата в одномандатному виборчому окрузі, і лише у тому одномандатному окрузі, де він/вона проживає. Якщо виборець пропонує більше одного кандидата, усі його пропозиції втрачають юридичну силу.

(3) Кандидати по територіальним виборчим округам можуть висуватися партіями за територіальними списками. Територіальний список може створювати партія, яка у даному територіальному виборчому окрузі, в одній четвертій від одномандатних виборчих округів, але не менш, ніж у двох одномандатних округах, надала кількість кандидатів, вказаних у Додатку. Право надавати список кандидатів не обмежується, якщо кандидат партії відкликав свою кандидатуру в одномандатному виборчому окрузі після першого підрахунку голосів.

(4) Національний список може бути наданий партією, що склала списки не менш, ніж у семи територіальних виборчих округах.

(5) Партії у випадку спільного висування кандидата по одномандатному окрузі, можуть спільно надавати тери-

торіальні та національні списки, зокрема можуть об'єднати свої списки.

(6) По територіальним та національним спискам можуть висуватися в три рази більше кандидатів, ніж є мандатів, доступних за цими списками. Якщо кількість висунутих кандидатів є меншою, ніж кількість мандатів за списком, решта мандатів залишаються вільними.

(7) Одна й та ж особа може висуватися кандидатом одночасно в одному одномандатному виборчому окрузі, одному територіальному списку та національному списку. Якщо кандидат отримав мандат в одномандатному виборчому окрузі, його прізвище буде викреслено з територіального або національного списку. Якщо він отримав мандат за територіальним списком, його прізвище буде викреслено з національного списку.

(8) Якщо кандидата виключено зі списку партії, його замінює наступний за списком кандидат.

(9) Представник самоврядувального уряду соціального захисту не може висуватися кандидатом у члени Парламенту.

Стаття 6

Скасовано

Глава 3 – Підрахунок результатів виборів

Стаття 7

(1) Кандидат в одномандатному виборчому окрузі стає членом Парламенту, якщо після першого туру голосування він/вона отримав більше половини дійсних голосів, за умови, якщо більш ніж половина виборців у виборчому окрузі віддали свої голоси.

(2) Якщо під час першого туру голосування загальна кількість голосів не досягла половини кількості виборців у виборчому окрузі (недійсне голосування), під час другого туру голосування:

(а) усі кандидати, що висувалися у першому турі голосування, можуть продовжувати боротьбу;

(б) кандидат, який отримав найбільшу кількість дійсних голосів, за умови, якщо загальна кількість голосуючих склала одну четверту кількості виборців у виборчому окрузі, стає членом Парламенту.

(3) Якщо під час першого туру голосування загальна кількість голосів досягла половини кількості виборців у виборчому окрузі, але жоден з кандидатів не отримав більше половини дійсних голосів (безрезультатне голосування), під час другого туру голосування:

(а) кандидати, які отримали 15 серед 127 дійсних голосів під час першого туру, можуть продовжувати боротьбу; якщо таких кандидатів менше трьох, то три кандидати, які отримали найбільшу кількість голосів під час першого туру, можуть продовжувати боротьбу; якщо будь-який з кандидатів вирішив зняти свою кандидатуру під час другого туру, інший кандидат не може зайняти його/її місце;

(б) кандидат, який отримав найбільшу кількість дійсних голосів, у випадку, якщо загальна кількість голосів перевищує одну четверту кількості виборців у виборчому окрузі, стає членом Парламенту.

(4) Скасовано

(5) Якщо в одномандатному виборчому окрузі, внаслідок недостатньої кількості кандидатів, було неможливо провести перший чи другий тур голосування, проводяться додаткові вибори.

Стаття 8

(1) Кандидати за партійними списками у територіальних виборчих округах отримують мандати пропорційно до отриманих голосів, за підрахунками, встановленими у Додатку, у послідовності, в якій вони були внесені до списку, якщо загальна кількість голосів досягла половини кількості виборців в окрузі.

(2) Якщо перший тур голосування у територіальному виборчому окрузі було визнано недійсним внаслідок того, що загальна кількість голосів не досягла половини виборчого складу округу, усі кандидати за партійними списками, які брали участь у першому турі голосування, можуть продовжувати боротьбу. Кандидати за партійними списками отримують мандати пропорційно до кількості поданих голосів, за підрахунками, встановленими у Додатку, якщо загальна кількість голосів перевищила одну четверту виборчого складу округу.

(3) Якщо після підрахунку згідно з параграфами (1) та (2) залишаються вільні мандати у територіальному виборчому окрузі, мандат отримає навіть той список, що має меншу кількість голосів, ніж потрібно для отримання мандату, однак не менше двох третин від нобхідної для отримання мандату кількості. Якщо є кілька таких списків, мандат отримає той список, що має найбільшу кількість голосів серед наданих списків. Однак якщо після підрахунку залишається вільний мандат, він додається до мандатів з національного списку.

(4) Якщо мандат отримано згідно з параграфом (3), різницю між кількістю голосів, необхідних для отримання мандату, та дійсно отриманих, буде віднято від націона-

льної загальної суми надлишкових голосів, отриманих партією, що висуває кандидата.

(5) Якщо територіальний партійний список не набирає двох третин голосів, необхідних для отримання мандату в даному виборчому окрузі, або 5% національної загальної суми дійсних голосів, поданих за територіальними партійними списками, такий партійний список не отримує мандат, навіть у випадках, наведених у параграфах (1) та (3). У цьому випадку підсумовуються лише дійсні голоси, подані за один і той же територіальний партійний список. Партії, що надають спільний або об'єднаний список, не отримують мандат, якщо вони не набирають принаймі 5% за партію; якщо список подано від більш, ніж трьох партій, і вони не набирають принаймі 15% національної загальної суми дійсних голосів. Якщо партія висуває спільних кандидатів або спільні чи об'єднані списки з різними партіями у двох чи більше одномандатних або територіальних виборчих округах, голоси мають підсумовуватися окремо за спільних кандидатів або за спільні чи об'єднані списки, при підсумовуванні надлишкових голосів та визначенні граничного відсотка, а також при розподілі мандатів.

(6) Партії, що повідомили про об'єднання своїх списків не менш, ніж за вісім днів до виборів, отримують мандати пропорційно загальній сумі голосів, поданих за їх відповідні списки. У повідомленні до виборчої ради також має бути вказана послідовність, за якою кандидати отримуватимуть мандат. Виборча рада доводить це повідомлення до громадськості.

(7) Партії, що надали спільний список або об'єднали свої відповідні списки у територіальному виборчому окрузі, не менш, ніж за вісім днів до виборів, повідомляють виборчу раду про пропорцію, за якою їх надлишкові голоси за спільним списком або за об'єднаним списком мають підраховуватися під час національного підрахунку голосів.

(8) Якщо дві або більше партії отримали однакову кількість голосів та претендують на отримання мандатів з цією кількістю голосів, однак кількість мандатів у територіальному виборчому окрузі є меншою, ніж кількість мандатів, заявлених партіями, що отримали однакову кількість голосів, мандати розподіляються у послідовності порядкових чисел списка.

(9) Якщо у територіальному виборчому окрузі відсутні партійні списки, мандати відповідної територіальної одиниці передаються до національного списку та розподіляються серед надлишкових голосів.

(10) Якщо другий тур виборів у територіальному виборчому окрузі закінчується безрезультатно внаслідок того, що не проголосувала четверта частина електорату, голоси, подані у першому турі виборів, вважатимуться надлишковими голосами, а вільні мандати цього територіального виборчого округу розподіляються за національним списком.

Стаття 9

(1) Кандидати за національним списком отримують мандати у пропорції до національних загальних сум надлишкових голосів у встановленій послідовності. Надлишковими голосами вважаються такі:

(а) що були подані в одномандатному виборчому окрузі у першому турі виборів за партійних кандидатів, які не отримали мандат під час обох турів;

(б) що були подані за списки в територіальному виборчому окрузі під час дійсного туру виборів, які за кількістю були недостатніми для отримання мандату, або які перевищували кількість голосів, необхідних для отримання мандату.

(2) Голоси, подані під час недійсного туру виборів, не враховуються як надлишкові голоси згідно параграфу (1), отже їх не буде враховано для отримання мандатів за національним списком за винятком випадку, вказаного у статті 8 параграфу 10. Так само, голоси, подані за територіальні списки партії, чия загальна кількість голосів за списками та національна загальна сума голосів не перевищує мінімального граничного рівня, вказаного у статті 8 параграфу 5, голосів, поданих за територіальні списки усіх партій. У цьому випадку лише національні дійсні голоси, що були подані за ці ж самі партії, будуть підсумовуватися, або територіальні списки тих самих партій, що подавали спільні або об'єднані списки.

(3) Партії, що повідомили про об'єднання своїх національних списків не менш, ніж за вісім днів до виборів, отримують мандати пропорційно до загальної суми надлишкових голосів за свої відповідні списки. У повідомленні до Національної виборчої ради також повинна бути вказана послідовність, за якою їх кандидати мають отримувати мандати. Національна виборча рада доводить це повідомлення до громадськості.

Глави 4 – 10 – Скасовані

ЧАСТИНА III: ВИБОРЧІ ПРОЦЕДУРИ

Глава 11 – Додаткові вибори

Стаття 46

(1) В одномандатному виборчому окрузі проводяться додаткові вибори, якщо другий тур виборів був недійс-

ним, або дію мандата члена Парламенту в одномандатному виборчому окрузі було припинено.

(2) Скасовано

(3) Правила загальних виборів, з урахуванням різниці, вказаної у цій Главі, застосовуються за принципом mutatis mutandis[1] до додаткових виборів.

(4) Результати додаткових виборів не впливають на мандати національних списків.

(5) Якщо припиняється дія мандата члена Парламенту за територіальним або національним списком, його отримує особа, вказана даною партією, серед партійних кандидатів, початково включених до списків. Протягом 30 днів з появи відповідної підстави, партія повідомляє прізвище нового члена Парламенту компетентній виборчій раді.

Глава 12 – Заключні Положення

Стаття 47

(1) Після реєстрації (стаття 6(4)), кандидати не можуть призиватися до проходження військової служби, строкової чи в запасі, проходження їх військової служби переривається на наступний день їх обрання. Обрані члени Парламенту звільняються від військової служби на період дії їх мандатів.

(2) При застосуванні цієї Постанови, місце проживання тлумачиться згідно визначенню, вказаному у статті 5 Постанови про реєстрацію особистої інформації та адреси громадян, LXVI, 1992.

Стаття 48

(1) Протягом 24 годин з моменту закінчення голосування, Національна виборча рада оприлюднює попередні результати виборів по угорському радіо, телебаченні та через Угорську телеграфну агенцію, і на цих засадах попередні результати публікуються у наступних випусках загальнонаціональних політичних щоденних видань.

(2) Остаточні результати виборів публікуються у газеті "Magyar Kozlony".

Стаття 49

Скасовано

Стаття 50

(1) Витрати на підготовку та проведення виборів (персонал, робоча сила, функціонування виборчих органів, виборчі реєстри, друковані видання, транспорт, телекомунікації, тощо) відшкодовуються з державного бюджету у розмірі, встановленому Парламентом. Державний департамент з аудиту інформує Парламент про використання цих коштів.

(2) Рада Міністрів вповноважена встановлювати порядкові номери, кількість місць та межі одномандатних та територіальних виборчих округів.

Стаття 51

Скасовано

Стаття 52

Додатки до цієї Постанови встановлюють:

а) скасовано;
б) кількість одномандатних виборчих округів в округах та столиці, а також кількість мандатів на кожний територіальний виборчий округ;
в) кількість кандидатів в одномандатних виборчих округах, необхідних для подання територіального списку;
г) процедури підрахунку голосів і встановлення результатів виборів;
д-к) скасовані

Стаття 53

Скасовано

Стаття 54

Скасовано

Стаття 55

Скасовано

Стаття 56

(1) Ця Постанова набуває чинності в день свого оприлюднення.

(2) – (6) Скасовані

[1] (*лат.*) робляться необхідні зміни (*прим.перекл.*)

УКРАЇНА

ЗАКОН УКРАЇНИ
ПРО ВИБОРИ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, N 51-52, ст. 265)
(Із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні засади і принципи виборів народних депутатів України

1. Народні депутати України (далі - депутати) обираються громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

2. Кількісний склад Верховної Ради України визначається Конституцією України (254к/96-ВР).

3. Вибори депутатів здійснюються за змішаною (пропорційно-мажоритарною) системою:

1) 225 депутатів обираються за пропорційною системою у багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі (далі - багатомандатний округ) за виборчими списками кандидатів у депутати (далі - виборчі списки) від політичних партій, виборчих блоків політичних партій (далі - партії (блоки);
2) 225 депутатів обираються за мажоритарною системою відносної більшості в одномандатних виборчих округах (далі - одномандатні округи).

4. Участь громадян України у виборах депутатів є добровільною. Ніхто не може бути примушений до участі чи неучасті у виборах.

Стаття 2. Загальне виборче право

1. Право голосу на виборах депутатів (право обирати депутатів) мають громадяни України, яким на день виборів виповнилося вісімнадцять років.

2. Документом, який підтверджує громадянство України виборця, є:

1) паспорт громадянина України;
2) паспорт громадянина України для виїзду за ко дон;
3) тимчасове посвідчення громадянина України;
4) дипломатичний паспорт;
5) службовий паспорт;
6) посвідчення особи моряка;
7) посвідчення члена екіпажу;
8) військовий квиток для військовослужбовців строкової служби.

3. Громадяни України, які мають право голосу, можуть брати участь у роботі виборчих комісій як їх члени, а також у проведенні передвиборної агітації, здійсненні спостереження за проведенням виборів депутатів та інших заходах у порядку, визначеному цим та іншими законами України.

4. Будь-які прямі або непрямі привілеї або обмеження виборчих прав громадян України за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками забороняються. Не допускаються обмеження щодо участі громадян у виборчому процесі, крім обмежень, передбачених Конституцією України (254к/96-ВР) та цим Законом.

5. Не має права голосу громадянин, визнаний судом недієздатним.

6. Громадянин України, який проживає або перебуває в період підготовки і проведення виборів за межами України на законних підставах, має право голосу на виборах депутатів.

Стаття 3. Рівне виборче право

1. Вибори депутатів є рівними: громадяни України беруть участь у виборах на рівних засадах.

2. Кожний виборець на виборах депутатів має один голос у багатомандатному окрузі та один голос - в одномандатному окрузі. Виборець може використати свій голос тільки на одній виборчій дільниці.

Стаття 4. Пряме виборче право

Вибори депутатів є прямими. Громадяни України безпосередньо обирають депутатів шляхом голосування за кандидатів у депутати, включених до виборчого списку партії (блоку), та за кандидатів у депутати в одномандатних округах.

Стаття 5. Вільні вибори

1. Вибори депутатів є вільними. Виборцям забезпечуються умови для вільного формування своєї волі та її вільного виявлення при голосуванні.

2. Застосування насильства, погроз, обману, підкупу чи будь-яких інших дій, що перешкоджають вільному формуванню та вільному виявленню волі виборця, забороняється.

Стаття 6. Таємне голосування

Голосування на виборах депутатів є таємним: контроль за волевиявленням виборців забороняється.

Стаття 7. Особисте голосування

Кожний виборець голосує на виборах особисто. Голосування за інших осіб чи передача виборцем права голосу будь-якій іншій особі забороняється.

Стаття 8. Право бути обраним

1. Депутатом може бути обраний громадянин України, який на день виборів досяг двадцяти одного року, має право голосу і проживає в Україні протягом останніх п'яти років.

2. Проживання в Україні за цим Законом означає проживання на території, яка включає: територію в межах державного кордону України, судна, що перебувають у плаванні під Державним Прапором України, а також перебування громадян України у становленому законодавством порядку у відрядженні за межами України, в дипломатичних та інших офіційних представництвах і консульських установах України, міжнародних організаціях та їх органах, на полярних станціях України, а так само перебування громадян України за її межами відповідно до чинних міжнародних договорів України. (Частина друга статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

3. Не може бути включеним у виборчий список, висунутим в одномандатному окрузі і обраним депутатом громадянин, який має судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку.

Стаття 9. Право висування кандидатів у депутати

Право висування кандидатів у депутати належить громадянам України, які досягли вісімнадцяти років і мають право голосу. Це право реалізується ними через партії (блоки) або шляхом самовисування у порядку, встановленому цим Законом.

Стаття 10. Виборчий процес

1. Виборчий процес - це здійснення суб'єктами, визначеними статтею 11 цього Закону, виборчих процедур, передбачених цим Законом.

2. Виборчий процес здійснюється на засадах:
   1) законності та заборони незаконного втручання будь-кого у цей процес;
   2) політичного плюралізму (багатопартійності);
   3) гласності і відкритості виборчого процесу;
   4) рівності прав партій (блоків) - суб'єктів виборчого процесу;
   5) рівності всіх кандидатів у депутати;
   6) свободи передвиборної агітації, рівних можливостей доступу до засобів масової інформації;
   7) неупередженості до партій (блоків), кандидатів у депутати з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб та керівників підприємств, установ і організацій.

3. Початок виборчого процесу оголошує Центральна виборча комісія відповідно до строків, визначених Конституцією України та цим Законом.

4. Виборчий процес включає такі етапи:
   1) складання списків виборців;
   2) утворення одномандатних округів;
   3) утворення виборчих дільниць; (Частину четверту статті 10 доповнено пунктом 3 згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)
   4) утворення виборчих комісій;
   5) висування та реєстрація кандидатів у депутати, включених до виборчих списків партій (блоків) у багатомандатному окрузі, та кандидатів у депутати в одномандатних округах;
   6) проведення передвиборної агітації;
   7) голосування;
   8) підрахунок голосів виборців та встановлення підсумків голосування і результатів виборів депутатів;
   9) реєстрація обраних депутатів.

5. Виборчий процес завершується офіційним оприлюдненням Центральною виборчою комісією результатів виборів депутатів.

Стаття 11. Суб'єкти виборчого процесу

Суб'єктами виборчого процесу є:
   1) громадяни України, які мають право голосу (далі - виборці);
   2) виборчі комісії, утворені відповідно до цього Закону та Закону України "Про Центральну виборчу комісію" (733/97-ВР);
   3) кандидати у депутати, зареєстровані у порядку, встановленому цим Законом;

4) партії (блоки), які висунули кандидатів у депутати у багатомандатному виборчому окрузі; (Пункт 4 статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)
5) органи державної влади та органи місцевого самоврядування у випадках, передбачених цим Законом;
6) офіційні спостерігачі від партій (блоків) - суб'єктів виборчого процесу, від кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатних округах. (Пункт 6 статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

Стаття 12. Гласність і відкритість виборчого процесу

1. Підготовка і проведення виборів депутатів здійснюються відкрито і гласно.

2. Виборчі комісії:
1) інформують громадян про свій склад, місцезнаходження та режим роботи, про утворення одномандатних округів і виборчих дільниць, про основні права виборців, у тому числі про право оскарження неправомірних рішень, дій чи бездіяльності виборчих комісій, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, посадових та службових осіб цих органів, які обмежують їх виборчі права;
2) забезпечують можливість для ознайомлення їх із списками виборців, із виборчими списками партій (блоків), з передвиборними програмами партій (блоків), відомостями про кандидатів у депутати, передвиборними програмами кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатних округах, з порядком заповнення виборчих бюлетенів;
3) сповіщають населення про підсумки голосування і результати виборів депутатів;
4) надають іншу інформацію у випадках, передбачених цим Законом. (Частина друга статті 12 в редакції Закону N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

3. Рішення органів державної влади та органів місцевого самоврядування, що стосуються виборів депутатів, а також рішення виборчих комісій доводяться до відома громадян через друковані засоби масової інформації або, при неможливості оприлюднюються в інший спосіб. (Частина третя статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

4. Засоби масової інформації зобов'язані об'єктивно висвітлювати хід підготовки і проведення виборів. Їх представникам гарантується безперешкодний доступ на всі публічні заходи, пов'язані з виборами, а на засідання виборчих комісій та на виборчу дільницю у день виборів - на умовах, визначених у частині дев'ятій статті 25 цього Закону, крім випадків, передбачених законами України. Виборчі комісії, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, посадові і службові особи цих органів зобов'язані в межах своїх повноважень і компетенції надавати їм інформацію щодо підготовки і проведення виборів.

Стаття 13. Законодавство про вибори депутатів

Підготовка і проведення виборів депутатів регулюються Конституцією України, цим Законом, Законом України "Про Центральну виборчу комісію" та іншими законами України.

РОЗДІЛ II. ВИДИ ВИБОРІВ ДЕПУТАТІВ, ПОРЯДОК І СТРОКИ ЇХ ПРИЗНАЧЕННЯ

Стаття 14. Види виборів депутатів та порядок їх призначення

1. Вибори депутатів можуть бути черговими, позачерговими, повторними та проміжними.

2. Чергові вибори депутатів проводяться у зв'язку з закінченням конституційного строку повноважень Верховної Ради України і не потребують окремого рішення про їх призначення.

3. Позачергові вибори депутатів призначаються Президентом України в порядку, встановленому Конституцією України (254к/96-ВР).

4. Повторні вибори депутата призначаються в одномандатному окрузі Центральною виборчою комісією в порядку, встановленому цим Законом, у разі визнання виборів депутатів в цьому окрузі недійсними або такими, що не відбулися, або у разі визнання особи такою, яка відмовилася від депутатського мандата.

5. Проміжні вибори депутата призначаються в одномандатному окрузі Центральною виборчою комісією в порядку, встановленому цим Законом, у разі вибуття депутата, обраного в цьому окрузі.

Стаття 15. Строки проведення виборів

1. Чергові вибори депутатів відбуваються в останню неділю березня четвертого року повноважень Верховної Ради України.

2. Початок виборчого процесу чергових виборів депутатів Центральна виборча комісія оголошує за 90 днів до дня виборів.

3. Позачергові вибори депутатів відбуваються в останню неділю шістдесятиденного строку з дня опублікування Указу Президента України про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України.

4. Повторні вибори депутата відбуваються в одномандатному окрузі в останню неділю шістдесятиденного строку з дня опублікування Центральною виборчою комісією рішення про їх призначення. Рішення про призначення повторних виборів депутатів приймається Центральною виборчою комісією не пізніш як у тридцятиденний строк з дня прийняття рішення:

про визнання виборів у цьому окрузі недійсними;

про визнання виборів у цьому окрузі такими, що не відбулися;

про визнання особи такою, яка відмовилася від депутатського мандата.

(Частина четверта статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

5. Проміжні вибори депутата в одномандатному окрузі відбуваються в останню неділю шістдесятиденного строку з дня опублікування рішення про їх призначення. Рішення про призначення проміжних виборів депутата приймається Центральною виборчою комісією не пізніш як у тридцятиденний строк з дня дострокового припинення повноважень депутата, обраного в цьому окрузі.

6. Початок виборчого процесу повторних та проміжних виборів депутата в одномандатному окрузі оголошується Центральною виборчою комісією не пізніше наступного дня після опублікування рішення про їх призначення.

7. Повторні та проміжні вибори депутата в одномандатному окрузі протягом одного року до дня проведення чергових виборів не проводяться.

РОЗДІЛ III. ВИБОРЧІ ОКРУГИ І ВИБОРЧІ ДІЛЬНИЦІ

Стаття 16. Виборчі округи

1. Вибори депутатів проводяться в багатомандатному окрузі та у 225 одномандатних округах.

2. Багатомандатний округ включає всю територію України.

3. Одномандатні округи утворюються Центральною виборчою комісією не пізніш як за 90 днів до дня чергових виборів з приблизно рівною кількістю виборців у кожному окрузі. Орієнтовна середня кількість виборців в одномандатних округах визначається Центральною виборчою комісією на підставі даних центрального органу виконавчої влади з питань статистики. Відхилення кількості виборців в одномандатному окрузі не може перевищувати, як правило, десяти відсотків орієнтовної середньої кількості виборців в одномандатних округах.

4. До складу одномандатного округу можуть бути включені один або кілька районів, міст (обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим значення), районів у містах або їх частин. Не допускається утворення виборчих округів з територій, що не межують між собою.

5. Повідомлення про утворення одномандатних округів із зазначенням їх номерів, меж, центрів, орієнтовної кількості виборців у кожному окрузі оприлюднюється Центральною виборчою комісією у державних засобах масової інформації у триденний строк з дня прийняття нею відповідного рішення.

Стаття 17. Виборчі дільниці

1. Для підготовки і проведення голосування та підрахунку голосів виборців територія кожного одномандатного округу поділяється на виборчі дільниці.

2. Виборчі дільниці утворюються, за винятком випадків, передбачених частинами четвертою, п'ятою та сьомою цієї статті, окружними виборчими комісіями за поданням виконавчих комітетів сільських, селищних, міських (міст, де немає районних рад), районних у містах рад, а у разі відсутності таких органів – за пропозицією відповідно сільських, селищних, міських голів, голів районних у містах рад або посадових осіб, які відповідно до закону здійснюють їх повноваження. Окружна виборча комісія своїм ішенням визначає межі кожної виборчої дільниці та місцезнаходження дільничної виборчої комісії, встановлює єдину нумерацію виборчих дільниць у межах одномандатного округу.

3. У стаціонарних лікувальних закладах, на суднах, які перебувають у день голосування у плаванні під Державним Прапором України, на полярних станціях України та в інших місцях тимчасового перебування виборців з обмеженими можливостями пересування виборчі дільниці утворюються окружними виборчими комісіями за місцем розташування відповідних закладів чи установ або за місцем приписки судна чи полярної станції.

4. Військовослужбовці голосують на виборчих дільницях, розташованих за межами військових частин (формувань). Виборчі дільниці на територіях військових частин (формувань) можуть утворюватися як виняток Центральною виборчою комісією за поданням відповідної окружної виборчої комісії.

5. Виборчі дільниці при дипломатичних та інших офіційних представництвах і консульських установах України за кордоном, у військових частинах (формуваннях), дислокованих за межами України, утворюються за поданням Міністерства закордонних справ України Центральною виборчою комісією з визначенням одномандатних округів, до яких ці виборчі дільниці відносяться.

6. Виборчі дільниці утворюються з кількістю виборців від двадцяти осіб до трьох тисяч осіб. Якщо на відповідній території налічується менше або більше від зазначених меж чисельності виборців і їх (або їх надлишок) неможливо віднести до іншої виборчої дільниці або неможливо утворити додаткову виборчу дільницю на цій території, виборча дільниця може бути утворена з меншою або більшою від відповідних граничних значень чисельністю виборців.

7. Виборчі дільниці утворюються не пізніш як за 50 днів до дня виборів. У винятковому випадку виборча дільниця може утворюватися Центральною виборчою комісією не пізніш як за п'ять днів до дня виборів за поданням відповідної окружної виборчої комісії або Міністерства закордонних справ України.

8. Рішення виборчої комісії про утворення виборчих дільниць із зазначенням їх номерів, меж, місцезнаходження відповідних дільничних виборчих комісій оприлюднюється у друкованих засобах масової інформації або, при неможливості в інший спосіб не пізніш як на п'ятий день після дня прийняття цього рішення, а у разі утворення виборчої дільниці у винятковому випадку відповідно до частини сьомої цієї статті - не пізніш як за два дні до дня виборів. (Частина восьма статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

РОЗДІЛ IV. ВИБОРЧІ КОМІСІЇ

Стаття 18. Система виборчих комісій

1. Систему виборчих комісій, що здійснюють підготовку та проведення виборів депутатів, становлять:
   1) Центральна виборча комісія;
   2) окружні виборчі комісії;
   3) дільничні виборчі комісії.

2. Повноваження виборчих комісій щодо підготовки та проведення виборів депутатів поширюються:
   1) Центральної виборчої комісії - на всю територію України;
   2) окружної виборчої комісії - на територію одномандатного округу;
   3) дільничної виборчої комісії - на територію виборчої дільниці.

Стаття 19. Статус виборчих комісій

1. Статус Центральної виборчої комісії визначається Конституцією України, Законом України "Про Центральну виборчу комісію" (733/97-ВР), цим та іншими законами. Центральна виборча комісія є комісією вищого рівня щодо усіх окружних та дільничних виборчих комісій, передбачених цим Законом. (Частина перша статті 19 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

2. Статус окружних та дільничних виборчих комісій визначається цим Законом.

3. Окружна виборча комісія є юридичною особою. Окружна виборча комісія є комісією вищого рівня щодо усіх дільничних виборчих комісій на території відповідного одномандатного округу з питань виборів народних депутатів України. (Частина третя статті 19 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

4. Дільнична виборча комісія не є юридичною особою. Дільнична виборча комісія має власну печатку зразка, затвердженого Центральною виборчою комісією.

Стаття 20. Порядок утворення окружної виборчої комісії

1. Окружна виборча комісія утворюється Центральною виборчою комісією не пізніш як за 80 днів до дня виборів у складі голови, заступника голови, секретаря та інших членів комісії у кількості не менше дванадцяти і не більше двадцяти осіб за поданнями (не більш як на одну особу) центральних керівних органів партій (блоків) за умови, що партії (партії, що входять до блоку) зареєстровані в установленому законом порядку та мають (хоча б одна із партій, що входить до блоку, має) зареєстровані в установленому законом порядку організації у регіоні, визначеному в частині другій статті 133 Конституції України, на території якого утворено відповідний одномандатний округ. Зазначені подання, до яких додаються заяви осіб, запропонованих

до складу відповідної окружної виборчої комісії, про згоду на участь у її роботі, вносяться не пізніше ніж за 85 днів до дня виборів.

2. До складу окружних виборчих комісій обов'язково включаються представники партій (блоків), які подолали чотиривідсотковий бар'єр на попередніх виборах народних депутатів України, та партій, які у поточному складі Верховної Ради України мають свої партійні фракції (фракції блоків), якщо ці партії відповідають умовам, передбаченим частиною першою цієї статті. Представники інших партій (блоків) включаються до складу окружних виборчих комісій шляхом жеребкування, що проводиться Центральною виборчою комісією не пізніше ніж на третій день після закінчення строку внесення подань, зазначених у частині першій цієї статті.

3. У разі змін, що відбулися в період між виборами у складі виборчого блоку політичних партій, який отримав чотири і більше відсотків голосів виборців, що взяли участь у голосуванні на попередніх виборах народних депутатів України, правонаступник виборчого блоку, від якого обов'язково включаються представники до складу окружних виборчих комісій відповідно до частини другої цієї статті, визначається відповідно до положення частин другої та третьої статті 48 цього Закону.

4. У разі, якщо у встановлений частиною першою цієї статті строк не надійшли подання щодо складу окружної виборчої комісії або якщо кількість запропонованих до складу виборчої комісії осіб становить менше дванадцяти, окружна виборча комісія утворюється Центральною виборчою комісією за поданням її Голови у кількості дванадцяти осіб, з обов'язковим урахуванням поданих кандидатур від партій (блоків), зазначених у частині першій цієї статті.

5. До складу окружної виборчої комісії можуть входити громадяни України, які мають право голосу і проживають у межах відповідного одномандатного округу або міста, на території якого розташований цей округ.

6. До складу окружної виборчої комісії не можуть входити кандидати у депутати, уповноважені особи партій (блоків) - суб'єктів виборчого процесу, довірені особи кандидатів у депутати, посадові та службові особи органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадяни, які утримуються в установах кримінально-виконавчої системи або мають судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена або не знята у встановленому законом порядку.

7. Голова, заступник голови та секретар окружної виборчої комісії не можуть бути представниками однієї партії (блоку).

8. Рішення про утворення окружної виборчої комісії та про включення до її складу осіб, зазначених у частині третій цієї статті, підлягають оприлюдненню у засобах масової інформації у відповідному регіоні не пізніш як на п'ятий день з дня їх прийняття.

Стаття 21. Порядок утворення дільничної виборчої комісії

1. Дільнична виборча комісія утворюється відповідною окружною виборчою комісією не пізніш як за 35 днів до дня виборів у складі голови, заступника голови, секретаря та інших членів комісії за поданням зареєстрованих в установленому законом порядку районного, міського (міськрайонного) чи вищого рівня осередку (організації) партії (осередків (організацій) партій, що входять до блоку) - суб'єктів виборчого процесу, кандидатів у депутати, зареєстрованих у відповідному одномандатному окрузі, крім випадків, передбачених частинами дев'ятою - дванадцятою цієї статті. (Частина перша статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

2. Дільнична виборча комісія утворюється у кількості не менше восьми осіб. На виборчих дільницях, де кількість виборців не перевищує п'ятдесяти осіб, дільнична виборча комісія може утворюватися у складі голови, секретаря та двох - чотирьох членів комісії.

3. До складу дільничної виборчої комісії можуть входити громадяни України, які мають право голосу і проживають у межах відповідного одномандатного округу або міста, на території якого розташований цей округ.

4. До складу дільничної виборчої комісії не можуть входити особи, зазначені у частині шостій статті 20 цього Закону.

5. Районні, міські (міськрайонні) чи вищого рівня осередки (організації) партії (відповідні осередки (організації) партій, що входять до блоку) - суб'єкти виборчого процесу не пізніш як за 43 дні до дня виборів подають до відповідної окружної виборчої комісії список осіб від партії (блоку) - членів цієї партії (партій, що входять до блоку) або безпартійних для включення їх до складу конкретних дільничних виборчих комісій із зазначенням запропонованих осіб на посаду голови,

заступника голови та секретаря комісії за підписом керівника відповідного осередку (організації) партії (керівників осередків (організацій) партій, що входять до блоку), який скріплюється печаткою відповідної організації партії (печатками відповідних організацій партій, що входять до блоку). До списку додаються заяви осіб, запропонованих до складу відповідної дільничної виборчої комісії, про згоду на участь у її роботі. (Частина п'ята статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

6. Кандидат у депутати, зареєстрований в одномандатному окрузі, у строк, зазначений у частині п'ятій цієї статті, подає до відповідної окружної виборчої комісії список осіб для включення їх до складу конкретних дільничних виборчих комісій із зазначенням запропонованих осіб на посаду голови, заступника голови та секретаря комісії за особистим підписом, який засвідчується головою окружної виборчої комісії або в установленому законом порядку. До цього списку додаються заяви осіб, запропонованих до складу відповідної дільничної виборчої комісії, про згоду на участь у її роботі.

7. До складу дільничної виборчої комісії обов'язково включається (за наявності відповідних подань) не більше однієї особи від партії (блоку) - суб'єкта виборчого процесу, а також від кандидата у депутати, зареєстрованого у відповідному одномандатному окрузі. (Частина сьома статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

8. Кожна партія (блок), кандидат у депутати, зареєстрований у відповідному одномандатному окрузі, мають право на пропорційну частку керівних посад у дільничних виборчих комісіях. Частка керівних посад для кожної партії (блоку), кандидата у депутати, зареєстрованого у відповідному одномандатному окрузі, визначається відповідно до кількості осіб, поданих партією (блоком), кандидатом у депутати, зареєстрованим у відповідному одномандатному окрузі, до складу дільничних виборчих комісій, у відношенні до загальної кількості осіб, поданих всіма партіями (блоками) в межах одномандатного округу та кандидатами у депутати, зареєстрованими у відповідному одномандатному окрузі.

9. У разі, якщо у встановлений частиною п'ятою цієї статті строк не надійшли подання щодо осіб для включення їх до складу дільничних виборчих комісій або якщо кількість запропонованих до складу дільничної виборчої комісії осіб становить менше восьми, дільнична виборча комісія утворюється окружною виборчою комісією за поданням її голови у кількості восьми осіб з урахуванням кандидатур від партій (блоків), кандидатів у депутати, зареєстрованих у відповідному одномандатному окрузі.

10. Дільнична виборча комісія на судні, яке в день виборів перебуває у плаванні під Державним Прапором України, на полярній станції України утворюється окружною виборчою комісією за місцем приписки судна, полярної станції за поданням капітана судна, керівника станції, яке може надсилатися технічними засобами зв'язку у строк, передбачений частиною першою цієї статті. (Частина десята статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

11. Дільнична виборча комісія при дипломатичних та інших офіційних представництвах і консульських установах України за кордоном, у військовій частині (формуванні), дислокованій за межами України, утворюється Центральною виборчою комісією за поданням Міністерства закордонних справ України у строк, передбачений частиною першою цієї статті.

12. У разі утворення виборчої дільниці у винятковому випадку відповідно до частини сьомої статті 17 цього Закону дільничні виборчі комісії утворюються Центральною виборчою комісією одночасно з утворенням виборчих дільниць.

13. Рішення про утворення дільничної виборчої комісії підлягає оприлюдненню в друкованих засобах масової інформації або, при неможливості в інший спосіб не пізніш як на третій день з дня її утворення. (Частина тринадцята статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

Стаття 22. Повноваження Центральної виборчої комісії

1. Повноваження Центральної виборчої комісії щодо підготовки та проведення виборів депутатів визначаються цим Законом, Законом України "Про Центральну виборчу комісію" (733/97-ВР) та іншими законами України.

2. Крім повноважень, визначених Законом України "Про Центральну виборчу комісію", Центральна виборча комісія:

1) приймає обов'язкові для виборчих комісій роз'яснення з питань застосування цього Закону, здійснює організаційно-методичне забезпечення їх діяльності;

2) скликає у разі необхідності за власною ініціативою засідання виборчої комісії нижчого рівня;
3) контролює використання виборчими комісіями коштів Державного бюджету України, що виділені на підготовку та проведення виборів, із залученням до проведення перевірок працівників органів державної контрольно-ревізійної служби; (Пункт 3 частини другої статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)
4) встановлює норми і перелік обладнання, інвентарю для приміщень виборчої комісії та приміщень для голосування, а також види послуг, робіт, що можуть надаватися виборчим комісіям;
5) припиняє рух коштів на рахунках окружних виборчих комісій в установах банків після закінчення строку повноважень комісій або в разі порушення ними кошторисно-фінансової дисципліни; приймає рішення про перерахування залишків коштів на рахунок Центральної виборчої комісії;
6) визначає відповідно до цього та інших законів України порядок використання засобів масової інформації для проведення передвиборної агітації;
7) забезпечує виготовлення інформаційних плакатів партій (блоків), кандидати у депутати від яких зареєстровані в багатомандатному окрузі;
8) здійснює контроль за надходженням та використанням коштів виборчих фондів партій (блоків), залучає до проведення вибіркових перевірок установу банку, в якій відкрито рахунки відповідних виборчих фондів;
9) забезпечує централізоване виготовлення бланків відкріплювального посвідчення на право участі у виборах депутатів (далі - відкріплювальне посвідчення);
10) забезпечує централізоване виготовлення у необхідній кількості виборчих бюлетенів та передає їх окружним виборчим комісіям;
11) визнає у випадках, передбачених цим Законом, вибори депутатів недійсними;
12) призначає повторні та проміжні вибори у випадках, передбачених цим Законом;
13) надсилає до Рахункової палати звіт про витрату коштів Державного бюджету України, виділених на підготовку та проведення виборів, у тримісячний строк з дня офіційного опублікування результатів виборів;
14) здійснює інші повноваження відповідно до цього та інших законів України.

Стаття 23. Повноваження окружної виборчої комісії

1. Повноваження окружної виборчої комісії починаються з дня прийняття рішення про її утворення і закінчуються через 10 днів після дня офіційного оприлюднення ентральною виборчою комісією результатів виборів.

2. Окружна виборча комісія:
1) забезпечує підготовку та проведення виборів депутатів в одномандатному окрузі та в багатомандатному окрузі в межах одномандатного округу;
2) здійснює в межах території відповідного одномандатного округу контроль за додержанням і однаковим застосуванням законодавства про вибори депутатів виборцями, дільничними виборчими комісіями, органами державної влади та органами місцевого амоврядування, посадовими і службовими особами цих органів, підприємствами, установами, організаціями та їх посадовими особами, партіями (блоками), кандидатами у депутати;
3) надає правову, організаційно-методичну, технічну допомогу дільничним виборчим комісіям, організовує навчання членів цих комісій з питань організації виборчого процесу;
4) реєструє кандидатів у депутати в одномандатному окрузі та видає їм посвідчення за формою, встановленою Центральною виборчою комісією;
5) реєструє довірених осіб кандидатів у депутати, зареєстрованих в дномандатному окрузі, та видає їм посвідчення за формою, встановленою Центральною виборчою комісією;
6) утворює виборчі дільниці, крім випадків, передбачених у частинах четвертій, п'ятій та сьомій статті 17 цього Закону, встановлює їх межі та єдину нумерацію в номандатному окрузі;
7) утворює дільничні виборчі комісії відповідно до цього Закону;
8) скликає у разі необхідності за власною ініціативою засідання дільничної виборчої комісії;
9) вирішує питання використання коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку та проведення виборів, у порядку, встановленому Центральною виборчою комісією;
10) контролює діяльність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань

забезпечення приміщеннями для голосування, транспортом, засобами зв'язку, обладнанням, у межах своєї компетенції розглядає і вирішує інші питання матеріально-технічного забезпечення виборів на території виборчого округу;

11) забезпечує виготовлення інформаційних плакатів про кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному окрузі, та передає їх дільничним виборчим комісіям;
12) разом з відповідними органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування сприяє організації зустрічей кандидатів у депутати, їх довірених осіб, уповноважених осіб партій (блоків) з виборцями на підприємствах, в установах, організаціях усіх форм власності, а у випадках, передбачених цим Законом, - організовує ці зустрічі;
13) затверджує текст виборчого бюлетеня для голосування в одномандатному окрузі;
14) передає дільничним виборчим комісіям бланки відкріплювальних посвідчень та виборчі бюлетені;
15) забезпечує виготовлення печаток, штампів та передає їх дільничним виборчим комісіям;
16) встановлює підсумки голосування в багатомандатному окрузі в межах одномандатного округу;
17) встановлює та оприлюднює результати виборів депутата в одномандатному окрузі, приймає рішення про обрання депутата в цьому окрузі;
18) визнає голосування на виборчій дільниці недійсним, призначає повторне голосування у випадках, передбачених цим Законом;
19) вносить подання до Центральної виборчої комісії щодо визнання недійсними виборів депутата в одномандатному окрузі у випадках та в порядку, передбачених цим Законом;
20) заслуховує інформацію дільничних виборчих комісій, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань підготовки і проведення виборів;
21) веде облік офіційних спостерігачів, які зареєстровані в одномандатному окрузі;
22) розглядає звернення, заяви і скарги стосовно підготовки та проведення виборів депутатів на території одномандатного округу та приймає щодо них рішення; (Пункт 22 частини другої статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)
23) забезпечує передачу на зберігання до відповідної державної архівної установи виборчої та іншої документації в порядку, встановленому Центральною виборчою комісією;
24) здійснює інші повноваження відповідно до цього та інших законів України.

Стаття 24. Повноваження дільничної виборчої комісії

1. Повноваження дільничної виборчої комісії починаються з дня прийняття рішення про її утворення і закінчуються через 10 днів після дня офіційного оприлюднення Центральною виборчою комісією результатів виборів.

2. Дільнична виборча комісія:
   1) здійснює в межах території відповідної виборчої дільниці контроль за додержанням та однаковим застосуванням законодавства про вибори депутатів;
   2) уточнює списки виборців, подає їх для загального ознайомлення та у випадках, передбачених цим Законом, вносить до них зміни;
   3) забезпечує можливість ознайомлення виборців із виборчими списками кандидатів у депутати від партій (блоків), з передвиборними програмами цих партій (блоків), відомостями про всіх кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному окрузі, їх передвиборними програмами, а також з рішеннями, опублікованими Центральною виборчою комісією, відповідною окружною виборчою комісією, власними рішеннями та повідомленнями;
   4) завчасно вручає або надсилає кожному виборцю іменні запрошення із зазначенням дати проведення виборів, адреси приміщення для голосування, часу початку і закінчення голосування;
   5) забезпечує підготовку приміщення для голосування та виборчих скриньок;
   6) вносить зміни до виборчих бюлетенів у випадках, передбачених цим Законом, за рішенням Центральної виборчої комісії чи відповідної окружної виборчої комісії;
   7) організовує на виборчій дільниці голосування;
   8) здійснює підрахунок голосів виборців, поданих на виборчій дільниці;
   9) визнає недійсним голосування на виборчій дільниці за наявності обставин, передбачених у статті 70 цього Закону;
   10) розглядає звернення, заяви і скарги з питань підготовки виборів та організації голосування на виборчій дільниці та в межах своїх повноважень приймає щодо них рішення;

11) здійснює інші повноваження відповідно до цього та інших законів України.

Стаття 25. Організація роботи виборчих комісій

1. Основною формою роботи виборчої комісії є засідання, яке скликається головою комісії, в разі його відсутності – заступником голови, а у разі відсутності голови та його заступника - секретарем комісії.

2. У разі необхідності засідання виборчої комісії може бути скликане за рішенням виборчої комісії вищого рівня.

3. Перше засідання виборчої комісії скликається не пізніш як на третій робочий день після дня її утворення, а наступні – за необхідності; у разі утворення виборчої комісії одночасно з утворенням виборчої дільниці відповідно до частини сьомої статті 17 цього Закону перше засідання комісії скликається не пізніше наступного робочого дня після дня її утворення.

4. Засідання виборчої комісії є чинним, якщо в ньому бере участь не менш як дві третини складу комісії.

5. Засідання виборчої комісії скликається з обов'язковим повідомленням усіх членів комісії про час, місце проведення засідання та його порядок денний.

6. Членам виборчої комісії надаються проекти рішень комісії та необхідні матеріали, як правило, не пізніш як за день до дня проведення засідання комісії.

7. Засідання виборчої комісії веде голова комісії або його заступник; у разі невиконання ними цієї функції комісія визначає зі свого складу головуючого на засіданні.

8. Виборча комісія на вимогу однієї третини комісії від її складу, а також за рішенням виборчої комісії вищого рівня зобов'язана розглянути на своєму засіданні питання, що відносяться до її повноважень, не пізніш як у триденний строк, але не пізніше дня виборів, а у день виборів, крім дільничної виборчої комісії, - невідкладно. Дільнична виборча комісія зобов'язана розглянути на своєму засіданні питання, що відносяться до її повноважень, на вимогу зазначених членів комісії в день виборів або за рішенням виборчої комісії вищого рівня, прийнятого в день виборів, невідкладно після закінчення голосування.

9. На засіданнях виборчої комісії, на виборчій дільниці в день виборів у приміщенні, де проводиться голосування, мають право бути присутніми без запрошення комісії лише члени виборчих комісій вищого рівня кандидати у депутати, їх довірені особи, уповноважені особи, офіційні спостерігачі від партій (блоків) - суб'єктів виборчого процесу, кандидата у депутати, зареєстрованого у відповідному одномандатному окрузі (разом не більше двох осіб - від однієї партії (блоку), кандидата у депутати), а також офіційні спостерігачі від іноземних держав і міжнародних організацій, представники засобів масової інформації (не більше двох осіб від одного засобу масової інформації). (Частина дев'ята статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

10. Виборча комісія може прийняти мотивоване рішення про позбавлення права участі в засіданні осіб, зазначених у частині дев'ятій цієї статті, якщо вони перешкоджають його проведенню. Таке рішення приймається двома третинами від її складу. Комісія не може позбавити цього права зазначених осіб за вчинення дій, спрямованих на здійснення ними своїх прав, передбачених цим Законом.

11. На засіданні виборчої комісії ведеться протокол, щопідписується головуючим на засіданні та секретарем комісії (чи виконуючим обов'язки секретаря, який визначається на засіданні).

12. Рішення виборчої комісії приймається відкритим голосуванням більшістю голосів від складу комісії, крім випадків, передбачених цим Законом. При однаковій кількості голосів членів виборчої комісії, поданих під час голосування, прийнятим вважається те рішення, за яке голосував головуючий на засіданні комісії.

13. Рішення виборчої комісії з розглянутого питання оформляється у формі постанови, яка повинна містити: найменування комісії; найменування рішення; дату та місце його прийняття і порядковий номер; мотивувальну частину з посиланням на обставини, що зумовили розгляд питання на засіданні комісії; посилання на конкретні положення нормативно-правових актів або рішення виборчої комісії вищого рівня чи судові рішення, якими керувалася комісія при прийнятті рішення; резолютивну частину. Рішення підписується головуючим на засіданні.

14. Член виборчої комісії, який бере участь у її засіданні і не згоден з рішенням, прийнятим комісією, має право у письмовій формі висловити окрему думку, яка додається до відповідного протоколу засідання виборчої комісії.

15. Рішення виборчої комісії, прийняте в межах її повноважень, є обов'язковим для всіх суб'єктів та інших учасників виборчого процесу. Ніхто не має права

втручатися у діяльність виборчих комісій, крім випадків, передбачених законом.

16. Рішення виборчої комісії, що суперечить законодавству України або прийняте з перевищенням її повноважень, може бути скасоване виборчою комісією вищого рівня або судом. У такому випадку виборча комісія вищого рівня має право прийняти рішення по суті питання.

17. Звернення, заяви і скарги, що надійшли до виборчої комісії, реєструються в порядку, встановленому Центральною виборчою комісією.

18. Для організаційного, правового, технічного забезпечення здійснення повноважень, передбачених цим Законом, виборча комісія може залучати відповідних спеціалістів, технічних працівників.

Стаття 26. Статус члена виборчої комісії

1. Статус члена Центральної виборчої комісії визначається Законом України "Про Центральну виборчу комісію" (733/97-ВР).

2. Статус члена окружної, дільничної виборчої комісії визначається цим Законом.

3. Громадянин може входити до складу лише однієї виборчої комісії, що здійснює підготовку та проведення виборів народних депутатів України, виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів, якщо вказані вибори проводяться одночасно. (Частина третя статті 26 в редакції Закону N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

4. За рішенням виборчої комісії, яке затверджується виборчою комісією вищого рівня, голова, заступник голови, секретар або інші члени окружної виборчої комісії (загальною кількістю не більше п'яти осіб), дільничної виборчої комісії (загальною кількістю не більше двох осіб) протягом усього періоду повноважень виборчої комісії або частини цього періоду можуть виконувати свої повноваження у виборчій комісії з оплатою їх праці в комісії відповідно до статті 28 цього Закону. Зазначені особи на цей період звільняються від виконання виробничих або службових обов'язків за основним місцем роботи.

5. Член виборчої комісії має право:
   1) брати участь у підготовці питань, що вносяться на розгляд виборчої комісії;
   2) виступати на засіданнях виборчої комісії, ставити іншим учасникам засідання запитання щодо порядку денного, вносити пропозиції з питань, віднесених до повноважень комісії;
   3) за дорученням відповідної виборчої комісії перевіряти діяльність виборчих комісій нижчого рівня;
   4) знайомитися з документами виборчої комісії, членом якої він є, та виборчих комісій нижчого рівня на відповідній території;
   5) на відшкодування шкоди, заподіяної його життю, здоров'ю чи майну у зв'язку з виконанням обов'язків члена виборчої комісії, у порядку і розмірі, встановлених Кабінетом Міністрів України.

6. Член виборчої комісії зобов'язаний:
   1) додержуватися Конституції України, цього та інших законів України з питань підготовки і проведення виборів;
   2) брати участь у засіданнях виборчої комісії;
   3) виконувати рішення виборчої комісії та обов'язки, покладені на нього згідно з їх розподілом у комісії.

7. Член виборчої комісії має інші права та обов'язки відповідно до цього та інших законів України.

8. Члену виборчої комісії під час виконання своїх обов'язків забороняється агітувати за чи проти партій (блоків), кандидатів у депутати та публічно оцінювати діяльність партій (блоків) - суб'єктів виборчого процесу та кандидатів у депутати.

Стаття 27. Припинення повноважень виборчої комісії та члена комісії, який входить до її складу

1. Повноваження окружної, дільничної виборчої комісії припиняються через 10 днів після офіційного опублікування результатів виборів депутатів у відповідному одномандатному окрузі. Повноваження окружної, дільничної виборчої комісії можуть бути достроково припинені виборчою комісією, яка її утворила, за власною ініціативою, за поданням органів прокуратури або за рішенням суду у разі порушення комісією Конституції України (254к/96-ВР), цього та інших законів України.

2. Повноваження члена окружної, дільничної виборчої комісії припиняються одночасно з припиненням повноважень виборчої комісії.

3. Повноваження члена окружної, дільничної виборчої комісії припиняються достроково виборчою комісією, яка її утворила, у зв'язку з:
   1) особистою заявою про складення повноважень члена комісії;

2) відкликанням його партією (блоком), кандидатом у депутати, зареєстрованим у відповідному одномандатному окрузі;
3) припиненням його громадянства України;
4) втратою партією (блоком), за поданням якої особу було включено до складу виборчої комісії, статусу суб'єкта виборчого процесу, скасуванням рішення про реєстрацію кандидата у депутати в одномандатному окрузі, за поданням якого особу було включено до складу виборчої комісії;
5) вибуттям на період до дня виборів за межі одномандатного округу або населеного пункту, що тягне за собою неможливість виконувати обов'язки члена комісії;
6) систематичним невиконанням покладених на нього обов'язків;
7) реєстрацією його кандидатом у народні депутати України, кандидатом у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, кандидатом у депутати місцевої ради або кандидатом на посаду сільського, селищного, міського голови;
8) реєстрацією його представником партії (блоку) у Центральній виборчій комісії уповноваженою особою партії (блоку), довіреною особою кандидата у народні депутати України або кандидата у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, кандидата у депутати місцевої ради або кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови; (Пункт 8 частини третьої статті 27 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)
9) порушенням ним законодавства України про вибори;
10) набранням щодо нього законної сили обвинувальним вироком суду за вчинення умисного злочину;
11) входженням його до іншої виборчої комісії будь-якого рівня, що здійснює підготовку та проведення виборів народних депутатів України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів;
12) визнанням його недієздатним;
13) його смертю.

4. У разі дострокового припинення повноважень виборчої комісії або зменшення її кількісного складу нижче від межі, встановленої у статтях 20 та 21 цього Закону, відповідна виборча комісія вищого рівня не пізніше ніж на сьомий день з дня припинення повноважень комісії або її члена, але не пізніш як напередодні дня виборів, відповідно затверджує новий склад комісії або включає до її складу інших осіб замість тих, повноваження яких припинено, у порядку, встановленому цим Законом.

5. У разі систематичного невиконання головою, заступником голови, секретарем або іншим членом виборчої комісії покладених на нього обов'язків окружна або дільнична виборча комісія може звернутися до виборчої комісії, яка її утворила, з мотивованим рішенням про його (їх) заміну, якщо за це проголосувало не менше двох третин членів комісії від її складу. Це рішення підлягає обов'язковому розгляду у строки, зазначені у частині четвертій цієї статті.

6. При виникненні обставин, передбачених у пунктах 1, 3, 4, 7, 8, 10, 13 частини третьої цієї статті, повноваження члена (членів) комісії припиняються з моменту їх виникнення або виявлення, а передбачених у пунктах 2, 5, 6, 9, 11, 12, - з моменту прийняття рішення про припинення його (їх) повноважень.

Стаття 28. Оплата праці членів виборчої комісії та осіб, які залучаються до роботи у комісії

1. Робота члена виборчої комісії, який виконує свої повноваження у виборчій комісії на латній основі, оплачується в розмірі та порядку, встановлених Кабінетом Міністрів країни, за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів.

2. Розмір заробітної плати члена виборчої комісії, звільненого від виконання виробничих або службових обов'язків за основним місцем роботи, не може бути нижчим від його середньої заробітної плати за основним місцем роботи і вищим від розміру заробітної плати народного депутата України.

3. Членам виборчих комісій у межах загальної економії фонду оплати праці, передбаченого кошторисом видатків відповідної виборчої комісії на підготовку та проведення виборів депутатів, може бути нарахована і виплачена одноразова грошова винагорода в порядку, встановленому Центральною виборчою комісією.

4. Робота членів виборчих комісій (у тому числі пенсіонерів та осіб, які тимчасово не працюють), в день виборів і в дні встановлення підсумків голосування оплачується у розмірі та порядку, встановлених Кабінетом Міністрів України. (Частина четверта статті 28 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

5. Робота осіб, зазначених у частині вісімнадцятій статті 25 цього Закону, оплачується в розмірі та порядку, встановлених Кабінетом Міністрів України, за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів. (Частина п'ята статті 28 в редакції Закону N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

Стаття 29. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються виборів депутатів

1. Виборці, партії (блоки), кандидати у депутати мають право оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів, зазначених у частинах другій та третій цієї статті, а виборчі комісії - суб'єктів, зазначених у частині другій цієї статті.

2. Рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, їх посадових і службових осіб, а також акти та дії об'єднань громадян, крім тих, які відповідно до закону, статуту (положення) належать до їх внутріорганізаційної діяльності або до їх виключної компетенції, можуть бути оскаржені до суду.

3. Рішення, дії чи бездіяльність виборчих комісій, членів виборчих комісій можуть бути оскаржені до виборчої комісії вищого рівня або до суду.

4. Рішення, дії чи бездіяльність дільничної виборчої комісії та її членів оскаржуються до місцевого суду за місцезнаходженням відповідної виборчої дільниці, а окружної виборчої комісії та її членів - до апеляційного суду за місцезнаходженням окружної виборчої комісії.

5. Рішення, дії чи бездіяльність Центральної виборчої комісії та її членів оскаржуються до Верховного Суду України.

6. Скаргу може бути подано до відповідної виборчої комісії або суду у семиденний строк з дня прийняття рішення, вчинення дії чи бездіяльності. Щодо порушень, які мали місце до дня виборів, скарга може бути подана не пізніше двадцять четвертої години дня, що передує дню виборів. Щодо порушень, які мали місце під час голосування, скарга може бути подана до відповідної виборчої комісії не пізніше двадцять четвертої години дня виборів, а до виборчої комісії вищого рівня або до суду - не пізніше двадцять четвертої години дня, наступного за днем виборів. Щодо порушень, які мали місце під час підрахунку голосів та встановлення результатів голосування в роботі дільничної виборчої комісії, скарга може бути подана до окружної виборчої комісії або до суду протягом двох днів після дня виборів, а в роботі окружної виборчої комісії - до Центральної виборчої комісії або до суду – протягом п'яти днів після дня виборів. (Частина шоста статті 29 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

7. Скарга, подана до виборчої комісії, повинна містити:
   1) назву виборчої комісії, до якої подається скарга;
   2) прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина України або точну назву та місцезнаходження юридичної особи - заявника скарги;
   3) суть порушеного питання;
   4) зазначення вимог;
   5) виклад обставин і зазначення доказів, якими заявник скарги обґрунтовує свої вимоги;
   6) підпис заявника скарги (представника юридичної особи - заявника) із зазначенням дати.

8. Скарга, що надійшла до відповідної виборчої комісії або суду, розглядається протягом п'яти днів з дня її надходження, але не пізніше дня, що передує дню виборів, а подана напередодні дня виборів, в день виборів чи у наступний за ним день, - невідкладно. (Частина восьма статті 29 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

9. Скарга, оформлена без дотримання вимог частини сьомої цієї статті, повертається заявнику скарги (представнику юридичної особи - заявника) з відповідними роз'ясненнями не пізніш як на наступний день після дня надходження скарги.

10. Якщо виборча комісія при розгляді скарги визнає необхідним проведення перевірки зазначених у скарзі обставин правоохоронними органами, відповідні органи за зверненням виборчої комісії перевіряють обставини та вживають відповідних заходів щодо припинення порушення законодавства у п'ятиденний строк з дня отримання звернення, а якщо звернення отримано менше ніж за п'ять днів до дня виборів, у день виборів чи в наступний за ним день, - невідкладно.

11. Строк подання скарги, встановлений цим Законом, продовженню або поновленню не підлягає. Скарги, подані після закінчення строку оскарження, залишаються без розгляду.

12. Якщо скаргу прийнято судом до розгляду і з того ж питання і з тих же підстав її подано до виборчої комісії, виборча комісія зупиняє розгляд скарги до набрання рішенням суду законної сили. Суд зобов'язаний повідомити цю виборчу комісію та комісію вищого рівня про надходження скарги чи про набрання законної

сили рішенням суду не пізніш як на другий день відповідно з дня надходження скарги чи набрання законної сили рішенням суду.

13. Якщо рішення виборчої комісії скасовано судом, рішення з цього питання приймає виборча комісія, рішення якої було скасовано, або виборча комісія вищого рівня на підставі рішення суду.

14. Виборча комісія вищого рівня на підставі скарги, рішення суду або з власної ініціативи може скасувати рішення виборчої комісії нижчого рівня та прийняти рішення по суті питання або зобов'язати виборчу комісію нижчого рівня повторно розглянути порушене питання.

15. Суди, органи прокуратури та виборчі комісії організують свою роботу під час виборчого процесу, в тому числі у вихідні дні та в день виборів, таким чином, щоб забезпечити прийом та розгляд скарг у строки, встановлені цим Законом. (Частина п'ятнадцята статті 29 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

РОЗДІЛ V. СПИСКИ ВИБОРЦІВ

Стаття 30. Порядок складання списків виборців

1. Для підготовки та проведення голосування виконавчі органи сільських, селищних, міських (у містах, де немає районних у місті рад), районних у містах рад або органи (посадові особи), які відповідно до закону здійснюють їх повноваження, до 1 вересня року, що передує рокові проведення чергових виборів, складають загальні списки виборців, які проживають на території відповідного села, селища, міста, району в місті, на підставі відомостей про місце їх постійного проживання, за формою, встановленою Центральною виборчою комісією. Для складання загальних списків виборців може використовуватися інформація про місце постійного проживання громадян, яку мають місцеві органи Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Державної податкової адміністрації України. Керівники цих органів зобов'язані подати необхідну для складання загальних списків виборців інформацію на запит відповідно сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті ради.

2. Після утворення виборчих дільниць виконавчі органи сільських, селищних, міських (у містах, де немає районних у місті рад), районних у містах рад або органи (посадові особи), які відповідно до закону здійснюють їх повноваження, на основі відповідних загальних списків виборців, зазначених у частині першій цієї статті, складають списки виборців по кожній виборчій дільниці (крім дільниць, зазначених у частинах третій - п'ятій статті 17 цього Закону) за формою, встановленою Центральною виборчою комісією, уточнюють ці списки та не пізніш як за 30 днів до дня виборів передають їх дільничним виборчим комісіям за підписом сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті ради або особи, яка відповідно до закону здійснює його повноваження.

3. Військовослужбовці, члени їх сімей та інші виборці, які проживають у межах розташування військових частин (формувань) і голосуватимуть на виборчих дільницях, розташованих за межами військових частин (формувань), включаються до списків виборців відповідної виборчої дільниці на підставі відомостей, поданих командирами військових частин (формувань) до органів, що складають списки виборців, не пізніш як за 45 днів до дня виборів. Для забезпечення вільного волевиявлення військовослужбовцями строкової служби в день виборів їм надається відпустка не менш як на чотири години.

4. На виборчих дільницях, утворених у стаціонарних лікувальних закладах, на суднах, що в день виборів перебувають у плаванні під Державним Прапором України, на полярних станціях України, при дипломатичних та інших офіційних представництвах і консульських установах України за кордоном, у військових частинах (формуваннях), дислокованих за межами України, установах кримінально-виконавчої системи та в інших місцях тимчасового перебування виборців з обмеженими можливостями пересування, а також на виборчих дільницях, утворених відповідно до частини четвертої статті 17 цього Закону на територіях військових частин (формувань), списки виборців складаються за формою, передбаченою у частині другій цієї статті, відповідними дільничними виборчими комісіями на підставі відомостей, поданих керівниками зазначених у цій частині закладів, установ, представництв, капітанами суден, командирами військових частин (формувань) не пізніш як за 20 днів до дня виборів. (Частина четверта статті 30 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

5. До списків виборців на виборчих дільницях, утворених при дипломатичних та інших офіційних представництвах і консульських установах України за кордоном, включаються працівники цих представництв, установ та члени їх сімей, а також інші громадяни України, які проживають чи перебувають на території

відповідної іноземної держави, на підставі даних консульського обліку. (Частина п'ята статті 30 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

6. У разі утворення виборчої дільниці у винятковому випадку відповідно до частини сьомої статті 17 цього Закону списки виборців складаються дільничною виборчою комісією не пізніш як за чотири дні до дня виборів на підставі відомостей, поданих керівниками зазначених у частині четвертій цієї статті закладів, установ, представництв, капітанами суден, командирами військових частин (формувань).

7. До списку виборців включаються громадяни України, які досягли або на день виборів досягнуть вісімнадцяти років і мають право голосу та які на день складання списків постійно проживають (для дільниць, утворених відповідно до частини другої статті 17 цього Закону) або в день виборів перебуватимуть на території відповідної виборчої дільниці (для дільниць, утворених відповідно до частин третьої - п'ятої статті 17 цього Закону).

8. У списку виборців зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, рік народження (для осіб, яким на день виборів виповнилося або виповнюється вісімнадцять років, - також число та місяць народження), адреса місця проживання виборця. За відсутності відомостей про місяць і день народження громадянина вважається, що він народився 1 січня відповідного року. Виборці включаються до списку в порядку, зручному для проведення голосування.

Стаття 31. Порядок внесення змін до писку виборців та ознайомлення виборців з ним

1. Дільнична виборча комісія уточнює список виборців та доповнює його на підставі особистих звернень громадян, подань органів та посадових осіб, зазначених у частинах першій, третій, четвертій статті 30 цього Закону, після чого він підписується головою та секретарем комісії, скріплюється печаткою комісії і не пізніш як за 15 днів, а у винятковому випадку утворення виборчої дільниці відповідно до частини сьомої статті 17 цього Закону – не пізніш як за три дні до дня виборів подається для загального ознайомлення. Кожному виборцю надається можливість ознайомитися зі списком виборців у приміщенні дільничної виборчої комісії та перевірити правильність внесених до списку відомостей.

2. Дільнична виборча комісія на вимогу члена комісії, кандидата у депутати, уповноваженої особи партії (блоку), довіреної особи кандидата у депутати, зареєстрованого в одномандатному окрузі, має право запросити у відповідних органах державної влади та органах місцевого самоврядування для ознайомлення будь-які документи, що містять інформацію про місце постійного проживання громадян, на підставі яких складалися списки виборців.

3. Виборець може бути включений до списку виборців тільки на одній виборчій дільниці.

4. Виборець, який пізніше ніж за 25 днів до дня виборів включно вибуває з населеного пункту, де він включений до списків виборців, може звернутися до дільничної виборчої комісії із заявою про виключення його із списку виборців. На підставі цієї заяви та одного із документів, передбачених частиною другою статті 2 цього Закону, дільнична виборча комісія видає виборцю відкріплювальне посвідчення за формою, що затверджується Центральною виборчою комісією. У списку виборців при цьому зазначаються дата видачі та номер відкріплювального посвідчення, ставляться підписи виборця, який отримав посвідчення, та члена дільничної виборчої комісії, який його видав. У день виборів відкріплювальне посвідчення не видається. У разі втрати виборцем відкріплювального посвідчення воно повторно не видається. (Частина четверта статті 31 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

5. Відкріплювальні посвідчення мають єдину на всій території України нумерацію і є документами суворої звітності.

6. Порядок виготовлення, передачі окружним та дільничним виборчим комісіям, вилучення та погашення невикористаних відкріплювальних посвідчень встановлюється Центральною виборчою комісією. Бланки відкріплювальних посвідчень передаються дільничним виборчим комісіям не пізніш як за 25 днів до дня виборів, а у разі утворення виборчої дільниці у винятковомувипадку відповідно до частини сьомої статті 17 цього Закону - у день першого засідання комісії.

7. Виборець, який прибув до дня виборів включно до населеного пункту не за місцем свого проживання і відповідно до частини четвертої цієї статті був виключений із списку виборців, включається головою, заступником голови або секретарем дільничної виборчої комісії до списку виборців на підставі його заяви, одного із документів, передбачених у частині другій статті 2 цього Закону, та відкріплювального посвідчення, яке долучається до списку виборців. Виборець, який при-

був до дня виборів включно до виборчої дільниці, утвореної при дипломатичному або іншому офіційному представництві чи консульській установі України за кордоном, у військовій частині (формуванні), дислокованій за межами України, включається головою, заступником голови або секретарем дільничної виборчої комісії до списку виборців на підставі письмової заяви із зазначенням місця постійного проживання або поданням відкріплювального посвідчення, а також поданням паспорта громадянина України для виїзду за кордон, дипломатичного паспорта, службового паспорта, посвідчення особи моряка чи посвідчення члена екіпажу. (Частина сьома статті 31 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

8. Дільнична виборча комісія при включенні до списку виборців осіб відповідно до частин четвертої - шостої статті 30 цього Закону, на підставі відомостей, наданих ерівниками відповідних закладів, установ, представництв, капітанами суден, командирами військових частин (формувань), повідомляє протягом двох днів окружну виборчу комісію одномандатного округу, до якого належить виборча дільниця, про включення до списку виборців цих осіб та про місце їх постійного проживання.

9. Окружна виборча комісія, яка отримала повідомлення, зазначене у частині восьмій цієї статті, забезпечує невідкладну передачу цього повідомлення до дільничної виборчої комісії за місцем постійного проживання виборця, включеного відповідно до частин четвертої - шостої статті 30 цього Закону, до списку виборців в іншому місці. Дільнична виборча комісія на підставі цього повідомлення приймає рішення про виключення виборця із списку виборців на цій виборчій дільниці. У списку виборців при цьому замість підпису виборця зазначається "вибув", а також вказуються номери одномандатного округу та виборчої дільниці, де згідно з повідомленням виборець включений до списку виборців, зазначається дата прийняття рішення про виключення виборця із списку виборців на виборчій дільниці та ставиться підпис члена дільничної виборчої комісії, який вніс у список виборців ці відомості.

10. Громадянин має право оскаржити до дільничної виборчої комісії або безпосередньо до місцевого суду за місцезнаходженням виборчої дільниці допущені при складанні списку виборців неправильності, в тому числі невключення, неправильне включення або виключення зі списку виборців його або інших осіб. Скарга, подана до дільничної виборчої комісії не пізніш як за день до дня виборів, розглядається у триденний строк, але не пізніше дня, що передує дню виборів, а подана напередодні дня виборів, - невідкладно. Дільнична виборча комісія зобов'язана внести необхідні зміни до списку виборців або видати заявнику копію мотивованого рішення про відхилення його скарги. Скарга, подана до суду до дня виборів, розглядається у п'ятиденний строк, але не пізніше дня, що передує дню виборів, а подана в день виборів, -невідкладно, але не пізніше часу закінчення голосування.

11. Вносити будь-які зміни до списку виборців після закінчення голосування забороняється.

РОЗДІЛ VI. ФІНАНСОВЕ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ І ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ ДЕПУТАТІВ

Стаття 32. Фінансування виборів депутатів

1. Витрати на підготовку і проведення виборів депутатів здійснюються виключно за рахунок коштів Державного бюджету Українита коштів виборчих фондів партій (блоків), кандидатів у депутати від яких зареєстровано в багатомандатному окрузі, кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатних округах.

2. Партія (блок), кандидатів у депутати від яких зареєстровано в багатомандатному окрузі, кандидат у депутати, зареєстрований в одномандатному окрузі, для фінансування своєї передвиборної агітації зобов'язані утворити свої виборчі фонди, що формуються в порядку, встановленому цим Законом.

Стаття 33. Фінансове забезпечення підготовки і проведення иборів депутатів за рахунок коштів Державного бюджету України

1. Фінансове забезпечення підготовки і проведення виборів депутатів за рахунок коштів Державного бюджету України здійснюється Центральною виборчою комісією, яка є головним розпорядником цих коштів.

2. Обсяг коштів для підготовки і проведення виборів депутатів за поданням Центральної виборчої комісії щорічно передбачається окремим рядком у законі про Державний бюджет України.

3. Витрати на підготовку і проведення виборів депутатів, у тому числі на друкування інформаційних плакатів партій (блоків), кандидатів у депутати від яких зареєстровано в багатомандатному окрузі, кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатних округах, публікацію в засобах масової інформації передвиборних програм партій (блоків), кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатних округах, час мовлення на радіо

і телебаченні здійснюються Центральною виборчою комісією та окружними виборчими комісіями відповідно до затверджених Центральною виборчою комісією кошторисів видатків у межах коштів, передбачених на підготовку і проведення виборів у Державному бюджеті України.

4. Кошти на підготовку і проведення виборів депутатів, передбачені Державним бюджетом України, перераховуються Центральній виборчій комісії у триденний строк з дня оголошення про початок виборчого процесу.

5. Центральна виборча комісія затверджує середні норми видатків окружної виборчої комісії, а також середні норми видатків для потреб дільничних виборчих комісій.

6. Окружна виборча комісія у десятиденний строк з дня її утворення на основі середніх норм видатків складає єдиний кошторис видатків для підготовки і проведення виборів із включенням до нього видатків окружної виборчої комісії та видатків для потреб дільничних виборчих комісій одномандатного округу, що затверджується Центральною виборчою комісією.

7. Фінансування виборчих комісій здійснюється в порядку, встановленому Центральною виборчою комісією разом з Міністерством фінансів України.

8. Окружна виборча комісія зобов'язана не пізніш як у тижневий строк з дня офіційного оприлюднення результатів виборів депутатів повернути не використані нею на підготовку і проведення виборів кошти Державного бюджету України на рахунок Центральної виборчої комісії. Державне казначейство України у триденний строк інформує Центральну виборчу комісію про повернення цих коштів на її рахунок.

9. Окружна виборча комісія в десятиденний строк з дня офіційного оприлюднення результатів виборів складає та подає до Центральної виборчої комісії фінансовий звіт про надходження та використання коштів Державного бюджету України на підготовку і проведення виборів депутатів у порядку, встановленому Центральною виборчою комісією, за формою, затвердженою Центральною виборчою комісією разом з Державним казначейством України. (Частина дев'ята статті 33 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

10. Контроль за правильним та цільовим використанням коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку та проведення виборів депутатів, здійснюється Центральною виборчою комісією та відповідними органами державної контрольно-ревізійної служби України у порядку, встановленому Центральною виборчою комісією разом з Міністерством фінансів України. (Частина десята статті 33 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

11. Відшкодування кредиторської заборгованості окружних виборчих комісій після закінчення строку їх повноважень за умов незавершеного фінансування виборів депутатів у межах коштів, передбачених Державним бюджетом України на підготовку і проведення виборів, здійснюється Кабінетом Міністрів України до закінчення фінансового року.

Стаття 34. Виборчий фонд партії (блоку), кандидата у депутати, зареєстрованого в одномандатному окрузі

1. Партія (блок), кандидатів у депутати від якої зареєстровано в багатомандатному окрузі, кандидат у депутати, зареєстрований в одномандатному окрузі, зобов'язані відкрити рахунок свого виборчого фонду не пізніше ніж за 50 днів до дня виборів. Підставою для відкриття рахунку виборчого фонду партії (блоку) є копія рішення Центральної виборчої комісії про реєстрацію кандидатів у депутати в багатомандатному окрузі, включених до виборчого списку партії (блоку), а виборчого фонду кандидата у депутати, зареєстрованого в одномандатному окрузі, - копія рішення окружної виборчої комісії про його реєстрацію.

2. Порядок відкриття і закриття рахунку виборчого фонду партії (блоку), кандидата у депутати, зазначених у частині першій цієї статті (далі - рахунок виборчого фонду), встановлюється Національним банком України за погодженням із Центральною виборчою комісією не пізніш як за 80 днів до дня виборів.

3. Партія (блок), кандидатів у депутати від яких зареєстровано в багатомандатному окрузі, відкриває рахунок виборчого фонду в установі банку України у місті Києві. Кандидат у депутати, зареєстрований в одномандатному окрузі, відкриває рахунок виборчого фонду в установі банку України за місцезнаходженням окружної виборчої комісії. Перелік установ банку, в яких повинні відкриватися рахунки виборчих фондів, встановлюється Центральною виборчою комісією. Зазначені партія (блок), кандидат у депутати мають право відкрити лише один рахунок виборчого фонду і тільки в національній валюті.

4. Витрачання коштів з рахунку виборчого фонду здійснюється у безготівковій формі.

5. Послуги установи банку, пов'язані з відкриттям і закриттям рахунку виборчого фонду, надаються безоплатно. Установа банку за користування коштами, що знаходяться на рахунку виборчого фонду, відсотки не нараховує і не сплачує.

6. Установа банку не пізніше наступного робочого дня після дня відкриття рахунку виборчого фонду партії (блоку), кандидата у депутати, зазначених у частині першій цієї статті, повідомляє про відкриття рахунку та його реквізити відповідно Центральну виборчу комісію чи відповідну окружну виборчу комісію.

7. Інформація про відкриття рахунку відповідного виборчого фонду та його реквізити одноразово публікується Центральною виборчою комісією в газетах "Голос України" та "Урядовий кур'єр", окружною виборчою комісією - в одному з державних або комунальних місцевих друкованих засобах масової інформації за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів. Подальша інформація про реквізити рахунку виборчого фонду публікується у друкованих засобах масової інформації за рахунок відповідного виборчого фонду.

8. Витрачання коштів з рахунку виборчого фонду припиняється за день до дня виборів.

9. У разі призначення повторного голосування в одномандатному окрузі використання коштів виборчих фондів кандидатів у депутати, включених до виборчих бюлетенів для повторного голосування, поновлюється з дня прийняття рішення про повторне голосування.

10. Рахунок виборчого фонду закривається установою банку на п'ятнадцятий день після дня офіційного оприлюднення результатів виборів у відповідному окрузі.

Стаття 35. Розпорядники виборчого фонду

1. Партія (блок) із числа своїх уповноважених осіб, зазначених у статті 57 цього Закону, призначає не більше двох розпорядників виборчого фонду. Кандидат у депутати, зареєстрований в одномандатному окрузі, може бути розпорядником власного виборчого фонду або призначити не більше одного розпорядника виборчого фонду з числа своїх довірених осіб, зазначених у статті 58 цього Закону. Розпорядники виборчого фонду мають виключне право на використання коштів виборчого фонду згідно із законами України. (Частина перша статті 35 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

2. Розпорядники коштів виборчого фонду зобов'язані вести облік надходження та використання коштів виборчого фонду.

3. Установа банку, в якій відкрито рахунок виборчого фонду, надає розпоряднику виборчого фонду потижнево або за його зверненням відомості про розміри та джерела внесків, що надійшли на рахунок виборчого фонду.

4. Розпорядники виборчого фонду партії (блоку) зобов'язані не пізніш як на п'ятий день після дня виборів подати до Центральної виборчої комісії фінансовий звіт про надходження та використання коштів виборчого фонду. Розпорядник виборчого фонду кандидата у депутати, зареєстрованого в одномандатному окрузі, зобов'язаний не пізніш як на п'ятий день після дня виборів (у разі включення кандидата у депутати до виборчого бюлетеня для повторного голосування - не пізніш як на п'ятий день після дня повторного голосування) подати фінансовий звіт про надходження та використання коштів виборчого фонду до окружної виборчої комісії. Форма фінансового звіту встановлюється Центральною виборчою комісією не пізніше ніж за 60 днів до дня виборів.

Стаття 36. Формування виборчого фонду та використання його коштів

1. Виборчий фонд партії (блоку) формується за рахунок коштів партії (партій, що входять до виборчого блоку), а також добровільних внесків фізичних осіб.

2. Виборчий фонд кандидата у депутати, зареєстрованого в одномандатному окрузі, формується за рахунок його коштів та добровільних внесків фізичних осіб.

3. Гранична сума витрат виборчого фонду партії (блоку) не може перевищувати ста п'ятдесяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а кандидата у депутати, зареєстрованого в одномандатному окрузі, - десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

4. Добровільний внесок (внески) фізичної особи до виборчого фонду однієї партії (блоку), одного кандидата у депутати, зареєстрованого в одномандатному окрузі, не може перевищувати однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

5. Забороняється робити добровільні внески до виборчого фонду:

1) іноземним громадянам та особам без громадянства;

2) фізичним особам - суб'єктам підприємницької діяльності, які мають заборгованість перед бюджетом будь-якого рівня на день перерахування внеску до виборчого фонду;
3) анонімним жертводавцям (без зазначення в платіжному документі відомостей, передбачених у частині шостій цієї статті).

6. Добровільний внесок громадянина України до виборчого фонду приймається установою банку або відділенням зв'язку за умови подання громадянином одного із документів, передбачених у частині другій статті 2 цього Закону. У платіжному документі при цьому обов'язково зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, дата народження та адреса місця проживання громадянина. (Частина шоста статті 36 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

7. Добровільний внесок перераховується установою банку або переказується відділенням зв'язку на рахунок виборчого фонду не пізніше наступного робочого дня з дня отримання відповідного платіжного документа. Загальний строк безготівкового перерахування внеску на рахунок виборчого фонду не повинен перевищувати двох банківських днів.

8. Розпорядник виборчого фонду має право відмовитися від внеску фізичної особи, про що він подає відповідну заяву та платіжний документ до установи банку, в якій відкрито рахунок виборчого фонду. Цей внесок повертається фізичній особі за рахунок добровільного внеску, а у разі неможливості такого повернення зараховується до Державного бюджету України.

9. У разі надходження добровільного внеску (внесків) від фізичної особи, який перевищує розмір, встановлений частиною четвертою цієї статті, сума, що перевищує встановлений розмір внеску (внесків), на підставі відповідної заяви та платіжного документа, поданих розпорядником виборчого фонду, повертається фізичній особі установою банку, в якій відкрито рахунок виборчого фонду, за рахунок цих коштів, а у разі неможливості такого повернення - до Державного бюджету України.

10. Розпорядник виборчого фонду зобов'язаний відмовитися від внеску фізичної особи, яка відповідно до цього Закону не має права робити такого внеску. На підставі заяви розпорядника про відмову від внеску з цієї причини установа банку, в якій відкрито рахунок виборчого фонду, перераховує такий внесок до Державного бюджету України.

11. Контроль за надходженням, обліком і використанням коштів виборчих фондів здійснюється вибірково Центральною виборчою комісією, окружними виборчими комісіями та установою банку, в якій відкрито рахунок виборчого фонду відповідно до порядку, встановленого Центральною виборчою комісією разом з Національним банком України та центральним органом виконавчої влади з питань зв'язку не пізніше ніж за 60 днів до дня виборів.

12. Кошти виборчого фонду, не використані партією (блоком), за рішенням керівного органу партії (блоку), прийнятим у семиденний строк після офіційного оприлюднення результатів виборів, перераховуються на поточний банківський рахунок партії (партій, що входять до блоку) у п'ятиденний строк з дня надходження відповідного рішення партії (блоку). У разі неприйняття у цей строк партією (блоком) такого рішення невикористані кошти виборчого фонду перераховуються установою банку у безспірному порядку до Державного бюджету України на п'ятнадцятий день з дня офіційного оприлюднення Центральною виборчою комісією результатів виборів.

13. Кошти виборчого фонду, не використані кандидатом у депутати, зареєстрованим в одномандатному окрузі, перераховуються установою банку у безспірному порядку до Державного бюджету України в триденний строк з дня офіційного оприлюднення результатів виборів депутата в одномандатному окрузі або рішення про визнання виборів у цьому окрузі недійсними.

14. У разі скасування рішення про реєстрацію кандидата у депутати залишки коштів його виборчого фонду на восьмий день з дня оприлюднення відповідного рішення у безспірному порядку перераховуються до Державного бюджету України.

15. Внески, що надійшли до виборчого фонду після дня виборів (у разі включення кандидата у депутати до виборчого бюлетеня для повторного голосування - після дня повторного голосування), повертаються установою банку відповідній фізичній особі за її рахунок, а у разі неможливості такого повернення - до Державного бюджету України.

Стаття 37. Матеріально-технічне забезпечення підготовки і проведення виборів депутатів

1. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані сприяти виборчим комісіям у реалізації їх повноважень: надавати їм необхідні приміщення; забезпечувати їх охорону, а також охорону виборчих бюлетенів та іншої виборчої

документації; надавати згідно із встановленими Центральною виборчою комісією нормами та переліком транспортні засоби і засоби зв'язку, обладнання, інвентар, оргтехніку, що підлягають поверненню після припинення повноважень виборчих комісій. Порядок оплати або відшкодування зазначених послуг встановлюється Кабінетом Міністрів України.

2. Закупівля товарів, оплата робіт, послуг для підготовки і проведення виборів депутатів під час виборчого процесу здійснюються виборчими комісіями за рахунок коштів Державного бюджету України в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

РОЗДІЛ VII. ВИСУВАННЯ І РЕЄСТРАЦІЯ КАНДИДАТІВ У ДЕПУТАТИ

Стаття 38. Загальний порядок висування кандидатів у депутати

1. Кандидатів у депутати може висувати партія, яка зареєстрована в установленому законом порядку не пізніш як за рік до дня виборів, виборчий блок партій за умови, що до його складу входять партії, зареєстровані не пізніш як за рік до дня виборів.

2. Громадянин України, який відповідно до статті 8 цього Закону має право бути обраним депутатом, може самовисунутися кандидатом у депутати у відповідному одномандатному окрузі шляхом подання заяви до окружної виборчої комісії про бажання балотуватися у цьому окрузі (заяви про самовисунення).

3. Громадянин України, який відповідно до статті 8 цього Закону має право бути обраним депутатом, може дати згоду балотуватися кандидатом у депутати в багатомандатному чи дномандатному окрузі.

4. Висування кандидатів у депутати розпочинається за 85 днів і закінчується за 65 днів до дня виборів.

Стаття 39. Порядок утворення виборчого блоку

1. Виборчий блок може бути утворено двома і більше партіями, зазначеними у частині першій статті 38 цього Закону, на підставі рішень з'їзду (зборів, конференції) кожної з цих партій. Таке рішення підписується керівником партії та скріплюється печаткою.

З'їзди (збори, конференції) партій, які приймають рішення про утворення виборчого блоку, можуть відбутися в будь-який час до початку виборчого процесу.

2. Керівники або представники партій, які наділені з'їздом (зборами, конференцією) повноваженнями щодо утворення виборчого блоку, укладають угоду про його утворення, яка підписується ними і скріплюється печатками партій, що утворили блок.

3. Угода про утворення виборчого блоку повинна визначати:

1) керівні органи виборчого блоку та умови їх функціонування;
2) норми представництва на міжпартійному з'їзді (зборах, конференції) від партій, що входять до блоку;
3) порядок проведення міжпартійного з'їзду (зборів, конференції) щодо висування кандидатів у депутати;
4) порядок прийняття рішень міжпартійним з'їздом (зборами, конференцією);
5) умови висування та норми представництва кандидатів у депутати до виборчого списку від партій, що входять до виборчого блоку.

4. Про утворення виборчого блоку повідомляється Центральна виборча комісія не пізніш як за два дні до дня проведення міжпартійного з'їзду (зборів, конференції). До повідомлення додаються угода про утворення виборчого блоку, витяги з протоколів з'їздів (зборів, конференцій) партій з рішеннями про утворення виборчого блоку, засвідчені керівниками партій, що утворили виборчий блок, та скріплені печатками цих партій, а також копії свідоцтв про реєстрацію партій, що утворили виборчий блок, та їх статутів, засвідчених Міністерством юстиції України після оголошення про початок виборчого процесу.

Стаття 40. Порядок висування кандидатів у депутати партією (блоком)

1. Партія (блок) може висувати кандидатів у депутати в багатомандатному та в одномандатних округах.

2. Кількість кандидатів у депутати, що висуваються партією (блоком) у багатомандатному окрузі, не може перевищувати кількості депутатів, встановленої у пункті 1 частини третьої статті 1 цього Закону. Усі кандидати у депутати, висунуті партією (блоком), включаються до єдиного виборчого списку партії (блоку).

3. Партія (блок) може висунути в кожному одномандатному окрузі не більше ніж одного кандидата у депутати.

4. Партія (блок) може висунути кандидатом у депутати особу, яка є членом цієї партії (членом партії, яка входить до блоку), або позапартійного громадянина, які відповідно до статті 8 цього Закону мають право бути обраним депутатом.

5. Партія, яка входить до виборчого блоку, не може самостійно висувати кандидатів у депутати та входити до складу іншого виборчого блоку.

6. Висування кандидатів у депутати партією здійснюється на її з'їзді (зборах, конференції), а блоком - на міжпартійному з'їзді (зборах, конференції) партій, що входять до блоку. У з'їзді (зборах, конференції), на якому здійснюється висування кандидатів у депутати, повинно брати участь не менше 200 делегатів. Висування кандидатів у депутати партією (блоком) в одномандатних округах може здійснюватися і на зборах (конференції) республіканського в Автономній Республіці Крим, обласного, міського у місті Києві чи Севастополі осередку (організації) партії (спільних зборах (конференції) осередків (організацій) партій, що входять до блоку), які проводяться відповідно до статуту партії (статутів партій, що входять до блоку), а також відповідно до угоди про утворення блоку - у разі висування кандидатів у депутати спільними зборами (конференцією) осередків (організацій) партій, що входять до блоку.

7. Висування кандидатів у депутати в багатомандатному окрузі здійснюється у вигляді виборчого списку кандидатів у депутати від партії (блоку) з визначенням їх черговості в цьому списку за формою, затвердженою Центральною виборчою комісією не пізніш як за 87 днів до дня виборів. Особа може бути включена до виборчого списку лише однієї партії (одного блоку). (Частина сьома статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

8. У протоколі з'їзду (зборів, конференції) партії, міжпартійного з'їзду (зборів, конференції) партій, що входять до блоку, зазначаються: дата його проведення, порядок денний, відомості про осіб, висунутих кандидатами у депутати (прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць і рік народження, громадянство, партійність, посада (заняття), місце роботи і адреса місця проживання), номер одномандатного виборчого округу у разі висування осіб кандидатами у депутати в одномандатних округах, підсумки голосування щодо виборчого списку кандидатів у депутати, які висуваються в багатомандатному окрузі, кандидатів у депутати, які висуваються в одномандатних округах. Протокол підписується головуючим на з'їзді (зборах, конференції), а виборчий список кандидатів у депутати - керівником партії (керівниками партій, що входять до блоку) та скріплюється печаткою партії (партій, що входять до блоку). У протоколі зборів (конференції) республіканського в Автономній Республіці Крим, обласного, міського у місті Києві чи Севастополі осередку (організації) партії (спільних зборах (конференції) осередків (організацій) партій, що входять до блоку) зазначаються: дата їх проведення, порядок денний, відомості про осіб, висунутих кандидатами у депутати в одномандатних округах (прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць і рік народження, громадянство, партійність, посада (заняття), місце роботи і адреса місця проживання), номер одномандатного виборчого округу, підсумки голосування щодо кандидатів у депутати, які висуваються в одномандатних округах. Протокол підписується головуючим на зборах (конференції) чи спільних зборах (конференції) та скріплюється печаткою осередку (організації) партії (осередків (організацій) партій, що входять до блоку).

9. Про час і місце проведення з'їзду (зборів, конференції) партії або міжпартійного з'їзду (зборів, конференції) партій, що входять до блоку, з метою висунення кандидатів у депутати керівник партії (керівники партій, що входять до блоку) повідомляє у письмовій формі Центральну виборчу комісію не пізніш як за два дні до дня проведення з'їзду (зборів, конференції). На такому з'їзді (зборах, конференції) за дорученням Голови Центральної виборчої комісії має право бути присутнім член Центральної виборчої комісії.

10. Про час і місце проведення з'їзду (зборів, конференції) з метою висунення кандидатів у депутати заздалегідь повідомляються засоби масової інформації. Порядок акредитації представників засобів масової інформації на такому з'їзді (зборах, конференції) визначається організаторами заходу.

Стаття 41. Умови реєстрації кандидатів у депутати в багатомандатному окрузі, включених до виборчого списку партії (блоку)

1. Центральна виборча комісія реєструє кандидатів у депутати в багатомандатному окрузі, включених до виборчого списку партії (блоку), за умови отримання таких документів:

1) заяви про реєстрацію кандидатів у депутати, підписаної керівником партії (керівниками партій, що входять до блоку) та скріпленої печаткою партії (печатками партій, що входять до блоку);
2) копії свідоцтва про реєстрацію партії (партій, що входять до блоку) та її статуту (статутів партій, що входять до блоку), засвідчені безоплатно Міністерством юстиції України після оголошення про початок виборчого процесу;

3) витягу з протоколу з'їзду (зборів, конференції) партій про утворення виборчого блоку, засвідченого підписами керівників партій, що входять до блоку, та скріпленого печатками цих партій - у разі висунення кандидатів у депутати блоком;
4) угоди про утворення виборчого блоку (у разі висунення кандидатів у депутати блоком);
5) витягу з протоколу з'їзду (зборів, конференції) партії (міжпартійного з'їзду (зборів, конференції) партій, що входять до блоку) про висунення кандидатів у депутати від партії (блоку), який повинен містити відомості, передбачені частиною восьмою статті 40 цього Закону. Витяг з протоколу повинен бути засвідчений керівником партії керівниками партій, що входять до блоку) та скріплений печаткою партії (печатками партій, що входять до блоку);
6) виборчого списку кандидатів у депутати від партії (блоку) за формою, затвердженою Центральною виборчою комісією;
7) заяв осіб, включених до виборчого списку партії (блоку), про згоду балотуватися кандидатом у депутати від цієї партії (блоку) із зобов'язанням припинити в разі обрання депутатом діяльність чи скласти представницький мандат, які відповідно до Конституції України та законів України несумісні з мандатом народного депутата України, та згоду на оприлюднення біографічних відомостей у зв'язку з участю у виборах, а також із зобов'язанням у разі обрання депутатом протягом місяця після офіційного оприлюднення результатів виборів передати в управління іншій особі належні їм підприємства, а також корпоративні права у порядку, встановленому законом;
8) автобіографій осіб, включених до виборчого списку партії (блоку), обсягом до двох тисяч друкованих знаків, що обов'язково повинні містити: прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць, рік і місце народження, громадянство, відомості про освіту, трудову діяльність, посаду (заняття), місце роботи, громадську роботу (в тому числі на виборних посадах), партійність, склад сім'ї, адресу місця проживання із зазначенням часу проживання в Україні, відомості про наявність чи відсутність судимості;
9) передвиборної програми партії (блоку), викладеної державною мовою, обсягом до семи тисяч восьмисот друкованих знаків;
10) декларації про майно та доходи за рік, попередній року подання документів, кожного кандидата у депутати та членів його сім'ї за формою, затвердженою Міністерством фінансів України;
11) документа про внесення грошової застави відповідно до статті 43 цього Закону;
12) фотографій осіб, включених до виборчого списку партії (блоку), за розмірами та у кількості, встановленими Центральною виборчою комісією.

2. Документи, подані до Центральної виборчої комісії після оголошення про початок виборчого процесу в порядку, передбаченому частиною четвертою статті 39 цього Закону, повторно не подаються.

Стаття 42. Умови реєстрації кандидатів у депутати в одномандатному окрузі

1. Окружна виборча комісія реєструє кандидата у депутати, висунутого партією (блоком) у відповідному одномандатному окрузі, за умови пред'явлення ним одного із документів, передбачених частиною другою статті 2 цього Закону, та за умови отримання таких документів: (Абзац перший частини першої статті 42 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)
1) витягу з протоколу з'їзду (зборів, конференції) партії (міжпартійного з'їзду (зборів, конференції) партій, що входять до блоку) або витягу із протоколу зборів (конференції) республіканського в Автономній Республіці Крим, обласного, міського у місті Києві чи Севастополі осередку (організації) партії (спільних зборів (конференції) осередків (організацій) партій, що входять до блоку) про висунення у відповідному одномандатному окрузі кандидата у депутати, який повинен містити відомості, передбачені частиною восьмою статті 40 цього Закону. Витяг з протоколу з'їзду (зборів, конференції) партії (міжпартійного з'їзду (зборів, конференції) партій, що входять до блоку) повинен бути засвідчений керівником партії (керівниками партій, що входять до блоку) та скріплений печаткою партії (печатками партій, що входять до блоку), а витяг із протоколу зборів (конференції) осередку (організації) партії (спільних зборів (конференції) осередків (організацій) партій, що входять до блоку) засвідчується керівником осередку (організації) партії (керівниками осередків (організацій) партій, що входять до блоку) та скріплюється печаткою осередку (організації) партії (печат-

ками осередків (організацій) партій, що входять до блоку);
2) копії статуту партії (статутів партій, що входять до блоку), засвідченої безоплатно Міністерством юстиції України після оголошення про початок виборчого процесу;
3) копії угоди про утворення виборчого блоку, засвідченої керівниками партій, що входять до блоку, - у разі висунення кандидата у депутати блоком;
4) заяви особи, висунутої кандидатом у депутати, про реєстрацію кандидатом у депутати із зобов'язанням припинити у разі обрання депутатом діяльність чи скласти представницький мандат, які відповідно до Конституції України та законів України несумісні з мандатом народного депутата України, та згоду на оприлюднення біографічних відомостей у зв'язку з участю у виборах, а також із зобов'язанням у разі обрання депутатом протягом місяця після офіційного оприлюднення результатів виборів передати в управління іншій особі належні їм підприємства, а також корпоративні права у порядку, встановленому законом;
5) автобіографії кандидата у депутати обсягом до двох тисяч друкованих знаків, що обов'язково повинна містити: прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць, рік і місце народження, громадянство, відомості про освіту, трудову діяльність, посаду (заняття), місце роботи, громадську роботу (в тому числі на виборних посадах), партійність, склад сім'ї, адресу місця проживання із зазначенням часу проживання в Україні, відомості про наявність чи відсутність судимості;
6) передвиборної програми кандидата у депутати, викладеної державною мовою, обсягом до трьох тисяч дев'ятисот друкованих знаків;
7) декларації про майно та доходи за рік, що передує року подання документів, кандидата у депутати та членів його сім'ї за формою, затвердженою Міністерством фінансів України;
8) документа про внесення грошової застави відповідно до статті 43 цього Закону;
9) фотографії кандидата у депутати за розмірами та у кількості, встановленими Центральною виборчою комісією.

2. Окружна виборча комісія реєструє кандидата у депутати у відповідному одномандатному окрузі, який самовисунувся у цьому окрузі, за умови пред'явлення ним одного із документів, передбачених частиною другою статті 2 цього Закону, отримання документів, передбачених пунктами 4-9 частини першої цієї статті. (Частина друга статті 42 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

3. Документи, подані до відповідної окружної виборчої комісії, повторно не одаються.

Стаття 43. Грошова застава

1. Партія (блок) до подання документів Центральній виборчій комісії для реєстрації кандидатів у депутати, включених до виборчого списку в багатомандатному окрузі, вносить в безготівковому порядку на спеціальний рахунок Центральної виборчої комісії грошову заставу в розмірі п'ятнадцяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2. Кандидат у депутати, якого висунуто в одномандатному окрузі, до подання документів окружній виборчій комісії для реєстрації вносить на рахунок окружної виборчої комісії грошову заставу в розмірі 60 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

3. У разі прийняття відповідною виборчою комісією рішення про відмову в реєстрації кандидатів (кандидата) у депутати внесена грошова застава у п'ятиденний строк після прийняття відповідного рішення перераховується на рахунок партії (блоку), повертається кандидату у депутати.

4. При скасуванні рішення про реєстрацію всіх кандидатів у депутати, включених до виборчого списку партії (блоку), висунутих у багатомандатному окрузі, кандидата у депутати, висунутого в одномандатному окрузі, грошова застава у п'ятиденний строк після дня прийняття відповідного рішення перераховується до Державного бюджету України.

5. Грошова застава повертається партіям (блокам), які взяли участь у розподілі депутатських мандатів, депутатам, обраним в одномандатних округах.

6. Грошова застава, внесена партією (блоком), яка не взяла участі у розподілі депутатських мандатів у багатомандатному окрузі, у восьмиденний строк з дня офіційного оприлюднення результатів виборів депутатів перераховується до Державного бюджету України.

7. Грошова застава, внесена кандидатом у депутати, який балотувався в одномандатному окрузі, але не був обраний депутатом, у восьмиденний строк після оприлюднення результатів виборів депутата в одномандатному окрузі або після оприлюднення рішення про ви-

знання виборів у цьому окрузі недійсними перераховується до Державного бюджету України.

Стаття 44. Декларація про майно та доходи кандидата у депутати та членів його сім'ї

1. Декларація про майно та доходи кандидата у депутати та членів його сім'ї за попередній рік заповнюється ним власноручно за формою, затвердженою Міністерством фінансів України.

2. Достовірність відомостей, внесених до декларації, зазначеної у частині першій цієї статті, перевіряється за зверненням Центральної виборчої комісії, окружних виборчих комісій органами Державної податкової адміністрації України не пізніш як за 30 днів до дня виборів. Про виявлені порушення у цей же строк повідомляється відповідна виборча комісія.

Стаття 45. Порядок реєстрації кандидатів у депутати в багатомандатному окрузі

1. Кандидати у депутати в багатомандатному окрузі, включені до виборчого списку партії (блоку), реєструються Центральною виборчою комісією за наявності документів, передбачених статтею 41 цього Закону.

2. Подання документів до Центральної виборчої комісії для реєстрації кандидатів у депутати в багатомандатному окрузі закінчується за 60 днів до дня виборів.

3. Представнику партії (блоку), який подав зазначені у статті 41 цього Закону документи, видається довідка про дату і час прийняття документів із зазначенням переліку прийнятих документів.

4. Особа, включена партією (блоком) до виборчого списку кандидатів у депутати, яка на день подання заяви партії (блоку) про реєстрацію кандидатів у депутати до Центральної виборчої комісії не дала згоди балотуватися кандидатом у депутати від цієї партії (блоку) в багатомандатному окрузі, вважається вилученою з виборчого списку партії (блоку) з дня подання зазначеної заяви партії (блоку). Заява такої особи про згоду балотуватися, подана після цього строку, не приймається.

5. Особа, включена партією (блоком) до виборчого списку кандидатів у депутати, має право до дня реєстрації відкликати свою заяву про згоду балотуватися кандидатом у депутати в багатомандатному окрузі. З моменту отримання Центральною виборчою комісією заяви про відкликання згоди балотуватися кандидатом у депутати така особа вважається вилученою із виборчого списку партії (блоку). Про отримання такої заяви Центральна виборча комісія письмово повідомляє представника партії (блоку) не пізніш як у триденний строк з дня отримання заяви. Повторна заява особи про її згоду балотуватися від партії (блоку) в багатомандатному окрузі не приймається.

6. Особа, включена до кількох виборчих списків партій (блоків) за її письмовими заявами про згоду балотуватися кандидатом у депутати від цих партій (блоків) у агатомандатному окрузі, рішенням Центральної виборчої комісії виключається з усіх виборчих списків, до яких вона була включена. (Частина шоста статті 45 в редакції Закону N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

7. Центральна виборча комісія не пізніш як на п'ятий день з дня прийняття заяви про реєстрацію кандидатів у депутати в багатомандатному окрузі та доданих до неї необхідних документів приймає рішення про реєстрацію кандидатів у депутати в цьому окрузі або про відмову в їх реєстрації.

8. Черговість кандидатів у депутати у виборчому списку, визначена партією (блоком), не може бути змінена після їх реєстрації Центральною виборчою комісією, за винятком випадків, передбачених цим Законом.

9. У разі реєстрації кандидатів у депутати в багатомандатному окрузі представнику партії (блоку) разом з копією рішення про реєстрацію у триденний строк з дня його прийняття видаються посвідчення кандидатів у депутати за формою, встановленою Центральною виборчою комісією. Виборчий список кандидатів у депутати партії (блоку) разом з рішенням у цей же строк оприлюднюється в газетах "Голос України" та "Урядовий кур'єр".

10. Якщо Центральна виборча комісія виявить у документах, поданих партією (блоком), ознаки порушення частини першої статті 37 Конституції України (254к/96-ВР), вона зобов'язана звернутися до Генерального прокурора України чи Міністерства юстиції України щодо внесення ними подання до Верховного Суду України про заборону діяльності партії (партій, що входять до блоку). Розгляд питання про реєстрацію кандидатів у депутати від цієї партії (блоку) в багатомандатному окрузі відкладається до рішення суду. (Частина десята статті 45 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

11. Рішення про відмову в реєстрації кандидатів у депутати повинно містити вичерпні підстави відмови. Копія цього рішення не пізніше наступного дня після його прийняття видається представнику партії (блоку).

12. Відмова у реєстрації кандидатів у депутати в багатомандатному окрузі, включених до виборчого списку партії (блоку), з підстав невідповідного оформлення поданих партією (блоком) документів, передбачених частиною першою статті 41 цього Закону, не виключає повторного подання партією (блоком) заяви про реєстрацію кандидатів у депутати в багатомандатному окрузі, включених до виборчого списку кандидатів у депутати від партії (блоку). Така заява з виправленими відповідно до вимог цього Закону документами повинна бути подана до Центральної виборчої комісії не пізніше ніж за 55 днів до дня виборів. Остаточне рішення про реєстрацію кандидатів у депутати, включених до виборчого списку партії (блоку), Центральна виборча комісія приймає не пізніше ніж за 53 дні до дня виборів.

Стаття 46. Порядок реєстрації кандидатів у депутати в одномандатному окрузі

1. Кандидат у депутати, висунутий в одномандатному окрузі, реєструється відповідною окружною виборчою комісією за дотримання умов, передбачених статтею 42 цього Закону.

2. Подання документів до окружної виборчої комісії для реєстрації кандидатів у депутати в одномандатному окрузі закінчується за 60 днів до дня виборів.

3. Особі, яка подала зазначені у статті 42 цього Закону документи, видається довідка про дату і час прийняття документів із зазначенням переліку прийнятих документів.

4. Особа, висунута кандидатом у депутати в одномандатному окрузі, має право до дня реєстрації її кандидатом у депутати відкликати свою заяву про самовисування чи про реєстрацію кандидатом у депутати. Повторна заява особи про її самовисування у цьому окрузі не приймається.

5. Окружна виборча комісія не пізніш як на п'ятий день з дня прийняття заяви про реєстрацію кандидата у депутати в одномандатному окрузі та доданих до неї необхідних документів приймає рішення про реєстрацію кандидата у депутати або про відмову в його реєстрації.

6. Відмова у реєстрації кандидату у депутати, висунутому в одномандатному окрузі, з підстав невідповідного оформлення документів, передбачених статтею 42 цього Закону, не виключає повторного подання кандидатом у депутати заяви про реєстрацію його у відповідному одномандатному окрузі. Така заява з виправленими відповідно до вимог цього Закону документами повинна бути подана до окружної виборчої комісії не пізніше ніж за 55 днів до дня виборів. Остаточне рішення про реєстрацію кандидата у депутати в одномандатному окрузі окружна виборча комісія приймає не пізніше ніж за 53 дні до дня виборів.

7. У разі реєстрації кандидата у депутати в одномандатному окрузі йому разом з копією рішення про реєстрацію у триденний строк з дня його прийняття видається посвідчення кандидата у депутати за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.

8. Перелік кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному окрузі, із зазначенням прізвища, імені, по батькові, року народження, освіти, місця проживання, основного місця роботи (заняття), партійності, суб'єкта висування у п'ятиденний строк після закінчення реєстрації кандидатів у депутати в цьому окрузі оприлюднюється Центральною виборчою комісією за поданням окружних виборчих комісій в газетах "Голос України", "Урядовий кур'єр".

Стаття 47. Відмова в реєстрації кандидата (кандидатів) у депутати

1. Виборча комісія відмовляє у реєстрації кандидата (кандидатів) у депутати у разі:

1) порушення законів України при утворенні виборчого блоку та висуненні кандидатів у депутати; (Частину першу статті 47 доповнено пунктом 1 згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)
2) порушення встановленого цим Законом порядку висування кандидата (кандидатів) у депутати;
3) встановлення судом факту наявності у передвиборній програмі кандидата положень, спрямованих на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення; (Частину першу статті 47 доповнено пунктом 3 згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)
4) відсутності або неналежного оформлення документів, зазначених у статтях 41 або 42 цього Закону;
5) припинення громадянства України кандидата у депутати;

6) вибуття особи, висунутої кандидатом у депутати, за межі України для постійного проживання;
7) визнання особи, висунутої кандидатом у депутати, недієздатною чи набрання щодо неї законної сили обвинувальним вироком суду за вчинення умисного злочину;
8) виявлення відповідною виборчою комісією суттєвої недостовірності відомостей про кандидата, поданих відповідно до цього Закону.

2. Рішення про відмову в реєстрації кандидата (кандидатів) у депутати повинно містити вичерпні підстави відмови. Копія цього рішення не пізніше наступного дня після його прийняття видається (надсилається) представнику відповідної партії (блоку), кандидату в депутати, висунутому в одномандатному окрузі.

3. Якщо жоден із кандидатів у депутати, висунутих в багатомандатному окрузі і включених до виборчого списку партії (блоку), не зареєстрований Центральною виборчою комісією у встановлений цим Законом строк, партія (блок) втрачає статус суб'єкта виборчого процесу.

Стаття 48. Зміни у складі виборчого блоку партій

1. Партія, що входить до блоку, може не пізніше ніж за 35 днів до дня виборів прийняти рішення про її вихід зі складу блоку. Таке рішення приймається з'їздом (зборами, конференцією) партії відповідно до її статуту. Рішення про вихід партії із складу блоку та витяг з протоколу з'їзду (зборів, конференції) про розгляд цього питання, підписані керівником партії, головуючим на з'їзді (зборах, конференції), та скріплені печаткою партії, протягом трьох днів подаються до Центральної виборчої комісії та керівного органу блоку.

2. Вихід партії зі складу блоку, до якого входить більше ніж дві партії, не впливає на статус блоку як суб'єкта виборчого процесу незалежно від кількості партій, які в ньому залишилися. Назва партії, яка вийшла зі складу блоку, вилучається у виборчих бюлетенях та в іншій виборчій документації з переліку назв партій, що входять до блоку.

3. У разі виходу партії зі складу блоку, до якого входять дві партії, правонаступником блоку - суб'єктом виборчого процесу залишається партія, яка не прийняла рішення про вихід з блоку. При цьому у виборчих бюлетенях та в іншій виборчій документації замість назви блоку зазначається назва партії - правонаступника блоку.

4. Якщо рішення, передбачене у частині першій цієї статті, прийняте не пізніше ніж за 65 днів до дня виборів, партія, що вийшла із складу блоку, має право висунути кандидатів у депутати в багатомандатному окрузі та в одномандатних округах у порядку, передбаченому цим Законом.

5. Якщо рішення, передбачене у частині першій цієї статті, прийнято пізніше ніж за 65 днів до дня виборів, партія, що вийшла зі складу блоку, втрачає статус суб'єкта виборчого процесу.

6. На підставі рішення, передбаченого у частині першій цієї статті, Центральна виборча комісія приймає рішення про виключення з виборчого списку блоку (партії - правонаступника блоку) осіб - членів партії, що прийняла рішення про вихід із складу блоку, або про скасування реєстрації кандидатів у депутати - членів цієї партії в багатомандатному окрузі.

7. Партії, що входять до блоку, можуть не пізніше ніж за 35 днів до дня виборів прийняти рішення про розпуск виборчого блоку. Такі рішення приймаються з'їздами (зборами, конференціями) усіх партій, що входять до блоку. Рішення про розпуск блоку та витяги із протоколів з'їздів (зборів, конференцій) кожної партії про розгляд цього питання, підписані керівником партії, головуючим на з'їзді (зборах, конференції), та завірені печаткою партії, протягом трьох днів подаються до Центральної виборчої комісії.

8. Якщо рішення, передбачені у частині сьомій цієї статті, прийняті не пізніше ніж за 65 днів до дня виборів, кожна з партій, що входила до складу блоку, має право висунути кандидатів у депутати в багатомандатному окрузі та в одномандатних округах у порядку, передбаченому цим Законом.

9. Якщо рішення, передбачені у частині сьомій цієї статті, прийняті пізніше ніж за 65 днів до дня виборів, партії, що входили до складу блоку, втрачають статус суб'єктів виборчого процесу.

10. Якщо рішення, передбачені у частині сьомій цієї статті, прийняті до реєстрації кандидатів у депутати, включених до виборчого списку блоку, Центральна виборча комісія не розглядає питання про їх реєстрацію. Якщо зазначені рішення прийняті після реєстрації кандидатів у депутати, включених до виборчого списку блоку, Центральна виборча комісія на підставі цих рішень скасовує реєстрацію цих кандидатів у депутати.

11. Якщо рішення, передбачені частинами першою та сьомою цієї статті, прийняті до реєстрації кандидатом у

депутати в одномандатному окрузі особи - члена партії, що прийняла рішення про вихід зі складу блоку, або висунутої блоком, який прийняв рішення про розпуск, ця особа може подати до відповідної окружної виборчої комісії заяву про самовисунення. У разі неподання такої заяви окружна виборча комісія не розглядає питання про реєстрацію цієї особи кандидатом у депутати.

12. Якщо рішення, передбачені частинами першою та сьомою цієї статті, прийняті після реєстрації в одномандатному окрузі кандидата у депутати - члена партії, що прийняла рішення про вихід зі складу блоку, або після реєстрації кандидата у депутати, висунутого блоком, який прийняв рішення про розпуск, окружна виборча комісія у десятиденний строк після надходження зазначених рішень до комісії скасовує реєстрацію цього кандидата у депутати.

Стаття 49. Скасування рішення про реєстрацію кандидата (кандидатів) у депутати

1. Центральна виборча комісія скасовує рішення в частині реєстрації в багатомандатному окрузі окремого кандидата у депутати, включеного до виборчого списку партії (блоку), з виключенням його з виборчого списку у разі:

1) звернення кандидата у депутати у будь-який час після його реєстрації із письмовою заявою про відмову від балотування;
2) звернення партії (блоку) не пізніш як за 15 днів до дня виборів про скасування рішення щодо реєстрації кандидата у депутати відповідно до рішення, прийнятого на підставі статуту партії (угоди про утворення блоку);
3) виникнення підстав, передбачених у частині шостій статті 48 цього Закону;
4) припинення громадянства України кандидата у депутати;
5) вибуття кандидата у депутати за межі України для постійного проживання;
6) визнання кандидата у депутати недієздатним чи набрання щодо нього законної сили обвинувальним вироком суду за вчинення умисного злочину;
7) включення кандидата у депутати до кількох виборчих списків партій (блоків) за наявності заяв про згоду балотуватися від цих партій (блоків) в багатомандатному окрузі або реєстрації кандидата у депутати, зареєстрованого в багатомандатному окрузі, кандидатом у депутати в одномандатному окрузі; (Пункт 7 частини першої статті 49 в редакції Закону N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)
8) виявлення Центральною виборчою комісією суттєвої недостовірності відомостей про кандидата у депутати, поданих відповідно до цього Закону;
9) встановлення судом факту підкупу виборців або членів виборчих комісій кандидатом у депутати, а також на його прохання або за його дорученням - іншою особою; (Пункт 9 частини першої статті 49 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)
10) встановлення судом, що організація, засновником, власником або членом керівного органу якої є кандидат у депутати, під час виборчого процесу надавала виборцям або членам виборчих комісій гроші чи безоплатно або на пільгових умовах товари, роботи, послуги, цінні папери, кредити, лотереї, інші матеріальні цінності; (Пункт 10 частини першої статті 49 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)
11) якщо кандидат у депутати, який займає посаду, у тому числі за сумісництвом, в органах державної влади чи в органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах, організаціях, у військових формуваннях, утворених відповідно до законів України, залучав або використовував для проведення передвиборної агітації підлеглих йому осіб, службовий транспорт, зв'язок, устаткування, приміщення, інші об'єкти та ресурси за місцем роботи;
12) якщо кандидат у депутати після оголошення йому Центральною виборчою комісією попередження, зазначеного у частині четвертій цієї статті, повторно порушив вимоги цього Закону. (Пункт 12 частини першої статті 49 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

2. Центральна виборча комісія скасовує рішення про реєстрацію в багатомандатному окрузі всіх кандидатів у депутати, включених до виборчого списку партії (блоку), у разі:

1) виникнення підстав, передбачених у частині десятій статті 48 цього Закону;
2) встановлення судом факту підкупу виборців або членів виборчих комісій партією (блоком), уповноваженою особою партії (блоку), а також на їх прохання або за їх дорученням – іншою осо-

бою; (Пункт 2 частини другої статті 49 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

3) встановлення судом, що організація, засновником, власником або членом керівного органу якої є партія (блок) чи уповноважена особа партії (блоку), під час виборчого процесу надавала виборцям або членам виборчих комісій гроші чи безоплатно або на пільгових умовах товари, роботи, послуги, цінні папери, кредити, лотереї, інші матеріальні цінності; (Пункт 3 частини другої статті 49 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)
4) встановлення судом, що партія (блок) крім коштів свого виборчого фонду використовувала при фінансуванні передвиборної агітації інші кошти;
5) витрати партією (блоком) коштів у розмірі, більшому від установленої цим Законом граничної суми витрат виборчого фонду партії (блоку).

3. Окружна виборча комісія скасовує рішення про реєстрацію кандидата у депутати у разі:

1) звернення кандидата не пізніше як за день до виборів з письмовою заявою про відмову від балотування в одномандатному окрузі; (Пункт 1 частини третьої статті 49 в редакції Закону N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)
2) звернення партії (блоку), яка висунула кандидата у депутати, не пізніш як за 15 днів до дня виборів про скасування рішення щодо реєстрації кандидата у депутати відповідно до рішення, прийнятого на підставі статуту партії (угоди про утворення блоку);
3) припинення громадянства України кандидата у депутати;
4) вибуття кандидата у депутати за межі України для постійного проживання;
5) визнання кандидата у депутати недієздатним чи набрання щодо нього законної сили обвинувальним вироком суду за вчинення умисного злочину;
6) реєстрації його кандидатом у депутати у багатомандатному окрузі або в іншому одномандатному окрузі;
7) виникнення підстав, передбачених у частині дванадцятій статті 48 цього Закону;
8) виявлення виборчою комісією суттєвої недостовірності відомостей про кандидата у депутати, поданих ним відповідно до цього Закону;
9) встановлення судом факту підкупу виборців або членів виборчих комісій кандидатом у депутати, а також на його прохання або за його дорученням - іншою особою; (Пункт 9 частини третьої статті 49 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)
10) встановлення судом, що підприємство, установа, організація, засновником, власником або членом керівного органу якої є кандидат у депутати, під час виборчого процесу надавала виборцям або членам виборчих комісій гроші чи безоплатно або на пільгових умовах товари, роботи, послуги, цінні папери, кредити, лотереї, інші матеріальні інності; (Пункт 10 частини третьої статті 49 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)
11) якщо кандидат у депутати, який займає посаду, у тому числі за сумісництвом, в органах державної влади чи в органах місцевого самоврядування, на державних та комунальних підприємствах, в установах, організаціях, у військових частинах (формуваннях), утворених відповідно до законів України, залучав або використовував для проведення передвиборної агітації підлеглих йому осіб, службовий транспорт, зв'язок, устаткування, приміщення, інші об'єкти та ресурси за місцем роботи;
12) встановлення судом, що кандидат у депутати крім коштів свого виборчого фонду використовував при фінансуванні передвиборної агітації інші кошти;
13) витрати кандидатом у депутати коштів у розмірі, більшому від установленої цим Законом граничної суми витрат виборчого фонду;
14) якщо кандидат у депутати після оголошення йому окружною чи Центральною виборчою комісіями попередження, зазначеного у частині четвертій цієї статті, повторно порушив вимоги цього Закону.

4. У разі порушення інших вимог цього Закону кандидатом у депутати, партією (блоком) відповідна виборча комісія може оголосити їм попередження, що оприлюднюється в державних та комунальних засобах масової інформації або в інший спосіб.

5. Відповідна виборча комісія доводить до відома кандидата у депутати, партії (блоку) рішення про скасування реєстрації кандидата (кандидатів) у депутати не пізніш як на третій день з дня його прийняття та надає представнику партії (блоку), кандидату у депутати копію цього рішення у той же строк. (Частина п'ята стат-

ті 49 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

6. У разі смерті кандидата або визнання його безвісно відсутнім відповідно Центральна виборча комісія оголошує його таким, що вибув з балотування в багатомандатному окрузі, та виключає його з відповідного виборчого списку, або окружна виборча комісія оголошує його таким, що вибув з балотування в одномандатному окрузі. (Частина шоста статті 49 в редакції Закону N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

РОЗДІЛ VIII. ПЕРЕДВИБОРНА АГІТАЦІЯ

Стаття 50. Строки проведення передвиборної агітації

1. Передвиборна агітація розпочинається за 50 днів до дня виборів. Центральна виборча комісія повідомляє в засобах масової інформації про початок передвиборної агітації за 53 дні до дня виборів.

2. Передвиборна агітація закінчується о 24 годині останньої п'ятниці перед днем виборів.

Стаття 51. Форми і засоби передвиборної агітації

1. Передвиборна агітація може здійснюватися у будь-яких формах і будь-якими засобами, що не суперечать Конституції України та законам України. Громадяни України мають право вільно і всебічно обговорювати передвиборні програми партій (блоків), кандидатів у депутати від яких зареєстровано в багатомандатному окрузі, кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному окрузі, політичні, ділові та особисті якості кандидатів у депутати, вести агітацію за або проти.

2. Передвиборна агітація у період виборчого процесу поза строками, встановленими у статті 50 цього Закону, забороняється. До передвиборної агітації не відносяться офіційні повідомлення в період виборчого процесу (без коментарів, які можуть мати агітаційний характер, а також відео-, аудіозаписи, кінозйомки, фотоілюстрації) про дії кандидатів у депутати, пов'язані з виконанням ними посадових (службових) повноважень, передбачених Конституцією України або законами України.

3. Передвиборна агітація здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів для цілей, визначених цим Законом, та коштів виборчих фондів партій (блоків), кандидатів у депутати від яких зареєстровано в багатомандатному окрузі, кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатних округах.

4. Передвиборна агітація за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів, здійснюється з додержанням принципу відповідно рівних умов: надання партіям (блокам), кандидатів у депутати від яких зареєстровано в багатомандатному окрузі, а також кандидатам у депутати, зареєстрованим в одномандатному окрузі, однакових друкованих площ у друкованих засобах масової інформації та ефірного часу на радіо і телебаченні.

5. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування надають приміщення, придатні для проведення публічних заходів передвиборної агітації, які організовує окружна виборча комісія. При цьому окружна виборча комісія зобов'язана забезпечити рівні можливості для всіх партій (блоків), кандидати у депутати від яких зареєстровані Центральною виборчою комісією, кандидатів у депутати, зареєстрованих в дномандатному окрузі. Оплата за використання наданих приміщень здійснюється у порядку, встановленому у частині першій статті 37 цього Закону.

6. Партія (блок), кандидат у депутати, зареєстрований в одномандатному окрузі, мають право на договірній основі за рахунок коштів виборчого фонду орендувати будинки і приміщення усіх форм власності для проведення зборів, мітингів, дебатів, дискусій та інших публічних заходів передвиборної агітації.

7. Партія (блок), кандидат у депутати, зареєстрований в одномандатному окрузі, повідомляють про час і місце проведення публічних заходів передвиборної агітації відповідну окружну виборчу комісію.

Стаття 52. Інформаційні плакати та матеріали передвиборної агітації

1. Центральна виборча комісія за рахунок коштів, що виділяються з Державного бюджету України на підготовку і проведення виборів депутатів, забезпечує виготовлення не пізніш як за 35 днів до дня виборів інформаційних плакатів партій (блоків), кандидатів у депутати від яких зареєстровано в багатомандатному окрузі, із розрахунку по п'ять примірників на кожну виборчу комісію. Ці плакати повинні містити передвиборні програми партій (блоків), подані ними при реєстрації кандидатів у депутати, виборчий список партії (блоку) із зазначенням прізвищ, імен, по батькові, року народження, посади (заняття), місця роботи та проживання, партійності включених до нього кандидатів у депутати, а також фотографії перших п'яти кандидатів у депутати. Форма, розмір та поліграфічне виконання інфор-

маційних плакатів встановлюються Центральною виборчою комісією.

2. Центральна виборча комісія погоджує з представником партії (блоку) текст інформаційного плаката.

3. Окружна виборча комісія за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів депутатів, забезпечує виготовлення не пізніш як за 35 днів до дня виборів погоджених із кандидатами у депутати, зареєстрованими в одномандатних округах, інформаційних плакатів із розрахунку по дві тисячі примірників на кожного кандидата у депутати. Плакати повинні містити біографію кандидата у депутати, його передвиборну програму, подані ним при реєстрації, та фотокартку.

4. Виготовлені інформаційні плакати партій (блоків), кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатних округах, з розрахунку по п'ять примірників кожного плаката на кожну виборчу комісію у встановленому Центральною виборчою комісією порядку передаються відповідним виборчим комісіям, решта - кандидату у депутати, зареєстрованому в одномандатному окрузі, або його довіреній особі.

5. Партія (блок), кандидат у депутати, зареєстрований в одномандатному окрузі, на власний розсуд можуть виготовляти матеріали передвиборної агітації за рахунок і в межах коштів виборчого фонду. Партія може виготовляти друкований матеріал своєї передвиборної агітації (передвиборної агітації блоку, до якого вона входить) із застосуванням майна, що їй належить. У такий же спосіб може виготовляти матеріали своєї передвиборної агітації кандидат у депутати, зареєстрований в одномандатному окрузі. Відомості, що містяться у цих матеріалах, повинні відповідати вимогам закону. (Частина п'ята статті 52 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

6. Партія (блок), кандидат у депутати, зареєстрований в одномандатному окрузі, зобов'язані подати по одному примірнику кожного друкованого матеріалу передвиборної агітації, виготовленого за рахунок коштів виборчого фонду та із застосуванням майна, що їм належить, не пізніш як за сім днів з дня його виготовлення відповідно до Центральної виборчої комісії, окружної виборчої комісії. (Частина шоста статті 52 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

7. Друковані матеріали передвиборної агітації повинні містити відомості про установу, що здійснила друк, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск.

8. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування не пізніш як за 50 днів до дня виборів відводять місця та обладнують стенди, дошки оголошення у людних місцях для розміщення матеріалів передвиборної агітації.

9. Інформаційні плакати партії (блоку) повинні бути однаковими за формою, розміром, оліграфічним виконанням, встановленими Центральною виборчою комісією, а нформаційні плакати кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному окрузі, повинні бути однаковими за формою, розміром, поліграфічним виконанням, становленими окружною виборчою комісією.

10. Інформаційні плакати передаються на виборчі дільниці не пізніш як за 20 днів до дня виборів.

Стаття 53. Загальний порядок використання засобів масової інформації

1. Передвиборна агітація з використанням засобів масової інформації усіх форм власності проводиться з дотриманням принципу рівних умов та в порядку, передбаченому цим Законом.

2. Передвиборна агітація у засобах масової інформації проводиться у формі публічних дебатів, дискусій, "круглих столів", прес-конференцій, інтерв'ю, виступів, політичної реклами, теленарисів, відеофільмів, інших публікацій та повідомлень про партію (блок), кандидатів у депутати та в інших формах, що не суперечать Конституції України та законам України.

3. Партія (блок) має право за рахунок та в межах коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів, користуватися державними загальнонаціональними каналами радіо і телебачення, газетами "Голос України" і "Урядовий кур'єр" для проведення передвиборної агітації на умовах, передбачених цим Законом.

4. Кандидат у депутати, зареєстрований в одномандатному окрузі, має право користуватися державними та комунальними засобами масової інформації за рахунок та в межах коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів, на умовах, передбачених цим Законом.

5. Порядок надання ефірного часу та друкованих площ за рахунок і в межах коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку та проведення виборів, встановлюється Центральною виборчою комісією. (Статтю 52 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

6. Передвиборна агітація у засобах масової інформації усіх форм власності за рахунок коштів виборчого фонду партії (блоку), кандидата у депутати, зареєстрованого в одномандатному окрузі, здійснюється на умовах рівної оплати за одиницю ефірного часу чи друкованої площі та обмежується лише граничним розміром витрат виборчого фонду.

7. Розцінки вартості за одиницю друкованої площі та за одиницю ефірного часу встановлюються відповідними засобами масової інформації не пізніш як за 80 днів до дня виборів у розмірі, який не може перевищувати розмір плати за комерційну рекламу і не повинен змінюватися протягом виборчого процесу.

8. Засоби масової інформації у разі оприлюднення результатів опитування громадської думки, пов'язаного з виборами депутатів, зобов'язані зазначити організацію, що проводила опитування, час його проведення, кількість опитаних, метод збору інформації, точне формулювання питання, статистичну оцінку можливої помилки.

Стаття 54. Порядок використання електронних (аудіовізуальних) засобів масової інформації

1. Усі телерадіоорганізації зобов'язані не пізніше ніж за 70 днів до дня виборів депутатів опублікувати в друкованих засобах масової інформації розцінки вартості однієї хвилини (секунди) ефірного часу і надіслати ці розцінки Центральній виборчій комісії та окружним виборчим комісіям.

2. Ефірний час для проведення передвиборної агітації за рахунок і в межах коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів, надається державними та комунальними телерадіоорганізаціями між дев'ятнадцятою і двадцять другою годинами.

3. Час мовлення (розклад мовлення) телерадіоорганізацій, які мають ліцензії Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення на право користування агальнонаціональними каналами мовлення, змінюється (без зміни обсягу мовлення) на період виборів депутатів з метою забезпечення регіональним державним телерадіоорганізаціям можливостей поширення їхніх програм та передвиборних передач у відповідних регіонах. (Частину четверту статті 54 виключено на підставі Закону N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

4. Загальний час, що надається телерадіоорганізаціями партії (блоку) для проведення передвиборної агітації за рахунок і в межах коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку та проведення виборів, не може становити менше 30 хвилин на загальнонаціональному телеканалі та 30 хвилин на загальнонаціональному радіоканалі, по 20 хвилин надається на регіональних телеканалах у кожному регіоні (Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі) та по 20 хвилин – на регіональних радіоканалах у кожному регіоні.

5. Загальний час, що надається телерадіоорганізаціями кандидату у депутати, зареєстрованому в одномандатному окрузі, для проведення передвиборної агітації за рахунок і в межах коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів, не може становити менше 10 хвилин на регіональному телеканалі, що охоплює територію відповідного одномандатного округу, та 10 хвилин на регіональному радіоканалі, що охоплює територію відповідного дномандатного округу.

6. Впродовж 20 хвилин до і після теле-, радіотрансляціїпередвиборної агітаційної теле-, радіопрограми відповідної партії (блоку), кандидата у депутати забороняється у будь-якій формі коментувати чи оцінювати зміст передвиборної агітаційної програми, давати будь-яку інформацію щодо цієї партії (блоку) та висунутих нею (ним) кандидатів у депутати у багатомандатному окрузі, кандидата у депутати, зареєстрованого в одномандатному окрузі.

7. Розклад ефірного часу із зазначенням передвиборних агітаційних теле-, радіопрограм, конкретної дати і часу виходу їх в ефір складається відповідними державними та комунальними телерадіоорганізаціями за результатами жеребкувань, що проводяться відповідно Центральною виборчою комісією, окружною виборчою комісією за участю відповідно представників або уповноважених осіб партій (блоків), кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному окрузі, або їх довірених осіб.

8. Результати жеребкування щодо надання ефірного часу для проведення передвиборної агітації за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів, оприлюднюються відповідно в газетах "Голос України" і "Урядовий кур'єр", місцевих державних чи комунальних засобах масової інформації у триденний строк з дня затвердження їх Центральною виборчою комісією та окружними виборчими комісіями.

9. Оплата за наданий ефірний час здійснюється Центральною виборчою комісією та окружними ви-

борчими комісіями згідно із затвердженими ними кошторисами в межах коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів, та за відповідними угодами, що укладаються між Центральною виборчою комісією і Національною телекомпанією України, Національною радіокомпанією України, між відповідними окружними виборчими комісіями і регіональними державними чи комунальними телерадіоорганізаціями.

10. Ефірний час за рахунок коштів виборчого фонду партії (блоку), кандидата у депутати, зареєстрованого в одномандатному окрузі, надається на підставі угоди, що укладається між уповноваженою особою партії (блоку), кандидатом у депутати і телерадіоорганізацією будь-якої форми власності. Без укладення такої угоди та надходження коштів на рахунок телерадіоорганізації надання ефірного часу забороняється.

11. Телерадіоорганізації зобов'язані здійснювати аудіо-, відеозаписи усіх передач, що містять передвиборну агітацію, і зберігати їх до закінчення тридцятиденного строку з дня офіційного оприлюднення результатів виборів.

12. Телерадіоорганізації усіх форм власності за письмовими запитами Центральної виборчої комісії, окружних виборчих комісій, Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, центрального органу виконавчої влади з питань інформаційної політики, телебачення і радіомовлення зобов'язані надавати інформацію про виділення ефірного часу для проведення передвиборної агітації, а в разі необхідності - копії відповідних угод, платіжних документів і передач у запису на плівці та інших носіях інформації.

Стаття 55. Порядок використання друкованих засобів масової інформації

1. Партії (блоки) мають право за рахунок і в межах коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів, опублікувати в однаковому поліграфічному виконанні в газетах "Голос України" та "Урядовий кур'єр" передвиборні програми, подані ними при реєстрації кандидатів у депутати, обсягом не більше семи тисяч восьмисот друкованих знаків. Угода про публікацію вказаних матеріалів з редакціями зазначених газет укладається Центральною виборчою комісією.

2. Кандидати у депутати, зареєстровані в одномандатному окрузі, мають право за рахунок і в межах коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів, опублікувати в однаковому поліграфічному виконанні в місцевих державних чи комунальних друкованих засобах масової інформації свої передвиборні програми, подані ними при реєстрації. Угода про публікацію вказаних матеріалів з редакцією відповідного засобу масової інформації укладається окружною виборчою комісією.

3. Черговість друкування передвиборних програм за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів, встановлюється Центральною та окружними виборчими комісіями шляхом жеребкування за участю уповноважених осіб партій (блоків), кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному окрузі, чи їх довірених осіб.

4. Результати жеребкування щодо черговості друкування передвиборних програм партій (блоків) оприлюднюються у газетах "Голос України" і "Урядовий кур'єр", а кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатних округах відповідними окружними виборчими комісіями, - у місцевих державних чи комунальних друкованих засобах масової інформації у триденний строк після дня їх затвердження.

5. Партія (блок), кандидат у депутати, зареєстрований в одномандатному окрузі, мають право за рахунок коштів свого виборчого фонду публікувати агітаційні матеріали в друкованих засобах масової інформації усіх форм власності.

6. Агітаційні матеріали, зазначені у частині п'ятій цієї статті, публікуються на підставі угоди, що укладається між уповноваженою особою партії (блоку), кандидатом у депутати, зареєстрованим в одномандатному окрузі, та редакцією друкованого засобу масової інформації. Без укладення угоди та надходження коштів на рахунок редакції друкованого засобу масової інформації публікація цих матеріалів забороняється.

7. Редакції друкованих засобів масової інформації усіх форм власності за письмовими запитами Центральної виборчої комісії, окружних виборчих комісій зобов'язані надавати їм інформацію про використання друкованої площі для розміщення агітаційних матеріалів партій (блоків), кандидатів у депутати, а в разі необхідності - надсилати їм копії відповідних угод, платіжних документів, а також відповідні публікації. (Частина сьома статті 55 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

Стаття 56. Обмеження щодо ведення передвиборної агітації

1. Участь у передвиборній агітації забороняється:

1) особам, які не є громадянами України;
2) органам державної влади та органам місцевого самоврядування, їх посадовим і службовим особам;
3) членам виборчих комісій під час виконання обов'язків членів виборчих комісій.

2. У військових частинах (формуваннях) та в установах кримінально-виконавчої системи передвиборна агітація обмежується. Відвідання військових частин (формувань) та установ кримінально-виконавчої системи окремими уповноваженими особами партій (блоків), кандидатами у депутати забороняється. Зустрічі цих осіб з виборцями організовуються відповідними окружними виборчими комісіями разом з командирами військових частин (формувань) або керівниками установ кримінально-виконавчої системи з обов'язковим повідомленням не пізніш як за три дні до дня зустрічі усіх уповноважених осіб партій (блоків) у відповідному одномандатному окрузі, кандидатів у депутати, зареєстрованих у цьому окрузі.

3. Поширення у будь-якій формі матеріалів, що містять заклики до ліквідації незалежності України, зміни конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підриву її безпеки, незаконного захоплення державної влади, пропаганди війни, насильства та розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, забороняється.

4. Державним та комунальним засобам масової інформації, їх посадовим та службовим особам і творчим працівникам під час виборчого процесу у своїх матеріалах і передачах, не обумовлених угодами, укладеними відповідно до вимог частини одинадцятої статті 54 і частини шостої статті 55 цього Закону, забороняється агітувати за або проти кандидатів у депутати, партій (блоків), оцінювати їхні передвиборні програми або віддавати їм перевагу в будь-якій формі. У разі порушення ними цієї вимоги за поданням Центральної виборчої комісії або відповідної окружної виборчої комісії діяльність цих засобів масової інформації за рішенням суду може бути тимчасово припинена.

5. Засіб масової інформації, що оприлюднив інформацію, яку партія (блок) або кандидат у депутати вважають явно недостовірною, не пізніш як через три дні після дня прилюднення таких матеріалів, але не пізніш як за два дні до дня виборів, зобов'язаний надати уповноваженій особі партії (блоку), кандидату в депутати, щодо яких поширено недостовірні відомості, на їх вимогу можливість спростувати такі матеріали: надати такий же ефірний час відповідно на телебаченні чи радіо або опублікувати в друкованому засобі масової інформації наданий партією (блоком) чи кандидатом у депутати матеріал, який повинен бути набраний таким самим шрифтом і розміщений під рубрикою "спростування" на тому ж місці шпальти в обсязі не меншому, ніж обсяг повідомлення, що спростовується. Спростування повинно містити посилання на відповідну публікацію в друкованому засобі масової інформації, передачу на телебаченні, радіо та на факти, що спростовуються. Спростування має бути оприлюднене без додатків, коментарів та скорочень і здійснюватися за рахунок засобу масової інформації.

6. Забороняється проводити передвиборну агітацію, що супроводжується наданням виборцям грошей чи безоплатно або на пільгових умовах товарів, послуг, робіт, цінних паперів, кредитів, лотерей, інших матеріальних цінностей.

7. Центральна виборча комісія забезпечує в державних засобах масової інформації роз'яснення щодо заборони надання грошей чи безоплатно або на пільгових умовах товарів, послуг, робіт, цінних паперів, кредитів, лотерей, інших матеріальних цінностей. Текст роз'яснення затверджується Центральною виборчою комісією і двічі на тиждень друкується в газетах "Голос України" і "Урядовий кур'єр" на першій сторінці та транслюється телерадіоорганізаціями починаючи за 30 днів до дня виборів.

8. Регіональні державні та комунальні телерадіоорганізації не повинні перекривати своїми передачами передвиборні програми партій (блоків), які транслюються на загальнонаціональних каналах мовлення за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів.

9. Центральний орган виконавчої влади з питань інформаційної політики, телебачення та радіомовлення разом з підпорядкованими йому державними телерадіоорганізаціями зобов'язаний забезпечити порядок, за яким трансляція передвиборної агітаційної програми однієї партії (блоку) на першому загальнонаціональному телеканалі не повинна збігатися в часі з трансляцією такої програми іншої партії (блоку) на першому загальнонаціональному радіоканалі, якщо ефірний час для обох програм надається за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів.

10. Трансляція передвиборних програм кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатних округах, на каналах регіональних державних та комунальних телерадіокомпаній не повинна збігатися в часі з трансляцією передвиборних програм партій (блоків) на загальнонаціональних каналах мовлення, якщо ефірний час надається їм за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів.

11. Включення до інформаційних теле-, радіопрограм передвиборних агітаційних матеріалів партій (блоків), кандидатів у депутати або політичної реклами забороняється. Політична реклама повинна бути відокремлена від інших матеріалів і означена як така.

12. Забороняється переривати передачі передвиборних програм партій (блоків), кандидатів у депутати рекламою товарів, робіт, послуг та іншими повідомленнями.

13. Забороняється проведення передвиборної агітації в зарубіжних засобах масової інформації, що діють на території України.

14. Засобам масової інформації усіх форм власності, що діють на території України, забороняється протягом останніх 15 днів перед днем виборів поширювати інформацію про результати опитувань громадської думки щодо партій (блоків) та кандидатів у депутати.

15. Забороняється розміщення друкованих передвиборних агітаційних матеріалів та повідомлень про перебіг виборчого процесу на пам'ятках архітектури, а також у місцях, де вони перешкоджають безпеці дорожнього руху.

16. Кандидатам у депутати, які займають посади, у тому числі за сумісництвом, в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, на державних, комунальних підприємствах, в установах, організаціях, військових частинах (формуваннях), забороняється залучати для передвиборної агітації або використовувати для будь-якої роботи, пов'язаної з проведенням передвиборної агітації, підлеглих їм осіб (у робочий час), службовий транспорт, зв'язок, устаткування, приміщення, інші об'єкти та ресурси за місцем роботи, а також використовувати службові чи виробничі наради, збори колективу для проведення передвиборної агітації.

17. Забороняється виготовлення та розповсюдження друкованих передвиборних агітаційних матеріалів, що не містять відомостей про установу, яка здійснила друк, його тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск.

18. Передвиборна агітація припиняється з 24 години останньої п'ятниці, що передує дню виборів. Проведення активної агітації (публікація агітаційних матеріалів у засобах масової інформації, розповсюдження виборчих листівок, розклеювання виборчих плакатів, публічні заклики голосувати за чи проти партій (блоків) чи кандидатів у депутати) з цього часу забороняється. Передвиборні агітаційні матеріали знімаються з 24 години останньої п'ятниці, що передує дню виборів, відповідними службами місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

19. Забороняється оприлюднення в день виборів результатів опитування виборців щодо їх волевиявлення під час голосування до його закінчення.

20. Перешкоджання здійсненню права на проведення передвиборної агітації, а також порушення встановленого законом порядку на ведення такої агітації тягнуть за собою відповідальність, встановлену законами України.

21. У разі надходження до виборчих комісій заяв, скарг щодо порушень вимог частин третьої, шостої, дванадцятої – сімнадцятої цієї статті виборчі комісії негайно надсилають ці заяви і скарги до відповідних правоохоронних органів для перевірки і реагування відповідно до законів України.

РОЗДІЛ IX. ГАРАНТІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАРТІЙ (БЛОКІВ), КАНДИДАТІВ У ДЕПУТАТИ, ОФІЦІЙНИХ СПОСТЕРІГАЧІВ

Стаття 57. Гарантії діяльності партій (блоків) у виборчому процесі

1. Партія (блок), кандидатів у депутати від яких висунуто у багатомандатному окрузі, має право делегувати одного представника до Центральної виборчої комісії з правом дорадчого голосу, який уповноважений представляти інтереси партії (блоку) в Центральній виборчій комісії під час виборчого процесу. Кандидатура представника затверджується центральним керівним органом партії (керівним органом блоку).

2. Представником партії (блоку) у Центральній виборчій комісії може бути громадянин України, який має право голосу. Не може бути представником партії (блоку) член виборчої комісії, посадова особа органів державної влади та органів місцевого самоврядування, військовослужбовець, службовець рядового та началь-

ницького складу органів внутрішніх справ України, Служби безпеки України, особа, яка проходить альтернативну (невійськову) службу.

3. Заява про реєстрацію представника партії (блоку), підписана керівником партії (керівниками партій, що входять до блоку) та скріплена печаткою партії (партій, що входять до блоку), та копія рішення центрального керівного органу партії (керівного органу блоку) про затвердження кандидатури представника подаються до Центральної виборчої комісії одночасно з заявою про реєстрацію кандидатів у депутати від партії (блоку). У заяві про реєстрацію представника партії (блоку) зазначаються прізвище, ім'я, по батькові представника, його громадянство, день, місяць і рік народження, місце роботи, займана посада (заняття), адреса місця проживання, номер телефону. До заяви додається письмова згода цієї особи представляти інтереси партії (блоку) в Центральній виборчій комісії.

4. Центральна виборча комісія не пізніше третього робочого дня після надходження документів, зазначених у частині третій цієї статті, реєструє представника партії (блоку) у Центральній виборчій комісії з правом дорадчого голосу та видає йому посвідчення за формою, встановленою Центральною виборчою комісією. У разі відмови у реєстрації (скасування реєстрації) кандидатів у депутати, включених до виборчого списку партії (блоку), чи втрати партією (блоком) статусу суб'єкта виборчого процесу з інших підстав повноваження представника партії (блоку) у Центральній виборчій комісії вважаються припиненими з моменту настання зазначених обставин.

5. Партія (блок) - суб'єкт виборчого процесу може мати не більше п'яти уповноважених осіб на рівні багатомандатного округу та по одній уповноваженій особі у кожному одномандатному окрузі. Уповноважена особа партії (блоку) не може бути кандидатом у депутати і повинна відповідати вимогам, зазначеним у частині другій цієї статті. Список уповноважених осіб з обов'язковим зазначенням відповідного виборчого округу затверджується центральним керівним органом партії (керівним органом блоку). (Частина п'ята статті 57 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

6. Заява про реєстрацію уповноважених осіб партії (блоку), підписана керівником партії (керівниками партій, що входять до блоку) та скріплена печаткою партії (партій, що входять до блоку), та копія рішення центрального керівного органу партії (керівного органу блоку) про затвердження списку уповноважених осіб партії (блоку) подаються до Центральної виборчої комісії у будь-який час після реєстрації кандидатів у депутати, включених до виборчого списку партії (блоку). У заяві про реєстрацію уповноважених осіб зазначаються прізвище, ім'я, по батькові кожної уповноваженої особи, відповідний виборчий округ, громадянство уповноваженої особи, день, місяць і рік народження, місце роботи, займана посада (заняття), адреса місця проживання, номер телефону. До заяви додаються письмові згоди цих осіб представляти інтереси партії (блоку) у відповідному виборчому окрузі.

7. Центральна виборча комісія не пізніше третього робочого дня після надходження документів, зазначених у частині шостій цієї статті, реєструє уповноважених осіб партії (блоку) та видає представникові партії (блоку) їх посвідчення за формою, встановленою Центральною виборчою комісією. У разі втрати партією (блоком) статусу суб'єкта виборчого процесу повноваження уповноважених осіб партії (блоку) вважаються припиненими з моменту настання зазначених обставин.

8. Представник, уповноважена особа партії (блоку) з дня його реєстрації Центральною виборчою комісією до припинення їх повноважень або закінчення виборчого процесу мають право на звільнення від виробничих або службових обов'язків без збереження заробітної плати за погодженням із власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом.

9. Представник, уповноважена особа партії (блоку) мають право у будь-який час до дня виборів звернутися до Центральної виборчої комісії із заявою про складення своїх повноважень.

10. Керівний орган партії (блоку), який приймав рішення про затвердження представника чи уповноваженої особи, у будь-який час до дня виборів може прийняти рішення про відкликання представника чи уповноваженої особи та про затвердження іншої кандидатури замість вибулої. Відповідна заява разом з копією рішення та іншими документами подається до Центральної виборчої комісії у порядку, встановленому у частинах третій та шостій цієї статті.

11. На підставі заяви, поданої відповідно до частини дев'ятої або десятої цієї статті, не пізніше третього робочого дня після її надходження, а поданої напередодні і в день виборів, - негайно, Центральна виборча комісія приймає рішення про скасування реєстрації представника чи уповноваженої особи партії (блоку).

Копія рішення видається представнику партії (блоку) або надсилається на адресу керівного органу партії (блоку).

12. Посвідчення представника чи уповноваженої особи партії (блоку), повноваження яких припинено до закінчення виборчого процесу, негайно повертаються до Центральної виборчої комісії.

13. Представник партії (блоку) у Центральній виборчій комісії з правом дорадчого голосу має право:

1) бути присутнім на всіх засіданнях Центральної виборчої комісії під час обговорення питань, пов'язаних з виборами депутатів, та брати участь у їх обговоренні;
2) знайомитися із змістом протоколів засідань Центральної виборчої комісії та її рішеннями, отримувати копії цих рішень;
3) знайомитися невідкладно з протоколами, телефонограмами та іншими офіційними повідомленнями, що надходять до Центральної виборчої комісії від окружних иборчих комісій, про підсумки голосування у відповідному одномандатному виборчому окрузі, а також протоколами відповідних дільничних виборчих комісій про підрахунок голосів на виборчій дільниці;
4) на інші права, передбачені цим Законом.

14. Уповноважена особа партії (блоку):

1) сприяє партії (блоку) в її участі у виборчому процесі, у тому числі у проведенні передвиборної агітації;
2) представляє інтереси партії (блоку) у відносинах з виборчими комісіями (крім Центральної виборчої комісії), органами державної влади та органами місцевого самоврядування, виборцями, іншими суб'єктами виборчого процесу на території відповідного округу;
3) може брати участь з правом дорадчого голосу у засіданнях виборчих комісій (крім Центральної виборчої комісії) на території відповідного округу;
4) має право бути присутньою на виборчій дільниці під час голосування та на засіданні дільничної виборчої комісії при підрахунку голосів виборців з урахуванням обмежень, встановлених частиною дев'ятою статті 25 цього Закону;
5) має право у разі виявлення порушень цього Закону скласти відповідний акт, який підписується нею та не менш як двома виборцями, які засвідчують факт цього порушення, та подається до відповідної виборчої комісії;
6) має інші права, передбачені цим Законом. (Пункт 6 частини чотирнадцятої статті 57 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

Стаття 58. Гарантії діяльності кандидатів у депутати

1. Кандидату у депутати, крім кандидата у депутати, який є народним депутатом України, не може бути відмовлено у звільненні на період передвиборної агітації від виконання виробничих або службових обов'язків за місцем роботи з наданням неоплачуваної відпустки.

2. Кандидат у депутати під час передвиборної агітації не може бути звільнений з роботи з ініціативи власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу, командира військового формування (частини). Кандидат у депутати без його згоди не може бути переведений на іншу роботу, направлений у відрядження, а також призваний на військову або альтернативну (невійськову) службу, навчальні (перевірні) та спеціальні збори військовозобов'язаних.

3. Кандидат у депутати, зареєстрований в одномандатному окрузі, має право визначити довірених осіб із числа громадян (не більше п'яти осіб), які мають право голосу.

4. Довірені особи кандидата у депутати, зареєстрованого в одномандатному окрузі, реєструються відповідною окружною виборчою комісією за поданням кандидата в депутати за наявності письмової згоди цих осіб. У поданні зазначаються: прізвище, ім'я, по батькові довіреної особи, її громадянство, день, місяць і рік народження, місце роботи, займана посада (заняття), адреса місця проживання, номер телефону. До заяви додається письмова згода цієї особи представляти інтереси кандидата у депутати. Окружна виборча комісія протягом трьох днів після дня надходження цього подання реєструє довірених осіб кандидата в депутати і видає їм посвідчення за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.

5. Не допускається реєстрація довіреними особами кандидатів у депутати осіб, зазначених у другому реченні частини другої статті 57 цього Закону.

6. Довірені особи кандидата у депутати, зареєстрованого в одномандатному окрузі, сприяють кандидату в депутати у проведенні виборчого процесу; представляють інтереси кандидата в депутати у відносинах з виборчими комісіями, органами державної влади та органами місцевого самоврядування, засобами масової інформації, об'єднаннями громадян, виборцями.

7. Довірені особи кандидата в депутати набувають повноважень з дня їх реєстрації окружною виборчою комісією. Повноваження цих осіб припиняються в день скасування рішення про реєстрацію кандидата в депутати в одномандатному окрузі або з дня реєстрації обраного народного депутата України.

8. Довірені особи кандидата в депутати мають право на звільнення від виконання виробничих або службових обов'язків з дня їх реєстрації на період виборчого процесу без збереження заробітної плати за погодженням із власником підприємства, установи, організації чи уповноваженим ним органом.

9. Кандидат у депутати має право в будь-який час до дня виборів звернутися із заявою до окружної виборчої комісії про припинення повноважень його довіреної особи і подати документи для реєстрації іншої особи в порядку, встановленому цим Законом.

10. Довірена особа кандидата в депутати має право в будь-який час звернутися до окружної виборчої комісії із заявою про складення своїх повноважень.

11. На підставі заяви, поданої відповідно до частини дев'ятої чи десятої цієї статті, не пізніше третього робочого дня після її надходження, а поданої напередодні і в день виборів, - негайно, відповідна окружна виборча комісія приймає рішення про скасування реєстрації довіреної особи кандидата в депутати, зареєстрованого в одномандатному окрузі, копія якого надсилається кандидату в депутати.

12. Посвідчення довіреної особи кандидата у депутати, зареєстрованого в одномандатному окрузі, повноваження якої припинено до закінчення виборчого процесу, негайно повертається до окружної виборчої комісії, яка його видала. (Частина дванадцята статті 58 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

Стаття 59. Офіційні спостерігачі

1. У виборчому процесі можуть брати участь офіційні спостерігачі від партій (блоків), кандидати у депутати від яких зареєстровані в багатомандатному окрузі, від кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатних округах. Офіційні спостерігачі від іноземних держав та міжнародних організацій можуть вести спостереження за ходом виборчого процесу. (Частина перша статті 59 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

2. Повноваження офіційних спостерігачів починаються з дня їх реєстрації відповідною виборчою комісією у порядку, передбаченому цим Законом, і припиняються після встановлення Центральною виборчою комісією результатів виборів депутатів.

3. Виборча комісія, яка зареєструвала офіційного спостерігача, може достроково припинити його повноваження у разі порушення ним законів України про вибори депутатів. Про припинення повноважень офіційного спостерігача приймається мотивоване рішення.

Стаття 60. Офіційні спостерігачі від партій (блоків), кандидатів у депутати

1. Офіційним спостерігачем від партії (блоку), кандидати у депутати від якої зареєстровані в багатомандатному окрузі, кандидата у депутати, зареєстрованого в одномандатному окрузі, може бути громадянин України, який має право голосу і не є членом жодної виборчої комісії. (Частина перша статті 60 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

2. Офіційний спостерігач від партії (блоку), кандидата у депутати, зазначений у частині першій цієї статті, реєструється окружною виборчою комісією за поданням відповідно керівних органів районної, міської (міськрайонної) чи вищого рівня організації партії (організацій партій, що входять до блоку), кандидата у депутати. (Частина друга статті 60 в редакції Закону N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

3. У поданні про реєстрацію офіційних спостерігачів зазначаються їх прізвища, імена та по батькові, громадянство, адреса місця проживання, номери телефонів. До подання додаються заяви про згоду цих осіб бути офіційними спостерігачами від відповідної партії (блоку), кандидата у депутати.

4. Подання про реєстрацію спостерігача від партії (блоку) за підписом керівника районної, міської (міськрайонної) чи вищого рівня організації партії (організацій партій, що входять до блоку), кандидата у депутати, зареєстрованого в одномандатному окрузі, вноситься до відповідної окружної виборчої комісії не пізніш як за п'ять днів до дня виборів. (Частина четверта статті 60 в редакції Закону N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

5. Відповідна окружна виборча комісія видає офіційним спостерігачам посвідчення за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.

6. Офіційний спостерігач має право:
   1) перебувати на виборчих дільницях під час голосування, спостерігати з будь-якої відстані за дія-

ми членів комісії, у тому числі під час видачі бюлетенів виборцям і підрахунку голосів, не заважаючи членам комісії фізично;
2) робити фото-, кінозйомки, аудіо- та відеозаписи;
3) бути присутнім при видачі виборчих бюлетенів членам дільничної виборчої комісії для організації голосування виборців за межами приміщення для голосування та при проведенні такого голосування;
4) бути присутнім з дотриманням вимог цього Закону на засіданнях дільничних та окружних виборчих комісій, з урахуванням положень, встановлених частиною дев'ятою статті 25 цього Закону, у тому числі під час підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці, встановлення підсумків голосування в одномандатному виборчому окрузі;
5) звертатися до відповідної виборчої комісії із заявою про усунення порушень цього Закону в разі їх виявлення;
6) скласти акт про виявлення порушення цього Закону, що підписується ним та не менш як двома виборцями, які засвідчують факт цього порушення, із зазначенням їх прізвищ, імен, по батькові, адреси місця проживання, та подати його до відповідної виборчої комісії у строки, передбачені статтею 29 цього Закону;
7) мати інші права, передбачені цим Законом.

7. Офіційний спостерігач не має права:
1) втручатися в роботу виборчої комісії, чинити дії, що порушують хід виборчого процесу або заважають членам виборчої комісії здійснювати свої повноваження;
2) заповнювати замість виборця (у тому числі і на його прохання) виборчий бюлетень;
3) бути присутнім при заповненні виборцем виборчого бюлетеня у кабіні (кімнаті) для таємного голосування.

8. У разі порушення офіційним спостерігачем вимог частини сьомої цієї статті дільнична виборча комісія може позбавити його права бути присутнім у приміщенні виборчої дільниці під час голосування та на засіданнях дільничної виборчої комісії.

9. Керівний орган республіканської в Автономній Республіці Крим, обласної, міської у місті Києві чи Севастополі організації партії (організацій партій, що входять до блоку), кандидат у депутати має право відкликати свого офіційного спостерігача, звернувшись з письмовою заявою до відповідної окружної виборчої комісії про припинення його повноважень, і подати документи для реєстрації іншої особи в порядку, встановленому цим Законом.

10. Офіційний спостерігач має право у будь-який час звернутися до окружної виборчої комісії із заявою про складення своїх повноважень. На підставі заяви окружною виборчою комісією приймається рішення, копія якого надається уповноваженій особі партії (блоку), кандидату у депутати.

Стаття 61. Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій

1. Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій реєструються Центральною виборчою комісією. Пропозиції щодо їх реєстрації подаються до Центральної виборчої комісії не пізніш як за 10 днів до дня виборів безпосередньо або через Міністерство закордонних справ України. (Частина перша статті 61 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

2. Рішення про реєстрацію офіційних спостерігачів від іноземних держав, міжнародних організацій приймається не пізніш як за 5 днів до дня виборів Центральною виборчою комісією. (Частина друга статті 61 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

3. Центральна виборча комісія видає офіційним спостерігачам від іноземних держав, міжнародних організацій посвідчення за встановленою нею формою.

4. Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій здійснюють свої повноваження на території України. (Частина четверта статті 61 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

5. Офіційний спостерігач від іноземної держави, міжнародної організації має право:
1) бути присутнім на зустрічах кандидатів у депутати, уповноважених осіб партій (блоків) з виборцями, на передвиборних зборах, мітингах, засіданнях окружних виборчих комісій;
2) знайомитися з матеріалами передвиборної агітації;
3) перебувати на виборчих дільницях під час голосування і підрахунку голосів виборців та при встановленні підсумків голосування окружними виборчими комісіями;
4) робити фото-, кінозйомки, аудіо- та відеозаписи;

5) висловлювати свої пропозиції щодо організації проведення виборів депутатів та вдосконалення чинного законодавства України з урахуванням міжнародного досвіду, проводити прес-конференції з додержанням вимог законодавства України;
6) утворювати разом з іншими спостерігачами від іноземних держав, міжнародних організацій за погодженням з Центральною виборчою комісією тимчасові групи спостерігачів для координації їх діяльності в межах повноважень, передбачених цим Законом.

6. Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій здійснюють спостереження самостійно і незалежно.

7. Міністерство закордонних справ України, інші органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та виборчі комісії повинні сприяти офіційним спостерігачам від іноземних держав, міжнародних організацій у здійсненні ними повноважень.

8. Фінансове і матеріальне забезпечення діяльності офіційних спостерігачів від іноземних держав, міжнародних організацій здійснюється за рахунок коштів держав чи організацій, які направили їх в Україну, або за власні кошти цих спостерігачів.

9. Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій не мають права використовувати свій статус у діяльності, не пов'язаній із спостереженням за ходом виборчого процесу, а також втручатися у роботу виборчих комісій.

РОЗДІЛ X. ГОЛОСУВАННЯ ТА ВСТАНОВЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИБОРІВ ДЕПУТАТІВ

Стаття 62. Виборчий бюлетень

1. Форма і текст виборчого бюлетеня для голосування в багатомандатному окрузі та форма виборчого бюлетеня для голосування в одномандатних округах затверджуються Центральною виборчою комісією не пізніш як за 32 дні до дня виборів. Текст виборчого бюлетеня для голосування в одномандатному окрузі затверджується відповідною окружною виборчою комісією не пізніш як за 25 днів до дня виборів.

2. Виборчі бюлетені є документами суворої звітності.

3. Виборчий бюлетень повинен містити назву та дату виборів, означення виборчого округу (багатомандатний загальнодержавний виборчий округ чи одномандатний виборчий округ), номер одномандатного округу, а також позначені місця для номера виборчої дільниці, печатки дільничної виборчої комісії, прізвища, ініціалів та підпису члена дільничної виборчої комісії, який видаватиме виборчий бюлетень.

4. У виборчому бюлетені для голосування у багатомандатному окрузі повинні зазначатися повна назва кожної партії (блоку з обов'язковим зазначенням назв партій, що входять до блоку), а також із зазначенням прізвищ, імен, по батькові перших п'яти кандидатів у депутати, включених до виборчого списку партії (блоку). Праворуч проти назви кожної партії (блоку) розташовується порожній квадрат. Назви партій (блоків) у виборчому бюлетені розміщуються у порядку їх номерів, визначених жеребкуванням, яке проводить Центральна виборча комісія за участю представників партій (блоків) після закінчення реєстрації кандидатів від партій (блоків) не пізніш як за 32 дні до дня виборів. Після переліку партій (блоків) зазначається: "Не підтримую кандидатів у ародні депутати України від жодної політичної партії, виборчого блоку політичних партій" і праворуч від цих слів розташовується порожній квадрат. (Частина четверта статті 62 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

5. До виборчого бюлетеня для голосування в одномандатному окрузі вносяться відомості в алфавітному порядку за прізвищами зареєстрованих у цьому окрузі кандидатів у депутати із зазначенням їх прізвищ, імен, по батькові, року народження, місця проживання, місця роботи (занять), партійності, суб'єкта висунення кандидата у депутати. Праворуч проти відомостей про кожного кандидата у депутати розташовується порожній квадрат. Після прізвищ усіх кандидатів у депутати у виборчому бюлетені зазначається: "Не підтримую жодного кандидата у народні депутати України" і праворуч від цих слів розташовується порожній квадрат. (Частина п'ята статті 62 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

6. Виборчий бюлетень повинен містити роз'яснення щодо порядку його заповнення виборцем під час голосування.

7. Виборчий бюлетень має контрольний талон, відокремлений лінією відриву. Контрольний талон повинен містити назву та дату виборів, означення виборчого округу (багатомандатний загальнодержавний виборчий округ чи одномандатний виборчий округ), номер одномандатного округу, а також позначені місця для номера виборчої дільниці та номера, за яким виборця

внесено до списку виборців на дільниці, підпису виборця, який отримує виборчий бюлетень, прізвища, ініціалів та підпису члена дільничної виборчої комісії, який видаватиме виборчий бюлетень.

Стаття 63. Порядок виготовлення виборчих бюлетенів

1. Центральна виборча комісія забезпечує виготовлення в централізованому порядку виборчих бюлетенів державними поліграфічними підприємствами не пізніш як за 10 днів до дня виборів на підставі угод, укладених нею з цими підприємствами.

2. Технічні відходи, поліграфічний брак, а також друкарські форми знищуються в порядку та строки, визначені угодою на виготовлення виборчих бюлетенів.

3. Виборчі бюлетені отримуються Центральною виборчою комісією в упаковці підприємства-виготовлювача.

4. Виборчі бюлетені для голосування у відповідному виборчому окрузі друкуються на однаковому папері за формою, встановленою Центральною виборчою комісією, та текстом, затвердженим відповідною виборчою комісією, і повинні бути однаковими за розміром, кольором та змістом. Виборчі бюлетені для голосування в багатомандатному окрузі та одномандатному окрузі виготовляються на папері різного кольору.

5. Виборчий бюлетень друкується державною мовою на одному аркуші з текстовою частиною лише з одного боку.

6. На виборчій дільниці, утвореній на судні, що перебуває в день виборів депутатів у плаванні під Державним Прапором України, на полярній станції України, виборчі бюлетені можуть бути виготовлені як виняток з дозволу Центральної виборчої комісії безпосередньо дільничною виборчою комісією.

7. У разі скасування рішення про реєстрацію кандидатів у депутати від партії (блоку) у багатомандатному окрузі, кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному окрузі, після виготовлення виборчих бюлетенів відповідно Центральна виборча комісія, окружна виборча комісія приймає рішення про внесення змін до виборчого бюлетеня чи передрук виборчих бюлетенів. Такі зміни за рішенням відповідно ентральної виборчої комісії, окружної виборчої комісії вносяться до виборчих бюлетенів ленами дільничних виборчих комісій з використанням відповідного штампа. Про зміни, внесені до виборчого бюлетеня, повідомляється кожному виборцю під час видачі виборчого бюлетеня.

Стаття 64. Порядок передачі виборчих бюлетенів виборчим комісіям

1. Окружна виборча комісія приймає виборчі бюлетені від Центральної виборчої комісії на своєму засіданні. Про прийняття виборчих бюлетенів окружна виборча комісія складає протокол за формою, встановленою Центральною виборчою комісією. Протокол складається в трьох примірниках і підписується всіма членами окружної виборчої комісії та представниками Центральної виборчої комісії, присутніми при передачі виборчих бюлетенів. Перший примірник протоколу передається до Центральної виборчої комісії, другий - зберігається в окружній виборчій комісії, третій - невідкладно вивішується в приміщенні окружної виборчої комісії для загального ознайомлення.

2. Окружна виборча комісія не раніш як за три дні до дня виборів на своєму засіданні передає виборчі бюлетені дільничним виборчим комісіям. Від імені кожної дільничної виборчої комісії бюлетені приймають не менш як три члени цієї комісії, які повинні бути представниками різних партій (блоків).

3. Про передачу дільничним виборчим комісіям виборчих бюлетенів окружною виборчою комісією складається протокол за формою, встановленою Центральною виборчою комісією, в якому зазначаються:

1) номер одномандатного виборчого округу;
2) номер виборчої дільниці;
3) кількість виборців на виборчій дільниці згідно із списком виборців на день складання протоколу;
4) кількість переданих на виборчу дільницю виборчих бюлетенів для голосування в багатомандатному та в одномандатному окрузі;
5) прізвища та підписи членів дільничної виборчої комісії, які прийняли виборчі бюлетені.

4. Протокол про передачу дільничним виборчим комісіям виборчих бюлетенів складається у трьох примірниках і підписується всіма присутніми на засіданні членами окружної виборчої комісії. Перший примірник протоколу надсилається до Центральної виборчої комісії, другий - зберігається в окружній виборчій комісії, третій - невідкладно вивішується в приміщенні окружної виборчої комісії для загального ознайомлення. Витяг із протоколу передається кожній дільничній виборчій комісії, яка отримала виборчі бюлетені.

5. Дільничним виборчим комісіям, утвореним при дипломатичних та інших офіційних представництвах і консульських установах України за кордоном, у військових частинах (формуваннях), дислокованих за межа-

ми України, виборчі бюлетені передаються у орядку, встановленому Центральною виборчою комісією.

6. Передача виборчих бюлетенів для голосування в багатомандатному та одномандатному округах дільничній виборчій комісії здійснюється в кількості, яка дорівнює кількості ромадян, включених до списку виборців на виборчій дільниці, з резервом, обсяг якого встановлюється Центральною виборчою комісією.

7. Кожен член окружної виборчої комісії, уповноважена особа партії (блоку), кандидат у депутати або його довірена особа мають право отримати копії протоколів про прийняття виборчих бюлетенів від Центральної виборчої комісії та про передачу виборчих бюлетенів дільничним виборчим комісіям, засвідчені підписами голови та секретаря комісії і скріплені печаткою цієї комісії, але не більше однієї копії кожного протоколу для партії (блоку), кандидата у депутати, зареєстрованого в одномандатному округах, яких вони представляють.

8. Члени дільничної виборчої комісії транспортують виборчі бюлетені в приміщення дільничної виборчої комісії у супроводі працівника органів внутрішніх справ.

9. Члени дільничної виборчої комісії у день приймання комісією виборчих бюлетенів від окружної виборчої комісії на засіданні комісії проставляють у визначених місцях кожного виборчого бюлетеня номер виборчої дільниці та печатку дільничної виборчої комісії, а у визначених місцях кожного контрольного талона - номер виборчої дільниці.

10. Виборчі бюлетені повинні зберігатися в приміщенні дільничної виборчої комісії в сейфі (металевій шафі), який опечатується стрічкою з проставленням на ній підписів усіх присутніх на засіданні членів комісії та печатки комісії.

Стаття 65. Приміщення для голосування

1. Голосування проводиться в спеціально відведених приміщеннях, в яких у достатній кількості обладнуються кабіни (кімнати) для таємного голосування та визначаються місця видачі виборчих бюлетенів.

2. Виборчі скриньки встановлюються так, щоб виборці при підході до них мали можливість проходити через кабіни (кімнати) для таємного голосування.

3. Приміщення для голосування повинно бути обладнане таким чином, щоб місця видачі виборчих бюлетенів, вхід і вихід з кабін (кімнат) для таємного голосування, виборчі скриньки знаходилися у полі зору членів дільничної виборчої комісії та осіб, які відповідно до цього Закону мають право бути присутніми в приміщенні для голосування.

4. У приміщенні для голосування або безпосередньо перед ним дільнична виборча комісія розміщує плакати, що роз'яснюють порядок голосування та відповідальність за порушення законодавства про вибори депутатів, виборчі списки кандидатів у депутати від кожної партії (блоку) в багатомандатному округах та інформаційні плакати партій (блоків), які розміщуються в порядку розташування партій (блоків) у виборчому бюлетені, інформаційні плакати кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному округах, які розміщуються в алфавітному порядку.

Стаття 66. Організація і порядок голосування

1. Голосування проводиться в день виборів з восьмої до двадцятої години. На виборчих дільницях, утворених при дипломатичних та інших офіційних представництвах і консульських установах України за кордоном, у військових частинах (формуваннях), дислокованих за межами України, голосування проводиться за місцевим часом країни, де утворені ці дільниці. (Частина перша статті 66 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

2. Про час і місце голосування дільнична виборча комісія сповіщає виборців не пізніш як за 10 днів до дня його проведення, а у виняткових випадках утворення виборчих дільниць відповідно до частини сьомої статті 17 цього Закону - напередодні дня виборів.

3. Організація проведення голосування, обладнання приміщення для голосування та підтримання в ньому належного порядку, забезпечення таємності волевиявлення виборців під час голосування покладаються на дільничну виборчу комісію.

4. Дільнична виборча комісія не раніш як за тридцять хвилин до початку голосування проводить засідання, на якому відкривається сейф (металева шафа) з виборчими бюлетенями. Голова дільничної виборчої комісії на підставі витягу із протоколу окружної виборчої комісії про передачу виборчих бюлетенів дільничній виборчій комісії оголошує кількість виборчих бюлетенів, отриманих дільничною виборчою комісією. Ці відомості заносяться відповідно до протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці відповідно у багатомандатному та одномандатному округах.

5. У разі виявлення пошкодження стрічки, якою було опечатано сейф (металеву шафу), дільнична виборча комісія негайно повідомляє про це органи внутрішніх справ і окружну виборчу комісію та перераховує виборчі бюлетені, про що складається акт, який підписується всіма присутніми при цьому членами дільничної виборчої комісії та скріплюється печаткою комісії.

6. Голова дільничної виборчої комісії перед початком голосування надає для огляду членам дільничної виборчої комісії, присутнім уповноваженим особам партій (блоків), кандидатам у депутати, їх довіреним особам, офіційним спостерігачам, редставникам засобів масової інформації всі наявні виборчіскриньки.Виборчі скриньки після огляду пломбуються або опечатуються печаткою дільничної виборчої комісії. У кожну виборчу скриньку, що використовується для голосування на виборчій дільниці, опускається контрольний лист, у якому зазначаються номер одномандатного округу, номер виборчої дільниці, час його вкидання у виборчу скриньку, прізвища голови, заступника голови, секретаря та інших членів дільничної виборчої комісії, уповноважених осіб партій (блоків), кандидатів у депутати, їх довірених осіб, офіційних спостерігачів від партій (блоків), кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатних округах, які присутні при цьому. Контрольний лист підписується цими особами, їхні підписи скріплюються печаткою комісії.

7. Член дільничної виборчої комісії на підставі списку виборців по відповідній виборчій дільниці за умови пред'явлення виборцем одного із документів, передбачених частиною другою статті 2 цього Закону, що посвідчує його особу, видає виборцю один виборчий бюлетень для голосування в багатомандатному окрузі та один виборчий бюлетень для голосування в одномандатному окрузі. Виборцю, який перебуває в установі кримінально-виконавчої системи, виборчі бюлетені також можуть видаватися за умови пред'явлення ним відповідної картки (довідки) установи кримінально-виконавчої системи, що повинна містити: прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць, рік народження, громадянство, фотокартку особи, підпис керівника та печатку установи. Виборець розписується за отримання вказаних виборчих бюлетенів у визначених місцях на контрольних талонах кожного виборчого бюлетеня та у списку виборців. Член дільничної виборчої комісії, який видає виборчі бюлетені, вписує своє прізвище та ініціали і розписується у визначених місцях на виборчих бюлетенях та контрольних талонах. Робити на виборчих бюлетенях будь-які позначки забороняється. (Частина сьома статті 66 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

8. Виборець, який прибув для голосування на виборчу дільницю з відкріплювальним посвідченням у день виборів, включається до списку виборців у порядку, встановленому частиною сьомою статті 31 цього Закону. Виборчі бюлетені виборцю видаються у порядку, встановленому частиною сьомою цієї статті.

9. Виборець може перебувати у приміщенні для голосування протягом часу, необхідного для голосування.

10. Виборчі бюлетені заповнюються виборцем особисто в кабіні (кімнаті) для таємного голосування. Під час заповнення виборчих бюлетенів забороняється присутність інших осіб. Виборець, який внаслідок фізичних вад не може самостійно заповнити виборчий бюлетень, має право з відома голови або іншого члена дільничної виборчої комісії скористатися допомогою іншої особи, крім членів виборчої комісії, кандидатів у депутати, їх довірених осіб, уповноважених осіб партій (блоків), офіційних спостерігачів.

11. Виборець не має права передавати свій виборчий бюллетень іншим особам. Отримання виборчого бюлетеня від інших осіб (крім уповноваженого члена виборчої комісії, який видає бюлетені), заохочення або змушування виборців до передачі бюлетеня іншим особам шляхом підкупу, погроз або іншим способом забороняється. (Частина одинадцята статті 66 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

12. У виборчому бюлетені для голосування у багатомандатному окрузі виборець робить позначку "плюс" ("+") або іншу, що засвідчує його волевиявлення, у квадраті проти назви партії (блоку), за кандидатів у депутати від якої (якого) він голосує. Виборець може голосувати за кандидатів у депутати лише від однієї партії (блоку) або не підтримати кандидатів у депутати від жодної партії (блоку). У разі непідтримання кандидатів у депутати від жодної партії (блоку) виборець робить позначку "плюс" ("+") або іншу, що засвідчує його волевиявлення, у квадраті проти слів: "Не підтримую кандидатів у народні депутати України від жодної політичної партії, виборчого блоку політичних партій". (Частина дванадцята статті 66 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

13. У виборчому бюлетені для голосування в одномандатному окрузі виборець робить позначку "плюс" ("+") або іншу, що засвідчує волевиявлення виборця, у квадраті проти різвища кандидата у депутати, за якого

він голосує. Виборець може голосувати лише за одного кандидата у депутати або не підтримати жодного кандидата у депутати. У разі непідтримання жодного кандидата у депутати в одномандатному виборчому окрузі виборець робить позначку "плюс" ("+") або іншу, що засвідчує волевиявлення виборця, у квадраті проти слів: "Не підтримую жодного кандидата у народні депутати України".

14. Виборець опускає заповнені виборчі бюлетені у виборчу скриньку. Виборець, який не може внаслідок фізичних вад самостійно опустити їх до виборчої скриньки, має право з відома голови або іншого члена дільничної виборчої комісії доручити зробити це іншій особі, крім членів виборчої комісії, кандидатів у депутати, їх довірених осіб, повноважених осіб партій (блоків), офіційних спостерігачів.

15. У разі пошкодження виборчої скриньки під час голосування виборча скринька опечатується головою і не менш як трьома членами виборчої комісії, які є представниками різних партій (блоків), у спосіб, що унеможливлює вкидання виборчих бюлетенів. Ця виборча скринька не використовується до закінчення голосування.

16. У разі якщо виборець, заповнюючи бюлетень, припустився помилки, він має право невідкладно звернутися з письмовою заявою до члена виборчої комісії, який видав йому виборчий бюлетень, з проханням видати йому інший виборчий бюлетень. Член виборчої комісії видає інший виборчий бюлетень у порядку, встановленому частиною сьомою цієї статті, тільки в обмін на зіпсований, про що робить відповідну позначку в списку виборців проти прізвища виборця і розписується. Зіпсований виборчий бюлетень негайно погашається як невикористаний, про що складається акт. Зіпсований і погашений виборчий бюлетень при підрахунку голосів враховується як невикористаний і запаковується разом із контрольним талоном у пакет з невикористаними виборчими бюлетенями.

17. О двадцятій годині голова дільничної виборчої комісії оголошує про закінчення голосування, після чого мають право проголосувати лише виборці, які знаходяться в приміщенні для голосування. Після виходу з приміщення для голосування останнього виборця приміщення зачиняється і в ньому залишаються тільки члени комісії та особи, яким цим Законом надано право бути присутніми на засіданні виборчої комісії.

18. На виборчій дільниці, утвореній на судні, що перебуває в день виборів у плаванні під Державним Прапором України, на полярній станції України, дільнична виборча комісія може оголосити голосування закінченим раніше часу, визначеного частиною першою цієї статті, якщо в голосуванні взяли участь усі виборці, включені до списку виборців.

Стаття 67. Порядок організації голосування за межами приміщення для голосування

1. Виборець, який за станом здоров'я не може прибути до приміщення для голосування, має право звернутися з письмовою заявою до дільничної виборчої комісії з проханням забезпечити йому голосування за межами приміщення для голосування. Така заява може бути подана не пізніш як за дванадцять годин до початку голосування. Положення цієї частини не поширюються на виборчі дільниці, які утворені при дипломатичних та інших офіційних представництвах і консульських установах України за кордоном.

2. Заява виборця про бажання голосувати за межами приміщення для голосування реєструється дільничною виборчою комісією в окремому журналі, де зазначаються день і час її надходження, прізвище, ім'я, по батькові та адреса місця проживання виборця.

3. На підставі заяв, зазначених у частині першій цієї статті, дільнична виборча комісія напередодні дня виборів після закінчення строку подання таких заяв робить витяг із списку виборців за формою, встановленою Центральною виборчою комісією. При цьому у списку виборців у графі "підпис виборця" секретар дільничної виборчої комісії робить запис "голосує вдома".

4. Голосування виборців за межами приміщення для голосування організовують не менш як три члени дільничної виборчої комісії, визначені виборчою комісією. Ці члени комісії повинні бути представниками різних партій (блоків).

5. Голосування виборців за межами приміщення для голосування організовується з таким розрахунком, щоб виборці змогли проголосувати не пізніш як за годину до закінчення голосування.

6. Голова дільничної виборчої комісії зобов'язаний оголосити про те, що члени дільничної виборчої комісії відбувають для організації голосування виборців за межами приміщення для голосування. Членам виборчої комісії видаються у еобхідній кількості виборчі бюлетені, витяг із списку виборців та опломбована або опечатана виборча скринька, в яку опускається контрольний лист. У цьому листі зазначаються час виходу

(година та хвилини) членів виборчої комісії для проведення голосування за межами приміщення для голосування, кількість отриманих виборчих бюлетенів, прізвища та ініціали членів дільничної виборчої комісії, яким видані виборчі бюлетені. Контрольний лист підписується присутніми членами виборчої комісії, уповноваженими особами партій (блоків), офіційними спостерігачами від партій (блоків) та кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатних округах, їхні підписи скріплюються печаткою комісії.

7. При проведенні голосування за межами приміщення для голосування мають право бути присутні офіційні спостерігачі.

8. При організації голосування виборця за межами приміщення для голосування член дільничної виборчої комісії на підставі витягу зі списку виборців за умови пред'явлення виборцем одного із документів, передбачених частиною другою статті 2 цього Закону, що посвідчує його особу, видає виборцю один виборчий бюлетень для голосування в багатомандатному окрузі та один виборчий бюлетень для голосування в одномандатному окрузі. Виборець розписується у контрольному талоні кожного виборчого бюлетеня та у витязі із списку виборців. Член дільничної виборчої комісії вписує своє прізвище та ініціали і розписується у визначених місцях на виборчих бюлетенях та контрольних талонах.Виборець заповнює виборчі бюлетені в порядку, передбаченому частинами дванадцятою та тринадцятою статті 66 цього Закону, та опускає їх у виборчу скриньку. (Частина восьома статті 67 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

9. Після проведення голосування за межами приміщення для голосування член дільничної виборчої комісії, який видав виборцю виборчі бюлетені, у списку виборців напроти прізвища виборця робить позначку "голосував вдома", зазначає своє прізвище та ініціали і розписується.

10. Витяг із списку виборців, за яким організовувалося голосування виборців за межами приміщення для голосування, додається до списку виборців і є його невід'ємною складовою частиною. До списку виборців додаються письмові заяви виборців, на підставі яких проводилося це голосування.

Стаття 68. Порядок підрахунку голосів на виборчій дільниці

1. Підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці здійснюється відкрито і гласно членами дільничної виборчої комісіїна її засіданні, яке проводиться у тому ж риміщенні, де відбувалося голосування.

2. Засідання дільничної виборчої комісії починається відразу після закінчення голосування, проводиться без перерви і закінчується після складення та підписання протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в багатомандатному та в одномандатному округах.

3. У разі необхідності на початку засідання дільнична виборча комісія розглядає питання, передбачені частиною восьмою статті 25 цього Закону. (Статтю 68 доповнено частиною третьою згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

4. Підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці проводиться дільничною виборчою комісією у послідовності викладених положень цієї статті.

5. Список виборців на виборчій дільниці у разі внесення до нього під час голосування доповнень після закінчення голосування підписується головою та секретарем дільничної виборчої комісії і кріплюється печаткою комісії.

6. Дільнична виборча комісія на підставі списку виборців встановлює кількість виборців на виборчій дільниці. Ця кількість оголошується і заноситься до протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в багатомандатному та в одномандатному округах.

7. Дільнична виборча комісія підраховує невикористані виборчі бюлетені окремо в багатомандатному та в одномандатному округах. Кількість таких бюлетенів у кожному з цих округів оголошується і заноситься до протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці відповідно в багатомандатному та в одномандатному округах. Невикористані виборчі бюлетені погашаються шляхом відокремлення правого нижнього кута бюлетеня. Погашені невикористані виборчі бюлетені разом з бюлетенями, зазначеними у частині шістнадцятій статті 66 цього Закону, запаковуються окремо по багатомандатному та одномандатному округах. На пакетах робляться відповідні написи "Невикористані виборчі бюлетені в багатомандатному виборчому окрузі", "Невикористані виборчі бюлетені в одномандатному виборчому окрузі", зазначаються номер одномандатного округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих виборчих бюлетенів у відповідному окрузі, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

8. Дільнична виборча комісія підраховує кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені, за підписами у списку виборців.

9. Дільнична виборча комісія підраховує кількість контрольних талонів виборчих бюлетенів з підписами виборців та членів виборчої комісії, які їх видавали, окремо в багатомандатному та одномандатному округах. Кількість таких талонів у кожному з цих округів оголошується.

10. У разі відповідності кількості контрольних талонів, зазначених у частині восьмій цієї статті, кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені, визначеній у частині сьомій цієї статті, ця кількість оголошується і заноситься до відповідного протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у графу "Кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені".

11. У разі невідповідності кількості контрольних талонів, зазначених у частині восьмій цієї статті, кількості підписів виборців у списку виборців, які отримали виборчі бюлетені, складається акт із зазначенням встановленої рішенням дільничної виборчої комісії причини такої невідповідності, який підписується присутніми членами дільничної виборчої комісії. Цей акт мають право підписати присутні уповноважені особи партії (блоку), кандидати у депутати, їх довірені особи, офіційні спостерігачі від партій (блоків), кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному окрузі. Підписи скріплюються печаткою комісії. Після цього комісія приймає рішення щодо тановлення кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування у відповідному окрузі. Ця кількість оголошується і заноситься до відповідного протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

12. Список виборців, доданий до нього витяг зі списку виборців, передбачений частиною третьою статті 67 цього Закону, відкріплювальні посвідчення, заяви виборців про надання їм можливості проголосувати за межами приміщення для голосування запаковуються в окремий пакет. На пакеті робиться напис "Список виборців", зазначаються номер одномандатного округу, номер виборчої дільниці, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

13. Контрольні талони виборчих бюлетенів для голосування в багатомандатному окрузі та контрольні талони виборчих бюлетенів для голосування в одномандатному окрузі запаковуються в окремі пакети. На пакетах робляться відповідні написи "Контрольні талони багатомандатного округу", "Контрольні талони одномандатного округу", азначаються номер одномандатного округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих контрольних талонів у відповідному окрузі, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

14. Перед відкриттям виборчих скриньок дільнична виборча комісія повинна перевірити, чи дорівнює окремо в багатомандатному та одномандатному округах сума кількості невикористаних виборчих бюлетенів у цьому окрузі і кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені, кількості виборчих бюлетенів у цьому окрузі, отриманих дільничною виборчою комісією. При невідповідності цих даних дільнична виборча комісія складає акт із зазначенням встановленої рішенням дільничної виборчої комісії причини такого розходження, який підписується присутніми членами дільничної виборчої комісії. Цей акт мають право підписати присутні уповноважені особи партій (блоків), кандидати у депутати, їх довірені особи, офіційні спостерігачі від партій (блоків), кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному окрузі. Підписи скріплюються печаткою комісії.

15. Дільнична виборча комісія перевіряє цілісність пломб або печаток на виборчих скриньках.

16. У разі виявлення на виборчих скриньках пошкоджень пломб або печаток складається акт із зазначенням характеру виявлених пошкоджень, який підписується присутніми членами дільничної виборчої комісії. Цей акт мають право підписати присутні уповноважені особи партій (блоків), кандидати у депутати, їх довірені особи, офіційні спостерігачі від партій (блоків), кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному окрузі. Підписи скріплюються печаткою комісії.

17. Виборчі скриньки відкриваються дільничною виборчою комісією почергово. Першими відкриваються виборчі скриньки, що використовувалися при голосуванні виборців за межами приміщення для голосування, а останніми відкриваються, у разі їх наявності, виборчі скриньки з пошкодженими печатками або пломбами, а також іншими пошкодженнями, виявленими під час голосування.

18. При відкритті непошкодженої виборчої скриньки її вміст висипається на стіл, за яким розміщуються члени дільничної виборчої комісії, при цьому перевіряється наявність у скриньці контрольного листа. Виборчі бюлетені з пошкодженої виборчої скриньки виймаються по одному без їх перемішування. Дільнична виборча

комісія підраховує кількість виборчих бюлетенів, що знаходяться у цій скриньці, окремо в багатомандатному та одномандатному округах.

19. У разі відсутності у виборчій скриньці контрольного листа дільнична виборча комісія складає у порядку, встановленому цією статтею, акт про відсутність у скриньці контрольного листа, в якому зазначає кількість виборчих бюлетенів, що знаходяться у цій скриньці. Ці виборчі бюлетені не враховуються при встановленні загальної кількості виборців, які взяли участь у голосуванні, та при підрахунку голосів виборців окремо в багатомандатному та одномандатному округах.

20. У разі виникнення сумнівів щодо достовірності контрольного листа рішення щодо визнання виборчих бюлетенів, що знаходяться у виборчій скриньці, такими, що не підлягають урахуванню при встановленні загальної кількості виборців, які взяли участь у голосуванні, та при підрахунку голосів виборців, приймається дільничною виборчою комісією шляхом голосування.

21. Виборчі бюлетені, що не підлягають врахуванню при встановленні загальної кількості виборців, які взяли участь у голосуванні, та при підрахунку голосів виборців, запаковуються окремо в багатомандатному та одномандатному округах. На пакетах робляться відповідні написи "Виборчі бюлетені, що не підлягають врахуванню в багатомандатному окрузі", "Виборчі бюлетені, що не підлягають врахуванню в одномандатному окрузі", зазначаються номер одномандатного округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих виборчих бюлетенів у відповідному окрузі, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

22. Виборчі бюлетені для голосування в багатомандатному окрузі відокремлюються від виборчих бюлетенів для голосування в одномандатному окрузі. Виборча комісія підраховує загальну кількість виборчих бюлетенів окремо в багатомандатному та одномандатному округах.

23. При підрахунку виборчих бюлетенів визначений виборчою комісією член комісії рахує виборчі бюлетені вголос. Усі предмети, що не є виборчими бюлетенями встановленої форми, складаються окремо і не підраховуються. У разі виникнення сумнівів, чи є предмет виборчим бюлетенем, дільнична виборча комісія вирішує це питання шляхом голосування. При цьому кожен член виборчої комісії має право особисто оглянути предмет. На час його огляду підрахунок виборчих бюлетенів припиняється. Предмети, що не є виборчими бюлетенями, запаковуються в окремий пакет. На пакеті робиться напис "Предмети", зазначаються номер одномандатного округу, номер виборчої дільниці, дата, час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

24. Після підрахунку виборчих бюлетенів у всіх виборчих скриньках відповідно до вимог частини двадцять першої цієї статті виборча комісія підраховує загальну кількість виборчих бюлетенів у виборчих скриньках окремо в багатомандатному та одномандатному округах, за винятком виборчих бюлетенів, що не підлягають врахуванню відповідно до положень частин вісімнадцятої і дев'ятнадцятої цієї статті, і таким чином встановлює кількість виборців, які взяли участь у голосуванні відповідно в багатомандатному та одномандатному округах. Кожна з цих кількостей оголошується і заноситься до відповідного протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці.

25. Виборчі бюлетені в багатомандатному окрузі розкладаються на місця, позначені окремими табличками, що містять з обох боків назви партій (блоків), написи "недійсні", "проти всіх". Після цього виборчі бюлетені в одномандатному окрузі розкладаються на місця, позначені окремими табличками, що містять з обох боків прізвища кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному окрузі, написи "недійсні", "проти всіх".

26. При розкладанні виборчих бюлетенів визначений виборчою комісією член комісії показує кожний виборчий бюлетень усім членам комісії, виголошуючи результат волевиявлення виборця. У разі виникнення сумнівів щодо змісту виборчого бюлетеня виборча комісія вирішує питання шляхом голосування. При цьому кожен член комісії має право оглянути особисто виборчий бюлетень. На час огляду виборчого бюлетеня робота з іншими виборчими бюлетенями припиняється.

27. Недійсними вважаються виборчі бюлетені, на яких:
1) відсутня печатка цієї дільничної виборчої комісії;
2) не зазначено прізвище та (або) відсутній підпис члена дільничної виборчої комісії, який його видав;
3) у виборчому бюлетені для голосування в багатомандатному окрузі зроблено більш як одну позначку проти назв партій (блоків) чи проти назви партії (блоку) і тексту "Не підтримую кандидатів у депутати від жодної партії (блоку)";

4) у виборчому бюлетені для голосування в одномандатному окрузі зроблено більш як одну позначку проти прізвищ кандидатів у депутати чи проти прізвища кандидата у депутати і тексту "Не підтримую жодного кандидата у народні депутати України"; (Пункт 4 частини двадцять сьомої статті 68 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)
5) не поставлено жодної позначки;
6) не відірвано контрольні талони;
7) неможливо з інших причин встановити зміст волевиявлення виборця.

28. При виникненні сумнівів щодо дійсності виборчого бюлетеня питання вирішується дільничною виборчою комісією шляхом голосування. При цьому кожен член комісії має право особисто оглянути виборчий бюлетень. На час огляду виборчого бюлетеня підрахунок інших виборчих бюлетенів припиняється.

29. Недійсні виборчі бюлетені підраховуються окремо в багатомандатному та одномандатному округах. Кожна з цих кількостей оголошується і заноситься до відповідного протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці. Недійсні виборчі бюлетені запаковуються окремо в багатомандатному та одномандатному округах. На пакетах робляться написи "Недійсні виборчі бюлетені багатомандатного округу", "Недійсні виборчі бюлетені одномандатного округу", зазначаються номер одномандатного округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих недійсних виборчих бюлетенів у відповідному окрузі, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

30. Дільнична виборча комісія підраховує кількість голосів виборців, поданих за кандидатів у депутати у багатомандатному окрузі, включених до виборчого списку кожної партії (блоку), а також кількість голосів виборців, які не підтримали кандидатів у депутати в багатомандатному окрузі, включених до виборчого списку, від жодної партії (блоку). Під час підрахунку голосів кожен член комісії має право перевірити або перерахувати відповідні виборчі бюлетені. Результати підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці у багатомандатному окрузі оголошуються і заносяться до протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі.

31. Дільнична виборча комісія зобов'язана при підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці у багатомандатному окрузі перевірити, чи дорівнює кількість виборців, які взяли участь у голосуванні на виборчій дільниці в цьому окрузі, сумі кількостей недійсних виборчих бюлетенів на виборчій дільниці в цьому окрузі, виборчих бюлетенів, голоси в яких подані за кандидатів у депутати від кожної партії (блоку), кількості виборчих бюлетенів, у яких виборці не підтримали кандидатів у депутати від жодної партії (блоку). При невідповідності цих даних дільнична виборча комісія складає акт із зазначенням встановленої рішенням дільничної виборчої комісії причини такого розходження, який підписується присутніми членами дільничної виборчої комісії. Цей акт мають право підписати присутні уповноважені особи партії (блоку), кандидати у депутати, їх довірені особи, офіційні спостерігачі від партії (блоку), кандидата у депутати, зареєстрованого в одномандатному окрузі. Підписи скріплюються печаткою комісії.

32. Виборчі бюлетені з голосами виборців у багатомандатному окрузі, поданими за кандидатів у депутати від кожної партії (блоку), та виборчі бюлетені, в яких виборці не підтримали кандидатів у депутати від жодної партії (блоку), запаковуються окремо. На пакетах зазначаються назва партії (блоку), "Не підтримали кандидатів у депутати від жодної партії (блоку)", номер одномандатного округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих виборчих бюлетенів, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

33. Після завершення підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці у багатомандатному окрузі дільнична виборча комісія підраховує кількість голосів виборців, поданих за кожного кандидата в депутати в одномандатному окрузі, а також кількість голосів виборців, які не підтримали жодного кандидата у депутати в цьому окрузі. Під час підрахунку голосів виборців кожен член дільничної виборчої комісії має право перевірити або перерахувати відповідні виборчі бюлетені. Результати підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці в одномандатному окрузі оголошуються і заносяться до протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в одномандатному виборчому окрузі.

34. Дільнична виборча комісія при підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці в одномандатному окрузі зобов'язана перевірити, чи дорівнює кількість виборців, які взяли участь у голосуванні на виборчій дільниці в цьому окрузі, сумі кількостей недійсних виборчих бюлетенів на виборчій дільниці в цьому окрузі, виборчих бюлетенів, голоси у яких подані за кандида-

тів у депутати в одномандатному окрузі, виборчих бюлетенів, в яких виборці не підтримали жодного кандидата у депутати. При евідповідності цих даних дільнична виборча комісія складає акт із зазначенням встановленої рішенням дільничної виборчої комісії причини такого розходження, який підписується присутніми членами дільничної виборчої комісії. Цей акт мають право підписати присутні уповноважені особи партії (блоку), кандидати у депутати, їх довірені особи, офіційні спостерігачі від партії (блоку), кандидата у депутати, зареєстрованого в одномандатному окрузі. Підписи скріплюються печаткою комісії.

35. Виборчі бюлетені з голосами виборців в одномандатному окрузі, поданими за кожного кандидата у депутати в одномандатному окрузі, та виборчі бюлетені, в яких виборці не підтримали жодного кандидата у депутати, запаковуються окремо. На пакетах відповідно зазначаються прізвище та ініціали кандидата у депутати, "Не підтримали жодного кандидата у депутати", номер одномандатного округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих виборчих бюлетенів, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

Стаття 69. Протоколи дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців

1. Дільнична виборча комісія на своєму засіданні складає протокол про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі та протокол про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в одномандатному виборчому окрузі за формами, встановленими Центральною виборчою комісією.

2. До протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі прописом та цифрами заносяться:

1) кількість виборчих бюлетенів для голосування в багатомандатному окрузі, одержаних дільничною виборчою комісією;
2) кількість виборців, внесених до списку виборців на виборчій дільниці;
3) кількість невикористаних виборчих бюлетенів для голосування в багатомандатному окрузі;
4) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування в багатомандатному окрузі;
5) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні на виборчій дільниці в багатомандатному окрузі;
6) кількість виборчих бюлетенів для голосування в багатомандатному окрузі, визнаних недійсними;
7) кількість голосів виборців, поданих за кандидатів у депутати в багатомандатному окрузі від кожної партії (блоку);
8) кількість виборців, які не підтримали кандидатів у депутати в багатомандатному окрузі від жодної партії (блоку).

3. До протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в одномандатному виборчому окрузі прописом та цифрами заносяться:

1) кількість виборчих бюлетенів для голосування в одномандатному виборчому окрузі, одержаних дільничною виборчою комісією;
2) кількість виборців, внесених до списку виборців на виборчій дільниці;
3) кількість невикористаних виборчих бюлетенів для голосування в одномандатному окрузі;
4) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування в одномандатному окрузі;
5) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні на виборчій дільниці в одномандатному окрузі;
6) кількість виборчих бюлетенів для голосування в одномандатному окрузі, визнаних недійсними;
7) кількість голосів виборців, поданих за кожного кандидата у депутати в одномандатному окрузі;
8) кількість виборців, які не підтримали жодного кандидата у депутати в одномандатному окрузі.

4. Протокол про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі складається дільничною виборчою комісією у кількості примірників, яка на чотири більша, ніж кількість осіб, які входять до складу дільничної виборчої комісії, а протокол про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в одномандатному виборчому окрузі - у кількості примірників, яка на три більша, ніж кількість осіб, які входять до складу дільничної виборчої комісії. Примірники протоколів нумеруються і мають однакову юридичну силу.

5. У кожному з протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці зазначаються дата і час (година і хвилини) його підписання членами дільничної виборчої комісії. Кожен протокол підписується головою, заступником голови, секретарем та іншими членами дільничної виборчої комісії, які присутні на засіданні комісії. У разі відсутності підпису члена дільничної виборчої комісії у протоколі проти його прізвища зазначається причина відсутності підпису. Протоколи засвідчуються печаткою дільничної виборчої комісії. Перші примірники протоколів мають право

підписати уповноважені особи партій (блоків), кандидати у депутати та їх довірені особи, офіційні спостерігачі від партій (блоків), кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному окрузі, які були присутні при підрахунку голосів виборців.

6. Забороняється заповнення протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці олівцем, а також внесення до них без відповідного рішення комісії будь-яких виправлень.

7. Якщо після підписання протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у відповідному окрузі дільнична виборча комісія виявила в ньому неточності (описку чи помилку у цифрах), вона на своєму засіданні розглядає питання про внесення змін до нього шляхом складення нового протоколу, на якому робиться помітка точнений".

8. Перший і другий примірники протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі та перший примірник протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в одномандатному виборчому окрузі, а за наявності - і відповідні примірники кожного протоколу з поміткою "Уточнений" запаковуються в окремі пакети. На пакетах робляться відповідно написи "Протокол багатомандатного округу", "Протокол одномандатного округу", зазначаються номер одномандатного округу, номер виборчої дільниці, дата і час пакування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії. Третій примірник протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі та другий примірник протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в одномандатному виборчому окрузі зберігаються у секретаря дільничної виборчої комісії, відповідно четвертий та третій примірники зазначених протоколів - невідкладно вивішуються для загального ознайомлення в приміщенні дільничної виборчої комісії, а решта по одному примірнику кожного протоколу видається членам дільничної виборчої комісії.

9. Уповноваженим особам партій (блоків), кандидатам у депутати, їх довіреним особам, офіційним спостерігачам від партій (блоків), кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному окрузі, які були присутні при підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці, на їх прохання невідкладно видаються копії зазначених у цій статті протоколів, засвідчені головою і секретарем дільничної виборчої комісії та скріплені печаткою комісії, з розрахунку не більш як по одній копії кожного протоколу для кожної партії (блоку) та кожного кандидата у депутати, зареєстрованого в одномандатному окрузі.

10. Пакети з протоколами дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці, виборчими бюлетенями, контрольними талонами і предметами, списками виборців, а також, за наявності, окремими думками членів виборчої комісії, викладеними у письмовій формі, актами, заявами, скаргами та рішеннями, прийнятими комісією, невідкладно після закінчення засідання комісії доставляються до окружної виборчої комісії.

Стаття 70. Визнання дільничною виборчою комісією голосування на виборчій дільниці недійсним

1. Дільнична виборча комісія може визнати голосування на виборчій дільниці в багатомандатному та (або) одномандатному округах недійсним у разі встановлення нею порушень вимог цього Закону, внаслідок яких неможливо достовірно встановити результати волевиявлення виборців. Дільнична виборча комісія може визнати голосування на виборчій дільниці недійсним за наявності лише таких обставин:

1) незаконного голосування (вкидання виборчого бюлетеня до виборчої скриньки за виборця іншою особою, крім випадків, передбачених частиною чотирнадцятою статті 66 цього Закону; голосування особами, які не мають права голосу; голосування особами, які не включені до списку виборців по виборчій дільниці або включені до нього безпідставно; голосування особою більше ніж один раз) у кількості, що перевищує 10 відсотків кількості виборців, які взяли участь у голосуванні на виборчій дільниці у відповідному окрузі;
2) виявлення у виборчих скриньках виборчих бюлетенів у кількості, що перевищує більше ніж на 10 відсотків кількість виборців, які взяли участь у голосуванні на виборчій дільниці у відповідному окрузі;
3) знищення або пошкодження виборчої скриньки (скриньок), що унеможливлює встановлення змісту виборчих бюлетенів, якщо кількість цих бюлетенів перевищує 10 відсотків кількості виборців, які взяли участь у голосуванні на виборчій дільниці у відповідному окрузі.

2. У разі виявлення обставин, зазначених у частині першій цієї статті, у кожному випадку дільнична виборча комісія складає відповідний акт, який підписується всіма присутніми членами дільничної виборчої комісії та скріплюється печаткою виборчої комісії. Такий акт (акти) є підставою для розгляду дільничною виборчою комісією питання про визнання голосування на виборчій дільниці у відповідному окрузі недійсним.

3. У разі прийняття рішення про визнання голосування на виборчій дільниці в багатомандатному та (або) одномандатному округах недійсним протокол дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у багатомандатному загальнодержавному окрузі повинен містити лише відомості, зазначені у пунктах 1-6 частини другої статті 69 цього Закону, а протокол дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в одномандатному виборчому окрузі - лише відомості, зазначені у пунктах 1-6 частини третьої статті 69 цього Закону. На місці інших відомостей ставиться прочерк. Протоколи складаються дільничною виборчою комісією у порядку, встановленому статтею 69 цього Закону.

4. Виборчі бюлетені запаковуються окремо в багатомандатному та одномандатному округах. На пакетах робляться написи "Виборчі бюлетені багатомандатного округу", "Виборчі бюлетені одномандатного округу", зазначаються номер одномандатного округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих виборчих бюлетенів, дата і час акування, ставляться підписи присутніх членів дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

5. Рішення дільничної виборчої комісії про визнання голосування на виборчій дільниці в багатомандатному та (або) одномандатному округах недійсним та акт (акти), на підставі якого прийнято це рішення, додаються до протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у відповідних виборчих округах.

Стаття 71. Порядок транспортування і передачі документів до окружної виборчої комісії

1. Транспортування документів, зазначених у частині десятій статті 69 цього Закону, здійснюється головою дільничної виборчої комісії або заступником голови та іншими двома членами цієї комісії, які повинні бути представниками різних партій (блоків), у супроводі працівника органів внутрішніх справ. Під час транспортування документів забороняється розпечатувати пакети з виборчими бюлетенями та іншою документацією.

2. Протоколи про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у відповідних виборчих округах та інші документи дільничної виборчої комісії передаються відповідній окружній виборчій комісії на її засіданні.

3. Зміст протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у відповідних виборчих округах, утвореній на судні, що перебуває в день виборів у плаванні під Державним Прапором України, на полярній станції України, після їх підписання членами дільничної виборчої комісії невідкладно передається дільничною виборчою комісією за допомогою технічних засобів зв'язку до відповідної окружної виборчої комісії з обов'язковою наступною передачею до неї першого і другого примірників протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі та першого примірника протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в одномандатному виборчому окрузі, інших документів, зазначених у частині десятій статті 69 цього Закону.

4. Зміст протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у відповідних виборчих округах, утвореній при дипломатичних та інших офіційних представництвах і консульських установах України за кордоном, у військовій частині (формуванні), що дислокується за межами України, після їх підписання членами дільничної виборчої комісії невідкладно передається дільничною виборчою комісією за допомогою технічних засобів зв'язку до відповідної окружної виборчої комісії з обов'язковою наступною передачею до неї першого і другого примірників протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі та першого примірника протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в одномандатному виборчому окрузі через відповідні центральні органи виконавчої влади в порядку, встановленому Центральною виборчою комісією. До протоколів додаються інші документи, зазначені у частині десятій статті 69 цього Закону.

Стаття 72. Порядок прийняття та розгляд документів дільничних виборчих комісій окружною виборчою комісією

1. Протоколи про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі та про підрахунок голосів ви-

борців на виборчій дільниці в одномандатному виборчому окрузі й інші документи дільничних виборчих комісій, зазначені у частині десятій статті 69 цього Закону, приймаються і озглядаються на засіданні окружної виборчої комісії.

2. Засідання окружної виборчої комісії починається з моменту першого надходження протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці та інших документів дільничної виборчої комісії і продовжується безперервно до становлення підсумків голосування в одномандатному окрузі. У цей час члени окружної виборчої комісії не можуть залучатися до виконання інших функцій.

3. При прийнятті окружною виборчою комісією протоколу дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у відповідному окрузі занесені до нього відомості оголошуються. (Частина третя статті 72 в редакції Закону N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

4. У разі виявлення у протоколі дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у відповідному окрузі виправлень, помилок, неточностей окружна виборча комісія своїм рішенням може зобов'язати дільничну виборчу комісію внести зміни до цього протоколу відповідно до вимог частини сьомої статті 69 цього Закону. Під час розгляду цього питання дільничною виборчою комісією подані до окружної виборчої комісії примірники протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у відповідному окрузі та додані до нього документи зберігаються в окружній виборчій комісії.

5. Дільнична виборча комісія зобов'язана у строк, визначений окружною виборчою комісією, розглянути питання про внесення змін до протоколу. Протокол з поміткою "Уточнений" транспортується і передається окружній виборчій комісії в порядку, встановленому статтею 71 цього Закону.

6. За наявності відповідно оформлених актів, складених уповноваженими особами партії (блоку), кандидатами у депутати, їх довіреними особами та офіційними спостерігачами від партій (блоків), кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному окрузі, про порушення вимог цього Закону під час проведення голосування та (або) підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці, що ставлять під сумнів результати підрахунку голосів виборців на цій дільниці, окружна виборча комісія може прийняти рішення про проведення повторного підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці в багатомандатному та (або) одномандатному округах.

7. У разі наявності акта або письмової заяви осіб, зазначених у частині першій статті 71 цього Закону, про порушення вимог цього Закону під час транспортування протоколів про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці та інших документів до окружної виборчої комісії окружна виборча комісія може, а у разі наявних ознак розпечатування пакетів із запакованими документами зобов'язана прийняти рішення про повторний підрахунок голосів виборців на цій дільниці в багатомандатному та (або) одномандатному округах.

8. Протоколи про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці у відповідних округах та інші документи дільничної виборчої комісії до проведення повторного підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці окружною виборчою комісією зберігаються у приміщенні засідання окружної виборчої комісії.

9. Повторний підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в багатомандатному та (або) одномандатному округах здійснюється окружною виборчою комісією з обов'язковою участю членів дільничної виборчої комісії, які передають виборчу документацію, після розгляду і прийняття протоколів та інших документів від усіх дільничних виборчих комісій. У повторному підрахунку окружною виборчою комісією голосів виборців на виборчій дільниці мають право брати участь усі члени цієї дільничної виборчої комісії, і можуть бути присутніми уповноважені особи партій (блоків), кандидати у депутати, їх довірені особи, офіційні спостерігачі від партій (блоків), кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному окрузі.

10. Окружна виборча комісія у разі повторного підрахунку нею голосів виборців на цій дільниці складає протокол про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.

11. Протоколи про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці в багатомандатному окрузі та (або) в одномандатному окрузі складаються окружною виборчою комісією у кількості примірників на чотири більшій, ніж кількість осіб, що входять до складу окружної виборчої комісії. Примірники протоколів нумеруються і мають однакову юридичну силу. Ці протоколи підписуються присутніми членами окружної виборчої комісії та членами дільничної виборчої комісії, які брали участь у повторному підрахунку голосів, та засвідчуються печаткою окруж-

ної виборчої комісії. Відомості протоколів оголошуються. Перший примірник кожного протоколу мають право підписати уповноважені особи партій (блоків), кандидати у депутати, їх довірені особи, офіційні спостерігачі від партій (блоків), кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному окрузі, які були присутні при підрахунку голосів виборців. (Частина одинадцята статті 72 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

12. У разі виявлення окружною виборчою комісією на відповідній виборчій дільниці обставин, зазначених у частині першій статті 70 цього Закону, чи інших обставин, внаслідок яких неможливо достовірно встановити результати волевиявлення виборців на виборчій дільниці, окружна виборча комісія може прийняти рішення про визнання голосування на виборчій дільниці в багатомандатному та (або) одномандатному округах недійсним. У цьому випадку протокол про повторний підрахунок голосів виборців на цій виборчій дільниці в багатомандатному та (або) одномандатному округах складається у порядку, зазначеному у частині одинадцятій цієї статті, та повинен містити лише відомості, зазначені відповідно у пунктах 1-6 частини другої та пунктах 1-6 частини третьої статті 69 цього Закону.

13. Перший примірник протоколу окружної виборчої комісії про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці у відповідному окрузі разом з відповідним протоколом дільничної виборчої комісії про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці, голосування на якій визнано недійсним, рішенням окружної виборчої комісії про визнання голосування на виборчій дільниці недійсним у багатомандатному та (або) одномандатному окрузі додається відповідно до протоколу окружної виборчої комісії про підсумки голосування в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі в межах одномандатного виборчого округу та (або) до протоколу окружної виборчої комісії про результати виборів народного депутата України у відповідному одномандатному виборчому окрузі. Другий примірник протоколу окружної виборчої комісії про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці у відповідному виборчому окрузі зберігається у секретаря окружної виборчої комісії, третій - передається дільничній виборчій комісії, четвертий - відразу вивішується для загального ознайомлення у приміщенні окружної виборчої комісії, а решта по одному примірнику видається членам окружної виборчої комісії. Відомості протоколу окружної виборчої комісії про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці у відповідному окрузі оголошуються.

Стаття 73. Встановлення підсумків голосування у багатомандатному окрузі в межах одномандатного округу

1. Виборча комісія після прийняття і розгляду протоколів дільничних виборчих комісій про підрахунок голосів виборців на виборчих дільницях у відповідних округах, у тому числі з поміткою "Уточнений", на підставі протоколів дільничних виборчих комісій про підрахунок голосів виборців на виборчих дільницях у багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі та повідомлень про зміст таких протоколів дільничних виборчих комісій, переданих за допомогою технічних засобів зв'язку з виборчих дільниць, утворених на суднах, що перебувають у день виборів у плаванні під Державним Прапором України, на полярних станціях України, при дипломатичних та інших офіційних представництвах і консульських установах України за кордоном, у військових частинах (формуваннях), що дислокуються за межами України, а у разі повторного підрахунку голосів виборців - протоколу окружної виборчої комісії про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі встановлює:

1) кількість виборчих бюлетенів для голосування у багатомандатному окрузі, одержаних окружною виборчою комісією; (Частину першу статті 73 доповнено пунктом 1 згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)
2) кількість виборчих бюлетенів для голосування у багатомандатному окрузі, одержаних дільничними виборчими комісіями одномандатного округу;
3) кількість виборців, включених до списків виборців на виборчих дільницях одномандатного округу;
4) кількість невикористаних виборчих бюлетенів для голосування в багатомандатному окрузі;
5) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування в багатомандатному окрузі;
6) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні в багатомандатному окрузі в межах одномандатного округу;
7) кількість виборчих бюлетенів для голосування в багатомандатному окрузі, визнаних недійсними;
8) кількість голосів виборців, поданих за кандидатів у депутати від кожної партії (блоку) в багатомандатному окрузі;

9) кількість виборців, які не підтримали кандидатів удепутати від жодної партії (блоку) в багатомандатному окрузі.

2. Відомості про підсумки голосування в багатомандатному окрузі в межах одномандатного округу цифрами і прописом заносяться до протоколу окружної виборчої комісії про підсумки голосування в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі в межах одномандатного виборчого округу.

3. Протокол про підсумки голосування в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі в межах одномандатного виборчого округу складається окружною виборчою комісією у кількості примірників на три більшій, ніж кількість осіб, які входять до складу окружної виборчої комісії. Примірники протоколу нумеруються і мають однакову юридичну силу.

4. Забороняється заповнення протоколу про підсумки голосування в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі в межах одномандатного виборчого округу олівцем, а також внесення до нього без відповідного рішення комісії будь-яких виправлень.

5. Протокол про підсумки голосування в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі в межах одномандатного виборчого округу підписується головою, заступником голови, секретарем та іншими членами окружної виборчої комісії, які присутні на засіданні комісії, та засвідчується печаткою окружної виборчої комісії. У протоколі зазначаються дата і час (година і хвилини) його підписання членами окружної виборчої комісії. У разі відсутності підпису члена окружної виборчої комісії у протоколі проти його прізвища зазначається причина відсутності підпису. Перший примірник протоколу мають право підписати уповноважені особи партій (блоків), кандидати у депутати, їх довірені особи та офіційні спостерігачі від партій (блоків), кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному окрузі, які були присутні при встановленні підсумків голосування в багатомандатному окрузі в межах одномандатного округу. Якщо після підписання зазначеного протоколу окружна виборча комісія виявила в ньому неточності (описку чи помилку у цифрах), вона на своєму засіданні розглядає питання про внесення змін до протоколу шляхом складення нового протоколу, на якому робиться позначка "Уточнений".

6. Перший примірник протоколу окружної виборчої комісії про підсумки голосування в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі в межах одномандатного виборчого округу, а у разі внесення змін до цього протоколу - і протокол, в якому були допущені неточності (описки чи помилки у цифрах), разом з відповідними протоколами та актами дільничних виборчих комісій, рішеннями, прийнятими на підставі цих актів, та, за наявності, протоколами окружної виборчої комісії про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі в межах одномандатного виборчого округу, окремими думками членів окружної виборчої комісії, викладеними у письмовій формі, заявами і скаргами про порушення окружною виборчою комісією порядку встановлення підсумків голосування в багатомандатному окрузі в межах одномандатного округу та рішеннями, прийнятими окружною виборчою комісією за результатами їх розгляду, окружна виборча комісія невідкладно надсилає до Центральної виборчої комісії, другий примірник протоколу зберігається в окружній виборчій комісії, третій - невідкладно вивішується для загального ознайомлення у приміщенні окружної виборчої комісії, а решта по одному примірнику видається членам окружної виборчої комісії.

7. Уповноваженим особам партій (блоків), офіційним спостерігачам на їх прохання невідкладно видається копія протоколу окружної виборчої комісії про підсумки голосування в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі в межах одномандатного виборчого округу та, за наявності, протоколу про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці в багатомандатному загальнодержавному виборчооу окрузі в межах одномандатного виборчого округу з розрахунку по одній копії кожного протоколу для кожної партії (блоку).

Стаття 74. Встановлення результатів виборів в одномандатному окрузі

1. Якщо на день виборів в одномандатному окрузі не залишилося зареєстрованим жодного кандидата у депутати, окружна виборча комісія приймає рішення про визнання виборів народного депутата України у відповідному одномандатному виборчому окрузі такими, що не відбулися. Це рішення разом з виборчими документами, зазначеними у частині шостій статті 73 цього Закону, надсилається до Центральної виборчої комісії.

2. Окружна виборча комісія після встановлення підсумків голосування в багатомандатному окрузі в межах одномандатного округу на підставі протоколів дільничних виборчих комісій про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці в одномандатному виборчому окрузі, у тому числі з поміткою "Уточнений", та повід-

омлень про зміст таких протоколів дільничної виборчої комісії, переданих за допомогою технічних засобів зв'язку з виборчих дільниць, утворених на суднах, що перебувають у день виборів у плаванні під Державним Прапором України, на полярних станціях України, при дипломатичних та нших офіційних представництвах і консульських установах України за кордоном, у військових частинах (формуваннях), що дислокуються за межами України, а у разі повторного підрахунку голосів виборців - протоколу окружної виборчої комісії про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці в дномандатному виборчому окрузі встановлює:

1) кількість виборчих бюлетенів для голосування в одномандатному окрузі, одержаних окружною виборчою комісією; (Частину другу статті 74 доповнено пунктом 1 згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)
2) кількість виборчих бюлетенів для голосування в одномандатному окрузі, одержаних дільничними виборчими комісіями;
3) кількість виборців, включених до списків виборців на виборчих дільницях одномандатного округу;
4) кількість невикористаних виборчих бюлетенів для голосування в одномандатному окрузі;
5) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування в одномандатному окрузі;
6) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні в одномандатному окрузі;
7) кількість виборчих бюлетенів для голосування в одномандатному окрузі, визнаних недійсними;
8) кількість голосів виборців, поданих за кожного кандидата у депутати;
9) кількість виборців, які не підтримали жодного кандидата у депутати.

3. Відомості про підсумки голосування в одномандатному окрузі цифрами і прописом заносяться до протоколу окружної виборчої комісії про підсумки голосування в одномандатному виборчому окрузі.

4. Протокол про підсумки голосування в одномандатному виборчому окрузі складається окружною виборчою комісією у кількості примірників на три більший, ніж кількість осіб, які входять до складу окружної виборчої комісії. Примірники протоколів нумеруються і мають однакову юридичну силу.

5. Забороняється заповнення протоколу про підсумки голосування в одномандатному виборчому окрузі олівцем, а також внесення до нього без відповідного рішення комісії будь-яких виправлень.

6. Протокол про підсумки голосування в одномандатному виборчому окрузі підписується головою, заступником голови, секретарем та іншими членами окружної виборчої комісії, які присутні на засіданні комісії, та засвідчується печаткою окружної виборчої комісії. У протоколі зазначаються дата і час (година і хвилини) його підписання членами окружної виборчої комісії. У разі відсутності підпису члена окружної виборчої комісії у протоколі проти його прізвища зазначається причина відсутності підпису. Перший примірник протоколу мають право підписати уповноважені особи партій (блоків), кандидати у депутати, їх довірені особи та офіційні спостерігачі від партій (блоків), кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатному окрузі, які були присутні при встановленні підсумків голосування в одномандатному окрузі. Якщо після підписання зазначеного протоколу окружна виборча комісія виявила в ньому неточності (описку чи помилку у цифрах), вона на своєму засіданні розглядає питання про внесення змін до протоколу шляхом складення нового протоколу, на якому робиться позначка "Уточнений".

7. Перший примірник протоколу окружної виборчої комісії про підсумки голосування в одномандатному окрузі, а у разі внесення змін до цього протоколу - і протокол, в якому були допущені неточності (описки чи помилки у цифрах), разом з відповідними протоколами та актами дільничних виборчих комісій, рішеннями, прийнятими на підставі цих актів, та, за наявності, протоколами окружної виборчої комісії про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці в одномандатному окрузі, окремими думками членів окружної виборчої комісії, викладеними у письмовій формі, заявами і скаргами про порушення окружною виборчою комісією порядку встановлення підсумків голосування в одномандатному окрузі та рішеннями, прийнятими окружною виборчою комісією за результатами їх розгляду, окружна виборча комісія невідкладно надсилає до Центральної виборчої комісії, другий примірник протоколу зберігається в окружній виборчій комісії, третій - невідкладно вивішується для загального ознайомлення у приміщенні окружної виборчої комісії, а решта по одному примірнику видається членам окружної виборчої комісії.

8. Уповноваженим особам партій (блоків), кандидатам у депутати, їх довіреним особам, офіційним спостерігачам від партій (блоків), кандидатів у депутати, зареєс-

трованих в одномандатному окрузі, на їх прохання невідкладно видається копія протоколу.

9. Окружна виборча комісія на підставі протоколу про підсумки голосування виборців в одномандатному виборчому окрузі приймає одне із рішень про результати виборів депутата в одномандатному окрузі: про визнання народного депутата України обраним, про повторне голосування в одномандатному окрузі, про подання до Центральної виборчої комісії щодо визнання виборів в одномандатному окрузі недійсними.

10. Обраним народним депутатом України вважається кандидат у депутати, який одержав більшість голосів виборців, які взяли участь у голосуванні, відносно інших кандидатів у депутати, які балотувалися в цьому окрузі. У разі, коли до виборчого бюлетеня було включено лише одного кандидата у депутати, він вважається обраним, якщо кількість голосів виборців, поданих за нього, перевищує кількість виборців, які не підтримали жодного з кандидатів у депутати в одномандатному окрузі.

11. Рішення про результати виборів в одномандатному окрузі окружна виборча комісія разом з документами, зазначеними у частині сьомій цієї статті, невідкладно надсилає до Центральної виборчої комісії.

Стаття 75. Повторне голосування

1. У разі, якщо найбільшу і водночас однакову кількість голосів виборців в дномандатному окрузі набрали два або більше кандидатів у депутати, окружна виборча комісія приймає рішення про призначення повторного голосування щодо цих кандидатів у депутати.

2. Повторне голосування призначається не пізніш як на чотирнадцятий день після дня виборів і проводиться в неділю з додержанням вимог цього Закону.

3. Форма бюлетеня для повторного голосування в одномандатному окрузі з додержанням вимог статті 62 цього Закону затверджується Центральною виборчою комісією не пізніш як за 12 днів до дня виборів.

4. Текст виборчого бюлетеня для повторного голосування в одномандатному окрузі затверджується окружною виборчою комісією не пізніш як на другий день після дня виборів з додержанням вимог частини п'ятої статті 62 цього Закону. Текст цього бюлетеня невідкладно надсилається до Центральної виборчої комісії.

5. Бюлетені для повторного голосування повинні бути виготовлені не пізніш як за п'ять днів до дня виборів і передані окружній виборчій комісії не пізніш як за три дні до дня виборів.

6. У разі, якщо з числа кандидатів у депутати, які набрали найбільшу і водночас однакову кількість голосів виборців в одномандатному окрузі, залишився один кандидат у депутати у зв'язку з вибуттям з балотування інших зазначених кандидатів у депутати, окружна виборча комісія скасовує рішення про проведення повторного голосування і приймає рішення про визнання цього кандидата у депутати обраним народним депутатом України в цьому окрузі.

7. У разі, якщо всі кандидати у депутати, які набрали найбільшу і водночас однакову кількість голосів виборців в одномандатному окрузі, зняли свої кандидатури з балотування, окружна виборча комісія скасовує рішення про проведення повторного голосування і приймає рішення про визнання виборів у цьому окрузі такими, що не відбулися.

8. Рішення окружної виборчої комісії, зазначені у частинах шостій і сьомій цієї статті, невідкладно надсилаються окружною виборчою комісією до Центральної виборчої комісії та оприлюднюються у місцевих засобах масової інформації не пізніш як на другий день після дня їх прийняття.

Стаття 76. Встановлення результатів виборів депутатів у багатомандатному окрузі

1. Центральна виборча комісія на своєму засіданні на підставі протоколів окружних виборчих комісій про підсумки голосування в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі в межах відповідних одномандатних виборчих округів не пізніш як на п'ятнадцятий день з дня виборів встановлює результати виборів депутатів у багатомандатному окрузі, про що складає протокол. До протоколу про результати виборів депутатів у багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі заносяться прописом та цифрами такі відомості:

1) кількість виготовлених виборчих бюлетенів для голосування в багатомандатному окрузі;
2) кількість виборчих бюлетенів для голосування в багатомандатному окрузі, одержаних дільничними виборчими комісіями;
3) кількість виборців, внесених до списків виборців на виборчих дільницях;
4) кількість невикористаних виборчих бюлетенів для голосування в багатомандатному окрузі;
5) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування в багатомандатному окрузі;

6) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні в багатомандатному окрузі;
7) кількість виборчих бюлетенів для голосування в багатомандатному окрузі, визнаних недійсними;
8) кількість голосів виборців, поданих за кандидатів у депутати, включених до виборчого списку кожної партії (блоку);
9) відсоток голосів виборців, поданих за кандидатів у депутати кожної партії (блоку), у відношенні до кількості виборців, які взяли участь у голосуванні;
10) кількість виборців, які не підтримали кандидатів у депутати, включених до виборчих списків партій (блоків), від жодної партії (блоку).

2. Право на участь у розподілі депутатських мандатів набувають кандидати у депутати, включені до виборчих списків партій (блоків), що отримали чотири і більше відсотків голосів виборців, які взяли участь у голосуванні.

3. Кандидати у депутати, включені до виборчого списку партії (блоку), який отримав менше чотирьох відсотків голосів виборців, які взяли участь у голосуванні, права на участь у розподілі депутатських мандатів не мають.

4. Депутатські мандати розподіляються між виборчими списками партій (блоків) пропорційно до кількості отриманих голосів виборців кандидатами у депутати, включеними до виборчих списків, які зазначені у частині другій цієї статті, у послідовності, визначеній частинами п'ятою-сьомою цієї статті.

5. Кількість голосів виборців, необхідних для отримання одного депутатського мандата (далі - виборча квота), обчислюється шляхом ділення сумарної кількості голосів виборців, поданих за кандидатів у депутати, включених до виборчих списків партій (блоків), що отримали чотири і більше відсотків голосів виборців, на число депутатських мандатів.

6. Кількість голосів виборців, поданих за кандидатів у депутати, включених до виборчих списків кожної партії (блоку), що набули право на участь у розподілі депутатських мандатів, ділиться на виборчу квоту. Ціла частина отриманого числа становить кількість депутатських мандатів, що отримали кандидати у депутати цієї партії (блоку). Дробові залишки враховуються при розподілі решти депутатських мандатів, що залишаються після цього нерозподіленими.

7. Партії (блоки), кандидати у депутати від яких мають більші порівняно з іншими дробові залишки після ділення, отримують по одному додатковому депутатському мандату, починаючи з виборчого списку партії (блоку), що має найбільший дробовий залишок. Якщо дробові залишки у двох чи більше виборчих списках партій (блоків) однакові, першим додатковий депутатський мандат отримує той виборчий список партії (блоку), за кандидатів у депутати від якої віддано більшу кількість голосів виборців.

8. Результатом виборів депутатів є визначення в порядку черговості у виборчих списках партій (блоків) осіб, обраних депутатами від партій (блоків), відповідно до кількості депутатських мандатів, отриманих виборчими списками партій (блоків).

9. Після встановлення кількості депутатських мандатів, отриманих виборчими списками партій (блоків), та визначення відповідно до вимог частини восьмої цієї статті осіб, обраних депутатами, Центральна виборча комісія у протоколі про результати виборів народних депутатів України в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі зазначає:
1) кількість депутатських мандатів, отриманих виборчими списками партій (блоків);
2) прізвища, імена, по батькові, рік народження, професію, посаду (заняття), місце роботи, адресу місця проживання, партійність обраних депутатів.

10. Протокол Центральної виборчої комісії про результати виборів народних депутатів України у багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі складається у двох примірниках, підписується головою, заступником голови, секретарем комісії та іншими членами комісії, присутніми на засіданні, і скріплюється печаткою Центральної виборчої комісії. До протоколу додаються, за наявності, окремі думки членів Центральної виборчої комісії, викладені у письмовій формі, заяви і скарги щодо порушень порядку встановлення результатів виборів у багатомандатному окрузі Центральною виборчою комісією та рішення, які комісія прийняла в результаті їх розгляду. Перший примірник протоколу зберігається у Центральній виборчій комісії, другий - невідкладно вивішується для загального ознайомлення в приміщенні Центральної виборчої комісії. На прохання представників партій (блоків) їм видаються копії протоколу.

Стаття 77. Визнання виборів недійсними

1. Центральна виборча комісія може визнати вибори депутата в одномандатному окрузі недійсними за по-

данням відповідної окружної виборчої комісії у разі, якщо:

1) в ході проведення виборів депутата в одномандатному окрузі або при підрахунку голосів виборців у цьому окрузі мали місце порушення вимог цього Закону, які не дозволяють з достовірністю визначити результати волевиявлення виборців;
2) кількість виборчих дільниць, на яких голосування в одномандатному окрузі було визнано недійсним, становить не менше 25 відсотків від загальної кількості виборчих дільниць, утворених на території цього одномандатного округу.

2. Не можуть бути підставою для визнання недійсними виборів депутата в одномандатному окрузі порушення вимог цього Закону, які мали на меті спонукати чи спонукали виборців голосувати за кандидатів у депутати, не обраних депутатами за результатами голосування в цьому окрузі, а також порушення, що мали місце на виборах депутатів у багатомандатному окрузі в межах території одномандатного округу.

3. Рішення про внесення подання до Центральної виборчої комісії про визнання виборів депутата в одномандатному окрузі недійсними приймається на засіданні окружної виборчої комісії двома третинами членів комісії від її складу.

4. Подання про визнання виборів депутата в одномандатному окрузі недійсними, яке повинно містити мотивовані підстави визнання виборів недійсними, вноситься окружною виборчою комісією до Центральної виборчої комісії разом з документами, зазначеними у частині шостій статті 73 і частинах першій, сьомій статті 74 цього Закону.

5. Центральна виборча комісія може визнати вибори депутата в одномандатному окрузі недійсними за власною ініціативою за наявності підстав, передбачених у частині першій цієї статті, або на підставі рішення суду.

Стаття 78. Офіційне оприлюднення результатів виборів

1. Центральна виборча комісія не пізніш як на п'ятий день з дня встановлення результатів виборів у багатомандатному та одномандатних округах офіційно оприлюднює результати виборів депутатів у газетах "Голос України" та "Урядовий кур'єр". Список обраних депутатів публікується із зазначенням в алфавітному порядку їх прізвища, імені, по батькові і року народження, професії, посади (заняття), місця роботи, місця проживання, партійності, виборчого округу, суб'єкта висування.

2. Офіційне оприлюднення Центральною виборчою комісією результатів виборів депутатів є підставою для звільнення з роботи (посади), несумісної з депутатським мандатом, та прийняття рішення про припинення дії іншого представницького мандата особи, обраної депутатом.

Стаття 79. Реєстрація обраних депутатів

1. Особа, обрана депутатом, для її реєстрації народним депутатом України зобов'язана подати до Центральної виборчої комісії не пізніш як на двадцятий день з дня офіційного оприлюднення результатів виборів документ про її звільнення з роботи (посади), несумісної з депутатським мандатом, та (або) копію зареєстрованої заяви про припинення дії іншого представницького мандата, поданої до відповідної ради.

2. У разі звернення особи, обраної депутатом, до Центральної виборчої комісії про наявність поважних причин, які перешкоджають виконати вимоги частини першої цієї статті, Центральна виборча комісія може прийняти рішення про визнання цих причин поважними і встановити інший строк виконання зазначених вимог або про відмову у визнанні цих причин поважними.

3. При отриманні документів, зазначених у частині першій цієї статті, Центральна виборча комісія приймає рішення про реєстрацію обраного депутата.

4. У разі невиконання без поважних причин особою, обраною депутатом у багатомандатному окрузі, у строки, зазначені у частинах першій і другій цієї статті, вимог частини першої цієї статті Центральна виборча комісія приймає рішення про визнання її такою, яка відмовилася від депутатського мандата, та визнає обраним депутатом у багатомандатному окрузі наступного за черговістю кандидата у депутати у виборчому списку відповідної партії (блоку).

5. У разі невиконання без поважних причин у строки, зазначені у частинах першій і другій цієї статті, особою, обраною депутатом в одномандатному окрузі, вимог частин першої та другої цієї статті Центральна виборча комісія приймає рішення про визнання її такою, яка відмовилася від депутатського мандата, та призначає повторні вибори у відповідному одномандатному окрузі.

6. Особі, зареєстрованій депутатом, Центральна виборча комісія не пізніш як на сьомий день з дня її ре-

єстрації видає тимчасове посвідчення народного депутата України встановленого нею зразка.

7. Рішення Центральної виборчої комісії про реєстрацію депутата та тимчасове посвідчення народного депутата України є підставою для складення ним присяги народного депутата України.

Стаття 80. Посвідчення народного депутата України

Після складення депутатом присяги народного депутата України Центральна виборча комісія не пізніш як на сьомий день видає йому посвідчення народного депутата України встановленого нею зразка.

Стаття 81. Заміщення депутатів, обраних у багатомандатному окрузі, які вибули

1. У разі коли народний депутат України, обраний в багатомандатному окрузі, достроково припинив повноваження або його повноваження достроково припинені на підставах і в порядку, передбачених Конституцією України (254к/96-ВР) і законами України, за рішенням Центральної виборчої комісії обраним депутатом визнається наступний за черговістю кандидат у депутати у виборчому списку відповідної партії (блоку). Якщо черговість для отримання депутатського мандата вичерпана, депутатський мандат залишається вакантним до проведення чергових або позачергових виборів.

2. Реєстрація особи, обраної депутатом відповідно до частини першої цієї статті, та видача їй тимчасового посвідчення народного депутата України здійснюються Центральною виборчою комісією у порядку, передбаченому статтею 79 цього Закону.

3. Партія (блок), яка висувала кандидатів у депутати, включених до її виборчого списку, що взяв участь у розподілі депутатських мандатів, може прийняти рішення про виключення кандидата у депутати, не обраного депутатом згідно з частиною восьмою статті 76 цього Закону, зі свого виборчого списку у будь-який час після дня виборів до реєстрації цієї особи як народного депутата України відповідно до частини першої цієї статті. Таке рішення приймається відповідно до статуту партії (угоди про утворення блоку) з'їздом (зборами, конференцією) партії чи міжпартійним з'їздом (зборами, конференцією) партій, що входили до блоку на день виборів. Витяг з протоколу з'їзду (зборів, конференції), підписаний головуючим, та рішення, підписане керівником партії (керівниками партій, що входили до блоку на день виборів) та скріплене печаткою партії (печатками відповідних партій), протягом п'яти днів з дня прийняття рішення передаються до Центральної виборчої комісії. На підставі цих документів Центральна виборча комісія протягом семи днів приймає рішення про виключення зазначеного у рішенні кандидата у депутати з виборчого списку партії (блоку).

РОЗДІЛ XI. ПОВТОРНІ, ПРОМІЖНІ ТА ПОЗАЧЕРГОВІ ВИБОРИ

Стаття 82. Особливості підготовки і проведення повторних виборів

1. Повторні вибори депутата в одномандатному окрузі проводяться у разі, якщо вибори депутата у цьому окрузі визнані недійсними або такими, що не відбулися, або у разі визнання особи такою, яка відмовилася від депутатського мандата, відповідно до частини п'ятої статті 79 цього Закону.

2. Рішення про призначення повторних виборів депутата в одномандатному окрузі приймається Центральною виборчою комісією у строк, встановлений частиною четвертою статті 15 цього Закону.

3. Повторні вибори депутата в одномандатному окрузі проводяться в останню неділю шістдесятиденного строку з дня опублікування рішення про їх призначення тими ж окружною та дільничними виборчими комісіями на тих же виборчих дільницях і за тими ж списками виборців, що використовувалися для проведення чергових (проміжних) виборів. Висування і реєстрація кандидатів у депутати та інші виборчі процедури проводяться в порядку, встановленому статтею 84 цього Закону.

4. Форма виборчого бюлетеня для голосування в одномандатному окрузі для проведення повторних виборів затверджується Центральною виборчою комісією не пізніш як за 24 дні до дня виборів. Текст виборчого бюлетеня для голосування в одномандатному окрузі затверджується відповідною окружною виборчою комісією не пізніш як за 20 днів до дня виборів.

5. На повторних виборах депутата в одномандатному окрузі не можуть балотуватися особи, з вини яких за рішенням суду вибори депутата або повторне голосування в одномандатному окрузі були визнані недійсними, а також щодо яких було скасовано рішення про реєстрацію їх як кандидатів у депутати з підстав порушення вимог цього Закону.

Стаття 83. Особливості підготовки і проведення проміжних виборів

1. Проміжні вибори депутата в одномандатному окрузі проводяться у разі, якщо народний депутат України, обраний у цьому окрузі, достроково припинив повноваження або його повноваження були достроково припинені на підставах і в порядку, передбачених Конституцією (254к/96-ВР) і законами України.

2. Рішення про призначення проміжних виборів депутата в одномандатному окрузі приймається Центральною виборчою комісією у строк, встановлений частиною п'ятою статті 15 цього Закону.

3. Проміжні вибори депутата в одномандатному окрузі проводяться в останню неділю шістдесятиденного строку з дня опублікування рішення про їх призначення. Утворення виборчих комісій, виборчих дільниць, висування і реєстрація кандидатів у депутати та інші виборчі процедури проводяться в порядку, встановленому статтею 84 цього Закону.

4. Списки виборців складаються в порядку, встановленому частинами дев'ятою та десятою статті 84 цього Закону.

5. Форма виборчого бюлетеня для голосування в одномандатному окрузі затверджується Центральною виборчою комісією не пізніш як за 24 дні до дня проведення проміжних виборів. Текст виборчого бюлетеня для голосування в одномандатному окрузі затверджується відповідною окружною виборчою комісією не пізніш як за 20 днів до дня виборів.

Стаття 84. Особливості підготовки і проведення позачергових виборів депутатів

1. Для проведення позачергових виборів депутатів використовуються одномандатні округи, утворені для проведення останніх виборів народних депутатів України.

2. Виборчі дільниці для проведення позачергових виборів утворюються не пізніш як за 19 днів до дня виборів, а у винятковому випадку утворення виборчої дільниці відповідно до частини сьомої статті 17 цього Закону - не пізніш як за п'ять днів до дня виборів у порядку, встановленому цим Законом.

3. Окружні виборчі комісії утворюються не пізніш як за 50 днів до дня виборів за поданнями партій (блоків) - суб'єктів виборчого процесу останніх виборів народних депутатів України, що вносяться до Центральної виборчої комісії не пізніш як за 53 дні до дня виборів. (Частина третя статті 84 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2977-III (2977-14) від 17.01.2002)

4. Дільничні виборчі комісії утворюються не пізніш як за 12 днів до дня виборів, а у винятковому випадку утворення виборчої дільниці відповідно до частини сьомої статті 17 цього Закону - одночасно з утворенням виборчих дільниць за поданнями районних, міських (міськрайонних) чи вищого рівня осередків (організацій) партій (осередків (організацій) партій, що входять до блоку) - суб'єктів виборчого процесу, кандидатів у депутати, зареєстрованих у відповідних одномандатних округах, що вносяться до окружної виборчої комісії за 15 днів до дня виборів у порядку, встановленому статтею 21 цього Закону.

5. Висування, самовисування кандидатів у депутати починається на наступний день після опублікування Указу Президента про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України і закінчується за 40 днів до дня виборів.

6. Подання документів до відповідної виборчої комісії для реєстрації кандидатів у депутати закінчується за 30 днів до дня виборів. Реєстрація кандидатів у депутати закінчується за 25 днів до дня виборів.

7. Передвиборна агітація розпочинається за 24 дні до дня виборів.

8. Інформаційні плакати партій (блоків), кандидатів у депутати, зареєстрованих в одномандатних округах, зазначені у статті 52 цього Закону, виготовляються не пізніш як за 15 днів до дня виборів.

9. Списки виборців складаються виконавчими органами сільських, селищних, міських (у містах, де немає районних у місті рад), районних у містах рад або органами (посадовими особами), які відповідно до закону здійснюють їх повноваження, на основі списків виборців для останнього голосування на виборах народних депутатів України, виборах Президента України, всеукраїнському чи місцевому референдумі за формою, становленою Центральною виборчою комісією. Зазначені органи уточнюють ці списки та передають їх дільничним виборчим комісіям не пізніш як за 10 днів до дня виборів.

10. На виборчих дільницях, утворених у стаціонарних лікувальних закладах, на суднах, що в день виборів перебувають у плаванні під Державним Прапором України, на полярних станціях України, при дипломатичних та інших офіційних представництвах і консульських установах України за кордоном, у Румунія військових

частинах (формуваннях), дислокованих за межами України, установах кримінально-виконавчої системи та в інших місцях имчасового перебування виборців з обмеженими можливостями пересування, списки виборців складаються у порядку, передбаченому частиною четвертою статті 30 цього Закону.

11. Форма і текст виборчого бюлетеня для голосування в багатомандатному окрузі та форма виборчого бюлетеня для голосування в одномандатному окрузі затверджуються Центральною виборчою комісією не пізніш як за 24 дні до дня виборів. Текст виборчого бюлетеня для голосування в одномандатному окрузі затверджується відповідною окружною виборчою комісією не пізніш як за 20 днів до дня виборів.

РОЗДІЛ XII. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 85. Відповідальність за порушення законодавства України про вибори депутатів

1. Особа притягується до кримінальної, адміністративної або іншої відповідальності в порядку, встановленому законом, якщо:

1) перешкоджає шляхом насильства, обману, погроз, підкупу чи іншим способом вільному здійсненню громадянином України права обирати і бути обраним;
2) використовує своє посадове або службове становище з метою бути обраним депутатом;
3) вчасно не склала списки виборців чи не уточнила відомості, що повинні містити ці списки;
4) порушує право громадянина на ознайомлення зі списком виборців;
5) поширює явно неправдиві відомості про кандидатів у депутати або здійснює інші дії, що принижують честь і гідність кандидатів у депутати;
6) перешкоджає вести передвиборну агітацію чи порушує встановлені правила ведення передвиборної агітації;
7) порушує встановлений цим Законом порядок фінансування виборчого процесу;
8) перешкоджає або втручається в роботу виборчих комісій або в діяльність членів виборчих комісій, пов'язану з виконанням ними своїх повноважень;
9) перешкоджає голосуванню на виборчих дільницях;
10) порушує таємницю голосування;
11) примушує виборців голосувати всупереч їх волевиявленню;
12) порушує вимоги цього Закону під час видачі виборчих бюлетенів: видає громадянам виборчі бюлетені з метою надання їм можливості проголосувати за інших осіб чи проголосувати більше ніж один раз в ході голосування, видає виборчі бюлетені громадянам, які не включені до списку виборців на виборчій дільниці, або видає громадянам заповнені виборчі бюлетені;
13) передає іншим особам незаповнені виборчі бюлетені, крім випадків, передбачених цим Законом;
14) вчинила підлог виборчих документів, приписку, склала і видала явно неправдиві документи, здійснила явно неправильний підрахунок голосів виборців або неправильно встановила результати виборів.

2. Законами України може бути встановлено відповідальність і за інші порушення законодавства України про вибори депутатів.

Стаття 86. Зберігання виборчої та іншої документації і матеріальних цінностей

1. Центральна виборча комісія після офіційного оприлюднення результатів виборів депутатів передає виборчу та іншу документацію до відповідної центральної державної архівної установи, а окружні виборчі комісії передають таку документацію до відповідних місцевих державних архівних установ.

2. Перелік виборчої та іншої документації, що підлягає зберіганню в державних архівних установах, та порядок її передачі до цих установ визначаються Центральною виборчою комісією за погодженням зі спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, який здійснює управління архівною справою.

3. Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування після припинення повноважень дільничних та окружних виборчих комісій зобов'язані забезпечити збереження виборчих скриньок, кабін для голосування, печаток, штампів цих комісій, методичної літератури, що їм надавалися на період виборчого процесу.

4. Протоколи виборчих комісій про підрахунок голосів виборців на виборчих дільницях у багатомандатному окрузі в межах одномандатного округу, про підсумки голосування в одномандатних округах та про результати виборів депутатів, виборчі бюлетені, контрольні талони виборчих бюлетенів, списки виборців, акти, заяви, скарги про порушення вимог цього Закону при проведенні голосування і підрахунку голосів ви-

борців, інші протоколи та рішення виборчих комісій зберігаються у місцевих державних архівних установах ротягом трьох років з дня офіційного оприлюднення результатів виборів депутатів, після чого знищуються в установленому порядку.

5. Державні архівні установи забезпечують доступ до виборчої документації по виборах депутатів у порядку, встановленому законодавством України.

РОЗДІЛ XIII. ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

2. До приведення законодавства України у відповідність із цим Законом закони та інші нормативно-правові акти застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Для підготовки і проведення голосування в день виборів депутатів 31 березня 2002 року загальні списки виборців, зазначені у частині першій статті 30 цього Закону, складаються до 15 січня 2002 року.

4. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк після опублікування цього Закону:

підготувати та подати до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

5. Визнати такими, що втратили чинність:

Закон України "Про вибори народних депутатів України"

(541/97-ВР) (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., N 43, ст. 280; 1998 р., N 5, ст. 16, ст. 18, ст. 19, N 10, ст. 38, N 14, ст. 62; 2000 р., N 30, ст. 234; 2001 р., N 9, ст. 38);

Постанову Верховної Ради України від 3 березня 1998 року "Про чинність Закону України "Про вибори народних депутатів України"

(135/98-ВР) (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., N 8, ст. 30).

Президент України

Л.КУЧМА

м. Київ, 18 жовтня 2001 року

N 2766-III

ЗАКОН УКРАЇНИ
ПРО ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

ГЛАВА 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні засади і принципи виборів Президента України

1. Президент України обирається громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років.

2. Виборчий процес здійснюється на засадах: багатопартійності, вільного і рівноправного висування кандидатів у Президенти України; гласності і відкритості, свободи агітації; рівності можливостей для всіх кандидатів у проведенні виборчої кампанії; неупередженості до кандидатів з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів.

3. Участь громадян України у виборах Президента України є добровільною. Ніхто не може бути примушений до участі чи неучасті у виборах.

Стаття 2. Загальне виборче право

1. Вибори Президента України є загальними: право обирати мають громадяни України, яким на день виборів виповнилося вісімнадцять років.

2. Президентом України може бути обраний громадянин України, який на день проведення виборів досяг тридцяти п'яти років, має право голосу, проживає в Україні протягом десяти останніх перед днем виборів років та володіє державною мовою. Одна й та сама особа не може бути Президентом України більш як два строки підряд.

3. Будь-які прямі або непрямі привілеї або обмеження виборчих прав громадян України за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками, крім передбачених Конституцією України та цим Законом, забороняються. 4. Не мають права голосу громадяни, визнані судом недієздатними.

5. Не можуть бути висунуті претендентами на кандидатів у Президенти України громадяни, які перебувають у місцях позбавлення волі або мають судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку.

Стаття 3. Рівне виборче право

Вибори Президента України є рівними: громадяни України беруть участь у виборах на рівних засадах, кожний виборець має один голос.

Стаття 4. Пряме виборче право. Таємне голосування

1. Президент України обирається безпосередньо виборцями.

2. Голосування на виборах Президента України є таємним: контроль за волевиявленням виборців забороняється.

Стаття 5. Право висування претендента на кандидата у Президенти України

1. Право висування претендента на кандидата у Президенти України (далі - кандидат) належить громадянам України, які мають право голосу. Це право реалізується ними в порядку, визначеному цим Законом, через політичні партії та їх виборчі блоки (далі - партії (блоки), а також через збори виборців, в тому числі шляхом самовисування.

2. Партія (блок), збори виборців можуть висунути лише одного претендента на кандидата в Президенти України.

Стаття 6. Організація і проведення виборів Президента України виборчими комісіями

Організацію і проведення виборів Президента України здійснюють виборчі комісії, які утворюються і діють у порядку, визначеному цим та іншими законами України.

Стаття 7. Гласність і відкритість виборів Президента України

1. Підготовка і проведення виборів Президента України здійснюються відкрито і гласно.

2. Рішення органів державної влади, органів місцевого самоврядування, виборчих комісій, що стосуються виборів Президента України, доводяться до відома громадян через засоби масової інформації, а в окремих випадках оприлюднюються іншим шляхом у п'ятиденний строк з дня їх прийняття, якщо інше не передбачено законом.

3. Виборчі комісії відповідно інформують громадян про свій склад, місцезнаходження та режим роботи, про утворення територіальних виборчих округів і дільниць, забезпечують можливість для ознайомлення їх із списками виборців, з біографічними даними кандидатів, їх передвиборними програмами, з формою та порядком запов-

нення підписних листів та виборчих бюлетенів, сповіщають населення про підсумки голосування і результати виборів Президента України, надають іншу інформацію у випадках, передбачених цим Законом.

4. Засоби масової інформації зобов'язані об'єктивно висвітлювати хід підготовки і проведення виборів, їх представникам гарантується безперешкодний доступ на всі збори і засідання, пов'язані з виборами. Виборчі комісії, органи державної влади, органи місцевого самоврядування зобов'язані надавати їм інформацію щодо підготовки і проведення виборів.

Стаття 8. Правова основа організації та проведення виборів Президента України

Організація і проведення виборів Президента України регулюються Конституцією України (254к/96-ВР), цим Законом, Законом України «Про Центральну виборчу комісію» (733/97-ВР) та іншими законами України.

ГЛАВА 2. ПОРЯДОК І СТРОКИ ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ

Стаття 9. Види виборів і порядок їх призначення

1. Вибори Президента України можуть бути черговими, позачерговими та повторними.

2. Вибори Президента України призначаються Верховною Радою України.

3. Вибори Президента України призначаються на неділю. Про день виборів Верховна Рада України повідомляє через засоби масової інформації.

Стаття 10. Строки призначення виборів

1. Чергові вибори Президента України проводяться в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень Президента України. Постанова Верховної Ради України про призначення чергових виборів приймається не пізніш як за 180 днів до дня виборів.

2. Позачергові вибори Президента України проводяться в разі дострокового припинення повноважень Президента України в період 90 днів з дня припинення повноважень. Рішення про призначення позачергових виборів приймається не пізніш як на п'ятий день після припинення повноважень Президента України.

3. Повторні вибори Президента України призначаються Верховною Радою України в місячний строк з дня одержання подання Центральної виборчої комісії.

ГЛАВА 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИБОРІВ

Стаття 11. Загальнодержавний і територіальні виборчі округи

1. Вибори Президента України проводяться по єдиному загальнодержавному одномандатному виборчому округу, який включає в себе всю територію України.

2. Для проведення виборів територія єдиного загальнодержавного одномандатного виборчого округу поділяється на 225 територіальних виборчих округів. Кількість таких округів в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі встановлюється Центральною виборчою комісією з урахуванням їх адміністративно-територіального устрою та кількості населення. Територіальний виборчий округ включає в себе один або кілька районів, міст, районів у містах або їх частин.

3. Рішення про утворення територіальних виборчих округів приймається Центральною виборчою комісією не пізніш як за 160 днів до дня виборів за поданням відповідно Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських рад. Територіальні виборчі округи утворюються з приблизно рівною кількістю виборців.

4. Список територіальних виборчих округів із зазначенням їх номерів, територіальних меж та центрів округів публікується Центральною виборчою комісією в пресі у триденний термін від дня прийняття нею відповідного рішення.

Стаття 12. Утворення виборчих дільниць

1. Для проведення голосування і підрахунку голосів по виборах Президента України територія сіл, селищ, міст, районів у містах, що входять до складу територіального виборчого округу, поділяється на виборчі дільниці.

2. Виборчі дільниці утворюються територіальними виборчими комісіями за поданням сільських, селищних, міських (міст, де немає районних рад), районних у містах рад, а у разі відсутності таких подань - за пропозицією відповідно сільських, селищних, міських голів, голів районних у містах рад або посадових осіб, які відповідно до закону здійснюють їх повноваження. Територіальною виборчою комісією встановлюється єдина нумерація виборчих дільниць, зазначаються межі кожної виборчої дільниці в межах відповідного територіального виборчого округу і доводяться до відома громадян.

3. У стаціонарних лікувальних, санаторно-оздоровчих закладах та інших місцях тимчасового перебування виборців з обмеженими можливостями пересування, на

суднах, які перебувають у день виборів у плаванні під державним прапором України, виборчі дільниці утворюються територіальними виборчими комісіями за місцем їх розташування або за місцем порту приписки судна.

4. Військовослужбовці голосують на загальних виборчих дільницях, розташованих за межами військових частин. Виборчі дільниці на територіях військових частин можуть утворюватися, як виняток, з дозволу Центральної виборчої комісії у військових частинах, розташованих за межами населених пунктів.

5. Виборчі дільниці при представництвах України за кордоном утворюються за поданням Міністерства закордонних справ України Центральною виборчою комісією.

6. Виборчі дільниці утворюються з кількістю від 20 до 3000 виборців, а у виняткових випадках - з меншою або більшою кількістю виборців.

7. Виборчі дільниці утворюються не пізніш як за 60 днів, а у виняткових випадках, які визначаються Центральною виборчою комісією, - не пізніш як за п'ять днів до дня виборів.

Стаття 13. Система виборчих комісій

Вибори Президента України організовують і проводять: 1) Центральна виборча комісія; 2) територіальні виборчі комісії; 3) дільничні виборчі комісії.

Стаття 14. Утворення виборчих комісій

1. Центральна виборча комісія утворюється відповідно до Конституції України (254к/96-ВР) та Закону України «Про Центральну виборчу комісію» (733/97-ВР).

2. Територіальні виборчі комісії утворюються не пізніш як за 70 днів до дня проведення виборів Президента України рішенням відповідно Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських рад у складі голови, заступника голови, секретаря та членів комісії за поданням керівних органів республіканської (Автономної Республіки Крим), обласних, Київської та Севастопольської міських організацій політичних партій або центральних органів цих партій. Зазначені подання направляються до відповідної ради не пізніш як за 80 днів до дня виборів. Якщо у встановлений строк подання від партій не надійдуть, рада утворює територіальні виборчі комісії за поданням голів відповідних рад (міських голів) або посадових осіб, які відповідно до закону здійснюють повноваження голів рад (міських голів).

3. До складу територіальних виборчих комісій обов'язково включаються (за наявності відповідних подань) по два представники від партій (блоків), від яких зареєстровані кандидати. Представниками від партій (блоків) можуть бути члени цих партій або безпартійні.

4. Загальна кількість членів територіальної виборчої комісії визначається відповідною радою з урахуванням вимог частини третьої цієї статті, але не може бути менше 10 осіб. Голова, заступник голови та секретар територіальної виборчої комісії не можуть бути членами однієї партії (представниками одного блоку партій).

5. У разі, коли рада в установлений цим Законом строк не утворить територіальні виборчі комісії, ці комісії утворюються не пізніш як за 65 днів до дня виборів Центральною виборчою комісією за поданнями, що вносилися на розгляд відповідної ради. Ці подання вносяться до Центральної виборчої комісії головою відповідної ради (міським головою) або посадовою особою, яка відповідно до закону здійснює його повноваження. У разі, коли таке подання не буде внесено у встановлені терміни, Центральна виборча комісія зобов'язана утворити територіальну виборчу комісію, виходячи з власної ініціативи, за поданням Голови Центральної виборчої комісії.

6. Дільничні виборчі комісії утворюються сільськими, селищними, міськими (міст, де відсутні районні ради), районними в містах радами не пізніш як за 45 днів до дня виборів у складі голови, заступника голови, секретаря і членів комісії. У виняткових випадках, визначених Центральною виборчою комісією, дільничні виборчі комісії утворюються за п'ять днів до дня виборів виконавчими комітетами відповідних рад. Голова, заступник голови, секретар комісії не можуть бути членами однієї партії (представниками одного блоку партій).

7. Кількість членів дільничних виборчих комісій визначається органами, що їх утворюють, залежно від кількості пропозицій, що надійшли відповідно до частини восьмої цієї статті, але не може бути менше 8 осіб. До складу дільничних виборчих комісій обов'язково включаються (за наявності відповідних подань) по два представники від районних, міських осередків чи вищого рівня організацій партій (блоків) - суб'єктів виборчого процесу. Представниками від партій (блоків) можуть бути члени цих партій або безпартійні. На виборчих дільницях, де кількість виборців не перевищує 50 осіб, дільничні виборчі комісії можуть утворюватися у складі голови, секретаря і 1-3 членів комісії з урахуванням подань партій (блоків), від яких зареєстровані кандидати.

8. Кандидатури до складу дільничної виборчої комісії вносяться на розгляд ради відповідно сільським, селищним, міським (міст, де немає районних рад) головою, головою районної у місті ради або посадовою особою, яка відповідно до закону здійснює її повноваження, на основі подань легалізованих відповідно до закону районних, міських осередків політичних партій (блоків), кандидатів, а також органів самоорганізації населення, що діють на відповідній території.

9. Подання щодо кандидатур до складу дільничних виборчих комісій направляються до відповідної ради не пізніш як за 60 днів до дня виборів. Якщо в установлений строк подання не надійшли, рада утворює комісії за пропозицією сільського, селищного, міського (міст, де немає районних рад) голови, голови районної у місті ради або посадової особи, яка відповідно до закону здійснює його повноваження.

10. У разі, коли рада в установлений цим Законом строк не утворить дільничні виборчі комісії, ці комісії утворюються не пізніш як за 40 днів до дня виборів відповідною територіальною виборчою комісією за поданнями, що вносилися на розгляд відповідної ради. Ці подання вносяться до територіальної виборчої комісії відповідно сільським, селищним, міським (міст, де немає районних рад) головою, головою районної у місті ради.

11. Дільничні виборчі комісії у стаціонарних лікувальних, санаторно-оздоровчих закладах та інших місцях тимчасового перебування виборців з обмеженим пересуванням, на суднах, які перебувають у плаванні, утворюються у порядку, передбаченому цією статтею.

12. Дільничні виборчі комісії при представництвах України за кордоном утворюються Центральною виборчою комісією за поданням керівників представництв.

13. Територіальні та дільничні виборчі комісії у п'ятиденний термін від дня їх утворення інформують населення через засоби масової інформації або іншим шляхом про своє місцезнаходження, поштову адресу та режим роботи.

14. Повноваження територіальних та дільничних виборчих комісій починаються з дня прийняття рішень про утворення комісій і закінчуються через десять днів після опублікування Центральною виборчою комісією повідомлення про результати виборів Президента України.

Стаття 15. Повноваження виборчих комісій

1. Повноваження Центральної виборчої комісії щодо організації підготовки і проведення виборів Президента України визначаються Законом України «Про Центральну виборчу комісію» та цим Законом.

2. Центральна виборча комісія, крім повноважень, визначених Законом України «Про Центральну виборчу комісію»:

1) приймає обов'язкові для застосування виборчими комісіями роз'яснення з питань цього Закону, здійснює організаційно-методичне забезпечення їх діяльності;
2) контролює використання виборчими комісіями коштів Державного бюджету України із залученням до проведення перевірок працівників органів Міністерства фінансів України та Державної податкової адміністрації України;
3) встановлює норми і перелік необхідного обладнання, інвентаря та послуг для виборчих комісій і виборчих дільниць, вимоги до такого обладнання та порядок його зберігання;
4) припиняє рух коштів на рахунках виборчих комісій в установах банків після закінчення строку їх повноважень або в разі порушення кошторисно-фінансової дисципліни, приймає рішення про перерахування залишків коштів на рахунок Центральної виборчої комісії для подальшого перерозподілу на потреби виборчої кампанії;
5) проводить реєстрацію довірених осіб кандидатів;
6) визначає відповідно до цього та інших законів України порядок використання засобів масової інформації для проведення передвиборної агітації;
7) забезпечує виготовлення передвиборних плакатів кандидатів;
8) здійснює контроль за надходженням та використанням коштів особистих виборчих фондів кандидатів, залучає до проведення відповідних перевірок працівників органів Державної податкової адміністрації України, а також установу банку, в якому відкриті відповідні рахунки;
9) забезпечує централізоване виготовлення бюлетенів установленого зразка;
10) у тримісячний строк з дня офіційного опублікування результатів виборів надсилає до Рахункової палати звіт про витрату коштів Державного бюджету України, виділених на підготовку та проведення виборів Президента України;
11) здійснює інші повноваження відповідно до цього та інших законів України.

3. Територіальна виборча комісія:

1) здійснює в межах відповідного територіального виборчого округу контроль за додержанням законодавства про вибори Президента України;
2) утворює виборчі дільниці, у випадках, передбачених цим Законом, встановлює єдину нумерацію виборчих дільниць, зазначає межі кожної виборчої дільниці по відповідному територіальному виборчому округу, про що доводить до відома громадян;
3) утворює дільничні виборчі комісії у випадках, передбачених цим Законом;
4) спрямовує діяльність дільничних виборчих комісій;
5) у порядку, встановленому Центральною виборчою комісією, вирішує, як юридична особа, питання розподілу коштів між дільничними виборчими комісіями, контролює забезпечення дільничних виборчих комісій приміщеннями, транспортом, засобами зв'язку, в межах своєї компетенції розглядає і вирішує інші питання матеріально-технічного забезпечення виборів на відповідній території;
6) контролює складання списків виборців і подання їх для загального ознайомлення;
7) організовує зустрічі кандидатів з виборцями спільно з відповідними органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування;
8) забезпечує передачу виборчим комісіям виборчих бюлетенів встановленого зразка, виготовлення та постачання бланків іншої документації відповідно до цього Закону;
9) встановлює підсумки голосування по територіальному виборчому округу, складає протокол про підсумки голосування та надсилає його до Центральної виборчої комісії;
10) забезпечує проведення повторного голосування відповідно до рішення Центральної виборчої комісії про призначення повторного голосування по виборах Президента України, а також проведення повторних виборів відповідно до цього Закону;
11) розглядає в межах своїх повноважень звернення, заяви і скарги щодо організації та проведення виборів на відповідній території, а також звернення, заяви і скарги на рішення та дії чи бездіяльність дільничних виборчих комісій і приймає по них рішення;
12) заслуховує інформацію дільничних виборчих комісій, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань, пов'язаних з підготовкою і проведенням виборів Президента України;
13) здійснює інші повноваження відповідно до цього та інших законів України.

4. Дільнична виборча комісія:
1) перевіряє точність списку виборців на виборчій дільниці;
2) забезпечує можливість ознайомлення виборців із списком виборців, розглядає заяви про помилки та неточності в списку і вирішує питання про внесення відповідних змін до нього;
3) створює умови для ознайомлення виборців з даними про зареєстрованих кандидатів у Президенти України, їх передвиборними програмами, а також з рішеннями та повідомленнями, опублікованими Центральною виборчою комісією, відповідною територіальною виборчою комісією, власними рішеннями та повідомленнями;
4) завчасно вручає або надсилає виборцям іменні запрошення із зазначенням дати проведення виборів, адреси приміщення для голосування, часу початку і закінчення голосування;
5) забезпечує підготовку приміщення для голосування та виготовлення виборчих скриньок;
6) у випадках, передбачених цим Законом, за рішенням Центральної виборчої комісії вносить зміни до виборчого бюлетеня;
7) організовує на виборчій дільниці голосування;
8) проводить підрахунок голосів, поданих на виборчій дільниці, складає протокол про підсумки голосування та надсилає його до відповідної територіальної виборчої комісії;
9) розглядає в межах своїх повноважень звернення, заяви і скарги з питань підготовки виборів та організації голосування на виборчій дільниці та приймає по них рішення;
10) здійснює інші повноваження відповідно до цього та інших законів України.

Стаття 16. Правовий статус осіб, які входять до складу виборчих комісій

1. Статус членів Центральної виборчої комісії визначається Законом України «Про Центральну виборчу комісію» та цим Законом.

2. До складу територіальних та дільничних виборчих комісій по виборах Президента України можуть входити громадяни України, які мають право голосу і проживають або працюють в межах відповідного територіального виборчого округу. Для секретаря виборчої комісії обов'язковим є володіння державною мовою. Не можуть бути у

складі виборчих комісій кандидати у Президенти України, їх близькі родичі (чоловік, дружина, їх діти, батьки, рідні брати і сестри), особи, які перебувають у прямому підпорядкуванні кандидатів по роботі (службі), довірені особи кандидатів, а також громадяни, які мають судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена або не знята у встановленому законом порядку. Одна і та ж особа може входити до складу лише однієї виборчої комісії.

3. У разі реєстрації особи, яка входить до складу виборчої комісії, кандидатом у Президенти України або довіреною особою кандидата її повноваження у комісії вважаються припиненими з дня такої реєстрації.

4. Територіальна, дільнична виборча комісія може звернутися до органу, який її утворив, з мотивованою пропозицією з підстав, передбачених частиною сьомою цієї статті, про заміну голови, заступника голови, секретаря або члена комісії, якщо за це проголосує на засіданні комісії не менше двох третин її складу. Пропозиція виборчої комісії розглядається з прийняттям відповідного рішення.

5. У разі дострокового припинення повноважень виборчої комісії або зменшення кількісного складу виборчої комісії від встановленого у статті 14 цього Закону відповідний орган не пізніш як на сьомий день затверджує новий склад виборчої комісії або включає до її складу додаткових осіб.

6. За рішенням виборчої комісії, яке затверджується виборчою комісією вищого рівня, голова, заступник голови, секретар або інші члени територіальної виборчої комісії (загальною кількістю не більше трьох осіб) або дільничної виборчої комісії (загальною кількістю не більше двох осіб) можуть бути на період виборчої кампанії звільнені від виконання виробничих або службових обов'язків за основним місцем роботи.

7. Повноваження територіальної, дільничної виборчої комісії або окремих осіб, які входять до їх складу, можуть бути припинені достроково органом, що утворив комісію, лише у випадках порушення комісією або окремими особами з її складу Конституції, цього та інших законів України. Повноваження осіб, які входять до складу зазначених комісій, також припиняються у зв'язку з їх особистою заявою про складення повноважень у комісії, припиненням громадянства України, вибуттям за межі виборчого округу на період до закінчення виборчої кампанії, набранням законної сили обвинувального вироку суду щодо відповідної особи, а також у разі її смерті. Повноваження осіб, які входять до складу виборчих комісій, припиняються також у зв'язку з їх висуванням кандидатами у народні депутати України, кандидатами на посади сільських, селищних, міських голів, кандидатами у депутати місцевих рад. Припинення повноважень виборчої комісії чи окремих членів комісії, а також внесення змін до її складу здійснюється в порядку, визначеному цим Законом.

Стаття 17. Оплата праці членів виборчих комісій

1. Оплата праці членів виборчих комісій, звільнених від виконання виробничих або службових обов'язків за основним місцем роботи, а також пенсіонерів та осіб, що тимчасово не працюють, здійснюється відповідно до порядку, встановленого Кабінетом Міністрів України.

2. Розмір заробітної плати членів виборчих комісій, звільнених від виконання виробничих або службових обов'язків за основним місцем роботи, не може бути нижчим від середньої заробітної плати за місцем основної роботи.

Стаття 18. Організація роботи виборчих комісій

1. Основною формою роботи виборчих комісій є відкриті засідання, які скликаються головою комісії, в разі його відсутності - заступником голови, а у випадках, коли відповідно до цього Закону у складі комісії відсутній заступник голови, - секретарем комісії. На засіданнях комісії мають право бути присутніми з додержанням вимог цього Закону кандидати у Президенти України, їх довірені особи, не більш як по два офіційних спостерігачі від партій (блоків), від яких зареєстровані кандидати, а також офіційні спостерігачі від кандидатів, іноземних держав і міжнародних організацій, представники засобів масової інформації. За рішенням комісії на її засіданні можуть бути присутні й інші особи.

2. У разі відсутності голови і заступника голови виборчої комісії, неможливості скликання ними засідання комісії або їх відмови скликати засідання воно може бути скликано на вимогу не менш як однієї третини членів комісії з обов'язковим повідомленням усіх осіб, що входять до складу комісії, про час і місце проведення засідання та питання, які пропонується розглянути.

3. Перше засідання виборчої комісії скликається не пізніш як на третій робочий день після її утворення, а наступні - за необхідністю.

4. Засідання виборчої комісії веде її голова або його заступник, а в разі невиконання ними з будь-яких причин цієї функції комісія визначає зі свого складу головуючого на конкретному засіданні. Протокол засідання підписується головуючим на засіданні та секретарем комісії чи членом комісії, який виконує обов'язки секретаря.

5. Засідання виборчої комісії є правомочним, якщо у ньому бере участь не менш як дві третини її складу. Рішення комісії приймається у формі постанови відкритим голосуванням більшістю голосів від загального складу комісії. За рівної кількості голосів, поданих під час голосування, прийнятим вважається те рішення, за яке проголосував головуючий на засіданні комісії. Рішення виборчої комісії повинно бути мотивованим і містити посилання на конкретні норми законодавчих актів. Особи, які входять до складу виборчої комісії і брали участь у її засіданні, але не згодні з прийнятим нею рішенням, можуть висловити в письмовій формі окрему думку, що додається до протоколу засідання комісії. Рішення комісії підписується головуючим на її засіданні та секретарем.

6. Комісія може прийняти мотивоване рішення про позбавлення права участі в засіданні осіб, зазначених у частині першій цієї статті та частині четвертій статті 7 цього Закону, якщо вони перешкоджають його проведенню.

7. Рішення виборчих комісій, прийняті в межах їх повноважень, є обов'язковими для учасників виборчого процесу. Ніхто не має права втручатися у діяльність виборчих комісій, крім випадків, передбачених законом.

8. Приймати документи, звернення, заяви і скарги, що надходять до виборчої комісії, мають право голова, заступник голови, секретар або член виборчої комісії, а в Центральній виборчій комісії - також працівники її секретаріату. Усі документи, звернення, заяви і скарги реєструються в установленому Центральною виборчою комісією порядку. Кожен член виборчої комісії має право знайомитися з усіма документами, зверненнями, заявами, скаргами, які зберігаються в комісії.

9. Для організаційного, правового, технічного забезпечення здійснення функцій, передбачених цим Законом, виборча комісія може залучати відповідних спеціалістів, технічних працівників з оплатою їх праці в межах коштів, що виділяються комісії на підготовку і проведення виборів.

10. Членам виборчих комісій під час виконання своїх обов'язків члена комісії забороняється агітувати «за» чи «проти» кандидатів у Президенти України та оцінювати діяльність політичних партій або виборчих блоків партій, які висунули кандидатів у Президенти України.

11. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи, а також державні підприємства, установи і організації зобов'язані створити належні умови виборчим комісіям у здійсненні ними своїх повноважень.

Стаття 19. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності виборчих комісій

1. Рішення, дії або бездіяльність територіальних чи дільничних виборчих комісій можуть бути оскаржені кандидатами у Президенти України, їх довіреними особами, уповноваженими особами партій (блоків), а також виборцями протягом семи днів з дня прийняття рішення, вчинення дії або бездіяльності до виборчої комісії вищого рівня або безпосередньо до суду за місцезнаходженням дільничної виборчої комісії, а щодо територіальної виборчої комісії - відповідно до Верховного Суду Автономної Республіки Крим, обласного суду, міських Київського та Севастопольського судів.

2. Рішення, дії або бездіяльність Центральної виборчої комісії можуть бути оскаржені до Верховного Суду України у порядку, передбаченому законом.

3. Скарги (заяви), що надійшли до відповідної виборчої комісії або суду, розглядаються протягом трьох днів, а в разі оскарження рішення, дії або бездіяльності виборчих комісій менш як за три дні до виборів чи в день їх проведення - негайно.

4. У випадках, що потребують додаткової перевірки, скарги повинні бути розглянуті у десятиденний строк, але не пізніше дня виборів.

5. Не підлягають розгляду (залишаються без розгляду) скарги (заяви), подані з порушенням установлених цим Законом строків.

6. Не підлягають розгляду скарги (заяви) щодо порушень цього Закону, які мали місце до дня голосування, але були подані до відповідної виборчої комісії або суду після 24 години дня, що передує дню голосування, а також скарги (заяви) щодо порушень цього Закону, які мали місце в день голосування, але були подані до відповідної виборчої комісії пізніше 24 години дня голосування.

7. Суди організовують свою роботу під час виборчої кампанії, в тому числі у вихідні дні, таким чином, щоб забезпечити своєчасний розгляд скарг усіх суб'єктів виборчого процесу. Суди забезпечують розгляд скарг і в день виборів Президента України.

Стаття 20. Списки виборців, порядок їх складання та уточнення

1. Для проведення виборів Президента України виконавчими комітетами сільських, селищних, міських (міст, де немає районних рад), районних у містах рад або органами, що відповідно до закону здійснюють їх функції, складаються списки виборців по кожній виборчій дільниці (крім зазначених у частині другій цієї статті). Військ-

ковослужбовці, які голосуватимуть на виборчих дільницях, розташованих за межами військових частин, включаються до списків виборців по відповідних виборчих дільницях на підставі даних, поданих до органів, що складають списки виборців, командирами військових частин не пізніш як за п'ять днів до дня виборів. Для забезпечення вільного волевиявлення військовослужбовцями строкової служби в день виборів їм надається відпустка не менш як на чотири години.

2. На виборчих дільницях, утворених у стаціонарних лікувальних, санаторно-оздоровчих закладах, інших місцях тимчасового перебування виборців з обмеженими можливостями пересування, на суднах, що у день виборів перебувають у плаванні, на виборчих дільницях при представництвах України за кордоном, а також у військових частинах, розташованих за межами населених пунктів, списки виборців складаються за тією ж формою відповідними дільничними виборчими комісіями за поданням керівників відповідних закладів, капітанів суден, командирів військових частин тощо.

3. До списків виборців включаються всі громадяни України, які на день виборів досягли (досягнуть) вісімнадцятирічного віку, мають право голосу та на момент складання списку проживають на території відповідної виборчої дільниці. За відсутності відомостей про місяць і день народження громадянина вважається, що він народився 1 січня відповідного року.

4. До списків виборців виборчих дільниць, утворених при представництвах України за кордоном, включаються працівники цих представництв та члени їх сімей, а також інші громадяни України, які проживають або перебувають на території відповідної іноземної держави.

5. До списку виборців вносяться прізвище, ім'я, по батькові, рік народження виборця (для осіб, яким у рік проведення виборів виповнилося або виповнюється вісімнадцять років, - число, місяць, рік народження), адреса (місце проживання) виборця. Прізвища виборців включаються до списку в порядку, зручному для проведення голосування. Громадянин може бути включений до списку виборців лише на одній виборчій дільниці.

6. Списки виборців, підписані керівниками органів, що їх склали, передаються дільничним виборчим комісіям не пізніш як за 40 днів до дня виборів. Посадові особи, які підписали списки виборців, несуть відповідальність за достовірність, повноту списків, своєчасність їх передачі дільничним виборчим комісіям.

7. Дільнична виборча комісія уточнює списки виборців, після чого вони підписуються головою та секретарем комісії і не пізніш як за 15 днів до дня виборів подаються для загального ознайомлення.

8. Виборці, які прибули на територію виборчої дільниці після уточнення списків виборців, включаються дільничною виборчою комісією до списку виборців на підставі документів, що засвідчують їх особу та місце проживання, та довідки про невключення їх до списку виборців за попереднім місцем проживання. Про їх включення до списків виборців дільнична виборча комісія повідомляє територіальну виборчу комісію за їх попереднім місцем проживання.

9. Виборці, які вибули з території виборчої дільниці після оприлюднення списків виборців, на підставі відповідних документів виключаються дільничною виборчою комісією зі списку виборців. Таким особам надаються довідки за формою, яка затверджується Центральною виборчою комісією, на підставі яких ці особи заносяться до списків виборців на дільниці за новим місцем проживання. Зазначена довідка додається до списку виборців.

10. У виняткових випадках на виборчих дільницях, утворених у місцях тимчасового перебування виборців, списки виборців можуть бути складені і подані для загального ознайомлення не пізніш як за три дні до виборів.

11. Громадянин має право оскаржити протягом трьох днів до дільничної виборчої комісії, територіальної виборчої комісії або безпосередньо до суду допущені при складанні списку виборців неправильності, в тому числі невключення, неправильне включення його до списку виборців або виключення його зі списку виборців. Скарга громадянина, подана до дільничної або територіальної виборчої комісії, розглядається комісією у триденний строк, а напередодні і в день виборів - негайно. Дільнична виборча комісія зобов'язана внести необхідні зміни до списку виборців або видати заявнику копію мотивованого рішення про відхилення його скарги.

Стаття 21. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення виборів

1. Витрати на підготовку і проведення виборів Президента України здійснюються Центральною виборчою комісією відповідно до затвердженого нею кошторису в межах коштів, передбачених на вибори в Державному бюджеті України.

2. У разі несвоєчасного виділення бюджетних коштів для фінансування виборів Національний банк України за зверненням Центральної виборчої комісії у триденний строк надає їй безвідсоткові кредити в межах коштів, передбачених Державним бюджетом України на проведен-

ня виборів, та розмірах, визначених Центральною виборчою комісією. Гарантом повернення кредиту є Міністерство фінансів України.

3. Надані кредити повертаються Національному банку України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, за рахунок коштів Державного бюджету України не пізніш як через три місяці після їх одержання.

4. Фінансове, матеріально-технічне забезпечення виборів Президента України здійснюється Центральною виборчою комісією.

5. Поряд з державним фінансуванням виборів Президента України кандидатом у Президенти України можуть використовуватися кошти особистого виборчого фонду, який утворюється в порядку, визначеному цим Законом, для фінансування передвиборної агітації.

6. Громадяни України, їх об'єднання, юридичні особи, зареєстровані в Україні, за винятком підприємств з іноземними інвестиціями, а також державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, що утримуються за рахунок Державного бюджету України або бюджету місцевого самоврядування, можуть в установленому порядку вносити свої пожертвування до особистих виборчих фондів кандидатів у Президенти України.

ГЛАВА 4. ВИСУВАННЯ І РЕЄСТРАЦІЯ КАНДИДАТІВ У ПРЕЗИДЕНТИ УКРАЇНИ

Стаття 22. Висування претендентів на кандидатів у Президенти України партіями, виборчими блоками партій

1. Право висувати претендента на кандидата у Президенти України належить партіям, які зареєстровані Міністерством юстиції України. Це право реалізується партією як безпосередньо, так і через об'єднання кількох партій у виборчий блок.

2. Виборчий блок партій може бути утворений двома або більшою кількістю партій на підставі рішень партій, які об'єдналися у виборчий блок для участі у виборах Президента України. Це рішення підписується керівниками партій, що об'єдналися у виборчий блок, та скріплюється печатками цих партій. До рішення додається угода про утворення виборчого блоку, яка включає в себе: порядок проведення міжпартійного з'їзду (конференції) блоку; умови делегування на них делегатів від партій, що об'єдналися у блок; умови функціонування керівних органів блоку; зобов'язання по проведенню фінансування передвиборчої кампанії блоку та інші питання, які регламентують діяльність блоку.

3. Висування претендентів на кандидатів у Президенти України (далі - претенденти) починається за 170 днів і закінчується за 140 днів до дня виборів.

4. Претендент висувається партією на з'їзді, конференції, що є найвищим статутним органом цієї партії. Порядок проведення з'їзду (конференції, загальних зборів) партії визначається її статутом.

5. Висування претендента виборчим блоком партії здійснюється на міжпартійному з'їзді (конференції), делегати на який обираються членами партій, що об'єдналися у виборчий блок, відповідно до норми представництва, визначеної угодою про утворення виборчого блоку.

6. Претендентом на кандидата у Президенти України від партії або виборчого блоку партій може бути як член цієї партії, так і позапартійний громадянин.

7. З'їзд (конференція, загальні збори) має право вирішувати питання висування претендента, якщо на ньому присутні більше двох третин обраних делегатів, але не менше 200 осіб. Претендент вважається висунутим, якщо за його кандидатуру проголосувало більше половини учасників з'їзду (конференції, загальних зборів).

8. У разі висунення претендента партія, виборчий блок партій повідомляє про це особу, яку висунуто претендентом на кандидата у Президенти України, і після одержання її згоди балотуватися на виборах подає заяву до Центральної виборчої комісії. У заяві зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць і рік народження, громадянство претендента, дані про місце його проживання в Україні протягом десяти останніх перед днем виборів років та володіння державною мовою, а також прізвище, ім'я, по батькові, адреса і номер телефону уповноваженої особи партії, виборчого блоку партій. Заява підписується керівником відповідної партії (керівниками партій, що об'єдналися у виборчий блок). До заяви додаються:

1) копія свідоцтва про реєстрацію партії (партій, що об'єдналися у виборчий блок), завірена у Міністерстві юстиції України;
2) угода про утворення виборчого блоку партій, підписана керівниками відповідних партій та скріплена печатками партій;
3) витяг з протоколу (рішення) з'їзду (конференції, загальних зборів) партії, виборчого блоку партій про висунення претендента на кандидата у Президенти України;
4) заява претендента про згоду балотуватися на виборах Президента України від даної партії, виборчого блоку партій;

5) передвиборна програма претендента;
6) декларація претендента про майно та доходи за попередній рік, складена за формою, встановленою Міністерством фінансів України;
7) анкета претендента на кандидата у Президенти України за формою, встановленою Центральною виборчою комісією (заповнюється претендентом особисто).

9. Центральна виборча комісія видає уповноваженій особі партії, виборчого блоку партій, яка подала документи, зазначені у частині восьмій цієї статті, довідку про їх прийняття. Довідка має містити перелік прийнятих документів, число, місяць і рік, а також час їх прийняття, посаду і прізвище особи, яка прийняла документи.

Стаття 23. Збори виборців

1. Збори виборців мають право в строки, передбачені частиною третьою статті 22 цього Закону, висунути претендента на кандидата у Президенти України, якщо в них беруть участь не менш як 500 громадян України, що мають право голосу. Збори виборців можуть проводитися за місцем проживання або на підприємствах, в установах, організаціях. Ініціатори проведення зборів зобов'язані повідомити про дату і місце проведення зборів виконавчий комітет відповідної ради не пізніш як за три дні до проведення зборів. Виконавчий комітет ради може направити свого представника для здійснення контролю за додержанням вимог цього Закону при проведенні зборів.

2. На початку зборів складається список їх учасників із зазначенням прізвища, імені, по батькові, дати народження та адреси учасника. На зборах виборців ведеться протокол, в якому повинні бути зазначені дані про складання списку учасників зборів та їх кількість, обрання президії зборів та її склад. Список учасників зборів додається до протоколу. Одна і та ж особа не може бути учасником більш як одних зборів виборців по висуванню претендента.

3. Рішенням зборів виборців, прийнятим більшістю голосів, затверджується ініціативна група виборців у складі 10-20 учасників зборів. Персональний склад ініціативної групи зазначається в протоколі зборів.

Стаття 24. Висування претендента на кандидата у Президенти України зборами виборців

1. Збори виборців можуть обговорювати одну або кілька кандидатур претендентів. Кожний учасник зборів може запропонувати для обговорення будь-яку кандидатуру, в тому числі, самовисунутися. Висунутою зборами виборців як претендентом вважається особа, за яку проголосувало не менш як дві третини учасників зборів.

2. Ініціативна група виборців подає до Центральної виборчої комісії заяву про реєстрацію претендента та заяву про реєстрацію ініціативної групи. У заяві про реєстрацію претендента зазначаються дані про претендента, передбачені частиною восьмою статті 22 цього Закону. До заяви додаються:
1) протокол зборів виборців про висунення претендента;
2) список учасників зборів;
3) заява претендента про його згоду балотуватися кандидатом у Президенти України, а також документи, передбачені пунктами 5, 6 і 7 частини восьмої статті 22 цього Закону. У заяві про реєстрацію ініціативної групи виборців зазначається прізвище, ім'я, по батькові, адреса і номер телефону уповноваженої особи ініціативної групи.

3. У разі, якщо одна і та ж особа висунута претендентом більш як одними зборами виборців, Центральна виборча комісія здійснює реєстрацію претендента на підставі документів, що надійшли у комісію першими. Одночасно Центральна виборча комісія реєструє ініціативну групу виборців, зазначених в цих документах, як таку, що набуває статусу суб'єкта висунення даного претендента. У цьому разі інші протоколи з матеріалами щодо висунення даного претендента розглядаються комісією і додаються до рішення про реєстрацію відповідного претендента, а в рішенні вказуються назви всіх зборів, від яких висунуто претендента. Зазначені в цих протоколах ініціативні групи виборців можуть утворювати зі свого складу групи підтримки даного претендента.

Стаття 25. Реєстрація претендента на кандидата у Президенти України

1. Реєстрація претендента на кандидата у Президенти України здійснюється Центральною виборчою комісією. Претендентом може бути зареєстрована особа, яка відповідає вимогам статті 2 цього Закону.

2. Центральна виборча комісія приймає рішення про реєстрацію претендента в п'ятиденний строк з дня подання заяви про реєстрацію претендента та документів, передбачених статтею 22 цього Закону, і протягом 48 годин після реєстрації видає уповноваженій особі партії (блоку), ініціативної групи виборців довідку про реєстрацію претендента і необхідну кількість підписних листів встановленої форми для збирання підписів виборців на підтримку претендента. Для реєстрації претендента забо-

роняється вимагати інші документи або відомості, ніж передбачені статтями 22 і 24 цього Закону.

3. Претенденти мають рівні права незалежно від суб'єкта висунення.

4. Центральна виборча комісія відмовляє заявнику в реєстрації претендента на кандидата у Президенти України, якщо:

1) необхідні для реєстрації документи подані після закінчення строку, визначеного частиною третьою статті 22 цього Закону;
2) не надано всіх необхідних для реєстрації документів або подано документи, що не відповідають вимогам цього Закону;
3) не додержано встановлений цим Законом, статутом політичної партії або угодою про утворення виборчого блоку порядок висунення претендента.

5. Відмова у реєстрації з підстав, передбачених пунктами 2 і 3 частини четвертої цієї статті, не позбавляє претендента права в межах строків, встановлених для висунення претендентів на кандидата в Президенти України, повторно подати документи на реєстрацію після усунення виявлених недоліків.

6. Центральна виборча комісія скасовує рішення про реєстрацію претендента на кандидата в Президенти України у разі отримання нею документально підтверджених даних про наявність у претендента судимості або про інші обставини, які відповідно до цього Закону позбавляють особу права бути обраною Президентом України.

Стаття 26. Підписний лист

Форма підписного листа на підтримку претендента на кандидата в Президенти України затверджується Центральною виборчою комісією не раніш як за 170 днів до дня виборів. Підписний лист повинен містити відомості про претендента: прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, громадянство, партійність, освіта, професія, місце роботи і проживання, ким висунутий; мати графи, в яких зазначаються порядковий номер і дата підпису виборця, прізвище, ім'я, по батькові виборця, число, місяць та рік його народження, домашня адреса, номер і серія паспорта або іншого документа, що посвідчує особу, особистий підпис виборця. Число та місяць народження ставляться тільки для тих виборців, яким виповнюється в рік виборів вісімнадцять років. Підписний лист також повинен містити дані про особу, яка збирає підписи (прізвище, ім'я, по батькові, домашня адреса, за наявності - номер телефону).

Стаття 27. Порядок збирання підписів на підтримку претендентів

1. За дорученням претендента на кандидата у Президенти України або уповноваженої особи партії (блоку), ініціативної групи виборців, якими висунуто претендента, підписи на його підтримку можуть збирати громадяни України, які мають право голосу.

2. Особа, яка збирає підписи, до початку їх збирання повинна внести до підписних листів відомості про себе, передбачені статтею 26 цього Закону.

3. Графи підписного листа, що стосуються виборця, заповнюються ним особисто, а в разі неможливості за станом здоров'я особисто заповнити підписний лист на його прохання - особою, яка збирає підписи. Правильність даних про виборця, внесених до підписного листа, засвідчується його особистим підписом.

4. Ніхто не має права примушувати виборця підтримати претендента, платити коштами, товарами або послугами за підписи, а також перешкоджати йому у підтримці претендента.

5. В одному підписному листі повинні бути підписи мешканців лише одного населеного пункту.

6. Заповнений підписний лист підписується особою, яка збирала підписи. Вона несе персональну відповідальність за достовірність даних, внесених до підписного листа.

7. Центральна виборча комісія забезпечує здійснення контролю за додержанням вимог цього Закону при зборанні підписів.

8. Заповнені підписні листи подаються безпосередньо до Центральної виборчої комісії для реєстрації не пізніш як за 110 днів до дня виборів Президента України. Про прийняття підписних листів Центральна виборча комісія видає уповноваженим особам, які їх подали, довідку встановленого зразка.

9. При встановленні на підставі підписних листів кількості виборців, які підтримали претендента на кандидата у Президенти України, не враховуються підписи виборців, щодо яких у підписному листі відсутні усі або окремі відомості, передбачені підписним листом. Не враховуються підписні листи, що містять підписи мешканців різних населених пунктів, в яких відсутні дані про особу, яка збирала підписи, або не підписані нею. Недійсними вважаються підписні листи невстановленого зразка, підроблені, а також насильно чи шляхом підкупу зібрані. Підписні листи можуть бути визнані недійсними за рішенням Центральної виборчої комісії.

10. У разі невідповідності оформлення поданих підписних листів вимогам цього Закону Центральна виборча комісія не пізніш як на п'ятий день після їх прийняття сповіщає про це осіб, які їх подали. Виправлені або додаткові підписні листи подаються до комісії не пізніш як за 100 днів до дня виборів Президента України.

11. Про результати збирання підписів на підтримку кожного з претендентів Центральна виборча комісія складає протокол, з яким ознайомлює претендента або уповноважену особу партії (блоку), ініціативної групи виборців у триденний строк.

12. Право ознайомлення з підписними листами, поданими до Центральної виборчої комісії, мають виключно особи, що входять до її складу, та за дорученням керівників комісії - працівники секретаріату комісії.

13. Забороняється організовувати збирання підписів на підприємствах, в установах і організаціях.

Стаття 28. Реєстрація кандидата у Президенти України

1. Претендент має бути зареєстрований як кандидат у Президенти України, якщо його кандидатуру підтримають своїми підписами не менш як один мільйон громадян України, які мають право голосу, в тому числі не менш як 30 тисяч громадян у кожному з двох третин регіонів (Автономна Республіка Крим, області, міста Київ та Севастополь) України.

2. Реєстрація претендента як кандидата у Президенти України здійснюється Центральною виборчою комісією протягом п'яти днів після складення нею протоколу про результати збирання підписів виборців на підтримку претендента.

3. Рішення про реєстрацію кандидата у Президенти України приймається Центральною виборчою комісією за наявності документів, передбачених статтями 22 і 24 цього Закону, та протоколу Центральної виборчої комісії про результати збирання підписів виборців на підтримку претендента. Реєстрація кандидатів у Президенти України повинна бути завершена не пізніш як за 90 днів до дня виборів Президента України.

4. Центральна виборча комісія протягом двох днів після реєстрації видає кандидату в Президенти України посвідчення встановленого зразка, а претендентам, яким відмовлено у реєстрації, - рішення.

5. Не пізніш як на п'ятий день після закінчення реєстрації всіх кандидатів Центральна виборча комісія публікує в пресі та оголошує в інших засобах масової інформації список кандидатів у Президенти України із зазначенням в алфавітному порядку прізвища, імені, по батькові, року народження, партійності, освіти, посади (заняття), місця роботи і проживання кожного кандидата та ким висунутий кандидат.

6. Рішення Центральної виборчої комісії про реєстрацію кандидата або про відмову в реєстрації може бути оскаржено претендентом, щодо якого прийнято таке рішення, або уповноваженою особою партії (блоку), ініціативної групи виборців, якими висунуто даних претендентів, до Верховного Суду України протягом п'яти днів з моменту його прийняття. Верховний Суд України розглядає скаргу в семиденний строк. Рішення Верховного Суду України є остаточним і підлягає негайному виконанню.

Стаття 29. Декларація про доходи кандидата у Президенти України

1. Декларація про майно та доходи за попередній рік кандидата у Президенти України складається особисто претендентом за формою, встановленою Міністерством фінансів України. Претендент несе відповідальність за достовірність відомостей, поданих у декларації.

2. Достовірність відомостей, поданих у декларації, перевіряється Державною податковою адміністрацією України за дорученням Центральної виборчої комісії. Виявлення в декларації завідомо неправдивих відомостей або інших істотних порушень законодавства при підготовці та представленні декларації тягне за собою відмову в реєстрації претендента як кандидата в Президенти України. У разі виявлення таких фактів після реєстрації кандидата в Президенти України Центральна виборча комісія повинна в п'ятиденний строк звернутися до Верховного Суду України із заявою про скасування реєстрації відповідної особи як кандидата в Президенти України. В разі прийняття судом рішення про скасування реєстрації відповідної особи як кандидата, на визначених в заяві підставах, суд зобов'язаний порушити кримінальну справу з цього питання.

3. Центральна виборча комісія у триденний строк після їх надходження публікує декларації всіх претендентів на кандидата у Президенти України в газетах «Голос України» та «Урядовий кур'єр».

Стаття 30. Вибуття кандидата у Президенти України з балотування

1. Кандидат у Президенти України не пізніш як за три дні до дня виборів може зняти свою кандидатуру, звернувшись з відповідною письмовою заявою до Центральної виборчої комісії. У цьому разі за рішенням комісії його

кандидатура виключається із списку кандидатів, і він вибуває з балотування на виборах Президента України.

2. У разі смерті кандидата Центральна виборча комісія оголошує його таким, що вибув з балотування на виборах, і його кандидатура виключається із списку кандидатів.

3. Центральна виборча комісія повідомляє виборчі комісії про вибуття кандидата в Президенти України з балотування, і це рішення оприлюднюється в засобах масової інформації не пізніше наступного дня після його прийняття, але не пізніш як за один день до дня виборів.

ГЛАВА 5. ПЕРЕДВИБОРНА АГІТАЦІЯ

Стаття 31. Проведення передвиборної агітації кандидатами в Президенти України

1. Передвиборна агітація розпочинається після реєстрації претендента кандидатом в Президенти України Центральною виборчою комісією і закінчується за один день до дня виборів. Передвиборна агітація може здійснюватися у будь-яких формах і будь-якими засобами, що не суперечать Конституції України та законам України.

2. Громадяни України, політичні партії, інші об'єднання громадян, колективи підприємств, установ і організацій мають право вільно і всебічно обговорювати передвиборні програми кандидатів, їх політичні, ділові та особисті якості, вести агітацію «за» або «проти» кандидатів на зборах, мітингах, у бесідах, пресі, на радіо і телебаченні.

3. Кандидати у Президенти України проводять зустрічі з виборцями як на зборах, так і в іншій зручній для виборців формі. Територіальні виборчі комісії беруть участь в організації зустрічей кандидатів з виборцями. На прохання кандидатів чи виборчих комісій органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування сприяють в організації таких зустрічей.

4. Для проведення масових заходів передвиборної агітації місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації державної і комунальної форм власності, а також змішаної форми власності, де частка державної власності перевищує 25 відсотків, безкоштовно надають придатні для цієї мети приміщення у визначений виборчою комісією час. При цьому територіальні виборчі комісії зобов'язані забезпечити рівні можливості для всіх кандидатів у Президенти України.

5. Центральна виборча комісія за рахунок коштів, що виділяються з Державного бюджету України на проведення виборчої кампанії, забезпечує виготовлення не пізніш як за 50 днів до дня виборів передвиборних плакатів кандидатів у Президенти України. Форма, розмір та поліграфічне виконання передвиборних плакатів, їх тираж відповідно до вимог частини сьомої цієї статті встановлюються Центральною виборчою комісією і повинні бути однаковими для всіх кандидатів.

6. Для забезпечення своєчасного виготовлення передвиборних плакатів до Центральної виборчої комісії не пізніш як у тижневий термін після реєстрації претендента кандидатом ним особисто або його довіреною особою подаються передвиборна програма (тези передвиборної програми) та автобіографія, загальним обсягом не більше чотирьох сторінок машинописного тексту, надрукованого через півтора інтервала (7800 друкованих знаків), дві фотокартки встановленого Центральною виборчою комісією формату.

7. Виготовлені передвиборні плакати з розрахунку по 10 примірників кожного плаката на кожну виборчу комісію у встановленому Центральною виборчою комісією порядку передаються безпосередньо кандидатам у Президенти України або їх довіреним особам чи за їх згодою територіальним виборчим комісіям.

8. Кожен кандидат за власним розсудом може забезпечувати виготовлення інших матеріалів передвиборної агітації за рахунок і в межах коштів особистого виборчого фонду. Відомості, що подаються у зазначених матеріалах, повинні відповідати вимогам закону. По три примірники друкованих матеріалів, виготовлених за рахунок особистого виборчого фонду кандидата, у триденний термін після їх виготовлення повинні бути подані кандидатом або його довіреними особами до Центральної виборчої комісії і до територіальних виборчих комісій за місцем поширення цих матеріалів.

9. Усі друковані матеріали передвиборної агітації повинні містити інформацію про організацію, установу та осіб, відповідальних за їх випуск, вихідні дані установи, що здійснила друк, відомості про загальний тираж відповідного друкованого матеріалу.

10. Органи місцевого самоврядування відводять місця та обладнують стенди, дошки у людних місцях для розміщення матеріалів передвиборної агітації, забезпечують наявність на них агітаційних матеріалів, видання яких здійснюють відповідні виборчі комісії, а також опублікованих ними повідомлень, передбачених цим Законом, щодо виборчої кампанії та кандидатів. Забороняється розміщення цих матеріалів на будівлях, що є пам'ятками архітектури, та в місцях, де вони перешкоджають безпеці дорожнього руху.

Стаття 32. Використання засобів масової інформації у передвиборній агітації

1. Кандидатам у Президенти України надається право безплатного користування державними засобами масової інформації шляхом надання їм рівноцінного і однакового за обсягом часу мовлення на загальнодержавному рівні і в межах окремого виборчого округу. Конкретний обсяг і час радіо- і телепередач, визначених для передвиборної агітації кандидатів на загальнодержавному рівні, встановлюється Центральною виборчою комісією, у територіальних виборчих округах - територіальними виборчими комісіями за погодженням з керівниками відповідних засобів масової інформації. Телерадіокомпаніям забороняється переривати передвиборні агітаційні програми, в тому числі рекламою товарів, робіт, послуг.

2. Кандидати у Президенти України мають право на безплатне розміщення тексту своєї передвиборної програми обсягом не більше чотирьох сторінок машинописного тексту (7800 друкованих знаків) в однаковому поліграфічному виконанні в газетах «Голос України», «Урядовий кур'єр». Черговість друкування передвиборних програм кандидатів у Президенти України встановлюється Центральною виборчою комісією шляхом жеребкування.

3. Центральна виборча комісія та територіальні виборчі комісії з коштів Державного бюджету України, виділених на проведення виборчої кампанії, оплачують встановлені згідно з цим Законом: час на державному радіо і телебаченні, друкування передвиборних плакатів та публікацію передвиборних програм кандидатів в газетах «Голос України» і «Урядовий кур'єр», в обласних виданнях.

4. Кандидати у Президенти України мають право за рахунок і в межах коштів особистого виборчого фонду додатково друкувати свої матеріали передвиборної агітації як у державних, так і недержавних періодичних друкованих виданнях на умовах рівної оплати за одиницю газетної площі, а також вести свою передвиборну агітацію як на державних, так і недержавних телерадіоканалах на умовах рівної оплати за одиницю ефірного часу.

5. У разі оприлюднення в засобах масової інформації недостовірних, на думку кандидата у Президенти України, матеріалів про нього, ці засоби масової інформації протягом семи днів, але не пізніш як за два дні до дня виборів, зобов'язані надати кандидату в Президенти України, щодо якого поширені недостовірні матеріали, такий же час на радіо або телебаченні чи таку ж друковану газетну площу для спростування недостовірних матеріалів.

Стаття 33. Обмеження проведення передвиборної агітації

1. Забороняється участь у передвиборній агітації: органам державної влади, включаючи судові органи та органи прокуратури, і органам місцевого самоврядування, їх посадовим і службовим особам; членам виборчих комісій; особам, які не є громадянами України.

2. Державним телерадіокомпаніям, друкованим засобам масової інформації з державною участю, участю органів місцевого самоврядування, їх посадовим особам, творчим працівникам засобів масової інформації у період виборчої кампанії у своїх повідомленнях, матеріалах і передачах забороняється підтримувати або віддавати перевагу в будь-якій формі тому чи іншому кандидату в Президенти України, їх передвиборним програмам.

3. Забороняється проводити передвиборну агітацію, що супроводжується наданням виборцям безплатно або на пільгових умовах відповідно товарів, послуг, цінних паперів, грошей, кредитів, лотерей, інших матеріальних цінностей.

4. Центральна виборча комісія забезпечує в державних засобах масової інформації роз'яснення щодо заборони надання безплатно або на пільгових умовах товарів, цінних паперів, кредитів, лотерей, грошей, послуг. Текст роз'яснення затверджується Центральною виборчою комісією та друкується в кожному номері газет «Голос України» і «Урядовий кур'єр» на першій сторінці, починаючи за 30 днів до дня виборів. Текст роз'яснення транслюється двічі на день телерадіокомпаніями, починаючи за 30 днів до дня виборів.

5. Передвиборні агітаційні телерадіопрограми місцевих компаній не повинні збігатися у часі з аналогічними програмами на загальнодержавних каналах.

6. Внесення до інформаційних телерадіопрограм агітаційних матеріалів кандидатів у Президенти України або політичної реклами не допускається.

7. Забороняється переривати передвиборні агітаційні програми кандидатів у Президенти України рекламою товарів, робіт і послуг, іншими повідомленнями.

8. Агітація в недержавних засобах масової інформації обмежується лише можливостями власного виборчого фонду на умовах рівної оплати за ефірний час чи газетну площу для кандидатів у Президенти України.

9. Державним і недержавним засобам масової інформації, що діють на території України, забороняється поширювати за 15 днів до дня голосування інформацію про результати соціологічних досліджень і опитувань громадської думки щодо кандидатів у Президенти України.

10. Забороняється вести передвиборну агітацію в зарубіжних засобах масової інформації, що діють на території України.

11. Кандидатам у Президенти України, які обіймають посади, у тому числі за сумісництвом, в органах державної влади, в органах місцевого самоврядування, на державних підприємствах, установах, організаціях, у військових формуваннях, утворених відповідно до законів України, забороняється залучати або використовувати для будь-якої роботи, пов'язаної з проведенням своєї виборчої кампанії, підлеглих їм осіб (у робочий час), службовий транспорт, зв'язок, устаткування, приміщення, інші об'єкти та ресурси за місцем роботи.

12. Поширення анонімних агітаційних матеріалів, що дискредитують кандидата в Президенти України, забороняється.

13. Забороняється поширення в будь-якій формі матеріалів із закликами до насильницького повалення конституційного ладу, порушення територіальної цілісності держави, до національної, мовної, расової, релігійної нетерпимості.

14. Забороняється використання при проведенні передвиборної агітації друкованих агітаційних матеріалів, що не містять вихідних даних установи, що здійснила друк, а також зазначення загального тиражу примірників.

15. Забороняється проведення в день, що безпосередньо передує дню виборів, та в день голосування передвиборної агітації у будь-якій формі.

16. Перешкоджання здійсненню права вести передвиборну агітацію, а також зловживання правом на ведення такої агітації тягне за собою відповідальність, встановлену законами України.

17. У разі надходження до виборчих комісій заяв, скарг щодо порушень, зазначених у частинах третій, десятій, дванадцятій - шістнадцятій цієї статті, виборчі комісії негайно надсилають зазначені заяви, скарги до органів внутрішніх справ для проведення перевірки і реагування відповідно до чинного законодавства України.

Стаття 34. Фінансування передвиборної агітації

1. Фінансування передвиборної агітації здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, коштів особистих виборчих фондів кандидатів у Президенти України.

2. Використання інших коштів для передвиборної агітації забороняється.

Стаття 35. Особистий виборчий фонд кандидата у Президенти України

1. Кожний кандидат у Президенти України може мати особистий виборчий фонд. Особистий виборчий фонд утворюється за рахунок власних коштів кандидата, коштів політичних партій, пожертвувань громадян України, юридичних осіб, зареєстрованих в Україні, за винятком державних підприємств, державних органів, установ і організацій, органів місцевого самоврядування, а також іноземців та осіб без громадянства, іноземних юридичних осіб, підприємств з іноземними інвестиціями, благодійних організацій та релігійних об'єднань, підприємств, організацій та установ, що мають заборгованість перед бюджетами всіх рівнів.

2. Будь-які умови, домовленості та угоди між пожертвувачем і кандидатом, партією (блоком) щодо коштів, які перераховуються до виборчого фонду кандидата, є недійсними.

3. Порядок відкриття і закриття банківських рахунків, надходження і використання коштів особистих виборчих фондів, а також порядок здійснення контролю визначається Центральною виборчою комісією разом з Національним банком України та Державною податковою адміністрацією України відповідно до законів України.

4. Розмір особистого виборчого фонду кандидата не може перевищувати 100000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, пожертвування однієї юридичної або фізичної особи - 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

5. За письмовою заявою кандидата у Президенти України Ощадний банк України за місцем знаходження Центральної виборчої комісії зобов'язаний відкрити рахунок з грифом «Виборчий фонд» на його ім'я.

6. Контроль за надходженням і використанням коштів особистого виборчого фонду кандидата здійснюється Центральною виборчою комісією та Державною податковою адміністрацією України. За зверненням кандидата банк надає йому повні відомості про розміри та джерела пожертвувань, що надійшли на рахунок його особистого виборчого фонду.

7. Дані про розміри і джерела надходжень до фонду, фінансові звіти про використання цих коштів публікуються Центральною виборчою комісією у газетах «Голос України» та «Урядовий кур'єр» не пізніш як на сьомий день після дня виборів.

8. Використання кандидатами для потреб виборчої кампанії будь-яких коштів, крім коштів, передбачених цим Законом, забороняється.

9. Не вважається оплатною участь громадян у передвиборній кампанії особистою працею, в тому числі з використанням власних засобів на громадських засадах у вільний від роботи або служби час.

10. Якщо кошти перераховано до особистого виборчого фонду кандидата фізичною чи юридичною особою, яка згідно з цим Законом не має права на такі пожертвування, або є анонімною чи підставною особою, або якщо адреса пожертвувача відсутня чи є такою, що за нею неможливо відшукати пожертвувача, ці кошти за рішенням Центральної виборчої комісії перераховуються до Державного бюджету України.

11. Кошти (або їх частина), які надійшли до особистого виборчого фонду кандидата понад встановлений цим Законом максимальний розмір фонду, повертаються пожертвувачу за його рахунок.

12. Кандидат має право відмовитися від коштів, що надійшли від пожертвувача, про що він подає заяву до установи, в якій відкрито рахунок його особистого виборчого фонду. Ці кошти повертаються згаданою установою пожертвувачу за його рахунок і не зараховуються при обчисленні максимально дозволеного розміру особистого виборчого фонду кандидата.

13. Не використані під час виборчої кампанії кошти особистих виборчих фондів кандидатів після обрання Президента України перераховуються установою ощадного банку у безспірному порядку до Державного бюджету України у триденний строк після опублікування Центральною виборчою комісією результатів виборів. У разі вибуття кандидата або зняття його з балотування у встановленому порядку залишки коштів на рахунку його особистого виборчого фонду за рішенням Центральної виборчої комісії перераховуються до Державного бюджету України.

14. Кандидат у Президенти України визначає з числа довірених осіб розпорядника особистого виборчого фонду.

15. На другий день після дня виборів установа банку, в якому відкрито рахунки особистих виборчих фондів кандидатів, інформує Центральну виборчу комісію про розміри і джерела надходжень до цих фондів та подає фінансові звіти про їх використання.

16. Кошти особистих виборчих фондів використовуються виключно на потреби передвиборної агітації. Оплата робіт і послуг з особистих виборчих фондів кандидатів у Президенти України може здійснюватися лише в безготівковому порядку.

17. Використання коштів особистих виборчих фондів кандидатів у Президенти України припиняється за день до виборів.

18. Форма фінансового звіту та порядок обліку надходжень і витрат коштів особистих виборчих фондів встановлюються Центральною виборчою комісією.

ГЛАВА 6. ГАРАНТІЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАНДИДАТІВ У ПРЕЗИДЕНТИ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ УЧАСНИКІВ ВИБОРІВ

Стаття 36. Права кандидата у Президенти України при проведенні виборчої кампанії

1. Кандидати в Президенти України з часу їх реєстрації Центральною виборчою комісією беруть участь у виборчій кампанії на рівних засадах. Кандидати мають рівне право на використання державних засобів масової інформації на території України.

2. Кандидати в Президенти України мають право делегувати по одному представнику до Центральної виборчої комісії з правом дорадчого голосу.

3. Представник кандидата в Президенти України у Центральній виборчій комісії має право:

1) бути присутнім на всіх засіданнях Центральної виборчої комісії під час обговорення будь-яких питань, пов'язаних з виборами Президента України;
2) надавати інформацію та вносити пропозиції з питань, що розглядаються на засіданнях комісії;
3) знайомитися зі змістом протоколів засідань комісії та рішень, прийнятих нею, отримувати копії цих рішень;
4) негайно отримувати копії протоколів (факсів), телефонограм, що надходять до Центральної виборчої комісії від територіальних виборчих комісій, про встановлення результатів голосування у відповідній адміністративно-територіальній одиниці;
5) бути присутнім у приміщенні Центральної виборчої комісії в період проведення голосування та встановлення результатів виборів;
6) здійснювати інші права, передбачені цим Законом.

4. Кандидатам гарантуються рівні умови і можливості щодо використання державних засобів масової інформації на території України, фінансового і матеріально-технічного забезпечення їх участі у виборчій кампанії.

5. Кандидати на час проведення виборчої кампанії мають право на звільнення від виробничих або службових обов'язків.

6. Кандидати мають право на безплатний проїзд всіма видами пасажирського транспорту (за винятком таксі) в межах території України.

7. Кандидати не можуть бути під час виборчої кампанії звільнені з роботи, переведені на іншу роботу або посаду без їх згоди, а також призвані на військові збори або навчання.

8. Держава забезпечує охорону кандидатів під час виборчої кампанії відповідно до Закону України «Про державну охорону органів державної влади та посадових осіб» (160/98-ВР).

Стаття 37. Довірені особи кандидата в Президенти України

1. Кандидат у Президенти України може мати у кожному територіальному виборчому округзі по одній довіреній особі і п'ять довірених осіб, які допомагають йому в проведенні виборчої кампанії на території загальнодержавного одномандатного виборчого округу. Вони ведуть агітацію за обрання його Президентом України, представляють інтереси кандидата у взаємовідносинах з органами державної влади і органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, а також у виборчих комісіях.

2. Кандидат у Президенти України визначає довірених осіб і звертається до Центральної виборчої комісії із заявою щодо їх реєстрації. У заяві зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, службова і домашня адреси, номер телефону кожної довіреної особи, а також додається письмова згода цієї особи. Не допускається реєстрація довіреними особами кандидатів: керівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх заступників, суддів і прокурорів, керівників військових формувань Міністерства оборони, Міністерства внутрішніх справ, Національної гвардії, Прикордонних військ та Служби безпеки України. Центральна виборча комісія протягом трьох робочих днів після надходження заяви реєструє довірених осіб кандидата і видає їм посвідчення встановленого зразка.

3. Зареєстровані довірені особи кандидатів у Президенти України з часу реєстрації до закінчення виборчої кампанії мають право на звільнення від виробничих або службових обов'язків.

4. Кандидат у Президенти України має право в будь-який час до дня виборів звернутися до Центральної виборчої комісії із заявою про припинення повноважень його довіреної особи і реєстрацію замість неї іншої. Довірена особа кандидата може в будь-який час за власною ініціативою скласти свої повноваження, звернувшись до Центральної виборчої комісії з відповідною заявою, і повернути видане їй посвідчення.

Стаття 38. Офіційні спостерігачі на виборах Президента України

У виборчій кампанії по виборах Президента України можуть брати участь офіційні спостерігачі від кандидатів у Президенти України, від партій (блоків), зборів виборців - суб'єктів виборчого процесу, від іноземних держав і міжнародних організацій. Порядок реєстрації та статус офіційних спостерігачів визначаються Положенням, що затверджується Центральною виборчою комісією.

Стаття 39. Участь довірених осіб та інших учасників виборів у роботі виборчих комісій

1. Довірені особи кандидатів у Президенти України та офіційні спостерігачі можуть брати участь у засіданнях виборчих комісій відповідно під час реєстрації кандидатів у Президенти України, голосування, підрахунку голосів на виборчій дільниці, визначення результатів голосування по округу і підбиття загальних підсумків виборів Президента України. Повноваження зазначених представників визначаються в порядку, встановленому цим Законом, і засвідчуються відповідним документом. Втручання зазначених осіб у роботу виборчих комісій не допускається.

2. Особи, перелічені в частині першій цієї статті, в разі виявлення порушень законодавства про вибори Президента України мають право скласти про це акт, який підписується особою (особами), яка виявила порушення, і виборцями - свідками порушення, та звернутися до відповідної виборчої комісії з заявою про усунення порушень.

ГЛАВА 7. ПРОВЕДЕННЯ ГОЛОСУВАННЯ, ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Стаття 40. Виборчий бюлетень

1. Форму і текст виборчого бюлетеня по виборах Президента України затверджує Центральна виборча комісія.

2. Виборчі бюлетені є документами суворої звітності.

3. Виборчий бюлетень містить назву та дату виборів, номер територіального виборчого округу і номер виборчої дільниці, крім виборчих дільниць, які утворені у виняткових випадках відповідно до частини сьомої статті 12

цього Закону, та позначене місце для підпису члена дільничної виборчої комісії, який видаватиме виборчий бюлетень, а також місце для печатки дільничної виборчої комісії.

4. До виборчого бюлетеня вносяться в алфавітному порядку всі кандидати у Президенти України із зазначенням прізвища, імені, по батькові, року народження, посади (заняття), місця роботи та проживання, партійності, а також ким висунутий кандидат. У разі висунення кандидата партією (блоком) вказується повна назва партії (блоку). Праворуч проти прізвища кожного із кандидатів розташовується порожній квадрат.

5. У виборчих бюлетенях після переліку прізвищ кандидатів зазначається: «Не підтримую жодного кандидата у Президенти України» і праворуч від цих слів розташовується порожній квадрат.

6. Виборчий бюлетень має контрольний талон, відокремлений лінією відриву. Контрольний талон містить назву і дату виборів, номер територіального виборчого округу, номер виборчої дільниці, крім виборчих дільниць, які утворені відповідно до частини сьомої статті 12 цього Закону, а також позначені місця для зазначення порядкового номера виборця у списку виборців, підписів виборця та члена дільничної виборчої комісії, який видав бюлетень.

7. Виборчий бюлетень не повинен містити відомостей щодо кандидатів, які вибули з балотування. У разі, коли кандидат вибув з балотування після видрукування бюлетенів, Центральна виборча комісія приймає рішення про внесення змін до виборчого бюлетеня, а в разі необхідності - про його передрукування. Якщо зміни до виборчого бюлетеня внесені шляхом викреслення відомостей про особу, яка була кандидатом, дільнична виборча комісія повідомляє про це кожного виборця під час видачі виборчого бюлетеня.

8. Виборчі бюлетені повинні друкуватися на однаковому папері і бути однаковими за розміром, кольором та змістом, відповідати формі, встановленій Центральною виборчою комісією. Виборчий бюлетень друкується на одному аркуші з текстовою частиною лише з одного боку.

Стаття 41. Порядок видачі виборчих бюлетенів

1. Територіальна виборча комісія на засіданні приймає виборчі бюлетені від Центральної виборчої комісії. Про підрахунок бюлетенів територіальна виборча комісія складає протокол, який підписується всіма членами комісії. Протокол складається в трьох примірниках, перший з них надсилається до Центральної виборчої комісії, другий зберігається в комісії, третій - відразу вивішується для загального ознайомлення в приміщенні комісії. На прохання кандидата або його довіреної особи, або особи, уповноваженої кандидатом, йому (їй) видається копія протоколу.

2. Територіальна виборча комісія на засіданні видає виборчі бюлетені дільничним виборчим комісіям. Для підрахунку бюлетенів територіальна виборча комісія за взаємною згодою всіх членів комісії може розділитися не більш як на дві групи, але видача бюлетенів з оголошенням кількості бюлетенів, що видаються кожній дільничній виборчій комісії, відбувається на засіданні територіальної виборчої комісії.

3. Видача бюлетенів дільничним виборчим комісіям здійснюється в кількості, яка дорівнює кількості виборців на дільниці, з резервом, обсяг якого встановлюється Центральною виборчою комісією.

4. Про підрахунок і видачу бюлетенів дільничним виборчим комісіям територіальна виборча комісія складає протокол, який підписується всіма членами комісії. В протоколі зазначається кількість бюлетенів, виданих кожній з дільничних виборчих комісій. Протокол складається в двох примірниках, один з яких зберігається в комісії, а другий - відразу вивішується для загального ознайомлення в приміщенні комісії. За заявою кандидата або його довіреної особи, або особи, уповноваженої кандидатом, йому (їй) негайно видається копія протоколу.

Стаття 42. Організація і порядок голосування

1. Голосування проводиться в день виборів або в день повторного голосування з восьмої до двадцятої години.

2. Про час і місце голосування дільнична виборча комісія сповіщає виборців не пізніш як за п'ятнадцять днів до дня виборів.

3. Голосування проводиться в спеціально відведених приміщеннях, де обладнуються в достатній кількості кабіни або кімнати для таємного голосування, визначаються місця видачі виборчих бюлетенів і встановлюються виборчі скриньки таким чином, щоб виборці при підході до них обов'язково проходили через кабіни або кімнати для таємного голосування.

4. Вхід у кабіни або кімнати для таємного голосування, вихід з них, а також шлях від них до виборчих скриньок повинні бути в полі зору членів дільничної виборчої комісії, кандидатів і довірених осіб кандидатів та офіційних спостерігачів.

5. Відповідальність за організацію голосування, забезпечення таємності волевиявлення виборців, обладнання приміщень і підтримання в них належного порядку покладається на дільничні виборчі комісії. Виборець може перебувати в приміщенні для голосування лише протягом часу, необхідного для голосування.

6. У день виборів перед початком голосування голова дільничної виборчої комісії в присутності членів виборчої комісії та офіційних спостерігачів, представників засобів масової інформації, які знаходяться на виборчій дільниці, перевіряє виборчі скриньки, пломбує або опечатує їх.

7. Кожен виборець голосує особисто. Голосування за інших осіб не допускається.

8. Виборчі бюлетені видаються виборцям членами дільничної виборчої комісії на підставі списку виборців по відповідній виборчій дільниці за умови пред'явлення виборцем документа, що посвідчує його особу. Член дільничної виборчої комісії, який видає виборчий бюлетень, розписується у визначених місцях на виборчому бюлетені та контрольному талоні. Забороняється робити на бюлетенях будь-які позначки, за якими можна було б встановити особу виборця. Виборець розписується за отримання виборчого бюлетеня у визначеному місці на контрольному талоні та у списку виборців.

9. Контрольні талони залишаються у дільничній комісії і разом із списком виборців є підставою для встановлення кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені.

10. Виборчий бюлетень заповнюється виборцем у кабіні або кімнаті для таємного голосування. При заповненні виборчого бюлетеня забороняється присутність інших осіб. Виборець, який не може самостійно заповнити бюлетень, має право з відома голови, заступника голови, секретаря або члена дільничної виборчої комісії запросити в кабіну (до кімнати) для таємного голосування іншу особу на свій розсуд, крім членів виборчої комісії, кандидатів у Президенти України, їх довірених осіб, офіційних спостерігачів.

11. У бюлетені для голосування виборець робить позначку «плюс» (+) або іншу, що засвідчує його волевиявлення, у квадраті проти прізвища кандидата, за якого він голосує. Виборець може голосувати тільки за одного кандидата. У разі непідтримання жодного з кандидатів виборець робить позначку «плюс» (+) або іншу, яка засвідчує його волевиявлення, в квадраті проти слів: «Не підтримую жодного кандидата у Президенти України».

12. У випадках, коли окремі виборці за станом здоров'я не можуть прибути в приміщення для голосування, за їх письмовою заявою дільнична виборча комісія за один день до дня виборів складає список таких виборців за формою загального списку виборців. Комісія визначає час і не менше трьох членів виборчої комісії, які організовують голосування в місцях перебування таких виборців. Ці члени комісії повинні бути представниками різних партій (блоків). Час виходу членів комісії до виборців визначається з таким розрахунком, щоб ці виборці змогли проголосувати не пізніш як за годину до закінчення голосування. Голова дільничної виборчої комісії повинен оголосити про те, що члени комісії виходять для організації голосування до виборців, які за станом здоров'я не можуть прибути в приміщення для голосування. Тільки після оголошення членам комісії видаються виборчі бюлетені і список виборців. Бюлетені перераховуються в присутності бажаючих членів комісії і офіційних спостерігачів. При проведенні такого голосування мають право бути присутні офіційні спостерігачі.

13. Для проведення голосування за межами приміщення для голосування відповідним членам дільничної виборчої комісії її головою вручається список виборців, голосування яких має бути організовано у місцях їх перебування, відповідна кількість виборчих бюлетенів та опломбована (опечатана) виборча скринька. При організації голосування один з членів дільничної виборчої комісії розписується у визначених місцях на виборчому бюлетені та контрольному талоні, після чого бюлетень видається виборцю, який розписується за його отримання у контрольному талоні та списку виборців. При заповненні виборцем виборчого бюлетеня не можуть бути присутніми будь-які особи, за винятком випадку, передбаченого частиною десятою цієї статті.

14. Після проведення голосування за межами приміщення для голосування членами дільничної виборчої комісії, які його організовували, робляться відповідні позначки у загальному списку виборців. Список, по якому проводилося голосування, додається до загального списку.

Стаття 43. Порядок підрахунку голосів на виборчій дільниці

1. Підрахунок голосів на виборчій дільниці здійснюється виключно членами дільничної виборчої комісії на її засіданні в тому ж приміщенні, де проходило голосування. Під час підрахунку голосів ніхто не має права робити будь-які позначки, записи на бюлетенях для голосування.

2. Після закінчення голосування на підставі списку виборців дільнична виборча комісія встановлює загальну

кількість виборців на виборчій дільниці. Ця кількість оголошується і заноситься до протоколу.

3. Перед початком підрахунку голосів дільнична виборча комісія встановлює за кількістю контрольних талонів з підписами виборців та членів комісії, які видавали виборчі бюлетені, а також відповідних підписів у списку виборців кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені. Ця кількість оголошується і заноситься до протоколу.

4. До відкриття виборчих скриньок здійснюється підрахунок та погашення невикористаних бюлетенів шляхом відокремлення лівого верхнього куточка бюлетеня. Кількість таких бюлетенів оголошується і заноситься до протоколу. Після цього контрольні талони і погашені невикористані виборчі бюлетені (разом із контрольними талонами) запаковуються і опечатуються, на пакеті зазначаються назва виборчого бюлетеня, номер територіального виборчого округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих контрольних талонів та бюлетенів, дата, час та ставляться підписи голови і секретаря дільничної виборчої комісії.

5. Після перевірки цілісності печаток або пломб на виборчих скриньках голова дільничної виборчої комісії відкриває їх. Виборчі скриньки відкриваються почергово, спочатку відкриваються виборчі скриньки, з якими голосування було організовано поза межами виборчої дільниці у місцях перебування виборців. Комісія підраховує загальну кількість виборчих бюлетенів в скриньці. Тільки після цього підрахунку відкривається наступна скринька.

6. При підрахунку виборчих бюлетенів визначений член комісії рахує бюлетені вголос. Всі предмети, які не є бюлетенями встановленого зразка, складаються окремо і не підраховуються. У разі виникнення сумнівів комісія вирішує голосуванням, чи є предмет бюлетенем встановленого зразка. При цьому кожен член комісії має право отримати і особисто оглянути предмет; на цей час підрахунок бюлетенів припиняється. Предмети запаковуються. На пакеті робиться напис «Предмети», вказуються номер територіального виборчого округу, номер виборчої дільниці, дата, час, ставляться підписи голови та секретаря дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

7. Комісія підраховує загальну кількість виборчих бюлетенів і встановлює кількість виборців, які взяли участь у голосуванні. Ця кількість оголошується і заноситься до протоколу.

8. Після підрахунку всіх бюлетенів комісія сортує виборчі бюлетені. Визначений член комісії розкладає бюлетені на окремі місця, показуючи кожен бюлетень всім членам комісії і виголошуючи зміст бюлетеня. Залежно від змісту бюлетені сортуються на недійсні, подані проти всіх кандидатів, подані за кожного кандидата окремо. У разі виникнення сумнівів щодо змісту бюлетеня комісія вирішує питання голосуванням. При цьому кожен член комісії має право отримати і особисто оглянути бюлетень; на цей час сортування бюлетенів припиняється. Місця для бюлетенів позначаються табличками з написами з обох боків відповідно «недійсні», «проти всіх» та прізвищ кандидатів.

9. Недійсними вважаються виборчі бюлетені, на яких відсутня печатка дільничної виборчої комісії, без підпису члена дільничної виборчої комісії, який його видав, виборчі бюлетені, в яких зроблено більш як одну позначку проти прізвищ кандидатів, а також виборчі бюлетені, на яких не поставлено жодної позначки або в яких неможливо однозначно визначити волевиявлення виборця. При виникненні сумнівів щодо дійсності бюлетеня бюлетені визнаються недійсними виключно за рішенням дільничної виборчої комісії. При цьому кожен член комісії має право отримати і особисто оглянути бюлетень; на цей час підрахунок бюлетенів припиняється.

10. Встановлена кількість недійсних виборчих бюлетенів оголошується і заноситься до протоколу, недійсні бюлетені запаковуються. На пакеті робиться напис «Недійсні бюлетені», вказуються номер територіального виборчого округу, номер виборчої дільниці, кількість запакованих бюлетенів, дата, час, ставляться підписи голови та секретаря дільничної виборчої комісії та печатка.

11. Під час підрахунку комісією кількості голосів, поданих за кожного кандидата, кожен член комісії має право перевірити, а в разі потреби перерахувати кількість бюлетенів, поданих за кожного кандидата. Після цього окремо запаковуються і опечатуються виборчі бюлетені з голосами «за» кожного кандидата у Президенти України із зазначенням на пакетах прізвища та ініціалів кандидата, а також номера територіального виборчого округу, номера виборчої дільниці, кількості запакованих бюлетенів, дати, часу, ставляться підписи голови та секретаря дільничної виборчої комісії та печатка комісії.

12. Бюлетені, в яких виборці не підтримали жодного кандидата, також запаковуються в окремому пакеті з відповідним написом, датою, кількістю запакованих бюлетенів в пакеті. Пакет підписується головою та секретарем дільничної виборчої комісії і скріплюється печаткою.

13. Дільнична виборча комісія складає протокол, до якого прописом заноситься:

1) загальна кількість виборців, включених до списку виборців на виборчій дільниці;

2) кількість одержаних на дільницю бюлетенів;
3) кількість невикористаних бюлетенів;
4) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені;
5) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні;
6) кількість виборчих бюлетенів, визнаних недійсними;
7) кількість голосів, поданих за кожного кандидата;
8) кількість голосів виборців, які не підтримали жодного кандидата.

14. Підрахунок голосів виборців проводиться дільничною виборчою комісією без перерви до підписання протоколу про підсумки голосування. Заповнення протоколу про підсумки голосування олівцем та внесення до нього будь-яких виправлень забороняється.

15. Протокол дільничної виборчої комісії складається у чотирьох примірниках, що підписуються головою, заступником голови, секретарем та членами дільничної виборчої комісії, які брали участь в засіданні, та скріплюється печаткою. Проти прізвищ відсутніх членів комісії зазначається причина їх відсутності. До протоколу долучаються окремі думки членів комісії, викладені письмово, письмові заяви та скарги, що надійшли з приводу підрахунку голосів, та рішення, які комісія ухвалила в результаті їх розгляду. Перший і другий примірники протоколу разом із пакетами виборчих бюлетенів та контрольних талонів негайно надсилаються до територіальної виборчої комісії, третій - зберігається у секретаря дільничної виборчої комісії, четвертий - відразу обов'язково вивішується для загального ознайомлення в приміщенні дільничної виборчої комісії. Перший примірник протоколу дільничної виборчої комісії мають право підписати офіційні спостерігачі та довірені особи кандидатів. Перший примірник протоколу дільничних виборчих комісій, утворених при представництвах України за кордоном, після передачі факсовим зв'язком надсилається разом із пакетами виборчих бюлетенів та контрольних талонів до Центральної виборчої комісії. На пропозицію кандидатів або їх довірених осіб, офіційних спостерігачів, присутніх на засіданні комісії, копії протоколу видаються їм відразу після його підписання.

16. Транспортування документів, передбачених частиною п'ятнадцятою цієї статті, до територіальної виборчої комісії та їх передача здійснюються головою дільничної виборчої комісії або його заступником та двома членами цієї комісії у супроводі працівника органу внутрішніх справ. Зазначені голова і члени комісії мають бути представниками різних політичних партій (блоків). Під час транспортування документів забороняється розпечатувати пакети з бюлетенями.

17. Протоколи та інші документи дільничних виборчих комісій передаються на засіданні відповідної територіальної виборчої комісії.

Стаття 44. Встановлення підсумків голосування по територіальному виборчому округу

1. На підставі протоколів дільничних виборчих комісій територіальна виборча комісія на її засіданні визначає:
1) загальну кількість виборців по виборчому округу;
2) кількість виборчих бюлетенів, одержаних виборчими дільницями округу;
3) кількість виборчих бюлетенів, не використаних по округу;
4) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені;
5) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні;
6) кількість виборчих бюлетенів, визнаних недійсними;
7) кількість голосів, поданих за кожного кандидата;
8) кількість голосів виборців, які не підтримали жодного кандидата.

2. Територіальна виборча комісія з моменту закінчення голосування оголошує безперервне засідання до моменту встановлення підсумків голосування по територіальному виборчому округу і підписання протоколу. На цей час члени територіальної виборчої комісії не можуть залучатися до виконання інших функцій, крім участі у засіданні комісії.

3. Протокол дільничної виборчої комісії оголошується на засіданні територіальної виборчої комісії відразу після прибуття представників дільничної виборчої комісії. Тільки після цього протокол у разі необхідності передається для обробки в автоматизовану систему. Після оголошення всіх протоколів членам територіальної виборчої комісії надається підсумковий розрахунок, який після обговорення і схвалення комісією заноситься до протоколу.

4. Протокол територіальної виборчої комісії складається у трьох примірниках, що підписуються головою, заступником голови, секретарем і членами територіальної виборчої комісії, які брали участь в засіданні, і скріплюється печаткою територіальної виборчої комісії. Проти прізвищ відсутніх членів комісії зазначається причина їх відсутності. Відомості, зазначені у частині першій цієї статті, заносяться до протоколу прописом. До протоколу долучаються окремі думки членів територіальної виборчої комісії, викладені письмово, письмові заяви і скарги, що надійшли до комісії, та рішення, які комісія ухвалила в результаті їх розгляду. Перший примірник протоколу разом з протоколами всіх дільничних виборчих комісій

негайно надсилається до Центральної виборчої комісії та передається факсовим зв'язком, другий - зберігається у секретаря територіальної виборчої комісії, третій - відразу вивішується для загального ознайомлення у приміщенні територіальної виборчої комісії.

5. На пропозицію кандидатів або їх довірених осіб, офіційних спостерігачів, присутніх на засіданні комісії, копії протоколу видаються їм відразу після його підписання.

Стаття 45. Встановлення результатів виборів Президента України

1. Центральна виборча комісія на підставі протоколів територіальних виборчих комісій та протоколів дільничних виборчих комісій, утворених при представництвах України за кордоном, не пізніш як у п'ятиденний строк після дня виборів встановлює результати виборів по єдиному загальнодержавному одномандатному виборчому округу по виборах Президента України, про що складається відповідний протокол. У протоколі прописом вказується:

1) загальна кількість виборців по загальнодержавному одномандатному виборчому округу;
2) кількість виготовлених виборчих бюлетенів;
3) кількість невикористаних виборчих бюлетенів;
4) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені;
5) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні;
6) кількість виборчих бюлетенів, визнаних недійсними;
7) кількість голосів, поданих за кожного кандидата;
8) кількість голосів виборців, які не підтримали жодного кандидата;
9) кандидат, який відповідно до цього Закону обраний Президентом України.

2. У разі, коли за результатами голосування неможливо визначити кандидата, обраного Президентом України, Центральна виборча комісія приймає рішення про проведення повторного голосування, про що зазначається у протоколі.

3. У разі, коли вибори Президента України відповідно до цього Закону визнані Центральною виборчою комісією такими, що не відбулися, Центральна виборча комісія приймає рішення про подання до Верховної Ради України щодо призначення повторних виборів, про що зазначається у протоколі.

4. Вибори визнаються такими, що не відбулися, у разі вибуття усіх кандидатів у Президенти України.

5. Обраним Президентом України вважається кандидат, який одержав на виборах більше половини голосів виборців, які взяли участь у голосуванні.

6. Повідомлення про результати виборів Президента України публікується Центральною виборчою комісією в газетах «Голос України» та «Урядовий кур'єр» не пізніш як на третій день після підписання протоколу про результати виборів.

Стаття 46. Повторне голосування

1. Якщо до виборчого бюлетеня було включено більше двох кандидатів і жоден з них не набрав більше половини голосів виборців, які взяли участь у голосуванні, Центральна виборча комісія призначає повторне голосування по виборах Президента України по двох кандидатах, які одержали найбільшу кількість голосів, не рахуючи тих кандидатів, які після першого голосування зняли свої кандидатури. У разі, коли один з кандидатів, по яких проводиться повторне голосування, не пізніш як за сім днів до дня голосування зняв свою кандидатуру, Центральна виборча комісія приймає рішення про включення до виборчого бюлетеня наступного за кількістю одержаних голосів кандидата. Якщо кандидатура знята пізніше зазначеного строку або немає інших кандидатів, голосування проводиться по одній кандидатурі.

2. Повторне голосування проводиться не пізніш як у двотижневий строк після дня виборів Президента України з додержанням вимог цього Закону. Повідомлення про дату проведення повторного голосування публікується в газетах «Голос України» та «Урядовий кур'єр» і оприлюднюється в інших засобах масової інформації.

3. Обраним Президентом України вважається кандидат, який в результаті повторного голосування одержав більшу, ніж інший кандидат, кількість голосів виборців, які взяли участь у голосуванні. У разі, коли повторне голосування проводилося лише по одній кандидатурі, кандидат вважається обраним Президентом України, якщо він одержав більше половини голосів виборців, які взяли участь у голосуванні.

4. Повторне голосування вважається таким, що не дало можливості визначити кандидата, обраного Президентом України, якщо в результаті повторного голосування обидва кандидати, що балотувалися, набрали однакову кількість голосів, або якщо голосування проводилося по одній кандидатурі і вона не отримала більше половини голосів виборців, які взяли участь у голосуванні.

Стаття 47. Повторні вибори

1. Якщо на виборах Президента України балотувалося не більше двох кандидатів у Президенти України і жодного з них не було обрано, а також якщо всі кандидати у Президенти України до дня виборів зняли свої кандидатури, Центральна виборча комісія не пізніш як на двадцятий день після встановлення результатів виборів вносить до Верховної Ради України подання про призначення повторних виборів Президента України.

2. Висування і реєстрація кандидатів у Президенти України, інші заходи, пов'язані з проведенням повторних виборів Президента України, проводяться в порядку, встановленому цим Законом. За рішенням Центральної виборчої комісії вибори можуть проводитися раніше утвореними територіальними та дільничними виборчими комісіями по виборах Президента України.

3. Повідомлення про проведення повторних виборів Президента України публікується в газетах «Голос України» і «Урядовий кур'єр» та оголошується в інших засобах масової інформації.

Стаття 48. Особливості проведення позачергових виборів Президента України

Позачергові вибори Президента України проводяться в порядку і строки, визначені цим Законом, з урахуванням таких особливостей:

1) вибори проводяться по єдиному загальнодержавному виборчому округу і на територіальних виборчих округах, виборчих дільницях, утворених на попередніх виборах Президента України;
2) пропозиції щодо кандидатур до складу територіальних виборчих комісій подаються не пізніш як на п'ятий день після призначення виборів;
3) висування претендентів на кандидатів починається за 85 і закінчується за 75 днів до дня виборів;
4) збирання підписів на підтримку претендентів на кандидатів починається після їх реєстрації Центральною виборчою комісією і закінчується за 40 днів до дня виборів;
5) реєстрація кандидатів закінчується за 30 днів до дня виборів;
6) передвиборні плакати кандидатів виготовляються не пізніш як за 15 днів до дня виборів.

Стаття 49. Набуття повноважень Президентом України

1. Новообраний Президент України вступає на пост не пізніш як через тридцять днів після офіційного оголошення результатів виборів, з моменту складення присяги народові на урочистому засіданні Верховної Ради України.

2. Після складення присяги Центральна виборча комісія вручає новообраному Президентові України посвідчення Президента України.

ГЛАВА 8. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 50. Відповідальність за порушення виборчого законодавства

1. Особи, які перешкоджали шляхом насильства, обману, погроз, підкупу або в інший спосіб вільному здійсненню громадянином України права обирати і бути обраним, вести передвиборну агітацію, а також голова, заступник голови, секретар і члени виборчих комісій, посадові чи службові особи органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, які вчинили підлог виборчих документів, завідомо неправильний підрахунок голосів виборців, порушили таємницю голосування, допустили інше порушення цього Закону, несуть відповідальність, встановлену законом.

2. До відповідальності, встановленої законом, притягаються також особи, які опублікували чи поширили в інший спосіб завідомо неправдиві відомості про кандидата.

Стаття 51. Зберігання виборчої документації

1. Після офіційного опублікування результатів голосування та підсумків виборів Центральна виборча комісія передає виборчу документацію до відповідної центральної державної архівної установи, територіальні та дільничні виборчі комісії - до відповідних місцевих державних архівних установ.

2. Перелік виборчих документів, що підлягають зберіганню в державних архівних установах, визначається Центральною виборчою комісією.

3. Виборчі бюлетені і списки виборців зберігаються п'ять років у місцевих державних архівних установах, після чого знищуються в установленому порядку.

4. Державні архівні установи забезпечують доступ до виборчої документації по виборах Президента України в порядку, визначеному законодавством України.

ГЛАВА 9. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

2. З дня набрання чинності цим Законом втрачають чинність Закон України «Про вибори Президента України» (1297-12) (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., N 33, ст.448; Відомості Верховної Ради України, 1994 р.,

N 8, ст.40, N 33, ст.298) та Постанова Верховної Ради України від 13 липня 1994 року «Про застосування законів України «Про вибори народних депутатів України», «Про вибори Президента України», «Про вибори депутатів і голів сільських, селищних, районних, міських, районних у містах, обласних Рад» (99/94-ВР) (Відомості Верховної Ради України, 1994 р., N 33, ст.310).

Президент України Л.КУЧМА
м. Київ, 5 березня 1999 року N 474-XIV

ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА

ЗАКОН NO 247 ПРО ВИБОРИ ДО ПАРЛАМЕНТУ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ТА ПРО ЗМІНИ ДО ДЕЯКИХ ІНШИХ ЗАКОНІВ

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ: ВИБОРИ ДО ПАРЛАМЕНТУ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Глава 1. Загальні Положення

Стаття 1.

(1) Вибори до Парламенту Чеської Республіки проводяться таємним голосуванням на основі загального, рівного і прямого права голосу. Палата Делегатів Чеської Республіки обирається за принципом пропорційного представництва. Сенат Чеської Республіки обирається за принципом більшості голосів.

(2) Будь-який громадянин Чеської Республіки (далі – "громадянин"), який досяг віку вісімнадцяти років не пізніше ніж на другий день виборів, наділяється правом голосу.

Стаття 2.

Громадянин не допускається до виконання свого права голосу, якщо:

а) його/її особиста свобода обмежена законом на підставі спричинення загрози здоров'ю населення.[1])
б) він/вона неспроможний виконувати будь-які правові акти.[2])

Стаття 3. Виборчі округи

Голоси за членів Парламенту Чеської Республіки подаються в існуючих виборчих округах, утворених згідно з окремим Актом.[3])

Стаття 4.

Виборці реєструються у постійних реєстрах виборців (далі – "Постійний список виборців") або, можливо, у окремих реєстрах виборців, які не можуть голосувати у місці постійного проживання (далі – "Реєстр осіб, які не можуть голосувати у місці постійного проживання"). Жоден виборець не може бути зареєстрований у більш ніж одному із зазначених реєстрів.

Стаття 5. Постійний список виборців

Постійний список виборців ведеться згідно з окремим Актом.[4])

Стаття 6. Реєстр осіб, які не можуть голосувати у місці постійного проживання [* примітка перекладача на англійську мову]

(1) Реєстр осіб, які не можуть голосувати у місці постійного проживання, ведеться у кожному муніципалітеті – [найменша одиниця адміністративно-територіального поділу країни і найбільш базова форма місцевого управління, яка може відповідати адміністративному розподілу країни, і органи управління якої можуть мати право виконувати повноваження Державної адміністрації, якщо це передбачено законом]. В столиці країни, Празі, і в деяких визначених законом містах, які мають адміністративно-територіальний поділ, такий як муніципальні райони, [територіальні громади], та/або муніципальні частини які є частиною муніципалітету і можуть брати на себе його функції, і у деяких випадках охоплювати територію адміністративного району], Реєстр осіб, які не можуть голосувати у місцях постійного проживання ведеться кожним відповідним [муніципальним районом], територіальною громадою або муніципальною частиною (далі – "Муніципалітет"). В Реєстрі осіб, які не можуть голосувати у місці постійного проживання, Муніципалітети складають список виборців, чиє місце постійного проживання є поза межами їхньої юрисдикції.[5])

а) не проживають постійно в Чеській Республіці;
б) виконують обов'язкову військову службу або альтернативну громадську службу на території їхньої юрисдикції;
в) перебувають у місцевій лікарні, пологовому будинку, санаторії, будинку відпочинку, дачі або будь-якому іншому закладі або установі подібного характеру, який функціонує і розташований в межах цієї території;
г) арештовані поліцією під заставу і утримуються у місці попереднього ув'язнення/в'язниці, розташованих на території відповідного району;

[1] Стаття 5, параграф 2, пункт (б) та Стаття 9, параграф 4, пункт (а) Акту No. 20/1966 Sb. Про захист здоров'я населення, у формулюванні Акту Чеської Національної Ради No. 548/1991 Sb.

[2] Стаття 10 та Стаття 855 Цивільного Кодексу.

[3] Стаття 8 Акту No. 152/1994 Sb. Про вибори до місцевих рад та органів управління та Про зімни та доповнення до деяких інших актів.

[4] Стаття 10 та Стаття 11 Акту No. 152/1994 Sb.

[5] Акт No. 135/1982 Sb. Про повідомлення та реєстрацію адрес громадян і які:

д) голосують у відповідному районі внаслідок наданого їм дозволу голосувати не у місці постійного проживання (див. Статтю 30, параграф 2 далі).

(2) У Реєстр осіб, які не можуть голосувати у місці постійного проживання, органи місцевого управління влади [в селах], муніципальні органи управління в містах та визначених законом містах, районні органи управління в муніципальних районах Праги або органи управління територіальних громад в Празьких територіальних громадах, муніципальні районні органи управління у визначених законом містах, що мають адміністративно-територіальний поділ (далі – "Місцеві органи управління") вносять виборців як визначено у згаданому вище параграфі 1 пункті (б) на основі інформації, наданої командувачем відповідної військової частини, а також виборців, як визначено у згаданому вище параграфі 1, пунктах (с) і (г) на основі інформації, наданої адміністрацією відповідної установи, закладу або місця перебування. Така інформація передається Місцевим органам управління не пізніше ніж за сім днів до початку голосування і поновлюється у разі необхідності.

(3) Командувач відповідної військової частини, а також адміністрація відповідної установи, закладу або місця перебування, працюючи з Місцевими органами управління, які відповідають за ведення місцевого Реєстру осіб, які не можуть голосувати у місці постійного проживання, надсилають Місцевим органам управління в Муніципалітеті, де відповідний виборець внесений до Постійного списку виборців, інформацію, підтверджуючи, що згаданий виборець внесений у Реєстр осіб, які не можуть голосувати у місці постійного проживання.

Стаття 7. [* примітка перекладача на англійську мову]

(1) Центральна виборча рада відповідає за проведення виборів до Парламенту Чеської Республіки.

(2) Для проведення виборів до Палата Делегатів (а) створюються [а саме, у виборчих округах] регіональні виборчі ради у кожному виборчому регіоні, причому столиця країни, Прага, вважається окремим виборчим регіоном; (б) створюються районні виборчі ради [а саме, в районних виборчих округах] у кожному адміністративному районі країни і в кожній виборчій дільниці Праги, спеціально визначені границі яких визначені у Додатку 1, який є невід'ємною частиною цього Акту.

(3) Для проведення виборів до Сенату в кожному виборчому окрузі створюються окружні виборчі ради.

(4) Виборчі ради адміністративного району створюються у виборчих адміністративних районах.

Стаття 8.

(1) Кожен виборець може стати членом виборчої комісії, якщо згаданому виборцю не було відмовлено у праві голосувати. Жоден кандидат до Парламенту Чеської Республіки не повинен бути членом виборчої комісії.

(2) Регіональна, районна, окружна та дільнична виборчі комісії повинні складатися з представників, делегованих політичними партіями, політичними рухами (надалі "політична партія") та їх коаліціями, кожна з яких подає окремий список своїх кандидатів на реєстрацію, щоб взяти участь у виборах до Палати Делегатів, або кожна з них подає заяву окремо для реєстрації свого кандидата, щоб взяти участь у виборах до Сенату. Незалежно від того чи то необхідно представити список кандидатів, чи то має відбутися реєстрація кандидата, якого висувають кілька політичних партій, об'єднаних у коаліцію, право делегувати членів виборчої комісії та їх дублерів повинне належати спільній коаліції, а не окремій політичній партії, з якої згадана коаліція складається. Імена і прізвища представників партії / коаліції та їх дублерів, разом з їх повними адресами повинні бути надані політичними партіями чи коаліціями людині, що скликає виборчу комісію на її першу сесію. Якщо список кандидатів відхилений регіональною виборчою комісією чи Центральною Виборчою Комісією, або якщо політична партія чи коаліція відмовляються від свого списку кандидатів, подання згаданої політичної партії, чи коаліції до будь-якої виборчої комісії припинить існування. Якщо окружна виборча комісія чи Центральна Виборча Комісія відхиляють заяву на реєстрацію кандидата, або якщо від такої заяви відмовляється політична партія чи коаліція, подання згаданої політичної партії чи коаліції до будь-якої виборчої комісії повинне припинити існування. Якщо член виборчої комісії захворіє чи має більш термінові обов'язки або якщо звільняє кабінет, голова відповідної виборчої комісії повинен викликати першого дублера, делегованого політичною партією чи коаліцією, представник якої має бути замінений. Дублер повинен стати членом виборчої комісії після приведення його до присяги (див. нижче, пункт 3 цієї Статті). Після того, як дублер стане регулярним членом виборчої комісії, членство попереднього представника припиняє існування.

(3) Члени виборчих комісій повинні заступити до своїх кабінетів після приведення їх до присяги. Присяга члена виборчої комісії повинна бути такою: " Я клянуся своєю честю виконувати права й обов'язки мого кабінету неупереджено і старанно, дотримуючись Конституції, законів та інших законодавчих положень Чеської Республіки. " Член виборчої комісії розглядається як такий, що склав присягу після того, як підпише її у письмовому вигляді.

Стаття 9.

(1) Виборча рада має кворум, коли присутні п'ятдесят або більше відсотків її членів. Для прийняття постанови необхідна згода абсолютної більшості присутніх членів. У разі паритету голосів вважається, що пропозицію відхилено.

(2) На своєму першому засіданні Центральна виборча рада, а також регіональні, районні виборчі ради та виборчі ради адміністративних районів обирають свого голову і заступника голови з числа членів шляхом жеребкування. Голова і заступник голови виборчої ради не можуть бути представниками однієї і тієї ж політичної партії або коаліції. Жеребкування проводиться секретарем відповідної виборчої ради.

(3) Якщо голова виборчої ради залишає свою посаду, проводиться жеребкування з метою вибрати заміну. У таких випадках заступник голови виборчої ради не може бути обраний головою. Якщо ж заступник голови виборчої ради залишає свою посаду, також застосовується вказана вище процедура.

Стаття 10.

(1) Екретаря Центральної виборчої ради призначає та/або відкликає уряд. Секретарів регіональних виборчих рад та секретарі виборчих рад виборчих округів адміністративних районів призначає та/або відкликає Міністр внутрішніх справ. Секретарів районних виборчих рад призначає та/або відкликає голова відповідної державної адміністрації, проте в Празі та в містах Брно, Острава та Плзея секретарів районних виборчих рад призначає та/або відкликає мер відповідного муніципалітету; в Празі і в деяких визначених законом містах, які мають адміністративно-територіальний поділ, секретарів виборчих рад призначає та/або відкликає голова місцевої ради відповідного муніципального району або відповідної муніципальної частини (далі – "Мер"). Секретарів призначають не пізніше ніж за двадцять днів до дня, починаючи з якого починають діяти виборчі ради згідно з цим Актом.

(2) Секретар є членом виборчої ради, який має голос, але не голосує на засіданнях ради, і який може подавати до виборчої ради пропозиції. Секретарі беруть [... пропущено в англ. Тексті...], формулювання і порядок управління яким визначений у згаданому вище параграфі 8 Статті 8.

(3) У разі, якщо секретар припиняє виконувати свої права і обов'язки, новий секретар виборчої ради призначається не пізніше ніж через два дні після складення повноважень.

Стаття 11.

Для підрахунку голосів Центральна виборча рада, а також регіональні, районні виборчі ради та виборчі ради адміністративних виборчих округів та адміністративних районів створюють спеціальний орган, рахункову групу, до складу якої входять рахівники голосів та аналітики, і штат якого комплектується спеціалістами, яких призначає для виконання цього завдання Чеське бюро статистики. Окрім рахункової групи Центральна виборча рада створює секретаріат з числа призначених працівників Міністерства внутрішніх справ. Секретаріат виконує організаційні та адміністративні завдання і надає допомогу Центральній виборчій раді у виконанні зобов'язань, що виникають в процесі роботи. Члени рахункових груп, що діють при виборчих радах, а також члени секретаріату Центральної виборчої ради приймають присягу, слова і порядок якої визначено в Статті 8, параграф 3 вище.

Стаття 12. Центральна Виборча Комісія

(1) Кожна політична партія чи кожна коаліція, що подає для реєстрації список її кандидатів на вибори в Палату Делегатів, повинні мати право бути представленими у Центральній Виборчій Комісії. До двох представників партій / коаліції та двох дублерів може бути запропоновано Міністру Внутрішніх Справ не пізніше ніж за шістдесят днів до першого дня виборів до Палати Делегатів.

(2) Якщо делеговані представники (пункт 1 цієї Статті) відповідають вимогам, передбаченим відповідно до умов вищезгаданої Статті 8, пункт 1, Міністр Внутрішніх Справ повинен призначити їх членами Центральної Виборчої комісії та надати їм членські квитки.

(3) Після пропозиції політичної партії чи коаліції відхилити делегованого ними представника, Міністр Внутрішніх Справ повинен відкликати члена Центральної Виборчої комісії та призначити дублера на нову посаду. Якщо не буде жодного вільного дублера, Міністр повинен призначити нового члена Центральної Вибо-

рчої комісії на підставі пропозиції політичної партії чи розглянутої коаліції.

(4) Термін роботи кабінету Центральної Виборчої Комісії повинен закінчуватися в день, коли складається нова Центральна Виборча Комісія, відповідальна за наступні вибори до Палати Делегатів.

(5) Центральна Виборча Комісія повинна скликатися на свою першу сесію Міністром Внутрішніх Справ так, щоб сесія почалася не пізніше ніж на третій день після кінцевої дати, передбаченої в Пункті 1 цієї Статті.

(6) Центральна Виборча Комісія :
- а) гарантуватиме дотримання виборчих законів та положень;
- б) розглядатиме скарги щодо процедур, прийнятих регіональними та окружними виборчими комісіями, та звернення щодо рішень, прийнятих такими виборчими комісіями. Рішення, винесені Центральною Виборчою Комісією, повинні бути обов'язковими для будь-якої виборчої комісії;
- в) обчислюватиме, ретельно досліджуватиме, встановлюватиме та оголошуватиме результати виборів;
- г) передаватиме результати виборів відповідній палаті Парламенту Чеської Республіки;
- д) опублікує Підтвердження Виборів тих кандидатів, які були обрані;
- е) виконуватиме подальші обов'язки, що є результатом дії цього Закону та інших відповідних законів і положень.

Стаття 13. Дільнична виборча комісія

(1) Відповідно до числа виборців у виборчій дільниці, міський голова повинен визначити найменше дозволене число службовців, які повинні бути у виборчій комісії дільниці таким чином, щоб виборча комісія дільниці мала не менше ніж п'ять членів. Однак, дільниці, де електорат не перевищує три сотні виборців, становитимуть виняток; виборча комісія таких дільниць може складатися з трьох членів і секретаря.

(2) Кожна політична партія та коаліція, що належним чином зареєструвала свій список кандидатів, які балотуються до Палати Делегатів у виборчому регіоні, у межах якого розташована відповідна виборча дільниця, а також кожна політична партія чи коаліція, що належним чином зареєстрували свого кандидата, який балотується до Сенату у виборчому окрузі, у межах якого розташована відповідна дільниця, матиме право делегувати одного представника та одного його/її дублера, щоб взяти участь у виборчій комісії дільниці. Член дільничної виборчої комісії та дублер повинні бути делеговані не пізніше, ніж за тридцять днів до дня виборів. Якщо число делегованих членів комісії є недостатнім через вищезгадану процедуру, міський голова повинен призначити додаткових членів таким чином, щоб загальна кількість членів дільничної виборчої комісії відповідала умовам, передбаченим в пункті 1 цієї Статті.

(3) Виборча комісія дільниці повинна бути скликана на її першу сесію міським головою таким чином, щоб сесія почалася не пізніше двадцять першого дня до дня виборів.

(4) Виборча комісія дільниці:
- а) проводитиме голосування, контролюватиме, чи подання виборчих бюлетенів відбувається належним чином та підтримуватиме порядок у виборчій дільниці;
- б) підраховуватиме голоси та складатиме звіт про виборчий процес й кількість голосів. Звіт, без затримки, повинен бути переданий до (бб) виборчої комісії району у випадку виборів до Палати Делегатів та до (бв) окружної виборчої комісії у випадку виборів до Сенату;
- в) зберігатиме всі інші документи, пов'язані з виборами, та документи місцевих органів самоврядування.

Стаття 14. День виборів

(1) Президент Республіки закликає провести вибори до Парламенту Чеської Республіки не пізніше ніж за дев'яносто днів до проведення виборів. Заклик про вибори друкується у виданні "Збірник законів". День, коли рішення про скликання виборів друкується в "Збірнику законів", вважається днем, на який скликаються вибори.

(2) Виборам до Парламенту Чеської Республіки присвячується два дні. У перший день виборів виборчі дільниці відкриваються о 14:00 і закриваються о 22:00. У другий день виборів виборчі дільниці відкриваються о 07:00 і закриваються о 14:00. Якщо необхідно з причин, викликаних певними місцевими обставинами, відповідний Мер або Муніципалітет можуть змінити години роботи виборчих дільниць і прийняти рішення про те, що виборчі дільниці будуть відкриті ще з 12:00 у перший день виборів і о 05:00 у другий день виборів.

Стаття 15. Джерела державної інформації

(1) Кожний муніципалітет приймає постанову, яка інформує виборців про час та місце проведення виборів у відповідному Муніципалітеті. Ця постанова приймається не пізніше ніж за п'ятнадцять днів до дня виборів, і розповсюджується у звичний для даного муніципалітету спосіб.

Якщо Муніципалітет поділений на дві або три виборчі округи, постанова повинна містити інформацію по кожній частині або по кожному підрозділу Муніципалітету, і постанова має бути доступна для широкого загалу на території кожного адміністративного виборчого округу.

(2) Органи місцевого управління також повідомляють електорат про їхній обов'язок підтвердити свою особу і дати свідчення того, що вони є громадянами Чеської Республіки; вони також поширюють іншу інформацію, необхідну для безперешкодного процесу виборів.

Стаття 16. Виборча кампанія

(1) Для проведення виборчої кампанії у шістнадцятий день до дня виборів Мер може виділити місце для наклеювання постерів виборчої кампанії і виборчої реклами. Таке виділення простору для виборчої кампанії забезпечує право рівності політичних партій та коаліцій, які висунули своїх кандидатів до Палати Делегатів або до Сенату, або, можливо, незалежних кандидатів, які беруть участь у виборах до Сенату.

(2) Проведення виборчої кампанії та передвиборчої агітації має здійснюватися на засадах доброчесності та чесності, а неправдива інформація щодо кандидатів, політичних партій чи коаліцій, які висувають кандидатів у своїх списках кандидатів, не повинна розповсюджуватися серед громадськості.

(3) У період, який починається з шістнадцятого дня до дня виборів і закінчується за сорок вісім годин до відкриття виборів, політичним партіям і коаліціям, які висувають кандидатів для участі у виборах до Палати делегатів, виділяється загалом чотирнадцять годин ефірного часу на каналах радіомовлення на Чеському радіо і чотирнадцять годин ефірного часу на каналах Чеського телебачення для проведення передвиборної кампанії. Ефірний час надається безплатно і розподіляється рівними частинами між політичними партіями і коаліціями. Тривалість і час, коли кожна політична партії і коаліція виходять в ефір, визначається шляхом жеребкування. Відповідальність за зміст телевізійних і радіопрограм, що транслюються, несуть політичні партії і коаліції, що ведуть передвиборну агітацію.

(4) Жодна місцева радіостанція і жодна державна адресна система не може бути використана для цілей агітації за політичну партію, коаліцію або незалежного кандидата.

(5) Упродовж останніх сорока восьми годин до відкриття виборів і у дні виборів забороняється проводити кампанії і агітацію за політичні партії, коаліції і кандидатів; у приміщеннях, де розміщені штаби виборчих комітетів адміністративних районів, а також безпосередньо поблизу них, не дозволяється представляти широкій громадськості жодні факти, що можуть спричинити упереджене ставлення до політичної партії, коаліції або кандидата, усно, письмово, у формі звуку чи зображення. Прогнози виборів за результатами опитування громадської думки не повинні друкуватися у період починаючи з сьомого дня напередодні дня виборів. Під час виборів ніякі дослідження громадської думки не можуть здійснюватися у приміщенні, де розташована виборча дільниця.

(6) Членам виборчих рад, а також членам спеціальних груп при виборчих радах забороняється розголошувати інформацію, пов'язану з процесом виборів, та/або часткові результати голосування до підписання протоколу виборчої ради про результати виборів.

(7) Під час голосування аж до закриття виборчих дільниць не можна розповсюджувати результати будь-яких досліджень думки виборців.

Стаття 17. Виборчі дільниці

(1) Виборчі дільниці мають бути обладнані стандартними урнами для голосування та портативними урнами для голосування; має бути достатня кількість бюлетенів для голосування, ручок та олівців, копій витягу з Постійного списку виборців, копій витягу з Реєстру осіб, які не можуть голосувати за постійним місцем проживання, а також копія цього Акту для того, щоб виборці, при бажанні, могли перевірити те чи інше положення.

(2) Для забезпечення виборцям можливості таємного висловлення своїх переваг у бюлетенях виборчі дільниці повинні бути обладнані кабінами для голосування. Залежно від величини електорату відповідного адміністративного виборчого округу Мер відповідного муніципалітету визначає, скільки відгороджених місць має бути встановлено. Ніхто не повинен супроводжувати виборця до кабіни голосування, в тому числі і члени виборчої ради адміністративного району, за винятком випадків, передбачених у цьому Актї.

(3) На будівлі, у якій розміщено виборчу дільницю, вивішується державний прапор, а виборчу дільницю має прикрашати великий державний герб, з належною пошаною.[6])

[6] Акт Чеської Національної Ради Nл. 3/1993 Sb., про національні символи Чеської Республіки

(4) До відкриття виборчих дільниць голова виборчої ради адміністративного району зобов'язаний перевірити, чи обладнана виборча дільниця як передбачено положеннями попередніх параграфів і, маючи за свідків інших членів ради, опечатати стандартну урну для голосування та портативну урну для голосування. Перш ніж урни будуть опечатані, їх слід перевірити і переконатися, що ані в стандартній, ані в портативній урні для голосування нічого немає.

(5) Після закриття виборчої дільниці у перший день виборів голова виборчої ради адміністративного району повинен опечатати урну для голосування і, якщо необхідно, портативну урну для голосування з тим, щоб бюлетені не можна було ані всунути, ані вийняти. Він повинен також забезпечити надійне збереження інших документів, що мають відношення до виборів. Перш ніж виборчі дільниці будуть відкриті у другий день виборів, голова виборчої ради адміністративного району повинен перевірити, чи лишилися печатки недоторкані, неушкоджені, перевірити їхній стан і зняти печатки.

Стаття 18. Відкриття виборів, початок голосування

Завершивши перевірку згідно зі Статтею 17, параграф 4 вище, голова виборчої ради адміністративного району оголошує вибори відкритими. Голова виборчої ради адміністративного району разом з іншими членами ради має право проголосувати як перший виборець.

Стаття 19. Принципи голосування

(1) Виборець голосує особисто. Голосування інших осіб замість виборця не дозволяється.

(2) Увійшовши, виборці підходять спершу до виборчої ради адміністративного району, а потім голосують, один за одним, у тій послідовності, в якій вони заходили до виборчої дільниці.

(3) Увійшовши до виборчої дільниці, виборець має підтвердити свою особу і пред'явити свідчення того, що він/вона є громадянином Чеської Республіки.[7]) Після того, як перевірено реєстрацію виборця і наявність його прізвища у витязі з Постійного списку виборців або з Реєстру осіб, які не можуть голосувати за місцем проживання, виборець отримує від офіційної особи виборчої ради порожній непрозорий конверт, який має бути запечатаний офіційною печаткою і який не повинен відрізнятися від інших таких конвертів розміром, кольором і якістю паперу (далі – "Офіційний конверт"). На прохання виборця виборча рада адміністративного району надає виборцю додаткові бюлетені, якщо одного або кількох бюлетенів бракує, або заміняють бюлетень, якщо він закреслений чи має інші позначки.

(4) Якщо виборець не може підтвердити свою особу, або той факт, що він/вона є громадянином Чеської Республіки[7]), виборцю не дозволяється голосувати.

(5) Вийшовши з кабінки для голосування, виборець віддає свій голос у присутності виборчої ради адміністративного району, вкидаючи Офіційний конверт до урни для голосування. Виборець, який, перш ніж віддати свій голос, не зайшов до кабінки для голосування, дискваліфікується виборчою радою від голосування.

(6) Виборця, неспроможного проголосувати особисто через фізичні вади, або через те, що він/вона не може читати або писати, може супроводжувати до кабінки для голосування інший виборець, який поставить відповідні позначки у бюлетені і вкладе його до Офіційного конверта замість цієї особи. Така послуга не може надаватися членами виборчої ради адміністративного району.

(7) З поважних причин, і зокрема з причин, пов'язаних зі здоров'ям, виборець має право звернутися до місцевих органів управління, а у день виборів і до виборчої ради адміністративного району, з проханням дозволити проголосувати поза межами виборчої дільниці. У таких випадках виборча дільниця адміністративного району відправляє до виборця двох своїх членів з портативною урною для голосування, Офіційним конвертом та бюлетенями. Під час голосування офіційні особи виборчої ради забезпечують дотримання принципів таємного голосування.

Стаття 20. Порядок на виборчих дільницях та безпосередньо поблизу них

Голова виборчої ради адміністративного району несе відповідальність за порядок на виборчій дільниці та безпосередньо поблизу неї. Його/її вказівки щодо підтримання порядку, який забезпечував би урочистий перебіг голосування, обов'язкові для всіх присутніх.

Стаття 21. Призупинення голосування

Якщо через обставини, що склалися, неможливо розпочати, продовжувати або закінчити вибори, виборча рада адміністративного району має право, за узгодженням з регіональною виборчою радою або виборчою

[7] Стаття 20 Акту Nл. 40/1993 Sb. про громадянство Чеської Республіки

радою адміністративної одиниці, відкласти початок голосування на пізніше або продовжити час голосування. Якщо процес голосування перервано, виборча рада адміністративного району складає пов'язані з виборами документи на зберігання до сейфу і опечатує стандартну урну для голосування і, при потребі, портативну урну для голосування з тим, щоб бюлетені не можна було ані вкинути в них, ані вийняти з них. Коли процес голосування відновлено, голова виборчої ради, маючи за свідків членів виборчої ради, перевіряє, чи лишилися печатки на місці і неушкоджені, їхній стан, і знімає їх. Обставини, що призвели до призупинення процесу голосування, рада відображає у своєму звіті.

Стаття 22. Закінчення голосування

Коли години голосування закінчилися, виборчі дільниці закриваються. Проте, виборцям, які чекають своєї черги, щоб віддати свій голос, як всередині, так і поза приміщенням виборчої дільниці, дозволяється зробити це попри той факт, що настав час закриття дільниці. Лише після цього голова виборчої ради адміністративного району оголошує голосування закритим.

Стаття 23.

Члени виборчих рад вищих органів управління, члени їхніх рахункових груп, працівники секретаріату Центральної виборчої ради, а також особи, уповноважені Центральною виборчою радою, мають право бути присутніми у приміщенні, де знаходиться виборча рада адміністративного району при підрахунку голосів.

Глава 2. Вибори До Палати Делегатів

Стаття 24.

Палата Делегатів складається з двохсот Делегатів, які обираються терміном на чотири роки.[8])

Стаття 25.

Будь-який виборець, який досяг віку двадцять один рік не пізніше ніж на другий день виборів, може бути обраний Делегатом до Палати Делегатів за умови, що виборцю не заборонено користатися його/її правом голосу на час виборів, у дні виборів, за винятком осіб, які не допускаються до виконання свого права голосу з причин, викладених в Статті 2, пункт (а) вище.

Стаття 26.

Для проведення виборів до Палати Делегатів територія Чеської Республіки розділяється на виборчі округи – виборчі регіони, у яких вибори проводяться за принципом пропорційного представництва.

Стаття 27. Виборі регіони

Границі виборчих регіонів відповідають границям адміністративно-територіального поділу Чеської Республіки – регіонів – станом на день скликання виборів. Столичний регіон Праги, столиці Чеської Республіки, є окремим виборчим регіоном.

Стаття 28. Регіональна виборча комісія

(1) Кожна політична партія чи коаліція, що заповнила свій список кандидатів на реєстрацію, може делегувати не більше, ніж двох представників та двох дублерів, щоб вони стали членами регіональної виборчої комісії у виборчому регіоні, де відбулася реєстрація партії / коаліції. Члени регіональної виборчої комісії та їх дублери повинні бути делеговані не пізніше ніж за шістдесят днів до дня виборів.

(2) Регіональна виборча комісія повинна скликатися на її першу сесію Міністром Внутрішніх Справ так, щоб сесія почалася не пізніше ніж на третій день після кінцевої дати, як передбачено в попередньому пункті 1 цієї Статті.

(3) Регіональна виборча комісія:

а) гарантуватиме дотримання виборчих законів і положень;

б) розглядатиме скарги щодо процедур, прийнятих виборчими комісіями району та звернення щодо рішень, прийнятих виборчими комісіями. Рішення, прийняте регіональною виборчою комісією повинне бути обов'язковим для таких виборчих комісій;

в) наглядатиме та реєструватиме списки кандидатів, заповнених для реєстрації в їх відповідних виборчих регіонах;

г) підраховуватиме голоси та встановлюватиме результат голосування у відповідному виборчому регіоні;

д) надасть на зберігання виборчі документи до Міністерства внутрішніх справ;

е) виконуватиме подальші обов'язки, що є результатом дії цього Закону та інших відповідних законів і положень, а також завдань, котрі надаються Центральною Виборчою Комісією.

(Зноска)

[8] Стаття 16, параграф 1 Конституції Чеської Республіки

Закон № 424/1991 Sb., "Про приєднання до політичних партій та політичних рухів" сформульований відповідно до більш пізнього законодавства (повне читання - № 118/1994 Sb.)

Стаття 29. Районні виборчі ради

(1) Кожна політична партія або коаліція, яка належним чином зареєструвала свій список кандидатів, може делегувати одного члена і одного резервіста, щоб представляти інтереси партії/коаліції в районній виборчій раді в районі в тому регіоні, де зареєстрований її список кандидатів. Член районної виборчої ради та його/її помічник делегуються не пізніше ніж за тридцять днів до дня виборів. Перше засідання районної виборчої ради скликає голава районної Державної адміністрації, а в містах Прага, Брно, Острава і Плзея – Мер відповідного міста таким чином, щоб засідання розпочалося не пізніше ніж на третій день після кінцевої дати, передбаченої у попередній статті.

(2) Районна виборча рада:

а) Забезпечує виконання законів та нормативних актів щодо виборів;

б) Приймає рішення у випадках надходження скарг щодо процедур, що їх застосовують виборчі ради адміністративних районів, а також у випадках оскарження рішень, прийнятих виборчими радами адміністративних районів. Рішення, прийняте районною виборчою радою, є обов'язковим до виконання для таких виборчих рад;

в) Здійснює загальний нагляд за роботою своїх рахівників, що зводять загальну кількість голосів, отриманих з виборчих адміністративних районів;

г) Мають право звертатися до виборчих рад адміністративних районів з проханням надати більш докладну інформацію і пояснення у разі виникнення сумнівів, просити виборчі ради адміністративних районів скликати нове засідання і виправити виявлені розбіжності;

д) Передає зведену кількість голосів, отриманих у виборчих адміністративних районах, що знаходяться в межах його районного виборчого округу, до відповідної регіональної виборчої ради;

е) виконує інші обов'язки і зобов'язання, що виникають внаслідок виконання цього Акту та інших відповідних законів та нормативних актів, а також завдання, які передає до виконання регіональна виборча рада.

Стаття 30. Дозвіл голосувати не за місцем постійного проживання

(1) Повноправний виборець, неспроможний голосувати у тому виборчому окрузі, у якому він зареєстрований у Постійному списку виборців, має право звернутися з проханням, щоб місцеві органи управління надали йому/їй дозвіл голосувати не за місцем постійного проживання. Давши дозвіл виборцеві голосувати не за місцем постійного проживання, місцеві органи управління роблять примітку в Постійному списку виборців, а також у витягу з Постійного списку виборців, який розповсюджується для використання виборчою радою адміністративного району, до якого зазначений виборець належить.

(2) До дня виборів дозвіл голосувати не за місцем постійного проживання надає виборцеві, який має намір брати участь у виборах до Палати Делегатів, право бути зареєстрованим у Реєстрі осіб, які не можуть голосувати за місцем постійного проживання (див. Статтю 6 вище) виборчого округу, відмінного від того виборчого округу, де виборець постійно зареєстрований, або зареєструватися у будь-якому витягу з Реєстру осіб, які не можуть голосувати за місцем постійного проживання, безпосередньо у день виборів.

Стаття 31. Список Кандидатів

(1) Списки кандидатів, що балотуються до Палати Делегатів можуть бути запропоновані коаліціями, чи політичними партіями за умови, що діяльність їх партії не була припинена.[9]) Не пізніше ніж за шістдесят днів до дня виборів, дві однакові копії списків кандидатів повинні бути представлені для реєстрації уповноваженим агентом партії / коаліції секретарю регіональної виборчої комісії у виборчому регіоні, який згадана партія чи коаліція буде представляти в Палаті Делегатів.

(2) Список кандидатів повинен включати:

а) назву політичної партійної коаліції;

б) імена та прізвища кандидатів, їх номери реєстрації, дати народження, роди заняття та місця постійного проживання;

в) позицію виборчого бюлетеня кандидата, позначену у списку кандидатів арабськими цифрами.

(3) Крім того, до даних, зазначених відповідно до попереднього пункту 2 цієї Статті, список кандидатів повинен вміщувати відомості щодо приналежності до політичної партії чи коаліції та, якщо це можна засто-

[9] Акт №. 424/1991 Sb., про "Приналежність до політичних партій та участь у політичних рухах", остання редакція (повне читання – №. 118/1994 Sb.)

сувати, той факт, що кандидат не є членом будь-якої політичної партії, зазначеної у списку партії як незалежний кандидат. Коли пройде шістдесят днів до дня виборів, ніякі інші кандидати не повинні бути додані до списків кандидатів, жодна з позицій кандидатів в будь-якому з таких списків не буде змінена.

(4) У Додатку до списку своїх кандидатів політична партія чи коаліція повинна назвати свого агента - людину уповноважену діяти від імені політичної партії чи коаліції, та двох інших людей, котрі можуть стати дублерами агентів. Повинні подаватися ім'я, прізвище та повна адреса агента і його двох дублерів. Жоден кандидат не повинен мати право діяти як агент партії/чи коаліції чи його дублер. Дії агента від імені політичної партії чи коаліції в питаннях, пов'язаних з виборами повинні бути обов'язковими для такої політичної партії чи коаліції. Регіональній виборчій комісії повинно бути повідомлено від політичної партії чи коаліції про те, що дублер повинен замінити агента в кабінеті.

(5) Якщо секретар регіональної виборчої комісії з'ясує, що список кандидатів чи його додатки не відповідають вимогам, зазначеним відповідно до умов цієї Статті у попередніх пунктах 2, 3, і 4, та пункті 7 наведеному далі, він/вона повинен повідомити про це агенту політичної партії чи коаліції, яка представила список згаданих кандидатів / додатків. Агент матиме право видалити такі неточності до настання заключної дати, визначеної в пункті 1 цієї Статті. Агент політичної партії чи коаліції повинен одержати підтвердження від секретаря про те, що список кандидатів був заповнений.

(6) Найбільше число кандидатів, від політичних партій чи коаліцій, яке буде дозволено висунути у відібраному списку кандидатів на вибори за кожним окремим виборчим регіоном, повинне бути визначене Додатком 2, який повинен бути невід'ємною частиною цього Закону.

(7) До списку кандидатів повинна бути додана заява, підписана чорнилом тим кандидатом, який зазначений у списку, в якій йдеться про те, що згаданий кандидат згоден із його / її призначенням, і що згода, що буде зазначена на будь-якому іншому списку кандидатів, не була дана згаданим кандидатом і що йому/їй невідомі факти, що дискваліфікують кандидата від права на його/її обрання.

(8) Якщо політична партія, як частина коаліції, балотується до Палати Делегатів, вона не може балотуватися на вибори як окремий, індивідуальний об'єкт. Коаліція повинна мати право змагатися за виборчі місця у кожному виборчому регіоні, за умови що структура коаліції може залишатися незмінною.

Стаття 32. Розгляд списків кандидатів Регіональною виборчою радою

(1) Регіональна виборча рада завершує розгляд надісланих списків кандидатів не пізніше ніж на п'ятдесят дев'ятий день до дня виборів.

(2) Регіональна виборча рада вилучає зі списків будь-якого кандидата:

а) Заява якого відповідно до Статі 31, параграф 7 вище відсутня;
б) Якого включено до кількох списків кандидатів кількома різними політичними партіями або їхніми коаліціями. Однак, кандидата вилучають лише з такого списку/списків, до якого не додано заяву кандидата згідно з положеннями Статті 31, параграф 7 вище; якщо ж кандидат підписав заяви, що долучаються до кількох різних списків кандидатів, то кандидата викреслюють з усіх списків кандидатів, до яких його/її включено;
в) Номер у списку якого перевищує найбільшу дозволену кількість кандидатів згідно з положеннями Статті 31, параграф 6 вище;
г) Який не має права бути обраним (див. Стаття 25 вище);
д) Який не надав повний обсяг інформації, що вимагається згідно з положеннями Статті 31, параграф 2, пункт (б) вище.

(3) Регіональна виборча рада відхиляє список кандидатів, якщо він не відповідає вимогам Статті 31, параграф 1 цього Акту; або якщо в ньому бракує суттєвих даних, що вимагаються згідно з положеннями Статті; або якщо відсутній Додаток до списку кандидатів, про який йдеться в Статті 31, параграф 4 цього Акту. Будь-яка політична партія або коаліція може опротестувати рішення регіональної виборчої ради про відхилення списку кандидатів у Центральній виборчій раді. Таке оскарження політична партія або коаліція має подати до Центральної виборчої ради не пізніше ніж через двадцять чотири години після отримання зазначеного рішення. Рішення, прийняте Центральною виборчою радою, є обов'язковим до виконання для регіональної виборчої ради.

(4) Після ретельної перевірки кожного списку кандидатів голова регіональної виборчої ради без зволікань направляє до Центральної виборчої ради одну копію списка кандидатів разом із заявами кандидатів про згоду балотуватися і протокол висновків за результатами розгляду списків кандидатів. Голова регіональної виборчої ради також надсилає висновки за результатами розгляду списків кандидатів усім політичним партіям і

коаліціям, які надіслали свої списки кандидатів у відповідному виборчому регіоні.

Стаття 33. Розгляд списків кандидатів Центральною виборчою радою

(1) Центральна виборча рада завершує розгляд списків кандидатів не пізніше ніж у п'ятдесятий день до дня виборів.

(2) Якщо кандидата включено до кількох списків кандидатів, Центральна виборча рада вилучає кандидата зі списка кандидатів, до якого не додано заяву кандидата відповідно до положень Статті 31, параграф 7 вище; якщо кандидат підписав заяви, що долучаються до кількох різних списків кандидатів, то такий кандидат вилучається з усіх списків кандидатів, що його/її містять.

(3) Якщо у кількох виборчих регіонах списки кандидатів явно направлені однією і тією ж політичною партією або коаліцією, але направлені під назвами різних партій/коаліцій, то голова закликає представників партій/коаліцій чітко визначити назву однієї партії/коаліції, під назвою якої політична партія або коаліція визнається в усіх виборчих регіонах. Назва партії/коаліції оголошується до завершення засідання Центральної виборчої ради, і якщо представники політичної партії або коаліції цього не зроблять, то назву політичної партії або коаліції визначає Центральна виборча рада.

(4) Якщо Центральна виборча рада виявить у списку кандидатів невідповідність положенням Статті 31, параграфів 1, 2, 3 та 4, вона діє згідно з положеннями, викладеними у першому реченні Статті 32, параграф 3 вище. Центральна виборча рада відхиляє будь-який список кандидатів, надісланий у будь-який виборчий регіон, якщо він направлений з відхиленням від положень передбачених Статтею.

(5) Для визначення номерів, під якими йтимуть пронумеровані списки кандидатів, Центральна виборча рада проводить жеребкування, і всі політичні партії і коаліції, які подали списки кандидатів, отримують різні номери, під якими йтимуть всі її списки кандидатів, що змагаються за місце в Палаті Делегатів.

(6) Голова Центральної виборчої ради відразу ж надсилає до регіональних виборчих рад, а також відповідних політичних партій і коаліцій протокол висновків за результатами розгляду списків кандидатів. Номери, які отримала кожна партія та коаліція, доводяться до відома широкої громадськості з тим, щоб вони були загальновідомі.

Стаття 34. Реєстрація Списків Кандидатів

(1) Після одержання протоколу висновків, вироблених Центральною Виборчою Комісією після перегляду нею списків кандидатів, зареєстрованих у виборчих регіонах, кожна регіональна виборча комісія повинна зареєструвати схвалені списки кандидатів і повідомити політичні партії та коаліції, які мають відношення до цього факту в письмовій формі. Реєстрація повинна бути закінчена не пізніше ніж за сорок п'ять днів до дня виборів. Якщо список кандидатів має бути зареєстрований рішенням Центральної Виборчої Комісії про скликання (див. статтю 32, пункт 3 вище), чи рішенням суду відповідно до окремого закону,[10]) відповідна регіональна виборча комісія повинна реєструвати список кандидатів навіть після вищезгаданої заключної дати, однак, не пізніше як на тридцятий дня до виборів, і повинна визначити цифровий символ, який повинен індексувати список кандидатів (див. Статтю 33).

(2) Якщо після реєстрації списку кандидатів відповідно до пункту 1 цієї Статті Центральна Виборча Комісія з'ясує, що політична партія, чий список кандидатів був належним чином зареєстрований, припинила свою діяльність чи була розпущена, тоді має бути скасовано реєстрацію списку її кандидатів та повідомлено агента політичної партії про скасування у письмовому вигляді (див. Стаття 31, пункт 4 вище).

(3) Ніякі подальші повідомлення не повинні надаватись щодо списку кандидатів, реєстрація яких була скасована відповідно до умов, сформульованих в попередньому пункті 2 цієї Статті.

Стаття 35.

(1) Повинен бути відкритий окремий банківський рахунок у кожному виборчому регіоні районною державною адміністрацією, що розташована у місті чи містечку, де виборчий регіон має головний офіс і, зокрема у випадку виборчого регіону Центральної Богемії, банківський рахунок повинен бути встановлений міською владою Праги, а у випадку виборчих регіонів, головний офіс яких знаходиться у містах Брно, Острава та Плзень, банківський рахунок повинен бути встановлений муніципальними органами відповідно (надалі "Кабінет Районної Державної Адміністрації в Місці Виборчого регіону"). Такі банківські рахунки повинні бути відкриті не пізніше дня, коли будуть встановлені регіональні виборчі комісії.

[10] Стаття 58 і стаття 200m Цивільного Процедурного Кодексу

(2) Кожна з політичних партій чи коаліцій, чий список кандидатів був належним чином заповнений у виборчому регіоні, повинна внести страхову суму, що складає дві сотні тисяч крон на банківський рахунок, зазначений у попередньому пункті 1 цієї Статті. Цей депозит повинний бути внесений протягом трьох днів після повідомлення про реєстрацію (Стаття 34, пункт 1 вище), і не пізніше ніж через два дні про це має бути повідомлено політичною партією чи коаліцією до регіональної виборчої комісії у виборчому регіоні, де депозит був зроблений. Депозит повинен бути зроблений політичною партією чи коаліцією в кожному виборчому регіоні, де список кандидатів партії/коаліції був належним чином зареєстрований.

(3) Друк виборчих бюлетенів не повинен починатися, якщо депозит не був зроблений, і якщо політична партія не змогла внести депозит, списки її кандидатів не повинні друкуватися, щоб стати виборчими бюлетенями.

(4) Регіональні виборчі комісії повинні відшкодувати депозит кожній політичній партії чи коаліції не пізніше ніж через один місяць після оголошення результатів виборів, де зазначено, що політична партія чи коаліція набрала досить голосів, щоб пройти відбірковий тур (Стаття 49 тут нижче). Депозити, що не були відшкодовані, будуть вважатися як такі, що надійшли до державного бюджету.

(5) Міністерство Фінансів повинне визначити спеціальні положення, що передбачатимуть спосіб відшкодування страхового покриття.

Стаття 36. Відмова від висунення, відкликання кандидата

(1) Кандидат може відмовитися від висунення його/її кандидатом у депутати за умови, що письмова заява про відмову подається до відкриття виборів. Та ж процедура застосовується у випадку, коли політична партія або коаліція через свого агента забажає відкликати кандидата, якого висунула партія або коаліція. Ні заяву про відмову від висунення кандидатом, ні заяву про відкликання кандидата забрати назад не можна. Два примірники заяви подаються або голові, або секретареві відповідної регіональної виборчої ради. Голова регіональної виборчої ради негайно передає один з двох примірників голові Центральної виборчої ради, і відразу після цього організує обнародування заяви у належний спосіб на виборчих дільницях за умови, що він/вона отримали заяву не пізніше ніж за сорок вісім годин до початку виборів.

(2) Якщо таку заяву подано після реєстрації списку кандидатів, у якому значиться кандидат, що відмовляється від висунення, або відкликаний кандидат, прізвище та інші дані, пов'язані з цим кандидатом, лишаються в списку кандидатів незмінними. Однак ця особа не враховуватиметься при розподілі місць.

Стаття 37.

У разі, якщо політичну партію розпущено, або вона припинила свою діяльність після реєстрації свого списку кандидатів регіональною виборчою радою, ні вказана політична партія, ані її кандидати не беруться до уваги при розподілі місць в Парламенті після виборів.

Стаття 38. Бюлетені

(1) Через Районну Адміністрацію виборчого регіону голова регіональної виборчої ради організує друкування виборчих бюлетенів. В бюлетені зазначається номер, під яким ідуть списки кандидатів партій/коаліцій, визначений за допомогою жеребкування (Стаття 33, параграф 5 вище), назва політичної партії або коаліції, прізвище кожного кандидата, а також його/її ім'я, дата народження, рід занять, місце постійного проживання, а також позиція кандидата в бюлетені, вказана арабськими цифрами, та його/її політична належність, або, за обставинами, той факт, що кандидат не є членом жодної політичної партії.

(2) В усіх виборчих регіонах бюлетені друкуються у однаковому стилі і однаковим шрифтом на папері однакової якості, кольору і розмірів. Бюлетені мають бути проштамповані офіційною печаткою регіональної виборчої ради.

(3) Через районні адміністрації у виборчому регіоні, а для міст Прага, Брно, Острава і Плзея через муніципальні органи управління кожного з міст голова регіональної виборчої ради надсилає бюлетені, надруковані у вказаний вище спосіб, мерам, які потім повинні розповсюдити бюлетені (а) кожному виборцеві з тим, щоб електорат отримав їх не пізніше ніж у третій день до дня виборів, та (б) всім виборчим радам адміністративних районів таким чином, щоб виборчі ради адміністративних районів отримали їх у день виборів.

Стаття 39. Вибори

(1) Отримавши Офіційний конверт і, якщо необхідно, низку бюлетенів, виборець заходить до кабінки для голосування (Стаття 17, параграф 2 вище), де він/вона вкладає в Офіційний конверт не більше одного бюлетеня. Виборець має право висловити свої переваги, зробивши в бюлетені позначки до того, як вкласти його до Офіційного конверта, а саме обвівши кружечками номери кандидатів в бюлетені. Можна позначити не більше чотирьох кандидатів, перелічених в одному бюлетені; жодне інше редагування бюлетеня є неприйнятним.

(2) Виборець, який голосуватиме на основі дозволу голосувати не у місці постійного проживання, поза межами виборчої території, де він зареєстрований, зобов'язаний здати свій дозвіл голосувати не за місцем постійного проживання до виборчої ради адміністративного району у виборчій дільниці, де він голосуватиме. Відповідна виборча рада адміністративного району повинна долучити такий дозвіл голосувати не за місцем постійного проживання разом до витягу з Реєстру осіб, які не можуть голосувати за місцем постійного проживання.

Стаття 40. Підрахунок голосів виборчими радами адміністративного району

(1) Після того, як голосування закінчилось, голова виборчої ради адміністративного району організує опечатування невикористаних виборцями Офіційних конвертів і бюлетенів. Але кілька невикористаних бюлетенів, необхідних виборчій раді адміністративного району для підрахунку голосів (див Стаття 42, параграф 3 далі) не опечатуються. Після цього голова відкриває стандартну урну для голосування. Якщо деякі виборці звернулися з проханням скористатися портативною урною для голосування, і якщо виборча рада адміністративного району надавала цю урну для користування, портативна урна для голосування також відкривається, і її вміст виймається і долучається до вмісту стандартної урни для голосування.

(2) Виборча рада адміністративного району виймає Офіційні конверти з бюлетенями з урн для голосування, рахує кількість цих Офіційних конвертів і порівнює отримане число з записами, зробленими як в Постійному списку виборців, так і в Реєстрі осіб, які не можуть голосувати за місцем постійного проживання. Виборча рада адміністративного району не бере до уваги ніяких інших конвертів, окрім Офіційних.

(3) Розпечатавши Офіційні конверти і вийнявши їх вміст, виборча рада адміністративного району сортує бюлетені за політичними партіями і коаліціями, за які виборці віддали свої голоси, і окремо складає голоси, віддані за кожну політичну партію і коаліцію, відкладаючи ті бюлетені, які не відповідають передбаченим законом вимогам. Далі, кількість виборців, які обрали одну й ту саму політичну партію чи коаліцію, і які реалізували своє право висловити свої переваги тому чи іншому кандидату, додається окремо по кожній політичній партії та коаліції, а кількість голосів за кожного окремого кандидата в бюлетені партії/коаліції потім сумується окремо для кожної політичної партії або коаліції.

(4) Кожний член виборчої ради адміністративного району має право бачити зміст будь-якого бюлетеня. Голова виборчої ради адміністративного району здійснює контроль за правильністю підрахунку голосів.

Стаття 41. Дійсні і недійсні бюлетені/ голоси

(1) Бюлетені, у яких прізвища кандидатів викреслені, змінені, або до яких внесено прізвища інших кандидатів, вважаються дійсними, а голоси – відданими на користь політичної партії або коаліції, вказаної на цих бюлетенях. Такі зміни бюлетенів не беруться до уваги. Якщо виборець висловив свої переваги, відмітивши більш ніж чотири кандидати у бюлетені партії/ коаліції, такий бюлетень вважається голосом, відданим на користь відповідної політичної партії або коаліції як голос, що вибирає "прямий квиток" для партії/коаліції, а голоси переваги в бюлетені не розглядаються.

(2) Вибір, висловлений на бюлетенях, відмінних від тих, що мають визначену законом форму друку, вважається недійсним. Якщо в Офіційному конверті знаходиться більш ніж один бюлетень, причому в усіх бюлетенях обрано різні політичні партії або коаліції, то всі такі бюлетені вважаються недійсними. Якщо у більш ніж одному бюлетені, що знаходяться в Офіційному конверті, вибрано одну й ту ж політичну партію або коаліцію, то всі такі бюлетені вважаються як один дійсний голос, відданий за вибрану політичну партію чи коаліцію; більше того, якщо голоси переваг кандидатам вказані в одному з декількох бюлетенів, у яких вибрано одну й ту саму політичну партію або коаліцію, то цей бюлетень приймається до уваги, або ж, якщо є бюлетень, у якому вказано більшу кількість переваг кандидатам, ніж в інших, з тих бюлетенів, де вказано переваги тим чи іншим кандидатам, то цей бюлетень береться до уваги за умови, що загальна кількість вказаних переваг не перевищує чотири; якщо ж у декількох бюлетенях віддається голос за одну й ту ж політичну партію чи коаліцію і вказано однаково велику кількість переваг кандидатам, однак різним кандидатам у різних бюлетенях, то жодне таке голосування за кандидатів не береться до уваги.

Стаття 42. Звіт про підрахунок голосів дільничної виборчої комісії

(1) Кожна виборча комісія повинна підготувати дві однакові копії звіту про виборчий процес та підрахунок голосів, отриманих на даній виборчій дільниці. Звіт повинен бути підписаний членами дільничної виборчої комісії, і якщо хтось із членів дільничної ви-

борчої комісії відмовляється його підписати, повинні додаватися пояснювальні причини такої відмови.

(2) Звіт про виборчий процес та підрахування голосів, отриманих у виборчій дільниці, складений кожною виборчою комісією дільниці повинен включати:

а) час початку, кінця голосування та будь-якої перерви голосування, якщо таке мало місце;
б) повний електорат у виборчій дільниці - число виборців, зареєстрованих у списках дільниці з Постійного Виборчого Списку та з витягу з реєстру населення дільниці, що нездатне голосувати за місцем проживання;
в) кількість виборців, яким були надані офіційні конверти;
г) кількість офіційних конвертів, що були повернуті;
д) кількість, відповідно до кожної політичної партії та коаліції, дійсних голосів поданих на користь списку кандидатів партії/коаліції, та агреговану кількість голосів незалежно від політичного вибору;
е) кількість, відповідно до кожної політичної партії та коаліції, виборців, які обрали ту ж саму політичну партію чи коаліцію, (з тих, хто скористався правом віддати перевагу своєму кандидатові);
є) загальна кількість, відповідно до кожної політичної партії та коаліції, дійсних переважних голосів за кожного кандидата партії / коаліції;
ж) короткий перелік повідомлень і скарг, поданих до дільничної виборчої комісії та рішення, представлені виборчою комісією дільниці у супроводі з їх коротким обґрунтування.

Стаття 43. Висновки про діяльність дільничної виборчої комісії

(1) Після того, як голоси підраховані, і після того, як звіт про виборчий процес та підрахування голосів підписаний виборчою комісією дільниці, її голова повинен звітувати про підрахунок голосів і надати без будь-якої затримки одну копію звіту до виборчої комісії даного району. Після цього він/вона повинен чекати на засідання виборчої комісії району, яка направить йому/їй повідомлення про припинення роботи комісії.

(2) Якщо будь-який голова дільничної виборчої комісії не в змозі виконувати обов'язки, що витікають з умов, передбачених пунктом 1 цієї Статті у межах двадцяти чотирьох годин після того, як завершилося голосування, незважаючи на те, що цього вимагала виборча комісія району, виборча комісія району може обчислювати голоси, отримані в інших виборчих дільницях і повідомити про результати голосування до районного виборчого органу відповідної регіональної виборчої комісії. Після заключної передбаченої дати, і після того, як члени виборчої комісії району підписали звіт (Стаття 45 тут нижче), ніякі інші результати підрахунків голосів, що можуть надійти, не будуть братися до уваги.

(3) Виборча комісія дільниці повинна проставити печатки на виборчих бюлетенях та офіційних конвертах для голосування, а також на дільничному витягу з постійних виборчих списків / реєстру населення, з інформацією щодо осіб нездатних голосувати за місцем проживання і надати їх разом з іншими документами, пов'язаними з виборами, до місцевих владних органів на збереження.

Стаття 44. Зведення загальної кількості голосів районною виборчою радою

(1) Кожна районна виборча рада зводить загальну кількість голосів, відданих у відповідному районному виборчому окрузі, на основі звітів про проведення голосування і кількості голосів, отриманих від окремих виборчих рад адміністративних районів у цьому районі.

(2) Жодна особа, крім членів Центральної виборчої ради та членів її рахункової групи і працівників секретаріату, членів відповідної регіональної виборчої ради та членів її рахункової групи, а також осіб, уповноважених Центральною виборчою радою, не має права знаходитися у приміщеннях, де районні виборчі ради проводять підрахунок голосів.

Стаття 45.

(1) Кожна районна виборча рада готує два ідентичних примірники звіту про підрахунок голосів на території свого виборчого району. Звіт має бути підписаний всіма без винятку членами районної виборчої ради. Якщо хтось з членів районної виборчої ради відмовляється поставити свій підпис, то він має вказати причини своєї відмови.

(2) Звіт про підрахунок голосів, отриманих на території району, підготовлений кожною районною виборчою радою, включає:

а) кількість адміністративних районів на території відповідного виборчого району, а також кількість виборчих рад адміністративних районів, які передали підраховану кількість голосів;
б) загальну кількість виборців на території виборчого району – кількість осіб, зареєстрованих у відповідних витягах з Постійного списку виборців та від-

повідних витягів з Реєстрів осіб, які не можуть голосувати за місцем постійного проживання, у відповідному районі;
в) ількість виборців, кому були вручені Офіційні конверти;
г) кількість Офіційних конвертів, які було повернуто;
д) кількість, за кожною політичною партією та коаліцією, дійсних голосів, відданих за список е)кандидатів партії/ коаліції, а також сукупна кількість дійсних відданих голосів, без огляду на політичний вибір;
є) кількість, за кожною політичною партією і коаліцією, виборців, що вибрали одну й ту саму політичну партію або коаліцію, які скористалися правом висловити свої переваги тим чи іншим кандидатам;
ж) загальну кількість, за кожною політичною партією і коаліцією, дійсних голосів переваги, відданих за кожного кандидата політичної партії/ коаліції;
з) коротке зведення повідомлень та скарг, що надійшли до районної виборчої ради, а також рішення, прийняті районною виборчою радою разом з їх коротким підтвердженням.

(3) Після того, як два ідентичних примірники звіту про підрахунок голосів, отриманих на території району, підписано, голова районної виборчої ради негайно передає один примірник звіту до своєї регіональної виборчої ради і чекає, поки регіональна виборча рада дасть йому/їй вказівку припинити діяльність ради. Пов'язані з виборами документи, що залишилися, голова відправляє до відповідної районної державної адміністрації на зберігання. В столиці Чеської Республіки, Празі, такі пов'язані з виборами документи здаються на зберігання до муніципальних районних органів управління або до органів управління територіальних громад, а в містах Брно, Острава і Плзея – до муніципальних органів управління цих міст.

Стаття 46. Підрахунок голосів регіональною виборчою радою

(1) Кожна регіональна виборча рада підраховує голоси, віддані у її виборчому регіоні, уточнює результати голосування у виборчому регіоні на основі звітів про проведення голосування та підрахунок голосів, що надійшли від окремих районних виборчих рад у її виборчому регіоні.

(2) Жодна особа, крім членів Центральної виборчої ради та членів її рахункової групи і працівників секретаріату, а також осіб, уповноважених Центральною виборчою радою, не має права знаходитися у приміщеннях, де регіональні виборчі ради проводять підрахунок голосів і уточнюють результати голосування.

Стаття 47. Звіт Регіональної виборчої ради

(1) Кожна регіональна виборча рада готує два ідентичних примірники звіту про результати голосування на території свого виборчого регіону. Звіт має бути підписаний всіма без винятку членами регіональної виборчої ради. Якщо хтось із членів регіональної виборчої ради відмовляється поставити свій підпис, то він має вказати причини своєї відмови.

(2) Звіт про підрахунок голосів, отриманих на території виборчого регіону, підготовлений кожною регіональною виборчою радою, включає:
а) кількість виборчих адміністративних районів на території відповідного виборчого регіону, а також кількість виборчих рад адміністративних районів, які передали підраховану кількість голосів;
б) загальну кількість виборців на території виборчого регіону, тобто кількість осіб, зареєстрованих у відповідних витягах з Постійного списку виборців та відповідних витягах з Реєстрів осіб, які не можуть голосувати за місцем постійного проживання, у відповідному регіоні;
в) кількість виборців, кому були вручені Офіційні конверти;
г) кількість Офіційних конвертів, які було повернуто;
д) кількість, за кожною політичною партією та коаліцією, дійсних голосів, відданих за список кандидатів партії/ коаліції, а також сукупна кількість дійсних відданих голосів, без огляду на політичний вибір;
е) кількість, за кожною політичною партією і коаліцією, виборців, що вибрали одну й ту саму політичну партію або коаліцію, які скористалися правом висловити свої переваги тим чи іншим кандидатам;
є) загальну кількість, за кожною політичною партією і коаліцією, дійсних голосів переваги, відданих за кожного кандидата політичної партії/ коаліції;
ж) коротке зведення повідомлень та скарг, що надійшли до регіональної виборчої ради, а також рішення, прийняті регіональною виборчою радою разом з їх коротким підтвердження.

(3) Після того, як два ідентичних примірники звіту про результати голосування у виборчому регіоні підписано, голова регіональної виборчої ради негайно передає один примірник звіту до Центральної виборчої ради і чекає,

поки Центральна виборча рада дасть йому/їй вказівку припинити діяльність ради. Пов'язані з виборами документи, що залишилися, голова відправляє до Міністерства внутрішніх справ на зберігання.

Стаття 48. Пропорційний розподіл представницьких місць поміж виборчими регіонами [* примітка перекладача на англійську *]

(1) Центральна виборча рада розглядає звіти регіональних виборчих рад, і згідно з даними, викладеними у звітах, підсумовує всі дійсні голоси, віддані в усіх виборчих регіонах за всі списки кандидатів партій/ коаліцій. Ця сукупна кількість голосів народу ділиться на визначену кількість Делегатів у Палаті Делегатів. Отримана у такий спосіб цифра, округлена до найближчого цілого числа, визначає [середню частку населення Чеської Республіки, яку представлятиме одне законодавче місце] – національну виборчу квоту.

(2) Потім загальну кількість голосів у виборчому регіоні ділять на національну виборчу квоту, і виборчому регіону виділяється стільки місць у законодавчому органі, скільки разів національна виборча квота повністю вміщується у сукупній величині голосів регіону. Цю процедуру повторюють, поки не виділяють місця в законодавчому органі для всіх виборчих регіонів.

(3) Якщо після застосування вказаної вище процедури лишається декілька місць у Палаті Делегатів, які треба розподілити, місця, нерозподілені шляхом повних національних виборчих квот, виділяються виборчим регіонам, де був найбільший залишок голосів після того, як квоти відняли від загальної кількості голосів кожного регіону задля того, щоб розподілити всі місця. Після цього місця у законодавчому органі виділяються виборчим регіонам з найбільшим залишком, доки всі місця в Палаті Делегатів не будуть належним чином розподілені між виборчими регіонами. У разі, якщо виявиться кілька виборчих регіонів з однаковим найбільшим залишком, для визначення регіону-переможця кидають жереб.

Стаття 49. Кваліфікація політичних партій та коаліцій для першого туру виборів

(1) Центральна виборча рада обчислює загальну кількість народних голосів, що їх набрала кожна окрема політична партія і коаліція.

(2) Крім того, Центральна виборча рада обчислює:
   а) яка політична партія або політичні партії з числа партій, що змагалися у виборах, отримала/ отримали менше ніж п'ять відсотків від загальної кількості народних голосів;
   б) яка коаліція або коаліції, у яких об'єднані дві політичні партії, набрала менше ніж сім відсотків від загальної кількості народних голосів;
   в) яка коаліція або коаліції, що об'єднують три політичні партії, отримала /отримали менше ніж дев'ять відсотків від загальної кількості народних голосів;
   г) яка коаліція або коаліції, що об'єднують чотири або більше політичних партій, отримала/ отримали менше ніж одинадцять відсотків від загальної кількості народних голосів;

(3) В ході наступного туру виборів та остаточного розподілу місць у законодавчому органі між політичними партіями та коаліціями, у подальшому до уваги не беруться ані жодна з вказаних вище політичних партій або коаліцій, ані голоси, що їх набрали такі політичні партії або коаліції.

(4) Якщо Центральна виборча рада виявить, що граничних значень відсотків голосів, які дають право учасникам перегонів пройти перший тур, не досягли щонайменше дві коаліції або одна коаліція і одна політична партія, або дві політичні партії, – вона зменшує:
   а) прохідне граничне значення з п'яти відсотків до чотирьох відсотків для політичних партій;
   б) прохідне граничне значення з семи відсотків до шести відсотків для коаліцій, визначених у параграфі 2, пункт (б);
   в) прохідне граничне значення з дев'яти відсотків до восьми відсотків для коаліцій, визначених у параграфі 2, пункт (с);
   г) прохідне граничне значення з одинадцяти відсотків до десяти відсотків для коаліцій, визначених у параграфі 2, пункт (г).

Якщо такі зниження не дозволять достатній кількості партій або коаліцій пройти перший тур згідно з положеннями цього параграфа, Центральна виборча рада знижує прохідні граничні значення ще на один відсоток.

(5) Перший тур є інструментальним у перетворенні голосів у політичне представництво в усіх виборчих регіонах.

Стаття 50. Перший тур [* примітка перекладача на англійську *]

(1) Загальна кількість голосів, набраних у виборчому регіоні всіма політичними партіями та коаліціями, які пройшли перший тур, діляться на загальну кількість місць у представницькому органі, виділених для такого виборчого регіону, плюс один; величина, отримана за

допомогою наведеної вище формули і округлена до найближчого цілого числа, визначає [середню кількість голосів, необхідних у регіоні для того, щоб партія/ коаліція виборола одне з представницьких місць, виділених цьому регіону –] регіональну виборчу квоту.

(2) Загальну кількість голосів, яку набрала політична партія або коаліція у виборчому регіоні, ділять на регіональну виборчу квоту, і партія/ коаліція отримує стільки місць, скільки разів повна регіональна виборча квота міститься у загальній кількості голосів, набраних партією/ коаліцією.

(3) Якщо у викладений вище спосіб розподіляється одне місце, яке перевищує кількість представницьких місць, виділених виборчому регіону, то місце, що виділяється понад граничну кількість, віднімається від кількості місць, виділених політичній партії або коаліції з найменшим залишком голосів після того, як квоту відняли від загальної кількості голосів кожної політичної партії для кожного місця воно надається виборчому регіону. Якщо є декілька політичних партій або коаліцій з однаковим найменшим залишком, то місце віднімається від кількості місць, наданих політичній партії або коаліції, яка набрала найменшу кількість голосів у виборчому окрузі; якщо є більше політичних партій або коаліцій з однаковим найменшим залишком партії/ коаліції, то для визначення партії або коаліції, що програла, кидається жереб.

(4) Місця, які політична партія або коаліція виграла, виділяються її кандидатам у порядку, в якому вони перелічені у списку партії/ коаліції. Втім, якщо одна десята або більше виборців із загального числа виборців, що обрали одну й ту ж політичну партію або коаліцію у виборчому регіоні, скористалися правом висловити свої переваги окремим кандидатам, то кандидат, який отримав таку кількість голосів переваги, що дорівнює або перевищує десять відсотків від загальної кількості голосів, отриманих у виборчому регіоні політичною партією або коаліцією, яку цей кандидат представляє, отримує місце перший. Якщо політична партія або коаліція має право на більш ніж одне місце, і якщо більш ніж один кандидат такої політичної партії або коаліції відповідає положенням попередньої статті, місця таким кандидатам присуджуються послідовно відповідно до загальної кількості голосів переваги, які вони набрали, причому формула така: чим вища кількість отриманих голосів переваги, тим ближче він у черзі на отримання місця. Якщо кількість голосів переваги, отриманих кандидатами, які представляють одну політичну партію або коаліцію і які відповідають викладеним вище вимогам, рівна, то визначальним є місце кандидата у списку партії.

(5) Якщо політична партія або коаліція висунула менше кандидатів, ніж загальна кількість місць, які політична партія або коаліція виборола у першому турі, то політична партія має право лише на стільки місць, скільки кандидатів вона висунула.

(6) Голова Центральної виборчої ради оголошує перший тур закритим і сповіщає його результати представникам політичних партій або коаліцій, які пройшли перший тур.

Стаття 51. Другий вибірковий тур [*зауваження перекладача *]

(1) Законодавчі місця, що залишаються для розподілу, повинні бути розподілені Центральною Виборчою Комісією в другому вибірковому турі. Усі голоси, що залишаються кожній партії/ коаліції після першого туру, залишаються на другий тур, так як і загальна кількість голосів, накопичених політичними партіями та коаліціями, що не спромоглися одержати будь-як місце в першому турі.

(2) Не пізніше ніж через дванадцять годин після з'ясування висновків першого туру, голови політичних партій або особи, уповноважені діяти від імені коаліцій, повинні запропонувати свої списки кандидатів, які будуть виборювати законодавчі місця в другому турі голові Центральної Виборчої Комісії.. Однак, число кандидатів, перерахованих у списках кандидатів, висунутих на другий тур, не повинне бути обмеженим. Політичні партії і коаліції повинні мати право зазначити тільки тих кандидатів, які вже були висунуті, щоб балотуватися від одного з виборчих регіонів, і хто не отримав законодавче місце в першому турі. Після того, як списки кандидатів, що виборюють законодавче місце в другому турі, надані комісії, жоден з кандидатів або його позиція в списку не можуть бути зміненими. Якщо голови політичних партій чи осіб, уповноважених коаліціями, будуть не в змозі подати свій список кандидатів у межах вищезгаданого періоду часу, Центральна Виборча Комісія повинна вибрати кандидатів на другий тур відповідно до переважної кількості голосів кожного окремого кандидата від партії / коаліції в накопиченому значенні.

(3) У другому турі Центральна Виборча Комісія повинна додати всі голоси партії / коаліції, що залишилися від першого туру. Загальна кількість, отримана у такий спосіб, повинна бути розділена на кількість законодавчих місць які ще необхідно розподілити, плюс один. Кількість, отримана із застосуванням вищезгаданої формули, і

округлена до найближчої цілої цифри, повинна визначати [середнє число голосів, необхідних для партії/коаліції, щоб виграти одне з представницьких місць, які все ще мають бути розподілені у другому турі -] квоту голосів країни. Кожній політичній партії чи коаліції повинно бути надано стільки місць, скільки разів повна квота голосів країни міститься у сумі голосів партії/коаліції, що збереглася від першого туру.

(4) Якщо після вищезгаданої процедури кілька місць усе ще залишаються нерозподіленими, місця, що були отримані за повними квотами голосів країни мають бути надані політичним партіям і коаліціям з найбільшим залишком голосів після того, як квота була вирахувана із загальної кількості голосів кожної партії /коаліції за кожне місце, що залишилися в другому турі відповідно до пункту 3 цієї Статті. Законодавчі місця повинні бути надані послідовно політичним партіям і коаліціям з найбільшим залишком, поки всі місця, що залишилися, не будуть розподілені. Якщо виявляється наявність політичних партій чи коаліцій з однаково найвищим залишком голосів, законодавче місце повинне бути надане політичній партії чи коаліції з найбільшою загальною кількістю голосів, переданих від першого до другого турів. Якщо така загальна кількість залишків голосів є однаково високою для обох політичних партій чи коаліцій, представницьке місце повинне бути надане політичній партії чи коаліції, що нагромадила найбільшу кількість голосів популярності серед цих конкурентів; якщо ця кількість голосів, накопичених декількома політичними партіями чи коаліціями однаково висока, ця кількість повинна бути встановлена шляхом жеребкування. Процедура, що описана вище, повинна застосуватися якщо політична партія чи коаліція висунула меншу кількість кандидатів на другий тур, ніж кількість представницьких місць, наданих такій партії чи коаліції.

(5) Якщо вищезгаданим способом було розподілено на одне місце більше кількості представницьких місць, що будуть розподілені в другому турі, місце, що було надано понад встановленої межі, буде відняте від місць, призначених для політичної партії чи коаліції з найменшим залишком від голосів після того, як квоту вирахували від загальної кількості голосів кожної партії /коаліції, збережених за кожним місцем, яке надавалося в другому турі. Якщо виявляються кілька політичних партій чи коаліції з однаково найменшим залишком голосів, тоді місце повинне відніматися від місць, наданих політичній партії чи коаліції, що нагромадила найменшу кількість голосів популярності серед цих конкурентів; якщо виявляється більше політичних партій чи коаліцій з однаково найменшою кількістю голосів партії / коаліції, тоді політичну партію чи коаліцію, що програла, встановлюють шляхом жеребкування.

(6) Місця, отримані політичною партією чи коаліцією, повинні бути розподілені серед її кандидатів в порядку, за яким вони зазначені у партійному /коаліційному списку кандидатів для другого туру.

(7) Кандидати яким не вдалося зберегти законодавче місце ані в першому, ані в другому турі, повинні стати дублерами.

Стаття 52. Звіт Центральної виборчої ради і оголошення результатів виборів

(1) Після завершення процесу розподілу місць у першому та другому турі Центральна виборча рада готує звіт про остаточні результати виборів. Звіт Центральної виборчої ради мають підписати всі її члени; у разі, якщо член Центральної виборчої ради відмовляється поставити свій підпис, він має викласти причини такої відмови.

(2) Звіт Центральної виборчої ради про остаточні результати виборів включає:

(а) загальну кількість осіб, зареєстрованих у витягах з Постійного списку виборців та з Реєстрів осіб, які не можуть голосувати за місцем постійного проживання;
(б) загальну кількість виборців, яким було вручено Офіційні конверти;
(в) загальну кількість голосів, що їх набрали окремо списки кожної окремої партії/ коаліції у кожному окремому виборчому регіоні;
(г) прізвища та імена кандидатів, які у першому турі були обрані Делегатами з числа кандидатів у списках кандидатів, висунутих партіями/ коаліціями, а також результати голосування переваг; а також прізвища та імена кандидатів, обраних Делегатами у другому турі та прізвища і імена кандидатів, які перейшли у резерв.

(3) Відразу після підписання звіту про результати виборів Центральна виборча рада оголошує остаточні результати виборів. Дані, визначені у параграфі 2, пункти (а), (б) та (в), можуть бути також оголошені.

Стаття 53. Підтвердження виборів

Не пізніше ніж через один місяць після оголошення результатів виборів Центральна виборча рада видає Підтвердження обраним Делегатам, що засвідчують їхнє обрання до Палати Делегатів.

Стаття 54. Заповнення місць резервістами

(1) Якщо мандат Делегата припиняє своє існування, і його/ її місце звільняється, то вакансію займає резервіст, висунутий для участі у виборах тією ж політичною партією або коаліцією, що і перший Делегат, який займав це місце, і який був у списку кандидатів, зареєстрованому в тому ж виборчому регіоні, що і Делегат, який займав це місце. Зазначений резервіст, наступний у послідовності згідно з результатами виборів після першого туру, займає вказане місце, а у разі, якщо такого резервіста немає, то місце займає резервіст, який є наступний у послідовності згідно з його місцем у списку кандидатів партії / коаліції для другого туру.

(2) Якщо немає резервіста від політичної партії або коаліції, місце якої стало вакантним, то це місце лишається вакантним доки не закінчиться термін обрання.

(3) Якщо політичну партію розпущено, то її резервісти не займають вакансію, а місце лишається вільним до закінчення терміну обрання.

(4) Не пізніше ніж на п'ятнадцятий день після дня, коли мандат Делегата припинив існування, Палата Делегатів оголошує, що резервіст займає місце Делегата, обраного спершу, і видає цьому новому Делегату Свідоцтво про обрання, яке підтверджує його вступ на місце і у якому зазначається дата, коли Делегат зайняв місце.

(5) Якщо діяльність політичної партії призупинено, то на час, поки партія не діє, жодна вакансія місць, що належать партії, не заповнюється резервістами.

Стаття 55.

Якщо Палату Делегатів розпущено, періоди часу, визначені в Статті 12, параграф 1, Статті 13, параграфи 2 та 3, Статті 14, параграф 1, Статті 28, параграф 1, Статті 29, параграф 1 та Статті 31, параграфи 1 та 3 скорочуються на одну третину. Періоди часу, визначені в Статті 32, параграф 1, Статті 33, параграф 1 та Статті 34, параграф 1, скорочується на двадцять днів.

Глава 3. Вибори До Сенату

Стаття 56.

Сенат складається з вісімдесят одного Сенатора, які обираються терміном на шість років. Через рік обирається одна третина Сенаторів.[11])

[11] Стаття 16, параграф 2 Конституції Чеської Республіки

Стаття 57.

Будь-який виборець, який досяг віку сорок років не пізніше, ніж на другий день виборів, може бути обраний Сенатором за умови, що цьому виборцеві не забороняється користуватися своїм правом голосу на час проведення виборів, у дні виборів, за винятком тих, хто не допускається до реалізації свого права голосу з причин, викладених в Статті 2, пункт (а) вище.

Стаття 58.

В Чеській Республіці вибори до Сенату проводяться за принципом більшості голосів у виборчих округах.

Стаття 59.

(1) Для проведення виборів до Сенату територія Чеської Республіки поділяється на вісімдесят один виборчий округ – виборчі дільниці, від кожного з яких обирається один Сенатор. Границі виборчих округів визначаються у Додатку 3, який є невід'ємною частиною цього Акту.

(2) Якщо населення у будь-якому виборчому окрузі або зросло або зменшилося на п'ятнадцять відсотків порівняно з середньою кількістю мешканців, представлених в Чеській Республіці одним місцем виборчого округу, границі виборчих округів переглядаються. Такий перегляд проводять лише в ті роки, на які призначено вибори до Сенату.

Стаття 60. Окружна виборча комісія

(1) Кожна політична партія чи коаліція, якій не вдалося зареєструвати свого кандидата або кожний незалежний кандидат, який був зареєстрований, можуть делегувати не більше двох представників і двох дублерів, щоб стати членами окружної виборчої комісії у виборчому окрузі, у якому відбулася реєстрація кандидата. Члени виборчої комісії та їх дублери повинні бути делеговані не пізніше ніж за шістдесят днів до дня виборів.

(2) Окружна виборча комісія повинна складатися з не менше ніж десяти членів. Якщо делеговано недостатню кількість членів комісії, додаткові члени до необхідної кількості комісії повинні бути призначені головою районного кабінету Державної місцевої адміністрації, де знаходиться відповідний виборчий округ, а в містах Прага, Брно, Острава, Пльзень мером відповідного міста. Додаткові члени повинні бути призначені не пізніше ніж за п'ятдесят вісім днів до дня виборів.

(3) Окружна виборча рада повинна бути скликана на свою першу сесію головою районної державної адмі-

ністрації у кожному місці, де виборчий округ має свій штаб, а у містах Прага, Брно, Острава, Пльзень - мером кожного із зазначених міст з тим, щоб сесія почалася не пізніше ніж на третій день після заключної дати, передбаченої пунктом 1 цієї статті.

(4) Окружна виборча комісія:
- а) гарантуватиме дотримання виборчих законів та положень;
- б) розглядатиме скарги щодо процедур, прийнятих дільничними виборчими комісіями, та звернення щодо рішень, прийнятих виборчими комісіями. Рішення, винесене окружною виборчою комісією є обов'язковим для дільничної виборчої комісії;
- в) реєструватиме кандидатів, що виборюють місце в Сенаті;
- г) обчислюватиме та з'ясовувати результати виборів у виборчому окрузі, а також повідомляти про результати до Центральної Виборчої Комісії;
- д) подаватиме документи, пов'язані з виборами, для збереження до районного кабінету місцевої державної адміністрації, за місцезнаходженням виборчого округу, або ж у випадку місцезнаходження муніципальних владних органів в місті Прага, Брно, Острава чи Плзень (надалі "Кабінет Районної Державної Адміністрації в місці виборчого округу");
- е) виконуватиме подальші обов'язки, що є результатом дії цього Закону та інших відповідних законів і положень, а також завдань, котрі надаються Центральною Виборчою Комісією.

Стаття 61. Заява для реєстрації кандидата

(1) Кандидати, що виборюють місце в Сенаті можуть бути висунуті політичними партіями та коаліціями, які повинні подавати свої пропозиції щодо реєстрації уповноваженим агентом партії/коаліції. Незалежний кандидат повинен робити заяву на реєстрацію безпосередньо сам. Будь-яка політична партія чи коаліція можуть реєструвати додатково не більше, ніж одного кандидата у кожному виборчому окрузі. Якщо політична партія зареєструвала додатково свого кандидата як безпосереднього члена коаліції, вона не може робити додаткову реєстрацію його як безпосереднього члена іншої коаліції або як окремої особи.

(2) Кандидат може висуватися на виборах у не більше, ніж одному виборчому окрузі.

(3) Не пізніше ніж за шістдесят днів до дня виборів дві однакові копії реєстраційних заяв повинні бути подані секретарю окружної виборчої комісії у виборчому окрузі, для представлення кандидатом партії/коаліції, чи незалежним кандидатом до Сенату.

(4) Реєстраційна заява повинна містити:
- а) ім'я та прізвище кандидата, його/її номер реєстрації народження, дату народження, місце постійного проживання, професію та документи, що підтверджують той факт, що кандидат є Громадянином Чеської Республіки[7]);
- б) назву політичної партії чи коаліції, яка подає заяву на реєстрацію її кандидата разом з підписом та установчим документом партії / коаліції, або ж інформацію про те, що претендент балотується як незалежний кандидат;
- в) інформацію про те, чи є кандидат членом політичної партії;
- г) ідентифікаційний номер та [місце] виборчого округу, де згаданий кандидат має намір виборювати місце представника;
- д) заява, підписана чорнилом самим кандидатом, в якій зазначено, що зазначений кандидат схвалив його / її призначення, і що його не буде зареєстровано як кандидата в будь-якому іншому виборчому окрузі, і що йому не відомі факти, що дискваліфікують його як кандидата. Кандидат повинен також зазначити свою приналежність до партії, чи безпартійність;
- е) якщо кандидат висувається на реєстрацію від політичної партії чи коаліції, у Додатку, доданому до реєстраційної заявки має бути зазначений агент - людина, уповноважена діяти від імені політичної партії чи коаліції, - та двоє інших осіб, які можуть стати дублерами агента. Необхідно надати також ім'я, прізвище, і повну адресу агента та його двох дублерів. Ніякий кандидат не матиме права діяти як агент партії / коаліції чи дублер агента. Дії агента від імені політичної партії чи коаліції в питаннях, пов'язаних з виборами, повинні бути обов'язкові для політичної партії чи коаліції. Окружній виборчій комісії мають бути надані відомості від політичної партії чи коаліції щодо того, коли дублер заміняє агента в кабінеті.

(5) Якщо секретар окружної виборчої комісії з'ясовує, що реєстраційна заява не відповідає вимогам, зазначеним в цій Статті у пункті 4 вище і пункті 6 нижче, він/вона повинен повідомити про це агенту політичної партії/коаліції, чи незалежного кандидата. До настання останньої дати, передбаченої в пункті 3 цієї Статті, агент партії/коаліції/незалежний кандидат може видалити такі неточності. За вимогою агента пар-

тії/коаліції/незалежного кандидата секретар повинен зробити підтвердження, що реєстраційна заява була прийнята.

(6) Разом з реєстраційною заявою незалежного кандидата подається клопотання в підтримку кандидата. Це клопотання повинне бути підписане не менше ніж однією тисячею виборців, що мають право голосувати у виборчому окрузі, де кандидат виборює місце. Особи, що підписують клопотання, повинні поставити своє ім'я, прізвище, дату народження та адресу. Підпис під таким клопотанням не може бути видалений.

Стаття 62. Розгляд окружними виборчими радами заяв про реєстрацію кандидатів

(1) Окружна виборча рада завершує розгляд усіх заяв про реєстрацію, що надійшли, не пізніше ніж на п'ятдесят п'ятий день до дня виборів.

(2) Окружна виборча рада відхиляє будь-які заяви про реєстрацію, якщо:

а) Висунутий кандидат не має права бути обраним (див. Статтю 57 вище);
б) Заява про реєстрацію містить неправильні та /або неповні дані;
в) Незалежний кандидат, що подає заяву, не склав петицію з підписами на свою користь, або петиція містить неправильну або/ та неповну інформацію чи сфабриковані підписи.

(3) Будь-який кандидат може оскаржити у Центральній виборчій раді рішення окружної виборчої ради відхилити його/її заяву про реєстрацію, Таке оскарження кандидат направляє до Центральної виборчої ради не пізніше ніж через двадцять чотири години після отримання рішення, а Центральна виборча рада повинна у дводенний строк прийняти рішення щодо такого оскарження.

Стаття 63. Розгляд Центральною виборчою радою заяв про реєстрацію кандидатів

(1) Не пізніше ніж у п'ятдесят перший день до дня виборів кожна окружна виборча рада подає до Центральної виборчої ради повний список кандидатів на реєстрацію у своєму виборчому окрузі.

(2) Центральна виборча рада завершує розгляд заяв про реєстрацію не пізніше ніж у сорок дев'ятий день до дня виборів.

(3) Центральна виборча рада відхиляє заяви про реєстрацію кандидатів на підставі положень Статті 62, параграф 2 вище. Якщо один кандидат запропонований до реєстрації більш ніж в одному виборчому окрузі, Центральна виборча рада відхиляє всі такі заяви, у яких пропонується зареєструвати відповідного кандидата.

(4) Голова Центральної виборчої ради негайно надсилає окружним виборчим радам, а також усім кандидатам, які подали заяви про реєстрацію, протокол висновків розгляду заяв.

Стаття 64. Реєстрація кандидатів

(1) Після отримання протоколу Центральної виборчої ради з висновками розгляду заяв про реєстрацію кандидатів, не пізніше ніж за сорок п'ять днів до дня виборів всі окружні виборчі ради реєструють усіх кандидатів, чиї заяви, направлені до виборчого округу, були оформлені належним чином, кидають жереб з метою визначити номери бюлетенів кандидатів і повідомляють незалежних кандидатів та/або уповноважених агентів партій/ коаліцій про ці факти письмово. Якщо кандидат зареєстрований на виконання рішення Центральної виборчої ради щодо поданого оскарження (див. Статтю 62, параграф 3 вище), або на виконання рішення суду згідно з окремими законом 10), відповідна окружна виборча рада реєструє кандидата навіть після вказаної вище кінцевої дати, однак не пізніше ніж у тридцятий день до дня виборів, а потім призначає кожному з цих кандидатів номер, під яким він значитиметься у бюлетені кандидатів. З метою призначення кандидатам номерів також тягнуть жереб, а результати у письмовій формі направляються відповідному незалежному кандидату та/або агенту, що діє від імені політичної партії та/або коаліції.

(2) Доки кандидат не зареєстрований, бюлетені для нього не друкуються.

(3) Якщо після реєстрації кандидата політична партія, яка звернулася з проханням його/її зареєструвати, вимушена припинити свою діяльність або розпущена, кандидат вважається незалежним кандидатом, який тоді буде зобов'язаний скласти петицію заднім числом.

Стаття 65.

(1) У кожному виборчому окрузі Кабінет Державної Районної Адміністрації в місці виборчого округу повинен відкрити окремий рахунок у банку. Цей рахунок повинен бути відкритий не пізніше ніж в день, у який створюється окружна виборча комісія у виборчому окрузі.

(2) Кожна особа, реєстраційна заява якої була відхилена, повинна внести страхову суму, що складає двадцять

тисяч крон, на рахунок у банку, зазначеному в попередньому пункті 1 цієї Статті. Такий депозит повинен бути зроблений у межах трьох днів після повідомлення про реєстрацію кандидата (Стаття 64, пункт 1 вище), і про це має бути повідомлено окружну виборчу комісію не пізніше ніж через два дні після того, як депозит був зроблений.

(3) Друк виборчих бюлетенів не повинен починатися, якщо такий депозит не був зроблений.

(4) Окружні виборчі комісії повинні відшкодувати депозит вкладникам не пізніше ніж через один місяць після оголошення результатів виборів, якщо кандидат, за якого був внесений депозит, отримав не менше ніж шість відсотків від загальної суми голосів у виборчому окрузі. Депозити, що не були відшкодовані, вважаються надходженням до державного бюджету.

(5) Міністерство Фінансів має встановити відповідні регулюючі положення, що передбачають спосіб відшкодування страхового забезпечення.

Стаття 66. Відмова від висунення, відкликання висунутих осіб

(1) Будь-який кандидат може відмовитися від висунення його/її за умови, що письмова заява про відмову подана до відкриття виборів. Та ж процедура застосовується у разі, якщо політична партія або коаліція, через інструментарій її агента, забажає відкликати свого кандидата, якого партія/ коаліція висунула.

(2) Два примірники заяви мають бути подані або голові або секретареві відповідної окружної виборчої ради. Ні заяву про відмову від висунення, ні заяву про відкликання кандидата не можна забрати назад.

(3) Голова окружної виборчої ради негайно направляє один з двох примірників заяви голові Центральної виборчої ради і відразу ж після того організує оприлюднення цієї заяви у належний спосіб у виборчих дільницях за умови, що він/вона отримали заяву не пізніше ніж за сорок вісім годин до початку виборів.

(4) Якщо заяву про відмову/ відкликання подано після того, як відбулося розповсюдження бюлетенів серед виборців, то голоси, віддані за кандидата, який відмовився від висунення, або якого відкликали, при підрахунку голосів до уваги не беруться.

Стаття 67. Бюлетені

(1) За допомогою Районної державної адміністрації у місцезнаходженні виборчого округу голова кожної окружної виборчої ради організує друкування бюлетенів.

(2) Бюлетені містять прізвище кандидата, його/її ім'я, дату народження, рід занять, місце постійного проживання, а також назву політичної партії/ коаліції, яка висунула цього кандидата, або інформацію про те, що відповідний кандидат виступає на виборах як незалежний кандидат. Кожний зареєстрований кандидат має окремий бюлетень, який має номер, призначений йому/їй шляхом жеребкування. В заголовку бюлетеня друкується ідентифікаційний номер відповідного виборчого округу, а також позначається належність кандидата до тієї чи іншої партії, або ж той факт, що кандидат є безпартійний.

(3) В усіх виборчих округах бюлетені друкуються в однаковому стилі, однаковим шрифтом, на папері однакової якості, кольору та розміру. На бюлетенях ставиться офіційна печатка Центральної виборчої ради.

(4) Через районні державні адміністрації у місцезнаходженні виборчого округу голови окружних виборчих рад надсилають бюлетені, надруковані у вказаний вище спосіб, мерам, які потім повинні розповсюдити бюлетені (а) кожному виборцеві з тим, щоб електорат отримав їх не пізніше ніж у третій день до дня виборів, та (б) всім виборчим радам адміністративних районів таким чином, щоб виборчі ради адміністративних районів отримали їх до початку голосування.

Стаття 68. Голосування

Отримавши Офіційний конверт і, якщо необхідно, низку бюлетенів, виборець заходить до кабінки для голосування (Стаття 17, параграф 2 вище), де він/вона вкладає в Офіційний конверт не більше одного бюлетеня. Будь-яке редагування такого бюлетеня не допускається.

Стаття 69. Підрахунок голосів виборчою радою адміністративного району

(1) Після того, як голосування закінчилось, голова виборчої ради адміністративного району організує опечатування невикористаних виборцями Офіційних конвертів і бюлетенів. Після цього він/вона відкриває стандартну урну для голосування. Якщо деякі виборці звернулися з проханням скористатися портативною урною для голосування, і якщо виборча рада адміністративного району надавала цю урну для користування, портативна урна для голосування також відкривається, і її вміст виймається і долучається до вмісту стандартної урни для голосування.

(2) Виборча рада адміністративного району виймає Офіційні конверти з бюлетенями з урн для голосування, рахує кількість цих Офіційних конвертів і порівнює отримане число з записами, зробленими як у витягах з Постійного списку виборців, так і з Реєстру осіб, які не можуть голосувати за місцем постійного проживання. Виборча рада адміністративного району не бере до уваги ніяких інших конвертів, окрім Офіційних. Бюлетені без Офіційних конвертів, знайдені в урнах для голосування, також вважаються недійсними.

(3) Розпечатавши Офіційні конверти, виборча рада адміністративного району сортує бюлетені за окремими кандидатами і окремо складає голоси, віддані за кожного кандидата.

(4) Кожний член виборчої ради адміністративного району має право бачити зміст будь-якого бюлетеня. Голова виборчої ради адміністративного району контролює правильність підрахунку голосів.

Стаття 70. Дійсні і недійсні бюлетені/ голоси

(1) Бюлетені, до яких виборці внесли різні помітки та/ або редакторські правки, вважаються дійними і відданими за кандидата, якому відповідає цей бюлетень.

(2) Вибір, висловлений бюлетенями, відмінними від тих, що мають визначену законом форму друку бюлетеня, вважається недійсним. Бюлетені, розірвані на дві або більше частин, також вважаються недійсними. Якщо в Офіційному конверті виявилось більш ніж один бюлетень, причому в усіх бюлетенях обрано різних кандидатів, то всі такі бюлетені вважаються недійсними. Якщо у більш ніж одному бюлетені, що знаходяться в Офіційному конверті, вибрано одного й того ж кандидата, то всі такі бюлетені вважаються як один дійсний голос за відповідного кандидата.

(3) Питання про дійсність/ недійсність бюлетеня вирішує виборча рада адміністративного району.

Стаття 71. Звіт виборчої ради адміністративного району про підрахунок голосів

(1) Кожна виборча рада адміністративного району готує два ідентичні примірники звіту про проведення виборів та підрахунок голосів на території свого виборчого району. Звіт має бути підписаний членами районної виборчої ради. Якщо хтось з членів районної виборчої ради відмовляється поставити свій підпис, то він має вказати причини своєї відмови.

(2) Звіт про проведення виборів та підрахунок голосів, отриманих на території району, підготовлений кожною виборчою радою адміністративного району, включає:

а) Години початку та закінчення голосування, а також години припинення голосування, якщо таке мало місце;
б) Загальну кількість виборців на території виборчого району – кількість осіб, зареєстрованих у відповідних витягах з Постійного списку виборців та з Реєстру осіб, які не можуть голосувати за місцем постійного проживання;
в) Кількість виборців, кому були вручені Офіційні конверти;
г) Кількість Офіційних конвертів, які було повернуто;
д) Кількість дійсних голосів, відданих за кожного окремого кандидата, а також сукупну кількість дійсних відданих голосів, без огляду на вибір кандидата;
е) Коротке зведення повідомлень та скарг, що надійшли до районної виборчої ради, а також рішення, прийняті районною виборчою радою разом з їх коротким підтвердженням.

Стаття 72. Висновки про діяльність дільничної виборчої комісії

(1) Після підрахунку голосів та після того, як звіт про виборчий процес та кількість голосів підписано виборчою комісією дільниці, голова її повинен надати кількість голосів до вищого владного органу та надати одну копію повідомлення про результати виборів до окружної виборчої комісії без затримки. Тоді він/вона повинний чекати повідомлення від окружної виборчої комісії про припинення роботи дільничної комісії.

(2) Якщо будь-який голова дільничної виборчої комісії буде не в змозі виконати обов'язки згідно з умовами, передбаченими пунктом 1 цієї Статті у межах двадцяти чотирьох годин після закінчення голосування незважаючи на вимогу окружної виборчої комісії, окружна виборча комісія може обчислювати кількість голосів, отриманих з інших виборчих дільниць. Після настання останньої дати та після того, як члени окружної виборчої комісії підписали звіт (Стаття 74), ніякі підрахунки голосів, що можуть надходити, не будуть прийняті до уваги.

(3) Дільнична виборча комісія повинна поставити печатки на виборчих бюлетенях та офіційних конвертах, а також на витягу з дільничного постійного виборчого списку/реєстру людей, не здатних голосувати за місцем проживання, і надати їх разом з іншими документами, пов'язаними з виборами, до місцевого владного органу для збереження.

Стаття 73. Підрахунок голосів окружною виборчою радою

(1) Кожна окружна виборча рада підраховує голоси, віддані у її виборчому окрузі, уточнює результати голосування у виборчому окрузі на основі звітів про проведення голосування та підрахунок голосів, що надійшли від виборчих рад адміністративних районів.

(2) Жодна особа, крім членів Центральної виборчої ради та членів її рахункової групи і працівників секретаріату, а також осіб, уповноважених Центральною виборчою радою, не має права знаходитися у приміщеннях, де окружна виборча рада проводить підрахунок голосів і уточнює результати голосування.

Стаття 74. Звіт окружної виборчої ради

(1) Кожна окружна виборча рада готує звіт про результати голосування на території свого виборчого округу. Звіт мають підписати члени окружної виборчої ради. Якщо хтось з членів окружної виборчої ради відмовляється поставити свій підпис, то він має вказати причини своєї відмови.

(2) Звіт про результати голосування на території виборчого округу, підготовлений кожною окружною виборчою радою, включає:

а) Кількість виборчих рад адміністративних районів у відповідному окрузі;
б) Кількість виборчих рад адміністративних районів, які подали результати підрахунку голосів;
в) Загальну кількість виборців на території виборчого округу – кількість осіб, зареєстрованих у відповідних витягах з Постійного списку виборців та відповідних витягах з Реєстрів осіб, які не можуть голосувати за місцем постійного проживання, у відповідному районі;
г) Кількість виборців, яким було вручено Офіційні конверти;
д) Кількість Офіційних конвертів, які було повернуто;
е) Кількість дійсних голосів, відданих за кожного окремого кандидата, а також загальну кількість дійсних відданих голосів, без огляду на вибір кандидата;
є) Рівень участі виборців у виборчому окрузі, загальний відсоток, що округляється до двох десяткових знаків;
ж) Список, у якому кандидати впорядковані за загальною кількістю набраних ними голосів, а також дані про кандидата, що переміг;
з) Коротке зведення повідомлень та скарг, що надійшли до районної виборчої ради, а також рішення, прийняті районною виборчою радою разом з їх коротким підтвердженням.

(3) Виборча рада кожного округу ретельно перевіряє звіти про проведення виборів, що надійшли від виборчих рад адміністративних районів, і на основі підрахунку голосів у адміністративних районах визначає відсоток голосів, набраних кожним з кандидатів від загальної кількості голосів виборців, отриманих у виборчих дільницях. Згідно з числами, округленими до двох десяткових знаків, окружна виборча рада складає список, у якому кандидати, що змагаються за місце, вміщені у спадному порядку. Якщо відсоток голосів, набраних декількома кандидатами, однаково високий, то вирішальним стає кількість дійсних голосів, відданих за кандидата; проте, якщо загальна кількість голосів, набраних кількома кандидатами, також однаково висока, то місце кандидата у заключному списку визначається жеребкуванням.

(4) Після підписання звіту про результати виборів у виборчому окрузі голова окружної виборчої ради негайно направляє його копію технічними засобами передачі інформації до рахункової групи Центральної виборчої ради. Відразу після того голова направляє до Центральної виборчої ради оригінал звіту разом з його додатками і чекає, коли Центральна виборча рада дасть йому /їй вказівку припинити діяльність ради. Інші пов'язані з виборами документи передаються до районної державної адміністрації у місцезнаходженні виборчого округу на зберігання.

Стаття 75.

Кандидат, який набрав абсолютну більшість голосів виборців, оголошується переможцем.

Стаття 76.

(1) Якщо жоден з кандидатів не набрав кількості голосів, необхідної для його/ її обрання (стаття 75 вище), окружна виборча рада робить у своєму звіті про результати виборів помітку про цей "глухий кут" виборів і повідомляє Центральну виборчу раду. Окружна виборча рада організує проведення другого раунду виборів на шостий день після завершення голосування у першому раунді виборів.

(2) У кожному виборчому окрузі, у якому відбуватиметься другий раунд виборів, лише два найсильніших кандидати, які набрали найбільшу кількість голосів у першому раунді, залишаються змагатися у виборах, проте, якщо кілька кандидатів отримали однакову найвищу кількість голосів виборців у першому раунді, всі такі кандидати переходять до другого туру.

(3) Для процедури друкування бюлетенів застосовуються положення Статті 67, параграфів 1, 2 та 3 вище.

Через Районну державну адміністрацію у місцезнаходженні виборчого округу голови окружних виборчих рад надсилають бюлетені мерам, які потім повинні передати їх до виборчих рад адміністративних районів до початку голосування. Виборці отримують бюлетені на виборчих дільницях безпосередньо у день виборів.

(4) Переможцем оголошується кандидат, який набрав більшу кількість голосів виборців, якщо є два кандидати суперники, або більшість голосів, якщо кандидатів суперників більше ніж два. У разі, якщо обидва/ всі кандидати набрали однакову кількість голосів, переможець визначається жеребкуванням.

(5) Положення у цьому Акті, які застосовуються до виборів до Сенату, так само застосовуються і для другого раунду виборів до Сенату.

Стаття 77. Оголошення результатів виборів

На основі звітів про результати голосування, підготовлені окружними виборчими радами, Центральна виборча рада оголошує кінцеві результати виборів до Сенату.

Стаття 78. Підтвердження обрання

Не пізніше ніж через один місяць після оголошення результатів виборів Центральна виборча рада видає обранцям до Сенату Підтвердження обрання, яке засвідчує їхнє обрання на місце в Сенаті.

Стаття 79. Спеціальні вибори

Якщо у виборчому окрузі жоден Сенатор не був обраний внаслідок рішення суду про анулюцію виборів або через грубі порушення процедури виборів, Президент Республіки скликає нові, спеціальні вибори, які мають бути проведені у даному виборчому окрузі. Остаточні дати та час, визначені у цьому Акті, можуть бути відповідно скорочені.

Стаття 80. Додаткові вибори

(1) Якщо мандат Сенатора з будь-якої причини припиняє своє існування протягом терміну обрання Сенатора, Президент Республіки скликає додаткові вибори для заповнення такої вакансії. Додаткові вибори проводяться у виборчому окрузі, у якому було присуджено виборчий мандат першому Сенатору. Президент визначає день проведення додаткових виборів таким чином, щоб вони відбулися не пізніше ніж на дев'яностий день після дня, у який припинив існування мандат вказаного Сенатора.

(2) При проведенні додаткових виборів керуються положеннями цього Акту і у періоди часу, визначені у Статті 13, параграфи 2 та 3, Статті 14, параграф 1, Статті 60, параграфи 1 і 2 та Статті 61, параграф 3, які можуть бути скорочені не більш ніж на одну третину. Періоди часу, визначені в Статті 62, параграф 1, Статті 63, параграфи 1 та 2 та в Статті 64, параграф 1, можуть бути скорочені не більш ніж на двадцять днів.

(3) Протягом останнього року до закінчення терміну обрання Сенатора, чий мандат припинив існування, додаткові вибори для заповнення вакансії не проводяться.

(4) Додаткові вибори обирають Сенатора, який займає вакансію, що утворилася після припинення існування мандату Сенатора, який займав це місце, і який займатиме місце до кінця терміну обрання Сенатора, обраного спершу.

Глава 4. Положення Щодо Організації Та Сприяння Виборам

Стаття 81. Забезпечення умов та надання допомоги

(1) Місцеві органи управління, у юрисдикції яких знаходяться виборчі ради адміністративних районів, що створюються, забезпечують виборчим радам адміністративних районів умови, необхідні для проведення виборів, зокрема виборчі дільниці та їх обладнання, Офіційні конверти, а також необхідний персонал.

(2) Відповідні районні державні адміністрації, а для міст Праги, Брно, Острава та Плзея муніципальні органи управління разом з органами управління кожного муніципального району/ частини забезпечують районні виборчі ради усім необхідним та персоналом.

(3) Районні державні адміністрації у місцезнаходженні окружних регіонів забезпечують регіональні виборчі ради усіма необхідними умовами і персоналом для проведення виборів.

(4) Районні державні адміністрації у місцезнаходженні окружних регіонів забезпечують окружні виборчі ради усіма необхідними умовами і персоналом для проведення виборів.

Стаття 82. Право членів виборчих рад на компенсацію

Член виборчої ради має право вимагати компенсації за надані ним/нею послуги у якості члена виборчої ради. Право члена виборчої ради на відпустку з основного місця роботи або на тимчасове звільнення від виконання своїх основних обов'язків протягом часу, коли грошова винагорода звичайно не змінюється, визнача-

ється спеціальними правилами та нормативними актам, що визначають правові відносини у цій сфері.[12])

Стаття 83. Права Кандидатів

(1) Кандидат повинен мати право на отримання відпустки у його/її роботодавця, чи людини/юридичної особи, з яким кандидат має такий тип угоди. Будь-який кандидат, що балотується до Палати Делегатів повинен мати право на отримання відпустки після реєстрації списку кандидатів регіональною виборчою комісією, а також будь-який кандидат, що балотується до Сенату повинен мати право отримати відпустку після реєстрації в окружній виборчій комісії. Протягом відпустки кандидат не матиме права на будь-яку винагороду. Усі дії кандидата під час відпустки будуть розглядатися як діяльність в суспільних інтересах.

(2) Той факт, що людина балотується до Парламенту, не повинен впливати на зайнятість цієї людини та інших подібних стосунків. Час відпустки, визначеної в попередньому пункті 1 цієї Статті повинен розглядатися як вивільнений від роботи час, який витрачають на виконання регулярного професійного обов'язку.

Стаття 84.

Витрати, понесені органами державної адміністрації, муніципалітетами та виборчими радами при виконанні ними своїх обов'язків у зв'язку з парламентськими виборами у Чеській Республіці, покриваються з державного бюджету.

Стаття 85. Державна фінансова допомога у покритті пов'язаних з виборами витрат

Фінансова допомога у покритті пов'язаних з виборами витрат надається лише у випадку обрання Палати Делегатів, і лише тим політичним партіям та коаліціям, які набрали достатню кількість голосів, щоб отримати таку допомогу. Після перевірки обрання Делегатів Палата Делегатів передає дані про загальну кількість набраних партією/коаліцією голосів до Міністерства фінансів, а політична партія або коаліція, яка отримала три відсотки або більше від загальної кількості поданих дійсних голосів, отримує з державного бюджету плату у розмірі дев'яносто КУ за кожний отриманий голос.

Глава 5. Юридичний Огляд

Стаття 86.

Політична партія або коаліція може вимагати судового перегляду рішення Центральної виборчої ради про відхилення її списку кандидатів на вибори до Палати делегатів, або про вилучення прізвища кандидата з її списку кандидатів. Протягом двадцяти чотирьох годин політична партія або коаліція може передати справу до суду і вимагати рішення суду у цій справі згідно з окремим законом.[13])

Стаття 87.

Юридична особа, що подала свій список кандидатів на реєстрацію для участі у виборах до Сенату, може вимагати судового перегляду рішення Центральної виборчої ради про відхилення заяви на реєстрацію. Протягом двадцяти чотирьох годин вказана юридична особа може передати справу до суду і вимагати рішення суду у цій справі згідно з окремим законом.[13])

Стаття 88.

(1) Кожний громадянин може оскаржити видання Свідоцтва про обрання кандидата, обраного делегатом, або кандидата, обраного Сенатором, за умови, що зазначений громадянин був у списку виборців, який належить до виборчого округу, де голосували за вказаного Делегата або Сенатора. Тим самим правом користується політична партія або коаліція, яка подала свій список кандидатів для участі у виборах у виборчому регіоні, або яка подала заяву про реєстрацію кандидата. Не пізніше ніж через десять днів після того, як Виборча рада оголосить результати виборів, подавач може передати справу до суду і вимагати рішення суду у цій справі згідно з окремим законом.[14])

(2) Висновок суду, що лежить в основі його рішення, суд направляє до Палати делегатів у випадку, коли оскаржується Делегат, або до Сенату, коли оскаржується Сенатор.

Стаття 89.

Верховний Суд має бути судом з юрисдикцією у розгляді справ згідно зі Статтями 86, 87 та 88 вище.

---

[12] (а) Указ Федерального Міністра праці та соціального забезпечення Nл.18/1991 Sb. Про інші послуги у державних інтересах

(б) Стаття 17 Постанови Уряду Nл. 108/1994 Sb. на виконання Кодексу Праці та деякі інші закони

[13] Стаття 200m Кодексу Цивільних процедур.

[14] Стаття 200n Кодексу Цивільних процедур.

РОЗДІЛ ДРУГИЙ: ПОПРАВКИ ДО ЗАКОНУ № 99/1963 SB, ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ. ЯК ВИЗНАЧЕНО У ОСТАННІХ ЗАКОНОДАВЧИХ ДОКУМЕНТАХ

Стаття 90.

До Акту No49/1973 Sb., Акту Nл. 20/1975 Sb., Акту Nл.133/1982 Sb., Акту Nл. 180/1990 Sb., Акту Nл. 328/1991 Sb., Акту Nл. 519/1991 Sb., Акту Nл. 263/1992 Sb., Акту Національної Ради Чехії Nл. 24/1993 Sb., Акту Nл. 171/1993 Sb., Акту No Акту Nл. 99/1963 Sb., Кодексу Цивільних процедур, у формулюванні Акту Nл. 36/1967 Sb., Акту Nл. 158/1969 Sb., Акту. 117/1994 Sb., Акту Nл. 152/1994 Sb., Акту Nл.216/1994 Sb., Акту Nл. 84/1995 Sb., Акту Nл. 118/1995 Sb., та Акту Nл. 160/1995 Sb вносяться наступні зміни та доповнення:

1. Цим Статті 200f та 200g опускаються, включаючи їхні заголовки.
2. Стаття 200j, параграфи 1 та 4 слід читати у такому формулюванні:

"(1) Якщо відповідний орган державної адміністрації з власної ініціативи не виправив недоліки або помилки у Постійному списку виборців або у Реєстрі осіб, які не можуть голосувати за місцем постійного проживання, то громадянин, якого це торкнулося, може передати справу до суду з відповідною юрисдикцією і вимагати винесення рішення про внесення змін і доповнень до відповідного реєстру.

(4) Районні суди мають бути судами з відповідною юрисдикцією у розгляді справ помилок і недоліків у Постійному списку виборців і в Реєстрі осіб, які не можуть голосувати за місцем постійного проживання."

3. За Статтею 200l йдуть Статті 200m та 200n, які, включаючи їхні заголовки і Примітку No 34г), мають таке формулювання:

"Судові розгляди у справах, що мають відношення до виборів.

Стаття 200 (m)

(1) Якщо виборча рада, зазначена в окремому Акті 34г), як орган, уповноважений виносити остаточне рішення, вирішила: 34г) Акт Nл. 247/1995 Sb.про вибори до Парламенту Чеської Республіки, і про внесення змін та доповнень до відповідних інших актів

(а) відхилити список кандидатів для участі у виборах до Палати Делегатів, політична партія, політичний рух або коаліція, яка подала список кандидатів, може передати справу до суду і вимагати винесення рішення про реєстрацію вказаного списку кандидатів.

(б) вилучити кандидата із списку кандидатів на участь у виборах до Палати Делегатів, політична партія, політичний рух або коаліція, яка подала список кандидатів, може передати справу до суду і вимагати винесення рішення про збереження прізвища кандидата у списку.

(в) відхилити заяву кандидата на реєстрацію для участі в виборах до Сенату, заявник може передати справу до суду і вимагати винесення рішення про реєстрацію кандидата.

(2) Відповідна виборча рада і подавач виступають сторонами у таких судових розглядах.

(3) Рішення суду приймається протягом трьох днів без скликання судом слухання справи.

Стаття 200 (n)

(1) Оскарження видачі Свідоцтва про обрання кандидата, обраного Делегатом, або Сенатором 34е) вирішується без скликання судом слухання справи не пізніше десятого дня від подання скарги. 34е) Акт No247/1995 Sb., про довибори до Парламенту Чеської Республіки та про внесення змін і доповнень до інших відповідних актів.

(2) Подавач, відповідна виборча рада і Делегат або Сенатор, чиє Свідоцтво про обрання оскаржується, виступають сторонами у таких судових справах.

(3) Рішення суду не може бути оскаржене.

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ: ЗАКОН NЛ. 152/1964 SB., ПРО ВИБОРИ ДО МІСЦЕВИХ УРЯДОВИХ РАД ТА ОРГАНІВ, А ТАКОЖ ПРО ПОПРАВКИ ДО ДЕЯКИХ ІНШИХ ЗАКОНІВ

Стаття 91.

Цим до Акту Nл.152/1994 Sb. про вибори до місцевих органів управління і про внесення змін та доповнень до інших відповідних актів вносяться такі зміни та доповнення:

Статтю 14, включаючи Примітку No 8а) слід читати так:

Стаття 14.

(1) Центральний виборчий комітет призначається згідно з окремим Актом.[8a])

(2) Центральна виборча рада скликається на перше засідання Міністром Внутрішніх справ таким чином, щоб

[8a] Акт Nл. 247/1995 Sb. про вибори до Парламенту Чеської Республіки та про внесення змін і доповнень до деяких інших актів

засідання почалась не пізніше ніж за п'ятдесят сім днів до дня виборів до місцевих рад."

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ: СПІЛЬНІ, ПЕРЕХІДНІ ТА ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 92. Положення уможливлення

(1) Міністерство Внутрішніх справ приймає нормативні акти, що передбачають:

(а) докладну інформацію щодо обов'язків, що покладатимуться на Муніципалітети і районні державні адміністрації при складання та ведення Реєстру осіб, які не можуть голосувати за місцем постійного проживання, а також витягів з Реєстру осіб, які не можуть голосувати за місцем постійного проживання;

забезпечення і обладнання виборчих дільниць;

зберігання бюлетенів та інших документів, що мають відношення до виборів;

(б) зразки форм бюлетенів, Реєстр осіб, які можуть голосувати за місцем постійного проживання, Свідоцтво про обрання Сенатора/Делегата і, можливо, інші документи і форми, що мають відношення до виборів;

(в) докладну інформацію щодо взаємодії органів державної адміністрацій при перевірці інформації, яку надають політичні партії і коаліції при поданні своїх списків кандидатів для реєстрації, або незалежні кандидати, коли подають заяву про реєстрацію;

(г) правила проведення судових процесів Центральної виборчої ради;

(д) кількість та іншу докладну інформацію про виплату разової винагороди, на яку члени ради мають право за надання послуг у якості членів ради. Таку докладну інформацію визначає Міністерство внутрішніх справ після консультацій з Міністерством праці та соціального забезпечення і Міністерством Фінансів.

(2) Міністерство Фінансів приймає спеціальні нормативні акти, що передбачають докладну інформацію про те, яким чином відшкодовується внесок-застава.

Стаття 93.

Заходи щодо підготовки виконання цього Акту, що їх вживають відповідні органи державної адміністрації ще до того, як цей Акт набере чинності, вважаються заходами, які виконують після дати набрання чинності цим Актом, однак за умови, що такі заходи узгоджуються з положеннями закону.

Стаття 94.

Перші вибори до Сенату проводяться у вісімдесят одному виборчому окрузі, перелік яких наведено у Додатку 3. Сенатори, які представляють виборчі округи Nл. 1, 4, 7, 10, 13, 16, 19, 22, 25, 28, 31, 34, 37, 40, 43, 46, 49, 52, 55, 58, 61, 64, 67, 70, 73, 76, та 79, обираються терміном на два роки. Сенатори, які представляють виборчі округи Nл. 2, 5, 8, 11, 14, 17, 20, 23, 26, 29, 32, 35, 38, 41, 44, 47, 50, 53, 56, 59, 62, 65, 68, 71, 74, 77, та 80, обираються терміном на чотири роки, а Сенатори, які представляють решту виборчих округів, обираються терміном на шість років.

Стаття 95.

(1) Якщо вибори до Палати делегатів відбуваються у той самий день, що й вибори до Сенату, районні виборчі ради працюють спільно для зручності як виборів до Палати Делегатів, так і виборів до Сенату. У такому випадку виборчі ради адміністративних районів не припиняють свою роботу доти, доки не отримають розпорядження від обох органів – районної виборчої ради та окружної виборчої ради.

(2) Якщо думка однієї регіональної виборчої ради відрізняється від думки іншої регіональної виборчої ради, та/або якщо думка виборчої ради одного округу відрізняється від думки виборчої ради іншого округу, тоді за проханням однієї з виборчих рад, рішення виносить Центральна виборча рада.

Стаття 96.

Якщо вибори до Палати Делегатів та/або до Сенату відбуваються разом з виборами до органів місцевого управління, то ні виборчі ради адміністративних районів, ні районні виборчі ради не припиняють свою діяльність, доки не отримають розпорядження про закінчення роботи від кожної з виборчих рад вищого рівня, які створено для зручності проведення кожного типу виборів.

Стаття 97.

(1) Будь-яке можливе посилання у цьому Акті на кількість населення вважається посиланням на кількість населення, що приймається станом на перший день першого місяця року, у який проходять вибори.

(2) Першим днем виборів вважається день виборів, на який посилається цей Акт, окрім особливих випадків, передбачених цим Актом.

Стаття 98. Положення про ануляцію

Цим Акт Чеської Національної Ради Nл. 54/1990 Sb. про Вибори до Чеської Національної ради у формулюванні Указу Президії Чеської Національної Ради Nл. 221/1990 Sb., Акт Чеської Національної Ради 435/1991 Sb., Акт Чеської Національної Ради Nл. 94/1992 Sb. та Акт Nл. 117/1994 Sb. анулюються.

Стаття 99. Набрання чинності цим Актом

Цей Акт набирає чинності 1 січня 1996 року.